Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (320) Reedel, 4. jaanuaril 1957. a. X aastakäik

On algamas talvine õppe- ja eksamisessioon. Tehkem kõik, et see hästi õnnestuks!

Saavutagem uuel aastal veel paremat edu nii õppe-, kasvatus- kui ka teaduslikus töös!

Dekaadipäevil Moskvas

Lõpp hea, kõik hea, ütleb vanasõna. Ja seda võib öelda ka äsja erruläinud 1956. a. kohta. Üks suurimaid sündmusi meie vabariigile — eesti kunsti ja kirjanduse dekaad Moskvas — oli ühtlasi ka vana aasta võimsaks ja õnnestunud finaaliks.

Kuigi sellest kõigest on palju juttu olnud küll suurtes ja väikestes ajalehtedes suurte ja väikeste tegelaste poolt, tahaks sellest kõigest veel kord rääkida. Seekord meie ajaleht es ja tudengi pilguga.

«Enne ei ole midagi kindlat kui astute kord maha rongilt Moskvas...», seda lauset tuli vist enamusel dekaadist osavõtjail kümneid kordi kuulda. Ka meil, rahvakunstiansambli liikmeil.

Lõpuks olime siiski kõik Moskvas. Tähendab, asi on kindel. Ja samas sattusime nagu märkamatult dekaadikeerisesse. Juba viib meid dekaadimärgiga autobuss hotell «Ostankinosse». Teel aga vilksatavad mööda «Румму Юри», «Академический мужской хор» ja teised vanad tuttavad — kõik nägusais dekaadiehteis.

Kui ootasime Moskvasse sõitu kui väikest ekskursiooni, siis eksisime kohe. Juba järgmisel päeval tuli meil esineda Moskva kultuuritöötajate ametiühingu klubis, harjutada tantse. Ja lootused näha ja kuulda meie teatreid, soliste, koore Moskvas jäidki vaid lootusteks. Päevasündmustest kuulsime vaid õhtul hotellis. Et «Vanemuine» päris suuri loorbereid lõikas oma «Rummu Jüri» ja «Ainult unistusega», see sai meile juba esimestel päevadel selgeks.

Esinedes Ametiühingute Maja suures sammassaalis võisime aga ise kuulda, milline menu oli Georg Otsal, Viktor Gurjevil ja kooridel. Vähemalt mina pole kunagi kuulnud nii suurt aplausi, isegi raadios mitte.

Vastuvõtu üle ei saanud vist küll keegi nuriseda. Poleks ka suutnud uskuda, et meie tagasihoidlikud rahvatantsud suudavad Moskva publikut vaimustada. Kui aga pidada Moskva publikut siiraks, siis oli see tõesti nii.

Kuigi algul oli ette nähtud üksikesinemisi kollektiivide kaupa vähem, tuli neid anda peaaegu kõigil kollektiividel küll tehastes, käitistes, sageli ka üle 100 km linnast eemal asuvais kolhoosides. Meie ansamblil ei õnnestunud küll esineda kolhoosides, kuid seda enam Moskva südalinnas. Koos meeskoori, raadiomaja segakoori, artistide ja Riikliku Filharmoonia tantsurühmaga esinesime Tšaikovski-nimelises Riiklikus Konservatooriumis, Ühiskonnateaduste Akadeemias, NLKP KK töötajate klubis jne.

Üpris vähe jäi aega tutvuda linnaga. Kõigile oodatuks oli muidugi ekskursioon Kremlisse ja selle Relvapalatisse. Kui palju sellest kõigest on kuuldud! Nüüd aga seisad siin, imetled Monomahhi mütsi ja Ivan Groznõi trooni, mille kõige väiksemast kalliskivist piisaks tudengile terve ülikooliaja stipendiumiks ja kenake hulk jääks uue aasta pühitsemisekski.

Tore vaade avaneb Kremlist Moskvale, jõele, suurehitistele. Tore on kuulata siit ka Kremli Spasski torni kellamängu ja kontrollida «Moskva aega» otse tornikellalt. Mausoleum, Punane väljak — kõike on vaja vaadata.

Veelgi oodatumaks on ekskursioon Moskva Lomonossovi-nimelisse Riiklikku Ülikooli. Siin on palju üllatusi. Ja üks esimesi tabas fotomehi: suurt ülikooli peahoonet ei saa kuidagi mahutada pildile, või kui, siis mine pool kilomeetrit tuldud teed tagasi.

Auditooriumid päevavalguslampidega. Suurimad neist mahutavad kuni 600 kuulajat. Spordihall suurepärase sisustusega, ujumisbassein hüppetorniga. Raske on kõike põhjalikult vaadata. Kui keegi kavatseks igas ülikoolihoone ruumis elada ööpäeva, kuluks tal selleks 130 aastat! Muidugi ei jõua läbi käia kõiki 32 korrust. 25-le korrusele jõudsime siiski. Kuid ka mitte ilma vahejuhtumiteta. Lifti liikuma hakates täitus see momentselt tüdrukute (küllap vist ka poiste) hirmukisaga. Sekund ja korrus — see on kenake kiirus!

Kuid läheme nüüd jälle tagasi dekaadile. Ühe väärtuslikuma osaga sellest — eesti tarbekunsti näitusega — õnnestus meil ka endil tutvuda. Jah, see oli tore. Siin pole vaja kiidusõnu. Nii maitsekaid ja praktilisi esemeid näeb harva, kahjuks kõige vähem poeletil... Kuid siiski, albumeid, silmkoetooteid, ehteasju võib meil kohata ka mujal kui ainult näitusel. Mitte asjata ei tehtud ettepanekut näituse tutvustamiseks meie liiduvabariikides. Ja mitte asjata ei külastanud näitust ka Yves Montand...

Yves Montand... Jah, moskvalastel oli tõesti raske. Hankida dekaadiüritustele pääsmeid, leida aega nende külastamiseks. Samas aga üritada külastada Yves Montand'i kontserti. Peab ütlema, et pääsmete hankimine mõlemile oli raske.

Võin lugeda ennast päris õnneseeneks, sest mul õnnestus saada üht vähestest pääsmetest Lužniki spordihalli, kus toimus Yves Montand'i kontsert. Usun, et sellist elamust mul õnnestub vaevalt veel kunagi üle elada. Laval on pikk sihvakas noormees sportkostüümis. Saal pimeneb... Ja korraga täitub see mahedast lõbusast häälest, lava elustub. Prožektorite kiirtevihus tantsib, laulab ja võlub 20 tuhandet pealtkuulajat oma lihtsuse ja lõbususega Yves Montand. «Vana muusikant», «Suured bulvarid», «Armunud dirigent» — kõigist neist det pealtkuulajat oma lihtsuse ja lõpuks «Pariisi tänavapoiss»...

Ümber lava on kogunenud tuhanded kuulajad, aplaus ei vaibu. Kolm korda on laulja korranud seda laulu, ära minna aga on võimatu. Kas või üks rida veel, ainult laula...

Jälle aplausid, ovatsioonid. Seekord Suures Teatris. On avanenud eesriie, eesti rahvusmustreis kangad ääristavad lava, taamal Tallinna ja Moskva vaated. Rahvarõivais neiud toovad kireva lillevaniku kingitusena lava äärele. Kõlab ühendatud kooride tervituslaul.

Nii algas dekaadi lõppkontsert Suures Teatris. Saalis pole ainsat kohta vaba, valitsuse loožis on partei ja valitsuse esindajad.

Lava taga on ärevuses sajad esinejad, garderoobides kuulatakse ettekannete käiku. Kas saab üldse esineda sellises ärevuses, läbib paljusid mõte. Saab. Lavale minnes kaob see kõik, jääb vaid tahe hästi esineda. Ja kõik läheb hästi. Hästi läheb kooridel, solistidel, tantsijail. Ja kui lõpeb finaalis «Tuljak», ei vaibu aplausid. Taas on ühendatud koorid laval, kõlab solistide koori «Pidu lõpeb». Lilled valitsuse esindajaile, lilled lõppkontserdist osavõtjaile...

Hiljem tagasi vaadates tundub nagu pisut liiga palju kiitust kõigile. Võib-olla on siin külalislahkus, võib-olla aga ka ühine tahe näidata parimat. Meie, esinejad, nägime ju ise kõige vähem ja otsustame vaid aplausi järgi. Kahju vaid, et linn jäi peaaegu sama tundmatuks, kui sinna sõites. Kiirus, kiirus...

Kui aga lisaks sellele oli soov kaasa tuua mitte ainult häid muljeid, vaid ka väikest uusaastakingitust sõpradele ja paar korda käia «ГУМ-is» ja «ЦУМ-is», siis pidi paratamatult leppima ka mingi söögiaja vahelejätmisega.

Dekaad on läbi, muljed on head. Meile, ülikooli rahvatantsijaile, oli ta ühe suure unistuse täitumiseks ja uue lootuse hälliks: vaadates meie «Näärisokku», avaldas Suure Teatri balletimeister V. Burmeister tõsist veendumust, et loodab meid näha järgnevatel festivalipidustustel Moskvas. Tahaksin loota, et see on nii.

Ü. TOOTSEN,
TRÜ rahvakunstiansambli liige

Pildil: Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilasi analüütilise keemia praktikumil. *E. SAKI foto*

Üliõpilaste osast ja ülesannetest looduskaitse liikumises

Viimase aasta vältel on looduskaitseprobleemide ja -ülesannete selgitamine Eesti NSV-s märgatavalt elavnenud. On jõutud isegi looduskaitseideede otsese ellurakendamiseni. Hiljuti töötanud II Eesti looduskaitse pleenum mitte ainult püstitas looduskaitse teostamise suunad, vaid võttis vastu ka vabariikliku looduskaitse komisjoni poolt väljatöötatud projekte looduskaitsealade ja looduskaitset vajavate objektide (haruldased puud, haruldased loomа- ja taimeliigid, suured rändrahnud) looduskaitse alla võtmiseks ENSV Ministrite Nõukogu määrustega.

Looduskaitse komisjoni poolt väljatöötatud projektid näevad ette nelja looduskaitseala loomist Eestis, millest kaks (Matsalu lahe piirkond ja Vaika rahnud Saaremaal) on põhiliselt ornitoloogilisteks kaitsealadeks, üks (Nigula raba Kilingi-Nõmme rajoonis) raba- ja metsakaitseala ja üks (Viidumägi Saaremaal) on ette nähtud Eesti NSV suurimate taimeharuldus te pelgupaigana botaaniliseks kaitsealaks.

Teistes looduskaitse kehtestamise projektides on ette nähtud ka 46 reliktse ja esinemisviisilt haruldase taimeliigi (jugapuu, luuderohi, püramidaalne akakapsas, mägi-kadakkaer, roidputk, põhja lipphernes, tõmpõiene luga, Saaremaa robirohi jt.) looduskaitse alla võtmiseks kõikjal, kus nad Eesti NSV-s esinevad.

Looduskaitse on paljudes maades kujunenud ideeliseks ühiskondlikuks liikumiseks, millest on huvitatud laiad hulgad, eriti noored.

Tahame ning püüame, et looduskaitse ideeline üritus kujuneks südamelähedaseks meiegi ülikooli üliõpilastele, eeskätt nendele, kelle erialaks on loodusteadused.

On loota, et juba lähemas tulevikus kehtestuvad esimesed Ministrite Nõukogu määrused looduskaitse teostamiseks Eesti NSV-s, mis oleks esimeseks suureks sammuks eesmärgile. Kuid, nagu näitavad paljud mineviku ja oleviku kogemused, on määrustest üksi vähe. On vaja laialdast selgitustööd kõikjal, kus looduskaitse põhimõtted ja ülesanded pole küllalt selged. On vaja selgitustööd selleks, et looduskaitse ideed leiaksid pinda laiades hulkades.

Elava, selgitava sõnaga saaksid siin palju kaasa aidata ka üliõpilased mitmesugustel üritustel, nagu kavatsusel oleval ülevabariiklikul looduskaitse päeval, kevadisel linnukaitse päeval, noorte naturalistide kokkutulekutel jne.

Idee kohustab neid, kes temas on veendunud. Tahaksime, et looduskaitse ideed saaksid veendumuseks paljudele meie noortele, eriti üliõpilastele-loodusteadlastele ning elluastuvatele noortele botaanikutele ja zooloogidele. Tahaksime nendes näha looduskaitse ideede propageerimise eesrindlasi.

K. EICHWALD,
looduskaitse komisjoni liige,
TRÜ teaduslik töötaja

Intervjuu Õilme Vasariga

Valdav enamik ülikooli rahvast tunneb kindlasti juba ammu meie värsket klubijuhatajat Õilme Vasarit, Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilast, paljud aga kindlasti ei tea veel seda, et Õilme Vasari mängib kaasa RT «Vanemuise» kollektiivis ja viibis eesti kirjanduse ja kunsti dekaadil Moskvas. Otsustasime talle esitada mõningad küsimused.

K ü s i m u s: Millistes «Vanemuise» lavastustest dekaadil mängisite?

V a s t u s: Ma mängisin kaasa «Rummu Jüris», «Peibutuslaulus» ja «Ainult unistuses».

K ü s i m u s: Kas olete varem Moskvas viibinud?

V a s t u s: Ei. Olin Moskvas esmakordselt ja peab ütlema, et muljed on unustamatud.

K ü s i m u s: Millist sündmust peate Moskvas viibimise ajal kõige huvitavamaks?

V a s t u s: Huvitavat nägin väga palju, kuid kõige meeldejäävam oli kindlasti Yves Montand'i kontsert suurel talvestaadionil. Yves Montand rabab just oma omapärasusega. Tema esinemine on äärmiselt lihtne, kuid sealjuures meisterlik. Eriti hea on tema miimika. Ta on andekas helilooja, laulja ja balletisolist ühes isikus.

K ü s i m u s: Kus teil veel õnnestus viibida?

V a s t u s: Külastasin mitmeid Moskva teatreid, viibisin Tretjakovi galeriis ja Novodevitšje kloostris. Sellesse kloostrisse on maetud palju Venemaa kuulsaid inimesi, nagu Lunatšarski, Nemirovitš-Dantšenko jt.

K ü s i m u s: Kas jäite üldiselt sõiduga rahule?

V a s t u s: Isegi väga. Ainus viga oli see, et ära väsitas. Elasime linnast väljas, mistõttu palju aega kulus sõitudele. Etendused meeldisid moskvalastele väga, nii et dekaadi võib pidada igas suhtes kordaläinuks.

VAATEID ÜLIKOOLIST

Tiigi t. ühiselamu

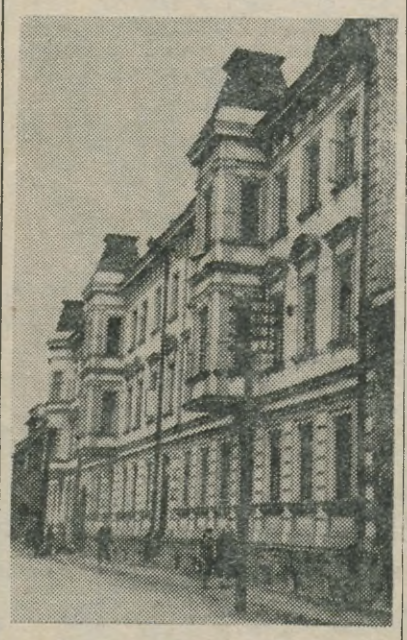

Saadeti ära vana aasta — võeti vastu uus

Tujuküllaselt saabus uus aasta ka meie ülikoolis. Aula ja auditooriumid nr. 49 ja 50 olid meeleolukalt dekoreeritud. Õhtu saabudes täitusid ruumid viimse võimaluseni lõbusaist noortest. Oli võimalus õnne valada, loteriil oma käe õnne proovida ja tantsida.

Kell 10.15 saabus Näärivana koos oma adjutantide — päkapikkudega. Neil, kes pakid said, oli päris raske — egas' enne pakki kätte ei antud, kui pidi Näärivanale kas salmi ütlema, laulma, tantsima või mängima.

Uue aasta tervitussõnad ütles üliõpilastele TRÜ parteibüroo sekretär sm. Laasik. Täpselt kell 12 tõi Näärivana ülikoolile veel viimase suure paki, millest Uus Aasta välja hüppas ja särava kuuse all tõstsid sm. Laasik, Näärivana ja Uus Aasta klaasid uute edusammude terviseks uuel aastal. Nääriöö jätkus tujuküllase tantsuga, mille kestel kõikide sooja poolehoiu saavutas täiesti teenitult noor orkester «Päck a pick».

R. SILLAPALU

ESITAGEM KÜSIMUSI

Viimastel aastatel on ülikoolis suhteliselt vähe kasutatud sellist huvitavat töövormi kui küsimuste-vastuste õhtu Selle lünga likvideerimiseks on kavatsusel organiseerida nii üleülikoolilisi küsimuste-vastuste õhtuid kui ka esitatud küsimuste läbiarutamist ühiskonnateaduste seminarides.

Seoses sellega palub ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus, et lugejad neil tekkinud küsimused ning soovid selle kohta, kelle vastust küsimusele soovitakse kuulda, laseksid ajalehe kirjakasti, mis asub peahoone parempoolses koridoris.

Moskvasse — festivalile!

Ainult natuke rohkem kui pool aastat on jäänud ülemaailmse noorsoofestivali avamiseni Moskvas. Kogu maailmas käivad ettevalmistused Moskvasse sõiduks. Käivad ettevalmistused ka meie vabariigis, meie ülikoolis. Välja on kuulutatud mitmesugused festivalikonkursid. Ja nagu näitas meie ajalehe möödunud numbri ankeet, hellitab nii mõnigi vaikselt lootust pääseda Moskvasse festivalile.

On loomulik, et Moskvasse pääsevad ainult kõige tublimad meie hulgast. Ja mitte ainult paremad lauljad, noored autorid, vaid ka tublimad komsomoliaktivistid. ELKNÜ Keskkomitee saadab meie vabariigi kõrgematest õppeasutustest festivalile kolm paremat komsomoligruppi.

Komsomoligruppide töö hindamisel võetakse arvesse väga mitmesuguseid komponente. Oluline on muidugi grupi õppeedukus. Arvestatakse grupis organiseeritud ürituste arvu ja sisukust. Oluline on osavõtt suuremaist ühisüritustest (staadioni ehitus jms.).

Ülikoolis on palju aktiivselt töötavaid komsomoligruppe. Õigusteaduskonna II kursuse kommunistlikud noored on tänavu komsomoli vastu võtnud 6 üliõpilast, ühiselt läbi viinud terve rea huvitavaid üritusi. Hästi töötavad geoloogia-osakonna III kursuse kommunistlikud noored. III kursuse vene filoloogid organiseerivad pidevalt sisukaid ühisüritusi. I kursuse stomatoloogid alustasid esimest ülikooliaastat hea tööga. Ka paljud teised grupid töötavad hästi.

Pool aastat on jäänud festivali ettevalmistamiseks. Tubli tööga võib veel iga komsomoligrupp võita õiguse festivalile sõiduks. Kui me kõik hästi töötame, siis kindlustame me vähemalt ühe grupi festivalile sõidu.

H. KÄÄN,
ELKNÜ TRÜ komitee liige

PEARAAMATUKOGU NÕUKOGUS

Vana aasta lõpus toimus TRÜ Pearaamatukogu nõukogu koosolek.

Koosolekul arutati läbi raamatukogu tööplaan 1957. aastaks. Igapäevase jooksva töö kõrval, mida iga raamatukogu külastaja ise märkab, tehakse palju niisugust, mis võib-olla enamusele külastajaist jääb kahe silma vahele, kuid on siiski vajalik lugejate paremaks teenindamiseks. Suur töö tehakse ära kataloogide kallal. Neid täiendatakse, täpsustatakse, muudetakse hõlpsamini kasutatavaks. Plaanis on ulatusliku dissertatsioonide fondi kataloogimine. Raamatukogu töötajad jätkavad ülikooli ajaloo bibliograafia koostamist. Juba praegu sisaldab see bibliograafia umbes 25 000 nimetust.

Raamatukogu nõukogu leidis, et eeloleval aastal tuleks lahendada raamatute köitmise küsimus. Praegustes tingimustes on see seotud suurte raskustega.

Nõukogu kuulas ära raamatukogu direktori sm. Hiire informatsiooni õpperaamatukogu tööst. Uus raamatukogu on oma lühikese olemasolu kestel töötanud edukalt. Päevas on olnud keskmiselt 700 laenutust. Rohkearvuliselt kasutatakse lugemissaale. Lahendamist tahaksid ainult mõned küsimused ruumide osas (lugemissaali ventilatsioon, põrandad jm.).

Lõpuks vahetati mõtteid mõnede väiksemate raamatukogutöö küsimuste üle.

O. SIRG

UUSI RAAMATUID

В. Шафер. Основы общей географии растений. М. 1956, 380 с., с илл. Библ. 354—373. Tõlge poola keelest. Teos on heaks maailmakirjanduse kokkuvõtteks taimede geograafia kohta. Erilist tähelepanu osutab autor küsimusele taimede areaalide kohta, tuues rea uusi ja vähetuntud andmeid ning andes mõnedele materjalidele originaalse valgustuse. Raamat on määratud bioloogidele ja geograafidele, sealt leiavad aga väärtuslikku materjali ka agronoomid ja metsateadlased.

В. Смирнова. О литературе и театре. Статьи. М., 1956. Sisaldab suuremalt jaolt 1945.—1955. a. ajalehtedes, ajakirjades ja mitmes kogumikus ilmunud artikleid. Kogumikku ühendab ühine teema — pärastsõjaaegne kirjandus.

Б. А. Воронцов — Вельяминов. Очерки истории астрономии в России. М., 1956, 372. с илл. Библ. 355—362. Raamatu autor (s. 1904. a.) on nõukogude eriteadlane uute tähtede ja gaasiliste udukogude uurimise alal. Teos haarab astronoomia ajalugu revolutsioonieelsel Venemaal, kusjuures peamine tähelepanu on pööratud astrofüüsikale ja täheastronoomiale. Et kapitaalset teost sel teemal seni pole ilmunud, püüab see raamat täita nimetatud lünka. Käesolev teos ei kujuta endast siiski täielikku ja üksikasjalist vene astronoomia ajalugu ning on mõeldud mitte ainult spetsialistidele-astronoomidele, vaid ka laiemale lugejate ringile.

М. Ашрафим. Индейские дневники. Ташкент, 1956, 132 с., с илл. Reisimuljeid Indiast, kus autor viibis 38 päeva nõukogude kultuuritegelaste delegatsiooni koosseisus. Põhiline osa raamatust on pühendatud india omapärasele ja huvitavale kunstile.

Генрих Манн. Юность короля Генриха IV. Свердловск. 1956. 544 с. H. Mann on väljapaistev saksa kirjanik, publitsist ja ühiskonnategelane, saksa klassikalise kirjanduse humanistlike traditsioonide jätkaja. Käesolev romaan, vaatamata sellele, et kirjanik kaldub mõnel määral kõrvale ajaloolisest tõest, on siiski huvitav ja silmapaistva kunstimeisterlikkusega kirjutatud raamat.

Вопросы истории религии и атеизма. Сборник статей 4-й. М., изд-во акад. наук СССР, 1956. 432 с. (Акад. Наук СССР. Ин-т истории.)

Kogumiku neljas osa sisaldab rea huvitavaid artikleid, ülevaateid ning publikatsioone. Viimaste hulgas on üks huvitavamaid «Paavsti «keelatud raamatute nimekirjast».» Mainitud nimekiri ilmus viimati 1948. a. Vatikanis; ta kujutab endast 508 lk. paksust raamatut ja sisaldab üle 4000 teose nimetuse, mille lugemine katoliiklastel on kiriku poolt keelatud. Publikatsioonis avaldatakse 63 keelatud autorit: nende hulgas esinevad Balzaci, Voltaire'i, Heine, Hugo, George Sand'i, Mickiewiczi jt. nimed — järjekordne tunnistus Vatikani obskurantismist.

Pearaamatukogusse jõudis veel Marco Polo (kuulus Veneetsia kaupmees-reisija XIII sajandist) uus venekeelne väljaanne, mille tõlkimisel on püütud võimalikult täpselt originaaltekstist kinni pidada.

Näärivana ametiühingukomitees

Uueks aastaks tõi Näärivana kõigile midagi meeldivat. Ei unustanud ta meie ülikooli ametiühingukomiteedki. Kingitused aga olid sellised, mille üle tunneb rõõmu iga üliõpilane.

Siin on suur radioola ja magnetofon. Nüüd pole uuel aastal enam osakonna- või kursuseõhtuks vaja tantsulugusid kusagilt linnapealt otsima minna. Matemaatikute õhtul ja uue aasta ballil proovitigi uued instrumendid ära.

Muudki rõõmustavat sai ametiühingukomitee aastavahetusel. Fotohuviliste jaoks on terve laboratooriumi sisustus. Jääb üle vaid leida vastav ruum ja uuel aastal võib oma fotoharrastusi jätkata mõnigi, kes need ühiselamu kitsastes tingimustes pidi katkestama.

Suveperioodiks muretseti pool tosinat jalgratast matkajatele. Kes aga tegelevad paiksema spordiga, leiavad kingitustekotist võrkpalli-varustuse.

H. VIRG

Komsomolielu kroonikat

Ülikooli komsomolikomitee arutas oma viimastel istungitel ülikooli komsomolipatrullide tööd ja järgmise semestri tööplaani.

Esimese küsimusega seoses olid arutusel ka mõnede kommunistlike noorte personaalküsimused. Ajalooosakonna komsomolipatrulli ülemale Marandile otsustati kanda noomitus arvestuskaardile hooletu suhtumise pärast oma ülesannetesse. Ka füüsikaosakonna II kursuse kommunistlikke noori Selga ja Kõlu karistati noomitusega arvestuskaardile komsomoliülesande täitmatajätmise eest.

Istungil kinnitati ka järgmise semestri tööplaan.

* * *

Õigusteaduskonna II kursuse komsomoligrupp võttis viimasel koosolekul vastu kolm uut liiget — Aleksander Aliste, Heino Koiteli ja Boris Kondratjevi. Kõik kolm on õppetöö eesrindlased.

25. detsembril kinnitas ELKNÜ Tartu Linnakomitee büroo grupi otsuse. Seega on grupp sel semestril komsomoli vastu võtnud kuus noort.

MATERJALE ÜLIKOOLI MINEVIKUST

Mida üliõpilane ei tohtinud teha

Samal ajal, kui möödunud sajandi algul avati Tartu ülikooli uksed, ilmus trükist 1803. a. saksakeelne raamatuke pealkirja all: «Määrused keiserliku Tartu Ülikooli üliõpilastele».

Määrustiku III peatüki §§ 26—37 käsitletakse üliõpilaste käitumist väljaspool ülikooli, sõna-sõnalt «mitteakadeemilise publikumi vastu». Selle kõrval on samas raamatukeses ette nähtud üksikasjalised sätted üliõpilase kohustuste kohta enda vastu. Peatume siinkohal vaid üliõpilaste kohta kehtivate reeglite juures suhtlemisel «välismaailmaga», s. t. otseselt väljaspool ülikooli: Tartu linna tänavatel, avalikkudes kohtades jne. viibimisel. Peab meeles pidama, et üliõpilased ei allunud tollal linnapolitseile, s. t. üldpolitseile. Viimastel oli oma valveorgan, nn. ülikooli politsei ja selle politsei ametnikke nimetati pedellideks. Ülikooli peahoones asus pööningul kartser, kuhu lühikeseks ajaks paigutati korda rikkunud üliõpilasi. «Määrustes» ongi selle kohta öeldud: «Üliõpilased peavad viisakad olema pedellide vastu, kes on ülikooli politseiametnikud. Kui üliõpilane kartserisse või rektori juurde viimisel pedellile vastu hakkab või ära põgeneb, võib ta langeda ülikoolist väljaheitmise alla. Sama karistuse osaliseks saab üliõpilane, kes põgenenud kaasvõitlejat varjab enda juures.»

Üliõpilaste kohustused väljaspool ülikooli on üksikasjalikult sõnastatud 12 paragrahvi. Neis nõutakse lühidalt öeldes järgmist: § 26 nõuab üliõpilaselt viisakat käitumist igaühe vastu, eriti aga naissoo ja riigi teenistuses seisvate isikute vastu. Keelatud on kiire sõit ja ratsutamine mööda tänavaid, aga ka tänavail liikumine «põlevate tubakapiipudega» ja relvast tulistamine hoonete läheduses, sest viimane võib põhjustada tulekahju. Keelatud on lärmitsemine ja moraalivastaste laulude laulmine, mõõkade teritamine ja liikumine näokattes. Edasi on § 32 kohaselt täiesti lubamatu kutsumatult trügimine ja ilmumine erapidustustele. Lõppeks hoiatatakse üliõpilasi akende sisselöömise eest ja laternate rikkumise eest.

See on lühike kokkuvõtlik loend üliõpilaste kohustustest väljaspool ülikooli, mis peegeldab tolleaja härrasliku üliõpilaskonna eluviise.

L. LEESMENT

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised — vihik nr. 41

Nõukogude ülikoolides on ilmunud väga palju üliõpilaste teaduslikke töid üliõpilaste teaduslike ühingute raames. Oleme võinud ülikooli raamatukogus tutvuda Petroskoi, Moskva, Leningradi, Frunze, Kiievi jt. ülikoolide üliõpilaste tööde kogumikkudega, mis näitavad, et üliõpilased teevad kõikjal intensiivset teaduslikku tööd. Meie ülikool oli maha jäänud üliõpilaste tööde publitseerimisel. Nüüd on seda mahajäämust parandatud — on ilmunud kaks köidet üliõpilaste teaduslikke töid.

«Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised» vihik nr. 41 sisaldab töid Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Õigusteaduskonna üliõpilastelt. Teos on 170. leheküljeline.

Esimene «Toimetistes» esiletoodud töö kannab pealkirja «Esimeste sotsialistlike töölisnoorsoo organisatsioonide teke Eestis ja nende tegevus Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni teostamisel», mille autoriks on V. Väljas. Töö käsitleb seni väheuuritud probleemi: esimeste proletaarsete noorsoo-organisatsioonide tekkimist Eestis pärast Veebruarirevolutsiooni. Autor konstateerib, et esimeseks sotsialistlikuks töölisnoorsoo-organisatsiooniks Eestis oli 9. mail 1917. a. Tallinna parteiorganisatsiooni juurde loodud Tallinna Sotsiaaldemokraatlik Noorte Klubi. Juba algusest peale tuli organisatsioonil võidelda menševike ja esseeride vastu. Sotsialistlikud töölisnoorsoo organisatsioonid olid suureks abiks Oktoobrirevolutsioonis.

Kodanlikku ökonoomiat käsitleb V. Krinal oma töös «Kaasaegse kodanliku poliitilise ökonoomia reaktsiooniline olemus». Autor näitab, et kodanliku poliitilise ökonoomia peamiseks ülesandeks on kinni mätsida ja võltsida kapitalistlikku tegelikkust. Inglise reaktsiooniline majandusteadlane lord Keynes oma töös «The General Theory of Empolyment, Interest ad Money» («Rakenduse, protsendi ja raha üldine teooria») väidab, et kriisid ja tööpuudus kapitalistlikus ühiskonnas on mööduvad pahed. Tema järgi on inimene ise süüdi, et ta on tööta, sest ta hoiab tulusid oma käes. Autor lükkab ümber need «teooriad», mis õigustavad sõdu, majanduse militariseerimist ja näitab, et need teooriad on mõeldud masside petmiseks.

R. Maiste oma töös «Kolhoosliku tootmise taseme tõstmine kui kolhoositalurahva materiaalse heaolu taseme tõstmise alus» näitab, et kolhoosliku tootmise areng, selle taseme tõstmine toob endaga kaasa kolhoosi kogutulu tõstmise teel ka tarbimisfondi kasvu, mis tähendab kolhoosi liikmete materiaalse heaolu tõusu.

H. Piirimäe käsitleb oma töös «Feodaal-absolutistliku Rootsi välispoliitikast 1650. aastail» Rootsi võitlust Läänemere pärast. Ta näitab, et Rootsi feodaalide agressiivsus ei toonud sõjaaja laostust ja häda mitte ainult vallutatud maade rahvaile, vaid see tõi palju kannatusi ka rootsi rahvale, keda koormati uute maksude ja nekrutite andmise kohustusega. Rootsi välispoliitikat 1650. aastail iseloomustab suur agressiivsus. Ta eesmärgiks oli muuta Läänemerd oma sisemereks. Siin kohtasid Rootsi feodaalid tugevat vastupanu Venemaa poolt, mis viis lõppude lõpuks nende katse nurjumiseni.

Huvitav on I. Sarve töö «Rahvapärane fraseoloogia Fr. R. Kreutzwaldi loomingus». Ta toob hulgaliselt esile Kreutzwaldi loomingus esinevaid vanasõnu, mõistatusi, kõnekäände ja mitmesugust fraseoloogiat.

I. Veersalu käsitleb oma töös «Psühholoogiateaduse tundmise tähtsusest võitluses ebausu ja müstitsismi vastu» võitlust spiritismi jt. müstitsismi alla kuuluvate nähtuste vastu, näidates, et müstitsismil ei tohi olla kohta meie ühiskonnas.

E. Põld käsitleb keeleküsimusi oma töös «Jooni Lääne-Nigula murraku konsonantismist».

«Soome-ugrilised puude nimetused läänemeresoome keeltes» on Ajaloo-Keeleteaduskonna aspirandi R. Karelsoni teadusliku töö teemaks.

Aspirant A. Laanesti tööks on «Ees- ja tagasõnadest vepsa keeles».

Õigusteaduskonnast on avaldatud ainult kaks tööd: S. Selja «Vedeloptika kasutamine uurimuslikus kohtufotograafias» ja H. Lindmäe «Masina-traktorijaama ja kolhooside vahelised lepingulised suhted».

Esimeses töös on üksikasjaliselt kirjeldatud vedelläätse eeliseid kohtufotograafias, tema praktilisust ja kujundamist. Glütseriinobjektiivide kasutamisel hinnaliste kvartsobjektiivide asemel on suur praktiline tähtsus.

H. Lindmäe töö on pühendatud, nagu pealkirigi näitab, masinatraktorijaamade ja kolhooside vahelistele suhetele, masina-traktorijaamade osatähtsuse suurendamisele põllumajanduses jne.

Peale ülalmainitud tööde on meie üliõpilastel valmis veel terve rida töid, mis ootavad trükivalgust.

T. KEMPPI

Vestlus käitumisest

Hiljuti kogunes rohkesti KKO üliõpilasi oma auditooriumi, et kuulata sm. F. Kudu vestlust «Kommetest ja käitumisest».

Vestluse käigus andis sm. Kudu kuulajaskonnale lühikese, kuid selge ülevaate põhilistest käitumisreeglitest ja nõuetest. Ta rõhutas, et käitumisel ei tule meil tähelepanu pöörata vormile, vaid sellele tuleb lähtuda sisuliselt.

Vestluse vastu tunti üliõpilaste poolt suurt huvi, mida tõestavad rohkearvulised küsimused ning sõnavõtud. Koosolejad avaldasid arvamust, et olla viisakas, tuleb kultuurse käitumise nõudeid silmas pidada igal ajal ja kõigis kohtades.

Koosviibijad võtsid vastu otsuse, milles märgiti üritused, mida tuleks organiseerida meie osakonnas, et tõsta käitumiskultuuri kõrgemale tasemele. Osakonna komsomolibüroo arvestas üliõpilaste soove ning võttis täiendavalt tööplaani järgmised kohustused: 1. Pöörata suuremat tähelepanu laulmise viljelemisele osakonnas ning kasutada seejuures ära üliõpilaslaulikut. 2. Aidata täiendada üliõpilastel tantsuoskust, milleks organiseerida lühiajalisi tantsukursusi. 3. Arendada üliõpilaste kõneoskust, milleks organiseerida kõnevõistlusi ning selgitada osakonna parimad kõnemehed. 4. Jätkata ürituste läbiviimist «Kommetest ja käitumisest», kusjuures peatuda juba lähemalt käitumise analüüsil tänaval, sööklas, peol jm.

U. KANGUR,
ELKNÜ KKO büroo sekretär

Toimetaja R. AULING

Üliõpilased, õppejõud ja teenistujad! Tellige kõik ajaleht „Tartu Riiklik Ülikool" uueks aastaks

Tellimisi võtavad vastu teaduskondade, osakondade ja kursuste ajakirjanduslevitajad

MB 01103 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 11

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
Raamatupalat
195

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (321) Reedel, 11. jaanuaril 1957. a. X aastakäik

Vastutusrikas ülesanne

10. märts on Eesti NSV kohalike nõukogude valimiste päev. Et kohalikud nõukogud on rahvale kõige lähemad rahvavõimu organid, siis on ka mõistetav elevus, millega minnakse vastu nendele valimistele. Juba seatakse üles kandidaate valimiskomisjonidesse, komplekteeritakse agitaatorite kollektiive, alustavad tööd agitpunktid.

Kohalike nõukogude valimised on suur ja vastutusrikas ülesanne, mille käigus erilise tähelepanu objektiks peab olema nõukogude demokraatia propaganda, kohalike nõukogude senise tegevuse analüüs, võitlus majandus- ja kultuuritöö veelgi intensiivsema tõusu eest just kohalike nõukogude töö tugevdamise kaudu. See kujuneb ühtlasi ka katseks, kuidas meie ühiskondlikud organisatsioonid, eeskätt aga parteiorganisatsioon suudab läbi viia sellist vastutusrikast tööd.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi poolt on üles seatud valimiste linnakomisjoni koosseisu sm. I. Sildmäe, üle 70 meie kollektiivi eesrindlikuma töötaja esitati valimiste ringkonnakomisjonide koosseisu. Ka agitatsioonitöö organiseerimiseks on esimesed sammud juba astutud. Nii nagu eelmistelgi valimistel vastutab ülikool kahe agitatsioonipunkti töö eest. Käesoleval aastal on agitpunkti juhatamise vastutusrohke ülesanne usaldatud seltsimeestele A. Martinile, R. Blumile ja E. Plotnikule.

Kõik senine on aga tegeliku töö algus. Edaspidi on vaja kindlustada, et ei esineks selliseid puudusi, nagu kohalike nõukogude valimistel kaks aastat tagasi. Õigusega heideti siis ette, et valimiskampaanias oli agitatsioonitööle rakendatud vähe kommuniste, parteibüroo ja komsomolikomitee olid aga eemaldunud agitatsioonitöö juhtimisest ning püüdsid kogu vastutuse töö eest panna agitpunktide juhatajaile. On õige, et agitpunkti juhataja vastutab agitpunkti töö eest, kuid agitpunkti tööd peab abistama kogu kollektiiv kõigi jõududega. On vaja, et ülikooli agitpunktide üritused kujuneksid rahvarohketeks ja huvitavateks. Kõik võimalused selleks on meil olemas. Võime anda huvitavaid loenguid igalt alalt, organiseerida küsimustevastuste õhtuid, korraldada häid isetegevuskontserte jne.

Kuigi saadikukandidaatide ülesseadmine toimub 25. jaanuarist kuni 10. veebruarini, tuleb kollektiivil juba nüüd mõelda sellest, keda valida kohaliku nõukogu koosseisu meie kollektiivi poolt. Möödunud valimistel esitati ülikooli kollektiivi poolt nõukogu koosseisu ligi 20 kandidaati. Võib arvata, et ka sellel aastal ülikool linna suurima kollektiivina esitab rohkesti omapoolseid saadikukandidaate. On vaja, et valiku teostamine oleks asjalik ja et ülesseatud kandidaadid ka igakülgselt läbi arutataks. Nagu näitavad senised kogemused, nõuab kollektiiv vähe oma saadikutelt ega teosta omapoolset kontrolli saadikute töö üle. Kui ülikooli poolt ülesseatud kandidaatidest näiteks saadik sm. Tani on tõepoolest linna parimaks saadikuks, siis saadikud Kalits, Multer jt. oleksid palju rohkem võinud ära teha võitluses üliõpilaskonna vajaduste rahuldamise eest.

Pole kahtlust selles, et kohalike saadikute nõukogude valimised kutsuvad esile kogu meie kollektiivi poliitilise ja tööalase aktiivsuse tõusu, et meie kollektiiv, innustatuna partei XX kongressi ja KK detsembripleenumi otsustest nõukogude demokraatia järjekindla süvendamise vaimust, näitab end valimiskampaania käigus teovõimsa ja ühtse kollektiivina.

J. KALITS,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

Esitati kandidaat valimiste linnakomisjoni

5. jaanuaril k. a. toimus Tartu Riikliku Ülikooli tööliste ja teenistujate koosolek, mille päevakorras oli esindaja ülesseadmine Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu valmiste linnakomisjoni koosseisu.

Kandidaadiks esitati sm. E. Laasiku poolt TRÜ õppeprorektor sm. I. Sildmäe, keda sm. Kelder iseloomustas kui aktiivset ja teadlikku töötajat, kes peale otseste tööülesannete on täitnud ka mitmeid ühiskondliku töö ülesandeid. Sm. Sildmäe on korduvalt olnud valimiskomisjonide koosseisus ja tulnud selle tööga hästi toime.

Koosolek otsustas esitada sm. Sildmäe kandidatuuri Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile kinnitamiseks.

TERVITUS PRAHAST

UNIVERSITAS CAROLINA PRAGENSIS
eiusque rector
scholaribus totius orbis terrarum
optimam salutem.
Novum annum prospicientes
vobis nobisque sicuti omnibus bonis hominibus
ex animo optamus
sileant arma, pax vigeat
bona voluntate nationes inter se res gerant
virorum doctorum labor
ad salutem generis humani spectans
prospere succedat!

Praha Karl IV-nda nimeline ülikool
ja selle rektor
saadavad kogu maailma teaduse alal tegelejaile
parimaid tervitusi.
Uuele aastale vastu minnes
soovime südamest teile ja meile nii nagu kõigile
headele inimestele,
et relvad vaikiksid ja rahu tugevneks,
et rahvastevahelised suhted heal tahtel rajaneksid
ja et teadlaste töö,
mis on suunatud inimkonna hüvanguks,
jätkuks õnnelikult.

Viimasel Õpetatud Nõukogu koosolekul

Viimasel TRÜ Õpetatud Nõukogu koosolekul, mis toimus 1956. a. 28. detsembril, tuli arutusele üks olulisemaid ja teravamaid küsimusi üliõpilaste elus — üliõpilaste iseseisva töö organiseerimise küsimus. Kust võtta aega iseseisvaks tööks, kuidas vähendada loengukoormust, mis võtab peaagu kogu tööpäeva, kas loetavad õppeained on oma sisult ja mahult igati kohandatud spetsialiteedi vajadusele? Neid ja paljusid teisigi probleeme arutati Õpetatud Nõukogus.

Iseseisvast tööst

Õpetatud Nõukogu koosolekul tõstatas Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan dotsent A. Pärl küsimuse: millised võimalused on meie üliõpilastel viljakaks iseseisvaks tööks. Ettekandja märkis, et «igasuguse positiivse töössesuhtumise kujunemise ja selle avaldumise aluseks on kogu töö ja tegevuse otstarbekohane organiseeritus ja reaalsed võimalused töö tegemiseks vastavalt ülesseatud nõuetele. Kui töö alal esitatavad nõuded ületavad suuresti võimalused, on praagi tootmine paratamatu.»

Kogu töö otstarbekohasest organiseerimisest iseseisva töö huvides ei saa aga olla juttugi, kui juba loengu- ja praktikumikoormus ulatub mõnedel kursustel 40 tunnini nädalas ja praktiliste ning seminaritööde ettevalmistamiseks kuluv aeg lisab sellele veel paarkümmend tundi. Arv suureneb veelgi tunduvalt, kui võtta arvesse mitmesuguseid tööseisakuid ja katkestusi «akende» jne. arvel.

Sellele lisaks, nagu märkisid rektor sm. Klement ja Õigusteaduskonna dekaan sm. Püss, suurendavad mõningad kateedrid (KKO, ühiskonnateaduste kateedrid ja mõned teised) omavoliliselt loengute ja muud õppetöö koormust.

Niisiis, olukorda tuleb muuta.

Anda ainult vajalikku!

Sm. Pärl tõi esile, et ajaloo-osakonnas ei arvestata NLKP ajaloo käsitlemisel ajaloolaste ettevalmistamise spetsiifikat, neile korrutatakse ühte ja sama küsimust 3—4 korda. Sellest järeldus: selle aine alal on tarvis silmas pidada üliõpilaste spetsiifikat.

Professor H. Moosberg leidis, et parallelism NSVL ajaloo ja NLKP ajaloo osas on olemas just viimase perioodi osas. Tema arvates oleks õigem NLKP ajalugu ajaloo-osakonna I kursuselt ära jätta ja anda siis, kui ajaloo kursus on lõpetatud, teatud probleemide sügavam käsitlus, sest ainult siis oleks sellest kasu. Praegu aga peame nõukogude ühiskonna ajalugu viis korda õpetama ja see teeb aine ebameeldivaks. Ka poliitökonoomias, dialektilises ja ajaloolises materialismis tullakse ikka tagasi samade küsimuste juurde. Kõrvaldades sellise parallelismi võime õpetada ajaloolisi aineid sügavamalt.

«Minu arvates», ütles sm. Sildmäe, «kui tahame mitte formalistlikult tundide arvu vähendada, vaid vähendada tegelikku koormust, peame alustama tööd meie õppeplaanide ja programmide läbivaatamisest, et selgitada, mis on seal vajalik ja mis on üleliigne, mis kordab keskkoolis õpetatut ja missuguses ulatuses on sisse toodud isegi asjatuid aineid, mida ei ole vaja. Õppeplaanides peab olema nõudmiste summa, mida üliõpilastele esitame ja mida tõesti on vaja, mitte aga tundide arv, mis võib olla varieeruv.»

Rektor sm. Klement märkis, et ei ole vaja oodata ministeeriumi korraldusi, vaid tuleb ise otsustada. Teaduskondade dekaanid peavad hoolitsema parallelismi likvideerimise eest (loengute kontrollimise jms. näol).

Oluliseks puudujäägiks pidas Õigusteaduskonna dekaan sm. Püss seda, et millegipärast kehtib põhimõte: kõrgemas õppeasutuses tuleb ühe või teise distsipliini õpetamisel lugeda seda tingimata terves ulatuses. See aga ei ole õige põhimõte. Tõsi, viimasel ajal on siin mõningaid korrektiive tehtud, kuid selles suunas tuleb palju julgemini edasi minna. Kogu distsipliini ei ole mõtet anda loengute korras, kuna paljudel aladel on olemas sobivad õppevahendid. Osa kursusest tuleb jätta üliõpilastele enestele iseseisvaks läbitöötamiseks õpikute varal, teisest osast tuleb õppejõul aga anda süvendatud käsitlus, milles esineksid tema enese loomingulise töö elemendid. Nii tõuseb ka üliõpilaste huvi teadusliku töö ja aine sügavama omandamise vastu.

Peatuti ka loengute paljundamisel ja õpikute väljaandmisel. Võimalusi selleks on. Pöördudes õppejõudude poole ütles prof. Klement aga seda, et puuduvad trükkimiseks sobivad õpikute tekstid. Õpikute kirjutamise ja tõlkimise alal on vajalik suurem initsiatiiv kateedrite poolt ja sel alal tehtav töö tuleb sisse võtta teadusliku töö plaani, samuti kui loengute tekstide koostaminegi. Rektorit toetas selles küsimuses rida sõnavõtjaid (sm. Ananjeva jt.)

Eriainete ja üldainete suhtest

Sm. Püss tõi esile, et juristide õppeplaanis on mittejuriidilisi aineid 44,3% ja juriidilisi õppeaineid 55,7%. Kui tahame kärpida, siis tuleb kärpida ka ühiskonnateaduste ja üldainete alalt, mitte ainult eriainete osas. Kui me tahame näiteks I kursuse kohustuslikke aineid 36-lt tunnilt (üldaineid 23 tundi, eriaineid 13 tundi) kärpida 24 tunni peale vastavalt ministri lubadusele, siis tuleks juriidilised ained kõrvaldada. Initsiatiiv tundide arvu koondamisel peab tulema altpoolt, kateedritest, sest kateedrid tunnevad olukorda paremini.

«Olen nõus seltsimeestega,» ütles sm. Mikkelsaar, «kes viitasid sellele, et ühiskonnateaduste osas on võimalik tunde vähendada. Poliitökonoomia alal tuleb vaadelda küsimust vastavalt teaduskondadele. Arstiteaduskonnas vähendamine pole võimalik, seevastu aga võiks kõne alla tulla kärpimine Õigusteaduskonnas, Majandusteaduskonnas ja ajaloo-osakonnas.

Nagu märkis sm. Sildmäe, on tarvis lahendada üld- ja eriainetes ettevalmistuse suhte küsimus vastavalt konkreetse rahvamajandusharu vajadustele. Kahtlematult saab ja peab sisse viima terve rea erikursusi üldkursuse koondamise, parallelismi jms. likvideerimise arvel, sest selles seisneb üliõpilase iseseisva töö teine aspekt, et võimaldada neil sügavalt oma huvidele vastavalt põhjalikumalt tutvuda teadusega.

Võõrkeelte õppimisest

Võõrkeeled on üliõpilasele teaduse juurde pääsemise vahendiks. Nende omandamine on talle eluliselt tähtis, paratamatult vajalik oma eriaine põhjalikumal omandamisel. Kui aga üliõpilane ei näe seost keele omandamise ja oma erialase töö vahel, kui ta ei leia oma keelealastele teadmistele rakendust, siis ei ole keele omandamisel omaette väärtusena nimetamisväärseid tulemusi. Võõrkeelte rakendamist eriainete omandamisel ja iseseisvas töös väljaspool keeletunde käesoleval ajal peaaegu ei esine. Ei üliõpilaste seminari-, kursusetöega diplomitöödes ei ole näha võõrkeelse kirjanduse kasutamist. Keelt õpitakse ainult keeletunnis ja sinna ta jääbki. Keelte rakendamine on ainult siis võimalik, kui meie mittekeeleõpetajad õppejõud valdavad keeli ja on suutelised üliõpilastele juhatama vastavat kirjandust ning kontrollima võõrkeelse kirjanduse kasutamise täpsust.

Sm-te Kanni ja Pärli arvates peab keelte õppimine saama kogu õppeprotsessi paratamatuks osaks. Tuleb saavutada, et eestlased oskaksid vene keelt ja üht võõrkeelt, venelased aga eesti keelt ja üht võõrkeelt.

Sm. Sildmäe toonitas, et eesti keele kateedril tuleb võtta tarvitusele abinõud, et vene rahvusest üliõpilased õpiksid eesti keele niivõrd selgeks, et saaksid siia tööle jääda oma erialal. Poleks paha, kui me neile seltsimeestele vanematel kursustel loeksime mõned ained eesti keeles — see stimuleeriks eesti keele õppimist ja oleks väga vajalik. Samuti poleks paha, kui me ka eesti üliõpilastele saaksime lugeda mõningaid erikursusi ühes või teises võõrkeeles. See stimuleeriks üliõpilasi seda keelt õppima ja siis nad tunneksid «omal nahal», et keel on vajalik.

Muudest olulistest küsimustest

Eesti filoloogia üliõpilaste pretensioonidest kõneles dotsent Sauks. Eesti kirjanduse ajaloos käsitletakse puudulikult kodanlikku perioodi, sellistest kirjanikest nagu G. Suits, M. Under ja teised ei räägita, olgugi et õpilased neist koolides midagi kuulda tahaksid. Samal ajal käsitletakse kirjanikke, nagu Vilde ja Kreutzwald väga põhjalikult, kuigi nende kohta on olemas rikkalik kirjanduslik materjal. Vähe räägitakse õppemetoodikast eesti kirjanduses, mistõttu lõpetajatel tihtipeale jääb puudu oskusest analüüsida teoseid.

Lühidalt mõningaist ettepanekuist. Üliõpilaste laboratoorsete tööde osas võiksime minna «tunnitöö aluselt tükitöö alusele» (Sildmäe). Õppeplaanide koostamisel tuleks likvideerida paljude eridistsipliinide paralleelne õpetamine ja korraldada õppetöö nii, et üliõpilased tegeleksid ühekorraga mitte rohkem kui kahe-kolme distsipliiniga, mis võimaldaks kontsentreerida tähelepanu üksikutele ainetele, lugeda teaduslikku kirjandust jne., ühe sõnaga: likvideerida killustatus (dotsent Rägo).

Rektori viimane käskkiri 1956. aastal

Ülekoormatuse küsimustes toimunud teravad vaidlused lõppesid varem harilikult ühe ja samaga: kohalviibiv dekaan või rektoraadi esindaja laotas käsi ja ütles «Mis me saame teha? On ju olemas õppeplaan!»

Nüüd on selle paljuvaieldud küsimuse lahendamiseks avatud avar tee.

Juba kõrgema hariduse ministri käskkiri möödunud aasta septembris andis kõrgemate õppeasutuste kateedritele õiguse teha õppeplaanides tunduvaid muudatusi õppetundide vähendamise suunas üksikutes õppeainetes. See samm vähendaks üliõpilaste koormust, ning laiendaks samuti õppejõudude võimalusi teadusliku töö tegemiseks.

Rektori käskkiri 31. detsembrist 1956. a. nõuab, et seda juhendit asutaks otsustavalt ellu viima. Kateedrite juhatajaid kohustatakse läbi vaatama õppeplaanid ja vähendama üliõpilaste kohustuslikku õppetöö koormust keskmiselt 15% võrra. Käskkiri nõuab, et nende õppeainete osas, kus praktiseeritakse koduseid töid, tuleb läbi vaadata kohustuslike koduste ülesannete ulatus — see ei tohi ületada normaalseid nõudeid.

Suured õigused on koormuse reguleerimise osas antud dekaanidele.

* * *

Meenutagem koosolekuid, kus üliõpilased rääkisid ja ohkasid — me ei jõua toime tulla oma tööga. Meenutagem kümneid artikleid paljudes ajalehtedes.

Nüüd on käed vabad — tee akadeemilise töö mõistlikuks organiseerimiseks on avatud.

Kateedrite ja dekanaatide ülesandeks on seda võimalust hästi ja oskuslikult kasutada.

Hästi ja oskuslikult peavad uusi võimalusi kasutama ka üliõpilased.

Ühe tähtpäeva puhul

Meil on kombeks — ja seda kommet pole vaja kaotada — tähistada nimekate meeste sünni- ja surmapäevi. 7. jaanuaril möödus 70 aastat rahvakirjanik Oskar Lutsu sünnist ning sel puhul toimus ning toimub rida mälestusüritusi. Pole vist vaja hakata kirjutama Lutsu teostest, tema omapärasest kirjanikuteest ning tohutust populaarsusest — see peaks olema tuttav igale üliõpilasele. Surematuks on Luts saanud eeskätt oma Tootsi-lugudega, mis kuuluvad eesti noorsookirjanduse raudvarra.

Oskar Lutsu äsjamöödunud tähtpäev aga viib paratamatult mõningatele mõtetele tähtpäevadest ning tähtsate meeste mälestuse jäädvustamisest üldse.

Muidugi, Oskar Luts oli niivõrd tagasihoidlik mees, et ta enese juubelist ei oleks poole sõnagagi rääkinud. Seepärast oleks ta ka solvumata leppinud olukorraga, milles tähistati tema 70. sünniaastapäeva Tartus, õieti kuidas seda Tartus ei tähistatud.

Linnas ei korraldatud ühtegi avalikku mälestuskoosolekut, tema majale ei kinnitatud ammu lubatud mälestustahvlit, vaikis ka Kirjanike Liidu Tartu osakond, eksamisessiooni tõttu vaikis ka ülikool... Ükski prohvet pole kuulus omal maal! Loodame, et kirjandusring tasub selle auvõla lubatud teadusliku konverentsiga hiljem, uuel semestril.

Luts, nagu paljud teisedki meie nimekad eesti kirjandus- ning kultuuritegelased, on Tartu ülikoolis õppinud (kuigi mitte ülikooli lõpetanud). Tahtmatult kerkib küsimus, kas me ei peaks niisuguste meeste mälestust ka püsivamalt jäädvustama

Meie ülikoolis õpib palju noori, kes ei tea palju meie vana õppeasutuse kuulsatest minevikutraditsioonidest, mida loomulikult kandsid progressiivsed nimed. Nende tundmine tõstaks meie õppeasutuse autoriteeti noorte silmis, kasvataks lugupidamist ülikooli traditsioonide vastu ning innustaks noori oma õpinguis ning tulevases töös neid traditsioone jätkama. Just seepärast oleks vaja püsivalt jäädvustada ülikooli kuulsate poegade mälestust.

Kuidas seda teha?

Võib-olla aitab seda mälestust jäädvustada, kui me oma raamatukogudesse, kateedritesse ja auditooriumidesse hangiksime nende teadlaste, kirjanike ning kultuuritegelaste pildid, kelle õpingud või töö on olnud seotud meie ülikooliga. Mõjukam oleks mälestustahvlite kinnitamine auditooriumidesse või laboratooriumidesse või ühe suure, monumentaalse mälestustahvli paigutamine ülikooli kõigi kuulsate poegade nimedega meie õppeasutuse kõige pidulikumasse paika — aulasse (või ka mujale sobivasse kohta). Arvatavasti ei teeks rahalised kulud siin ülepääsmatuid raskusi. Uskugem, kasvatuslik tähtsus oleks sellel väga suur.

Tahaks loota, et niisugune mõte kord tõesti teoks saaks. Ja mälestades rahvakirjanik Oskar Lutsu, tahaks, et ka tema nimi oleks raiutud sellesse tahvlisse, nii nagu see on jäädavalt meie noorte südameis. *S. LAANEMÄE*

Kaugõppeosakonna kommunistid-üliõpilased kirjutavad

TRÜ Kaugõppeosakonna töö mittestatsionaarsete üliõpilaste õpingute organiseerimisel ja õppesessioonide läbiviimisel on aasta aastalt paranenud. Nii saadetakse nüüd tööjuhendid välja enamvähem õigeaegselt, semestrite kestel korraldatakse konsultatsioone Tallinnas ja Tartus jne. Ometi esineb töös mittestatsionaarsete üliõpilastega veel tõsiseid puudusi. Toome selle kohta mõned näited Ajaloo-Keeleteaduskonna osas.

Sessioonide eel ei teatata, millised eksamid ja arvestused on ette nähtud sessioonil sooritada. Nii ei ole üliõpilastel täpselt teada, mida on sessiooni vältel vaja teha, et ei jääks võlgnevusi, millist õppematerjali on vaja kaasa võtta. On küll olemas õppekava, kuid sagedase muutmise ja mitmesuguste siirdevariantide olemasolu tõttu ei saa sellest täit selgust, sest näiteks üht või teist õppeainet on tõstetud edasi-tagasi ühest kursusest teise. Nii on Ajaloo-Keeleteaduskonnas lood pedagoogika eksamiga, mis on kord kuulunud kolmandale, kord neljandale, kord viiendale kursusele.

Mis puutub pedagoogilisse praktikasse ja metoodikasse, siis organiseeriti näiteks möödunud semestril ühele osale viiendast kursusest pedagoogiline praktika enne metoodika arvestuste õiendamist, s. t. enne praktika jaoks vajalike teadmiste omandamist.

Eesti keele ja kirjanduse alal loetakse praegu ühtaegu eesti keele ja kirjanduse metoodikat IV ja V kursusele. Sealjuures kirjanduse õpetamise metoodika loenguid ei viida lõpule käesoleval sessioonil, vaid kevadel. Pedagoogiline praktika peaks seega jääma VI kursusele, kuigi on ette nähtud V kursusel, sest metoodika arvestuse õiendamine ilma loenguteta on raske — puudub õpik.

Normaalseks ei saa pidada asjaolu, et mõningaid distsipliine, mis käivad läbi mitme kursuse, loevad mitu eri õppejõudu. Näiteks kaasaegset vene keelt praegustele V kursuse vene filoloogidele on lugenud neli õppejõudu. Sama lugu on vene kirjandusega. Sageli peavad mittestatsionaarsetele üliõpilastele loenguid noored ja kogemusteta õppejõud. Ometi oleks vaja, et just kaugõppeosakonna üliõpilastele, kelle jaoks ettenähtud loengutundide arv on väike, loeksid vilunud õppejõud, kes loomulikult paremini oskavad lühikest aega tihedamini ära kasutada. Eriti nõrgad on teinekord õppejõud, kes loevad ühiskonnateadusi.

Esineb ka järelemõtlematust. Nii saadeti sm. Blum, kes pidi lugema filosoofia ajalugu, loenguid pidama Tallinna. Üliõpilased Tartus ootasid asjatult auditooriumis, loengud jäid pidamata. Ka ei teatatud seda aegsasti ette. Tegelikult jäid pidamata ka Ajaloo-Keeleteaduskonna IV kursusele ettenähtud loengud dialektilise materialismi alal.

Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogus puuduvad mõned põhilised õpikud või neid on ainult üks eksemplar. Ka ei ole igakord küllalt rõhku pandud sellele, et muretseda õigeaegselt ja vajalikul määral eksemplare õpikute uutest parandatud ja sageli vastavalt uutele nõuetele põhjalikult ümbertöötatud trükkidest. Näiteks on Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogus S. J. Krjutškovi, A. M. Zemski jt. õpikut «Современный русский язык» ainult üks eksemplar 1953. a. trükist. Ometi on olemas juba 1956. a. trükk. Enamvähem analoogiline on lugu eesti keele kooligrammatikate suhtes jne.

Loenguline koormus sessioonil ei ole igakord otstarbekohaselt korraldatud. Nimelt peaks koormus sessiooni algusest lõpu poole järkjärgult vähenema, et anda üliõpilastele eksamite ja arvestuste õiendamise eel aega kordamiseks. Näiteks vene keele ja kirjanduse V kursusel olid sessiooni esimesed päevad (3.—7. jaanuar) nõrgalt loengutega koormatud, mis süvenes veelgi filosoofia ajaloo loengute ärajäämise tõttu. Sessiooni lõpupoole aga koormus aina tõuseb.

Teatavasti pööras NLKP XX kongress suurt tähelepanu kaugõppe küsimusele. TRÜ parteibüroo pole aga huvi tundnud Kaugõppeosakonna töö vastu, kuigi ta oleks võinud näiteks korraldada kas või mittestatsionaarselt õppivate kommunistide nõupidamise.

Grupp mittestatsionaarseid kommuniste-üliõpilasi

Ühest heast harjutustööst

Kaugõppeüliõpilaste õppeplaanis leidub nõue ka kontrolltööde kohta. Need peavad näitama ettevalmistuse taset, rahvaluule alal konkreetsemalt seda, et töö kirjutaja on iseseisvalt läbi töötanud mõne teose või antud kirjanduse alusel mõne kitsa küsimuse. Väärib märkimist, et mõned rajoonis töötavad üliõpilased on valinud oma töökoha rahvaluule originaal-üleskirjutused selliste harjutustööde teemaks. Tutvumine elava rahvaluulega selle üleskirjutamise kaudu on igati tervitatav, sest peale originaalmaterjali enda viib see üleskirjutaja otse in medias res.

Äntsla rajooni Kurenurme 7-kl. Koolis töötav õpetaja A. Reigo saadab eeskujuliku rahvaluulekogu süstematiseeritud ja kommenteeritud kujul kontrolltööna. Selle töö vooruseks on lühike, aga väga tabav ning asjalik ülevaade rahvaluule olukorrast tänapäeval Kurenurmes, laulikute ja jutustajate elulood koos fotodega, üleskirjutused murdelisel kujul. Sisuliselt leidub siin vanu ja uusi rahvalaule, kommete kirjeldusi, muistendeid, etnograafilisi tähelepanekuid põllunduse alalt, märkmeid mõistatuste lahendamise kombeist ja hulk mõistatusi endid heas üleskirjutuses.

Töötades õpetajana tuleb igaühel kokku puutuda ka rahva mineviku kultuuripärandiga, selle tundmaõppimine ja ka kaduvate kultuurimälestuste jäädvustamine uurijaile on püsiva väärtusega. Seepärast on soovitav, et seesuguste teemade valijaid oleks rohkem.

Peamurdmiseks pingsa eksamisessiooni puhkeminutiks olgu järgnev mõistatus sm. Reigo kogust:

Mõrsja tulõ mõtsa takast, peotäis pirdõ käen?

Dotsent *Ed. LAUGASTE*

Eksamisessioon kulgeb edukalt

Esmaspäeval toimus esimene eksam ülikoolis eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursusel. Paremaid teadmisi vene keeles õppejõu sm. Bežanitskaja juures näitasid Lehte Tavel ja Valve Värk. Kõrgeim hinne märgiti õpinguraamatusse ka Heino Sillale, Ene Sirolile jt. Õppejõu sm. Kompuse grupis pälvisid väga hea hinde Silvi Kivioja, Leena Kiivit, Helgi Haljaste ja Endel Kuus. Kursuse 24-st üliõpilasest sooritas oma esimese eksami hindele «väga hea» 11 üliõpilast, ülejäänud aga said hinde «hea.» *V. RAND*

*

7. ja 8. jaanuaril toimus talvise eksamisessiooni esimene eksam eesti keele ja kirjanduse osakonna II kursusel: eksam eesti kirjanduse ajaloos õppejõud E. Laugaste juures. Head materjalitundmist näitasid oma vastustes Inger Liivak ja Mihkel Loodus. Kõrgeima hinde pälvisid samuti Viktoria Arvisto, Sirje Põldots, Piret Koppel jt.

Enamus kursuse üliõpilastes sooritas eksami väga heale ja heale hindele. Nädalavahetusel on kursusel järgmisena eksam võõrkeeles.

*

Bibliograafia II kursusel sooritati esimesena eksam vene keeles. Et kõiki hinnati ainult neljade ja viitega, siis võib öelda, et hästi läks. Kuid kõik raskemad eksamid on alles ees ja tööpinge tõuseb iga päevaga. Loodame, et sooritame siiski ka teised eksamid headele ja väga headele hinnetele!

Vene keele eksami sooritasid hindele «väga hea» üliõpilased T. Vööl (sm. Raumani õpperühmast) ja M. Laas, E. Kaur, M. Lombak ja A. Asbaum (sm. Kompuse õpperühmast). *A. MÄE*

*

Kehakultuuriosakonna üliõpilaste päevad on nüüd muutunud väga töörohkeiks, sest kätte on jõudnud eksamisessioon. Pole näha ühtegi üliõpilast, kes ei töötaks konspekti või õpperaamatu kallal, et veel kord tuletada meelde üht või teist probleemi. KKO auditooriumides, ühis elamu tubades toimuvad vestlused ja arutelud eksami materjali põhjal.

Arvestused möödusid edukalt. Kõik kursused suutsid õigeaegselt anda arvestused. Eriti tublilt esinesid arvestuste perioodil I ja II kursuse komsomoligrupid. Arvestuste sooritamisel sammusid esirinnas kommunistlikud noored J. Kaljusto (I kursus), R. Ehapalu (II kursus), U. Lukk (III kursus), S. Hirv (III kursus).

Esimesed eksamid näitasid, et hoolikast ettevalmistusest oleneb edu. II kursusel toimus eksam vene keeles. Kõik vastajad andsid eeskujulikke vastuseid ja nende teadmisi hinnati «heade» ja «väga headega». IV kursusel toimus esimene eksam kehakultuuri teoorias. Vastajaist oli kõige edukam kursusevanem J. Jürgenstein, kelle vastus hinnati «väga heaks».

Et üliõpilased tahavad hästi esineda mitte ainult eksameil, vaid samuti ka spordiradadel, seepärast kasutatakse edukalt õpingute vaheaegu treeninguks.

U. KANGUR

*

Geograafiaosakonna II kursus on sooritanud juba kaks eksamit: vene ja võõrkeele. Senised eksamitulemused on head. Tublimalt on seni esinenud kommunistlikud noored I. Kask, E. Illend, M. Sallaste, V. Laimets ja noored E. Anu ja J. Ugam.

Sessioon jätkub. Majandusgeograafidel seisab veel ees 3 tuleproovi- eksam geomorfoloogias, kartograafias ja statistikas.

Kõigi üliõpilaste ühiseks sooviks on lõpetada kogu sessioon ainult heade ja väga heade tulemustega. Stiimuliks on ka siin festivalile sõidu võimalus.

H. TERAS

SEEKORD ÕNNESTUS

29. detsembril võis märgata nii umbes kella 17 paiku ja varemgi juba 83. auditooriumis mingit ärevat saginat. Siin edasi-tagasi jooksvad IV kursuse ajaloolased tegelesid väga mitmekesiste ja omapäraste asjadega. Seal lippas keegi (vististi Edda Välja — ei näinud hästi, sest liikumistempo oli väga kiire) mingi tohutu suure kausiga, siin krabistas kamp üliõpilasi kirevate krepp-paberist ribadega jne. jne. Korraga sööstis ruumi blond noormees ja karjus kõigest kõrist: «Emmi, Emmi — kuhu sa tuhatoosi oled pannud? Sa tead ju, et sinu mees on suitsetaja.» Kuuse otsa seatakse elektrikküünlaid ja närveeritakse, et «kas ikka lähevad põlema». «Einoh, kuhu see töö mehe käest pääseb,» arvab Pullati Raimo ja tassib süles sisse hiiglasuure atribuudi, mis lähemal vaatlusel osutub raadioaparaadiks ja millest mõne hetke pärast (mõningate võimatute röögatuste järel) hakkab voolama kõige meeltülendavamaid helisid. Pikad lauad täituvad roogadega nagu muinasjutus, kuetuna heade haldjate Erna Ouna, Edda Välja jt. poolt, kes tegutsevad tasa ja targu laudade vahel.

Küllap juba lugejad on aru saanud, et siin toimub IV kursuse näärišhtu. Jah, tõesti, nii see on. Huvitav on aga see, et keegi ei tule sisse, käed taskus, s. t. külalisena. Ei — näib, et igaüks on seekord peoperemeheks. See asjaolu on tublisti silmahakkav, sest möödunud aastal oli asi hoopis teisiti — paar-kolm meist «rabasid elu eest», teised tulid ainult peole ja lasksid lendu ka sihukesi märkusi: «Küll on igav!» jne. selle asemel, et asja omapoolselt käsile võtta ja parandada. Ei noh — mis siin ikka vana asja meelde tuletada — silm on hädaohus! Peaasi on see, et tänane meie õhtu õnnestus suurepäraselt (kõigi ühine arvamus).

Mis oli põhjuseks? Kõigepealt — au ja kiitus Helgi Limbergile, kes asja algatas ja oma suurepärase organiseerimisoskusega kõik elama pani. Igaühele jagati ülesanded — just nimelt igaühele, ja selliseid, kes õhtu heaks kordamineküks poleks kuidagi kaasa aidanud, polnud ühtegi.

Niisiis elame mõttes üheskoos õhtu veelkord läbi.

Algab näidend. Nappide vahenditega on loodud mugav toakene Pajupuude korteris. Vaatajate silme ees rullub lahti lõbus, kuid ühtlasi tugevasti kriitiline looke ühest perekonnast, kus mees oma isikliku mugavuse huvides naist türanniseerib. Parima andsid näitlejad Eve Peets (kes, nagu selgus, pole ainult hea sportlane, vaid ka andekas näitleja), Reet Praats südamliku abikaasana, kes oma mehe on headusega ära hellitanud, ja lõpuks «kurja juur» Pajupuu, s. o. Heino Laas ise. Igaüks oli omal kohal ja näidend tekitas vaatajaskonnas palju elevust ning lõbusat tuju.

Järgnevalt astub publiku ette Aili Suur — õhtu tseremooniameister, kõrvas suur hõbekõrvarõngas — ametimärk — ja teatab õhtu kava. See sisaldab palju toredat — seltskondlikud mängud, mida organiseeris Imma Stolovitš, põnev viktoriin (Helju Pärdi juhtimisel), kus küsitakse muu hulgas ka seda, kes oli pikem, Märt Tänava või Peeter Suur), loterii, kus iga teine loos võidab jne. jne.

Ja kui lõpuks saabub veel pika habemega naljajuttu puhuv näärivana, on naeru ja nalja palju.

Kirjandusliku valsi ajal saavad kokku Indrekud ja Karinid, Deemonid ja Tamaarad ning kõigil on väga lõbus. Reet Praats küll Karinina kurdab, et ta ei saa kahjuks oma osa lõpuni mängida, sest Tartus pole trammi, mille alla end heita.

Niisiis, veelkord — oli vägaväga tore õhtu. Aga tuleval aastal teeme veelgi parema, ei tohi ju loorbereile pikali visata. See õhtu liitis meie kollektiivi ja jääb ilusa mälestusena meis edasi elama ka pärast ülikooliaastaid.

L. ESSENSON.

Paljude ajalehtede toimetustel on kujunenud traditsiooniks korraldada oma lugejate seas ringküsitlusi mitmesuguste huvitavate küsimuste kohta. Ka ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus kavatseb kasutada edaspidi seda moodust laiemate sidemete loomiseks oma lugejatega.

Selleks siis toimetuse kaks esimest küsimust:

1. Kes on teie arvates maailma populaarseim sportlane?

2. Kes on TRÜ populaarseim sportlane?

Antud küsimustele palub toimetus lugejaid vastata kuni 1. veebruarini 1957. Vastused koos lühikese põhjendusega lasta ajalehe kirjakasti ülikooli peahoone vestibüülis, näidates ühtlasi ära vastaja nime ja kursuse.

TEADAANNE

Festivali loterii pileteid saavad komsomoligrupi organisaatorid kätte 11., 12. ja 14. jaanuaril kella 16—18 ELKNÜ TRÜ komitees.

ELKNÜ TRÜ komitee

Toimetaja R. AULING

MB 01125 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimise nr. 71

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (322) Reedel, 18. jaanuaril 1957. a. X aastakäik

Mida me teeme järgmisel semestril?

(MÄRKMEID ELKNÜ TRÜ KOMITEE II SEMESTRI TÖÖPLAANIST)

VI ülemaailmne noorsoofestival — see on käesoleval aastal kogu maailma demokraatliku noorsoo tähelepanu keskpunktis.

25. veebruarist 10. märtsini 1957. a. toimuvad ülikooli piirides festivali konkursid kunstilise isetegevuse alal. Juba praegu on vaja igal osakonna ja kursuse komsomoliorganisatsioonil tõsiselt kaaluda, milliste kollektiivide või üksikesinejatega võiks kaitsta teaduskonna ja kursuse au konkurssidel.

Paralleelselt kunstilise isetegevuse konkurssidega toimuvad ka loomingulised konkursid (muusikateosed, kirjandusteosed, kujutav kunst, karikatuur, kunstiline fotograafia). Nendest osavõtjatel tuleb oma tööd varjunime all esitada hiljemalt 25. veebruariks TRÜ festivali orgkomiteele (ELKNÜ TRÜ komitee ruumides). Parimaid töid premeeritakse ja saadetakse edasi ülelinnalistele ja vabariiklikele konkurssidele.

Märtsi teisel poolel esinevad meie parimad aga juba üleliidulistel konkurssidel. Ja loodetavasti leidub meie tublide isetegevuslaste seas neidki, kes mitte ainult vabariiklikul, vaid ka üleliidulisel ja ülemaailmsel noorsoofestivalil meie ülikooli au kaitsevad.

Koos isetegevuslastega võtavad ka meie sportlased festivalist aktiivselt osa: ajavahemikul jaanuarist kuni aprillini 1957. viiakse läbi festivali talispordimängud. Aprilli algul on ülikooli komsomolikomiteel koos klubiga plaanis läbi viia rahvaste sõpruse nädal. Selleks ajaks kutsume oma ülikooli külalisi teistest liiduvabariikidest.

Aprillis-mais viime läbi ülikoolihoonete ja nende ümbruse korrastamise ja kaunistamise hoogtöökuu. Käesoleval aastal lõpetame põhilised tööd staadionil, nii et juba sügisel hakkame võistlusi läbi viima omal staadionil. Suvel hakkame aga rajama üliõpilastele puhkekodu Sangastes. Samuti on kavas hakata ehitama üliõpilastele ühiselamut. Kõigil neil töödel tuleb meie üliõpilasperel endil käed külge panna. Nii et me ei tähista ülemaailmset festivali mitte ainult saavutustega isetegevuse ja spordi alal, vaid ka tegeliku praktilise tööga.

Meie vabariigi kõrgemate õppeasutuste kolmel parimal komsomoligrupil on antud õigus osa võtta ülemaailmsest noorsoofestivalist Moskvas. Seoses sellega on olnud palju küsimusi selle kohta, mille alusel tehakse see otsus parima grupi suhtes. Kahtlemata on üheks esimeseks teguriks siin hea õppeedukus kõigil grupi liikmetel. Teiselt poolt tuleb kindlasti hinnata seda, kui aktiivselt võtab üks või teine grupp osa meie festivaliüritustest (olgu siin tegemist kas isetegevuskonkurssidega, talispordimängudega või osavõtuga ehitustest). Ja mitte ainult festivaliüritustest, vaid kõigist neist töödest, millega meie ülikooli komsomoliorganisatsioon tegeleb. Nii on kahtlemata suureks plussiks grupile, kui mõned ta liikmeist töötavad hästi agitaatoritena, propagandistidena, pioneerirühma juhtidena või komsomolipatrulli liikmetena. Samal ajal on aga kindlasti suureks miinuseks kogu grupile, kui mõni grupi kommunistlikest noortest on oma komsomoliülesandeid täitmata jätnud või neid halvasti täidab. Lõpuks tuleb grupi töö hindamisel arvestada kindlasti ka seda, milline autoriteet on grupil üldse kursusel, kuidas on ta suutnud kaasa tõmmata komsomoliüritustele teisi üliõpilasi, kuidas on kasvanud selle grupi read eesrindlike üliõpilaste arvel.

Kohalike nõukogude valimised on tähtsaks sündmuseks meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni elus. Üle 300 üliõpilase hakkab tööle agitaatoritena. Koos klubiga moodustame agitbrigaadid, kes hakkavad teenindama meie valijaid. Kahtlemata tuleb valimiste eel osakondade komsomoliorganisatsioonidel erilist tähelepanu pöörata šeflusaluste kolhooside teenindamisele.

Tõsisemalt hakkab komsomoliorganisatsioon tuleval semestril tegelema õppetöö küsimustega. Seoses üliõpilaste loengukoormuse vähendamisega vabaneb üliõpilastel uuel semestril rohkem aega iseseisvaks tööks. Komsomoligruppidel tuleb muidugi kõigepealt võidelda selle eest, et iga kommunistlik noor, iga üliõpilane maksimaalselt kasutaks neid võimalusi. On kavatsus läbi viia osakondade komsomoliorganisatsioonide üldkoosolekud teemal «Kuidas paremustada spetsialistide ettevalmistamist meie osakonnas». Neile koosolekutele tuleks kutsuda kindlasti ka paremaid vastava osakonna lõpetanuid, et siis ühiselt läbi kaaluda, milliseid ettepanekuid teha õppetöö protsessi edaspidiseks paremustamiseks.

Sidemete tihendamine töölisnoortega — see peab kujunema meie komsomoliorganisatsioonide üheks oluliseks ülesandeks eelseisval semestril. Praktiliselt on kavatsus seda läbi viia nii; et üksikud osakonnad sõlmivad šeflussidemeid Tartu linna ettevõtete komsomoliorganisatsioonidega. Läbi viia ühiseid isetegevusõhtuid, kohtumisi spordi alal ja väljasõite, abistada töölisnoori oma hariduse täiendamisel jne.: kõik see aitab kindlasti meie üliõpilastel paremini mõista nõukogude tegelikkust, aitab meil kasvatada selliseid spetsialiste, kes ei ole eraldunud lihtsatest töötajatest, vaid kes mõistavad ja hindavad neid.

Komsomoliorganisatsiooni eduka töö aluseks on iga kommunistliku noore aktiivne osavõtt komsomolitõöst. Paraku on meil aga veel palju selliseid kommunistlikke noori, kes aastate viisi ei ole täitnud ühtki komsomoliülesannet. Tuleva semestri algul on kavas läbi viia gruppides ja osakondades komsomolikoosolekud, kus grupiorganisaator või osakonna sekretär esineks informatsiooniga eelmise semestri tööst, kusjuures erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, kuidas on iga kommunistlikku noort praktiliselt tööle rakendatud. Eelseisvad suured ülesanded (festival, valimised) annavad meile selleks head võimalused.

O. KUULI,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Agitpunktis nr. 2

Puhkepäeval, 20. jaanuaril kell 18 toimub agitpunktis nr. 2 (keemiahoone ringauditooriumis) TRÜ rektori professor F. Klementi ettekanne teemal «Muljeid sõidust Prantsusmaale ja Tšehhoslovakkiasse».

Agitpunkti juhataja

Õpetlik eksam

Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna IV kursus andis 10., 11. ja 13. jaanuaril eksami dialektilises materialismis järgmiste resultaatidega: 5 inimest said hinde «väga hea», 24 «hea», 9 «rahuldava» ja 3 üliõpilast — Ollisaar, Telliskivi ja Tiitsmaa — «mitterahuldava». Eksami tulemused näisid kursusele ootamatutena, sest sellist tühist väga heade hinnete hulka ja vastupidi, sellist suurt hulka rahuldavaid ja mitterahuldavaid hindeid ei ole sellel kursusel kunagi saadud. Kuid igal ootamatusel on omad põhjused.

Selle eksami tulemuste peamiseks põhjuseks oli paljude üliõpilaste suhtumine ainesse. Reeglina andsid eksami paremini need üliõpilased, kes külastasid korralikult loenguid ja võtsid osa seminaridest. Kuid asi on selles, et seminarides oli tavaliselt 50% üliõpilastest ning nende hulgast 50% ei valmistunud seminariks süstemaatiliselt. Selle tagajärjeks oli kõige nõrgemaks kohaks vastustes algallikate tundmine või õigemini nende mittetundmine. Eriti kehtib see V. I. Lenini raamatu «Materialism ja empiriokritiitsism» kohta. Iseseisva töö puudumist dialektilise materialismi alal näitab ka see, et enamik üliõpilasi, kes hoolega esitasid oma vastustes loengute sisu, ei suutnud siduda filosoofilisi probleeme oma erialaga, rahvusvahelise ja maa sisemise elu sündmustega. Dialektilise materialismi iseärasuseks on aga see, et ta on ka maailmavaate filosoofiline alus, kõigi teiste teaduste metodoloogia. Seetõttu ei saa filosoofiat tuupida, seda võib ära õppida ainult iseseisva töö protsessis algallikatega, kasutades loengumaterjali ja vahetades mõtteid seminaritundides. Kuid eksam näitas, et paljud üliõpilased ei kasutanud kaugeltki loengutelt puudumise aega iseseisvaks tööks ainega. Kas eksamil esitatud nõudmised olid üliõpilastele jõukohased? Olid. Seda tunnistavad vastused, mida andsid üliõpilased Hansen, Neithal, Nikker, Neetar, Pino ja mõned teised.

IV kursuse eesti filoloogе ootab järgneval semestril töö ajaloolise materialismiga, V kursusel on aga kavas ka filosoofia ajalugu. Sellepärast peab järele mõtlema dialektilise materialismi eksami tulemuste üle, et mitte korrata tehtud vigu.

L. STOLOVITS,
filosoofiakateedri vanemõpetaja

INTERVJUU ÕPPEJÕUGA

Meie ajalehe esindaja pöördus dotsent J. Konksu poole mõnede küsimustega idamaade ajaloo eksami kohta ajaloo-osakonna IV kursusel.

«Millise hinnangu võite anda üliõpilaste teadmistele?»

«24 üliõpilasest vastasid hindele «väga hea» 14 üliõpilast, hindele «hea» 10 üliõpilast. Rahuldavaid ja mitterahuldavaid hindeid ei esinenud. Seega võib üldiselt kursusega rahule jääda.»

«Kas vastustes esines ka mõningaid üldist laadi puudusi?»

«Soovida jätab väljendusviisi ladusus, samuti on puudusi vastuste loogilise ülesehituse osas, esineb tarbetut hüplemist ühelt mõttelt teisele. Mõningate juures võib märgata püüdu küsimustest kuidagi pinnapealselt, riivamisi mööda minna.»

«Kas võite mõnd vastust eriti esile tõsta?»

«Kõigepealt tuleb esile tõsta sm. Tänava hästi läbimõeldud vastust. Üldse on siin väga heade vastuste puhul väga raske otsest piirjoont tõmmata. Võiks mainida veel sm-te Peetsi ja Haagemanni kindlaid vastuseid.»

«Millele tahaksite juhtida üliõpilaste tähelepanu järgnevate eksamite sooritamisel?»

«Kõigepealt seda, et ettevalmistus eksameiks alaku aegsasti ja olgu süstemaatiline. Teiseks, vastuse sisu kõrval pandagu rohkem rõhku ka väljendusviisile.»

Raviosakonna II kursuse üliõpilane U. Mirme võtab eksamipileti. Toimub eksam anatoomias dotsent Saarma juures.

E. SAKI foto

Lühidalt sessioonilt

Bioloogiaosakonna IV kursuse botaanikute ja geneetikute rühmad sooritasid darvinismi ja bioloogia ajaloo eksami dotsent O. Mihhailovi juures. Hoolimata sellest, et eksamit külastasid teaduskonna dekaan ja õppemetoodilise komisjoni esindaja, näitasid üliõpilased kindlates ja läbimõeldud vastustes head aine omandamist. Valdav enamus üliõpilastest sooritas eksami hindele «väga hea».

U. PRINN

Nädalavahetusel toimus esimene eksam inglise filoloogide I kursusel, kuhu sügisel võeti vastu ainult medaliga keskkoolilõpetanuid. Kursuse 15 üliõpilasest pälvis kõrgeima hinde inglise keele eksamil sm. O. Muti juures 11, ülejäänute hindeks oli «hea». Parimaid teadmisi näitasid eksamil Georg Grünberg, Armilde Koppelman, kursusevanem Olev Haas, komsomoligrupi organisaator Ester Linn, Ene Rebane, Aili Juuse jt. Eksam näitas, et üliõpilased olid semestri jooksul teinud tublit tööd.

V. RAND

Eesti filoloogia II kursusel on sooritatud juba 2 eksamit: võõrkeel ja eesti kirjanduse ajalugu. Eksamiprotokollides paistavad silma peaaegu eranditult head ja väga head hinded. 24 üliõpilasest sooritasid 11 üliõpilast mõlemad eksamid viiele (V. Arvisto, P. Koppel, M. Loodus, S. Põldots, V. Pruuli, A. Vihalem, T. Saaremäel jt.). Halvemini olid eksamiteks valmistunud üliõpilased T. Kemppi ja O. Kajak, kes eesti kirjanduse ajaloos said rahuldava hinde.

Õ. KASK

Ajaloo-osakonna V kursusel on samuti sooritatud 2 eksamit: erikursuses ja Nõukogude riigi ja õiguse alustes. 21 üliõpilasest sooritasid 20 üliõpilast eksami neljadele ja viitele. Ainult viitele on seni vastanud E. Teras, E. Liim, A. Maripuu, R. Maltis jt.

* * *

Ajaloo-osakonna III kursus sooritas hiljuti eksami idamaade ajaloos dotsent J. Konksu juures. Üliõpilaste heast ettevalmistusest andis tunnistust suhteliselt suur headе ja väga heade hinnete arv. Ka selle eksami, nagu kõik teisedki, vastasid üliõpilased A. Pallum ja V. Vares parimale hindele. Halvasti oli eksamiks valmistunud üliõpilane T. Lukin, kes sai mitterahuldava hinde.

O. SALU

Sisustame bioloogia metoodika kabineti ühise tööga

Kuni möödunud aastani ei saanud bioloogide metoodilis-pedagoogilist ettevalmistust pidada küllaldaseks. Alles uus õppeplaan tõi siia muutuse, kuid siin jäi siiski takistuseks materiaalse baasi — näidis-õppekatseaia ja bioloogia metoodika kabineti ühes elavnurgaga — puudumine.

Möödunud aasta lõpul eraldati bioloogia metoodika kabinetile vajalik ruum. Praegu on käimas tööd kabineti sisustamiseks. Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaani sm. A. Miti algatusel sai kabinet juba möödunud semestril mitmesugust varustust: mikroskoope, tabeleid, mulaaže, preparaate ja teisi näidis-õppevahendeid ja laboratooriumi varustust. Peale selle on laekunud bioloogia õpetamise metoodika laboratoorsete tööde käigus valmistatud õppevahendeid. Möödunud aastal valmistasid IV kursuse üliõpilased Ülo Tootsen, Juta Uritam, Henn Haberman, Marjo Koni, Ivi Orav, Valve Saar, Hillar Mäetalu, Tõnis Neeme jt. tabeleid ja topiseid. Käesoleval õppeaastal valmistasid IV kursuse üliõpilased seoses oma teadusliku tööga kogutud materjalidest mitmesuguseid õppevahendeid. Üliõpilane Peeter Põldmaa valmistas kabinetile parasiitseente herbaar- ja märgpreparaatide kogud, üliõpilane Kuulo Kalamees kübarseente kogu, üliõpilane Tarmo Timm valmistas Eesti NSV vihmausside ja teiste väheharjaseliste usside kogud, üliõpilane Fred Jüssi korraldas madude nahkade ja madude märgpreparaatide kogud. Üliõpilane Juta Kaasik valmistas samblike kogu. Temaatilisi herbaariume korraldasid üliõpilased Tiiu Sander, Eena Aak, Hilja Viher jt. Ka botaanikaringil valmivad temaatilised herbaariumid kabineti jaoks.

Bioloogia metoodika kabineti sisustamist looduslike objektidega botaanilises osas saab veelgi laiendada, kui üliõpilaste õppe- ja menetluspraktika vältel kogutakse materjale ka õppevahenditeks. Selle tööga tehti algust kaks aastat tagasi õppepraktika ajal, kui assistent A. Kalda juhendamisel valmistati temaatilisi herbaariume taimemorfoloogilistel teemadel.

Nagu eeltoodust nähtub, on uuel kabinetil botaanika õpetamise metoodika alalt mõnedki õppevahendid laekunud. Selle baasi edaspidine laiendamine jääb taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri töötajatele meeldivaks ülesandeks. Bioloogilise tsükli õppeained haaravad peale botaanika aga ka küsimusi taimefüsioloogia, darvinismi, zooloogia, inimese anatoomia ja füsioloogia vallast. Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder ootab uue bioloogiakabineti sisustamisel olulist abi vastavatelt kateedritelt.

Suvel välitööde perioodil saavad üliõpilased koguda õppe- ja menetluspraktika raames väärtuslikku materjali õppevahendeiks, näit. koguda põllumajanduse kahjureid, limuseid, kalu, roomajaid jt. Ka darvinismi- ja geneetikakateeder saaks edukalt kaasa aidata, kui ta oma katsepõldudel leiaks võimaluse vastavalt keskkooli õppeprogrammile korraldada katseid mõnede kultuuridega ja katsematerjalid annaks bioloogia õpetamise metoodika kabinetile õppevahendite valmistamiseks. Samasugust abi ootab kabinet ka taimefüsioloogia kateedrilt. See abi, mida bioloogiliste distsipliinide kateedrid saavad osutada uue kabineti sisutamisel, ei saa piirduda eespool toodud näidetega, vaid iga kateeder vastavalt oma profiilile peaks leidma võimalusi küsimuse optimaalseks lahendamiseks, võttes aluseks keskkooli bioloogia programmid ja noorte naturalistide tööprogrammid. Ka õppejõudude teaduslike tööde materjalidest oleks võimalik koostada õppevahendeid.

Temaatiline looduslike objektide kogumine ja õppevahendeiks monteerimine kindlustaks üliõpilastele looduse sügavama ja mitmekülgsema tundmise ja on esimeseks eelduseks NLKP XX kongressi poolt püstitatud nõudmisele bioloogia õpetamise polütehniseerimisel. Ühtlasi aitaks see kindlustada üliõpilastele püsivamaid teadmisi, pealegi saaks sel viisil juba esimesest kursusest alates õppeprotsessi seostada metoodilise ettevalmistusega ja tulevaste bioloogia-õpetajate kutsealase meisterlikkuse omandamine ei algaks alles IV kursusel.

Selle meisterlikkuse üheks tagatiseks on ka asjalikult ja mitmekesiselt sisustatud bioloogia metoodika kabinet.

A. REMMEL,
taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri assistent

Parteiorganisatsiooni ülesannetest kasvatustöös

Tartu Linna XII parteikonverents märkis rea saavutuste kõrval Tartu Riiklikus Ülikoolis ka tõsiseid puudusi ideelis-poliitilise kasvatustöö osas. Sellest tulenevalt kohustas konverents TRÜ parteiorganisatsiooni rohkem tähelepanu pöörama teaduslike töötajate ideelis-poliitilise taseme tõstmisele ja teadusliku uurimistöö edasisele parandamisele majandusliku ja kultuurilise ehituse aktuaalsete probleemide uurimise alal. Veelgi tõsisemalt kohustati tõstma noorte spetsialistide ettevalmistamise kvaliteeti ja parandama noorsoo hulgas ideelis-poliitilise kasvatustöö läbiviimist.

Nende suurte ülesannete täitmise edu sõltub sellest, kui hästi suudavad organiseerida oma tööd partei-, komsomoli- ja teised ühiskondlikud organisatsioonid koos rektoraadi ja dekanaatidega ning kuivõrd edukas on nende koostöö.

Peaks olema selge, et kasvatustöö kõrgemas õppeasutuses saab olla edukas ainult siis, kui sellega hakkab tegelema e r a n d i t u l t kogu pedagoogiline kollektiiv, sest kasvatustöö tegemine ei ole ainult parteiorganisatsiooni, vaid kogu kollektiivi üks tähtsamaid ülesandeid. Seepärast tuleb tunnistada Matemaatika-Loodusteaduskonna parteiorganisatsiooni juhtivate seltsimeeste arvamus, et poliitkasvatuslikku tööd saavad teha ainult üksikud valitud õppejõud, täiest vääraks. Sellest tuleneb ka asjaolu, et Matemaatika-Loodusteaduskonnas ei saada õigesti aru poliitinformaatorite tähtsusest ja neid pole kuni tänase päevani õigesti tööle rakendatud. Tuleb täie tõsidusega meelde tuletada ka meie ülikooli kõikidele õppejõududele Moskva Riikliku Ülikooli parteiaktiivi koosolekul märgitud üldtunnustatud fakti, et õppejõu k o l m e s t l a h u t a m a t u l t s e o t u d kohustusest — teha õppeteaduslikku ja kasvatustööd — täidetakse rangelt ainult esimest halvemini teist ja päris halvasti kolmandat. Loengu pidamata jätmist või teadusliku töö plaani täitmata jätmist märgatakse kohe. Kui aga õppejõud ei vestle kogu semestri jooksul kordagi väljaspool õppetööd oma kuulajatega, keda nad näevad ainult kõnetoolilt, siis seda ei heideta talle isegi ette.

Ka meie ülikoolis on palju õppejõude, kes peale õppetöö ei tegele üldse üliõpilastega. Rida nendest kuulutavad end nii suurteks teadlasteks, kellele üliõpilastega vestlemine ja nende kasvatamine poliitiliselt küpseteks inimesteks on koormaks. Millega on siis seletatav fakt, et enamik nimekaid õppejõude ei ole poliitinformaatoriteks (muide Moskva ülikoolis nimetatakse neid kursuste (gruppide) juurde kinnistatud õppejõududeks — nimetusel pole tähtsust). Eriti kehtib see Arstiteaduskonna kohta, kus poliitinformaatoriteks on peamiselt assistendid. Olla poliitinformaatoriks on igale õppejõule suureks auks, sest see on parteiline ülesanne. Kui iga õppejõud kannab otsest vastutust poliitkasvatustöö eest peamiselt ainult administratsiooni ees, siis poliitinformaator on sellele lisaks otseselt vastutav ka parteiorganisatsiooni ees.

Kõige nimekamate õppejõudude määramine parteiorganisatsiooni poolt poliitinformaatoreiks on sellepärast vajalik, et kasvatustöös on eriti suur tähtsus õppejõu isiklikul eeskujul, tema autoriteedil. Ei saa vist võrrelda tulemusi, kui oma vahetutele kasvandikele väljaspool õppetööd täiesti sundimatus õhkkonnas hallipäine professor räägib poliitilistest sündmustest, teadusest, kultuurist, käitumisest, soovitab midagi huvitavat läbi viia, võtab nendest üritustest võimaluse korral ka osa, või teeb seda äsjalõpetanud assistent. Muidugi, selliseid auväärseid seltsimehi on meil vähe, nii et paratamatult poliitinformaatoritena tuleb töötada ka parimatel noorematel õppejõududel, kuid mingil juhul ei tohi jätta ära kasutamata kõige tugevamaid jõude.

Noorte õppejõudude juures on märgata kaht tendentsi, mis toob kahju kasvatustööle. Ühed laskuvad täiesti üliõpilaste tasemele, kaob täiesti pedagoogi juhtiv osa, seega kaob ka mõju ja õppejõu autoriteet. Teised aga puhuvad oma isikliku mina nii suureks, et pole kuulda enam kollektiivi häält ega arvestata üliõpilaste arvamusi. Sellistel tšinovnik-poliitinformaatoritel pole ka mingit mõju ega autoriteeti. Õige lähenemise ja arusaamise eesmärgil tuleb rakendada kogu pedagoogikateadust ja isiklikke kogemusi.

Ja üldse kaldutakse pidama üliõpilasi lasteks, keda peab tirima siia või sinna. Selline suhtumine on real juhtudel üliõpilastele isegi solvav. Nad on ju kõik täiskasvanud inimesed, kes vastutavad täiel määral oma tegude eest kõikide nõukogude organite ees. Seepärast õppejõu ja üliõpilase vaheline käitumine peab olema kui võrdne võrdsega ning ainult hädavaresed õppejõud kardavad suhtlemisel oma autoriteedi langust. Teiselt poolt, õppejõudu ja üliõpilast seob ka administratiivne alluvuse vahekord, kus nende õigused on erinevad.

Õppejõud kui kasvataja saab edukalt täita oma ülesannet ainult siis, kui ta tunneb kõiki poliitkasvatusliku töö vorme, kõigi ühiskondlike organisatsioonide struktuuri ja tööd, kui ta tunneb igas küljest oma kasvandikke ja nende psühholoogiat. Kui õppejõud selles osas on võhik, kannatavad tulemused.

Mõned õppejõud, sealhulgas ka üksikud kommunistid, väidavad, et kasvatustöö komsomoliorganisatsioonide kaudu ei kuulu pedagoogilise töö hulka. See on väär. Iga pedagoogi ülesandeks on anda noorele mitte ainult teoreetilisi teadmisi, vaid kasvatada temast ka ideelis-poliitiliselt karastatud spetsialist ja nõukogude patrioot, kes on huvitatud meie maa saatusest. Ainult sellise spetsialisti väljalaskmisel võib pedagoog lugeda oma ülesande taidetuks. Nendel noortel aga, kes pole haaratud komsomolitööst, on paljudes asjades vähem kogemusi ja teadmisi kui komsomoliorganisatsiooni liikmetel. Eriti annab see tunda praktilisel tööl pärast õppeasutuse lõpetamist.

Selline suur aktiivsus õppejõudude poolt ei välista komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni iseseisvat tööd, vaid vastupidi — kohustab neid aktiviseeruma, leidma uusi kasvatustöö vorme ja kindlustama kõige selle realiseerimist. Juhtivaks ja suunavaks organiks teaduskonnas on ja jääb ikkagi parteiorganisatsioon.

Poliitkasvatuslik ja kultuurmassiline töö üleülikoolilises ulatuses toimub vastava plaani järgi, mis haarab ainult rektoraadi, partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni poolt otseselt organiseeritud üleülikoolilisi üritusi. Arvesse võttes aga meie õppeasutuse suurust ja mitmepalgelisust, jääb see plaan ikkagi väga üldiseks. Seepärast on vaja, et igas teaduskonnas töötataks välja dekanaadi, partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni poolt ühine plaan poliitkasvatuslike ja kultuurmassiliste ürituste kohta kevadsemestril. Siin nähakse ette kõik tähtsamad teaduskonnasisesed üritused, mida saab ette planeerida, näiteks teaduskonnasisesed loengud, vestlused ja kohtumised, teaduskonna- ja kursuseõhtud, isetegevuslikud ja sportlikud üritused, šeflustöö küsimused, tähtsamad koosolekud ja nõupidamised jne. Plaan on vaja koostada hiljemalt järgmise semestri alguseks, et ei läheks kaduma ühtki kallist päeva. Üks eksemplar on vaja esitada ülikooli parteibüroole efektiivse kontrolli sisseseadmise eesmärgil vastuvõetud kohustuste üle.

Võib veendunult öelda, et ühiste jõudude maksimaalne rakendamine parteiorganisatsiooni juhtimisel tagab edu.

E. LAASIK,
TRÜ parteiorganisatsiooni sekretär

PARTEI ELU

Mõtteid ülikooli parteikoosolekutest

Oleks ülearune pikalt rääkida parteikoosolekute kasvatuslikust tähtsusest. Me kõik teame, et parteikoosolekute kaudu võtavad kommunistid osa partei elust, aitavad lahendada parteiorganisatsiooni ees seisvaid probleeme ja kasvavad sealjuures ka ise. Kuidas on lood ülikooli parteikoosolekutega, kas neid peetakse nii, nagu vaja, ja kas arutatavad probleemid rahuldavad kommuniste?

Mulle paistab, et ülikoolis peaks parteikoosolekute tase küll kõrgem olema nii ettevalmistuse osas kui ka sisulises mõttes. Vaatame, kuidas valmistuvad koosolekuks parteibüroo ja kommunistid. Parteibüroo tunneb esmajärjekorras muret kvoorumi pärast. Paneb välja kuulutuse ja heal juhul teatab täiendavalt koosoleku toimumise ajast telefoni teel ka teaduskondade sekretäridele. Mis puutub partei liikmetesse, siis senine praktika on näidanud, et suurem osa neist on tõesti jäänud ainult kvoorumiks. Tundub, et kommunistid oma enamuses ei mõtle päevakorra üle aegsasti järele, et siis koosolekul omapoolseid asjalikke mõtteid avaldada. Osa on harjunud sellise mugava eluga, et parteikoosolek neilt peale hääletamise midagi ei nõua, teine osa, peamiselt nooremad, ja neid on enamus, vaikivad selleparast, et ei söanda nii suure ja auväärse auditooriumi ning terve hulga n. ö. alaliste sõnavõtjate ees oma seisukohtadega välja tulla. Olgu siis, kui asi on täiesti edasilükkamatu, nagu juhtus 30. oktoobril möödunud aastal, kus noor kommunist sm. Riisenberg rääkis peaaegu pisaratega pooleks küttеküsimusest. Meie protokollide statistika näitab, et 175 parteiliikmest ja liikmekandidaadist on aasta jooksul koosolekutel sõna võtnud ainult 37 kommunisti. On äärmiselt ebanormaalne, et 80% parteiorganisatsioonist vaikib.

Parteibürool tuleks juba aegsasti enne koosolekut tõsta üles probleeme, juhtida kommunistide tähelepanu teatud küsimustele, mis vajavad lahendamist seoses antud päevakorraga, julgustama nooremaid liikmeid oma arvamust avaldama. See aitaks luua koosolekul töömeeleolu ja siis ei esineks vahest ka selliseid juhtumeid, kus mõne kõrvalise probleemi tõttu kaob koosolekul silmist peamine. On esinenud ka teine negatiivne külg: ettevalmistamata koosolekute korral esinevad ka alalised sõnavõtjad vahel olukorra päästmiseks täiesti mittemidagiütlevate sõnavõttudega või hakkavad siis esitama oma kateedri või osakonna tööaruannet, sest selles küsimuses ollakse alati ilma erilise ettevalmistamiseta kodus.

Mis puutub parteikoosolekute otsustesse, siis siin on minu arvates mindud lausa ühest äärmusest teise. On muidugi halb, kui võetakse vastu abstraktseid otsuselohesid, mis koosnevad niisugustest sõnapaaridest, nagu «otsustavalt parandada» ja «veelgi tõsta». Sedalaadi otsusega oli tegemist ülikooli parteiorganisatsiooni viimasel aruande- ja valimiskoosolekul. Kui sellise otsuseprojekti suhtes õige mõõdukalt rahulolematust avaldati, siis seltsimees Köörna, projekti ettelugeja, leidis, et konkreetsus pole alati see kõige tähtsam, tähtis on «правильный дух» ja koosolek leppiski selle «дух'iga». Viimasel ajal aga teeme ka seda, et me üldse enam ei võta vastu otsuseid. See tülikas asi on nii ära lahendatud, et koosolek valib algul 4—5-liikmelise otsuseprojekti koostamise komisjoni, kes koosoleku lõpul paneb oma volitused maha ettepanekuga «koostada sõnavõttude põhjal konkreetne otsus», kusjuures koosolek ei saa sellest otsusest pikema aja jooksul midagi teada. Viimane koosolek toimus meil 25. detsembril, otsust aga pole siiaajani olemas. Ometi arutati seal väga tähtsat küsimust.

Parteibürool tuleks hakata koosolekuid sisuliselt paremini ette valmistama ja mõtlema selle üle, kuidas aktiviseerida kommuniste.

Lõpuks mõni sõna meie parteiorganisatsiooni ees seisvatest ülesannetest ideoloogilise töö küsimuste lahendamisel ülikoolis. Meie vabariigis vajavad NLKP XX kongressi otsuste põhjal lahendamist terve rida ideoloogilisi ja kultuurialaseid küsimusi. Oleks vajalik, et ülikooli kui meie vabariigi ühe suurima ideoloogilise ja kultuuritöö keskuse parteiorganisatsioon näitaks ses suhtes üles initsiatiivi ja haaraks ülikooli ulatuses lahendamist vajavatel probleemidel sarvist ega elaks neid üle ainult n. ö. järellainetuse korras. Väga vajalik oli näiteks viimane parteikoosolek, kus kerkis üles rahvusküsimus ja kus terve rida sõnavõtjaid (sm-d Bronštein, Makarov, Lotman jt.) väga asjalikult ja hästi rääkisid selles küsimuses tehtud vigadest ja nende parandamise teedest. Ammu oleks pidanud asuma selle küsimuse lahendamisele. Kuid see pole ainuke suur lahendamist vajav küsimus. Meil on teisigi selliseid küsimusi, mille puhul ülikooli kommunistidel tuleks oma sõna öelda.

H. Limberg

Geograafiaosakonna II kursuse üliõpilane I. Kask geomorfoloogia eksamil vanemõpetaja E. Hangu juures. *E. SAKSI foto*

КОМСОМОЛЬСКАЯ ПРАВДА
Орган Центрального Комитета ВЛКСМ

Kõrgem kool võimeliste

Pealkirja all «Kõrgem kool või meliste ja töökate jaoks» avaldas «Komsomolskaja Pravda» 23. novembril 1956. a. grupi Moskva kõrgemate tehniliste õppeasutuste õppejõudude kirjutuse. Autorid jätkasid ajalehe veergudel M. Turbini kirjutuses «Inimesed ja takistused» alustatud kõnelust vastuvõtu süsteemist kõrgematesse õppeasutustesse. 16. detsembril järgnes sellele mõttevahetuse korras rea lugejate kirjade avaldamine.

Keskkooli lõpetajate arv ja järelikult ka kõrgemas õppeasutuses õppida soovijate arv kasvab aastast aastasse. Kuidas siis tõhusamalt realiseerida seoses sellega ilmnenud võimalust valida kõrgemate õppeasutuste jaoks välja kõige võimelisemaid ja kõige paremini ettevalmistatumaid, kuidas tõsta õppetöö taset kõrgemas tehnilises koolis? Selle tähtsa eesmärgi teostamisele ongi suunatud grupi Moskva kõrgemate tehniliste õppeasutuste õppejõudude kirjutuses esitatud ettepanekud sisseastumiseksamite süsteemi ümberkorraldamiseks ja «kunstlikult loodud üliõpilaste üle õpinguaastatel hooldamise õhkkonna» likvideerimise abinõudest.

Kirjutuse autorid võtavad tõsise kriitika alla sisseastumiseksamite läbiviimise korra ja nende iseloomu. Antud õppeasutuse professorite ja õppejõudude, kes on vahetult huvitatud parimate abiturientide väljavalikus, puudumine vastuvõtukomisjonist, nende puhkuse ja muu sellesarnase tõttu, küsitlemise laiemate hulkade eest varjatud iseloom, mis annab võimaluse mitteobjektiivseks suhtumiseks eksamineeritavasse, tendents «peadmurdvaile» küsimustele, millistele kõige sagedamini võivad vastata spetsiaalseit tasuliste järeleaitajate poolt «treneeritud» inimesed, — kõik see viib selleni, et «praeguse olukorra juures sisseastumiseksamid, olgugi et nad kujutavad endast raskelt ületatavat barjääri, ei ole kindlaks kõige võimelisemate ja töökamate noorte valikuvahendiks kõrgemasse tehnilisse õppeasutusesse».

Kuid kas säilib võistluse õhkkond «selle barjääri teisel küljel», s. o. kui kõrgemasse õppeasutusesse vastuvõetud asusid õppetööle? Ei, kirjutavad autorid, on küllaldane õppida kolmedele, et mitte karta eksmatrikuleerimist. Aga kui on juba kord nii, siis hooletu või väheste võimetega üliõpilane «vireleb instituudis, kuid siiski saab inseneri diplomi». Väites sellise praktika vastu, kirjutavad artikli autorid: «Takistada väljalangemist oli arukas neil aastail, kui inimesi keskharidusega oli vähe, kui vajadus kõrgema haridusega spetsialistide järele oli väga terav. Meie arvates peab uutes tingimustes üliõpilaste väljalangemine olema normaalseks nähtuseks, mis aitab kaasa parimate väljavalikuks juba kõrgema õppeasutuse enda seinte vahel. Loobumine kunstlikust võistlusest väljalangemise vastu aitab lahendada paljusid valutavaid küsimusi kõrgemates õppeasutustes. Kõigepealt suureneb üliõpilaste iseseisvuse osa, teravalt paraneb kasvatustöö. Tänapäeval on kasvatustöö viidud väiklase hooldamiseni üliõpilaste üle. Teda veenatakse, et ta teeks seda, mida ta on kohustatud tegema — õpiks.»

Sel viisil astuvad autorid välja konkursi eest õppetöös. Nad soovitavad kõigepealt suurendada esimesele kursusele vastuvõetavate arvu (umbes kahekordseks). Vastu tuleks nende arvates võtta kõik, kes sooritavad eksamid väga headele ja headele ning lõid endale hea nime vestlusel vastuvõtukomisjonis. Sellega alles algab parimate valik, mis peab jätkuma kõrgemas õppeasutuses. «Õppetöö korraldust tuleb muuta nii, et saaks üliõpilasele anda võimalus ilmutada oma võimeid. Selleks on vaja loobuda kohustuslike loengute süsteemist ja kehtestada nende vaba külastamine, võib-olla isegi esimesel kursusel. Loengute eesmärgiks ei ole anda üliõpilastele konspekti, mille pähetuupimine kolme-nelja- eksamieelse päeva jooksul moodustab käesoleval ajal tunduva osa üliõpilaste jaoks õppetöö sisu kõrgemas õppeasutuses.»

«Parimate väljavalik võib põhilises osas olla lõppenud pärast esimest kursust», öeldakse kirjutuses, kuid «võistluse õhkkond peab säilima ka vanemalet kursustel: väljalangemine on vajalik ja vältimatu kogu kõrgemas õppeasutuses õppimise ajal». Kuid üliõpilase lahkumist ei tule vaadelda kui tema väljaheitmist. «Sõna «väljaheitmine» ei kõlba sel juhul, sest väljaheitmine on administratiivse karistuse vahend, sel ajal kui lahkumine parimate väljavaliku tulemusel ei pea mitte kedagi diskrediteerima, samuti kui ei diskrediteeri olümpiaadist osavõtjaid see, et ta ei saanud auhinda.»

Lõpuks kirjutuse autorid peatu-

Järelmärkusi ühele erikursuse eksamile

Ajaloo IV kursus võib nüüd tagantjärele teha mõningaid kokkuvõtteid «sotsialistliku mõtte ja töölisliikumise ajaloo» erikursuse eksami kohta (õppejõud sm. Roots). Eksamit ei saa lugeda hästi kordaläinuks. Milles oli asi? Kas materjal oli suur? Ei olnud, kõigest 24 loengutundi.

Mida siis üliõpilasele selle erikursusega pakutakse? Sotsialistlike õpetuste ja töölisliikumise ajalugu, peamiselt XVIII saj. alates. Tuleb öelda, et kõike seda oleme kuulnud sm. Rootsi enda uue aja loengutel, nii et parallelism on siin 100%-line. Kui semestri algul oli sellest sm. Rootsiga juttu, siis selgitas ta meile veel kord põhjalikult aine tähtsust ja me olime valmis uskuma, et erikursus annab meile küll sama materjali, kuid hoopis põhjalikumalt, üksikasjalisemalt. Loengute käigus selgus aga, et peaaegu kõigist küsimustest libiseti üle võrdlemisi kergelt, viidates sellele, et need on meile tuttavad varasematest loengutest (!). Tõepoolest, tegemist on meie vanade tuttavatega — Oweni, Fourier', Saint-Simoni jt., sest neist on meile räägitud marksismi-leninismi aluste, uue aja, ajaloolise materialismi, prantsuse ajaloo, sotsialistliku mõtte jne. loengutel. Kurb on see, et neist räägitakse igal pool ühesuguse pealiskaudsusega. Sama lugu on ka teiste selle kursuse probleemidega.

Eksameiks valmistumisel võtsimegi siis oma parema äranägemise järgi appi igasugused muud materjalid, loengud ja ka uue aja õpiku, sest seal kästletakse samu probleeme ulatuslikumalt. Selgus aga, et kõigest sellest on vähe. Nähtavasti oleks tulnud juhtida üliõpilaste tähelepanu vajadusele lugeda ja korrata fiosoofia, poliitökonoomia jne. alast lisakirjandust. Õppejõud aga rääkis ainult eksamil, et üliõpilased ei ole materjali omandanud ja tuletas õige mitmele eksamineeritavale meelde, et asjatult on arvatud, nagu oleks sotsialistliku mõtte ja töölisliikumise ajaloo kursus kerge ja ülearune.

Arvestades aga esinevat parallelismi, tuleks kaaluda, kas selle erikursuse lugemine on otstarbekohane? Igatahes praegusel kujul ta ennast ei õigusta.

Üliõpilane

Keemiaosakonna diplomand R. Pukk ja vanemlaborant E. Pedak spektraalanalüüsi sooritamas. *E. SAKI foto*

VÕISTLUSMÕISTATUS NR. 2

On Teile tuttavad need värsid?

1

Oi, eesti saun! Ei ole sarnast,
kui sina terve ilma peal!
Sa oled kodune ja armas,
sa oled tuline ja hea!

Siis eriti, kui moodsad ajad
sind pole ära rikkunud.
Siis on sus kivikattes pajad,—
nii ämbrit kümme. Ja veel muud:

nões, tahumata seinapalgid,
kui peeglis valgus helgib neil.
Ja kivid — olemuselt kalgid,
on pehmeks teinud hõõguv leil.

Ja keris — särtsuv, praksuv, laulev,
ja must kui väikse põrgu suu...
Võiks kõigest sellest laulda laule,
ballaade, oode ja veel muud.

2

Vabadus, armastus,
need on mu igatsus.
Elu ma ohverdan
sinu eest, armastus,
ohverdan armu ma
sinu eest, vabadus.

3

... Sina oled kirjanik,
värsse treid,
mina nõelaga torkida rühin.
Kuid mulle meeldib, maestro, et meis
on midagi seesugust
ühist.

4

Novembrituulte kõle hingus
kesköisel Peetrilinnal vingus.
Vett vahupallidega koos
lõi mühav Neeva üle kalda
kui tõbine, kes haigushoos
maas vaikselt lamada ei malda.
Öö oli pilkane ja õel,
tuul undas vilistades jõel,
vihm vastu aknaruute põrkus
kui käsi, tabat kurjalt teolt.
Sel tunnil tuli võõruspeolt
Jevgeni...

5

Üks armastuse ohvritall
siin puhkab musta mulla varjus.
Ta elus oli loomakarjus,
ei armus olnud õnne tal.

Ta peale langes nagu hall
kord külma iluduse karmus.
Ta hukkus saatuslikus armus
Aamori vägivalla all.

6

Ma pole Byron! Olen küll
poeet, kes samuti kui tema
peab mööda ilma põgenema...

7

See oli lahkel lehekuul,
kui õisi aasal tärkas,
siis minu südamele
ka armastus siin ärkas.

See oli lahkel lehekuul,
kui linnud laulsid ilus,
siis talle tunnistasin
ma armu pärna vilus.

8

Kui eksiks siia Tema Kõrgus
Poeet — nii müstikute tõust,
siis sada võrdlust Dante P õ r g u s t
saaks iga siinne varjulõust:
siin põleks lausa tõrv ja pigi,
kus vinguks maine hingepatt,
siin kõrbeks kaupmees, munk ja hatt,
siit kostaks ulg ning kondikrigin...

9

Ülikooli aula tammest rõdu
rasket ringi ümber saali veab,
sammas samba kõrval nagu sõdur
seisab sirgelt oma ranges reas

Akna taga ammu päike loojus,
vihmarabin räägib sügisest,—
saalis tulvab ärevust ja soojust
mitmestsajast noorest südamest.

10

Selge allikas seal jookseb,
sealt ma lapsepõlves jõin.
Kenas koplis paju õitseb,
sealt ma pajupilli tõin!

11

Kesk reetmist, vaenu, varemeid on vaja
sul kuulutada Armastust ja Tööd,
ku d — kurb ja loid — sa vaikid luuletaja
ja häbitulest õhetama lööd.

Ja ara, unistava hinge pärast
sa taevast süüdistad. Miks laskis ta
Sul üldse osa saada ande särast,
kui ei andnud vaprust võidelda?...

12

Jukul poisil kena õde,
neiuke kui lilleke,
mängis hooga, võitis minu,
«tuld» mull' andis südiste.

KES ON AUTOR JA MIS ON LUULETUSE PEALKIRI?

ja töökate jaoks

vad eriliselt tootmisväljaõppe küsimustel kõrgemates tehnilistes õppeasutustes. Nad kirjutavad: «Iga üliõpilane peab saama instituudi töökodades töötamise tulemusel mingisuguse kvalifikatsiooni ja järgu. Instituudi poolt väljalastavate spetsialistide väärtus ainult tõuseb sellest.»

Need ettepanekud väärivad tõsist tähelepanu, sest küsimuste ring, mis on seotud noorte spetsialistide ettevalmistuse taseme ja keskkoolilõpetajate saatusega, erutab käesoleval ajal sügavalt meie avalikkust. Seda näitavad «Komsomolskaja Pravda» toimetusse saabunud kirjade rohkus ja ajalehe veergudel avaldatud sõnavõtud, milledest järgnevalt.

Tjumeni Pedagoogilise Instituudi võõrkeelte teaduskonna dekaan T. Babkin nõustub peaaegu täielikult artikli autorite arvamusega. Seejärel kirjutab ta: «Mulle näib, et võistluse õhkkond õppetöös mitte ainult tõstab üliõpilase vastutust, vaid vabastab meie ettevõtted, koolid, haiglad jne. südametutest, oma töö vastu ükskõiksetest inimestest, kes alguses õpivad diplomi pärast ja hiljem töötavad raha pärast. Mulle näib, et see kasulik ettepanek tuleb kehtestada mitte ainult tehniliste, vaid esmajärjekorras pedagoogiliste, meditsiiniliste ja põllumajanduslike instituutide kohta, mis valmistavad ette töötajaid..., kellel peale teadmiste on vajalik sügav armastus oma töö vastu, kutsumus.» Kõneldes juhuslikult kõrgemasse õppeasutusesse sattunuist, jätkab ta: «Kui inimene juba sattus üliõpilaste hulka, siis «välja langeda» — on liialt keerukas lugu. Kõik alates instituudi direktorist kuni komsomoli grupiorganisaatorini võitlevad üliõpilaste väljalangemise vastu, vaadates sellele kui suurimale pahele.»

Kui aga aasta-aastalt kasvavaid nõudmisi esitada üliõpilastele ilma alandamisteta ja nõrgendamisteta, siis pole võimalik, tema arvates, väljalangemist ära hoida. «Kõrgendades nõudmisi üliõpilaste vastu, me ometi ei või (kuigi väga tahaksime ja õppejõudude hulgas sellest räägitakse) mõningaile neist siiralt öelda: «Kallis seltsimees, õpetajat teist ei saa. Kas ei tuleks teil mõelda teise elukutse üle.»»

Kahtlust kutsub esile autori arvates ka loengute ja praktilis tööde kohustuslikkuse kaotamis otstarbekus, mis olevat loobumiseks üliõpilaste kasvatamisest, üliõpilaskollektiivi juhtimisest. «Tei ne küsimus on loengute kvalitee dist. Selles suunas just ongi tarvis juhtida tööd. On tarvis saavutada, et loengud oleksid täisväärtuslikud, huvitavad.»

Pealkirja all «Õppetöö ei ole olümpiaad» kirjutab Leningradi V. M. Molotovi nimelise Polütehnilise Instituudi ühe kateedri juhataja S. Savolov. Ta märgib, et on puudutatud halvasti ja ebaõigesti organiseeritud sisseastumiseksameid ja kunstlikult loodud üliõpilaste üle hooldamise õhkkonda, õigesti on püstitatud loengute vaba külastamine, mis tõstab loengute kvaliteeti. Samas märgitakse, et kirjutuse autorid ei tee ettepanekuid, mis stimuleeriksid abiturientide tulekut tootvalt töölt kõrgemasse õppeasutusesse. Konkursi tingimustes toimuv õppetöö lükkab tema arvates suure osa neist tagasi. Ta kirjutab: «Ei tohi võrrelda üliõpilasi olümpiaadist osavõtjatega, kes ei saanud auhindu. Sportlik olümpiaad on episoodiline nähtus: nõuda aga konkursi tingimustes toimuva õppetöö puhul üliõpilastelt hiiglasuurt tahtepingutust kogu instituudis õppimise kestel on vaevalt otstarbekas.»

Insener J. Koršun mõistab hukka šeflusmeetodi üliõpilaste üle, mis aitab valmistada halbu spetsialiste, ja teeb ettepaneku kehtestada kõrgema tehnilise õppeasutuse lõpetanuile kolmejärgulised diplomid, mis määraksid kindlaks noore inseneri omadused.

Madrus A. Telegin kirjutab pealkirja «Neist, kes ei häbene võidunud tööõivastust» all, et vastuvõtul tuleb osutada erilist tähelepanu tootvalt töölt tulnud inimestele, mitte aga medalistidele ja keskkoolipingist tulnuile.

Pealkirja «Julgemini!» kannab moskvalase, NLKP liikme 1917. aastast D. Saduro sõnavõtt, kus ta nõustub artiklis, olgugi väga ettevaatlikult, toodud arvamustega. Ta jätkab: «Ainult ei saa nõustuda nende järeldusega. Nad soovitavad kehtestada uut õppetöö korraldust ja vastuvõtu korda kõrgematesse õppeasutustesse ühes kuni kahes instituudis, et koguda kogemusi. Kas on vajalik selline ettevaatlikkus? Ei, ei ole. Selletagi on täiesti selge, et kehtiv vastuvõtusüsteem kõrgematesse õppeasutustesse ei suuda meid rahuldada.» Ja lõpetades kirjutab ta, et kõrgematesse õppeasutustesse tuleb vastu võtta esmajärjekorras noori, kes on töötanud 2—3 aastat tööstuses ja põllumajanduses. Ainult siis ei jää saadud haridus mitteküllaldaseks praktilisel rakendamiseî.

V. RÄV

VÕISTLUSMÕISTATUS NR. 3

Võtmemõistatus

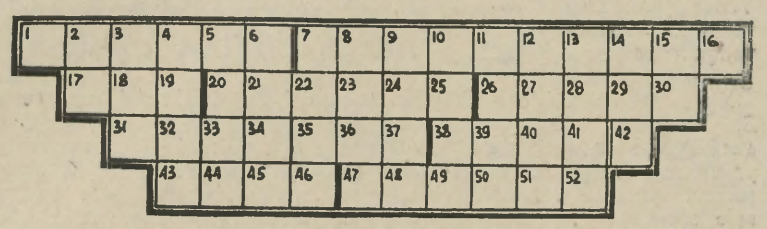

I 17 39 40 35 44 28 — 13 43 44 22 18 44 44 — 35 19 11 50 33 39 6

II 46 28 28 12 9 43 38 2 12 2 19 27 52 50 28 48 43 3 52 22 24 45 33 7 39 39 25

III 10 13 23 3 49 15 50 — 17 47 16 44 8 20 — 9 41 28 19

1—6 «Vanemuise» näitleja, ENSV teeneline kunstnik. 7—9 E. Kapi ballett. 20—25 ENSV kirjanik. 26—37 «Vanemuise» uuslavastus. 38—41 Tartu heliloojaid. 42—46 RAT «Estonia» peanäitejuht. 47—52 ENSV viiulikunstnik.

I kunstnik, kelle näitus toimus hiljuti Tartu Kunstimuuseumis — ENSV Kunstnike Liidu esimees — ENSV tarbekunstnik.

II Vabariigi tuntumaid kunstikollektiive.

III ENSV orelikunstnik — Näitleja Orgulase eesnimi — Endisaegne «Estonia» primadonna.

TÄHELEPANU!

1. märts 1957 on võistlustööde esitamise viimaseks päevaks ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool»

lühisatiiri võistlusele,

töid võib esitada nii proosas kui ka värsivormis ülikooli elu problemaatikal.

Samal päeval lõpeb tööde vastuvõtmine ka

mõistatuste koostamise võistlusele.

Märgusõnaga varustatud tööd võib lasta toimetuse kirjakasti peahoone vestibüülis, lisades juurde märgusõnaga varustatud kinnise ümbriku andmetega autori kohta (nimi, töökoht või kursus).

Pedagoogilisest praktikast kehakultuuriosakonnas

TRÜ KKO üliõpilased teevad vilumuste omandamiseks oma tulevasel tööpõllul nelja õppeaasta jooksul läbi organisatsioonilise ja kahe-etapilise pedagoogilise praktika.

Pedagoogilise praktika I etapp toimub III kursuse kevadsemestril, kus tutvutakse peamiselt kehalise kasvatuse tööga sügissemestril. Seni oli see praktika ette nähtud kõrgemates õppeasutustes erialade jargi. Üliõpilased andsid ülikoolis kehalise kasvatuse tunde, oma erialal kehakultuuriosakonna tunde, fakultatiivseid tunde ja tutvusid kateedri tööga ja selle dokumentatsiooniga.

Nagu senised kogemused on näidanud, ei õigusta end täiel määral IV kursuse pedagoogiline praktika. Väga vähesed KKO lõpetajaist suunatakse tööle kõrgematesse õppeasutustesse. Enamikest saavad treenerid spordikoolides ja spordiühingutes, keskkoolide kehalise kasvatuse õpetajad või koguni töötaja organisatsioonilisel alal kehakultuuriasutuses. Seepärast on vajalik viimase pedagoogilise praktika ajal anda kogemusi põhiliselt treeneritööks.

5. jaanuaril k. a. lõppes järjekordne pedagoogiline praktika TRÜ kehakultuuriosakonna IV kursusel, mis viidi põhiliselt läbi vana pedagoogilise praktika juhendi järgi.

Tehes kokkuvõtet toimunud pedagoogilisest praktikast võib öelda, et see jättis sisse veel suuri lünki KKO pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel.

Kõigepealt tekitas suuri raskusi KKO õppetöö graafikus ettenähtud pedagoogilise praktika aeg, mis langeb ühte arvestuste perioodiga kõrgemas õppeasutuses, keskkoolides aga talvise õppevaheajaga. Sellele ajale planeeritud tunnid kaotasid peaaegu täielikult oma väärtuse, sest praktikandi ülesandeks jäi siin ainult tunni ettevalmistava osa läbiviimine. Tundide põhiosas toimus arvestuste vastuvõtmine ja praktikandid kas vaatasid seda pealt või heal juhul viisid läbi väiksema kontingendiga, mis tunni käigus pidevalt vaheldus. Tulevikus sellise olukorra likvideerimiseks tuleks IV kursuse pedagoogiline praktika kas vahetada organisatsioonilise praktikaga või tuua see koguni sügissemestri algusesse. Samuti oleks vajalik töötada ümber pedagoogilise praktika senine juhend, mis näeks ette kõrgemas õppeasutuses antavate tundide asemel tundide andmist vastaval erialal spordikoolides, keskkoolide klassivälistes tundides, kehakultuurikollektiivides.

Peale selle peaks uus juhend ette nägema ka muid treeneritöös vajalikke vorme, nagu vastutavate kohtade täitmist võistlustel, treeningpaikade ja inventari ettevalmistamist ning parandamist, näitlike õppevahendite kasutamist ja valmistamist jne. Vääriks laiendamist ka kergejõustikukateedri üritus viimases pedagoogiljses praktikas — seminar kõneoskuse täiustamiseks. Kehakultuuri alal töötajal tuleb väga palju tegelda veenmisega, selgitustööga, väärarvamuste kummutamisega. Vältimatud on ka sõnavõtud mitmesugustel koosolekutel. Seminar kõneoskuse täiustamiseks seisnes sm. Kudu tunniajalises ettekandes kõneosavuse kohta ja sellele järgnevates üliõpilaste sõnavõttudes kindlale teemale. Esimesel korral oli ettevalmistuseks aega paar päeva, teisel korral 10 minutit.

Pedagoogilise praktika teise etapi edukamaks läbiviimiseks on vajalik, et esimene etapp kindlustaks täielikult harjutuste kirjestamise oskuse, õige spordialase terminoloogia omandamise. Selle arvel saab enam tähelepanu pühendada eriala õpetamise metoodikale.

Oleks õige, kui KKO metoodiline komisjon asuks kohe uue pedagoogilise praktika juhendi väljatöötamisele, arvestades pedagoogilist praktikat läbi viinud õppejõudude arvamusi ja kogemusi.

A. LAID

VÕISTLUSMÕISTATUS NR. 4

RISTSÕNAD

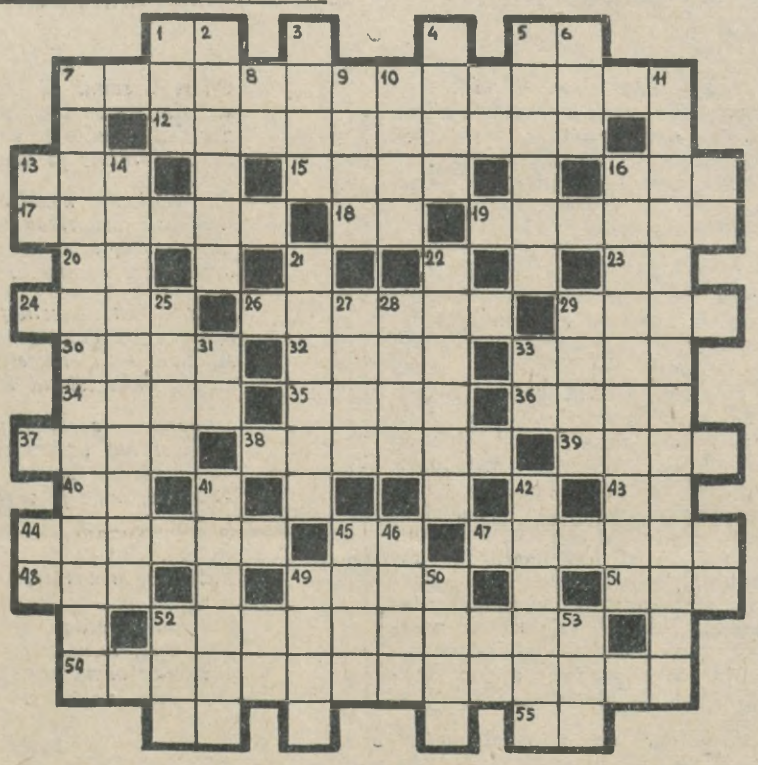

Põikread: 1. Kaksikvokaal. 5 Kaksikkonsonant. 7. Meie ülikooli uhkus. 12. TRÜ bioloogiajaama asukoht.. 13. Rahvusvaheline appikutsesignaal. 15. Geomeetriline kujund. 16. Spordiühing. 17. Maaliline koht Põhja-Eestis. 18. Go Mo-... Hiina TA presidendent. 19. Mitmus. 20. Eitus. 23. Tuntud metalli keemiline märk. 24. TRÜ naiskergejõustiklane. 26. Tartus asuv tööstusettevõte. 29. *pea* inglise keeles. 30. Jõgi Lääne-Euroopas. 32. Lõbustusabinõu. 33. Religioosne sümbol. 34. Väljasurnud rahva esindaja L.-Ameerikast. 35. Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaan. 36. Teatud suurusega ansambel. 37. Vorm sõnast *olema.* 38. Paljude noorte õppejõudude unistus. 39. *lumi* inglise keeles. 40. Valuhüüe. 43. Isikunime ees kasutatav lühend. 44. RT «Vanemuise» näitleja. 47. NSV Liidu riigitegelane. 48. Tööühik. 49. Jõgi Kaukaasias. 51. Juriidiline dokument. 52. Riik Aasias. 54. Revolutsioonilisus. 55. Koht Soome lahe rannikul.

Püstread: 1. *tamm* inglise keeles. 2. Tuntumaid eesti geolooge 3. TRÜ-s töötav filoloogiateaduste doktor. 4. Vulkaan Itaalias. 5. Astmik. 6. Noot. 7. Asub suvel Vellaveres. 8. Diftong. 9. Sadam Tartu—Pihkva laevaliinil. 10. Õhu-, lennu-. 11. TRÜ õppehoone. 14. Üliõpilase stiimul. 16. Olümpiavõitja ja maailmarekordiomanik naiste kaugushüppes 21. Juhtiv töötaja ülikoolis. 22. TRÜ rahvakunstiansambli juht. 25. Määrsõna. 27. TRÜ Pearaamatukogu direktor. 28. Noor eesti luuletaja, TRÜ lõpetanu. 29. Latt, õrs. 31. Leelismetalli keemiline sümbol. 33. Teatrialane lühend. 41. Nõukogude kirjanik. 42. Raadiovastuvõtja mark. 45. Nõukogude Eesti kirjanik. 46. ELKNÜ Tartu linnakomitee sekretär. 49. Tegelane Suurest Prantsuse revolutsioonist. 50. Tütarlaps. 52. Naise nimi. 53. Vanemuise tänava endine nimetus.

Kehakultuur ja sport

VALGEPALLIST 1957. AASTAL

TRÜ tennisesektsiooni juhatus võttis vastu otsuse muuta sektsiooni tööd 1957. a. märksa mitmekesisemaks ja huvitavamaks. Jätkatakse sügisel alustatud sisetreeningut ja organiseeritakse ülikooli võimlas 13.—20. jaanuarini TRÜ sisemeistrivõistlused Tallinna Polütehnilisest Instituudist nõusoleku saamisel korraldatakse pärast talvist eksamisessiooni lõppemist TPI—TRÜ sõpruskohtumine «Dünamo» tennishallis Tallinnas. TPI sõidab omakorda vastukülaskäigule Tartusse sügissemestril. Sõprusvõistluste korraldamiseks astutakse kontakti ka Riia Riikliku Ülikooliga. Huvitavamatest üritustest on veel kavas märtsis kohtumine ÜSK Spordikooliga sisevõistluste sarjas ja TRÜ esivõistlused juuni teisel poolel. Lisaks eeltoodule võtab võistkond osa reast vabariikliku tennisesektsiooni poolt korraldatavatest üritustest. Ei unustata ka uute mängijate ettevalmistamist. Treener Ö. Liivi juhtimisel algavad tennisekursused TRÜ tennisesõpradele juba k. a. aprillikuus. TRÜ tennisesektsiconi edukamat tööd on seniajani pidurdanud rektoraadi vähene tähelepanu selle spordiala vastu. Nii näiteks on vähe abistatud sektsiooni organisatsioonilistes küsimustes ja tennise materiaalse baasi tugevdamisel. Ka osa sektsiooni liikmeid ei suhtu kohusetundlikult oma ülesannetesse.

Juhatus loodab, et uuel aastal neid puudusi enam ei esine ja eelolev aasta kujuneb pöördepunktiks selle spordiala arengus.

V. RUUS,
TRÜ tennisesektsiooni esimehe asetäitja

TRÜ 1956. a. viis parimat laskespordis

VÄIKEKALIIBRILINE STANDARD 3×10 LASKU

Mehed: 1. E. Ora — 279 s., 2. S. Lill — 278 s. (mõlemad Arstitead.), 3. E. Marandi (Ajaloo-Keeletead.) — 273 s., 4. R. Dembovski (Õigust.) — 272 s., 5. H. Kalda (Arstit.) — 268 s.

Naised: 1. A. Tihhonova — 279 s., 2. M. Kalda — 274 s., 3. J. Kreek — 273 s. (kõik Arstitead.), 4. E. Rebane (Ajaloo-Keeletead.) — 270 s., 5. T. Raba (Arstitead.) — 270 s.

LAMADES ASEND — 10 LASKU

Mehed: 1. E. Marandi (Ajaloo-Keeletead.) — 99 s., 2. H. Kreek — 98 s., 3. S. Lill — 98 s. (mõlemad Arstitead.), 4. V. Rebane (Ajaloo-Keeletead.) — 98 s., 5. H. Lutsoja (Arstitead.) — 98 s.

Naised: 1. J. Kreek — 99 s., 2. M. Kalda — 98 s., 3. A. Tihhonova — 97 s. (kõik Arstitead.), 4. V. Arvisto (Ajaloo-Keeletead.) — 97 s., 5. T. Raba (Arstitead.) — 97 s.

PÕLVELT ASEND — 10 LASKU

Mehed: 1. S. Lill — 94 s., 2. E. Ora — 94 s., 3. H. Kreek — 93 s. (kõik Arstitead.), 4. E. Marandi — 93 s., 5. V. Rebane — 93 s. (mõlemad Ajaloo-Keeletead.).

Naised: 1. A. Tihhonova — 97 s., 2. J. Kreek — 96 s., 3. M. Kalda — 94 s. (kõik Arstitead.), 4. E. Rebane — 92 s., 5. V. Arvisto — 92 s. (mõlemad Ajaloo-Keeletead.).

PÜSTI ASEND — 10 LASKU

Mehed: 1. S. Lill — 93 s., 2. E. Ora — 89 s. (mõlemad Arstitead.), 3. E. Marandi — 89 s., 4. V. Rebane — 84 s. (mõlemad Ajaloo-Keeletead.), 5. H. Kalda (Arstit.) — 83 s.

Naised: 1. E. Rebane (Ajaloo-Keeletead.) — 90 s., 2. A. Tihhonova — 87 s., 3. T. Raba — 86 s., 4. M. Kalda — 84 s., (kõik Arstitead.), 5. V. Arvisto (Ajal.-Keelet.) — 83 s.

VÄIKEKALIIBRILINE PÜSTOL 3×10 LASKU 25 M

Mehed: 1. J. Võrno (KKO)) — 94 s., 2. E. Ora — 92 s., 3. L. Ora — 88 s. (mõlemad Arstitead.), 4. R. Sorrok — 86 s., 5. R. Dembovski (Õigustead.) — 86 s.

Naised: 1. T. Raba — 89 s., 2. A. Tihhonova — 88 s., 3. M. Kalda — 80 s. (kõik Arstitead.), 4 E. Rebane — 73 s., 5. S. Mundi — 57 s. (mõlemad Ajaloo-Keeletead.).

Toimetaja R. AULING

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised — vihik nr. 42

Vaadeldes sel aastal väljaantud Arstiteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste teaduslikke tööde kogumikku, paistab avaldatud tööde osas silma suur sisurikkus ja praktiline tähtsus. Eriti hea on valik Arstiteaduskonna üliõpilaste tööde osas, millistest enamus on tehtud laialdaste kliiniliste vaatluste ja analüüside põhjal.

Tööde järeldused on täiesti iseseisvad ja mõned isegi väga julged.

Nii näiteks käsitleb üliõpilase E. Veinpalu töö (teaduskonna sisehaiguste ring) väga olulisi probleeme respiratoorse arütmia seosest venoosse rõhu respiratoorsete muutustega, millel on tähtsus nii diagnostika alal kui ka ravikehakultuuri rakendamisel hingamiselundite ja südameveresoonte haiguste kliinikus. Töö näitab ka venoosse rõhu respiratoorse kõikumise suuruse ja iseloomu sõltuvust sellest, kas haigel on ülekaalus kostaalne või abdominaalne hingamistüüp.

Üliõpilaste Sillastu ja Talimaa töö käsitleb samuti olulist ning väheuuritud küsimust organismi reaktiivsest ümberkõlastusest tuberkuloosse protsessi puhul. Jälgiti nihkeid leukotsüütide pildis nahasisese tuberkuliini testi korral erinevate kopsutuberkuloosivormidega haigetel. Näidati, et sel puhul esinevates valgeliblede diferentsiaalpildi nihetes esineb seaduspärasusi, mis on tüüpilised kopsutuberkuloosi erinevatele kliinilistele vormidele ja arengufaasidele ning mis omavad prognostilist tähtsust.

Kliiniliselt uut omavad ka kogumikus ilmunud psühhiaatria- ja neuroloogiaringide tööd. Nii käsitlevad omaaegsete psühhiaatriaringi liikmete U. Bremsi ja V. Paisu tööd ajukoore dünaamika ja analüüsisünteesi funktsiooni häirumise astet ja iseloomu krooniilistel skisofreeniahaigetel. Väidetakse, et haigete närvitalitluse eksperimentaalne uurimine pikema aja vältel võimaldab hinnata haigusprotsessi ja määrata haigusjärku ka neil juhtudel, kui kliiniline dünaamika pole erinev. Suure kliinilise materjali põhjal on tehtud ka üliõpilase Tiku töö (juhendaja dotsent Raudam) kõrgema närvitalitluse muutustest õhkentsefalograafia puhul. Et varasematel sellelaadilistel uurimustel jälgiti peamiselt vere morfoloogilisi ja biokeemilisi näitajaid ja seostati viimaseid ebaõigelt ainult koorealuste vegetatiivsete keskuste ärritusega, siis moodustab antud töö olulise lisa muutuste selgitamisel, mis tekivad subarahnoidaalse õhusüsteemi tagajärjel. Töös näidatakse ilmekalt, et tekkinud muutused organismi üldseisundis kui ka veres põhinevad ajukoore funktsionaalse seisundi muutumisel. Samuti võimaldab töö täpsustada subarahnoidaalse õhusüstimise näidustusi ravi otstarbeks.

Kogumikus on ära toodud ka kaks farmakognoosia ringi tööd, millistest V. Koppeli ja K. Puusepa töö alkaloidide kvantitatiivsest määramisest mikromeetodil luminestsentsindikaatori abil annab katsetulemuste najal õige kriitilise hinnangu E. L. Koverga ja A. S. Koverga seda meetodit käsitlevale tööle, tuues ühtlasi sisse olulisi täiendusi.

Kirjanduse ja kliinilise materjali ulatuse poolest paistab silma töö, mille on esitanud omaaegne mikrobioloogiaringi liige H. Jaakmees. Tema töö «Duodenaalmahla bakterioloogiline uurimine koletsüstiidihaigeil» annab uut infektsioossete sapiteede põletike etioloogias.

Üle minnes Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste tööde vaatlemisele tuleb kõigepealt esile tõsta O. Saksa tööd originaalse automaatse fotograafilise ioonide loendaja ehitamise ja töötamise põhimõtetest, mis vabastas inimesed, kes enne visuaalse loendaja puhul pidid tähelepanu pingutama, «aparaadi lisandi» osa täitmisest.

Kogumikus on ära toodud ka teoreetilise füüsika ringis teostatud V. Kristoffeli töö «Täielik sisepeegeldumine ja temaga seotud efektid», mille eesmärgiks on täieliku sisepeegeldumise teooria üldistamine elliptilise polarisatsiooni juhule.

Matemaatikaringist on kogumikku paigutatud üliõpilaste S. Ulmi, T. Sõrmuse ja E. Reimersi tööd.

Aktuaalse sisuga on taimefüsioloogiaringi liikme L. Bachmanni töö mikroelementide mõjust heintaimede biokeemilisele koosseisule vähelagunenud soomuldadel meie vabariigis. Käsitletakse soomaade põllumajanduslikule kasutusele võtmise probleemiga seotud küsimusi, nagu mikroväetiste kasutamisest mitmete kultuuride saagikuse tõstmiseks, nende valgusisalduse suurendamiseks ja mikroelementidega rikastamiseks. Seega haarab töö olulisi küsimusi loomakasvatuse toodangu suurendamisel vabariigis. Lämmastikuringlust määravat mikrofloorat soomullas mitmesuguste kuivendusnormide puhul kajastab üliõpilase V. Tohveri artikkel. Töö on oluliseks teoreetiliseks täienduseks kuivendustööde läbiviimisel.

Geoloogiaringist on kogumikku sisse võetud kaks üliõpilase H. Stumburi artiklit, millistest esimene käsitleb nautiloiidide levikut Kohila ladestikus, kus autor kirjeldab viit uut liiki. Teine töö on pühendatud seni väga puudulikult tuntud Porkuni lademe ostrakoodide fauna uurimisele. Selles kirjeldab autor üht perekonda (Foramenella) ja üheksat uut liiki. Kirjeldustele on lisaks artiklite lõpul ära toodud tahvlid fotode ja selgitavate märkustega.

Nagu ülevaade kogumikust näitab, pole need tööd ainult puhtteoreetilised ja teaduslikust küljest huviäratavad, vaid omavad nii praktilist väärtust kui ka palju olulist teiste üliõpilaste teadmiste laiendamisel vastavates õppeainetes. Tööde lihtne keel ja sisu tihe esitus peaks üliõpilaste poolt igati poolehoidu leidma.

Kogumiku puuduste osas tuleb mainida mitmetes töödes puudu-vat refereeritud kirjanduse loetelu. Seda muidugi soodustas venitamine trükkiandmisel, mistõttu suur hulk tööde autoritest-üliõpilastest jõudsid juba diplomid kätte saada ja käsikirjadena jäid kas konverentsiettekanded, millistel puudub kirjanduse loetelu, või juhendajate õppejõudude poolt tehtud väljavõtted auhinnatöödest. Selle puuduse edasiseks vältimiseks tuleb töö valmimise ajal kohe trükiks vormistada, lisades juurde süstematiseeritult kasutatud kirjanduse loetelu.

Teatavasti on järgmise kogumiku jaoks käsikiri koos ja ootab trükkimist. Samuti tehakse ÜTÜ nõukogus tööd uute käsikirjade koostamise alal. On vajalik, et ülikooli rektoraat ja Eesti Riiklik Kirjastus leiaksid koos lahenduse nende kiiremaks ilmumiseks. Muidugi peab trükki antavate tööde osas rangelt kontrollima kvaliteeti, sest ÜTÜ ringides tehtavad tööd on oma väärtuselt suuresti erinevad. Kuid siiski rohkem kui poolestsajast aastas valmivast auhinnatööst on osa vaja trükis avaldamise teel teha kättesaadavaks laiematele üliõpilas- ja teaduslikele ringkondadele.

L. ALLIKMETS,
raviosakonna III kursuse üliõpilane

MB 01141 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 137

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (323) Reedel, 25. jaanuaril 1957. a. X aastakäik

Veedame sisukalt õppevaheaja!

Seljataha hakkab jääma pingerikas eksamisessioon, kus selgub, kuidas üliõpilased on suhtunud oma otsestesse ülesannetesse: kas on tehtud tööd kogu semestri jooksul või jäetud kogu raskuspunkt eksamieelsetele päevadele? Nagu eksamisessiooni senisest käigust ilmneb, on vaatamata mõningaile ebaõnnestumistele tehtud siiski tublit tööd, mille järel kulub kõigile ära kosutav puhkus. Õppevaheaeg võimaldab seda, kui seda vaid kasutada õigesti ja otstarbekalt.

Üliõpilased, te sõidate õppevaheajaks oma kodudesse — teistesse linnadesse, rajoonidesse, kodukolhoosi — kasutage iga päeva, iga tundi aktiivseks puhkuseks! Tulge tagasi kosununa, täielikult väljapuhanuna, et uus semester võiks kulgeda veelgi edukamalt kui eelmine.

SÕPRUSSIDEMED TIHEDAMAKS

Mõni aeg tagasi sai TRÜ ametiühingukomitee Leningradi Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteelt ettepaneku vahetada üliõpilaste delegatsioone eesmärgiga tutvuda ühiskondlike organisatsioonide tööga. Ettepanek võeti vastu.

Eeloleval õppevaheajal korraldavadki ülikooli ametiühingu- ja komsomolikomitee ekskursiooni Leningradi, millest võtavad osa kõigi teaduskondade komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide esindajad. Leningradis tutvuvad meie üliõpilased Leningradi ülikooli komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide tööga, võtavad osa ülelinnalisest üliõpilasballist, külastavad teatreid ja tutvuvad Leningradi vaatamisväärsustega.

Samaaegselt saadab Leningradi ülikool oma üliõpilasdelegatsiooni Tartu, et tutvuda meie ülikooliga ja tema ühiskondlike organisatsioonide tööga.

Selline delegatsioonide vahetamine on kujunenud meil kauniks traditsiooniks, mis aitab kaasa nii sõbralike suhete arengule kangelaslinna Leningradi ja Tartu üliõpilaste vahel kui ka mõlemate õppeasutuste ühiskondlike organisatsioonide töö parandamiseks vastastikuses sõbralikus kriitikas ja koostöös.

K. MERI,
TRÜ ametiühingukomitee aseesimees

TREENING-PUHKELAAGRISSE KÄÄRIKUL

Õppevaheajal korraldab TRÜ spordiklubi koos ülikooli kehalise kasvatuse ja spordikateedriga 5. kuni 11. veebruarini 1957. a. Käärikul üliõpilastele treening-puhkelaagri. Aluseks võttes üliõpilaste aktiivsust kehakultuuri- ja sporditöös on teaduskondadest mainitud puhkelaagrist osa võtta lubatud

Matemaatika-Loodusteaduskonnast 12, Arstiteaduskonnast 11, Ajaloo-Keeleteaduskonnast 9, Õigusteaduskonnast 4 ja Majandusteaduskonnast 4 üliõpilasel teaduskonna kehakultuurikollektiivi nõukogu ettepanekul.

Uisuspordi harrastajaile on õppevaheajal päevastel aegadel võimaldatud TRÜ uisutee kasutamine. Uisuteel on olemas 50 paariga uiskudebaas, mille kasutamine on üliõpilastele vaba. Teaduskondade kehakultuurikollektiivide nõukogudel tuleb aegsasti registreeruda spordiklubis.

Üliõpilastele, kes eksamite perioodil on eemaldunud treeningtööst, tuletame meelde, et õppevaheajal toimuvad treeningtunnid kõikidel ülikoolis harrastatavail spordialadel. Treeningtundide ja aegade kohta saab teateid erialakateedritest ja spordiklubist.

Spordiklubi koondvõistkonna liikmeile suusatajaile ja korvpallureile toimub õppevaheajal treeninglaager ettevalmistuseks eelseisvateks võistlusteks.

TRÜ spordiklubi

KOHALIKE NÕUKOGUDE VALIMISTE EEL

AGITPUNKTIDES ON ALANUD TÖÖ

Valimiseelne töö areneb edasi tublide sammudega. Juba on moodustatud valimiskomisjonid, paljudes kohtades on uste kohale ilmunud silt «Agitpunkt».

Keemiahoones viis agitpunkti juhataja sm. Blum läbi nõupidamise agitaatoritele. Agitpunkti tööplaanis on rida loenguid, konsultatsioone juriidiliste ja pedagoogiliste probleemide alal jm.

Näituse tänavas 5. keskkooli ruumes asuva agitpunkti juhataja asetäitja sm. H. Kuus jutustas: «Meie agitpunkt avati valijaile käesoleval nädalal. Jaanuari jooksul on kavas läbi viia loeng «Elu pikendamise võimalustest» (pühapäeval, 27. jaanuaril) ja organiseerida valijatele konsultatsioon neid huvitavates küsimustes (sotsiaalkindlustus, tööõigus jt.).

Tööd alustavad ka agitaatorid, kes tutvuvad oma valijatega, tutvustavad neile agitpunkti tööplaani ja selgitavad valijate soove agitpunkti töö suhtes.»

Kõigepealt just agitaatorite tööst oleneb tihe side agitpunktide ja valijate vahel — seepärast on nende edukas töölerakendamine praegu valimiseelse töö kõige olulisemaid päevaküsimusi.

E. TOOMET

Esitati kandidaate jaoskonnakomisjonidesse

Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste üldkoosolekul esitati kandidaatideks kohalike nõukogude valimiste jaoskonnakomisjonidesse geomeetriakateedri vanemõpetaja I. Kull, filosoofiakateedri vanemõpetaja T. Reinvald, orgaanilise keemia kateedri vanemlaborant M. Palgi ja üliõpilane V. Unt. Koosolek toetas üksmeelselt esitatud kandidaate.

U. PRINN

Partei elu

Ülikooli parteibüroo arutas bürokratismi jäänuste vastu võitlemise küsimust

TRÜ parteibüroo järjekordsel istungil, mis toimus teisipäeval, 15. jaanuaril, arutati rektoraadi ja majandusaparaadi töö parema ja ratsionaalsema korraldamise küsimusi.

Büroo arutas olukorda, uurinud komisjoni ettekannete põhjal üksikasjalikult läbi asjaajamise lihtsustamise ning sisulisemaks muutmise võimalused õppe-, teadusliku ja majandusaparaadi töö organiseerimisel. Juhiti tähelepanu vajadusele tugevdada sidet teaduskondade, osakondade, ühiskondlike organisatsioonide jt. töölõikudega, tõmmates neid aktiivsemalt kaasa ülikooli elu põhiküsimuste lahendamisele. Üleskerkivate küsimuste kiire ja operatiivse lahendamise eesmärgil ning altpoolt tuleva initsiatiivi suurendamiseks pidas büroo vajalikuks laiendada dekaanide ja osakonnajuhatajate õigusi ning kohustusi, tõstes ühtlasi nende vastutust ülesannete täitmisel.

Üksikküsimustes tehti ettekandjate ja sõnavõtjate poolt mitmeid väärtuslikke ratsionaliseerimisettepanekuid. Sm. Püss soovitas lihtsustada arvestuste ümbertegemise ja eksamite vormistamise korda ning välja töötada senisest lihtsam toimikute nomenklatuur. Samuti tegi ta ettepaneku rektoraadi masinakirjabüroo tugevdamiseks. Sm. Mikkelsaar peatus teadusliku töö plaani täitmise aruandluse küsimustel, soovitades senist paberlikku aruandlust asendada sisulisema kontrolliga. Majandusaparaadi töö lihtsustamiseks ja eelarvesummade paremaks kasutamiseks (lao nõudelehtede vormistamine, eelarvesummade jaotamine teaduskondade vahel, varustusosakonna töö korraldamine jne.) tegid mitmeid parandusettepanekuid sm-d Kudu ja Hagelberg. Sm. Kudu juhtis büroo tähelepanu ka kapitaalehituse osakonna töö parandamise ning tööliste hulgas tehtava poliitmassilise ja ametiühingulise töö parandamise aktiviseerimisele.

Rida sõnavõtnud seltsimehi (Sildmäe, Laasik, Kalits jt.) soovitasid ülikooli elu põhiküsimuste arutamiseks rektoraadi nõupidamiste läbiviimist dekaanide, osakonnajuhatajate ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate osavõtul.

Rektor sm. Klement märkis oma sõnavõtus, et suurem osa tehtud ettepanekuid on väärtuslikud ja rakendatavad ning pidas vajalikuks nende kiiret elluviimist.

Arutatud küsimuste kohta võttis büroo vastu konkreetse otsuse.

R. HAGELBERG

Valmistugem festivaliks!

Ei ole enam mägede taga aeg, mil algab ülikooli festivali raames toimuv isetegevuse ülevaatus. Juba veebruari lõpul, hiljemalt märtsi algul tuleb Matemaatika-Loodusteaduskonna isetegevuslastel vastu võtta esimesed ristsed.

Nagu teada, toimub festivali ülevaatus etappide kaupa. Esialgu võistlevad osakonnad teaduskonnasisesel ülevaatusel. Parimad esinejad pääsevad ülikooli lõppkontserdile. Sealt aga valitakse juba parimatest parimad, kes esindavad meie ülikooli käesoleva aasta mai algul toimuvatel festivalipidustustel Tallinnas. Kes meist ei tahaks aga sinna pääseda?

Selleks et eelseisval Matemaatika-Loodusteaduskonna isetegevuse ülevaatusel hästi esineda, on geograafia- ja geoloogiaosakonna isetegevuslased ammu alustanud proovidega. Tihti harjutatakse koos. Sellest kasvaski vist välja mõte: eeloleval festivaliõhtul esineda koos ühiste ettekannetega.

Põhiliselt on senini pearõhk olnud laulude harjutamisel. Paremaid tulemusi sel alal on saavutanud geograafiaosakonna IV kursuse tütarlaste lauluansambel, geoloogiaosakonna III kursuse meeskvartett. Ka solistid Heino Tähiste, Mart Kadaja (geograafiaosak.) teevad pidevalt edusamme. Uuest õppesemestrist alustatakse uue lühinäidendi õppimist. On kavas luua ka nooremate kursuste tütarlaste laulurühm.

Heaks prooviks ettekannete küpsuse ja täiuslikkuse osas oli geoloogia- ja geograafiaosakonna vaheline ühine nääriõhtu. Ka oma osakondade õhtutel on esinetud.

Kogemustest õpitakse. Kus esineb puudujääke, harjutatakse veel tublisti. Võetakse kavasse uusi numbreid. Kogu selle asja hingeks ja initsiaatoriteks on olnud Ene Toots (geogr. II k.), Martin Lemme (geol. III), Olaf Keerup (geol. IV), Villu Astok (geogr. IV). Kuid mis tähtsam: on saavutatud see, et haaratud on enamal või vähemal määral kogu osakond.

Praegu, eksamisessiooni ajal on proovide hoog veidi raugenud, kuid uuel semestril algavad proovid uue hooga.

Hästi omandatud ettekannetega kavatseme külakosti viia ka maarahvale.

H. TERAS

KIRJANDUSTEOSTE KONKURSILE ESITATUD TÖID

AUGUST

Pea kohal helkjalt värelevad tähed,
ent silmapiir on ümberpilvist must.
Ma võlutuna kaugusesse lähen
kesk Kasahstani stepi ääretust.

Välk välgu järel lõikab sünget taevast,
näib, nagu lõõmaks kogu taevakaar.
Sest ilust erutatud, hingan vaevalt
ja imetlust on täis mu silmapaar.

Külm tuli valgub üle musta taeva
ja taamal stepis — tulekahjulõõm,
ta kuma peegeldub mu silmis vaevu —
neis vastu helgib, tunnen, õud ja rõõm.

Kesk seda lõõma, tulekahjukuma,
kesk loodust mässavat ja rahutut
Suur Vanker seisab üksinda vaid tummalt
kui külmas leinas, tundes igatsust.

Luuletusest «Katkendeid Kasahstani teemadel»

Toimus filosoofiline seminar

Möödunud nädalal toimus Matemaatika-Loodusteaduskonna filosoofiline seminar, kus ettekandega esines anorgaanilise keemia kateedri vanemõpetaja L. Suit. Ettekande teemaks oli «Vastandite ühtsuse seaduse avaldumine ainete omadustes ja keemilistes protsessides». Huvitavat ning kergestimõistetavat ettekannet oli jälgimas arvukalt kuulajaid. Huvi ettekande vastu näitas see, et pärast ettekande lõppu esitati rohkesti küsimusi.

A. TÄNAV

Foto ühe minutiga

Meie maa kaubandusvõrku ilmus müügile fotoaparaate «Moment», mille abil võib ühe minuti jooksul saada valmis ülesvõtte. Aparaat võtab järgimööda üles, ilmutab, kopeerib ja kuivatab fotod. Aparaat on veidi suurem oma kogult ja kaalult harilikust kitsasfilmi kaamerast ja on varustatud spetsiaalsete fotomaterjalide kassettidega negatiiv- ja positiivprotsessi jaoks, samuti ka fotokemikaalide ampullidega.

Pärast ilmutusprotsessi lõpetamist võetakse aparaadist välja kuivad 8×10,5 cm suurused ülesvõtted. Aparaadi käsitsemine on lihtne.

Eksamisessioon läheneb lõpule

Hea ettevalmistus tagab edu

Õigusteaduskonna II kursusel on sooritatud eksamid poliitilises ökonoomias (õppejõud sm. Erman), nõukogude riigiõiguses (õppejõud sm. Sildmäe) ja nõukogude kriminaalõiguses (õppejõud prof. Kadari). Et üliõpilased on suhtunud õppetöösse tõsiselt, sellest jutustavad ka eksamitulemused. Seni pole II kursuse üliõpilastest ühelgi eksam ebaõnnestunud. Suhteliselt suurim on heade hinnete arv, kusjuures igas aines esinevad vaid üksikud rahuldavad hinded.

Innustunud senisest edust, valmistuvad üliõpilased hoolega ka järgmisteks eksamiteks, et hea eduga lõpetada kogu eksamisessioon ja siirduda rahuliku südamega veetma õppevaheaega.

*

Hästi kulgeb eksamisessioon ka Õigusteaduskonna diplomandidel. Täiesti õnnestunuks võib pidada ainust ühist eksamit — riigi ja õiguse teooria erikursuse eksamit prof. Vihalemi juures. Nagu protokollist nähtub, hinnati 39 üliõpilasest 18 teadmisi parimate hinnetega ja ainult ühe teadmisi rahuldavaga. Mitterahuldavaid ei esinenud.

Praegu sooritavad Õigusteaduskonna diplomandid eriala eksameid.

O. KADAK

Sooritati viimane eksam

Möödunud pühapäeval lõppes talvine eksamisessioon eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursusel. Viimaseks eksamiks oli eesti rahvaluule eksam sm. U. Kolgi juures.

Enamik kursuse üliõpilasi sooritas kõik eksamid väga headele ja headele. Väga head hinded said kõigis eksamiainetes Valve Värv, Leena Kiivit, Silvi Kivioja ja Endel Kuus, kusjuures eriti sügavat materjalitundmist näitas Valve Värv. Võrreldes selle sessiooni eksamite tulemusi eelmise aasta esimese kursuse omadega võib märkida, et kuigi eksamihinnete tase on madalam mullusest, siis tänavuse kursuse teadmiste tase on tunduvalt kõrgem. Eriti ilmnes see eesti rahvaluule eksamil sm. U. Kolgi juures, samuti ka vene keele eksamil sm. Bežanitskaja juures.

V. RAND

Head tulemused

Bioloogiaosakonna III kursuse taimefüsioloogidel ja botaanikutel toimus järjekordne eksam geneetikas ja selektsiooni alustes dotsent O. Mihhailovi juures. Üliõpilased olid eksamiks hästi ette valmistunud. Selle järgi kujunesid ka tulemused: rühmast hinnati vaid ühe üliõpilase teadmisi hindega «hea», teiste õpinguraamatuisse märgiti kõrgeim hinne.

A. KINK

Üliõpilased, lööge kaasa oma lauliku koostamisel!

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» on juba mitmel korral kriitiliselt sõna võetud «Üliõpilaslauliku» kohta. Lauliku uue, täiendatud ja parandatud trüki ettevalmistamisel on need sõnavõtud suureks abiks.

Lauliku süsteemi suhtes näib üldiselt pooldamist leidvat ikkagi tähestikuline järjestus laulude algussõnadest lähtuvalt, nagu see esineb lauliku esimeses trükis. Küllap see vist ongi otstarbekas. Laulude eraldamine temaatilistesse rühmadesse arvatavasti raskendaks laulude leidmist (on ju laule, mida võiks paigutada nii ühte kui ka teise temaatilisse rühma); liiga konkreetne temaatiline liigitus aga killustaks lauluvara ja teeks selle kasutamise kuidagi mehhaaniliseks. Tähestikulises järjestuses saab laulul olla ainult üks kindel koht ja me peaksime selle hõlpsasti leidma, teiselt poolt peaks see järjestus oma kirevusega just soodustama seltskondlikku laulmist. Omaette küsimuseks on, kas lisada laulude tekstide ette ka pealkirjad. Võib-olla piisab siiski pealkirjade esitamisest üksnes lauliku lõpul sisukorda näitava registrina, nagu see lauliku esimeseski trükis on (kui jääda laulude algussõnade järgi tähestikuliselt korraldatud süsteemi juurde, siis pealkirjade järgi laule ju järjestada ei saa ja selline register tuleb nagunii lisada). Pealkirjade lisamine ei ole ehk siiski otstarbekas ka seepärast, et üldisemalt mäletatakse laule mitte nende pealkirjade, vaid algusridade järgi ja et paljude laulude puhul tuleks pealkirjaks ikkagi laulu algusrida. Enesestmõistetavalt kuuluvad lauluteksti juurde sõnade ja viisi autorite nimed (kus neid pole märgitud, püütakse need uues trükis ära tuua).

Hoopis vähe on arvamusi avaldatud lauliku sisu suhtes. Üldiselt näib lauliku sisu leidvat heakskiitu, kuigi on esitatud ka rida soove nii puudujäänud laulude osas kui ka laulikus ülearustena tunduvate laulude väljajätmiseks. Puudujäänud laulude osas püütakse lauliku järgnevasse trükki paigutada kõik need laulud, mida kirjalikes sooviavaldustes on esitatud ja veelgi esitatakse ja mis muidugi kajastavad meie elurõõmsa ja teotahtelise üliõpilasnoorsoo huviringi. On rõõmustav, et laulikus avaldamiseks on saadetud üliõpilaste endi loodud laule, mis laiemas üliõpilaste ringkonnas on lauldavaks saanud (Astoki «Meremehe pojale»). Selliseid laule, mida tuntakse ja armastatakse kas või näiteks ühe teaduskonna piirides, ootaksime laulikus avaldamiseks veelgi. Teiselt poolt on jälle küsitav, kas laulikust tuleks välja jätta sellised laulud, nagu Veebeli «Õhturahu» («Vaikinud õhtuks rahutu meri»), Ojakääru «Rannakolhoosis», Klaasi «Muhumaa» («Ühel pool on Suur ja teisel Väike väin»), Mokroussovi «Sormovo lüüriline laul» ja «Ziguli mägedel», «Kammipilli polka», «Siidilipp ja hõbepurjed», «Haanja miis» jt.? Nende laulude suhtes on nimelt mõningad üliõpilased avaldanud arvamust, et neid ei laulda enam, need olevat aegunud. Kas on see nii?

Äärmiselt vähe on tehtud ettepanekuid võõrkeelsete laulude avaldamise osas. On ilmne, et laulikut tuleb täiendada nii inglis- kui ka saksakeelsete lauludega (võib-olla ka muukeelsetega?). Milliseid võõrkeelseid laule tunnevad ja laulavad meie üliõpilased? Ootame ses osas ettepanekuid, tulgu need siis minevikust pärinevate rahvalaulude või kaasaegsete laulude alalt. Sama tuleb öelda ka kaasaegsete ja värskemate estraadi- ja džässlaulude suhtes. Siingi on üliõpilased seni väga vähe ettepanekuid saatnud. Meil ei ole midagi meeleoluka ja meloodilise või tõeliselt rahvaliku estraadilaulu avaldamise vastu (nagu näit. Ljadova «Imelauluke» või Mattesi «Tango sel ööl»), kuigi muidugi teiselt poolt lõngusliku elustiili pitserit kandvad äärmusliku ja liialdava džässmuusika näidised tuleb eemal hoida nii üliõpilaslaulikust kui ka üliõpilaskonnast enesest.

Väga ebaühtlane on ilmunud laulikus venekeelsete laulude osa. Siin tuleb soovida eriti vene rahvusest üliõpilaste aktiivsemat osavõttu lauliku koostamisest nii populaarsete laulude tekstide kui ka kriitiliste märkuste esitamise teel. Muidugi peaksid oma soove venekeelsete laulude avaldamise suhtes esitama ka eesti üliõpilased.

Omaette küsimuseks on üliõpilaslaulikus üldlauldavate koorilaulude avaldamise küsimus. Ühelt poolt on ette heidetud nende avaldamist, teiselt poolt taas soovitud, et neid rohkem avaldataks. Meie põhimõtteks on olnud, et koorilauludest tuleb avaldada vaid väga väike osa — ja nimelt need, mis on saanud väga lauldavaiks ja armastatuiks ja mille meloodia on iseseisev (ei sõltu kooriseade faktuurist). Nõnda peaks kuuluma laulikusse näit. Türnpu «Lauluke», kuna Tobia «Varas« oma liigse kooripärase keerukusega peaks välja jääma.

Üliõpilased, lööge kaasa oma lauliku koostamisel! Selleks et «Üliõpilaslauliku» uus trükk sisaldaks suurema osa üliõpilaste armastatud lauluvarast, selleks et see raamatuke kujuneks mõnusaks ja oma ülesandeid täitvaks üliõpilasest laulumehe käsiraamatuks, on oma sõna öelda igal laulusõbral. Peatselt algaval õppevaheajal peaks leiduma soodsaid võimalusi, et veel kord kätte võtta «Üliõpilaslaulik», sorida samuti oma isiklikes käsikirjalistes lauluvihikutes ja ka üksnes meeles mõlkuvate armsate viiside hulgas — ja siis õppetööle taas siirdudes esitada omapoolsete ettepanekute rida. Kes siis veel muud kui mitte just üliõpilased ise peaksid huvitatud olema oma lauliku sisust! Ootame kirjalikke ja ka suusõnalisi märkusi ja ettepanekuid — kas laulutekstide (võimalikult koos autorite ja pealkirjadega) või ka armastatud laulude loendite esitamisega (pealkirjad, algusread). Ettepanekud esitada allakirjutanule, TRÜ peahoone, eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder, hiljemalt 15. veebruariks.

U. KOLK,
«Üliõpilaslauliku» koostaja

ALUSTAB TÖÖD ÜLIKOOLI LEKTOORIUM

Käesoleva õppeaasta kevadsemestril alustab tööd rektoraadi ja parteiorganisatsiooni algatusel organiseeritud ülikooli lektoorium. Selle eesmärgiks on tutvustada õppejõude, üliõpilasi ja töötajaid mitmesuguste teadusealade tähtsamate saavutustega, kaasaegse olukorraga mitmesugustes välisriikides ja tähtsamate kultuurisündmustega nii kodumaal kui ka rahvusvahelises elus.

Esimene ettekanne on kolmapäeval, 13. veebruaril 1957. a. dots. G. Sapožnikov'ilt, kes jutustab vennaliku Hiina ühiskondliku ja kultuurielu kaasaegsest olukorrast, millega ta põhjalikult tutvus oma pikemaajalisel sealviibimisel.

Edaspidises tööplaanis on ettekanded prof. P. Aristelt Soome, dots. A. Uustalilt India, P. Soosaarelt Melbourne'i olümpiaadi, A. Lauterilt eesti kunsti ja kirjanduse dekaadi kohta, mis toimus Moskvas, prof. G. Kingissepalt antibiootikumidest, prof. E. Karult vaimse töö hügieenist, v.-õp. J. Reinetilt elektriseeritud õhu rakendamisest ja dots. E. Rannakult toiduainetest ja tervisest.

Et lektooriumi tegevus kujuneks tõeliselt huvipakkuvaks ja mitmekesiseks, palub lektooriumi nõukogu avaldada ülikooli töötajail omapoolseid ettepanekuid, soove ja küsimusi niihästi ettekannete temaatika kui ka organisatsiooniliste küsimuste osas. Ettepanekud ja küsimused palutakse esitada TRÜ lektooriumi nõukogu nimele ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse.

Dots. J. SAARMA,
TRÜ lektooriumi juhataja

MÕISTATUSTE LAHENDUSI

ON TEILE TUTTAVAD NEED VÄRSID?

(Võistlusmõistatus nr. 2)

1) Juhan Smuul, katkend poeemist «Järvesuu poiste brigaad»; 2) Sándor Petőfi nimeta luuletus 1847. aastast; 3) Feliks Kotta, «Mis jutustas rätsep»; 4) Aleksander Puškin, katkend poeemist «Vaskratsanik»; 5) Miguel de Cervantes Saavedra, hauakiri «Don Quijote» I köitest; 6) Mihhail Lermontov, katkend nimeta luuletsüklist 1832. aastast; 7) Heinrich Heine, katkend «Lüürilisest intermetsost»; 8) Juhan Sütiste, katkend poeemist «Tules ja tuhas»; 9) Vladimir Beekman, «Meie sõprus»; 10) M. Körber, «Vaikne, kena kohakene»; 11) Nikolai Nekrassov, «Poeedile»; 12) Karl Eduard Sööt, «Malemäng».

VÕTMEMÕISTATUS

(Võistlusmõistatus nr. 3)

I Johani — Einmann — Adamson
II Riiklik Akadeemiline Meeskoor
III Lepnurm — Jaanus — Laid

1—6 Hansen, 7—19 «Kullaketrajad», 20—25 Semper, 26—37 «Peibutuslaul», 38—41 Koha, 42—46 Viner, 47—52 Alumäe.

RISTSÕNAD

(Võistlusmõistatus nr. 4)

Põikread: 1. oo, 5. ss, 7. Pearaamatukogu, 12. Kvistental, 13. SOS, 15. kera, 16. KSK, 17. Ontika, 18. žo, 19. Plural, 20. ei, 23. Zn, 24. Kepp, 26. «Tehnik», 29. *head,* 30. Rein, 32. kiik, 33. rist, 34. inka, 35. Tiik, 36. trio, 37. oldi, 38. korter, 39. *snow,* 40. ai, 43. sm., 44. Lauter, 47. Gorkin, 48. kgm, 49. Rion, 51. akt, 52. Indoneesia, 54. revolutsionism, 55. Aa.

Püstread: 1. *oak,* 2. Orviku, 3. Kask, 4. Etna, 5. skaala, 6. sol, 7. pioneerilaager, 8. ai, 9. Mtež, 10 aero, 11. uus anatoomikum, 14. stipendium, 16. Krzesinska, 21. rektor, 22. Mikkel, 25. piki, 27. Hiir, 28. Niit, 29. hirs, 31 Na, 33. RT, 41. Leonov, 42. «Rodina», 45. Hint, 46. Roes, 49. Roux, 50. neiu, 52. Ivi, 53. Aia.

Kehakultuur ja sport

3.—8. veebruarini toimuvad Jaltas ülelidulised kergejõustikuvõistlused üliõpilastele. TRÜ võistkonna koostamiseks korraldati möödunud laupäeval ja pühapäeval katsevõistlused. Nendest võttis osa ka koolinoori ja EPA sportlasi. 20 m lähtejooks, kolmik- ja kõrgushüpe viidi läbi TRÜ võimlas, pikemad jooksud ja heited toimusid aga TRÜ äsjavalminud saepururajal, Olgu märgitud, et selline saepururada talvetingimustes harjutamiseks on Tartus esimene ja et see valmis üliõpilaste ühistöö tulemusena.

Laupäevasel võistluspäeval saavutati mitu head tulemust.

Naiste hoota kolmikhüppe võitis Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane V. Maremäe 7 m 56 cm, mis on uueks Tartu siserekordiks. Lisaks kolmikhüppele võitis ta ka 20 m lähtejooksu ja kõrgushüppe tagajärgedega vastavalt 3,4 sek. ja 1 m 45 cm.

F. Savihhini (Matemaatika-Loodustead.) tagajärjeks meeste kõrgushüppes märgiti 1 m 80 cm, teise ja kolmanda koha saavutasid J. Põldsam (EPA) ja E. Eedla (KKO) võrdse tagajärjega 1 m 70 cm.

Meeste hoota kolmikhüppes olid parimateks F. Pirts (EPA), V. Rämson («Noorus») ja E. Eedla (KKO) tagajärgedega vastavalt 8 m 95 cm, 8 m 81 cm ja 8 m 74 cm.

Pühapäeval toimunud võistlustel lennutas K. Metsur (KKO) ketast 45 m 73 cm ja tõukas kuuli 14 m 57 cm. V. Kuik (Matemaatika-Loodustead.) oli mõlemal alal teine, tõugates kuuli 13 m 96 cm ja heites ketast 38 m 37 cm. Kuulitõukes oli kolmas M. Paama (KKO) tagajärjega 12 m 15 cm ja kettaheites R. Peiker («Noorus») tulemusega 36 m 15 cm.

V. MAREMÄELT UUS REKORD

Naiste kuulitõukes oli võidukas L. Maremäe, kelle tagajärjeks märgiti 12 m 85 cm, teine oli T. Tarik tulemusega 11 m 43 cm ja kolmas I. Helari («Noorus») — 10 m 95 cm.

Meeste 600 m jooksu võitis A. Pisuke tagajärjega 1 min. 31,8 sek. Teise ja kolmanda koha saavutasid H. Mäesalu ja V. Laak tagajärgedega vastavalt 1 min. 34,5 sek. ja 1 min. 39,0 sek.

M. PUKK

Pildil: Eldur Eedla ja Viktor Rämson 20 m lähtejooksu eeljooksus.

J. UNGERI foto

TRÜ REKORDID UJUMISES

(seisuga 1. jaan. 1957)

MEHED

100 m vabalt	Tuuling, Toomas	1.03,9	KKO 1956
400 m vabalt	Tuuling, Toomas	5.01,6	KKO 1956
1500 m vabalt	Sirge, Juhan	23.18,0	KKO 1953
100 m brassi	Soosaar, Martti	1.17,9	A.-K. 1954
200 m brassi	Tuuling, Toomas	2.48,8	KKO 1956
100 m liblikat	Soosaar, Martti	1.18,0	A.-K. 1954
200 m liblikat	Tuuling, Toomas	2.41,4	KKO 1956
100 m selili	Jagomägi, Gennadi	1.14,6	Vet. 1952
200 m selili	Jagomägi, Gennadi	2.45,6	Vet. 1952
4×100 m vabalt	Avaste, Lazarev, Oja, Tamm	4.49,8	M.-L. 1955
4×200 m vabalt	Talving, Tamm, Noormägi, Tuuling	10.36,7	TRÜ koondus 1956
4×100 m kombineeritult	Jüssi, Puskar, Tuuling, Talving	5.02,8	TRÜ koondus 1956

NAISED

100 m vabalt	Soopalu, Aino	1.14,3	KKO 1956
400 m vabalt	Soopalu, Aino	6.03,8	KKO 1956
1000 m vabalt	Kutti, Nora	18.22,5	KKO 1948
100 m brassi	Saadma, Maija	1.35,1	KKO 1956
200 m brassi	Soopalu, Aino	3.07,4	KKO 1956
100 m liblikat	Soopalu, Aino	1.30,0	KKO 1956
200 m liblikat	Jaanvärk, Ebba	4.07,5	A.-K. 1952
100 m selili	Tennen, Tiiu	1.22,4	M.-L. 1954
200 m selili	Tennen, Tiiu	2.59,6	M.-L. 1954
4×100 m vabalt	Roes, Tennen, Pehk, Koorits	5.16,8	TRÜ koondus 1956
4×100 m kombineeritult	Tennen, Saadma, Luud, Soopalu	5.55,7	TRÜ koondus 1956

TRÜ VIIS PARIMAT UJUMISES

(seisuga 1. jaan. 1957)

MEHED			NAISED		
100 m vabalt					
1. Tuuling, Toomas	1.03,9	KKO	1. Soopalu, Aino	1.14,3	KKO
2. Tilk, Heino	1.04,0	Arstit.	2. Pehk, Maie	1.16,0	Arstit.
3. Soosaar, Martti	1.04,7	A.-K.	3. Roes, Laine	1.20,3	KKO
4. Talving, Tõnu	1.04,8	Arstit.	4. Luud, Maive	1.22.2	KKO
5. Tamm, Einar	1.09,6	M.-L.	5. Tennen, Tiiu	1.22,6	M.-L.
400 m vabalt					
1. Tuuling, Toomas	5.01,6	KKO	1. Soopalu, Aino	6.03,8	KKO
2. Talving, Tõnu	5.26,5	Arstit.	2. Pehk, Maie	6.16,9	Arstit.
3. Soosaar, Martti	5.48,8	A.-K.	3. Tennen, Tiiu	6.20,8	M.-L.
4. Tamm, Einar	6.06,3	M.-L.	4. Roes, Laine	6.21,8	KKO
5. Noormägi, Johannes	6.11,4	KKO	5. Kask, Malle	6.31,3	Arstit.
100 m brassi					
1. Soosaar, Martti	1.17,9	A.-K.	1. Soopalu, Aino	1.29,0	KKO
2. Kariler, Heiki	1.23,5	KKO	2. Saadma Maija	1.35,1	KKO
3. Puskar, Jüri	1.24,4	M.-L.	3. Pehk, Maie	1.38,2	Arstit
4. Laumets, Ülo	1.26,0	KKO	4. Luud, Maive	1.38,6	KKO
5. Talving, Tõnu	1.26,2	Arstit.	5. Tootsen, Helgi	1.41,7	M.-L.
200 m barssi					
1. Tuuling, Toomas	2.48,8	KKO	1. Soopalu, Aino	3.07,4	KKO
2. Kariler, Heiki	3.01,3	KKO	2. Saadma, Maija	3.19,3	KKO
3. Soosaar, Martti	3.03,1	A.-K.	3. Luud, Maive	3.22,6	KKO
4. Laumets, Ülo	3.05,2	KKO	4. Pehk, Maie	3.26,2	Arstit.
5. Telliskivi, Valdur	3.10,5	A.-K.	5. Tootsen, Helgi	3.28,4	M.-L.
100 m liblikat					
1. Soosaar, Martti	1.18,0	A.-K.	1. Soopalu, Aino	1.30,0	KKO
2. Noormägi, Johannes	1,23,2	KKO	2. Luud, Maive	1.31,2	KKO
3. Tiik, Heino	1.23,7	Arstit.	3. Pehk, Maie	1.37,6	Arstit.
4. Telliskivi, Valdur	1.28,0	A.-K.	4. Tootsen, Helgi	1.43,7	M.-L.
5. Lazarev, Vladimir	1.29,3	M.-L.	5. Tennen, Tiiu	1.44,4	M.-L.
200 m liblikat					
1. Tuuling, Toomas	2.41,4	KKO			
2. Noormägi, Johannes	3.16,4	KKO			
3. Telliskivi, Valdur	3.17,7	A.-K.			
4. Tamm, Einar	3.18,3	M.-L.			
5. Lazarev, Vladimir	3.26,7	M.-L.			
100 m selili					
1. Jüssi, Fred	1.18,2	M.-L.	1. Tennen, Tiiu	1.22,4	M.-L.
2. Talving, Tõnu	1.19,0	Arstit.	2. Pehk, Maie	1.25,0	Arstit.
3. Mändmets, Rein	1.19,8	M.-L.	3. Soopalu, Aino	1.28,4	KKO
4. Põldme, Rein	1.21,2	KKO	4. Roes, Laine	1.35,6	KKO
5. Noormägi, Johannes	1.23,8	KKO	5. Kask, Malle	1.35,8	Arstit.

Ajalehe «Tartu Riiklik Ulikool» järgmine number ilmub 15. veebruaril 1957. a.

Toimetaja R. AULING

MB 01154 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop Tellimine 234

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (324) Reedel, 15. veebruaril 1957. a. X aastakäik

Muudatustest festivali läbiviimisel

Vabariiklik festivali organiseerimiskomitee otsustas läbi viia vabariiklikud festivalipidustused 1. ja 2. mai asemel 21.—24. juunini. Seoses sellega muudeti ka Tartu linna festivali konkursside tähtaegu. Agitbrigaadide osas toimuvad ülelinnalised konkursid 30. ja 31. märtsil, kuna kunstilise isetegevuse teistel aladel toimuvad konkursid aprillikuu jooksul. Materjalid nendest konkurssidest osavõtuks on vaja esitada linna organiseerimiskomiteele 1. aprilliks (agitbrigaadide osas 25. märtsiks).

Lähtudes nendest muudatustest otsustas ülikooli festivali organiseerimiskomitee konkursid kunstilise isetegevuse alal (laul, instrumentaalmuusika, rahvatants, karaktertants, akrobaatika, kunstiline võimlemine, deklamatsioonid, näidendid, operetid, tantsuorkestrid) läbi viia 10.—30. märtsini k. a. Üksikute konkursside täpsemad tähtajad teatatakse hiljem. Konkurssidest osavõtjail tuleb registreerida 1. märtsiks ülikooli festivali organiseerimiskomitees (ülikooli komsomolikomitee ruumides). Festivali organiseerimiskomitee otsusega pääsevad ilma ülikooli konkurssidest osa võtmata ülelinnalistele konkurssidele järgmised kollektiivid: meeskoor, naiskoor, sümfooniaorkester, rahvakunstiansambel ja estraadiorkester (ülikooli festivali orgkomitee pidas siin silmas seda, et nimetatud kollektiividel ei ole omal alal konkureerivaid kollektiive ja nende kunstiline tase on küllalt kõrge).

Konkursid omaloomingu alal toimuvad endistel aegadel, s. o. konkurssidest osa võtta soovijad peavad esitama oma tööd festivali organiseerimiskomiteele hiljemalt **25. veebruari hommikuks.** Tuletame veel meelde, et konkursid toimuvad kirjandusliku omaloomingu, muusikalise omaloomingu, kujutava kunsti ja kunstilise fotograafia alal. Parimate tööde autoreid premeeritakse mälestusesemete ja rahaliste preemiatega ning tööd saadetakse edasi ülelinnalisele ja vabariiklikule konkursile.

O. KUULI,
Tartu Riikliku Ülikooli festivali organiseerimiskomitee esimees.

MEIE KOLLEKTIIVI SAADIKUKANDIDAADID

Hiljuti toimusid ülikoolis valimiseelsed koosolekud, kus meie kollektiiv esitas oma parimad liikmed saadikukandidaatideks Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogusse. Seati üles järgmised selts.mehed: TRÜ õppeprorektor I. Sildmäe valimisringkonnas nr. 99, Õigus-Majandusteaduskonna dekaan K. Püss valimisringkonnas nr. 131, haldusõiguse kateedri juhataja dotsent J. Mäll valimisringkonnas nr. 94, võõrkeelte kateedri juhataja dotsent K. Kann valimisringkonnas nr. 74, partei ajaloo kateedri juhataja dotsent V. Reiman valimisringkonnas nr. 101, filosoofiakateedri õppejõud R. Blum valimisringkonnas nr. 60, Matemaatika-Loodusteaduskonna I kursuse üliõpilane V. Maremäe valimisringkonnas nr. 129, Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan A. Mitt valimisringkonnas nr. 118, Matemaatika-Loodusteaduskonna III kursuse üliõpilane J. Reimand valimisringkonnas nr. 105, Arsiteaduskonna dekaan prof. A. Linkberg valimisringkonnas nr. 107, kehakultuuriosakonna prodekaan E. Mõtlik valimisringkonnas nr. 87, kehakultuuriosakonna õppejõud E. Naarits valimisringkonnas nr. 150, kehakultuuriosakonna õppejõud E. Kudu valimisringkonnas nr. 112, Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõud H. Lind valimisringkonnas nr. 92.

Tähelepanu, seltsimehed!

Agitpunkt nr. 2 (keemiahoones V. Kingissepa t. nr. 16) on avatud iga päev kell 17—19, pühapäeviti kell 13—21. Agitpunktis on värsked ajalehed ja ajakirjad, seal saab mängida malet ja kuulata raadiot.

Lähemal ajal korraldab agitpunkt valijatele rea üritusi.

Reedel, 15. veebruaril kell 17 kohtuvad keemia ringauditooriumis oma valijatega järgmised saadikukandidaadid: luuletaja F. Kotta, Jahu- ja Leivakombinaadi töötaja G. Furmanskaja, «Edasi» toimetuse töötaja S. Tasane ja EPA laborant meistersportlane A. Vars.

Laupäeval, 16. veebruaril kell 18 toimub kohtumine kahe saadikukandidaadiga: Tartu linna prokuröri A. Karuga ja EPA töötaja P. Juurikaga. Samal koosolekul esineb Tartu II Keskkooli direktor H. Palamets loenguga Tartu ajaloost. Loengule järgneb kontsert.

Loengud Tartust jätkuvad **pühapäeval, 17. veebruaril** ülikooli aulas algusega kell 19. Tartust olevikus kõneleb NLKP Tartu linnakomitee sekretär J. Raid, tuleviku Tartust vestleb Tartu linna peaarhitekt E. Matteus. Järgneb kontsertosa.

Keemiahoones toimub **pühapäeval kell 18** pikemat aega Hiinas viibinud filosoofiateaduste kandidaadi G. Sapožnikovi vestlus Hiina tänapäevast.

Valijad, külastage agitpunkti üritusi!

Valijad agitpunktis nr. 2 värsket kirjandust lugemas. E. SAKI foto

Partei elu

Parteiline ülesanne

NLKP põhikiri nõuab igalt kommunistilt aktiivset osavõttu parteitööst. Aktiivse osavõtu peamiseks näitajaks on praktiliste ülesannete täitmine partei otsuste elluviimise alal. Parteilise ülesande täitmisega on lahutamatult seotud parteilise distsipliini, parteilise kasvatuse ja kohusetunde mõiste.

Pole kahtlust selles, et rõhuv enamik meie ülikooli ligi 200-liikmelise parteiorganisatsiooni liikmetest mõistab parteilise ülesande täitmise tähtsust ja vajadust. Peaaegu iga kommunist on haaratud ülikooli mitmepalgelise ühiskondliku töö mitmesuguste lõikudega, rida seltsimehi täidab vastutusrikkaid ülesandeid väljaspool oma parteiorganisatsiooni, täie vastutus- ja kohusetundega täidetakse ühekordseid parteilisi ülesandeid.

Alles hiljuti võttis ülikooli parteiorganisatsioon NLKP liikmeks vastu sm. K. Püssi. Parteibüroo usaldas talle vastutusrikka ühekordse parteilise ülesande: osa võtta brigaadi tööst büroo istungi ettevalmistamisel. Küsimus oli tähtis ja nii suhtus sellesse ka sm. Püss. Ta esitas büroo istungil antud küsimuse kohta rea õigeid, printsipiaalseid ja asjalikke ettepanekuid ning kritiseeris julgelt väärnähteid.

Printsipiaalsuse ja kohusetundliku suhtumise poolest parteilistesse ülesannetesse on paistnud silma rida kommuniste ka toimuva valimiskampaania jooksul. Kommunist sm. Blumile usaldati agitpunkti juhataja vastutusrikas ülesanne. Kuna sm. Blum ei valda veel täielikult eesti keelt, esines mõningate seltsimeeste hulgas kahtlus, et sm. Blumil võib tekkida töös suuri raskusi. Ometi suudab aga sm. Blum töötada selliselt, et keemiahoones asuvat agitpunkti loetakse parimate hulka. Siinjuures tuleb märkida ka sm. A. Metsat, kes omal initsiatiivil lülitus täielikult agitpunkti töösse, et omalt poolt anda parim agitatsioonitöö heaks kordaminekuks.

Kahjuks kostab aga mõnikord parteitöös üksikuid häirivaid ebakõlasid. Nii näiteks arutas hiljuti ajaloo-osakonna parteigrupp küsimust, kes kommunistidest võiks ajutiselt eksamisessiooni ajal suunata parteigrupi tööd. Kuigi selleks oli terav vajadus, ei nõustunud antud ülesandega esialgu ükski kommunist. Mis aga kõige võõrastavam — selles organisatsioonis on arvel rida küllalt soliidse staažiga kommuniste, kes peaksid õpetama ja kasvatama nooremaid oma suhtumisega parteilistesse ülesannetesse.

Alahindavat suhtumist parteilistesse ülesannetesse esineb mõnikord ka teaduskonna organisatsioonide büroode töös. Üksikute kommunistide informatsioonide kuulamine parteiliste ülesannete täitmise käigus nende abistamisel ja parteilise kasvatamise eesmärgil on muutunud kahjuks harvaks nähtuseks. Eriti avaldub see nende kommunistide osas, kes töötavad ametiühingulisel tööl. Seltsimehed Ulst, Valgma, Hindre, Rauman, Bachmann ja paljud teised võivad õigusega rääkida vähesest tähelepanust ja abist parteiorganisatsiooni poolt. Pahatihti ilmneb, et kommunisti töö vastu teistes organisatsioonides hakatakse huvi tundma alles siis, kui asjad on päris halvad. Puuduseks on kohati parteiliste ülesannete andmisel nende ebaotstarbekohasus ja kunstlikkus. Nii näiteks on kommunist A. Blumfeldi parteilise ülesandena fikseeritud kontrollida perioodiliselt ühiskonnateaduste õpetamise käiku Õigusteaduskonnas. Loomulikult on selline ülesanne niisugusel kujul ebakonkreetne ja võiks olla rohkem ühekordne ülesanne, mis seisneks ühe või teise õppejõu loengu, seminari külastamises. Matemaatika-Loodusteaduskonna parteiorganisatsioon ei ole leidnud õiget tööd sm. F. Kinkarile ja sm. T. Reinvaldile. Siin peaks vist ülikooli parteibüroo tõsiselt kaaluma küsimust, kuidas korraldada parteitööd ümber selliselt, et ühiskonnateaduste kateedrite kommunistid oleksid rakendatud selliste parteiliste ülesannete täitmisele, mis oleksid kõige otstarbekohasemad ülikoolis teh tava kasvatustöö huvide seisukohalt.

Edaspidises töös tuleb parteiliste ülesannete otstarbekohasusele, nende jaotamisele ja kontrollile osutada tunduvalt rohkem tähelepanu. Sellega peab tegelema niihästi ülikooli parteibüroo, teaduskondade kui ka kogu parteiorganisatsioon tervikuna.

J. KALITS,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

Muusika-pedagoogiline kursus alustab tööd

Käesoleval semestril hakkab töötama TRÜ pedagoogikakateedri juures muusika-pedagoogiline kursus, mille lõpetamine loob eeldused ülikooli lõpetanutel oma peaaine kõrval tegutseda kesk- ja kutsekoolides muusikaõpetajana ning isetegevuslike laulukooride, orkestrite ja ansamblite juhatajana.

Kursusele võetakse vastu üliõpilasi peamiselt nendelt erialadelt kus antakse ülikoolis pedagoogiline ettevalmistus tööks õpetajana või raamatukoguhoidjana.

Kursuse õppetöö on jagatud neljale aastale, mille kestel õpetatakse muusikateooriat ja solfedžot, klaverimängu, dirigeerimist, koori- ja muusikaliteratuuri, harmooniat, muusikavorme, kooritöö metoodikat, muusikalise kasvatuse metoodikat, orkestritundmist ja muud. Sel semestril alustavad tööd esimene ja teine kursus. Kummalegi kursusele võetakse vastu kuni 20 üliõpilast.

Kursuse õppebaasiks on TRÜ muusikakabinet (audit. nr. 100 ja 101), mis on vastavalt sisustatud. Õppejõududena hakkavad töötama A. Allikvee (muusikateooria, solfedžo, muusikaliteratuur ja harmoonia), R. Ritsing (dirigeerimine, kooritöö metoodika, kooritöö praktika), J. Bleive (vormiõpetus), P. Lokk (muusikalise kasvatuse metoodika), A. Regi (orkestritundmine), E. Voites (ühislaulude õpetamine, klaver ja kooritöö praktika), H. Kolk (klaver), A. Karm (klaver), J. Laan (klaver) ja V. Klaar (klaver).

Kursuse töö on fakultatiivne ja õpetus toimub tasuta.

Üksikasjalikumat informatsiooni nii vastuvõtu tingimuste kui ka kõigi teiste andmete kohta saab kursuse juhatajalt R. Ritsingult ja kursuse laborandilt E. Voiteselt.

R. RITSING

Teiselt üleliiduliselt embrüoloogide nõupidamiselt

28. I—5. II 1957. a. toimus Moskvas Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kokkukutsuiud Nõukogude Liidu embrüoloogide nõupidamine, millest ka allakirjutanu nõupidamise organiseerimiskomitee kutsel osa võttis. Istungid toimusid Lenini mägedel asuva M. V. Lomonossovi nimelise Moskva Riikliku Ülikooli Bioloogia-Mullateaduskonna ruumides.

Nõupidamise peamiseks probleemiks oli ökoloogiline embrüoloogia, see on varases arenemisastmes oleva organismi suhe ümbruskonnaga.

Töö algas plenaaristungitega, kus sissejuhatava kõnega esines prof. B. S. Matvejev ja ettekannetega prof. V. V. Popov («Morfogeneetiliste seoste evolutsioon loomadel ja nende rekapitulatsioon»), B. P. Tokin («Ümbruskonna mõiste evolutsioon embrüoloogias»), prof. S. V. Jemeljanov («A. N. Severtzov ja mõned põhilised probleemid kaasaja embrüoloogias»), V. A. Poddubnaja-Arnoldi («Elusa materjali alusel teostatud viljastamise ja embrüogeneesi protsesside uuring katisseemnelistel»), prof. G. A. Schmidt («Ökoloogiline meetod embrüoloogias»), M. S. Giljarov («Vastsete tüübid putukate postembrüonaalses arengus»), prof. T. S. Rass («Kalade stadiaalsus ja selle ökoloogilised aspektid»), prof. R. L. Astaurov ja V. P. Ostrjakova-Varšaver («Tuuma ja tsütoplasma morfogeneetilise tähtsuse analüüs»), prof. A. P. Dõban («Inimese embrüoni reaktsioonid ümbruskonna ebasoodsaile muutusile»), prof. Liosner («Ümbruskonna faktorite tähtsus regeneratsiooniprotsessides»).

Nõupidamine toimus taimede ning loomade ja inimese sektsioonis. Taimede sektsioonis kanti ette ja arutati läbi 15, loomade ja inimese sektsioonis 117 ettekannet.

Ettekandeid illustreerisid laboratooriumides väljapandud 33 rikkalikku seeriat tsüto-, histo- ja embrüoloogilisi mikroskoopilisi preparaate.

Ettekannetes käsitleti miljööfaktorite üldist toimet arenemisele, viljastamisele ja soomääramisele; miljööfaktorite mõju selgrootute arenemisele; selgrootute ontogeneesi evolutsiooni; suhteid arenemise ja miljöö vahel lindudel; pärilikkust ja arenemist lindudel; miljööfaktorite mõju kalade arenemisele nende kunstlikul aretamisel; embrüonaalse arengu käigus toimuvat reaktiivsuse muutust ja selle kriitilist perioodi kaladel; imetajate arenemise morfoloogiat, füsioloogiat ja ökoloogiat; regeneratsiooni ja kambiaalsuse probleemi imetajatel; kalade arengu ökoloogiat ja morfofüsioloogiat; meeleelundite arenemist; inimese arenemise morfoloogiat ja füsioloogiat; suhteid laste ja ema vahel imetajail ja inimesel; närvisüsteemi arenemist; tsütokeemilisi ja immunoloogilisi meetodeid arenemise uuringus; ioniseeriva radiatsiooni toimet loomade arenemisele.

Lõpp-plenaaristungil esinesid ettekannetega prof. M. M. Savadovski («Gonadotropiinide toimel tekitatud hulgilootelisuse teooriast põllumajanduslikel loomadel») ja prof. N. I. Lazarev («Organismide morfogeneetiline reaktsioon kantsernogeensete faktorite toimele»).

Ettekannetele nii plenaar- kui ka sektsiooniistungeil järgnesid elavad ja põhjalikud diskussioonid, mille alusel võeti nõupidamise lõpul vastu alljärgnevad resolutsioonid: tuleb tõhusamalt kui senini uurida kõrgemates õppe- ja uurimisasutistes nii selgroogsete ja selgrootute kui ka taimede embrüoloogiat niihästi selle morfofüsioloogilistes, morfoökoloogilistes ja võrdlev-morfoloogilis-histoorilistes osades; tuleb rohkem kui senini viljelda dialektilise materialismi printsiipidele rajatud embrüoloogia teoreetilisi probleeme; tuleb tõhustada kõrgemates õppeasutustes nii üld- kui ka eriembrüoloogia õpetamist; asutada rohkem embrüoloogiakateedreid; asuda spetsiaalse embrüoloogilise ajakirja väljaandmisele; varustada embrüoloogiakateedrid kõrgetasemelise uurimisaparatuuriga; koostada kokkuvõttev teos vene ja nõukogude embrüoloogide klassikalistest töödest; teostada uuringuid, mis selgitaksid imetajate ja inimese suuraju koore regeneratsiooni võimet; koostada embrüoloogiline teos, milles leiaksid põhjalikku käsitlust inimese arenemise kõige varasemad staadiumid.

Prof. J. PIIPER

ÕPPIGE TUNDMA SÜNNIMAA AJALUGU!

Meie rahva ja sünnimaa kangelasliku ajaloo tundmine on vajalik igale kodanikule. Ajalugu, kajastades rahva kangelaslikku minevikku, tema võitlustraditsioone, sisaldab raske töö ja võitlusega omandatud kogemusi, teadmisi, mis meile on hädavajalikud ka tänapäeval.

Viimasel ajal on paraku Eesti ajaloo õpetamine keskkoolides olnud väga lünklik või kohati puudunud üldse. Seda lünka tuleks nüüd täita üliõpilasaastail ülikoolis. Eriti vajalik on see neile, kes tegelevad nii või teisiti Eesti kultuuri ajaloo, keele ja kirjandusega. Et seda võimaldada, otsustas TRÜ NSV Liidu ajaloo kateeder korraldada fakultatiivse kursuse «Eesti NSV ajalugu», mis annab lühendatud, populaarse ülevaate Eesti rahva ajaloost alates muistsest minevikust kuni tänapäevani. Kursus on mõeldud eelkõige eesti filoloogia osakonna II kursusele.

Loengud algavad 19. veebruaril kell 16 ja toimuvad edaspidi igal teisipäeval kella16—18 peahoone auditooriumis nr. 6.

K. SIILIVASK

OPPEVAHEAJAL

SEE OLI VELLAVERES...

On õppevaheaja kohta «varane» hommikutund. Kell raekoja tornis taob ükskõikselt kaksteist lööki, nagu teades, et ülikooli suunas ei pane ta seekord ühtki «sissemagajat» jooksma. Ainult ülikooli ees seisva bussi juht sügab närviliselt lõuga ja toriseb midagi tudengeist, Vellaverest ja hilinemisest.

Pikapeale elustub siiski sombune veebruarihommik. Ülikooli komsomolikomitee ja autobussi vahel pendeldab edasi-tagasi H. Kään, rahustades autojuhti, lubades laagrisse sõitjaile laia lund ja perenaistele poest pool kasti margariini. Vahepeal on peahoone ette ilmunud filmimehed ja parajasti, kui Sven Veldre jookseb peahoonest riidesse mässitud sea tagumise neljandikuga, hakkavad surisema filmikaamerad.

Nii algas vesisel veebruaripäeval lootusrikkalt ja lõbusalt sõit Vellavere suusa-puhkelaagrisse (mis kujunes hiljem küll ainult puhkelaagriks). Ja kuigi selgus, et filmimehed ei huvitunud meie «turistidest», vaid Leningradi noortest, kes tutvusid meie ülikooliga, ei vähendanud see tuju.

Vellavere . . . Kõigi üllatuseks leidus siin isegi lund ja juba esimesel päeval tasandati mäenõlvadel suusaradasid anatoomiast teadaolevate kõige pehmemate kehaosadega. Söögiisule mõjus see igatahes positiivselt, nagu seda iga tõeline laager ette näeb ja konkurents viimase taldrikutäie peale söögilauas oli isegi tihedam kui mäenõlvadel püksitagumikkude kaotamises.

Talvetaat aga on oma plaani täitmises ilmselt eeskuju võtnud mõnedest tudengeist — teha tõsist tööd vaid enne eksamit — ja hoidis lund vist kevadiseks sessiooniks. Veel päev, ja suuski oleks pidanud asendama süstad.

Et passiivset puhkust loenguil ja seminaridel oli semestri jooksul küllaldaselt üles näidatud või nähtud, siis otsustati seekord sellest loobuda. Tänu sellele pääses nii mõnigi vaka all seisnud talent «publiku» ette ja nagu märkis kroonik «Pauklehes», sai Vellavere festivalil meie isetegevus uued toekad puujalad alla.

Ja tõesti — nii aktiivset osavõttu isetegevusest ja teiste tegevusest on ülikoolis harva näha. Bioloogiaosakonna tuntud jahimees Jaan Naaber on oma Aafrika- ja kodumaateemaliste jahilugudega süüdi nii mõneski naermise tagajärjel saadud kõhuvalus. Eesti Raadio jahimeeste klubi võib sellisest liikmest vaid unistada. Lühinäidendit «Üks jahimees läks metsa» võib loota näha isegi ülikooli festivalil.

Tuntud jutupuhujana (ilma milleta on ülikooli komsomolikomitees raske läbi saada) esines raadioreporteri osas edukalt H. Kään. Huvitaval kombel ei jäänud selles osas maha laagri vaiksemaks poisiks tunnistatud K. Raudnask.

Kuigi naispere võimed avaldusid kõige ilmekamalt köögirajoonis, siis luuletamises ja elu-olu kajastavate laulude loomises kuulus festivalil esikoht kahtlematult neile.

Nii möödusid päevad laagris. Ja et kaasavõetud uisud asjata ei roosteta, katsuti öösel, kui vesi järvel enam-vähem jää kuju võttis, ka uisutamisoskust. Kibedasti kahjatseti nüüd, et elukindlustusagendid seni ülbelt minema saadeti.

Nagu öeldud, söögiisule tuli see vaid kasuks ja andis ainet rohketeks vahejuhtumiteks.

Vist pole kunagi midagi õigemal ajal ilmunud kui «Mänge kõigile». See haarati Elvast n. ö. lennult ja puhkeaja sisukas veetmine läks nüüd juba kirjanduse järgi. Kuid tõtt öelda oli igaühe loov fantaasia siiski viljakam.

Lõpuks, kui Vellavere laagrit ähvardas juba päris uppumisoht ja Tartus ootasid ees pisut kuivema sisuga loengud, tuli laagripäevadele lõpp.

Puhkus oli hea. Vist keegi ei saa kaevata, et ta oleks kannatanud igavust, hea söögi või söögiisu puuduse all.

Vaid S. Veldrel, H. Käänil, V. Ottol ja ehk mõnel teiselgi on varbad villis — mitte suusatamisest, vaid ülikooli rektoraadi, parteibüroo, spordiklubi ja ametiühingu lubaduste ja lubatud summade tagaajamisest puhkelaagri jaoks.

Ü. VÄIKE

Idahuvilistele!

TRÜ üliõpilaste suur huvi orientaalkeelte ja -teaduste vastu oli otseseks põhjuseks, mis ajendas õpingute taaselustumise neis aineis meie ülikoolis 1955. aastal ja rajas seega kindla aluse vanade kuulsate traditsioonide edasiviljelemisele kaasajal. Kaks aastat väldanud õpingute kestel on see huvi üha kasvanud ja sellele vastavalt ka orientalistika-alaste õpingute maht üha avardunud. Ka käesoleval semestril rikastub TRÜ-s loetavate orientaalkeelte hulk kahe uue distsipliini võrra, milliseid loetakse esmakordselt meie ülikoolis. Need on jaapani ja indoneesia (malai) keel.

Ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 29 1956. a. juhib sm. T. Ilomets oma kirjutises täppisteaduste seisukohalt väga põhjendatult tähelepanu vajadusele alustada TRÜ-s õpinguid jaapani keele alal. On üldtuntud tõsiasi, et just täppisteaduste alal kuulub jaapanlastele üks juhtivaid kohti maailmas. Ometi sisaldavad ka jaapani kirjandus, kunst (näiteks puulõige) ja ühiskonnateadused küllalt väärtuslikku, mis väärib vahetut tundmaõppimist. Võtmeks, mis avab selle varamu uksed, on aga jaapani keel. Niisiis nõuavad selle keele õppimist meie huvid teaduse ja kunsti vastu. Ei tule karta esineda võivaid raskusi, sest need kõik on ületatavad.

Jaapani keel, kuuludes erinevasse keelkonda, omab rea eripärasusi, mis eraldavad teda tunduvalt teistest meile senituntud võõrkeeltest. Üks selliseid eripärasusi on jaapani kiri, mille omandamisele tuleb õppijal asuda kõigepealt.

Kuigi jaapani keel laseb end kirjas suurepäraselt edasi anda ladina šriftiga, kasutavad jaapanlased traditsiooni alusel (vist küll ainsa rahvana maailmas) ometi segatüübilist kirja, s. o. ideograafilisi märke ühenduses silptähestikuga. Viimaseid on kaks: katakana (lihtsam) ja hiragana (keerulisem). Mõlemad aga kujutavad endast äärmiselt lihtsustatud hiina hieroglüüfe ja omavad üksnes foneetilist tähendust. Nende abil väljendatakse hiina süllabari, mis üldiselt võetuna koosneb 73 silbist. Silptähestikega alustatakse jaapani kirja õppimist. Ideograafiline osa kirjast omandatakse järkjärgult, sedamööda, kuidas nad esinevad tekstis, kusjuures erilist tähelepanu tuleb omistada nende hiinapärasele või jaapanipärasele hääldamisele.

Võrreldes hiina grammatikaga on jaapani oma hoopis keerulisem. Erilist tähelepanu nõuab verb, millel on rikkalikult arenenud ajakategooriate süsteem, temas esinevate rohkete häälikumuutuste tõttu. Ometi on seegi kõik õpitav.

Teise üritusena korraldab TRÜ orientalistikaring käesoleval semestril oma töökava raamides indoneesia keele kursused. Lektoriks on meie noor andekas malaioloog Ülo Sirk. Indoneesia keele iseloomustamiseks piisab teadmisest, et ta kasutab ladina šrifti, on väga kaunikõlaline ja struktuurilt äärmiselt lihtne ning kergesti õpitav.

Ühtekokku alustavad TRÜ-s käesoleval semestril orientalistika alal tööd järgmised kursused: 1) hindi keel edasijõudnuile (teisipäeviti kella 19—21), 2) hiina keel algajaile (kolmapäeviti kella 9—21), 3) hiina keel easijõudnuile (neljapäeviti kella 19—21), 4) jaapani keel algajaile (reedeti kella 19—21) ja 5) indoneesia keel algajaile (aeg ja koht teatatakse edaspidi).

Kõik ülalesitatud loengud toimuvad keemiahoone auditooriumis nr. 2. Indoneesia keele kursusesse osa võtta soovijaid palutakse ilmuda teisipäeval, 19. veebruaril s. a. kell 18 sinnasamasse loengute aja ja koha suhtes läbi rääkima.

P. NURMEKUND

KÜLASKÄIK LENINGRADI

Nagu juba varemalt oli teatatud, sai TRÜ ametiühingukomitee Leningradi Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteelt ettepaneku vahetada üliõpilasdelegatsioone eesmärgiga tutvuda ühiskondlike organisatsioonide tööga.

Meie ülikooli ühiskondlike organisatsioonide esindajatena sõitis Leningradi 20-liikmeline delegatsioon, viibides Leningradis 7 päeva. Selle aja jooksul tutvuti Leningradi ülikooliga, tema ühiskondlike organisatsioonide tööga ja kangelaslinna vaatamisväärsustega.

Külastati Riiklikku Ermitaazi ja seal asuvat kullahoidlat ning vene mereväe ja teatri muuseume. Käidi teatrites ja kinodes (laiaekraani ja stereokinodes). Suurt huvi pakkus autobussiekskursioon teemal «Ajalooline Leningrad».

Leningradis viibimise kesksemaks sündmuseks oli osavõtt 4. veebruaril toimunud üliõpilasballist, mis toimus meeldejäävas Kirovi-nimelises kultuuripalees. Ainuüksi külalisüliõpilasi meie maa teistest ülikoolidest oli üle 500. Balli omapäraks oli see, et ruumide ja ka peoliste rohkuse tõttu toimusid kõik üritused peaaegu paralleelselt — jälginud isetegevust, võis meelt lahutada tantsuga, kinoga jne. Isetegevuslaste kontserdist võtsid osa ka meie ülikooli solist M. Heinmaa, keda saatis H. Laane.

Ülikooli ühiskondlike organisatsioonide töös nägime mõndagi, millest tasuks võtta eeskuju. Paremini on organiseeritud leningradlaste üliõpilaste vaba aja veetmine. Vaatamata suurele kitsikusele, mis ikka veel valitseb ühiselamute osas, ei puudu üheski ühiselamus avarad klubi- ja õpperuumid. Ühiselamute nõukogude kaudu organiseeritakse kultuurset vaba aja veetmist ühiselamuis, korraldatakse üliõpilasõhtuid, ekskursioone, ühiskülastusi, kohtumisõhtuid jne.

Paremini kui meil on korraldatud ka üliõpilaste ühiskondlik toitlustamine.

Üldiselt tuleks pidada ekskursiooni õnnestunuks. Tuleb vaid hoolt kanda, et saadud kogemused ja head eeskujud leiaksid rakendust ka meie ülikooli ühiskondlike organisatsioonide poolt.

H. MERI,
ametiühingukomitee aseesimees

Kehakultuurlased pedagoogilisel praktikal

Pärast talvist õppevaheaega, varem teistest teaduskondadest, algas KKO III kursusel õppetöö 4. veebruaril, et sooritada 6-nädalane pedagoogiline praktika koolides. Enne vahetut pedagoogiametit koolis toimus 3-päevane seminar, et korrata teoreetilistes ainetes õpitut kooli kehalise kasvatuse ja sporditöö alalt. Võeti läbi materjale kehalise kasvatuse tundide kui ka koolining klassivälise töö organiseerimise küsimustes. Rikastuti harjutusvara poolest ja õpiti tundma nende toimet organismile. Koostati näitlikke konspekte ja võeti läbi materjale esinemiskavade koostamiseks. Õpiti plakatkirja ja selle kasutamist kehalise kasvatuse ja spordialase näitliku agitatsiooni vormides. Seminar lõppes kollokviumiga ja järgneval päeval olid juba kõik 4 gruppi koolides.

Erinevalt varemate aastate pedagoogilisest praktikast toimub see ühe grupiga tänavu katseks ka väljaspool Tartut, nimelt Viljandi linna koolides. Olenevalt sellest, kuidas see õnnestub, tahame järgnevail aastail pedagoogilise praktika läbi viia üle vabariigi. Väljaspool Tartut on pedagoogilise praktika läbiviimisel terve rida positiivseid külgi. Nimelt saavad üliõpilased tutvuda paremini klassivälise töö vormide ja sisuga, kuna see lõik Tartu koolides on raskendatud õppetöö tõttu kahes vahetuses, üliõpilased näeksid olukorda teiste linnade ja rajoonikeskuste koolides, kuhu neil põhiliselt edaspidi tuleb tööle asuda.

Praktika algul tutvustasid kooli direktor, kehalise kasvatuse õpetaja, kooliarst, vanempioneerijuht ja raamatupidaja praktikante oma tööga. Iga üliõpilane tutvus klassiga, mille juurde ta oli kinnistatud ja kus tegutseb kuni praktika lõpuni klassijuhatajana. Tutvuti pioneeri- ning komsomoliorganisatsioonide ja kooli kehakultuurikollektiivi ning spordisektsioonide tööga. Üliõpilased jälgisid kõigis klassides (I—XI kl.) näidistunde nii oma kui ka teistes õppedistsipliinides.

Pärast tutvustavat praktikat algas esmaspäeval, 11. veebruaril harjutustundide andmine. Praktika lõpuks peab igal üliõpilasel olema antud 30 arvestustundi, kusjuures metoodikule tuleb esitada 6 arvestuslikku kehalise kasvatuse tunni konspekti, kaks praktikandi või õpetaja poolt antud tunnianalüüsi kirjalikult, kaks tunni kronometraaži, kooli kehalise kasvatuse alase töö üldine aastaplaan, veerandaasta õppetöö plaan, päevik ja aruanne päeviku andmete põhjal.

Praktika lõpul viiakse TRÜ KKO-s läbi lõppkonverents, millest võtavad osa kõik praktikandid, koolide kehalise kasvatuse õpetajad ja pedagoogikakateedri esindajad. Rühmavanemad teevad konverentsil oma rühma tööst kokkuvõtte. Konverentsi päeval korraldatakse praktikantide poolt praktika ajal valminud tööde näitus.

Praktika heaks kordaminekuks soovime üliõpilastele jõudu ja tublit tööindu!

H. TAMMPERE,
TRÜ KKO pedagoogilist praktikat juhendav õppejõud

Soome-ugri keelte õpetamisest Jaapani ülikoolides

21. detsembril 1956. a. ilmunud «Virittäjäs» kirjutab Pentti Aalto, et rahvusvahelist fenno-ugrika kongressi ettevalmistav toimkond on saanud Tokiost professor Yasimoto Tokunagalt kirja, milles viimane räägib, et ta on sooritanud 1936. a. Tokio ülikoolis keeleteaduse eksami ja siis õppinud aastail 1940—1942 vahetusstipendiaadina Budapesti ülikoolis. Siin õppis ta Zsirai, Paisi, Györke jt. juhendamisel soome-ugri keeleteadust.

Alates 1951. aastast on ta õpetanud seda ainet Tokio ülikoolides ja lugenud seda ka Kyoto ülikoolis.

Jaapani teaduslike seltside ajakirjades on prof. Tokunaga avaldanud kirjutisi soome-ugri rahvaste hariduselust.

Oma töödest nimetab prof. Tokunaga järgmisi: «Soome-ugri keeleteaduse ja rahvakeele uurimise hilisemast arengust Ungaris» (1943), «Soome-ugri rahvad ja keeled» (1943), «Vokaalharmoonia soome-ugri keeltes» 1949), «Soome-ugri keelte sõnaalguline s-» (1950), «Keeleuurimine Soomes» (1951), «Soome kirjandus» (1951), «Antal Reguly ja tema teosed» (1953). «Ungari keel» (1955), «Pilk ungari kirjandusse» (1956).

Lisaks sellele on prof. Tokunaga teose «Maailma rahvajutte» (Tokio 1954 ja 1956) toimetaja. See sisaldab ungari, obi-ugri, soome, eesti ja samojeedi muinasjutte.

Ka Kyoto ülikooli raamatukogu juhataja ülikooli keeleteaduskonna juhataja prof. Hisanosuke Jzui on saatnud kongressi toimkonnale teateid mõningaist soome-ugri keeli käsitlevaist jaapani väljaannetest. Prof. Jzui ise on avaldanud uurimused: «Jaapani keele algupärast — uurimus selle algsugulusest soome-ugri keeltega konsonantismi seisukohalt» ja «Veel jaapani keele algupärast — lisauurimus selle sugulusest soome-ugri keeltega».

Juichiro Imaoka on välja andnud ungari-jaapani sõnaraamatu (1943) ja vestlussõnastiku «Ungari keel nelja nädalaga» (1952).

Ungarlase Nándor Metzgeri suurest ungari-jaapani sõnastikust («Nagy magyar-japáni szótár») on ilmunud esimene osa (A—H) (1945). Tadashi Ozaki on avaldanud vestlussõnastiku «Soome keel nelja nädalaga» (1943). Toodud andmed näitavad, kui suurt huvi tuntakse Jaapanis soome-ugri keelte ja soome-ugri rahvaste kirjanduse vastu.

E. NOOT

TRÜ lektooriumis

Neljapäeval, 21. veebruaril kell 18 toimub keemiahoone ringauditooriumis NSV Liidu rahvanäitleja A. Lauteri ettekanne teemal «ENSV kunsti ja kirjanduse dekaad Moskvas».

TRÜ lektooriumi nõukogu

Kehakultuur ja sport

Möödunud õppevaheajal toimusid Sotšis NSV Liidu kõrgemate koolide talvised kergejõustikuvõistlused, millest võttis osa ka TRÜ 13-liikmeline võistkond. Vaatamata halbadele ilmastikutingimustele — võisteldi osalt vihma, osalt lumesaju all — saavutati küllaltki märkimisväärseid tagajärgi.

Meeste 100 m jooksu võitis Leningradi üliõpilane Plaskejev ajaga 11,0 sek. Samal alal naistele oli võidukas L. Polinitšenko tagajärjega 12,4 sek. TRÜ võistleja L. Kepp oli neljas ajaga 12,8 sek. L. Kepp näitas üldiselt head võistlusvormi, kuigi kergejõustiklastel kestab alles ettevalmistav periood. Nii kattis ta 200 m ajaga 26,8 sek. Samuti tubli on tema tagajärg 80 tõkkejooksus — 11,9 sek.

Head ettevalmistust võistlusteks näitas ka V. Maremäe, hüpates kaugust 5,42 m (võitis Lebedeva — 5,97 m) ja joostes 80 m tõkkeid 12,0 sekundiga. Meeste 800 ja 1500 m jooksus oli võidukas A. Osminkin (Moskva) vastavalt aegadega 1.55,9 ja 4.00,3. TRÜ võistleja A. Pisukese neljas (1500 m — 4.10,6) ja viies (800 m — 2.00,8) koht räägib tema kindlast kuulumisest kõrgemate koolide keskmaajooksjate paremiku hulka.

Kõrgushüppes ületas Mat.-Loodusteaduskonna üliõpilane F. Savihhin 1,70 m. Võitis leningradlane Berhin, hüpates 1.85 m. Olümpiamängude hõbemedalimees Kaškarov ületas 1.80 m.

Teivashüppes võitis L. Bassov (Leningrad) tagajärjega 4.00 m. M. Kutman (TRÜ) ületas 3.80 m ja jäi kolmandaks.

Võistluste ainukese rekordi püstitas kiievlane Sivtsova naiste kuulitõukes tagajärjega 14.80, mis on uueks üleliiduliseks noortererekordiks. L. Maremäe tuli kolmandaks (13,88 m). Oda viskas L. Maremäe 42.47 m. Meeste kuulitõukes võitis Lebedev (Moskva) tagajärjega 15.51 m. TRÜ meesheltjatest oli edukam V. Kuik — kuul 14.08 m (VIII koht), oda 60.06 m, ketas 38.92 m. K. Metsur näitas järgmisi tagajärgi: kuul — 14.03 m, ketas — 43.12 m., vasar — 38.56 m., R. Zupping saavutas vasaraheites 46.98 m ja M. Paama odaviskes 57.66 m.

Rutates rongile ei võtnud TRÜ võistlejad osa viimasel päeval toimuvast odaviske ja vasaraheite finaalvõistlustest.

Üldkokkuvõttes tuli järjekordselt võitjaks teiste kõrgemate koolide ees Tartu Riiklik Ülikool.

A. MUNK

TRÜ KERGEJÕUSTIKLASED VÕISTLESID SOTSIS

UUSI NSVL MEISTERSPORTLASI

Seoses üleliidulise spordikvalifikatsiooninormide täitmisega omistati NSV Liidu Kehakultuuri- ja Spordikomitee käskkirjaga NSVL meistersportlase nimetus laskesportlastele Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilasele Tiiu Rabale ja ÜSK liikmele Eugen Orale.

Toimetaja aj. kt. E. SILK

MB 01210 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 576

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (325) Reedel, 22. veebruaril 1957. a. X aastakäik

Nüüd tutvustame saadikukandidaate

Edgar Naaritsaga juttu ajamas

Laupäeva pealelõuna. Suurepärane talveilm: sajab lörtsi, rentslis vuliseb sogane vesi, räästad tilguvad. Suusasportlastel ja jäähokimeestel tuleb jätkata sügisest maastikujooksu. Treenida on vaja, kui vanajumal halastab, saab ehk võisteldagi

Astun ülikooli Kingissepa tänava kehakultuurlaste majja. Juurdeehitatud sambad on muutnud hoone tunduvalt kenamaks, justkui teine peahoone.

Sportmängude kateedris. Pallid kaenlas, valmistub järjekordsesse tundi minema NSV Liidu teeneline treener Edgar Naarits.

«Teil on vaja minuga juttu ajada? No, mis vaja, see vaja.»

Peaga viide tooli poole ja ukselt: «Palun oodake!» Hetk hiljem on käharpäine spordidressis treener jälle kitsas kateedriruumis, mis on ühtlasi ka pallimänguks vajaliku inventari hoiukohaks, ja lubab mu uudishimu rahuldada.»

«Seltsimees Naarits, Teie olete Tartu linnanõukogu valimisringkonna nr. 150 saadikukandidaat?»

«Jah, seda küll,» vastab tuntud treener muiates.

Pilk eksleb toas olevatel aukirjadel ja vimplitel, enne kui söandan pärida ülikooli korvpalli «hinge» elutee järele.

«Pole ju rääkida midagi erilist. Sündisin 1920. aasta juulis Tartu linnas töölisperekonnas, praegu istun siinsamas,» ja kellale vaadates lausub sm. Naarits, «varsti lähen spordikooli «trenni»», ise aga veeretab põrandal jalaga palli.

«Kui küsida tohib, millal sportlikku tegevust alustasite?»

«Kes spordimeestest seda nii täpselt teab öelda. Eks jõekaldal elamine tõmbab päris varakult vee poole.»

«Nii et nooruses oli peamine ujumine?»

«Oh, kas poisipõngerjal nüüd seda peamist on, kõike sai tehtud. Tõsi, esimese auhinna sain küll ujumises, 9-aastasena võitsin Tartu linna esivõistlusel 25 m ujumise selili.»

«Koolis muidugi õpetajate silma all saite täiesti spordimeheks?»

«Jah,» vestluskaaslase nägu muutub tõsisemaks ja ta räägib ohates:

«Ega agulilapsel kerge olnudki, enne hakkasin tööle, siis läksin kooli. Raske paunaga olin 7-aastaselt juba kümneid kilomeetreid Tartu tänavail maha jooksnud. «Homset «Postimeest»» tuli igasuguse ilmaga kundedele pakkuda.»

«Aga kool? Sport?»

«Käisin 3. algkoolis. Spordist huvitas peamiselt kergejõustik. Ja mis sportimine see oligi? Kaltsupuntraga sai Emajõe ääres «vutti» taotud, kaalupomm oli kuuliks, ja milline rõõm oli, kui keegi «ässadest» oda katki viskas, siis said poisikesed tükid endale. Muidu tehti ikka toikale plekist ots ja läks pildumiseks lahti. Hoovid ja jõeveerne turbaraba olid harjutuspaigaks. Tõelisele staadionile ei lastud. Võistlusel lubati startida 25-sendilise sissemaksu juures.» Tippudelt seda küll ei nõutud, neile maksti vahel juurdegi. Aga tundmatu nimi pidi maksma. Meie üliõpilased sellest muidugi midagi ei tea, püüavad ainult põgeneda VTK normide eest.»

«Kuni 40. aastani,» jutustab sm. Naarits edasi, «olin juhuslikel töödel, pikem «ots» oli aasta sadulsepa juures, samal ajal õppisin Tartu õhtugümnaasiumis. 1939. aastal olin Eesti rahvusmeeskonnas, jooksin 110 meetrit tõket. 1940. aastal olin «Lokomotiivis» treener-inspektoriks, sõja ajal õppepataljoni vanemseersant. 1943. aastal pärast haavatasaamist demobiliseeriti. Seejärel õppisin Moskva Stalininimelises Kehakultuuriinstituudis. 1944. aastal olin Tartumaa Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimees ja alates 1945. aasta 1. märtsist TRÜ õppejõud.»

Et mu uudishimu lubati rahuldada, siis «Kuidas praegusel töökohal elu läheb?»

«Töötada tuleb palju, päev on «akendega», eriti talvel. Kui tulemusi soovite, siis olen ette valmistanud NSV Liidu teenelise meistersportlase Kullami ja 15 meistersportlast.»

«Ülikooli korvpallurid on teie käe all saavutanud suurt edu.»

«Jah,» kinnitatakse. «1949. aastal tuli USK-i meeskond Harkovis NSV Liidu tšempioniks, 1950. aastal võitsime 8 linna turniiri, oleme mitmekordsed ametiühingute meistrid. Naised on kõrgemate koolide tšempionid. Õpilased on mulle rõõmu teinud: Otsa on 3 korda tulnud Euroopa meistriks, Kullam sai Helsingis olümpiahõbeda.»

«Miks praegu enam meie linn Liidu esimene pole?»

«Kas teate, millal esindusvõistkonna treening lõpeb?» küsib sm. Naarits vastuseks.»

???

«Kell 1/212 öösel lähevad korvpallurid surmväsinuna koju. Hommikul algab tööpäev jälle kell 9. Ülikool ei suuda ehitada uut nõuetekohast võimlat. Keskkoolidel puuduvad võimlad, sealt tuleb ka nõrk järelkasv. Teistes vabariikides on arenguvõimalused tunduvalt paremad, nagu Moskvas . . .»

«Nii et teie ühinete spordipedagoogide artikliga «Noorte Hääles»?,» katkestan.

«Jah!»

«Milline on teie suurim soov?»

«Esiteks, et ülikool ehitaks uue võimla, ja teiseks, et meie naised tuleksid NSV Liidu A-grupis esimese nelja hulka. See oleks juba võit!»

«Mida peate siis oma suurimaks võiduks?»

«Tartu korvpallimeeskonna esikohta 1941. aastal Nõukogude Liidu 8 linna turniiril. Küllap see mu elukutse määraski.»

«Teid on korduvalt autasustatud, eks?»

«Jah, medalid sõjast, korvpalli 50. sünnipäeva puhul Venemaal omistati mulle NSV Liidu teenelise treeneri nimi. Aga peamine on ikka õpilaste edu.»

«Peale spordi on teil muidugi teisigi huvisid?»

«Tunnen huvi näitekunsti vastu, loen. Aga aeg puudub. Sageli pean hommikul kella 8-st südaööni siin olema. Neli naiskonda olen üles kasvatanud, sinna on läinudki mu ööd ja päevad,» vastab sm. Naarits, kuulatades saalist kostvaid pallipõrgatusi.

Tunnen isegi, et olen palju kallist aega treenerilt ära näpanud.

«Lubage veel üks küsimus. Te olete juba kord rahvasaadik olnud. Kuidas teie linnanõukogus töötasite?»

«Valijad pole nurisenud, kõik nende nõudmised olen täitnud. Ajasin peamiselt korteriküsimusi. Paar maja on saanud kapitaalremondi. Muidu on peamiselt kodanike isiklike asjade ja tüliküsimuste lahendamine.»

«Missugune oli raskeim ülesanne?»

«Ujula tänavas üks maja vajas kapitaalremonti. Samal majal puudusid puukuurid. Aga remondi ajal pole lubatud uusi ehitusi teostada. Palju jooksmist oli kantseleidé ja ametiasutuste vahel, enne kui takistavast seaduspunktist üle saadi.»

«Suur aitäh!» väsimatule töömehele lahke vastuvõtu eest ja edu edaspidises töös.

Enamikel inimestel on töönädal lõpul. Kingissepa võimlat aga ei raatsita jätta hetkekski tühjaks. Hilisõhtul, kui meie kuulame raadiost «Laupäevaõhtut kõigile», pole kehakultuurlastel tööpäev veel lõppenud.

V. LUGA

Valimiste eel

Möödunud pühapäeval toimus agitpunkti nr. 2 korraldusel TRÜ aulas rahvakoosolek valijaile, kus esinesid EKP Tartu Linnakomitee sekretär sm. Raid ja Tartu linna peaarhitekt sm. Matteus teemal «Tänapäeva ja tuleviku Tartust». Lektorid puudutasid huvitavaid probleeme Tartu tööstuse, kaubanduse ja kultuurielu valdkonnast.

Kõrvuti kultuurieluga etendab Tartu tähtsat osa ka meie vabariigi tööstuses. Tartu linna elanikest on ligi 10 000 seotud tööstusega. Tartus on üle 40 mitmesuguse tööstusettevõtte, nende hulgas niisugused tehased, nagu «Termoautomaat», AGE ja Kammivabrik, kellede toodang on tuntud ka väljaspool meie vabariigi piire. Huvitav on märkida, et Tartu Kammivabriku märgiga kamme võib kohata Hiinas, Rumeenias, neid on saadetud ka Skandinaavia maadesse.

Sm. Raid peatus üksikasjaliselt elamuehituse küsimustel, mille lahendamisel on Tartus veel palju raskusi. Ehitustegevus kulgeb äärmiselt halvasti. Praegu on kasutusele võetud kõik abinõud, et rahuldada töötajate vajadusi. Käesoleval aastal on kavas teostada teise ja kolmanda korruse peale-ehitamist majadele, mis on selleks juba välja valitud. Elamispinda antakse elanikele juurde ka asutuste kokkusurumise arvel. Eeskätt vabastatakse nende asutuste ruumid, mis asetsevad elamispinnal. Nii näiteks vabaneb Naha- ja Jalatsitekombinaadi üleviimisega Kastani tänavasse suur elumaja südalinnas.

Tuleviku Tartust kõneles linna peaarhitekt sm. Matteus. Ta rääkis valijaile sellest, millised uued ehitused valmivad Tartus lähema 10 aasta jooksul. Nii püstitatakse TRÜ-le uus ühiselamu Pälsoni tänavas, tuumafüüsika uurimise laboratoorium Tiigi tänavas. EPA hoonete korpus ehitatakse Viljandi mnt. ja Riia mnt. vahelisele maa-alale. Tähtvere linnaosas alustatakse varsti internaatkooli hoone ehitamist, 1959. a. ehitatakse veel üks koolihoone ülejõe linnaossa. Tuleval aastal on kavas alustada uue kliinilise haigla hoone ehitamist Kesk-Kaare ja Suur-Kaare tänavate vahelisele maa-alale.

Projekteerimisel on 4-korruseline tarbijate kooperatiivi hoone, mis ehitatakse Uueturu ja Riia t. vahele. See kujuneb suurimaks kaubamajaks Eesti NSV-s.

Valijad esitasid hulgaliselt küsimusi, eriti elamuehituse ja elanikkonna kaubandusliku teenindamise alalt.

Kontsertosas esinesid meeleoluka kavaga eesti filoloogia osakonna IV kursuse naisansambel ja Tartu Riikliku Ülikooli naiskoor helilooja R. Ritsingu juhatusel.

Üldiselt võib üritust pidada kordaläinuks. Kahju ainult, et üliõpilasi võttis sellest osa väga vähe. Üht-teist kasulikku oleks ka neil seal kuulda olnud. Praegu vaieldakse üliõpilaskonnas ju paljude küsimuste üle, kusjuures vaidluste otsad jäävad sageli lahti. Seepärast ei tohiks jätta kasutamata võimalust kuulata ja küsida.

Ka naiskoor võiks edaspidi ooteajal, mis paraku igal kontserdil esineb, viibida saalis.

Õ. LUHT

Agitpunkti juhataja nuriseb

Ülikooli ajalehe toimetus võttis telefoniühenduse Tartu Tervishoiutöötajate Majas asuva agitpunktiga, et pärida uudiseid nende tööst valimiste eel. Agitpunkti juhatajal olid aga südamel hoopis muud mured: miks ei tule kontrollima oma nimesid seltsimehed üliõpilased? Nii Pälsoni kui Kastani tänava internaadi üliõpilased on nimede kontrollimisel märksa maha jäänud teistest selle valimisjaoskonna elanikest.

Tuleks järele jõuda!

KIRJANDUSTEOSTE konkursile esitatud töid

MERE ÄÄRES

Ma esmakordselt näen sind, meri.
Kui võimas on see lainte sõud,
kui ürgne, mõõtmatu su jõud!
Sa rahutu kui noorte veri.

Seal, eemal liitub taevakaar
su veega ühtseks sinivalliks.
Ja alles tundmatu, saab kalliks
su rüpes uinuv kauge saar.

Täis imepuhast kerget liiva
su lõpmatusse kaduv rand.
Ma selle kulgu jälgin kiivalt . . .

Ent kajakate valged tiivad,
mis meretuulis toekaks saan'd,
mu soove kaugusesse viivad.

Kes on Hilda Lind

Meie ülikooliperes tunnevad paljud lahket ja tagasihoidlikku õppejõudu TRÜ biokeemiakateedri dotsendi kohustetäitjat Hilda Lindu. Natuke rohkem kui aasta tagasi kaitses ta edukalt oma kandidaadiväitekirja. Paljudele on aga teadmata, et viimase viie aasta jooksul on õppejõud H. Linnu sulest ilmunud üle kümne trükitud artikli tema teaduslike eksperimentaalsete uurimuste kohta nii kohalikes TRÜ Toimetistes kui ka üleliidulistes teaduslikajakirjades.

Need saavutused teadusliku uurimistöö valdkonnas ei ole mitte väikesed ja räägivad iseenda eest. Seoses sellega tekib küsimus: kuidas jõudis Hilda Lind selliste tulemusteni?

Kõigepealt peab alla kriipsutama H. Linnu sügavat huvi ja armastust teadusliku uurimistöö vastu, mis on avaldunud kogu selle aja jooksul, mil ta on töötanud biokeemia kateedris. Sellest üksi aga on veel edu saavutamiseks vähe. Igapäevases koostöös on kateedri kollektiivi liikmed võinud korduvalt veenduda, millise püsivuse ja järjekindlusega teostab kolleeg H. Lind oma teaduslikku uurimistööd. Katsete läbiviimine bioloogilistel objektidel ei olegi nii lihtne, nagu see võiks näida kõrvalseisjale. Seepärast ülesseatud probleemi lahendamisel võivad esineda mitmesugused takistused, mida ei saa alati ka kõige parema tahtmise juures ette näha. Üks või teine katse võib mõnikord täielikult ebaõnnestuda. Sm. Hilda Lind ei ole aga kunagi lasknud end heidutada ebaõnnestumistest ega tagasi põrganud raskuste ees püstitatud ülesande lahendamisel. Vastupidi, sm. Linnu püüdeks on rakendada just uusi keerukaid kaasaja teaduse nõuetele vastavaid meetodeid oma uurimistöös. Nii näiteks viibis ta alles hiljuti Moskvas komandeeringul, kus tal oli võimalus tutvuda uuemate valguliste ainete uurimise meetoditega. Neid hakkab sm. Lind juba ligemal ajal kasutama oma töös sekretoorsete protsesside uurimisel.

Edukas teaduslik uurimistöö ja kvalifikatsiooni tõstmine on kahtlemata selleks aluseks, mis võimaldab õppejõul läbi viia õppetööd kõrgel teoreetilisel tasemel. Selles suhtes on Hilda Lind võitnud kõikide Arstiteaduskonna üliõpilaste lugupidamise. Tema loengutes nii biokeemia kui ka orgaanilise keemia ja füüsikalise ning kolloidkeemia alal esitatakse aine loogiliselt seostatult, täpselt, selgelt ja ladusas keeles. Eksamitel aga nõuab sm. Lind üliõpilastelt rangelt ja objektiivselt aine valdamist, mistõttu üliõpilaste keskel võib kohata väljendust: õppejõud Lind on kui «objektiivne reaalsus».

Teadusliku uurimistöö ja õppetöö kõrval leiab sm. Lind aega ka ühiskondlikuks tööks. Nii on ta aktiivselt osa võtnud ametiühingulisest tööst Arstiteaduskonna ametiühingubüroo aseesimehena 1955. a. ja töötab ka käesoleva ajal lastekomisjoni esimehena.

Hilda Lind on esitatud Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikukandidaadiks valimisringkonnas nr. 92. Oleme kindlad, et kui valijad avaldavad usaldust sm. Linnule, suhtub ta ka oma uutesse ülesannetesse suurima kohusetundlikkusega.

L. TAHEPÕLD,
TRÜ biokeemiakateedri assistent

Sisukas üritus šeflusaluses kolhoosis

Möödunud pühapäeval teostas Arstiteaduskond järjekordse väljasõidu oma šeflusalusesse Emajõe kolhoosi Elva rajoonis. Sel puhul oli Tamme algkooli kokku tulnud arvukalt kolhoosnikuid, kes suure huviga kuulasid loengut rahvusvahelisest olukorrast. Lektorina esines TRÜ lektooriumi liige üliõpilane H. Sepp.

Pärast loengut demonstreeriti TRÜ kinokabineti poolt rida populaarteaduslikke filme.

Õ. KASK

Loengud sümfoonilisest muusikast

Eelmisel semestril alustatud loengute sari jätkub käesoleval semestril. Loengutel tutvustatakse kuulajaid tähtsamate muusikaliste vormidega ja žanritega. Ettekantavat materjali demonstreeritakse näidetega heliplaatidelt. Loengud toimuvad igal teisipäeval peahoone aud. 28, kella 17.—19. Lektoriks on sm. A. Regi.

H. KERES

VÕISTLUSMÕISTATUS nr. 5

SPIRAALMÕISTATUS

(RINGKÄIK SPORDIS)

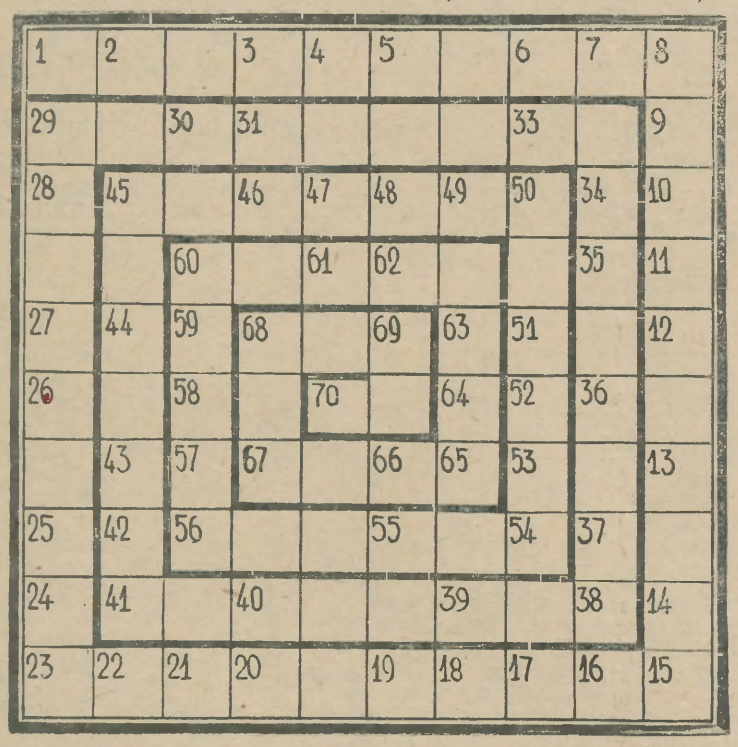

1.—3. Saksa parimaid odaviskajaid. 1.—6. Maailma kiireima'd sprintereid. 2.—4. Eesti NSV esimesi meistersportlasi korvpallis. 3.—5. Naise nimi. 6.—8. Berliini olümpiamängude maratonivõitja. 6.—11. Jaapani kaugushüppaja. 7.—9. Jaapani parimaid võimlejaid. 8.—11. Jaapani ujujaid. 9.—11. Sporidivahend. 9.—12. Mitte kallis. 10—13. USA parimaid tõkkejooksjaid. 12.—15. Maailma paremaid kaugushüppajaid. 14.—16. Silmipimestav. 14.—19. Liiduvabariigi pealinn. 15.—18. Nõukogudemaa parimaid võrkpallureid. 16.—18. Naise nimi. 17.—20. Pärastsõja-aegseid nõukogude pikamaajooksjaid. 19.—21. Näo osa. 19.—21. Koht Mustvee rajoonis. 21.—23. Ese. 22.—25. USA kiirjooksjaid. 23.—25. Ebatavaline juhtum. 24.—26. Läti naisjooksjaid. 24.—29. Laskur, meistersportlane ENSV-s. 27.—29. Meistersportlane tennises. 28.—30. ENSV võrkpallikoonduse liige. 28.—31. Tartu parima naiskiirjooksja eesnimi. 29.—30. Vaimustus. 30.—33. Eesti maanoorte võrkpallureid. 30.—35. Melbourne'i olümpiamängude võitja odaviskes. 34.—36. Tšehhi vasaraheitja. 34.—37. Eesti parimaid maadlejaid. 36.—38. Tulista! 37.—39. Eesti NSV kõrgushüppajaid. 38.—39. Näitleja Kaidu eesnimi. 39.—40. Eesti tennisist. 39.—41. Inglise kuulitõukaja. 40.—43. Euroopa tugevamaid kettaheites. 42.—45. Ungari pikamaajooksjaid. 44.—45. Vabaduse'i isik. 44.—50. Rajoon Eesti NSV-s. 46.—49. Eesti maadlejaid Melbourne'is. 46.—50. MTJ Saaremaal. 47.—50. Mehe eesnimi. 48.—50. Koht Pärnu-Jaagupi rajoonis. 50.—52. EPA korvpallureid. 51.—54 Jaam kitsarööpmelisel raudteel. 53.—55. Maanoorte parimaid käijaid. 54.—56. Maanoorte naiskergejõustiklasi. 55.—56. Lind. 55.—58. Maadlusalane termin. 57.—60. Mehe nimi. 59.—61. Kuju O. Lutsu «Kevadest». 59.—63. Tartu parimaid kiirjooksjaid. 62.—66. EPA lühimaajooksja. 63.—66. Kõnnil 64.—67. Rootsi jalgpallimeeskond, kes külastas ka Tallinnat. 67.—70. Jalgpallialane termin. 67.—68. Positiivne tulemus. 69.—70. Naise nimi.

TEHNIKA VÕIDUKÄIK

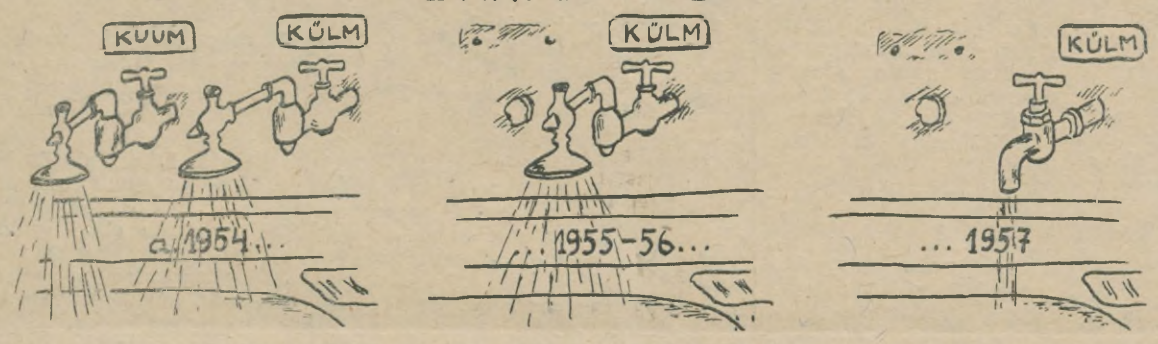

Sellise vähikäigu on teinud tehnika Pälsoni tänava internaadis.

ÜLIÕPILASNALI VÄLISMAALT

Ühes ühiselamus elas tütarlaps, kes armastas väga laulda. Ta laulis hommikul pärast ülestõusmist, päeval loengute vaheajal ja õhtul enne magamaminekut. Paha oli sealjuures aga see, et ta armastas laulda ka sel ajal, kui osa toakaaslasi juba magas. Lõpuks tüütas tütarlapse lakkamatu kõõrutamine kõiki kursusekaaslasi.

Ühel päeval astus laulja juurde kaaselanik samast ühiselamust, kes oli tuntud oma terava keele poolest.

«Vabandage, et tülitan,» ütles ta aupaklikult. «Kas te oleksite nii lahke ja esineksite tihedamini ühiselamu raadios?»

«Kas mu hääl siis rahvale nii meeldib?»

«Seda ma just täpselt ei tea, aga teie raadios esinemist oodatakse suure igatsusega.»

«???».

«Nimelt on raadiol see suurepärane omadus, et teda saab vajaduse korral kinni keerata».

Sportlikke üritusi kevadsemestril

Algaval kevadsemestril seisab üliõpilastel ees võistlusterohke võistlusperiood. Et edukalt esineda NSV Liidu, Eesti NSV, Tartu linna võistlustel ja kaitsta väärikalt teaduskonna spordiau ülikooli teaduskondadevahelistel võistlustel, peab iga üliõpilane-sportlane hoolikalt planeerima õppetööst vaba aja kasutamist treeninguteks, et ette valmistuda eelseisvateks võistlusteks.

Suusaspordis viiakse teaduskondadevahelised esivõistlused läbi spartakiaadi raames 2. ja 3. märtsil 1957. a., millest on lubatud osa võtta teaduskondadest piiramata arv võistlejaid. Sellele eelnevalt tuleb igal teaduskonna kehakultuurikollektiivil organiseerida teaduskonna kursuste-osakondade vahelisi esivõistlusi. Spordiklubi esivõistlused toimuvad 16. ja 17. märtsil 1957. a. TRÜ õppebaasis Käärikul. Osa on lubatud võtta eelnevail võistlustel paremaid tagajärgi saavutanud suusatajail. Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste vaheline matškohtumine on planeeritud 9.—10. märtsil TRÜ õppebaasis Käärikul. TRÜ parematel suusasportlastel seisab ees osavõtt Eesti NSV ametiühingute spartakiaadist 22.—24. veebr. Tallinnas ja Eesti NSV esivõistlustest 27.—31. märtsil Otepääl.

Kergejõustikus on ees pingeline võistlusteperiood. Teaduskondadevahelised esivõistlused sisekergejõustikus spartakiaadi raames toimuvad 20.—24. veebruaril TRÜ KKO saalis ja staadionil. Eelnevalt esivõistlustele tuleb teaduskondade kehakultuurikollektiividel läbi viia kollektiivi sisesed esivõistlused, et omandada õigust osavõtuks teaduskondadevahelistest esivõistlustest. Teaduskondadele olid planeeritud siseste esivõistluste ajad alljärgnevalt: Oigus- ja Majandusteaduskond 17. veebruaril, Ajaloo-Keeleteaduskond ja Matemaatika-Loodusteaduskond 19. veebruaril ja Arstiteaduskond 21. veebruaril.

Kevadine jooksukross viiakse läbi nagu eelnevad krossid märtsikuu jooksul Tähtvere pargis. Traditsiooniliste võistlustena toimub maikuus matškohtumine Riia «Daugava» ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia kergejõustiklaste paremikuga. TRÜ kergejõustiklaste paremikul seisab ees osavõtt Eesti NSV talvistest võistlustest üldaladel 16.—17. märtsil ja Tartu linna sisevõistlustest 2.—3. märtsil, murdmaajooksus 20.—26. aprillil ja suvehooaja avavõistlustest 4.—5. mail.

Korv- ja võrkpallis kevadsemestril teaduskondadevahelisi võistlusi ei toimu. TRÜ korv- ja võrkpalli koondvõistkondadel jätkuvad Eesti NSV talvised esivõistlused maikuuni. NSV Liidu A grupi esivõistlused, millest võtab meie vabariigist osa TRÜ naiskond ja meeskond, kestavad kuni augustikuu lõpuni. Võrkpallinaiskonnal seisab eest katsemäng Eesti Põllumajanduse Akadeemia naiskonnaga NSV Liidu võrkpalli B grupi võistlustel Eesti NSV-d esindava naiskonna selgitamiseks.

Laskespordis toimub 28. aprillil traditsiooniline matškohtumine TPI ja EPA-ga Tartus. Korrespondentsvõistlused laskmises viiakse läbi 20.—21. aprillil. Peale märgitu korraldatakse laskevõistlusi tähtpäevade tähistamiseks ja VTK normide sooritamiseks veebruari-, märtsi- ja aprillikuul.

Kunstilises võimlemises viiakse teaduskondadevahelised esivõistlused spartakiaadi raames läbi märtsikuu lõpul. TRÜ parimatel kunstilistel võimlejatel on keskseimaks kohtumine Riia ja Gruusia võimlejatega veebruari- ja maikuul Tartus.

Ratsaspordis on ülikooli siseesivõistlused 5.—7. aprillil ja välishooaja avavõistlused 29. mail. TRÜ parimatel ratsasportlastel seisab eest 24. märtsil spordiühingu «Burevestnik» aastapäeva tähistamise võistlused Moskvas, matškohtumised Läti NSV-, Leedu NSV-, Eesti NSV 8.—10. ja 29.—31. märtsil Tallinnas.

Tõstespordis toimub ülikooli karikavõistlus 21.—22. märtsil, millele eelnevad lahtised tõstespordivõistlused.

Tõstespordi paremikul tuleb osa võtta VSÜ «Kalev» individuaalesivõistlustest 9.—10. veebr., Tartu linna esivõistlustest 20.—21. aprillil ja Eesti NSV esivõistlustest 10.—12. mail.

Ujumises viiakse teaduskondadevahelised esivõistlused spartakiaadi raames läbi aprillikuu jooksul. Matškohtumine TRÜ-EPA -Leedu Kehalise Kasvatuse Instituut on ette nähtud märtsikuul. TRÜ ujujate paremikul tuleb osa võtta Tartu—Tallinna matškohtumisest 2.—3. märtsil ja võistlusest «Noorte Hääle» auhinnale 1.—2. mail.

Vehklemises toimuvad ülikooli esivõistlused 30.—31. märtsil. Matškohtumiste raames on ette nähtud sõpruskohtumine Kaunase Riikliku Ülikooli vehklejatega 20.—21. aprillil Kaunases. Eelnevalt märgitule viiakse iga kuu läbi lahtisi võistlusi TRÜ paremiku selgitamiseks ja võistluskogemuste omandamiseks. TRÜ vehklejate paremikul on ees Tartu linna esivõistlused 12.—14. aprillil, osavõtt matškohtumistest Leedu ja Eesti NSV 6.—7. aprillil Vilniuses ja Kaunas-Tartu 20.—21. aprillil Kaunases.

Maadluses eelnevalt vabariiklikule **G. Lurichi** nimelisele klassikalisele maadlusvõistluste finaalile 18.—21. aprillil viiakse ülikooli ülalmärgitud klassikalise maadluse võistlused läbi 2.—3. märtsil. TRÜ paremikul tuleb osa võtta VSÜ «Kalev» vabariiklikest vabamaadluse individuaalvõistlustest 22.—24. veebruaril Tartus ja Tartu esivõistlustest 16.—17. märtsil.

Poksis toimuvad teaduskondadevahelised esivõistlused spartakiaadi raames 16.—17. märtsil, millele eelnevad igakuised «lahtised ringid» paremiku selgitamiseks ja võistluskogemuste omandamiseks. TRÜ poksijate paremikul tuleb osa võtta Tartu esivõistlustest 27.—28. aprillil ja VSÜ «Kalevi» esivõistlustest Pärnus 24.—26. mail.

Sõudespordis toimuvad ülikooli avavõistlused aprillikuu lõpul. TRÜ sõudesportlaste paremikul tuleb osa võtta matškohtumisest Riia—Tartu 2. mail Tartus, Eesti NSV parimate sõudjate katsevõistlused 22.—24. mail Pärnus ja Läti—Leedu ja Eesti NSV matškohtumine 25.—27. mail Pärnus.

Kaasaegses viievõistluses viiakse veebruarikuus läbi ülikooli katsevõistlused kolmevõistluses paremiku selgitamiseks osavõtuks Eesti NSV esivõistlustest kolmevõistluses ja matškohtumiseks EPA-ga 4.—6. märtsil Tartus.

Jalgpallureile toimuvad teaduskondadevahelised mängud välkturniirina maikuus. Ülikooli meeskonnal tuleb osa võtta maikuul läbiviidavast Tartu linna karikavõistlustest.

Sportlikus võimlemises teaduskondadevahelised esivõistlused spartakiaadi raames toimuvad aprillikuu esimesel poolel, millele eelnevad teaduskondade kehakultuurikollektiivide sisemised osakondade-kursuste vahelised võistlused märtsikuus. Võimlejate paremikul tuleb osa võtta Tartu linna ja Eesti NSV esivõistlustest üksikutel võimlemisriistadel 19.—22. aprillil ja 15.—19. mail Tartus.

Purjespordis toimuvad ülikooli avavõistlused maikuu esimesel poolel. Ühiskondlike purjespordi instruktorite väljaõppe kursus viiakse läbi maikuul Tartu jahtklubis.

Tennises viiakse märtsikuus läbi traditsiooniline matškohtumine ülikooli ja ülikooli spordikooli parimate tennissistide vahel. TRÜ tennissistide paremikul tuleb osa võtta Tartu linna avavõistlustest 5. mail ja Tartu linna karikavõistlustest 20.—23. mail.

Peale eelmärgitu on veel iga teaduskonna kehakultuurikollektiivi sisemised üritused kõigil spordialadel.

TRÜ Spordiklubi

MART EINASTO

11. veebruari õhtul 1957. a. suri järsku füüsikaosakonna diplomand Mart Einasto. Meile, tema kaaslastele, oli see teade nii ootamatu ja masendav, et seda lihtsalt polnud võimalik uskuda. Ja vahest alles nüüd, olles sängitanud oma sõbra viimsele puhkusele, hakkab see valus tõde täie selgusega meie teadvusse tungima.

Vaid mõne kuu pärast oleks ta lõpetanud ülikooli ja astunud ellu. Lai tööpõld oleks oodanud ees, täis raskusi, aga ka täis kordaminekuid ja rõõme. Keegi ei kahtle, et temast oleks saanud oma alal tubli töömees, kes oleks teinud au endale ja oma Alma Materile. Surm aga tõmbas kõigest kriipsu läbi.

Õppisime koos veedetud aastate jooksul Marti tundma kui head alati abivalmis sõpra, kui toredat ja otsekohest inimest. Alati töökas ja tegev, ei põlanud ta halvaks ühtki tööd. Tubli õpinguis, kuid ka kolhooside abistamise päevil oli ta meie parimaid töömehi. Mäletame teda kui avara ja selge mõistusega inimest. Tema sõnavõttudes ja esinemistes oli alati raudne järjekindlus ning loogika. Järjekindlus, põhjalikkus iseloomustas kõike, mis ta tegi.

Tema huvid ei piirdunud kitsalt oma eriala raamidega: kõik tundsid teda kui üht meie ülikooli silmapaistvat matkajat, üliõpilasmeeskoori ning ALMAVÜ langevarjusektsiooni liiget. Kõikjal lõi ta kaasa täie innu ja energiaga.

Tema optimism ja reipus, energilisus ning järjekindlus olgu meile alati eeskujuks.

Puhka rahus, sõber ja kaaslane, me ei unusta sind kunagi!

Tähelepanu!

Eeloleval pühapäeval algusega kell 16 toimub agitpunkti nr. 2 korraldusel TRÜ aulas kohtumisõhtu eesti kunsti ja kirjanduse dekaadist osavõtnutega. Oma muljeid dekaadist jagavad «Vanemuise» peanäitejuht K. Ird, J. Feldbach, K. Taev ja Tartu Kunstimuuseumi direktor V. Tiik.

Koosviibimine lõpeb kontserdiga.

Kõik puhkeõhtule

Tähe tänava klubi Tartus on antud nädalas üheks päevaks ülikooli klubi käsutusse. Esimese suurüritusena uues klubis toimub neljapäeval, 28. veebruaril k. a. kell 20 puhkeõhtu Matemaatika-Loodusteaduskonna organiseerimisel. Kavas populaarseid meloodiaid, mida esitavad «Päck-a-Pick», solistid ja ansambel, huumorit, tantsu ja võistlusmäng. Tantsuks mängib TRÜ džässorkester.

TRÜ klubi juhatus

Algavad võistlused sisekergejõustikus

TRÜ teaduskondadevahelised sisekergejõustikuvõistlused viiakse läbi 23. veebruaril algusega kell 17 TRÜ KKO võimlas V. Kingissepa tn. 19 ja TRÜ staadionil 24. veebruaril algusega kell 10. Võistkonna suurus ja aladest osavõtt on piiramatu. Arvesse tuleb igal alal 20 paremat tagajärge. TRÜ kehakultuuriosakonna ja õppejõudude-teenistujate kehakultuurikollektiivi liikmed võtavad osa võistlustest individuaalvõistlejatena.

Võistlusalad:

Naistele saalis: 20 m lähtejooks, 25 m tõkkejooks, kõrgushüpe, hoota kolmikhüpe; väljas: 400 m jooks, kuulitõuge, kettaheide; meestele saalis: 20 m lähtejooks, 25 m tõkkejooks, kõrgushüpe, hoota kolmikhüpe, 11 m hooga kolmikhüpe, individuaalalana teivashüpe; väljas: 1000 m jooks, 1000 m käimine, kuulitõuge, kettaheide, individuaalalana vasaraheide.

Teatejooks 10×2 saali pikkust (võistkonnas 5 naist ja 5 meest).

Võitjat kehakultuurikollektiivi ja individuaalvõitjat autasustatakse diplomiga.

Ülesandmise viimane tähtpäev on 22. veebruar 1957. a.

Peakohtunik

MB 01233 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 658

Toimetaja R. AULING

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegem!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (326)

Reede
1. märts
1957. a.

X aastakäik

Mida näitavad käesoleva õppeaasta talvise eksamisessiooni tulemused

Võrreldes äsjamöödunud eksamisessiooni tulemusi möödunud aasta tulemustega on keskmised arvulised näitajad järgmised:

Võrdlusalune sessioon	Üliõpilaste arv, kes said: väga häid	väga häid ja häid	rahuldavaid	mitterahuldavaid
1955/56. õ.-a. talvine sessioon	757 28,7%	1491 56,7%	244 9,2%	138 5,2%
1956/57. õ.-a. talvine sessioon	588 22%	1401 52,4%	537 20%	147 5,5%

Tabelis toodud arvud näitavad, et võrreldes möödunud talvise eksamisessiooniga on käesoleva õppeaasta talvisel sessioonil õppeedukus tunduvalt langenud. Kui varematel sessioonidel oli I ja II kursuse õppeedukus tunduvalt madalam vanemate kursuste õppeedukusest (moodustades kogu ülikooli peamise osa rahuldavatest ja mitterahuldavatest), siis käesoleva õppeaasta talvisel sessioonil eralduvad ainult I kursused vanematest kursustest, nagu nähtub järgnevast tabelist:

Kursus	Üliõpilaste %, kes said: väga häid	väga häid ja häid	rahuldavaid	mitterahuldavaid
I	17,7	48,9	25,3	8
II	17,5	58,5	17,4	6,5
III	23	53	18,2	5,6
IV	24,8	49,3	22,8	2,9
V	27,7	51,9	16,7	3,6

Mitterahuldavaid hindeid saanud üliõpilaste arvust I kursustel langeb keemia arvele 51%, matemaatiliste ainete arvele 46%. Sama võib öelda ka rahuldavate hinnete kohta. Nimelt rahuldavaid hindeid saanud üliõpilastest I kursustel (141) langeb keemia arvele 44,6% ja matemaatiliste ainete arvele 37,5%. Ka varematel eksamisessioonidel on rahuldavad ja mitterahuldavad hinded saadud peamiselt nende ainete arvel. See viitab ühelt poolt meie keskõppeasutuste üldiselt madalale õppetasemele ja vastuvõtueksamite komisjoni pinnapealsele tööle sisseastujate teadmiste kindlakstegemisel (rahuldutakse ainult sisseastujate vastusega küsimustele mis? ja kus? ei pöörata aga tähelepanu vastustele küsimustele miks? ja kuidas?); teiselt poolt aga I kursuse üliõpilaste harjumatusele kõrgema õppeasutuse töömeetoditega. Üldse langeb I kursuste arvele 26% rahuldavaid hindeid saanud üliõpilastest ja 30% mitterahuldavaid saanud üliõpilastest.

II kursuste osas on huvitav märkida, et üldse mitterahuldavaid hindeid saanud üliõpilastest sai selle histoloogias 82%. II kursustel rahuldavaid hindeid saanud üliõpilaste suhtes võib öelda, et need langevad peaaegu kõigile sessioonil esinenud õppeainetele. Sama võib öelda ka kõigi kolme vanema kursuse rahuldavate ja mitterahuldavate hinnete kohta. Eranditena võiks siit tuua bioloogiaosakonna IV kursuse, kus üheski õppeaines ei saadud mitterahuldavat ega rahuldavat hinnet, bioloogiaosakonna III kursuse, kus saadi ainult 1 rahuldav hinne. Tunduvalt on suurenenud rahuldavaid hindeid saanud üliõpilaste arv Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse osakonna IV kursusel.

Tekib küsimus, millest on siis tingitud käesoleva õppeaasta talvise eksamisessiooni tulemusi peegeldavate arvuliste näitajate langemine. Allakirjutanu arvates on siin tegemist kahe peamise põhjusega:

1. Sessiooni tulemuste üksikasjalik võrdlev analüüs õppeainete viisi laseb oletada, et õppejõudude poolt on tõstetud nõudlikkust üliõpilaste teadmiste hindamisel.

Kui eelmistel eksamisessioonidel torkasid silma ühelt poolt õppeained, kus esinesid ainult head ja väga head hinded, teiselt poolt aga õppeained, kus silmatorkavalt esines rahuldavaid ja mitterahuldavaid hindeid, siis möödunud sessiooni hinded näitavad, et see kahe õppeainete grupi vahe on taandunud üksikuteks õppeaineteks (nagu ülal öeldud).

2. Ei saa unustada uue korra kehtestamist üliõpilaste stipendiumile määramisel ja määruse tõlgendamist üliõpilaste poolt («aga määruses on ju öeldud, et ka 3-ga saab stipendiumi»). Et mõningate üliõpilaste teadmiste omandamisele mõjus asjaolu, et rahuldava hindega võib stipendiumi saada, tõendab eksamite ümbersooritamiste vähenemine sessiooni ajal (kui varematel sessioonidel eksamite ümbersooritamiste arv kõikus 100—200 piirides, siis käesoleval sessioonil toimus see üksikutel harvadel juhtudel).

Milline toodud põhjustest on kaaluvam, on raske öelda. Paremini teavad seda üliõpilased ise ja neid eksamineerinud õppejõud. Üliõpilaste tähelepanu tuleb juhtida aga ühele asjaolule. Käesoleval semestril on tunduvalt vähendatud kohustuslike õppetundide arvu. See aga ei tähenda, et kevadisel sessioonil vähendatakse üliõpilastele esitatavaid nõudmisi. Vastupidi, tundide arvu vähendamine on mõeldud selleks, et anda üliõpilastele senisest rohkem võimalusi iseseisvaks töötamiseks, teoreetiliste probleemide põhjalikumaks tundmaõppimiseks, kusjuures õppejõudude poolt tuleb senisest veelgi tõsta nõudmiste taset. Olgu möödunud sessioon õpetuseks, et see ei korduks enam kevadel. Kui käesolevaks semestriks määrati stipendium umbes 200 üliõpilasele, kes said rahuldavaid hindeid, siis tulevikus võib rahuldavate hinnetega stipendiumi saada siiski ainult üksikutel erandjuhtudel.

Ü. SAAG,
õppeosakonna ülem

Mansi keeleteadlane Tartus

Hiljuti külastas meie ülikooli Leningradi ülikooli keeleteaduskonna aspirant J. I. Rombandejeva.

Külaline tuli Tartusse, et tutvuda Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogus ja soome-ugri keelte kateedris leiduva soome-ugri keeleteadusliku kirjandusega. Sm. Rombandejeva on mansi rahvusest ja lõpetab kandidaadiväitekirja oma emakeele alalt. Olgu märgitud, et mansid (e. varem vogulid) elavad Siberis Uraali mägede ja Obi alamjooksu ning selle harujõe Irtõši vahelisel ulatuslikul territooriumil — kokku arvatakse neid olevat 5000 ümber. Mansi keel moodustab ühes handi (e. varem ostjaki) ja ungari keelega soome-ugri keelte ugri rühma ja kuulub eesti keele kaugemate sugulaskeelte hulka.

Vestlustest sm. Rombandejevaga ilmnes, et ta tunneb sügavat huvi ja armastust mansi keele uurimise vastu. Võib arvata, et temast saab kord silmapaistev keeleteadlane, sest juba viimase kursuse üliõpilasena kirjutas ta vene-mansi sõnaraamatu («Русско-мансийский словарь», Ленинград 1954). See on esimene vene-mansi sõnaraamat ja sisaldab umbes 10 800 sõna ning on määratud esmajoones mansi koolidele. Sõnaraamat on aga hädavajalik ka kõigile soome-ugri, eriti ugri keelte uurijaile. Sellepärast on arusaadav suur tähelepanu, mida ungari keeleteadlased sõnaraamatule on osutanud, tervitades selle ilmumist tunnustava kriitikaga Ungari Teaduste Akadeemia keeleteaduslikus ajakirjas («Nyelvtudományi Közlemények» LVI 1955).

Sm. Rombandejeva leidis Tartu Riiklikus Ülikoolis palju väärtuslikku, tema tööks vajalikku materjali, mistõttu ta lubas peatselt meid uuesti külastada.

P. PALMEOS

Sm. Rombandejeva soome-ugri keelte kateedris töötamas.

KOOLIPRAKTIKALT

PRAKTIKANDID II KESKKOOLIS

Juba kolmandat nädalat on ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna neljandate kursuste ning kehakultuuriosakonna kolmanda kursuse üliõpilased Tartu keskkoolides pedagoogilisel praktikal.

Praegu on lõppenud nn. passiivne praktika, mis seisnes tundide kuulamises ja arutamises ja praktikandid on alustanud juba ise tundide andmist.

Kõige enne lõpetavad koolipraktika tulevased kehakultuurlased. Seltsimees Kurmi juhendusel käib juba aruannete koostamine (pildil vasemal).

Peale otseste õpetajaülesannete täitmise tuleb koolis teha ka klassivälist tööd: viia läbi pioneerikoondusi, abistada kooli komsomolikomiteed, juhendada seinalehtede toimetusi jne.

Möödunud aastal alustatud traditsiooni — praktikantide oma seinalehe väljaandmist — jätkatakse ka tänavu.

Pedagoogiline praktika on kujunenud kõigile oodatust huvitavamaks ja sisukamaks.

Pildil (paremal): üliõpilased H. Ott, J. Nikker ja žurnalistide-filoloogide metoodik J. Peegel «Praktikanti» valmistamas.

H. KIVI

Minu esimesed „triibulised"

Ümisedes populaarset laulukest «Ei me ette tea ...» ja saadetuna vaikselt muhelevast aineõpetajast sm. Mitist juhtisin oma ebalevad sammud X-d klassi ukse poole. Toimus minu esimene iseseisev tund, alustasin siis südilt peale oma tunni rakendamist ja kontrolli, ladusin paar viit ka päevikusse (lootsin küll rabada õpilasi «originaalsete» küsimustega, kuid nemad rabasid mind oma ladusa jutustamisoskusega) ja läksin suures ajapuuduse hirmus uue teema juurde. Kirjutasin meeltesegaduses Mahtra sõja daatumiks tahtlik 1958 ja hea lõpuspurdiga kindlustasin tunni lõpu enne (!) kellahelinat. Pean ütlema, et minu esimesed «triibulised» ei olnud väga valusad (arvatavasti on süüdi selles ka minu paks nahk).

Jah, kui see vaid sellega lõpeks!!!

ZURNALIST

Mis on optimism?

Selle kohta andsid 7-b klassi õpilased vastuses küsimusele «Mis annab I. Sütiste luuletusele «Õhtulaul» optimistliku meeleolu?» muuhulgas järgmisi vastuseid:

«Laulule annab optimistliku meeleolu vaesus ja isa surm.»

«Luuletusele annab optimistliku meeleolu see, et inimestel pole süüa ja elu on halb.»

«Optimistliku meeleolu annab see, et luuletus on kurb.»

«Optimistliku meeleolu annab luuletusele 1) sünge öö, 2) isa surm, 3) vaesus.»

TPI MEESKOOR TARTUS

2. ja 3. märtsil k. a. viibib Tartus Tallinna Polütehnilise Instituudi meeskoor. Koori juhatab Arno Kallikorm, klaveril saadab Evi Ross. Solistidena on kaastegevad Jelena Solovjova ja Ott Raukas.

Koor annab kaks kontserti: 2. märtsil kell 20 TRÜ aulas (piletid müügil TRÜ peahoones) ja 3. märtsil kell 16.30 EPA aulas (piletid müügil EPA ametiühingukomitees).

Töökoosolek poliitilise ökonoomia ringis

Kesknädalal, 6. märtsil kell 18 toimub Vanemuise tn. 46 auditooriumis nr. 9 poliitilise ökonoomia ringi töökoosolek. Ette kantakse Matemaatika-Loodusteaduskonna geograafiaosakonna V kursuse üliõpilase K. Laasi «Kolhoositootmise organiseerimisest ja tulemustest Elva rajoonis» ja A. Vesteri «Mööblitööstuse paiknemisest ja rajoneerimisest Eesti NSV-s». Osavõtt võimaldatud kõigile.

Poliitilise ökonoomia ringi juhatus

Agitpunktis nr. 2

Agitpunkt nr. 2 korraldab pühapäeval, 3. märtsil kell 19 valijate kohtumisõhtu TRÜ professorite Linkbergi, Kerese, Kase, Auli ja Kadariga.

Kontsertosas esinevad TRÜ isetegevuslased.

FESTIVALI ORGANISEERIMISKOMITEES

«Kesine,» iseloomustas TRÜ festivali organiseerimiskomitee esimees O. Kuuli lühidalt omaloominguliste konkursside tulemusi. Sellega nõustusid kõik organiseerimiskomitee ja klubi juhatuse liikmed — 8 luuletust, 7 muusikalist pala ja 21 fotot ühelt autorilt — see pole just hiilgav tulemus. Mis on selle põhjuseks? Festivali konkursside väljakuulutamise ajast on möödunud üle kolme kuu — see aeg on piisav ka kõige nõudlikumale autorile lühižanrilise teose loomiseks. Ilmselt polnud küllaldane konkursside väljakuulutamine ülikooli ajalehes, vilets oli agitatsioon võistluste käigus. Ei kirjutata ega komponeerita administreerivate juhiste järgi, see on selge. Kuid käesoleval juhul on tegemist noorte oma pidupäevaga, oma üritusega. Paraku aga selle kivi alla näibki olevat koer maetud — ülikooli noorus kipub vägisi vaatama festivalile kuidagi kõrvalt nagu ilusale mänguesemele, mida imetletakse eemalt, kuid mille ettevalmistusest ei tunta end kohustatud olevat osa võtma.

Kaaludes kõiki «poolt» ja «vastu» võimalusi, otsustati festivali organiseerimiskomitee ja klubi juhatuse ühisel nõupidamisel:

1. Seoses sellega, et vabariiklik omaloominguliste võistlustööde esitamise viimane tähtpäev on 1. märts s. a., žürildel läbi vaadata saabunud tööd, kui leidub väga häid töid, saata need edasi.

2. Ülikooli ulatuses omaloominguliste konkursside võistlustööde vastuvõtt lõpetada 25. märtsil 1957. Hindamisele lähevad võrdsetel alustel k õ i k tööd, mis on saabunud organiseerimiskomiteele enne 25. märtsi 1957. a.

3. Määrati kindlaks isetegevuslike konkursside ajad: 13. märts — ansamblid, solistid; 15. märts — instrumentaalansamblid ja instrumentaalsolistid; 17. märts — rahvatantsurühmad; 21. märts — estraadiorkestrid; 22 märts — ansamblid, solistid; 25. ja 27. märts — deklamaatorid, lühinäidendid ja katkendid; 29. märts — estraadiorkester.

Esialgu on kindlaks määramata võimlejate ja karaktertantsijate konkurss, mis toimub Kingissepa tn. võimlas.

4. Moodustati festivali organiseerimiskomitee juurde võistluste paremaks juhtimiseks staap (Vasari, Kuuli, Illak, Põldots).

Tekkinud küsimuste ja ettepanekutega pöörduge staabi poole.

S. PÕLDOTS

NENDEST, KELLE POOLT ME

«Hakkasin võõrkeelte vastu huvi tundma ja nendega tegelema juba koolipolves,» räägib dotsent K. Kann, meenutades soojade sõnadega oma kunagist prantsuse keele õpetajat, kes oma ülihuvitavate tundidega, sügava inimarmastuse ja range õiglusega oskas võita oma õpilaste armastuse ja lugupidamise ning äratada neis elavat huvi oma aine vastu. «Kuulates tema tunni mõtlesin: «Vaat, seda keelt hakkan mina õppima!».» Sedasama mõtlevad ka üliõpilased ja aspirandid, kes dots. K. Kanni loengut kuulavad. Kallista Kann, olles ise oma aine entusiast, sütitab kuulajaid ja kisub neid kaasa. Kellelgi ei lähe meelest tema elavad, mitmekesised loengud, mis alati tunduvad liiga lühikesed, ja huvitavad vestlused Prantsusmaast, mida illustreeritakse fotode, maakaartide ja plaanidega. Lahkudes dots. K. Kanni loengult on tunne, nagu oleks eneselegi

Oma aine entusiast

energiat ja elurõõmu juurde tulnud.

Olgugi et dots. Kann oma ainet suurepäraselt valdab, on tema loengud alati hoolikalt ette valmistatud ja põhjalikult läbi mõeldud, nii ei isegi teoreetilistel loengutel tarvitseb vaid vahetevahel mõni põgus pilk konspekti heita. Säärane ladus esitusviis teeb huvitavaks isegi niisuguse loengu, mille teema on raske või vähem huvipakkuv. Olles nõudlik enese vastu, on dots. K. Kann nõudlik ka oma üliõpilaste vastu. Nii mõnigi leiab algul, et on raske aru saada kiirest võõrkeelsest kõnest, kuid dots. Kann ei alanda sellepärast oma nõudmisi, vaid ainult lausub: «Tuleb harjuda.» Ja harjutaksegi, ning isegi õige pea. Seda paremad on aga siis töötulemused, seda suurem on üliõpilaste keeleoskus. Dots. K. Kanni pedagoogilise meisterlikkusega ongi seletatav asjaolu, et peale kohustuslikkude gruppide on alati arvukalt üliõpilasi, kes fakultatiivselt õpivad suure innuga prantsuse keelt.

Kuid mitte ainult pedagoogiline meisterlikkus, vaid ka Kallista Kanni isik on kindlasti see, mis üliõpilasi tema loengutele tõmbab. Dots. Kann on inimene, kes suhtub oma üliõpilaste ellu emaliku huvi ja hoolega. Ja see huvi kestab edasi ka hiljem, kui üliõpilased on juba ülikoolist lahkunud. Kuuldes, millise soojusega dots. K. Kann räägib oma endistest õpilastest ja üliõpilastest ja kuidas ta tunneb huvi nende käekäigu vastu, mõistame, et tema üliõpilastel on õigus, kui nad nimetavad endid sm. Kanni lasteks.

Pedagoogilise töö kõrval teeb dots. Kann ka ulatuslikku teaduslikku tööd. Ta on koostanud prantsuse keele grammatika, kaks prantsuse keele õpikut, varsti ilmub trükist tema prantsuse-eesti sõnaraamat. Praegu töötab sm. Kann saksa keele grammatika ja eesti-saksa sõnaraamatu koostamisel. Ta on uurinud prantsuse keele sõnavara arengu küsimusi ja kirjutanud suure hulga artikleid kirjanduslike ja metoodiliste küsimuste kohta. Pidades sidet koolidega ja korduvalt esinedes ettekannetega on dots. Kann osutanud keskkoolide võõrkeelte õpetajatele tõhusat metoodilist abi ja aidanud kaasa nende kvalifikatsiooni tõstmiseks.

Võõrkeelte kateedri juhatajana on dots. K. Kann pidevalt hoolitsenud kateedri õppejõudude poliitilise ja erialalise taseme tõstmise eest. Tema juhtimisel on läbi viidud rida huvitavaid keelelis-filosoofilisi seminare. Külastades õppejõudude loenguid ja neid pärast arutades on dots. K. Kann eriti noorematele õppejõududele osutanud suurt praktilist ja metoodilist abi. Dots. K. Kanni juhtimisel läbiviidud kateedri tootmisnõupidamised, kus viibivad ka üliõpilaste esindajad. on tunduvalt aidanud tõsta üliõpilaste õppeedukust. Dots. Kann on loonud tiheda sideme TRÜ ja teiste NSV Liidu ülikoolide (Harkovi, Tbilisi, Leningradi jt.) võõrkeelte kateedrite vahel. Ta on võtnud osa ja esinenud real võõrkeelealastel konverentsidel Moskvas ja Leningradis.

Peale pedagoogilise ja teadusliku töö on dots. K. Kann olnud aktiivne ka üniskondlikul alal naiskomisjoni esimehena, Keelte Õpetamise Metoodilise Sektsiooni juhatajana jne. Praegu täidab ta Ajaloo-Keeleteaduskonna, Õigusteaduskonna ja kehakultuuriosukonna ühendatud õpetatud nõukogu sekretäri vastutusrikast ülesannet.

Arvestades dots. K. Kanni suuri töökogemusi ja väsimatut energiat tegi meie ülikooli kollektiiv kahtlemata õigesti, esitades ta Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikukandidaadiks valimisringkonnas nr. 74. Meil on põhjust loota, et ka rahvasaadikuna õigustab Kallista Kann temale pandud lootusi.

L. VÕSAMÄE

Saadikukandidaadi mõtteid avaraist töövõimalustest ülikoolis

Möödunud aasta lõpul NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi instruktiivkiri nr. 1—100 on murrangulise tähtsusega dokument kõrgemate koolide elus. Ta annab avaraid võimalusi kõrgematele koolidele üles näidata oma initsiatiivi tehtava töö taseme tõstmisel nii õppetöö osas, teadusliku töö alal kui ka üliõpilaste iseseisva tegevuse osas. See instruktiivkiri annab ülikoolile võimaluse koostada oma õppeplaane, arendada noorte spetsialistide ettevalmistamisel neid kallakuid ja suundi, mis võimaldavad ettevalmistust anda vastavalt meie kohalikele oludele. Nimetatud kiri võimaldab ümber töötada ka õppeprogramme ja kohandada neid elu tegelikkusele.

Kohustusliku õppetöö vähendamisega avardatakse üliõpilaste võimalusi iseseisva töö tõhustamiseks. Kuid selles osas peavad ülikooli kateedrid mitmeti oma töö reorganiseerima. Kui esimese sammuna on kohustuslike loengute koormus vähendatud 30 tunnini vanematel ja 32 tunnini nooremate kursustel, siis lõppeesmärgina püstitatakse praegu seisukoht, et vanematel kursustel kohustuslik koormus peaks olema mitte üle 24—25 ja nooremate 28—30 tunni nädalas. See nõue eeldab aga õppeplaanide põhjalikku ümbertöötamist ülikooli enda poolt. Samas peavad kateedrid looma võimalusi üliõpilaste iseseisvaks töötamiseks, võimaldama töötada üliõpilastel vaba aja kestel kateedri laboratooriumides, raamatukogudes, organiseerima lühiajalisi fakultatiivkursusi, mis pakuksid noortele enesetäiendamise võimalusi, jne.

Isiklikult pean õigeks veel täiendavalt instruktiivkirjale nr. 1—100, et vanemate kursuste üliõpilased, kes sooritavad kõik eksamid hindele «väga hea», võiksid kuulata loenguid oma äranägemise järgi. See vabastaks neil palju aega õppematerjali iseseisvaks läbitöötamiseks, aitaks süvendada ning laiendada nende teadmisi just erialase kirjanduse kaudu, samuti annaks paremaid võimalusi iseseisvate uurimistööde teostamiseks. Vastav kaheaastane «eksperiment» Matemaatika-Loodusteaduskonnas näitas, et rõhuv enamik üliõpilasi oskas nii kokkuhoitud vaba aega õigesti kasutada. Kusagil ei tekkinud desorganisatsiooni jooksvas töös ja 82 üliõpilasest jäi ainult üks mööda kevadsessioonil stipendiumist ilma saadud rahuldava hinde tõttu.

Instruktiivkirja 1—100 õige mõistmine, õige tõlgendamine ning õige rakendamine peab viima kogu ülikooli töö uute suuremate saavutuste poole.

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Anatoli Mitt. TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan, Tartu linna valimisringkonna nr. 118 saadikukandidaat.

Tööpõlluks on kehakultuur

Saadikukandidaat Erich Mõtlik on mitmekülgsete huvide ja võimetega inimene. Spordist, eriti ujumisspordist huvitus ta juba varajases nooruses. Tõhusaid tulemusi ujumises hakkas ta saavutama pärast krooli äraõppimist. Soome treeneri U. Alho mõjul, kes tegutses 1930. a. suvel Tallinnas treenerina, asus E. Mõtlik ujuma eeskätt pikemaid distantse. 1930. a. tõusis E. Mõtlik Eesti parimaks ujujaks, ta tuleb Eesti meistriks 100, 400 ja 1000 m vabaujumises selle aja kohta väljapaistvate aegadega ja uute Eesti rekorditega. Kuni 1933. a. oli E. Mõtlik Eestis võitmatu kõigil vabaujumise distantsidel ja kõik rekordid alates 100 m kuni 1500 m kuulusid temale. Kuni Suure Isamaasõjani oli ta 1500 m vabaujumises võitmatu.

Ka rahvusvahelistel võistlustel oli ta edukas, eriti nn. Riia linna karikavõistlustel, kui ta kaitses edukalt 3 aastat järjest karikat ja võitis selle endale jäädavalt 1933. a. Üldse on E. Mõtlik ligi 30-kordne Eesti meister ujumises ja veepallis. Võistelnud on ta ligi 15 aastat, veepallis veel isegi pärast Suuri Isamaasõda TRÜ võistkonnas, tuiles 3 aastat järjest Eesti meistriks.

Sportlikus treeningus ja võistlustel näitas E. Mõtlik suurt visadust ja püsivust ning tõsist suhtumist. Need omadused kandusid edasi ka õpingutesse. Olles omandanud Tartu ülikooli õigusteaduskonnas kõrgema hariduse, kujunes siiski tema peamiseks tööpõlluks kehakultuur. Pärast Suurt Isamaasõda kutsuti E. Mõtlik TR Ülikooli Kehakultuuriteaduskonna ujumisspordi kateedri juhatajaks ja alates sellest ajast töötab ta kehakultuuripedagoogina. Praegu töötab ta edukalt prodekaanina.

Innukalt suhtub ta kehakultuuriteaduslikesse küsimustesse. Siin annab ta head eeskuju teistele kehakultuuriosakonna õppejõududele, kaitstes esimesena dissertatsiooni ja omandades pedagoogiliste teaduste kandidaadi kraadi. Ta juhib ka Kehakultuuri- ja Spordikomitee Teaduslik Metoodilise Nõukogu tööd selle organi esimehena.

Ükskõik millist küsimust ka E. Mõtlik asub lahendama, püüab ta seda teha alati põhjalikult ja võimalikult paremini. See on õige nõukogulik suhtumine ülesandesse. Loodame, et sm. E. Mõtlik ka rahvasaadikuna õigustab täiel määral valijate usalduse.

J. LAIDVERE

MEIE KODULINNA JUHTIVAID TÖÖTAJAID

Tiigi tänava ühiselamus on Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu valimiste läbiviimiseks moodustatud kaks valimisringkonda —nr. 24 ja nr. 25. Valimisringkonnas nr. 24 on saadikukandidaadiks Tartu linna peaarhitekt Arnold Matteus, valimisringkonnas nr. 25 Tartu Linna Täitevkomitee haridusosakonna juhataja Elmar Loodus.

Allpool pisut nende kandidaatide eluloost.

Elmar Loodus on sündinud 1916. aastal Põlva rajoonis talupoja perekonnas. Kuni 1944. aastani töötas ta juhuslikel töödel. 1944.—1946. aastani teenis Nõukogude armees. 1946. aastal hakkas sm. Loodus töötama õpetajana Võrus, peatselt saab tast juba rajooni haridusosakonna juhataja. Kaugõppe teel lõpetas sm. Loodus 1951. aastal Tartu Õpetajate Instituudi, alates 1952. aastast töötab ta Tartus. Pikemat aega oli sm. Loodus Tartu I Keskkooli direktoriks. Praegu töötab ta haridusosakonna juhatajana.

Arnold Matteus on sündinud 1897. aastal talupidaja perekonnas Võrumaal. Erihariduse arhitektuuri alal omandas ta Saksamaal Karlsruhe tehnikaülikoolis, mille lõpetas 1926. aastal. Samast aastast kuni 1935. aastani töötab A. Matteus Tartu linnaarhitektina, seejärel kuni nõukogude võimu kehtestamiseni vabakutselise arhitektina. Alates 1946. aastast on sm. Matteus Tartu linna peaarhitekt. Ta on teinud suure töö Tartu linna generaalplaani koostamisel ja individuaalhoonete projekteerimise alal.

A. ORAV

Mõningaid mõtteid

Hiljuti viis meie ülikooli parteiorganisatsiooni büroo ja komsomolikomitee läbi huvitava ürituse — ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude ja üliõpilasaktiivi ühise nõupidamise ühiskonnateaduste õpetamise parandamise küsimuses. Kuulates nõupidamisel asetleidnud mõttevahetust ja tutvudes üliõpilaste poolt komsomolikomiteele esitatud materjalidega tekib omakorda mõningaid mõtteid ja tuletub järeldusi.

Seame üles kõigepealt küsimuse: milline on siis õieti ühiskonnateaduste, marksismi-leninismi õpetamise eesmärk? Kas selles, et iga ülikooli lõpetanu teab peast kõikide kongresside toimumise aastad ja tähtsamad päevakorrapunktid, on võimeline loetlema suurel hulgal materialistliku dialektika kategooriaid ja joonistama taastootmise skeeme? Üldreeglina arvan, et see pole peamine, kuigi ei saa eitada esimesena mainitud teadmiste tähtsust ajaloolastele, kolhoosi omahinna väljaarvutamise oskuse tähtsust juristidele ja majandusteadlastele. Ja kui lõpetanu ei oma just fenomenaalset mälu, siis, tegutsedes näiteks arsti või geograafi elualal, võib kindel olla, et aasta pärast on ta kõik säärased andmed unustanud. Mis peab aga jääma, tingimata jääma? See on marksismi-leninismi põhitõdede mõistmine, marksismi-leninismi «hinge» omandamine, dialektilise mõtlemisviisi omandamine, lühidalt, sügavalt marksistlik maailmavaade, ellusuhtumine. «Marksismi-leninismi rajajate tööde tundma õppimine (autori sõrendus),» ütles N. S. Hruštšov partei XX kongressil, «aitab paremini mõista ühiskonna arengu seadusi, selgemini näha perspektiive, tugevdab nõukogude inimestes veendumust kommunismi võidus, aitab kaasa kommunistliku ülesehitustöö üritusele.» Tundma on vaja õppida marksismi-leninismi rajajate töid, marksismi-leninismi teooriat. Tundmaõppimine on aga sügav sõna ja nõuab sügavat mõistmist, mitte aga üksikute faktide ja tõdede mehhaanilist omandamist. Järelikult marksistliku maailmavaate, marksismi-leninismi sügava mõistmise kasvatamise ülesanne on peamine, mis seisab ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude ees. Võidakse vastu väita: see on ühiskonnateaduste tähtsuse alahindamine. Vastuseks võiks öelda: jah, alahindamine küll, kuid kahjuks vastuväitja enda poolt. Mis te arvate, kumb on väärtuslikum õppejõu töö ja vaeva seisukohalt vaadatuna, ja mitte ainult sealt vaadatuna, kas arst, kes teab üksikuid fakte ühiskonnateadusest (eksamil päris rohkesti, edaspidi üha vähem) või arst, kes oma elukutse kõrval on omandanud ka kindlalt marksistliku maailmavaate?

Samast seisukohast lähtudes ei saa kuidagi nõustuda mõningate üliõpilaste (näit. sm. Erisalu) arvamusega, mille kohaselt hea loengu kriteeriumiks on see, kuivõrd temaga saab läbi seminaris ja ka eksamil ilma algallikasse pilku heitmata. Sellise kriteeriumi taga peitub üliõpilase formaalselt ükskõikne suhtumine ainesse, suhtumine kui kohustuslikku õppeainesse, millisega on vaja tegelda vaid sellepärast, et muidu ei saa diplomit. Sellest ka loogiline moraal — võimalikult kerge vaevaga!

Juba ainuüksi sellest faktist lähtudes jõuame järgmise põhitõeni: pole nii mõnelgi juhul suudetud äratada üliõpilastes huvi ühiskonnateaduste vastu! Ehkki pärast partei XX kongressi marksismi-leninismi õpetamise tase on kõigis meie ühiskonnateaduste kateedrites kahtlematult tõusnud, esineb siin veel tõsiseid puudujääke. Neist oli juttu ka nõupidamisel: loetakse monotoonselt, igavalt, üldsõnaliselt; seostatakse loengu- ja seminariküsimusi mitteküllaldaselt kaasajaga, igapäevase elu küsimustega, pööratakse vähe tähelepanu loengute sisulise kvaliteedi pidevale tõstmisele, mis viib üliõpilased liialdatud arvamusele, nagu loetaks maha sõnasõnalt lühikursusest. Kahtlemata, ei pääse mööda NLKP ajaloo käsitlemisel faktidest, mis paljudel juhtudel on esitatud ka vanas lühikursuses. Kuid oleks siiski liialt naiivne arvata, et keegi õppejõududest loeks loengul sõnasõnalt lühikursuse järgi. Kriitika juhib muidugi seejuures õigustatult tähelepanu loengu vähesele sisurikkusele ja ka vähehaaravale esitusviisile. Rida kriitilisi märkusi esines ka küsimustele mittepiisava vastamise osas õppejõudude poolt. Ehkki ei saa nõuda õppejõult kõige teadmist, viitab see ka siiski mitteküllaldasele ja mittepidevale enesetäiendamisele.

Kas nende puuduste loetelu pole küllaldane (mis, esinedes terve rea meie ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude juures; loomulikult mitte igaühel kõik korraga!), et põhjustada üliõpilastes huvi kahanemist õpetatava aine suhtes? Kardan, et on.

Üliõpilastes huvi tõstmise küsimuses püütakse leida mitmesuguseid lahendusi. Arvatakse, et siin saab komsomoliorganisatsioon palju ära teha. Kahtlemata, kuid mitte põhilist. Kui vene filoloogide I kursuse grupiorganisaator väidab, et nad sm. Külas-

HÄÄLETAME 10. MÄRTSIL

Range, nõudlik, alati abivalmis

«Range, nõudlik, äärmiselt objektiivne ja õiglane. Eksamil ei eelda tutvus veel kaugeltki hea hinde saamist, eelarvamustega ei suhtu kellessegi, alati abivalmis. Internaate külastab arvatavasti rohkem kui ükski teine dekaan.» Nii iseloomustab Õigusteaduskonna III kursuse vanem sm. Rudi oma dekaani Karl Püssi, saadikukandidaati valimisringkonnas nr. 131.

Lähemalt söandan sm. Püssi elukäigu kohta pärida temalt endalt, kuigi võib arvata, et töötada tegelikult kahe teaduskonna dekaanina pole kerge ja iga minut maksab palju.

«Sündisin 1913. a. Tartus töölisperekonnas, Tartus ka õppisin ning siin olen elanud pea kogu aeg. 1932. a. sügisel astusin Tartu Ülikooli õigusteaduskonda õppima, lõpetasin 1937. a. *cum laude*. Suvevaheaegadel teenisin talveks raha, sest majanduslik olukord oli üsna kehv. Pärast ülikooli lõpetamist töötasin esialgu juhuslikel töödel, erialast ei leidnud. Pööre tuli 1940. a. lõpul, mil mind määrati Virumaa täitevkomitee rahandusosakonna eelarve-inspektoriks. 1941. a. juulis tuli minek Punaarmeesse, teenisin seal Eesti korpuse õppepataljonis, hiljem sapöörinstruktorina.

Pärast sõda, 1945. a. alustasin tööd ülikoolis, algul kateedri assistendina, edasi vanemõpetajana. Esimesed aastad möödusid pingelise enesetäiendamise tähe all, on ju juura ja kogu seadusandlus muutuv.

1954. a. võeti mind doktorandi kohale, aasta enne seda kaitsesin kandidaadidissertatsiooni. Alates 1950. aastast olen täitnud dekaani kohuseid.

Majandusteaduskonna ületoomisega Tartusse anti mulle juhtida ka see töö, kujunes n. ö. personaalunioon. Teaduskonnad on eri spetsiifikaga, sellepärast muidugi koguneb ka tööd rohkem.

On ju otsesegi töö kõrval mitmeid kohustusi. Meilt käivad näiteks läbi kõik õigusteadust puudutavad seaduseprojektid.»

Nii jutustab oma elust ja tegevusest sm. Püss ise. Muidugi oleksid jäänud need teatmed poole vähemaks, kui ma küsimustega poleks peale käinud — ilmselt on ka tagasihoidlikkus enesest rääkimisel Karl Püssi iseloomulikke jooni.

Küsida oleks ju veelgi, kuid rohkem ei raatsiks kuidagi viita nii kalli hinnaga aega, pealegi on dekaani kabineti ukse taha kogunenud juba mitmeid üliõpilasi.

T. MURUSALU

HELMUTH SÄREKANNO

Rudolf Pälsoni tänava ühiselamu kollektiivi saadikukandidaadiks on VSÜ «Kalevi» Tartu Territoriaalnõukogu esimees Helmuth Särekanno (valimisringkonnas nr. 28).

Kalevlaste spordijuht sündis 1927. aastal Rapla rajoonis põllupidaja perekonnas. Alg- ja keskhariduse omandas Raplas. 1947. aastal astus sm. Särekanno TRÜ Õigusteaduskonda, mille lõpetas 1954. aastal. Oma tootmisalast tegevust alustas ta 1952. aastal, töötades Tartu Konservitehases varumisala juhatajana. 1953.—1955. a. oli ta Tartu Piimakombinaadis algul dispetšer, hiljem transpordiosakonna juhataja. 1955. aastast asus sm. Särekanno VSÜ «Kalevi» Tartu Territoriaalnõukogu esimehe kohale, kus töötab ka tänapäeval.

O. TRAAT

Teda tunneme me kõik

Vähem kui nädal tagasi tervitasid paljud meist keemiahoone ringauditooriumis Ants Lauterit. Ta jutustas dekaadist, ise täis vaimustust ja vaimukust. Kõigepealt siiski just vaimustust. See võttis mõneltki meist skepsise dekaadi mitme paraaditseva külje suhtes, võttis vähemalt selleks korraks. Tore oli vaadata suure lavameistri ja huvitava inimese armastust oma töö, oma teatri, oma praeguse kodulinna vastu.

Pisut enam kui nädal on nüüd jäänud päevani, mil Kastani tänava internaadi tütarlapsed lähevad valima. Nende valimisringkonna numbriks on 27, nende saadikukandidaadiks Ants Lauter. Ja ehkki isegi meil pole viisiks valimise tulemustest liiga kindlalt rääkida, tahaks seda praegu siiski teha. 27. valimisringkonna valijad hääletavad kindlasti Ants Lauteri poolt. Ning varsti tervitame rahvakunstnikku juba rahvasaadikuna.

Agitpunktis on Ants Lauteri elulugu. Sündinud 1894. a., lõpetas kaubanduskooli, siis asus näitlejana tööle «Estonia» teatrisse. Esimese maailmasõja aastad lõõvad sisse vahe. Edasi aga jälle teater, lava, kunst. Näitleja, direktor, kunstiline juht. Esimene eestlane, kes sai NSV Liidu rahvakunstniku aunimetuse. Nii jutustab paberilehe ühele küljele mahtunud eluloo-piirjoonestik. Aga kui palju võiksid jutustada need, kes on Lauteriga kokku puutunud töös lavastuste kallal, teatrikooliõpingutes. Töökaaslased «Estonia» päevilt meenutavad, kuidas Lauter-lavastaja läks proove kuulama rõdu viimasesse ritta ning nõudis: iga sõna olgu kuulda ka sinna!

Ants Lauterist kõneldes räägitakse tema rangest nõudlikkusest, mille taga on ometi palju heasoovlikkust. Ent Ants Lauterit ei tunne ju mitte ainult lavarahvas. Teda tunneme ometi meie kõik. Osatäitjana või lavastajana on ta hoidnud kõige nooremadki meist pingsas tähelepanus mitme ja mitme õhtu vältel. See ei olnudki ju kuigi ammu tagasi, kui tallinlased erutatult jälgisid «Hamletit», kus Lauter, kunagine hiilgav Hamlet, mängis oma näitlejapalgele nii hästi sobivat kuningas Claudiust. Ja kas maksabki rääkida «Vanemuisest» — siin tehtut on kõigil veel üsna kerge meelde tuletada.

Andekas lavakunstnik, huvitav kõnemees ja tähelepanelik inimene on nüüd saadikukandidaat, peatselt on ta saadik. Kipub pähe selline mõttemõlgutus. Meie saadikud ei saagi olla halvad töötajad oma erialal — muidu ei esitaks nende kollektiivid neid austava

saadiku-ülesande täitmiseks. Kuid vähe on olla tubli kuduja, sportlane, trükitööline, andekas näitleja, kirjanik, saadiku jaoks on seda vähe. Saadik peab saama ka riigitegelaseks, kes tunneb end — kui kõnelda praegustest valimistest — linna peremehena mitte ainult väikestes, vaid ka suurtes asjades; peab saama oma valijate abistajaks nii sõna kui teoga. Ei tahtnud jätta neid viimaseid ridu kirjutamata, sest Ants Lauterist saab kindlasti just selline näitlejat ja riigitegelast ühendav saadik.

E. TOOMET

Silmapaistev kergejõustiklane

Kes küll nii sportlastest kui ka lihtsalt spordihuvilistest ei tunneks Vilve Maremäed! Alles äsjalõppenud TRÜ teaduskondadevahelistel võistlustel sisekergejõustikus saavutas ta kõikidel sisealadel esikohad. Ja veel palju-palju suurepäraseid saavutusi kuulub selle tagasihoidliku Matemaatika-Loodusteaduskonna keemiaosakonna I kursuse üliõpilase nimele.

Oma sportlaseteed alustas ta varakult, olles alles 7-klassilise kooli õpilane. Seejärel, siirdunud keskkooli, alustas ta samaaegselt ka süstemaatilisi treeninguid kergejõustikus, nüüd juba ÜSK Spordikooli õpilasena. Ja sealt õieti algas tema pingerikas võitlus rekordite eest. Treeneri meistersportlase F. Kudu juhtimisel on temast saanud silmapaistev kergejõustiklane, kes Eesti NSV koonduse koosseisus kaitseb Eesti NSV spordiau ka väljaspool meie vabariigi piire.

Kuid mitte ainult rekordid spordialadel, vaid ka teadmised, mis väärivad kõrgeimat hinnet, on pidevalt tema eesmärgiks. Praegu on ta ainsaks üliõpilaseks keemiaosakonna I kursusel, kes sooritas kõik eksamid hindele «väga hea». Siit veelkord kinnitus sellele, et need, kes on tublid spordis, saavutavad häid tulemusi ka õppetöös.

Võime olla kindlad, et Vilve Maremäe ka saadikukandidaadina ei täida oma ülesandeid halvemini kui rekordiomanikuna ja viiemehena.

E. MULTER

Ühiskonnateaduste õpetamisest

teedrite ülesanne, vaid ka kõigi teiste õppejõudude ülesanne. Muidugi õige, maailmavaadet tuleb kasvatada kogu igapäevase tegevuse käigus, kogu õppetöö käigus, kuid on ka päris selge, et oma maailmavaateliste otsingute käigus üliõpilane loomulikult pöördub ühiskonnateaduste poole, sest marksismi-leninismi kateedrid on need, kes peavad noorte maailmavaatele andma teoreetilise karastuse ja kindluse. Sest see ongi nende põhiülesanne. Teised kõik võivad ja peavad sellele kaasa aitama. Tähendab, eelkõige ikkagi ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud on need, kes peavad suutma üliõpilases lõplikku huvi äratada ühiskonnateaduste vastu. See on seda raskem, kui teised teda seejuures halvasti aitavad, kuid ka seda vajalikum.

Kuidas siis seda huvi äratada? Eelkõige juba varemloetletud puuduste likvideerimise teel. Nõupidamisel tõsteti õigustatult üles pedagoogilise ja loengulise meisterlikkuse, oraatorlikkuse küsimus (sm-d Kelder ja Palm). Sm. Palm esitas veidi ebatäpses formuleeringus põhjendatud mõtte, et sügavaist teadmistest üksinda on vähe, on vähe iga teadusharu, ka täppisteaduse õppejõu juures, ühiskonnateaduste õppejõu juures eriti. Sügavaist teadmistest igava otsa seminaris ehitavad laudadele mantlitest barjääri ja selle taga osa üliõpilasi saab segamatult seminari mööda saata, siis lööb ta selle väitega endale näkku, kuna säärase käitumise likvideerimine on eelkõige komsomoligrupi, mitte õppejõu asi. Arvatakse ka, ja õigustatult, et ega maailmavaate kasvatamine ole üksnes ühiskonnateaduste kaesitusviisi juures ei piisa üliõpilaste enamiku juures huvi äratamiseks. On vaja pedagoogilist meisterlikkust, mis haarab endasse sisuka, huvitava loengu koos väljendusrikka, veenva, n. ö. oraatorliku esitamisviisiga. Ja see ongi põhiline, sest kahe mainitud tingimuse olemasolul on võimatu mitte puudutada käsaega, on võimatu hättajäämine küsimustele vastamisel, kui need kuuluvad ikkagi vastava aine valdkonda.

See pole loomulikult kerge ülesanne. Kuid see on tähtsaim. Peamine ei ole õppetööga vahetult mitte seotud teaduslik töö, kuigi ka see on vajalik. Peamine õppeasutuses on õpetamine, kasvatamine ja selleks otstarbeks meisterlikkuse omandamine.

Kui huvi on saavutatud (lugeja on arvatavasti hämmastuses selliseist fantaasia poolt loodud süsteemist, kuid need on vaid autori mõtted ja hea seegi, kui need leiavad teravaid vastuväiteid, sest see tähendaks, et selle küsimuse üle mõeldakse! See on vist siiski parem kui koosolek otsusega paremini õpetada ja õppida), siis kõik ülejäänud küsimused, mis tõsteti üles nõupidamisel, taanduvad teisejärguliseks. Miks? Väga lihtsalt! Õppejõud, kes loeb huvitavalt, ei saa korrata ammutuntut (parallelism kaob, sest õppejõud hoolitseb ise selle eest).

Kirjanduse rohkus jne. kaob olemast probleem, sest üliõpilane püüab nagunii uurida võimalikult rohkem (kõlab väga idealistlikult, kuid selliseid üliõpilasi on praegugi). Sageli formalismi kalduv konspektide nõudmine kaotab mõtte, kuna õppejõul pole vaja kasutada selliseid väheveendavaid teid üliõpilase õppimise kontrollimiseks, see aga tähendab, et iga üliõpilane valib endale individuaalselt kõige sobivama meeldejätmise viisi: konspekt, märkmed, kartoteek, allakriipsutused ja ääremärkused (muidugi isiklikus raamatus) jne.

Ja lõpuks, ammu varjatud probleem ajast. Sm. Ananjeva märkis õigustatult, et ega nüüd, pärast tundide arvu vähendamist, üliõpilastel aega rohkem ei ole. Ikka nurisevad. Võib kindel olla, et kui veelgi tundide arvu vähendada, need üliõpilased ei oska vaba ajaga ka siis ümber käia, sest neil on teda liiga palju käes. Kas see pole paradoksaalne? Sugugi mitte. Üliõpilastel, kes õppisid, tegid teaduslikku tööd, sportisid jne. ühesõnaga — tundsid huvi asja vastu — neil oli aega enne ja nüüd, ei jää üle ega tule ka puudu, sest aeg on neil jaotatud. «Ajapuuduses» virelejatel on ju lihtne psühholoogia — kui temale öelda: tee, palun, seda või teist, vastab ta kindlasti — ei, mul pole aega! Miks? Sest sellise palvega tuletate talle kohe meelde, kui palju asju on tal tegemata: kõik on tegemata! Südamevalu pärast ta keeldub, ja — jätab kõik ometigi tegemata!

Lõpetan, pöördudes viimati mainitud sõprade poole sõnadega, millised lausus Belinski juba möödunud sajandi keskpaigu:

«Kuid nüüd on meil vaja õppida, õppida, õppida! Ütelge, jumala pärast, kas võib meie ajal äratada tähelepanu mõni pooliku haridusega poiss, olgugi talle looduse poolt antud mõistust, tundeid ja talenti!»

A. VINT

KIRJANDUSTEOSTE konkursile esitatud töid

TANTSURINGIS

Sai vähe käidud suvepäikses radu,
ent juba sügis vaatas aknasse.
Nüüd elu uus, kuid siiski vaba lõbu
on märkamatult jäänud südame.

Siin mõned värsid riimi tahtsin seada
ma rahvatantsudest, nad toredad.
Mul tantsuhuvi lapsest saadik kaasas
ning rahvaviisid kaunid, elavad.

Memm esimesest pilgust ära võlub
vist igaühe, keda õpetas.
Meil raske tunnistuseks leida sõnu,
kas tants või Memm, kumb saanud kallimaks.

Kolm korda nädalas meil tantsuproovid,
kaks tundi klassikat ei liiga tee,
sest igaüks meist kogu hingest soovib,
et sõidaksime festivalile.

Üksteise järel uusi liikmeid juurde
tõi üks kui teine tantsu-Maridest.
Kui sõbrasse siin suhtutakse uude
ja algaja siin peagi kodunes.

Kui pärast loenguid tantsutundi tõttad,
siis nagu kodulembust tunnetad.
Kui hea on alatiseks kaasa võtta,
et sõbrad head sul' rahvatantsijad.

Meid ühishuvid enam ühte kandsid,
ka kibedamal ajal käidi koos.
Ning eksamiks meil reipust, jõudu andsid
head sõnad Memmelt, uljas tantsuhoog.

Eelseisvaks suveks indu palju vaja,
et kõik meist tantsuhindeks saaksid «viis».
Me tööst peab jääma kaunis järelkaja
ning jääb, kui seda püüab sõprusring.

«RITSIKAS»

ÜTÜ

VÕISTLUSTÖÖD — AUHINNATÖÖD!

Ainult kuu aega on 1. aprillini, võistlustööde esitamise tähtpäevani. Alanud on kõige pingelisem periood võistlustööde ettevalmistamisel.

Aasta-aastalt on kerkinud nõuded võistlustööde kvaliteedi suhtes, aasta-aastalt on üliõpilased esitanud paremaid ja küpsemaid töid.

Laienenud on võistluse ulatus, meie üliõpilaste tööd võtavad osa ülelinnalisest ja üleliidulisest konkursist.

Mõned arvud: 1953/54. õppeaastal esitati 59 võistlustööd, millest 45 hinnati esimese auhinnaga. 1954/55. õppeaastal — 69 tööd, esimese auninnaga — 43 tööd. 1955/56. õppeaastal — 60 tööd, esimese auhinnaga — 31 tööd.

Aga tänavu, milline on olukord käesoleval õppeaastal? ÜTÜ osakonnanõukogude andmeil 30—35 tööd — see arv kõneleb juba ise enese eest. Pealegi, kui palju neist töist valmib, kui palju tunnistatakse auhinna väärilisteks?

Millest on tingitud osavõtjate arvu selline järsk langus? Kas tõesti meie üliõpilased on kaotanud huvi võistluse vastu? Seda ei tahaks siiski uskuda. Meenutagem kas või niisugust fakti: möödunud aastal jagati rahalisi preemiaid ja raamatuid 4000 rubla ulatuses. Käesoleval aastal loodetakse sellele veelgi lisa hankida.

Põhjus paistab olevat mujal, kaugemal — üliõpilaste teaduslike tööde juhendajais, kateedrites. Pealiskaudnegi võistlustööde nimekirjade vaatlus näitab, et kaugelt mitte kõik kateedrid ei esita üliõpilaste võistlustöid; suur hulk õppejõude, kateedreid suhtub sellesse passiivselt.

Arstiteaduskond loodab tänavu esitada 8 tööd möödunud aasta 16 asemel. Kuid kui võistlustööde esitamisest võtaksid osa ka anatoomia-, biokeemia-, hospidalkirurgia-, hügieeni- ja stomatoloogiakateedrid, kes pole seda enam aastaid teinud, siis poleks olukord kaugeltki mitte nii katastroofiline.

Kui kehakultuuriosakonna kergejõustiku-, suusatamise- ja raskejõustikukateedrid suhtuksid tõsiselt võistlustööde küsimusse, siis ei oleks osakonna võistlustööde arvuks 2—3, vaid hoopis rohkem.

Möödunud aastal ei esitanud vene keele ja kirjanduse kateedrid ühtegi võistlustööd. Ja ometi juhendavad need kateedrid paarisada üliõpilast kursusetööde, diplomitööde, teaduslike ringide ettekannete kirjutamisel. Kas tõepoolest pole ühtki auhinda väärivat tööd?

Meenutagem, et 1953. a. esitas dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder 5 auhinnatööd. Ja pärast seda — mitte ühtegi. Miks?

Meil räägitakse palju üliõpilaste pedagoogilisest ettevalmistusest, kuid auhinnatöid pedagoogikakateedrist pole oodata. Niisiis põhjus on eelkõige kateedrite passiivsuses. Sageli on nii, et üliõpilased kirjutavad auhinnaväärilisi töid, kuid sellele ei pööra tähelepanu juhendav õppejõud ega kateedrijuhataja, ja üliõpilasel puudub julgus ise pakkuda oma tööd auhinnatööks. Mõned (näiteks NLKP ajaloo, dialektilise ja ajaloolise materialismi, pedagoogika) kateedrid on hoopiski eemaldunud üliõpilaste iseseisva teadusliku töö suunamisest ja loomuliku.t pole siis ka võistlustöid oodata.

Esimene aprill pole enam mägede taga, kuid sellegi lühikese aja jooksul võidaks palju teha, kui kõik kateedrijuhatajad, kõik õppejõud, kes juhendavad üliõpilaste teaduslikku tööd, vaataksid hoolikalt läbi käesoleva õppeaasta jooksul tehtud tööd ja esitaksid t õ e l i s e l t väärtuslikud neist võistlusele.

H. RATSEP,
TRÜ ÜTÜ nõukogu aseesimees

ÜHEST VÄIKSEMAST RINGIST

Kui kõnelda Üliõpilaste Teadusliku Ühingu mikrobioloogia- ja nakkushaiguste ringist, tuleb esmajoones märkida, et ta on liikmete arvult üks väiksemaid kogu ülikoolis, kuid... sellest allpool.

See oli enam kui kaheksa aastat tagasi, kui 12. detsembril 1948. a. grupp oma ala entusiaste kogunes ringi esimesele koosolekule. Möödusid aastad täis rohket tööd. Vahepeal on juba kõik ringi asutajad lõpetanud ülikooli, siirdunud tööle (ja ka mitte üksnes asutajad). Eesti NSV Teaduste Akadeemia Meditsiinilise Instituudi mikrobioloogialaboratooriumi juhataja tööpostil töötab J. Teras, rida teisi andekaid ringi endisi liikmeid, nagu Jannus ja Lentzner on jätnud selja taha ülikooli.

Olgugi et ringi liikmete arv on kogu aeg püsinud alla kümmet, on ringi liikmetel iga aasta valminud mõni konverentsi- või auhinnatöö. Üks töö leidis 1950. aastal isegi üleliidulist tunnustust. Need on faktid, mis panevad pead murdma nii mõnegi suurema ringi juhatuse. Kõik see on siiski minevik. Kuid ka ringi olevik-tulevik pakub samalaadset rõõmustavat pilti: seitse ringi liiget töötavad oma tööde kallal. Uurides Tartu Linna Nakkushaigla baasil infektsioonihaiguste dünaamikat, üliõpilased Kuus ja Teder püüavad lahendada patogeense agensi toimel inimorganismis vallandunud perioodiliste muutuste probleemi, ringi liige Leesik uurib õhuioonide toimet mikroobidele, Harju — aerosoolide kasutamist tuberkuloosi diagnostikas ja ravis, üliõpilased Allikajaka ja Streng — difteeria esinemist, bioloogilise meetodi kasutamist tuberkuloosi diagnostikas uurib üliõpilane Türi. Kahel üliõpilasel, Türil ja Harjul, valmivad kevadeks võistlustööd.

Innu ja aktiivsusega võtavad nii ringi liikmed kui ka kateedri õppejõud osa ringi töökoosolekuist.

Selline on lühidalt selle väikese ringi minevik-olevik-tulevik.

E. KUUS, V. RAV

FESTIVALI KONKURSILT

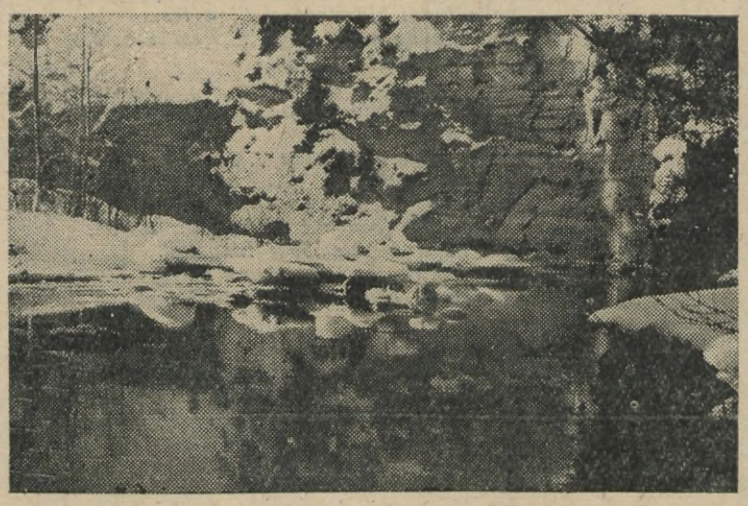

Märgusõna «Loodus ja mõnda...»

Lehakultuur ja sport

Äsjatoimunud kergejõustiku-võistluste puhul

Kuigi sellest aastast on vaevalt möödunud kaks kuud, on mitmed meie kergejõustiklased viibinud võistlustules juba neli korda.

TRÜ kergejõustiklased alustasid varakevadiste võistluste sarja edukalt. Olles võitnud kõrgemate koolide võistlustel esikoha, näitavad nad kahtlematult oma kuuluvust NSVL üliõpilaskergejõustiklaste paremiku hulka. Nõukogude Liidu üliõpilaste üha kasvav huvi kergejõustiku vastu, spordibaaside pidev avardumine põhjustavad tagajärgede kiiret kasvu. See teeb TRÜ kergejõustiklastele järjest raskemaks mitmete aastate jooksul saavutatud esikohtade kaitsmise, seades meie ette ülesande kõrvaldada senises töös esinevad vead ja puudused. Seda on võimalik saavutada ainult terve kollektiivi kaasabil, alustades kergejõustiku aktiivist ja lõpetades «spordi vaenlastega».

Ka viimased teaduskondade sisemised ja teaduskondadevahelised kergejõustikuvõistlused viitasid reale puudustele meie ülikooli spordielus.

Vaadeldes võistlustagajärgi näeme ka palju rõõmustavat. Püstitati rida uusi rekordeid ja rekordilähedasi tagajärgi. Ka oli rõõmustavaks asjaoluks, et kergejõustiku senise koondvõistkonna kõrvale on tõusnud mitmed heade füüsiliste võimetega kergejõustiklased, nagu Saul Matemaatika-Loodusteaduskonnast, Loodus ja Ritsing Ajaloo-Keeleteaduskonnast, Kiris ja Rudi Õigusteaduskonnast, Martins ja Kaljend Majandusteaduskonnast, Sontag, Kono ja Kaarna Arstiteaduskonnast. Eriti rõõmustas rohke osavõtt tehniliselt ühest raskemast alast, 25 m tõkkejooksust teaduskondade sisemistel võistlustel, sest varematel aastatel juhtus, et see ala tuli osavõtjate puudumise tõttu välja jätta isegi TRÜ sisekergejõustiku võistluste kavast. Teiseks rõõmustavaks alaks oli kolmikhüpe nii meestele kui ka naistele, hooga ja hoota, kus saavutati kõrgeid tagajärgi.

Teatevahetus 10×2 saalipikkust Mat.-Loodustead. ü.õp.laste Otsa ja Palmi vahel.

J. UNGERI fotod

Võistluste tehnilised tulemused olid järgmised: 20 m lähtejooksu meestele võitis P. Kaseoja 3,0 sek. Parim aeg kuulus J. Jürgensteinile, kes eeljooksus saavutas 2,9 sek.; 25 m tõkkejooksu võitis järjekordselt H. Tiik (Arstitead.) 4,0 sek. Sama teaduskonna üliõpilane E. Pütsepp saavutas teise koha 4,1 sekundiga. Hoota ja 11 m hooga kolmikhüppe esikohad uute TRÜ rekorditega kuuluvad J. Jürgensteinile tagajärgedega vastavalt 9,18 m ja 12,35 m. Paremuselt järgmine oli I. Kivi (KKO) tagajärgedega vastavalt 8,92 ja 11,70 m. Kõrgushüppe võitis üllatuslikult J. Ungeri ees Tiirik (Mat.-Loodustead.), ületades kõrguse 1,70 m. Ka Ungerile märgiti sama tagajärg.

Naistest oli tugevaimaks võistlejaks Vilve Maremäe (Mat.-Loodustead.), tulles 5-kordseks TRÜ meistriks. 20 m lähtejooksus märgiti ajaks 3,3 sek. ja 25 m tõkkejooksus uue TRÜ rekordina 4,3 sek. (eeljooksus). Lõppjooksus jäi ta tagajärjeks 4,4 sek. Hoota kolmikhüppes saavutas ta järjekordselt seitsme ja poole meetrilise tagajärje (7,49 m) ning kõrgushüppes ületas ta 1,45. Viienda meistritiitli saavutas ta teatejooksu võistkonnas. Teisele kohale tulid 20 m lähtejooksus H. Mägi (Arstitead.) 3,5 sek, 25 m tõkkejooksus V. Kõva (KKO) 4,6 sek. Hoota kolmikhüppes kuulusid teine ja kolmas koht lähedaste tagajärgede ja võistlejate isikliku rekordiga vastavalt V. Kõvale (7.10) ja H. Mägile (7.09). Kõrgushüppes tuli teisele kohale A. Pakosta 1.40 (Ajaloo-Keeletead.) Teatejooksu võitis Matemaatika-Loodusteaduskond ajaga 1.17,3.

20 m lähtejooksu võitis H. Tiigi ees P. Kaseoja

Välisaladest olid tublimad naiste 400 m jooksus E. Pennonen (Ajaloo-Keeletead.) 73,4 sek.; kettaheites ja kuulitõukes V. Kõva tagajärgedega 30.26 ja 11.26. Samadel aladel saavutas A. Pakosta 27.61 ja 10.64, tulles nende tagajärgedega teiseks.

Meeste välisaladel jaotusid esikohad järgmiselt: 1000 m jooks — T. Viitso (Ajaloo-Keeletead.) — 2.57,7; 3000 m käimine — J. Maldre (Mat.-Loodustead.) 14.34,6; kuulitõuge V. Kuik (Mat.-Loodustead.) 13.23; kettaheide R. Zupping (Arstitead.) 40.14 ja vasaraheide R. Zupping 45.68.

Teaduskondade paremusjärjestus: Matemaatika-Loodusteaduskond 922,5 p., Arstiteaduskond 598 p., Majandusteaduskond 507 p., Ajaloo-Keeleteaduskond 443 p. ja Õigusteaduskond 315,5 p.

Kuigi võistlused näitasid mitmete noorte, suurte füüsiliste eeldustega üliõpilaste olemasolu, tegeleb süstemaatiliselt kergejõustiku treeninguga neid märksa vähem.

Eelmise aastaga võrreldes teaduskondade sisevõistlustest osavõtu osas tuleb märkida tagasiminekut Matemaatika-Loodusteaduskonnas ja Ajaloo-Keeleteaduskonnas, samuti oli vähene osavõtt Arstiteaduskonnas meesvõistlejate poolt. Mida suurem on võistlejate arv teaduskonna sisemistel võistlustel, seda õigem ja kergem on teaduskonna koondvõistkonna koostamine. Millega tuleks seletada vene osakonna üliõpilaste täielikku eemalejäämist (peale Savihhini — Mat.-Loodustead. ja Pennoneni — Ajaloo-Keeletead.). Kas tegeldakse nendega vähem või ei ühti nende huvid kollektiivi omadega?

Suuri raskusi paistab olevat meie teaduskondades organiseerimisega. Raske on koostada võistkondi: seda näitavad kujukalt tehniliste ülesandmiste hilinemised, samuti registreeritud võistlejate mitteilmumine. Kergejõustikus on paremaid tulemusi saavutanud organiseerimistöös Arstiteaduskonnas E. Vasar ja Mat.-Loodusteaduskonnas J. Maldre. Mida arvavad nemad ja ka teised asjasthuvitatud neist küsimustest?

Ei saa mainimata jätta ka vähest pealtvaatajate arvu. Paljusid huvitab küsimus: miks hoidub ülikooli juhtkond spordielust nii kaugele? 30 kutse saajast vastasid oma tulekuga võistlustele ainult 3—4 seltsimeest. Rõõmustava sündmusena tuleb märkida võistluste avamist TRÜ parteibüroo sekretäri E. Laasiku sõnavõtuga. Edaspidi sooviksid kergejõustiklased võistlustel näha ka teisi seltsimehi ülikooli juhtkonnast ja õppejõududest. Äärmiselt vähe oli muidugi ka üliõpilasi-pealtvaatajaid, mis on iseloomustavaks nähtuseks paljudel teistelgi võistlustel. Hoopis teisiti on lugu selles suhtes meie naabrite juures — EPA-s. Kes on käinud jälgimas matšvõistlusi TRÜ ja EPA-ga, see teab, et TRÜ üliõpilasi võib pealtvaatajate seas vähe leida. Võistlejaid ergutavad aplausid kuuluvad enamuses EPA sportlastele. Mispärast on see nii?

Teravalt torkab silma meie paremate kergejõustiklaste kehakultuuriosakonna üliõpilaste eemalejäämine võistlustest. Ei startinud L. Kepp, L. Rannap, A. Munk, T. Tarik, T. Sõlg jt. Selles pole kindlasti süüdi ainult kehakultuuriosakonna III kursusel toimuv pedagoogiline praktika, II kursuse õppevaheaeg ja I kursuse suusalaager. Viga on siin rohkem selles, et nende osavõtt juhendi järgi polnud mitte võistkondlik, vaid individuaalne. Kehakultuuriosakond muidugi ei või esineda ühe täisvõistkonnaga teiste vastu, mis vähendaks viimaste huvi, vaid võrdsustatult kas kursuse võistkonnaga või mõne muu kombinatsiooniga. Suur ülekaal halvab eriti väikeste teaduskondade huve. Õigus- ja Majandusteaduskond võtavad paremini võistlustest osa alles sellest ajast, kui nad eraldi võistkondadena hakkasid omavahel konkureerima.

Eeskujuks teistele võib seada Majandusteaduskonna üliõpilaste organiseeritust ja kollektiivsust, kes võitsid väikse teaduskonnana, vaatamata ühe kursuse praktikal viibimisele III koha Ajaloo-Keeleteaduskonna ees.

Nagu näete, on mitmeid probleeme, mille lahendamisel saab kõige paremini kaasa aidata terve ülikooli kollektiiv. Kirjutage oma arvamustest «Tartu Riikliku Ülikooli» toimetusele.

H. UNGER

FÜÜSIKAOSAKOND VÕITIS RÄNDKARIKA

18. ja 19. veebruaril k. a. toimusid TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna 1957. a. talvised kergejõustiku esivõistlused. Esimesel päeval toimusid võistlused TRÜ staadionil. Võitjaiks üksikuil aladel tulid: V. Kuik (füüsikaosak.) kuulitõukes tagajärjega 13,29 m, H. Väikene (geograafiaosak.) 1000 m jooksus ajaga 3.05,4 min., J. Maldre (geoloogiaosak.) 3 km käimises ajaga 15.16,6 min., E. Käiss naiste kuulitõukes (8,15 m), kuna aga naiste 300 m jooksus võistlejaid ei olnud.

Teisel päeval toimusid võistlused TRÜ võimlas. Naiste aladel tuli neljakordseks teaduskonna meistriks keemiaosakonna I kursuse üliõpilane V. Maremäe (20 m lähtejooks — 3,4 sek., 25 m tõkkejooks — 4,4 sek., kõrgushüpe — 1,40 m, hoota kolmikhüpe — 7,48 m). Meeste aladel võitis V. Kuik veel 20 m lähtejooksu tagajärjega 3,1 sek., 25 m tõkkejooksu — 4,4 sek. Kõrgushüppe võitis F. Savihhin tagajärjega 1,70 m (väljaspool võistlust 1,75 m). J. Saul (füüsikaosak.) võitis hoota kolmikhüppe — 8,36 m.

Võistlused näitasid, et paremini oli ette valmistunud füüsikaosakond, võites järjekordselt rändkarika. Teiseks tuli geograafia- ja kolmandaks matemaatikaosakond.

K. SAAVA,
peakohtunik

Toimetaja R. AULING

MB 01233 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 741

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala[illegible]

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (327) Reedel, 8. märtsil 1957. a. X aastakäik

10. märts on kohalike nõukogude valimiste päev.

Hääletame üksmeelselt kommunistide ja parteitute bloki kandidaatide poolt!

Kõik valima!

«10. märtsil kõik valimiskastide juurde» — sellises või pisut teistsuguses sõnastuses on see mõte juba üsna tükk aega vastu vaadanud loosungitelt agitpunktides, ajaleheveergudelt, on kostnud raadiodiktori suust. Nüüd lahutab meid 10. märtsist veel üsna vähe aega: valimised on ülehomme.

Möödunud kuud olid eriti töörohkeks ajaks agitaatoritele, saadikukandidaatidele ja valimiskomisjonide liikmetele. Need sajad ülikooli kollektiivi liikmed, kes valimiseelsest tööst nii või teisiti osa võtsid, teavad seda omast käest. Valimiseelsel tööl oli tänavu teravam ja huvitavam iseloom kui varematel aastatel, sest aasta, mis on möödunud partei XX kongressist, ei ole läinud kasutult. Suuremaks on läinud valijate aktiivsus mitmesuguste küsimuste ülestõstmisel, tõsisemaks nende nõudlikkus. Nagu ikka avameelsete kõneluste ajal, oli ka valimiseelsete vestluste ja kontumiste käigus palju vaidlusi, tõsteti üles hulk üsna keerukaidki probleeme, esitati palju seisukohti ja kaalutlusi.

Kui hakata mõtteid mõlgutama vaidluste ja arutluste sisu üle, siis tõusevad muuhulgas ilmekate vastanditena esile kaks äärmust lähenemises probleemidele. Küllap nii mitmelgi agitaatoril tuli kohtuda valijatega, kes suhtusid skeptiliselt paljusse meie ümber toimuvasse, kes meie elust püüdsid näha ainult halbu fakte ja sulgesid silmad kõigele positiivsele. Ja kui agitaatori noorus näitas, et tegemist on üliõpilasega, eks siis oli puhuti ohkamistki: «Oh, pojake, mis nüüd see tänapäeva üliõpilase elu on. Vaat vanasti, siis oli alles ülikool ja olid alles üliõpilased . . .»

Teiselt poolt aga kogesid need agitaatorid ja kõnelejad, kes arvasid, et tuleb jutustada ainult meie elu headest külgedest ja maha vaikida väärnähtused, et selline lähenemine on sügavalt vale. Nad kogesid seda varsti, sest praegune valija oskab ja julgeb vaadata elule avameelselt. Teoreetiliselt on ju ikka tunnistatud sellise avameelsuse vajadust, aga kurikuulus seisukoht «Meie oma on ikka kõige parem» segas kahtlematult kaua ja tõsiselt asjalikke kõnelusi meie elu üle. Partei XX kongress, partei Keskkomitee pleenumid, mis on toimunud viimaste aastate jooksul, näitasid eeskuju asjalikeks kõnelusteks, mis oleksid vabad nii ühekülgsest üleskiitmisest kui ka sama ühekülgsest mahalaitmisest. Sellest eeskujust õpiti valimiseelse selgitustöö kestel, sellest peab õppima kogu aeg, sest ainult elu igakülgne vaatlemine laseb hinnata küsimusi õigesti.

Ka Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikuid tahaksid nende valijad näha elu igakülgselt nägevate inimestena. Ei ole juhus, et valimiseelsetel koosolekutel kõneldi sageli lahendamata probleemidest. Tõsist nõudlikkust ei tule ära segada saavutuste ühekülgse eitamisega. Tõsine nõudlikkus tähendab saavutuste ja puuduste nägemist selleks, et esimesi oleks ikka rohkem, teised aga kaoksid. Üliõpilased esitasid mitmesuguseid kriitilisi arvamusi ülikooli töö kohta, sageli kritiseeriti Tartu kaubandusorganisatsioonide tööd, paljud ja paljud valijad ütlesid, et nad nõuavad korteriolude parandamist. Kõik see tähendab, et Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu uue koosseisu ees on suured ülesanded. Selle koosseisu ees seisab kaks aastat pingelist tööd, millest 1959. aastal aru andes peab räägitama edusammudest — teisiti ei või see olla.

Käed on ju praegu tööks lahti rohkem kui kunagi varem. NSV Liidu Ülemnõukogu viimase istungjärgu otsused kõnelevad sellest selget keelt. Uutest põhimõtetest räägivad needki muudatused, mis on sündinud ülikoolide elus. Ka siin on nüüd rohkem kohta iga dekaani, iga õppejõu, iga üliõpilase algatusvõimel. See on uus suund meie elus, ja tore suund.

Sellistele küsimustele mõtleme valimiste eel. On vaieldud ja arutatud. Pühapäeval aga, selleks et anda volitused uutele saadikutele, kelle ülesandeks on jätkata tööd uue hooga — kõik valima!

Agitpunktis nr. 2

Agitpunkti nr. 2 korraldusel toimub laupäeval, 9. märtsil algusega kell 20 TRÜ aulas noorte valijate õhtu.

Kavas ettekanne, millele järgneb kontsert. Lõpuks tants.

Agitpunkti juhataja

TRÜ FESTIVALI ORGANISEERIMISKOMITEE STAABIS

Staabi esimesel nõpidamisel jaotati tööülesanded järgmiselt: staabi ülem — O. Kuuli, asetäitja — Õ. Vasari, konkurssideks registreerimine ja programmide koostamine — M. Rummo, konkursside ruumide jt. majanduslikud küsimused — E. Illak, jooksvad teated ja näitlik agitatsioon — S. Põldots.

Kollektiividel ja üksikesinejatel registreeruda kõikideks konkurssideks hiljemalt 11. märtsiks s. a.

Tekkinud küsimustega võib pöörduda komsomolikomiteesse iga päev kl. 10—12 ja 16—19.

Veel kord teadmiseks isetegevuslastele!

Esimesed festivali konkursid toimuvad:

12. märtsil ansamblitele ja solistidele Ametiühingute Nõukogu Tartu Kultuurihoones;

15. märtsil instrumentaalansamblitele ja -solistidele Tähe tn. klubis;

17. märtsil rahvatantsurühmadele TRÜ aulas.

ÜTÜ NÕUKOGUS

4. märtsil toimus järjekordne TRÜ ÜTÜ nõukogu koosolek, kus arutati XI üliõpilaste teadusliku konverentsi korraldamise küsimusi. Konverents algab 17. aprilli õhtupoolikul plenaaristungiga TRÜ aulas. 18. aprilli päeva jooksul toimub töö sektsioonides, kusjuures ülikoolis õppetööd sel päeval ei ole. 19. aprilli õhtupoolikul esinevad sektsioonides külalised ning sellele järgneb õhtul lõpp-plenaaristung. 20. aprillil tutvuvad külalised ülikooli ja Tartu linnaga.

Konverentsitööde ÜTÜ üleülikoolilisele nõukogule näituse korraldamiseks esitamise viimaseks tähtpäevaks on 1. aprill (25. märtsi asemel).

RAHVUSVAHELISE NAISTEPÄEVA PUHUL

Ühest vastuolust

8. märts on kujunenud meil naiste saavutuste paraadpäevaks nii tööalasel kui ka ühiskondlik-poliitilisel alal. Ajalehed ja ajakirjad pühendavad lehekülgi naiste saavutustele meie elu mitmesugustel aladel ja õigustele ja abile, mis on antud naistele Nõukogude Liidus.

Aga . . . vastandite võitlus ja ühtsus on materialistliku dialektika olemus ja tuum. Kõigile esemetele ja nähtustele on omased seesmised vastuolud, mille lahendamine on arenemise allikaks. Lubatagu mul peatuda ühel vastuolul naiste elus. See on meil praktiliselt ikka veel poolikult lahendatud vastuolu naise-töötaja ja naise-perekonnaema vahel. Ma ütlen praktiliselt poolikult lahendatud, sest teoreetiliselt on see küsimus meil lahendatud juba 1917. aastast alates.

Pärastsõjaaegses taastamistöös, kus kõik jõud olid suunatud sõjajälgede hävitamisele, jäi see küsimus paratamatult tahaplaanile. Nüüd aga, kus me oleme taastanud ja osaliselt ületanudki sõjaeelse taseme ja saavutanud sellega vajaliku materiaalse baasi, on see küsimus NLKP XX kongressi otsustes täie teravusega üles tõstetud.

Naise-töötaja kõrval olid vahepeal peaaegu täiesti tähelepanust kõrvale jäänud naise-perekonnaema ülesanded. Kuigi hädavajalik on ses küsimuses alati olnud tehtud, ei saa me VI viisaastakul enam leppida ainult hädavajalikuga. Eriti oli nõrgenenud ema tööalase ja ka koduse töö koormatuse tõttu järelvalve nende üle, kes tulevad pärast meid, kes peavad meilt teatepulga üle võtma. Sellest tingituna esineb mitteküllaldast õppeedukust, ebakultuurset käitumist õpilaste juures ja isegi hulgiaanitsemise nähtusi noormeeste hulgas jne. Eks ole too kurikuulus lõngus ka selle produkt? Mis on väljapääsuks? Mõningad väikekodanlike igandite kandjad ütlevad: naised tagasi koju! Muidu ei tulevat tervest perekonnaelust midagi välja. Kahjuks esineb selliseid vaateid ka muidu üsna eesrindlike meeste, isegi partei liikmete hulgas. Kuid nad ei arvesta seda, et naised ei lase end enam tagasi suruda kolme kurikuulsa «K» juurde. Pealegi on üks ravimatuid sõjahaavu see, et paljud naised on ja jäävadki perekonna ainutoitjateks.

Õige väljapääs on näidatud NLKP XX kongressi otsustes. Sm. Hruštšov ütles oma aruandekõnes NLKP XX kongressile: «Nõukogude perekonna igapäevase elu parandamiseks tuleb suurendada majapidamistööd kergendavate masinate ja toodete — koduste elektriseadmete, pesupesemismasinate, õmblusmasinate ja täiusliku köögiinventari väljalaset, kusjuures tuleb saavutada nende kaupade odavamaks muutmine! (Praegused pesupesemismasinad pole oma hinnalt naistele, kes on oma perekonna ainutoitjad, kaugeltki kättesaadavad).

Tuleb täiustada ja parandada ühiskondlike toitlustusasutuste võrku, nii et perekonnal oleks tõesti odavam süüa sööklas kui kodus, toota rohkem odavaid ja nägusaid valmisrõivaid nii lastele kui ka noorukeile-kooliõpilastele. Tuleb laiendada lasteasutuste võrku ja erilist tähelepanu pühendada sellele, kus ja kuidas saavad õpilased veeta oma vaba aega. Kuigi Tartus on avatud hulk lastesõimi ja lasteaedu, on vanematel väga raske leida kohta, kuhu nad võiksid rahuliku südamega saata oma õppureist võsukesi. Kooliõpilased on meil peaaegu täiesti tänavale jäetud. Kas on meie ehitusorganid mõelnud sellele, et jättes aastateks valmis ehitamata maju, raskendavad oluliselt emade kasvatustööd? On ju palju kergem eraldada lastele oma nurka avaras korteris, on ju palju rohkem praktilisi võimalusi korraldada lastele kokkutulekuid vanemate silma all kas või kahetoalises korteris, kui ühes ruumis, mis on elutuba, magamistuba, vanemate tööruum, köök ja kõik kokku?

Ma olen ülikooliga seotud alates 1954. a. Ja sellest ajast on juttu olnud ülikoolile lastesõime ja lasteaia avamisest. Kas ei peaks ülikooli administratsioon ja ametiühing täna häbi pärast lausa punetama, et 1957. aastaks pole jutust ikka veel kaugemale jõutud?

Ülehomme, 10. märtsil valime uusi rahvasaadikuid Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogusse. Nende hulgas on palju kandidaate ka TRÜ-st. Meie, naiste sooviks on, et nad rakendaksid oma jõu ja oskuse selleks, et naised lõpuks tegelikult vabaneksid koduste pisitööde saastast, et nad aitaksid kaasa selleks, et Tartu linnas viidaks täide ja ületataks NLKP XX kongressi otsuste see osa. Olge kindlad selles, et meie, naised, ei jää midagi võlgu, et meie paranenud elu-olustikulistes tingimustes töötame veelgi jõudsamini ja paremini ja et meie saavutused tuleval aastal 8. märtsil ületavad neid, millest teie loete kõikidest tänastest lehtedest.

Üks töötavatest naistest

NAINE — ÜHISKONNA ÜMBERKORRALDAJA

Meenutades seda, et nelikümmend aastat tagasi — rahvusvahelisel naistepäeval — algas Venemaal võimas rahvarevolutsioon, millest esmakordselt võtsid ulatuslikult osa naistöölised, soovin siiralt, et meie noored iialgi ei unustaks seda kuulsusrikast eluteed, mille on ära käinud nõukogude naine võitluses sotsialismi võidu eest. See võitlustee on määratu suureks revolutsiooniks inimkonna ajaloos. Ta tulemuseks on uute omadustega inimese sünd, kelle revolutsiooniline teadlikkus ja tõeliselt humaanne tunnete maailm on vajalikuks tingimuseks, et täita järjest suuremaid ülesandeid ühiskonna ümberkorraldamisel.

Professor H. MOOSBERG,
NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja

8. märts — naiste saavutuste ülevaatuse päev

8. märts — rahvusvaheline naistepäev — on töötava naise meeldivaks austamise päevaks, kuid ühtlasi ka naiste töövõitude ja saavutuste ülevaatuse päevaks. Ma ei tahaks pikemalt peatuda suurtel nõukogude naiste õigustel ja saavutustel, milledest kodanlike maade naised vaid unistada võivad, kuid ma tahaksin vaadelda pisut meie ülikooli kitsast naistöötajate ringi, kes tavalises tööprotsessis nagu silma ei paistakski, kuid kes sipelga usinusega täidavad oma tööülesandeid. Nad on pisikesteks ratasteks meie suures administratiiv-aparaadi kellavärgis, kellede väheajaline eemalejääminegi kohe häirib kogu «kellavärgi» normaalset käiku. Nii oligi hiljuti haige vanem masinakirjutaja Klavdia Rõžova ning kohe tekkis töö kuhjumine. Hea töötempo tervenemist andis oodata: kuigi teda saab kergesti asendada teisega, ei leita tematoolist nii kergesti. Hoolsalt ja alati vastuvaidlemata täidab ülesandeid masinakirjutaja Erika Pau. Vähe sellest, et ta kiirelt töötab, ta on ka väga ökonoomne. Teda häirib väga, kui laost saadud paber osutub praagiks transpordil lohaka ümberkäimise tõttu.

Kes ei tunneks üle kolmekümne aasta ülikoolis töötanud kantselei juhatajat Alvine Kurge, kelle vastutulelikust ja abivalmis suhtumisest ametiasjusse võiksid eeskuju võtta temast nooremad.

Suure innuga töötamas leiame veel paksude raamatute kallal pearaamatupidaja asetäitjat Elsa Odratsit, kes oma vabast ajast pühendab palju käsitööle ning ühiskondlikus tööski ei jää kõrvale.

Meie ülikooli administratiivaparaadis töötab veel palju teisigi tublisid naisi, kes kõige suurema püüdlikkusega tahavad kaasa aidata meie suure õppeasutuse tugevuse kasvule.

I. MAAROOS,
TRÜ teaduslik sekretär

SOOVE JA ARVAMUSI

Sooviksin, et kõik mehed õigesti hindaksid seda panust, mida meie naispere, eriti aga meie emad, annavad oma perekondadele kodus ja ühiskonnale oma igapäevasel tööpostil. Neile meestele aga, kes veel arvavad, et naise töö ühiskonnas on kergem, soovitaksin kas või üheks päevaks aastas vahetada oma naisega osad ümber ja võtta oma õlgadele abikaasa kogu päevane töökoorem.

Sooviksin, et Õigusteaduskonna naisüliõpilaste pere sportlike ürituste läbiviimisel mitte nii kergelt ja ilma võitluseta ei annaks alla oma teaduskonna meesüliõpilastele ning edaspidi ei annaks neile enam põhjust öelda: «Ah! Tütarlastest ei saa ju asja!»

V. KELDER,
Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

Soovin naistepäeval, et TRÜ tütarlapsed hakkaksid senisest palju rohkem tegelema suusaspordiga, selle nii huvitava ja tervisliku spordialaga. Oleks aeg loobuda mugavatest sisestest spordialadest ja karastada oma organismi värskes õhus.

E. ABEL,
suusaspordi kateedri õppejõud

*

Naised on jõud! Eriti kui nad on koondunud, kuid seda juhtub harva.

Festivali staabi neli naist
(ja üks mees)

*

Mulle tundub, et ülikoolis on kõik toredad tütarlapsed, vastutulelikud ja ilusad.

Naistepäevast ei tea midagi arvata, sest olen poissmees.

MADIS SAARMA,
peahoone valvur

*

Kui just naistepäeva puhul midagi peab ütlema, siis võiks järgmist: tütarlapsed on poistest igalpool kenamad, paremad ja korralikumad. Eriti paistab silma naisüliõpilaste toldukappide korrasolek. Vähemalt naistepäeva puhul on vist viisakas niisugust arvamust avaldada.

Haldusprorektor V. SIMM

*

Naistepäeva puhul võiksid kateedrites mehed oma naiskolleegide eest loengud ära pidada.

P. PALMEOS,
soome-ugri keelte kateedri dotsent

*

Naistepäevaks 1957. Naine mehe ideaalina on, või vähemalt peaks olema, pooleks tema sisemaailmast, samuti mees naise ideaalina. Optimaalselt õnnelik juhus oleks, kui need «pooled maailmad» moodustaksid kokku ühe tõeliselt tervikliku, võimalikult igas suhtes rahuldust pakkuva viljaka ning produktiivse pisikoondmaailma.

VILLEM ERNITS

*

Naistepäeva tuleb pühitseda kui ta on olemas. Kalendris peaks aga olema ka päev, mis oleks pühendatud meestele.

A. SOKKA,
kehalise kasvatuse ja sporditeooria kat. van.-laborant

PARTEI ELU

Kvalifitseeritud õpetajaid koolidele

Iga aastaga suureneb Tartu Riikliku Ülikooli lõpetajate arv, keda suunatakse tööle õpetajatena üldhariduslikesse koolidesse. Kui 1954. aastal näiteks suunati koolidesse kehakultuuriosakonna lõpetajaid 15, matemaatikuid 8, bioloogе 11, füüsikuid 6, siis 1956. aastal juba kehakultuurlasi 18, matemaatikuid 13, bioloogе 14, füüsikuid 10. Ka suurem enamus Ajaloo-Keeleteaduskonna lõpetajaid asus tööle õpetajatena.

Vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu määrusele ongi ülikoolide üheks ülesandeks kõrge kvalifikatsiooniga pedagoogilise kaadri ettevalmistamine meie üldhariduslikele koolidele. Kahjuks aga esines selle ülesande täitmisel tõsiseid puudusi meie ülikooliis, sest sõjajärgsel perioodil orienteeruti kaadri ettevalmistamisel mitmesugustele spetsiaalsustele ega pööratud vajalikku tähelepanu õpetajate ettevalmistamisele.

Hiljutitoimunud TRÜ parteibüroo koosolekul, millest võtsid osa ka dekaanid ja vastavate kateedrite juhatajad, arutati küsimust õpetajate ettevalmistamise olukorrast TRÜ-s.

Põhjaliku arutluse tulemusena vastuvõetud otsuses nähakse ette konkreetsed abinõud õpetajate kaadri ettevalmistamise parandamiseks TRÜ-s.

Kõigepealt on oluline, et üliõpilane teaks, milliseks tegevuseks ta valmistub, sest vastava noiaku olemasolu on väga tähtis pedagoogiliste ainete sügavaks ja teadlikuks omandamiseks. Leiti otstarbekohaseks Matemaatika-Loodusteaduskonna vanematel kursustel läbi viia hargnemine nii, et teoreetilises harus pandaks pearõhk teadlaste ja teiste spetsialistide ettevalmistamisele, pedagoogilises harus aga süvendataks ja laiendataks pedagoogiliste ainete õpetamist.

Kui Ajaloo-Keeleteaduskonna õppeplaanid põhiliselt rahuldavad õpetajate ettevalmistamise vajadusi, siis Matemaatika-Loodusteaduskonnas nõuavad praegu kehtivad õppeplaanid põhjalikku ümbertöötamist. Uutes õppeplaanides (need kinnitatakse järgmisel Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu koosolekul) tuleb täiendavalt ette näha psühholoogia ja koolitervishoiu õpetamist, klassivälist pedagoogilist praktikat ja rida fakultatiivseid aineid (näiteks ilmekas lugemine).

Et üldhariduslikud koolid vajavad põhiliselt laia profiiliga õpetajaid, siis leiti vajalikuks TRÜ lõpetajatele ka sellise ettevalmistuse andmist kahel teel:

a) laiendades Matemaatika-Loodusteaduskonna lõpetajate profiili täiendavate ainete õpetamise näol (mis kajastuks ka uutes õppeplaanides). Selle tulemusena saaksid näiteks füüsikaosakonna lõpetajad samaaegselt õpetada ka masinaõpetust, elektrotehnikat ja joonestamist, geograafiaosakonna lõpetajad põllumajandusliku tootmise aluseid ja joonestamist, bioloogia osakonna lõpetajad keemiat ja põllumajandusliku tootmise aluseid.

b) Võimaldades kõigi osakondade lõpetajate profiili laiendamist fakultatiivsete lisaspetsiaalsuste õpetamise teel, nagu näiteks muusika, kehaline kasvatus, kasvatustöö internaadis, joonistamine jt.

Selliste fakultatiivsete lisaspetsiaalsuste sisseviimine TRÜ-s annab võimaluse meie lõpetajatele mitte ainult koormuse saamist koolides, vaid kujuneb kindlasti ka tähtsaks vahendiks kogu õppevälise töö taseme tõstmisele TRÜ-s ja hiljem ka koolis, võimaldades kasulikult ja huvitavalt sisustada üliõpilaste vaba aja veetmist.

Käesoleval semestril viidi juba sisse fakultatiivse lisaspetsialiteedina muusika. Esialgsed andmed räägivad poolehoiust sellele meie üliõpilaste hulgas.

Kaaluda tuleb lisaspetsiaalsuste vormistamist ülikooli lõpetajate dokumentatsioonis. Igal juhul peaks see olema selline, et lõpetajal oleks juriidiline õigus vastava lisaspetsialiteedi õpetamiseks.

Profileerivatel kateedritel tuleb senisest rohkem seostada oma õpetööd kaasaegse nõukogude kooli ees seisvate vajadustega, eriti aga tugevdada pedagoogilist orientatsiooni kursuse-, seminari- ja diplomitööde temaatikas. Ära hoides metoodikute ja pedagoogilise praktika grupijuhtide kaadri sagedast vahetamist ja nõudes metoodikutelt teaduslikku uurimistööd metoodika alal, tõuseb ka metoodikute õpetamise tase. Pedagoogikakateedril aga tuleb loengukursustel rohkem käsitleda konkreetseid küsimusi tegeliku õppe- ja kasvatustöö valdkonnas, seostades kõike ENSV eesrindlike koolide kogemustega.

Suured on meie ühiskondlike organisatsioonide, eriti komsomoli ülesanded pedagoogilise orientatsiooni tugevdamisel üliõpilaste õppevälises töös. Osakondade parteiorganisatsioonide juhtimisel tuleb sellele aktiivselt kaasa tõmmata ametiühinguorganisatsioonid ja kõik õppejõud.

Büroo tegi TRÜ komsomolikomiteele ülesandeks koos pedagoogikakabinetiga läbi viia üliõpilaste temaatilisi ja kirjanduslikke konverentse pedagoogilistel teemadel, kohtumisi haridusala juhtide, eesrindlikumate õpetajatega jne. Üliõpilaste suunamine koolidesse ja pioneerilaagritesse pioneerijuhtidena ning ÜTÜ ringide šeflus keskkoolide aineringide üle peab kujunema süstemaatiliseks. TRÜ komsomoligrupid, kelle liikmed töötavad koolides, peavad kollektiivselt abistama nii šeffe kui ka koole seminaride ja muude ühisürituste organiseerimise teel.

Praktiliste kogemuste andmiseks tulevastele õpetajatele peab viivitamatult tarvitusele võtma kõik abinõud ülikooli õppe-katseaia loomiseks ning vastavate metoodikakabinettide sisustamiseks. TRÜ pedagoogikakabinet tuleks aga nii sisustada, et ta kujuneks mitte ainult üliõpilaste iseseisva töö ruumiks, vaid ka pedagoogiliste kogemuste vahetamise ja levitamise keskuseks ülikoolis.

Kõrge kvalifikatsiooniga õpetajate kaadri ettevalmistamine nõuab kogu meie kollektiivilt kindlasuunalist õppe-kasvatustööd.

B. NEDZVETSKI,
TRÜ parteibüroo liige

ÜLIKOOLI

Teeneline teadlane rahvasaadikuks

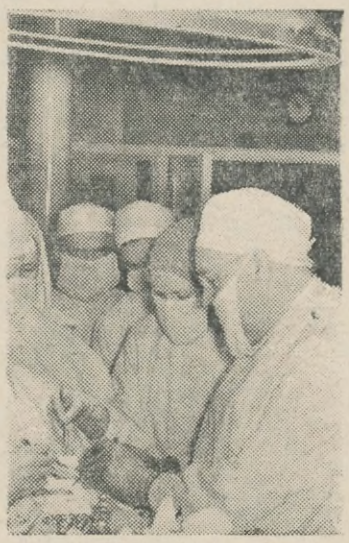

Haigla heledasti valgustatud operatsioonisaal. Operatsioonilaua ümber valgeis maskides ja kitlites arstid, õed — teostub professor Linkbergi järjekordne operatsioon. See pilt on nii tavaline, igapäevane, ent kui palju päästetakse kirurgi osava, kindla käe läbi inimelusid, kui palju inimesi väljub sellest toast, majast taas ellu, oma ülesannete juurde ühiskonna tohutus mesilastarus?

Nüüd on meie kollektiiv professor Linkbergi esitanud saadikukandidaadiks valimisringkonnas nr. 107. Oleme veendunud, et linnanõukogu saadikuna tähdab see teenelise teadlase aunimetust omav õppejõud-kirurg oma kohustusi sama hästi kui Arstiteaduskonna dekaanina, et ta sama kindlalt kui operatsioonil skalpelli juhib linnanõukogus talle usaldatud töölõiku.

O. KADAK

Visalt ja sihikindlalt

Jaan Reimandi elulugu ei ole sündmuste poolest just eriti rikas, kuid sellest hoolimata erineb see paljude temaealiste noormeeste ja neidude omast.

Sündinud 1930. aastal Pärnu-Jaagupi rajoonis, sai ta juba üsna noorukesena tunda elukibedusi. Väike Jaan oli saanud vaevalt kolme ja poole aastaseks, kui suri ema. Järgnesid rasked aastad.

Alles siis, kui Nõukogude armee oli puhastanud Eesti saksa okupantidest, avanesid ka Jaan Reimandile uksed inimväärsesse ellu. Lõpetanud 7 klassi, asus ta tööle artelli «Kroom» kingsepana. Töö kõrval alustas ta mittestatsionaarselt õpinguid keskkooli 8. klassis.

Vahepeal kutsuti ta teenima Nõukogude armeesse. Seal jätkas ta oma poolelijäänud haridusteed, lõpetades 1954. aastal Borissovi Töölisnoorte Keskkooli.

Tõsi, elu pole Jaan Reimandit paitanud. 1953. aastal suri tal isa. Kuid see ei tähenda, et ta elus ei oleks helgeid momente. 1952. aastal võeti ta vastu komsomoliorganisatsiooni ridadesse. See oli suureks pöördepunktiks tema elus.

Sõjaväeteenistuse järel astus ta edasi õppima Tallinna Pedagoogilise Instituudi füüsika-matemaatikaosakonda. Õppimine instituudis ei rahuldanud teadusehimulist noormeest. 1956. a. sügisel tuli ta üle TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonna II kursusele, kus ta oma printsipiaalsuse ja sihikindla suhtumisega võitis juba esimestest päevadest peale kaasüliõpilaste lugupidamise.

Senini on tulemused õppetöös olnud väga head — alla viie pole ükski õppejõud tema teadmisi veel hinnanud.

Tihti öeldakse, et matemaatikud on «kuivad» inimesed, inimesed, kes on sulgunud oma eriala kitsasse «elevandiluust torni». Kes teab, võib-olla on see tõesti nii. Olgu kuidas on. Aga Jaan Reimandi kohta see arvamus küll õige ei ole.

Jaan lööb igal pool käed külge. Aktiivselt võtab ta osa astronoomiaringi tööst. Praegugi teeb ta sellealast tööd, mis tuleb peatselt ringis ettekandmisele. Peale selle laulab ta meeskooris ja on koori juhatuse liige. Ega seegi just vähe aega võta. Tööd on aga väga palju.

Ja kuigi mõnikord tuleb ette raskusi, ei tähenda see veel, et nende ees tuleb lüüa kartma. Selleks raskused ongi, et neid ületada.

Oleme kõik veendunud, et Jaan Reimand töötab ka saadikuna sama põhimõtte järgi.

E. KOHA

Hea organisaator ja spordipedagoog

Valimisringkonnas nr. 112 on saadikukandidaadiks TRÜ kergejõustikukateedri juhataja dotsent Fred Kudu.

Vähe on ülikooliperes neid, kes ei tunneks ülikooli kehakultuuriosakonna loojat ja selle kauaaegset dekaani sm. Kudu. Veel paremini tunnevad teda aga kõik vabariigi kehakultuuripedagoogid, sest kõik nad on ise tundnud omaaegse dekaani hoolitsevat ja tähelepanelikku suhtumist võrsuva kehakultuurikaadri kasvatamisel.

Sm. Kudu sündis 1917. a. Pärnus teenistuja perekonnas. Lõpetanud keskkooli Tallinnas, asus ta edasi õppima Tartu Ülikooli Kehalise Kasvatuse Instituuti. Selle lõpetamisel jäi sm. Kudu tööle ülikooli juurde õppejõuna.

Sõja ajal võitles sm. Kudu ohvitserina Nõukogude armees, mille eest on teda autasustatud mitme medaliga. Pärast sõda asus sm. Kudu organiseerima taasvabastatud Tartus Kehalise Kasvatuse Instituuti, olles selle dekaaniks ja kogu organiseerimis- ning taastamistööde hingeks. Enam kui kümneaastase tegevuse vältel sellel tööpostil loodi ja taastati terve õppebaaside võrk võimlate, ratsabaasi, Kääriku suvispordibaasi ja teiste ehituste näol. Tänu tema organiseerimisvõimele toimuvad praegu ülikooli staadionil ulatuslikud ehitustööd.

Üleliidulises ulatuses on aga sm. Kudu nimi spordijuhtidele tuttav kõigepealt tubli kergejõustikutreenerina. Juba Suure Isamaasõja päevil oli sm. Kudu NSV Liidu kergejõustiku koondvõistkonna treeneriks. ENSV vanem-treenerina valmistas ta hästi ette vabariigi koondvõistkonda NSV Liidu rahvaste spartakiaadiks. Sm. Kudu otsesel juhtimisel on TRÜ kergejõustiklased viiel korral tulnud üleliidulistel kõrgemate koolide võistlustel võitjaiks. Arvukalt on F. Kudu sulest ilmunud artikleid, metoodilisi kirju, ta on ka kaasautoriks äsja ilmunud kergejõustiku õpiku koostamisel.

Aktiivselt võtab sm. Kudu osa ühiskondlikust tööst. Ta on TRÜ parteibüroo liige, vabariikliku kergejõustikusektsiooni presiidiumi liige, Tartu linna kergejõustikutreenerite nõukogu esimees.

TRÜ üliõpilased ja töötajad, kes tunnevad sm. Kudu andeka spordipedagoogina, energilise ja kogenud töötajana, annavad eeloleval pühapäeval üksmeelselt oma hääle dots. Fred Kudu poolt.

B. MATVEI

Õppejõud, teadlane, ühiskonnategelane

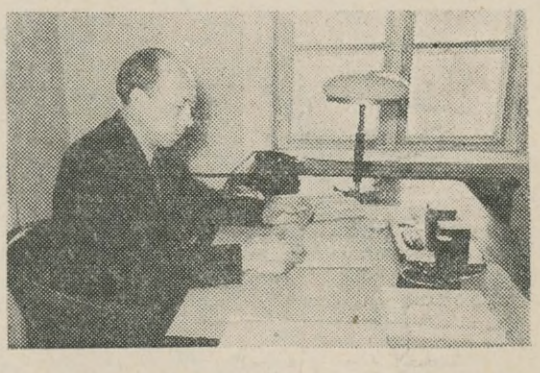

Nõukogude ajal on meie vanas ülikoolis välja kujunenud uus õppejõu tüüp, õppejõud, kes ei piirdu ainult loengukursuste lugemisega, vaid kes teeb ka innuga teaduslikku tööd, võtab aktiivselt osa ühiskondlikust elust ja kellele on südamelähedane meie noorte kasvatamine kultuurseks ja ühiskonnale kasulikuks.

Üheks selliseks on Õigusteaduskonna riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja dotsent Juhan Mälll.

Tutvudes lähemalt dotsent Mälli tegevusega ülikoolis ja väljaspool ülikooli, tundub arusaamatuna meie üliõpilaste hädaldamine ajapuuduse üle.

Ülikoolis loeb dotsent Mäll tööõiguse kursust, kuid selle kõrval jätkub tal aega, tahtmist ja huvi veel paljuks muukski.

Oma peatselt valmivas doktoritöös käsitleb Juhan Mäll üleviimise ja vallandamise küsimusi, millel on suur praktiline tähtsus.

Dotsent Mäll on inimene, kes oma suuri teadmisi ja kogemusi ei hoia ainult endale. Sageli esineb ta ettekannetega asutustes, ettevõtetes, vabrikutes tööseadlusandluse ja pensioniseaduste kohta.

Ta on Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu Täitevkomitee Sotsiaalkindlustuse Osakonnas mitmete komisjonide liige, neist tähtsaim on kindlasti pensionide määramise komisjon.

Dotsent Mäll on riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja, juhendab üliõpilaste teaduslikke ja diplomitöid.

Aga kui palju on veel neid suuri ja väikseid nõukogusid ja komisjone, mille tööst dotsent Mäll aktiivselt osa võtab!

Võrdluseks palusime sm. Mälli, kes on meie ülikoolis õppejõuna töötanud alates 1937. aastast, jutustada ülikooli õppejõudude tööst ja tegevusest kodanlikus Eestis.

Vahe, võrreldes kodanliku aja õppejõududega, on dotsent Mälli arvates väga suur. Kui meil praegu kogu õppejõudude kollektiiv teeb teaduslikku tööd, siis kodanliku Eesti päevil, kuigi ka siis olid võimalused teaduslikuks tööks, oli väga palju õppejõude, kes piirdusid ainult loengute lugemisega.

Oli loomulikult ka siis õppejõude, kes tegelesid teadusliku tööga, nagu näiteks prof. Kliiman, kelle sulest ilmus lühikese ajaga kolm kogukat monograafiat, kuid selliselt töötasid vaid üksikud õppejõud.

Sama vähe kui teadusliku töö tegemisest olid tolleaegsed õppejõud huvitatud ka aktiivsest ühiskonnaelust osavõtust ja üliõpilaste kasvatamisest.

Juba nendest vähestest faktidest aitab, et iseloomustade dotsent Mälli, kes on esitatud saadikukandidaadiks Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu valimisringkonnas nr. 94, kui uue õppejõu tüüpi meie ülikoolis. Ja pole kahtlust, et dotsent Mäll õigustab täiesti oma valijate usaldust, täites oma uusi kohustusi sama hästi kui seniseid.

R. SIKK

Kontserte valimispäeval

Kohalike nõukogude valimiste päeval, 10. märtsil toimuvad TRÜ aulas järgmised kontserdid:

Kella 9—9.45 esineb Arstiteaduskonna isetegevusbrigaad.

10.15—11 on kavas Matemaatika-Loodusteaduskonna isetegevuslaste ettekanded.

11.30—12.15 AÜN Tartu Kultuurihoone segakoori «Leelo» kontsert.

12.45—13.30 esineb Tartu Muusikakooli isetegevusbrigaad.

14—14.45 on kavas ettekandeid Ajaloo-Keeleteaduskonna isetegevuslastelt.

15.15—16 ettekandeid Tartu üliõpilaskoorilt.

16.30—17.15 TRÜ naiskoori kontsert.

17.45—18.30 esineb AÜN Tartu Kultuurihoone laste isetegevusring.

KOLLEKTIIVI ESINDAJAID LINNANÕUKOGUSSE

Saadikukandidaat valimisringkonnas nr. 99

10. märtsil, s. o. eeloleva pühapäeva varahommikul avanevad valimisjaoskondade uksed ja tuhanded valijad nii meie linnas kui kogu vabariigis asuvad valimiskastide juurde, et valida parimaid inimesi kohalikesse nõukogudesse. Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude, üliõpilaste ja töötajate kollektiiv esitas valimiskampaania käigus parimaid esindajaid Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikukandidaatideks, kes oleksid võimelised aktiivselt tegutsema meie linna majandus- ja hariduselu edasiviimisel, esindaksid meie õppejõudude ja üliõpilaste taotlusi kõrgema haridusega eriteadlaste ettevalmistamise ja teadusliku töö edasiarendamise küsimustes. Õigus-Majandusteaduskonna kollektiiv on üksmeelsel arvamusel, et neid ülesandeid suudab edukalt täita meie ülikooli õppeprorektor sm. Ilo Sildmäe

Sm. I. Sildmäe on omandanud rikkalikke kogemusi parteilises ja nõukogude ehitustöös. Olles läbi teinud mehisuse kooli Suures Isamaasõjas, töötas sm. Sildmäe ENSV Välisministeeriumis ja hiljem juhtival parteitööl Tartu linnas. EKP Tartu Linnakomitee sekretärina oli sm. Sildmäe pidevalt kontaktis ülikooli õppe- ja teadusliku tööga, pidas loenguid ja kaitses kandidaadidissertatsiooni. Alates 1953. a. töötab sm. Sildmäe õppeprorektorina.

Oma otsese töö kõrval on meie saadikukandidaat aktiivselt töötanud Tartu Linna TSN Täitevkomitee liikmena, olles praeguse koosseisu saadik. Käesolevas koosseisus on ta püstitanud rea küsimusi meie linna kõrgemate õppeasutuste juhtimise täiustamiseks, üliõpilaste ja õppejõudude elu-olustikulise olukorra parandamiseks. Sm. Sildmäe on olnud juristina energiliseks võitlejaks bürokraatliku asjaajamise elementide väljajuurimisel linna täitevkomitee ja selle osakondade tööst.

Meie kollektiiv ei kahtle selles, et sm. Sildmäe ka edaspidi jätkab jõupingutusi selles suunas, rakendades oma energia linna kõrgemate koolide töö kõige pakilisemate küsimuste lahendamiseks, linna hariduse ja kultuurielu oskuslikuks arendamiseks ja seepärast kutsume kõiki valijaid, kes valivad 99. valimisringkonnas, käesoleval pühapäeval üksmeelselt andma hääle meie kollektiivi esindaja, saadikukandidaat Ilo Sildmäe poolt.

A. KÖÖRNA

SÕNA ON USALDUSMEHEL

Läheneb 10. märts, päev, millal valijad kasutavad meile Nõukogude konstitutsiooni ja maailma kõige demokraatlikuma valimisseadusega antud õigust.

Tartu linna valimisringkonnas nr. 101 on registreeritud saadikukandidaadiks linna Töörahva Saadikute Nõukogu valimistel TRÜ NLKP ajaloo kateedri juhataja dotsent Villem Reiman.

V. Reimani elutee on visa võitluse ja ennastsalgava töö tee. Ta sündis 1903. a. Pihkvas töölisperekonnas. Juba 8-aastase poisikesena abistas ta oma isa ahjude ladumisel ümbruskonna mõisates ja külades. Lõpetanud algkooli, õppis Pihkva Õpetajate Instituudi Ettevalmistuskoolis. 1918. a. asus tööle lukksepa abilisena nahavabrikusse; peagi omandas kutse, ühtlasi aga hakkas õppima töölisnoorte koolis, et saada keskharidus. Sm. Reimani aktiivsel osavõtul moodustati nahavabrikus kommunistlike noorte rakuke ning teda valiti sekretäriks. 1924. a. astus noor lukksepp partei liikmekandidaadiks, järgmisel aastal võeti ta vastu partei liikmeks. Pihkva kubermangu parteikomitee suunas teadusehimulise kommunisti õppima Leningradi Marhlevski-nimelisse Kommunistlikku Ülikooli, mille sm. Reiman lõpetas 1929. a.

Ajavahemikul 1929—1938 täitis ta Leningradis Eesti kirjastuse «Külvaja» juhataja vastutusrikkaid ülesandeid, hiljem oli Raadiokomitees eestikeelsete saadete toimetajaks. 1940. a. suunas NLKP KK sm. Reimani Eesti NSV-sse, kus ta asus tööle Eesti Raadiokomitee juhataja asetäitjana ja Eesti Riikliku Kirjastuse peatoimetajana.

Suure Isamaasõja puhkedes võttis sm. Reiman aktiivselt osa kaitsetöödest Tallinna ümbruses, 27. VIII 1941. a. evakueerus Leningradi, kus viibis blokaadi kõige raskemail päevil kuni 1942. a. aprillini, endiselt töötades Raadiokomitees. 1942.—1943. a., oli Moskvas EKP KK propagandaosakonna instruktoriks ja täitis Üleliidulise Raadiokomitee eestikeelsete saadete peatoimetaja asetäitja ülesandeid.

1944. a. suunati sm. Reiman partei ajaloo õppejõudude ettevalmistamise kursustele ja pärast Eesti NSV territooriumi vabastamist usaldati talle tähtis ja vastutusrikas rindelõik — TRÜ NLKP ajaloo kateedri juhtimine.

1949. a. kaitses ta NLKP KK Ühiskonnateaduste Akadeemias väitekirja teemal «Eesti bolševikud võitluses nõukogude võimu eest (1917—1918)». Praegu uurib sm. Reiman probleeme, mis on seotud Eesti bolševike võitlusega marksistliku agraarprogrammi teostamise eest. Sellest peab kujunema doktoriväitekiri.

Sm. Reiman on hästi tuntud ülikoolis ka administraatorina. 1949.—1950. a. oli ta Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaaniks, 1951.—1953. a. õppeprorektoriks.

Ja lõpuks, kõik meie tunneme sm. Reimani eeskujuliku kasvatajana ja pedagoogina; langeb ju temale kui partei ajaloo kateedri juhatajale oluline osa noorte maailmavaate kujundamisel, millega ta ka hästi toime tuleb.

Suur töötahe, kommunistlik printsipiaalsus ja otsekohesus, siiras seltsimehelikkus, sallimatus puuduste vastu — need sm. Reimani omadused on toonud talle suure lugupidamise nii meie kollektiivi liikmete kui ka Tartu linna elanike hulgas.

Pole kahtlust, et sm. Reiman vastab täielikult neile kõrgetele nõuetele, mis meie valijad esitavad oma saadikutele, ja õigustab oma valijate usalduse.

L. ERINGSON,
V. Reimani usaldusmees

Ta ei otsi kergeid teid

Kui inimene on valinud oma elukutseks tegelemise mõnel teaduse harul, nõuab see temalt kõigi jõudude pingutamist, nõuab kogu elu. Selle poolest ei erine filosoofia teistest teadustest. Kuid filsoofial on ka oma erinevus — teda ei saa võrelda teiste teadustega kõigi nende raskuste osas, millega on seotud iga, olgu kõige väiksemgi edusamm uurimistöös, teda on raske võrelda teiste teadustega selle võitluse teravuse osas, mis toimub teaduses endas. Filosoofiateaduse probleemide keerukus sisaldab endas teiste teaduseharude printsipiaalsete küsimuste kogu keerukuse, sest need teadused valguvad filosoofiasse nagu jõed merre.

Rem Blum ei mõistnud muidugi täie selgusega kõike seda, kui ta astus 1945. aastal Leningradi ülikooli filosoofiateaduskonda. Kuid üks on kindel — ta igatahes ei otsinud kergeid teid ja ei näinud oma elukutse valikus garantiid selleks, et viie aasta pärast ootab teda kerge ja rahulik elu. Rem Blumi paelus filosoofia oma probleemide keerukusega, oma terava aktuaalse ühiskondlik-poliitilise tähtsusega. Inimene, kes 1941. aastal asus tööle sõjatehase treialina, kes eksternina lõpetas keskkooli, kes tehases töötades oli ka aktiivne ühiskonnategelane — sellise inimesena ei astunud Rem Blum ka ülikooli selleks, et omada mingeid eriti soodsaid väljavaateid tulevikku.

Sm. Blum õppis ülikoolis väga hästi ja tegi laiaulatuslikku ühiskondlikku tööd.

Ja nüüd töötab sm. Blum juba kuus aastat Tartu Riikliku Ülikooli dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedris. Tema lemmikaineks on saanud nende aastate jooksul filosoofia ajalugu, mille kursust ta üliõpilastele loeb. Sm. Blumi iseloomustab alatine rahulolematus oma loengutega. Inimmõtte ajalugu on ju ammutamatu oma sügavuselt ja ulatuselt, ammutamatu on ka inimmõtte ajaloo kokkuvõte — alati arenev ja võitlev marksismi filosoofia. Selle esitamisel ei saa käia mööda tallatud radu. Ning kui sm. Blum raiskab mõnikord hulga nädalaid selleks, et selgitada või mõista sügavamalt Hegeli mõnd üksikut mõtet, et seega rikastada oma loengute sisu, ehkki Hegeli filosoofiat on ette nähtud lugeda ainult nelja tunni jooksul — kas saab seda keegi talle ette heita?

Kui tööks dissertatsiooni kallal oli sm. Blumil vaja õppida tundma ungari erialast kirjandust, otsustas ta ungari keele selgeks õppida. Lühikese aja jooksul, katkestamata ühtlasi tööd eesti keele õppimisel, omandaski ta ungari keele.

Ning mida arvavad sm. Blumist üliõpilased?

Tihti võib-olla võetakse üliõpilaste arvamust ühe või teise õppejõu iseloomustamiseks kui väheautoriteetset ja subjektiivsusele kalduvat allikat. Arvatakse, et üliõpilase hinnang õppejõule lähtub tihti eksamil saadud hindest. Võib-olla see mõnikord ongi nii, kuid seda enam iseloomustab sm. Blumi kui inimest just üliõpilaste hinnang temale.

Sm. Blum loeb Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursusele filosoofia ajalugu. Materjali ulatus on suur, aine raske ja eksam filosoofia ajaloos on kahtlemata üks «hullemaid» ülikooli jooksul sooritatud eksamitest. Rahuldavad ja puudulikud pole sellel eksamil haruldusteks. Pole siis ka ime, et enne eksamile minekut kogutakse täpsed andmed õppeiõu kohta. «Kui das «ta ise» on?» küsitakse igalt eksamilt tulejalt. Vastus on ühesugune nii kahe- kui ka viiemeestel: nõuab, kuid on õiglane. Ei ole kuulnud veel ühegi läbikukkunu suust neid nii tavalisi õppejõududele etteheidetavaid süüdistusi, nagu: «ei saa lihtsalt aru, mida nõuab,» «norib detailides». Niisiis: nõudlik ja õiglane — see on üliõpilaste hinnang sm. Blumile.

Seepärast on heameel näha sm. Blumi praegu saadikukandidaadina. Ja heameel on teda mõne päeva pärast kindlasti tervitada juba saadikuna.

O. KREEN, E. MÄE

Ühiskondliku korra kaitsel

Kaks neist kandidaatidest, kelle valimisringkonnad haaravad ka TRÜ ühiselamuid, töötavad sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamisel. Tartu linna prokurör Arnold Karu kandideerib valimisringkonnas nr. 11, kus valijateks on teiste hulgas ka Ülikooli t. ühiselamu üliõpilased. Näituse t. internaat kuulub valimisringkonda nr. 96. Selles valimisringkonnas on saadikukandidaadiks Leonid Gazizullin, Tartu linna miilitsaosakonna ülema asetäitja.

Arnold Karu sündis 1922. a. Mustvee rajoonis käsitöölise perekonnas. Ta õppis Mustvee Keskkoolis. Suure Isamaasõja ajal oli ta Nõukogude armee ridades. 1947.—1949. aasta töötas sm. Karu uurijana Tartu maakonna prokuratuuris, aastail 1949—1953 Elva rajooni prokurörina. 1953. a. määrati sm. Karu Tartu linna prokuröriks.

Leonid Gazizullin sündis 1922. aastal Kemeri oblastis töölisperekonnas.

1950.—1951. a. oli sm. Gazizullin Pärnus aadressibüroo juhatajaks, edasi töötas miilitsas vanema operatiivvolinikuna. 1952.—1955. a. õppis L. Gazizullin Leningradis Miilitsa Poliittöötajate Koolis. Siit asus ta tööle Kohtla-Järve miilitsaosakonna ülema asetäitjana, alates möödunud aastast töötab ta samal ametikohal Tartu linnas.

Õ. LUHT

Kehakultuur ja sport

Korvpallihiiglane U. Ahtajev

Laupäeval võis Tartus näha ebatavalist pilti: ilmatu suur mees läheb põiki üle Nõukogude väljaku, miilitsionäär aga seisab ja vaatab seda rahulikult pealt. Miks ta ei anna vilet?

Edasi. Miks rahvas ummistab tänavaid, miks müüjad sulevad kaupluse uksed — selleks et vaadata tänaval jalutavat meest.

Vastuse nendele küsimustele saame, kui heidame pilgu kirendavale kuulutusele: Toimub kohtumine Alma-Ata «Burevestniku» ja TRÜ korvpallimeeskonna vahel. Alma-Ata võistkonnas mängib NSV Liidu korvpallihiiglane U. Ahtajev.

Piletitele joosti tormi. Varsti olid need läbi. Võistluste alguseks oli kell 19.

Kell on alles 17.30. Juba koguneb uudishimulikke võimla ukse juurde, et kas või ainult nähagi hiiglast.

Kell 18.15. Jõuame võimlasse. Tuleb läbi teha mitu filtrit: välisukse juures on kontroll ja miilits. Siis veel üks kontroll ja siis veel üks.

Võimla oli juba tulvil pealtvaatajaist. Seisukohad on hõivatud. Redelid on rahvast täis. Ainult istekohtade õnnelikud omanikud saabuvad soliidselt kümme minutit enne võistluste algust. Äkki käib kahin läbi saali. Kõik vaatavad ärevalt ukse poole, kust ilmub Kasahhi meeskond. Ilmub ka Ahtajev.

Tahtmatult meenub «Gulliveri reiside» kaanepilt, kus lilliputlased ümbritsevad inimest, siin aga ümbritsevad inimesed lilliputlastena hiiglast.

U. Ahtajev on 2 meetrit 32 cm pikk, kaalub 164 kg, kannab kingi nr. 54. Ta on 27-aastane, abiellus poolteise aasta eest naisega, kes on 165 cm pikkune. Ahtajev lõpetas mõned aastad tagasi Alma-Ata Kehakultuuritehnikumi, kus praegu töötab õppejõuna. Ta tunneb huvi kõigi spordialade vastu (omab males kolmandat järku).

Ahtajevi pärast pidi Parkhotell ühe oma vooditest ära lõhkuma ja kušetiga jätkama, võistluste organiseerijad peavad aga selle eest hoolitsema, et Ahtajevil oleks vähemalt topelt talongid.

Mõlemad võistkonnad teevad soojendust. Ahtajev haarab palli ühte kätte (kahe käega pole tal küll midagi teha) ja «paneb» palli korvi ülevalt alla, haarab siis palli ja söödab selle Alatšatšjanile. Sööt toimub jällegi kuidagi kõrgemalt allapoole.

Kõlab vile, keskmängijad Ahtajev ja Jans hüppavad üldise naeru saatel.

Avakorvi saavutab Sokk vabaviskest. Ahtajev viigistab seisu. Punktid langevad vaheldumisi. Korduvalt on seis viigiline. Poolajale minnakse TRÜ eduga 36:35.

Ahtajev on mängus väga aeglane. Et olla õigeaegselt oma korvi all, selleks liigub ta juba aegsasti sinna, et talle söödetud palli korvi «panna». Teised Kasahhi korvpallurid on seevastu aga väga liikuvad, meistersportlane Alatšatšjan aga lausa kerevälk. Koos Ahtajeviga viivad nad läbi huvitavaid kombinatsioone.

Meie meeskond kasutab kiiret rünnakut, millega püütakse välja lülitada Ahtajevit.

Teisel poolajal 5 minutit enne mängu lõppu on seis viigiline 60:60. Siis aga võtavad üliõpilased end kokku ja lõpuvileks on suurepärane võit 80:71.

Lühidalt spordiradadelt

Kolm päeva kestnud murdmaasuusatamise võistlused selgitasid Tartu parimad. Võistlustel startinud suusatajate arv — 873 — oli erakordselt suur.

Meeste 30 km võitis meistersportlane Arvi Oks ajaga 1.49.57. Järgnesid TRÜ esindajad O. Allikas ja R. Laante. Ka meeste 10 km võitis A. Oks 32 min 31 sek., üliõpilane R. Laante saavutas ka sel distantsil kolmanda koha.

Naiste 10 km osutus tugevamaks «Dünamo» võistleja H. Kepp (42.22), edestades TRÜ võistlejaid M. Pruuni (42.53), E. Abelit ja M. Puuseppa. 5 km rajal alistas H. Kepi E. Abel ajaga 21.27. Kolmas oli M. Pruun (TRÜ) 21.46.

Teatevõistluses kuulusid esimesed kohad nii meeste 4×5 km kui ka naiste 4×3 km TRÜ-le. Meeskond koosseisus H. Gross, J. Kaljuste, O. Allikas, U. Kangur saavutas ajaks 75.50 ja naiskond koosseisus M. Pruun, M. Ojaveer, M. Puusepp ja E. Abel 42.55.

Samade võistluste raames toimusid ka TRÜ teaduskondadevahelised suusavõistlused.

* * *

TRÜ võrkpallimeeskond võistles tugevakoosseisulise kompveltehase «Karamell» meeskonnaga, mille ta pingelises võistluses võitis 3:2 (13:15, 15:13, 7:15, 15:19, 15:16). Samade võistluste raames kaotas TRÜ meeskond «Spartakile» 2:3.

TRÜ naiskond, võitnud «Dünamo» naiskonna 3:1, on momendil ainus kaotuseta naiskond neil võistlustel.

Eesti NSV 1957. a. korvpalli karikavõistluste sarjas kohtus TRÜ III naiskond IV-ga 52:45 ja I naiskond II-ga 50:45. Senini on kaotuseta I ja III naiskond.

KIRJANDUS JA KUNST

IN MEMORIAM

Vanemate kursuste üliõpilased mäletavad, et aegajalt ilmusin Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukokku ja Toomele üsna paksu albumina M i n a — «Loov Mõte», eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi lauaieht. Asjasthuvitatud leidsid minu numbritest nii aganaid kui ka ivakesi, aga sulemehed said võimaluse oma mõtete väljendamiseks.

Nüüd on veel vahetevahel kuuldunud küsimusi: kuhu on laualeht jäänud? Miks meie kirjandushuviliste «loov» mõte vaikib? Aga viga pole mitte selles, et mõtteid ei jatkuks. Neid leidub. Takistavad põhjused on hoopis mujal.

Kuni möödunud aasta talveni ilmusin enam-vähem regulaarselt, 1—2 numbrit semestris. Siis aga juhtus nii, et minu toimetus koosnes järsku ainult «algajatest», kellel ei olnud küllalt jultumust ega oskust kateedrijuhatajale peale käia, et tema korraldusel kateedri laborand.d mind lisakoormusena kiiresti trükiksid, samuti ei julgetud ilma teadusliku juhendajata numbrit välja anda. Lõpuks siiski jõudsin maikuus lugejateni 26. numbrina.

Hoopis hullem oli lugu käesoleval sügisel, kui eesti kirjanduse kateedri kirjutusmasin läks «vanaduspensionile», asendajana pakutud vene tähestikuga masinaga on võimatu eesti lugejatele end arusaadavaks teha. Mõnda masinat oleks veel õhtuti kasutada saadud, kuid järelpärimised kõikidel filoloogide kursustel ei andnud tulemusi: osakonnas ei ole inimesi, kes oskaksid masinakirja (mis oleks kõikidele filoloogidele, eriti aga žurnalistidele hädavajalik). Nüüd oli ka siitpoolt tee kinni.

«Hea nõu kallis,» arvati, ja soovitati lasta raha eest trükkida (aga kust saada ressursse?) või avaldada väiksema mahuga (aga paar lehekülge ei kajasta ju kirjanduslike uurimiste sisu!). Kerkis veel selline küsimus: millele trükkida. Senini oli kateeder saanud selleks otstarbeks ka paberi, nüüd aga juhtus selline õnnetus, et möödunud aasta lõpul oli kateedrile määratud paberifond üle kulutatud, keegi ei saanud aga tõestada, et laualeht on teaduslik töö (kuigi artiklid ja uurimused püüdsid nii teaduslikud olla kui see tavalise üliõpilase puhul on mõeldav).

Nüüd on uus semester juba käimas; ärkasin varjusurmast ja trügisin ajalehe veergudele. Aga selleks, et siia püsima jääda, palun teid, ülikooli sulemehed kõikidest teaduskondadest, proovige, mis te suudate, ja tooge oma tööd ajalehe toimetusse. Püüan nende avaldamiseks kaasa aidata.

Austusega «LOOV MÕTE»

VÄLKUDE VALGUSEL

Raksatab —
raksatab südaöös tuline nool
terava otsaga pilvedest alla,
õhus veel murdosa sekundist
ööisub ta händ

Kärgatus —
kärgatus tuhandeks lõhestab
soo;
pahinal vihmavett kosena
kallab,
otsekui pilliroog elutult variseb
mänd.

Välgatus —
välgatus hetketi valgustab toa,
akna all istuja pinguli kehast
vajutab läbi ta teravaks ihutud
noa.

Põletab —
põletab kortsunud kirjake kätt,
jutustab möödunud päevade
ehast,
selles on kustunud lembuse
hävastijätt.

LEHTE HAINSALU

KIRJA OODATES

Kirjakandja uhkelt mööda läheb.
Nukrad mõtted siginevad pähe.
Mitu korda vaatlen pilti lauai.
Kus sa, kiri, viibid nõnda kaua?

Unustati sind ehk lauasahtli:
lihtsalt posti viia polnud mahti.
Unustati?!

Mõte pähe satub:
sind vist pole üldse kirjutatud.

TÕNIS LEHTMETS

Mõtteid filmi «Tagahoovis» arutelult

Tuttavad Tallinna tänavad, tuttavad pildid linnaäärsest õuest, tuttavad näitlejad, eriti eesti vaatajaskonnale omaseks saanud vanameister Hugo Laur, tuttav lutsulik dialoog ... Ja kaks tundi on märkamatult kadunud. Väljudes kinost konstateeritakse üksmeelselt:

«Igav ei olnud!»

Aga paar tundi hiljem, olles juba põhjalikumalt järele mõelnud, hakkab mõttevahetustes kuulduma rahulolematust, nagu oleks midagi puudu jäänud ...

Kirjandusringis toimunud arutelul oldi filmile nii poolt kui vastu. Millised olid siis esilekerkinud «probleemid».

Kõigepealt, mis põhjustas rahulolematuse, kuigi igav ei olnud? See oli eelkõige stsenaarium. Kõigile tuttav Lutsu jutustus tundub mitte sobivat kinole. Me näeme üksikuid pilte reaalsest elust (kuigi algul tundub O. Lutsu naturalistlik koomika veidi ülepakutuna), aga me oleme harjunud leidma filmist konflikte, kulminatsiooni, lõpplahendust. Enamik koosolijaist asus seisukohale, et ainult piltidest on siiski vähe.

Ajakirjanduses on korduvalt räägitud Otsa häälest, mille iga kinokülastaja ära tunneb ja mis seetõttu antud stseeni ei sobi. Tundub, et üldse kogu stseen paadis on kunstlikult sisse poogitud. Raamatus seda ju ei esine.

Siit kerkib edasi üles küsimus, kas filmi stsenaariumi autorid peavad täpselt kopeerima autorit või mitte? On ju loomulik, et ei saa nõuda absoluutset täpsust, sest jutustus pole kirjutatud filmimiseks. Järelikult võib muuta mõningal määral sündmuste järjekorda, jätta üksikuid osi välja ja tuua mõni stseen juurde, kuid kõike tuleb siiski teha selle piirini, mis on otstarbekas. Teatud osas on seda filmis ka tehtud. Nii ei mõju ju halvasti Pragi kuju kasutamine, kes antud juhul annab piltide reale alguse ja lõpu. Kuid paremini oleks võidud ära kasutada Tatjana Nikolajevnat, kes jutustuses on üks keskseid kujusid. Tema abil oleks ju saanud kujundada filmile kindla süžeelise telje.

Vaidlusi tekitas ka diktori kasutamise otstarbekus. Kas on alati vajalik vaatajale otsekui näpuga näitamine, et nüüd näed seda ja nüüd näed toda.

Viimasel ajal on leidnud palju käsitlust üliõpilasprobleem. Tundub, et see on jõudnud sellesse filmigi korporatsioonilindi näol purjus noormeeste rinnal. Teatavasti ei olnud nende kandmine mitte alati lubatud.

Kokku võttes võib märkida, et neile, kes on lugenud O. Lutsu jutustust ja näinud teatris dramatiseeringut, tundub film palju kahvatumana.

M. KUNINGAS

Milline lust on olla üliõpilane!

Tekst ja joonised Josef Sauerilt, «Simplicissimus», München.

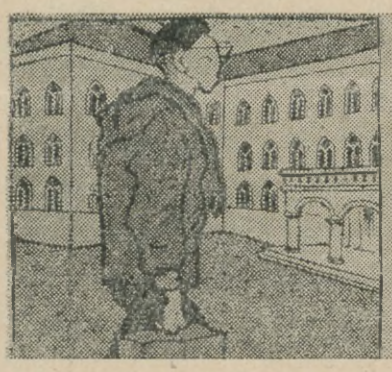

Lääne-Saksamaa nooruk Otto Schulze asub linna, et õppida arstiteadust. Oma viimase raha kulutab ta selleks, et lasta end registreerida ülikooli.

Nüüd peab ta endale teenima õpperaha. Ta otsib tööd; müüb ajalehti.

Õhtuti teenib ta edasi, valvates 1,20 marga eest tunnis armsaid lapsukesi, kelle «paremast soost» vanemad eelistasid õhtuti käia teatris.

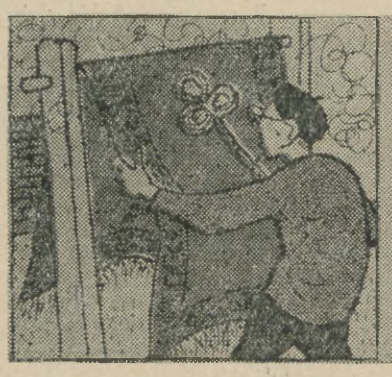

Ta teenistusest jätkub ainult söömiseks. Selleks et lõpuks kokku saada õpperaha, kopib ta päeval vaipu 1,20-margalise tunnitasu eest.

Õhtuti töötab ta juhusliku kokteilisegajana kunstnikebaaris. See on töö, mis lubab tal aeg-ajalt heita piiku laenatud õpperaamatutesse.

Kahjuks ei jätku sellest ikkagi veel õpperahaks. Ta leiab uue töö — ta müüb ekstraõhukesi žiletiteri. Päeva puhastulu 1,80 marka.

Edasi palkab ta end doonoriks. Kuna on parajasti üürimaksmise aeg, ei jätku talle enam raha ei söömiseks ega õppimiseks. Ta haigestub.

Et ta ei ole ühegi haigekassa liige, viiakse ta ülikooli, kus professor ostab teda oma üliõpilastele kui sekundaarse aneemia rasket juhtumit. Niisiis võtab Otto Schulze lõpuks siiski, ja lisaks tasuta, osa arstiteaduslikust loengust.

Pärast seda kui professor on kirjutanud ta haigusloo koos teravmeelsete märkustega 245 toimikusse, ütleb Schulze elule rahuldustundega hüvasti. Ta maetakse vaestekalmistule ja saksa teaduse teenelise teenrina uurib siin rahus surma olemust.

Kuidas ajaloolased Vellaveres käisid

Uhei päeval oli ajaloolaste peres märgata suurt elevust ja liikumist. Kõik käisid ringi tähtsate ja äraseletatud nägudega, pistsid pead kokku ja muudkui seletasid midagi kapsastest, Vellaverest, suuskadest, õllevaadist.

Lugu oli lühidalt nii, et ajaloolased otsustasid läbi viia spordipäeva Vellaveres koos rahvustoitude söömisele pühendatud tujukullase õhtuga. Et asi korralikult arenema hakkaks, moodustati Suur Ettevalmistuskomisjon, kes «jooksis» varbad villi ja juuksed halliks (ei noh, ausõna, Kisandi Sassil oli pähe tekkinud kolm halli karva), kuid ... kolmapäeva hommikul, just sellal, kui Vellavere kolhoosi esimehe ilma sabata kukk kolmandat korda oma häält proovis, pandi kapsapada tulele. Hiiglama rist ja viletsus oli puudega. Tuli kõndida ümber aia, luusida järve ääres, otsida vanu pikalikukkunud aiaposte ja puuraage. Läks aega ükskõik kui palju, kuid kolmapäeva õhtuks oli kapsapuder valmis.

Iga hetk pidid saabuma «varustusagendid» suitsu- ja soolakaladega. Näe, sealt paistab Tanel Moora, barett ühe kõrva peal nagu Zola kangelasel ja ise näost otsekui kompvekipaber. Kaugelt hüüab juba, et ta kaaslane oli mäest alla veerenud ja jala väänanud. Ega midagi, tuli võtta hobune ja õnnetule järgi sõita.

Vaat, tollest hobusest tahaks paar sõna jutustada. Konti ja liha oli tal küllalt, ent tema psüühika iseloomulikuks jooneks oli haruldane antipaatsus liikumise vastu. Kisub aga teelt kõrvale, kas või puudest läbi. See oli muidugi siis, kui ta kord oli liikuma hakanud. Mäe otsa saada oli tõeliselt raske. Mäest allasõit oli päris lõbus, regi tõukas hobust vägisi jooksma. Et Vellavere kandis on selliseid künkakesi palju, siis pole asi eriti tülitekitav.

Mis see siis on? Silmapiir läks äkki mustaks ja mingi laviin nagu rohutirtsude parv liigub lähemale. Oo, need on ju ajaloolased ise, küll suuskadega, küll jalgsi. (Muide, seni oli kohal olnud vaid komisjon). Tervitushõiked kostsid juba kaugelt, teadagi tudengite asi, neil olevat ju suu kõige tähtsam tootmisvahend.

Peagi algas suur ja lõbus söömaaeg. Siis kui enamus alles viiendat korda kapsaid tõstis ning õllekannud üheksandat ringi alustasid, kostis maanteelt imelik mürin. Õuele ilmus mingi kahtlane auto, millest väljusid õige imelised külalised sm-d Pärl, Simm jt. Hetkeks vaibus trall, algas aga siis veel suurema hooga. Laulsid üliõpilased ja õppejõud, nurgas klopsiti kokku keel-, kammi- ja toolpillidest mõnus ja häälekas orkester. Tunni pärast lahkusid «kauged» külalised. Peagi võttis väsimus võimust ka üliõpilaste üle, astuti korraks «sõprusringi» ja veel mõni minut ning kahekorruseline maja oli vaibunud unne.

Hommikul olid kõik juba varakult jalul, rõõmsad ja reipad, algas ju ühisürituse tähtsaim osa — tore talvepäev lumes ja päikeses.

Kui imeilus on ilm! Sädelev lumi ja päikese pimestav kiirgus. Ja selles karges ning säravas valguses paljud, paljud jäljed. Siin on jänes kekselnud, seal tihasepaar lumes kukerpallitanud ja veel tohutu hulk suusajälgi.

Kõigil on tegemist! Suusasõbrad tormavad entusiast Rebase eestvedamisel sinna ja tänna justkui pääsukesed enne vihma. Pragiseval allikajääl tiirlesid uisutajad. Ulal mäe otsas mängiti Ulo Vooglaidi juhtimisel sõjamänge, kelgutati, isegi kiiguti aias.

Ohk oli täis kilkamist, laulu, kukkumise mütsatusi, fotoaparaatide klõpsatusi ja püssipauke. Püssipauke? Kohe seletan. Lugu oli selline, et ülikooli ühel hirmus tähtsal laskesportlasel Enn Marandil oli «müristaja» kaasas ja seal ta siis näitas uudishimulikule rahvale kõiksuguseid kunsttükke. Pani limonaadipudeli ilmatuma kaugele seisma, tõstis hooletu käeliigutusega oma «tuki», käis pauk ja ... ühest pudelist sai kaks.

Kella seierid olid aga kindlasti kokku rääkinud ja aina lippasid imekiiresti edasi. Juba nad lähenesid koolipoisi numbrile — kolmele. Jah, nüüd pole muud kui ruttu tuppa, kõht kõvasti täis süüa ja siis ... kiiresti rongile. Ega temal pole ju mingit hoolimist, ei oota minutitki. Veel viimased ringid järvel, «hüpped» suuskadel, fotoklõpsatused ja algab sõit Tartu poole. Kahju veidike, kuid loodetavasti kohtume varsti jälle, võib-olla juba lähemail päevil. Jällenägemiseni, Vellavere!

E. KUUSE

Satiiri- ja huumorivõistlusest osavõtjal varjunimega «Villi» palutakse ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse saata ära ümbrik autoriandmetega.

Toimetaja R. AULING

MB 01283 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 873

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat
195

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (328) Reedel, 15. märtsil 1957. a. X aastakäik

Tehes kokkuvõtteid

Riigi ja õiguse ajaloo ning teooria ring alustas käesoleval õppeaastal oma tööd oktoobris. Palju oli arutlusi, vaidlusi, ettepanekuid, vastuväiteid ja kahtlusi meie ringi esimesel koosolekul.

Esimene mure oli koostada tööplaan, teine — ring igal juhul koos hoida ja tööle rakendada. Ilmnes, et need kaks lähemat ülesannet on teineteisega tihedalt seotud.

Ühisel nõul ja jõul ringi juhendaja sm. Jegorovi kaasabil valmis meie esimene tööplaan. Sellega püüdsime teenida kahte eesmärki: arendada üliõpilaste iseseisva töö oskust täiendada loenguil saadud teadmisi, teiselt poolt aga mitmekülgse temaatikaga äratada üliõpilastes huvi ringi töö vastu.

Initsiatiiv teaduslikes ringides peab kuuluma just üliõpilastele. Meil aga kujuneb pahatihti olukord selliseks, et tööde teostajad hakkavad end «liigutama» alles juhendava õppejõu korduva meeldetuletuse mõjul.

Kui meie ringis polnud eriti märgata analoogilist olukorda, siis just tänu sellele, et töö aluseks oli meie endi poolt koostatud tööplaan.

Usun, et teeme õigesti, kui kõrvuti erialaste küsimustega tegeleme ka sellistega, mis ainult kaudselt puudutavad riigi ja õiguse ajalugu ning teooriat, kuid oma aktuaalsusega või uudsusega õigustavad oma kohta teaduslike tööde plaanis.

Nii uurib sm. K. Itra Rummu Jüri kohtuprotsessiga seoses olevaid küsimusi, sm. Kirikalil valmib töö «Eesti töörahva kommuun». Vana-Kreeka ühiskondlik-poliitilist korda ja kultuurilist arengut käsitlesime töös «Olümpiamängud Vana-Kreekas» (teostaja M. Suursepp). Sm. Lumistel valmib läbimõeldud ja ulatuslik töö «Kodanlik Eesti riik imperialistlike riikide agressiivse poliitika tööriistana aastail 1934—1940».

Tutvuti eri maade sotsialismile ülemineku vormidega marksistlik-leninliku teooriaga nimetatud küsimuses ja üksikute maade iseärasustega selles protsessis (Eesti, Saksa Demokraatlik Vabariik).

Pidevalt viidi läbi lühiinformatsioone NSV Liidus ja ka välisriikides ilmuvast juriidilisest kirjandusest.

Nagu näitas ekskursioon ENSV Riikliku Ajaloo Keskarhiivi, on see ürituste vorm vägagi sobiv kogu kursuse kaasatõmbamiseks ringi töösse.

Võttes kokku möödunud semestri tulemusi võib öelda, et tööd on tehtud ja ka tegemata jäetud.

Tuli ju meil, I kursuse rahval, alustada tegelikult A-st ja B-st, sellega on mõnes suhtes seletatavad ka eksisammud ja võrdlemisi tagasihoidlikud saavutused. Lootsime (ja loodame veelgi) rohkem abi vanematelt ringidelt, nõukogult ja komsomoli-algorganisatsioonilt.

Paraku piirdus see «abi» küll sellega, et nõukogu esindaja sm. Persidski viibis mõnedel referaatkoosolekutel, leidis, et need pole huvitavad ja sellised, nagu peaksid olema, rääkis, et peab muutma töö huvitavaks, leidma selleks u u s i meetodeid.

Loomulikult ei jää me lootma ainult teiste abile. Vigadest õpitakse, õpime ka meie. Käesoleval semestril püüame ringi töösse lülitada vanemate kursuste üliõpilasi, praktiliselt just oponentidena. Tutvume vanemate ringide tegevusega, meetoditega ning taotleme igati seda, et meil poleks «surnud liikmeid».

Sõnaga, püüame oma tööd organiseerida nii, et ta teeniks oma peamist eesmärki — äratada üliõpilastes huvi ja initsiatiivi teaduslikuks tööks ning annaks panuse ka silmaringi laiendamisele.

M. SUURSEPP,
riigi ja õiguse ajaloo ning teooria ringi esimees

Arstiteaduskonnas

Filosoofilistest seminaridest

Selleks et realiseerida NLKP XX kongressi otsust ideoloogilise töö küsimustes, tuleb meie intelligentsil süstemaatiliselt täiendada oma teadmisi marksismi-leninismi teooria alal. Küsimus ei ole mitte ainult marksismi filosoofiliste põhitõdede omandamises, vaid nende loovas rakendamises. Ainult siis saavad õppejõud aktiivselt võidelda kodanliku ideoloogia nähtuste vastu, tõsta oma loengute ideelis-teoreetilist taset.

Üheks marksismi-leninismi omandamise vahendiks on kateedri kollektiivide osavõtt filosoofilistest seminaridest. Arstiteaduskonna parteibüroo lähtus seminaride teemade valikul sellest, et meditsiinilise materjali abil konkretiseerida filosoofiaküsimusi. Eeldati, et see äratab huvi vastavate ettekannete vastu ja annab tunnistust kateedrite õppejõudude ideelisest ja teaduslikust kasvust, sest aktiivne osavõtt seminaridest nõuab nii erialaste teadmiste pidevat täiustamist kui ka orienteerumist marksismi-leninismi teoorias.

Arstiteaduskonna parteiorganisatsioon lootis, et sellega kõrvaldatakse marksistliku teooria eraldumine praktikast.

Peeti otstarbekohaseks võtta seminarigruppide koostamisel arvesse osavõtjate teadmiste taset. Mõned olid lõpetanud Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli, sooritanud vastava kandidaadiminimumi eksami. Neile peeti jõukohaseks tõsisemaid ja suuremat erialalist ettevalmistust nõudvaid teemasid.

Suurel osal seminaridest osavõtjail aga oli üldine tase nõrgem ja siin tuli võtta plaani dialektilise ja ajaloolise materialismi aluste õppimisele pühendatud teemad. Niisugustest seisukohtadest lähtudes koostatigi siis filosoofiliste seminaride temaatiline plaan.

Esimese rühma seminaride käigu kohta 1956. a. teise poolaasta ja 1957. a. kevadsemestri alguse kohta võib öelda järgmist. Nagu öeldud, seminarist osavõtjad töötavad teema läbi ja konkretiseerivad seda oma erialale vastavalt. Plaanis on olnud sellised teemad, nagu «Teaduslik ettenägelikkus ja selle teostamine arstiteaduses», «Üldise, erilise ja üksiku vahekord arstiteaduses», «Juhuslikkus ja paratamatus meditsiinilises eksperimendis» jt.

Vaatamata sellele, et terve aasta temaatika oli aegsasti teatavaks tehtud, esinejaid igati abistatud, muretsetud kvalifitseeritud konsultante jne., ei saa me oma seminare lugeda päris hästi kordaläinuks.

Iseloomulik on see, et keegi ei soovi enda peale võtta mingi filosoofilise teema läbitöötamist, alati tuleb sellise nõusoleku saamiseks palju vaeva näha. Kuigi kaks nädalat enne seminari saab kateeder teema ja plaani, kirjanduse nimestiku ja põhiteesid, võetakse seminarides ometi väga harva sõna. Nii näiteks esimeses seminaris «Abstraktse mõtlemise osast mõnede meditsiiniliste teooriate kujunemisel» (ettekandja sm. Podar) oli ainult kolm lühikest sõnavõttu. Neljandas seminaris «Võimalikkus ja tegelikkus terapeutikas» (ettekandja sm. L. Nurmand) võtsid sõna neli inimest. Teiste seminaride aktiivsus oli samasugune.

Otsustavalt tuleb parandada ka filosoofilistest seminaridest osavõttu. Esimese grupi 38 liikmest oli 22. novembril kohal ainult 18, 20. detsembril 16, 28. veebruaril 1957 — 20 inimest. Mõned austavad seminari oma osavõtuga hoopis harva. Esimese grupi neljast seminarist võtsid dotsendid Epler, Kõrge, Saarma ja Rüütli ning van.-õpetaja Petlem osa ainult ühel Kingisseppa, Veiderpassi, Karu, dots. Kerest ja vanemõpetajat Ü. Leppa.

Seminaridest võtab osa vaevalt 50% nimekirjas olijaist.

Muidugi pole asi selles, et meid huvitab ainult osavõtjate arv. Seminarides kerkib sageli üles erialaseid küsimusi, millede lahendamisele võiksid ülalnimetatud spetsialistid palju kaasa aidata. Teiselt poolt ei või me leppida olukorraga, nagu tunduks marksistliku teooria omandamine meie õppejõududele sundusena ja ülearusena. On ju teada, et ainult eesrindlik maailmavaade võimaldab õigesti hinnata üht või teist teaduslikku teooriat.

Kui rääkida loengutest, siis marksistliku tõelisuse puudumine muudab selle pedagoogilise vormi lihtsalt šabloniks ja siin ei aita isegi mitte professionaalne oskus, sest paremal juhul annab see ainult välise efekti.

Kui rääkida teaduslikust loomingust, siis viib ideetus eksperimentaatori tihti pimeda empirismi teele. See kõik on meie kateedritel teada.

Miks siis ei suhtuta meil filosoofilistesse seminaridesse nii nagu vaja? Tahaks uskuda, et see on omamoodi «kasvuhaigus», millest osavõtjad aja jooksul ise üle saavad nii nagu ühel ülikooli parteibüroo istungil räägiti.

Arstiteaduskonna parteiorganisatsioon ja seminaride juhatajad omalt poolt on valmis kõik tegema, et parandada filosoofiliste seminaride tööd.

O. PEROV

Õppe-metoodilise töö küsimusi

Seoses NSVL KHM käskkirja nr. I—100 rakendamisega on teaduskonna enamikus kateedreist asutud õppetööd ümber organiseerima järgmistel eesmärkidel: seostada teaduslikku tööd senisest rohkem õppetööga, süvendada teadusliku uurimistöö seost praktikaga, kuid omistada ühtlasi ka suuremat tähelepanu üldteoreetiliste probleemide lahendamisele; suurendada õppejõudude isiklikku initsiatiivi kui ka vastutust õppeprotsessi ümberorganiseerimisel; suunata üliõpilasi rohkem iseseisvale tööle.

Õppetöö ümberorganiseerimisel tuleb silmas pidada, et õ p p e p r o g r a m m sisaldab teadmiste miinimumi, mida üliõpilane peab omandama, ja õppeplaan on aja maksimum, mida tuleks kulutada vastavate teadmiste andmiseks üliõpilasele. Kateedrijuhatajail koos oma kollektiividega tuleks julgemini rakendada ratsionaalsemaid õppemeetodeid.

L o e n g u l e peab endiselt jääma juhtiv, organiseeriv koht, sellepärast tuleb teha kõik, et loeng oleks nii sisult kui ka vormilt hea.

Kui ta seda on, siis ei ole kahtlust, et just loeng stimuleerib üliõpilast kõige rohkem iseseisvale tööle raamatuga, teadusliku kirjandusega.

P r a k t i k u m i d peavad taotlema aine põhjalikku tundmaõppimist, peavad olema organiseeritud nii, et üliõpilane õpib töötama iseseisvalt ja õppejõud peab olema tõeliseks juhendajaks-konsultandiks. Praktikumide vältel peab õppejõud jõudma selgusele oma õpilaste võimetes ja tahtes tõsiselt töötada selleks, et kujuneda kõrgetasemeliseks spetsialistiks, ja mitte ainult selleks, et kuidagi omandada kõrgema kooli lõpetanu diplomi.

E k s a m peab kujunema üliõpilaste teadmiste üldiseks lõplikuks kontrolliks.

Enamik Arstiteaduskonna kateedritest (teraapia, kirurgia, farmaatsia, stomatoloogia jt.) on juba asunud rakendama mitmeid abinõusid õppe-kasvatusliku töö parandamiseks. Mitmes ained vähendati loengute ja praktiliste tööde tundide arvu ja anti mõned lihtsamad teemad ühes vastava kirjandusega üliõpilastele iseseisvaks läbitöötamiseks.

Parallelismi kaotamiseks vaatasid teraapia- ja kirurgiakateedrid, samuti farmaatsiaosakonna kateedrid läbi oma õppeprogrammid. Teraapiakateedrites ühtlustati nõuded haigusloo koostamise kohta.

Viimase kursuse üliõpilastele on planeeritud rida fakultatiivseid loengutetsükleid (arstlik psühholoogia, arstlik eetika, valikpeatükid patoloogilisest anatoomiast ühes histoloogilise tehnikaga).

On praktiseeritud ka teaduslike filmide demonstreerimist planeeritud loengu asemel (mikrobioloogia kateeder demonstreeris 26. II sisult ja tehniliselt hästi õnnestunud filmi mikroobide kohta. «По следам невидимого врага»)*.

Kõik need on esimesteks katseteks ümber korraldada õppetööd selliselt, et anda üliõpilastele maksimaalseid teadmisi minimaalse ajakuluga.

Prof. A. RAATMA,
TRÜ Arstiteaduskonna õppemetoodilise komisjoni esimees

* Tundmata vaenlase jälgedes.

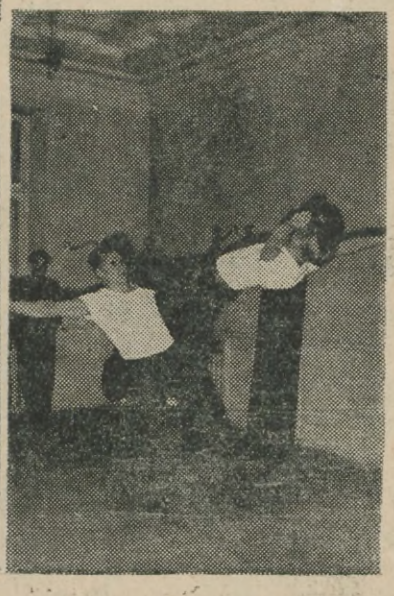

* * *

9. märtsil toimus R. Pälsoni t. 23 asuvas ühiselamus, kus elavad Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased, festivaliõhtu. Festivalil esinesid meeskvartett, naisansambel, solistid, rahvatantsurühm, akrobaadid, esitati humoreske, jahimehelugusid jne.

Õhtut võib lugeda igati õnnestunuks.

Fotod Ü. TOOTSENILT

* * *

MEELDEJÄÄV PIDUPÄEV

Valimistepäeva lõunapaiku Tartu jaamas...

Veel on jäänud 5 minutit Tallinna rongi väljumiseni, kui juba kõik — arvult 15 geograafi-tütarlast — III kursuselt on istet võtnud vagunis. Mõnegi näoilmest võib välja lugeda pisut kartust, kuid kui saadakse juba heale jutujärjele, siis muutub ilme kõigil rõõmsaks. Minnakse teostama kursuse aktiivsemate isikute mõtet: esineda väikese isetegevuskontserdiga Voldi valijate ees. Sõidu 22 kilomeetrit mööduvad nagu liigagi kiirelt ja juba astubki rühm hanereas Tabivere jaama juurest paarsada meetrit eemalolevasse Voldi rahvamajja.

...Rahvamajas on tants täies hoos ning meie sinnajõudmine toob hoogsasse polkarütmi väikese segaduse. Kuuldub sosistamist: «Üliõpilased tulid!». Näib, et oleme sealse valijatepere kogu peotuju rikkunud — nüüd oodatakse ainult meie esinemist. Ettevalmistused, grimm (ainult huultele!), riietus — ja üliõpilaskontsert võib alata. Ansambli esituses kõlanud Hrennikovi laulus «Paadike» ei olnud veel ehk seda hoogu, mis saavutati hiljem kuid kuulajate ja ettekandjate vahel tekkis ometi soe ja südamlik kontakt, mis hiljem tingis mitmete numbrite kordamist. Ansambli kõrval sai sooja tunnustuse osaliseks veel ka tantsurühm, eriti selle hoogne «Kannapolka» ja solist E. Kilajko «Lindiga võimlemine».

Ligi tund aega suutsid meie tublid esinejad sõbralikku külakosti pakkuda, esitades laule, humoreske ja palasid instrumentaaltrio ettekandes. Kohe pärast eeskava lõppu otsis kohaliku rahvamaja juhataja üles meie esindaja Elle Kase ja palus meid esineda veel naabruses asuvas Saadjärve rahvamajas. Kahjuks ei saadud aga seda palvet rahuldada, kuna seal puudus klaver. Üle poole ettekannetest olid aga klaveri saatega.

Tublidele esinejatele tehti vastutänuks tubli reesõit loojuvas õhtupäikeses ja kuni rongi minekuni veedeti lõbusas jalakeerutuses.

K. PÄID

OTTO WILHELM MASING

Täna, 15. märtsil s. a. möödub sada kakskümmend viis aastat ühe esimese eesti soost keelemehe, koolikirjaniku, publitsisti ning rahvavalgustaja Otto Wilhelm Masingu surmast.

Masing sündis 1763. aastal Lohusuus eestlasest köstri Kristian Masicku pojana. Rootslannast emalt sai ta esimese algõpetuse, seejärel õppis paar aastat Narvas. Puudusega võideldes omandas ta hiljem kõrgema teoloogilise hariduse Saksamaal Torgaus ja Halles. Pärast kodumaale naasmist tegutses koduõpetajana ning sooritas koos tuntud kirjamehe P. Manteuffeliga reisi Lääne-Euroopasse, kus pikemalt peatuti Roomas.

1788. a. valiti Masing pastoriks Lüganusele, siis Viru-Nigulasse. 1815. a. siirdus ta pastoriks Tartumaale Äksi kihelkonda, kuhu jäi kuni surmani (15. (3.) III 1832), olles 1821. aastast alates ka Tartumaa praost. Maeti Tartusse Jaani kalmistule.

Masing ei olnud rahvast irdunud kalk jumalasulane, vaid teda tiivustas siiras püüe aidata kaasa oma rahva vaimse silmaringi laiendamisele. Ta kirjutab eesti lastele aabitsaid ja rehkendusõpiku, püüab asutada koolmeistrite seminari, annab välja arstiteaduslikke brošüüre. Visalt tegeleb ta mitmekümne aasta jooksul eesti keelega, püüdes seda peensusteni tundma õppida. Temast kujuneb oma aja parim eesti keele tundja, kellelt on pärit hulk väärtuslikke mõtteid kirjaviisi ning üldse eesti keele edasiarendamise alal. Eesti keelele eluõigusi taotledes esineb ta oma aja kohta julgete pretensioonidega, nõudes põlatud «maakeelele» sissepääsu kooli, kohtusse ning ametlikku suhtlemisse. Pikemat aega töötas ta suure eesti keele sõnaraamatu kallal, mille käsikiri ja muud materjalid on paraku kaduma läinud.

Rahvavalgustuslikel eesmärkidel andis Masing 1818. a. välja «Pühapäeva vahelugemised» — esimese eestikeelse populaarteadusliku lugemiku, mis talupojale tutvustas võõraid maid, inimesi, loomi ning loodust. Vaatamata reaktsiooniliste ringkondade ägedale vastutöötamisele ning salajasele urgitsemisele, vaatamata eestlasest lugeja umbusule ning vaimsele pimedusele suutis Masing nelja aasta vältel (1821—23, 1825) välja anda «Maarahva Nädalalehte», sisukat ning rahvalikus laadis toimetatud ajalehte, millel on eesti ajakirjanduse ajaloos aegumatu väärtus. Masingu «Vahelugemised» ning nädalalehtede aastakäigud olid rohkem kui ühele põlvkonnale asendamatuks lugemismaterjaliks.

Masingu kui lehemehe rahvavalgustuslik eeskuju, tema poolt loodud ajakirjanduslikud traditsioonid avaldasid sügavat ning viljastavat mõju eesti ajakirjanduse järgnevatele väljaannetele. Levinud oli ka tema poolt toimetatud rahvakalender. Ka eesti kirjanduse ning kirjanduskriitika ajaloos on Masing endale kindlustanud püsiva koha.

J. PEEGEL

ANNA HAAVA

Ei saa mitte vaiki olla,
lauluviisi lõpeta:
vaikimine oleks vale,
sunniks südant lõhkema.

13. märtsil 1957. a. kell 11 hommikul lakkas tuksumast nende ridade kirjutaja süda. Meie hulgast lahkus luuletaja Anna Haava, eesti vanim kirjanik, kelle 90-ndat sünnipäeva me pühitsesime 1954. aastal. Lahkus inimene, kelle rikkalikus loomingus jääb elama ta humanism, sügav armastus lihtsa inimese vastu.

Anna Haava elu ei olnud kerge. Kodanluse võimutsemise perioodil pidi ta aastaid virelema kõledas katusekambris, sööma kibedat luuletajaleiba. Kuid ikka jäi ta temaks endaks, särasilmaliseks optimistiks, tuli kõigist katsumustest välja võitjana, kes ei kaotanud lootust sellesse, et õigus kunagi võidule pääseks.

Anna Haava luuletused on muutunud rahvalauludeks. Kes meist ei tunneks tema poolt loodud laule «Üks ainus kord», «See oli ilusal õiekuul», «Ööbiku surm», «Kui sa tuled, too mul' lilli». Või kes meist poleks kuulnud lauldavat kargetest põhjamaa lastest, kelle südame sügavamat valu ja sügavamat õnne ainult aimata võime. Ja nüüd ongi meil taluda sügav valu, sügav kurbus — meie keskel ei ole enam Anna Haavat. Kuid jäävad elama tema mõtted, jäävad kõlama tema laulud. Ta ei kao meie hingest, kuhu ta on kirjutanud elusõnad.

Olgu sul kerge puhata ärkavat kevadet ootavas mullas, kodumaa mullas, kelle väärikas tütar sa olid!

KUHU LÄHEME TÖÖLE ?

«Ehu, kuhu sa said?»
«Praegu jäi Paide.»

Selliseid ärevaid kõnelusi võis kuulda hiljuti KKO prodekaani kabineti ukse taga. Viimase kursuse üliõpilasi tutvustati nende tulevaste töökohtadega. Soove on palju, need on vaja kooskõlastada võimalustega, ega see ei olegi nii kerge! Hele-Mall Suumann sõidab tööle Keilasse, Maret Pill saab Tartus kergejõustikutreeneriks, Heli Suvi VS «Jõud» vabariiklikuks võimlemistreeneriks. Treeneritena asuvad tööle ka Jaan Jürgenstein — Tartus, Kunnar Saava ja Heino Ojasoo — VS «Jõud» keskнõukogus. Kehalist kasvatust hakkab järgmisel õppeaastal loodavas Tartu VIII Keskkoolis õpetama Edgar Aibel.

Mõned olid oma perspektiividega rahul, mõned mitte. Viimased kasutavad aega lõpliku määramiseni selleks, et leida oma teadmistele ja võimetele kõige paremaid rakendusvõimalusi

PEDAGOOGILISELT PRAKTIKALT

ESIMESED SAMMUD PEDAGOOGI TEEL

Tartu I Keskkoolis, samuti kui teisteski Tartu keskkoolides, on õpetajate kaader praegu järsult noorenenud. Need on TRÜ üliõpilased, kes siin astuvad esimesi samme pedagoogi vastutusrikkal teel. Nii mõnelgi osutusid need esimesed sammud üsna ebakindlaiks, kuid muutuvad iga päevaga kindlamaiks. Iga algus on raske, ütleb vanasõna ja õpetaja elukutse ei moodusta siin mingit erandit. Mõnelgi praktikandil meenub esimene koolipäev, kus tuli seista värisema kippuvate põlvedega õpetaja ees. Nüüd on osad vahetatud, endisest õpilasest on saanud õpetaja, kuid imelikul kombel kipuvad jälle põlved värisema, seekord õpilaste ees.

Üldiselt on aga tänavu nimetatud koolis töötaval filoloogia grupil läinud hästi, isegi paremini kui eelmistel aastatel, nagu ütleb juhendaja sm. Vääri.

Ainetundide parimaks läbiviijaks on seni üliõpilane Ollisaar, kuid ega teisedki temast palju maha jää. Üldise tunnustuse leidis Kruudi antud klassijuhatajatund naistepäeva teemal. Õpilasi haaras siin leidlikult kasutatud ilukirjanduslik materjal ja näited tegelikust elust. Klassivälise töö osas üliõpilased-praktikandid võtavad osa kõigist kooli üritustest, olgu see siis kultuurihommikute ja isetegevusõhtute läbiviimine või seinalehe väljaandmine.

E. UUK

JÄLLE VANAS KOOLIS

Olen jälle tagasi Tartu I Keskkoolis. Üheksa aastat sai siin koolipinki nühitud. Tuttav koolipoisilik tunne haarab sind, kui sisened vanasse koolimajja, näed vanu õpetajaid. Aga maha need koolipoisitunded! Nüüd olen ju õpetaja, vähemalt peavad koolitüdrukud ja -poisid mind selleks pidama.

Oleme praktikal. Kaheksa on meid siin, eesti filoloogе. Kuulame õpetajate ja üksteise tunde, arutame neid ning haigutame. Sest kui sa juba viiendat nädalat ühtejärge pead iga päev paraja portsjoni tunde ära kuulama ja läbi arutama, siis tüütab see lõpuks ära ka kõige suurema pedagoogikahuvilise.

Natuke huvitavam on ise tunde anda, oma «pedagoogitalenti» proovida. Kui oskad klassiga parajad suhted sisse seada, võib asjast midagi väljagi tulla. Meie rahvas just kurta ei saa. Eks ole mõnigi klass oma praktikandi proovile pannud, aga kõigist neist jõukatsumistest on seni väljutud võitjana.

Hoopis raske on võitjana välja tulla tunnile järgnevast arutlusest. Seal jäävad praktikandist õppinud meeste käes vahel ainult pilpad järele.

Nüüd on kõik need praktika head ja pahad küljed seljataha jäämas. Veel mõni tund anda, ühel kui teisel veel pealtkuulajate arvamusi kuulata. Siis on kõik läbi ja algab meie pedagoogiliste võimete vaagimine: kes on oma kuuenädalase õpetajaeksami sooritanud «viiele», kes «neljale», mõni vahest «kolmelegi».

H. KÄÄN

Killukesi

Istume koos ühe praktikandiga tunnis. Kutsutakse vastama pikajalgne poisivolask. «Kurat, nüüd jään vist vahele!» hüüab ta ning astub ette. Teine poiss esimesest pingist hakkab talle sõna-sõnalt ette ütlema. Nähes, et paneme etteütleja intensiivset tegevust tähele, pöördub see rahulikult klassi poole ja hüüab: «Häh! Eks nad ise ole samuti koolis käinud!»

*

«Nimetage Vilde Ameerika-ainelisi jutustusi!»
««Ameerika tragöödia».»

*

«Mis on koondlause?»
«Koondlause on niisugune lause, milles on peale aluse ja öeldise veel teisi lauseliikmeid.»

R. REILJAN

FÕLJETON

KOGEMUSI PIONEERITÖÖST

Meil tuli pedagoogilise praktika vältel tegelda ka pioneeridega. Nimelt tuli läbi viia vähemalt üks pioneerikoondus. Mina otsustasin korraldada muinasjuttude õhtu. Olen üle internaadi tuntud jutumees ning seepärast otsustasin oma vastavat vaimuannet rakendada võrsuva noorsoo kasvatamiseks. Et minu muinasjutuvestmine põhiliselt õnnestus — vähemasti enda arvates — ruttan nüüd heatahtlikult jagama oma töökogemusi kõigile, kellel nüüd või edaspidi tuleb tegemist teha noorte kasvatamisega.

Jutustasin järgmise loo:

«Elasid kord, tead, taat ja eit. Neil oli kena tots nimega Pill. See, tead, tahtis marju saada ja pani metsa poole lõikama. Noh, topsis seal metsas ringi, tead, ja noppis marju korvi. Pea tal metsas just hästi ei pööranud, eksis ära, istus kännu otsa ja pani, tead, tõnnima. Siis tal hakkas maru jube, pani joonelt puu otsa ja tõinas jõledalt, sest ilm läks pimedaks.

Tuli sinna karu ja pani pärima, et mis sa mann tõinad, tule alla, teeme ühe käreda tinna, annan sulle mett pugida ja marju süüa, pärast viin papsi juurde tagasi. Aga plika vastu: «Mis sa kirvega kurge püüad, otsi, tead, omasuguseid, ära tule teadlikke inimesi agiteerima!»

Noh, karu pani metsa tagasi, tead, jõle täitsalt, ikka: pats! ja pats! (Siinkohal imiteerisin karu käiku. Lapsed naerma, tead, kohe kontakt sees).

Noh, siis tuli (siin pani lapsed kisama: hunt, hunt tuli! Käratasin kohe, et vaikust, sest distsipliini organiseerimist tuleb niisugusel puhul otsekohe teostada) — hunt. Liputas jõle kihvtilt saba ja pani sellesama joru minema, et tule aga alla ja sedasi. «No niuke nõks ei lähe läbi.» ütles Pill ja saatis hundi kus seda ja teist. Siis tuli rebane, tead, endal magus lõust ees ja muudkui paneb üksisõnu, et viin su koju ja viin su koju papamamma juure, viska ainult kirju kanaga. Pillel kutsus see jutt esile teatud psühholoogilisi emotsioone, ta kaplas puu otsast alla ja pani koos rebasega kodu ajama.

Kodus oli kõigil hea meel, tehti suur tinna, rebane sai kirju kana, sisendas selle kohe ära ja teostas kojumineku. Pillele organiseeriti magamine ja edaspidi elas ta kindla päevarežiimi järgi.»

Ma ei taha hakata tooma näitusi teiste muinasjuttude kohta, mis ma sel õhtul vestsin, sest lehe kitsas ruum ei lubaks neid kõiki mitte trükkida. Piisab vahest sellestki, et demonstreerida elava sõna agiteerivat jõudu, kui seda osatakse oskuslikult kasutada.

Tervitades

ÄRBERT

ARUANDEKONVERENTS ÕPPERAAMATUKOGUS

1956. a. sügisel sai võimalikuks avada raamatukogule uus osakond V. Kingissepa 15-a koos lugemissaaliga. Õpperaamatukogu on töötanud juba üle ühe semestri ja teinud läbi «tuleproovi» eksamisessiooni ajal. Sellega peaks juba olema võimalusi otsustada tema töö üle.

Raamatukogu saab efektiivselt töötada ainult siis, kui ta peab tihedat kontakti lugejatega.

Üheks võimaluseks sellise vastastikuse kontakti süvendamiseks on raamatukogu aruandluskonverentsid lugejatele,

TRÜ Pearaamatukogu korraldab seekord oma aruandluskonverentsi lugejatele õpperaamatukogu ruumes kolmapäeval, 20. märtsil s. a. kell 18 päevakorraga:

1. TRÜ raamatukogude 1956. a. tööaruanne.
2. Vastused ankeedile.

Aruandluskonverentsi eel jagati õpperaamatukogu lugejatele välja ankeedid, mille kaudu nad võisid avaldada oma arvamust õpperaamatukogu senise töö kohta ja soovе ning ettepanekuid edaspidiseks.

Oma aktiivse osavõtuga aruandluskonverentsist saavad lugejad aidata raamatukogu tema edaspidises töös.

E. KUDU,
TRÜ Pearaamatukogu bibliograaf

Võistlusmõistatuse nr. 5 lahendus.

1.—3. Will. 1.—6. Williams. 2.—4. Uli. 3.—5. Lia. 6.—8. Son. 6.—11. Sonoda. 7.—9. Uno. 8.—11. Noda. 9.—11. Oda. 9.—12. Odav. 10.—13. Davis. 12.—15. Visser. 14.—16. Ere. 14.—19. Erevan. 15—18. Reva. 16.—18. Eva. 17.—20. Vanin. 19.—21. Nina. 19.—21. Nina. 21.—23. Asi. 22.—25. Sime. 23.—25. Ime. 24.—26. Meri. 24.—29. Meriväli. 27.—29. Väli. 28.—30. Lind. 28.—31. Linda. 29.—30. Ind. 30.—33. Daniel. 30.—35. Danielsen. 34.—36. Engl. 34.—37. Englas. 36.—38. Lase. 37.—39. Sepp. 38.—39. Epp. 39.—40. Palm. 39.—41. Palmer. 40.—43. Merta. 42.—45. Tabori. 44.—45. Ori. 44.—50. Orissaare. 46.—49. Saar. 46.—50. Saare. 47.—50. Aare. 48.—50. Are. 50.—52. Erik. 51.—54. Ikla. 53.—55. Lapp. 54.—56. Appart. 55.—56. Part. 55.—58. Parter. 57.—60. Erki. 59.—61. Kiir. 59.—63. Kiiroja. 62.—66. Ojastu. 63.—66. Astu. 64.—67. Sture. 67.—70. Edurivi. 67.—68. Edu. 69.—70. Ivi.

Lehakultuur ja sport

SÕPRUSVÕISTLUSED SUUSATAMISES

Meile, TRÜ suusatajatele, olid ootamatuteks võistlusteks ENSV kõrgemate koolide (EPA, TRÜ, TPI, Pedagoogiline Instituut, Kunstiinstituut) vahelised võistlused. Samal ajal toimus ka matškohtumine TRÜ ja Petrozavodski Riikliku Ülikooli vahel.

6. märtsi õhtul alustasime reisi Käärikule koos Petrozavodski külalistega. Reis möödus ilma eriliste viperusteta, välja arvatud ühe bussikummi purunemine ja paaril korral bussi mäkke lükkamine. Nii jõudsime Sihvani, kust edasi läks matk suuskadel või jalgsi, nagu keegi soovis.

Järgmise päeva hommikul pärast võistluste pidulikku avamist asusid võistlustulle teatevõistkonnad. Esimesest vahetusest peale toimus äge heitlus TPI ja TRÜ naiskonna vahel. Pärast esimest vahetust juhtis TPI naiskond, II vahetuses juhtis juba TRÜ ja viimases vahetuses suurenes TRÜ eduseis veelgi. Külalisvõistkond jäi neljandaks.

TRÜ meeskonnal oli aga tugevaks vastaseks PRÜ võistkond. Kui kaks esimest vahetust juhtis TRÜ, siis kolmandas vahetuses läks juhtima PRÜ; raske olukorra päästis aga suurepärases vormis olev R. Laante.

Esimesel päeval asus võistlusi juhtima TRÜ võistkond.

8. märts oli meile tõeliseks pidupäevaks. Sel päeval läi meil ära laua katmine ja koristamine — kõik tehti meeste poolt. Naistepäeva auks lasti isegi kaks aupauku papi Ilusa ja sm. Sildmäe jahipüssidest. See päev tõi jällegi TRÜ-le kaks meistritiitlit: naiste 8 km M. Pruun ja 45 km meestele R. Laante.

Ees seisavad veel võistlused slalomis. Naisslalomistidena pidid seekord esinema murdmaasuusatajad Pruun ja Pork. Üllatuslikult tulid nad sellega hiilgavalt toime, tulles võistkondlikus arvestuses esimeseks. Ka meie mehed saavutasid slalomis esikoha.

Suusahüpetes läks esikoht külalistele, võitis Iljin. Kahevõistluse võitis aga M. Simson.

Pärast lõunasööki toimus võistluste pidulik lõpetamine ja võitjate autasustamine. Üldkokkuvõttes võitis TRÜ. Kuid meil jätkusid võistlused Petrozavodski külalistega: 5 km naistele ja 30 km meestele.

Naiste 5 km distantsil saavutas M. Pruun hiilgava aja 19.26, mis on 4 sek. parem meistersportlase normist. Meeste 30 km võitis ülekaalukalt Petrozavodski Riikliku Ülikooli võistleja Tomin.

Siis langes lipp. Uuesti heisatakse see aga tuleval talvel Petrozavodskis.

O. SAAKS

Lauatennis

TRÜ õigusteaduskonna lauatenniseesivõistlustest võttis osa ligi 30 üliõpilast. Esimese koha saavutas I spordijärku omav H. Mäe IV kursuselt, teisele ja kolmandale kohale tulid üliõpilased H. Koitel (II kursus) ja J. Oksa (I kursus).

R. PAJU

Toimetaja R. AULING

MB 02004 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 965

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Nr. 10 (329)
Reede
22. märtsil
1957. a.
X aastakäik

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Mõtteid Leningradi seminarist

11.—16. märtsini k. a. toimus Leningradis Balti liiduvabariikide, Valgevene, Karjala-Soome, Leningradi linna ja mõnede NSV Liidu loodeosa oblastite kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide sekretäride seminar.

Alljärgnevad read ei taha mitte analüüsida kogu seminari tööd, vaid avaldada ainult mõningaid mõtteid, mis tekkisid seminaris.

Mis on peamine?

Läbi kogu seminari käis punase joonena mõte: kõige tähtsam komsomoliorganisatsiooni töös on ideoloogilise kasvatustöö tugevdamine noorte hulgas. On vaja, et meie komsomoliorganisatsioonides rohkem ja teravamalt arutataks aktuaalseid poliitilisi probleeme. Komsomoli põhikiri püstitab iga kommunistliku noore ette esimese nõudena selgitada partei ja Nõukogude valitsuse poliitikat noorsoo hulkadele. Paraku oleme meie ise seni väga vähe huvi tundnud selle vastu, kuidas iga kommunistlik noor kõigepealt ise orienteerub tänapäeva sise- ja välispoliitilistes küsimustes ja kuidas ta neid selgitab teistele noortele. Me oleme kommunistlikke noori karistanud komsomoli liikmemaksu mitteõigeaegse tasumise või koosolekult põhjuseta puudumise pärast (seda muidugi tuleb ka teha, sest ilma kindla distsipliinita ei saa olla komsomolitööd), kuid kas me ei peaks karistama ka kommunistlikku noort, kes ajalehti ei loe, poliitilistes sündmustes ei orienteeru ja selletõttu ei suuda neid õigesti selgitada ka teistele noortele?

Festivalist

Palju huvitavaid üritusi viivad läbi meie maa komsomoliorganisatsioonid seoses festivaliga: konkursse ja karnevale, spordivõistlusi ja massilisi matku; kaunistavad oma õppeasutuse ümbrust ja abistavad šeflusaluseid ettevõtteid ja kolhoose. Üks lause aga hakkas eriti kõrvu — Leningradi Herzeni-nimelise Pedagoogilise Instituudi sekretär kinnitas: «Meil on igale grupile antud kindel konkreetne ülesanne seoses festivaliüritustega.» Paraku ei saa meie ülikooli komsomoliorganisatsioon sellega kiidelda ja see on vist üks põhjustest, miks meil festivaliüritused alati ei leia küllalt laialdast vastukaja. Missugused need igale grupile antud ülesanded võiksid siis olla? Kõigepealt on muidugi iga grupi otseseks ülesandeks, et nii või teisiti vastava kursuse või rühma üliõpilased võtaksid osa festivalikonkurssidest. Peale selle peaks iga grupp valmistama vähemalt 1—2 kingitust festivali külalistele (kingitus võib olla üsna lihtne — olgu see mõni linake, kindad, fotoalbum jne. — peaasi, et see oleks üliõpilaste endi poolt valmistatud ja oleks nii või teisiti meie maale iseloomulik). Samuti tuleks aga meil anda kindlasti igale grupile ülesandeid staadioni ehitamisel, ülikoolihoonete ümbruse korrastamisel jne.

Lähemale elule —

see on praegu sõlmküsimuseks kõrgemate koolide töös, see kujunes üheks põhiküsimuseks ka seminaris. Kuidas seda põhimõtet teostada? Kõigepealt tootmispraktika otsustava parandamisega. Kõrgema Hariduse ministri asetäitja sm. Prokofjev kõneles ka sellisest mõttest, et tehnilistel erialadel tuleks kaaluda võimalust lasta üliõpilasel enne diplomitöö kaitsmist (või ka pärast seda) aasta-poolteist töötada kvalifitseeritud töölisena, enne kui talle usaldada inseneri-tootmiskomandöri koht. Seoses sellega meenus mõte, millest ülikoolis üsna palju juba juttu on olnud: pedagooge ettevalmistavates osakondades võiks pärast ülikoolikursuse lõpetamist üliõpilasel lasta aasta aega töötada koolis n. ö. praktikandina ja alles siis anda talle pedagoogi diplom.

Üliõpilaste ja meie töötavate noorte vahel sidemete tugevdamine (ühised õhtud, spordivõistlused jne., jne.) on hakanud juba kõlapinda leidma ka meie ülikoolis. Üliõpilaste osavõtt praktilisest tööst (üliõpilasehitused!) — siin tuleb meil veel palju teha, et mitmetele teistele meie maa kõrgematele õppeasutustele järele jõuda. Möödunud-aastane uudismaal käik oli heaks kogemuseks selles suunas. Praegu tuleb meil kaaluda, mida konkreetselt käesoleval suvel selles suunas ette võtta.

Alates tulevast õppeaastast pööratakse eriti suurt tähelepanu sellele, et kõrgematesse õppeasutustesse võetaks vastu palju rohkem töötavaid noori, inimesi, kellel on tööstaaži 2—3 aastat ja teatud elukogemused. Töötavate noorte vastuvõtuks luuakse soodsamad tingimused (vastuvõtt väljaspool konkurentsi). Meie komsomoliorganisatsiooni ülesandeks on aga koos rektoraadiga organiseerida ulatuslikku selgitustööd ülikoolis õppimistingimuste kohta mitte enam niivõrd keskkoolides, kui just töötavate noorte seas. Ühtlasi tuleb aga ka abistada töölisnoori ülikooli sisseastumiseks ettevalmistamisel, sest paljud neist on keskkooli materjali juba palju unustanud

Omaalgatusest ja nõudlikkusest

«Komsomoliaktivistidel peab olema rohkem oma initsiatiivi, n. ö. loomingulist suhtumist komsomolitöösse,» nii kõneldi seminaris. Ja meenus üks lugu lähemast minevikust. Kõnelen mina ühele komsomoliaktivistile töölisnoorte ja üliõpilasnoorte vahelise sideme tugevdamisest ning soovitan tal järele mõelda, mida tema osakond selles osas võiks teha. Küsib too aktivist siis minult üsna imestunult: «Mis me siis üldse võiksime selles osas teha?» Seletan ära, mida mõned teised osakonnad on teinud ja mida ka tema osakond teha võiks. «Aga missuguse ettevõtte me peaksime oma šefluse alla võtma?» Annan ka selles osas nõu. «Aga kuidas ma selle ettevõtte komsomoliorganisatsiooni sekretäri kätte saan?» on järgmine küsimus. Antakse ka selles suhtes juhtnöörid. Läheb mõni aeg mööda ja ma küsin tollelt aktivistilt, kuidas siis šeflustöö ettevõttes areneb?

«Helistasin küll sealse komsomoliorganisatsiooni sekretärile, aga ta oli just parajasti välja läinud,» kostab mulle aktivist, endal varjatud etteheide hääles, et miks ma talle sekretäri ise üles ei ole otsinud.

Nojah, küllap vist olen ka ise süüdi komitee seda liiki «loomingulise suhtumise» tekkimises.

«Nõudlikkust tuleb suurendada iga kommunistliku noore suhtes,» kõneles ühe Leningradi instituudi sekretär. «Meie komitee arutas alles hiljuti kahe komsomoligrupi suhtes, kuidas seal iga kommunistlik noor on täitnud temale antud ülesandeid ja kuidas ta üldse on täitnud komsomoli põhikirja. Nende kommunistlike noorte suhtes, kes on komsomoliorganisatsiooni tööst kõrvale hoidnud ja ainult n. ö. auliikmed olnud võtsime kasutusele ranged organisatsioonilised vahendid. Küsimuse arutamise tulemusi tutvustasime instituudi ajalehe kaudu kogu komsomoliorganisatsioonile ja soovitasime teaduskondade büroodel sellele küsimusele rohkem tähelepanu pöörata.»

Paistab, et see on üheks põhiliiliks, millest ka meie komsomoliorganisatsioonil tuleb alustada.

O. KUULI,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

PARTEI ELU

PLEENUMI TEEMADEL

18. märtsil toimus EKP Tartu Linnakomitee II pleenum, kus arutati üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustöö olukorda Tartu kõrgemates koolides. Ettekannetega esinesid TRÜ parteibüroo sekretär sm. Laasik ja EPA parteibüroo sekretär sm. Nõmm.

Sm. Laasik peatus oma ettekandes üksikasjaliselt ülikoolis tehtaval kasvatustööl, kommunistide osal selles töös. Puudusena märgiti, et õppejõud peavad oma kohuseks küll tegelda õppe- ja teadusliku tööga, kuid pööravad vähe tähelepanu üliõpilaste kommunistlikule kasvatamisele. Kevadsemestril tahetakse Õpetatud Nõukogus kuulata üksikute kateedrite juhatajate ja õppejõudude ettekandeid nii õppe- kui ka kasvatustöö kohta.

Tuleb öelda, et meil keskmine õppejõud on üliõpilasest veel kaugel. Mis siis neid kaht suurust, hoolimata loomulikust distantsitundest, üksteisele lähendaks, nii et võiks tekkida usaldusvahekord? Individuaalse kasvatustöö tegemiseks peab õppejõul olema head tahet, takti ja mis kõige tähtsam — autoriteeti. Paraku aga ei ole igal õppejõul seda viimast komponenti ja sel juhul jäävad kõik tema pedagoogiliselt hästi mõeldud kasvatuspüüded tulemusteta. Autoriteedi algallikaks on hea loeng, oma eriala hea tundmine. Niisuguse õppejõu vestlused on üliõpilasele sõna tõsises mõttes meeldivad. Neist on kasu. Niisuguseid õppejõude usutakse. Ja meil on küllalt selliseid õppejõude olemas. Nendelt ootame tulevikus, et nad senisest rohkem oma autoriteeti rakendaksid mitte ainult üliõpilaste õpetamise, vaid ka kasvatamise teenistusse, et neid oleks näha üliõpilasõhtutel ja komsomolikoosolekutel. Otse kohustuslik on see eeskätt kommunistidele.

Ülikoolis on veel terve rida kollektiivse kasvatustöö vorme, eeskätt head loengud ja seminarid. Võib lausa rõõmustada ajalooosakonnas sm. Oja seminaride üle (dialektiline ja ajalooline materialism). Neis seminarides leiavad lahendamist õige mitmepalgelised ajaloo- ja poliitikaprobleemid. Üliõpilased vaidlevad ja otsivad tõde. Seal üliõpilased mitte ainult õpivad, vaid ka kasvavad.

Sealsamas kõrval aga on teise õppejõu surnud praktikum, kus paistab tihti välja, et õppejõul endal on oma erialal n. ö. näpud põhjas. Üliõpilased saavad esitatud küsimustele täiesti mitte midagiütlevaid, ümbernurga vastuseid. Päris selge, et sellise õppejõu kasvatustöö tulemus on ümmargune null.

Sm. Laasik märkis oma aruandekõnes terve rea kommuniste-õppejõude, kes oskavad teha kasvatustööd (sm-d Maasik, Blum ja enamus Õigusteaduskonna õppejõude). Kõige süstemaatilisemalt peaksid meil üliõpilaste kasvatamisega tegelema poliitinformaatorid, kuid selles osas ei ole kõik korras. Aruandes märgiti kiitvalt terve rea poliitinformaatorite tööd (Arstiteaduskonnast sm-d Saar, Koren, Petlem, Kogermann, Toomari, Luik; Matemaatika-Loodusteaduskonnast sm-d Mitt, Alles, Raik; Ajaloo-Keeleteaduskonnast sm-d Kann, Otsmaa, Eringson). Halvasti töötavad aga sm-d Ulp, Maimets ja Põldvere Arstiteaduskonnast, sm. Perk Matemaatika-Loodusteaduskonnast jt.

Heaks kasvatustöö vormiks on ülikoolis kujunenud lektoorium (dots. Saarma) ja kinolektoorium (sm. Oja). Üritused on huvitavad ja osavõturohked. Meeldivaks vahelduseks on samuti küsimuste-vastuste õhtud, millest pleenumil rääkis ka EPA rektor sm. Klement. Ülikoolis õnnestus hästi sm. Bronšteini poolt organiseeritud küsimuste-vastuste õhtu. Neid võiks tõesti rohkem praktiseerida.

Tervitada tuleb muidugi meie vabariigi juhtivate seltsimeeste esinemist üliõpilaste ees. Osa taolisi kohtumisi on juba seljataga. Ees seisavad kohtumisõhtud sm-te Lauristini, Allika, Resevi ja teistega. Tuleva nädala algul külastab ülikooli ka Eesti NSV haridusminister sm. Oja. Haridusministri ettekanne saab kindlasti suure tähelepanu osaliseks, kuna peatselt seisab paljudel ülikooli värsketel lõpetajatel ees siirdumine pedagoogilisele tööle.

Parteiorganisatsiooni kasvatustöö tulipunktis seisab pikemat aega komsomoli küsimus. Komsomoliorganisatsiooni tööd tuleb parandada, see on teada. Koosolekuid on peetud, otsuseid on vastu võetud. Nüüd peaksime küll olema jõudnud niisuguse staadiumini, kus tuleb käised üles käärida ja tööle hakata. Igale kursusele on tarvis leida komsomolisekretäriks tõesti niisugune üliõpilane, kes ise sädet annab ja oskab ka teistes sädet tekitada. Siis hakkab töö minema. On tarvis noorte enda pealehakkamist, särtsu, elavat tööd. Rohkem nooruslikkust! Parteiorganisatsioon muidugi abistab komsomoliorganisatsiooni, kuid noorus ise pangu energiliselt käed külge.

Praegu juhivad täie tõsidusega komsomolitööd partei-algorganisatsioonide sekretärid sm-d Kelder, Maasik, Köörna ja teised. Halb on aga lugu ajaloo-osakonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas komsomolitööga. Kommunisti kohustuseks on abistada ja tunda huvi noorte töö vastu. Kuid kõik meie kommunistid seda kaugeltki ei tee.

Pleenumil puudutati ka ülikooli ajalehe tööd. Sm. Teder märkis, et ajaleht peab senisest järjekindlamalt valgustama ideelis-poliitilise kasvatustöö küsimusi. Arutati samuti õppetöö probleeme: loengute kvaliteedi ja kvantideedi, parallelismi ning õppejõudude meisterlikkuse tõstmise küsimusi. Sm. Laasik rääkis mõningatest edusammudest, mis on sel alal ülikoolis tehtud. Nii on meil kohustuslike loengute arvu vähendatud 15—20% võrra, lahendamisel on parallelismi küsimus (rida teemasid NLKP ajaloo, NSVL ajaloo, riigi ja õiguse teooria ja poliitökonoomia alal). Õppeaine lühendamine nõuab aga igalt õppejõult paremaid ja tihedamaid loenguid, nii et üliõpilaste teadmised loengukursuse lühendamise all ei kannataks. Ja üliõpilased peavad õppima teisiti — ise rohkem vaeva nägema.

Elavat poleemikat tekitas pleenumil Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli parallelismi küsimus. EKP Keskkomitee esindaja sm. Inti püüdis kuulajaile järjekordselt selgeks teha, et ülikool üksi ei suuda vabariigi vajadust kaadri järele rahuldada. Tegelikult asetati see seisukoht koosolijate arvukates repliikides siiski tõsise kahtluse alla.

Ka NSVL Ministrite Nõukogu 19. veebruari 1957. a. määruse (nr. 180) 9. punktis öeldakse: «Teha NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumile ja liiduvabariikide ministrite nõukogudele ülesandeks vaadata kahe kuu jooksul läbi ja otsustada küsimus pedagoogiliste instituutide ühendamisest riiklike ülikoolidega, seal kus see on vajalik.» Sm. Laasiku ettepanek ühendada ka Tartu Riiklik Ülikool ja Tallinna Pedagoogiline Instituut leidis üksmeelset heakskiitu.

Pleenum võttis vastu otsuse ideelis-poliitilise kasvatustöö parandamise kohta Tartu kõrgemates koolides.

L. LIISK

TÄHISTATAKSE C. R. JAKOBSONI 75. SURMAAASTAPÄEVA

Eesti rahvusliku liikumise tegelase C. R. Jakobsoni 75. surmaaastapäeva tähistamiseks korraldatakse Tartus rida üritusi. TRÜ aulas toimus C. R. Jakobsoni 75. surma-aastapäevale pühendatud aktus, kus ettekandega «C. R. Jakobson ühiskondliku võitlejana» esines ajalooteaduste kandidaat K. Siilivask.

Eeloleval pühapäeval toimub Tartu Riiklikus Ülikoolis C. R. Jakobsonile pühendatud teaduslik sessioon. Ettekandega «C. R. Jakobson rahva feodalismivastases võitluses» esineb akadeemik ajalooteaduste dr. H. Kruus. Reale C. R. Jakobsoni tegevuse erikülgedele pühendavad oma ettekanded filoloogiateaduste doktor A. Kask, teaduste kandidaadid L. Loone ja A. Elango ning kirjandusmuuseumi teaduslik töötaja R. Põldmäe.

Tartu Riikliku Ülikooli rektori
KÄSKKIRI nr. 205
19. märtsil 1957. a.

Arvestades TRÜ ühiskondlike organisatsioonide ettepanekut sotsialistliku kollektiivsustunde ja distsipliini süvendamise eesmärgil TRÜ üliõpilasmütsi sisseseadmise kohta otsustan:

1. Lubada TRÜ üliõpilastel ja aspirantidel kanda alates 1. maist 1957. a. TRÜ üliõpilasmütsi vastavalt juurdelisatud mütsi kavandile (lisa nr. 1) ja kandmisejuhendile (lisa nr. 2).

2. Kinnitada TRÜ üliõpilasmütsi kirjeldus ja kandmise juhend (statuut) (lisa nr. 2).

F. KLEMENT,
rektor

TRÜ üliõpilasmütsi kirjeldus ja kandmise juhend (statuut)

1. TRÜ üliõpilaste mütsi värvid kujutavad ENSV lipu värvide kombinatsiooni: sinine-punane-valge;
   a) mütsi põhi — sinine (valge ornamendiga);
   b) mütsi vöönd — punane-valge;
   c) mütsi nokk — must juurdelisatud kavandi kohaselt.
2. TRÜ mütsi kandmise eesmärgiks on sotsialistliku kollektiivsustunde ja distsipliini süvendamine ülikoolis.
3. Mütsi kandmine näitab üliõpilase kuuluvust TR Ülikooli kollektiivi ja nõuab, et üliõpilane oleks oma laitmatu käitumisega eeskujuks nõukogude noorsoole.
4. Mütsi võivad kanda ainult TRÜ üliõpilased ja aspirandid.
   Märkus: a. TR Ülikooli lõpetanutel on lubatud kanda TRÜ mütsi lõpetajate kokkutulekutel või muudel TRÜ poolt korraldatud pidulikel sündmustel.
   b. Mittestatsionaarsetel üliõpilastel on lubatud kanda TRÜ mütsi õppe- ja eksamisessioonide ajal ja TRÜ poolt korraldatud pidulikel sündmustel.
5. On lubatud kanda ainult täiesti tervet, puhast ja antud statuudis ette nähtud värvidele ja ornamendile vastavat mütsi. Mütsi kandmine siseruumides ei ole lubatud.
6. Halva õppeedukuse, nõukogude üliõpilasele sobimatu käitumise, mütsi kandmise eeskirjade rikkumise juhtudel võivad dekaanid ühiskondlike organisatsioonide ettepanekul ära võtta üliõpilastelt ja aspirantidelt TRÜ mütsi kandmise õiguse kuni üheks semestriks, kaugõppe üliõpilaste osas on samad õigused kaugõppe prorektoril.
7. TRÜ rektori käskkirjadega karistatud üliõpilased kaotavad automaatselt TRÜ mütsi kandmise õiguse kuni karistuse mahavõtmiseni või aegumiseni.
8. Käesoleva juhendi täitmist jälgivad teaduskondade dekaanid ja ühiskondlikud organisatsioonid.

KAS SIIS SELLE MAA KEEL LAULUTUULES EI VÕI TAEVANI TÕUSTES ÜLES IGAVIKKU OMALE OTSIDA!

KR. JAAK PETERSON

45 AASTAT

Indu edaspidiseks tööks!

PILK KOORI TEGEVUSELE

See oli 1911. a. 27. detsembril kui Juhan Simm, nüüdne Eesti NSV rahvakunstnik, tol ajal aga vaid lihtne matemaatika üliõpilane, avaldas «Postimehes» üleskutse «Tartu Eesti üliõpilastele!», kus ta kirjutas: «Sagedasti on Eesti üliõpilaste keskel soovi avaldatud üliõpilaste koori asutada, kuid seni on see ainult sooviks jäänud. Aeg oleks juba, kus meie selle mõtte ka teoks teeksime ja omale üliõpilaste koori looksime. On ju Tartus ligi 300 Eesti üliõpilast.

Ja vaatamata sellele, et selle koori komplekteerimine oli küllaltki keerukas, kusjuures esines ka raskusi ja ebameeldivusi, sai see mõte teoks. 29. dets. 1911. a. toimuski koori esimene proov, kuhu kogunes umbes 40 lauljat. Koori nimeks otsustati panna Eesti Üliõpilaste Ühendatud Meeste koor ja selle dirigendiks sai Juhan Simm. Koori esimene avalik kontsert leidis aset aga Eesti Rahva Muuseumi poolt korraldatud peoõhtul, mis toimus 23. märtsil 1912. a. «Vanemuise» saalis.

J. Simmi juhatusel töötas koor 1924. aastani, millal ta koormava töö tõttu koorijuhi kohalt lahkus ja tema kohale asus Leenart Neuman, kes pani erilist rõhku koori kunstilise külje edasiarendamisele. Koori töösse tuuakse süstemaatiliselt hääleharjutused, muusikalise maitse kasvatamine, stiilikindel kava jms. Et koor saavutaks paremaid tulemusi, otsustati, et koori tööst võivad osa võtta ka laulust huvitatud vilistlased. Seoses sellega muudetakse ka koori nimetus Akadeemiliseks Meeskooriks. Ja tulemused ei jäänud muidugi tulemata.

Esimene kontsertreis oli toimunud juba J. Simmi päevil, nimelt 1914. a. Tallinna. Hiljem oli külastatud Võrut, Valgat, Viljandit, Pärnut, Paidet, Rakveret ja Narvat. Nüüd aga astuti esmakordselt ka üle keelepiiri: 1926. a. korraldati kontsertmatk Ungarisse ja Austriasse, kusjuures esineti Budapestis ja Lõuna-Ungari ülikoolilinnas Pécsis.

Kui 1933. a. L. Neuman suri, asendas teda koori praegune dirigent Eesti NSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing, kes L. Neumani ajal oli koori lauljaks, omas aga ka juba aastatepikkust koorijuhipraktikat. Uue ja noorusliku koorijuhi taktikepi all sai töö veelgi suurema hoo. Seda tõendavad ka arvukad välismatkad. Suurim nendest oli 1937. a. (koori 25. juubeliaasta) toimunud nn. Euroopa-matk, mille jooksul läbiti 7 välisriiki ja külastati 12 linna. Tähtsamateks esinemisteks olid sel matkal Riia ja Oslo kontserdid, heliplaadistamine Berliini ringhäälingus ning raadiokontserdid Leipzigis, Kopenhaagenis ja Oslos. 1932. a. korraldati kontsertreis Riiga, 1939. a. Helsingisse ja Turusse.

Rasketeks kujunesid koorile nagu kogu rahvale sõja-aastad, ehkki koori tegevus päriselt ei katkenud. Uuesti elustus see nõukogude võimu taaskehtestamisel, kusjuures eriti hoogsaks muutub koori tegevus 1951. a. alates. Üksteise järel toimuvad peaaegu igal aastal kontsertmatkad vennasvabariikidesse.

Palju laule on selle pika aja jooksul laulnud koor. Seejuures on paljud neist olnud väga nõudlikud palad. Nii on koori kavas aastate jooksul olnud terve rida ooperikoore, nagu Ch. Gounod' «Sõdurite koor» ooperist «Faust», R. Wagneri «Palveränduritе koor» ooperist «Tannhäuser», jt. Samuti on koori kavas olnud sellised nõudlikud palad, nagu N. Rimski-Korsakovi «Tark Oleg», Ed. Griegi «Uus isamaa», M. Glinka «Õnne vägede ülevaatus», A. Läte «Pilvedele», V. Kapi «Kalurilaul», G. Ernesaksa «Kalamees tuleb koju», M. Saare «Ihkasime ikkest lahti» jne. Peale selle on lauldud hulga koorijuhtide J. Simmi, L. Neumani ja R. Ritsingu helindeid, hulk rahvaste laule ja peaaegu kõigi eesti heliloojate ning maailma klassika paremikku kuuluvaid kooriteoseid.

Ja lõpuks, loodame, et see ei olnud ainult viisakus, kui Moskva arvustajad kirjutasid möödunud suvel koori külalisraamatusse:

«Isetegevuskollektiiv näitas esinemise meisterlikkust, mis võiks olla auks professionaalsele koorile».

... Igal teisipäeval ja reedel, tihti aga veelgi sagedamini võib Tartu Riikliku Ülikooli aulast kuulda tublit meestelaulu. Järjekordselt on rühm Tartu Riikliku Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia meesüliõpilasi ja õppejõude kogunenud Tartu Üliõpilasmeeskoori proovile. Ja pole kerge pärast küllaltki väsitavat õppetööd pühendada end veel kaks ja pool tundi üsnagi pingutavale kooritööle, kuid siia kogunenud seda ei karda. Need on laulu enda poolt valitud, sellele andunud mehed. Kellel ei leidu head tahet ja andumust, on kooris jäänud alati ajutisteks külalisteks. Varem või hiljem on nad koori liikmete hulgast välja langenud.

Ja kellel neid raskusi ei ole? Näiteks maestro. Hoida alati heas vormis koori, mille koosseis igal aastal suuremal või vähemal määral muutub, ei ole sugugi kerge ülesanne. Kuid peab ütlema, et meie Richard Ritsing on sellega suurepäraselt toime tulnud, mis hinda see talle ka ei maksaks. Möödunud aastal talle omistatud Eesti NSV teenelise kunstitegelase aunimetuse on Richard Ritsing auga ära teeninud.

Mennuvad ühe Tšehhoslovakkia muusiku sõnad, mis ta ütles aastat paar tagasi kohtumisõhtul Tartu üliõpilaskooridega: «Laulval rahval ei saa kunagi olla halb süda.» Laulu õilistav mõju on tõepoolest suur. Ma arvan, et ma ei eksi palju, kui ütlen, et need noored, kes pideva õppetöö kõrval võtavad osa ka oma meeskoori tööst (samuti teiste isetegevuskollektiivide tööst), lähevad ellu mõnevõrra laiema silmaringiga ja arenenumana, kui need, kes seda ei tee.

E. MALLENE,
TÜM-i aseesimees

Grupp meeskoori liikmeid Dresdenis Zwingeri sissekäigu ees.

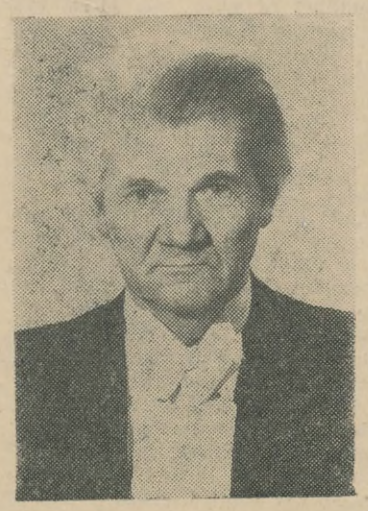

Nelikümmend viis aastat ühe koorikollektiivi tegevust on küllalt pikk ajajärk, mis nii ühte kui teist märki võib järele jätta, küll rõõmsaid, ilusaid, ja ka pilviseid.

1905. a. kutsuti mind noore üliõpilasena tolleaegse Noortemeeste Seltsi meeskoori juhiks. Koor koosnes noortest lauluhuvilistest käsitöölistest, keda toetasid juba vanemad, vilunud lauljad; tutvusin seal vanade lauljatega (nagu Hans Kann, Peeter Kurg, Mihkel Uik jt.), kes soovitasid mul asutada meeskoori. Need olid tulihingelised meestelaulu pooldajad, 1902. a. A. Lätte poolt asutatud meeskoori liikmed.

Nende vanade lauljate soovil kogusin Tartu paremad vilunud lauljad kokku, lisaks veel üliõpilasi, ja sain 1903. a. ligi 50-liikmelise kollektiivi. Sellega andsin kontserte tähtsamail juhtudel Tartus ja ka väljaspool. Aja jooksul kogunes ikka rohkem üliõpilasi juurde, mis suunas puht-üliõpilaskoori ellu kutsuma. Ja see saigi teoks. Esimene kontsert toimus 10. märtsil 1912. a. (vana kalendri järgi — toimetus) Eesti Rahva Muuseumi heaks, nagu sel korral seda nimetati.

Selle koori komplekteerimine oli küllaltki keerukas, kusjuures esines ka raskusi ja ebameeldivusi: oli ju ülikoolinoorsoo keskel mitmeid organisatsioone, kes oma vaadete poolest üksteisest lahku läksid. Vaatamata sellele sidus neid siiski laul, mis on alati ühendanud inimesi ja ka rahvaid. Minu kooris oli lauljaid isegi teistest rahvustest (vene, läti), kes heameelega õppisid laulude eestikeelse teksti ära.

Koori hääleseade ei olnud tol ajal «mooduks». Tegime siiski pisut hääleharjutusi, et seega ühtlustada kooslaulu ja vältida häirivaid ja teravaid üksiklauljate väljakõlamist. Saavutasime päris rahuldavaid tagajärgi isegi sellise lauluga, nagu näiteks Wagneri «Palveränddajate koor» ooperist «Tannhäuser». Koor ei piirdunud ainult Tartus laulmisega, vaid käis ka kõigis kodumaa linnades kontsertmatkadel.

Need põgusad read oleksid vilk satusteks üliõpilasmeeskoori algaastailt. Loomulikult on aastate keskel igasuguseid ümberkujundamisi toimunud. Muidugi ei saanud Esimese maailmasõja ajal aktiivset tegevust olla, kuid koorilaulu idee ei ole ülikoolis kunagi oma tulukest kustuda lasknud, vaid ühel kui teisel kombel ikka edasi õhkunud ja ka lõkkele löönud, kui vähegi «käed andsid vabamalt liikuda.» Isegi okupatsiooni karmil ajal ei vaikinud üliõpilaste laul, kuigi tegutseti väiksemal määral. Koori juhatus ja dirigent R. Ritsing pidasid visalt kooril hinge sees.

Hoopis laialdasema amplituudi võttis koori tegevus nõukogude võimu ajast peale, kus Tartu Üliõpilasmeeskoor on aasta-aastalt ikka suurema edu tähe all arenenud. Kõiges selles on märkimisväärsed teened koorijuht Richard Ritsingul, keda meie vabariigi valitsus on hinnanud ENSV teenelise kunstitegelase aunimetusega. Käesoleval semestril esineb koor juba ligi 200-liikmelises koosseisus väärika koorilaulu kultuuriga. Tartu Üliõpilasmeeskoor on sooritanud laiaulatuslikke kontsertreise Nõukogude Liidu pealinnast Moskvast alates peaaegu kõigis suuremates linnades, andes igal pool väärikat tunnistust kõrgest koorilaulukultuurist, millega meie väike rahvas võib julgesti Nõukogude Liidu teiste rahvaste kõrval sammuda.

Tartu Üliõpilasmeeskoori juhataja ENSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing võib oma kauaaegsele tööviljale rõõmuga tagasi vaadata ja indu saada edaspidiseks veelgi edukamaks tööks eesti koorilaulukultuuri arendamisel ja edendamisel.

Selleks jõudu ja kõige soojem käepigistus!

JUHAN SIMM,
ENSV rahvakunstnik

Akadeemiline Meeskoor teel Turgu.

MEIE VIIES

Need mälestused, mida siin püüan meenutada, ulatuvad tagasi aastasse 1951. Meeskooril oli õpitud mitu kontsertkava ja Gustav Ernesaksa sõnad «tean et Tartu Üliõpilasmeeskoor on üks suuremaid ja paremaid meeskoore Eesti NSV-s» julgustasid meid niivõrd, et kavatsesime hakata organiseerima kontsertmatka vennasvabariikidesse — Läti ja Leedu NSV-sse.

Meeskoor oli sõjajärgseil aastail korraldanud kontsertmatku vaid Eesti linnades. Nüüd aga tuli hoopis midagi suuremat korda saata. Kontsertmatk Baltikumi 1951. a. detsembri algul oli esimeseks kontsertmatkaks väljapoole Eestit pärast sõda. Me nimetasime seda «tee avamiseks» vennasvabariikide kontserdisaalidesse. Matka eesmärk oli eesti üliõpilasmeeslaulu tutvustamine ja sõprussidemete loomine Läti ja Leedu NSV üliõpilastega.

Head soovitused ja dokumendid taskus, asusime Iilo Martiniga Tallinn—Riia rongi, mis viis meid organiseerimistööle Riiga, sealt edasi Vilniusse ja Kaunasesse. Olime veel kogenematud, meie koori peaaegu ei teatud ja ka keelega kartsime raskustesse sattuda, aga millise innu ja südamega me asja juures olime, on praegu isegi raske meenutada.

Peagi leidsime, et meid võetakse hästi vastu. Meie koori vastu tuntakse huvi ning hea pealehakkamine viis nii kaugele, et kontsertide korraldamisega olime kokkuleppele jõudnud. Arutada oli palju ja kord juhtus, et olime eksinud Riia tänavatel. Pöördusime esimese meeskodaniku poole enese arvates kaunis viisakas vene keeles, aga imestuseks kuulsime vastust sulaselges eesti keeles umbes nii: «Sõbrad, võime ka eesti keeles vestelda». «Muidugi võime!» Olime üllatunud sellisest kokkusattumisest; kohtasime eestlast, kes elab Riias.

Missuguse innuga koori liikmed võtsid osa matka korraldamisest, sellest annab tunnistust see, et ükski koori liige ei keeldunud andmast 150 rubla koori ühisesse kassasse sõidu materiaalseks kindlustamiseks seni, kuni suutsime kontsertidelt esimesi sissetulekuid saada.

Oli novembrikuu lõpp, kui Tartu jaamahoonesse kogunes põksuvate südametega 130 meeskoori liiget maestro helilooja Richard Ritsingu, solist Eha Eeriku ja klaverisaatja Helju Kolgiga, et alustada sõitu Riia poole. Sõit algas öösel, kuid sellele vaatmata olid meid truult saatmas sõsarkoori TRÜ Naiskoori esindajad. Südamlikud sõnad, kõike head, vile — ja juba liikusime Riia poole.

Riia. Perroonil tervitas meid Läti Riikliku Ülikooli meeskoor. Kiiresti suundusime ühiselamutesse. Nüüd olid kõik meeled keskendatud vaid ühele — esimesele kontserdile ülikooli aulas. Kui see õnnestub — on võit meie! Laulda tuli meil laupäeva ja pühapäeva õhtul mõlemal korral LR Ülikooli aulas linna kõige nõudlikuma publiku ees, nagu meile tutvustasid uued sõbrad Riiast.

Kui palju ärevust, pinget, pinevust, hingestatud ning täpset laulu, tänulikku aplausi ja rõõmsat kordaminekut tundsid meie esinejad ja kuulajad sellel kontsertõhtul. Edukalt esinesime ka teisel kontserdil, kus oli meid kuulamas juba tunduvalt rohkem publikut. Meie võitsime — kontserdid õnnestusid. Nii meeskoori kui ka solisti esinemised võeti soojalt vastu. Tõenduseks olgu see, et ukraina rahvalaulu «Kasak» solist Olaf Prinitsiga pidi meeskoor esitama isegi kolm korda. Lõppesid lisapalad, kõlasid tervitused, anti lilli ja kingitusi ning koori külalisraamatusse kirjutati tänusõnu.

Tänasime riialasi lahke vastuvõtu eest ja sõit kulges edasi juba Vilniuse poole.

Varajasel hommikutunnil jõudsime Vilniuse vaksalisse. Meid juba oodati. Vilniuse Riikliku Ülikooli puhkpilliorkestri marsihelide saatel väljusime vagunitest. Kohe ununesid raskused — ees ootasid uued sõbrad, tervitused, lilled. Seekord võtsid meid oma ühiselamus vastu väga kenad ja külalislahked neiud Vilniuse Riiklikust Ülikoolist. Tütarlapsed olid vabastanud meile vajaliku arvu tubasid. Olime selle kõige eest väga tänulikud ja veel praegu püsivad mälestustes külalislahked Vilniuse neiud.

Vilniuses oli esialgu planeeritud kaks kontserti — esimene Vilniuse Riikliku Filharmoonia saalis ja teine VR Ülikooli aulas. Kuigi esimesel kontserdil oli kuulajaid vähem, ei olnud seda sugugi märgata aplausist. Ja kui kontsert oli lõppenud, tulid kuulajad otse

TARTU ÜLIÕPILASMEESKOORI

Mälestuskilde

See oli 1923. a. sügisel, kui ma noore, esimese kursuse üliõpilasena astusin üliõpilasmeeskoori. Eriti selgesti on meelde jäänud esimene harjutus. Et ma Juhan Simmile olin tuntud juba keskkooliõpilasena kui koorijuht ja J. Simmi juhatusel töötanud Tartu Koolinoorsoo Liidu segakoori laulja, siis ei pidanud maestro vajalikuks teha mulle vastuvõtukatset, s. t. hääleproovi. Näitas vaid käega esimese bassi suunas ja ütles: «Mine sinna, seal on su paras paik!»

Esimene helind, millega koori tööd alustasime, oli K. Türnpu raske ja väga nõudlik laul «Mis oli see, mis juba lapsepõlves». Tõsist pingutust nõudsid eriti need kohad, kus laul liikus trioolides, ja seitsmehäälseks hargnev fraas sõnadel «isamaa, isamaa, isamaa», rääkimata rasketest modulatsioonidest. Simm sädeles ees ja mehed «põrutasid kõigest väest» järele. Nooremadki püüdsid teha kõik, mis võimalik.

Suure koormusega teatri-dirigendi töö tõttu («Vanemuises») pidi Juhan Simm kahjuks loobuma üliõpilasmeeskoori koorijuhi ülesannetest. Tuli leida uus koorijuht. 1924. a. algul pöörduti vastava ettepanekuga L. Neumani poole, kes oli lauluõpingu otstarbel ligi kolm aastat välismaal viibinud ja nüüd hiljuti kodumaale tagasi jõudnud. Ja sama aasta sügissemestril asubki koorijuhi kohale L. Neuman.

Mäletatavasti oli see 1924. a. oktoobrikuul, kui tulime kokku praeguse I Keskkooli saali esimeseks harjutuseks uue koorijuhi tööleasumise puhul. Tegelikult ei olnudki see harjutus kui niisugune, vaid uue koorijuhi tutvumine lauljatega, kellele tehti hääleproov. Kui koorijuht minu «häält proovis», selgus, et ma võivat ka teist tenorit laulda. Sellele väitele julgesin vastu vaielda; see «iseteadvus» uuele dirigendile näis aga mitte meeldivat. Katse lõpul paluti mind laulda antud toonist — väikese oktaavi si-st pool tooni alla. Küsimusele (pärast ülesande täitmist), millise heli ma laulsin, vastasin: «si-bemolli.» Neuman: «Ei, mitte. Te laulsite la-dieesi.» Mulle jäigi arusaamatuks, kas see oli öeldud naljaks või intonatsioonilise kalduvuse karakteriseerimiseks. Kuid hoolimata «kõigist äpardusist» võeti mind siiski koori vastu — nüüd juba teistkordselt ja endiselt esimesse bassi. Töö kulges kahes liinis — hääleseades ja koorilaulmises.

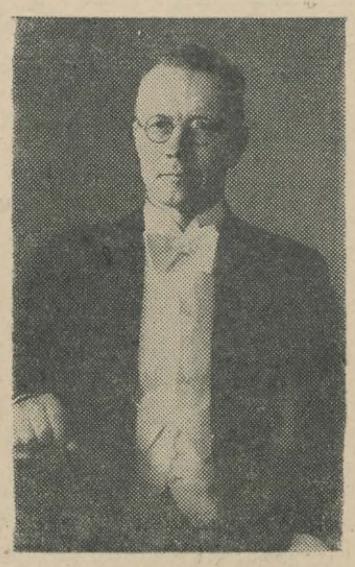

Kooris lauldes on eriti sügava mulje jätnud 1926. a. Ungarisse toimunud kontsertmatk, mis võimaldas peatuda ka Varssavis, Viinis ja mujal.

Aastal 1933, millal suri koorijuht L. Neuman, tehti mulle ülesandeks juhatada koori. Mitte küll pidevalt, ümmarguselt võetuna siiski kümmekond aastat kestnud koorilaulja meeldiv põli oli otsekui märkamatult seega lõppenud ja alanud minu kooritöös hoopis raskem ja vastutusrikkam ülesanne — olla koorijuhiks. Tartu Üliõpilasmeeskoori koorijuhi kohuseid täites olen jõudnud oma armastatud töö 25. künnisele — aastavaole, mil võin kaasa elada koori 45. aastapäeva. Need aastad on olnud täis tulist hoogu ja tööröömu, aga vahel ka murelikke hetki. Kõiki ilusaid momente oleks raske üles lugeda. Tahaksin siiski meenutada ja esile tõsta vähemalt matkadestki mõningaid nagu Euroopa-matk (1937), Soomematk (1939), esimene Baltikumimatk (1951), Moskva-matk (1954), Ukraina-matk (1955) ja Krimmi matk (1956).

Tänutundes mainin Eesti NSV rahvakunstniku Juhan Simmi kui koori asutaja ja esimese koorijuhi teeneid. Samuti võlgneme tänu koorijuht L. Neumanile, kel on teeneid koori edasiarendajana.

Lõpuks lubage tänu avaldada kõigile senistele Tartu Üliõpilasmeeskoori lauljaile, koori esimeestele ja teistele koori aktiivi liikmeile. Ühtlasi soovin palju head tahet, energiat ja rõõmu edaspidiseks tööks.

R. RITSING,
Eesti NSV teeneline kunstitegelane

TARTU ÜLIÕPILASMEESKOORILE

Neljakümne viie aasta eest sai teoks mõte — asutada üliõpilasmeeskoor. Mehi ei ajendanud ainult soov koos käia oma ajaviiteks, vaid tarve harrastada kunsti. Meid innustasid ja vaimustasid oma eeskujuga ja tööga kunstikõrgustele püüdvad juhid — maestrod Juhan Simm, Leenart Neuman ja Richard Ritsing. On armastusega arendatud meestelaulu üliõpilaskonnas ja saavutatud tunnustatavaid tulemusi laulukultuuri edendamisel ning tutvustamisel meie maa rahvaste keskel.

Jätkugu suurt püsivust, indu ja edu õilsas kunstilises tegevuses.

ALFRED LEIUS,
koori teeneline liige

ÜHTNE, SÕBRALIK KOLLEKTIIV

Tartu Üliõpilasmeeskoor — see pole ainult rühm lauluhuvilisi noori meie kodulinna kõrgematest õppeasutustest. Ei — see on kõigepealt kunstiline kollektiiv, sõbralik ja ühtne, kuid samal ajal ka nõudlik ja õiglane ning karm nende vastu, kes püüavad ennast vastu seada koori eesmärkidele ja ideaalidele. Meie koori funktsioon ei piirdu vaid lauluvõimaluse andmisega koorilaulu entusiastidele. Meie koori peamiseks funktsiooniks on kõrgete moraalsete omaduste, distsipliini ja kohusetunde kasvatamine oma liikmetes. Ning tänu sellele etendab meeskoor tähtsat osa noorte nõukogude spetsialistide, kultuursete, mitmekülgsete ja avara silmaringiga inimeste kasvatamisel.

LELLO JÕKS,
koori liige, Arstiteaduskonna üliõpilane

IKKA PAREMINI

Tutvusin juba keskkoolipõlves Akadeemilise Meeskoori ajalooga. Mul polnud kooriga veel mitte vähematki isiklikku kontakti, kuid huviga vaatasin koori 25. aastapäevaks väljaantud albumit. Eriti vaimustasid mind koori menukad kontsertmatkad reasse Kesk- ja Põhja-Euroopa maadesse.

Unistus ülikooli astumisest põimus minu teadvuses tihedalt lootusega Akadeemilisse Meeskoori pääsemisest. Mõlemad soovid täitusid samaaegselt 1948. a. sügisel. Siin selgus mulle Akadeemilise Meeskoori edu saladus — see seisnes visas, püsivas argitöös.

Semestrite rida, mille kestel olen meeskooris laulnud, on jätnud mulle palju kustumatuid mälestusi. Leidub neid kooritöö argipäevast — harjutustest, kuid kõige selgemate kontuuridega mälestuskillud meenuvad siiski arvukatest kontserditest — olgu need siis semestrikontserdid akadeemiliselt piduliktõsises aulas, esinemised teistes Eesti linnades, millest meeldejäävam oli Pärnu meeslaulu päev 1949. a. (Kas tõesti Eesti meeskoorid ei kavatse enam jätkata meeslaulupäevade toredat traditsiooni?), kontserdid Moskvas, Leningradis ning reas teistes vennasvabariikide linnades või esinemised Krimmi ranniku kaunimates paikades.

45. aastapäeva puhul soovin koorile üha jätkuvat kunstilise taseme tõusu ja järjest kaugemale ning erinevatesse ilmakaartesse suunduvaid kontsertmatku. Juubeliaasta pole enam mägede taga, kuid selle aja jooksul peame jõudma eesti meeslaulu kaudu üle uute mägede ja merede.

A. PIKAMÄE,
laulja-vilistlane, koori teeneline liige

Soovime teile, kallid lauluvelled, et teie koor jääks alati nooreks, vaatamata aastatele ja paljudele suurenumbrilistele juubelitele, mis veel on ees. Soovime maestrole jõudu ja edu teie edasiviimisel!

TRÜ Naiskoor

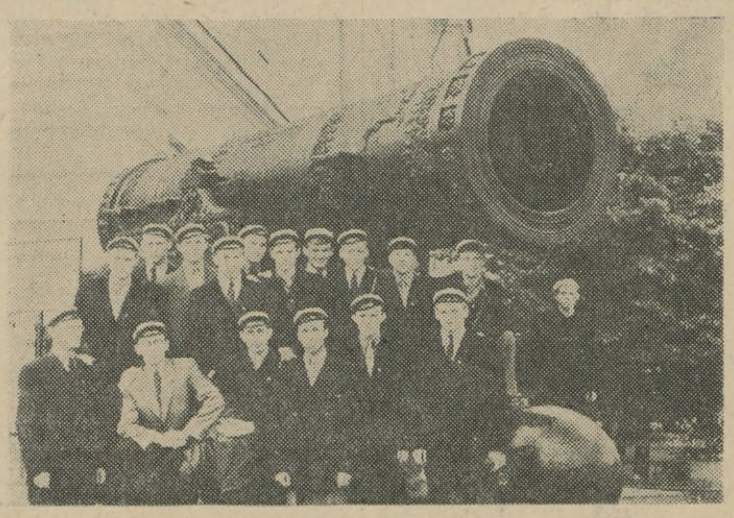

Meeskoori liikmeid Kremlis.

KÜLALISRAAMATUT LEHITSEDES

Intonatsiooniline kõlapuhtus, erakordne kokkukõla, hingestatus ja siirus lüüriliste palade esitamisel, eeskujulik diktsioon ja dünaamika esitatava repertuaari interpreteerimisel — kõik see on kollektiivi ja tema juhi suure loomingulise töö tulemus.

Suur tänu, kallid seltsimehed!
Moskva 30. 01. 1953

Suurepärane distsipliin, kokkukõla, kõlapuhtus, kõrge laulukultuur — kõik see räägib teie poolt tehtud tohutust tööst. Teie õilis töö teenib suurt eesmärki — viia nõukogude kuulajani klassikute imeilus muusikaline pärand, rahvalaulud ja nõukogude heliloojate laulud. Oma töös olete te lähenenud eesmärgile, mille seab enese ette iga isetegevuskollektiiv — kaotada piir elukutselise ja isetegevusliku koori vahel.

Leningrad 06. 02. 1953

Koor on tublisti edasi jõudnud.

Tallinn 04. 04. 1954
G. Ernesaks

Tahaks märkida üliõpilasmeeskoori intonatsioonipuhtust ja head ansamblit, mis saavutas teenitult edu kiievlaste seas.

Kallid sõbrad, soovin teile edaspidist loomingulist edu!

Kiiev 09. 07. 1954

Südamlik tänu koorile võimsa ja suurepärase meestelaulu eest.

Tartu 26. 02. 1956

Tubli, et Tartu üliõpilasedlaulumehed põllumajandusnäitusel olles ei unustanud Eesti paviljoni, esinedes selle ees ja sees ilusate eesti lauludega.

Moskva 15. 07. 1956
L. Illisson

Suur tänu suure elamuse eest!

Moskva 15. 07. 1956

Suurepärased on eesti koorilaulu traditsioonid. Isetegevuskollektiiv näitas esinemise meisterlikkust, mis võiks olla auks professionaalsele koorile.

Tähelepanu äratab koori distsiplineeritus. Soovin loomingulist edu kunstis ja teaduses!

Moskva 16. 07. 1956

Täname meeskoori hea laulu eest.

Livaadia 20. 07. 1956

Teie koorikollektiiv meeldis meile väga. Kahjuks oleme võõrdunud a capella laulust. Teie kooriansambel meenutas meile selle lauluvormi lüürilist kaunidust. Teie üllatasite meid intonatsiooni puhtuse ja peente nüanssidega. Teil on koorikultuuri alal suured saavutused.

Odessa 23. 07. 1956

Tartu Üliõpilasmeeskoori kontsert möödus Kišinjovis suure eduga. Eriti meeldis kuulajatele «Sõdurite koor» ooperist «Faust».

Soovin kollektiivile edasist loomingulist edu.

Kišinjov 27. 07. 1956

KONTSERTMATK

olid lausa kiilutud täis, pidime vahepeal laulmise katkestama, et saali jahutada ja aknaid avada. Peaaegu kõik laulud nõuti kordamisele. Ja kui kõlas viimane laul (kahjuks olen selle unustanud, missugune), siis puhkes võimas aplaus ja publik tõusis ning valgus lavale, kõik tahtsid tänada kättpidi, ulatada lilli või olla vähemalt ligemal.

Kaunases andis koor kaks kontserti — Kaunase Põllumajanduse Akadeemia ja Kaunase ametiühingute saalis. Kuulajaid oli palju. Meie hea esinemine Vilniuses kandus ajalehtede kaudu juba meist ette. Kontserdid õnnestusid, tuli anda palju lisapalasid.

Kaunase akadeemilise noorsooga korraldasime kohtumiskontserdi Polütehnilise Instituudi saalis. Sõlmiti uusi tutvusi, vahetati aadresse ja tantsiti hilise ööni.

Kaunase kontsertidega pidid lõppema meie esinemised, kuid meil oli meeldiv võimalus koduteel veel laulda Vilniuse Riikliku Ülikooli aulas, kuhu meid palus Vilniuse elanikkond ja noored.

See esinemine oligi meil viimane sellel matkal ja algas tagasitee Tartu. Suurte lillekimpude ja kingitustega asusime vaguni-lavale tänama esinemise eest. Kontsert VR Ülikooli aulas kujunes aga kõige meeldejäävamaks esinemiseks kogu matkal. Ülikooli orkestrihelide saatel asusime lavale. Algas kontsert. Iga esitatud lauluga kasvas pinge, oli väga kuum, kõik kohad saalis tesse. Jätsime hüvasti meid saatvate üliõpilastega ja juba liikusime Riia suunas.

Seitsme päeva jooksul andis koor kaheksa kontserti. Koori kava oli koostatud eesti, vene ja lääne klassikalisest kooriloomingust, eesti ja vene rahvalauludest ja nõukogude lauludest. Publikule meeldisid ja nõuti kordamisele näit. Glinka «Öine vägede ülevaatus», Griegi «Uus isamaa», Counod' «Sõdurite koor» ooperist «Faust», Ernesaksa «Õhtu rannal», Lüdigi «Põlismetsa järv», Svešnikovi «Hei, hoogu», eesti rahvalaulud jt. Erilise menu osaliseks said ukraina rahvalaul «Kasak» ning läti ja leedu rahvalaulud algkeeles. Publikule meeldis samuti solist Eha Eeriku esinemine.

Jõudsime Tartusse hilisõhtul, sadas lumelörtsi, kuid sajus ootas meid truult kaks sõsarkoori lauljat kodulinna alpi kannidega, mis olid südamele siiski kõige lähedasemad. Tervituseks kõlas B. Kõrver laul «Pärast pikki lahus oldud aastaid . . .»

Esimene kontsertmatk väljapoole Eestit oli õnnelikult lõppenud. Meeskoor leidis sellest kinnitust ja eesmärgiks võeti korraldada edaspidi palju suurema ulatusega kontsertmatku, mida koor on aastate jooksul ka täitnud.

A. PAHLA

LAASTUKE KOORI MINEVIKUST

Juhan Pahlbärk

LAULU MÕJU

Kui keegi võtaks kätte ja tahaks hakata tõendama, et ega's laulul kuigi suurt mõju ei olegi, siis on allakirjutanu esimene, kes muigab. Olen saanud tunda omal nahal, kuidas laul lööb mõistuse segi.

See oli tol ajal, kui meestudengid pressisid häälepaelu Simmi Juhani mässavate lokkide all. Poistel olid koonud püsti ja igaüks laskis tulla, mis kellelgi tulemas oli. Tuli head ja tuli halba, kuidas parajasti juhtus. Kui bassid olid võtnud õlut, siis võeti alt sügavalt paksu nagu põrgupõhjast, ja see oli väga kena, sest bass oli teatavasti juba loomu poolest madal hääl. Kui aga tenorid olid kesvamärjaga oma pilli timminud, siis läksid ülemised toonid riidu ning hakkasid pragunema, ja see oli kah väga kena, sest vaheldust peab ometi olema. Allakirjutanu istus nurgas ja kuulas pealt.

Kuulas, ja imelikud värinad võitlesid hinge kallal. Niisugused veidrad ja seniolematud. Tol ajal oli mul veel palju asju elus läbi tegemata ja üks neist puutumatuist asjust oli — laul. Kunagi nooremas koolipoisipõlves olin küll katset teinud laulusuukest paotada, aga sel oli säärane inetu tulemus, et koolmeister ehmatas ja ütles, et kasi kohe minema, hobune hirnub paremini.

Kui aga nüüd Simmi laulupoisse kuulatasin, siis, andke andeks, tekkis niisugune tunne, et küll oleks tore seal teistega koos kah kurgusõlmega kunsti teha! Laulu mõju. Tekkis väga naljakas olukord, aga mis saab inimene oma himude vastu.

Nojah, kui tuli vaheaeg, siis astusin maestro manu. Enesel süda täis, et näe, misukese portsu otsa nüüd tikud, aga midagi polnud parata. Kogelesin ära seletada, et sedasi on, tahaks nagu kooriliikmeks astuda, kanged tahtmised käivad peale.

«Ahah,» ütles Simm, «mis häält laulnud olete?»

Vastasin avameelselt:

«Ei olegi laulnud.»

«Mis?» küsis Simm.

«Jah, siiani pole olnud võimalust.»

«Aga võib-olla, teil polegi häält?»

«On küll vist, bariton, arvan,» punnisin peale.

«Meeskooris plikasid ei ole, mis himu teil siis nii on? Minge segakoori, see on iseasi.»

«Mul on tõsine mõte,» vastasin jonnakalt, «proovidelt kunagi ei puudu.»

«Noh, laseme siis lennata,» andis Simm järele, «proovime perra, mis pill teil on.»

Maestro lõi sõrmega klahvile ja mina lasksin kisa lahti.

Mh, tegi maestro ja taganes veidi kaugemale. Aga proovis siiski veel teisegi klahviga ja kolmandagagi.

«Jaa,» sõnas siis, «teil pole bariton, vaid sikusarv. Goolos siljnõi, no preprotivnõi. Aga koori võite jääda, kaeme perra.»

Nii olingi laulumees. Esiotsa undasin ja ajasin häält pasuna moodi. Ajasin kõigile hirmu peale. Aga siis hakkasin õppust võtma ja lõppeks läks päris siledasti. Laulsin kontsertidelgi kooriga kaasa ja keegi ei jooksnud saalist välja.

Näete, kui suur on laulu mõju. Teeb sikusarvest kontsertlaulja.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Mõtteid pedagoogilisest praktikast

On harjutud kõnelema, et käesoleval aastal on saavutatud mõningat edu pedagoogilise praktika läbiviimises, et aasta-aastalt paraneb õpetajate ettevalmistamine Tartu Riiklikus Ülikoolis. See kõik on muidugi väga õige ja vajalik, kuid lubatagu puudutada allpool nelja probleemi, mis on tekitanud vaidlusi ja eriarvamusi.

Alates käesolevast aastast suunatakse osa üliõpilasi praktikale Viljandisse ja Elva, selleks et tulevasi õpetajaid otseselt ette valmistada tööks rajoonides. Jääb aga arusaamatuks, mille poolest erinevad Viljandi ja Elva keskkoolid Tartu koolidest. Õpetajate koosseis, samuti õppetase on neis koolides isegi parem kui Tartus. Ainukeseks erinevuseks on vahest see, et pedagoogilist praktikat kontrolliv hierarhia ei pääse oma täies hiilguses üliõpilaste tundidesse, mistõttu praktikandid saavad tunde anda märksa normaalsemates ja rahulikumates tingimustes. Tegemist on ilmselt **põhimõtte põhimõttelise rakendamisega.** Kui üliõpilasi tahetakse tutvustada tõepoolest sisuliselt tööga rajoonides, siis tuleks Elva ja Viljandi asemel suunata üliõpilasi kas Võrru, Võndu, Antslasse, Otepääle vm., kus töötingimused on tõepoolest hoopis teistsugused. Selles mõttes oleks vajalik Tartu Õpetajate Instituudist ületoodud moodust ülikoolis rakendada sisuliselt, mitte ainult vormiliselt.

Vaidlusi tekitavaks küsimuseks on klassivälise töö juhendamine ja kontrollimine. Teatavasti ühendati Ajaloo-Keeleteaduskonnas IV kursuse põhipraktika ja V kursuse klassiväline praktika. Esimest juhendab seni ka klassivälise töö osas eriaine metoodik, teist aga pedagoogikakateedri esindaja. See tähendab aga seda, et kuus nädalat juhendab üks, kaheksa nädalat teine isik, kuigi ülesannete täitmine üliõpilaste poolt on pidev protsess. Uutes tingimustes tuleks klassivälise töö juhendamine täiel määral panna pedagoogikakateedri esindajale, kes saab nagunii kahe praktika liitmise tõttu samalt ajalõigult kahekordse koormuse. Eriaine metoodikul vabaneks üha enam aega eriainetundide põhjalikuks juhendamiseks.

Tuleks normaalseks pidada, et üliõpilane annaks tunde tavalistes tingimustes (pealtkuulajateks kaasüliõpilased, metoodik). Tegelikult aga juhtub, et mõnesse tundi tuleb nii suur «komisjon», et õpilased ei julge kuulajaskonna tõttu rääkida, kõnelemata aktiivsusest. Väga hästi ettevalmistatud tund osutub õpilaste närveerimise ja passiivsuse tõttu sageli halvemaks tavalistest harjutustundidest. Teiselt poolt ei saa aga eitada, et tundi külastanud seltsimeeste tähelepanekud ja nõuanded on mõnikord praktikandile kasuks. Tuleks koostada ka külastajate graafik, ja seda nii, et üle ühe külastaja ei satuks samasse tundi. Antud probleemiga on seotud üldse praktikat juhendava bürokraatia (heas tähenduses!) süsteem, mis on umbes järgmine: aineõpetaja ja metoodik vastutavad otseselt tundide kvaliteedi eest ja teostavad kogu sisulise juhendamise. Neid kontrollib pedagoogikakateedri esindaja vastavas koolis, järgmiseks kõrgemaks isikuks on teaduskonna üldjuhendaja, kes omakorda allub üleülikoolilisele juhendajale. Nendele aga järgnevad õppeosakonna ülem ja õppeprorektor. Külgjuhendajateks ja -kontrollideks on teaduskonna dekaan, kateedrijuhataja ja kateedritegrupi üldjuhendaja. Kui see kõik arvelaual veatult kokku võtta, siis on praktikandil kümme ülemust (pluss klassijuhataja, kes aitab klassivälise töö osas), metoodikul aga kaheksa ülemust. Oleks vist aeg loobuda nimedest ja jätta vaid sisulised juhendajad (aineõpetaja, metoodik, pedagoogikakateedri esindaja ja kateedrijuhataja) ja õppeosakond, kes teeksid kogu töö. Praegu aga sunnitakse mitmeid süütuid inimesi näitama oma aastaaruannetes tööd, mida nad kunagi pole teinud.

Ja lõpuks vana probleem: kuhu on jäänud ilmekas lugemine ja retoorika? Aga ometi on hädavajalik, et IV kursusel praktikant, poolteise aasta pärast õpetaja, tunneks kõnekunsti aluseid ning vaba esinemise saladusi. Mõned aastad tagasi pidas NSV Liidu rahvakunstnik A. Lauter suurepäraseid loenguid kõnekunsti alustest. Kas selliseid ei saaks igal aastal läbi viia IV kursuse üliõpilastele sügissemestril? Sellega võiks ennetada paljusid vigu. Küsimuse lahendamine ei peaks üle jõu käima Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaadile ja TRÜ ametiühingukomiteele.

E. VÄÄRI,
grupijuht-metoodik Tartu
I Keskkoolis

VÕISTLUSMÕISTATUS NR. 6

LABÜRINTMÕISTATUS

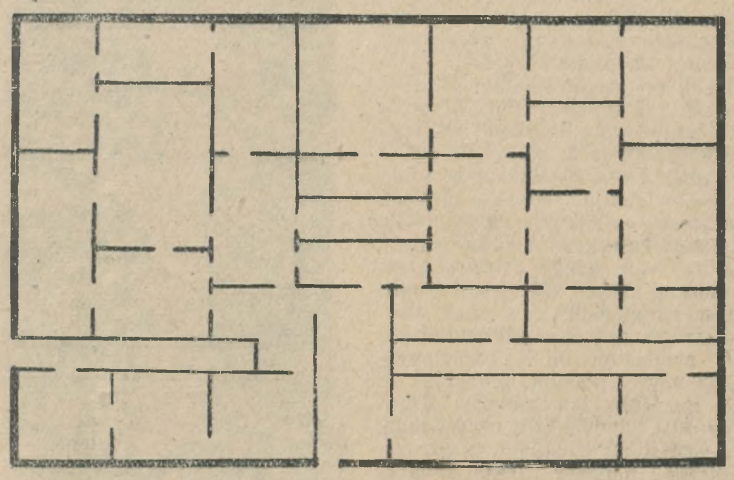

Läbida labürint, kasutades kõiki läbikäike, kuid ainult üks kord!

TRÜ KÄÄRIKU ÕPPEBAAS

Kääriku on TRÜ kehakultuuriosakonna üliõpilaste tali- ja suvelaagrite läbiviimise kohaks, siin toimuvad ka TRÜ teaduskondadevahelised talimängud.

Kääriku asub 11 km kaugusel Otepäält, Lõuna-Eesti kõige tüüpilisemas ja reljeefi poolest vaheldumas osas ilusa Kääriku järve lõunakaldal.

Õppebaas koosneb 4 hoonest Kodanlikul ajal kuulusid need Kääriku talule. Talu oli suur üle 100 ha toredate metsade ja mitme järvega, nagu räägivad kohalikud elanikud.

1947. a. mais eraldati see endine kulakutalu tookordse Otepää valla täitevkomitee poolt TRÜ-le. Maa ala suurus koos Kääriku järvega on 34 ha; ja hoonetest anti üle elumaja, ait, tall ja loomalaut. Kohe pärast lepingute sõlmimist alustati ümberehitustöid ja remonti. Kõik selle tegid üliõpilased ühiskondlike tööde korras minimaalsete materiaalsete kulutustega.

Esmajärjekorras korrastati elumaja, et võtta vastu üliõpilasi 1948. a. suvelaagriks. 1949/50. a. ehitati ait ümber elumajaks praegusel kujul, lõpetati endisele elumajale teise korruse ehitamine ning loomalaudast valmis söökla(!).

Kuid kahest hoonest ei piisanud üliõpilaste majutamiseks ja nii hangiti ruume juurde vanast tallist. Praegu on endises tallis ka soe ja mõnus saun.

Et õppebaasil puudus elektri valgustus ja elektriliini ehitamine Otepäält Käärikule oleks läinud liiga kalliks, siis otsustati rajada baasile jõujaam. Seati sisse ka veevärk ning kanalisatsioon.

Paralleelselt hoonete ehitamisega valmisid ka ujumisbassein, vettehüppetorn, staadion, Kääriku hüppemägi Kondi mäel jt.

Ruumi on kõigele sellele küllaldaselt ja ümbruskond sobiv sportimiseks, eriti suusatamiseks. Nii on siin rajatud võistlusrajad 3, 5, 8, 10 ja 18 km sõitmiseks. Kõik need on murdmaarajad, s. t. lauskmaad pole siin üle 25%.

Slalomistid võistlevad aga Partsu mäel, kasutatakse ka Kahe kuuse, Liblika jt. mägesid. Lähemas tulevikus kavatsetakse Kääriku mäele (nn. Seinale) rajada hüppetorn.

Kääriku on koht, mis on ilus nii suvel kui ka talvel ja igaüks leiab siin endale meelelahutust.

U. SOO

EELSEISVAID FESTIVALIÜRITUSI

Ülikooli komsomolikomitees arutati festivali konkursside läbiviimise küsimust. Festivali staabi, ülikooli klubi ja osakondade büroode saamatu juhtimistöö tõttu ebaõnnestusid esimesed festivaliõhtud. Seepärast olid vajalikud mõned muudatused konkursside läbiviimise osas. Otsustati korraldada täiendav registreerimine, kuna ilmselt on festivalist kõrvale jäänud rida võimekaid üliõpilasi, kellel on olemas esinemisküps repertuaar.

Osakondadevahelises konkursis omavad momendil kõige suuremaid võidulootusi geoloogid-geograafid. Esialgse registreerimise põhjal tulevad bioloogia-, farmaatsia- ja stomatoloogiaosakonnad esinema ühe numbriga, keemikud ja matemaatikud aga on vist otsustanud hoopis kõrvale jääda.

Festivali konkursid toimuvad komitee otsuse kohaselt järgmiselt:

22. märtsil deklamaatoritele Tähe t. klubis;

aprilli algul kunstiline võimlemine V. Kingissepa t. võimlas;

25. märtsil ansamblitele, solistidele TRÜ aulas;

26. märtsil lühinäidendid, katkendid, estraadiorkester «Päck-a-pick» AÜN kultuurihoones;

29. märtsil TRÜ estraadiorkester, instrumentaalsolistid TRÜ aulas.

Komitee koosolekul otsustati, et iga kursus valmistab vähemalt ühe kingituse ülemaailmse noorsoofestivali jaoks.

18.—25. aprillini tähistatakse ülikooli rahvaste sõpruse nädalat, kuhu kutsutakse külalisi teistest liiduvabariikidest ja Bulgaariast. Bulgaarlastega püüame luua võimalikult tihedad sidemed, kuna festivalipäevadel Moskvas on Eesti noorsoodelegatsioon Bulgaaria delegatsiooni šefiks.

Kevadball tuleb aprillinaljadega ja kostüümides!

U. PEDAK

Läheme Moskvasse festivalile!?

Ajaloo-osakonna IV kursuse kommunistlikud noored teevad kõik selleks, et pääseda nende hulka, kellel võimaldatakse sõita Moskvasse festivalile.

Hiljuti külastas komsomoligrupp šeflusalust Tuleviku kolhoosi, viies kaasa Mai Talvesti «Tiina».

Nüüd on ajaloo IV kursuse komsomoligrupil kavas organiseerida üritus, mis kannab pealkirja «Ajaloolase ettevalmistamisest», selle tahame läbi viia 23. märtsil, kui Tartus toimub ajalooõpetajate — endiste üliõpilaste kokkutulek. Arutaksimegi siis koos ülikooliõpingute häid ja halbu külgi nii teooria kui ka praktika seisukohalt. Küllap sellest on kasu nii üliõpilastele kui ka õppejõududele.

Aprillis proovime kursusel üliõpilaste kõneosavust. Toimub kõnevõistlus — parimale auhinnaks «Вопросы истории» aastakäik. Kõnekunst on tänapäeval üldse väga rohtu kasvanud. Tõstkem uuesti ausse Demosthenes ja Cicero!

H. LIMBERG

KEHAKULTUUR JA SPORT

SISEKERGEJOUSTIKU REKORDITE TABEL

1956. a. Mehed	Naised	22. märts 1957 Mehed	Naised
	20 m lähtejooks		
2,8 H. Tüüts	3,2 R. Ridala L. Kepp	2,8 H. Tüüts	3,2 R. Ridala L. Kepp
	25 m tõkkejooks		
3,9 V. Laager	4,4 R. Ridala	3,9 V. Laager	4,3 V. Maremäe
	Hoota kolmikhüpe		
8,90 J. Unger	7,48 L. Kepp	9,18 J. Jürgenstein	4,3 V. Maremäe
	11 m hooga kolmikhüpe		
12,19 J. Unger	—	12,46 J. Jürgenstein	4,3 V. Maremäe —
	Kõrgushüpe		
1,80 J. Unger	1,52 H. Haljasmaa	1,90 F. Savihhin	1,52 H. Haljasmaa
	Teatejooks 10×2 saalipikkust		
1.21,0 Majandusteaduskond		1.17,3 Mat.-Loodusteaduskond	

KÄÄRIKU TALIMÄNGUDEST

Pühapäeva hommikul kell 9 hakkas V. Kingissepa t. võimla ette kogunema üliõpilasi, suusad õlal ja seljakott seljas. Need olid Kääriku talimängudest osavõtjad.

Kell 9.20 algas sõit ja kell 12.15 võttis Kääriku võistlejaid vastu oma soojade tubade ning eriti maitsva einega.

Selle järel tahtis muidugi igaüks rada ja suuskade libisemist kontrollida. Ja kuna stardiks oli veel aega, siis tehtigi nii, nagu mõeldud. Rada oli jääs või kohati jälle pehme lumega kaetud ja pikal teel tegi nii mõnigi «otseühenduse emakese maaga».

Kell 18 anti start teatevõistkondadele. Startisid mehed 4×5 km. Siin kujunes väga pingeliseks heitlus KKO II ja Matemaatika-Loodusteaduskonna vahel. Esimeses vahetuses juhtis KKO II, teises Matemaatika-Loodusteaduskond, siis jälle kehakultuurlased, kes saavutasidki võidu (80.20). Neljandas vahetuses tublit sõitu teinud Ajaloo-Keeleteaduskonna võistleja R. Laante tõi oma võistkonna III kohalt teisele (82.15). Kolmandaks jäi Matemaatika-Loodusteaduskond (83.27).

Naiste 3×3 km teatesuusatamises tuli esikohale Matemaatika-Loodusteaduskonna naiskond ajaga 48.17 KKO I ja Majandusteaduskonna võistlejate ees.

Individuaalselt paremat aega näitas meestest J. Kaljusto (18.10), naistest M. Pruun (14.37).

Pärast esimest võistluspäeva asus juhtima Matemaatika-Loodusteaduskond 8 miinuspunktiga, II ja III kohta jagasid KKO I ja KKO II 12 miinuspunktiga. Edasi KKO IV ja Ajaloo-Keeleteaduskond (mõlemal 20 miinuspunkti) ja Arstiteaduskond 30 miinuspunktiga.

Esmaspäeva hommik tervitas võistlejaid ebameeldivalt: puhus vinge tuul, tuisates rajad lund täis.

Start naiste 5 km distantsile anti kell 10.30. Esikoha võitis Ajaloo-Keeleteaduskonna võistleja **M. Pruun** ajaga **24.08. Teisele** kohale tuli **M. Käbin (KKO IV)** ja kolmandale M. Puusepp (Mat.-Loodustead.). Meeste 15 km saavutas parima aja väljaspool võistlust startinud **O. Allikas (61.48). Järgnesid J. Kaljusto (KKO I — 63.38), T. Luik (KKO III — 66.30,7) ja R. Laante (67.19).**

Tuisumöllus algas slalom nn. «Kodumäel». Meeste slalomis tuli võitjaks K. Orviku (Mat.-Loodustead.) ajaga 21,8, teiseks tuli K. Saava (KKO IV) ajaga 23,0 ja kolmandaks H. Luud (KKO I) ajaga 23,6.

Naiste slalomis saavutas esikoha M. Pruun (33,1) V. Heina (33,7) ja M. Käbini (38,7) ees.

Üldkokkuvõttes tuli esikohale Matemaatika-Loodusteaduskond 78 miinuspunktiga. Teisele kohale tuli KKO II (106 miinuspunkti), kolmandale kohale KKO I (126 miinuspunkti). Järgnesid Ajaloo-Keeleteaduskond, KKO IV, KKO III, Majandusteaduskond ja Arstiteaduskond.

* * *

ENSV talvistel kergejõustikuvõistlustel võitis ülekaalukalt TRÜ võistkond 149,5 punktiga. Järgnesid «Spartak» I ja EPA. TRÜ võistkonna liikmed saavutasid neil võistlustel 17 meistritiitlit.

Tolmetaja R. AULING

KIRJANDUSTEOSTE konkursile esitatud töid

PILDIKESI VÕRTSJÄRVE KALDALT

Kui auto keeras maanteelt külateele
ja üles-alla seal meid raputas,
siis vaade metsale ning järveveele
meilt koduigatsuse peletas.

On tõesti kaunis sügisene loodus,
kui värviküllad metsad ja alleed,
põld rikas nabrust, luht kui saadest kootud
ning vilgas töö käib mõlemil pool teed.

Ees lihtsa talumaja peatus ongi,
siis järgneb tervitusi, nalju ka.
Ei sellist noorust seisma panna saagi,
kes avasüli rüttab aitama.

Meid perenaine lahkelt vastu võtab
ja hästi köetud tuppa juhatab.
See sooja tunde šeffidele jätab,
nad nagu kodus endid tunnevad.

Kuid ümbrus võõras, ei veel oska minna
me umbeski, kus Võrtsjärv loksuvat.
Üks noormees juhatas: «Kaks versta sinna
on hobuteed, kuid otsemaltki saab.»

Paar päeva möödus, tuttavaks sai ümbrus.
Kui näod said omaks, lõbus oli päev.
Vist põlispõllumeestelt jõude kandus,
tööst parkusid ka sulemeeste käed.

Sai põllurammu meie kätest kesa,
las rukkipõld seal voogab kuldne, lai.
Kui tööind hoogne, tarmukas ja visa,
siis peagi taandub lina, lõpeb mais.

Kord brigadir meid heinamaale saatis,
et seal me iseseisvalt kuhja looks'.
Kuid kuhjategu näinud me vaid maalil,
nüüd haara hang ja heinad kuhja too.

On tõde see, et iga algus raske,
ent kuhjapea ei tohi kõikuda.
Kui kõtmeks sa ei leidnud nõtket kaske,
tõid haabu, kuid need halvad siduda.

Nii kätest vilumatuist valmis kuhi,
ta naaberkuhja kõrval kesine.
Pool süüd on meil, sest miks nii kidur rohi?
Ehk püsib kuhi, kuni lahkume!

Kuid vahvaimgi ei ela ainult tööga,
peab kõhtu täitma, tarvis puhata.
Me kokka täname, sest ta me lauda
tõi ikka toidu hea ja maitseva.

Kultuurset puhkust nuputati kiirelt,
koos külanoortega sai mõte hea:
kord tuurist tants, siis külast rahvariided
— nii lõbus sõprusõhtu valmis pea.

Aeg möödus lennul uute sõpradega,
kui hetked näisid päevad lõbusad.
Siis saatsid nad meid teele lilledega,
need aardena nüüd intris õitsevad.

«RITSIKAS»

MB 02032 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1057

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kaaniatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (330) Reedel, 29. märtsil 1957. a. X aastakäik

SEE AEG VÄÄRIS ELAMIST

(VANAD REVOLUTSIONÄÄRID JUTUSTAVAD)

Ka vanglapäevist jäi meeldivaid mälestusi, jutustasid vanad revolutsionäärid sm-d Allik ja Resev kohtumiskoosolekul Õigusteaduskonna ja Majandusteaduskonna üliõpilastega 22. märtsil. Aga vangla on siiski vangla — see pole sanatoorium. On oma kindel režiim ja see läks ikka kõvemaks. Kui 1924. a. sai lugeda kahe päeva vanuseid ajalehti, siis kolmekümnendatel aastatel anti lugeda ainult selliseid lehti, mis olid ilmunud kolm kuud tagasi.

«Nelikümmend aastat tagasi, 1917. a. mais, sai algust tehtud poliitilise tegevusega,» meenutab H. Allik. «Sellest ajast on ligi pool — üheksateist ja pool aastat — möödunud mitmesugustes kinnipidamiskohtades.»

«Eks see olnud ju 149 protsessi ajal kahekümne neljanda aasta jaanuaris, kui meid sinuga istuma pandi,» meenub sm. Resevilegi. «Väljagi tulime koos 1938. aasta mais.»

«Jah, oli see elu, mis ta oli, aga kui praegu keegi küsiks, kas oleksid nõus kõike uuesti kordama — vaevalt saaks öelda «ei». Ainukeseks sooviks oleks, et praeguste kogemustega,» arutleb Resev.

«See aeg vääris elamist; see oli võitlusaeg!» kinnitab Allik omalt poolt. «Me võime oma elutööga rahul olla: sotsialistlik vabariik on kätte võideldud. Kuid sotsialism pole kaup, mida lähed ostad kauplusest pakitult, standarditult, ja võid öelda, et ta valmis on. Sotsialism tähendab tootmisvahendite ühistamise kõrval ka inimestevahelisi suhteid. Liiga palju on meil veel moonakameeleolusid, pugemist, karjerismi. Kõige selle rämpsu väljarookimine ongi teie, noorte ülesanne. Praegu on inimeses ikka veel palju koopaelanikku, kes elab kõhu orjuses. Tuleb aga saavutada, et see poleks nii. Raha on küll võimas asi, aga kõik, mis inimkond on paremat korda saatnud, pole tehtud raha eest. Te võite kokku panna kogu maailma rublad ja dollarid, kuid te ei saa da Vinci «Mona Lisat», Beethoveni 9. sümfooniat, Einsteini relatiivsuseteooriat. Kas oleksid raha eest surma läinud Viktor Kingissepp ja Aleksander Matrossov? On vaja saavutada, et edasiviivaks jõuks oleks inimese teadvus, aga mitte raha. Meie, vanem põlvkond ei kavatse ka veel surra, teeme tööd, kuid see suur ülesanne jääb siiski teie lahendada. Üldeme, et kommunism oleks nagu kunstipärane puunikerdus. Kui kommunism on üles ehitatud, olete teie kunstnikud, kes selle meistritöö välja nikerdasid. Meie aga oleme need, kes langetasid puu ja laasisid suuremad oksad, et teil oleks, millest valmistada oma kunstitöö.»

Sm. Allik on hoogu sattunud. Nüüd lõpetab ta järsult: «Me ei tulnud siia, et teile oma õpetussõnu lugeda. Parem küsige, mis teid huvitab! Ja küsige julgesti! Meie pole nende hulgast, kes peavad teravaid küsimusi provokatsioonilisteks.»

Küsimustest polegi puudu. Huvi tuntakse 1940. a. juunisündmuste vastu, 1950. aastal toimunud EK(b)P Keskkomitee VIII pleenumi vastu, üksikute poliitikategelaste vastu. Ning külalised jutustavad.

1940. a. juunipäevil tõid mõlemad aktiivselt kaasa. Allik oli koos seltsimeeste J. Lauristini, Keerdo, Arboni ja Petrega EKP büroos, kui partei legaliseerus. Pisut hiljem tuli büroosse Sevre.

21. juunil tõi Allik partei ülesandel demonstratsioonile Lutheri vabriku, võttis osa poliitvangide vabastamisest, kaitsepolitsei juhtide arreteerimisest. Resev oli delegatsioonis, mille demonstrandid saatsid keskvanglasse poliitiliste vangide vabastamist nõudma.

Säre nimi toob sm. Resevi häälde kibestumisnoote: «Säre tuli Eestisse tagasi alles 1938. a. Fašistliku okupatsiooni alguses ta arreteeriti ja ta tegi palju paha põranda alla jäetud seltsimeestele.»

Küsida-kosta on veel palju, aga «kella 6 paiku on meid veel soovitud elavate eksponaatidena näha,» tuletab sm. Resev humoristlikult meelde. Enne lahkumist tahavad külalised üht-teist kuulda saada üliõpilaselust ja komsomolitööst. Õigusteaduskonna diplomand Kütt püüab nende soovi rahuldada. Varsti peab talle appi minema komsomolibüroo sekretär Otsep, lõpuks ka partei-algorganisatsiooni sekretär Kelder. Näib, et polegi nii lihtne tõestada sm. Alliku väidet: «Tänapäeva noorsugu pole halvem, kui noored aastat 35—40 tagasi!» Külalised ei kaota siiski oma usku. Ning veel ukse vahelt jäävad kõlama lahkumissõnad: «Särtsu, rohkem särtsu on vaja! Mis noored te olete, kui teil särtsu pole!»

L. KASK

Kohtumine haridusministriga

Möödunud nädala algul toimus aulas ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste kohtumine vabariigi haridusministri V. Ojaga. Nagu alati sellistel kohtumistel, esitasid kuulajad ka seekord palju küsimusi. Peeti vajalikuks, et Haridusministeerium püüaks selgitada juba kevadeks oma vajadused kaadri järele. Selle ülikooli jaoks nii olulise töö jätmine kevade ja sügise peale toob kaasa palju juhuslikkust üliõpilaste töölemääramisel.

Paljudes sõnavõttudes käsitleti mitmesuguseid teisi koolielu keerdküsimusi (õpikute kuivus, rohked puudujäägid õppeprogrammides, keskkoolide ümberkorraldamise vajadus reaal- ja humanitaarharuks, emakeeleõpetajate suurem töökoormus teiste ainete õpetajatega võrreldes, prof. Ariste poolt esitatud faktid rea õpetajate mittevastavuse kohta oma töökohale jt.).

Avaldati soovi, et Haridusministeerium liiduvabariikliku ministeeriumina asuks julgemalt nende küsimuste lahendamisele. On muidugi kergem oodata, kuni teised liiduvabariigid näitavad eeskuju, kuid miks mitte olla vahel ka ise esimene. Partei XX kongressi otsused mitte ainult et annavad selleks võimalusi, vaid lausa nõuavad seda.

P. KAJARI

Pedagoogiliselt praktikalt

SÕNA ON ÕPETAJATEL

Praktika täitis oma ülesande

Tartu I Keskkool töötab kahes vahetuses, vanemad klassid enne lõunat, nooremad õhtupoolel. Nii tuligi üliõpilaste-praktikantide kooli suunamisel neid paigutada vahetuste kaupa. II vahetuses oli määratud eesti keelt ja kirjandusliku lugemist õpetama üliõpilased Heljo Kaal 7. klassi ja Helmi Neetar 5.-a klassi.

Tavaliselt üliõpilased-praktikandid ei hooli noorematest klassidest, neid kardetakse peamiselt distsipliini tõttu. Need väikesed poisid ja tüdrukud on ju tõesti väga liikuv ja rahutu element ja nii tulidki ülalnimetatud üliõpilased teatud eelarvamustega neile usaldatud klassidesse.

Külastanud eesti keele tunde 7. klassis, ilmnes, et üliõpilane Kaal tuli hästi toime temale antud ülesannetega. Ta esinemine oli enesekindel, õpilastesse suhtumine sõbralik. Tundus, nagu polekski õpetaja esmakordselt klassis, vaid tal on varasemaid kogemusi.

Kui Helmi Neetaril oli algul mõnesuguseid raskusi distsipliiniga 5.-a klassis, siis hiljem leidis ta kontakti õpilastega. Tema eeskujulik tundideks ettevalmistumine, tema range kriitikaga suhtumine enesesse ja oma tööülesannetesse andsid peatselt tulemusi.

Praktika-aja lõppedes ütles üliõpilane Neetar: «Kui algul tulin kooli mingite segaste tunnetega tundus, nagu nõuaks see töö asjatut ajaraiskamist, siis nüüd on kahju lahkuda. Midagi armsaks saanut jääb siia maha.»

Ülalöeldud sõnad näitavad, et pedagoogiline praktika täitis oma ülesande.

V. KIPPASTO,
Tartu I Keskkooli eesti keele õpetaja

Möödunud pedagoogilist praktikat iseloomustab eelkõige asjalik ja terve töömeeleolu. Üliõpilased-praktikandid osutasid suurt hoolt tundide sisulisel ja metoodilisel ettevalmistamisel, mistõttu ka tundide rõhuvat enamust tuleb lugeda õnnestunute hulka. Palju elevust tõid praktikandid klassivälisesse töösse. Tuleks esile tõsta just matemaatikute ja žurnalistide poolt läbiviidud üritusi, mis leidsid õpilaskonnas sooja vastuvõttu. Tunduvalt hoogustus töö pioneeridega, kes leidsid sageli praktikantides abivalmis, sõbralikke vanemaid seltsimehi.

Nende positiivsete joonte kõrval ei saa vaikides mööda minna mõningatest puudujääkidest, mis möödunud praktika vältel silma torkasid. Peamiseks puudujäägiks pean asjaolu, et praktikandid ei pidanud ennast kooli pedagoogilise kollektiivi liikmeteks, vaid käitusid pigem kui ajutised külalised, kes koolielu muredele ja rõõmudele vaatasid erapooletu kõrvalseisja pilguga. Sageli võis näha pilti, kus vahetunnis korrapidaja-praktikant jalutab rahulikult koridoris, pööramata vähimatki tähelepanu mõningate õpilaste ebasobivale käitumisele. Selline kõrvalseisja osa ei jäänud loomulikult tähele panemata õpilaste poolt, kes tegid sellest lihtsa järelduse: praktikandi juures-olekust ei maksa end häirida lasta — ta niikuinii ei sega vahele. Kui sellise suhtumise sugemed kandusid ka õppetundidesse, muutus lugu juba kurvemaks, sest nii mõnelgi juhul kerkis teravalt üles distsipliiniküsimus.

Rohkem võitlevat hoiakut

Seepärast tuleb otsustavalt hukka mõista selline «mittevahelesegamise poliitika» korrarikkujate suhtes. Enam võitlevat hoiakut, enam leppimatust distsipliini loomisel, kuigi see toob kaasa ebamugavusi ja seab praktikantide ette teravaid pedagoogilisi probleeme. Aga neid lahendamata edasi ei saa. Sellistest raskustest kõrvalehoidmine ei ole õige tee, sest asudes tegelikule pedagoogilisele tööle tuleb noorel õpetajal paratamatult nendega kokku põrgata. Ja seda raskem temale, kui tal senised kogemused puuduvad vastavate küsimuste lahendamiseks. Aga ka neid kogemusi tuleb praktika ajal hankida.

H. PALAMETS,
Tartu II Keskkooli direktor

Õpetajad jäid rahule

Praktika koolis ei olnud kerge. Esimesse tundi mindi sageli põksuva südamega ja küsimusega huulil, kuidas see küll õnnestub. Ega igakord läinudki kõik nii, nagu sooviti. Vastastikune tundide arutelu, juhendaja ja aineõpetajate näpunäited aitasid üle saada suuremat puudustest.

Tore oli jälgida, kuidas iga järgneva tunniga kasvasid praktikandi kogemused, julgus ja enesekindlus. Igal üliõpilasel kujunes välja oma tugev külg. Hästi andsid oma tunnid praktikandid H. Ventsel ja H. Ott, nad olid tugevad nii aines kui ka metoodikas, praktikant N. Pinol ei olnud küll metoodiline külg tugev, kuid ta esitas uut ainet hästi ja huvitavalt, nõudlik õpilaste teadmiste hindamisel oli praktikant M. Soosaar jne.

Tartu II Keskkooli eesti keele õpetajad jäid rahule nende juures praktikal viibinud üliõpilaste tööga ja soovivad neile edu jätkuvais õpinguis.

J. SAAR
Tartu II Keskkooli eesti keele õpetaja

Üliõpilased Viljandi koolides

Viljandi koolides olid pedagoogilisel praktikal vene filoloogid, matemaatikud ja kehakultuuriosakonna üliõpilased. Nendel aladel on Viljandi koolid headeks praktikabaasideks.

Viljandi I Keskkoolis oli praktikantidel palju õppida vene keele õpetajatelt Saarendilt ja Kurvelt, kes andsid huvitavaid ja metoodiliselt eeskujulikke tunde ning pühendasid end täielikult üliõpilaste juhendamisele. Väga head tööd tegi praktikantidega ka Viljandi II Keskkooli matemaatikaõpetaja Hendrikson, kes juba ammu on tuntud hea õpetajana omal alal. Kehakultuuriosakonna üliõpilased viibisid oma praktikast maksimaalse aja õpilaste hulgas ja kooli spordisaalides, mida võimaldasid neile ühelt poolt tublid kehakultuuriõpetajad ning teiselt poolt hea spordivarustus ning -inventar koolides. Palju oli õppida Viljandi koolides ka klassijuhatajatelt. Praktika alguses kuulati ja arutleti ühiselt Viljandi I Keskkooli õpetaja Mölderi klassijuhatajatundi teemal «Meie rahva vanad traditsioonid», mis oli üheks osaks jätkuvast tundide sarjast. II Keskkoolis esitati lahtine klassijuhatajatund õpetaja Kõögartalilt teemal «Olümpiamängud Melbourne'is», kus vestlust näitlikustati piltidega projektsiooniaparaadi kaudu. Kogu praktika jooksul kuulsid praktikandid oma klassides huvitavaid klassijuhatajatunde ning poliitinformatsiooni läbiviimise uusi meetodeid, mida Tartu koolides ei ole kasutatud. Et Viljandi koolid ei olnud praktikantidest just koormatud, osutus üliõpilastel võimalikuks anda praktika ajal 2 klassijuhatajatundi. Eriti tublid «klassijuhatajad» olid kehakultuuriosakonna üliõpilased Roots, Leppik ja Jaarik.

Huvitavaks kujunes Viljandi koolides ka praktikantide pioneeri- ja komsomolitöö. Mõlemas koolis rakendasid tublid vanempioneerijuhid Ojam ja Tuhkanen üliõpilasi esimestest päevadest aktiivsesse pioneeritöösse. Viljandi I Keskkoolis nägid praktikandid lahtist rühmakoondust meditsiinilisest esmaabist ja malevakoondust Nõukogude armee aastapäeval. Viljandi II Keskkoolis järgnes ühine arutelu koondusele «Muinasjuttude õhtu». Hästi õnnestusid üliõpilase Hanseni (matemaatikaos.) pioneerikoondus «Kuidas hooldan oma rõivaid» ning vene filoloogi Müürsepa malevakoondus lindude päeval. Eriti tuleb hinnata kehakultuuriosakonna üliõpilaste tööd pioneeridega, kes viisid läbi suusaretki, ühismänge lumel, malevasiseseid spordivõistlusi ning festivaliüritusi. Palju energiat vajas kahe kooli ühise spordipeo ettevalmistamine, kus õpilased esinesid praktikantide poolt juhendatud sportlike ettekannetega. Komsomolitöös kujunes kahtlemata kõige huvipakkuvamaks Viljandi I Keskkooli kommunistlike noorte kokkutulek, mille läbiviimisest võtsid aktiivselt osa kehakultuuriosakonna üliõpilased. See üritus oli huvitav just läbiviimisel kasutatud omalaadsete vormide ja uudsuse poolest.

Kõik praktikandid võtsid osa C. R. Jakobsoni 75. surma-aastapäevale pühendatud näitusest ja ülelinnalisest aktusest.

Üldiselt iseloomustab Viljandi koole pedagoogilise praktika baasidena kõik, mis on hea: vastutulelik direktsioon, asjatundlikud aineõpetajad, vilunud klassijuhatajad ning värskus ja elevus komsomoli- ja pioneeritöös. Et praktika peab toimuma igal juhul heades koolides ning Tartu koolid on koormatud üliõpilastega, siis tuleks ka edaspidi saata üliõpilasi pedagoogilisele praktikale Viljandi koolidesse, kus peale antud alade on ka häid eesti keele ja füüsikaõpetajaid. Viljandi koolid võtavad neid vastu meeldiva lahkuse ja tegutsemistuhinaga.

K. INDRE,
TRÜ pedagoogikakateedri esindaja Viljandi koolides.

OLI KAHJU LAHKUDA KOOLIST

Nagu paljud enne meid, nii ka meie, neli eesti filoloogi, läksime pedagoogilisele praktikale vastu «traditsioonilise» hirmu ja ahastusega südames.

14. veebruaril saabusime Elva, oma praktikapaika (kaks päeva enne seda veetsime Tartu koolides). Meid võttis vastu sõbralik ja abivalmis õpetajaskond — nii sõbralik ja abivalmis, nagu me seda üheski Tartu koolis polnud kohanud. Kuid juba järgmisel päeval ilmnes, et Elva kooli ei iseloomusta mitte üksnes külalislahkus, vaid hoopiski enam õpetajate-pedagoogide meisterlikkus, täiuslik oma aine tundmine ja erakordselt suur nõudlikkus. Juhtus sedagi, et metoodikud heitsid meile (praktikantidele) ette õpilastele liigategemist, aineõpetajad aga samal ajal liigset leebust.

Kõige sügavama mulje jätsid meile kahtlemata kohalike õpetajate tunnid. Tundus peaaegu uskumatuna, et ühes ja sellessamas koolis võib töötada kuus nii erilmelist emakeele õpetajat. Nii see siiski on — igal õpetajal on siin oma nägu: omamoodi esitusviis ja käsitlusmeetodki. Missugune neist on parem, missugune halvem — seda on peaaegu võimatu ütelda. Meid paelusid ühtviisi õpetaja Puhveli lihtne, napisõnaline, kuid seejuures äärmiselt sisukas esitusviis (siin tundsime esmakordselt, milline mõõtmatu sisu võib peituda ainsas sõnas) ja õpetaja Tõnissoni kirjeldamatu emotsionaalsus, õpetaja Oja ülevaatlikkus ja süsteemipärasus grammatikas ning looduskirjelduste meisterlik käsitlus kirjanduses, õpetaja Toimi raudne loogika ja põhjalikkus. Viimase kohta ütles kord kooli direktor sm. Kaselo: «Õpetaja Toim ise ei paista millegagi silma, kuid tema õpilased paistavad alati silma oma teadmiste rikkusega.» Kas pole see suurim tunnustus õpetajale?

Mainimata ei saa muidugi jätta ka sm. Kaselo miniatüürsete kunstiteostena tunduvaid kirjandustunde ja õpetaja Võhandu meeldivat lastepärast esinemist.

Uus oli meile ka mainitud õpetajate küsitlusmeetod: uue ja vana aine eraldi küsimine. Kas nii, et küsitakse enne kõik uus, tunniks omandatu, ja esitatakse siis kordamisküsimused varem läbivõetu kohta või jälle küsitakse enne vana (peamiselt frontaalse küsitlusena, eriti silmas pidades hiljem küsimisele tulevaid õpilasi). Nii teeb enamik õpetajaist. Kuid tehakse ka teisiti.

Individuaalset lähenemist õpilastele õppisime kooli direktorilt sm. Kaselolt. Tema tundides nägime praktikasse rakendatuna õpetust pedagoogi hääletooni ja miimika mitmekesisuse vajadusest. Võib liialdamata ütelda, et sm. Kaselo võis ühes tunnis vähemalt kümmet õpilast erinevalt kõnetada. See aga on juba suur kunst.

Niipalju koolist ja õpetajaist. Mida ütelda siis meie, praktikantide tegelikust tööst? — Oli nii õnnestumisi kui ka ebaõnnestumisi, oli nii raskeid, piinlikke kui ka lõbusaid, meeldivaid momente. Kõlama jäid kahtlemata viimased. Ja lõpptulemus: lahkuda oli kahju, niivõrd olime kokku kasvanud oma kooli ja õpilastega. Praktika aga jääb meie ülikoolipõlve mälestuste hulka kahtlemata ühe meeldivama ajajärguna.

M. BERGVALD

Üliõpilaste XI teaduslik konverents

ÜTÜ XI teaduslik konverents erineb printsipiaalselt kõikidest eelnenud ÜTÜ konverentsidest. Esmakordselt ÜTÜ ajaloos viiakse käesoleval aastal teaduslik konverents läbi ühel päeval, nimelt 18. aprillil. Plenaaristungid on planeeritud teistele päevadele, toimudes vastavalt 17. ja 19. aprillil. Kokkuleppel ülikooli juhtkonnaga konverentsipäeval õppetööd ei toimu. Seega on üliõpilastele loodud suurepärased võimalused konverentsist osavõtuks.

Esialgsetel andmetel tuleb eeloleval konverentsil ettekandmisele 125 üliõpilaste poolt teostatud teaduslikku tööd. Külalisettekannete arvel tööde arv tõenäoliselt suureneb veelgi — ilma erilise kartuseta liialdada võib julgelt arvestada, et ettekandmisele tuleb sellel huvitaval ja töörohkel päeval 140—150 tööd. Pikema selgitusetagi on selge, et sellise tööde arvu juures peitub konverentsi organisatsioonilise õnnestumise saladus istungite hoolsas ja läbikaalutud planeerimises. Töö ulatuslik jaotamine sektsioonidesse, kooskõlastatud istungite ajad ja sobivad ruumid — need on põhilised tegurid, millest sõltub konverentsi kordaminek. Peab märkima, et ÜTÜ nõukogu ja osakonnanõukogude ühise töö viljana valminud istungite plaan, mis lähematel päevadel tehakse üldiselt teatavaks, peaks esialgsete arvestuste järgi rahuldama talle püstitatud nõuded. Samal ajal ei tohi unustada, et konverentsi läbiviimine ühel päeval on meie ühingu aktiivile täiesti uueks ürituseks, milleks puuduvad igasugused kogemused. Seetõttu säilib ka kõige hoolsamalt koostatud plaani puhul siiski hädaoht, et selles ei ole küllaldaselt arvestatud konverentsi peamiste osaliste — meie üliõpilaste huvisid ja soove. Seepärast tuleb konverentsi organiseerimisele tingimata kaasa tõmmata kogu meie üliõpilaskollektiiv. Selle praktiliseks teostamiseks viivad ÜTÜ nõukogu ja osakonnanõukogud juba aprillikuu algul läbi kõikidel kursustel eelregistreerimise osavõtu kohta konverentsi istungitest. Sealjuures on meie deviisiks «Eranditult iga üliõpilane võtab osa vähemalt kahest konverentsi sektsiooni-istungist». Vist kõikide eelnenud ÜTÜ konverentside lõpphinnangutes on ühe olulisema puudujäägina märgitud üliõpilaste vähest osavõttu konverentsi tööst. Mõnes teaduskonnas ei ole konverentsi istungeid külastanud üliõpilaste protsent ületanud kümmet. Vähest osavõttu on tavaliselt seletatud konverentsi liigse ajalise killustatuse ja venimisega. Eeloleval konverentsil on see viga likvideeritud. Konverentsi töö koondamine ühele päevale loob ideaalsed võimalused viia osavõtuprotsent saja lähedale. Ja kuigi tööpäev töötab tulla pingerikas ja ehk veidi väsitavgi, ei tohiks see kedagi kohutada. Kui palju kasulikke teadmisi, huvitavaid fakte ja uusi mõtteid võib igaüks kaasa viia konverentsilt!

Muidugi, konverentsi läbiviimine ühel päeval sunnib erilist tähelepanu pöörama ka esitatavate tööde sisulistele ja vormilistele omadustele. Eeloleval konverentsil ei tohi kohta olla üldsõnalisusel, tühjadel fraasidel. Piiratud aeg kohustab iga ettekande autorit oma tööd veel kord läbi mõtlema — kindlasti on võimalik nii mõnigi mõte formuleerida selgemalt ja lühemalt, kindlasti on nii mõnestki kohast veel eemaldada tühjade sõnade liigliha. Palju saavad selles osas üliõpilasi abistada ka juhendajad. Paraku näitas aga hiljutine teeside kontroll, et kateedrite ja juhendajate abi üliõpilastele on ilmselt veel puudulik. Mille muuga saab seletada täiesti kasutamiskõlbmatute teeside laekumist mitmetest Majandusteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna ringidest. ÜTÜ nõukogu loodab, et konverentsitööde lõplikul vormistamisel, mis teatavasti peab toimuma 1. aprilliks, nii tööde teostajad, teaduslikud juhendajad kui ka vastavad kateedrid annavad oma parima. Ainult sellega tagame konverentsi igakülgse õnnestumise. Meie kõikide ühiseks sooviks on, et ÜTÜ XI teaduslik konverents kujuneks nii organisatsiooniliselt kui ka sisuliselt meie üliõpilasnoorsoo teadusejanu kauniks ja veenvaks demonstratsiooniks.

SILVER JÕKS,
ÜTÜ nõukogu konverentsikomisjoni esimees

Tugevnevad sõprussidemed

Talvisel õppetöövaheajal tekitas suurt elevust Matemaatika-Loodusteaduskonna ja ka teiste teaduskondade üliõpilaste seas külaliste saabumine rahvademokraatiamaadest. Külla tulid Leningradi Zdanovi-nimelises Riiklikus Ülikoolis õppivad Saksa Demokraatliku Vabariigi ja Ungari noored. Palju häid mälestusi ja mõtteid koosveedetud ilusast sõprusõhtust on veel praegugi loodusteadlaste-üliõpilaste hinges.

Mitte vähem elevust tõi kaasa hiljuti kiri Tšehhoslovakkiast Praha Karlova Ülikooli üliõpilastelt meie ülikooli loodusteadustega tegelevate üliõpilaste teaduslike ringide liikmeile. Praha üliõpilased pöördusid meie poole ettepanekuga luua kahe kõrgema õppeasutuse vahel sidemed ja koos sellega seada sisse regulaarne kogemuste ja traditsioonide vahetamine õppetöö ja teadusliku konverentsi töö alal. Meie sõbrad on huvitatud kirjavahetusest üksikute erialaringide ja ka neil erialadel õppivate üliõpilaste vahel.

Bioloogia-geograafiaosakonna ringides arutati Praha üliõpilaste ettepanekuid ja soove ning otsustati õppe- ja teadusliku töö kogemuste ja sõprussidemete loomise eesmärgil astuda ühendusse Praha Karlova Ülikooli botaanika-, taimefüsioloogia-, zooloogia-, antropoloogia- ja geneetikaringidega. Ka paljud üliõpilased avaldasid soovi luua isiklikke sõprussidemeid Praha üliõpilastega.

Esimesi samme on astutud ka vastastikuse teaduslike tööde vahetamise alal. Hiljuti saadeti Praha Karlova Ülikooli meie ülikooli taimefüsioloogia ringi liikme bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilase Vello Tohveri teaduslik töö «Esialgseid andmeid termofiilsest õhulämmastiku seondajast». Töö kantakse ette ilma autori osavõtuta Karlova ülikooli vastavas teaduslikus ringis ning läbiarutamisel esilekerkinud küsimused saadetakse vastamiseks töö teostajale.

Tihedad sidemed on meie osakonna üliõpilastel ka teiste vennasvabariikidega. Tihti saavad meie üliõpilased kirju mägisest Gruusiast, kaugest Kasahstanist, Ukrainast, Moskvast ja Moldaaviast. Vägagi tihedad on sidemed meie otseste naabrite: Riia, Vilniuse, Minski, Leningradi ja Petrozavodski üliõpilastega. Paljud sõbrad ja tuttavad kohtusid suvisel üliõpilaslaulupäeval, Tartu Üliõpilasmeeskoori äsjastel aastapäevakontsertidel. Palju kohtumisi on meie üliõpilastel olnud ka ÜTÜ konverentsidel. Nii on loodusteadusi õppivad üliõpilased Aino Taho, Kaljo Laas, Livia Vinn ja teised loonud sõprussidemeid Läti Riikliku Ülikooli, Tbilisi, Kiievi üliõpilastega. Peagi sõidavad Riiga, Vilniusse ja Kiievisse ÜTÜ konverentsidele geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilased Mall Põld, Vaike Saaga ja Helgi Tootsen. Ja ega loodud sõprussidemed katke, seda tõendavad iga-aastased ÜTÜ konverentsid, kus kohtuvad paljudest rahvustest üliõpilased.

Eeloleva ÜTÜ XI konverentsi raames on kavatsus organiseerida rahvaste sõpruse õhtu, mis aitab kahtlematult veelgi kaasa meie üliõpilaste sõprussidemete laiendamisel ja vastastikuste kogemuste vahetamisel. Meie ülikooli komsomoliorganisatsioonil, klubil ja selle juures tegutsevatel suurematel kollektiividel (naiskoor, rahvatantsuansambel, üliõpilasmeeskoor jt.) on õhtu ettevalmistamisel oma sõna öelda. Selleks kõigeks kohustab aga suur külalislahkus, mis on meie üliõpilastele osaks saanud teistes vennasvabariikides.

K. KIRT,
ÜTÜ bioloogia-geograafiaosakonna nõukogu esimees

Konverentsi plenaaristungitel

17.—19. aprillini s. a. toimuva Üliõpilaste Teadusliku Ühingu XI teadusliku konverentsi plenaaristungitel 17. ja 19. aprilli õhtupoolikul kantakse ette Ajaloo-Keeleteaduskonna II kursuse üliõpilase Imbi Männiku teaduslik töö «Üliõpilasliikumine 1905. aastal» ja Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilase Ilmar Tamme teaduslik töö «Suessi kanali rahvusvahelis-õiguslik režiim». Allpool avaldame mainitud konverentsitööde teesid.

Üliõpilasliikumine 1905. aastal

1905.—1907. a. kodanlik-demokraatliku revolutsiooni perioodil asus isevalitsuse vastu võitleva rahva poolele Venemaa revolutsioonilis-demokraatlik üliõpilaskond, kes oli revolutsiooni üheks löögirühmaks. 1905. a. jaanuaris-veebruaris ühinesid alanud revolutsiooniga kõigi kõrgemate õppeasutuste kasvandikud. Esiridades sammusid Peterburi, Moskva, Kaasani ülikoolide üliõpilased.

Üliõpilasliikumine Tartus oli 1905. a. esimese Vene revolutsiooni orgaaniliseks koostisosaks, seda liikumist juhtis VSDTP Tartu organisatsioon, kuhu kuulusid enamikus üliõpilased. Tartu eesrindliku üliõpilaskonna revolutsioonilise võitluse algust tähistasid 1905. a. jaanuaris toimunud ülelinnalised protestidemonstratsioonid ja veebruaris väljakuulutatud üliõpilaste üldine poliitiline streik.

1905. a. sügisel muutus üliõpilasliikumise taktika, toimus üleminek passiivselt streigilt aktiivsele võitlusele. Aula avati tööliskoosolekuiks, asutati võitlusrühmi. Üliõpilaste võitlus Tartus saavutas kulminatsioonipunkti oktoobris ülevenemaalise poliitilise streigi perioodil, millal revolutsioonilised üliõpilased ühinesid töölistega. Revolutsiooni käigus teravnes võitlus üliõpilaskonna revolutsioonilise ja kontrrevolutsioonilise osa vahel. Süvenes eesti ja vene demokraatlike üliõpilaste vastastikune usaldus ja sõprus.

Pärast ülevenemaalist poliitilist streiki jätkasid Tartu üliõpilased võitlust nii Tartus kui ka teistes Venemaa linnades, valmistades ette relvastatud ülestõusu. 1905. a. detsembris Tartus relvastatud ülestõusu ei toimunud, ebaõnnestus ka ülelinnaline streik. Algas reaktsiooni pealetung.

Suessi kanali rahvusvahelis-õiguslik režiim

Suessi kanali kui tähtsa rahvusvahelise veetee ekspluatatsiooni teostamisel on neutraliteedi ja riikide võrdõiguslikkuse põhimõtetest kinnipidamine oluliseks faktoriks rahvastevahelise rahu kindlustamisel.

Suessi kanali rahvusvahelis-õiguslik režiim on kindlaks määratud Konstantinoopolis 1888. aastal sõlmitud konventsiooniga.

Ajalooline praktika näitab, et pikemat aega on Suessi kanal olnud Inglismaa täieliku kontrolli all. See asjaolu rikkus 1888. aasta konventsiooniga kehtestatud kanali rahvusvahelis-õiguslikku režiimi.

Küsimus Egiptuse õigusest natsionaliseerida Suessi kanali kompaniid seisneb juriidilisest aspektist vaadatuna lahus küsimusest kanali rahvusvahelis-õigusliku režiimi kohta, kusjuures rahvusvahelise avaliku õiguse valdkonda kuulub vaid viimane probleem.

Suessi kanalit hallanud rahvusvahelise kompanii natsionaliseerimine Egiptuse poolt on rahvusvahelise eraõiguse normidega kooskõlas olev akt.

Rea kodanlike juristide poolt esitatud kontseptsioonid rahvusvaheliste veeteede neutraliteedi säilitamise kohta agressiivsete sõdade ajal on vastuolus rahvusvahelise õiguse põhiprintsiipidega.

1888. aasta konventsiooni asendamisel kaasaja nõudeid arvestava riikidevahelise lepinguga Suessi kanali rahvusvahelis-õigusliku režiimi kindlaksmääramiseks on vajalik lähtuda kanali neutraliteedist ja kanalit kasutavate riikide võrdõiguslikkusest, võttes aluseks Egiptuse kui Suessi kanali omaniku suveräänsusest tulenevad õigused ning arvestades kanali kasutamise praktikat.

2 Tartu Riiklik Ülikool

Mõne reaga

Tartu Teaduslik Farmaatsia Ühing määras Tartu Riikliku Ülikooli farmaatsiaosakonna üliõpilaste parima teadusliku töö premeerimiseks 1957. aastal 200 rubla.

Premeeritav töö tuleb esitada Tartu Farmaatsia Ühingule.

Žurnalistikaring kevadsemestril

ÜTÜ žurnalistikaringil on ees alles neljas töösemester, kuid vaatamata ringi noorusele on nii mõndagi suudetud ära teha.

Vaatleme alljärgnevalt, millega tegelevad tulevased žurnalistid käesoleval kevadsemestril. Semestri jooksul toimub 6 töökoosolekut. Märtsis möödus 75 aastat C. R. Jakobsoni surmast. Selle tähistamiseks viidi läbi Jakobsoni ajakirjanduslikku tegevust käsitlev töökoosolek, kus ettekandega «Sakala» kohta esinesid J. Nikker ja V. Vestre. Aprillikuu töökoosolekuil on huvitavamaks III kursuse üliõpilase R. Siku ettekande «Satiir ja huumor eesti ajakirjanduses 1956. aastal» arutelu. Samuti esineb E. Multer ülevaatega soome ajakirjandusest ja H. Muller analüüsib sõduriluulet, mis on ilmunud Eesti Tallinna Laskurkorpuse ajalehtedes Suure Isamaasõja päevil. Käesoleva aasta suvel möödub 100 aastat pidevalt ilmuva eestikeelse ajakirjanduse loomisest. Seoses sellega on maikuus kavas läbi viia vastav töökoosolek koos eesti keele ringiga, kus ettekannetega žurnalistikaringi poolt J. W. Jannseni «Perno Postimehest» esinevad E. Maremäe ja T. Murusalu.

Aprillikuu keskel toimuval ÜTÜ XI teaduslikul konverentsil esineb žurnalistikaring kolme ettekandega. Peale selle ilmub kevadsemestril veel 2—3 numbrit ringi elavat ajalehte «Juku» (toimetaja R. Reiljan). Osa ringi liikmeid aitab kaasa ajakirjanduse näidistekstide kogu koostamisel. Paljud tulevased «seitungimehed» on rakendatud tööle ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuses.

Esimesel pilgul paistab, et kõik ringi liikmed on tööle rakendatud. Asi aga pole sugugi nii. Samal ajal kui III kursuse žurnalistid võtavad 100-protsendiliselt osa ringi tööst, esineb II kursusel veel terve rida «auliikmeid». Passiivselt suhtub ringi töösse ka I kursus, kuigi seal leidub inimesi, keda huvitavad ajakirjanduse probleemid.

J. JÄÄGER,
ringi esimees

Saksa keele ringis

Reedel, 22. märtsil toimus saksa keele ringi korraldusel Goethe-õhtu saksa keeles. I kursuse võõrkeelte saksa keele osakonna üliõpilased kandsid ette suure luuletaja loomingust katkendeid. Üliõpilane Viires andis lühikese ülevaate Goethe elust ja loomingust. Üliõpilased Zimmer, Kaust, Uustalu, Tikk, Kitsing kandsid ette ta luuleloomingust rida luuletusi. Saksa keele grupi naisansambel esitas laule Goethe sõnadele. Seejärel esitati katkendeid luuletaja peateosest «Faust». See üritus oli esmakordne ja õnnestunud ning on soovitav ka edaspidi korraldada taolisi õhtuid võõrkeeles.

E. OITMAA

Ootame kaugeid külalisi

Farmaatsiaosakonna ÜTÜ ringide side vennasvabariikide kõrgemate õppeasutustega on käesoleval aastal veelgi tugevnenud. Eeloleval konverentsil on meil võimalus kuulata 4 külalisettekannet. Kõige kaugem külalistest sõidab siia Taškendist.

A. LINNAS

Visa ja sihikindla tööga

Raske on ülikooli peal kohata ajaloo-osakonna üliõpilast ÜTÜ ajalooringi esimeest Heldur Pallit. Meie ülikoolis õpib ta küll juba kolmandat aastat, aga kui küsida III kursuse üliõpilastelt, midagi Helduri kohta, siis palju peale selle, et Heldur on hea ja abivalmis seltsimees ja õpib väga hästi, võib harva tema kohta kuulda.

See on ka arusaadav, sest väga harva võib Heldurit leida III kursuse loengutelt; palju sagedamini võib teda aga kohata IV kursuse loengutel.

Ja pole imegi, sest Helduril on juba sooritatud kõik III kursuse kevadsemestri eksamid ja enamus arvestusi, aga ka IV kursuse sügissemestri arvestused ning eksamid. Samuti tegi ta kaasa äsjalõppenud pedagoogilise praktika.

Kõik senised eksamid ja arvestused on ta sooritanud viitele.

Juba tükk aega tagasi valmis tal III kursuse kursusetöö ja praegu ootab kirjutamist neljanda kursuse kursusetöö teemal «Saksamaa ja Nõukogude Liidu suhted aastail 1925—1932», milleks materjal on juba kogutud.

Kõige selle kõrval jätkub Helduril aega õppida fakultatiivselt rootsi, prantsuse ja hiina keelt, aga ka edukalt töötada ÜTÜ ajalooringi esimehena. Tema töö iseloomustamiseks ajalooringi esimehena piisab juba sellestki faktist, et kui varem ajalooringi töökoosolekuist võttis osa 10—15 inimest, siis nüüd harilik töökoosolekutest osavõtjate arv on 30—40.

Möödunud aastal sai ta teadusliku uurimistöö ««Kolokoli» agraarprogramm» eest meie ülikoolilt ja Kõrgema Hariduse Ministeeriumilt kiituskirjad ja rahalise preemia.

Ajaloo-osakonna üliõpilaste seas liigub ringi salapärane jutt Helduri 1000-leheküljelisest materjalikogust mingisuguse teadusliku töö jaoks. Nagu selgus, töötab Heldur juba pikemat aega diplomitöö kallal «Eesti ühiskonna struktuuri muutumisest XIII sajandil», mille kavatseb lõpetada juba järgmise õppeaasta kevadsemestri alguseks. Ühtlasi kavatseb Heldur jätkata sama teema uurimist ka edaspidi, laiendades seda tänapäevani.

Helduri tulevikuplaanis on sellel kevadel lõpetada IV kursus ja järgmiseks kevadeks ülikool.

Ometi pole Heldur kõige selle juures mingi imelaps, vaid tavaline üliõpilane, kes kõik on saavutanud vaid visa ja sihikindla tööga.

R. SIKK

KIRJANDUS JA KUNST

Kaheksateistkümmend SÜGIST

LEHTE HAINSALU

1.

Veel eile päike aias liikus
ja lahkelt naeratada võis.
Õun noorte okste rüpes kiikus
kui õrna armastuse õis.
Kõik elas veel ja oli haljas,
ent täna astus aeda hall,
on tinaraske taeva all
puu külmast värisev ja paljas.
Maailma tulen päeval sel.
Kui esmakordselt silmad avan,
siis kohe, nagu nõuab tava,
ma kisendan kui hädakell.

Memm haarab vooditeki ülle
ja kahmab kähku mindki sülle.
On suitsu mattund ukseauk,
seal ablas tuli palke neelab
ja krohvitolmu tõuseb ninna.
Kass karjub. Tahan päästma
minna
kuid vihasena memm mind keelab.

Kuid kambrinurgas lamab isa,
näol kivistunud iga joon,
ei lapse esimene kisa
ta hangund rinda õnne too.

Veel eile ruttas metsatööle
see hell ja karepihkne mees.
Ta mõtles saabuvale ööle
ja rõõmudele, mis on ees.
Veel puhtevalgus taevast kattis,
kui valust vabisedes puu
lõi hooga samblapatja suu
ja noore isa alla mattis.
Kesk kõige ilusamat iga
eks tihti lange mastimänd,
kuid vaatad varsti: võrserida
on hellitamas vana känd.
Küll valu mitut hinge näris,
kui helde süda vaikseks jäi,
kuid tütar isa nime päris
ja kombe käia püstipäi.

2.

Läks mööda sügis, teine, kolmas,
ja neljas piki küla käis.
Ta sammude all maantee tolmas,
ta viipel aed sai vilju täis.
Paar vilkaid jalgu mind siis
kandis,
liig rahutud mul olid käed.
Kui palju päiksest hõõguv päev
siis vallatusteks mahti andis!
Mu ema polnud mulle karm,
ma hellusi ei tundnud vähe,
kuid visalt kippus aimus pähe,
et puudulik on siiski arm.
Kui põllupeenral hüüdis isa
kord naabri krässuspäine Mall,
mul üle põse lippas pisar
ja kaua nutsin kuuri all.

Kord õhtul isa siiski tuli,
kui unes temast sonisin.
Tumm igatsus mu hinges suri
ja kohe sülle ronisin.
Ta oli kõigist parim vist —
laps tunneb võõrast ülihästi,
ja sageli ma, kuigi kästi,
ei teretand mõnd külalist.
Kuid tema muutus koduseks,
koos lakas pugesime põhku,
kus jutte terve pika õhtu
ta rääkis valgest hobusest.
Kui tihti jooksin üle vainu,
et teha talle head-ööd-pai!
Ei olnud tollal sellest aimu,
et suurte vahel sillaks sain.

3.

Sel ööl me sugugi ei maga.
Ma hoian emal kinni käest,
kui kükitame ahju taga
ja varjan hirmu kõigest väest.
Siis äkki — kurdiks lööb mind
pauk.

Ta vangub raske koorma all,
kuum higi voolab üle palge,
on hele seelik suitsust hall
ja nägu ehmatusest valge.

Küps rukkipõld meid võtab
peitu.
Suur nurm on maha sõtkutud,
seepärast kurku tikub nutt.
Kuid äkki komistan ja
heitun —
jalg riivab verest märga pead.
Siin inimene oigab valus
ja ahastades juua palub,
liig vara tulnud surma neab.
Memm veega niisutab ta huuli,
kui rinnust tõuseb viimne
kahin.
Ma suuril silmil seda vahin,
siis jõuetuna vajun suuli
ja lapseliku kisaga
viis sõrme surun sooja mulda.
Nii nõrgub ripsmeist kõrre-
kulda
kaks vihkamise pisarat.

4.

Sel hommikul nii tasahilju
ma ema kõrvalt sängist kaon.
Uks koridoris võikalt kiljub
ja põues auruhaamer taob,
kuid varsti jälle taltub rind:
memm unest veel ei ärganud
ja seega pole märganud,
et kodumail ei ole mind.
Eks oota, igatsetud kool —
ma imetähtsal ilmel astun!
Mis sest, et memm on selle
vastu
ja isa ütleb: oled noor!
Said juba ammu selgeks tähed
ja pähe kippus ükskordüks.
Seepärast otsus mul on küps:
ükskõik mis tulgu, kooli lähen!

Ma avan rasked uksed vapralt,
küll väike kartus hinge sööb.
Kui tosin hobust stepis kappaks,
nii kuuldavalt mu süda lööb.
Kui uks mu kannul kinni
langeb,
siis kõnnin nagu sütel ma
ja tunnen soovi ütelda:
«Mind kohe teise klassi pange!»
Ma seda öelnud olen juba
veel enne, kui sest aru saan.
Mind seirab lahke silmapaar,
ja vaikib õpetajatuba.
Mul peagi pliiats lendab käes
ja oma oskust üles näitan . . .
Jah, minu palve suutis täita
see imeline sügispäev!

(Järgneb)

EDUARD VIIRALT

Ed. Viiralt. Berberi tüdruk kaameliga. Vernis mou. 1940.

Graafik E. Viiralti tööde näitus Tartu Kunstimuuseumis äratas suurt huvi kunstniku omapärase ja suure loomingu vastu.

Inimestel, kes lähemalt tundsid E. Viiraltit, on paljugi huvitavat öelda tema kui inimese kohta. Kunstniku ea- ja õppeajakaaslane kunstnik K. Teder tõstab E. Viiraltis peamisena esile suurt töökust, mis tema andekuse kõrval tegi tast maailmakuulsuse.

1923. a., mil kunstnik K. Teder käis koos teiste «Pallase» õpilastega Saksamaal, kohtas ta siin E. Viiraltit, kes, võideldes majanduslike raskustega, õppis kunsti. E. Viiralti päev algas skulptuuri õppimisega prof. Werneri juures (E. Viiralt valmistus teatavasti skulptoriks). Selleks et enda ülalpidamiseks raha saada, töötas ta keskpäeval trükikojas, kus tegi graafilisi äratõmbeid. «Õhtupoolel käisime koos kunstiakadeemias joonistamas» — nii iseloomustab K. Teder kunstniku pingerikast tööpäeva. Need elutingimused on mitmeti mõjustanud kunstniku loomingut.

Hiljem Pariisis viibides pärast esimesi näitustel esinemisi on E. Viiraltil võimalus mõningaid lehti müüa ja ta saab ka tellimusi. Ent need tellimused on mõnikord väga eripäraste nõudmistega. Nii näiteks huvitavad Ameerika rahamehi peamiselt erootilise sisuga teosed ja nende tellimuste täitmine jättis jälje E. Viiralti loomingusse. Ometi ei ole «Kabaree» mingi arusaamatu, lihtsalt fantastiline joontemäng, vaid kujutab — nagu väljendab K. Teder — Pariisi tagahoovi.

Sm. Teder kõneleb palju huvitavat E. Viiralti teostest. Kui kunstnikul ei jätkunud raha akadeemias joonistada modelli järgi, siis läks ta loomaaeda loomi joonistama. Lõpuks ei kujutanud ta enam loomi üldse, vaid andis looma karakter-portree. Siia kuulub ka kaamel.

Ed. Viiralt. Tiiger. Vernis mou. 1937.

Ir pea oma — nagu ütleb kunstnik K. Teder — stoilise, üleoleva pilguga üle sünge kõrbelooduse, mille ta on võitnud.

E. Viiraltit iseloomustades meenutab K. Teder tema heldekäelisust, mida sõbrad sageli koguni kuritarvitasid, laenates temalt vaevaga kogutud raha. Viiralti käitumist ilmestas hea kodune kasvatus, peenetundelisus.

Oma loomult oli E. Viiralt kinnine ent vaikivana, tagasihoidlikuna oskas ta teravalt jälgida ja läbi näha teiste iseloomu.

M. TIITSMAA

ELVI SINERVO

LOIKUSKUU 1945

Vaata, mu poeg,
augustitaeva tumenedes süttivad
tähed
õnneliku maa kohale.

Kui oled vana ja mind pole
enam,
mäleta seda imelist õhtut.
Mäleta metsavaikust meie maja
ümber,
öölinnu hüüdu
ja tirtsude suigutavat sirinat.
Vaata, kui õnnelik ma olen
ja kui kaunis on vana maa.
Sest täna on rahu.
Mu poeg, pole enam sõda.
Luba mul nutta
sinu tuleviku õnne pärast.
Sünnitasin su sõja ja viha
maailma.
Sõda ja surm lahutasid meid.
Lahusolu mustadel öödel otsisin sind unes
ja needsin maailma, kuhu su
tõin.

*

Ent mina olen tulnud tagasi.
Kõik tulevad tagasi.
Maailma kõikidel teedel
pöörduvad koju mustad, valged
ja kollased mehed.

Suru kõrv vastu maailma ja
kuulata:
maa on emadest vanim ja
targim.
Ta kannab oma rüpes neid,
kes surid elu pärast,
ja neid, kes tulevad tagasi,
et luua elu.

Tõlkinud V. Kruut

TAISTO SUMMANEN

KUI ME RANNAL RAJASIME PARKI

Kui me rannal rajasime parki,
kallas meie laulust vastu laulis.
Talgul mulle esmakordselt
vaatas
neiu sinisilmne, neiu kaunis.

Mulda kaevas käharpäise kase,
valgest tüvest käsi paitas üle.
Hellitades õrnu juuri hoidis,
nagu ema väikest hoiab süles.

Kohe tundsin, et ka tüdruk
mulle
noorde südamesse pani taime.
Nüüdki mulle värske mulla
lõhnast
nagu talgul rõõmu õhkub aina.

Sirgub pargis neiu kase-
puuke —
tüvelt sale, lehekroonilt uhke.
Aga sellest taimest kasvand
lembus
mulle kauniks õnnelilleks
puhkeb.

Tõlkinud V. Kruut

JOOSEP EGOSTE KIRJUTAB SATIIRI

Noor autor Egoste, kelle debüütluuletuste honorari eest ostetud kaelaside oli juba moest välja läinud, otsustas uue muretsemise üle hakata plaani pidama.

Ühel õhtul istuski ta oma mugavasse tugitooli ja andis endale nõu: tuleb midagi kirjutada. Hajameelne pilk sattus laual lebavaile ajalehtedele ja teravnes otsekohe. Autori fantaasialend ei tunne piire: silmad eraldasid trükitekstist tema nimesse kuuluvad tähed, ja kujutlus viis nad kokku — Joosep Egoste. See kaunis tähtedekombinatsioon, mida ta varsti lootis taas trükituna näha, soojendas südant ja õhutas virgutama vaimu.

Aga vaim, paraku, oligi juba kõrvale kaldunud oma õigest teest. Vihastudes kasutu ajaraiskamise üle, tegi ta laua ajalehtedest-raamatutest tühjaks ja võttis laudlinagi pealt, et miski ei häiriks enam ta loovat mõtet. Laskunud tooli seljatoele, lõtvusid lihased mugavalt . . . Kui ta jälle teadlikult oma mõtetest endale aru andis, leidis ta end heegeldatud aknakardinate augukesi lugemas, kusjuures oli juba poolesaja piiridesse jõudnud.

Ta oli nördinud. Kõik oli temas valmis vabastava, loova mõtte vastuvõtuks, aga ometi seda ei tule! Peagi aga imetles ta oma ergast vaimu, sest eksitavate objektide silmapiirilt kõrvaldamise lihtsaima viisi leidmine tegi au oma teostajale: ta kustutas nimelt tule ja sulges igaks juhuks silmadki.

Joosep Egoste asus lahendama žanriküsimust. Novell ja jutustus kui aeganõudvamad liigid jäid kohe kõrvale. Samuti ei tundnud ta sümpaatiat lüürika vastu vaevarikka riimuvate sõnade otsingu pärast. Valm? Oo, ei! — Põlist linlast läbis vastikuse värin, kujutledes oma sule alt väljuvat sõna «lammas».

Satiir! Lahenduse leidmise eelaimus pani ta käed värisema. Kuidas ta küll varem ei tulnud sellele! Millised eelised — lühivorm, sidumata kõne, aktuaalsus! Sisugi pole raske leida. Õnneks senikaua, kuni inimesed on egoistid, leidub väärnähteid tema jaoks küllaldaselt.

Järgmisel päeval kohtas ta juhuslikult oma kunagist koolivenda. Vastastikku püüti selgeks teha, kuidas kumbki vahepeal on elanud. Usna pika vestluse järel pudenes koolivennalt järgmine teade: «Olen nüüd niinimetatud eesrindlane. Saan praegu tükitöö alustel rohkem palka kui esimestel aastatel.»

«Eesrindlane» ja «palk» — need terminid, öelduna nii lähestikku, panid satiiriku südame erutusest tukslema.

Järgmisel hetkel seisis hüvastijätukiirusest hämmeldunud koolivend liikumatuna keset teed, ja Joosep Egoste järsku rühikaks, püstipäiseks muutunud kogu vilksatas juba kauguses.

Joosep Egoste arvas end olevat jõudnud ühe liigi inimpahede jälile. Veendumus oma kutsumuses paljastada neid õnnestas teda. Tal oli küll raskusi väljendumisega, kuid kirglik pahameeletorm, mille ta järsku eneses avastas, pani sule libedamalt liikuma ja südame joobnustavalt tukslema uhkusest endas täheldatud inimnurjatuste vastase protestilaine üle.

Tema satiir oli võitlus tumedate ja valgete jõudude vahel, kus tumedate jõududena esinesid need, kellel eesrindlikuks saamise stiimuliks oli palga kõrgenemine, ja kus vastandiks oli puhas, altruistlik kuju — autor ise, kes oma hukkamõistu selgesõnaliselt välja ütles ja enese tegelikuks peategelaseks tegi.

Kindluse mõttes lõpetas ta moraaliga, millega ta püüdis viia oma kirjeldatud üksikjuhu tüüpilisuse ihaldatud ja ainuõigeks tunnistatud areenile: «Sageli need, kes on tõeliselt parasiidid, ei nimeta end ise selle nimega. Nendel on omad kaitseteooriad, mis viivad neid veendumusele oma õigsusest. Kui aga inimesel on siiski niipalju siirast mõistust, et on võimelised tunnistama oma käitumisjoont ebaõigeks, siis teeb südametunnistuse rahulikuks tunnetus: enamus elab ju nii, egoism on loomulik nähe. Kuid mitte see veel ei tarvitse olla õige, mis on enamuses.»

JOOSEP EGOSTE

Või jätta see lõpp ära? Moraali lugemine pole ju soositud. Aga need on ju nii kaunid mõtted! Missugune veel peab olema inimene, kes ütleb selliseid sõnu!

Murdes lehed kokku mõtles ta, kas lisada toimetusele mõned read honorariga kiirustamise suhtes või mitte. Otsustas seda siiski mitte teha, sest see on ebasoliidne. Nagunii ta ju selle saab . . . Saab ka oma nime näha trükituna . . .

ELNI ALIN

Mõningaid fakte „vanavara aidamehe" elutööst

J. Hurt, kelle 50. surma-aastapäeva hiljuti tähistasime, alustas oma suurt rahvaluule kogumise tööd 1888. aastal üleskutsega ajakirjanduses. Üle 1000 kaastöölise abiga kogus Hurt 144 695-lehekülje rahvaluulekogu, millest ta ise on kogunud ainult veidi üle 1800 lehekülje.

1927. a. loodi ERA — Eesti Rahvaluule Arhiiv, mille aluseks sai Hurda kogu. 1937. aastaks oli ERA kogudes kokku 511 908 lehekülge. Praegu asuvad ERA kogud ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonnas.

Tartu Rüklik Õhtukool 3

PARTEI ELU

Millega tegeleb administratiiv-majandusosakonna parteiorganisatsioon

1955. a. mais moodustati administratiiv-majandusosakonnas omaette parteiorganisatsioon, et võidaks paremini tegelda majandusaparaadi töösse puutuvate küsimustega. Selline samm oli muidugi õige, kuid loodud parteiorganisatsioon ei töötanud nagu vaja.

1956. a. oktoobris toimus aruande- ja valimiskoosolek, kus uueks sekretäriks valiti sm. Adojaan. Kuidas kulges töö sel aastal, sellest vestles meie toimetuse liige sm. Adojaaniga.

«Missuguste küsimustega on teie parteiorganisatsioon tegelnud?»

«Oleme arutanud oma koosolekuil niisuguseid üleülikooliliselt tähtsaid küsimusi, nagu kütteprobleem ja tuleohutuse eeskirjade täitmine. Valimiste perioodil hoolitses meie parteiorganisatsioon agitpunkti sisustamise eest. Peale selle oleme tegelnud terve rea igapäevaste küsimuste lahendamisega jooksva töö korras.»

«Kuidas parteiorganisatsioon on juhtinud ametiühingu tööd?»

«Ametiühinguga tegeleb meil sm. Näks, kuid paistab, et ta ei tule sellega toime. Parteikoosolekuil ametiühingu tööd arutatud ei ole. Lähemal ajal aga on kavas selle küsimuse arutamine.»

«Kas parteiorganisatsioonil on ülevaade poliitvestlejate tööst?»

«Poliitvestlejate töö eest vastutab sm. Esingu, kuid ta ei tunne selle vastu nähtavasti kuigi suurt huvi. Poliitvestlusi viiakse meil läbi kord kuus, peamiselt ajalehe materjalide põhjal, kuid osavõtt neist vestlustest on vähene. Huvitavaks kujunes sm. Sildmäe ettekanne oma reisimuljetest.»

«Kas olete ise ka käinud mõnel poliitvestlusel?»

«Sellel aastal ei ole.»

«Nende töö kohta siis vist midagi öelda on raske?»

«Kõige paremini töötab meil siiski sm. Sõštšikov.»

«Aruande- ja valimiskoosoleku otsuses märgiti, et tuleb luua tihe kontakt osakonna töötajatega. Mida sel alal on tehtud?»

Sellele küsimusele ei tule konkreetset vastust. Sm. Adojaan lisab, et talle tekitab muret komsomoliorganisatsiooni loomise küsimus. Tööd noortega praegu ei tehta. Küsimust on korduvalt arutatud, ometi ei nihku asi paigast.

Paistab, et kogu parteiorganisatsiooni töö peaks ka senisest rohkem paigast nihkuma. *E. ARU*

TÄHISTATI C. R. JAKOBSONI 75. SURMA-AASTAPÄEVA

C. R. Jakobsoni 75. surma-aastapäeva tähistati ülikoolis toimunud konverentsiga, kus esinesid ettekannetega ülikooli ja ENSV Teaduste Akadeemia töötajad. Konverentsi tööst võttis arvukalt osa ülikooli õppejõude ja üliõpilasi kui ka asjahuvilisi väljastpoolt.

19. märtsil toimunud aktusel esines ettekandega K. Siilivask, kõneldes Jakobsonist kui ühiskondlikust võitlejast.

Pühapäevahommikune teaduslik sessioon algas ajalooteaduste doktori Hans Kruusi ettekandega, milles anti üksikasjaline käsitlus Jakobsoni osast feodalismivastases võitluses. Järgnevalt andis TA Ajalooinstituudi teaduslik töötaja E. Jansen ülevaate rahvusliku liikumise erinevate suundade kujunemisest. Ajalooteaduste kandidaat L. Loone esines teemal «C. R. Jakobsoni poliitilisest võitlustaktikast.»

Pärastlõunane istung algas Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi teadusliku töötaja R. Põldmäe huvitava ettekandega Jakobsoni eluloost, nimelt tema eluaastatest Tormas. Tiheda ja üksikasjalise käsitluse Jakobsonist-keelemehest andis oma ettekandega eesti keele kateedri juhataja filoloogiateaduste doktor A. Kask. Lõppettekandega esines dotsent A. Elango teemal «C. R. Jakobson kooliõpikute koostajana». Selles tõsteti esile Jakobsoni eesrindlikku osa eesti koolikirjanduse ajaloos.

C. R. Jakobsoni 75. surma-aastapäevale pühendas ülikooli ringidest oma järjekordse töökoosoleku ka ÜTÜ žurnalistikaring. Vastavates ettekannetes vaadeldi Jakobsoni kui ajakirjanikku. *A. PARM*

Kommunistlike noorte elu

KOOSOLEK JA TEMA EELLUGU

Mõni aeg tagasi pidi toimuma füüsikaosakonna komsomoliorganisatsiooni koosolek organisatsiooni töö arutamiseks ja uue büroo valimiseks. Koosolek kukkus läbi, sest kvoorumit ei tulnud kokku.

Miks siis ei tulnud koosolekule füüsikaosakonna kommunistlikud noored?

«Mul oli laboris katse pooleli, ei saanud tulla,» vastab V kursuse grupiorganisaator Annuk.

«Läks meelest ära.»

«Pidin õppima, polnud aega!»

«Ega maailm minu najal püsi. Koosolek oleks võidud ka minuta pidada.»

Neid ja teisi «põhjusi» tõid esile koosolekult puudujad. Osakonnabüroo endine sekretär H. Uibo võtab kõik selle kokku: «Mis siis mina pidin tegema? Ega ma saanud neid kättpidi koosolekule tirida!»

Selline on eellugu — ja väga hoiatav eellugu. Tänu ülikooli parteibüroo ja komsomolikomitee pingutustele koosolek nüüd siiski toimus. Arutati pakilisi tööküsimusi ja valiti uus büroo. Sekretäriks valiti A. Rosenberg. Et uuel bürool muude ülesannete hulgas tuleb kõigepealt täie jõuga alustada just organisatsioonilise distsipliini kindlustamisest, selles ei peaks vist olema kahtlust.

R. ORAV

Ühelt osakonnaõhtult

Esmaspäeval viisid vene filoloogid läbi osakonnaõhtuna eesti laulude õhtu. Kontsertkava andsid I kursuse tütarlapsed. Eriti soojalt võeti vastu solist Marta Peikolaineni esinemine. Külalisena oli kaastegev juristide naisansambel.

Tantsu vaheaegadel viidi läbi viktoriine ja konkursse. Parimad osavõtjad said preemiaid.

O. SIRG

KAS TEATE JUBA,

et 1. aprillil algusega kell 20 toimub aulas suurejooneline ülikooli

kevadball-maskeraad!

Kes veel pole mõelnud kostüümile, tehku seda kiiresti! Parimaid kostüüme premeeritakse! Ülikooli klubi juures hakkab tegutsema ka kostüümide konsultant, pöörduge tema poole!

Varuge kiiresti piletid, muidu võite veel ilmagi jääda!

Kavas on aprillinalju ja estraadipalasid,

Aula koos kõrvalruumidega on dekoreeritud.

Õhtu algab tantsuga. Vaheaegadel on võimalus rõdul asuvas einelauas end karastada.

Kiirustage kostüümide valmistamisega!

KEHAKULTUUR JA SPORT

Sõna on tõstesportlaste treeneril . . .

NSV Liidu kõrgemate õppeasutuste spartakiaadi tõstevõistlus on TRÜ tõstesportlastele üheks vastutavaimaks võistluseks nende spordiürituste kalenderplaanis. Et kindlustada parimate tulemuste saavutamine just neil võistlusil, asus meie tõstespordi paremik intensiivsesse treeningusse juba eelmisel semestril. Kõigi tõstjate 1957. a. tulemuste individuaalne plaan ületab eelmise aasta saavutuse 30—40 kg võrra, mis peaks täielikult kindlustama spartakiaadil nõutava II järgu normi saavutamise.

II spordijärgu tõstmises on saavutanud A. Krastin kergekaalus ja kergekeskkaalus ning V. Kuik ja H. Mäetalu keskkaalus. Ülejäänud kaaludes on veel väiksemad või suuremad puudujäägid üksikul või kõige kolme tõste alal. Tõsine treening ülejäänud kolmel kuul suudab tõenäoliselt likvideerida ka need puudujäägid.

Küsimusele, miks TRÜ-s on nii vähe II järgu tõstjaid, saame ka vastuse. Tõstesporti hakkas ülikoolis propageerima käsitsivõitluse kateeder (praegune vehklemise ja poksi kateeder), mis organiseeriti 1945. aastal. Et asi oli uudne ja materiaalne baas nõrk, siis suudeti esimesed võistlused organiseerida alles 1948. a. lõpus ning esimesed TRÜ esivõistlused tõstmises alles 1949. aastal. Suurema populaarsuse saavutas tõstesport Põllumajandusteaduskonnas, kus üliõpilased rõhuvas enamuses olid füüsiliselt tugevad ja terved, moodustades põhilise osa TRÜ koondvõistkonnast tõstespordis. Põllumajandusteaduskonna eraldumisega langes koondvõistkonnast välja umbes ²/₃ tõstjaid. Et teistes teaduskondades puudus tõstespordi populaarsus, siis tuli alustada tööd peaaegu otsast peale. Kuni käesoleva aastani on takistanud tõstespordi arengut suur kontingendi voolavus. Nendest, kes alustasid tõstespordi treeninguga TRÜ-s 1954/55. õppeaastal, jätkavad treeningut praegu ainult K. Liiva ja H. Mäetalu. Ka ei või jääda rahule meie tõstjate aeglase arenguga. Siinjuures toon võrdluseks ühe maailma ja ENSV parima tõstja arengu: D. Sheppand saavutas 14-aastaselt 195 kg ja kümme aastat hiljem 461,5 kg; E. Simson saavutas 17-aastaselt 232,5 kg ja üheksa aastat hiljem 417,5 kg.

Ei saa mainimata jätta ka tõsteruumi aeglast sisustamist. Võistlustõstekang osteti alles möödunud õppeaastal, vajalik arv sangpomme ja käsikuid alles käesoleval õppeaastal, püramiid aga viimaste jaoks ei taha ega taha materjali puudusel TRÜ töökojas valmida. *O. KULDERKNUP*

. . . ja noorel tõstjal Lembit Indil

21. ja 22. märtsil toimusid TRÜ karikavõistlused tõstmises. Laseme võistlustest rääkida noorel tõstjal Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilasel Lembit Indil, kes saavutas kergekaalus esikoha.

«Kuidas olete rahul oma tulemusega — 252,5 kg?»

«Lootsin siiski rohkemat, sest tavaliselt võistlusärevuses tulemused paranevad. Mul on aga vasak käsi haige, vigastasin selle juba keskkoolipäevil, tegin siis sportlikku võimlemist. Arst arvas, et käest võib ainult siis asja saada, kui seda treenida süstemaatiliselt, või muidu tuleb tõstesport maha jätta. Ostsin 5-kilogrammilised pommid ja harjutan. Kuid nii jäi mul nüüd kavatsetud normist puudu igas liigis 2,5 kg.»

«Kes olid teie tugevamad konkurendid?»

«Muidu oleks olnud Krastin, aga ta ei võtnud võistlustest osa, sest oli parajasti Sindis noorte esivõistlustel. Teiseks tõsiseks vastaseks oli Allsalu ja kolmandaks Luud, aga kumbki ei teinud kaasa. Nii ei olnud mul suurt konkurentsi karta.»

«Kuidas olete võistlusteks ette valmistunud?»

«Treeningud toimuvad meil 4—5 korda nädalas. Enamasti on kang, vahel ka suusatamine, maastikujooks. Minu isiklik arvamus on, et sobiks teha ka maadlust. Muidu treener on hea ja võimalused suured.»

«Kas tegelesite ka enne ülikooli tõstmisega?»

«Proovisin kunagi ainult. Keskkoolis tegelesin iga alaga: kergejõustikuga, olin rajooni tšempioniks kõrgushüppes (1.60), kuulusin kooli võrk- ja korvpalli võistkonda, tegin ka riistvõimlemist. Südames olen ikkagi kergejõustiklane, kuid saan aru, et mul puuduvad selleks eeldused ja nii valisin ülikoolis erialaks tõstmise, valisin peaga, mitte aga südamega. Igakülgne ettevalmistus on olemas ja sellest on palju kasu.»

«Kui suurel määral olete oma tulemusi parandanud?»

«Kui tulin ülikooli, siis surusin 50 kg, rebisin 55 kg, tõukasin 75 kg. Nüüd on need arvud vastavalt 77 kg, 75 kg ja 100 kg.»

«Missugused on teie kavatsused ja plaanid?»

«Kevadeks on plaanis tõsta II järk — 272,5 kg. Juunis toimub üleliiduline kõrgemate koolide spartakiaad Kiievis. Selleks ajaks on vaja saada II järk.»

«Missugused tulemused olid teistes kaaludes?»

«Kärbeskaalus saavutas ainsana võistelnud U. Peiner 130 kg (Mat.-Loodustead.). Kergekeskkaalus tuli esikohale E. Sepman (Mat.-Loodustead.) 240 kg, keskkaalus dünamolane L. Kuslap (350 kg), poolraskekaalus T. Viir (KKO) — 320 kg, raskekaalus E. Simson 400 kg.

Teaduskondadevahelises arvestuses võitis karika Matemaatika-Loodusteaduskond 84 punktiga, teiseks jäi KKO ja kolmandaks Õigusteaduskond.» *A. TANN*

ELAMUKOOPERATIIVI LOOMISEST

25. märtsil 1957. a. toimus TRÜ ametiühingukomitees nõupidamine elamukooperatiivi asutamise küsimuses. Asjast huvitatud TRÜ kollektiivi liikmeid ilmus kohale 30. Põhjaliku ettekandega elamukooperatiivi loomise kohta TRÜ-s esines halduse prorektor sm. Simm.

Kui meil leidub soovijaid, siis on võimalik luua elamukooperatiiv, mis tänu EKP Tartu Linnakomitee ja TRÜ rektoraadi kaasabile on kindlustatud ehitusmaterjalidega küllaltki ulatuslikuks ehitustegevuseks. Ehitustööd hakkaks teostama TRÜ kapitaalehitusosakond. Seetõttu langeks kooperatiivi liikmetel ära palju ehitustöödega seotud muresid, kuna TRÜ administratsioon lubas osutada kooperatiivile abi tehnilise juhtimise, transpordi jne. osas.

Ehituse maksumuse kohta esitati koosolijate poolt rida küsimusi. Nähtavasti kujuneb elamispinna ruutmeetri maksumus elamukooperatiivi elamus ligikaudu 1100—1600 rubla. Kuid see sõltub väga palju sellest, missugune elamu ehitatakse.

Elamukooperatiivi asutamisega seotud küsimuste lahendamiseks moodustati initsiatiivgrupp eesotsas sm. P. Allesega (darvinismi- ja geneetikakateeder). Initsiatiivgrupi ülesandeks jäi koos TRÜ kapitaalehitusosakonnaga koostada konkreetne eelarve ehitamiseks, välja töötada kooperatiivi põhikiri ning registreerida asjast huvitatud TRÜ kollektiivi liikmeid. Kõigil kooperatiivehitusest huvitatud TRÜ kollektiivi liikmetel palume pöörduda kõige lähemal ajal TRÜ ametiühingukomiteesse või otseselt sm. P. Allese poole.

Ü. HALDNA,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

VÕISTLUSMÕISTATUS nr. 7

SILPRISTSÕNAD

da da du e ga ga go he ho ka kal kas ko kut lis ma mat me min moos na ra re ri ri ri si su su ši ta ta ta te tu

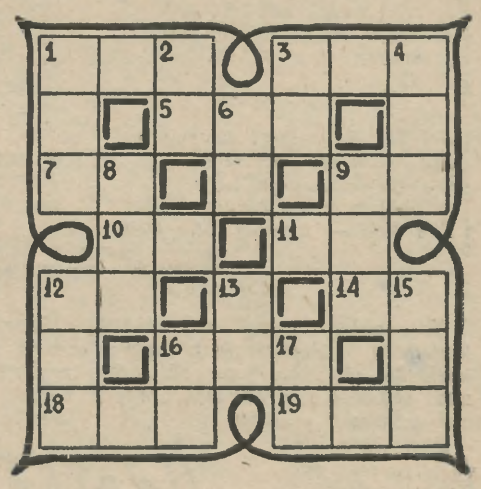

Asetage ülaltoodud silbid kastidesse nii, et saate järgmised tähendused:

Põikread: 1. TRÜ Õigusteaduskonna professor. 3. Saar India ookeanis. 5. Vietnami Demokraatliku Vabariigi president. 7. Soust. 9. Määrsõna. 10. Veekogu. 11. Tegelaskuju Pentti Haanpää novellist «Heta Rahko kõrge iga». 12. Armas. 14. Kuju filmist «Hulkur». 16. ENSV-s ilmuv ajaleht. 18. Garanteerima. 19. «Loodus» inglise keeles.

Püstread: 1. Rõivastusese. 2. Mehe nimi. 3. Nõrk müra. 4. «Vikerkaar» vene keeles. 6. Lõhkeaine. 8. Tuntud kreeka pianist. 9. Autonoomne vabariik VNFSV-s. 12. Suurim India sadamalinn. 13. Esik. 15. Tuntud india kirjanik. 16. M. Gorki teos. 17. Asesõna.

Nr. 8

Tähtmõistatus

Koostada igast antud tähegrupist kaks viietähelist sõna. Saadud sõnade esitähed vasakus tulbas annavad eesti kirjaniku nime, paremas tulbas aga V. Kingissepa nimelise TR Draamateatri näitleja nime.

E S M L N I A E V E
L U I E S R A D N I
A N E L I A N R U G
D N G G U S M A A A
L D E V E S I N A E

Sõnade tähendused vasakus tulbas ülalt alla: 1. I. Kálmáni operett. 2. Vana-Kreeka eepos. 3. Eesti laulja. 4. India film. 5. Tuntud eesti rahvaluulekoguja.

Paremas tulbas: 1. Kuju E. Kapi ooperist «Tasuleegid». 2. Luuletaja kodanlikus Eestis. 3. Teater ENSV-s. 4. Prantsuse kirjanik. 5. Kunstnik Okase eesnimi.

Nr. 9

Geograafiline mõistatus

On antud 6 mäetipu kõrgused. Mis tipud need on? Õige lahenduse korral annavad nende esitähed ülalt alla jõe Aasias.

4810
4023
5047
5700
1894
8611

Toimetaja R. AULING

MB 02056 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1180

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (331) Reedel, 5. aprillil 1957. a. X aastakäik

Mida andis pedagoogiline praktika

Käesoleval semestril toimus pedagoogiline praktika esmakordselt enam-vähem normaalsetes tingimustes. Eelmistel aastatel olid Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased üheaegselt pedagoogilisel praktikal, mille tõttu tekkis praktikantide kuhjumine koolidesse. Ühe klassi juurde tuli mõnikord kinnistada 4—5 praktikanti, mis ei võimaldanud kõikidele planeerida klassivälise töö ülesandeid.

Käesolevast aastast peale on kehtestatud kord, et Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Kehakultuuriosakonna üliõpilased viibivad praktikal kevadsemestril, Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased aga sügissemestril (ainult matemaatikaosakonna üliõpilased olid seekord erandina praktikal koos Ajaloo-Keeleteaduskonnaga kevadsemestril). See aitas ära hoida koolide ülekoormamise praktikantidega, nii et ainult mõne üksiku klassi juurde tuli kinnistada 4 praktikanti (eriti III Keskkoolis).

Niihästi üliõpilased kui ka praktikat juhendanud õppejõud kinnitavad, et tänavu teostati praktika sisuliselt kõrgemal tasemel kui siiamaani. Selle põhjuseks oli peale praktikantide vähema arvu veel asjaolu, et praktika kestis häireteta 6 nädalat, et praktika juhendajad omandavad järjest enam kogemusi praktikantide töö suunamisel ning et üliõpilased ise, teades, et neil pärast ülikooli lõpetamist tuleb asuda tööle õpetajatena, suhtuvad praktikasse tõsisemalt.

Eelmistel aastatel kannatasid praktikantide tunnid monotoonsuse ja šabloonilisuse all. Tänavu oli kohati tunda juba otsivat ja loovat vaimu. See olenes suurel määral grupijuhtidest. Ajaloo-osakonna grupijuht I Keskkoolis dots. L. Loone planeeris praktikantide töö nii, et igaüks pidi peale tavalise individuaalse küsitlemise proovima rakendada küll frontaalset ja tihendatud küsitlust, küll kirjalikke kontrollimise meetodeid. Matemaatikaosakonna üliõpilaste juhendamisel osutas suurt leidlikkust noor grupijuht E. Jõgi.

Teatavasti kuulub grupijuhi ülesannete hulka ka praktikantide klassivälise töö juhendamine, mille juures neid abistab pedagoogikakateedri esindaja. Grupijuhid J. Laidvere, O. Prinits, E. Jõgi, T. Murnikova jt. viibisid paljude oma praktikantide klassijuhatajatundides, aitasid neid pioneerikoondusi läbi viia ja kommunistlike noortega mitmesuguseid üritusi organiseerida. Kahjuks ei saa mõningate grupijuhtide aktiivsust sel alal pidada küllaldaseks.

Käesoleval semestril tehti esmakordselt katset suunata üliõpilasi praktikale ka väljapoole Tartut. 12 kehakultuurlast, 10 vene filoloogi, ja 4 matemaatikut olid praktikal Viljandis, 4 eesti filoloogi Elvas. Sellel katsel oli kaks eesmärki: vähendada Tartu koolide koormust ja ära kasutada väljaspool Tartut asuvate paremate koolide pedagoogilisi kogemusi. Katse õnnestus täielikult ja see julgustab praktika planeerijaid ka edaspidi seda teed kaima. Nõus ei saa olla aga ettepanekuga suunata praktikante väljapoole Tartut just mahajäänumatesse koolidesse, et nad õpiksid töötama raskemates tingimustes. Arvan, et kaadrite väljaõpe peab toimuma siiski võimalikult soodsas olukorras ja praktika baasidena tuleb eelistada koole, kus õppe- ja kasvatustöö on kõrgel tasemel. Neil kaalutlustel tuleb jätkata pingutusi ka Tartu koolide kindlustamisel eesrindlikkude õpetajatega.

Paljud grupijuhid tutvustasid praktikante õppetööga ka 5.—7. klassides, sest ülikool peab andma niisuguseid lõpetajaid, kes on suutelised teostama õppetööd alates viiendast klassist. Need praktikandid, kes olid kinnistatud vanemate klasside juurde, andsid osa tunde nooremates klassides; osa praktikante kinnistati aga nooremate klasside juurde ja lasti neil osa tunde anda vanemates klassides. Seda probleemi ei saa siiski veel lõplikult lahendatuks pidada ja asjaomastel organitel tuleb veel järele mõelda, kuidas seda ülesannet edaspidi plaanipärasemalt lahendada.

Mõnelt poolt on avaldatud kahtlust, kas praktika 6-nädalane kestvus ei ole liiga lühikene, et üliõpilasi kõigi pedagoogilise töö võtetega igakülgselt tutvustada. Käesoleva aasta kogemused näitavad, et kui kogu praktika aeg intensiivselt ära kasutada ja töö esimesest praktikapäevast peale läbimõeldult organiseerida, siis olulist vajadust ei ole praktika kestvust pikendada.

Kui küsida, missugused on lähema tuleviku ülesanded pedagoogilise praktika taseme edasisel tõstmisel, siis peab kahtlemata vastama: õpilaste küsitlemise ja uue materjali esitamise meetodite mitmekesistamine praktikantide tundides. Siiamaani eelistas enamik praktikante õpilaste teadmiste kontrollimisel rakendada individuaalset küsitlemist ja uue materjali esitamisel — kooliloengut. Need on kõige kergemad, kuid kahjuks kõige vähem tulemusi andvad tööviisid; nende järgi töötamine on enamasti igav niihästi praktikantidele kui ka õpilastele. Asjaolu, et mõne praktikandi (Limberg, Penu jt.) tundides võis näha üsna õnnestunud frontaalset küsitlemist, matemaatikatundides Viljandi 2. Keskkoolis ja Tartu 5. Keskkoolis ka tihendatud küsitlemist, näitab, et teatud liikumine mitmekesisemate töövormide rakendamise suunas on olemas. Loodetavasti võib edaspidi kohata ka head vestlust ja õpilaste iseseisvat töötamist raamatuga uue materjali omandamisel.

A. ELANGO,
üleülikooliline pedagoogilise praktika juhendaja

UUSI PROFESSOREID

NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi juures asuvalt Kõrgemalt Atestatsioonikomisjonilt on saabunud teated, millega eesti keele kateedri juhatajale filoloogiateaduste doktorile Arnold Kasele ja zooloogiakateedri professorile bioloogiateaduste doktorile Juhan Aulile on omistatud professori teaduslik kutse.

Mõlemaid uusi professoreid tunneb ülikooli kollektiiv kui väsimatuid töömehi oma erialal. Prof. Kask on sõjajärgseil aastail eesti keele kateedris ja ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudis teinud suurt tööd tänapäeva eesti keele, murrete ja kirjakeele ajaloo uurimise alal, palju aastaid on ta aktiivselt osa võtnud Emakeele Seltsi juhtimisest. Terve rea erialaseid uurimusi on ta avaldanud viimaseil aastail trükis. Lähemal ajal antakse trükki prof. Kase pikem uurimus «Võitlus vana ja uue kirjaviisi vahel XIX sajandi eesti kirjakeeles», mille eest talle teatavasti omistati filoloogiateaduste doktori teaduslik kraad.

Prof. Juhan Aul on üleliiduliselt tunnustatud antropoloog, kes on aastate jooksul avaldanud palju erialaseid uurimusi.

Kommunistlike noorte elu

Mõtteid komsomoliaktiivi nõupidamiselt

Ülikooli komsomoliorganisatsioon on oma ligi 1700 liikmega suur organisatsioon. Siin on palju tublisid ja aktiivseid noori, ent nende aktiivsete liikmete seljataha poeb varju õige suur hulk selliseidki, kes sisuliselt ei tööta organisatsioonis kaasa, ei täida pikema aja jooksul ühtki komsomoliülesannet. Tekib «surnud hingede» probleem, millest nii palju on räägitud mitmesuguste organisatsioonide puhul. Sellised liikmed moodustavad asjatu ballasti, millest tuleb nii või teisiti vabaneda. Eelkõige võib «surnud hingedest» vabaneda nende tööle rakendamisega, neile ülesannete andmisega.

29. märtsil koguneski aulasse ülikooli komsomoliaktiiv, et arutada komsomoliülesannete andmise ja nende täitmise küsimusi. Ettekannetega oma tööst esinesid grupiorganisaatorid A. Soome, I. Malkin ja T. Kuuspalu. Ettekandjad ja sõnavõtjad rääkisid sellest, missuguste ülesannete lahendamisel kommunistlikke noori on rakendatud. Ühtlasi arutati läbi eelseisvad ülesanded. Tähtsamad neist on ülikooli staadioni ehitustööde lõpetamine ning šeflussidemete sõlmimine ja tugevdamine töölisnoortega.

Allpool jutustame lühidalt sellest, millest rääkisid sõnavõtjad ja missuguseid mõtteid kerkis sõnavõtte kuulates.

ELUSTADES TÖÖD GRUPPIDES...

Panna käima töö gruppides — see on peamine ülikooli komsomoliorganisatsiooni töö parandamiseks. Pole ju saladus, et võib läbi viia suuri üleülikoolilisi üritusi, gruppides aga võib selle taga peituda täielik tegevusetus.

Kuidas siis peab meie arvates toimuma töö grupis? Et sellele küsimusele proovida anda vastust, jutustame meie kursuse komsomoligrupi tööst. Meid on grupis 26. Üldse on kursusel 28 üliõpilast, 2 neist on juba komsomolieast välja kasvanud.

Kunagi, juba aastaid tagasi, uputas meie komsomolitööd igasugune paberlik asjaajamine, oli liiga palju plaane, aruandeid, protokolle jne. Mõni aasta tagasi algas selle vastu terav võitlus. Paberid nurka — nii kuulutati siis. Aga paberite nurkaviskamisega löödi käega ka töö planeerimisele, ja see oli juba viga. Meie arvame, et töö grupis peab toimuma siiski plaanipäraselt. Ka kirjalikku plaani ei tule nii hirmsal kombel karta. Meie koostame oma tööplaani iga kuu. Grupi igale liikmele on plaanis ette nähtud üks või teine kitsam ülesanne või siis kohustus täita mõnd ulatuslikku ülesannet pikema aja jooksul.

Plaani koostamise käik on niisugune. Iga kuu lõpul tuleb kokku grupi büroo ja kõige aktiivsemad kommunistlikud noored. Arvestades grupis esilekerkinud mõtteid koostataksegi siis järgmise kuu plaan. Määratakse kindlaks ligikaudsed tähtajad, samuti ka inimesed, kes kõige paremini võiksid täita ülesandeid. Siis tuleb kokku grupi komsomolikoosolek. Teiste küsimuste kõrval kinnitame koosolekul ka tööplaani, täiendades ja muutes seda koosolekul tehtud ettepanekute kohaselt.

Märtsikuu plaan oli meil näiteks niisugune:

1) Iganädalased poliitinformatsioonid.
2) Vestlus kohalike nõukogude valimistest.
3) Vestlus prof. Rägoga teemal «Kuidas õppida».
4) Kohtumine Suurest Isamaasõjast osavõtnutega.
5) Ekskursioon tehasesse «AGE».
6) Alustada tööd festivalikingituseks määratud fotoalbumi kallal.
7) Panna tööle tantsugrupp ja vokaalansambel.
8) Jätkata tööd draamaringis.
9) Organiseerida koos I ja III kursusega magnetofoni muretsemine.
10) Märtsikuu lõpus organiseerida kolme kursuse ühine õhtu, kus demonstreerida ka huvitavaid füüsika-alaseid katseid.
11) Teha ühine foto grupist.

Tööplaani 4. punkt jäi täitmata, kuid ürituse viime siiski sel kuul läbi. Ka 1. punkt jäi täitmata, kusjuures viga peitub formaalses suhtumises poliitinformatsioonidesse. Need tuleb muuta huvitavateks, omapärasteks seminarideks. Tööplaani teised punktid täitsime.

Nagu näeme, on meie märtsikuu tegevuses tähelepanu pööratud nii õppetööga seotud küsimustele kui ka puhkeaja meeldivale veetmisele. Eriti kriipsutaksime alla selliseid üritusi, nagu töö magnetofoniga ja tehase «AGE» laboratooriumi sisseseadega tutvumine. Need olid huvitavad ja ühtlasi kasulikud.

On selge, et töö grupis sõltub kõigepealt grupi liikmetest, igast üksikust kommunistlikust noorest. Kuid gruppi peavad aitama ka osakonnabüroo, teaduskonna büroo ja ülikooli komsomolikomitee. Siiani tehakse seda aga puudulikult. Abi grupile peab väljenduma nõuannetes ja praktilistes näpunäidetes. Ja rõhutagem eriti, tuleb vahetada erinevate teaduskondade ja osakondade gruppide töökogemusi. Õppigem vastastikku kasulikest mõtetest!

Füüsikaosakonna II kursuse komsomoligrupi büroo

...SAAVUTAME EDU

Võrreldes möödunud aastaga on meie komsomoligrupp teinud rea edusamme oma töös.

Et möödunud aastal ei toimunud grupi initsiatiivil ühtki üritust peale koosolekute, siis oli ka tööd alustada kohe uue suunaga raske.

Eelkõige tuli arendada kohusetunnet komsomoliülesannete täitmisel.

Alguse sai see ühisest kursuseõhtu korraldamisest, mis mullu mitmel korral ebaõnnestus.

Ja siis võtsime grupi lahtisel koosolekul vastu tööplaani. Büroo pideva kontrolli all toimus rida huvitavaid üritusi, nagu vestlus viisakusreeglite täitmisest, ekskursioon kammivabrikusse, kursuseõhtu, vestlus prof. Vihalemiga üliõpilaste olukorrast kodanlikus Eestis, diskussioon ideoloogiliste küsimuste üle ja Poola—Ungari sündmuste kohta.

Meie grupi liikmed on organiseerinud ka mitmeid spordiüritusi kogu teaduskonna ulatuses (korvpallis ja lauatennises). Spordiürituste organiseerimisega on kasvanud kogu kursuse ühtsustunne. Kuigi kursus on väikesearvuline (24 inimest), tegeleb enamus meist spordiga ja nii moodustame tuumiku teaduskonna spordiesinduses. Nii oli see ka poksivõistlustel, kus Õigusteaduskond tuli ülikooli esivõistluste üldvõitjaks.

Tihti oleme arutanud koosolekuil õppetöö küsimusi ja kuulanud õppetöös mahajääjate aruandeid grupi koosolekuil. Viimaseks koosolekuks korraldasime huvitava eksperimendi üliõpilaste ajajaotuse kohta. Et nii õppetöös kui distsipliiniküsimustes on grupi töös veel lünki, siis oleme neile omistanud erilist tähelepanu.

Tänu komsomolitöö intensiivistumisele on meie komsomoligrupi read käesoleval õppeaastal kasvanud 6 liikme võrra.

Lähemal ajal seisab meil ees õpruskohtumine autoremonditehase sportlastega ja ekskursioon Tallinna, kus kavatseme külastada teatreid, tehast «Volta» ja telekeskust.

A. SOOME,
Õigusteaduskonna II kursuse grupiorganisaator

ÜHEST KÜSIMUSEST SEOSES AKTIIVIGA

Marksistliku maailmavaate kasvatamine, marksistlike veendumuste juurutamine üliõpilastes on praegu tähtsaim ülesanne ülikooli komsomoliorganisatsiooni ees. Mulle jäi aktiivilt eriti meelde sm. Taliste sõnavõtt, sest ta pööras tähelepanu just sellele küsimusele.

Sm. Taliste rääkis inimesest, kes tunnetab oma kohta ühiskonnas kitsalt «mina» vaatepunktist. Mõne kuu pärast peaks tast saama õpetaja. Ta on kodus oma eriala küsimustes, kuid kasvatustöö koolis rajaks ta küll liivale, sest tal puudusid veendumused ja marksistlik maailmavaade.

Kuidas on olukord üliõpilaste poliitilise kasvatustööga meil, Majandusteaduskonnas.

Põhiliseks poliitilise kasvatustöö vormiks on ühiskonnateaduste õppimine ja regulaarne poliitinformatsioonide organiseerimine.

Poliitinformatsioonid on meil toimunud üks kuni kaks korda kuus. On arutatud eeskätt meie maa sise- ja välispoliitika küsimusi, kuid ka üliõpilase väärikuse ning kunsti- ja kultuuriküsimusi. Sügissemestril toimusid poliitinformatsioonid meie teaduskonnas referaatide vormis, kuid need referaadid olid sageli igavad, ei täitnud oma ülesannet, üliõpilased jäid passiivseiks kuulajaiks. Käesoleval semestril oleme rohkem mõelnud poliitinformatsioonide vormide üle. Kaubanduse teisel kursusel viiakse poliitinformatsioonid läbi viktoriini näol, esimesel kursusel küsimuste-vastuste vormis. Küsimuste-vastuste vormis korraldatud poliitinformatsioonidel on viibinud alati õppejõud kas poliitilise ökonoomia või kaubandusökonoomika kateedrist, sest kõikidele küsimustele ei suuda üliõpilased ise vastata. Kaubanduse teise kursuse ja rahanduse kolmanda kursuse õpperühmad on käinud kollektiivselt kuulamas loenguid ja vestlusi, kus lektoriteks olid Tartu linna või vabariigi juhtivad tegelased.

Hiljuti organiseerisime koos Õigusteaduskonna üliõpilastega kohtumise vanade revolutsionääride sm-te Resevi ja Allikuga, mis oli väga huvitav.

Uute vormide kasutamine poliitinformatsioonide läbiviimisel on teinud need huvitavamaks ja tõstnud üliõpilaste aktiivsust. Aktiivsuse tõus on aga seoses ajalehtede materjalide jälgimisega.

Eespoolnimetatud vormid pole ainukesed, mida saab rakendada poliitinformatsioonide läbiviimisel. Igal juhul need on küsimused, mille kallal tuleb mõelda ja otsida uusi, huvitavaid teid, ja see tasub end ära.

E. SIIMSO,
Majandusteaduskonna komsomolibüroo sekretär

MEIE RINGKÜSITLUS

1. ***Missugused loengud meeldisid või meeldivad Sulle kõige rohkem ja mispärast?***
2. ***Missugune on Sinu kõige meeldejäävam päev ülikoolis?***
3. ***Kes on kõige populaarsem üliõpilane Sinu teaduskonnas ja miks?***
4. ***Missugune viimati loetud raamat valmistas Sulle tõelise elamuse?***
5. ***Sinu ettepanekuid ühiskondlike organisatsioonide töö parandamiseks (komsomol, UTÜ, ametiühing).***
6. ***Kas Sulle meeldivad kerged või rasked eksamid?***
7. ***Mis asi on Sind ülikoolielus kõige rohkem pahandanud?***

Vastused palutakse ära anda ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse. Vastused avaldatakse ajalehes anonüümselt, kuid kirjas palutakse ära märkida saatja nimi, teaduskond ja kursus. Vastuste äraandmise viimane tähtpäev on 12. aprill s. a.

Matemaatikute nõupidamiselt

Nagu iga aasta, nii kogunesid ka tänavu Tartu Riikliku Ülikooli matemaatika õppejõud, aspirandid, endised lõpetajad ning sama osakonna üliõpilased ühisele nõupidamisele. Veel enne, kui algas nõupidamine, vesteldi lõbusalt ning võis kuulda küsimusi «Kas oled rahul oma alaga?» «Kuidas õpivad lapsed?» Praegustelt üliõpilastelt aga küsiti, kas õppimine raskusi ei tee jne.

Selle elava ja väga mitmekesise jutuhoo katkestas TRÜ professori Rägo sissetulek auditooriumisse. Ta hõbedased juuksed ja lahked näojooned tuletasid igaühele meelde midagi kodust, hella ja tunderikast ülikoolipäevilt. Nooremaid, praegusi üliõpilasi, haaras hoopis teine mulje — nad seadsid endale salaja ülesandeks jõuda järele teadlasele.

Nõupidamise avas prof. G. Kangro, andes sõna ettekandeks professor Rägole, kes kõneles huvitavalt ja asjalikult uuest õppeplaanist ja -meetodist ning selle ellurakendamisest TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonnas.

Prof. Rägo märkis, et juba aastaid on tema ja ta kolleegid Jaakson ning teised palju pead murdnud selle üle, kuidas saaks veelgi tõsta ülikooli lõpetajate teadmiste taset, valmistada neist tõelisi pedagooge või matemaatikuid tööstustele. Teiseks oluliseks probleemiks on olnud, kuidas kergendada üliõpilaste õppimistingimusi, kas ei ole otstarbekam vähendada loengute arvu, kuid selle eest muuta loengud sisukamaks ning kergemad küsimused anda juba üliõpilastele iseseisvaks tööks.

Ettekandja näitas, et neid elulähedasi küsimusi just kajastabki uus õppeplaan ja -meetod. Et valdav enamik matemaatikaosakonna lõpetajatest siirdub tööle pedagoogidena, siis hakatakse senisest rohkem tähelepanu pöörama üliõpilaste pedagoogilisele ettevalmistamisele ning polütehniliste teadmiste suurendamisele.

Kõneldes üliõpilaste koormusest märkis prof. Rägo, et seni on olnud tunniplaanide koostamisel teatud killustuvus, s. t. õpitakse korraga mitut põhiainet. Hoopis paremaid tulemusi annab see õppemeetod, kui igal semestril õpitakse ainult 2—3 põhiainet. Väiksem ainete arv võimaldab üliõpilastel sügavalt tungida õpitavate distsipliinide seaduspärasusse ja omandada need lühema ajaga. Algaval õppeaastal hakataksegi korraga õppima 2—3 põhiainet ning loengutundide arv viiakse nädalas 22—23 tunnini.

Uus õppevorm võimaldab vähendada ka üliõpilaste koormust eksamite perioodil. Eksamite ja arvestuste arvu vähendatakse ligi 30 protsendi võrra.

Pärast ettekannet esitati professor Rägole rida küsimusi.

Nõupidamisel esines ettekandega veel vanemõpetaja Kaasik, kes kõneles elektron-arvutusmasinast.

J. SASS

„Sõna ja Teoga" toimetusele!

Õnnitleme Teid tähelepanuväärse tähtpäeva puhul: möödus kolm kuud «Sõna ja Teoga» viimase numbri ilmumisest ja soovime Teile pikka iga ja kosutavat puhkamist loorberitel.

Ajaloo-osakonna üliõpilased

Meie hiina sõpradelt

TRÜ orientalistikaring sai neil päevil Hunani Pedagoogilise Instituudi üliõpilaselt Tshai Jesõng'ilt huvitava hiinakeelse kirja, mille eestikeelne sõnastus on järgmine:

Kallid seltsimehed!

Kõigepealt palun teid vabandada minu viisakusetuse pärast! Täna on 14. veebruar, nimelt Hiina—Nõukogude sõpruse ja vastastikuse abistamise liidulepingu sõlmimise seitsmes aastapäev. Ajalehes on näha teie foto, mis liigutas mu tundeid niivõrd, et otsekohe haarasin sule ja kirjutasin käesoleva kirja, et pärida teateid teie käekäigu kohta.

Mina olen Hunani Pedagoogilise Instituudi Matemaatikateaduskonna üliõpilane. Kodu asub mul Kuantungi rannikul (sisustuselt on ta teie omaga sarnane). Hunan on meie juhi Mao Tse-dungi kodupaik, seepärast armastame meie teda ka väga. Meie õppeasutus on rajatud 1953. aastal. Praegu on temas enam kui kolm tuhat inimest. Väga palju sisustust tuli teie Nõukogude Liidust. Lisaks on meil veel üks nõukogude pedagoog. Meie kõik austame teda väga ja armastame palavalt.

Eesti pole meile kuigi tuntud; meenub ainult see, et ta tunneb end mõnusalt Baltimere lainete sõbralikus kohinas. Mis puutub aga teie õppeasutusse, siis puudub meil temast igasugune selgus.

Peaks teil esinema hiina keele õppimisel mõni raskus, siis loodan ma siira südamega, et teie ta ületate. Mida tihedamad sidemed meie sõlmime, seda enam mõistame teineteist. Kui teie mõne raskuse puhul vajate minu abistavat sõna, panustan ma tingimata kogu oma jõu.

Loodan, et teie hulgas leidub neid, kes soovivad jätkata minuga kirjavahetust. Ma rõõmustuksin. Kui võiksite teatada mõned sellised, oleksin teile väga tänulik. Kui see teid rõõmustab, võin ka mina teatada teile mõned. Minu vene keel on väga halb, kirjutagem pigemini hiina keeles. Lihtsat inglise keelt mõistan ma ka. Loodan, et teie nõustute saama minu sõpradeks, eriti fotol kujutatud.

Saadan teile väga palavaid tervitusi ja soove.

Tervitus!

Tervist, rahu, edu!

14. veebruar.

TSHAI JESÕNG

Aadress:
Hiina Rahvavabariik. Tšhangša.
Hunani Pedagoogilise Instituudi
Matemaatikateaduskond

MÄLESTUS

Ma seisan vana koolimaja õues,
ta aknad koduselt mind vaatavad.
Hulk helgeid mälestusi ärkab põues,
on palju seotud selle majaga.

Kord siis, kui päike mullapinda puutus,
kui kevadiselt sinas taevavõlv,
siin ühel päeval minevikuks muutus
mu rõõmudest nii vaene lapsepõlv.

Tol päeval tunnistuse võtsin vastu
ja võitja uhkust tundsin südames.
Ja täna tunnen, et siit välja astun
just nagu tookord, kümne aasta eest.

On elu ees. Ta kutsub nagu ime.
Me ainult rõõmu näeme oma teel.
Ja varsti vana õpetaja nime
me ainult harva meenutame veel.

Sa tead, me mõte praegu tübu kannab,
neid nagu oma lapsi tunned sa,
seepärast naeratad, kõik andeks annad
ja vargsi ära pühid pisara.

Nad siis, kui elu vahel julmust näitab,
kui südant täidab ahastus ja piin,
siis mälestus meid naeratada aitab,
kui puhtalt meie noorus algas siin.

N. PINO

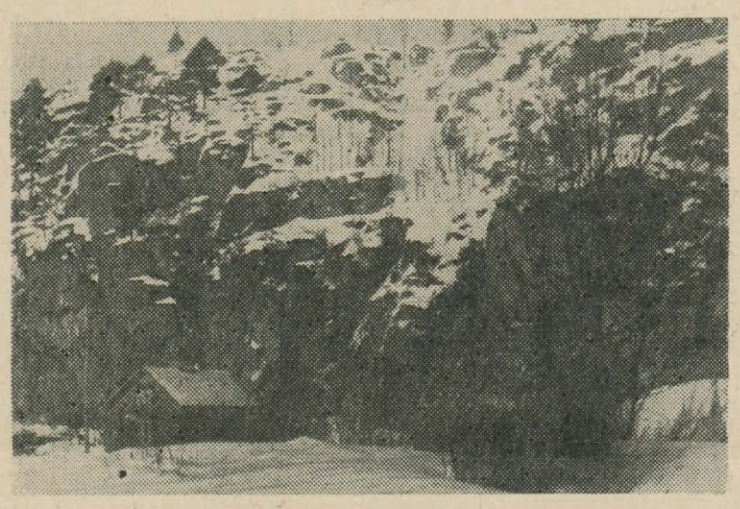

Võimas graniitkalju Hiitolas.

Kaks nädalat Karjala maakitsusel

Pole vahest mõtet kirjeldada seda rõõmu, mis meid valdas, kui load Karjalasse sõiduks taskus olid ja rong meie sihtjaama — Priozerski poole tossutas.

Ümberistumine Tapal, kohtumine oma ülejäänud matkakaaslastega (peale allakirjutanute Tartust oli 6 inimest Tallinnast ja Väike-Maarjast 2, nii et kokku 10 inimest, neist 3 tüdrukut), ühiskondliku varustuse võrdselt jaotamine ja mõtete mõlgutamine eelseisvast matkast. Lõpuks ikkagi oli ees teise kategooria matk kolme väliööbimisega. Ja kes seda teab, missugused ilmad ja külmad seal põhjapiiril võivad olla!

Leningrad võttis meid vastu tugeva niiske külmaga. Täiendusime oma varusid ja lohutasime end sellega, et kui kord suusad alla saame, küllap siis ka soe hakkab.

Oma äparduste galeriid alustasime üsna varakult. Pärast 50-minutilist sõitu trammis Balti jaamast Kuŝeljovkasse selgus, et grupi noorim liige Paavo oli tema hoolde usaldatud raudahju trammipeatusse maha unustanud. Kiire tagasisõit ja ahi tabatakse täpselt samalt kohalt kuhu ta oli unustatud.

Peale lõunat oleme Leningrad-Petrozavodski rongis ja kihutame Priozerski suunas. Õhtuks jõuame kohale. Linnas otsime üles vanad Karjala kindluse varemed (rajatud XII sajandil). Vuoksa jõgi voolab sealsamas ja tema vett on juhitud omal ajal ka kindlust piiravasse kaitsekraavi, nii et kindlus asub nagu Vuoksa saarel.

Läände avatud värav viib meid raudkivist laotud müüride vahele. Huvitav, et kivid on korralikult kinnitatud lubjaga. Kust need vana-aja müürsepad lubjamaterjali tõid, on teadmata, sest siin ju paasi ei leidu. Vaatlesime vaikides rõskeid konge, kus on kinni peetud Puškini kaasaegseid, näit. Küchelbeckerit jt., 1820. a. Semjonovski polgu mässust osavõtjaid ning kus veetsid oma viimsed elupäevad Pugatšovi perekonnaliikmed. Kindluses olevat katsetatud ka üht esimestest lennuaparaatidest. Rõõmustav on märkida asjaolu, et on asutud kindluse varemete restaureerimisele.

Esimese öö Karjala maakitsusel veetsime koduses Jarkoje turismibaasi filiaalis, kust me järgmisel päeval väljusime oma kaheksakujulise marsruudi põhjapoolsele ringile.

Suundusime loodesse — Bogatõri külla. Juba esimesel päeval hakkab silma üllatav järvede ja kaljurahnude rohkus. Ilm ja suusamääre olid ka suurepäraselt kokku leppinud ning pärast mõningaid tunde kestnud tublit sõitu olemegi öökortereis. Sissejuhatuseks oli seekord magamiskottides ööbimise harjutamine veel majas — turismibaasi filiaalis. Selle plaani pidi äärepealt sassi ajama meiega teel seltsinud suur must hulkur-koer. Nimelt avastas ta meile määratud maja esikust perenaise kassi ja hakkas teda madala lae alt sabapidi alla tirima. Üldine võitluse lärm ja tüdrukute haletsuskisa ehmatasid perenaise nii ära, et ta tükk aega ei julgenud välja tulla.

Lõpuks saavutasime siiski kokkuleppe. Et oli alles esimene päev suuskadel, siis tahtsid kõik suurte entusiastidena näida ja võtsid õhtupoolikul ette «kodu-uurimise matka». Kes läks Kuznetskojest leiba tooma, kes niisama lähedal asuvale Kaljumäele suuskade tugevust proovima.

Õhtulauas tegid seitse venda ja kolm õde päevase kokkuvõtte ja leidsid, et see õhtune silmaringi laiendamine oli palju kallimaks läinud kui päevane sõit.

Poest leiba tuues oli meie Jaan petlikul ja künklikul metsateel ühe esimestest tõsistest kukkumistest sooritanud, mille tagajärjeks üsna sinised muhud olid. Haldi ja Arvo avastasid kohaliku külanoorsoo hüppetrampliini ja proovisid seal muidugi kohe oma hüppeoskust. Tulemused: uus külarekord, «šturmovka» pükstelt kõikvõimalikud nööbid eest ja koduteel laskumisel kaljudelt Arvo saleda suusakepi murdumine.

Viimane sai lausa needuseks, sest kõik uued, kohapeal tehtud kepid murdusid ning poiss sõitiski lõpuks kogu marsruudi läbi ühe kepiga. Mägedes tasus see end küll ära, sest siis sai kätega puudest ja põõsastest end üles tõmmata, kuid tasasel järvepinnal oli juba raskem sammu pidada.

Järgnevad päevad veetsime mägise reljeefiga asustamata rajoonis. Selles piirkonnas möödusid ka meie matka lõbusamad hetked: kukkumiste sari, väliööbimised ja ... naistepäev.

Tee kulgeb asimuudi järgi kogu aeg ühest metsasest kaljumäest üles, teisest alla. Iga kord, jõudes mäetippu ja nähes enda ees all «haigutavat kuristikku», ohkasime ja alustasime «salomoni» (slalomit), mis igal mehel isemoodi välja tuli. Enamike laskumiste resultaat oli selline, et suusad olid seal, kus pea, ning pea omakorda seal, kus suusad tavaliselt on. Raske seljakott tiirutas lumme ning muud kui — sõber aita! Hiljem harjusime juba ise püsti tõusma. See päev maksis meile kaks murtud suuska ning tallinlane Tom oma «rändava töökojaga» osutus kõige vajalikumaks inimeseks grupis.

Väliööbimiste tulemusena lõhnasime nagu suitsutare elanikud. Hommikuti võis kuulda vaikset kirumist, kui öösel mõne sokk tule ääres oli ära põlenud või saapal parandamatu tulejälg sees. Sellest siiski tõsiseid hädasid ei tulnud.

Sulailm, mis tabas meid 11. märtsil, oli kõige ebameeldivam. Vist ei olnud me head määrimismeistrid, igal juhul suuski libisema me ei saanud. Mitu meest määrisid ühe suusa ühe ja teise suusa teise määrdega. Paavo ei määrinud igaks juhuks üldse, kuid ühtemoodi kraapisime teel kõik vaikselt kirudes jääd, mis kogunes suuskadele alla. Ah õige! Kraapisime seda «Rosinantede» kapjade alt! Olime nimelt vahepeal ristinud Paavo Don Quijote'iks Tallinnast ning suusad said kõik nimetuse — Rosinanted.

Viimasel matkapäeval sõitsime läbi kahe päeva marsruudi, mistõttu jõudsime Jarkojesse alles kell 1 öösel. Kogu päev sadas lund ning tuiskas. Pimeduse ja tuisu tõttu kaldusime veidi teelt kõrvale. Viimase alpimatka sooritasime üle Kaljumägede. Ootamatult ehmatasid lumest lendu tõusvad tedred. Veel suurema hirmutunde pidid läbi elama tüdrukud, kes kuulsid

täiesti selgelt karu mõminat ja nägid jälgi. Meespere kaldus küll arvama, et tegemist oli jänesega, aga kes teab. Hirmul on suured silmad ...

Lõpuks kuulsime Jarkoje valjuhääldajaid ning peagi puhkasime soojas toas reisiväsimust.

Leningrad võttis meid vastu täpselt samasuguse ilmega nagu kaks nädalat tagasi. Rongis pugesime veel viimast korda armsaksaanud magamiskottidesse. Tapa ... Hüvastijätt sõpradega ning peagi tervitasid meid Tartu tornid.

JAAN REMMEL
HALDI TERAS
Geograafia II kursus

Üks Jarkoje turismibaasi hoonetest. H. TERASE foto

Tartu Riiklik 2 Ülikool

Karneval, karneval...

Esimese aprilli õhtu... Mis on lahti vanas Tartus? Kesklinna tänavail avaneb kõrvaltvaatajaile omapärane vaatepilt: inimesed ruttavad kuhugi jooksujalu, püüdes eesminejaist mööduda. Aga kuhu siis? Järgneme neile ja meie silmad saavad ebatavalise vaatemängu tunnistajaiks: ülikooli peahoone ees peatuvad üksteise järel «Pobedad», millest astuvad välja särasilmne mustlasneiu ja rühikas husaar, kauboid kaugest Ameerika preeriast, vana mereröövel, lõbusad «miki-hiired» ja veel palju-palju teisi. Nüüd taipame meiegi uudishimulike rutu põhjust.

Siseneme peahoonesse. Meid võtab vastu elav sagimine ja maskide tagant piiluvad uurivad pilgud. Kes just peitub rahutu hispaanlanna või suursuguse indiaani suguharu pealiku maski taga — selline või selletaoline küsimus piinab paljusid. Aula trepil peatavad meid kahe sõjasulase kuju vahel viis musta rõivastatud meest ja nõuavad sissesõiduviisat. Esitame nõutava ja pääseme edasi saadetuna pappide ristimärgist, piiblisõnast ja pühalikust «aamenist». Vastu tormab meile kanapere ja mõne hetke pärast oleme — aga kus me siis oleme? Pidime ju jõudma ballisaali, kuid sattusime selle asemel peni Pontu kuudi ette. Pontu aga pole sugugi nõus, et me tükime tema elamusse. Pöördume kõrvale, kuid — oh häda! — nüüd kohutab meid avatud lõugadega vaal, kes pealegi näib soosivat «pugejaid». Kõrval asetseb kärnkonna päraniaetud suu. See viib meie sissepääsuootused nullini. Teeme siiski Pontuga kaupa ja oleme lõpuks saalis. Siin on juba valsihelide saatel käimas tõeline karussell — kõik keerleb: nii maskid kui ka mõned siia virvarri eksinud «mittemaskid». Lõbusa naeru ja tantsukeerise sekka kuuldub vallatu klounipaari hõiskeid ja isegi kikerikii! Ka Amor on rõdu serval kõndides oma taktikat muutnud ja läkitab nooli lakke, kust need rikošetti lüües põrkavad tagasi noorte sekka ja ega Kevadegi oma lillesületäitega jää neist puutumata.

Kuid mitte kõik ei keerle tantsupõrandal... Metsast kuuldub mustlannade salapärast sosistamist, ärevaid küsimusi ja mööduvate maskide jutuvada. Karu vahetus naabruses istub pingil pikka kasvu doktor, olles parajasti ametis ühe «patsiendiga». Ja nagu selgub, on tal patsiente üle keskmise olnud ning sissetulekute üle ei või ka kaevata. Mitte kaugel karust on endale paiga saanud hirvepere. Hirvede juures kohtame Metsaelanikke. «Algus oli külm, pärast aga läks üpris soojaks,» on nende lühike arvamus.

Vahepeal saabub ikka jälle uusi külalisi, keda, et ei unustataks algelisemat viisakusreeglit, sunnivad sisenemisel tegema sügava kummarduse meile juba tuttavad Pontu, vaal või kärnkonn. Tuleb Surm, kes näib olevat seekord unustanud kaasa võtta vikati, tema järel, hoides aupaklikku kaugusse, saabuvad lilleneiud lillekorvikestega, Punamütsike, valgetäpilised kärbseseened ja palju teisi.

Äkki ronib Pontu kuuti (tähendab peosaali) üks kahvatu kuju. Kostab paar imelikku häälitsust, millele järgneb põrgukärgatusena tunduv appihüüe: «Seltsimehed, seltsimehed!» Jalakeerutus katkeb ja kõikide pilgud on pööratud selle heli tekitaja poole ... Kuuldud sõnade autor aga jätkab ärritatult:

«Mida see kõik tähendab? See on, see on ju... Ma tulen ukse juurde ja pean — kujutage seda kõik endale ette — pugema! Me peame võitlema sellise kodanliku igandi vastu kui pugemine. Nüüd aga, olge lahked, näita selles veel eeskuju. Ja üldse, tuli pugeda läbi koerakuudi. Kas me oleme siis tõesti aatomiajastust oma ülikooliga metslusse pöördunud? Kas siis karnevali tõesti ilma sääraste näomoonutusteta ei saa pidada? Saab! Väga hästi saab. See rikub ju meie nõukogude inimese väärikust! Ja seepärast, lubage, ma lahkun teie karnevalilt.»

Ja niisama kiiresti kaob ta tuldud teed mööda.

Rändame ka meie veidi. Oleme

taas Metsas. Ja siis Mere põhjas: Neptun, ahing käes, ja suur hulk laternatena helkivate silmadega polüüpe valvavad, et keegi ei pääseks Mereriigi rahu rikkuma. Nagu eksinud on siia ookeaniaurik «Mary Ann». Merepõhjas armastatakse istuda, sest siin on tunduvalt vaiksem. Kuid kaome merepõhja kõrvalsoppidesse.

Ühes neist on paar kelmikat näitsikut lahti löönud loterii. Äri hakkas neil pärast tola Totto poolt tehtud raadioreklaami juba õitsema. Kuid mis see siis on? Tormab sisse viis kauboid Metsikust Läänest ja ... ja kas kassa või ... Kassa jääb siiski kohale ja entusiastid võivad õnne katsuda. Rekordi saavutab külaline Indiast, ostes kolmkümmend loosi ja ... võites ainult ühe luti. Proovime ka õnne, kuid viimane ei taha sugugi naeratada: kõik kolm loosi on tühjad.

«Kalle Kusta...» Juba on kauboid jõudnud «hobust ostma» hakata ja ka pealtvaatajad ei jää «hobuse ostmisest» kõrvale. Ja juba on keegi salapärane daam ära võlunud mehed preeriast...

Siis aga — ja siis lõhestab rõõmsa ballisumina lihast ja luust läbi lõikav trompetihääl: orkestri tervitushelide saatel saabub kuulus rändtsirkus «Bi-Ba-Bo». Peagi algab eeskava. Esinevad hispaanlannad, mehhiklannad, tasakaalukunstnik gorilla Ponga, kelle peategevuseks on siiski ruumi tegemine esinejatele pealesuruva pealtvaatajaskonna eest, kes kuidagi ei taha aru saada gorilla žestidest. «Senjoor, kas te võiksite öelda, mis seal toimub?» küsib keegi rahvamassi selja taga. Jõudu, ilu ja osavust demonstreerib akrobaatide perekond.

Ja viimaks saabub tsirkuse tõmbenumber — lõvitaltsutaja Taki koos lõvi Nakiga. Lõvi paistab küll väga taksikoera sarnane olevat, kuid lõvitaltsutaja surmtõsine väide, et ta ise olevat selle ohtliku kiskja vineerplaadi ja vasara abil püüdnud Alutaguse metsadest, hajutab pealtvaatajais viimasedki kahtlustused. Lõvi Naki ise jalutab rahulikult nööri otsas ringi ja ainult agarate ajalehemeeste fotoaparaatide eredad valgusesähvatused näivad looma erutavat. Kuid siiski lõpeb etteaste enne, kui lõvi

muutub vihaseks ja sõega jääb suurem õnnetus tulemata.

«Soovite! Milline kergus! Ainult kaks rubla...» Kes need on? Paar tütarlast sagivad siia-sinna, peatudes ühe ja teise inimgrupi juures. «Kaks rubla, kaks rubla. Pärast maskiballi kaks tükki üks rubla...» Ja käes on neil terve kimp värvilisi õhupalle, millede arv järjest kahaneb.

Ka Surm on platsis. Kuid täna on ta millegipärast nii kohkunud ilmega. Vangutab aina pead ja kurdab, et pole lõikust.

Siis kostab vali hääl ja diktor teatab, et keskmist kasvu pruunis sametpluusis valgete prillidega lõngus on unustanud loteriil oma võidu — karbi puudrit — välja võtmata. Teate peale tuleb unustajaid ühe asemel kokku päris mitu. Diktorile jätkub üht-teist nipet-näpet. Kahju ainult, et diktor nii vara oma ameti maha pani, muidu oleks ehk ka need kadumaläinud arstid, kes pidid kaks tundi pärast kesköödpiduruumi ilmuma dekoratsioone maha võtma, üles leitud! Kuid nüüd on dekoratsioonid lõhutud.

Kohal viibib ka põrguvägi. Vanakurat koos oma kalli kaasaga on päris hädas üleannetute sulastega. Need ei mõista nalja ja vanakurja kaheharuline hark kipub ära kaduma. Ning põrgu pärisperemehel tuleb punase tulejutina lennata rahva hulka põrgupoisse jälitama. Järgneb karistusekspeditsioon, mis teeks au paljudele Julk-Jüri kaasaegsetelegi.

Mis see siis on? Järsku sajab rõdult, kus einelaud aset on võtnud, alla midagi lumetaolist. Lend-

Näe, purikas räästa all
sulab,
kevad, tõesti kevad on see,
ju vesigi rõõmsasti vulab,
meid viib kevadballile tee.
Karneval, karneval,
haarav on see kevadball!
Seda balli sa
ära unusta,
käime käsikäes sinuga.
Õhtu see imet teeb,
õhtu see meil tuju loob.
Kaunis õhtu see
hinges heliseb,
rõõmsa naeru ta palgeile toob!
Me aula nüüd tuledes särab,
kutsub, siia meelitab ta,
on avatud õnnele värav,
õrnalt maski alt sosistad sa:
Karneval, karneval...
Sa silmitse, sõber, kostüüme,
palju leiad kirevat neis,
koos tantsime, laulu me lööme,
paljud leiavad siin teineteist.
Karneval, karneval...

Peagi lauldakse seda juba mitmel pool.

Ja nüüd tutvugem lähemalt mõnede maskidega.

Indiaanlaste lõunapoolse suguharu pealik Big Grey Bear tunneb ka eesti keelt. 19... heal aastal oli ta ka Tartu ülikoolis studeerinud. Praegu olla siin sama hea kui kodus: kirevus meeldivat talle. Soovitab seda dekoreerimist kasutada ka tänavapildis.

«Elbasos on üks öölokaal, hei, see oli Texases,» kostab puude vahelt. Jack, Jonny ja Jim on parimas tujus. Kauboide kuulus pealik Lucku Willi on usaldanud neile tähtsa ülesande: vaadata järele, mida on, mida mitte «Bontu» kuudi ja «havi hammaste» taga.

Sõpru on neil veelgi kaugemalt. Piraat Pam-pam-pamp koos abikaasaga saabus Antarktikast. Sealt tuli neil lahkuda osalt olude sunnil: oli alanud geofüüsika aasta.

«Tsiviliseeritud» maailm on esindatud paljudega-paljudega.

Teodor on pesuehtne lõngus. Ta armastab Tartu üliõpilasi, kord esines ta EPA-s samas roosaruudulises frakis. Tartu muutuvat varsti tema teiseks koduks. Ainult esteetikaprofessor Kõlupea ja mõne teisega tuleb tal löömist, sest et nad Teodorile ikka oma kuube pakuvad.

Ants Abiste ja Jorh Landström komandeeriti siia TPI-st. Neil läheb elus muidu hästi, ainult eraelus on raskusi. Lõngusteklubi uksed on vaatamata kõigile härdaile palvetele nende jaoks suletuiks jäänud. Siiski üht-teist nad oskavad ja ballirahvale ka õpetavad.

Lõunamaise temperamendi ja tarkusega üllatab kõiki mustlanna Lola. Ta on täiesti tark: vanaisa oli ülikooli lõpetanud, isa teine naine aga olnud viiulikunstnik. Lola on ka balletti õppinud, aga see olla tema jaoks liiga tühine asi. Nüüd on ta oma õige leiva leidnud: käsi ja kaardipakk. Ei need jäta teda hätta!

Kell on kakskümmend kolm viiskümmend üheksa ja pool minutit. Karnevali žürii on pärast pikka mõtteliigutamist ja arupidamist seisukohale jõudnud, et teatrist ja mujalt laenatud kostüümid peavad auhindadest ilma jääma. Tehti kindlaks, et sellisele valele teele olid sattunud näiteks markii ja markiis, kes müüdu ennast äraütlemata heal kombel üleval pidasid. Pärast üksikasjalist vaagimist suudeti siiski enam-vähem kindlaks määrata parimad originaalid. Ja siis enne kesköödrutati seda otsust rahva hulka tooma, et uuel päeval oleks rahval hea meel olla maskideta.

Esimene auhind ja koos sellega šokolaadikarp, nagu diktor teatas, läks ühe silmaga ja piibuga mereröövlile, kes pärast pikka otsimist jõudis pärale (tema ja ta abikaasa pilt on sellel leheküljel eraldi ära toodud). Et ta aga sama kiiresti

Karneval lõppes, nüüd koju.

ära kadus, jäävad lugejad intervjuuta. Teine ja kolmas auhind — tort — otsustati anda jagamisele klounipaari ja kuke ning kana vahel. Peale selle märgiti ära veel üks kapjadega kurat ja kõik ülejäänud karnevalikülalised.

Ja nüüd järgneb jalakeerutus juba ilma maskideta. Tuleb ilmsiks palju ootamatusi: nii mõnegi maski alt koorub välja see, keda poleks osanud arvatagi. Nüüd enam pole liikumisel takistuseks ees ei aktiivset klounipaari, kes «serveeris» nii mõnelegi vempe, ei vana kuradit ega mõnd teist aktiivset maski. Aeg kaob kiirelt ja pidu lõpeb ühise sõprusringiga:

«Karneval, karneval,
haarav on su kevadball!
Seda balli sa
ära unusta...»

Fotod E. Sakilt ja Ü. Tootsenilt. V. Rebase montaaž.

PEETI NÕU ŠEFLUSALUSTE KOLHOOSIDE ESIMEESTEGA

27. märtsil toimus TRÜ parteibüroo ja ametiühingukomitee korraldusel nõupidamine šeflusaluste kolhooside esimeestega.

Aruandega senise šeflustöö käigust esines vanemõpetaja Ritslaid, kes märkis sel alal saavutatu mõningat elavnemist. Positiivse näitena tõi aruandja esile seda, et teaduskonnad pakuvad kolhoosidele abi mitte ainult oma kitsalt erialalt, vaid tõmbavad šeflustöösse kaasa ka teiste erialade spetsialiste. Seni on kolhoosidele osutatud tehnilist abi, pakutud kunstilist isetegevust ning peetud rida loenguid põllumajanduse ja tervishoiu alalt ning õiguslikes küsimustes.

Aruandele järgnenud sõnavõttudes tõid omapoolseid soove esile Ždanovi-nimelise kolhoosi esimees R. Pendla ja Miina Härma nimelise kolhoosi esimees E. Korts.

Nõupidamisel vastuvõetud otsuses kohustusid šefid abistama kolhoose riiklike tähtpäevade pidulikul läbiviimisel, organiseerima kolhoosnikuile huvitavaid loenguid ja osutama kolhoosidele materiaaltehnilist abi.

Esimese šeflusüritusena organiseeritakse kolhoosides Lenini päevade tähistamine.

Tootmise planeerimise kergendamiseks otsustati šeflusse kaasa tõmmata kaubandusökonoomika ja poliitilise ökonoomia kateeder.

Ülikoolile sõidab peatselt külla Miina Härma nimelise kolhoosi näitering «Sookollidega», mis kahtlemata aitab tunduvalt tihendada sõprussidemeid üliõpilaste isetegevusringidega.

Kuigi nõupidamisest jäi eemale Arstiteaduskonna šeflusalune Emajõe kolhoos, oli korraldatud üritus sammuks edasi šeflustöö parandamisel.

H. KIVI

KEHAKULTUUR JA SPORT

Reisimärkmeid Soomest

Hiljuti saabus Soomest tagasi meie 21-liikmeline delegatsioon, kes tutvus Soome spordiliikumisega, eelkõige suusaspordiga.

Oma tähelepanekutest andis ülevaate kehakultuuriosakonna prodekaan sm. Mõtlik.

Tartu-Tallinn-Leningrad-Viiburi, edasi juba Vainikkala — esimene jaam Soome piiril. Ning siis läks sõit põhja. Tampere-Kemi. Kemis peatuti pikemalt. Sõbralikult tervitati meie delegatsiooni. Soome-Nõukogude Sõprusühing korraldas vastuvõtu, kus ei puudunud traditsiooniline soome kohv ega lõbus laul.

Soome saadab Moskvasse festivalile 2000 isetegevuslast, nendest annab Kemi 200. Esitati sama kava, millega minnakse Moskvasse,

Edasi läks sõit tundraalale. Kõige kõrgemaks pinnaks on Ylläse tundra (750 m). Ülesronimise vaeva kergendab siin lift, mis tõuseb 400 meetrit. Meie delegatsioon «vallutas» tipu aga suuskadel. Andis minna kaks ja pool tundi üles, allatulekuks kulus aga vaevalt 15 minutit. Naised kasutasid suuskade asemel põhjapõtru. Siin müüdi asjahuvilistele märke ja lapi suveniire, nagu põdrasarvi jne.

Suusatamine on õigusega Soomes kõige populaarsem spordiala. Sageli võib näha tervet perekonda koos vanaisade ja vanaemadega veetmas oma päeva suuskadel. Suusasport jaguneb Soomes kaheks: võistlussuusatamine ja tundrasuusatamine. Viimane seisneb selles, et inimesed lähevad oma puhkuse ajast tundrasse, üürivad seal maja või hotellitoa ja veedavad nii oma puhkenädala päikeses ja värskes õhus.

Koolides on õppetöö organiseeritud nii, et õpilased peavad vahetundidel olema väljas, nende rõivastus on sellele vastavalt kerge ja vaba.

Väga populaarne on ka nn. soome pesapall — rahvuslik spordimäng, mida mängitakse kõikjal.

Samuti on rahvuslikuks spordialaks orienteerumisvõistlused kaardi ja kompassi järgi.

Loodetavasti saavad ka meie spordihuvilised varsti tutvuda sellega, nimelt on õpik selle kohta tõlkimisel.

Laialt on levinud Soomes töölisspordiliikumine, mis haarab laiu masse. Neil on oma klubid, samuti ka oma häälekandja «TUL'i» spordileht.

Viimased 3 päeva tutvuti Helsingiga, tema vaatamisväärsustega, kehakultuuri- ja sporditöö korraldusega ülikoolis ja mujal. Ülikoolides on kehakultuur fakultatiivne, nii nagu teistegi loengute suhtes kehtib akadeemiline vabadus. Seda organiseerib spordiklubi.

Helsingi ülikooli juures asub kehalise kasvatuse instituut, mis vastab umbes meie kehakultuuriosakonnale. Instituut valmistab ette kehalise kasvatuse õpetajaid, õppetöö kestab 3 aastat.

Üldiselt on programmi ulatus sama mis meil, kuid on ka erinevusi. Näiteks on siin eriõppeaineks võitlus alkoholismi vastu. Soomes on üldse töölisspordiliikumine tihedalt seotud karskusliikumisega.

Selline aine ei teeks halba ka meie ülikoolis, sest läheb ju tihti väike «napsitamine» üle piiri.

Erineb ka kehalise kasvatuse õpetajate ja treenerite ettevalmistamine. Meil on ühesugune ettevalmistus mõlematel, Soomes aga valmistab treenereid ette spordikool, õpetajaid instituut.

Kahjuks on instituut jäetud teatud mõttes vaeslapse ossa, ta pole seotud kindlalt ülikooli ega spordiliitudega. Neil puuduvad küllaldased spordibaasid, riiklik toetus on väga väike, õppejõudude kaader on umbes viis korda väiksem meie KKO omast. Ajakirjanduses on tõstetud üles probleem instituudi vajalikkusest küsimärgi all. See on võõrastav nii suure spordikuulsusega maa suhtes. Instituut ise võitleb aga visalt oma olemasolu eest. Nad tahavad üle kolida nn. Teekkari külla (endine olümpiaküla Otaniemi. praegu polütehnilise instituudi asukoht), haridusministeerium tahab aga liita instituuti Jyväskylä kõrgema pedagoogilise õppeasutusega.

Spordibaaside osas on Soome meist ees. Nii on seal pärast sõda ehitatud 6 siseujulat ja plaanis on ehitada veel 4. Paistab silma võimlate rohkus koolide ja töölismajade juures.

Spordibaaside ehitamist finantseerib osalt riik ja omavalitsus, kuid umbes 50% summadest saadakse nn. spordivõistluste tulemuste ennustamise võistlustest.

Sm. Mõtlik pidas Soomes läbirääkimise ujumise maavõistluste läbiviimise suhtes, mis arvatavasti toimuvad Helsingis 16.—17. juulil k. a. Need oleksid esimesed võistlused pärast sõda, kus Eesti ujujad prooviksid jõudu Soomes. Isegi korterid meie sportlastele on Teekkari külas välja valitud.

Samuti pidas sm. Mõtlik läbirääkimisi Helsingi ülikoolis selles suhtes, et meie ülikooli staadioni avamise puhul korraldada uhiuutel jooksu- ja hüpperadadel sõprusmatš Helsingi ja Tartu üliõpilaste vahel kergejõustikus. Loodetavasti võime sügisel võtta vastu soome sõpru — üliõpilassportlasi. Nüüd aga olgu meie ülikooli kollektiivi ühine mure see, et staadion õigeaegselt valmiks!

HAKAKE TEGELEMA LANGEVARJUSPORDIGA

Langevarjusport on üks huvitavamaid ning kaunimaid spordiharusid, kuid kahjuks on ta meie vabariigis viimasel ajal võrdlemisi sööti jäänud. Eriti vähe on ta levinud üliõpilaste hulgas — on aeg see viga parandada. Võib-olla paljudele tundub see spordiharu kuidagi kauge ning kattesaamatuna, kuid ometi võib sellega tegelda iga terve inimene, kellel selleks on huvi ning tahtmist. Kuigi teda õigusega nimetatakse julgete spordiks, ei nõua ta mingeid erilisi lõviomadusi ega erakordset hulljulgust. Tutvunud põhjalikult langevarju ehituse ning tööga ja teinud läbi vastava maapealse ettevalmistuse, kaob esialgne hirm hüppe ees peaaegu täiesti. Hüpet ennast aga on isegi raske millegagi võrrelda — kes on korra hüpanud, jääb langevarjuspordile truuks surmani.

Langevarjusport on noor, suure tulevikuga spordiala. Kogenud kaadrid meie vabariigis peaaegu puuduvad ning noortel langevarjuritel seisab ees avar tööpõld. Nende ülesandeks olgu viia meie langevarjusport tõusuteele.

Noorte ettevalmistamiseks toimuvad ALMAVÜ Tartu Linnakomitee juures (V. Kingissepa 53, tel. 35-20) kursused, millest on võimalik osa võtta kõigil soovijatel. Töö toimub 1 kord nädalas 30-tunnise programmi alusel, hüpped algavad kevadel.

Kasutage soodsat võimalust hakata tegelema selle mehise ning huvitava spordiharuga!

Langevarjusektsiooni juhatus

Poksiringis

Hiljuti toimusid TRÜ teaduskondadevahelised võistlused poksis.

Poks kuulub spartakiaadi kavasse ning iga teaduskond pidi välja panema vähemalt ühe meeskonna (4 võistlejat). Seda nõuet suutis täita ainult Õigusteaduskond, kes oli esindatud 7 võistlejaga. Ühtki võistlejat ei saabunud Matemaatika-Loodus- ja Majandusteaduskonnast.

Esikohad alates kergematest kaaludest jagunesid järgmiselt: B. Kondratjev, A. Leps, T. Härm, K. Lumi (Õigusteaduskonnast), A. Mirme, J. Samarüütel ja E. Pütsepp (Arstiteaduskonnast).

Meeskondlikus arvestuses omandas esikoha Õigusteaduskond 48 punktiga, jättes teiseks Arstiteaduskonna 30 punktiga ja kolmandaks Ajaloo-Keeleteaduskonna 18 punktiga.

O. PUUSEPP

V. OBRUTSEV

Õnnelikku reisi teile,

Minu poole pöörduti ettepanekuga jutustada nõukogude noortele rännuaastate jooksul nähtust ja kuuldust, elus kogetust ning järelemõeldust. Nõustusin meeleldi, sest nooruses lugesin ma ise kütkestusega seiklustest kaugeis maades ja võtsin määratu suure huviga kuulda palju näinud ning kogenud inimeste mõtteid ja nõuandeid.

Cooperi, Mayne-Readi ja hiljem Jules Verne'i raamatud tekitasid minus tugeva mulje lapsepõlves. Koos vendadega vallutasime mõttes Aafrika jäävälju, tõusime kõrgetele mägedele, laskusime ookeanide sügavustesse, pidasime jahti elevantidele, lõvidele ja tiigreile. Mängisime reisimist, korraldasime jahti metsloomadele, valgete sõda indiaanlastega, laevahukkumisi. Mulle meeldisid väga kütid, meremehed ja Jules Verne'i õpetlased, mõnikord veidrad ja hajameelsed, kuid väga suured loodusetundjad. Samuti tahtsin ma saada õpetlaseks, looduseuurijaks, rändurik s. Meelehärma valmistas mulle vaid see: Ameerika oli avastatud minuta, minuta olid sooritatud ümbermaailmareisid, kantud kaardile mandrid ja saared. Polnud kerge leida geograafilises atlases valgeid laike. Levingstone tungis juba Kesk-Aafrika tihnikuisse, Prževalski — Kesk-Aasia kõrbetesse. Kahjuks hilinesin ma sündimisega.

Tean, paljud teist unistavad samuti kaugetest reisidest, avastustest, leiutistest; paljud ohkavad salamahti: kui kahju, et Ameerika ja poolused on avastatud! Kui kahju, et ma ei ela Kolumbuse või Prževalski aegadel! Kahju, et ma ei sündinud varem Popovist, — võib-olla oleksin raadio leiutanud mina! Aga nüüd on kõik avastatud, kahjuks...

Võib-olla on sellistes mõtetes süüdi populaarteaduslik kirjandus, mis jutustab väga põhjalikult minevikku saavutustest ja vilksamisi, mitte meeleldi nimetab ebaselget, tundmatut, mitte lahendatut. Kuid mitte üksnes üksikud valged laigukesed, vaid hiiglaslik ookean tundmatut ümbritseb meid.

Kallaste, mägede ja jõgede kontuurid on juba kantud kaardile, aga kui palju teame me Maa sisemusest? Meie kaevandused ja puuraugud on kui nõõpnõelatorked Maa koores. Kõige sügavamad neist ei moodusta ühte tuhandikkugi Maa raadiusest. Maismaa pind on risti ja põiki läbi sõidetud, kuid kõigest 22 kilomeetri võrra tõusid inimesed maapinna kohal, ainult 3 kilomeetri võrra laskusid ookeani sügavikku. Ookeani põhi ja atmosfäär, Maa, planeetide ja päikesesüsteemi sisemus ootavad veel oma kolumbusi ja prževalskeid. Hiiglaslikud, veel lahendamata ülesanded seisavad nõukogude teaduse ees.

On tarvis:

pikendada inimese eluiga keskmiselt kuni 150—200 aastani, kaotada nakkushaigused, viia miinimumini mittenakkavad, võita vanadus ja väsimus, õppida taastama elu enneaegse, juhusliku surma puhul;

panna inimese teenistusse kõik loodusejõud, Päikese energia, tuul, maasisene soojus; kasutada aatomienergiat tööstuses, transpordis, ehitustegevuses, õppida energiat tagavaraks varuma ja teda juhtmeteta igasse kohta toimetama;

ennustada ja lõplikult kahjutuks teha loodusõnnetused: uputused, orkaanid, vulkaanilised pursked, maavärisemised;

valmistada tehastes kõiki Maal tuntud aineid kuni kõige keerulisemateni — valkudeni, kuid samuti ka looduses tundmatuid: tugevamaid teemandist, kuumusekindlamaid tulekindlast tellisest, raskesti sulavamaid kui volfram ja osmium, elastsemaid kui kummi;

aretada uued loomatõud ja taimesordid, kiiremini kasvavad, rahvamajanduse vajadusteks rohkem liha, piima, villa, teravilja, puuvilja, kiudu, puumassi andvad;

ahistada, kohandada eluks, kasutusele võtta mittekohased rajoonid, sood, mäed, kõrbed, taiga, tundra, ja võib-olla isegi ka mere põhi;

õppida ilma valitsema, tuult ja soojust reguleerima nii, kuidas nüüd reguleeritakse jõgede voolu, pilvi ümber paigutama, lund ja vihma enda äranägemisel korraldama.

On see raske? Ebatavaliselt raske. Kuid see on vajalik. Nõukogude inimesed tahavad elada kaua, tahavad elada külluses ja ohutuses, tahavad olla täielikeks peremeesteks oma maal, mitte sõltuda looduse tujudest. Tähendab, kõik see tehakse. Kõike seda teostate teie, tänased õpilased, ja mitte ainult need teist, kes saavad kuulsateks teadlasteks, vaid ka kõik ülejäänud: treialid ja autojuhid, traktoristid ja müürsepad, meditsiiniõed, kangrud, kaevurid... Suuri ülesandeid ei lahendata üksikult: Volga-Doni Kanalit ei ehitanud mitte üksnes projekti autorid. Igal juhul võtate teie kõik, viimane kui üks, osa inimkonna kõige suurema, kõige õilsama ja humaansema ülesande täitmisest — kommunismi ülesehitamisest, rahuliku, õnneliku elu loomisest kõigi nõukogude inimeste jaoks.

Teie, tänased õpilased, alles alustate oma teekonda meisterlikkusele, loomingule, teadusse, ellu. Ka mina, rauk, kes läbis palju versti läbiuurimata maadel, otsis palju teaduse tihnikuis, tahan anda teile, algajaile rändureile, mõned nõuanded teele kaasa.

Armastage töötada. Suurimat naudingut ja rahuldust toob inimesele töö. Omandage õigus öelda: ma teen vajalikku, minu tööd oodatakse, ma toon kasu. Ja kui teie kohtate raskusi, näib nagu väljapääsematuid ummikuid, vana vastupanu, võib-olla isegi ükskõiksust ja mittearusaamist, teid toetab alati mõte: ma teen vajalikku.

Ärge taganege unistustest! Ma mõistan nooruseunistusi avastustest, loomisest. On inimesi, kes annavad kergelt järele olukorrale, alistuvad pärast ebaõnnestunud eksamit, perekondlike või teenistuslike raskuste puhul. Raskused mööduvad, aga aeg on kasutamata jäetud ja jääb kibe kahetsus tuluta elatud elust, mis on ära kulutatud pisiasjadele, rõõmutule tööle.

Olge julged! Alustage suuri üritusi, kui te tõsiselt neile kallale asute. Võimed nagu lihasedki kasvavad treeninguga. Suured avastused pole igaühele jõukohased, kuid kes ei söanda proovida, ei avasta midagi. Teie peate oma vanaisadest ja vanavanaisadest kaugele edasi minema.

Ärge varjake kavatsusi, ärge hoidke oma mõtteid saladuses. See ei ole tagasihoidlikkus, vaid vastupidi — uhkus, võlts häbi ja püüdja omaniku ahnus, mille jaoks on säilinud kulla mõju. Kui teie ettepanek on tõepoolest kuldne, siis ei suuda te seda üksinda lõpuni viia; kui aga petsite ennast — miks aega raisata —, teile juhatatakse viga otsekohe kätte. Mulle heideti sageli ette, et ma kiirustan, avaldades tähelepanekuid. Kuid ma pole kordagi selle üle kahetsenud. Mõnda leidu ei suutnud ma ise küllaldasel määral kontrollida, minu eest viisid töö lõpule teised. Nii leidsin Gobi kõrbes ninasarviku hamba ja, minnes minu jälgedes, avastasid suured ekspeditsioonid seal terved väljasurnud loomade kalmistud. Mõnikord minu kirjutised kohtasid vastuväiteid, ma kuulasin nad ära, pöördusin teema juurde tagasi, otsisin uusi fakte, laiendasin teemat. Sel viisil mitte üksnes sõprade nõuanded, vaid ka minu teaduslike vastaste vastuväited aitasid mul viimistleda tööd.

Olge printsipiaalsed. Meile on tarvis tõde, ja ainult tõde. Ärge püüdke toimida sõprade meele järgi, lepitada oma õpetajaid, mitte kedagi pahandada. Sel teel võib-olla leiate rahu ja heaolu, kuid ei too mingisugust kasu. Ärge kartke autoriteete. Ja kui teie seas on tulevasi geolooge, kes ei nõustu akadeemik Obrutševiga (tahaksin muidugi, et selliseid oleks vähe!), — astuge julgelt tema vastu välja, kui teil on olemas andmed, mis lükkavad tema järeldused ümber.

Kuid ärge lootke kergele võidule, avastusele linnulennult, teis sähvatanud ideele. Kõik, mis asetses käepärast, on juba ammu üles korjatud ning kontrollitud; see, mis kergelt tuleb pähe, tuli juba ammu pähe ning arutati läbi. Ainult uutele faktidele, uutele tähelepanekutele võib ehitada uusi saavutusi. Faktid — need on tellised, millest moodustuvad inimkogemused, see on teie loominguline relv. Otsige väsimatult fakte, koguge neid loodusest ja raamatuist, lugege häid õpperaamatuid kaanest kaaneni ja, peale selle raamatuid, mis ei kuulu programmi. Õppige oma eriala üksikasjalikult tundma, kuid ärge säästke aega ka teistel aladel. Geoloogiat hästi tundev geoloog on väärtuslik inimene, kuid peale selle geograafiat, keemiat või botaanikat tundev — võimalik leidur.

Lõpuks tahaksin soovida suurepärastele nõukogude noortele suurt edu töös ja teadusepõllul. Õnnelikku reisi teile, rändurid kolmandasse aastatuhandesse!

1954.

Lühendatult vene keelest V. RÄV.

rändurid kolmandasse aastatuhandesse!

Toimetaja R. AULING

MB 02077 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1325

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (332) Reedel, 12. aprillil 1957. a. X aastakäik

ÜTÜ XI TEADUSLIK KONVERENTS

Konverentsi avaplenaaristung toimub kolmapäeval, 17. aprillil algusega kell 17 TRÜ aulas.

Päevakorras:

1) Avasõna.

2) Ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilase Imbi Männiku ettekanne «Üliõpilasliikumine 1905. aastal.»

Lõpp-plenaaristung toimub reedel, 19. aprillil algusega kell 19 TRÜ aulas.

Päevakorras:

1) Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilase Ilmar Tamme ettekanne «Suessi kanali rahvusvahelis-õiguslik režiim.»

2) Lõppsõna.

Sektsioonide töö kohta neljapäeval, 18. aprillil leiate lähemaid teateid konverentsi programmist, mis ilmub trükituna.

Missuguseks kujuneb meie staadion

Tartu Riikliku Ülikooli staadioni ehitustööd on jõudmas lõppjärku. Kõiki, eriti aga neid ülikooli kollektiivi liikmeid, kes ise on osa võtnud ehitustöödest, huvitab vist küsimus, milliseks kujuneb meie staadion. Vastame lühidalt. Ülikooli staadion kujuneb parimaks vabariigis. Võrreldes Tallinna Komsomoli-nimelise staadioniga näeme, et TRÜ staadionil on samasugused jooksurajad, hüppe- ja heitepaigad, kusjuures aga staadioni teenindamiseks ehitatud hoonete poolest oleme meie tunduvalt paremas olukorras. Ülikooli ehitatava staadioni jooksurajad ja muud võistluspaigad vastavad rahvusvahelise normaalstaadioni nõuetele, mistõttu seal võib läbi viia ka suuri üleliidulisi ja rahvusvahelisi võistlusi. Jooksurada on 400 m pikk, kuue ringrajaga ja lõppsirgel 7 rajaga. Staadioni keskel asub normaalmõõtmetega jalgpalliväljak. Tallinna tänava poolsel küljel asuvad tribüünid 2700 istekohaga. Võrdluseks võib märkida, et Tamme staadionil on ligikaudu 1000 istekohta. Tribüünide lõunapoolse otsa moodustab kahekordne silikaattellistest hoone, mille jooksurajapoolne külg kujutab enesest katusega kaetud tribüüni, hoone Tallinna tänava poolsel küljel asuvad esimesel korrusel riietus- ja pesemisruumid ning ruumid kohtunikele ja staadioni administratsioonile. Teisel korrusel on võimla mõõtmetega 23×7 m. Eriti suur tähtsus on sellel ruumil talvetingimustes, võimaldades välistreeningut hästi siduda saalis läbiviidava üldise kehalise ettevalmistusega. Samal korrusel asub otse lõppjoone kohal teadustaja ruum.

Mäe kaldal Puiestee tänava ääres asub teine, praegu juba ehitamise lõppjärgus olev staadionihoone. Selle maja keldrikorrusel on riietus- ja pesemisruumid, esimesel korrusel kehakultuuriarsti kabinet, massaažiruum ja jällegi pesemis- ja riietusruumid. Teisel korrusel asuvad ruumid kehakultuuriosakonna kateedritele ja üks auditoorium. Kokku on uuel staadionil kuus riietus- ja pesemisruumi.

Selliseks kujuneb ülikooli staadion loodetavasti 1. septembriks 1957. a. Seni on aga veel teha palju tööd. Hoonete ehitamine TRÜ kapitaalehituse osakonna poolt on seni kulgenud edukalt ja ei näi olevat takistusi ehituste lõpetamiseks järgmise õppeaasta alguseks. Palju suurem mure on aga nende töödega, mis tulevad teha ühiskondliku töö korras. Sellisteks töödeks on jooksuraja ja sektorite tegemine, kanalisatsiooni- ning drenaažitööd ja suurima tööna Puiestee tänava poolse mäekallaku planeerimine ja mätastega katmine.

Tööde parema organiseerimise ja üliõpilaste initsiatiivi tõstmise huvides muudeti käesoleval kevadel ühiskondlike tööde korda. TRÜ ELKNÜ komitee määras igale osakonnale kindlad tööjuhendid, kusjuures tööde organiseerimine ja teostamine langeb täielikult üliõpilastele. Igas osakonnas valitakse ühiskondlik tööde juhataja ja selle asetäitjad, kes ongi tööde põhilisteks juhtideks oma objektil. Ametiühingu ülesandeks jääb õppejõudude ja teenistujate kaasatõmbamine tööle vastavate osakondade objektidel.

Objektid jaotati osakondade vahel järgmiselt:

1. Mäekallaku planeerimine ja mätastamine: Arstiteaduskonna ravi-, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakond, bioloogiaosakond, eesti ja vene filoloogid.

2. Kanalisatsioon: Õigusteaduskond, füüsika- ja geoloogiaosakond.

3. Jooksuradade ehitamine: matemaatika-, geograafia- ja kehakultuuriosakond.

4. Heite- ja hüppesektorite ehitamine: keemiaosakond.

5. Jalgpalliväljaku tasandamine: Majandusteaduskond.

6. Veevärgikraavi kaevamine ja üldised korrastustööd: ajaloo-osakond.

Esimeses järjekorras tulevad teostamisele kanalisatsioonitööd ning muud kaevamise ja üldised korrastustööd, mida peavad arvestama vastavatele objektidele kinnitatud töörühmad.

F. KUDU
TRÜ parteibüroo liige

Filoloogid, žurnalistid ja ajaloolased!

Kõik osa võtma ÜTÜ konverentsi sektsioonide tööst, mis toimub neljapäeval, 18. aprillil. TRÜ aulas:

Žurnalistika alasektsioon kell 9.
Eesti ja soome-ugri keelte alasektsioon kell 12.
Eesti kirjanduse ja rahvaluule alasektsioon kell 17.30.
Bibliograafia alasektsioon kell 16.

Tähe tn. klubis:

Vene keele alasektsioon kell 10.
Vene kirjanduse alasektsioon kell 14.

Peahoone aud. 49:

Ajaloo alasektsioon kell 10.

Ettekanded on tutvumiseks välja pandud Ajaloo-Keeleteaduskonna seminariraamatukogus.

Kokkuvõtteid ülikooli festivali isetegevuskonkurssidest...

3. aprillil toimus ülikooli festivali orgkomitee koosolek, kus arutati läbi isetegevuse konkursside tulemused.

Kõige arvukamaks ja sisuliselt kõige tugevamaks kujunes deklamaatorite konkurss. Kahel õhtul esines kokku 14 deklamaatorit, neist paljud vägagi hästi. Sellepärast otsustas festivali orgkomitee edasi linnakonkursile saata 6 deklamaatorit: Vasari (Õigustead. V k.), Saul (füüsikaos. I), Põldots (eesti filoloogia II), Reilan (eesti filoloogia IV), Koržova (vene filoloogia III) ja Ananjeva (vene filoloogia V).

Kahjuks olid teised alad tunduvalt nõrgemini esindatud. Ansamblitest võttis konkurssidest osa 7, kuid 4 neist alles nn. lisakonkursil 3. aprillil.

Tegelikult me teame, et ansamblite arv on meil ülikoolis tunduvalt suurem. Paistab, et osa ansambleid pidas osavõttu ülikooli festivali konkurssidest endale kas liiga «kõrgeks» või liiga «madalaks». I kohale tuli ansamblitest Arstiteaduskonna naisansambel, II koht — Arstiteaduskonna II kursuse naisansambel, III—IV koht geograafia IV kursuse naisansambel koos orkestriga «Päck-a-Pick» ning üliõpilasmeeskoori kvintett (Särekanno, Soopõld, Maimets, Jõks, Nilson). Nimetatud ansamblid otsustati ka edasi saata linna konkurssidest osa võtma. Pärast festivali orgkomitee koosolekut esines taotlusega osa võtta linna konkurssidest ka eesti filoloogia V kursuse naisansambel, kes mitmesugustel vabandavatel ja mittevabandavatel põhjustel ülikooli konkurssidest osa ei võtnud. Festivali orgkomitee staap otsustas, arvestades ansambli senist edukat tegevust, lubada tal esineda linna konkursil, kusjuures muidugi osakondade paremusjärjestuse määramisel ülikooli festivalil ansamblid arvesse ei tule.

Solistidest võisime me festivalikonkurssidel näha ainult üksikuid juba nimekaid esinejaid. Linnakonkurssidest osavõtu õiguse saavutasid Lombak (bibliograafia II), Trass (Mat.-Loodustead. õppejõud), Tšornaja (Arstitead. II) ja Jõks (Arstitead. VI).

Konkurssidest ei saanud tervislikel põhjustel osa võtta üks ülikooli paremaid soliste Mall Heinmaa (eesti filoloogia IV), kellele orgkomitee andis siiski õiguse osa võtta linnakonkursist.

Väga kehv oli aga olukord instrumentaalsolistide ja karaktertantsijate osas — kummalgi alal ainult üks esineja (H. Laane klaveril ja Soibel usbeki tantsuga, kes mõlemad pääsesid ka linnafestivalile). Siin on ilmselt tegemist esinejate mugavuse ja organiseerijate saamatusega.

Instrumentaal-alal lisandus sellele veel kaks klaveriduod, instrumentaalansambel ja Matemaatika-Loodusteaduskonna «Päck-a-Pick». Hästi esines ülikooli instrumentaalansambel. Reservatsiooniga, et ta teeks veel tugevalt viimistlustööd, lubati edasi linna konkursile ka «Päck-a-Pick» (positiivselt tuleb siin esile tõsta omaloomingulist külge). Linnafestivalile pääses veel klaveriduo (Remmel ja Elgas).

Festivalikonkurssidel esines veel 2 näiteringi: Ajaloo-Keeleteaduskonna näitering E. Rängeli komöödia «Vaene Ruudi» I vaatusega ja geoloogia-geograafiaosakonna näitering näidendiga «Kui õitseb sirel». Esimene neist oli teinud päris tublit tööd ja pääses edasi linnakonkursile, teisel näiteringil oli aga ebaõnnestunud juba näidendi valik.

Osakondadest esinesid seniste tulemuste alusel konkurssidel kõige paremini raviosakond, eesti filoloogid ja geograafid. Osakondade lõplik paremusjärjestus määratakse kindlaks pärast kõikide konkursside läbiviimist. 23. aprillil toimub ülikooli festivali lõppkontsert ja parimate esinejate premeerimine.

Kuigi ees seisab veel kehakultuuriosakonna festivaliõhtu (et kehakultuuriosakonna üliõpilased alles saabusid laagritest ja praktikalt, tegi festivali orgkomitee nende suhtes erandi ja lubas neil anda oma festivaliõhtu 16. aprillil) ja konkursid kunstilises võimlemises ning akrobaatikas, võime siiski teha juba mõningaid järeldusi ülikooli festivalikonkurssidest.

Esiteks lonkas tugevasti festivaliõhtute läbiviimise organisatsiooniline külg (esimese festivaliõhtu läbikukkumine, rea esinejate ärajäämine jne.). Selles on muidugi kõigepealt süüdi festivali orgkomitee, kes koos klubi juhatusega ei suutnud luua tõsist pinget juba festivali konkurssideks ettevalmistamisel. Teiselt poolt aga on siin kahtlemata tegemist meie osakondade aktiivi ja esinejate endi mugavusega ja vähese vastutustundega. Sageli räägitakse meil praegu, et parem oleks olnud konkursid läbi viia teaduskondade õhtutena (nagu eelmistel aastatel olümpiaadid), et sellisel juhul oleks olnud kergem organiseerida inimesi välja ja õhtud oleksid paremini õnnestunud. Väga võimalik, et see tõesti oleks olnud lihtsam teaduskondade aktiivile, žüriidele on aga segaeeskavaga teaduskonnaõhtutel üksikute alade esinejate väljanoppimine kahtlemata raskem.

Analüüsides festivalikonkursside tulemusi ülikoolis põrkame kokku ühe vana puudusega, millest on palju räägitud, aga mida ei ole sugugi nii lihtne kõrvaldada. Ülikoolis on terve rida suuri tugevaid isetegevuskollektiive (koorid, rahvakunstiansambel, sümfooniaorkester, näitering, käesoleval aastal ka operetitrupp), kes süstemaatiliselt töötavad ja kelle kunstiline tase on juba üldiselt tuntud ning kes selletõttu lubati ka otse linnakonkurssidele.

Seega meie isetegevuslaste paremikust suur osa ülikooli konkurssidest üldse osa ei võtnud. See muidugi vähendas ka üliõpilaste huvi festivaliürituste vastu.

Meie teaduskondade ja osakondade isetegevuslaste n. ö. realiikmetel on aga suuri raskusi süstemaatiliseks harjutamiseks (klubiruumide puudumine, korralike klaverite vähesus jne.). Seepärast nad muidugi ka armastavad esineda ainult kursuse või osakonna üritustel ega tule kuigi meeleldi välja üleülikoolilistele konkurssidele. Kahtlemata tuleb siin klubi juhatusel koos ülikooli ühiskondlike organisatsioonidega väga hoolikalt läbi mõelda, kuidas neid võimalusi, mis meil siiski on, ratsionaalselt kasutada, et võimalikult laialdased üliõpilaste hulgad saaksid pidevalt tegelda isetegevusega. Teiselt poolt aga peaks tulevikus ka meie suurte isetegevuskollektiivide esinemised planeerima ülikooli isetegevusülevaatuste raamidesse (olgu meil siis tegemist festivali või olümpiaadiga), sest see annaks õigema ülevaate ülikooli isetegevusest tervikuna.

O. KUULI,
TRÜ festivali orgkomitee esimees

...ja fotokonkursist

Festivali fotokonkursi väljakuulutamise järel oli oodata elavat osavõttu igast teaduskonnast. On ju ülikooli igas teaduskonnas (Matemaatika-Loodusteaduskonnas koguni igas osakonnas) tuntud rida häid spetsialiste foto alal.

Võistlusele esitatud töid jälgides näeme, et olukord on hoopis tagasihoidlikum. Konkursile esitati 9 märgusõna all 62 tööd. Nendest 1/3 pääses ülelinnalisele näitusele, saades seal hea hinnangu.

Esitatud töödest on mitmed defektidega (filmidel kriimustused, veeplekid jt.). Võtted ei ole alati teostatud õigel säritusel, soovida jätab mõnel juhul ka fotopaberi valik.

Fotod on oma iseloomult enamuses vaated meie kodumaa paljudest vaatamisväärseist kohtadest. Meie kodumaal on ilusaid kohti palju. Nii on fotohuviliste «Mekkaks» ammu muutunud Viljandi, Pühajärv, Taevaskoda, Pirita, Tallinn, Tartu jt. Neist kohtadest ongi märgusõnade «Loodus ja mõnda, mis seal sees leida on», «Kihnu imeloom», «Pirita», «Istoorik» jt. all esitatud rida õnnestunud võtteid. Veel rohkem on aga kauneid kohti meie vennasvabariikidest (Moskva, Krimm, Must meri, Kaukaasia, Nõukogude Karjala järvede ala, Koola jt.). Neilt aladelt on esitatud rida fotosid märgusõnade all «Päkapikk», «Loodusevaatleja», «Kajakas», «Jüri» jt.

Fotodes on esitatud rikkalik fauna ja floora esindus alates võsaülase, valge vesiroosi ja jändrike mändidega ning lõpetades liblika, kärnkonna, kullipoja, ritsika, rästiku ja teistega. Ei saa ütelda, et selliste võtete tegemine oleks kerge vaevaga teostatav. Mitte sugugi.

Aga kus on siis tööteema ja inimene? Selles peitubki käesoleva fotokonkursi peamine puudus. Žürii ootas õppetööga, loominguga ja igapäevase tegevusega seotud inimeste kujutamist. Seda pole silmas peetud. Ainukesena on inimeste tegevust kujutatud märgusõna all «Kajakas» esitatud fotodel Hiibiini mäetippude vallutamisest ja mägijõgede ületamisest Koola poolsaarel. Neis näeme üliõpilasnoorsoo tegevust õppeekskursioonil. Teisena on esitatud märgusõna all «Loodus ja mõnda, mis seal sees leida on» küll tööteemal foto «Puhkehetk kolhoosipõllul», aga sellel näeme vaid kahte hobust viljaniitja ette rakendatult puhkamas.

Tormine rand Kihnu saare läänekaldal. Märgusõna «Kihnu imeloom».

Nii nigelalt ongi tööteema esindatud. Miks pole fotograafid suunanud fotoläätsa meie igapäevase elu valdkonda? Üliõpilaselu on ju täis õpinguid, loenguid, laboratoorseid töid, huvitavaid praktikume. Vaheldusrikas on ka meil üliõpilasnoorte ja töötajate vaba aja veetmine. Palju oleks võinud olla häid ja kunstipäraseid fotosid isetegevuskollektiividest (festivaliks ettevalmistumine jne.), ÜTÜ ringide tegevusest, spordivõistlustest, staadioni ehitamisest jm.

Kõik need võimalused unustati, mistõttu käesolevale fotokonkursile esitatud töödest leiame küll häid näiteid, kuid kõigil on vaid üks viga: nad kujutavad meie elu liig ühekülgselt.

Loodame, et esinenud puudused kõrvaldatakse ja tulevikus liituvad käesoleval fotokonkursil edukalt esinenud loodusteadlaste-fotograafide perega ka paljud fotohuvilised teistest teaduskondadest. **K. KIRT**

TERVITAME JUUBILARE!

PROFESSOR J. PIIPER 75-aastane

TRÜ zooloogiakateedri professor bioloogiateaduste doktor Johannes Piiper saab täna 75 aastaseks.

Võrdlemisi noore teadlasena ning silmapaistva lektorina asus juubilar zooloogiakateedri (end. zooloogiainstituudi) juurde tööle ümmarguselt 38 aastat tagasi. Selle aja jooksul on prof. Piiper olnud korduvalt zooloogiakateedri ja zooloogiamuuseumi juhatajaks, ühtlasi ka varemalt kateedri juurde kuuluva Kuusnõmme bioloogiajaama juhatajaks (1922.—1949. a.).

Seoses sellega on juubilaril suuri teeneid koos prof. H. Riikojaga zooloogiakateedri kujundamisel ja sisustamisel, samuti ka zooloogiamuuseumi väljaarendamisel.

38 aasta kestel on rohkearvuline bioloogidepere zooloogiakateedrist «läbi käinud». Hea pedagoogina, kogu andumusega ja kogu südamega on juubilar aidanud seda peret kasvatada ja kujundada. Ei ole meil ühtki bioloogi, kes ei tunneks prof. Piiperit kas oma õpetajana või kes ei oleks osa saanud tema rohketest kirjutistest. Zooloogiakateedris, paljudes asutustes ja seltsides on juubilar pidanud ka rohkesti populaarteaduslikke loenguid ja sellega aidanud levitada ja süvendada bioloogilist haridust.

Teadlasena on juubilaril korda läinud teha silmapaistvaid avastusi lindude selgroo arenemise alal ja teaduse-maailm tunneb teda tunnustatud eriteadlasena vastavate küsimuste valdkonnas. Suuri teeneid on juubilaril ka meie selgroogsete-fauna, eeskätt ornitofauna uurimise põllul. Olles 1922. aastast alates kuni tänapäevani Loodusuurijate Seltsi ornitoloogia-sektsiooni esimeheks, on ta seda uurimistööd ka oma õpilaste kaudu tugevasti edendanud.

Sooja südamega ja tähelepanelikkusega on juubilar alati kaasa aidanud kateedri liikmete ürituste ja otsingute kordaminekule. Osavõtlik on juubilar olnud ka kateedri liikmete isiklikes muredes ja raskustes.

Kõige selle eest on kateedri liikmeil tõsine heameel meie tänast juubilari südamest ja siiralt tänada. Anname juubilarile üle oma südamlikud õnnitlused ja soovime talle palju tervist ja helgeid päevi tulevikus!

TRÜ zooloogiakateedri kollektiiv.

AUVÄÄRNE TÄHTPÄEV

8. aprillil k. a. pühitses klassikalise filoloogia ja lääne-euroopa kirjanduse kateedri kollektiiv oma liikme Karl Reitavi 60. sünnipäeva. Ühisest üritusest võttis osa arvukalt õppejõude ka Ajaloo-Keeleteaduskonna teistest kateedritest. TRÜ rektor tähistas aastateverstaposti õnnitlus-käskkirjaga. Soovime täisikka jõudnud «klassikule» rohkesti õnne tema edaspidises elus ning õppetegevuses.

Toimub loeng keraamikast

TRÜ Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis on viimaseid kuid eksponeeritud Leningradi Riiklikust Ermitaažist laenatud antiikse keraamika erinäitus. See on äratanud elavat huvi külastajate hulgas, sest käesolev väljapanek on esimene sellelaadiline üritus tutvustada kohapeal haruldasi vana ajastu põletatud savist esemeid. Meie muuseumis endas on vähe originaale antiikajast ning alles ajutise näituse jaoks toodud esemete kaudu võime saada küllaldase ülevaate kreeklaste igapäevases elus kasutusel olnud nõude erivormilistest liikidest. Nõude vanus on juba aukartust äratav. Vanimad eksemplarid pärinevad VI saj. e. m. a. — need on valgepõhjalised, kirjude värvidega maalitud-, põlisest pottsepise keskusest Korinthosest pärit. V saj. nõusid tunneme nende punakast värvitoonist (savi oli selle saamiseks segatud punamullaga), millele on figuraalsed kujutised maalitud musta värviga. Ilusamad eksemplarid on amforad — tuntuimad klassikalise vormiga veini või õli hoiunõud. IV sajandit e.m.a. saame eraldada teistsugusest maalimisviisist: mustale taustale on asetatud punased figuurid. Selline maalimisviis oli pandlikum üksikasjade edasiandmiseks kui mustafiguuriline stiil, kus detaile sai kujutada ainult musta värvi mahakraapimise teel. Alates IV sajandiga e.m.a. kaob Kreekas vaasimaalimise kunst, elab aga edasi Alam-Itaalias, kuhu ta oli kandunud väljaränanud kreeklaste kaudu. Käesoleval Ermitaaži näitusel on rohkeid eksemplare ka itaalia vaasimaalikunstist — ülemisel riiulil paremal krateer — vee ja veini segamise nõu, teisel vasakul suur hoiunõu pelike (ülikooli omand), mitmed kannud jne.

Vanaaja maalijad pole mitte üksnes suurtele nõudele tähelepanu osutanud, vaid sama hoolt ja peent maitset näitavad ka pisinõud, mis on vaevalt 10—20 cm kõrged. Erilise finessiga on loodud mõned õlinõud leküthosed, mis oma vormilt, pindade täänsliku jaotuse ja peene maalingu poolest on ületamatud kunstitööd.

Seoses antiikse keraamika näitusega korraldab muuseum pühapäeval, 14. aprillil k. a. kell 17 ettekandekoosoleku teemal «Keraamika valmistamisest antiigis ja kaasajal». Antiikaja savinõudest ja nende liikidest kõneleb muuseumi töötaja N. Raid ja kaasaegsest vaaside valmistamise tehnikast ja maalimisest jutustab keraamik Mari Rääk, illustreerides oma ettekannet enda vaasiloomingu näidetega.

N. RAID

Kreeka jooginõud (punasefiguuriline sküfos ja mustafiguuriline küliks) ning Itaalia punasefiguuriline krateer.

Vastuseid meie ringküsitlusele

Meie ajalehe eelmises numbris esitasime lugejatele teatavasti järgmised küsimused: 1. Missugused loengud meeldisid või meeldivad Sulle kõige rohkem ja mispärast? 2. Missugune on Sinu kõige meeldejäävam päev ülikoolis? 3. Kes on kõige populaarsem üliõpilane Sinu teaduskonnas ja miks? 4. Missugune viimati loetud raamat valmistas Sulle tõelise elamuse? 5. Sinu ettepanekuid ühiskondlike organisatsioonide (komsomol, ÜTÜ, ametiühing) töö parandamiseks? 6. Kas Sulle meedivad kerged või rasked eksamid? 7. Mis asi on Sind ülikoolielus kõige rohkem pahandanud?

Vastuseid võetakse veel vastu. Kirjale märkida nimi, teaduskond, kursus, kuid vastused avaldatakse anonüümselt.

Täna alustame saabunud vastuste avaldamist.

Arstiteaduskonna raviosakonnast:

1. Mulle meeldib kõige enam mikrobioloogia loeng. Õppejõud Laanes loeb huvitavalt, paraja tempoga, tema loengut jõuab nii tähelepanuga jälgida kui ka tähtsama üles märkida.

2. Kõige meeldejäävamat päeva minu üliõpilaselus seni pole. On küll rida enam meeldejäänud päevi, mis erinevad elu üldisest voolust: see päev, kui mind võeti vastu ülikooli, iga sessiooni viimasele eksamile järgnev päev, mõni pidupäev jne.

3. Meie teaduskonna populaarsemaks üliõpilaseks loen Lello Jõksi. Ta on aktiivne osavõtja üliõpilaselu kõikidest aladest (teaduslik töö, isetegevus jne.).

4. Viimati loetud raamatuist meeldisid mulle kõige enam E. Rängeli «Kullimaja Marta» ja L. Kibuvitsa «Soomustüdruk».

6. See oleneb sellest, millisest ainest on eksam.

7. Segaselt loetud loengud sellest tegelikult veel midagi.

* * *

1. Mulle meeldivad kõige enam biokeemia loengud, kui neid loeb dotsent Lind. Aine on esitatud selgelt ja konkreetselt.

2. Meeldejäävam päev on mulle see, kui sain teada, et olen ülikooli vastu võetud.

3. Jõks — hea isetegevuslane.

4. Nexö «Vallutaja Pelle».

5. Ühiskondlikud organisatsioonid peaksid rohkem tihendama sidemeid üliõpilastega.

6. Mulle meeldivad kerged eksamid.

7. Kõige rohkem pahandas mind see, kui mind määrati haavatute ja kannatadasaanute väljakandmise salka. Muid pahandusi ei ole olnud.

* * *

Kehakultuuriosakonnast:

1. Füsioloogia loengud — seepärast, et see aine huvitab kõige rohkem.

2. Kehakultuurlaste 1956/57. a. nääriõhtu.

3. Aino Värk.

4. P. Abrahamsi «Kõue rada».

5. Haarata ÜTÜ ringide töösse rohkem üliõpilasi!

6. Raskemad, sest nende sooritamine tekitab suuremat rahulolu.

7. Pikad loengupäevad, kütmata radiaatorid külmal ajal, kell 8 algavad loengud.

* * *

1. Pedagoogika loengud.

2. III kursuse talvelaagri viimane päev Käärikul.

3. Meistersportlane Aino Värk — eesrindlik õppetöös ja spordis.

4. «Kahe ookeani saladus».

5. Viidagu ellu lubadused ja täidetagu plaanid, ärgu jäetagu neid paberile.

6. Loomulikult kerged.

7. Loidus ja ükskõiksus üliõpilaste seas.

Arstiteadlased!

Arstiteaduse sektsiooni ettekanded peetakse neljapäeval, 18. aprillil algusega kell 9 ja 16

a) uue anatoomikumi auditooriumis (Näituse 2),

b) Vanemuise 46, suures auditooriumis.

Farmaatsia sektsioon alustab oma tööd samal päeval kell 16 keemiahoones farmaatsia auditooriumis.

Ettekanded on tutvumiseks välja pandud Pearaamatukogu lugemissaalis.

* * *

Bioloogid, geoloogid ja geograafid!

Geograafia alasektsioon peab oma koosolekud geograafia auditooriumis (Vanemuise tn. 46) neljapäeval, 18. aprillil algusega kell 10 ja 16 ning reedel, 19. aprillil algusega kell 16.

Geoloogia alasektsiooni töö toimub geoloogia auditooriumis (Vanemuise tn. 46) neljapäeval, 18. aprillil algusega kell 10 ja 18.

Bioloogia alasektsioon töötab samal ajal taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri auditooriumis (Mitšurini tn. 40).

Ettekanded on tutvumiseks välja pandud Pearaamatukogu lugemissaalis.

Füüsikud, matemaatikud ja keemikud!

Matemaatika alasektsioon alustab oma tööd neljapäeval, 18. aprillil kell 10 peahoone I füüsika auditooriumis.

Füüsika alasektsiooni töö toimub samal päeval algusega kell 10 ja 15 peahoone II füüsika auditooriumis.

Keemia alasektsioon töötab neljapäeval, 18. aprillil algusega kell 9 ja 17 keemia ringauditooriumis (keemihoones).

Ettekanded on tutvumiseks välja pandud Pearaamatukogu lugemissaalis.

KÜLALISED KAASANIST

Teisipäeval saabusid meie ülikooli külalised Kaasani V. I. Uljanovi-Lenini nimelisest Riiklikust Ülikoolist — komsomolikomitee liikmed Juri Naživin ja Juri Žarinov.

Külalised viibisid meil kolm päeva. Selle aja jooksul tutvusid nad ülikooliga, eriti meie komsomoliorganisatsiooni tööga.

O. SIRG

SÕPRUSSIDEMED TUGEVNEVAD

Majandusteaduskonna noortel on kujunemas tihedad sõprussidemed Tartu Kaubastu noortega.

6. aprillil viidi läbi ühine puhkeõhtu. Esinesid Majandusteaduskonna ja kaubastu isetegevuslased.

TEADAANNE

5. mail, ajakirjanduse päeval toimub komsomolikomitees TRÜ seinalehtede ülevaatus. Parimaid seinalehtede toimetajaid premeeritakse. Premeerimisel arvestatakse mitte ainult antud numbri taset, vaid ka toimetuse kogu senist tööd.

„ARMASTAGEM OMA RAHVA AJALUGU"

Sellest on möödunud veidi üle paari nädala, kui ajaloo IV kursuse üliõpilased siirdusid pedagoogiliselt praktikalt tagasi õppetööle. Praktikal olles veendusime, et hea tunni andmiseks ei piisa ainult aine põhjalikust tundmisest, vaid on vaja ka ladusat, emotsionaalset esitamisviisi. Et õppida vabalt esinema, selleks korraldasime kursusel kõnevõistluse, mille teemaks oli «Armastagem oma rahva ajalugu». Olgugi et teema said võistlejad teada alles 10 minutit enne esinemise algust, olid kõned sisukad ja loogilised. Igaüks kõneles sellest, mida ta oma rahva ajaloos kalliks peab: küll Jüriöö ülestõusust mehise Tasuja juhtimisel, küll eestlaste kangelaslikust võitlusest Suures Isamaasõjas.

Ei unustatud märkimast ka eesti rahva saavutusi kultuuri alal. «Meie esivanemad on valmistanud palju kauni mustriga tarbeesemeid, loonud rikkaliku rahvaluule, milleks peame siis ainult kõike välismaist kõrgelt hindama ja unustama oma rahva kultuuripärandi,» ütleb Eve Peets.

E. Laas toob huvitava näite oma kodukoha Kastre ajaloost, mille kohta rahvas on loonud palju muistendeid.

Esikohta oli žüriil raske määrata, sest Eve Peetsi ja Eino Laasi esinemised olid võrdlemisi tasavägised. Kuid auhind — «Вопросы истории» aastakäik — otsustati seekord siiski anda Eino Laasile.

T. KUUSIK

Juristid ja majandusteadlased!

Õigusteaduste sektsiooni töö toimub neljapäeval, 18. aprillil peahoone aud. 5 algusega kell 9 ja 16.

Majandusteaduste sektsioon töötab samal ajal Vanemuise tn. 46. aud. 8.

Ettekanded on tutvumiseks välja pandud Pearaamatukogu lugemissaalis.

* * *

Kehakultuurlased!

Kehakultuuri sektsiooni töö toimub neljapäeval, 18. aprillil algusega kell 12 V. Kingissepa tn. 19 väikeses võimlas.

Ettekanded on tutvumiseks välja pandud V. Kingissepa t. 19 koridoris.

ARUTATI IDEOLOOGILISE TÖÖ KÜSIMUSI

4. aprillil toimus Majandusteaduskonna kaubanduse II kursuse komsomolikoosolek. Arutati ÜLKNÜ KK VII pleenumi otsust ideoloogilisest tööst noorsoo hulgas.

Ettekandega esines osakonnabüroo sekretär E. Siimso. Ettekandja ja sõnavõtjad pöörasid erilist tähelepanu poliitinformatsioonidele, kommunistliku noorsooühingu liikmete õigustele ja kohustustele.

H. VIRG

Toimetaja kt. A. TAMM

MB 02108 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1397

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (333) Reedel, 19. aprillil 1957. a. X aastakäik

Palju koosolekuid, palju mõtteid

(ARUTATAKSE N. S. HRUŠTŠOVI ETTEKANDE TEESE.)

Meie rahvas vahetab üha laiemalt, aktiivsemalt ja põhjalikumalt mõtteid sm. Hruštšovi ettekande teeside kohta tööstuse ja ehitustegevuse juhtimise edasisest täiustamisest.

Neil paevil toetas ka TRÜ kollektiiv oma koosolekutel ettekande teesidest toodud põhiprintsiipe kui äärmiselt otstarbekohaseid meie riigi edasiseks arendamiseks. Arvukad sõnavõtjad leidsid, et seoses põnjalike muudatustega rahvamajanduse juhtimise osas osutub vajalikuks revideerida ka vabariigis töötavate õppe- ja teaduslike asutuste struktuuri ja nende töö suunda.

Majandusteaduskonna ja poliitilise ökonoomia kateedri töötajad kritiseerisid muuhulgas puudusi haridussüsteemi juhtimise alal. Seni on toimunud kõrgema haridusega kaadri ettevalmistamise planeerimine ühelt poolt Kõrgema Hariduse Ministeeriumi liinis ja teiselt poolt vabariigi plaanikomisjoni kaudu. See on aga soodustanud kohalike organite vastutustundetut suhtumist kaadri jaotamisse, mille tagajärjel on jäänud mõnedes rahvamajandusharudes spetsialistidest vajaka, teistes aga on tekkinud ülejääk. Sõnavõtjate arvates oleks otstarbekas, et kaadri ettevalmistuse planeerimine anda täielikult kohalikule organile — Eesti NSV-s Riiklikule Plaanikomisjonile, NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi kompetentsi aga jätta üldjuhtimine ning kontroll kaadri ettevalmistamise üle.

Matemaatika-Loodusteaduskonna töötajaskonna koosolekul peatuti meie tööstusliku kaadri ettevalmistamise küsimusel. Märgiti, et kõigepealt on vaja selgitada need töökohad vabariigi tööstustes, millele vajatakse kõrgema haridusega spetsialiste. Praktikutelt tuleb aga nõuda erialase kvalifikatsiooni tõstmist edasiõppimise teel.

Silmas pidades Eesti NSV tööstuse ja rahvamajanduse arendamiseks tarvitusele võetavaid abinõusid, peab geoloogiaosakond vajalikuks asutada Eesti NSV-s kohalik rakendusgeoloogiline keskus oma laboratoorse baasiga. See keskus koordineeriks ja viiks läbi mitmesuguseid rahvamajanduslikult vajalikke geoloogilisi uurimistöid ning teenindaks kohapealseid ettevõtteid ja asutusi. Keskuse juurde oleks otstarbekas luua geoloogiline fond, kuhu tuleb koondada vabariigi geoloogia-alased materjalid, et need oleksid kergesti kättesaadavad kohalike rakendusgeoloogiliste ja teaduslike ülesannete lahendamisel.

Arstiteaduskonna kateedrite koosolekute sõnavõtjad tõid esile vajaduse lihtsustada haiglate varustamise korda kohalike toodetega.

Tarvis on rajada tihedamad sidemed ka TRÜ Arstiteaduskonna ja kliinilise baasi vahel. Praegu toimub tervishoiualane töö ja kaadri kasvatamine erinevates süsteemides. Juhtimise koordineerimine parandaks nii õppetöö kui ka ravi olukorda.

Ajaloo-Keeleteaduskonna kateedrite ühine koosolek juhtis tähelepanu sellele, et seoses varasema tendentsiga koondada kõrgemaid õppeasutusi ja teaduslikke uurimisasutusi pealinnadesse on viidud Tartust ära ka Keele ja Kirjanduse Instituut suurte, aastakümnete jooksul loodud murdekogudega. On kavatsusel Tartust ära viia ka Fr. R. Kreutzwaldi nimeline Kirjandusmuuseum. Seesugune talitusviis ei ole aga otstarbekas, meie kultuuri ja teaduse arendamise seisukohalt. Need asutused oleksid tähtsaks uurimis- ja tootmisbaasiks ülikoolile. Töö huvides on vajalik Keele ja Kirjanduse Instituudi tagasitoomine Tartusse.

Ühtlasi pidas koosolek vajalikuks, et leitaks ulatuslikumalt teid teaduslike tööde kirjastamiseks ja et selleks loodaks iseseisev kirjastus.

Ettepanekud tehti ja tehakse palju. Kõigil nendel on ühine eesmärk — leida uusi ja paremaid võimalusi meie kodumaa majanduse ja kultuuri arendamiseks, rahva heaolu tõstmiseks.

S. VISSAK

22. APRILLIL — PIDULIK AKTUS

Lenini päevi tähistatakse Tartu Riiklikus Ülikoolis piduliku aktusega aulas 22. aprillil algusega kell 18.

Sissejuhatava sõnavõtuga esineb NLKP ajaloo kateedri juhataja dotsent V. Reiman. Oma mälestustest, kohtumistest Vladimir Iljitš Leniniga jutustab dotsent A. Lombak.

Pidulik aktus lõpeb TRÜ sümfooniaorkestri kontserdiga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUS

sm. J. Piiperile Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse andmisest

Teenete eest bioloogiateaduste arendamisel, kauaaegse pedagoogilise tegevuse ja teadusliku kaadri ettevalmistamise eest ning seoses 75. sünnipäevaga anda Tartu Riikliku Ülikooli zooloogiakateedri professorile bioloogiateaduste doktorile Johannes Jaani p. Piiperile Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRÜNDEL

Tallinn, 13. aprillil 1957

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUSEST

kollektiivide autasustamisest Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega

Seoses eesti kunsti ja kirjanduse dekaadi eduka läbiviimisega Moskvas ning teenete eest eesti rahvakunsti arendamisel autasustada Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga järgmisi kollektiive:

Tartu Riikliku Ülikooli rahvakunstiansambli rahvatantsurühma.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. JAKOBSON
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. KRÜNDEL

Tallinn, 13. aprillil 1957

LENINI PÄEVADEKS

Ma nägin seltsimees Leninit

«See oli 1917. aasta varakevadel. Olin tol korral tsaari-sõjaväes. Kuuldused sellest, et Lenin saabub maapaost tagasi Viiburi kaudu, levisid kui kulutuli. Kauplused osteti lilledest tühjaks. Ka meile, roodu, jõudis teade, kunas ja mis rongiga Lenin sõidab. Juba kaua enne, nii tund aega kindlasti, hakkas rahvas vaksali kanti koonduma. Igaüks tahtis lähemale saada. Inimesi oli ikka tõesti palju. Lipumees oli kõige ees.

Kui rong vilistas ja paistma hakkas, kostsid igalt poolt tervitushüüded ja mitmekordne hurraa.

Rong peatus ja vaguni uksele ilmus mees karakullmütsis, sõbralik naeratus näol. Tervitas siis kõiki, rääkis sellest, mis möödas ja mis ees, ja nii lihtsalt, et isegi kõige «tumedam» pidi selge pildi saama. Kahjuks oli see koos viibimise hetk väga üürike — 10 minuti pärast anti ärasõiduks signaal ja sõbralik, lihtne inimene, nagu teda ikka nimetatakse, kadus vagunisse, kus ta jätkas oma reisi Petrogradi poole.

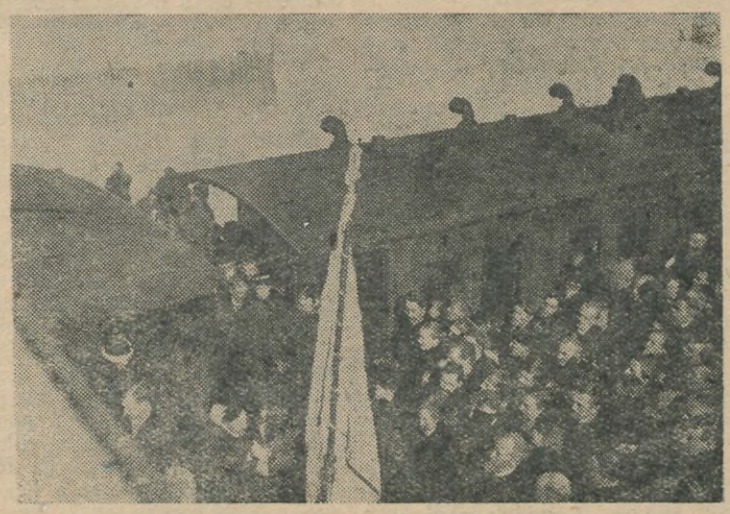

V. I. Lenin Viiburi vaksalis.

Nagu teada, sõjaväes käib ikka kõik kella ja korra järgi, ja sellepärast mina isiklikult päris lähedale ei pääsenudki, aga oma silmaga sain seda maailmakuulsat meest siiski näha ja kuulsin teda ka. See asi on mulle hästi meelde jäänud tänapäevani, kuigi sellest on nüüd möödas üle 40 aasta.»

Nii jutustab meile TRÜ õppetöökoja hallipäine töötaja sm. Tani.

KATKEND V. MAJAKOVSKI POEEMIST

Vladimir Iljitš Lenin

Nägi korraga
ta kogu suurt
maailma,
aja katte taha
küündis tema pilk.
Nagu Teie,
mina —
on ka tema.
Ainult
silmanurka
kurde teind
talle mõtted,
mured
on ehk enam
ja on huuled
pilkavamad,
rangemad kui meil.
Ei triumfaatorliku kaarikuga
taeva tahtel
alla ajamas sind,
peos satraabisau.
Oli seltsimehe vastu
inimlikult lahke,
oli vaenlastele
karmim ta
kui raud.

Võitluses marksismi-leninismi ideede eest

Mis kuld, ei karda tuld ega vao vaske! Marksismi-leninismi ideede ja nende kandjate hävitamine oli kodanliku Eesti valitseva kliki ja selle võimuaparaadi üheks peamiseks ülesandeks. Nagu näitab kodanliku riigi lühike ajalugu, oli selle ülesande püstitamine lootusetu ja rumal.

Astusin Tartu ülikooli 1925. a., kui kodanlus oli verre uputanud 1924. a. 1. detsembri ülestõusu. Sama aasta aprillis rüüstati üle 300 töölisorganisatsiooni. Augustis peeti Tartus «77 protsess» ja mõrvati kommunist Hans Heidemann, määrati eluaegne sunnitöö reale kommunistidele-üliõpilastele. Säärases terrori õhkkonnas valmistati ette II riigikogu valimisi. Ka Tartus organiseeriti siis Töörahva Ühise Väerinde kandidaatide nimekirja. Sellega seoses toimusid mõned nõupidamised ka meie üliõpilaskorteris. Kaitsepolitsei oli töölisesindajate sekka soetanud provokaator Mühlbergi. Selle reetmisel tuhnisid nuhid ühel ööl läbi ka meie toa ja vintsutasid meid mõned päevad. Nimekirjad tühistati, meid lasti süütõendite puudusel tulema.

Järgnevatel aastatel tutvusin rea marksistlikult meelestatud isikutega nii ülikoolis kui ka töölisorganisatsioonides ja teistes koondistes. Nii töötas Tartus vabamõtlejate ühing «Humanitas», mis oli organiseeritud dr. A. Audova poolt ja kuhu kuulusid ka mõned ülikooli õppejõud, nagu prof. Sarv, dr. Humal jt. Noorsoo Karskusliidus tegelesid sm-d Illisson, A. Uibo, Töölisteatris sm-d Ird, Kalvo, ametiühingutes sm-d Jalakas, Irss, Kosenkranius. Ülikoolis töötas «Akadeemiline Sotsiaalpoliitiline Klubi» pärastise EKP Tartu sekretäri sm. Ilmar Kruusi juhtimisel.

Kõigis neis sai levitada marksismi-leninismi ideid legaalselt ainult säärastes vormides, millest politsei ei saanud otseselt kinni haarata. Ainus asutus, mille koosolekutel nuhid ja politseinikud ei istunud, oli akadeemiline klubi. Mäletan ühte koosolekut, kus pidasin ettekannet evolutsioonist. Näidete kõrval loodusest sai toodud näiteid ka ühiskondlike formatsioonide arengust ja kõneldud kolhoosidest kui põllumajanduse arengu uuest teest. Tekkis tõsine vaidlus ja mõned külalised lahkusid.

Rahvaülikooli loengutes käsitles sm. Hion «peegeldusteooria» nime all dialektilist materialismi ka ülikooli auditooriumis. «Humanitas'es» käsitleti tunnetusteooriat, sõja ja rahu küsimusi. Sm. Kass pidas rea loenguid isegi NLKP ajaloost Aisopose keeles. Mäletan loengut mõtlemisest, mille pidasin Tähe tänavas ametiühingute ruumis. Kõnelesin loomalise mõtlemise elementidest ja tõin näiteid hea ning halva kategooria tunnetamisest. Esimeses reas istuv politseinik noogutas targa näoga kaasa. Kuulajaskond jälgis seda lõbusalt, kuni saali taganurgast keegi hõikas: «Mida sa noogutad, räägitakse ju sinutaoliste loogikast». Politseinik kargas püsti, lõpetas koosoleku ja järgmisel päeval pidin kaitsepolitseis aru andma. Miks kõnelen nimelt töölistele jne.

Selget juttu sai aetud marksismi-leninismi põrandaalustes õpperingides, mis töötasid mõnede õppejõudude, kirjanike ja ka tööliste korterites. Seal käsitletud teemadest on meeles sotsialistliku revolutsiooni, dialektilise materialismi, partei ajaloo jm. küsimused.

1935. a. seoses Pätsi kliki pöördega suleti kõik Tartu töölisorganisatsioonid, see raskendas legaalset tegevust. Samal ajal aga intensiivistus põrandaalune töö seoses poliitvangide vabanemisega, kellest Tartus tegeliku juhina töötas sm. P. Keerdo. Ülikoolis õppisid ka sm-d A. Veimer, E. Lepik ja O. Sepre. Tihedam kontakt oli tol ajal just kirjanike ja kunstnike ringkondadega. Avalikke koosolekuid võis korraldada ainult politseiprefekti kirjaliku loaga ja koosolekul viibiv politseinik võis need oma suva kohaselt igal ajal lõpetada. Mäletan ühte koosolekut «Humanitas'es», kus politseinikuga tekkis vaidlus, kas Eestist võib rääkida või mitte. Politseinik keelas selle ära, väites, et tema ei tea, mida võib Eestist kõnelda ja seepärast ärge parem rääkige üldse. Teema oli fašismivastane.

Seoses Nõukogude Liidu baaside asutamisega Eestis korraldas tolleaegne rahvaerakond «Vanemuises» «leinakoosoleku». Seal võttis sõna ka sm. Hion ja väitis, et töötaval rahval ja intelligentsil on see sõnum rõõmu-, mitte leinasõnumiks. Vaevalt sai ta tervitada Nõukogude Liidu rahupoliitikat, mis võeti vastu tormilise aplausiga, kui prefekt võttis talt sõna ära ja laskis kordnikel ta kõnetoolist ära tirida. Koosolekul pääses lahti torm ja prefekt lõpetas koosoleku. Sm. Hion saadeti välja Paidesse. Veidi hiljem saadeti sm. Illisson Võrru. Kaitsepolitsei «töötas» kõigest väest ja enamikele poliitiliselt kahtlastele pandi järele agendid — «sabad».

1940. a. jaanuaris ilmus «Kommunist nr. 1». Selle levitamiseks oli määratud kindel päev ja kindel kellaaeg. Tulin just kunstnik Liimandi poolt, kellele olin viinud ühe eksemplari, kui õueväravas põrkasin kokku mind jälitava nuhiga. See kohkus ära ja taganes hoovi, mina kaotasin jäljed. Järgmisel päeval andis sm. Keerdo «aru» kaitsepolitseis, kus temale ka lendleht nina alla pisteti. Keerdo luges selle läbi, tänas huvitava lektüüri eest ja teatas, et temal midagi lisada pole.

Juunis olin Narva-Jõesuus õpetajate suvekursustel, kui tuli teade Punaarmee täiendavate kontingentide saabumisest Eestisse. Sõitsin kohe Tartusse ja 21. juunil marssisime juba tööliste rongkäiguga Tähe tänavalt alla linna, pidasime miitinguid Raekoja väljakul ning Tähtvere pargis, vabastasime vanglast poliitvangid ning andsime välja esimese revolutsioonilise «Postimehe». Senine töö oli kandnud vilja, rahvas oli meiega. Algas Nõukogude Eesti ülesehitamine.

H. HABERMAN,
ENSV TA akadeemik

ALGAB NÕUKOGUDE KUNSTILISTE FILMIDE FESTIVAL

Seltsimehed!

ELKNÜ TRÜ Komitee ja ametiühingukomitee organiseerivad 30-ndail aastail välja lastud nõukogude kunstiliste filmide festivali.

Filme hakatakse demonstreerima kolmapäeviti algusega kell 20 Tähe tn. klubi ruumes. 24. aprillil linastub film «Baltikumi saadik».

Piletid on müügil ELKNÜ TRÜ Komitees ja Tähe tn. klubis.

TRÜ ametiühingukomitee
ELKNÜ TRÜ Komitee

Kommunisti sõnavõtt

Vaatamata ülikoolis mõni aeg tagasi võetud suunale vähendada mitmesuguste koosolekute arvu pole see seni veel andnud mingisuguseid märkimisväärseid tulemusi. Endiselt on koosolekute arv ülikoolis ebanormaalselt suur. On nädalaid, kus õppejõududel langeb igale päevale koosolek ja mõnele isegi rohkem.

Kuid häda peitub mitte ainult koosolekute rohkuses, vaid ka nende liigses pikkuses, ebaoperatiivsuses, mõnikord ka pealiskaudsuses. On sagedased juhud, kus ülikooli partei-üldkoosolekud kestavad 5—6 tundi. Nende koosolekute venivuse üheks põhjuseks on muude põhjuste kõrval tihti ka kommunistide venitatud ja laialivalguvad sõnavõtud.

Meie partei üldkoosolekute päevakorras on tavaliselt ülikooli töös põhilist ja suunaandvat tähtsust omavad küsimused. Partei üldkoosolekud peavad andma meie tööle põhisuuna, näitama kätte teed esilekerkinud vigade kõrvaldamiseks. Võimalik on seda eesmärki saavutada vaid kommunistide printsipiaalsete ja asjalike sõnavõttude teel. Iga kommunisti kohustuseks on omalt poolt arutatavas küsimuses naidata meie töös asetleidnud puudused, nende põhjused ja abinõud nende kõrvaldamiseks.

Kui aga jälgida sõnavõtte parteikoosolekutel, siis on seal tihti selliseid, mis koosoleku asjalikkust ja küsimuse arutamise põhjalikkust vähendamata oleksid võinud ka ära jääda. Peaaegu tavaline on ka nähe, et sõnavõtjad ei mahutu koosoleku poolt neile antud aja raamidesse. Kas tõesti on sõnavõtjail vajadust rääkida nii pikalt? Et seda vajadust sageli pole, selle ilmseks kinnituseks on asjaolu, et koosolek ei taha aega juurde anda. Kui sõnavõtja tõesti räägib olulistest küsimustest, siis koosolek pikendab talle aega meelsasti. Siinkohal oleks huvitav võrdluseks märkida, et Rahvakomissaride Nõukogu istungitel andis V. I. Lenin omal ajal rahvakomissaridele ettekandeks aega 10 minutit, sõnavõtjatele aga kolm minutit.

Milles siis peituvad kommunistide sõnavõttude peamised puudused? Kõigepealt selles, et esinejad ei mõtle eelnevalt läbi oma sõnavõtte. Kui palju on meil kommuniste, kes juba partei üldkoosolekule tulles on eelnevalt oma seisukoha arutatavas küsimuses läbi mõelnud, vajalikud andmed ja faktid kogunud? Enamasti tehakse seda ikka koosoleku käigus. Selle tulemusel jäävad aga paljud sõnavõtud pinnapealseks, mõnikord saalis viibijatele isegi arusaamatuks. Et lühikese aja jooksul esineda hea ja sisuka sõnavõtuga, selleks on tarvis harilikult see eelnevalt hoolikalt läbi kaaluda.

Kommunist ei pea sõna võtma mitte sõnavõtu pärast, vaid selleks, et sellest oleks tõesti kasu. Meie parteikoosolekutel ei pea aga sõnavõtjad sellest alati kinni. Nii näiteks on nagu printsiibiks kujunenud, et iga kommunist esineb sõnavõtuga tingimata siis, kui teda mainiti ettekandes. Kõige vähem kasutoovad on sellised sõnavõtud juhtudel, kui ettekandes tehtud kriitilised märkused osutuvad õigeteks. Esineb ka juhtumeid, kus pikalt ja laialt vaieldakse printsipiaalset tähtsust mitteomava küsimuse ümber vaid eesmärgiga jääda vaidluses peale. Kommunist peab oma sõnavõtus aga olema printsipiaalne, peab kõrvale jätma kõik isiklikud kaalutlused ja juhinduma ainult eesmärgist — aidata kaasa töö edasisele parandamisele.

Sagedasti algavad sõnavõtud pikkade sissejuhatustega, milles räägitakse arutatava küsimuse tähtsusest, korratakse ettekandja poolt esiletoodud asjaolusid ja raisatakse sellele sageli pool või isegi rohkem sõnavõtu ajast. Siin on meil mõningal määral veel tegemist isikukultuse ajajärgu jäänustega, mil sõnavõtus tingimata pidi olema teatud «kiitev osa». Pikkade sissejuhatuste tõttu ei jõuta käsitleda peamist küsimust. Kommunisti sõnavõttu peab iseloomustama «tabamine naelapea pihta». Asja olulise tuuma väljatoomine on heas sõnavõtus kõige tähtsam.

Kõige olulisemaks puuduseks paljude esinejate sõnavõtus on see, et neis armastatakse kritiseerida, rääkida vigadest ja puudustest, sageli sellistest, mis on kõigile teada. Pärast põhjalikku olukorra analüüsi oodatakse vastust küsimusele, mida teha nende vigade kõrvaldamiseks? Enamuses sõnavõttudes vastatakse sellele ettepanekuga «olukorda tuleb parandada», «vead tuleb likvideerida». Seda teab meist igaüks. Kuid kuidas? Mida teha konkreetselt? Need on küsimused, millele iga sõnavõtja peaks mõtlema ennekõike.

Iga kommunist peaks seadma oma eesmärgiks koosolekule konkreetsete ettepanekute tegemise. Ainult asjalik arutlus ja läbimõeldud ettepanekud on need, mis meid viivad edasi.

Soovida jätab nii mõnigi kord ka esinejate stiil ja tehnika. Sageli pole saali tagumistes ridades esinejat kuulda või siis räägitakse nii segaselt, et on raske aru saada. Kui arvestada veel asjaolu, et sõnavõtud tõlgitakse, on vajalik, et esinejad räägiksid eriti selgelt, arusaadavalt ja paraja kiirusega. Ei ole kahtlust, et kui kommunistid eeltoodut arvestavad, aitavad nad tõhusalt kaasa meie koosolekute asjalikumaks muutmisel.

V. KELDER,
Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

Esimesi muljeid konverentsikülalistelt

Часто, глядя на карту Союза Советских Социалистических Республик, на которой сотнями кружков обозначены наши города, думаешь: интересно, как выглядит этот город, что там за люди. В этом городе знаменитый театр, а в этом много памятников старины, в третьем — родился выдающийся деятель нашего государства, четвёртый славится своими заводами...

И вот взгляд останавливается на Эстонской ССР. Таллин — столица, ниже на реке, извивающейся на карте тонкой голубой линией, расположен Тарту. И это слово сразу же ассоциируется с другим — Тартуский государственный университет — гордость эстонского народа, один из старейших очагов просвещения в Европе...

Мы в Тарту. В комитете комсомола ТГУ нас встретил т. Куули. Ознакомившись с работой комитета, мы вместе с т. Веттнер осмотрели город. Это было очень интересно.

Ведь у нас, в России, дома в готическом стиле — редкость. И город удивил своей своеобразной красотой. Особенно большое впечатление произвел на нас общий вид города с Домберга. Постоянно щелкали затворы фотоаппаратов. Мы совсем забыли, что фотопленка имеет 36 кадров; вспомнили об этом, когда один из фотоаппаратов оказался пустым. Это нас немного отрезвило и мы попытались экономить.

Но удержаться было очень трудно. Посудите сами — как не заснять развалины кафедрального собора 14 века? А памятники Ф. Р. Крейцвальду, Барклаю де Толли, Пирогову, крытый рынок? Мы хотим увезти с собой вместе с воспоминаниями об этом замечательном городе и фотографии.

После обеда мы имели возможность совершить прогулку вдоль реки. И здесь мы увидели то же своеобразие; все красиво в своей простоте. Как, видимо, хорошо здесь летом, особенно на Октообрипуйестеэ.

И еще нам понравились тартуские кафе: уютные, с большим ассортиментом блюд — приятно посидеть, выпить стакан кофе. Московские кафе не такие: блеск, хрусталь, пальмы, ковры — это одна сторона, другая... впрочем, цены наводят нас на грустные мысли.

Что можно сказать о жителях города? Они своеобразны и красивы, как их город.

Приём, который нам был оказан общественностью университета, был ярок и радушен. Поэтому мы хотим просто сказать:

«Спасибо, дорогие товарищи! Suur tänu sooja vastuvõtu eest!»

Студенты МГУ
Е. КУЛАКОВ
Е. БОБКОВ

TÄNA

on ÜTÜ XI teadusliku konverentsi viimane päev. On lõppemas üliõpilaste iseseisva töö tulemuste ilmekas demonstratsioon.

Konverents lõpetatakse kell 19 algava plenaaristungiga TRÜ aulas. Võtkem sellest kõik osa!

Nii töötasid nädalaid oma konverentsitöö kallal raviosakonna III k. üliõpilased L. Allikmets ja E. Kross.

Eesti filoloogia osakonna V k. üliõpilane H.-M. Aaremäe konverentsitööks kirjandusega tutvumas.

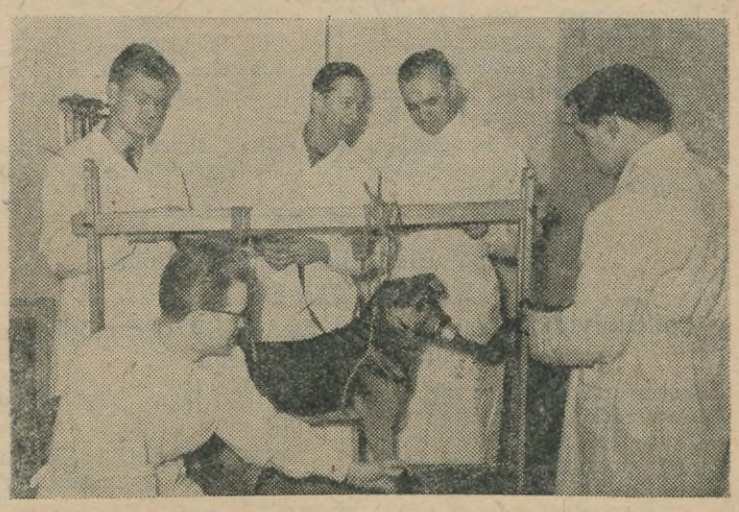

Raviosakonna II kursuse üliõpilastel A. Nasaril, H. Rannel, A. Saksal, R. Truvel ja J. Usk'il valmis töö kollektiivselt.

Probleeme seoses ajaloolaste ettevalmistamisega

Hiljuti toimus ajaloo-osakonna IV kursuse komsomoliorganisatsiooni lahtine koosolek, millest võtsid osa ka teiste kursuste üliõpilased ja ajalookateedrite õppejõud. Koosoleku teema «Ajaloolase ettevalmistamisest» kerkis üliõpilastel üles põhiliselt seoses pedagoogilise praktikaga, kus neil esmakordselt tuli praktiliselt kasutada ülikoolis omandatud teadmisi ajaloo õpetamiseks, kusjuures selgus terve hulk suuremaid ja vähemaid lünki teadmistes. Koosolek kujunes huvitavaks ja esimeseks sellelaadseks katseks selgitada üliõpilaste ja õppejõudude vahelises arutelus ajaloolaste ettevalmistuses ilmnenud puudusi ja nende põhjusi.

Üliõpilased võtsid aktiivselt sõna, tõstes kiitvalt esile rea õppejõudude loenguid (dots. Madisson, dots. Konks, vanemõpetaja Eringson), mis kõrgel teaduslik-teoreetilisel tasemel süsteemikindlas esituses pakuvad rikkalikult materjali.

Hea hinnang anti ka IV kursusega töötavate ühiskonnateaduste õppejõudude (vanemõpetajad Türk, Oja) loengutele ja seminaridele, mis abistavad üliõpilasi kaasaja aktuaalsete probleemide lahtimõtestamisel ja mõistmisel.

Esitati ka terve rida pretensioone mitmete loengukursuste ja eriseminaride suhtes, peamiselt nende huvitavuse seisukohalt, ja toodi näiteid parallelismi kohta üksikute kursuste osas.

Üliõpilased soovisid eriti eesti ajaloo üldkursuse laiendamist ja täiendamist praktikumidega, kuna praegu eriti kursuse viimase osa kohta (alates aastast 1920) polnud ühtki praktikumi. Puudulikud teadmised eesti ajaloos andsid end tunda pedagoogilise praktika ajal.

Üldise ajaloo kursuses sooviti ka kultuuriküsimuste käsitlemist, kuna praegu üliõpilased ei saa selles osas kõige elementaarsemaidki teadmisi, seda enam, et ei loeta ka üldkirjanduse ajalugu. Peeti vajalikuks erikursuste (kunstiajalugu, eesti etnograafia) arvu suurendamist ja võõrkeelte õpetamise ulatuse laiendamist.

Õppejõud tõstsid oma sõnavõttudes esile üliõpilaste huvi märgatavat kasvu praktilise töö küsimuste vastu, mis on kõigiti tervitatav. NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja prof. Moosberg, samuti ka üldise ajaloo kateedri juhataja sm. Roots informeerisid üliõpilasi reast ümberkorraldustest õppetöö protsessis, mis jätavad üliõpilastele rohkem vaba aega iseseisvaks tööks.

Koosolek andis kahtlemata väärtuslikke näpunäiteid õppejõududele, kuid üliõpilastele endile oli arutelust sellisel kujul vähe kasu. Et komsomoliorganisatsioon ei pöördunud koosoleku ettevalmistamisel ei õppejõudude ega parteiorganisatsiooni poole, siis andis tunda probleemide ühekülgne asetus: ajaloolaste ettevalmistamisega seotud puuduste kõrvaldamine asetati sõltuvusse ainult õppejõudude töö parandamisest. Üliõpilaste poolt jäeti kõrvale küsimus, kuidas parandada nende iseseisva töö organiseerimist õppeprotsessis. Sellelt seisukohalt loenguid ja eriseminare ei analüüsitud. Targu vaikiti ka töödistsipliini küsimustest, kuigi üheks võõrkeelte nõrga tundmise põhjuseks on asjaolu, et esimestel kursustel ei võeta võõrkeelte õppimist tõsiselt ja puudutakse massiliselt tundidest. Kuigi fakultatiivseid kursusi loetakse võrdlemisi rohkesti, käiakse neid vähe kuulamas. Et iseseisva loova töö küsimus üliõpilasi veel kuigi tõsiselt ei eruta, näitas kas või selline fakt, et koosolekul idealiseeriti sellist «iseseisva» töö meetodit, kus õppejõud eriseminari tööks kätte näitab kõik teosed ja nendes vajalikud leheküljed, peatükid ja isegi mõtted.

Et edaspidine õppetöö korraldus ülikoolis kannab raskuspunkti üle üliõpilaste iseseivale tööle ja näeb ette loengukoormuse pideva vähendamise, siis tuleks edaspidistel sellelaadsetel koosolekutel üliõpilastel maksimaalselt ära kasutada õppejõudude kaasabi ka iseseisva tööga seotud küsimuste lahendamisel.

M. LÕHMUS,
ajaloo-osakonna parteiorganisatsiooni sekretär

2 Tartu Rüklik Ülikool

In the English Study-Circle

Möödunud nädalal viis võõrkeelte osakonna I kursuse üliõpilaste inglise keele ring läbi oma järjekordse avaliku õhtu. Seekord oli kavas populaarsemate inglise laulude tutvustamine laiemale kuulajaskonnale. Laule esitasid inglise keele eriharu üliõpilaste naisansambel ja solistid A. Koppelman, H. Matveus, G. Grünberg ja O. Haas. Eriti soojalt võtsid kuulajad vastu naisansambli esituses «After the Ball» ja solist A. Koppelmani esituses inglise ühe kaunima meloodia «Londonderry Air». Iga laulu juurde lisas selgitavaid ingliskeelseid märkusi õpperingi juhendaja sm. A. Hone.

Inglise keele ring on käesoleval semestril läbi viinud terve rea üritusi, millest suuremaid oli märtsis Ameerika suure poeedi H. W. Longfellow mälestusõhtu. Koos eesti filoloogia I kursuse üliõpilastega esitati tuntumaid luuletusi ja katkendeid poeemist «The Song of Hiawatha» eesti ja inglise keeles ning kuulati ära üliõpilaste E. Rebase ja T. Viitso ettekanded poeedi elust ja loomingust.

Edaspidistes plaanides on tutvustada õpperingis inglise draamakirjanikku B. Shaw'd, milleks õpitakse üht tema lühinäidendit, ja samuti osa võtta korraldatavast võõrkeelte õhtust.

T. NUUT,
võõrkeelte osakonna I kursuse üliõpilane

Loodi pedagoogikaring

Möödunud nädalal toimus TRÜ pedagoogikakateedris üliõpilaste pedagoogikaringi asutamiskoosolek, kuhu oli kogunenud 27 inimest — üliõpilasi, õppejõude ja mõned Tartu koolide õpetajad.

Pedagoogikakateedri juhataja dots. Elango tutvustas ringi liikmeid pedagoogikaringi tulevase töö põhimõtete ja perspektiividega. Sm. Liimetsa ettepanekud võtta ringi uurimistöö temaatikasse õpilaste õppeedukuse ja distsipliini küsimused leidsid toetamist, kusjuures koosolijad omalt poolt soovitasid läbi töötada ka kooli aineringide töö metoodika.

Koosoleku lõpuks lahendati ühiselt pedagoogilisi mõistatusi.

K. INDRE

Kes pääseb festivalile?
Kas ka mina?

Need on küsimused, mis huvitavad kindlasti iga meie üliõpilast. Festival Moskvas 28. juulist 11. augustini on sündmus, millest tahaks osa võtta igaüks. Kaks nädalat huvitavaid elamusi, kohtumisi kogu maailma noortega — selliseid võimalusi ei avane tihti.

Ainult komsomoliorganisatsioonide ettepanekul

pääseb festivalile — sellise korra kehtestas ELKNÜ Keskkomitee. Sõidavad ka parimad üliõpilased, õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlased. Sõidavad parimad komsomolitöötajad ja aktivistid, tõelised noorsoo-organisaatorid.

Lõplikult lahendab festivalile sõitjate küsimuse komsomoli linnakomitee algorganisatsioonide ettepanekul.

Kes sõidavad ülikoolist?

Selle küsimusega pöördus meie toimetus ELKNÜ Keskkomitee esimese sekretäri V. Väljase poole. Toome ära sm. Väljase vastuse.

ENSV delegatsiooni koosseisus sõidavad Moskvasse 220 noort. Delegatsiooni põhiosa moodustab kunstiline ja sportlik grupp. Juhtgrupi suurus on 20—30 inimest. Personaalselt on delegatsioon veel koostamata. Isetegevuslased ja sportlased valitakse delegatsiooni koosseisu nende kunstilist taset ja sportlikke tagajärgi arvestades. Seega sõltub eelkõige ülikooli noortest endist, kas nad saavad delegatsiooni koosseisu või ei.

Reaalsed väljavaated Mosvasse pääsemiseks on Tartu Üliõpilasmeeskooril 60-liikmelises koosseisus. Moskva komisjoni ees esines koor küll alla oma võimeid ja vähendas oma šansse. Küsimuse otsustab nende võistlus Tallinna Polütehnilise Instituudi meeskooriga ja tõenäoline esinemine üleliidulisel konkursil.

Väljaspool delegatsiooni koosseisu sõidavad festivalile **150 rahvatantsijat,** et Lenini-nimelisel staadionil osa võtta tantsusüidist «Rahvaste lillekimp». Ka ülikooli rahvatantsijail on lootusi pääseda selle grupi koosseisu. Ühtlasi võtaksid nad osa ka festivali kunstilisest konkursist. Neil päevil Tallinnas toimuv kontrollesinemine otsustab asja lõplikult.

Vabariigile on eraldatud **700 festivalituusikut.** Nende jaotamise küsimus on otsustamata. Tartu saab neist maksimaalselt sada, tõenäoliselt natuke vähem. Tuusikutega sõidab festivalile ülikooli parim komsomoligrupp. Võimalik, et ülikool saab ka teiste tublimate noorte jaoks mõned tuusikud.

Ülikoolist võib rida noori festivalile pääseda ka **tõlkidena.** Vastavalt saadud andmeile tegi ELKNÜ Keskkomitee oma ettepanekud festivali orgkomiteele. Kui palju ja missuguseid tõlke Moskvas vajatakse, pole veel täpselt selgunud.

Festivaliloterii võitude hulgas on teatavasti samuti terve hulk tuusikuid festivalile. Seni on ülikoolis realiseeritud ligi 10 000 loteriipiletit. Piletite müük jätkub homseni. Ostetud ja veel ostetavate piletite hulgas on kindlasti selliseid, mis omanikule võidavad õiguse sõiduks Moskvasse.

Ajaleht „Festival"

tõi oma 8. numbri spordirubriigis ära järgmise teate:

Nõukogude sportlaste delegatsioon koosneb 360 noormehest ja neiust, kõigi Nõukogude Liidu vabariikide esindajaist. Nad võtavad võistlustest osa kõigil spordialadel, välja arvatud rugby. Kergejõustikuvõistlustel võistlevad Norilski metallurgiakombinaadi, Novosibirski elektrotehnilise tehase ja Tartu ülikooli sportlased.

Niisiis — võimalusi festivalile pääsemiseks on palju ja väga mitmesuguseid.

Jõudu ja edu!

Bibliograafide menetluspraktikalt

Käesoleva semestri algul viibis Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogunduse osakonna III kursus oma esimesel kuuenädalasel menetluspraktikal. Praktika toimus Tallinnas ja Tartus. Kui 11. veebruaril Tartu rühma inimesed juba tööle asusid, alustas teine rühm alles sõitu Tallinnasse. See, et meie praktikantidele Tallinnas lõpuks siiski peavari — ja veel mugavas TPI internaadis Lenini puiesteel — leiti, otsustas lõppkokkuvõttes kogu meie praktika toimumise. Leida kuuele inimesele Tallinnas elamisvõimalused (kuus muretsesid need ise!) — see käis ülikooli õppeosakonnale üle jõu. Tänu komsomolikomiteele ja sm. Kuuli isiklikule initsiatiivile lahendati see küsimus siiski.

Tallinnas toimus praktika Fr. R. Kreutzwaldi nimelises Eesti NSV Riiklikus Raamatukogus ja Maksim Gorki nimelises Tallinna Keskraamatukogus; Tartus olid praktika baasideks TRÜ Pearaamatukogu, Gogoli-nimeline Tartu Linna Keskraamatukogu ja TA Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu.

Igas raamatukogus räägiti meile algul üldiselt raamatukogu ja selle üksikute osakondade tööst. Seejärel toimus praktiline töö. Raamatukogude töötajad võtsid meid väga sõbralikult vastu.

Kõige enam meeldis kõigile töö abonemendis ja teatme-bibliograafiline töö kui kõige elavamad raamatukogus. Neil töölõikudel puututakse otseselt kokku lugejatega. Samuti sisaldavad nad endas loomingulisi elemente.

Kui algul oli raskusi fondist raamatute leidmisega, siis paari päevaga sai juba fondi põhiline jaotus selgeks ning laenutamine läks hoopis kiiremini. Hea oli leida lugejale vajalik raamat, eriti kui lugeja oli seda juba pikemat aega soovinud saada. Huvitav oli raamatunäituste ja väljapanekute korraldamine, samuti mitmesuguste temaatiliste soovituskartoteekide koostamine. «Tallinlastele» jääb kauaks meelde nende esimese bibliograafilise ülevaate koostamine ja ettekandmine Tallinna Keskraamatukogus.

Praktika tõstis järjekordselt üles küsimuse mitmetest tõsistest puudustest meie õppeprogrammides. Peamine neist — võõrkeelte vähene oskus — andis end igal sammul valusalt tunda. Praegu õpetatakse meile obligatoorselt ainult ühte võõrkeelt. Tingimata oleks vajalik aga vähemalt 3 — inglise, saksa ja prantsuse — keele oskus. Eriti tundis seda omal nahal üks praktikantidest, kes töötas Tallinna Keskraamatukogus võõrkeelse kirjanduse laenutamise grupis. Kõigil praktikantidel tuli raamatunäitusi korraldada. Kõik tehti korda, kuid näitust kunstiliselt kujundada, isegi plakatkirjas näituse pealkirja kirjutada — seda oskasid meist vaid kaks, kes on plakatkirja varem õppinud. Raamatukogu töötajatele on mõõdapääsematult vajalik ka masinakirja oskus. Kõigi nende ainete ja oskuste õpetamiseks peaks leidma võimalusi.

Toredad praktikapäevad möödusid kiires töös peaaegu märkamatult. Õppisime juurde väga palju uut ja huvitavat. Loengutel saadud teoreetilised teadmised said elavateks ja lähedasteks tõdedeks. Ja kataloogiminegi, mis seni tundus nii igavana ja keerulisena, sai omamoodi huvitavaks ning selgemaks kui seni. Suurt tänu võlgneme me selle eest kõigile meie praktika juhendajatele.

Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogunduse osakonna III kursus

ESIMESED SAMMUD ŠEFLUSTÖÖS

See oli käesoleva semestri algul, kui meie osakonna ette kerkis küsimus šeflusaluse käitise valikust. Otsustasime selleks valida trükikäitise «Tartu Kommunist». Nüüd aga kerkis üles teine ja veidi raskem küsimus — kuidas ja millest alustada. Pärast jutuajamist «Tartu Kommunisti» komsomolikomitee sekretäri sm. Mullaga selgus, et trükikäitise noored oleksid šeflustööst vägagi huvitatud. Pidades nõu oma osakonna komsomoliaktiiviga otsustasime esimese tutvuse soetamiseks meie kommunistlike noortega kutsuda sm. Mulla oma juurde osakonna komsomoli üldkoosolekule. Et koosoleku põhiküsimuseks oli semestri tööplaani koostamine, siis kooskõlastasime oma tulevase tööplaani šeflustöö osas otsekohe samal koosolekul ka sm. Mullaga.

Tööplaani koostasime alguses tagasihoidliku, et pärast ei tuleks vabandada mõne punkti täitmata jätmise pärast. Põhilisteks üritusteks olid tööplaanis (kronoloogilises järjekorras): ekskursioonid trükikäitisse, lauatennisevõistlused trükikäitise võistkonnaga, võrkpallivõistlused kevadel, ühine maikarneval.

Selle kõrval selgitasime, missuguseid raskusi on trükikäitise noortel töölisnoorte koolis, samuti kas on ülikooli astuda soovijaid. Selgus, et raskusi on eriti matemaatilistes ainetes. Matemaatikaosakonna büroo abiga tehti ühele matemaatikaosakonna kommunistlikule noorele ülesandeks noori neis ainetes järele aidata.

Tutvumiseks trükikäitise tööprotsessi ja muidugi ka seal töötavate inimestega korraldas geoloogiaosakonna III kursus ekskursiooni trükikäitisse. Paar nädalat tagasi sai teoks kavatsus viia läbi lauatennise sõprusvõistlused, mis lõppesid meie meeskonna võiduga 10:6.

Ühiseks ürituseks, kust meie osakonna üliõpilased võtsid osa küll ainult külalistena, oli rahvusvahelise naistepäeva tähistamine.

Praegu on käimas ettevalmistused ühiseks maikarnevaliks, mille vastu tuntakse võrdlemisi suurt huvi mõlemalt poolt. See oleks ka esimeseks massilisemaks kokkupuuteks mõlemalt poolt.

Selline on lühike ülevaade plaanitsetud üritustest. Üheks raskuseks suuremate ühiste ürituste läbiviimisel on aga mõlemapoolne ruumidepuudus. Selle all kannatavad praegu kavatsetud sõprusvõistlused võrkpallis. Aga loodame, et kevad sellest kitsaskohast meid varsti üle aitab.

E. ERISALU,
ELKNÜ geoloogiaosakonna büroo sekretär

5

Mind veetleb talve harras rahu.
Ja mõnel õhtul sellisel
ma kuulen keset lumekahu,
kuis valge vaikus heliseb.
Kui kased kikitavad kõrvu,
ma hinges tunnen rahutust
ja noore vere vahutust,
täis aimamisi karmilt — õrnu.
Ka putukate suminat
veel meeldib mulle kuulatada,
kui tuul toob piki metsarada
maikellukeste kuminat.

7

Arm tuli. Veel ei teadnud loota,
et mind nii järsku vallutab.
Ta siis, kui kõige vähem ootad,
su mõtted ongi allutand.
Mul varem huulil mure käis
ja tundus lihtsalt naeruväärne,
et kevadeti kalda-äärne
park oli paarikesi täis.
Noormehe seltsis — mõtlesin —
kuud imetlma eal ei kähe.
Kuid vaata: sügis hakkas pähe
ja uimastas kui vahuviin.

Kaheksateistkümmend SÜGIST

LEHTE HAINSALU

Kuid sügist kõige rohkem vajan,
ma talle andun jäägitult.
Mus leiab ikka vastukaja
kõik, mis on temast räägitud.

Ja sügisel ma panin kirja
kord esimesed värsiread,
nüüd sügisese mõtte vilja
ma kõige värvikamaks pean.
Eks toome magus õitehang
mind rännakule kutsund varem,
kuid praegu tundub kõige parem
vaid nukravõitu lehelang.
Nüüd tihti rahu otsin rajust,
kottpimedas oktoobriöös
ma mantlihõlmad lahti löön
ja hulgun sihitult ses sajus.
Tilkhaaval kaela nõrgub vesi,
käib laiast lombist läbi king . . .
Vihm näo ja mõtted puhtaks pesi
ning tusast lahti sai mu hing.

6

Päev uinub hallis sügissajus,
vihm aknaklaase loputab
ja niiske käega vana paju
taas vastu ruutu koputab.
On unne suikunud hotell —
jääb vaikseks kolmekordne maja.
Vaid kiireid samme väljas kajab
ja kõlab väsind uksekell.
Toaotsijaid ei ole vähe
ka selle märja ilmaga,
ja ainult ühe silmaga
töö kõrvalt vahel korda läheb
mõnd õppetükki uurida,
sest juba homme hommikul
on koolitüdrukuna mul
kaks klassitöökest puurida.

Ma olen siin küll lahkus ise
ja mitte väga saamatu,
kuid tingib iga puudus pisem
veel avaldusteraamatut.
Kord tuleb närviline tanta
ja üle õla viskab boa:
liig kõva mööbel on ta toas,
miks kohe paremat ei antal?
Ma iial sellega ei harju —
jootraha mõni sirutab.
Need rublad näkku virutaks
ja solvumisest kas või
karjuks . . .
See amet veel ei tüüta mind,
siin huvitavat rahvast leidub
ja tihti kehva mantli peidus
on sisemiselt rikas hing.

8

Mu tundel üll on jahe kest
ja tuum tal harva reedab ennast,
kuid siiski toda inimest
ma palju kallimaks pean vennast.
Meis mõlemates süütas lõkked
vist mingi vaimusarnasus.
On kirjutatud: rasked tõkked
sulgkergeks muudab armastus.
Võib-olla. Ainult seda tean,
et töö mul endist viisi laabub,
kui aga jälle sügis saabub,
siis karmiks vangivahiks pean
ma oma mõtetele saama:
nad muidu käivad omapead
ja sõidavad veel — kes neid teab! —
mu kauget noormeest tülitama.
Kesk sügist üksindust ei talu,
ma sõbra linnast välja viiks
ja heldinuna näitaks siis,
kuis jälle lehti puistab salu.

8

See sügis toob mind ülikooli.
On imepidulik mu meel,
sest saatus täitis suure soovi,
õnn pole selga pöörand veel.
Ja lugemiselauas saab
mu teiseks koduks töökas vaikus,
kus õhtupäikse valguslaiku
on peegeldamas aknaklaas.
Jah, öeldakse, et vastne tudeng
just endaimetlust on täis,
kuid ringi pea mul veel ei käi
ja laiskus pole põue pugend.
Kesk pakse köiteid tundun ma
nii väetikene enesele
ja vahel voodi minna saan,
kui juba idaveer on hele.

Mul tihti auditooriumis,
kui loengu lõppu hüüab kell
ja tõuseb elurõõmus sumin,
on süda valuliselt hell.
Siis seisan mõttes akna all
ja heidan pilgu üle Toome,
kus juba kolletavad toomed
ja lehti langeb sahinal.
Taas tuleb meelde mõni päev,
mis vaikselt kadus nagu vette,
mõnd sügist kutsun silme ette,
tookordseid rõõme jälle näen . . .
Oi saatus, sinu helde arm
mus elujõudu toita suutis.
Kuid hea, et vahel olid karm —
just see mind inimeseks muutis.
1957.

Suursündmus hiina keele õpperingis

Kauge külaline TRÜ rektori juures vastuvõtul.

Möödunud nädalal külastas Eesti NSV pealinna Tallinnat rühm Hiina Rahvavabariigi ajakirjanikke, kes viibivad külaskäigul Nõukogude Liidus NSV Liidu Välisministeeriumi ajakirjandusosakonna kutsel. Üks nimetatud delegatsiooni liikmeist, Hiina Rahvavabariigi keskajalehe «Žõnminžõpau» sotsialistliku leeri maade osakonna juhataja sm. Tšhõn Tshüanpi tegi 11. aprillil oma ajalehe ülesandel, kes on šeflusvahekorras TRÜ hiina keele õpperingiga, lühivisiidi Tartusse, et tutvuda isiklikult kohapeal hiina keele õppimise tegeliku olukorraga. Külaline võeti vastu TRÜ rektori sm. Klementi poolt. Viimane vastas reale küsimusile, mis puudutasid meie ülikooli elu ja mille suhtes külaline ilmutas siirast huvi. Seejärel toimus sealsamas sm. Tšhõn Tshüanpi kohtumine TRÜ hiina keele õpperingi liikmetega, kellega külaline vestles hiina keele õpinguisse puutuvatel teemadel. Innuka šefina ilmutas sm. Tšhõn Tshüanpi õpperinglaste töö suhtes sügavat huvi. Ta kriipsutas alla, et TRÜ-s hiina keele õppimise alal tehtav töö teenib suuri sihte, nimelt lähemale tuua teineteisele kaks ruumiliselt kaugel asuvat rahvast. «Hiina rahvas ja tema juht sm. Mao Tse-dung,» toonitas külaline, «ei tunne väljendeid nagu «suur ja väike rahvas». Eesti ja hiina rahval on teineteiselt nii mõndagi õppida. Seda tõestab kujukalt kas või seegi asjaolu, et mitmed hiina noortöölised täiendavad oma laialdasi teadmisi Eesti NSV käitistes.» Sm. Tšhõn Tsüanpi päris teateid õpperinglaste töös esinevate raskuste kohta ja soovis teada nende arvamust, kuidas muuta Hiina-poolset abi veelgi tõhusamaks. Ta märkis üles kõik õpperinglaste soovid ja ettepanekud ning lubas need kodumaale naasmisel otsekohe lahendada. Vestluse kestel tegi külaline tähelepanekuid õpperinglaste teadmiste kohta. Erilist esiletõstmist leidis üliõpilase Ants Tuulmetsa korrektne hääldamine. Sm. Tšhõn Tshüanpi jäi tehtud tööga väga rahule. Ta soovis õpperinglastele jõudu ja edu järgnevateks õpinguteks ning kinnitas kõikidele mälestuseks rinda rinnamärgid.

Lahkumisel kinkis TRÜ rektor sm. Klement külalisele raamatuid TRÜ ajaloo ning eesti kirjanduse küsimuste alalt.

P. NURMEKUND

Tartu Riiklik Ülikool 3

Vastuseid meie ringküsitlusele

Vastuseid meie ringküsitlusele on laekunud üsna palju ja rida neist on head ning tabavad. On aga väga kahju, et veel ühtki vastust pole tulnud Matemaatika-Loodusteaduskonnast, ka arstide häält on nõrgalt kuulda. Ootame ka teie vastuseid, öelge ka oma sõna!

Täna jätkame vastuste avaldamist.

EESTI FILOLOOGID JA AJALOOLASED

1. Kõige enam meeldivad mulle dotsent Alttoa väliskirjanduse loengud. Süüdi on selles mõlemad, nii aine ise kui ka lektor oma teadmiste sügavuse ja laiahaardelisuse ning vaimuka esitusviisiga.

2. Palju on ju ülikoolielus meeldejäävaid päevi. Raske on nende seast leida just see kõige meeldejäävam. Kui veidi sügavamalt mõtelda, kerkib teiste seast esile esimene loengupäev I kursuse sügisel. Selles polnud küll väliselt midagi pidulikku, seda enam erutavat tundsin seesmiselt: «Nüüd olen siis üliõpilane!» Tähendas see ju uue ajajärgu algust elus.

3. Populaarseimaks üliõpilaseks oma teaduskonnas pean Lehte Hainsalu. Keda tuntakse väljaspool ülikooli rohkem kui teda tema juba ilmunud luuletuste ja ilmuva luuletuskogu pärast?

4. Viimati loetud raamatuist valmistas elamuse O. Toominga «Luigelend» teemade aktuaalsuse ja tegelaste sisemaailma sügava kujutamisega.

5. Ühiskondlike organisatsioonide töö parandamiseks soovitaksin neil tulla üliõpilaste hulka ja kuulata «lihtsureliku» häält. Mitte nii, et tavaline üliõpilane peaks alati kuulama «tippude» häält.

6. Mulle meeldivad rasked eksamid. Kui seal «läbi põrud», saadakse sellest kaaslaste seas aru: «No-jah, see oli ju nii raske eksam.» Kui aga «läbi saad», oled igapidi kange mees.

7. Ülikoolielus on kõige pahandavamaks asjaks see kooruke, mille seest seda iva tuleb otsida. Jutt on üldisest distsipliinide arvust ja eriaineist.

*

1. Kõige enam meeldivad väliskirjanduse ja dialektilise materialismi loengud. Miks? Raske vastata. Vist sellepärast, et mõlema aine õppejõud sm. Alttoa ja sm. Makarov on oma aine head spetsialistid ja ühtlasi head lektorid.

2. Meeldejäävaid päevi on olnud mitmeid — häid ja halbu. Head — suviste ekspeditsioonide ja ekskursioonide päevad, kohtumine Leedu üliõpilastega, viimane maskiball. Halb päev oli see, kui sain rahvaluule eksamil hindeks kolme.

3. Ebadelikaatne küsimus. Populaarsetest inimestest küll räägitakse, aga mitte seda, et nad on populaarsed.

4. Väinö Linna «Tuntematon sotilas».

5. Komsomolitöösse suhtutakse sageli liiga formaalselt. Vaja on rohkem aktiivsust ja endaalgatust.

6. Eksamid on rasked vaid siis, kui nad on õppimata.

7. Üleasustus ühiselamus. Paberlik segadus õppeplaanides.

*

1. Minule meeldivad kõige rohkem dotsent Madissoni historiograafia loengud ja prof. Vaga erikursus «Ajalooline maal». Need loengud on väga loogilised ja teoreetiliselt hästi läbi mõeldud.

2. Minu meeldivam päev ülikoolis oli 31. august 1953, kui mind immatrikuleeriti.

3. Odette Landberg, sest ta on väga hea õppeedukusega ja võtab aktiivselt osa ühiskondlikust tööst.

4. Suure negatiivse elamuse valmistas mulle A. Kaalu «Teelahkmel», suure positiivse elamuse L. Kibuvitsa «Soomustüdruk».

5. Sooviksin, et kursuste komsomolisekretärid seisaksid oma ülesannete kõrgusel, vääriksid oma nime.

6. Rasked eksamid meeldivad mulle rohkem kui kerged.

7. Mind on pahandanud mõningane bürokratism dekanaadis ja õppeosakonnas.

Jan Amos Komensky

Käesoleval aastal möödub 365 aastat tšehhi pedagoogi J. A. Komensky sünnist ja 300 aastat tema kogutud pedagoogiliste teoste «Opera didactica omnia» ilmumisest. Ülemaailmse Rahunõukogu üleskutsel meenutatakse kõigis maades suure teadusemehe elutööd.

J. A. Komensky sündis 28. märtsil 1592. aastal Ninvitsi linnas praeguse Tšehhoslovakkia territooriumil. Tema kodumaa pidi tollal taluma ränka survet saksa feodaalide poolt. Selle surve vastu võitlesid teiste hulgas ka «tšehhi vennad», sektantlik organisatsioon, mille liikmeks oli ka Komensky isa. «Tšehhi vennad» hülgasid enamiku kiriku dogmasid ja kombeid ning astusid valja katolitsismi ja mõisnike vastu. Nad elasid töökat elu, aitasid üksteist ja hoolitsesid eriti laste kasvatamise ning neile hariduse andmise eest. J. A. Komensky õppis esialgu nn. vendade koolis. Isa surma tõttu katkesid tema õpingud ja ta jätkas neid 16-aastasena, tutvudes omaaegse ladina kooli tuima tuupimisega, mis muutis õppimise piinaks lastele. Juba ladina koolis paistis Komensky silma oma hiilgavate annetega ja erakordse töökusega. Tšehhi vendade ühingu kulul saadeti ta hariduse lõpetamiseks Herborni akadeemiasse ja seejärele Heidelbergi ülikooli.

Juba ülikoolis õppimise ajal ilmnes Komensky demokraatlik meelsus, mis avaldus muide ka selles, et ta nõudis haridust kogu rahvale, nõudis rahva jaoks emakeelseid raamatuid mitmesuguste teaduste alalt.

Olles õpingud lõpetanud, asus Komensky juhatama vendade kooli ja oli ka vendade ühingu vaimulikuks. Samal ajal tegutses ta agaralt mitmete teaduste alal.

1618. a. puhkes 30-aastane sõda, mille esimesed löögid tabasid tšehhe. 1628. aastal olid 30 000 tšehhi sunnitud maha jätma oma kodumaa ja otsima pagulastena peatuspaika teistes maades. Rasket pagulaspõlve sai tunda ka Komensky, kui ta elas Poolas, Inglismaal, Rootsis, Ungaris. Tema elu viimased aastad möödusid Hollandis, kus ta 15. nov. 1670. a. suri.

J. A. Komensky oli eesrindliku pedagoogilise süsteemi ja koolikorralduse rajajaks. Ta teostas rahvahariduse ümberkorraldamist mitmel maal. Veel suurem tähtsus oli ta silmapaistvatel pedagoogilistel teostel, mis panid aluse uusaegsele pedagoogikateadusele. Komensky lõi silmapaistva pedagoogilise süsteemi, mida ta püüdis põhjendada loodusseadustega. Ta kavandas harmoonilise koolisüsteemi, mis oma põhialustes on jäänud püsima tänapäevani. Esimese astme moodustas selles nn. emakool (6. eluaastani), sellele järgnes emakeelne rahvakool (6—12 a.), ladina kool (12—18 a.) ja haridusse tipu pidi andma akadeemia (18—24 aastani). Ta kavandas oma koolisüsteemi ühtluskoolina ja üldise koolikohustuse põhimõttel.

J. A. Komensky protestis teravalt skolastilise kooli vastu ja nõudis õppetööd, mis arendaks lastes iseseisvat mõtlemist. Kogu õppetöö aluseks pidi Komensky jargi olema tegelikkuse tundmaõppimine, mitte aga raamatu sõnade pähetuupimine. Oma kuulsas «Didactica magnas» esitas ta terve rea didaktilisi põhimõtteid ja formuleeris neist valjudes palju didaktilisi reegleid, mis on sailitanud oma vaartuse praeguse ajani. Nii esitas ta teadlikkuse, naitlikkuse, süstemaatilisuse, teadmiste püsivuse, jarjekindluse, jõukohasuse ja õppeainete kontsentrilise jaotuse põhimõtte. Reaalainetele kuulub tema pedagoogilises süsteemis tähtis koht.

Komensky tõi palju uut õppetöö korraldusse. Tema esitas esimesena kooliaasta mõiste, põhjendas õppetöö vaheaegade vajadust, määras kindlaks nädala õppetundide arvu, tõi koolitöösse õppetunni ja klassi kollektiivse töö õpetajaga.

Komensky koostas oma aja kohta eeskujulikud õpikud. Tema õpik «Keelte avatud uks» ilmus 12 Euroopa ja 4 Aasia keeles, «Meeltega tajutav maailm piltides» oli esimene näitlikkuse printsiibil koostatud õpik, olles omapäraseks algteadmiste entsüklopeediaks. Tema poolt koostatud õpikuid kasutati 150 aastat pärast Komensky surma muutmatul kujul ja hiljem olid nad eeskujuks paljude teiste õpikute koostamisel.

J. A. Komensky pedagoogilise pärandi uurimist teostavad paljud teadlased, eriti tšehhi pedagoogid. Oma panuse on andnud sellesse töösse ka Tartu ülikool. Siin kauemat aega töötanud professor J. Kvatšala on avaldanud põhjalikke ja huvitavaid uurimusi J. A. Komenskyst.

J. A. Komensky pedagoogiline pärand, mis kuulub meie pedagoogika kullafondi, pälvib, et teda põhjalikult tundma õppida.

H. KURM,
pedagoogikateaduste kandidaat

VALMIVAD DIPLOMITÖÖD

AJALOO-KEELETEADUSKONNAS...

Päev-päevalt muutuvad pealtvaatajale V kursuse üliõpilased nagu kuivemaks. Nende peamiseks kõneaineks polegi muu kui diplomitöö.

Eesti filoloogia V kursusel peab valmima 46 diplomitööd. Et esitamise tähtpäev — 1. mai — läheneb jõudsasti, siis on enamikul materjal kogutud ja süstematiseeritud ning töö juba nn. tootmisprotsessis. Jaak Peebo, kelle uurimisküsimuseks oli tingiv kõneviis eesti keeles, liikus juba paar nädalat tagasi ringi esimeste lehtedega, mis ta ise masinal oli kirjutanud. Ning kirjanduse eriala üliõpilane Maret Kuil, kes analüüsib M. Metsanurga romaani «Ümera jõel», väitis, et temal on juba ligi pool mustandit valmis.

Esmakordselt lõpetab eesti filoloogia osakonna grupp üliõpilasi, kelle kitsamaks erialaks on žurnalistika. Nende diplomitööd püüavad ausse tõsta ajakirjanduse ajaloo uurimise, mis sõjajärgsel perioodil on uurijate tähelepanust peaaegu välja jäänud. Nii käsitleb August Luur O. W. Masingut publitsistina, Voldemar Lindströmi diplomitöö püüab valgustada F. V. Russovit ja tema publitsistlikku tegevust.

Eesti pideval ajakirjandusel seisab juunis ees sajas aastapäev. Ene Maremäe uurimisobjektiks ongi seepärast J. W. Jannseni «Perno Postimees».

Teatavasti on Jannseni tegevust ja osa meie kultuuriloos nii materdatud ja pügatud, et juba tema nime mainimisel koolilastel jooksid judinad üle selja. Ene Maremäed aga see pähkel ei heiduta ja ta tahab näidata, et ka köstrid võisid etendada oma tegevusega teatud ajalooperioodidel küllalt märkimisväärset osa, mida meie ei tohi unustada.

Rida žurnalistikaalaseid töid uurib žanride arengut (E. Mallene, H. Lehiste), kirjasaatjate osa meie varasemas ajakirjanduses (E. Kuus) jne.

Nii ta on. Kirjutamisrõõm, on ju põhiline, raskem osa diplomitöö valmimisprotsessist läbi, on vallanud peaaegu kõiki. Ja on ka viimane aeg selleks.

V. LINDSTRÖM

... JA ÕIGUSTEADUSKONNAS

Õigusteaduskonna diplomandid on suhtunud suure kohusetundega oma töösse, mistõttu enamus diplomitöödest on juba valminud ja vajavad ainult lõplikku vormistamist. Hästi on meie diplomandid töötanud dotsentide Mälli, Püssi, Kelderi ja Laasiku juhendamisel. Diplomitööde tänavune temaatika on väga mitmekülgne, mistõttu on leidnud käsitlemist rida aktuaalseid ja praktilise tähtsusega põhiküsimusi õigusteaduste valdkonnas.

U. VETTNER

„LINNUD LAHKUVAD PESAST"

Eesriie avaneb veel kord. Kohmetunud kummardused. Lilled ja õnnitlused. Täismaja tunnustav aplaus ei taha lõppeda. See oli midagi muud kui möödunud aastal pärast «Rännuaastate» esi etendust.

Aastaga on ülikooli draamaring teinud suure sammu edasi. Agaraid näitekunsti harrastajaid ei heidutanud raskused, pikad ja väsitavad proovid, ja pingsa töö tulemusena jõudis vaatajani A. Liivese «Linnud lahkuvad pesast».

Näidend ise ei ole just kerge näitlejaile. Rohke alltekst, otsese tegevuse puudumine, mitte just avarad võimalused tekstis teevad töö raskeks. Kindlasti tulid ses suhtes kasuks teatud tihendused ja kärped võrreldes tekstiga.

Näidendi teemaks on meie mõtete ja püüdmistega vastuolus oleva väikekodanliku perekonna lagunemise paratamatuse kujutamine. Seda keskkonda iseloomustavad ühe näidendi tegelase Valli Haramaa sõnad: «Praegu on ju nii, et osa elab söögimaja põhimõttel... istuvad elus nagu söögimaja laua taga; ootavad kannatamatult ja nõuavad, et teised tooksid neile kandikul ette kommunismi palukesi.»

Probleem on eluline. Niisuguste inimeste vastu ei võitle me seadusega, vaid nende kindlusetu jalgealuse kummutab meie tegelikkus.

Näidendi probleemi avamisel peab alla kriipsutama kogu ringi tublit, ühtlast esinemist. Tegelaste õnnestunud valik, nende enam-vähem ühesugune esitustase jättis meeldiva ja tervikliku mulje. Suur teene langeb ses osas kahtlematult lavastajale Haim Druile («Vanemuisest»). Näidendi staatilisus, mis on tingitud eelkõige tegevuse ühekülgsusest (näiteks kahes vaatuses istutakse söögilaua taga), pani lavastajale suure ülesande muuta dünaamiliseks ja elavaks iga misanstseen.

Paremini on õnnestunud, nagu see meie näitekirjandusele tavaks on saanud, negatiivsed tüübid.

Kõigepealt vanad Markused. Nemad ei näe elus uut, vaid elavad oma mõtete ja unelmatega minevikus. See vaim on neilt kandunud lastele. Väikekodanlikud traditsioonid on teinud perekonna väliselt korrektseks, seesmiselt aga paigalpüsivaks, kõdunemisest nakatunud tsitadelliks. Kordaläinult andis Rein Ihlberg doktor Markuse, selle eneseimetleja ja despootliku pereisa kuju. Noor osatäitja suutis välja pidada väliselt nii tasakaaluka ja eneseväärtust kõrgelt hindava mineviku varjus kõndiva doktori.

Tema abikaasana lõi Sirje Põldots vaidlematult õnnestunuma karakteri. Sügava läbitundmisega ja meisterliku esitusega suutis ta luua täiusliku piiratud silmaringi ja primitiivse maailmaga Luise Markuse kuju. Ka lavalises liikumises suutis osatäitja edasi anda seda sissejuurdunud äärmiselt kitsast ja suletud ringi (köök — söögilaud — tee vürtspoodi). Ka pisidetailides näitas ta viimistletud mängu. See on noorele näitlejale, kes mängib vana inimese osas, suureks saavutuseks.

Samuti hästi ja loomutruult tabas heade lavaliste võimetega Reet Reiljan nende tütre Aime iseloomu. Pingutuseta esinemisega andis ta elult ainult võtta ihaldava amoraalse tüübi.

Omapäraselt ja küllaltki kordaläinult lahendas Elmar Talviste õpetaja Joeli kahepalgelise iseloomu. Väliselt äärmiselt korrektne, oma vaimustusega mänglev moraalijünger osutus tegelikult õõnsaks ja liiderlikuks inimpõlguriks. Noore ja vähekogenud isetegevuslase mängus häirisid teatud füüsiline pingutus, käte ebaloogilised žestid (eriti teise vaatuse algul), mitte väljapeetud mäng joogistseenis.

Perekonna uhkust, tegelikult kriminaalkurjategijat ja silmakirjateenrit Pauli kehastas küllaltki loomutruult Jaan Saul. Oleks tahtnud näha välise sümpaatia all rohkem näidendis peituvat alliteksti.

Positiivsetest karakteritest on nii Liivesel kui ka lavastuses õnnestunud Alla (Maret Murde esituses). Murde Alla oli protestijaks selle pehkinud perekonna vastu. Vajaks ehk enam allakriipsutamist Alla ja Markuste perekonna vahelise lõhe süvenemine, mis viib Alla lahkumiseni perekonnast.

Perekonnast lööb lahku ka pesamuna Ivi, kelle tagasihoidlikku osa avas siiralt Ellen Noot.

Kirjaniku ruupori osa tuli täita Valli Haramaal (Õie Karask). Kirjaniku poolt vähe individualiseeritud karakteri mängimine ei olnud muidugi kerge. Tänu osatäitja püüdlikule mängule ei langenud see osa üldisest ansamblist välja.

Näidendi süžeega pole tugevalt seotud Olev (tema osa seisnes ainult selles, et tegevustikku tuua Valli). Märt Liigand on teinud tubli sammu edasi loomutruu ja vaba esinemise poole võrreldes osatäitmisega «Rännuaastates». Üldises meeldejäävas esituses võib märkida ainult mõningaid pisipuudusi, nagu sportliku rühi vähesus või mittetäielik sisseelamine mõnesse stseeni (näiteks meeleheites sohvale langedes sätib ta hoolikalt korda oma püksi viigid).

Tehtud suur töö väärib suuremat tasu kui kui ainult üksainus esinemine «Vanemuise» laval. Ühiskondlikud organisatsioonid peaksid tagama, et näiteringi loominguline saavutus rõõmustaks veel korduvalt teatrisõpru. Kindlasti peaks näitering viima ellu ka oma kavatsuse esineda näidendiga väljaspool Tartut.

M. SOOSAAR
V. LINDSTRÖM

Rohkem tegusid!

Esmaspäeval, 15. aprillil toimus eesti filoloogia osakonna komsomoliorganisatsiooni koosolek, kus arutati ÜLKNÜ Keskkomitee VII pleenumi otsuseid. Ettekandja sm. Kuuli ja sõnavõtjad Anupõld, Kivioja, Kajak, Viitso jt. tõstsid üles rea aktuaalseid üliõpilaselu probleeme.

Meie komsomoligruppides tegeldakse sageli ainult kursuseõhtute, kino ja teatri ühiskülastuste korraldamisega, unustatakse aga üks tähtsamaid lõike meie töös — poliitiline kasvatus. Tuntakse halvasti komsomoli ajalugu. Osakonna üliõpilased tunnevad vähe huvi erialase kirjanduse vastu. Suurem osa piirdub ainult «Sirp ja Vasara» lugemisega.

Koosolek otsustas muuta organisatsiooni töö elavamaks. Vähem sõnu ja rohkem tegusid! Loome tihedamad sidemed Tartu Lihakombinaadiga, mis on meie osakonna šeflusaluseks ettevõtteks. Kevadel annab iga kommunistlik noor oma panuse selleks, et õigeaegselt lõpetataks töö staadionil.

M. KUNINGAS

TEADAANNE

Tänavused teaduskondadevahelised võistlused sportlikus võtmes toimuvad koos Tartu linna esivõistlustega 18. aprillil algusega kell 17.30, 19. aprillil algusega kell 16 ja 21. aprillil algusega kell 12 Mitšurini t. võimlas. Võistlusest võtab osa võimlejaid kõikides spordijärkudes, ka meistrijärgus.

Toimetaja A. TAMM

MB 02140 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1496.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Olgu tervitatud 1. mai — tööliste vendluse päev!

Kõigis pidupäevades on midagi ühist. Kuid kõigil pidupäevadel on ka oma eriline ilme. Paari päeva pärast on käes maipühad — ning nende ilme teiste pühade seas on eriti reibas, nooruslik, on kevadine. Juba möödunud ajalehenumbris märkisime tähtpäeva Majakovskiga, aga kuidas mitte meenutada teda ka täna, kui ta on kevadest ja selle tervitamisest öelnud nii toredasti:

Vaja midagi teha,
mis ajastut vääriks.
Ma ei tea mis —
päev leida
sinine siinne,
ja et tänaval
muhelevad militsionäärid
sellel päeval
jagaks rahvale
mandariine.
On see üritus kallis,
võiks katsetada teist.
Näiteks:
koolivabad lapsed,
raugad kõbusamad ka
võiksid Nõukogude väljakul
iga päev
kell 12
hüüda kolm korda järgemööda:
hurraa!
hurraa!
hurraa!

Nii Majakovski oma luuletuses «Kevade küsimus». Kui nüüd jälle asjalikumaks muutuda, siis — meie t ä n a p ä e v on kõigil silme ees. Näeme uhkusega seda, mis on tehtud. Ja mõtleme ka selle üle, millega pole veel rahul, mille ümber tuleb veel vaielda, mille kallal töötada.

Aga ajalehe mainumbris pöördume seekord nende päevade poole, mis kannavad juba nime: a j a l u g u. Meenutame kunagisi maipäevi. Et mõista ja aru saada tänasest, pole halb seda vahel teha.

„ELAGU VABADUS!"

1934. a. maipäevade tähistamisest võttis aktiivselt osa tolleaegne üliõpilane Mihhail Sõštšikov, kes praegu töötab meie Pearaamatukogus. Alljärgnevalt toome ära tema mälestusi neist päevadest. Trükime ka lendlehed, millest on juttu kirjutuses. Kahjuks pole klišeed tehtud küll originaalide järgi. Kuigi levitajad laskside lendlehtedest mitu eksemplari praeguse Kirjandusmuuseumi kirjakasti, pole ükski neist säilinud. 1952. a. restaureeris sm. K. Taev lendlehed mälu järgi ülikooli juubelinäituse jaoks. Nendest restaureeringutest ongi valmistatud meie klišeed.

Kellele tuli esimesena mõte 1. maid tähistada, seda ei mäletagi enam. Igatahes tuli see mõte märtsi lõpul. Poliitiline tegevus oli siis juba Pätsi poolt keelatud. Ette oli teada, et 1. mai tähistamine keelatakse, kuigi ametlikku teadet polnud.

Me olime siis komsomoliealised, kui tarvitada praegust terminit. Meie — see on grupp Tartu Tööliskultuuri Keskliidu ümber koondunud noori. Seal oli Armin Taev, tolleaegne hambatehnik, praegune Pärnu Tööstuskombinaadi direktor, Isamaasõja veteran. Oli Osvald Hirsch, «Kalevi» nahavabriku parkal, hiljem Tartu Maakonna Täitevkomitee sekretär, kes lasti maha 1941. a. hävituspataljoni võitlejana. Oli Arkadi Uibo, praegune teaduslik töötaja Moskvas, sellal valmistus ta parajasti keskkooli lõpetama. Olin ka mina.

Neljakesi saimegi asja hingeks. Oli tahtmine midagi organiseerida just nimelt noorte hulgas, noorte jõududega. Tuleprooviks võtsimegi 1. mai lendlehed.

Risk oli küllalt suur. Seepärast otsustasime lendlehed kujundada tagasihoidlikult. Tekstideks valisime «Elagu 1. mai!» ja «Elagu vabadus!», et sissekukkumise korral asi väga halvasti ei lõpeks.

Armin Taevi ülesandeks sai lendlehtede kunstiline kujundamine. Valiti väikese plakati vorm. Lendlehed tegi valmis Armin Taevi vend Karl, praegune ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja, selleaegne üliõpilane. Ta oli varem õppinud «Pallase» kunstikoolis. Armin tegi klišeed.

Trükkimise võtsin endale. Et mitte tähelepanu äratada, muretsesime kõik materjalid väljastpoolt Tartut. Taevil oli Kuressaares tuttav trükitööline. See muretses karbi punast värvi ja saatis pakis Elmar Millerti nimele Tartusse. Millert oli sellal «Postimehe» trükikoja abitööline. Praegu töötab ta mitmendat aastat «Jüriöö» kolhoosi esimehena Tartu rajoonis. Ise käisin sageli Tallinnas. Sealt tõin kaasa trükiabinõud, isegi paberi.

Üksi oleks raske olnud lendlehti trükkida. Võtsin endale appi Alfons Lõhmuse, kes samal aastal vahistati ja hiljem mõisteti sunnitööle. Praegu töötab ta Tartu Heakorrakontoris.

Elasin sellal Narva tn. 46, otse politseijaoskonna kõrval. Meie maja ja politseijaoskonna koridoride uksed olid kõrvuti, ainult tulemüür vahel. Igal õhtul kell 8 asus jaoskonna ukse ette postile politseinik, kes lahkus alles hommikul kell 8. Ta teadis igaühte, kes majja tuli. Lõhmus tuli õhtul enne kaheksat ja läks hommikul pärast kaheksat. Vahepeal tegime ära kogu töö. Õhtul hakkasime trükkima ja hommikuks oli 1200 eksemplari lendlehti valmis. Kõik trükivahendid põletasime otsekohe ahjus.

Samas majas olid sissesõiduhoov, kõrts, vürtspood, rohukauplus. Peitsime lendlehed sissesõiduhoovi sara sarikate vahele. Kui oleks leitud, poleks saanud kedagi süüdistada — niipalju käis seal igapäev inimesi.

Raskem oli asi lendlehtede levitamisega. Selleks oli vaja tervet hulka inimesi. Valisime välja 7—8 kindlamat noort ja määrasime nad grupijuhtideks. Ühena lõi meile kaasa ka keskkoolipoiss Harald Haug, praegune «Eesti Kommunisti» toimetaja. Grupijuhid otsisid igaüks veel 5—6 noort, kes teadsid ainult oma grupijuhti. Igale grupile määrati kindlaks linnajagu, kus ta hakkab lendlehti levitama. Ühtlasi teatati neile alaliste politseipostide asukohad ja neid kontrollivate konstaablite marsruudid.

Ettevalmistused olid tehtud. Tuli valida tegutsemise aeg. Selleks valisime 28. aprilli öö vastu 29. aprilli. Otseselt maipühi ei võetud sellepärast, et siis oli oodata politsei tegevuse aktiviseerumist.

Lendlehtede kleepimist alustati kell 11 õhtul südalinnas. 10—15 minutit hiljem alustati äärelinnades. Seda sellepärast, et avastamise korral oleks südalinnas töötajail kergem kaduda.

Grupijuhtidele jagasin lendlehed välja mina kella poole üheteistkümne ja kolmveerand üheteistkümne vahel. Olid kokku lepitud kohtumiskohad tänaval. Mööda minnes pistsin lendlehepaki mehele pihku. Grupijuhid omakorda jagasid oma inimestele. Ettenähtud ajal alustati tööd. Üks inimene läks liimipotiga ees, tõmbas seinale paar tõmmet pintsliga. Teine tuli natuke tagapool, võttis taskust lendlehe ja lõi seinale. Kogu töö tuli lõpetada 10—15 minutiga. Endale ei lubatud jätta ühtki eksemplari, et poleks asitõendeid.

Nii oli poole tunniga kogu linn lendlehti täis kleebitud. Plankudelt ja laternapostidelt tervitasid punased lehekesed. Ühtedel punane lipp ja loosung «Elagu 1. mai!», teistel antifašistlik tervitus — rusikas purustatud ahelaga — ja loosung «Elagu vabadus!».

ETTEVALMISTUSKURSUSED ÜLIKOOLI ASTUJAILE

Erutuse ja rõõmuga lugesid töölisnoored ajalehest «Edasi» teadet, et abiks ülikooli astujaile alustavad tööd ettevalmistuskursused. Tuleb tervitada Nõukogude valitsuse ja kommunistliku partei seisukohta, et kõrgematesse õppeasutustesse astuksid võimalikult need, kellel on praktilises töös vähemalt kaheaastane tööstaaž.

Kursustele kogunes meid üle paarisaja. Siin on inimesi mitmesugustelt erialadelt ja erineva vanusega. On neid, kellel keskkooli tee jäi selja taha paari aasta eest, ja ka neid, kellel 10 aastat ja rohkemgi on möödas koolipingi nühkimise ajast. Ühiseks pereks liitis meid aga ühine eesmärk — õppida edasi ülikoolis.

Et oma teadmiste taseme poolest moodustame võrdlemisi kirju pere, seab see suuri raskusi lektoritele, sest kursuste kestvus pole kuigi pikk, ainult kaks ja pool kuud.

Ettevalmistuskursuste korraldamine ülikooli poolt on väga teretulnud meile, kes me paljude aastate järel püüame jällegi taastada omal aial õpitut. Raske on seda teha üksi, iseseisvalt, eriti füüsika ja keemia õppimisel.

Kursuste lühikese kestvuse tõttu on õppetöö pingeline. Peale loengutel läbivõetava tuleb meil tõsist tööd teha ka kodus.

Õppejõud püüavad omalt poolt pakkuda meile oma parima. Eriti sisutihedad, loogilised, arusaadavad ja hästi jälgitavad on füüsikaõpetaja sm. Tanimäe, keemiaõpetaja sm. Visnapuu jt. loengud. Kuigi meil näiteks katsete korraldamiseks loenguil pole mahti, selgitab kriit tahvlil, mis selles osas jääb vajaka.

Õppetöö senine käik näitab, et ettevalmistuskursused on nendest osavõtjaile suureks abiks ettevalmistumisel sisseastumiseksameiks kõrgemasse õppeasutusse.

L. KAING,
Tartu linna VIII velskripunkti juhataja

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (334) Esmaspäeval, 29. aprillil 1957. a. X aastakäik

KES PÄÄSEB FESTIVALILE?

Tallinnas toimub

Eesti NSV I noorsoofestival 20.—23. juunini 1957. a. Festivalist osavõtjad marsivad pidulikus rongkäigus lauluväljakule, kus toimub festivali avamine. Lauluväljakul annavad kontserdi festivali laureaadid. Seal antakse kätte laureaatide medalid, aukirjad, diplomid. Komsomoli-nimelisel staadionil toimuvad kunstilise võimlemise ja tantsupidustused.

Kes sõidavad ülikoolist Tallinnasse?

ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär A. Kala jutustas vastuseks sellele küsimusele järgmist:

Tartu delegatsioon vabariiklikul festivalil on maksimaalselt 1000 noort. Delegatsioon koosneb kunstilisest, sportlikust ja juhtgrupist. Suurim neist gruppidest on esimene — umbes 600 noort isetegevuslast. Sportlastest sõidavad tõenäoliselt 100—150 võimlejat, et osa võtta massesinemisest Komsomolinimelisel staadionil. Teisi sportlasi palju delegatsiooni koosseisu ei arvata, sest spordivõistlusi vabariiklikul festivalil ei toimu. Juhtgrupp on umbes 150 inimest.

Personaalselt on delegatsioon veel koostamata. Linnakomitee büroo kinnitab delegatsiooni koosseisu mai keskel.

Ülikooli isetegevuslased moodustavad delegatsioonist kindlasti õige suure osa. Seniste isetegevuslike konkursside põhjal on tõenäoline, et vabariiklikule festivalile sõidavad Tartu üliõpilasmeeskoor, ülikooli naiskoor, sümfooniaorkester ja rahvakunstiansambel. Solistidest tulevad kõne alla lauljad Rita Lombak ja Mall Heinmaa ning Helje Laane klaveril. Ansamblite osas on raskem midagi öelda. Hästi esinesid Arstiteaduskonna ja eesti filoloogia osakonna V kursuse tütarlapsed. Ka üliõpilasmeeskoori kvartett ei esinenud halvasti. Lõplikult otsustab asja esinemine lõppkontserdil 7. mail.

Ülikooli sportlastest pääseb delegatsiooni koosseisu kindlasti mitmeid noori, eelkõige võimlejaid.

Juhtgruppi pääseb ülikooli noori vähe. Seda eelkõige sellepärast, et teistes gruppides on üliõpilased suures enamuses. Ülikool võib arvestada umbes kümmekond kohta. Sõidavad paremad komsomoliaktivistid, ülikooli tublimad noored.

Meie rahvatantsijad

esinesid nädal tagasi Tallinnas katsevõistlustel, mis pidid otsustama nende osavõtu festivalist. Rahvakunstiansambli kunstiline juht H. Mikkel jutustas meile:

Tantsijate esinemine oli üks pingelisemaid, mis meil on tulnud läbi teha. Võistlesid vabariigi 9 parimat tantsukollektiivi. Pingutus tasus end: saavutasime esikoha. Ülikooli rahvatantsijad tunnistati vabariigi parimaiks. Seega võitsime endale õiguse osavõtuks üleliidulisest konkursist juuni lõpus. Kui me seal esineme edukalt, võtame osa ülemaailmse noorsoofestivali kunstilisest konkursist. Vastasel korral võtame festivalist Moskvas osa vabariigi delegatsiooni koosseisus.

Nagu möödunud võistlusel Tallinnas, nii esineme ka edaspidi oma rahvapilliorkestri saatel. Lauljad pole viimasel ajal korralikult proove teinud ja jäävad seepärast esinemistest kõrvale.

KÕIK 1. MAI PIDUSTUSTEST OSA VÕTMA!

1. mai pidustused algavad ülikoolis 30. aprillil kell 19 piduliku kontsertaktusega aulas. Aktuse päevakorras on ettekanne sm. A. Köörnalt. Järgneb auhinnatööde premeerimine ning rektori käskkirja ettelugemine.

1. mail võtab ülikooli kollektiiv osa ülelinnalisest maidemonstratsioonist. Koguneda tuleb kell 10.30 ülikooli peahoone ette. Tartu Riikliku Ülikooli kolonnid järjestuvad järgmiselt: 1) lipukolonn, 2) üliõpilasmeeskoor ja TRÜ naiskoor, 3) Ajaloo-Keeleteaduskond, 4) Arstiteaduskond, 5) Matemaatika-Loodusteaduskond, 6) Majandus- ja Õigusteaduskond, 7) TRÜ administratiiv-aparaat.

FESTIVALIKONKURSILT

Jägala jõgi Pikaveskil.
Märgusõna «Loodus ja mõnda...»

ÜTÜ TEADUSLIKULT KONVERENTSILT

Üldine õnnestumine ei tohi katta puudusi

Meie üliõpilaste järjekorrane teaduslik konverents, seekord juba üheteistkümnes, on seljataha jäänud. Nagu igal aastal, nii tehakse ka tänavu kokkuvõteid konverentsi tööst. Loetakse kokku omad ja külalisettekanded, arvutatakse välja osavõtjate arvu kasv mooduluud aastaga võrreldes, hinnatakse tööde sisulist vaarust, nende põhjal tekkinud teaduslikku diskussiooni. Pole mingit põhjust valelda niisuguste kokkuvõtete vastu. Need on konverentsi õnnestumise või epaõnnestumise põhilised näitajad. Kuid näib, et ainult sellest aspektist konverentsi tööd hinnata on siiski vähe. Palju suuremat tähelepanu vajab konverentsi ettevalmistamise ja läbiviimise organisatsiooniline külg. Eriti tuleks sellele küljele tähelepanu pöörata just tänavu, mil konverentsi töö toimus põhiliselt ühel päeval.

Peaks kaaluma sedagi küsimust, kas on otstarbekas konverentsi läbi viia nii nagu tänavu või õigustas end nädalapikkune konverents rohkem. Igatahes oli arstide hulgas kuulda nurinat, et tuli istuda kuni 11 tundi järjest. Pole ka hea, kui näiteks ajaloolaste ja eesti filoloogide istungid langevad kokku. Mõeldav oleks konverentsi läbiviimine laupäeval-pühapäeval, kusjuures laupäev oleks loenguist vaba.

Tänavune konverentsi läbiviimise vorm, kus istungite põhimass oli koondatud ühele päevale, seadis hoopis suuremad nõuded Üliõpilaste Teadusliku Ühingu kõigi lülide ette alates ringidest ja lõpetades ÜTÜ nõukoguga. Seejuures tuli peamised organisatsioonilised puudutused suunata võimalikult kõigi üliõpilaste kaasatõmbamisele konverentsi töösse, külaliste vastuvõtule, õigeaegsele aruandlusele ja kokkuvõtete tegemisele ning parimate toode selgitamisele ja nende autorite äramärkimisele.

Istungitest osavõtjate arvu suurendamisele aitas kindlasti kaasa loenguvaba konverentsipäev. Seetõttu oli sektsioonides osavõtjatega asi korras. Plenaaristungitel oli inimesi väne, vaatamata sellele, et ettekanded olid tänavu paremini valitud kui mooduluud aastal. Imestama paneb ajaloolaste ja jurislide vänesus plenaaristungeil, kus kahti ette nende eriala tööd.

Aruandlus ja kokkuvõtete tegemine läks tänavu ilmselt paremini kui varem. Õigeaegselt saadi tööde retsensioonid ja aruanded alasektsioonidest. Seetõttu sai ÜTÜ nõukogu esimees lõppistungil anda päris asjaliku ja ammendava analüüsi konverentsi tööst. Varemail aastatel on pikemast tähtajast hoolimata olnud sellega raskusi.

Halvemini kui kunagi varem viimaste aastate jooksul oli tänavu korraldatud külaliste vastuvõtt. Algusest peale oli asi organiseeritud nõrgalt. Jaamas võeti külalisi küll vastu ja paigutati ühiselamuisse. Siis aga jäeti paljud omapead. Kaks raviosakonna külalist ootasid Ülikooli tänava ühiselamus konverentsi päeva lõunani. Ainult tänu sama ühiselamu tütarlaste juhuslikule abile jõudsid nad lõpuks konverentsi poole töö ajal sektsiooni istungile. Üks matemaatikute külalistest oli rohkem füüsikute hooldada. Ometi olid matemaatikud vastas rongil, millega noormees Moskvast saabus. Bibliograafide külalisel Leningradist kulus terve päev, enne kui ta leidis oma küllakutsujad. Mitmed ringide esimehed otsisid oma külalisi taga, teadmata, kas nad on saabunud ja kust neid võib leida.

Erilist saamatust, isegi ebaviisakust külaliste vastuvõtmisel näitasid üles ajaloolased. Ajalooringi esimees Palli puudis ise külalistele mõningat tähelepanu osutada. Teisi ringi liikmeid ta selleks kaasa ei tommanud. Nii jäidki külalised omapead ja vene filoloogid võtsid nad oma hoole alla. Ometi on ajaloo-osakonna tutariapsed aastate jooksul näidanud, et nad oskavad vastu võtta nii oma kui ka kogu Ülikooli külalisi. Ka külaliste ettekandeid kogunes kuulama väne üliõpilasi. Külalistele ei organiseeritud konverentsi istungeil tõlget ja seetõttu nad ei saanud sisuliselt tööst osa võtta. Moskva Riikliku Ülikooli Ajalooteaduskonna prodekaan sm. Balõkin, kes oli samuti ajaloolaste konverentsikülaline, avaldas konverentsi lõpul imestust, kuivõrd halvasti oli organiseeritud ajaloo alasektsiooni töö.

Ka mujal polnud külalised alati ümbritsetud vajaliku tähelepanuga. Plenaaristungeil, eriti esimesel, olid paljud külalised saatjateta. Kõrvaklappe oli vähe, muud tõlget polnud. Seetõttu ei saanud suur osa külalistest ettekannetest ega muusi aru.

Näib, et oleks vaja ühtlustada külalistele mälestusesemeté kinkimise küsimus. Et see toimub ÜTÜ nõukogu ressursside arvel, on kahtlemata õigustatud raamatute kätteandmine plenaaristungil. See muudab asja ka pidulikumaks. Kui osa ringe teeb seda sektsioonides, osa plenaaristungil, võib tekkida ebameeldivaid arusaamatusi nii külaliste kui omade hulgas. Neid, muide, tekkis tänavugi. Süüdi oli selles ka ÜTÜ nõukogu, kes asja organisatsiooniliselt halvasti ette valmistas.

Halvasti oli organiseeritud ka parimate tööde autorite äramärkimine. Mitmed ringid (vene kirjanduse, vene keele) ei olnud asjast täpselt informeeritud. Teised (eesti kirjanduse) viisid selle läbi alasektsiooni istungil. Kolmandad (ajaloo, žurnalistika) jätsid hoopis tegemata.

Konverentsi programmi sisaldav raamatuke oli tänavu väga halb. Puudusid terved alasektsioonid (bibliograafia). Programmis oli töid, mida üldse ette ei kantud. Vigu oli nimedes. Ja valmis sai programm jälle viimasel minutil — päev enne konverentsi. Et tänavu ei valmistatud stendi konverentsi programmiga, siis sai täpse ülevaate konverentsist alles konverentsi päeval.

Unustati sellised asjad, nagu plenaaristungite riidehoid ja aula korrastamine. Ainult tänu sm. Pähna ja koristajate endaalgatusele sai selles osas kõik korda.

Näeme, et konverentsi üldise õnnestumise varjul on peidus terve rida organisatsioonilisi puudujääke ja vigu. Mitmed neist korduvad aastast aastasse. Selle kõrval esines tänavu selliseid puudusi, mida varem on suudetud vältida. ÜTÜ nõukogu, osakonnanõukogud ja ringid peavad selgitama puuduste põhjused ja need kõrvaldama. Juba üksteist aastat viime läbi teaduslikke konverentse. Kas me siis tõesti nende aastatega pole ära õppinud, kuidas seda hästi teha!

H. KÄÄN

MÕNINGAID MULJEID

AKADEEMIK P. ARISTE: Konverentsi sektsioonide töö ühel päeval õigustas end. Konverentsi külalistele ja konverentsil esinejatele tuleks kingitused kätte anda ühes kohas (plenaaristungil).

PROFESSOR A. KASK: Eesti keele ja soome-ugri keelte alasektsiooni töö üldiselt õnnestus. Tuleb märkida, et esmakordselt käsitleti alasektsioonis koolitöö praktilisi küsimusi, kuna varem olid ettekanded vaid teoreetilist laadi. Ettekannete tase oli hea, kuid ainestik oli võetud põhiliselt soome-ugri keelte alalt, vähem tähelepanu oli pööratud eesti keelele. Helmi Neetari hea ettekanne ei pääsenud vajalikul määral mõjule, kuna aine oli üliõpilastele liiga võõras (kohakäänded Valdai karjala murdes).

ELKNÜ TRÜ KOMITEE SEKRETÄR O. KUULI: Kuulates E. Illisoni ettekannet «NSV Liidu ja kodanliku Eesti suhted 1929—1939» tekib vägisi mõte, et üliõpilastel ei tuleks endale võtta kandidaadiväitekirja ulatusega teemasid, vaid piirduda kitsama küsimusega ja käsitleda seda põhjalikult.

ÜTÜ OSAKONNANÕUKOGU LIIGE E. PÄÄRSOO: Konverentsi läbiviimine ühel päeval õigustas end põhiliselt, sest osavõtt konverentsi istungitest oli palju elavam. Kahju ainult, et paljud alasektsioonide istungid, millest oleks soovinud osa võtta, toimusid samaaegselt. Meil Ajaloo-Keeleteaduskonnas töötas samaaegselt kolm alasektsiooni, ja oli nii mõnigi inimene, kes oleks soovinud osa võtta rohkem kui ühe alasektsiooni tööst.

On tähtis, et konverentsitööd valmiksid varem, sest muidu pole võimalik nendega eelnevalt tutvuda. On vajalik, et oldaks tuttavad töödega (seekord paraku ei oldud), sest siis võiks konverentsi istungitel piirduda ka lühema ettekandega. Mõõdunud konverentsil venis nii mõnigi ettekanne liiga pikaks, mis aga mõjus häirivalt.

Hämmastama paneb vene kirjanduse ringi esimehe E. Rozdina suhtumine. Ta sõitis mõni päev enne konverentsi Leningradi ega tulnudki konverentsile tagasi, kuigi tubas seda.

Kuidas kulges töö

farmaatsiasektsioonis . . .

Väga hästi õnnestunuks tuleb lugeda konverentsi tööd farmaatsiasektsioonis. Esitamisele tuli siin 7 ettekannet, neist 3 külalistelt. Üliõpilaste osavõtt konverentsi tööst oli peaaegu sajaprotsendiline, kui välja arvata V kursus, kus üliõpilased on menetluspraktikal, ja I kursus. Õppejõud võtsid sektsiooni tööst kõik osa, mida tuleb lugeda sektsiooni töö õnnestumise üheks oluliseks põhjuseks.

Sisult kõige tugevamateks hinnati farmaatsiaosakonna V kursuse üliõpilase Udo Margna töö «Kontpuude lehtede ja koore parkainete sisalduse dünaamika vegetatsiooniperioodi vältel» ja Taškendi Farmaatsiainstituudi V k. üliõpilase Rahim Sijajevi töö.

Heade töödena tõsteti esile veel Riia Meditsiinilise Instituudi farmaatsiaosakonna V kursuse üliõpilase L. Brigadere uurimus «Süntomütsiini kvantitatiivsest ja kvalitatiivsest määramisest» ja meie üliõpilase Aima Aulise töö.

Ettekandmise viis oli kõikidel hea. Parimaks selles osas hinnati Riia ülõpilast D. Pakalnsi.

Kõigil meie üliõpilastel oli esinemine käesoleval konverentsil juba kolmandaks esinemiseks, kusjuures üliõpilaste Aulise ja Summadani nimel on juba kaks auhinnatööd ja U. Margna on isegi kolme auhinnatöö autoriks. Ilmselt kõik see tingis ka farmaatsiasektsiooni töö kõrge teadusliku taseme.

. . . ja arstiteaduse sektsioonis

Ettekanded käsitlesid väga mitmesuguseid küsimusi nii teoreetilise meditsiini kui ka kliinilis-eksperimentaalsete probleemide valdkonnast. Võib alla kriipsutada asjaolu, et tööde temaatika oli orgaanilises seoses vastavates kateedrites teostatava teadusliku uurimistööga.

Külalisettekannetest väärivad esiletõstmist teraapia alasektsioonis esitatud Harkovi Meditsiinilise Instituudi üliõpilase S. Tutševi ja Riia Meditsiinilise Instituudi üliõpilase A. Kurilovitši tööd uute ravimpreparaatide rakendamise kohta. Kiitva hinnangu said ka Moskva I. M. Setšenovi nimelise I Meditsiinilise Instituudi üliõpilase J. Zilini kirurgiaalane töö ja Leningradi akadeemik I. P. Pavlovi nimelise I Meditsiinilise Instituudi üliõpilase I. Freidlini töö mikrobioloogia alal, milles käsitleti radioaktiivsete isotoopide meetodi rakendamist.

Meie üliõpilaste tööde puhul väärib esiletõstmist see, et konverentsil kanti ette terve rida töid nooremate kursuste üliõpilaste poolt. Nii esitati kaks kollektiivset tööd II kursuse üliõpilastelt füsioloogia alal, samuti olid sisukad III kursuse üliõpilaste L. Allikmetsa, E. Grossi ning M. Saarma tööd psühhiaatria alalt ja M. Kiviló töö südame morfoloogiast. Vanemate kursuste üliõpilastöödest said kiitva hinnangu osalisteks E. Türi töö tuberkuloosi diagnostika alal ja teraapiaringis esitatud R. Vinogradovi ja P. Laja uurimus. Suurt huvi äratas S. Jõksi töö kõri uurimise kohta koorilauljatel. Nende ja ka teiste ettekannete põhjal võib teha järelduse, et arstiteaduse sektsiooni töö möödus kõrgel teaduslikul tasemel. Seda tõendab ka elav diskussioon kõikidel istungitel.

Positiivseks nähtuseks tuleb lugeda seda, et nooremate kursuste üliõpilaste osavõtt konverentsist oli märgatavalt arvukam kui eelmistel aastatel. Kuid samal ajal oli üldine üliõpilaste osavõtt arstiteaduse sektsiooni istungitest tagasihoidlikum. Kui enamiku teiste sektsioonide istungitel rõõmustasid täiskiilutud auditooriumid, siis siin seda ei saa öelda.

Organisatsioonilises osas peab märkima, et ettekandeid oli palju, ja kuigi ettekandjad pidasid kinni reglemendis ettenähtud ajast (15 minutit), kujunes konverentsi töö-päev siiski ülemäära pikaks.

M. KULL

Sporditeooria edasiarendamiseks

Möödunud neljapäeval kogunes V. Kingissepa tänavas asuvasse võimlasse kogu kehakultuuriosakonna kollektiiv ja arvukalt külalisi, et arutada teoreetiliselt seda, mida siin iga päev praktiliselt tehakse. Toimus ÜTÜ XI teadusliku konverentsi kehakultuurisektsiooni istung.

Kehakultuuri- ja spordiliikumine oma tormilises arengus püstitab igal sammul küsimusi, mis vajavad teaduslikku lahendust. Nagu istung näitas, on selliste küsimuste lahendamisse andnud oma panuse ka kehakultuuriosakonna üliõpilased.

Vägagi vaieldavaks küsimuseks on näiteks kaugushüppe hoojooksu teostamise viis. Vastava uurimuse põhjal avaldas IV kursuse üliõpilane Jaan Jürgenstein oma seisukohad. Sama kursuse üliõpilane Edgar Aibel esitas andmed, mis näitasid, et üldiselt küllaltki laia levikut omandanud arvamus, et sportlik võimlemine mõjub negatiivselt noorte kasvule, pole õigustatud.

Olulist probleemi — liikumise kiiruse ja kestvuse suhet — käsitles Malle Käbin oma ettekandes «Muutusi rekordite logaritmilises kõveras». See probleem on ammu köitnud teadlaste tähelepanu ning maailmarekordite analüüsi abil on siin leitud kindlaid seaduspärasusi. Et nendest uurimustest on möödunud aastakümneid, mille vältel rekordid on märksa tõusnud, tekkis vajadus vanade seaduspärasuste kontrollimiseks. Selle ülesande tõstatas M. Käbin ja tema poolt näidatud mõningaid korrektiive üldistes seaduspärasustes tuleb arvestada nii sportlikus treeningtöös kui ka spordifüsioloogias.

Huvitavaid andmeid üksikute praktikale oluliste küsimuste kohta esitasid ka M. Luud, L. Tasane, M. Tilk, J. Tamm, L. Roes ja H. Ojasoo. Kuigi peale M. Käbini töö kõigis teistes töödes esitatud seisukohad materjali vähesuse tõttu vajavad veel kinnitamist, võis täheldada, et tööde teostajad on omandanud teadusliku töö tehnika ning edaspidi võime neilt loota hoopis rohkemat.

Peale oma ettekannete kuulsime huvitavat ja väärtuslikku ettekannet Leedu Riikliku Kehakultuuriinstituudi üliõpilaselt A. Matšiselt. See ettekanne andis suusasportlastele juhiseid, kuidas kaasaskantava elektrilaterna abil osutub treenimine võimalikuks ka pimedas.

A. VIRU,
füsioloogiakateedri aspirant

INTERVJUU DEKAAN A. MITIGA

Toimetuse kaastööline pöördus Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaani sm. Miti poole palvega jutustada oma muljetest ÜTÜ XI konverentsist.

Üliõpilaste osavõtt konverentsi plenaaristungitest oli lubamatult loid, kohal olid põhiliselt külalised ja nende saatjad ning õppejõud. Konverentsi sektsioonides ettekantud tööd olid küllaldase teadusliku väärtusega, ei olnud enam seda juhuslikku, mis esines eelmistel aastatel.

Kas õigustas end konverentsi sektsioonide töö läbiviimine ühe päevaga?

See võimaldas sektsioonide töö läbi viia kontsentreeritult. Ka osavõtt oli suurem. Ses mõttes õigustas end konverentsi selline läbiviimine. 100%-list üliõpilaste osavõttu ei saa (eriti täppisteaduste alal) nõuda, sest nooremate kursuste vähene teoreetiline ettevalmistus ei võimalda neil käsitletavatest probleemidest aru saada.

Kas instruktiivkirja I-100 põhjal ettevõetud sammud avaldasid konverentsi töö tasemele ka positiivset mõju?

Sellest mõjust ei saa veel kõnelda, sest on möödunud liiga vähe aega. Eeldused iseseisvaks tööks on loodud, kuid kontroll selle üle on veel nõrk, mis võimaldab üliõpilastel neid eeldusi kasutada ka hoopis vastupidises suunas.

Kuidas olete rahul üliõpilaste esinemisoskusega?

Füüsikaosakonnas oli tase üldiselt hea, mida tingis esinejate kauaaegne praktika. Üldiselt on sooviks, et üliõpilased saaksid võimalikult rohkem paberist lahti.

Piltidel: (vasakul) E. Aibel esitamas konverentsitööd; (paremal) vaade tööpresiidiumile.

ÜTÜ XI teaduslik konverents on lõppenud. Konverentsi plenaaristungite ja kaheksa sektsiooni pingerikka töö jooksul kuulati ära 44 külaliste ja 116 meie üliõpilaste ettekannet. Konverentsi tööst võttis osa üle kolme tuhande inimese, mis on mullusest ligi poole tuhande võrra rohkem. Kohal viibis 62 külalist Riiast, Kaunasest, Vilniusest, Kiievist, Harkovist, Tbilisist, Erevanist, Taškendist, Moskvast, Leningradist, Petrozavodskist, Tallinnast.

ÜTÜ XI konverentsi ettekanded olid küllaldasel teaduslikul tasemel, näitasid meie üliõpilaste oskust siduda oma teaduslikku tööd praktika vajadustega.

Konverentsi sektsioonide töö läbiviimine ühel päeval õigustas põhiliselt end. Sektsioonide töö oli paremini organiseeritud kehakultuuri- ja farmaatsiaosakonnas, jättis aga soovida Ajaloo-Keeleteaduskonnas.

Ehkki sellest on juba mitu aastat juttu olnud, pole meie üliõpilaste esinemisoskus veel oluliselt tõusnud. Tänavu jättis paremat tahta ka külaliste vastuvõtmine.

Käimas on konverentsi positiivsete kogemuste arvessevõtmine ja puuduste asjalik analüüs. XII konverents õnnestub seepärast kindlasti veelgi paremini!

2 Tartu Riiklik Ülikool

Tähistame nõukogude ajakirjanduse päeva

5. mail 1912. a. ilmus esimene «Pravda» number, esimene number uut tüüpi ajalehte, mis toetus oma võitluses kõige laiemate töölishulkade aktiivsele kaastööle. Selle meie parteilise ajakirjanduse ajaloos nii murrangulise sündmuse tähistamiseks pühitsemegi igal aastal nõukogude ajakirjanduse päeva.

Eestikeelsel ajakirjandusel on seljataga üldse 190 pikka aastat, esimese pidevalt ilmuva ajalehe sünnist möödub tänavu sada aastat. Esmakordselt kerkib tööliskü simus meie ajakirjanduse veergudele möödunud sajandi 80. aastail, esimene eesti töölisajaleht sünnib aga alles 1905. aasta võitlustules. Viktor Kingissepa aktiivsel kaastegevusel hakkab 1912. aastal ilmuma esimene pravdistlik ajaleht Eestis — Narva «Kiir» —, mis kahe aasta vältel kujunes eesti töölisklassile võimsaks võitlusrelvaks tsarismi ja kodanluse vastu. Siitpeale on eesti kommunistlikule töölisajakirjandusele rajatud tugevad alused, mis olid otseseks eelduseks edukale ajakirjanduslikule tegevusele Suure Oktoobrirevolutsiooni päevil. Neid võitlustraditsioone peab pühaks ka tänapäeva eesti nõukogude ajakirjandus, neid on põhjust meenutada eriti nõukogude ajakirjanduse päeva puhul.

Meiegi väike ajaleht on teinud jõudumööda oma tööd. See ei oleks olnud mõeldav ilma tubli aktiivita. Ajakirjanduse päeva puhul mõtleme tänulikult seltsimeestele J. Kalitsale, O. Kuulile, V. Lindströmile, H. Käänile, E. Sakile, E. Mallesele, M. Soosaarele ja paljudele teistele, kes alati on ajalehte valmis toetama oma kaastööga ning praktiliste nõuannetega. Toimetus on aga ka teadlik oma töös esinevatest puudustest ning püüab tulevikus anda ülikooli kollektiivile sisukamat ja huvitavamat ajalehte.

Ülikoolil on ka vastutusrikas ülesanne ette valmistada kaadrit meie vabariigi ajalehtede toimetustele. Juba kolm aastat on õpetatud žurnalistikat kui valikainete sarja eesti filoloogia baasil. Kui siiani vastava-alane ettevalmistus oli õppeplaanist tingituna puudulik, siis praegu on koostamisel uus õppeplaan, mis annab sellele spetsiaalsusele avaramad perspektiivid ja kindlama kvalifikatsiooni. Et eriti rajoonides on vaja kõrgema haridusega ajakirjanikke, sellest andis selge ülevaate mõni aeg tagasi korraldatud ringküsitlus. Oma vastustes andsid toimetused ka õppetöö praktiliseks korraldamiseks rea väga kasulikke näpunäiteid. Meie ülesandeks on nüüd kõigiti õigustada selle eriala õpetamist meie ülikoolis ning ette valmistada eriti rajooniajalehtedele hakkajaid ning arukaid ajakirjanikke. Tänavu saadame välja esimese lennu nõukogude lehemehi (tõsi, nende diplomil seda spetsiaalsust küll ei ole) ja loodame, et nad tulevad oma töökohtadel hästi toime.

Nõukogude ajakirjanduse jõud seisneb selles, et ta ütleb t õ t t, ükskõik kui kibe seda ka puhuti öelda on. Aga seda tuleb teha, sest see on ainuõige tee, mille meile juhatas kätte töölisajakirjandus ja «Pravda». Sellel ainuõigel teel püüab koos kogu meie ajakirjandusega sammuda ka ülikooli kollektiivi häälekandja, selles vaimus õpivad ja hakkavad tulevikus tööle meie filoloogid-žurnalistid.

Toimetus õnnitleb oma aktiivi ja kaastöölisi ning lugejaid nõukogude ajakirjanduse päeva puhul. Olge edaspidigi seltsimehelikult abiks meie töös, et ülikooli ajalehte oleks iga numbriga ikka huvitavam kätte võtta.

KIRI TOIMETUSELE

ARVAMUSI OMA LEHEST

Igal reedel koguneb ülikooli vestibüüli juba pärast esimest loengutundi väike «saba»: ostetakse ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool». Leht müüb end ise» oma kioskis, ent kui kioskisse ilmub mõni teine «ärimees» (piletite eelmüügi puhul aulas asetleidvale kontserdile), siis rändab leht paratamatult valvuri lauale ja sel juhul langeb meie valvurile ka kioskööri kohustus.

Muide, selle «isemüümisega» olevat lugu nii: juhtub, et vahest see «end ei tasu», tähendab tuleb mõnerublane puudujääk (nähtavasti peavad mõned üliõpilased sellist ostmisviisi annetamiseks ajalehe heaks).

Nojah, ohverdanud lehe eest 20 kopikat, loen ma ta järgmisel loengul läbi (arvatavasti teed ka Sina nii, armas kaasüliõpilane). Seejärei muutuvad paljud lehed minu silmis paraku vanapaberiks. Mõni leht aga elab mälus kauemini, näiteks meeldis mulle näärinumber.

Mul on toakaaslaseks üks veidrik. Ta kogub hoolega piltpostkaarte ja ajalehti. Ajalehed paneb korralikult pappkaante vahele. Ma tuhlasin ühel päeval tema öökapis (loodan, et ta sellest teada ei saa) ja üks lehepatsakas vajus põrandale laiali. Kui nüüd seda paberilasu koomale kohendasin, viskasin silma ka ta sisule. Oli puha tuttav kraam: paari viimase aasta ülikooli ajalehed. Hakkasin pilte vaatama ja pealkirju lugema ja leidsin, et ega leht palju huvitavam polegi kui mõni teine. Informatsioon on ühekülgne, pikemad artiklid asjalikud nagu ühiskonnateaduste loengud.

Miks see on nii? Tont seda teab. Võib-olla sellepärast, et ei mina ega ka Sina, armas tohter või jurist, o m a a j a l e h e l e ei kirjuta.

Milleks aga ostame ülikooli lehte? Kas ainult ostmise enda pärast? Ei, kindlasti ka loeme, ja kui lehes miski meid puudutab, võtame ka ise sule kätte. Tuletame meelde vaidlust üliõpilaslauliku ümber, vaidlust üliõpilase käitumisest ja väärikusest, möödunud semestril üliõpilaste ettepanekuid ja arutlusi õppeplaanide kohta. Juttu oli palju, aga tulemused... Diskussioon väärikusest ei saanud väärilist lõppu toimetuse poolt ja tänaseni on puhta kullana võetud iga vastavat kirjutust lehes. Õppeplaanide arutlus jäi aga ainult meiepoolseks haliseмiseks. Füüsikud rääkisid oma kitsaskohtadest, filoloogid kurtsid raske eksamisessiooni üle, žurnalistid tahtsid teada, kas neist ikka saavad lehemehed. Need mehed, kes plaane teevad, kellel on õigus üliõpilaste koormust kergendada, kes teavad, miks olid õppeplaanid nii rasked, ei võtnud sõna meie lehe veergudel. Südamelt rääkisid üliõpilased oma mured ära, kuid kõrgemad instantsid jäid kurdiks. Nad ei kurjustanud ega lohutanud. Kui üliõpilaste leht tulevikus vastust kriitikale ja lahendust lugejate küsimustele ei avalda, siis muidugi pole talle mõtet ka kirjutada...

Lehti kaante vahele pakkides tundus mulle, et ajalehes räägitakse ikka ainuüksi Ajaloo-Keeleteaduskonnast. Mõni pilk viimastele numbritele tõendas seda veelgi. Nojah, žurnalistid lehte teevad, kust nad ikka mujalt materjali võtavad kui oma kodust. Sellepärast saamegi teada üksikasjaliselt üritustest filoloogide keskel: kursuseõhtutest ja raamatute arutamisest. Kas siis tõesti tulevased arstid ainult «tuubikumis» istuvad? Bioloogid ja geoloogid liiguvad ju elavas looduses, mitte aga raamatute koltunud lehekülgedel ja arhiivitolmus. Sellest aga on lehes juttu napilt.

Süüdi on siin muidugi see — nagu möödunud aastal tõendas lugejatele vana tuttav Reet —, et filoloogia noormehed-žurnalistid ei hangi materjali teistest teaduskondadest, kui ka meie Sinuga, lugeja, kes oma elust midagi ei kirjuta. Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» noortepärasemaks, rohkem diskussioone, probleeme, intervjuusid, följetone ja reportaaže — selline on meie kõigi soov.

O. POLD

Festivali kirjanduskonkursi kokkuvõtteks

Kirjandusalane konkurss on lõppenud, ülikoolipere ootab kokkuvõtteid, asjaosalised žürii arvustavat sõna. Vaadakem siis ühiselt faktidele näkku ja tehkem ühiselt järeldused. Ülikoolis õpib praegu ligi 3000 üliõpilast, konkursist võttis osa 6 (loe: kuus!) üliõpilast, kellest 5 saatsid konkursile 19 mitmesuguse pikkusega luuletust, 1 autor esines 1 lühijutu ja 2 humoreskiga. Statistika keel on niisiis karm ja kurb! On vaja tõsiselt ja sügavalt järele mõtelda, kuidas aktiviseerida omaloomingulist tööd ülikoolis. Eriti tungivalt tuleb oodata ses suhtes sõna ja tegu Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõududelt ja üliõpilastelt, eriti kirjanduse ja rahvaluule ning žurnalistikaringi juhatustelt ja juhendajailt, sest valmistab ju see teaduskond ja need ringid ette töötajaid, kelle relvaks ja tootmisvahendiks on elav sõna kõnes ja kirjas. Õppida sõna loovalt kasutama peaks olema iga tulevase kultuuririndel töötaja kutsumus ja kohustus.

Konkurss andis hea võimaluse jõudude prooviks olukirjelduse, essee, luule, lühijutustuse, draama jne. alal, kuid kahjuks ei suutnud ürituse organiseerijad küllalt mobiliseerida osavõttu. Mis puutub aga saabunud tööde tasemesse, siis ei lase see ennast kergesti kiita. Tundub, et jätab vajaka treening ja süstemaatiline töö.

Kasina panuse hulgast rühib esirinda «Rukkilille» varjunime all saabunud luuletuste-sari «Alutaguse motiive». Sarja lihtsad loodus-pildid kõnelevad loodusmuljeist, terasest ja tähelepanelikust silmast looduse elu ja varjundirikkuse tabamisel. Karta on, et luuletaja ei leia kaasatundjaid kaasaegsete lugejate hulgas «Linaleo» ja luuletuse «On põllul lõke sügisööl» süngetele meeleoludele, mille puhul tekib isegi mõte, kas luuletajat pole õhutanud veidi aegunud kirjanduslikud eeskujud.

Oma värske sõna on ütelda ka «Ritsikal», kelle «Tantsuringis» kõneleb noorusliku vaimustusega isetegevuslaste-rahvatantsijate tublist, sõbralikust kollektiivist, töö- ja tantsurõõmust. Sama autori «Pildikesi Võrtsjärve kaldalt» on nõrgem sellepärast, et autor pole saavutanud kompositsioonilist terviklikkust ja kaotab lugeja usalduse patustamisega lihtsate, eluliste detailide vastu (linakitkumine, maisikoristamine ja heinategu toimuvad üsna üheaegselt).

«Katkendeid Kasahstani teemadel» autor (märgusõna «Tiik») ei ole suutnud kahjuks muljeterohkest Kasahstani teekonnast valida huvitavaid ja konkreetseid pilte, millega köita ja üllatada lugejat.

«Algaja» on kirjutanud luuletuse «Mere ääres», milles vormi suhtelise korrektsusega ei suuda kahjuks sammu pidada meremulje isikupärasus ja värskus.

«Sääselt» oleks oodanud teravamat astlatorget tantsupidude ja restoranide kangelase Kustase pihta; ka valitud vemmalvärss ei taha hästi vastata kaasaegse lugeja maitsele.

Konkursi prosaisti kriitilise vaimuga humoreskid «Kaks kuud ja lahutus» ning «Sõbrad esinesid vastastikku kriitikaga» kõnelevad nende autori naljanärvist ja ladusast väljenduslaadist, kuid viimane on vahest liigagi ladus, nii et viimistlus ja väljatöötus jätavad soovida. Nõrgaks jääb lühijutt «Kriitika», millest pole saanud lühijuttu, vaid dialogiseeritud artikkel seetõttu, et sõna pole osatud kasutada ilukirjanduslikus mõttes. Autor püüab lasta oma tegelastel murda õppetöö eesrindlase passiivsust ühiskondliku töö alal sellega, et talle küll individuaalselt, küll koosoleku korras korratakse teesi ühiskondliku töö tähtsusest, aga ometi ei veendu jutu peategelane ega veendu lugejagi. Kui palju mõjukamalt suudaks sama mõtet selgitada noor autor, kui tal õnnestuks veenvalt kujutada tõelist ühiskondliku töö aktivisti. Ja küllap selliseid poetiseerimisele ahvatlevaid seltsimehi liigub meie hulgas.

Seepärast on vaja senisest teritatuma pilguga õppida nägema ilusat ja huvitavat elus. Küllap siis koguneb südamessegi rohkem muljeid, kui see suudab ära mahutada. Siis saabub selline moment, mil «ei saa mitte vaiki olla» — muide, ka konkursside puhul. Selleks jõudu praegustele sulemeestele ja tulevastele ridade täiendajatele!

H. SIIMISKER

FESTIVALIKONKURSILT

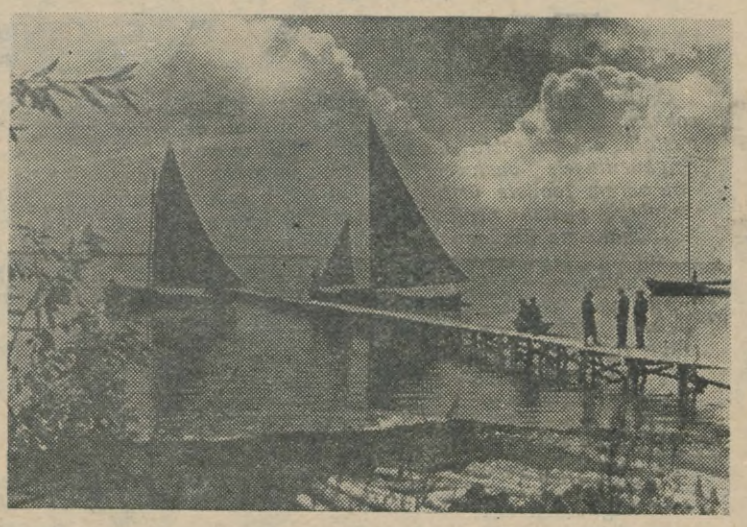

Ohtu kalasadamas Võrtsjärve ääres.
Märgusõna «Jüri»

Astugem kirjavahetusse!

Hiljuti jõudis Tartusse pikalt India-reisilt tagasi ülikooli õppejõud sm. J. Kalits. Koos paljude muljetega tõi ta kaugelt maalt kaasa ka kirja meie üliõpilastele, millele on alla kirjutanud India—Nõukogude Kultuuriühingu Rahvusliku Nõukogu seltsimeheliku kirjavahetuse osakonna sekretär.

Kirjas öeldakse:

Kallid sõbrad!

India ja Nõukogude Liidu kodanike vahelise isikliku kontakti süvendamiseks oleme moodustanud India—Nõukogude Kultuuriühingu juures seltsimeheliku kirjavahetuse osakonna. Meil on juba õnnestunud luua kontakt meie maade üsna mitmete kodanike vahel. Kuid iga päevaga kasvab kirjade arv, milles India kodanikud pärivad Nõukogude Liiduga kirjavahetuse pidamise võimaluste üle. Seepärast pöördume teie poole palvega aidata meid selles küsimuses.

Kirjavahetust soovivad India kodanikud võivad kirjutada kirju mingis India keeles või inglise keeles. Oleks soovitav, et ka teie kasutaksite kirjavahetuseks neid keeli. Kuid sel juhul, kui kirjad Nõukogude Liidust tulevad vene keeles, võib meie organisatsioon osutada adressaatidele abi nende kirjade tõlkimisel. Peame küll ütlema, et meil on esialgu raske organiseerida teile saadetavate kirjade tõlkimist vene keelde.

Neid, kes soovivad astuda kirjavahetusse sõpradega Indias, palume saata meile järgmised andmed:

1. Perekonnanimi, ees- ja isanimi.
2. Täpne aadress.
3. Haridus ja eriala.
4. Sugu.
5. Perekonnaseis.
6. Sünniaasta.
7. Keelteoskus. Missugusel määral valdate.
8. Lemmikiegevusalad.
9. Kellega tahaksite astuda kirjavahetusse. Mis teemal.
10. Soovi korral muid andmeid enese kohta.

Kirjad tuleb saata aadressil: The Secretary, Indo-Soviet Cultural Society (National Council), Pen-friendship Section, 1-D, Naaz Building, Lamington Road, BOMBAY-4, India.

100 AASTAT A. DE MUSSET' SURMAST

2. mail täitub 100 aastat prantsuse romantismi ühe väljapaistvama esindaja A. de Musset' surmast. Oma ulatuslikumas proosateoses «Ühe sajandilapse pihtimus», mis saavutas üldise tunnustuse, püüab kirjanik Octave'i kujuga anda koondportree tervest põlvkonnast, kelle esindajad olid nakatatud «sajandi haigusest» — sügavast pettumusest ning pessimismist.

Kirjaniku hilisem looming oli puhtakujuline armastusluule, millele annavad erilise veetluse värsked ja uudsed võrdlused ning kujutelmad. Musset on tänapäevani püsinud prantsuse noorte ühe lemmikluuletajana.

Allpool näide Musset' loomingust. Luuletuse on prantsuse keelest tõlkinud Merike Kuningas.

LAUL LOOTUSEST

Lootus kui edev kapriis
möödub meist, heljub me eel.
Eemaldub, kavalalt siis
tagasi naeratab veel.

Kuhu küll inimest viib
Lootusest puudutet süda!
Kergem kui pääsukse tiib
järgi näed minemas teda.

Põgenev Võlutar, pea!
Üksi miks teed endal rajad?
Vanake Saatus sind vajab,
lemmikut noort ja nii head.

Minu tööviis seminarideks valmistumisel

Üliõpilaste iseseisva töö suunamise ja kontrollimise üheks levinumaks vormiks kõrgemates koolides on seminarid. See, kuivõrd olulist osa suudavad seminarid etendada õppeaine omandamisel, oleneb peamiselt arutletava materjali eelnevast läbitöötamisest.

Iseseisvas töös kirjandusega kujuneb igal üliõpilasel pikapeale välja oma tööviis.

Kirjeldan selles artiklis seminarideks valmistumise viisi, mis minu arvates on osutunud kõige otstarbekamaks ja mida kasutan (pean silmas just poliitilise ökonoomia ja dialektilise materialismi seminare).

Et vältida loengutes antud materjali kordamist teoste konspektides, vaatan pärast kavaga tutvumist läbi loengukonspektid.

Kirjanduse konspekteerimist pean tingimata vajalikuks. Vastasel korral tuleks enne eksamit kõik teosed suure kiiruga uuesti läbi lugeda. Niisugune «hoogtöö» korras läbilugemine võtaks lõviosa eksamieelsest napist ajast, võimaldaks aga vaevalt süvenemist ja olulise leidmist.

Nagu juba öeldud, püüan konspekteerimisel hoiduda kordamistest. Kui mõne teose materjali on juba kasutatud loengus, kuid pole viidatud algallikale, märgin loengukonspekti äärele autori ja teose nimetuse.

Pärast kirjanduse läbitöötamist on järgmiseks ja ühtlasi ka viimaseks ülesandeks kava koostamine iga seminariküsimuse kohta. Dialektilises ja ajaloolises materialismis on seminariplaanide punktid võrdlemisi üldised ega määra täpsemalt vastuse sisu ega ülesehitust. Kava koostamisel arvestan nii loengute kui ka teoste materjale, viies need kindlasse süsteemi. Kava aitab paremini esile tuua olulist, aitab vältida seosetust aine esitamisel, hüppamist ühelt küsimuselt teisele.

Tõsi, millegipärast on üsna juurdunud harjumus noppida teostest õppejõule serveerimiseks juhtlausete ja tsitaatide õiekesi. Kui aga esitatakse küsimus: «Miks see on nii?», jääb vastus tihtigi võlgu.

Oskus üles seada küsimusi ja leida neile vastuseid, õppida põhjendama oma väiteid — see on üks väärtuslikumatest oskustest, mida meis arendavad seminarid.

A. KASK,
III kursuse eesti filoloog

TEIE VASTUSTEST MEILE

On küll õige, et üks loll jõuab rohkem küsida kui üheksa tarka vastata, kuid seekord saabus meie ringküsitlusele vastuseid rohkem kui varem taoliste ürituste puhul. Seepärast peame nendest vastustest, mida me ükshaaval avaldada ei suuda, tegema mingil moel kokkuvõtte.

Alustame esimesest küsimusest — kelle loengud on üliõpilastele kõige rohkem meeldinud.

Filoloogide lemmikuks on kindla häälteenamusega tunnistatud dotsent Alttoa. Üksmeelselt märgitakse tema suuri teadmisi ja huvitavat esitamisviisi, mis on väliskirjanduse vastu äratanud laialdase ning elava huvi.

Üliõpilastele on väga meeldinud ka sm. O. Muti inglise keele loengud, samuti on meeldejäävalt lugenud prof. P. Ariste, prof. J. Aul, prof. V. Vaga, dotsent J. Konks, dotsent J. Madisson, sm-d K. Taev, J. Kalits. Arstid on väga palju hindavaid sõnu öelnud prof. J. Tehveri ja dots. H. Linnu, kehakultuurlased dots. S. Laanese loengute kohta.

Seevastu aga ka kritiseeritakse mõnda õppejõudu, kes lugevat huvitavat materjali kuivalt ja tegevat hajameelsusest isegi vigu (vormeleis jms.). Mis aga teeb heameelt, on see fakt, et häid õppejõude, kes üliõpilaste hulgas on võitnud autoriteedi ja lugupidamise, on palju. Mis seal siis imestada, kui üks ringküsitlusele vastaja on sunnitud ohkama, et oleks aga ainult pea, mis selle hea-parema kõik jõuaks vastu võtta!

Meeldejäävaim päev?

Vastused sellele küsimusele on küll nii kirevad, et neid ühe mütsi alla koondada ei ole kuidagi võimalik. Kehakultuurlased on oma südamed jätnud Kääriku talvelaagrisse, mõnel teisel on see lootusetult kaotsi läinud aprillimaskeraadil, kolmandaid läbib minkes ütlevad, et nii õnnist tunnet polevat neil elus kunagi olnud, kui viimane I kursuse eksam oli seljataha jäänud (mõtle ometi, olen juba II kursusel!). Paljudele paljudele valmistas aga aegumatu elamuse suvine üliõpilaslaulupidu.

gi meeldiv tunne vaid «stipipäevadel», kinnistades need vähemasti kuuks ajaks mällu, neljandad ütlevad, et eluotsani jääb neile meelde päev, mil Alma Mater nad oma lasteks võttis. On muidugi ka neid, kellele valmistas sügavama elamuse mõni eksam, eriti siis, kui saadi «kaks» või «kolm» (NSV Liidu rahvaste kirjandus, rahvaluule). Tuleb uskuda ka neid,

Mida neist esile tõsta? Arvatavasti küll neid vastuseid, mida on kõige rohkem: ülikooli vastuvõttu ja üliõpilaslaulupidu märkivaid kirju. Teiste sõnadega — kaunid traditsioonid avaldavad sügavaimat mõju. Oleks neid meil vaid rohkem! Sest üsnagi paljud üliõpilased märgivad — ja vist õigustatult —, et meeldejäävaid päevi ülikool veel pakkunud polegi, olevat küll meeldivaid päevi, aga seda õiget ja ainukest polevat veel olnud... Mõni küll lohutab, et küll see veel tuleb, kui diplom kätte antakse... Üldiselt näib ka, et meie noorus on muutunud kole asjalikuks. Vanasti meenutati ikka elulõpuni ka õhtuid Toomemäel (muidugi mitte üksinda!), praegustes vastustes aga pole esimest armastust üldse nimetatud.

Kolmas küsimus.

Üks on vastustest kindel: niisugune üliõpilastüüp, kes vaikselt omaette ainult õppida nosib ja eksameid tuubib, ei ole populaarne (kuigi samas õigustatult märgitakse, et populaarsus on tihti petlik aupaiste, mis võib ajuti ehtida ka öönsaid päid, alati sekeldavaid tegelinskeid ning üleskeeratavaid kuldsuid). Meil pole põhjust kahelda, et need tublid üliõpilased, kes on esirinnas õppetöös ja ühiskondlikul alal, nagu V. Lindström, A. Luur, L. Hainsalu, H. Kään, L. Jõks, A. Värk, H. Tiik, R. Laante ja H. Habermann on tõesti populaarsed selle sõna parimas mõttes.

Mõnigi kord oleme porisenud-nurisenud, et üliõpilased huvituvad vähe kirjandusest. Vähe diskuteeritakse vastavail koosolekuil, vähe öeldakse isikupärast ühe või teise raamatu kohta jne. Ringküsitluse kokkuvõte aga näitab, et üliõpilased neelavad ahnelt iga uut raamatut, et igal on südame salajases sopis mingi teos, mida ta peab kalliks ning mille väärtusi ta oskab kaitsta kui vaja. Kas ei ole küsimus vahest mitte selles, et me ei oska näha neid südame salajasi soppe, ei oska arutelule tuua seda, mis üliõpilasi tõesti erutab?

Nimetagem siis lemmikraamatuid: Daudet' «Kirjad minu veskilt», Strindbergi «Teenijatüdruku poeg», Smuuli «Muhulaste imelikud juhtumised...», Capeki «Valitud teosed», Abrahamsi «Kõue rada», Lewis'i «Doktor Arrowsmith», Mitchelli «Tuulest viidud», Galsworthy «Forsyte'ide saaga», Remarque'i «Aeg elada, aeg surra», Nexö «Vallutaja Pelle», Jakobsoni «Kolme vaeva tee» ja «Uus inimene», Kaverini «Avatud raamat», Fieldingi «Tom Jones», Lācise «Torm», Lassila «Tuletikke laenamas», Dreiseri «Finantsist» ja «Titaan», Hugo «Pariisi Jumalaema kirik», Kiplingi «Valgus kustub», du Gardi «Perekond Thibault», Hašeki «Vahva sõdur Šveik». Nimekiri, nagu näete, pole lühike, keegi lisas siia lõppu veel Tiecki «Vaga Jenoveeva» — ka seda kõlbab lugeda. Ei saa küll ütelda, et kirjanduse vastu huvi ei tunta! Kui mõni kirjanduslik üritus ülikoolis jääb kuivaks ja halliks, siis peab viga küll kuskil mujal olema.

Ja nüüd soovid meie ühiskondlikele organisatsioonidele:

1. Ametiühing kaitsku ka üliõpilaste huve, tulgu kuulaku vahetult nende häält. Üliõpilased on nõus ehitama endale klubisid ja ühiselamuid — antagu vaid võimalus!

2. Komsomolikomiteele: vähem fraase, rohkem tegusid, rohkem konkreetsust!

Paremini organiseerida üliõpilaste vaba aja veetmist, rohkem ühiseid üritusi kursustel, teaduskondades, ülikoolis!

3. ÜTÜ peaks olema tõeliselt teaduslik ühing kuhu ei võetaks vastu neid, kes mõne korra kuskil ringi koosolekul on istunud ja haigutanud; rohkem preemiaid teadusliku tööga tegelevatele üliõpilastele!

Kuuendale küsimusele vastasid ühed, et meeldivad rohkem rasked, teised, et kerged eksamid... Ja olekski nagu kõik, ainult et suurem osa on küll neid, kes hindavad ausat ning tublit tööd ning peavad eksamit raskeks vaid siis,

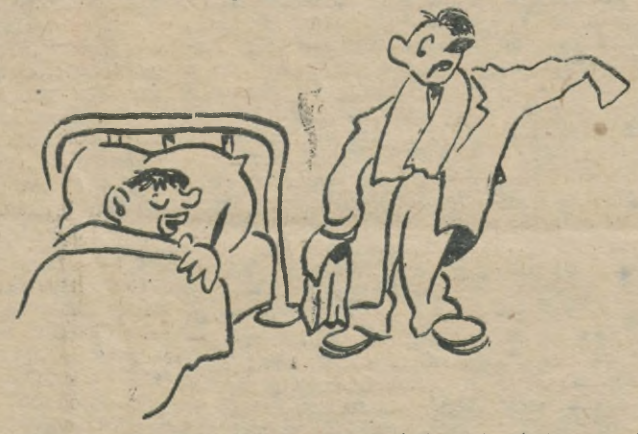

kui ei viitsita õppida. Õigesti märkis üks vastajaist, et niisugust liigitelu tuleb seepärast üsnä kahtlaseks pidada. Et rahuldus pärast nn. rasket eksamit on suurem, sellega olid kõik päri.

Mis pahandab meie üliõpilasi?

Väga palju paksu verd on üliõpilaskonnas tekitanud kiiresti muutuvad õppeplaanid. Üliõpilased kurdavad, et nad on nagu mingid katsejänesed, kelle nahal proovitakse igasuguseid plaanivariante, milledel on tendents järjest halvemaks muutuda. Nii on žurnalistid pahased, miks neile loetakse läänemere-soome keeli, bibliograafid kurdavad, et kirjanduse loengud on vaid «ratsutamine», klassivälise töö praktika (eesti filoloogia IV k.)

ei rahuldavat üliõpilasi jne. Palju pahandust on tekitanud ka see, et ei peeta kinni stipendiumipäevadest, samuti kord ja voodivarustus Tiigi tn. ühiselamus ja ümberasustamine linnast välja. Kehakultuurlased nurisevad, et sageli on treenerid (nimesid pole küll toodud) üliõpilaste vastu lubamatult üksköiksed. Mõnelegi on meelehaigust teinud veel segased ja kiiresti ettevalmistatud loengud, ka ihutoidu jagamise kohta sööklas on märkusi, kuid paraku ei ole midagi konkreetset öeldud. Bioloogid pahandavad ametiühinguga «lubamatute altvedamiste» (millised need aga on, pole samuti kahjuks öeldud!) pärast.

On ka üldisemat laadi märkusi. Miks teevad meil veel «karjääri» pugejad, miks saavad pähe need, kes midagi teevad (sest just tegijal juhtub vigu), miks on meil veel palju tühja kõmisevat paatost, miks «passitakse» otse pedantsusega, kas sa ikka nimelt igal loengul või praktikumil käid, miks üliõpilased on nii loiud jne.

Väga musta viha tekitab noorema kursuse üliõpilasele see, kui ta peab kevadsemestril elama ühes toas diplomandiga, kes võib

hommikul rahulikult norsata, kui teistel tuleb loengule minna...

Nagu näha, ka vihastamiseks ja meelepahanduseks on põhjusi palju ning mitmesuguseid — ning neist tuleb järeldusi teha, sest kus suitsu, küllap seal tuldki.

Sellega on ka ringküsitlusel ring täis. Toimetus tänab arvukaid vastajaid siirate arvamuste eest. Tuleval semestril, kui vaimujaksu ja ihutervist antakse, korraldame ehk jälle midagi taolist, ainult siis laseme lugejail enestel välja mõelda ka küsimused, mis oleksid huvitavamad ning kutsuksid vastama veelgi rohkem üliõpilasi.

SPORT

Kehakulturiosakonna üliõpilased V. Sakna ja V. Berendsen esinemas akrobaatilise etüüdiga ülikooli festivali lõppkontserdil.

ARSTITEADUSKOND VÕITIS SPORTLIKUS VÕIMLEMISES

Tänavustel teaduskondadevahelistel sportliku võimlemise võistlustel võitis Arstiteaduskonna võistkond napilt 1032,6 punktiga Matemaatika-Loodusteaduskonna võistkonna, kes kogus 1013,85 punkti.

I järgus naistele oli esimene S. Veske (Arstitead.) 79,6 p., teine A. Viljasoo 77,3 p.

Meistrijärgus naistele oli parimaks E. Peebo (KKO) 43,8 punktiga (valikkavade alusel), tulles üheskoos ka TRÜ 1957. a. meistriks.

Meesüliõpilaste tulemused ei olnud aga kuigi rõõmustavad. Nähtavasti ei meeldi meesüliõpilastele tegelda sportliku võimlemisega. Seda näitasid kujukalt käesolevad võistlused, millest võttis osa ainult 4 (!) meesvõimlejat (välja arvatud kehakultuuriosakond). TRÜ 1957. a. meistriks tuli meistrijärgus võistelnud teenistuja M. Leibur 45,5 punktiga (valikkavade alusel).

Teaduskondadevahelise spartakiaadi üldvõitjateks sportliku võimlemises tulid S. Veske ja M. Sarv.

Soovida jättis käesolevate võistluste organisatsiooniline külg. Millest see siis tuli? Aga sellest, et TRÜ spordiklubi juures ei tööta juba aastaid sportliku võimlemise sektsioon ja peale üksikute isikute pole keegi eriti huvitatud sportliku võimlemise propageerimisest üliõpilaste laialdastes hulkades. Mõtlematult otsustati käesolevad võistlused läbi viia koos Tartu linna esivõistlustega. Nii veeretati osa tööd teiste kaela ja see andiski tunda võistluste läbiviimisel.

Samuti ei saa leppida olukorraga, et teaduskondade kehakultuurikollektiivi nõukogud tunnevad nii vähe huvi sportliku võimlemise, võistkondade ettevalmistamise ja, veel enam, võistlusteks ülesandmise vastu. Nii võttis võistlustest osa ainult üks üliõpilane Majandusteaduskonnast, üks Ajaloo-Keeleteaduskonnast ja mitte ühtegi Õigusteaduskonnast.

Loodame, et jõutakse kord niikaugele, et valitakse uus sportliku võimlemise sektsiooni presiidium, kes lahendab kõik selle ala kitsaskohad.

E. PAJU

Õppigem ühislaule!

Kas teate, et kogu ülikool peab varsti oskama laulda üliõpilas- ja seltskondlikke laule!

Pole ju sobiv, et üliõpilane, kes pealegi peab iseenesest mõistetavalt oskama olla ka seltskonnainimene, ei tunne isegi üliõpilaslaule, rääkimata sellistest üldpopulaarsetest lauludest nagu «Toomepuu» ja paljud teised. Võimaluse nende laulude õppimiseks annab teile aga naiskoori ja meeskoori poolt organiseeritud ülelülikooliline ühislaulude õppimine, kus dirigentideks on teie oma kaasüliõpilased — nais- ja meeskoori liikmed.

Ühislaulmise aegade kohta saate teateid vastavatelt kuulutustelt. Kui teid huvitab teada saada, kas seal igav ei hakka, küsige nende käest, kes ühislaulmisest on juba osa võtnud.

Laulusõbrad, eriti aga esimeste kursuste üliõpilased, kes alles alustavad oma ülikooliteed, võtkem aktiivselt osa sellest ühisest üritusest!

Õ. LUHT

TEHKEM JÄRELDUSED

Uue stipendiumimääruse rakendamise järel ei ole Ajaloo-Keeleteaduskonnas mõnede üliõpilaste õppedistsipliin lootuste kohaselt mitte tõusnud, vaid isegi langenud. Eriti on distsipliini langust märgata üliõpilaste hulgas, kes rahuldavate hinnete tõttu ei saa stipendiumi. Need üliõpilased nähtavasti arvavad, et kui ei saada stipendiumi, siis oleks õppetöölt puudumine nagu rohkem õigustatud. Et esinesid ka mõned juhud, kus õppedistsipliini rikkunud üliõpilasele heade hinnete juures määrati stipendium, siis on ka mõnel üliõpilasel tekkinud väärkujutlus, nagu oleksid normaalsete majanduslike tingimuste juures stipendiumi suhtes ainumääravaks asjaoluks eksamitulemused.

Väärarusaamad õppedistsipliinist on viinud sellele, et näit. bibliograafiaosakonna II k. üliõpilane Tiiu Salmus, kes rahuldava hinde tõttu jäi stipendiumita, on põhjuseta puudunud üle 60 tunni.

Mõned stipendiumi saavad üliõpilased, arvates et stipendium on kogu semestriks kindlustatud, rikuvad distsipliini sagedaste puudumistega. Üks selliseid üliõpilasi on vene filoloogia III k. üliõpilane Kovaljova.

Et teaduskonna dekanaat on korduvalt juhtinud üliõpilaste tähelepanu ohtlikele väärarusaamadele õppedistsipliini ja stipendiumi suhtes, siis otsustati esitada rektorile eksmatrikuleerimiseks üliõpilane Tiiu Salmus, kes küsimuse lahendamiseks ei suvatsenud isegi ilmuda dekanaati. Üliõpilane Solodova on esitatud karistamiseks valju noomitusega ja üliõpilane Kovaljova on otsustatud jätta ilma stipendiumita.

Sellest tuleb teha kõigil õppetöösse hooletult suhtuvail üliõpilastel tõsised järeldused. Niisamuti peaks siit selguma, et ka teaduskonna ühiskondlikel organisatsioonidel tuleb asuda senisest energilisemalt võitlusesse parema õppedistsipliini eest.

N. ERMAN,
Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan.

Meie vehklejate päevamuredest

Äsja lõppesid Tartu linna esivõistlused vehklemises. Uudse üritusena viidi võistlus läbi vehklemise klassikalises kolmevõistluses: florettidel, epeedel ja espadronidel. Ülekaaluka võidu saavutas TRÜ I võistkond, järgnesid Tartu Laste Spordikooli ja TRÜ II võistkond. Nende võistluste põhjal koostati linna koondvõistkond, kes esindab Tartut mai algul Tartus toimuval nelja linna turniiril vehklemises.

Nüüd aga ka veidi vehklejate päevamuredest. Tartu võistkond on praegu, enne nelja linna turniiri, jäetud täiesti vaeslapse ossa. Linna kehakultuuri- ja spordikomitee ei leidnud võimalusi treeninglaagri läbiviimiseks. Veel enam: praegu pole vehklejatel isegi ruumi treeninguks, sest ülikooli administratsioon leidis vajaliku olevat Kingissepa tn. võimla väikese saali, kus toimusid vehklejate treeningud, muuta ühiselamuks. Espadronistid seisavad juba pikemat aega probleemi ees: kas loobuda vehklemisest või siirduda tagasi puukeppide juurde. Asi seisneb selles, et juba pikemat aega ei ole vabariigi kaubandusorganisatsioonid suutnud varustada vehklejaid espadroniteradega.

Linna esivõistlusteks vehklemises ei trükitud ühtegi afišši, sest mõned seltsimehed avaldasid arvamust, et vehklemisvõistlusi ei suudeta Tartus niikuinii küllalt heal organisatsioonilisel tasemel läbi viia! Kas ei ole mitte siin üks põhjustest, miks vehklemine on meil vähepopulaarne ja vehklejate arv nii väike? Ilmekaks näiteks on kas või seegi fakt, et TRÜ-s, kus üliõpilaste arv ulatub tuhandetesse, ei ole vehklejaid üle 50.

Kahtlemata võiks ka ÜSK vehklemise populariseerimiseks nii mõndagi ära teha. Pole võimalik, et vehklemine, minevikus üliõpilaste hulgas vägagi populaarne ala, ei leiaks tänapäeval poolehoidu spordina. Omalt poolt soovitaksin sportliku eriala valikul tõsiselt mõelda ka vehklemisele.

R. KALK

Toimetaja A. TAMM

MB 02188 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1589.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (335) Reedel, 10. mail 1957. a. X aastakäik

Autasustatuist ülikooli peres

Seoses möödunud aasta lõpul Moskvas toimunud eesti kirjanduse ja kunsti dekaadiga autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium hiljuti oma aukirjaga rida meie ülikooli kollektiivi liikmeid, kes andsid oma panuse dekaadi heaks kordaminekuks. Aukirja said ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja Karl Taev ja sama kateedri vanemõpetaja Udo Kolk (rahvakunstiansambli konsultant). Vene keele kateedrist autasustati kirjandusliku tegevuse eest Lydia Kompust. Kõige enam aukirju tõi ülikoolile rahvakunstiansambel. Presiidium märkis ära ansambli juhi Helju Mikkeli tublit tööd. Aukirjadega autasustati ka üliõpilasi Juno Jalakast, Enn Kundlat, Viida Laiverikku, Lembit Lassi, Voldemar Lindströmi, Ahto Lõhmust, Ilmi Maasikut, Helgi Pääsukest, Sein Rebast, Reet Reiljanit, Milvi Sakkist, Rein Sikku, Kalju Soonetsit, Lea Teeveert, Ülo Tootsenit, Õilme Vasarit, Uno Vettnerit, Ülo Vilti. Aukirja sai ka meie üliõpilane, RT «Vanemuise» balletiartist, Valdek Pütsep.

Mõni päev pärast Eesti NSV Ülemnõukogu otsuse teatavakstegemist jõudis Tartusse teade meie ülikooli kehakultuurlaste teenete äramärkimisest NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi poolt. Nimelt autasustati NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 27. aprillist 1957 ordeniga «Austuse märk» NSV Liidu teenelist treenerit Edgar Naaritsat ja meistersportlast Maie-Maret Otsat, medaliga «Töövapruse eest» TRÜ kehakultuuriosakonna prodekaani Erich Mõtlikku.

Allpool mõnest autasustatust.

SPETSIALIST

N. ö. klassikaline ettekujutus teadusemehest on umbes taoline: prillidega, sõnaaher, kindlasti hajameelne, saamatu, alati pungis portfelliga jne. jne. Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vanemõpetaja Udo Kolk oma isikuga loob aga sellele klassikalisele portreele teravа kontrasti. Kui võtta alustatud järjekorras, siis pole tal esiteks prillegi, rääkimata järgnevaist epiteetidest ja atribuutidest. Alati reibas ja hakkaja, löögivalmis huumoriga tore seltsimees ning üliõpilaste muredele kaasatundev kasvataja — nii tunneb teda teaduskonna kollektiiv.

Udo Kolki autasustati kui TRÜ rahvakunstiansambli konsultanti. Raske on uskuda, kas kogu vabariigis leidub konsultandi poolest õnnelikumat rahvakunstikollektiivi, sest oma ala — rahvaluuleteadus, eriti aga rahvamuusika — on Udo Kolgile niisuguseks pühaks maaks, kus tuleb kõigesse suhtuda tõsiselt ja kõige paremas mõttes teaduslikult.

Ülikooli või ka aspirantuuri lõpetanute kohta tavatsetakse meil kasutada üldnimetust «spetsialist». Tuleks tõsiselt soovitada seda sõna selles tähenduses väga harva ja kaalutletult kasutada, sest äsja stuudiumi lõpetanud noor inimene ei saagi olla mingi spetsialist — selleks saadakse aastatepikkuses töös. Udo Kolk on selles suhtes erandiks (mis eeltoodud reeglit muidugi ainult kinnitab), sest suhteliselt lühikeste tööaastate vältel on temast — tänu erakordsele huvile, andekusele ning töökusele — saanud tõesti spetsialist. Tahaks ainult näha, et väitekiri varsti avalikkuse ette tuleks — teistele lugemiseks, Kolgile endale — kaitsmiseks.

Mis siis ikka. Lõpetame ja õnnitleme. Autasu on õige mehe (see on: nalja-, töö- ja teadusemehe) töökates kätes. Et meil niisuguseid mehi hinnatakse, siis loodame, et äsjasaadud autasu kutsub tulevikus oma seltsiks teisigi — suuremaid ja kõrgemaid.

P. ORU

TUBLI SPORTLANE JA KAASLANE

«Vaata, see nr. 6 ongi Maie Otsa». Sellist vaimustatud sosinat kuuleme peaaegu alati korvpalli-publiku hulgast, olgu see siis Tartus või väljaspool seda.

Ja tõepoolest, meistersportlane Maie Otsa on sellise populaarsuse ära teeninud. Juba koolitüdrukuna paistis ta silma oma heade võimete poolest korvpalli alal. Ja nii on ta treener Edgar Naaritsa juhtimise all pideva treeningu tulemusena jõudnud selleni, kellena teda tunnevad peaaegu kõik spordisõbrad. Mida Maie on saavutanud, seda pole vähe, kuid missugust sihikindlust ja püsivust see on nõudnud, seda teab kõige paremini muidugi tema ise. Juba aastaid kuulub ta NSV Liidu koondnaiskonda, mille koosseisus ta on 3 korda tulnud Euroopa meistriks, mitmekordne üliõpilastšempion, Eesti NSV koondnaiskonna koosseisus on ta pidevalt kaitsnud meie vabariigi korvpalliau NSV Liidu esivõistlustel jne.

Oma kaaslastele on ta ikka lihtne, abivalmis ja sõbralik Maika.

E. MULTER

Meenutades möödunut

Võidupüha! Sel päeval elustub mälestus kangelaslikust minevikust. Meenuvad võitlused ja lahingud, kus avaldusid nõukogude rindemeeste kõrged lahinguomadused: mehisus, vastupidavus, kangelaslikkus ja piiritu isamaa-armastus, meenub samuti tööpingi juures seisev tagala, mis ennastsalgavalt toetas rindevõitlejaid.

Ei ununе kunagi rasked ja kangelaslikud võitluspäevad ülekaaluka vaenlasega Eesti territooriumil 1941. aastal, võitlusindu mitmekordistavad võidud Moskva ja Stalingradi all, Eesti laskurkorpuse esimene suur võit Velikije Luki all, Narva lahingud, Tallinna vabastamine, võidukas sõjaretk saartele, võitlused Kuramaa metsades, ning lõpuks päev, kus rinnetel pöörati relvasuudmed kõrgele ja kevadisse öötaevasse tõusid võiduraketid. Rahu!

Tänapäevalgi ei tohi unustada, et kapitalistlikes maades on veel jõude, kes tahavad päästa valla uut agressiivset sõda sotsialismileeri maade vastu, ähvardavad inimkonda senisest veelgi hirmsamate purustusvahenditega. Imperialistide staapides plaanitsetakse uusi sõjakäike, lüüasaanud fašistlikud strateegid vahetavad Nõukogude kuulidest läbitud mundrid uutega, hitlerlikud relvad Ameerika omadega. See kõik kohustab rahuarmastavaid rahvaid suurele valvsusele.

Kuid missuguseid pingutusi ka teeksid imperialismi peamehed, missuguseid relvi nad ka välja mõtleksid, ometi ei suuda nad anda oma sõjaväele sellist relva, nagu seda on suuteline andma oma armeele nõukogude rahvas — relva, mis kindlustab võidu ükskõik missuguses sõjas. Selliseks relvaks on vabade rahvaste vankumatu tahe kaitsta rahu.

I. PAUL

Vanadest professoritest, A. H. Tammsaarest ja Vargamäe Andresest

H. SIIMISKER

Laupäev, 4. märts — tavalistest kevadistest päevadest külmem, kõledam, sombusem, aga ometi oli ta osaks saada ühe kirjanduse aspirandi kalendaariumis erakorraliseks, huvitavaks, heledaks päevaks.

Külastasin sel päeval prof. Valdest, kes oli andnud mulle lahke nõusoleku jagada oma mälestusi A. H. Tammsaarest ja aidata nii omalt poolt kaasa suure kirjaniku loomingu mõistmisele, minu uurimisteema lahendamisele. Patoloogiline anatoomia ja kirjandus, kui erinevad distsipliinid. Aga ometi just jutuajamine patoloogilise anatoomia professoriga laiendas ja süvendas elu ja kunsti mõistmist, tihendas juba kujunenud veendumusi, avas uusi perspektiive.

Sellest külaskäigust kõneldes tahaks alustada korraga kõigest: prof. Valdesest endast, A. H. Tammsaarest, kellest kõnelesime tervelt 3 tundi, aga ometi pean algama naiselikult kõige tühjatähjana näivamast — ta tööruumist. Oleme tihti paljusõnalised sellepärast, et püüame väänata sõnadega valet tõekarvaliseks. Prof. Valdese tööruumi mulje tahaks aga anda edasi hoopis maksimaalse ökonoomsusega, sest ka siin on kõik ökonoomne, läbi mõeldud, siin mahub kõik valemisse: KORD+ILU+LIHTSUS+HARMOONIA.

Just selles tipp-topp korras tööruumis näib prof. Valdes olevat realiseerinud ühe oma jutuajamise käigus juhuslikult poetatud kuldse põhimõtte: «Tehkem vähem kriitikat, selle asemel püüdkem ise teha rohkem ja paremini.»

Prof. Valdes on olnud A. H. Tammsaare teekaaslaseks Hugo Treffneri gümnaasiumi õpilasena, on puutunud temaga kokku 1905. a. revolutsiooni päevil Tallinnas, jaganud üliõpilaselu muresid ja rõõme, koos on oldud üliõpilasselts «Ühendus» liikmeid. Need on kahe inimsaatuse välise elukäigu ühised verstapostid, nende vahel on palju ühiseid konkreetseid mälestuspilte, kuid mitte neid ei taha täna teha kättesaadavaks lugejale. Täna tahaks kõnelda prof. Valdese ja tema generatsiooni inimeste elutundest, nende rutakast, tõtlikust, kärsitust sammude rütmist.

Kuulan prof. Valdest: ta istuks nagu ihuüksi oma kabinetis, ainult iseendale kõneldes. Kuid see mulje hajub otsekohe ühe teise peaaegu nägemusliku ees. Prof. Valdese kõrvale ilmub A. H. Tammsaare, ilmub F. Tuglas, prof. Aunap, prof. J. V. Veski, A. Laikmaa ja paljud, paljud teised, mõned neist meie hulgast küll juba lahkunud, aga ometi südames otsekui elavad inimesed. Nende elu on olnud üks suur, loov, pingeline tööpäev varavalgest hilisõhtuni. Need inimesed on täie vastutustundega, ohvrimeele ja armastusega raiunud meie rahvusliku kunsti, kirjanduse, teaduse, kultuuri alussambaid. Ja ennäe! nende hulgas sammub kaasa vana talumees — Vargamäe Andres, kühmus küll, aga endine nooruslik terashall silmades, mille ta tõi Vargamäele kaasa, kui ta sõitis siia oma noore naise Krõõda seltsis, Vargamäe silmade ees sellisena, milliseks ta teda oma tööga muuta tahtis.

Aga eemal seisab Oru Pearu, mõttesse vajunud ja rahutu: päevad on «rehnutti» pidades, kohtukulli ja kõrtsileti ees lulli lüües kasutult raisatud — Mäe on Orust ette jõudnud, maa ja elu vastu hilisärganud kohusetunne sunnib Orule taotlema inimeste-teotsejate verd . . .

Andres otsis kogu elu tõtt ja õigust, püüdes seda teistelegi juhatada, ka «naabrimehele» Pearule. Pearu tõtt-öelda mõistis seda tõtt ja õigust alles siis, kui see oli saanud sõnadest tegudeks — kui Mäe oli Orust ette jõudnud.

Kui prof. Valdes kõneleb vajadusest ilusate või ka inetute sõnade asemel teha paremaid tegusid, siis on see Vargamäe Andrese moodi tõeotsijate elukogemuste hinnaga teadlikuks elu juhtnööriks saanud põhimõte. Vajalik ja aus põhimõte!

Prof. Valdese juurest tulles mõtlen, kui vähe ja pealiskaudselt me tihtipeale õpime oma vanadelt professoritelt. Jah, prof. Veskilt näiteks võiks õppida, kuidas õigesti moodustada mitmuse osastavat käänet, i-mitmust, kuidas liita sõnu nimetavaliselt või omastavaliselt. Kuid kas pole tähtsam näha, kuidas see suur, praegu hõbedaselt halli peaga töömees, kes võiks üksnes ja ainult rahulikult puhata, kummardab andunult oma sõnaraamatute kohal, et mõnegi labidatäie võrra saaks tema käte abil sügavamaks Vargamäe jõgi, kuivemaks keeleteadusliku Vargamäe põllud!

Palju on andnud meile vanad professorid, rohkem, kui oleme osanud neilt igakord vastu võtta. Ja ometi jätkub meil omakasupüüdlikku südant soovida neilt veelgi rohkem! Tahaks, et nende vargamäelikult visa elutunne, nende kogemused ja taotlused saaksid meie omaks kirjapandud mälestusraamatuna, mida saaksid lugeda ka need tulevased põlved, kelle õnneks pole antud olla vahetult nende õpilased.

TRÜ Õpetatud Nõukogus

26. märtsil toimunud Õpetatud Nõukogu koosolek arutas üliõpilaste iseseisva töö küsimusi. Aruandega «Üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisest ja selle süstemaatilise kontrolli kogemustest Matemaatika-Loodusteaduskonna kateedrites» esines teaduskonna dekaan dotsent Mitt. Arutatud küsimuses võeti vastu üksikasjaline otsus. Allpool mõningaid probleeme Õpetatud Nõukogu viimaselt koosolekult.

Kateedrid peavad olema üliõpilaste iseseisva töö organiseerimise keskusteks. Nad peavad looma vajalikud tingimused iseseisvaks tööks, suunama ja stimuleerima üliõpilasi iseseisvale tööle, samuti ka süstemaatiliselt kontrollima seda tööd. Kateedrid peavad senisest rohkem üles näitama nõudlikkust diplomi- ja kursusetööde valmimise suhtes, nõudma üliõpilastelt töö iga etapi tähtajalist täitmist, loobudes liigsest üliõpilaste hooldamisest.

Huvitavad fakultatiivkursused, nagu matemaatika ajalugu, fotograafia jt. soodustavad Matemaatika-Loodusteaduskonnas huvi äratamist iseseisva töö vastu. Sama eesmärki teenivad ka ÜTÜ ringid, kui nende töö on huvitavalt planeeritud ja nõuab üliõpilastelt loomingulist suhtumist sellesse. Õpetatud Nõukogu otsuses on soovitatud organiseerida fakultatiivseid loenguid nii teaduse viimaste saavutuste tutvustamiseks kui ka teadmiste laiendamiseks ja süvendamiseks vastavalt erialale.

Peatuti ka eksamite ja arvestuste sooritamise korra muutmise küsimusel. Et vältida eksamite liigset kuhjumist kaks korda aastas toimuvaile eksamisessioonidele ja tagada ühtlast tööd semestri jooksul, arvasid nii kaasaruandja kui ka mitmed sõnavõtjad, et eksamisessioone võiks kahe asemel olla neli.

Loengutundide vähendamise küsimuses on reas kateedrites veel vähe ära tehtud. Kateedritevahelistel nõupidamistel ja teaduskondades tuleb veel kord läbi vaadata õppeplaanid ja teha ettepanekud nende otstarbekohasemaks muutmiseks.

Üliõpilaste iseseisva töö osas ei ole veel saavutatud pööret paremusele. Palju on aga selles osas ära teha just üliõpilastel endil. Ainult pidev töö semestri jooksul, aja otstarbekas jaotus, igasuguste tööde esitamise tähtaegadest kinnipidamine — kõik see aitab maksimaalselt ära kasutada võimalusi, mida meile annab KHM instruktiivkiri I-100.

A. METSA

KÜLALINE SAKSAMAALT

Meie ülikooli külastas Humboldti-nimelise Berliini Ülikooli ajalooprofessor Schilferdt, kes pidas õppejõududele loengu «Ajalooteaduse olukorrast Lääne-Saksamaal» ja ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilastele loengu 1848. a. revolutsioonist Saksamaal.

LÜHIDALT EKSAMEIST

Geograafiaosakonna II kursusel algas juba 3. mail pingeline eksamisessioon. Seni on sooritatud üks eksam — tööstusliku tootmise alused. Nagu alati, näitasid üles väga häid teadmisi kursuse vanem Jaan Remmel, geograafiaringi esimees Heino Mardiste, Viive Vares jt. Ees seisab veel kolm eksamit: NLKP ajalugu, maailmajagude füüsiline geograafia ja põllumajandusliku tootmise alused.

Pärast eksamit siirdutakse praktikale Elva rajooni, Sangastesse, Saaremaale ja mujale.

T. TAKJAS

*

Eksamitulle on asunud ka geoloogiaosakonna III kursus. 4. mail toimus eksam settekivimite petrograafias. 25 üliõpilasest vastasid «väga heale» 17 ja «heale» 8 üliõpilast. Sooritada on veel poliitilise ökonoomia ja üldpetrograafia eksam.

A. VÄÄRSI

TOREDAT TEED UUELE AJALEHELE

Pisikeste lehtede pere on täienenud — 5. mail ilmus EPA ajalehe «Põllumajanduse Akadeemia» esimene number. Uue lehe esiküljel võtavad sõna EPA rektor M. Klement ja parteibüroo sekretär E. Nõmm.

Pildirikastel sisekülgedel peatutakse EPA üliõpilaste V teaduslikul konverentsil, eelseisval festivalil ning teistelgi küsimustel.

Neljast leheküljest võtab enda alla suure osa akadeemia kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja A. Tiigi kirjutus «Uute sportlike saavutuste poole».

Meie ajaleht tervitas «Põllumajanduse Akadeemiat» selle esiknumbri veergudel. Teeme seda nüüd veel kord ka oma lehes. Soovime uuele üliõpilaslehele toredat teed!

FESTIVALIKONKURSILT

Sügis polaarjoone taga. *Märgusõna «Jüri»*

Viiest parimast komsomoligrupist

Tublidest III kursuse geograafidest

«Hirmus vaimustus tuli peale, otsustasime, et kui juba läheme, siis ikka kõik. Koju jäid ainult need, kellele arst «ei tohi» ütles. Sõitsime kaheksateistkümnekesi. Praktika saime ära teha ja pruuniks-pruuniks nagu neegrid põleda... Ja mis kõige tähtsam, mõne tonnikese saiavilja kindlasse kohta aidata toimetada.»

Kes nad siis on ja kus nad käisid?

Geograafiaosakonna III kursus, ja käisid suvel uudismaadel.

Hoolsa töö eest lõunas omistati neile kõigile, välja arvatud paar inimest, riiklik tunnustus — aukirjad. Ilmajääjad näisid olevat kaunis õnnetud, et haigus sundis neid tööst loobuma. Pärast päevatöö lõppu jätkus nii mõnelgi «uudismaalasel» jõudu mõelda ülikoolile ja teadusele. Nii valmis Maire Väljatagal igati põhjalik töö «Teraviljasovhoos «Moskva» majandusgeograafia».

Jõudnud tagasi kodulinna, ei jäädud siin suveväsimust puhkama ega muljeid vaka all hoidma. Algas suure ettevõtte lõpuspurt — esinemine kooliõpilaste hulgas. Käidi Elvas, Kohtla-Järvel, Rõngus, Kaagjärve lastekodus, Tartu koolides ja mujal. Entusiastideks olid siin eesrindlased Helve Kiljako, Elle Kask, Evi Tuusis jt.

Kuidas koolides vastu võeti? Üksmeelselt arvatakse: «Hirmus toredasti, endile tundus, nagu peetaks meid Aafrikamaalt saabunuiks.»

Komsomolitöö kursusel on üsnagi hoogne.

Näiteks viidi Lenini päevade puhul Tartu VII Seitsmeklassilises Koolis läbi õhtu pioneeridega. Initsiaatoreiks olid siin kursusevanem Helvi Kivistik, näitemänguharrastaja Maret Murde jt.

Valimispäeval käis kursuse agitbrigaad esinemas Voldi rahvamajas. Festivalil panid III kursuse geograafid välja oma naisansambli ja dueti.

Poliitiline kasvatustöö on kandnud üsna head vilja — möödunud aastal võeti vastu kolm, tänavu üks kommunistlik noor. Seda suurt sammu on alati tähistatud. «Väike kursuseõhtuke vastavate tseremooniatega, nagu kingituste üleandmine ja teised,» iseloomustab üritust Eda Liivik.

Geograafia III kursus botaanilise geograafia praktikal Sangastes.

Festivalikingitused on juba komsomolikomitees ja ootavad suve.

Staadionitöödel on III kursus toimuvale eksamisessioonile vaatamata parim. Maikuu jooksul on töötatud 140 tundi. «Ainuke kursus, kuhu sa päris julge südamega lähed, vähemalt tead, et ikka võimaluse korral staadionile minnakse,» ütleb geograafiaosakonna staadionivolinik üliõpilane Krönström.

Õppeedukuse üle ei saa kuidagi nuriseda, kuigi kursuse enda arvates talvine sessioon läks halvasti — saadi kaks kolme. Varem selliseid ebaõnnestumisi pole üldse olnud.

«Mida siis veel? Tagasihoidlikkus on voorus, aga mitte alati,» püüame tüdrukuid veenda. Siiski õnnestub mul see, et Maire Väljataga võtab grupi päeviku, lausub veel kord: «Me pole ju midagi eriti teinud,» ja asub tutvustama selle veel teadmata «tavalisega».

Selgub, et kursusel on toimunud mitu kursuseõhtut; ühine uisutamisoskuse õppimine koos järgnevate võistlustega meistritiitlile; Lääne-Euroopa graafika näituse külastamine; vestlusi rahvusvahelisest olukorrast, maailma tähtsamaist kunsti- ja kultuuritegelastest jm.

10. mail toimub kohtumine akadeemik H. Habermanniga, kes jutustab revolutsioonilisest tegevusest kodanlikus Eestis. Suvel kavatsetakse korraldada matk Koola poolsaarel.

Mida arvatakse geograafiaosakonna III kursusest? «Teotahteline ja teovõimeline, tublid teaduses ja ka mujal,» ütleb osakonna komsomolibüroo sekretär Haldi Teras, kelle suust on kiidusõnad tavaliselt väga kitsid tulema.

Poliitökonoomia õppejõud sm. Indre lausus naeratades: «Halba ma tõesti midagi ei ütle, lihtsalt ei ole midagi viltu.»

Järeldus kõigest sellest — geograafiaosakonna III kursus on kahtlemata üks tublimaid meie ülikoolis.

Üha lähemale jõuab festival Moskvas. Päris ukse ees on aeg, mil otsustatakse, kes võtavad festivalist osa.

Allpool jutustame viiest komsomoligrupist, kes sügisest saadik toimunud võistluses sammuvad esimeste seas. Parim grupp ülikoolis sõidab festivalile. Kas on see parim nende viie seast või mitte, see selgub varsti.

Kas pääseme festivalile?

«Kas pääseme festivalile?» See küsimus pakitseb praegu iga ajaloo-osakonna IV kursuse kommunistliku noore hinges. Juba see, et nende komsomoligrupp on pääsenud n. ö. festivali kandidaatide konkursi lõppvooru, innustab kõiki grupi liikmeid nende töös ja tegevuses. Praegu oleks raske loetleda kõiki neid üritusi, mida seal lausa õhinaga korraldatakse. Sirvime kas või kahe viimase kuu tööplaane. Esinemine naistepäeva kontserdiga Elva rajooni Tuleviku kolhoosis, kus kursus töötas sügisel, kõnevõistlus, tuline koosolek ajaloolase ettevalmistuse parandamisest, šeflussidemete loomine käitisega «Termoautomaat», koosolek kultuurse käitumise küsimustest. NSV Liidu ajaloo kateedri abiga valmistati kursuselt ette kaheksa ekskursioonijuhti Tartu tutvustamiseks väliskülalistele. Juba on valminud festivalikingitused: kaks rahvarõivais nukku, rahvusliku mustriga väljaõmmeldud linake ja huvitav fotoalbum kursuse elust. Alustati töödega staadionil. Peatselt korraldab grupp staadionil tõelised talgud. Päeval töö, õhtul aga talgupidu — eesti õhtu kõigi vanade kommete, rahvarõivaste ja kandlehelidega. Kavas on veel A. Kaalu «Teelahkmel» arutelu koos autoriga, küsimuste-vastuste õhtu ühiskonnateaduste alalt, mis on samuti mõeldud eksamieelse kordamisena, koosolek teaduslikust tööst osavõtmise arutamiseks, ajalooliste tegelaste haudade korrastamine, matk Lõuna-Eestisse.

Grupi töö sellist elavust tuleb vaadelda kui kursuse kollektiivi üksmeelsuse ja tugevuse väljendust. Varem tuli igaüht korduvalt mõjustada ühistest üritustest osa võtma, nüüd aga lööb igaüks innukalt kaasa. Komsomoligrupp on loonud kursusel tugeva ühiskondliku arvamuse.

Mitte ainult ühiskondlikus töös, vaid ka õppetöös etendab komsomoligrupp kursusel juhtivat osa. Grupi koosolekul arutatakse õppetöö küsimusi, organiseeritakse kordamist ja vastastikust abistamist. Eks näita suhtumist töösse ühiskonnateaduste seminaridki, mis on elavad ja diskussioonirohked. See, et ajaloolaste neljanda kursuse komsomoligrupp on seni vastu võtnud neli uut ÜLKNÜ liiget, iseloomustab kõige paremini grupi tööd.

Aeg möödub mitmepalgelises tegevuses

Tiigi tänava ühiselamu. Tuba nr. 17. Siin elavad geoloogiaosakonna III kursuse noormehed — osakonnabüroo sekretär Enno Erisalu, Heldur Nestor, Ilmar Luht jt.

Kui te oleksite sattunud sinna tuppa 4. mail k. a., siis oleksite kuulnud, et kõige kergem aine maailmas on settekivimite petrograafia. Oli ju sellest samal päeval eksam ja tulemused — aina «väga head» ja «head».

Õppeedukuselt on kursus üldse üks paremaid. Talvise sessiooni ajal saadi ainult üks «rahuldav».

Pärast eksamit mindi ülikooli staadionile taastamistöödele.

Küsimusele: «Kuidas teil seal läheb?» vastatakse ükskõikselt:

«Oleme ikka oma jao teinud. Kord abistasime ka geograafe.»

Tõepoolest, sel alal tuleks nii mõnelgi kursusel geoloogidest eeskuju võtta.

Kursusel on mitmed amatöörfotograafid, kes pole oma talenti vaka all hoidnud nii Tartus, põlevkivirajoonis toimunud praktikal kui ka Krimmis ja Kaukaasias. Piltidelt näeme kursusevanemat Anne Tammet, ülikooli malepresiidiumi esimeest Enn Pirrust. Siin on tuntud korvpallur Avo Väärsi ja suusatamise entusiast Kaarel Orviku, võimlejad Valda Põldme ja Ada Viljasoo, kursuse parimad lauljad Imbi Maasik ja Lemme Martin. Vähe sellest, et Lemme ise laulab. Ta on võimeline laulma õpetama terve osakonna!

Kauaks, kauaks jääb meelde suvi. Krimmis tutvuti Vilniuse Kapsukase-nimelise Riikliku Ülikooli III kursuse geoloogidega. Tutvus algas omapäraselt — korvpallimeeskond «Baltikumi koondis» moodustamisega.

Samal õhtul toimus mäng Moskva geoloogidega. Veel praegugi on kogu kursus üksmeelselt nõus, et see oli kõige kaasakiskuvam võistlus, mida üldse on nähtud.

Praktikale Krimmis järgnes turismimatk Kaukaasiasse. Möödunud suve ülikooli turismigruppide hulgast tunnistati III kursuse geoloogid parimateks.

Suvise praktika materjali kasutati taivel teaduslikus uurimistöös. Hiljuti toimunud konverentsil esinesid ettekannetega Heldur Nestor, Anne Tamme ja Silvia Remmel.

Ühised mured ja seljataha jäänud võidud õppetöös, koos veedetud praktika on liitnud kursuse üksmeelseks kollektiiviks. Ka vaba aega veedetakse koos. Näärihõhtud, kursuseõhtud on alati möödunud huvitavalt.

Komsomoligrupp — kursuse elu juhtija

Kääriku spordibaasi puhketuba pakub sel õhtul omapärast pilti. Kaks noormeest istuvad kõrvuti kahe neiuga ja kõigi käes välgub niit-nõel, nagu oleks kehakultuurlased täna otsustanud läbi viia sokinõelumise talgud. Aga ei, Toomas Külvet on vaevalt augu sokikannas likvideerinud, kui nõela asendab kruvikeeraja ja osavad sportlasekäed kinnitavad juba suusaklambreid. Selgub, et tegemist on tubadevahelise kompleksvõistlusega. Nalja ja naeru jätkub kõigile. Aga asi pole ainult naljas ja naerus. Iga kehakultuurlane peab oskama korralikult suusaklambreid kinnitada ja suuski määrida. Ega sukanõelumise ja kartulikoorimise oskuski ülearune ole.

Üks päev kehakultuuriosakonna II kursuse talvelaagrist on lõpule jõudnud nagu kõik eelmisedki: õppetöö, treeningud, õhtul mingi ühisüritus. Ja just need ühiselt möödasaadetud õhtud tegidki kolmenädalase Kääriku talvelaagri meeldejäävamaiks sündmusteks kursuse elus sel õppeaastal olid kontsert Sihva rahvamajas ja kaks isetegevusõhtut laagris — kaasa lõid kõik ja mitte ainult passiivselt, vaid ettekannetega. Piljardi- ja kabe võistlused, kolmeõhtused tantsukursused, ühised lauluõppimised — kõik see aitas laagriõhtuid sisustada. Lisaks veel igaõhtune poliitinformatsioon — ülevaade päevastest ajalehtedest.

Kolm nädalat viidi igal õhtul läbi mingi ühine üritus. See oli kursuse aktiivile — kommunistlikele noortele — tõsiseks prooviks. Aktiiv pidas selle proovi kogu grupi aktiivsel toetusel vastu. Kõik planeeritu suudeti korralikult ette valmistada ja läbi viia.

Võistlus on kohe algamas.

Mitte ainult laagris, vaid ka linnas on kehakultuurlaste II kursuse komsomoligrupp hästi toime tulnud oma ülesannetega. Kommunistlikud noored on kujunenud kursuse elu juhtijaiks. Ja see elu on täisvereline. Pikaks läheks loetelu, kui tahaksime kirja panna kõiki läbiviidud üritusi. Mitmed kursuseõhtud, õppejõudude vestlused kultuursest käitumisest, kursusekaaslaste sünnipäevade tähistamised ja palju muud. Tähtis pole mitte niivõrd see, kui palju ja missuguseid üritusi on läbi viidud. Tähtis on, et nende ürituste ettevalmistamise käigus on kommunistlikud noored, komsomoligrupp võitnud kursusel autoriteedi, et on tekkinud ühtne kollektiiv, mis suudab vajaduse korral käed igale asjale külge panna, olgu see siis staadioni ehitamine või ülikooli nääriball.

Ka õppetöös on kommunistlikud noored esirinnas. Sessioonil ei saanud neist keegi hinnet alla «hea», halvemast rääkimata.

Õigusteaduskonna II kursuse tütarlaste toas Tiigi tänava ühiselamus on täna kärarikas. Pole ka ime — siin on peale oma tütarlaste terve hulk külalisi Riiast. Need on Läti Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna lauluansambli tütarlapsed. Tutvust tehti küll alles siinsamas, aga seda pole tundagi. Vestlus elavneb veelgi, kui sisse tuleb grupp oma kursuse noormehi. Riialased lahkuvad varsti, oma rahval aga jätkub juttu veel kauaks. Ees on ju järjekordne kursuseõhtu. Tõsi, sellega ei läinud kõik nii nagu plaanitsetud. Kutsuti külla Läti ülikooli II kursuse juristid, nemad aga ei saanud sõita. Nüüd on juba uus mõte tekkinud — kutsume Riia majandusteadlaste ansambli. Üheskoos aru-

Ühine sõbralik pere

tatakse õhtu ettevalmistamine läbi ja alles hilisõhtul saavad poisid minema.

Näib, et see kõik on täiesti loomulik. Tõepoolest, ega siin ole midagi ebaloomulikku ka II kursuse juristide jaoks. Ollakse harjunud sellega, et poisid astuvad vahel õhtuti tütarlaste poole sisse sõna juttu puhuma. Tavaline on seegi, et neil jutuajamistel sagedaimaks teemaks on kursuse elu, päevakorras olevad ühised üritused.

Ent mõnikord meenutatakse neil jutuajamistel ka minevikku, esimest õppeaastat ülikoolis. Siis oli kõik hoopis teisiti. Poisid-tüdrukud olid omavahel sõjajalal. Tütarlapsed olid rõõmsad, kui noormeestel midagi ebaõnnestus; noormehi rõõmustas tütarlaste ebaõnn.

Oli kord — naeratavad tütarlapsed-noormehed üheskoos üleolevalt, andestavalt.

Algas see uus sügisesest kursuseõhtust. Algas õieti varem, kuid saavutas võidu just sel esimesel õnnestunud kursuseõhtul ülikoolis.

Siit alates hakati end tundma tõelise kollektiivina. Algas kursusekollektiivi ühine elu. Üritus järgnes üritusele. Ekskursioonid Kammivabrikusse, tähetorni, Tallinnasse. Kohtuistungite ühisrülastused. Kõhtumine sm. Sildmäega, kes rääkis Skandinaaviamaade-reisi muljeist. Prof. Vihalema vestlus kodanliku Eesti ülikoolist ja poliitinformatsioonid.

Raske oli teha kõike seda hästi. Tänu heale komsomoligrupile saadi siiski hakkama. See tõstis komsomoligrupi autoriteeti, tõstis ta kaalu üliõpilaste silmis. Kui varem H. Koitel irooniliselt naeratas mõnest komsomoliplaanist kuuldes, siis nüüd ta on juba ise kommunistlik noor ja aktiivne plaanitsetud ürituste elluviija. Kuue liikme võrra on grupp kasvanud sel õppeaastal.

Kommunistlikud noored on kursusel suutnud luua ühiskondliku arvamuse. See ilmnes eriti selgelt iseloomustuste koostamisel ja arutamisel.

Grupi tublist tööst annab tunnistust seegi, et ühena esimestest asuti tööle staadionil ja lõpetati töö paari päevaga.

M. KUNINGAS, J. NIKKER, T. MURUSALU, H. KÄÄN

Rohkem initsiatiivi õppeprotsessi täiustamisel!

Täiustada õppeprotsessi organiseerimist, arendada dekanaatide, kateedrite ja kõigi õppejõudude initsiatiivi üliõpilaste õpetamise metoodika täiustamisel, luua soodsamaid tingimusi üliõpilaste tõeliselt iseseisva töö arendamiseks — sellised ülesanded seadis õppeasutuste ette Kõrgema Hariduse Ministeeriumi 15. septembri 1956. a. direktiivkiri I—100.

Võib öelda, et Õigusteaduskonna kateedrid ja õppejõudude kollektiiv on õigesti aru saanud õppeprotsessi ümberkorraldamise eesmärkidest ja ülesannetest ning püüdnud omapoolselt leida konkreetseid teid ja vahendeid nende ülesannete edukamaks täitmiseks. Üksikuis distsipliinides sageli veel esinenud asjatute kordamiste kõrvaldamiseks on kateedrites läbi vaadatud õppeprogrammid ja tehtud neis vajalikud parandused, üha suuremat tähelepanu on osutatud õppeainete õpetamise metoodikale ja õppejõudude loova teadusliku töö elementide loengutesse sisseviimisele, samuti õige vahekorra kujundamisele ühelt poolt loengute ja teiselt poolt praktikumide ja seminaride vahel. Kuid võib öelda, et need on siiski vaid esimesed sammud distsipliinide õpetamise metoodika täiustamisel, ja kateedrite ülesandeks on sel alal hoolikalt uurida läbiviidud muudatuste ja ürituste otstarbekohasust ning õppejõudude sellealaste kogemuste vahetamise korras leida õppeprotsessi edasiseks täiustamiseks uusi teid ja võimalusi. Mis aga praegu teatud määral õppeprotsessi sisukat ümberkorraldamist pidurdab, on õppevahendite ja -materjalide nappus. Eestikeelsed õpikud puuduvad peaaegu täielikult ja ka venekeelseid õpikuid ei ole kaugeltki piisaval arvul, mõnes distsipliinis vaid mõned üksikud eksemplarid. Veelgi teravamalt annab end tunda seadusandliku materjali üliõpilastele tegelikult kättesaamatuks osutumine. Täiesti võõrastav oli näiteks käesoleval aastal Pearaamatukogu suhtumine seadusandliku materjali tellimisse. Teaduskond jäeti informeerimata, teaduskonna kateedrid varustamata isegi Eesti NSV Teatajaga, kuigi teaduskonna poolt vastavad taotlused esitati õigeaegselt.

Et õppevahendite alal esinevat kitsaskohta likvideerida, koostas teaduskond õppejõudude poolt õppevahendite koostamise ja väljaandmise perspektiivplaani 1957.—1960. a. Samaaegselt on 1958.—1960. a. ette nähtud rea venekeelsete õpikute tõlkimine eesti keelde. Need plaanid on koostatud arvestusega, et kõigis tähtsamais põhidistsipliinides oleks üliõpilastel kasutada emakeelsed õppevahendid. Kaheldamatult võimaldab see tulevikus õppeprotsessi taset veelgi tõsta.

Kuid tarvis on ka juba praegu, arvestades olemasolevaid tingimusi, luua vajalikke eeldusi üliõpilastes iseseisva töö harjumuste kujunemiseks. Selleks on vaja luua kateedrite juures üliõpilastele iseseisvalt töötamise võimalused. Siin tuleb tunnustavalt märkida riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja dots. J. Mälli initsiatiivi. Silmas pidades erialase kirjanduse vähest eksemplaride arvu, samuti seda, et nimetatud kateedrisse antakse hoiule need seadusandlikud materjalid, mida teaduskonnal seni on osutunud võimalikuks saada ja mida pole võimalik välja laenutada, vaid ainult anda kohal kasutamiseks, organiseeris dots. J. Mäll kateedri ruumis üliõpilaste iseseisva töötamise võimalused õhtupooliti. Kahjuks pole teaduskonna teised kateedrid sellist initsiatiivi näidanud ja on jäänud lootma teaduskonna raamatukogule sobivate ruumide leidmist, mis aga rektoraadil, nagu näha aastatepikkustest kogemustest, käib üle jõu. Teaduskonna kateedrijuhatajate koosolek kohustas ka keemiahoones asuvaid teaduskonna kateedreid looma sellise võimaluse üliõpilastele iseseisvaks töötamiseks.

Vähe on seni nii dekanaadi kui ka kateedrite poolt propageeritud üliõpilaste hulgas oma isikliku erialase raamatukogu loomise ideed. Selle puuduse kõrvaldamiseks on teaduskond kavandanud samuti rea abinõusid. Nii kujundatakse kateedrite neis ruumides, kus on loodud ja luuakse üliõpilastele töötamise võimalused, uuema juriidilise kirjanduse tutvustamiseks, vastavad vitriinid ja stendid, organiseeritakse edaspidi kollektiivne tellimiste läbiviimine teiste kõrgemate juriidiliste õppeasutuste toimetiste ja muu erialase kirjanduse isiklikuks omandamiseks üliõpilaste poolt.

Õppeprotsessi ja spetsialistide ettevalmistamise taseme tõstmise ülesande eduka lahendamise üheks eelduseks on õppejõudude ja üliõpilaste kollektiivi kõige tihedam koostöö nii ilmnevate kitsaskohtade likvideerimisel kui ka vastastikuste üksteisele esitatavate pretensioonide arvestamisel ja neist õigete järelduste tegemisel. Selles mõttes on pisut võõrastav, et osa üliõpilastest teaduskonnas on asunud niiöelda äraootavale või isegi pessimistlikule seisukohale õppeprotsessis läbiviidavate muudatuste suhtes. Eriti ilmnes see teaduskonna ametiühingu büroo poolt läbiviidud ürituse puhul, mille eesmärgiks oli selgitada tegelikku olukorda üliõpilastel iseseisvaks tööks kuluva aja kohta ühe õppenädala jooksul. Tahaks loota, et kogu üliõpilaskond tervikuna mõistaks õigesti õppejõudude ja kateedrite poolt läbiviidavaid sellealaseid üritusi ja aitaks omapoolselt kaasa nende eesmärkide saavutamisele, millele nad on suunatud.

K. PÜSS,
TRÜ Õigusteaduskonna dekaan

Hiina nimede õigekirjutusest eesti keeles

Seni on valitsenud hiina nimede õigekirjutuse küsimuses täielik kaos. Pärast Emakeele Seltsi poolt organiseeritud koosolekut, mis toimus TRÜ geograafiakateedris, võeti vastu varem väljatöötatud reeglid, mille kohaselt tulevikus kasutatakse hiina nimesid kooskõlastatud transkriptsioonis. Nimetatud reeglid töötasid välja eesti keeleteadlased koostöös geograafide ja hiina keele eriteadlase Pent Nurmekunnaga. Komisjoni kuulusid sellised nimekad teadlased, nagu prof. A. Kask, E. Nurm ja E. Varep. Koosolek otsustas pärast reeglite vastuvõtmist need ringkirja vormis teatavaks teha ajakirjandusele, ETA-le, Eesti Riiklikule Kirjastusele jt. Mainitud ringkirjas on fikseeritud kõik hiina häälikud ja häälikühendid võrdluses vene traditsioonilise ja eesti praktilise transkriptsiooniga. Vene transkriptsioonis antakse üht ja sama hiina häälikühendit (või häälikut) sageli edasi mitmel viisil, mistõttu eesti keelde edasi-transkribeerimine on raske (seda peamiselt vokaalide alal). Konsonantide edasiandmine on lihtsam. Muuseas saab eesti transkriptsioonis hiina nimesid palju õigemini (hiinapärasemalt) edasi anda. Näiteid uuest transkriptsioonist: kirjutame nüüd Sõnsi provints (senise Šensi asemel), Hõnani provints (seni Henan). Mõnede üldtuntud nimede puhul tehti järeleandmisi reeglitest — Peking (pro Peitsing).

Tervitame komisjoni poolt ära tehtud tööd ja loodame kõigi instantside ning iga üksikisiku järjekindlust hiina nimede kirjutamisel niipea, kui nad on nende reeglitega üksikasjaliselt tutvunud.

T. KAALEP

SILVIA LUKSEP

Hällilaul

Und näeb päike kauge metsa taga,
rõõmsad tähed virvendama lõid ...
Aga sina, naerusuuke, magad,
näoke padjal — väike roosa õis ...

Päeval jooksid väsimatud jalad,
lilli püüdsid roosilised peod —
sõbraks said sul ojas vilkad kalad,
linnupojad — nagu imeteod ...

Pehmel põsel puhkab ripsme vari ...
Maga, minu väike päkapikk,
maga, punapõskne maasikmari,
toogu õnne sulle tulevik!

Sinu und veel valvata saan praegu,
laulda sulle selles valges öös ...
Juba südames ma näen neid aegu,
kus su õnn on võitluses ja töös ...

Kui saaks hoida kõiki õnnetähti,
väike laulusuuke, sinu jaoks!
Jääks su süda päikesele lahti
ja su huultelt naeratus ei kaoks!

Ongi vahel taevas murest tume,
rõõmust jäänud ainult väike kiir, —
hoia teda! Kevad võidab lume,
jälle heledaks saab silmapiir!

Und näeb päike kauge metsa taga,
rõõmsad tähed virvendama lõid ...
Sina, minu naerusuuke, magad,
näoke padjal — väike roosa õis ...

MÕISTATUSTE VÕISTLUSE TULEMUSTEST

Neil päevil tegi toimetuse poolt moodustatud žürii kokkuvõtte meie ajalehe poolt möödunud aasta lõpul väljakuulutatud mõistatuste võistluse tulemustest. Preemiad otsustati anda nr. 4 all avaldatud mõistatusele «Ristsõnad» (märgusõna «X ja Y»), mille koostajaks ümbriku avamisel osutus TRÜ geograafiakateedri aspirant Asmu Saar, ja nr. 2 all ilmunud mõistatusele «On Teile tuttavad need värsid?» (märgusõna «1605»), mille koostajaks osutus eesti keele ja kirjanduse osakonna II kursuse üliõpilane Valdur Rebane. Preemiad saab kätte toimetusest.

Mõni sõna võistlusele saadetud töödest, mida laekus võrdlemisi rohkesti. Tuleb märkida, et ligi kaks kolmandikku võistlusele saadetud töödest olid vigased, valesti koostatud. See viis nad muidugi auhinnapretendentide seast välja, olgugi et neist nii mõnigi avaldati parandatud kujul («Võtmemõistatus» — nr. 3, märgusõna «Lahendaja»; «Spiraalmõistatus» — nr. 5, märgusõna «Kõrbe-jaam»; «Silpristsõnad» — nr. 7, märgusõna «Võti»). Avaldamata jäänud vigastest mõistatustest on oma teostusviisilt tähelepanuväärsed veel «Ajalooline mõistatus» (märgusõna «U») ja «Maagiline ruut («Mastodon»). Samuti võib esile tõsta auhinnata jäänud võistlustööde seast «Tähtmõistatust» (nr. 8, märgusõna «Katsetaja») ja «Kirjanduslikku ringi («Võti»).

ŽÜRII

KILLUKESI KULDSEST PRAHAST

J. KALITS

Arvatavasti teavad seda kõik, et Praha on Tšehhoslovakkia pealinn. Kahtlemiseks mul on alus mõnede riigieksamite tõttu, kus selles või mõnes sellelaadses küsimuses on esinenud lahkarvamusi. Elanike arvu, asutamise aasta ja teiste oluliste andmete kohta pakub oma lahket abi entsüklopeedia. Ilus, paljude vaatamisväärsustega, puhas — need on Prahale sobivad üldised epiteedid. Selles veendusid meie turistid veelkordselt käesoleva aasta märtsis Prahas viibides.

Vana Praha on huvitav oma skulptuurirohkete ehitustega ja paljude rautatud ustega. Ei saa sammuda näiteks mööda Karlova silda, nägemata peensusteni viimistletud figuure, või mööduda vanast raekojast, nägemata astronoomilist kella või tundmata huvi apostlite vastu, kes peavad ilmuma igal täistunnil kella helistama. Muide, prahalased tõendavad, et apostlid näitavad end alati. Seekord aga, kui meie turistid ootasid igatsusega torni all, avasid apostlid ainult pool luuki, ise aga nähtavale ei ilmunud. Sõprade arvates peigasid nad all seisvat «marksumeest». Prahas on ka oma Veneetsia, kanalid tänavate asemel, ja kevadõhtutel pole ta vist sugugi vähem romantiline kui Itaalias. Siin on maja, kus töötas Kepler, seal püha Miikaeli peakirik — nii võib ekskursioonijuht vähemalt pool tundi loetleda Praha vaatamisväärsusi. Mulle aga meeldis väga muuseum-raamatukogu — mitte ainult seepärast, et seal on palju haruldasi raamatuid, mitte ka seepärast, et seal on freskod tehtud ühe suure ninaga munga poolt ja seepärast kõik kujutatud inimesed on suure ninaga. Ei, seal on väga vaimukas kuju: «Inimene, kes luges läbi kõik raamatud». Tema hullumeelne ilme, nördimus ja pessimism tulevad mulle alati silme ette, kui on juttu ühiskonnateaduste kohustusliku kirjanduse rohkusest, või kui kateedrile ette heidetakse tema vähest teaduslikku tööd.

Samas on ka huvitav aparaat — lugemismasin. Seal on lauad pandud ümber kahe umbes poolte semeetrilise läbimõõduga ketta. Laudadele kinnitatakse raamatud. Laudu võib vändaga ringi ajada. Seda aparaati võiks edukalt rakendada ka meie õpperaamatukogus diplomandide jaoks, sest see aparaat võimaldab edukalt diplomitööd võrdlemisi suurest hulgast teostest kokku kirjutada.

Üheks vaatamisväärsuseks, mida tavaliselt külastavad kõik turistid, on Praha Loreta. Selle aaretekambris on hulgaliselt kauneid ehteid ja kallihinnalisi pühasid annetusi. Silmapaistvaim nendest on annetus, mis pidi ära hoidma katku. Selles on 12 kg kulda ja 6222 briljanti, rääkimata muudest väärismetallidest ja kividest. Loretas on ka eriline reliikvia — habemega naine. Sellest räägib Portugali muinasjutt, et üht kaunist tütarlast sunniti minema mehele vastu tahtmist. Tütarlaps palus, et talle kasvaks habe ja hommikuks oligi ta habemega. Siia kogunevat nüüd need, kes loodavad oma soovide täitumist, eksamisessiooni ajal olevat habemega naise sagedasemateks külalisteks üliõpilased. Mõnikord kutsuvat vanapoolsed naised ka noori mehi habemega naist vaatama — kas see on aga tagamõttega või ilma, seda ei teadnud ka ekskursioonijuht.

Prahas on ka oma Toompea või Kreml, kuid siin nimetatakse teda teisiti — Hradčany. Kui lipp on väljas, on president kohal. Enamik ehitustest on siin 16. sajandist. Siin on suurepärane peakirik, uhked troonisaalid jne. Huvitavad on hoovil asuvad kaevud. Nad on kaetud võrkudega. Ühel kaevul pisteti võrgu taha tülitsejad naised, teisel kaevul ebatruud naised. Seal võis neile iga veevõtja vett peale visata. Hiljem muudeti see ära, sest teise kaevu juures, nagu väidab ekskursioonijuht, oleks vaja olnud nii suurt võrku, mille alla oleks mahtunud kõik Praha naised. See kehtib muidugi keskaegse Praha kohta.

Praha on uhke oma õllele. Õlu on siin kujunenud sõna tõsises mõttes rahvuslikuks joogiks. Küsige ükskõik milliselt prahalaselt, kus on baar, kus jõi õlut Sveik, ja otsekohe juhatatakse teid vastava baari juurde. Kahjuks ei saanud me enda poolt valitud päeval sinna sisse ja praegugi on teadmata, kas määritud Austria keisri pilt on seal olemas või mitte. Selle eest aga külastasime üht «pivovari» («U fleku»), mille ajalugu algab Ameerika avastamise aastast. Selle asutuse maalid on omapärased ja maalitud õllebaari külastanud kunstnike poolt. Siin on maal, mis tähendab, et see, kes õlut joob ja muusika eest maksab, saab ingliks, ja teised sellelaadsed. Selles baaris on 2200 kohta, kusjuures iga saal on isemoodi sisustatud ja igal saalil oma ajalugu. Siin on rüütlite saal, avatud 1724, siis saal, mida nimetatakse akadeemiaks jne. Akadeemias jõid õlut kirjanikud, kunstnikud. Ühes kohas laua kohal ripub härja jalg. Sinna alla pandi karistatuid, kes ei tohtinud enne õlut juua, kui maksid kõigi eest. Ka meie tühjendasime siin kannukese praha õlut. Kuigi prahalane joob meelsasti õlut, pole kusagil näha joobnud inimesi. See näitab prahalaste kõrget teadlikkust ja väärikustunnet. Rõõmustav on seejuures märkida, et meie ülikooli üliõpilaste teadlikkuse proov (1. mai ballil oli einelauas iga liiki joovastavad joogid) andis võrdlemisi positiivseid tagajärgi, ning kui asi jääb samasuguseks ka tulevikus, pole meil põhjust prahalaste kõrval pead norgu lasta.

Praha on rikas muuseumide poolest. Prahalane ei häbene oma rahvuslikke liikumisi, ja seepärast pole sugugi juhuslik, et Gottwaldi muuseumi on alustatud kauge minevikuga, kusjuures seal on ühel tähtsamal kohal hussiitide liikumine.

Suurepärast materjali pakub igaühele rahvuslik muuseum. Sellesse 1818. aastal rajatud muuseumi on kokku kogutud kogu Tšehhoslovakkia omapära, kusjuures muuseumi kaastöölisteks on Tšehhoslovakkia suuremad teadlased. Väga hästi on korraldatud ka Lenini muuseum.

Prahas pole huvitav mitte ainult ajalugu, vaid ka tänapäev. Prahas nägime miilitsat, kes meid kohates hakkas jutustama kevadest, peagi roheliseks muutuvast pargist ja mängivatest lastest pargipuude all. Võrreldes Tartuga, kus miilitsalt võid oodata enamikel juhtudel pealekärkimist, oli see nii üllatav ja meeldejääv, et seda tuleb tingimata märkida kuldse Praha killukeste hulgas. Kuid miks ei peaks Praha miilitsal olema aega tegelda romantiliste mõtetega, kui rahvas ei lähe ilma rohelise signaalita ka üle täiesti tühja tänava. Et killukesed ei pretendeeri tervikule, siis neile, kes tahavad teada rohkem, on külalislahke Praha alati valmis ütlema: «Tulge, vaadake ja veenduge!»

Toimetus palus India-reisilt koju jõudnud J. Kalitsat kirjutada sellest kaugest maast. Sm. Kalits lubas. Aga muljeid oli pakkunud talle mitte ainult India, vaid ka teekond sinna ja sealt tagasi. Ja nii saabuski meile ülaltoodud lugu.
Loodame aga, et jutt kunagi jõuab ka Indiasse.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Uus töövorm õigustab end

Viimasel ajal püütakse igas aines suurendada üliõpilaste iseseisva töö osa kursuse omandamisel. Ka pedagoogikas vähendati loengutunde tervelt 50% võrra. Seega umbes pool kogu materjalist tuleb omandada iseseisvalt. Uue töövormina viidi sisse seminar, mida seni ühenduses pedagoogikakursusega pole toimunud.

Seminari mõtteks oli kateedri arvates üliõpilaste pideva iseseisva töö kontrollimine ja nende abistamine iseseisval orienteerumisel kirjanduses. Ka kavatseti võimalust mööda kasutada omandatud teadmisi mõnede aktuaalsemate õppe- ja kasvatustöö nähtuste hindamisel.

Nende teemade alalt, mida loetakse, seminare põhiliselt ei toimu. Erandiks on siin vaid teema «Teaduliku distsipliini kasvatamine».

Nüüd on seminarid toimunud juba enam kui kahe kuu vältel. Selle aja jooksul on kerkinud rohkest mõtteid nende korraldamise ja sisu kohta.

Sageli kipub seminar kujunema igavaks ja kuivaks küsimiseks-vastamiseks, omamoodi eksamineerimiseks. Mäletan selliseid seminare rohkesti ka oma ülikooliõpingute ajast. Muidugi on ka sellistest seminaridest kasu. Selgub vähemalt, kuidas on loetu omandatud, kuidas on sellest aru saadud. Ka stimuleerivad sellised seminarid materjali pidevale läbitöötamisele ja väldivad selle kuhjumist eksamieelsele perioodile. Kuid siiski, kas on see kõige viljakamalt kasutatud aeg? Vastused piirduvad peaaegu reeglina materjaliga, mis sisaldub kirjanduses või ka loengutes. Kas on sellist «eksamineerimist» vaja? Kuulajad on vastamise ajal üsna passiivsed, ainult kuulavad. Ainult harva kerkib vajadus vastuse täiendamiseks ja parandamiseks.

Enam on mõtet seminaridel, kus raskuspunkt langeb omandatud teadmiste rakendamisele praktikas, oma tähelepanekute ja teiste teadaolevate elunähtuste analüüsile omandatud teadmiste alusel. Pedagoogika seminarides on seda teha küllalt raske, sest seminarist osavõtjatel puudub pedagoogilise töö praktika. Oleme siin püüdnud toetuda kahesugusele materjalile: kõigepealt üliõpilaste mälestustele oma kooliajast ja tähelepanekutele kaaslaste ja iseenda arengu käigust.

Edasi on meile olnud materjaliks ajakirjanduses avaldatud kriitilised artiklid meie kooli töö praeguse olukorra kohta. Sageli on nendes ka vastukäivaid seisukohti. See paneb paratamatult mõtlema ja õigeid lahendusi otsima. Siin raskendab tööd see, et üliõpilased pole alati neid materjale lugenud, kohustusliku kirjanduse hulka need ju ei kuulu. Mõnikord on õnnestunud erinevate seisukohtade analüüs ka nõnda, et õppejõud esitab erinevad seisukohad ja üliõpilased analüüsivad neid vastomandatud teadmiste alusel. Selliselt õnnestus võrdlemisi rahuldavalt seminar matemaatikaosakonna III kursusel teemal «Õpilaste teadmiste kontrollimine ja hindamine».

Sellised seminarid on olnud alati aktiivsemad. Peaasi, siin pole tegemist õpitu kuiva reprodutseerimise, vaid aktiivse rakendamisega.

Kokkuvõttes tundub, et loengute arvu vähendamine ja osa loengute asendamine seminaridega on põhiliselt otstarbekas.

H. LIIMETS

KOMSOMOLITÖÖ PÄEVAKÜSIMUSI

ÜHISKONDLIK ÜLESANNE

See oli mõni kuu tagasi, kohalike nõukogude valimiste eel. Toimus agitatsioonibrigaadide moodustamine. Palju inimesi pidid sinna andma kursuste komsomoligrupid.

Agitpunkti tulid ka tütarlapsed eesti filoloogia osakonnast. «Kas agitaatorid?» Aga vastuseks: «Oh ei! Meile öeldi, et tuleb paar päeva mingisuguseid nimekirju koostada.» Tütarlastele tehti selgeks, et tegemist on ikkagi mitmenädalase ja küllalt pingelise tööga. Mitmed jäid, et saada kätte esimesed ülesanded. Mõned läksid ka minema, sest: «Meile öeldi hoopis teisiti.»

Teine lugu.

Alles äsja oli lõpukursustel suureks küsimuseks iseloomustuste koostamine. Ning nii Ajaloo-Keeleteaduskonna V kursuse kui ka Arstiteaduskonna VI kursuse kolmikutel ja komsomoliorganisatsioonidel oli sellega puhuti tõsist tegemist. Mida kirjutada ühe või teise inimese kohta, kuidas võtta kokku ja hinnata tema tööd ülikoolis? Üliõpilastelt enestelt tahetakse just peamiselt oma kaaslaste ühiskondliku tegevuse hinnangut. Oli seda tegevust palju? Kuidas sai üks või teine oma ülesannetega hakkama? Sellised küsimused tekitasid tihti tõsist peamurdmist.

Nende kahe loo vahel on mõtlemapanev seos. Me räägime praegu sageli, et on vaja anda igale kommunistlikule noorele ühiskondlik ülesanne, nuriseme, et paljud jäävad ühiskondlikust tööst kõrvale. Aga ometi ei pane teaduskondade ja osakondade komsomolibürood ning kursuste grupid sageli lihtsalt tähele neidki inimesi, kes täidavad ühiskondlikke ülesandeid aktiivselt. Agitaatorina tegi väga tublit tööd eesti filoloogia III kursuse üliõpilane Aili Tann. Aga kas komsomoligrupp ja osakonna büroo teavad sellest? Võib-olla arvatakse, et temalgi tuli ainult paar päeva koostada nimekirju. Kas lääne filoloogia I kursuse kommunistlikud noored teavad ka, et suure kohusetundlikkusega töötas agitaatorina nende kursusekaaslane Georg Grünberg?

Komsomoligrupp peab teadma, millist ühiskondlikku tööd teevad tema liikmed. Peab teadma ka seda, kuidas nad töötavad. Aili Tanni, Georg Grünbergi ja teiste tublilt töötanud agitaatorite kõrval oli ju palju selliseid, kes töötasid «kuidagiviisi».

Kuidas tagada komsomoliruppide pidevat tähelepanu nende inimeste suhtes, kes täidavad üht või teist ühiskondlikku ülesannet, olgu siis alalist või üsna ajutist, ühekordset laadi — see on muidugi grupi enese asi. Arvestuskaardid (nagu need esinevad teaduslikes ringides) vahest tooksid töösse mingi paberlikkuse hõngu. Ehk on siis parem grupi päevik? Või loota grupiorganisaatori tublile mälule? Kuidas ka poleks, aga tõsine tähelepanu nende vastu, kes teevad ühiskondlikku tööd (ka nende vastu, kes seda ei tee!), peab muutuma igapäevaseks, loomulikuks nähtuseks.

Täitkem kõik oma aukohus staadionitöödel!

*Esirinnas geoloogid * Juristide I ja IV kursus viilib * Geograafide I ja IV kursus põhjustas kivipurustaja seismise*

Juba aprillikuu lõpus algasid tööd ülikooli staadionil. Tööobjektid on ära jaotatud osakondade vahel. Seni on staadionil töötanud geoloogiaosakond, Õigusteaduskond, Majandusteaduskond ja geograafiaosakond. Hästi on töötanud geoloogid eesotsas osakonna komsomoliorganisatsiooni sekretäri E. Erisaluga: nad jõuavad oma tööülesandega — kanalisatsioonikraavi kaevamisega — varsti lõpule. Juristide II ja III kursus on oma töö staadionil juba lõpetanud. Kahjuks ei ole neist eeskuju võtnud juristide I ja IV kursus. Hoolimata korduvatest meeldetuletustest ei ole nad seni staadioni töödest peaaegu üldse osa võtnud. Selletõttu pidi osa ehitustöid seisma jääma, ja lõpuks tegid juristide eest mõned kõige kiirema iseloomuga tööd ära kehakultuuriosakonna õppejõud. Kõige vastutusrikkam ülesanne oli geograafidel: töö kivipurustamismasina juures. Kuid geograafid ei tulnud kahjuks oma ülesandega toime. Kui II ja III kursuse geograafid korralikult töötasid, siis I ja IV kursuse üliõpilasi oli staadionil harva näha. Geograafiaosakonna diplomandid peavad aga staadionil töötamist nähtavasti häbiasjaks ja nende senises töö-

bilansis on 0 tundi. Geograafid võiksid siin eeskuju võtta geoloogide V kursusest, kes diplomitöö kirjutamise kõrval leidis aega ka oma tööülesande täitmiseks staadionil. Geograafide süü tõttu seisis kivipurustaja sageli ning tuli paluda abiks teisi osakondi (näiteks geoloogе ja majandusteadlasi). Juuresolevail piltidel näemegi kivipurustaja juures töötamas ja kive juurde kandmas Majandusteaduskonna I kursuse üliõpilasi.

Praegu on viimane aeg ka kõigil teistel osakondadel alustada tööd staadionil. Iga üliõpilase aukohuseks on anda omapoolne panus meie ülikooli staadioni valmimiseks käesoleval aastal!

Seisavad ju käeoleval aastal ees vastutusrikkad võistlused. Oktoobri alguses saabuvad meie üliõpilastekergejõustiklastega kohtuma Helsingi ülikooli kergejõustiklased. Ja võistelda nendega tahame juba valminud staadionil.

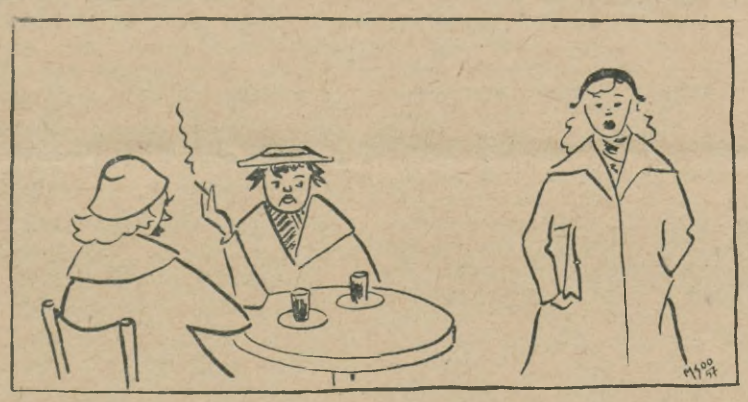

«Kuule, kes see on?»
«Oh temast pole midagi huvitavat rääkida... va eesrindlane.»
«Issand, küll käib siin ikka tüüpe.»

Toimetusele saabus järgmine kiri:

«Mõni aeg tagasi ilmus ajalehes O. Põllu artikkel «Arvamusi oma lehest», kus õigusega märgiti, et meie ajaleht on jäänud seni väga ühekülgseks — ta oleks põhiliselt nagu Ajaloo-Keeleteaduskonna ajaleht. Muuseas heidetakse ka bioloogidele ette vähest sõnavõttu lehe veergudel Nii kurb, kui see ka on, aga bioloogid peavad selle omaks võtma. Vastuseks sellele esitan väikese lõigu bioloogide tööst varakevadel. Ühtlasi loodan, et ka teised bioloogid hakkavad tulevikus aktiivsemalt esinema ajalehe veergudel.»

Avaldades sm. Kalamehe artikli, ühineme ka täielikult tema ülalesitatud sooviga.

Saabub kevad, siis vast tunned —
bioloog olla tore on,
väljas päike, soe ja kutsuv,
peagi algab suvepraktikum...

Kevadises looduses

See traditsiooniline bioloogide laul sunnib iga bioloogi kannatlikult ootama kevade taassaabumist.

Nii oli ka sel aastal. Esimestena suundusid kevadisse loodusse ornitoloogid, sest on ju linnud kõige varasemad kevadekuulutajad meie looduses. Kuid ega ornitoloogidest palju maha võinud jääda ka botaanikud.

Nii juhtuski, et ühel imeilusal kevadehommikul kogunes Tähtvere parki grupp bioloоge — need olid TRÜ ÜTÜ botaanikaringi mükoloogiasektsiooni liikmed eesotsas TA ZBI botaanikasektori teadusliku töötaja bioloogiateaduste kandidaadi E. Parmastoga. Kuuest inimesest koosnev grupp seadis sammud Tähtvere-Vorbuse metsa poole. Oi, kui elav oli liiklus Põltsamaa maanteel — küll jalgsi, küll jalgratastel, küll autodega liikus metsa poole looduseõpru. Kõikjal valitses elu, liikumine, rõõm ja optimism. Vaevalt olid meie mükoloogid jõudnud metsa lähedusse, kui tervituseks kõlas sealt metsvindi ja vainurästa kõlav laul. Ja nagu vastuseks sellele ei puudunud metsas ka ornitoloogid — väikeses metsatukas oli kändudele istet võtnud grupp looduseõpru, kes prof. Piiperi juhtimisel olid tulnud tutvuma kevadise linnulauluga.

Kuid näe, vaevalt siseneti metsa, kui juba leidus vääriline vaatlusobjekt ka mükoloogidele. Metsaalusel kõdul olid kasvama hakanud pisikesed kübarseened, mis kuuluvad kandseente klassi, perekonda *Mycena*. Nende kübarad olid läbimõõduga 1—2 cm, koonusekujulised, veidi kleepuvad ja läikivad. Paljud selle perekonna liigid ilmuvad juba varakevadel. Oli, mida vaadata ja kirjeldada, sest kübarseente puhul on eriti tähtis kohapeal üles märkida seene värvus, maitse, lõhn jne.

Kuid kevadises metsas on seeni palju, tarvitseb vaid kergitada mahalangenud kõdunenud puuoksi ja lamavaid tüvesid, uurida kände ja otsida kõdunenud lehtedelt. On ju kõdunemisprotsess ise suures osas tingitud seentest. Tõsi, selliste seente hulgas, eriti varakevadel, on vähe kübarseeni, kuid nende viljakehad on substraadil siiski märgatavad pisikeste tumedate täpikestena või laigukestena.

Mis imelik seen peaks aga olema küll see siin kuusekännul — tihedasti vastu kändu liibunud viljakeha, värvuselt pruunikas, sealjuures tugeva meeldiva aniisilõhnaga? seisavad noored mükoloogid mõistatuse ees. Kohe on aga ka kohal E. Parmasto, kes annab selgituse: «See on torikuliste hulka kuuluv harilik lõhnuk (*Anisomyces odoratus*), mille eelistatud kasvukohtadeks on just kuusekännud. Kõige kindlamini tunneb teda ära tugeva aniisilõhna kaudu.»

Nüüd leiti torikulisi juba igal sammul. Õpiti tundma suurt hulka puitu kahjustavaid torikulisi — kuusekorgik, kuusekõbjuk, mustjas kõrbik jt.

Kuid mis see siis oli? — kusagilt lähedusest kõrgelt puuladvalt hakkasid kostma tugevad kõlavad helid, mis koosnesid viledest, trilleritest ja mitmesugustest teistest helide kombinatsioonidest, mida on võimatu edasi anda sõnades. Ja kohe selguski, et tegemist on meie linnuriigi ühe parima lauljaga — laulurästaga.

Kuid aitab kevadises kuusemetsas luusimisest! Siirdume lehtmetsa, mis varakevadel oma elu mitmekesiduse poolest on palju rikkalikum. Ja tõesti, vaevalt jõuti üle maantee asuvasse haava-lehtmetsa, kui meie rändureid tervitasid sajad sinised õiesilmad — sinililledel oli parajasti õitsemise maksimum, siin-seal paistsid roosakate täppidena silma kopsurohu õied, meeldivat aroomi levitasid ühe meie metsade mürgiseima taime, näsiniine lillakasroosad õied, olid puhkenud ka üksikud kollased ja valged ülased. Ka linnulaul oli nagu mitmekesistunud — peale metsvindi võis sageli kuulda ka salu-lehelindu ja väikelehelindu. Kuid eks olnud meie mükoloogidel ka väike tagamõte lehtmetsa tulles — tingimata taheti kohata ühte eriti meie leht- ja segametsadele juba varakevadest alates väga sagedast *Pezizaceae* sugukonnast pärinevat kottseent, mille viljakehad esinevad mahalangenud kõdunenud okstel punaste kausikestena läbimõõduga 1—5 cm või isegi rohkem. Ja kas ei paistnudki sealt lehekõdu alt juba midagi punast? Jah, tema see ongi — ilus korrapärane punane kausike. Samas satutigi seene massilisele esinemisele.

Kevadises metsas kaob aeg kiiresti — tuli taas asuda koduteele. Kõik olid rahuldatud — ligi 20 liiki seeni ühel varakevadisel päeval — see on juba päris suur hulk ning kõigele lisaks veel palju teisi uusi teadmisi varakevadisest loodusest.

Taolised ekskursioonid ei jää meie mükoloogidel mitte viimaseks, sest nad teavad, et tõeline bioloog saab olla vaid see, kes omandab oma teadmised vahetult loodusest ja tunneb detailselt looduse keerulist mehhanismi.

K. KALAMEES,
TRÜ ÜTÜ botaanikaringi liige

15. mai Kell 19
kolmapäev
farmaatsia auditooriumis
KIRJANDUSLIKU KOHTU
istung
SÜÜPINGIS INDREK PAAS
«Tõde ja õiguse» IV köite materjalide põhjal
Osavõtt asjasthuvitatuile vaba
EESTI KIRJANDUSE JA RAHVALUULE RING

Toimetaja A. TAMM

MB 03524 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1722

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (336) Reedel, 17. mail 1957. a. X aastakäik

SIIN STAADION!

«Kiires korras on vaja ära koristada turvas, et jalgpalliväljakule saaks seemne külvata. Samuti on vaja ruttu puhastada Liiva tänava poolne sektor kividest ja planeerida selle kallas,» räägib staadioni direktor Lulla.

Edasi jutustab sm. Lulla üldisest töö organiseerimisest, töödest, mis on tehtud ja mis on tegemata.

On selgunud, et ei saa pidada kinni kindlatest tööobjektidest, mis määrati üksikutele osakondadele. Seda tingib kaks asjaolu.

Esiteks see, et üliõpilased ei kindlusta oma tööobjektide õigeaegset valmimist. Juristid kaevasid näiteks kraavi nii kaua, et töö lõpetamisel oli esimene osa kraavist juba sisse varisenud.

Teiseks aga see, et töödes tuli ette muudatusi (kalda mätastamine jääb planeeritust hiljemaks).

Sellega tuleb tagasi minna endisele tundide süsteemile. Et kindlustada iga päev staadionil 80—100 üliõpilast, selleks peaks iga üliõpilane staadionil töötama 8 tundi.

Hulk tööd on juba tehtud. Nii on lõpetatud kivide purustamine. Siin tegid lõviosa tööst geograafid, keda abistavad ka Majandusteaduskond, filoloogia- ja geoloogiaosakond. Veetorustikust on pandud kohale umbes 80% tänu Õigusteaduskonna üliõpilastele. Geoloogid tegid tublit tööd kanalisatsiooni kaevamisel, millest pool on valmis.

Kehakultuurlased panevad 100 m jooksu- ja kaugushüpperadadele pealmist kihti peale, kusjuures KKO õppejõud löid käed külge sellistele kiireiseloomulistele töödele, nagu mulla majast väljakandmine ja puude istutamine.

Paralleelselt kõigi teiste töödega ehitatakse ka administratiivhoonet. Praegu on käsil seinte krohvimine, veevärgi ja keskkütte sissepanemine.

Nii valmib järk-järgult meie staadion. Hästi on töötanud geograafid. Neil on rohkem kui 400 tundi juba kirjas, neist ei jää maha ka Majandusteaduskond ja geoloogid.

Miks ei ole staadionile ilmunud aga meie keemikud? Vähe on nähtud siin ka arste ning Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilasi.

Üliõpilased, see on ju meie staadion! Paneme kõik käed külge ja anname oma parima staadioni ehitustöödel!

Mõttepudemeid suunamispäevalt

Töölesuunamise päev on kahtlematult üks meeldesööbivamaid ja erutavamaid päevi ülikoolis. Juba ettevalmistused, nagu «pingerea» koostamine, töökohtade läbiarutamine jne. loovad erilise atmosfääri. Õpipoisi asendist selli- või meistriseisundisse — see ei ole harilik verstapost noore inimese elus. Seepärast pole imegi, kui mõne põske mõnikord rõõmust, vahel esialgsest kurvastusestki ehivad pisarpärlid.

Nii oli see tänavu ka filoloogidel (muide, traditsioonilisi pisaraid s.in siiski ei valatud). Juba märtsi lõpul koostati inimese kõikvõimalikke omadusi arvestades pingerida. Kuulujutud teatasid üha ärevamalt peatsest määramisest.

Ja saabuski lõpuks suunamise päev. Kõigepealt «pannakse paika» žurnalistid. Esimeste seas saab oma tulevase töökoha teada August Luur, siis Endel Mallene jt. Enne kui õnnelikud väljujad jõuavad midagi öelda, on nad tunda saanud kõigi kursusekaaslaste käepigistusi. Siis aga sajavad küsimused: kus? kuhu? kuidas läks? Bernhard Viiding on võtnud kodust kaasa suure maakaardi ning kannab sellele väljujate nimed. Temal kui mootorratturil olevat hiljem hea orienteeruda oma küllasõitudega. Bernhard Viiding peab igasse Eesti nurka sõitma — nii Räpinasse kui Orissaarde, Tallinna, Valka, Kiviõlisse, Haapsallu!

Žurnalistika eriala üliõpilasest August Luurist saab kohaliku ajalehe «Edasi» kirjanduslik kaastööline. Hilja Kokamägi, kellel õpetajaamet oli juba enne ülikooli astumist selge, asub sügisel Loksa rajooni haridusosakonna inspektori kohale. Ajalehtede korrektoriteks aga siirduvad L. Kastein, H. Tõugjas jt.

Lõppkokkuvõtet tehes selgub, et keskkooliõpetajatena asuvad tööle üheksa inimest, seitsmeklassilistes koolides viis. Ülejäänud kolmkümmend inimest määrati mitmesugustesse teistesse kultuurielu lõikudesse.

Väliselt läks suunamispäeval kõik libedalt. Kuid ka siin on oma «agad».

Suunamiskomisjon ei suutnud paljudel juhtudel öelda töölemääratuile mitte midagi konkreetset. Üliõpilaselt võeti küll allkiri, aga kus täpselt asub üks või teine õpetajakoht, see jäi sageli selgusetuks. Nendele küsimustele ei andnud vastust ka Haridusministeeriumi esindaja. Helistasime rajoonidesse. Võru, Orissaare, Põlva ja Räpina haridusosakonna juhatajad ütlesid, et need rajoonid ei vaja keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetajaid. Ometi määrati neisse kohtadesse kõige paremad lõpetajad.

Sama lugu on ka paljude Riikliku Plaanikomisjoni poolt rajoonide täitevkomiteede käsutusse planeeritud kohtadega. Ei mingit selgust asutuse, ameti, palga jne. suhtes. Kas kohapeal vajatakse kaastöölisi ajalehele, töötajaid kultuurimajasse, rahvamajasse, raamatukogusse või kuhugi mujale — sellest polnud tihti aimugi. Aga kas see inimene sobib talle antavale töökohale? On see koht kooskõlas tema huvi ja võimetega? Need küsimused jäidki õhku rippuma.

Kohad leitakse muidugi kõigile. Ja kindlasti tulevad ka tänavused lõpetajad oma ülesannetega toime — üks paremini, teine halvemini, aga inimene õpib ju niikaua, kuni ta elab.

Käesolevadki read ei ole mõeldud virisemiseks. Ei. Me võlgneme palju ülikoolile ja tänutäheks püüame anda parima oma töökohtadel, kuid kaadri jaotusse tuleks vastavatel instantsidel suhtuda siiski suurema tähelepanuga. Mitte tühje lubadusi, formaalset suunamist, vaid tõsist, asjalikku suhtumist tulevaste kultuuri ja teaduse vallas töötajate vastu! Maksab ju siingi vanasõna: kuidas külvad, nõnda lõikad.

V. LINDSTRÖM,
V kursuse eesti filoloog

RIIGILAEN ÜLIKOOLIS

Laenu väljakuulutamise päeva õhtul tehtud kokkuvõtted näitasid, et tellimises on esikohal kehakultuuriosakond. Samuti paistsid silma Õigusteaduskonna õppejõud ja teenistujad.

Üldiselt on ülikooli kollektiiv tervikuna edukalt läbi viinud viimase riigilaenu tellimise.

Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva eel

Valmib memuaarteos

Artur Lombakul on seljataga mitte ainult pikk, vaid ka võitlusrohke elutee. Läbielatud aastate raskus aheldas vana revolutsionääri pikkadeks kuudeks haiglavoodi külge. Sellistel, kui nii võiks nimetada, elu pöördepunktidel heidetakse tavaliselt ikka pilk tagasi möödunud päevade poole. Ja paljudele elustusid sündmused suurte võitluste päevilt...

Teiste palatikaaslaste seas oli ka TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsent J. Käosaar. A. Lombaku dünaamiline, pildirikas, ajaloolistel faktidel põhinev jutustus äratas temas mõtte, et kas ei peaks A. Lombak seda kõike kirja panema. On ju meie kirjanikud selles ainevaldkonnas senini paastu pidanud. Neid mehiseid päevi, mil peeti võitlust vabaduse ja tuleviku nimel, on vaja elustada, et meie kasvav sugupõlv teaks, millise hinnaga on neile kätte võideldud tänapäev.

A. Lombaku tervis paranes, elati jälle tegevusrohkes argipäevas. Südamesse aga jäi juuri ajama mõte — kirjutada läbikäidud teest. Asi võttis küpsemiseks aega terve aasta, enne kui asuti tööle ligi.

Töö osutus raskeks. Puudusid kogemused kirjandusliku sõna kallal töötamiseks. Oli ju jutustada läbielatust hoopis teine, kui panna rääkima ja elama paberile lükitud sõnu, panna hingama lehekülgi revolutsioonipäevade võitlusvalmust.

Viie aasta jooksul töötas A. Lombak oma käsikirja kolm korda ümber, tegi parandusi, täiendas ja muutis kompaktsemaks.

1956. a. kevadeks oli jutustuse «Töörahva võimu eest» käsikiri valmis ja see loovutati kirjastusele. A. Lombaku memuaarteos peab kõigi kavatsuste kohaselt trükimusta nägema Suure Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks.

I osa jutustusest viib lugeja tagasi kolme revolutsiooni päevadesse ja kannabki pealkirja «Kolmes revolutsioonis». Türi ümbruses kõlas 1905. aastal eriti julgelt üleskutse «Mõisad põlevad, saksad surevad!» Revolutsiooniliste talupoegade salgad tõstsid kõrgele võitluslipu vabaduse eest. A. Lombakule, kes oli tol ajal 9-aastane poisike, jätsid need oma silma läbi nähtud heitlused kustumatu mulje ja andsid suuna edaspidi sele elule.

1917. a. veebruarisündmused leiavad autori juba Peterburist, kus ta teenis tsaariarmees. Pärast Oktoobrirevolutsiooni kandub tegevustik jälle Eesti pinnale Viljandimaale, kus A. Lombak võttis osa nõukogude võimu ülesehitamisest. Siin astub ta ka kommunistliku partei ridadesse...

Järgneb sakslaste pealetung. Nad vallutavad Viljandi. Eestist lahkunud võitlejatest moodustatakse Peterburis Smolnõis Tallinna I Kommunistlik Pataljon, kus ühe kuulipildurite rühma komandöriks saab jutustaja ise.

Memuaarteose esimene osa lõpeb Eesti bolševike juulikonverentsiga 1918. aastal Petrogradis, kus tõsteti üles küsimus — mis edasi teha. Võitlus Eesti vabastamise eest ja nõukogude võimu taaskehtestamise eest jätkus kahel rindel: põranda all ja kütipolkudes.

II osa A. Lombaku jutustusest pealkirjaga «Narva—Sevastoopol» on pühendatud Eesti kommunistliku divisjoni võitlusteele kodusõja rinnetel.

Esialgu oli autoril kavatsus anda jutustus kolmes osas. Kirjastus soovitas aga kolmanda osa, mis käsitleb 1924. a. 1. detsembri ülestõusu Tallinnas, välja anda hoopis iseseisva teosena.

A. Lombaku jutustus «Töörahva võimu eest» kujuneb loodetavasti huvitavaks nähtuseks meie kirjanduselus. Teosesse on kätketud rikkalik ajalooline materjal. Kogu jutustus on antud isikliku tegevuse taustal, memuaarina. Teiste tegelaste seas esinevad töörahva võitluse juhid Vladimir Iljitš Lenin, Viktor Kingissepp, Jaan Sihver ja Jaan Anvelt.

Oma jutustusse on A. Lombak pannud rahva teenimise mõtte, mida ta tõelise kommunistina pole kandnud mitte külmalt peas, vaid kuumalt südames.

S. VISSAK

Naiskoor sõitis laulumatkale

Reede, 10. mai. Tartu jaama perroon kihab valgepõhjalisi mütse kandvaist neidudest. Need on Tartu Riikliku Ülikooli naiskoori virgad lauljad, kes asuvad kaugele teekonnale — kontsertmatkale kevadisse Kiievisse, kusjuures teel on kavatsus peatuda ka Leningradis. Ja miks siis mitte julgeda ette võtta sellist üritust, kui laulud on hästi omandatud. Seda tõendas ju suurepäraselt õnnestunud semestrikontsert, ja ka hiljem sai pidevalt tööd tehtud. Igatahes eesti laulule kauges Kiievis häbi ei tehta — seda tõendavad nii koorijuht Richard Ritsingu kui ka koori esinaise Tea Tamme ja kõigi lauljate rõõmsad näod.

Viimased käepigistused ja õnnesoovid pikaks reisiks. Koori on tulnud saatma ärasõitjate olemasolevad ja tulevased abikaasad, need kooriliikmed, kes eksamisessiooni tõttu pidid ahvatlevast sõidust loobuma, ning arvukalt Tartu üliõpilasmeeskoori lauljaid. Viimased saadavad koos naiskooriga teele ka kahte meeskoori esindajat, kellel on täita vastutusrikas ülesanne — esindada koori Kiievi Polütehnilise Instituudi koorikapelli 10. aastapäeva ja Kaunase Polütehnilise Instituudi akadeemilise koori 30. aastapäeva pidustustel.

Ärasõidul Tartu jaamas.

Kõlab traditsiooniline «Kaunimad laulud» ärasaatjate suust ja rong hakkabki liikuma.

Tulge tagasi, kaasas kiievlaste head hinnangud!

A. LUUR

KINGID ON KOHAL

Kas üliõpilased on pannud oma festivalikingitustesse killukese südant, et seda laiali saata üle kogu maailma? Terve hulk esemeid, mis nüüd on juba kohale toodud, kõnelevad igaüks oma keelt.

Silmapaistvaimad on ajaloo-osakonna IV kursuse kingitused: eesti noormees (mulk) ja neiu Virumaalt, eesti tikandiga lina ja väga vaimukas fotoalbum oma kursuse elust. Kõik need esemed on üliõpilaste eneste kätega valmistatud, siin on hoolt ja armastust. Meeldiva mulje jätab ka Õigusteaduskonna II kursuse poolt valmistatud muhu tanu, eesti filoloogide IV kursuse nukud, mitmed linakesed jne.

Paljud kursused on aga läinud n. ö. kergema vastupanu teed ja ostnud oma kingitused (õllekapad, nahkmärkmikud, käekellarihmad jm.) poest. Muidugi, esemekesed on meeldivad, ent neis puudub üks — oma käte töö.

Paljud osakonnad ja kursused pole aga üldse vaevunud tähelepanu pöörama sellele üritusele (vene filoloogia osakond, füüsikaosakond, ajaloo-osakonna I, II, III ja V kursus, Õigusteaduskonna I kursus, stomatoloogia III, IV ja V kursus jt.).

Neile kingitustele, mis aga on olemas — rõõmsat sõitu festivalile!

M. TIITSMAA

AJALOOLASTE TALGUPIDU

Möödunud laupäeval korraldas ajaloo-osakonna IV kursus huvitava temaatilise kursuseõhtu — nn. eesti õhtu «Talgud». Asi algas päeval hoogtööga ülikooli staadionil, millest võtsid osa kõik kursuse üliõpilased, kes ei olnud vahetult seotud peo ettevalmistustöödega. Õhtul aga toimus siis «talgupidu».

Peoruum oli dekoreeritud vana eesti talutarena, kursuseõhtust osavõtjad olid kõik rahvarõivastes. Pärast kursusevanema Peetsi lühikest avasõna asuti laua taha, kus lasti köögitoimkonna poolt valmistatud mulgikapsastel ja kamal, samuti kaljal ja õllel hea maitsta. Vahepeal tutvustas Märt Tänav Kelchi ja Russowi kroonikate kaudu koosviibijaid sellega, kuidas vanad eestlased pidutsesid (seejuures tegi ta kui õpetatud ajaloolane kunagi eksiarvamuste vältimiseks rea allikakritilisi märkusi). Siis esinesid kursuse rahvatantsijad ning edasi järgnes rida huvitavaid võistlusi: viktoriin ajaloo-alastes küsimustes, mõistatuste võistlus, vägikaika vedamine jne. Kõik need numbrid vaheldusid lõbusate laulude ja tantsudega (viimastest oli kõige moodsam valss).

Õhtu oli kahtlemata lõbus ja huvitav — selles ei kahtle kindlasti ükski osavõtja.

Mõned mõtted, mis tekkisid seoses selle õhtuga. Ma olen kuulanud viimasel ajal üsna palju meie mitmesuguste isetegevuskollektiivide esinemisi. Ja kuidagi valusalt torkab silma see, et eriti meie mitmesuguste ansamblite ja solistide poolt esitatakse küll prantsuse, küll mehhiko, küll soome jne. jne. laule ja muusikapalasid, väga harva kuuled aga eesti laule. On muidugi väga hea, kui me tunneme teiste maade ja rahvaste kultuuri ja seda hindame, kui aga näiteks ülikooli festivali lõppkontserdi küllaltki rohkearvulisest kavast ainult 1—2 palaolid eesti päritoluga — kas ei lõhna see siis rahvusliku nihilismi järele?

Ja kui palju tunnevad kas või meie ajaloo-osakonna üliõpilasedki meie rahva vanu kombeid, elu-olustikulisi üksikasju, rahvaluulet jne. Kardan, et üsna vähe. Kas ei ole aga neid nendel kui tulevastel ajalooõpetajatel väga vaja tunda?

Muidugi ei maksa arvata, nagu oleks too kursuseõhtu andnud väga suure panuse meie rahvusliku kultuuripärandi tundmaõpp miseks — seda on vaevalt võimalik üldse nõuda ühelt kursuseõhtult. Kui ta aga pani ka teisi peale minu natuke mõtlema ülalpuudutatud probleemide üle, siis, ma arvan, täitis ta oma eesmärgi.

O. KUULI,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Õppetöö huvitavamaks ja elulähedasemaks

Teatavasti on Kõrgema Haridu-se Ministeeriumi instruktiivkiri I—100 dokument, mis võimaldab ülikoolidel tööd ümber organiseerida oma töötingimusi ja spetsiifikat silmas pidades. Paljude varasemate käskkirjade ja standardsete õppeplaanidega reglementeeritud õppe-kasvatustööd võib nüüd otstarbekohasuse seisukohalt paremini organiseerida iga ülikooli, kateedri ja isegi üksikute õppejõudude looval initsiatiivil.

KHM kiri I—100 sai eriti Ajaloo-Keeleteaduskonnale suure tähtsusega juhendiks, selle teaduskonna paljud ülesanded sõltuvad oluliselt meie vabariigi spetsiifilistest nõudmistest. Standardsed õppeplaanid ja mitmesugused paindumatud normid olid eriti Ajaloo-Keeleteaduskonnale märgatavaks takistuseks oma ülesannete täitmisel.

Allpool mõningaid märkmeid ministeeriumi kirja põhimõtete rakendamisest teaduskonnas.

Käesoleva semestri algul esitati konkreetsed andmed tunniplaani koostamiseks senisest vähema tundide arvuga. Eriti märgatavalt vähenes ajaloo-osakonna üliõpilaste nädalatundide arv.

Tuleb märkida, et teaduskonnas läheneti loengutundide arvu vähendamisele üldiselt siiski suure ettevaatlikkuse ja diferentseeringuga. Loengutundide arvu vähendamist teostati eeskätt ainete alal, kus on olemas üliõpilastele kättesaadavat õppekirjandust (NSV Liidu ajalugu, pedagoogika). Vähendati ka tundide arvu üksikute osakondade neis ainetes, millel antud spetsiaalsuse alal on väiksem rakenduslik tähtsus. Näit. vähendati eesti filoloogia osakonnas Nõukogude Liidu rahvaste kirjandust, millel ei ole nimetamisväärset osa keskkooli kirjanduskursuses, mida käsitleb eesti keele õpetaja.

Teaduskonnas pööratakse sel semestril tõsisemat tähelepanu üliõpilaste iseseisva töö süvendamisele ja laiendamisele. Nii viidi eesti filoloogia osakonnas tunniplaani eesti keele ühe loengutunni asemel seminar; niisamuti rakendati samas osakonnas seminariõppus pedagoogika alal. Ajaloo-osakonnas on kõigi kursuste kursusetööd rajatud seminaritöödele, mida plaanipäraselt juhendatakse.

Seminari- ja kursusetööde alal tehtav töö kulgeb üldiselt normaalselt, kuna õppejõud juhivad ja kontrollivad seda pidevalt. Keerukam aga on olukord loengulise tööga. Käskkirja I—100 rakendamine esitab seoses loengutundide vähendamisega õppejõududele tõsised ülesanded oma loengute põhjalikuks ümbertöötamiseks paralleelselt materjali leidmisega, mida üliõpilastele esitada isese svaks tööks.

Teaduskonna õppemetoodilises komisjonis on arutatud osakondade ja kateedrite tööd KHM käskkirja I—100 täitmises. Seejuures on saadud signaale, et üliõpilaste lülitumine iseseisvasse töösse, mis oleks pidanud olema otseseks järelduseks loengutundide arvu vähendamisest, jätab väga palju soovida. Nii näiteks on püütud ajaloo-osakonnas üliõpilaste iseseisva töö huvides elustada kursuste läbitöötamisega seoses olevaid konsultatsioone, kuid nendest osavõtt on olnud äärmiselt minimaalne. Näib, et väga paljud üliõpilased loodavad minna eksamitele iganenud traditsiooni kohaselt ainult loengukonspektidega, lootes vastata eksamiküsimusele, mida ei leidu konspektis, et seda pole meile loetud. Olgu siin kõigile üliõpilastele veel kord meenutatud, et iseseisvaks läbitöötamiseks jäetud küsimuste tundmine on niisama obligatoorne nagu loengumaterjali tundmine.

Mõne kateedri poolt on üliõpilastele iseseisvaks läbitöötamiseks jäetud küsimused kirjalikult fikseeritud ühes vastava kirjanduse märkimisega ja üliõpilastele kätte antud (pedagoogika kat.). Mõne kateedri õppejõud on aga iseseisvaks läbitöötamiseks jäetud küsimused ja kirjanduse esitanud loenguil. Igasuguste võimalike eksiarvamuste vältimiseks ja iseseisvaks läbitöötamiseks jäetud küsimuste tähtsuse rõhutamiseks oleks vajalik, et kõik õppejõud võtaksid oma lisanõuded kokku ja esitaksid need kirjalikult üliõpilastele veel enne eksamisessiooni.

KHM instruktiivkiri I—100 võimaldab seoses õppeplaaniliste tundide vähendamisega fakultatiivkorras mitmesuguste erikursuste lugemist kui ka praktiliste oskuste õpetamist. Selles osas on käesoleval semestril alustatud laialdast huvi äratanud kõneoskuse kursuse lugemist, mida seostatakse praktiliste harjutustega. Edukalt töötab üleülikooliline pedagoogiline muusikakursus. Järgneval õppeaastal on üliõpilaste tungival soovil ette näha võimaluse andmist õppida plakatkirja tehnikat ja joonestamist (bibliograafidel jt.).

Õpetajakutsele mitmekülgsema ettevalmistuse huvides on ette näha järgneval õppeaastal paljudes naisüliõpilastes huvi äratanud ja Haridusministeeriumi poolt õpetajakutse kõrvalainena tähtsaks peetud pedagoogilise tööõpetuse-kodumajanduse ulatusliku kursuse avamist, mille lõpetamine annab õiguse õpetada vastavaid aineid ka keskkoolis. Selle kursuse jaoks asutakse peatselt sisustama vastavat kabinetti.

Kaheldamatult ei saa kõnesoleva käskkirja rakendamise kõiki võimalusi päevapealt teostada. Iseseisvaks tööks on nimelt vaja rohkem õpikuid, on vaja võimalikult rohkem trükis paljundatud loengutekste ja muid materjale. Nende plaanikohaseks saamiseks on teaduskonna nõudel kateedrite poolt koostatud ja teaduskonna metoodilise komisjoni poolt kinnitatud ületeaduskonnaline õpikute, õppematerjalide ja loengutekstide koostamise ja väljaandmise plaan aastateks 1957—1960, mis hõlmab ühes tõlketeostega ligi 45 üksust. Vastavalt selle plaani täitmisele toimuvad edaspidi ka olulisemad muudatused üliõpilaste iseseisva töö laiendamise ja süvendamise alal. Üha ulatuslikumalt ja ulatuslikumalt peab edaspidi siirduma iseseisvaks tööks näit. võõrkeelte kohustuslik õppimine. Nimelt tuleb mitmesuguste eriainete üksikuid küsimusi sügavamalt omandada võõrkeelsete materjalide najal. Juba tulevast õppeaastast siirdub põhiliselt iseseisvaks tööks vene keele edasiõppimine venekeelsete õppematerjalide läbitöötamise näol kui ka mõnede loengute kuulamisena vene keeles. On näit. ette näha, et juba järgmisel õppeaastal sõidavad Tartusse mõningaid loengukursuste osi lugema tuntud professorid NSV Liidu suurematest ülikoolidest.

On ilmne, et mitmete uute loengukursuste lugemine ja mitmete oskuste õpetamine kui ka uute töövormide rakendamine toob ülikoolitöösse elavust ja muudab selle senisest huvitavamaks ja elulähedasemaks.

A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Üks noorimaist, kuid töökamaist

«Soomlased on meie kõige lähemad sugulased ja kahju oleks soome keel pärast eksamit unustusse jätta,» mõtlesid paljud eesti filoloogia III kursuse üliõpilased pärast talvist eksamisessiooni. Räägiti, et tahetakse soome keelega edasi tegelda, ja abiks tuli dotsent P. Palmeos. «Hakkame kord nädalas koos käima ja rääkima soome keelt . . .» — nii pandi alus soome keele ringile. See on küll noorim ülikoolis, kuid töökoosolekuid on olnud sel semestril rohkem kui mõnel suurel ringil aastas kokku.

Alustasime nagu teisedki ringid ettekannetesüsteemiga, kuid see muutus peagi igavaks. Tuli leida huvitavam töövorm. Katsetasime — ja nüüd olemegi leidnud võimalusi oma kooskäimiste meeldivaks sisustamiseks.

Nüüd me siis mängime soome keeles «laeva täitmist», et õppida uusi sõnu, raadiomänge, tõstame üksteise teadmisi, otsides küsimusi, millistele enam-vähem kultuurne üliõpilane peaks vastust teadma, jutustame loetud palade sisu, reisime mõttes Soome ja kujutleme, mida me sealt ostaksime, vaatleme soome ajakirju ja püüame rääkida oma põnevatest elujuhtumustest soome keeles. Järgmisel korral on plaanis minna «soome keeles» jalutama.

«Koosseisulisi töötajaid» on meil 10—15 inimest, vahel tulevad mõned teisedki nõu andma.

Praegu enam eriti suuri plaane teha ei saa, sest eksamid kipuvad üle läve astuma. Tuleval aastal aga palume kõigil asjahuvilistel meie juurde tulla. Võõrkeel roostetab ilma kasutamiseta. Ärgem siis laskem tal seda teha!

K. TEIN,
eesti filoloogia III kursuse üliõpilane

Töö individuaalplaani järgi

Matemaatika-Loodusteaduskonnas on juba paar aastat need vanemate kursuste üliõpilased, kes on sooritanud eksamid ainult «väga headele», vabastatud loengutel käimise kohustusest. Üliõpilased, kes on näidanud üles erilist huvi teadusliku töö vastu, ning kes tahavad spetsialiseeruda mõnele kitsamale erialale, mida kuulajate vähesuse tõttu ei loeta, töötavad individuaalse tööplaani järgi. Mida arvab selle tööviisi kohta üks meie üliõpilastest, sellest on juttu allpool.

Toimetus palub õppejõude ja üliõpilasi avaldada oma seisukohti küsimustes, mida on puudutatud K. Kalamehe artiklis.

See oli 1956. a. sügisel, kui bioloogiaosakonna juurde loodi mükoloogide initsiatiivil uus eriharu — mükoloogia. Et alguses kuulus siia ainult kaks üliõpilast, siis polnud loomulikult mõtet eriainete käsitlemisel kasutada loengulist meetodit. Sügissemestril oli meil kohe kavas mükoloogia üldkursus, mis talvel lõppes eksamiga. Niiviisi avaneski meil võimalus kogu semestri jooksul töötada iseseisvalt aine kallal õpiku ja lisakirjanduse varal.

Töö oli organiseeritud järgmiselt. Selleks et saada orienteeruvat ülevaadet aine mahust üldse, määrasime alguses kindlaks aine keskmise mahu ühele töönädalale. Täpne planeerimine aga toimus jooksva töö käigus. Siin kujunes arusaadavalt välja olukord, kus igal töönädalal tuli läbi töötada erineva mahuga ainelõik, olenevalt sellest, missuguse raskusega see oli, kui palju oli vaja kasutada lisakirjandust ja missugused olid üldse ajalised võimalused iseseisvaks tööks erinevatel töönädalatel. Selline materjali mahu jooksev planeerimine õigustas end täielikult, sest erineva mahu määramine alguses korraga erinevatele nädalatele oleks olnud seotud suurte raskustega. Paralleelselt materjali läbitöötamisega toimus lühike konspekteerimine, kusjuures märkisime üles ainult ainelõigu tuumiku koos viidetega näidetele. Samuti toimisime lisakirjanduse puhul. Järgmise lõigu lugemise eel toimus alati eelneva materjali kordamine. Eksamiks ettevalmistamise aluseks koostati lühikonspekt, kuid kogu töö toimus ka siin käsi-käes õpiku endaga.

Iseseisva töö käigus esilekerkinud probleemide lahendamiseks toimusid õppejõuga regulaarsed konsultatsioonid. Siin arutasime läbi esilekerkinud küsimused ning vajaduse korral andis õppejõud täiendavaid andmeid lisaks õpikust loetule.

Olen veel nii mõnegi õppeaine juures rakendanud iseseisva töö meetodit, näit. darvinismis ja bioloogia ajaloos, taimekasvatuses, taimegeograafias jt.

Ja peab ütlema, et seni on iseseisev töötamine end küllaldaselt õigustanud.

Iseseisval töötamisel õpikuga jääb õpitava aine tuumik enamuses meelde juba esimesel lugemisel, sest õpikus on seda rikkalikult illustreeritud ja täiendatud lisaandmetega. Teistkordsel materjali läbitöötamisel (näit. eksami eel) jäävad juba kergesti meelde ka ebaolulisemad asjad. Ainult loengukonspekti lugemisel, mis juba ise koosneb aine tuumikust väheste näidetega, jääb esmakordsel lugemisel paratamatult meelde ainult osa sellest tuumikust. Eriti kehtib see kuivade ladinakeelsete nimede, arvude või mingite süsteemide kohta. Loengut, mis sisaldab ainult selliseid nimesid või süsteeme väheste kommentaaridega (nagu seda eriti bioloogidel paratamatult ette tuleb), võib «tuupida» väga kaua, olulisemaid tulemusi saavutamata; õpiku järgi aga, kus materjal on esitatud laialdaselt jutustavas vormis, võib selliseid nimesid endale mällu jätta vähemalt poole kiiremini, ja sealjuures palju püsivamalt.

Loengute konspekteerimisele kuluv aeg läheb praegu suures osas kaduma, sest loengu vältel tuleb kõik jõud suunata sellele, et materjali korralikult konspekteerida. Enamikul juhtudel pole siinjuures võimalik mõelda loengu sisule tema meeldejätmise eesmärgil. Sama aja vältel on aga võimalik seesama ainelõik õpikust iseseisvalt täiesti ära õppida. See aga tähendab ühtlasi õpikust õppimise eeliste kasutamist ja ainelõigu poole lühema ajaga omandamist (loengu kuiva konspekteerimise arvel). Praeguse süsteemi juures langeb enamikul juhtudel õpiku kasutamine aja puudusel hoopis välja. Õpikut kasutasin edukalt taimekasvatuse ja darvinismi õppimisel, kusjuures omandasin rohkem teadmisi, kui oleksin saanud loengute konspekteerimisel.

Olles praegu lõpetamas IV kursust, on mul seljataga juba kaheksa semestrit õppetööd, ees aga ainult üks. Seega võib juba teha mõningaid kokkuvõtteid. Peab ütlema, et omandatud on palju, kuid täielikku rahuldust ülikool seni siiski ei ole suutnud pakkuda. Võib-olla saab siin üht-teist parandada õppesüsteemi täiuslikumaks muutmisega. Kõrgema hariduse ministri instruktiivkiri I-100 annab selleks avaraid võimalusi.

K. KALAMEES,
bioloogiaosakonna IV kursuse mükoloog

Majandusteadlased sooritavad eksameid

Erakordselt vara algas sel kevadel eksamisession Majandusteaduskonna III kursusel. Algab ju neil peatselt kuu-ajaline õppepraktika: rahanduse eriharus ettevõtetes ja asutustes, kaubanduse eriharus aga kauplustes. Mõni päev tagasi sooritati esimesed eksamid. Nüüd on rahanduse eriharu noormeestel seljataga üks eksam, kaubanduse eriala noormeestel aga kaks eksamit.

Eksamid kulgevad rahuldavalt. Nii näiteks saadi kaubanduse statistikas kaks viit, kolm nelja ja üks kolm. Samal ajal sooritasid rahanduse eriharu tütarlapsed eksami ajaloolises materialismis: saadi kolm viit, kuus nelja ja üks kolm. Kaubanduse eriharu tütarlapsed sooritasid kaubanduse ökonoomika eksami hinnetele «hea» ja «väga hea».

Parimaid teadmisi näitasid üliõpilased Aaron, Mendel, Sirendi, Koige ning Luster rahanduse eriharust ja Olde, Illak, Jõesaar, Jaanikivi, Martins ning Reisenbuk kaubanduse eriharust.

Eksamid jätkuvad.

E. MULTER

Georg Gibson *Alaskast kirjutab meile*

Detsembris 1955. a. saabus neegrilt George Gibsonilt Alaskast kiri Nõukogude saatkonnale Washingtonis. Kirja sisu oli järgmine:

«Teie Ekstsellents! Palun andestada mulle, kui Teil pole võib-olla aega sellisteks asjadeks. See, millest ma soovin Teile kirjutada, võib vahest mitte eriti huvitada Teid. Kuid ma olen alati austanud nõukogude rahva suurt mõistust. Ma oskan kõnelda, lugeda ja kirjutada vene keelt ainult grammatika järgi. Ma hindaksin kõrgelt võimalust pidada kirjavahetust kellegi umbes minuealisega Nõukogude Liidust. Ma loodan, et teineteisele kirjutades saavutame meie võib-olla parema arusaasaamise mõlemast suurest maast, keelest, kommetest, ideaalidest ning põhimõtetest. Lisan kirjale oma pildi ja loodan kuulda Teist peatselt. Ma hindaksin kõrgelt seda, kui Teie saadaksite mulle ühe eksemplari Nõukogude Liidu konstitutsiooni. Tänan Teid siiralt.

Austavalt Teie
GEORGE GIBSON.»

Jätnud selja taha pika teekonna, jõudis see kiri lõpuks Tartu ning sattus TRÜ orientalistikaringi valdusse. TRÜ orientalistikaringi liikmed saatsid George Gibsonile sõbraliku kirja, lisades sellele paar Tartu vaadet. Neil päevil saabus ka vastus, mis sisaldas kolm lehekülge ingliskeelset ja ühe lehekülje venekeelset teksti. Ümbrikus leidus peale kirja veel paar fotot saatjast endast ning rida vaateid mitmetest paikkondadest Alaskas. Kirja eestikeelne sõnastus on pisut lühendatult järgmine:

«Kallid sõbrad! Ma olin sügavalt liigutatud, kuuldes teist. Momendil, mil sain teie kirja, tundsin südames sooja sõprustunnet. Meie asume üksteisest miilide kaugusel, kuid oleme ometi väga lähedased oma südames ja hinges.

Sündisin New-Orleansi linnas Louisiana osariigis 31. juulil 1920. aastal. 5. veebruaril 1938. a. astusin Ühendriikide merejõududesse. Laevastikust demobiliseeriti mind 1945. a. Minu noorem ja ainuke vend tapeti viimases sõjas. Nüüd elan ma oma vanema õega Alaskas Anchorages. Koos tema abikaasaga tulime siia Alaskasse 1951. aasta aprillis, et teha ehitustööd.

Ma käisin Berkley kõrgemas õppeasutuses Kalifornias ja õppisin seal vene keelt. Meil oli imehea vene keele õpetaja, kui mina seal viibisin. Ta oli asjatundja vene keele õpetamise alal. Ma suudan kõnelda, kirjutada, lugeda ja mõista vene keelt. Ma läkitan osa oma kirjast vene keeles ja mulle meeldiks väga kuulda teie arvamust. Seltsimehed, ma saadan teile mõned pildid enesest ja loodan, et nad meeldivad teile. Samuti saadan teile mõned pildid Alaskast.

Mul on mitu kutset, mis ma omandasin koolis, siis kui viibisin veel Ühendriikides. Olen elektrikeevitaja, noorem tehniline joonestaja ning raadiosignalist. Kuid Alaskas on kõik need kutsed vähetasuvad. Seepärast töötan ma ehituse alal. Minu südamlikud tervitused teile kõigile.»

Kiri on kirjutatud omapärases, kuid korrektses inglise keeles. Venekeelne tekst on mõneti puudulik, kuid esinevad vead ja konarused ei takista siiski tema mõistmist.

TRÜ orientalistikaringi liikmed loodavad saada neeger-sõbralt veel palju huvitavaid materjale neegrite elust, folkloorist ning teateid Alaskast ja selle elanikest.

P. NURMEKUND

2 Tartu Rüiklik Ülikool

VIIMANE LOENG

Katkend V. VEREVI jutustusest «Märgitud pilet»

Loeng oli lõppenud. Auditoorium lõi mitmehäälselt kihama ja sumisema nagu kepitorkest erutatud kumalaste pesa. Ukse juures tekkis väike rüselemine, nende hulgast, kes veel ruumi jäid, kostus hõikeid: «Tehke aken lahti!» — «Lähme, poisid, suitsu tegema!» — «Laske mind läbi, lähen saiasappa.» — «Too mulle ka!»

Vähesed jäid rahulikult pinkidele istuma, enamus sagis pingiridade vahel edasi-tagasi, kaaslastega vesteldes ja naerdes või endamisi lauluviisi ümisedes.

«Kas keeleringi rahvas teab, et homme kell kuus on viiendas auditis keeleringi koosolek?» hõikas keegi üle üldise sumina. Ta jäi aga hüüdjaks hääleks kõrbes, sest igaühel oli küll endaga, küll kaaslastega palju tegemist.

«Kellel on tinti-iiii?»

«Mul sai vihik täis, ei tea, kas jõuab akadeemilisse joosta...»

«Lea, too mulle üks kringel ja kaks teekooki...»

«Tähelepanu! Reedel toimub «Ainult unistuse» üliõpilasetendus. Kes tahab pileteid?» kuulutas teatrivolinik üldise häälte segu vahele ja kohe oli ta ümber piiratud tüdrukuteringist, milles igaüks püüdis end võimalikult märgatavaks teha sellega, et üle teiste häälte hüüdis: «Silvi, minule!» — «Mulle ka, mina küsisin kõige enne!» — «Mulle kaks piletit, aga ära raha enne stipipäeva looda.» — «Anna üks rõdu...»

Reet, kellele teatripilet polnud seekord ihaldusobjektiks, vaatas teiste tunglemist pealt, kammis juukseid, eemaldas õlale langenud heleda juuksekarva ja jalutas siis aknapoolse pingirea vahel, vaadates aknast välja ja kuulatas hajameelselt kõrvu-ulatuvaid kõnekatkeid.

«Laupäeva öösel sõidame koju...»

«Tee, mis tahad, aga mina küll aru ei saa, mida Vilde oma «Mäeküla piimamehes» Mari kujuga tahtis öelda. Sa ütled, et Mari oli ohver, aga kuidas seletada seda, et...»

Reet pöördus ja jäi huviga kuulatama, aga pidi siis Mallele teed andma, kes otse tema poole liikus, mõlemad peod saiakuhilikke täis. Reet pidi taanduma ühte pinki, et Malle läbi lasta, ja ta vaatas siis, kuidas Evi sõbratarile kannatlikult uusi moesaladusi selgitas.

«Varrukad, ma ju rääkisin, tulevad nii, saad nüüd aru või? Aga voldid ja vöö...» ning pliiats Evi hästimaniküüritud sõrmede vahel hakkas energiliselt liikuma.

Grupp tüdrukuid vaidles nurgas millegi üle ja Reet nihkus sinnapoole. Seal muretseti eelseisvate eksamite pärast.

«Oleks veel, et sõntaks üksi, aga terve gramma algusest peale!»

«Küsimused on teada, mis seal enam nutta. Teeme nii, et igaüks teeb, oota... ütleme kümne pileti spikud ära ja...»

«Kuidas sa neid teed, kust sa tead, et küsimused just selles järjekorras piletitesse lähevad?»

«See on väike mure.»

«Ei, teate, tüdrukud, nii ei jõua. Meid on vähe. Peaks suurema kambaga... Reet, kas sina ei tahaks? Kui veel keegi võtaks küsimused 17-st kuni...»

Reet raputas pead: «See veel puuduks. Millal ma enne spikerdanud olen? Ja mis te üldse sellise asjaga aega viidate ja muretsete, õpid ära, tuleb lihtsam välja.»

«Ma tahaksin teada, kuidas sa neid käändkondi ja pöördkondi endale õige pähe paned. Ei, teate, teeme nii, et...»

«Tasem, Viivi tuleb siiapoole, võib kuulda...»

«Mis siis, kui kuuleb?»

«Oled sina aga pikkade juhtmetega, ta on ju komsorg. Räägime tasem.» Reet pööras sosistajatele selja ja lähenes Meida pingile. Meida vaidles parajasti oma pinginaabriga ja oli peaaegu vihase näoga:

«Nagu see «Vana tammgi»...», kuulis Reet Meida madalat rinnahäält. «Kui ometi ka midagi muud saaks teatrilavalt näha, kui ainult arste ja insenere. Mul on, kas tead, siiamaani nendest,» tegi ta käega paljutähendava žesti ja kutsus samal ajal pilguga Reeta lähemale. Siis pöördus ta uuesti kaasvestleja poole:

«Ütle nüüd sinagi, miks meil pole näidendeid lihtsatest inimestest, mõnest kolhoosnikust või töölisperekonnast või... või ütleme kas või õpetajatest? Kas nende elust pole küllalt huvitavat ainet leida? Aga ikka üks ja sama, arstid ja insenerid, insenerid ja arstid...» «Ja teadlased,» tahtis lisada Reet omaltpoolt, aga kell helises ja tuli hakata liikuma oma istekoha suunas.

Salgad lagunesid koost, vestlused katkesid, liiguti pinkide poole, istuti. Pingiridade vahed muutusid jälle korrapärasteks paralleelseteks sirgjoonteks. Sisseastuv õppejõud avas ukse ja just nagu kaasatulnud õhuvoolust paiskusid uksepoolsed üliõpilased energiliselt püsti. Aknapoolsed tõusid aeglasemalt, aga päris tagumistesse pinkidesse see liikumine ei kandunudki. Kohendati end mugavamini kirjutamise päri ja algas jälle kümnete sulepeade krabin ning vihulehtede keeramine nagu tavaliselt. Loeng jätkus ja auditoorium töötas vaikselt.

Reet vaatas vilksamisi üle ruumi Meida poole üle paljude kummargil olevate peade ja kahetses, et tal ei olnud vaheajal meeles küsida, kas Meida pühadeks koju sõidab või ei ning öelda, et tema, Reet, seekord ei sõida. Reet kavatses sõbratarile kirjakese kirjutada, aga loengu tempo oli kiire, tuli keskendada kogu tähelepanu sellele. Veerand tundi möödus rahulikult, siis tundis Reet, et teda tagantpoolt õrnalt müksati. Ta sirutas käe taha, ise hoolikalt õppejõu poole vaadates, ja sai pihku tavalise «ringkirja», milles teatati keeleringi koosolekust. Reet andis lehekese pinginaaber Anule, kes ta kõrval raamatut luges, varjates end kandekoti taha. Kandekottidest barrikaade oli püstitatud ka teistes pinkides, eriti päris viimastes. Sinna, auditooriumi tahaossa, töömeeleolu ei küündinud, seal käis elav sagin, oli kuulda isegi tagasihoitud naeruturtsatusi. Reet pööras pead ja nägi Imbi punapõselist nägu, sall surutud naermakippuvale suule. Reeda selja taga istuv Mae kirjutas kirjakesi, aegajalt eesistujat tonksates, et see kirja adressaadile edasi toimetaks. «Küll on tüütu,» mõtles Reet igakord, kui ta kleidikäist puudutati, aga alistudes kohaliku posti reeglitele, kumerdas ta peo ja võttis kirja salamahti vastu ning heitis selle igakord Anu avatud raamatule. «Las need sahkerdavad kirjade edasiandmisega, kes ise loengut ei kirjuta,» mõtles ta pahaselt, «mingi amet peab ju neilgi olema.» Ja ta vaatas peaaegu kadedalt oma naabrit, kelle näoilme näitas, et ta on kurt ja tumm ümbruse suhtes. Ainult ette- ja tahapoole saadetavad kirjakesed olid Anule praegu ainsaks sidemeks, mis teda selle kollektiiviga ühendas, kes istus temaga ühises auditooriumis, muidu viibis ta nii ajaliselt kui ruumiliselt siit hoopis kaugel, Balzaci poolt kirjeldatavates salongides ja ballidel.

Mae oli kinni püüdnud juba paar hoiatavat pilku kateedri poolt ja ta haaras nüüd suurepea pihku, et hakata hoolega kirjutama. Kuid see ind ei kestnud tema juures kaua. Loeng tundus talle täna eriti pikk ja igavavõitu. Lektori sõnad libisesid ta teadvusest kõrvale ja valgusid kuhugi...

«Eksamid on varsti, täna on viimane loeng. Issand, mul ei ole jälle midagi kirjutatud!... Väärtus ja omahind... Evil on uued karvasaapad, moodsad, oskab ikka rõivastuda see tüdruk... Ja soojad on nad kindlasti ka... Rentaablus, milline imelik kõla sellel sõnal... Vanamees vaatab jälle siiapoole, teen õige, nagu kirjutaksin.» Viis minutit kestis Mae usinusehoog, siis ei pidanud ta enam vastu ja hakkas naabriga sosinal vestlema.

Rahutuid mõtteid näis ekslevat ka teistes peades tagapinkides, kes näiliselt kummardusid innukalt üle konspektide nagu nende eespool istuvad kaaslasedki, kuid paljude innukus oli sama ehtne kui paberist lilled — nad vestlesid veerandhääli, naersid, vahetasid kirjakesi, jälgisid kellaosuteid, oodates loengu lõppu. Ja ka õppejõud, noor heledapäine mees, näis seda rahutust tajuvat. Ta pilkude valvepost tiirles lakkamatult auditooriumi tagaosas ja otsekui eelluurel peatas see nii mõnegi kirja edasitoimetamise, lõikas läbi vestlejate kõneniidid, sundis naerunägusid tõsiseks. Lektori tavaliseltki kõlav hääl oli täna erakordselt tugev, peaaegu kõmisev auditooriumi kitsaste seinte vahel, nagu teaks see hääl, et tal ei tule niipea kajada selles ruumis, nende üliõpilaste ees, seepärast peab ta täna olema eriti hoogne ja ilmekas.

«Soovin teile edu eelseisval eksamisessioonil!» lausus ta lõpuks, kui kell juba helises. Auditoorium vastas omapoolsete soovidega ja heakskiitva suminaga, siis tühjenesid pikkamööda riidevarnad ja lõbusad hääled valgusid laiali mööda koridore.

NEMAD

Siis, kui hämarus vaob
minu tänava üle,
ja kui aknaile taob
sügistehtede sülem,
siis, kui poriseil teil
mahe kuuvalgus ujub,
jälle näha saan neid —
kahte meeldivat kuju.

Üks kui kevad on noor,
nõnda nõtke ja sale.
Nagu kasepuu koor
tema palmik on valev.
Aga teine kui tamm —
laiaõlgne ja tugev.
Neiust rohkem ta samm
eluaastaid on lugend.

Eal ei kudruta nad
kõrgelennulist juttu,
ja kui lahkub see paar,
pole ohkeid, ei nuttu:
ei ka kaugele vaib,
aga hinges on ühist.
Kaivad käsikäes nii
juba neljandat sügist.

Sõprust siduda neil
truudusvanded ei aita,
pole iialgi peig
neiu juukseid veel paitand.
Ja on südame hääl
karmis sõnade koores.
Nõnda armastus jääb
ikka puhtaks ja nooreks.

L. HAINSALU

FESTIVALIKONKURSILT

Piltidel: Noor väike konnakotkas. Harilik kärnkonn.
Märgusõna «Loodus ja mõnda..»

Seinalehtede ülevaatuselt

Hiljuti viidi läbi üleülikooliline seinalehtede ülevaatus, mis kujunes tänavu mõnevõrra tagasihoidlikuks. Ülevaatuselt puudusid mitme osakonna (keemia-, geoloogiaosakond) häälekandjad. Seinalehtede arutamisest ei suvatsenud osa võtta isegi kõik toimetajad. Puudulik oli ka seinalehtede sisuline analüüs. Ülevaatusel märgiti siiski terve rida seinalehti, mis paistsid silma oma sisulise ja kujundusliku külje poolest. Parimateks tunnistati «Kehakultuur», «Geograafi Hääl», «Советский филолог», «Progressiivne Farmaatsia» ja «Ökonomist». Nimetatud seinalehtede toimetusi premeeriti kirjandusega.

Mida siis näitas tänavune seinalehtede ülevaatus?

Kuigi möödunud aastaga võrreldes es neb mõningaid saavutusi seinalehtede toimetuste töös, on põhilised puudused jäänud ikkagi püsima. Paistab silma seinalehtede väga aeglane ilmumine. Kõige halvem on olukord füüsikaosakonna häälekandjaga «Spekter», mida on suudetud anda välja ainult 2 numbrit. Harva ilmub ka «Sõna ja Teoga» (ajaloo-osakond). Omaette «numbriks» on tulevaste hambaarstide häälekandja «Stomatoloog», mis juba kaks kuud otsib asjata taga oma toimetust. Praegu haigutab ta igavusest komsomolikomitees ja ootab paremaid päevi, s. t. seda, millal puhtad paberilehed asendatakse artiklitega.

Kõige sagedamini ilmuvaks seinaleheks on «Kehakultuur», mida on suudetud välja anda juba 15 numbrit.

«Kehakultuuri» puhul tekkis ülevaatuse lõppkokkuvõtete tegemisel diskussioon, millest tahaks ka siin pisut rääkida. Nimelt kahtlesid mõned, kas saab siiski esile tõsta seinalehte, mille välimus on küll kena, sisu aga ei ütle kuigi palju (näitusel olev «Kehakultuuri» number sisaldas kirjutuse osakonna eesrindlasest, paar lühikest rida riiklikest tähtpäevadest maikuus ja mõne karikatuuri). Leiti siiski, et sellised seinalehe-numbrid on täiesti mõeldavad ja isegi nuvitavad.

Tavaliselt loetakse seinalehte vaheaegadel. Lühikese ja sisuka artikli loeb igaüks meelsasti läbi, pikast libisetakse üle. Kui «Kehakultuuri» viimane number just ka kümmet probleemi ei käsitle ja arvukalt asjalikke artikleid ei anna, siis pandagu tähele, et ta on juba viieteistkümnes. Need paar küsimust, millele seinaleht tähelepanu pöörab, väärivad seda. Järgmisel nädalal aga on seinal juba uus number. Ja kas pole — kui kriitiline ja terav artikkel ripub seinal kuu või rohkemgi, kas ta ei muutu seeläbi otsekui ilmetumaks ja nürimaks! Nii et kehakultuuri osakonna seinalehe üldlaad väärib tõsist tähelepanu ja ka järeletegemist, vähemalt puhuti.

Vähe leiab seinalehtedes veel valgustamist ametiühingu- ja komsomoliorganisatsiooni töö. Äärmiselt harva esinevad seinalehtede veergudel õppejõud.

Seinalehtedes pole siiamaani suudetud saavutada vastavat ajakirjanduslikku profiili. Puuduvad ka aktuaalseid probleeme käsitlevad artiklid. Vähestes seinalehtedes («Kehakultuur») räägitakse festivaliväiritustest.

Terv tatavad on ajaloo-osakonna häälekandjas «Sõna ja Teoga» avaldatud sellised artiklid, nagu «Tutvugem!» ja «Hõissa, pulmad!»

Seinalehtedes avaldatakse sageli ka informatsioonilisi teadaandeid. Sinjuures ei tohiks lähtuda tavalise ajalehe informatsiooni vormist, vaid tuleks kasutada hoopis huvitavamat moodust. Keegi ei loe seinalehest teadet, kui alustatakse selliselt, et sel ja sel kuupäeval toimus seal ja seal taoline koosolek või kursuseõhtu.

Palju aitab artiklile kaasa ka oskuslikult valitud ja tõmbav pealkiri. Need aga jäävad enamikul juhtudel kuivadeks ja tähelepandamatuiks.

Sagedamini oleks tarvis seinalehtedes avaldada rubriike «Kas teate, et...», «Olete kuulnud...», «Pisut peamurdmist» jne. Sellel alal võiks eeskujuks tuua seinalehed «Progressiivne Farmaatsia», «Kehakultuur» ja «Geograafi Hääl».

Rohkem tuleks seinalehtede veergudel valgustada kultuuriküsimusi. Väga hea oleks avaldada näiteks eri arvamusi nähtud filmist, muljeid loetud raamatuist jne.

Mitmed seinalehed, nagu «Jurist», «Tõde» jt. avaldavad sageli noorte autorite luuletoomingut. Viimases on see paremini õnnestunud, kuna «Juristis» avaldatud luuletused on tihti sisuliselt nõrgad.

Heaks ja vajalikuks materjaliks on igas seinalehes fotod, kuid nendega ei tohi üle pakkuda («Progressiivne Farmaatsia»). Fotode halb paigutus torkab silma eriti «Ökonomistis».

Seinalehtede toimetajad kurdavad, et raskusi on materjalide hankimisega. See on tõsi. Liigne mugavus on vana haigus, millest kuidagi lahti ei saada.

Seinalehtede toimetused võiksid praktiseerida kehakultuurlaste poolt kasutatavat moodust, et iga seinalehe numbri annab välja ise kursus.

Soovitav oleks aeg-ajalt pühendada mõni seinalehe number ainult ühele teatud probleemile.

Lõpuks veel paar sõna seinalehtede näituse organiseerimisest.

Edaspidi peaks näituse ruum olema hoopis avaram, et ei tuleks seinalehti asetada peaaegu üksteise otsa. Samuti tuleks näituse avamisest eelnevalt teatada.

Tulevikus oleks tarvis seinalehtede arutamine ühendada ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» aruteluga ja sellele kaasa tõmmata laialdasem lugejaskond. See aitaks palju kaasa nii ajalehe kui ka seinalehtede toimetuste töö parandamisele.

J. JÄÄGER

Tartu Riiklik Ülikool 3

Satiirirelvurite turniir lõppes otsa

Meie toimetuse poolt korraldatud satiirivõistlus on lõppenud. Peab ütlema, et see lõbus võistlus lõppes iseenesest üsna kurvalt: tõid tuli sisse armetult vähe ja enamikus olid tööd ise ka armetuvõitu. Näib, et niisuguseid naljamehi, kes oma nalja oskavad ka paberile panna, on ülikoolis vähe või ei pidanud nad ajalehte oma talendi vääriliseks. Paistab ka, et satiiri ja huumori spetsiifikat tuntakse paraku veel vähe.

Pisutki tüsedama asjana jäi sõela peale märgusõna «Villi» all kirjutatud stseenid estraadile «Oi, sõbrad!...», mis on mõeldud estraadikontserdi vahepaladena. Kuigi siingi on natuke trafaretsust ja mõttesegasust, välgatab üsna tihedasti sekka ka teravmeelsust. Pärast mõningat viimistlemist võime teksti kasutada meie estraadikontsertidel.

Satiirilised värsid «juurakatest», «bugitamisest», kohviku neidudest jms. olid kahjuks allpool igasugust kriitikat — riimi olid need lood kuidagi pandud, aga ega riim veel luuletust tee. Pantomiim «Petetud lootused» pole iseenesest ju ka halb, aga juba nähtud asi (karikatuuridel jms.).

Jääb üle veel seeria anekdoote. Mõni neist ajab naerma, osa on aga «habemega» ja neid tuli muidugi tervitada kui vanu tuttavaid. Üldiselt aga oleks tahtnud siingi näha anekdoote meie ülikooli elust, kaasaegsetest aktuaalsetest küsimustest.

Oli veel üks argoodialoog, kus natuke palju oli labast, teravmeelsust aga selle eest jälle vähe. Seesugune «tasakaal» žüriid siiski ei rahuldanud.

Rohkem žüriil aru anda ei ole, sest töid rohkem ei olnud.

«Villule» määrati ergutuspreemia. Avasime ümbriku ja leidsime, et selle nime taga on füüsikaosakonna II kursuse üliõpilane **Elmar Talviste.** Õnnitleme teda ja soovime tulevikus talle veelgi suuremat edu. Saladusse jäänud autoreil aga soovitame satiiriga edasi tegelda, samuti ka teistel, kes meie võistlusest osa ei võtnud. Kui tuleval aastal uue võistluse korraldame, siis loodame rohkemat osavõttu. Et tänavu kehvasti läks, sellest ärgu lastagu pead longu — esimene vasikas läheb ikka aia taha.

SAATKEM LAPSED VELLAVERESSE!

Nagu eelmistelgi aastatel, nii korraldatakse ka tänavu suvel Vellaveres pioneerilaager, kus võivad oma suvepuhkuse veeta ülikooli töötajate ja üliõpilaste lapsed.

Kogu hooaeg on jaotatud kolmeks vahetuseks. Esimene vahetus kestab 4. juunist kuni 29. juunini, teine 2. juulist kuni 27. juulini ja kolmas 30. juulist kuni 24. augustini.

Laager võtab suveperioodil vastu 120 last — igas vahetuses 40, kusjuures hinnad on järgmised: 40% tuusikutest à 186 rubla, 50% à 90 rubla ja 10% tuusikutest tasuta.

TRÜ ametiühingukomitee

Festivalikonkursilt

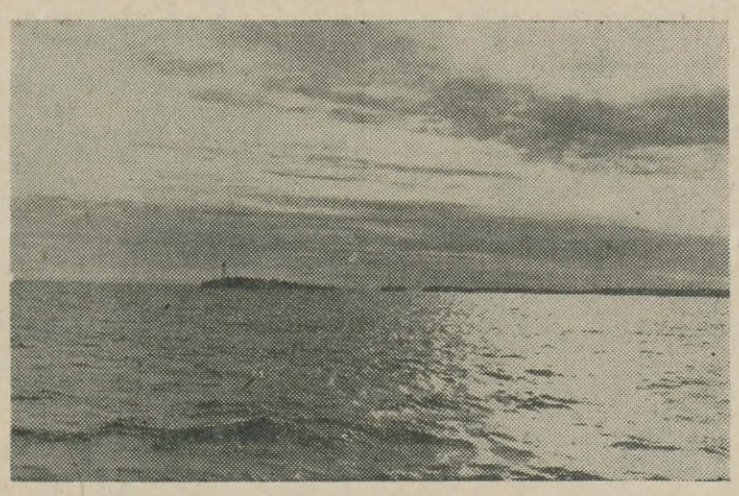

Nõukogude Karjala järvedel.

Märgusõna «Jüri»

Kevad ja üliõpilane...

Käisime eile bussiga Elvas. Naaber müksas mulle külge: «Näed?» Nägin muidugi. Paar pinki eemal istus noorik, suur punane ankur rinnas ja selle all nööpaugus toomingaõis.

«Juba õitsevad.»

Jah, juba õitsevad. Aga millal nad küll jõudsid? Kas panite tähele, kuidas Toome roheliseks muutus? Kõik vist mitte. Aega ei ole. Jah, noortena naudime kevadeid raamatuist, imestame, kui ilusad nad vanasti on olnud. Aga praegu? Praegu on nad niisama ilusad. Küllap ütleks seda ka vana Baer, temal on olnud kaua aega võimalus neid vaadelda.

Niisugune ta on, see üliõpilaskevad. Kui oleks noorte teha, tõstaksid nad kevadised sessioonid kuhugi mujale. Aga paraku otsustavad neid küsimusi soliidsesse ikka jõudnud mehed. Igatahes tuleks ainult tervitada neid mõtteid, mida 26. märtsi Õpetatud Nõukogus mõlgutati eksamite korra muutmise osas.

Tõsi, tuleks muidugi asjalik toon võtta seoses lähenevate ja juba käimasolevate eksamite puhul. Kuid siiski, ühe jalaga astugem vahel ka kevadesse! Kes ei ole veel käinud Emajõel, võtku see sõit ette. Pole kallis — kolm rubla tund. Või minge kõige harilikumasse metsa Tartu lähedal, nii et te mitte kuulujuttude järgi, vaid päris oma kõrvaga kuuleksite, kuidas mahl okstes ringleb. Ja uskuge, kui tulete tagasi mõne kannikesega (need, muide, ka juba õitsevad) või toomingaõiega nööpaugus, olete veidigi kevadest osa saanud. See on hoopis midagi muud kui turult rubla eest kimp kaseoksi osta. Ma tean küll, mul endal on ka kodus üks ostetud viht vaasis.

Ja-jaa. Õige kevad on metsas. Ta on muidugi ka Tartu tänavatel. Juba ammu on näitsikute samm kergem (võib käia kalossideta), eakamadki mehed, mundrimehed vaesekesed välja arvatud, võtavad julgust ja teevad harjutusi palja peaga käimiseks, naissoost rääkimata. Nemad uhkeldavad juba ammu paljaste peade ja üldse heledate toonidega, viimasel ajal eriti moodsate tšehhi kampsunitega. Aga see kirju ja kirev tänavakevad sibab kiiresti, nina maas, majade vahel, kaob ustest sisse. Õige palju neist poeb ülikooli, mina nende hulgas, juurdlema keeruliste maailmaprobleemide üle. Hiinlased on leidnud endale kena loosungi — õitsegu kõik lilled, võistelgu kõik teadlased. Tahaks siinkohal öelda, hoopis teises seoses muidugi: kevadel õitsegu ka kõik inimesed, ehtigu endid mitte ainult kirevate rõivastega, vaid ka uute, värskete meeleolude ja mõtetega.

Ja üldse, kuidas teie, kursuste ja igasugused muud aktivistid, selle kevadeküsimuse olete meelest ära lasknud minna? Kuid pole veel päris hilja. Asi annab parandada!

H. MÄGI

Pälsoni tänava ühiselamu võrkpallureist

Juba õige vara, aprilli alguses, võis näha Pälsoni tänava ühiselamu õues entusiaste võrkpalli mängimas.

Siin mängivad ühiselamu üliõpilased. Löövad kaasa ka aspirandid ning mõned juba ammu ülikooli lõpetanud. Peetakse võistlusi oma ühiselamu üliõpilaste vahel; mõeldakse välja kõikvõimalikke võistkondade kombinatsioone. Nii võistlevad Pälsoni ühiselamu majakorruste, majatiibade võistkonnad omavahel ning ka poiss- ja naisemehed proovivad jõudu. On peetud võistlusi ka Tiigi ühiselamu üliõpilastega ning meditsiinilise keskkooli noormeestega (nendel endal puudub väljak). Pälsoni ühiselamu võistkonnal on isegi oma võistlusdress embleemiga.

Kes siin organiseerib seda kõike? Selgub, et kõik on ühesugused organiseerijad, kõik toimub omaalgatuse korras.

Ise rajasid üliõpilased võrkpalliväljaku. Praegune väljak on juba teine.

Ülemöödunud kevadel oli ühiselamu õu täis kive ja prahti, nii et murra või jalaluud. Üliõpilased puhastasid väljaku, panid postid püsti, klappisid raha palli ja võrgu jaoks, — ja nii see algas. Kuid üldise generaalplaani kohaselt olid spordiplatsid planeeritud teise kohta.

Jälle asuti tööle. Jälle puhastati väljak kividest. Puudusid asjatundjad, kuid väljak sai korralik, mitme kattega. Ja juba 9. aprillil peeti esimesed võistlused. Ainult järgmisel päeval ei saadud jätkata, sest lumi oli vahepeal katnud maa valge vaibaga.

Kuid varsti heitlesid asjahuvilised jälle palli pärast.

Piltidel: Mäng on täies hoos (paremal). Köögitiiva võidukas meeskond (all).

Alles põlvpükstes

Niisugust und nägi kirjandusvõistluse žürii liige pärast tööde läbivaatamist.

M. SOOSOORE karikatuur

VÕIDETI TÄNU NAISUJUJATELE

TRÜ ujujad võistlesid Kaunases Leedu Kehakultuuri Instituudi ujujatega olümpia programmi alusel. Meie ujujate tagajärjed olid suhteliselt nõrgad, mis oli tingitud mitmete üliõpilaste haigestumisest enne võistlust ja võistluste ajal, kuid matškohtumise võitis siiski TRÜ 79 punktiga Leedu 74 punkti ees.

Matškohtumisel esinesid edukamalt TRÜ naisujujad. Nii saavutasid 100 m vabaujumises kaksikvõidu A. Soopalu ja L. Roes, teise kaksikvõidu 400 m vabaujumises T. Tennen ja A. Soopalu. Kolmas kaksikvõit saavutati 100 m seliujumises T. Tenneni ja R. Roesi poolt. 100 m liblikujumises ja 200 m brassiujumises läksid esikohad Leedu esindajaile, kuid mõlemal alal saavutasid teise koha TRÜ esindajad M. Luud ja **M. Saadma.** Teateujumistes, nii 4×100 m kombineeritud kui ka 4×100 m vabalt saavutasid tartlased esikohad koosseisus T. Tennen, M. Ruud, L. Roes ja A. Soopalu.

Meeste aladel langes suurem osa eskohti Leedu KKI võistkonnale. 100 m vabaujumises saavutas TRÜ esindaja T. Talving teise koha tubli isikliku rekordiga 1.04,1, mis on ka ühtlasi Tartu linna rekordi kordamine (normaalmõõdetega basseinis). 200 m brassiujumises võitis esikoha jällegi Leedu esindaja Verbyla. 400 ja 200 m vabaujumises tõi esikohad TRÜ-le T. Tuuling aegadega 5.14,9 ja 2.51,0. 100 m seliliujumises saavutasid kaksikvõidu leedulased.

4×100 m kombineeritud ja 4×200 m vabalt teateujumistes olid jällegi võidukad leedulased.

S. Kurenilt

Kui „tipud" on ära

12. mail toimunud kehakultuurikollektiivide vahelistele teatejooksu võistlustele ei suutnud TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskond välja panna täisarvulist võistkonda. Teaduskonna kehakultuurikollektiivi esimees E. Kruus vabandab seda sellega, et rida häid sportlasi oli seotud samal ajal Riias toimuvate Balti liiduvabariikide vaheliste võistlustega kergejõustikus, samuti käimasoleva eksamisessiooniga. Kui lõpuks teise kursuse füüsikute E. Tamme Ü. Uderi ja L. Selg'i abiga võistkonnad siiski koostati, keeldusid üliõpilased H. Pork ja M. Puusepp kaasa võistlemast ning teaduskond ei esinenud naiste 10×100 m teatejooksus.

On muidugi enam kui halb, et H. Pork ja M. Puusepp ei hooli oma teaduskonna spordiaust. Kuid niisuguses suures teaduskonnas, nagu seda on Matemaatika-Loodusteaduskond, ei tohiks mõnede paremate sportlaste puudumine veel põhjustada võistkondade mittekomplekteerimist. Organiseerimistöös on viga.

T. Joosep

KIRI TOIMETUSELE

Kaks muusikat korraga on palju

Esmaspäeva õhtul toimus ülikooli aulas Läti NSV teenelise kunstniku Lida Rubene viiulikontsert. Õhtu kava oli väga huvitav oma eripalgelisuse tõttu, ulatudes Bachist poola helilooja-modernisti Szymanovski (1883—1937) imevärvika miniatuurini.

Aga mitte vajadusest jagada oma häid muljeid Lida Rubene esinemisest ei ole tingitud praegune kiri.

Põhjus on muu.

Nimelt häiris ka esmaspäevasi kontserti asjaolu, mis on seganud juba mitme muusikaõhtu nautimist. C. Francki sonaadi ettekandmise vaheaegadel kostis aula tagaseinast läbi reibas «Ta elagu! Ta elagu!» Ning kostis muudki — käimas oli meie meeskoori proov. Austame meie meeskoori. Aga meie koor, targalt ja peenelt musitseeriv kollektiiv, saab muidugi aru, mis tähendab segada esinejat, häirida muusikalisi muljeid.

Asi annab kindlasti korraldada. Palume, et meeskoori juhatus ja ülikooli komandant seda kindlasti teeksid.

O. Kask, M. Matt

Mööda Peipsit

Õigusteaduskonna ja Ajaloo Keeleteaduskonna ajaloo-osakonna üliõpilased kavatsevad lähema ajal korraldada laevasõidu mööda Peipsit.

M. Parma

SPIRAALMÕISTATUS KIRJANDUSEST

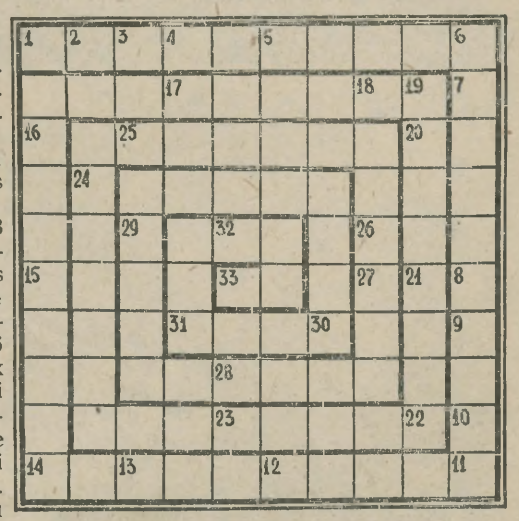

1—3 A. Strindbergi tragöödia. 1—5. On meile kõigile kallis. 2—3 Asesõna. 4—5 E. Zola romaan. 4—9 Fr. R. Kreutzwaldi ajakiri. 6—7 Sidesõna. 8—11 Itaalia kirjanik (elas 1265—1321). 10—14 Kirjanduslik termin. 12—13 Noorsooraamatu «Tuhanded tõusid» üks autoreid. 14—15. Mehenimi. 14—17 Klassikaline värss. 15—16 Prantsuse naiskirjanik 19. saj. 17—19 Tšehhi kirjanik, kelle perekonnanime võttis endale kirjanikunimeks tšiili luuletaja N. R. Reyes. 18—21 «Kirjad minu veskilt» autor. 19—20 G. Baširovi romaan. 21—22 M. Raua romaan. 21—23 Vene kirjanik 19. saj. 23—27 A. Jakobsoni draama. 24—25 Vaimustus. 26—28 Tegelaskuju «Jevgeni Oneginist». 28—30 O. Lutsu jutustus. 28—29 Tegelaskuju «Tõest ja õigusest». 30—31 Ajanäitaja. 30—33 Saksa kirjanik. 32—33 Saksa kirjanik, romaani «Buddenbrookid» autor.

Toimetaja A. TAMM

MB 03563 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1789

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

KEVAD - EKSAMITE AEG

Käes on kevad — ja käes on ka eksamid. Osal kursustest on nad juba sooritatud, osal toimuvad. Enamikul meist aga on nad alles ees. Ilmad lausa kutsuvad välja, aga ärgem unustagem, et eelseisvaid päevi tuleb kasutada targalt igas mõttes: nii osasaamiseks kevadest kui — ja see on praegu peamine — oma teadmiste kinnistamiseks ja süstematiseerimiseks.

Allpool sellest, kuidas eksamid lähevad, samuti ka sellest, kuidas neiks valmistuda.

SESSIOON ON TÄIES HOOS

Juba üle kahe nädala kestab eksamisessioon raviosakonna IV kursusel. Kõigil õpperühmadel on seljataga 2—3 eksamit. Käesolev eksamisessioon on suure tähtsusega tulevaste arstide ettevalmistamisel, sest eksamid tuleb sooritada sellistes põhidistsipliinides, nagu teaduskonna sisehaigused ja kirurgia ning sünnitusabi. Esimene eksam sooritati edukalt. Kursuse 118 üliõpilasest andsid rahuldava vastuse vaid 6 üliõpilast, teised said hindeks nelja või viie. Hästi on kulgenud ka järgnevad eksamid. V, VII ja VIII õpperühma üliõpilased on andnud seni vaid häid ja väga häid vastuseid. Viied seisavad õpinguraamatu käesoleva sessiooni lahtreis Toomas Karul, Ain Kaasikul, Eda Johansonil, Liilit Martsonil jt.

Kahjuks on mõnel üliõpilasel aga tulnud vastu võtta ka mitterahuldav hinne. Nii ebaõnnestus kirurgia eksamil üliõpilase Felix Keele ja sünnitusabi eksamil Helju Kivi vastus.

Loodame siiski, et senistele «mitterahuldavatele» ei lisandu edaspidi uusi, sest kogu kursuse sooviks on lõpetada sessioon edukalt ja sõita juunis algavale menetluspraktikale vabariigi haiglatesse küllaldase teadmistepagasiga.

M. MÄGI,
raviosakonna IV kursuse
üliõpilane

VIIMANE EKSAM

Esmaspäeval, 20. mail toimus viimane eksam geoloogiaosakonna III kursusel. Seitse üliõpilast kursuselt sooritasid kõik eksamid hindele «väga hea». Eesrindlaste hulgas on kommunistlikud noored Erisalu, Kuuspalu jt. Kogu sessiooni vältel esines kursusel ainult üks rahuldav hinne. Neil päevil siirdusid geoloogia III kursuse üliõpilased suvisele õppepraktikale Uuralisse, Karpaatidesse, Tadžikistani ja mujale.

U. SOO

AJALOO-OSAKONNAS KAITSTI DIPLOMITÖID

Ajaloo-Keeleteaduskonnas kaitsesid käesoleval õppeaastal esimesena diplomitöid ajaloo-osakonna lõpetajad.

NSV Liidu ajaloo ja üldise ajaloo kateedri ühisel lahtisel koosolekul 15., 16. ja 17. mail esitati kaitsmisele 17 statsionaarse ja 8 mittestatsionaarse üliõpilase tööd.

Ajalookateedrid suhtusid diplomitöödesse range nõudlikkusega, mida peegeldavad kaitsmisel töödele antud hinded. Esitatud töödest hinnati väga heaks 7, heaks 10 ja rahuldavaks 8.

Põhiliste puudustena rahuldava saanud diplomitöödes märgiti faktide ebaõiget tõlgendamist, puudulikku analüüsi, väheseid üldistusi ning vormistusvigu. Esines ka mitte küllalt tõsist suhtumist töösse (R. Maltis, A. Borisjonok).

Kõrgeima hinde saanud diplomitöödest tõsteti eriti esile järgmisi töid: Odette Landbergi «Talurahva väljarändamine Eestimaa kubermangust 1860. aastate esimesel poolel», Astrid Kruuse «Töölisteatrite osa võitluses progressiivse rahvusliku kultuuri arendamise eest kodanlikus Eestis 1925—1940», Evald Terase «Hiiumaa rootslased XVIII sajandil» ja mittestatsionaarse üliõpilase Valeeria Mäe «RT «Vanemuine» sõjajärgsel perioodil». Kateedrid pidasid soovitavaks need uurimused artiklitena trükis avaldada.

H. VARES

PROF. K. RAMUL KIRJUTAB:

Kuidas õppida

On olemas niisugune anekdoot. Vanamees kaebab tuttavale:

«On mulle jumal ka väimehe andnud: suitsetada ei oska, juua ei oska, kaarte mängida ei oska...»

«Noh! See on ju väga hea, et ei oska!»

«Mis seal siis head on?... Suitsetada ei oska, aga suitsetab! Juua ei oska, aga joob! Kaarte mängida ei oska, aga mängib!...»

Nii mõnegi õppija — ka üliõpilase — kohta võiks öelda: «Oppida ei oska, aga õpib!...» Ja see on väga halb, halb kõigepealt õppijale endale, kellega võib kergesti juhtuda, et tema jaoks ei ole maksev mitte: «õppimise juur on mõru, kuid tema vili magus» (nagu ütleb seda tuntud vene koolivanasõna), vaid: «õppimise juur on mõru, kuid tema vili hapu» (nagu parandas seda — mitte ilma teatud meelekibeduseta — oma pedagoogikaõpikus üks allakirjutanu koolivendadest, olles hoolsa tuupimise järel saanud oma vastuse eest tunnis siiski madala hinde).

Õppimismeetodite parandamisel tuleks tähele panna kõigepealt kahte võimalust.

1. Väga paljudel juhtudel saab mõndagi tunduvalt parandada, kui hakatakse nägema probleemi seal, kus seda varem ei nähtud — kui ei lasta asjal enam minna nii, nagu ta on iseenesest hakanud minema («samotjokom», nagu ütleb venelane), vaid hakatakse tõsiselt järele mõtlema selle üle, kuidas saaks teda paremini korraldada. Siit esimene memento (meelespea) õppijale: uuri oma senist õppimisviisi ja katsu leida senistest paremaid õppimisvõtteid.

2. Sagedasti asi ei lähe nii, nagu ta peaks minema, mitte niipalju selle tõttu, et ei teata, kuidas seda vaja korraldada, kui selle tõttu, et ei peeta küllalt järjekindlalt kinni sellest, mida teatakse asjale vajalik või kasulik olevat. Ja siit teine memento õppijale: pea oma õppimistöös järjekindlalt kinni teatud õppimisreeglitest.

Et selle teise memento täitmist kergendada, on all toodud, enamasti vastava kirjanduse põhjal, 20 õppimisreeglit. Ükski neist ei ole «kirjutuslauapsühholoogia» tulemus, vaid nad kõik põhjenevad kas vastavail eksperimentaalseil uurimustel või praktilistel õppimiskogemustel. Et need reeglid oleksid alati silmade ees, on kõige parem nad välja kirjutada eri lehele (või välja lõigata ajalehest) ja leht oma toa töökoha läheduses rõhknaeltega seina või kapi külge kinnitada. Mingit imet nende reeglite täitmisel muidugi oodata ei saa, kindlasti aga õppimise tulemuste märgatavat paranemist ning õppimisega seotud vaeva märgatavat vähenemist. Ja realistlikult mõtlev õppija oskab ka juba seda küllalt kõrgelt hinnata. Sapienti sat.

MÕNED TAGAJÄRJEKA ÕPPIMISE REEGLID

1. Hoolitse selle eest, et töö välised tingimused — valgustus, temperatuur, laud, tool jne. — oleksid soodsad õppimiseks.
2. Muretse endale kõik õppimiseks vajalikud vahendid.
3. Hoia iseennast heades füsioloogilistes tingimustes.
4. Hoolitse otstarbekohase ajajaotuse eest.
5. Ära lõpeta veel tööd, kui sa oled materjali ainult vaevalt ära õppinud, vaid tööta edasi, kuni oled selle omandanud.
6. Katsu saada lahti mõttest, et sa õpid õppejõu jaoks.
7. Enne kui minna uuele materjalile, korda kiirelt eelmise peatüki sisu.
8. Õpi reeglid, definitsioonid ja üldised printsiibid enne põhjalikult ära, kui sa katsud neid rakendada.
9. Pane enam rõhku olulisele.
10. Pühenda kõige enam aega ja tähelepanu nõrkadele punktidele oma teadmistes ja oskustes.
11. Õpi osavasti tarvitama niisuguseid tõõd kergendavaid abinõusid, nagu raamatute sisukorrad, registrid raamatute lõpus, sõnastikud, entsüklopeediad jne.
12. Ära otsi teistelt abi enne, kui sa seda tõesti vajad.
13. Ära kõhkle mitte sõna-sõnalt niisugust materjali pähe õppimast, nagu tehniliste terminite definitsioonid, valemid, grammatilised reeglid, aastaarvud, lühikesed kokkuvõtted jne. — seda iga kord eeldusel, et sa neist oled aru saanud.
14. Õppides pähe võrdlemisi ulatuslikku materjali, nagu näit. luuletust, kõnet, õpi seda mitte osade kaupa, vaid tervikuna.
15. Tarvita teatava materjali omandamisel hariliku passiivse lugemise meetodi asemel ülesütlemise meetodit.
16. Pärast intensiivset, eriti uue materjali õppimist puhka mõni aeg.
17. Materjali õppimisel, mille omandamine nõuab pikemat aega või suuremat kordamiste arvu, jaota kogu õppimise aeg või kõik kordamised võimalikult pikale ajale (näit. 12 kordamist jaota kolmele päevale à 4 kordamist päevas või neljale päevale à 3 kordamist päevas).
18. Õpi üksi niikaua, kui sa ei ole kindel, et õppimine koos teistega tõstab sinu töö produktiivsust.
19. Tööta välja omaenda erilised näited kõikide üldiste reeglite ja printsiipide kohta.
20. Ära looda tuupimisele viimasel minutil.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (337) Reedel, 24. mail 1957. a. X aastakäik

LÕPUKS OMETI!

«Kõik staadionile! Kõik staadionile!» Sellise pealkirjaga leheke liikus möödunud nädalal ringi eesti filoloogia III kursusel. Sellele lisandusid veel grupiorganisaator Murusalu ja mõnede teiste aktiivsemate hingede selgitavad sõnad — ja eesti filoloogia III kursus otsustas likvideerida oma mahajäämuse staadioni ehitustöödel. Et sõnadest said teod, seda näitas kas või see, et esimesel korral nõutud 12 inimese asemel ilmus staadionile — 15 (!) filoloogi eesotsas jälle Murusalu ja Kasega, kes on juba senigi enda ja teiste eest töötanud. Niisiis, esimene samm oli tehtud ja sellele järgnesid peagi teised. Ka järgnevatel päevadel võis staadionil mullahunnikute vahel näha läbisegi sõelujaid. Töö edenes jõudsasti ja nagu ühel juuresolevatest piltidest näha, ka esimene võistlus pärast tööd veel tärkamata staadionimurul. Möödunud nädalal käis staadionil enamik kursuse liikmeid, ja nagu järelkajadest

Eesti filoloogia III kursus tööhoos...

... ja «võistlustules» pärast tööd.

nähtub, keegi seda ei kahetse, sest eks kevadine kuum päike ja sõbralik kollektiiv tegid ka oma jao. Kahetseda võivad ainult need, kes, vabandades end ajapuudusega, lasksid teistel oma kallist aega kulutada ka nende eest.

Tööd on veel palju, ja et sama palju on III kursuse filoloogidel ka töömeeleolu, siis loodetavasti õige pea ei nimetata neid enam viimaste seas.

* * *

Aga kuhu on jäänud ülejäänud filoloogid? Staadion ootab teid igatsusega!

* * *

On välja ilmunud ka seni kadunud asjade hulgas olnud keemikud ja osa vene filolooge.

* * *

Kui on palju tehtud, tuleb veel teha! Selle põhimõtte järgi käivad meie majandusteadlased ja lisavad oma 400 tunnile üha uusi ja uusi tunde.

E. MULTER

KOHTUMINE NOORE LUULETAJAGA

19. mail toimus Tartu ülikoolis kirjandusõhtu, kus üliõpilased kohtusid noore Leningradi poeedi Lev Motšaloviga. Kuni selle kohtumiseni tunti luuletaja loomingut vaid mõnede luuletuste kaudu, mis on avaldatud ajakirjades «Новый мир», «Октябрь» ja «Знамя». Lähemal ajal ilmub trükist Lev Motšalovi esikkogu «Silma vaadates». Noore luuletaja enesega kohtuti esmakordselt, kuid otse esimestest etteloetud luuletustest selgus üliõpilastele: see on «oma» luuletaja, kes kirjutab sellest, mida igaüks teab omastki elust. Kuid sellest, mis on tuttav igaühele, leiab poeedi tähelepanelik pilk ka selliseid jooni, mis avavad harilikus faktis sügava mõtte. Millest ka luuletaja räägiks, sellest, kuidas ta näeb kevadet, merd, päikest; sellest, kui keerukad on inimestevahelised isiklikud suhted; sellest, kuidas Moskva võtab vastu sissesõitnuid — kõiges selles oli tunda lüürilist kangelast, kolmekümnendail aastail kasvanud põlvkonna esindajat, kelle lapsepõlve katkestas sõda, kes mehistus ning karastus võitluses raskustega. Isiklikku ja ühiskondliku tihe ühtsus läbib enamikku L. Motšalovi luuletustest.

Õhtu möödus väga südamlikult. Luuletajale esitati küsimusi tema loomingu kohta. Üliõpilased ja õpejõud vahetasid muljeid kuuldud luuletuste kohta. Kõik arvasid üksmeelselt, et rohkem tuleks lugeda ja kuulata selliseid teoseid, mis ütlevad palju südamele ja mõistusele, aitavad aru saada elust ja enesest.

S. SMIRNOV

МОЛЧАНЬЕ МАТЕРИ

Что значило
молчанье матери?
Доверьем
не было ль оно,
когда
рассеян, невнимателен
спешил я
с девушкой
в кино?

Что значило
молчанье матери?
Оно ли
не было судом,
когда
веселые приятели
меня вволакивали в дом?

Что значило
молчанье матери?
Когда не спал я по ночам,
когда слова
свой смысл утратили,
когда ходил я
и молчал?

Молчанье матери.
Молчанье.
Не назиданье.
Не приказ.
Оно стояло за плечами.
Оно спасало
много раз...

Лев МОЧАЛОВ

Uurimistöödest atmosfäärielektri alal

Kes meie suure pere liikmetest vähegi tunneb huvi selle vastu, millega tegeldakse ülikooli ühes või teises kateedris, on arvatavasti kuulnud ka atmosfäärielektri ringist, mis töötab füüsikakateedri juures vanemõpetaja J. Reineti juhendamisel. Allpool räägimegi pisut selle ringi tegevusest, samuti ka ringi juhendajast sm. J. Reinetist ja tema tööst.

1951. aastal alustati TRÜ füüsikakateedri juures sm. Reineti juhtimisel ulatuslikke atmosfääri ionisatsiooni uurimusi. Selleks otstarbeks konstrueeriti algupärased loendajad. Uutele loendajatele on Tartu Riiklikule Ülikoolile tulnud mitmeid tellimusi NSV Liidu keskuurimisinstituutidelt ja üksikute liiduvabariikide teaduste akadeemiatelt. Praegu on konstrueerimisel uus integraalne loendaja, mis võimaldab üheaegselt mõõta ka atmosfääri aero- ja hüdroioonide tihedusi ja liikuvusi.

Peale ülalnimetatud probleemide on atmosfäärielektri ringis päevakorras veel aero- ja hüdroionisatsiooni rakendamise küsimused meditsiinis ja tööstuses. Nii on Tartu Riikliku Ülikooli aeroionifikatsiooni laboratooriumis konstrueeritud rida ionisaatoreid, millest mitmed näivad omavat mitmekesiseid rakendamisvõimalusi ja mis on äratanud tähelepanu laiades eriteadlaste ringkondades NSV Liidus. Seda silmas pidades on välja antud autoritunnistusi nende ionisaatorite konstrueerijaile, sealhulgas ka sm. Reinetile. Mitmed neist ionisaatoreist on välja pandud üleliidulisel tööstusnäitusel Moskvas. Lähemal ajal antakse üle uued hüdroionisaatorid NSV Liidu Teaduste Akadeemia Füsioloogia Instituudile Leningradis ja Läti NSV Meditsiiniliste Teaduste Akadeemiale Riias.

Kõige uuem ja väärtuslikum kümnendsimus, millega praegu tegeldakse atmosfäärielektri ringis, on pihustatud aerosoolide unipolaarne ioniseerimine. Sel probleemil on suured perspektiivid ruumide, operatsioonisaalide jne. silmapilkse desinfitseerimise saavutamiseks. Ionisaatorist suure rõhuga pihustatud vedeliku mõnemikronilise läbimõõduga tolm laetakse ühemärgiliselt, mistõttu ta elektrostaatilise hajumise mõjul paisatakse ühtlase ülipeene kihina seintele, laele ja ruumis leiduvaile esemeile. Nii toimub kiire ja ruumile ning esemetele kahjutu desinfitseerimine.

Kõigi nende küsimuste uurimisel on tõhusalt kaasa aidanud mitmed üliõpilased. Mõned nendest (näiteks üliõpilane Tammet füüsikaosakonna III kursuselt) on saavutanud juba märkimisväärseid tulemusi oma senises töös.

Väärib märkimist, et terve rida ülikooli õppejõudude töid ionisatsiooni küsimuste alal on viimase kahe aasta jooksul avaldatud NSV Liidu keskajakirjanduses. Sm. Reinetilt on keskajakirjanduses ilmunud ligi kümmekond tööd, nende hulgas «Atmosfääri ioonide kombineeritud loendaja rakendamisest» (NSV Liidu Teaduste Akadeemia Teaduse ja Tehnika Instituudi väljaanne, Moskva 1955), «Kergete ioonide karakteristikutest talvisel vaatlusperioodil» (NSV Liidu Peaobservatooriumi koguteos, Leningrad 1956), «Täiendusi prof. Verigo ionisaatorile» (Teaduse ja Tehnika Instituudi koguteos, Moskva 1957). Praegu on sm. Reinetil valmimisel kandidaaditöö, mis käsitleb samuti ionisatsiooni probleeme.

R. JÄRLIK,
füüsikaosakonna III kursuse üliõpilane

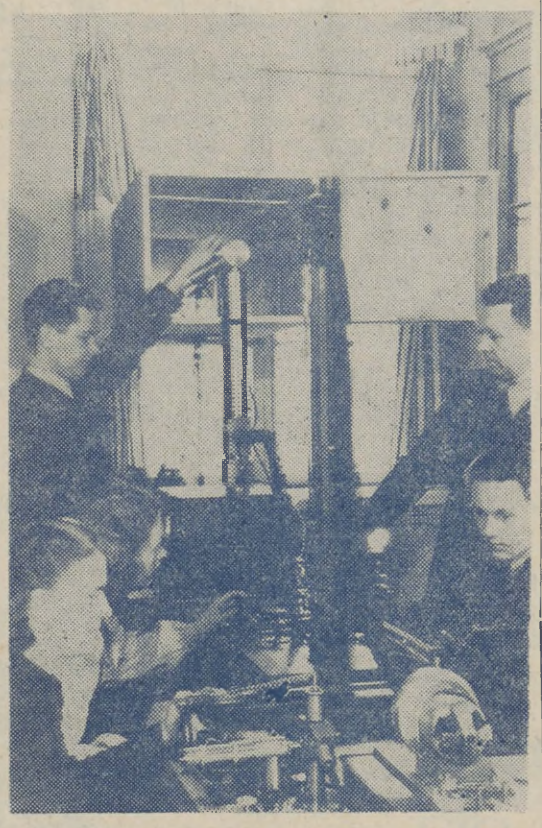

Atmosfäärielektri ringi liikmed uurivad õhuionisatsiooni küsimusi vanemõpetaja J. Reineti juhendamisel (seisab paremal).

Selgusid Tartu parimad

Tartu linna I noorsoofestival on lõppenud. Mitme kuu jooksul toimusid rohkearvulised ja mitmekesised üritused. Nüüd on kõigest sellest tehtud kokkuvõtted.

17. mail toimus EPA aulas festivali pidulik lõppkontsert. Esinesid linna parimad isetegevuslased. Tublimaid festivalist osavõtjaid ja festivali organisaatoreid premeeriti. Paljud said aukirju. Nende hulgas ei puudunud ka ülikooli esindajad.

Pühapäeval viidi Toomeorus läbi viimane festivaliüritus. Siin lõpetati pidulikult Tartu linna I noorsoofestival.

Järgmise etapina seisavad juunis ees vabariikliku noorsoofestivali pidustused. Osa võtma neist sõidavad ka Tartu tublimad noored.

Toimetus pöördus ELKNÜ Tartu Linnakomitee agitatsiooni- ja propagandaosakonna juhataja sm. Paalma poole küsimusega, kes ülikooli isetegevuslastest tunnistati žüriide poolt vääriliseks esindama Tartut vabariiklikul festivalil. Toome ära sm. Paalma vastuse.

Tartu Riikliku Ülikooli isetegevuslased võtavad rohkearvuliselt osa vabariiklikust festivalist. Sõidavad mitmed suuremad kollektiivid. Nende hulgas on üliõpilasmeeskoor, naiskoor, rahvakunstiansambel ja sümfooniaorkester.

Väiksemaist kollektiividest tunnistati linna parimaiks kaks ülikooli naisansamblit: eesti filoloogia osakonna diplomandide naisansambel ja Arstiteaduskonna V kursuse naisansambel.

Ülikooli solistidest pääsevad vabariiklikele konkurssidele ainult kolm. Helje Laane klaveril on nende hulgas ainus instrumentaalsolist. Laulusolistidest teevad vabariikliku konkursi kaasa Mall Heinmaa ja Rita Lombak.

Seega sõidab Tartu delegatsiooni koosseisus vabariiklikule festivalile üle 200 ülikooli isetegevuslase.

H. KÄÄN

30 päeva pärast

VÕETAKSE ESIMENE LOOS RATTAST

23. juunil algab Moskvas ülemaailmse noorsoofestivali loterii võitude loosimine, mis kestab kaks päeva ja selgitab 2 172 000 võitjat.

1. Kust saame teada loosimise tulemused?

Oma pileteid võite kontrollida ajalehest «Комсомольская правда» ametliku tabeli järgi juba mõni päev pärast loosimist. Hoiukassad saavad võitude tabeli eriväljaande.

2. Kuhu minna võitude järele?

Astuge sisse tsentraalhoiukassasse või I järgu hoiukassasse, esitage pilet koos avaldusega, milles on näidatud perekonna-, ees- ja isanimi ning aadress. Vastu saate nimelise kviitungi.

Pilet ja avaldus rändavad hoiukassast edasi loterii keskkomiteesse. Siin kirjutatakse väljastuskäsk vastavale kaubabaasile Teie võidu kojutoimetamiseks. Selliselt saate kätte «Volga», «Moskvitši», klaveri, kummipaadi, mootorratta, fotoaparaadi, akordioni, radioola ...

Nüüd väiksematest võitudest. Käekella, täitesulepea, portfelli, sirklikarbi ja teised taolised võidud saate kohalikust kauplusest. Sellekski tuleb esiteks pöörduda hoiukassasse.

Soovi korral saate hoiukassast võidetud eseme asemel vastava rahasumma.

3. Mis ootab Teid, kui võidate tuusiku VI ülemaailmsele festivalile?

Olete üheks neist neljasajast festivalikülalisest, kellele võimaluse sõita festivalile annab võiduloos. Teid kadestavad paljud.

Te olete Moskvas kogu festivali aja. Teid kindlustatakse ühiselamuga, toiduga kaks korda päevas, peale selle pääsmetega festivalikohtumistele, kontsertidele, etendustele, spordivõistlustele.

Tuusiku hinnast (1624 rubla) saadetakse Teile postiga koju 1124 rubla, ülejäänud viissada kuluvad ühiselamule ja toidule, mille üle Teil siis ei tule muretseda.

* * *

Vähe, päris vähe aega on jäänud selle hetkeni, mil hakkavad pöörlema loosirattad. Ja kes tahab mööda lasta harva võimaluse võita festivaliloteriil, mis töötab nii palju meeldivaid üllatusi!

On tarvis vaid omandada loteriipilet. **NEID SAAB OSTA AINULT 31. MAINI.**

ROHKEM PILETEID — ROHKEM VÕIDUVÕIMALUSI!

Ö. ONNI

Tõe ja õiguse kaitseks

Keemia ringauditoorium on maast laeni rahvast täis. Kõlab käsk: «Püsti tõusta! Kohus tuleb!»

Väärikalt sammuvad sisse kohtunik, kaasistujad, prokurör, ärritunud tunnistajad ja — asi on päris tõsine — noruspäine kaebealunegi pannakse võre taha istuma. Huvitav, miks pealtvaatajad küll nii elevil on, sosistatakse omavahel, mitmel kipub naer vägisi peale — kas siis kohtus nii kõlbab käituda?!

Eesistuja teeb tseremoniaalse sissejuhatuse, hoiatab tunnistajaid valetunnistuste eest kaheaastase vabadusekaotusega, tunnistajad annavad tõe tagatiseks isegi allkirjad — just nagu päris kohtus.

Jah, aga siiski ei ole see päris kohus, vaid ainult kohus nii mängult. Tõe ja õiguse otsija Indrek Paas on jõudnud oma otsingutes selle kohtu süüpingile. Arvukate kuulajate-vaatajate silmade ees avanevad leheküljed A. H. Tammsaare romaani «Tõde ja õigus» IV osast. Tegelastel on hakanud kitsas raamatukaante vahel ja nad seisavad meie ees — lihast ja verest, seekord küll Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi liikmete omast. Tõnis Lehtmets I kursuselt on pandud süüpinki ja ta annab seletust, miks ta tulistas oma armastatud naist.

Eesistuja Herbert Sepp (tema on siiski päris jurist, kui veel mitte päris, siis vähemalt tulevane) kutsubki välja selle omapärase hingeeluga Karini, kes üsna Merike Kuninga väljanägemisega annab oma seletusi. Seal kohtulaua ees käivad nad kõik ükshaaval — Reet Reiljan, kes tõelise näitlejatalendiga oli juba pool päeva proua Itami osas sees, kurdab, et «mehed üleüldse ei mõista oma naisi»; Rõnee (Andres Vihalem) kinnitab, et tema oli veidi «vintis» ja mäletab vähe; Tiina (Mai Tiitsmaa) kinnitab, et «proua polnud härrale määratud»; madam Vesiroos (Pille Kippar) aga haletseb mõlemat head last ja valab härduspisaraid.

Pikk ja psühholoogiline on protsess, prokurör Kalli Tein lausa pillub süüdistusi. Hiljem «hääl rahva hulgast», ühiskondlik kaitsja Rein Sikk heidab talle ette ebaloogilisust: eks prokurör ole ise ka naisinimene ja ei suuda sellepärast antud juhul objektiivne olla.

Kirglikult ja kaasaelamisega esitab oma kaitsekõne advokaat E. Maasik. Kuid kohus on kõva südamega ning määrab Indrekule 3 aastat vabadusekaotust tingimisi 5-aastase katseajaga. Ja edasikaebamise õigusega... Kirjanike Liitu.

Jälgisid seda kohtuistungit nii filoloogid kui ka keemikud, arstid, matemaatikud, juristid, jälgisid diplomandid ja aspirandid. Ning keegi ei saa öelda, et oleks olnud ebahuvitav, et selline kirjandusteose tutvustamise vorm sobib ainult lastele. Kindlasti tuletas kirjanduslik kohus meelde võib-olla juba hulk aega tagasi loetud raamatu ja unustatud probleemid, andis tulevastele kirjandusõpetajatele näite, kuidas sellelaadseid üritusi ükskord ise läbi viia.

Kõige tähtsam aga on muidugi see, et «kohtusaalist» lahkudes püüdis igaüks seisukohta võtta, kelle poolel siis tõeliselt on tõde ja õigus.

HELJU MARTINS,
eesti filoloogia III kursuse üliõpilane

LAVASTUB „MONTMARTRE'i KANNIKE"

Nüüd on siis lõpuks teoks saamas see paljude unistus ning soov, ülikooli isetegevuslaste pere on astumas järjekordset tublit sammu.

Ning niisugustele diplomandidele, nagu Luur, Lindström, Kirsipuu ja vanest ka nende ridade kirjutaja, pole peatselt lavaletulev operett mitte lihtsalt selles kaasategemine, vaid ka suur ja tõsine diplomitöö. Õieti just selle operetiga lõpebki meie n. ö. ühiskondlik töö ülikoolis. Sellest on nagu isegi kahju. Kuidagi pisut nukkergi on mõelda, et oleks võinud veel nii palju teha, aga juba pead sa minema ja kuskil maasüdames jälle alustama kõigega otsast peale, et mitte muutuda kahekümne nelja-viie aastaselt vanameheks ...

Tööd tuli «Kannikesega» teha palju. Seda kirjeldada läheks pikale. Peab vaid mainima niipalju, et ära ütles meist TRÜ sümfooniorkester ning tihtipeale oli raskusi mõne kaaluka osataitjaga. Aga lõpuks on asi siiski nii kaugel, et võime rahva ette astuda, ja see sünnib esmakordselt 28. mail kell 19.30 RT «Vanemuise» ruumes. Pärast esietendust on kavas veel kaks, ja nimelt 4. ning 11. juunil. Läheks pikale jutustada operetti sisu, pealegi võite selle leida kavalehtedelt.

Arvan, et ükski ülikooli kollektiivi liige ei jäta tulemata meie etendustele. Niisiis — jällenägemiseni teatris, kes siin-, kes sealpool eesriiet.

K. LUTS

NEIST, KES MEID TEENINDAVAD

LIHTSAD TÖÖINIMESED

Kellest küll pole kirjutatud meie ajalehes — küll üliõpilastest-eesrindlastest, küll õppejõududest, küll komsomolitöö aktivistidest ja muidu aktivistidest. Paljusid on kiidetud, sageli ka laidetud. Aga oma ajalehest me pole veel kunagi lugenud lihtsatest tööinimestest, nendest, keda me sageli ei märkagi, kuid kes töötavad selleks, et luua meile paremaid võimalusi õppimiseks ja töötamiseks. Neid inimesi on meil siin ülikoolis väga palju, täna aga tahaksin rääkida ainult mõnest nende hulgast, neist, kellega ühiselamu elanikel on kõige rohkem kokkupuutumist. Need on meie «intritädid».

Jah, meie «tädidest» võiks rääkida ja kirjutada väga palju. Kui palju on nad näinud inimesi kas või siinsamas vana ülikooli kõrval asuvas ühiselamus. Igal aastal tulevad üha uued ja lahkuvad vanad. Tulevad suvel siia noorukesed tütarlapsed, tulevased tudengikandidaadid, süda täis lootust ja ühtlasi hirmu: «Kas õnnestub läbi murda konkurentsirõngast, kas võtab alma mater meid oma lasteks?» Esimene, kes neid uues kodus vastu võtab, on tädi Juuli, Juuli-tädi, nagu siin teda kõik kutsuvad. Tema vaatab, kuhu kedagi panna, millises toas on veel vaba voodi, eluruumi ja valgust. Tulevad sõbratarid, juba koolipäevilt lahutamatud, ja tahavad tingimata saada ühte tuppa. Kuidas seda nüüd teha? Kuid lõpuks on Juuli-tädi ikka nii kombineerinud, et sõbratarid on jälle koos.

Sügisel aga, kui tulevad nii vanad tuttavad kui ka uued, alles verivärsked tudengid, on ühiselamus kibedad päevad. Kõikjal on elavat askeldamist. Iga bussi ja rongiga tuleb järjest uusi ja uusi inimesi, kuni lõpuks kõik on kohal. Uued inimesed tahavad näha oma tube ning Juuli-tädi käib kord ühega, kord teisega kaasas, et näidata, kus need toad üldse asuvad. Temalt küsitakse, kas tuba on ikka talvel soe, kas päike paistab sisse, ja päritakse muid selliseid asju. Juuli-tädi, kes on olnud siin internaadis juba 8 aastat, vastab kõigile neile küsimustele kas jaatavalt või eitavalt. On ta ju põhjalikult tuttav kõigi tubade klimaatiliste ja geograafiliste tingimustega.

Koos uutega tulevad juba vanad sõbrad. Kui palju on suve jooksul juhtunud huvitavat! Kõigest sellest pajatatakse ka Juuli-tädile. Mõni vanadest tuttavatest on suvel abiellunud ja lahkub ühiselamust. Juuli-tädi soovib õnne, kuid samal ajal on nagu natukene kurbki — jälle lahkub üks vana tuttav.

Rohkem lahkujaid on aga suvel. Siis lähevad siit iga nelja ilmakaare poole laiali noored pedagoogid. Ka neil endil on kahju lahkuda, sest oli ju see maja viie aasta jooksul neile teiseks koduks ning Juuli-tädi nagu teiseks emaks. Tema tundis kaasa igaühe rõõmudele ja muredele, teda paluti eksamile minnes «pöialt hoida», ja temal oli samavõrra heameel iga õnnelikult läinud eksami üle kui üliõpilasel endalgi. Juuli-tädi on saatnud iseseisvale eluteele nii palju inimesi, et tal on tuttavaid küll igas Eestimaa paigas.

Kui paljude tudengitega on ta aga kogu oma elu jooksul kokku puutunud! «Olen olnud üliõpilaste juures juba 1938. aastast alates,» jutustab Juuli-tädi. «Sel ajal olin ma sööklas, esmalt abikokaks, siis kokaks. Palju valu- ja vaevapäevi sai nähtud okupatsooniaastail: õpetöö ajal sööklas nagu ikka, kuid suvel koos üliõpilastega turbarabas talvist kütust muretsemas. 1946. aastast alates on mu elu aga olnud pidevalt seotud meie ühiselamutega, kord ühega, kord teisega, kuni lõpuks on ankur heidetud siia ülikooli kõrval asuvasse ühiselamusse.» Erilise soojusega meenutab Juuli-tädi oma tööd ühiselamus, mis kunagi asus Burdenko tänavas praeguse polikliiniku III korrusel. «Seal oli ainult 40 inimest, nendega ei olnud kunagi mingit pahandust. Olid mul head lapsed. Ega ma taha öelda,» lisab ta naeratades, «et mu praegused lapsed poleks head, kuid kus rohkem inimesi koos, eks seal ikka üht-teist juhtu, mis mõnikord pahandab. Nagu mõni päev tagasigi: tuli keegi naine ja pahandas, et tema kaasale olevat visatud ühest aknast vett kaela. Süüdlasi otsima minnes selgus, et ühest toast oli tõesti visatud vett, kuid pihtasaanud kaasa oli ainult õnnetu juhuse ohver. Vesi polnud määratud talle, vaid hoopis noormeestele, kes luusisid tüdrukute akende all.» Moraal — ära pillu vett, sest ei või iial teada, kellele see just kaela kukub.

Kes ta siis on, see meie Juuli-tädi? See on meie ühiselamu valvur Juuli Kuljus. Alati sõbralik, valmis nõu ja jõuga aitama, kus seda vaja tuleb. Võib julgesti öel-

2 Tartu Riiklik Ülikool

KEVAD KUTSUB VÄLJA...

TUNNIKE BOTAANIKAAIAS

Tunnine «aken». Kuhu minna? Kohvikusse? Raamatukogusse?

Võimalused ei ahvatle. Esimeses liiga palju suitsu ja mõtetut kära, teise jaoks aeg liiga napp.

Ent on ju üsna-üsna lähedal tükike tõelist kõige mitmekesisemat loodust, miks mitte sinna! Botaanikaaed pole ju ainult eriteadlaste jaoks.

Astungi hallilt, päikesest pisut pehmenenud asfaldiga, soojas tuules tolmu keerutavalt tänavalt läbi kõrges kivimüüris asuva ahta värava, ja ennäe — kas ei meenuta see imeaeda minu lapsepõlve armsaimast juturaamatust!

Raske uskuda, et tänavatolmust lahutab mind vaid kakskolm nappi sammu, et üldse viibin linnas...

Pilk peatub esmalt kõigel, mis õitseb, on puhkemas — ja on palju, mida vaadata. Siin tõstab julgelt pead esimene kollane nartsiss, seal suurel hulgal kobarhüatsinte — siniseid ja valgeid. Aias domineerib siiski kollane. Asja on õitsele puhkenud ka kullerkupud — ühed üsna tavalised, mida me kõik oleme sületäisi korjanud metsa alt; teised pisut tumedamad — Aasia päritoluga, nagu võib lugeda juuresolevalt lipikult. Ja veel üks kaunis kollane puhmas — aadonis. Ah ja, meenub, mulle on jutustatud, et see on üks ravimtaimi, südamehaiguste vastu. Peatun hetkeks, vaatlen — vahest mõjub seegi hästi.

Kui kaugenen peateest, muutub kogu taimestik üsna tuttavaks — ilmselt on siin kodumaiste taimede osakond. Väikeste puhmaste viisi õitsevad siin ülased, kullerkupud, sinililled, kureläätsed, kasvavad lopsakad — küll veel õiteta — maikellukesed. Just äsja on lahti rullinud end laanesõnajala kaunid lehed. Ei puudu näsiniingi, see meie metsade mürgiseim taim.

Puudest köidab tähelepanu üks eriline põõsakujuline okaspuu. Saan teada, et see on jugapuu, mida meil esineb ainult Saare- ja Hiiumaal.

Väljun peenarde vahelt, astun ülbelt mööda kasvuhooneist — neist otsigem kevadet ja suve pakastel talvepäevadel. Täna olgem tähelepanelikud mullast tärkava, okstel pakatava, kõige õitselepuhkeva vastu vabas looduses. Ainult üks huvitab mind kasvuhoonete klaasseinte taga — millal puhkeb tänavu õitsele «Öökuninganna», see, nagu rahvasuu räägib, õnnetoov taim.

Siirdun mäele kasvuhoonete taga, siin peaks just praegu olema täies õiteehtes aprikoosipuu — ent, oh pettumust — leian puult ainult paar äbarikku õiekest, kuid mitte ainustki lehte. Puule on ilmselt saanud saatuslikuks 1955. a. karm talv. Orus on aga see-eest peatselt pakatavate punaste õiepungadega sõna tõsises mõttes üle külvatud kolmehõlmine mandlipuu — kaunimate õitega puuke kogu orus.

Laskun tiigi äärde. Mäenõlvakuid katavad toomingad. Pean hingama sügavalt-sügavalt, et küllastada end sellest suurepärasest lõhnast. Kuidas kõlaski see vana laul... «Õues õitsma lõi eile ju toomingas, toa toreda lõhnaga täitis...» Neile toomepuudele on küll vist rivistunud võimsaks koorilauluks kogu botaanikaaia lindudepere — nii palju ja mitmesuguseid trillereid, vilesid ja siuksumisi kostab lehestikust. Tekib soov olla ornitoloog, et osata eraldada ühtki neist häältest. Et ma pole aga ornitoloog, siis suudab silmaga-kõrvaga tabada vaid ühe mulle üsna lähedal siristava-vilistava rasvatihase.

Ja tiigi kaldal on ikka alles vana tuttav paju (hõbe- ja raudpaju hübriid), mida mäletan juba koolipõlvest, kui seitsme-kaheksakesi kätest kinni hoides püüdsime mõõta selle tohutut ümbermõõtu. Kuivama hakkad sa, vana sõber, on sul ka turjal vist juba aastaid poolteisesaja ümber...

Aeg hakkab otsa saama. Pilk paitab veel kord pajuhiiglast, tabab tiigil ujuva luige. Ja siis tagasi roosidest, tulpidest, nartsissidest palistatud teed. Ah ja, veel on vaja teateid «Öökuninganast». Saangi teada, et õisi on oodata juuni algpäevil.

Värava taga võtab mind taas vastu argipäev, tolmu keerutav tänav, ent ometi tunnen, et energiat on juurde tulnud. Teen otsuse — mingu elu nii kibekiireks kui tahes, tunnikese varastan siiski iga päev loodusesse siirdumiseks — ka eksamite päevil. Tulge teiegi kaasa!

E. RANNIK

Aprikoosipuu, nagu ta oli paar aastat tagasi. Sellest, mis praegu botaanikaaias näha võib, pole mõtet pilte avaldada — igaüks mingu ja vaadaku!

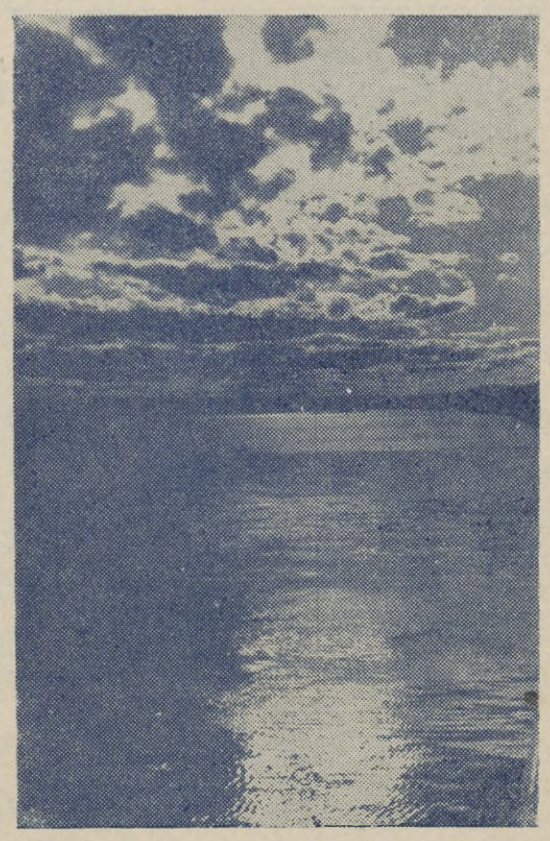

Öö Sviri jõel.

Märgusõna «Jüri»

FESTIVALIKONKURSILT

TEADMISEKS MATKAHUVILISTELE!

Laupäeval ja pühapäeval saab Valgemetsal teoks Tartu turistide esimene kokkutulek, mille organiseerib VSÜ «Kalevi» Tartu turismiklubi.

Mida kokkutulekul tehakse, seda näevad lähemalt kõik need, kes laupäevaks-pühapäevaks Valgemetsa sõidavad. Saladuskatte all olgu öeldud, et toimuvad telgipüstitamisvõistlused, lühimatk ja turistlik teatevõistlus. Võitja grupp saab preemiaks tasuta sõidu Balti turistide kokkutulekule. Teisele ja kolmandale kohale jäänud gruppidele jagatakse pühapäeva õhtul lohutusauhinnana diplomeid. Pärast seda toimub väike lõkkeõhtu suure isetegevuskontserdiga. Rohkem ei ole salapäraste nägudega ringiliikuvate kohtunike käest õnnestunud teada saada. Kui on veel neid, kes tahavad seda kõike pealt näha ja ise kaasa teha, siis varustage end aga poolteise päeva toidutagavara ning lõbusa tujuga ja kogunege laupäeval kell 15.30 raudteejaama. Kahekümne minuti pärast läheb rong Valgemetsa poole, kus teid kõiki oodatakse!

E. PODER

PUHKEPÄEV PIIRISAAREL

Möödunud puhkepäev ei sarnanenud eelmistega. Nimelt sellepärast, et oli imetore ilm ning et juristid (üle hulga aja) korraldasid ühisürituse. Oli otsustatud teha väljasõit Piirisaarele.

Kella seitsmeks jõudsid kohale peaaegu kõik osavõtjad. Üksikuid hilinejaid oodati ning mõnda ei jõutudki ära oodata. Pärast mitmeid vilesid tehti aurik «Joala» «otsad» lahti ja voolu ning auru jõul liikusime Peipsi poole. Lauldi nii võõris kui ahtris ning lauluhääled kajasid üle Emajõe luha.

Esimene vahejuhtum oli Luunja silla juures, kuhu olid järele jõudnud (õieti «ette jõudnud») paar hilinejat. Et nad ei taibanud, kummalt kaldalt laev neid peale võtab, pidid nad täiendama oma hommikvõimlemist jooksuga sillale ja tagasi. Kõik lõppes aga õnnelikult ning hiljaksjääjad said laevale. Edasi jätkus sõit juba ilma eriliste vahejuhtumiteta.

Oodati saabumist Peipsile, ning kui sinna jõuti, siis nauditi järve veteavaruste võlu. Järve pind oli peegelsile, olgugi et Tartu sadama märgid näitasid ühepallist tuult. Nii jõutigi Piirisaare lähedale, kus oli teine suurem vahejuhtum. «Joala» kapten, olles ise roolil, juhtis laeva «karile», s. t. kaldasse kinni. Pärast veerand tundi kestnud pingutusi pääseti «merehädast» ning sõit jätkus kanalit kaudu Piirisaarele. Laevatrepp lasti alla ning juristid valgusid kindlale maale. Kõik (mõni varem, mõni hiljem) leidsid endale sobivad kohad. Kes paraja päevitamispaiga, kes sobiva paadi kalastamiseks, kes koha pallimängimiseks jne. Kurjad keeled teadsid küll rääkida, et V kursuse üliõpilane Anderson, III kursuse üliõpilane Gorbunov jt. ei kalastanud mitte spinninguga, nagu nad ise rääkisid, vaid «rublaga», kuid kalu nad igatahes olid saanud.

Aeg möödus kiiresti ja huvitavalt. Kuidas keegi täpsemalt seda mööda saatis, on raske kindlaks teha. Seda võib austatud lugeja ise osavõtjatelt küsida (neid oli üle saja). Igatahes viis tundi saarel möödus mitu korda kiiremini kui mõnel päeval ülikoolis, ja oldi üpris üllatatud, kui laevavile kutsus tagasi.

Ärasõiduks olid kohal jällegi peaaegu kõik, s. t. välja arvatud mõned III kursuse juristid, kes olid leidnud endale «südamedaamid» saarelt ning keda siis ootasime ligemale pool tundi.

Üht-teist oli saarelt kaasa toodud. Kõige suurem oli saak muidugi Majandusteaduskonna mehel sm. Sauksil, kellel oli kaks suurt kuivatatud latikat (olgugi et mitte enda varutud). Ka eespool mainitud kalamehed pöördusid laevale tagasi keskmise kalasaagiga. Et laeval (nagu suurtel laevadel ikka) leidus ka kambüüs, siis «ülemkokk» Andersoni oskuslikul juhtimisel algas latikate praadimine.

Muudes «lõbusõitjate» gruppides toimus aja möödasaatmine vägagi erinevalt. Kes mängis d doominot, kes laulsid, kes magasid jne. Üks grupp ootas kannatamatusega Õigusteaduskonna ametiühingubüroo esimeest sm. Uustali, kes olevat pidanud tulema oma isiklikul laeval meile Piirisaarele järele ning tutvustama saare rahvusvahelisõiguslikku režiimi ja vana kanali õiguslikku seisundit. Viimast oleks võinud teha ka sm. Jegorov, kuid kuuldavasti pühendab ta oma vabad minutid Punase Risti organisatsioonile.

Mida madalamale päike Tartu televisioonimasti torni taha vajus, seda ligemale jõudsime Tartule. Ja varsti olimegi kodus.

Järgmisel päeval võis kuulda kõigi osavõtjate ühist arvamust: tulevikus kuluks rohkem selliseid meeleolukaid ja huvitavaid puhkepäeva veetmisi. R. HALJASMÄE

ÜHISELAMUST

da, et ta on teinud väga palju, et muuta meie elu kodusemaks. Võibolla isegi rohkem, kui paljud meie hulgast seda oskavad aimata.

Kuid ega meil pole siin siis ainult Juuli-tädi. Ka teistest võiks paljugi rääkida. Näiteks valvurid Lahe ja Lehemets. Üks neist istub valvelaua juures kõik hommikupoolikud, ju tema valvekord alles öösel kell 12 ja pärast seda kellaaega ei saa küll enam ükski külaline sisse. Ka hiliste kojutulijate ja varaste väljaminejatega on hädа, esimestega just laupäeva ja pühapäeva õhtuti ning viimastega enne ja pärast suuri pühi. Pole ju tee pidumajast koduni kõigil ühepikkune, ja nii nad siis tulevad igaüks ise ajal ja igaühele tuleb käia ust lahti tegemas. Pühade ajal on aga tegemist ärasõitjate või tagasitulijatega. Mõnel ööl võib juhtuda isegi seda, et ei saa momendikski tukastada. Pole kerge valvuri elu...

teine kõik ööd. Ka neile on kõik üliõpilased tuttavad ja teada. Siit nad ju käivad mitu korda päevas sisse ja välja, ja miks ei peaks nad lõpuks meelde jääma.

Üheks tüütavaks asjaks valvetädidele on telefon laual. Alalõpmata ta tiriseb, ja kui siis pole ka telefonivalvet tudengitest (mida pahatihti juhtub), tuleb aga tädil endal kõmpida telefoni juurde kutsuma või «värvata» selleks mõni möödaruttaja.

Mis, õigemini küll kes meie valvetädidele peavalu teevad, on noormehed. Teatavasti ei tohi ju ilma loata võõraid ühiselamusse sisse lasta. Kuid mõningad külastajad ei taha sellest korrast kinni pidada. Tuleb mõni noormees ülbe näoga, vaevalt tervitab mokaotsast, ja astub aga rahulikult edasi. Kui Lahetädi mainib siis, et tuleb võtta luba, saab ta nii mõnigi kord pahase pilgu või pahaste sõnade osaliseks. Ja mida teha veel nendega, kes tulevad õhtul pärast külastamiseks ettenähtud aega, mõni veel nokastanud olekuski. Mõnikord on aga ka tõesti vaja kellegagi kokku saada, ja siis tuleb ikka kas noormees sisse lasta või tütarlaps välja kutsuda.

Tädi Lehemets aga kurdab veel hilisemate sissetrügijate üle. Algab

Meil on ju veel koristajad ja talvel kütjad. Nemad teevad tööd sageli nii tähelepandamatult, et üliõpilased tihti ei teagi, kes see just on, kes nende toa soojaks kütab. Hommikul on tuba külm, lõgistad enne tükk aega teki all hambaid, kui välja julged tulla. Kuid loenguilt tagasi tulles on tuba soe ja mugav. Nii oli väsimatult liikvel kütja Reiman, ja tema korruse tudengid ei kurtnud kunagi selle üle, et tuba oleks kütmata ja külm.

Sama lugu on ka koristaja Kütiga. Kui hommikul hakatakse tõusma loengutele minemiseks, hakkab tema oma tööd juba lõpetama. Köök, mis mõnikord õhtuti näib üpris räpasena, särab puhtusest, ning koridoripõrandad on üle võetud niiske lapiga. Laupäeviti aga, kui igas toas toimub suurpuhastus ja põrandaküürimine, läheb paljudele vaja tädi käest pange või põrandaküürimise harja, mida kunagi ei keelata...

Sellised nad on — inimesed, kes meid teenindavad siinsamas ülikooli külje all asuvas ühiselamus.

H. RAIDAL

KUS ON KÕIGE MEELDIVAM VEETA SUVEPUHKUS?

Üliõpilaste suvepuhkuse sisustamiseks organiseeritakse eeloleval suvel ülikoolile kuuluvas värskelt remonditud **Sangaste lossis**

Üliõpilaste suvelaager

Laager töötab **juulis-augustis.** Osavõtt võimaldatud kõigile üliõpilastele.

Puhkajate käsutuses on raamatukogu, ajalehtede-ajakirjade lugemissaal eesti-, vene- ja võõrkeelse ajakirjandusega, raadio, klaver, ajaviitemängud.

Avarad võimalused sportimiseks: võrk- ja korvpall, kergejõustik, ujumine, jalgrattasõit, ratsutamine, sõudmine.

Toimub palju huvitavaid ühisüritusi: lõkkeõhtud, matkad, ekskursioonid, kohtumised, kinoetendused, isetegevusõhtud.

Elamisraha — 3 rubla päevas. Süüa antakse neli korda.

Ühendus autobussi ja rongiga.

Veel täna tule ülikooli ametiühingukomiteesse ja registreeri end, et veeta puhkus Sangaste laagris!

Tartu Riiklik Ülikool 3

MEIE KAKSIKVÕIT KERGEJÕUSTIKUS

Esmaspäeval ja teisipäeval kiirustati nõupidamiste lõpetamisega rohkem kui tavaliselt. Ringid ei määranud nendele õhtutele oma koosolekuid. Kella viie paiku hakkasid kõik kuhugi ruttama. Ja kui mõni võhik juhtus küsima «Kuhu?», vaadati talle põlglikult, löödi käega ja jäeti seletamata. Kiire oli Tamme staadionile.

Pisut ajalugu

Tugev konkurents on sportlikus tegevuses alati olnud üheks tähtsamaks edasiviivaks jõuks. Üheks ürituseks, mis seda näidet tõestab, on matškohtumised kergejõustikus Tartu Riikliku Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia vahel. Vaadeldes nende võistluste ajalugu võime kujukalt näha meie ülikooli kergejõustiklaste pidevat arengut.

Matškohtumine peeti esmakordselt varsti pärast Eesti Põllumajanduse Akadeemia organiseerimist, nimelt 1953. aastal. Juba ülikooli koosseisus olid põllumajandus-, metsandus- ja loomaarstiteaduskonnad alati olnud sportlikus töös ühed tugevamad. Seepärast kujunes TRÜ ja EPA vahel kohe tugev konkurents. Eesotsas meistersportlaste Valentin Sepa ja Feliks Pirtsuga moodustus EPA-s kiiresti tugev kergejõustiklaste kollektiiv ja esimesed võistlused kujunesid väga pingelisteks, kusjuures võit otsustati alati alles viimaste aladega mõnepunktilise eduga ühele või teisele poole. Kergejõustik arenes ülikoolis siiski kiiremini ja 1955. aasta kevadel võitsid TRÜ kergejõustiklased EPA võistkonna juba ülekaalukalt suure punktide vahega. Siis tehti ettepanek lahutada TRÜ võistkond kaheks, kusjuures ühes võistkonnas esineksid ainult Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonna üliõpilased, teises kõik ülejäänud TRÜ üliõpilased ja aspirandid. 1955. a. sügisel ja 1956. a. kevadel uue printsiibi järgi toimunud võistlustel saavutas esikoha EPA võistkond, jättes ülikooli võistkonnad teisele ja kolmandale kohale. See kaotus ei võtnud aga meie kergejõustiklastelt tuju, vaid innustas neid veelgi tõsisemale treeningule...

Kahest pingelisest võistluspäevast

Esmaspäev, 20. mai

Kell on 17.30. Siin ja seal jooksuradadel teevad võistlejad soojendust. Kaugushüppajad proovivad, kas «samm tuleb välja», sprinterid askeldavad lähtejoonel...

Kell 18 kogunevad ka pealtvaatajad ja mõned minutid pärast ettenähtud aega kostub plaadilt uljas marss «Kallis Tallinn, kodulinn».

Rühikalt marsib avadefileele sportlaste kolonn. Selle eesotsas sammuvad EPA sportlased rohelistes särkides, neile järgnevad TRÜ II ja TRÜ I võistkond. TRÜ sportlased kannavad valget lippu.

Kõlab kohtunik A. Vaino käsklus: «Võistkonnad, valvel!» Ja sellele järgneb raport. EPA ja TRÜ

Avadefileel.

sportlased vahetavad lilli. Algab traditsiooniline heitlus Tartu kahe kõrgema õppeasutuse sportlaspere vahel.

Võistluse tehnilised tulemused on ilmunud juba «Edasi» veergudel, seepärast ei hakka me neid kõiki kordama. Aga üht-teist kahelt huvitavalt võistluspäevalt tahaks siiski märkida...

Mikrofon teatab: «Mehed, 100 meetri jooksjad ja kettaheitjad, ning naised-kuulitõukajad, kogunemiskohale!»

100 meetri jooks. Kõlab stardipauk ja nagu tuuleiil söösatavad võistlejad tribüüni eest mööda. Rind-rinnaga finišeerivad TRÜ I võistkonna võistleja H. Tiik ja EPA võistleja E. Ojastu. Kohtunikel läheb hulk aega võitja selgitamiseks.

Algab 1500 meetri jooks. Siin asub kohe etteotsa neljaliikmeline juhtgrupp: Pärnakivi, Pisuke, Soom, Mäesalu. Teised jäävad juhtgrupist ikka kaugemale maha. Tugeva spurdiga võidab jooksu H. Pärnakivi (EPA) ajaga 3.58,8, jättes teiseks A. Pisukese (TRÜ II) — 3.59,2.

Samal ajal käib naiste kaugushüpe. Selle alaga seoses on juba öeldud palju kiidusõnu, ka meie ühineme nendega, sest siin püstitas Vilve Maremäe (TRÜ I) uue Eesti NSV rekordi tulemusega 5.92. Isikliku rekordiga 5.51 tuli teisele kohale L. Kepp (TRÜ I).

Äkki hakkas sadama rahet. Pealtvaatajad teevad kiire spurdi üle pinkide tagumistele kohtadele, kus päästev katus takistab loodusjõudude toimet. Kuid võistlejad jätkavad ka rahes.

Tribüünist mööduvad 5 km käijad. Kõlavad hüüded: «Harri, pane tugevasti, toa au! Vana, hoia kinni!» Juhtima asub EPA võistleja Villemson, talle järgnevad Kangur, Maldre, Lehiste (kõik TRÜ). Lehiste pingutab ja möödub Maldrest. Selline järjestus püsib võistluse lõpuni.

Meeste kõrgushüppes tegi Savihhin (TRÜ I) julge katse asuda purustama Eesti NSV kõrgushüppe rekordit, kuid kahjuks seekord 1.96 ületamine ebaõnnestus.

Päeva kõige üllatavamaks alaks oli «väike rootsi». Nagu terasvedru tormab L. Tapver (EPA) stardist ja suure edumaaga TRÜ võistkondade ees annab esimesena teatepulga üle oma võistkonna teisele vahetusele. Järgnevas vahetuses jooksev L. Lind hoiab EPA edumaad. TRÜ II võistkonna viib aga V. Hiire teisele kohale napi edumaaga I. Palmi ees. Kolmandas vahetuses ei muutu võistlejate järjestus. Otse rabav on aga viimane vahetus. TRÜ I võistkonna ankrumees ja päevakangelane Vilve Maremäe teeb ilusa spurdi ja välguna lennates toob oma võistkonna kolmandalt kohalt võitjaks.

Päeva lõpuks asub võistlust juhtima TRÜ I võistkond 223 punktiga. Õige pisut oli taga TRÜ II võistkond 222,5 punktiga. EPA-l oli 202,5 punkti.

Teisipäev, matškohtumise teine päev

Kell on 18. Vihma valab nagu oavarrest. Jooksurajad on muutunud lausa ojadeks, hüppekastid pehmeks, sinna astudes võib põlvini sisse vajuda. Kas tõesti peab teise võistluspäeva edasi lükkama? Siiski, alguseks määratakse kell 19 ja, nagu taibates olukorda, hajuvadki pilved, ja määratud ajal paistab juba jälle päike.

Jah, see teine võistluspäev. Matškohtumiste kava on juba aastaid traditsiooniline ja ikka on olnud nii, et teisel päeval on parem olnud EPA. Kuidas läheb täna?...

Eemal käivad kuulitõuge ja teivashüpe. Kuuli võidab V. Normet (EPA), järgnevad kaks TRÜ võistlejat. Teivashüppes tulevad esikohtadele Saava (TRÜ II) ja Savihhin.

Lausa raskejõustiku-alaks sel õhtul on meeste 3000 m jooks. Rada pole kaugeltki kiiduväärt, mikrofon teatab: «Esimene ja teine rada vabaks! Vesil» Esimestest meetritest alates asub vedama H. Pärnakivi, tema kannul on Soom ja Leinus. T. Soom püüab püsida H. Pärnakivi kannul, see aga siiski ei õnnestu. Ja lõpetatakse nii: H. Pärnakivi, T. Soom ja R. Leinus. Kolmikvõit EPA-le.

Kõige põnevamaks ja matškohtumise saatusele otsustavaks kujunesid 4×100 m teatejooksud ning viimane ala — vasaraheide.

Starti asusid mehed — ja esimene koht tuli TRÜ II-le, teiseks tuli EPA võistkond, kes sellega oma meeskonna ka teisele kohale tõstis. Vahe EPA ja TRÜ I võistkonna vahel on minimaalne. Kas tõesti tuleb paari punktiga alla vanduda EPA meeskonnale?

Treenerid Kudu ja H. Unger käivad närviliselt ja rahutult sekretariaadi ning vasaraheitjate vahet.

Naiste 4×100 m teatejooks. Jooksu võidab TRÜ II naiskond, teiseks tuleb TRÜ I.

Veel üks pähkel — vasaraheide. See toimub tribüüni vastas jalgpalliväljaku ääres. Et heitepaika kuivemaks saada, on maa «põlema süüdatud». Leek tõuseb kõrgele, koos sellega kandub laiali bensiini lõhna.

Viimased arvestamised, viimased sportlikult erapoolikud soovid, viimane pingutus sportlaste, treenerite ja pealtvaatajate närvidele.

Ja siis ongi käes traditsioonilise matškohtumise lõpp.

Siin on kokkuvõtted:

1. TRÜ II (kehakultuuriosakond) — 427,5 punkti.
2. TRÜ I — 412 punkti.
3. EPA — 410,5 punkti.

Mõningaid kokkuvõtlikke mõtteid

Matškohtumiste puhul on tavaliseks enne võistlusi toimuv kalkuleerimine võistkondade tulevase järjestuse kohta. See tegevus sarnaneb «Noorte Hääle» poolt viimasel ajal korraldatavate «ennustusvõistlustega», vahe on selles, et auhinda kõige täpsemale tabajale ei anta.

Ka enne EPA — TRÜ I — TRÜ II kergejõustikuvõistkondade kohtumist kaaluti ja vaagiti seda, millisele kohale võiks üks või teine võistkond tulla. Ning vähemalt ülikooli kergejõustikurahva enamik, kaasa arvatud ka need inimesed, kes olid otseses tegevuses võistkondade ettevalmistamisega, arvasid, et kui kehakultuuriosakonna üliõpilastest koosnev TRÜ II võistkond peaks kindlasti suutma saavutada matškohtumisel esikoha, siis ülikooli muust rahvast — üliõpilastest, kes oma elukutseks ei ole valinud tegelemist sporditööga — koosnev TRÜ I võistkond on enam-vähem kindlasti määratud jääma kolmandale kohale, mis on küll auhinnaline, kuid siiski kolme võistkonna puhul viimane koht. Selliseks ülikooli suhtes mitte eriti hindavaks arvamuseks oli ka alust. Tuletame meelde kas või seda, et möödunud aasta kevadel, kui toimus matškohtumine samade

400+300+200+100 m teatejooksu võitnud naiskond: V. Maremäe, H. Mägi, I. Palm ja E. Kruus (TRÜ I).

võistkondade vahel, oli TRÜ I ja EPA võistkondade poolt saavutatud punktide suhe tunduvalt EPA kasuks. Üldtuntud ja sageli jutuaineks olev asjaolu on ju see, et ülikoolis tegeldakse vaid kergejõustiklaste paremikuga, nendega, kes on kindlaiks kandidaatideks ülikooli võistkonda juhul, kui moodustatakse üleülikooliline võistkond. Need kergejõustiklased on aga enamikus kehakultuuriosakonnast, kus kergejõustik on üheks põhiliseks õppeaineks.

Jätkamata pikalt heietamist selle kohta, mis oli, meenutame veel kord matškohtumise lõpptulemusi — ülikool sai kaksikvõidu. Küll üsna tillukese, kuid kasutame head ja küllap ka asjalikku ütlust — võitsime napilt, kuid kindlalt. Ennustused ei täitunud — ülikoolirahva rõõmuks.

Toimetuse esindaja pöördus pärast võistluste lõppu TRÜ I võistkonna esindaja A. Raukase poole küsimusega, mis arvab tema sellest «ootamatusest». Esimeseks lauseks A. Raukase poolt oli: «Närvid sõi see võistlus küll üsna katkiseks.» Ja tõepoolest, tarvitseb vaid meenutada seda, et enne viimast ala — meeste vasaraheidet, mis kestis isegi pärast seda, kui lõpudefilee oli juba toimunud ja teiste alade võitjatele diplomid kätte antud — oli täiesti lahtine, kumb võistkond jääb teiseks, kas EPA või ülikooli I võistkond.

See on A. Raukase esimene ja üldine arvamus. Kui me aga püüdsime jõuda veidi lähemale objektiivsele tõele, sellele, mis siiski oli põhjuseks ülikooli esimese võistkonna heale esinemisele, kuulsime, et kui asi läheb samas vaimus, võib üsna varsti vaadata vaid arhiivides neid kriitilisi märkmeid, kus manatakse kergejõustiku vähest levikut laiades üliõpilashulkades. Asi on selles — ja seda kinnitas ka ülikooli KKO kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja B. Matvei —, et möödunud talvel tehti tõesti üsnagi pingelist tööd kergejõustiklaste kasvatamiseks just t e i s t e teaduskondade üliõpilastest. Treenerite Vilma Jürisma, Meinhard Puki ja Heiki Karileri töö on kandnud märgatavat vilja. Ülikooli I võistkond esines ühtse ja tubli kollektiivina. Teiseks võistluspäevaks haigestusid võistkonna tugevad jõud H. Tiik ja E. Pütsepp, see aga ei tekitanud ülepääsmatuid tühimikke.

Märkisime kolme treeneri nime, kes otseselt tegelesid ülikooli I võistkonna ettevalmistamisega, selle taga seisab aga kogu kehalise kasvatuse ja spordikateedri töö ja tegevus.

Kergejõustikule pööratakse meil praegu erilist tähelepanu. Selle aasta alguses Moskvas toimunud kergejõustikutreenerite üleliidulisel nõupidamisel märkis Üleliidulise Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimees N. Romanov, et 1960. aastaks peab meistersportlaste arv Nõukogude Liidus ulatuma kergejõustiku alal 1000 inimeseni. Kui arvestame, et 1956. aastaks oli meistersportlase normi täitnud 290 kergejõustiklast, siis on selge, et teha on veel palju.

Tuleb jätkata tugevat tööd kergejõustiklaste tipptulemuste tõstmiseks. Muide, treenerid on rakendanud selle eesmärgi saavutamiseks muuhulgas ka rea üsna kavalaid vahendeid. Esimesel võistluspäeval nägid kõik staadionil viibijad keerukat konstruktsiooni kaugushüppepaiga juures — see oli foto-elektronstopper kaugushüppajate lõppkiirenduse ülitäpseks mõõtmiseks. Pärast võistluste lõppu jooksis rajal A. Pisuke veidi langevarjuri-rakmeid meenutavate mähistega, mille külge oli monteeritud pisike saatejaam koos antenniga, treener F. Kudu aga jälgis staadioni siseruumis liikuval paberilindil tekkivat kõverat, mis fikseeris jooksja hingamisliigutusi. Küllap ka need aparaadid on üheks eelduseks spordimeisterlikkuse tõstmisel.

Meie ülikoolis on alati olnud rida kergejõustiklasi, kes on olnud kuulsad ka kaugel väljaspool Eesti piire. Ja siiski pole kergejõustiku tasemega ülikoolis oldud rahul. Põhjusega, sest headele ei järgnenud vajalikul määral neid, kes oleksid võinud olla tulevasteks tipptulemuste saavutajateks.

Optimistlikult loodame, et äsja lõppenud võistlused on vaid esimeseks sammuks sel teel, mis peaks olema ees ülikooli kergejõustiklastel. Tõsine töö kannab vilja — seda näitasid möödunud esmaspäev ja teisipäev. Rohkem sellist tõsist tööd!

F. TOOMRE

Pärast 100 m jooksu. H. UNGERI fotod

Toimetaja A. TAMM

MB 03597 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1890

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

OBSAEGHASH
Tartu Riiklik Ülikool

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (338) Reedel, 31. mail 1957. a. X aastakäik

Otsustav rünnak

Paljudel kursustel toimub praegu otsustav rünnak teadusele, paljudel algab see varsti. Toimuvad eksamid. Toimub see, mille tulemused näitavad, kuidas me oleme käesoleval semestril või koguni käesoleval õppeaastal töötanud. Käesolev semester kulges igati üliõpilaste iseseisva töö tõusu tähe all. Tunniplaane kärbiti nii, et kohustuslik õppetöö sidus üliõpilasi ainult 5—6 tundi päevas, mis lõi eeldused iseseisvaks tööks. Lisaks sellele jäeti paljudes distsipliinides terve rida peatükke või osi lugemata, mida üliõpilased olid kohustatud iseseisvalt raamatu abil omandama. Kui varematel aastatel nii mõnigi püüdis läbi ajada ainult loengukonspektiga, siis nüüd tõusis hea õpik vajaliku au sisse.

Esimesed juba sooritatud eksamid näitavad, et meie üliõpilaste enamik on lisaks loengutest õppimisele võimeline iseseisvalt raamatuga töötama. Keemilises tehnoloogias (keemiaosakonna IV kursus), kus loengutunde kärbiti tervelt 16 tunni võrra, saadi ainult üks rahuldav hinne, kõik teised olid head ja väga head. Eksamisessioon on juba lõppenud ka bioloogiaosakonna IV kursusel ja geoloogiaosakonna III kursusel, kus rahuldavate hinnete hulk moodustab samuti mõne tähtsusetu protsendi. Tulemused pole halvad ka Arstiteaduskonna raviosakonna IV kursusel, kus pool eksamisessioonist on juba seljataga. Kõik see näitab, et uutmoodi töötades on töö küll raskem, kuid kindlam, eriti aga siis, kui pidevalt on töötatud kogu semestri jooksul.

Kuidas ka semestri jooksul ei töötataks, jääb ikkagi eksamisessioon tõsisema ja tihedama töö perioodiks. Ka õpitu kordamine nõuab oma osa tööd, ja oskuslikku tööd, mille tähtsust ei tohi alahinnata. Õppimine eksamisessioonil on pingutus, mida tuleb teha õigesti — alles siis on tulemused niisugused, millega võib rahul olla. Kui sageli kuuleme kurtmas õnnetut üliõpilast, kes päevad ja ööd õppis, kuid siiski läbi kukkus, sest talle ei jäänud õpitust vajalik meelde. Need ei oska õppida, ütleme. Seda arvavad nad ka ise, kuid ei pinguta end, et olukorrast pääseda. Õppima õpetada ei saa, kuid õppima õppida on väga kerge. Selleks piisab enamikul juhul heast tahtest. Palju häid näpunäiteid on kirjutatud õppimise hõlbustamiseks. Prof. Ramul toob meie lehe eelmises numbris neid terve rea, ja nad on kõik õiged, kuid oma õige näo saavad nad alles siis, kui õppija neid kasutab, ja teadlikult kasutab. Kontrollige, seltsimehed eksamitele valmistujad, kui palju Teie sellest ajast, mil Te õpite, tegelikult õppimiseks kasutate. Andke endale aru, kui palju aega raiskate sealjuures sageli tarbetuks juhuajamiseks ja kui tihti hulgub Teie mõte kevadises ilusas looduses, kodus, kavandataval suvepuhkusel või muul taolisel, selle asemel et olla kontsentreerunud materjali omandamisele. Siin on õppimise edu saladused. Ärge laske oma mõtetel asjata hulkuda — parem hulkuge ise üks tund päevas vabas looduses, on kasulikum. Nii töötades jätkub Teil aega kõigeks ka eksamiperioodil. Ja ongi huvitav, et need üliõpilased, kes on edukad õppimises, on ka ühiskondliku töö eesrindlased. Ühiskondlike ülesannete kaudu on tuntud kommunistlikud noored L. Aumees, E. Erisalu, A.-L. Tamme, A. Raukas, J. Treufeld, M. Mägi, U. Tarve ja mitmed teised, kes ka sellel eksamiperioodil said kõigis ainetes kõige kõrgemad hinded. Neil jätkub aega kõigeks, sest nad oskavad oma aega õigesti kasutada. Tööstuse eesrindlased loevad ja arvestavad sekundeid. Sekunditega võidetakse plaan. Sekunditega akumuleeruvad kasumid. Ärgem raisakem ka meie oma otsustavas lahingus kõige kallimat — aega, sekundeid.

Dotsent J. TAMMEORG

Soovime kõigile tõsist tööindu eksamieelsetel päevadel ning edu eksamite sooritamisel!

Järelmõtteid eksamitele geoloogiaosakonnas

Tartu Riiklikus Ülikoolis on asutud sihikindlalt võitlema selle eest, et kohustusliku loengulise koormuse kõrval anda üliõpilastele võimalikult rohkem vaba aega tööks oma erialal. See tee on kahtlemata õige, sest ta võimaldab ette valmistada oma ala paremini ja põhjalikumalt tundvaid spetsialiste.

Ka geoloogiaosakonnas on püütud selles osas üht-teist ära teha. Tõsi küll, juba varasematelgi aastatel on geoloogiaosakonnas võimaldatud üliõpilastel kasutada töötamiseks osakonna ruume väljaspool plaanilist õppetöö aega; üliõpilaste teenistuses on olnud osakonna raamatukogu jne. Käesoleval semestril asuti vähendama ka üliõpilaste loengulist koormust. Selle küsimuse tegelik lahendamine kujunes aga küllaltki raskeks. Loengutundide arvu oli võimalik vähendada ainult nendes ainetes, kus üliõpilastel on võimalik kasutada uuemat õppekirjandust. Kahjuks selline olukord esineb aga suhteliselt väheste õppeainete osas . Kuidas olekski mõeldav üliõpilastel iseseisev kirjanduse läbitöötamine näiteks otsimis- ja eeluurimistööde metoodikas, kus 23 üliõpilase kohta on kasutada ainult 1 (!) selle kursuse programmile enam-vähem vastava õpiku eksemplar. Et ikkagi kinni pidada 30-tunnilisest nädalakoormusest, tuli vähendada isegi mõnede ainete laboratoorsete tööde mahtu.

Kuidas siis avalduvad rakendatud abinõud kevadsemestri eksamisessiooni tulemustes eriainete osas geoloogiaosakonnas?

Osakonna III kursusel oli erialastes ainetes 2 eksamit — settekivimite petrograafia ja kristalliinsete kivimite petrograafia. Arvestades asjaolu, et mõlemad ained on väga olulised menetluspraktikal, nõuti õppejõudude poolt eksamil nende ainete väga põhjalikku tundmist. Sellele vaatamata kujunesid eksamite tulemused üllatavalt headeks: 25 üliõpilasest vastas hindele «väga hea» settekivimite petrograafias 17 üliõpilast, kristalliinsete kivimite petrograafias 12 üliõpilast. Ühegi üliõpilase vastust ei saadud nendes ainetes hinnata rahuldavaga. Ei ole kahtlust, et nende küllaltki ulatuslike õppeainete põhjalikule omandamisele aitasid kaasa pidevad praktilised ja laboratoorsed tööd. Kahtlemata etendas olulist osa ka üliõpilaste huvi nende õppeainete vastu. Läbimõeldud ja põhjalikke vastuseid andsid näiteks üliõpilased Pirrus, Martin, Tamme, Luht, Kuuspalu, Erisalu jt.

IV kursuse üliõpilased sooritasid kevadsemestril eksami maavarade õpetuses ning otsimis- ja eeluurimistööde metoodikas. Nende väga lähedalt seotud ja teineteist täiendavate distsipliinide põhjalik omandamine ei valmistanud enamikule üliõpilastest märkimisväärseid raskusi. Edule aitas kaasa mõlemale ainele baseerunud kursusetööde põhjalik läbiarutamine kaitsmise korras. Valminud kursusetööde arutamisest ja hindamisest võtsid üliõpilased aktiivselt osa. Tutvudes kõikide kursusetöödega õppisid üliõpilased ühtlasi tundma teatud küsimusi tunduvalt põhjalikumalt, kui neid oli võimalik käsitleda loengutel. Ei ole kahtlust, et selline kursusetööde läbiarutamine äratas üliõpilastes suuremat huvi vastavate eriainete vastu ning kergendas ka ettevalmistumist eksamiteks. Seda kinnitavad eksamite tulemused nendes eriainetes. Umbes pool IV kursuse üliõpilastest andis eksamitel väga häid vastuseid.

Väga põhjalikke ja häid vastuseid andsid neil eksamitel üliõpilased Vaher, Groskopf, Karise, Rubel, Treufeldt jt. Rahule ei saanud jäädа üliõpilaste Noormäe ja Tõnissoni vastustega. Nende teadmisi, mis tuginesid vaid loengumaterjalide pealiskaudsele tundmisele, tuli hinnata rahuldavaks.

Eksamil hästi esinenud üliõpilaste vastustest selgus, et nad on täiendavalt loengul käsitletud materjalidele iseseisvalt läbi töötanud vastavat erialalist kirjandust ja tutvunud perioodilistes väljaannetes esinevate olulisemate töödega. Ja ainult nii saab töö ülikoolis olla produktiivne.

Geoloogiakateedri õppejõud
A. ORASPÕLD,
H. VIIDING

Huvitavaid probleeme diplomitöödes

Matemaatika-Loodusteaduskonnas on juba neljas osakonnas toimunud diplomitööde kaitsmine. Matemaatikaosakonnas tunnistati parimaks S. Geisbergi töö «Tauberi tüüpi teoreemid pooljärjestatud ruumis Riesz'i menetluse jaoks (juhendaja prof. Kangro). Füüsikaosakonna diplomitöödest väärivad esiletõstmist üliõpilaste G. Liidja, Ü. Vahtra, V. Undi ja K. Rebase tööd.

Küllaltki huvitavaid probleeme käsitlesid oma töödes bioloogiaosakonna diplomandid. Sisukamate töödena võib ära märkida järgmised: «Definitseerijate ökoloogia ja füsioloogia küsimusi kuivendatud turvasmullas» (teostaja V. Tohver, juhendaja assistent Viileberg) ja «Kartuli fütontsiidid kui kartuli fütoftorakindluse tähtsam faktor» (teostaja Õ. Praggi, juhendaja dotsent O. Mihhailov).

R. JÄRLIK

KUI EKSAMIKS PIIRDUTI AINULT LOENGUGA

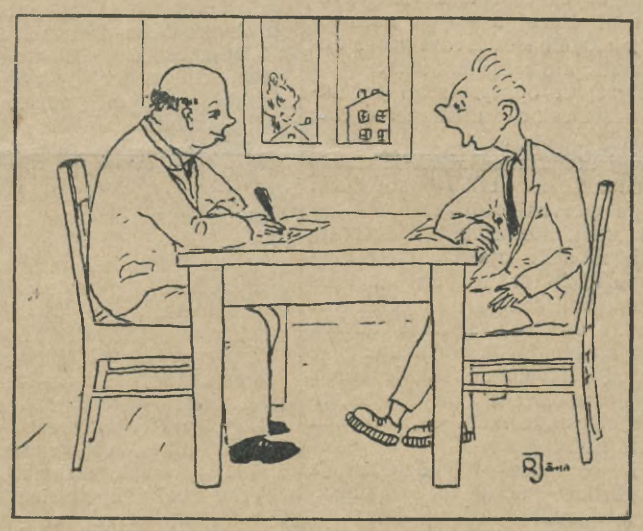

«Aga milleks kulus Teil loengute koondamise arvel iseseisvaks tööks võidetud aeg?»
«— — —»

Õppigem seostama teooriat praktikaga

Üheks tähtsamaks ülesandeks, mille endale sel õppeaastal püstitas poliitilise ökonoomia kateeder, oli õppetöö korraldamine selliselt, et oskuslikult seostada teoreetilised probleemid tänapäeva majanduse arengu praktiliste küsimustega. Sellest lähtudes püüdsid õppejõud oma loengutes ja samuti seminariõppustel käsitleda tähtsamaid sotsialistliku majanduse arengukü simusi, millega meie kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus viimasel ajal eriti intensiivselt tegelevad. Ühtlasi valgustati tänapäevasele materjalile tuginedes põhjalikumalt ka kapitalistlike maade majanduse vastuolulist arengut.

Ollakse seisukohal, et üliõpilane, kes ei oska meie tänapäeva kommunistliku ülesehitustöö praktilis küsimusi analüüsida marksistlik-leninliku teooria alusel, kes ei oska seostada omandatud teoreetilisi põhiseisukohti tänapäeva praktikaga, ei saa väärida eksamil hinnet «väga hea». Lähtudes eelmiste sessioonide kogemustest peab siiski konstateerima, et mõned üliõpilased tunnevad vähe huvi ühiskondlik-poliitilise elu vastu nii meil kui ka välismaal, ei jälgi regulaarselt meie ajakirjanduse kaudu sise- ja välispoliitilisi sündmusi ja seetõttu annavad eksamitel paljudes elementaarsetes küsimustes üllatavalt võhiklikke vastuseid. Isiklike kogemuste najal peab seda eeskätt ette heitma mõnedele Arstiteaduskonna üliõpilastele. Näiteks valitseb mõnede üliõpilaste peades täielik segadus imperialismi koloniaalsüsteemi praeguse olukorra küsimustes: imperialistlikku suurriiki loetakse mõnikord asumaaks ja vastupidi jms.

Õppeaasta vältel toimunud seminariõppustel selgus samuti, et abstraktselt käsitledes mõnd teoreetilist probleemi tundub üliõpilastel olevat täielik selgus, ent niipea kui jutt siirdub praktiliste küsimuste valdkonda, kaob hoogsa ja energilise vastuse efektiivsus. Mis seal imestada — kui probleeme ei mõelda sügavalt läbi ja lihtsalt tuubitakse pähe, siis hakatakse praktiliste küsimuste analüüsimisel ekslema. Nii juhtus näiteks Majandusteaduskonna I kursusel «väiketalupidamise püsivuse teooria» küsimuses.

Juba ammu on kõigile selge, et marksistlik-leninlikku teooriat ei saa omandada formuleeringute jne. mehhaanilise pähetuupimisega, vaid sügava sisulise läbimõtlemisega, kusjuures teooria peab olema seotud tänapäevaga, praktikaga. Tuleb hoolega jälgida meie riigi sise- ja välispoliitilist elu, kursis olla kõigi tähtsamate majandusliku ja ühiskondlik-poliitilise elu sündmustega. On vaja õppida neid õigesti marksistlikult analüüsima. Nõudmiste kõrgendamine eksamitel ses osas on loodetavasti arusaadav igale üliõpilasele. **A. KÖÖRNA**

ÕPPETÖÖ KORRALDAMISE KÜSIMUSTEST

Õpik ja loeng

Kõrgema Hariduse Ministeeriumi instruktiivkiri I-100 on avanud palju võimalusi plaanilise õppetöö paremustamiseks ülikoolis. Kõik pingutused on suunatud üliõpilaste iseseisva töö osa suurendamisele. K. Kalamehe artiklit lugedes jääb aga mulje, nagu õigustaks autor loengute täielikku asendamist iseseisva tööga. On selge, et artikli autor eelistab loengule iseseisvat õppimist, õppejõule jätaks ta vaid konsultandi osa.

Töötamine ainult õpiku ja täiendava kirjanduse varal on edukas siis, kui meil on olemas programmile enam-vähem vastav õpik. Vähe on kasu sellest, kui vaid õpiku pealkiri sobib programmiga. Iga autor esitab õpiku sisu oma maitse järgi. Erinevad autorid jõuavad sarnaste probleemide lahendamisel sageli erinevatele tulemustele. Meid ümbritsevast elust ja tegelikkusest on mõned kasutusel olevad õpikud üsna kaugel. Selliseid õpikuid kasutades ja ainult nende põhjal töötades saamegi tihti elukauged ja lünklikud teadmised. Peamiselt õpiku materjali kasutamine ning vähese tähelepanu osutamine loengukonspektidele (eriti neis ainetes, mis käsitlevad konkreetselt Eesti NSV olusid) ei anna sageli erilisi positiivseid tulemusi, nagu nähtus ka bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilase K. Kalamehe vastustest mõnedes ainetes (taimegeograafia, geobotaanika). Hea õpiku oskuslik kasutamine seostatuna sagedaste konsultatsioonidega õppejõuga võib aga anda väga häid tulemusi (bioloogia IV kursuse mükoloogide vastused üldmükoloogias).

Nii kaua, kuni meil pole pakkuda programmidele ja nõuetele vastavaid õpikuid, peaks aine omandamisel põhisuunad ja süsteemi andma ikkagi loeng. Ta ei tarvitse sugugi olla väheste näidetega varustatud tuumik kogu õpitavast kursusest. Loeng täidab oma ülesande ka siis, kui temas käsitletakse mõnda väga kitsast ja keerukat probleemi põhjalikult, lihtsast aga libisetakse mõne sõnaga üle.

Ladinakeelsete nimede ja muu «kuiva» faktilise materjali rohkuse üle nurisemine võib tuleneda ainult sellise materjali vajaduse mittemõistmisest. Õppejõud ei esita süsteeme ja ladinakeelseid nimesid mitte selleks, et üliõpilane peaks neid antud järjekorras mehhaaniliselt pähe õppima. Nimed ja süsteemid on selleks vahendiks, mille abil on võimalik õpitavale materjalile tähelepanu juhtida. Kui mingi objekti või ainelõigu kohta on olemas küllaldaselt kättesaadavat materjali, aitab sellele materjalile viitamisest. Aine sisulisel omandamisel mitmetest allikatest (loeng, õpik, praktikum) jäävad ka mitmesugused nimed, arvud ja süsteemid kergesti meelde.

Kogemused on näidanud, et mõnikord on vajalik isegi tuttavate faktide uus meenutamine, sest kõik tuttav ei tarvitse veel mälusse jäänud olla. Terve kursus farmatseute, kes olid teinud botaanikas isegi eksami, kinnitasid nagu ühest suust, et nad ei tea, missugusesse sugukonda kuulub nisu. Ka seda juhtub!

Niisiis, kui kokku võtta — loeng on meie arvates loomulikult vajalik. Ta peab olema hea, sisaldama õppejõu enese teaduslik u uurimistöö tulemusi. Ja ühes sellega on muidugi tähtis osa õpikul ja muul kirjandusel. Tundub, et asi on õigete proportsioonide leidmises — ja sinnapoole peamegi püüdma.

E. KUKK,
taimesüstemaatika kateedri assistent

Õppetöö parteilisest juhtimisest

Õppetöö parteiline juhtimine peab seisnema mitte pealiskaudsete deklaratsioonide andmises, vaid asjalike ettepanekute tegemises. Õppeprotsessi analüüsimisel ja suunamisel peab parteiorganisatsioon olema mitte ainult kõrvalseisvaks juhtijaks, vaid vajaduse korral ka tegelikuks läbiviijaks ja abistajaks.

Eesmärgiga õppida põhjalikult tundma õppeprotsessi ja KHM direktiivkirja 1—100 ellurakendamise tulemusi teostas Õigusteaduskonna parteiorganisatsioon koos teaduskonna metoodilise komisjoni, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooniga õppeprotsessi igakülgse analüüsi. Selleks viidi teaduskonnas läbi rida katseid, mille tulemused üldistati ja võeti kokku teaduskonna õppejõudude ja üliõpilasaktiivi metoodilisel konverentsil 16. mail 1957. a.

Katse eesmärgiks oli tuvastada, kui palju kulub üliõpilastel praegu aega kõigi iseseisvaks tööks antud materjalide korralikuks omandamiseks. Täpsemalt analüüsiti nelja üliõpilase ajakulu järgmiseks päevaks ettevalmistamisel (seminarid, praktikumid, loengud, keelte loengud jne.).

Üliõpilastelt saadi andmed, missugused materjalid, kuipalju ja missuguses keeles oli antud iseseisvaks läbitöötamiseks, kui suur oli vastava teema maht õpikus ja konspektis, kui palju kulus iga päev aega õppeülesannete tegemiseks, missugused materjalid ja kui palju jäi ajapuudusel läbi lugemata. Arvesse võeti kateedrites laborandi allkirjaga tõestatud töötamise aeg. Katse läbiviimist juhtis parteibüroo.

Paralleelselt sellega kogusid kursuste komsomoliorganisatsioonid andmeid selle kohta, kui palju kulutavad üliõpilased praegu aega iseseisvale tööle. Teaduskonna ametiühingubüroo korraldas üliõpilaste hulgas ankeedi viimaste päevarežiimist üldse ja kogus andmeid õppejõududelt iseseisvaks tööks antud materjalide mahu kohta.

Selgus, et õppeprotsessi organiseerimisel esineb meil terve rida tõsiseid puudusi.

Kõigi materjalide nõuetekohaseks omandamiseks tuleb üliõpilastel praegu päevas iseseisvalt töötada ca 5 tundi. Metoodiline konverents tunnistas selle ajakulu liialt suureks ja leidis, et praeguse ametliku õppetöö koormuse juures pole enam mõeldav iseseisvaks tööks antava materjali mahu suurendamine.

Edasi selgus, et üksikute ainete kaupa iseseisvaks tööks ettenähtud materjalide maht on äärmiselt ebaühtlane.

Nii on lisaks õpikutele ja konspektidele antud ühes semestris iseseisvaks tööks kirjandust esimesel kursusel ca 1600 lk., sellest ca 900 lk. NSVL riigi ja õiguse ajaloos. Teisel kursusel — ca 1000 lk., sellest 315 lk. NLKP ajaloos, 360 lk. poliitilises ökonoomias, 36 lk. nõukogude tsiviilõiguses, 175 lk. nõukogude kriminaalõiguses. Neljandal kursusel — ca. 1400 lk., millest 1300 lk. haarab ajalooline materialism.

Metoodilisel konverentsil märgiti õigusega (ül.õpilane Komp), et mõnedes ainetes on olemas head õpikud, kuid tööd õpikutega alahinnatakse. Selle asemel antakse iseseisvaks tööks hulgaliselt üksikuid artikleid, sageli üksikuid lehekülgi. See muudab aine omandamise raskeks, killustab ülevaate omandamist ja üliõpilased ei suuda teemast luua terviklikku pilti.

Parteibüroo ja metoodiline komisjon tegid järgmised ettepanekud: 1) tõsta kateedrite osatähtsust iseseisvaks tööks ettenähtud kirjanduse valikul ja mahu kindlaksmääramisel ning mitte jätta seda ainult õppejõudude otsustada; 2) ühtlustada kirjanduse maht üksikute ainete vahel, võttes üheks kriteeriumiks vastava aine tundide arvu õppeplaanis; 3) teaduskonna metoodilisel komisjonil ja dekanaadil semestri alguses suunata ja kontrollida kursuste kaupa üliõpilastele iseseisvaks tööks antava kirjanduse mahtu. Need abinõud peaksid aitama vältida üleliigse ja juhusliku materjali andmist ja hoidma ära liigse materjali rohkust ühtedes ainetes teiste ainete arvel.

Praegu on iseseisvaks tööks kirjanduse andmise korras rida olulisi puudusi. Tehakse seda tavaliselt loengute käigus ja ühiskonnateadustes spetsiaalsete seminarikavade andmise teel koos kirjandusega. Viimased aga antakse pahatihti üliõpilastele kätte mõni päev enne seminari. Loengute käigus kirjanduse andmine toob ülesmärkimisel endaga sageli kaasa ebatäpsusi, mistõttu üliõpilastel on seda hiljem raske leida. See kõik raiskab väärtuslikku aega. Lõpptulemusena aga pole üliõpilastel selget ülevaadet, mida nimelt nõutakse eksamiks, mida seminariks, mida ainult soovitatakse jne. Kõige suurem puudus kirjanduse andmisel loengute käigus või vahetult enne seminari seisneb aga selles, et see ei võimalda üliõpilastel asuda selle kallal tööle varem. Katse näitas, et üliõpilased on sunnitud seminarideks ette valmistuma vahetult eelneval päeval. Kuni 100 lk. materjali ühe õhtuga läbi töötada on aga mõeldamatu.

Metoodilisel konverentsil tõsteti (üliõpilane Rudi) õigustatult üles küsimus: kas on otstarbekohane loengul käsitleda teemast vaid üht osa ja teine osa jätta iseseisvaks läbitöötamiseks. See lõhub loengu terviklikkuse ja üliõpilasel endal tuleb teema terviklikkus hiljem taastada. See on aga õppejõu, mitte üliõpilase ülesanne. Seepärast on otstarbekohane anda iseseisvaks läbitöötamiseks üksikud teemad (resp. küsimused) terviklikult ja loengute käigus peatuda teistel põhjalikumalt.

Teravalt kritiseeriti konverentsist osavõtjate poolt nende kateedrite praktikat, kus ainet üksikute teemade kaupa loevad mitu õppejõudu. Õppejõududel on küll kergem kvalifitseeruda üksikutele teemadele, kuid õppeprotsessile mõjub see halvavalt. Iga õppejõud loeb ainet veidi erinevalt ja seega eksamineerija ei või kunagi teada, kuidas antud küsimust loengul käsitles teine õppejõud. Kateedritel tuleb oma töö korraldada selliselt, et üht ainet või suuremat osa ainest loeks üks ja sama õppejõud.

Vene keele õpetamise analüüs tõendas veel kord, et praegusest vene keele õpetamisest on üliõpilastel erialase keele omandamisel vähe kasu, et seda tuleb neil omandada iseseisvalt. Tehti ettepanek ülikoolis spetsiaalselt mitte tegelda grammatika õpetamisega; õpetada vene keelt obligatoorselt ainult esimesel kursusel, alustada otsekohe teaduskonnaga kooskõlastatult valitud erialaste tekstide lugemist.

Üliõpilaste iseseisva töö parandamise eesmärgil tegi parteibüroo koos metoodilise komisjoniga järgmised ettepanekud: 1) semestri alguses anda üliõpilastele kõikides ainetes kätte ajajaotusplaanid. See võimaldab üliõpilastel ette näha, millal ja missugustes ainetes tulevad seminarid või praktikumid; 2) dekanaadil ja metoodilisel komisjonil koordineerida semestri alguses ajajaotusplaanide alusel seminaride ja praktikumide jaotust nii, et need ei kuhjuks ühele nädalale, 3) semestri alguses anda üliõpilastele kirjalikult kätte semestri jooksul iseseisvalt läbitöötamisele kuuluv kirjandus, igas õppeaines teemade kaupa, näidates eraldi ära kohustusliku ja soovitatava kirjanduse. See annab üliõpilastele semestri alguses ülevaate nii materjalide üldmahust kui ka selle mahust ainete ja teemade kaupa ning võimaldab asuda nende kohesele läbitöötamisele.

Õppeprotsessi ümberkorraldamine ei pea toimuma mitte ainult kateedrite, dekanaadi ja õppejõudude poolt, vaid ka iga üliõpilase poolt. Andmed näitasid, et meie eesrindlikud üliõpilased töötavad süstemaatiliselt ja iseseisvalt. Kuid selle kõrval on suur hulk üliõpilasi, kes pühendavad iseseisvale tööle päevas keskmiselt ainult ühe tunni. Seda on ilmselt vähe ja õppejõududel on täielik alus nõuda üliõpilastelt seminarideks ja praktikumideks kaugelt sügavamat ettevalmistust, kui suur hulk üliõpilasi seda praegu teeb. Leidub aga ka selliseid üliõpilasi, kes nädalate viisi ei tegele üldse iseseisva tööga.

Üliõpilaste iseseisva töö analüüs teaduskonnas andis väärtuslikku materjali õppeprotsessi ümberkorraldamiseks, tihendas koostööd parteiorganisatsiooni, metoodilise komisjoni, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni vahel ning sundis neid kõiki mitte ainult rääkima üliõpilaste iseseisva töö parandamisest, vaid tegelema sellega sisuliselt. Praegu seisab kateedrite, dekanaadi ja metoodilise komisjoni ees ülesanne — alustada juba kevadel tehtud ettepanekute realiseerimist.

V. KELDER,
Õigusteaduskonna parteibüroo sekretär
H. KADARI,
metoodilise komisjoni esimees

OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 40. AASTAPÄEVA EEL

VÕTKEM OSA KIRJANDUSVÕISTLUSEST!

Seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamisega kuulutasid EN Kirjanike Liidu Tartu osakond ja ajalehe «Edasi» toimetus mööda nädalal välja jutustuste ja novellide võistluse ülikoolilinna elu teemadel, mis käsitleksid Tartu töötajate revolutsioonilise võitluse ajalugu, võitlust nõukogude võimu taaskehtestamise eest ja esimest nõukogude aastat, Suure Isamaasõja perioodi ning meie kodulinna tänapäeva. Võistlustööde soovitav pikkus on 0,5—1,5 autoripoognat (s. o. umbes 12—36 masinakirja-lehekülge) ja nad tuleb saata ajalehe «Edasi» toimetusele hiljemalt 1957. a. 15. septembriks. Käsikirjad tuleb esitada masinakirjas kahes eksemplaris varustatuna autori märgusõnaga. Samuti tuleb lisada käsikirjale kinnine ümbrik autori nime, elu- ja töökoha andmetega. Parimatele töödele määratakse järgmised auhinnad:

üks esimene auhind — 2500 rbl.,
üks teine auhind — 1900 rbl.,
kaks kolmandat auhinda — à 1300 rbl.

Auhinnatud ja samuti žürii poolt avaldamiskõlbulikuks tunnistatud tööd avaldatakse ajalehes «Edasi» tavalise autorihonorari alusel.

Ülikooli noored autorid! Kõik aktiivselt võistlusest osa võtma! Suvepuhkuse ajal võtke sulg pihku ja pange mõtted kirja!

K. SILLAPALU

100 AASTAT TAGASI HAKKAS ILMUMA „KALEVIPOEG"

TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder saatis mulle «Kalevipoja» sünnipäevakaardi, kutsudes mind ka pidustustest osa võtma.

Vanad eestlased pidasid kõiki tähtsamaid pidustusi mitu päeva — nii oli ka selle sünnipäevaga. Ettekannetega esinesid meie parimad rahvaluuletundjad. Kuulasime ettekandeid Kalevipoja-muistendeist ja Kreutzwaldi «Kalevipoja» kompositsioonist, eepose lätikeelseist tõlkeist ja selle käsitlemisest koolikirjanduses. U. Kolgi ettekandesse «Kuku sa, kägu, kuldalindu» oli põimitud rida eesti rahvalaule ja rahvaviiside ainetel loodud laule, mida kuulsime Johannes Lükki ettekandes.

Pühapäeval koguneti juba varahommikul ülikooli peahoone ette. Nüüd oli kavas Kalevipojaga seotud paikade külastamine. Päeva jooksul viibisime kolmel — Äksi, Kassinurme ja Alatskivi — Kalevipoja sängil. Kassinurme sängi juures asub Kalevipoja «silmapesukauss» — tilluke järveke, veidi eemal aga vana nelja auguga ohvrikivi ja veel nn. lingukivi — ka vana ohvrikivi.

Külastasime veel Anna Haava sünnikohta Pala lähedal ja O. W. Masingu elukohta Äksis. Tagasiteel peatusime Alatskivi kalmistul, kus hoolsad käed olid istutanud tumedaid võõrasemasid hauale, mille monumendilt loeme: «Kui tume veel kauaks ka sinu maa . . .»

Seljataha jääbki Kalevipoja poolelijäänud sild Nina küla all Peipsil. Üliõpilaslaulik aitab lühendada tagasiteed Tartusse.

Hüvasti, kaunid paigad! Küllap külastame teid jälle!

P. KIPPAR,
III kursuse filoloog

Kümme päeva kontsertmatkal

Kerge nõksatus — ja Tartu jaamast hakkab rong liikuma Tallinna poole. Selles pole midagi erilist, sest nii toimub see igal keskpäeval juba palju aastaid. Rongisistujaile on see aga tihti tähtsaks sündmuseks. Selliseks oli see moment ka kõigile ülikooli naiskoori liikmeile, kes 10. mail alustasid pikka matka Ukraina pealinna Kiievisse. Teadsime, et ees seisab palju pooleldi magamata öid ja pikk rongisõit, kuid ootusärevus summutas kõik.

Järgmisel hommikul saabusime Leningradi, kus enne edasisõitu pidime andma kontserdi. Jaamas võeti meid vastu 23 tulbiõie ja paljude ilusate sõnadega. Õhtupoolikul toimus kontsert Leningradi Riikliku Ülikooli aulas, kus publik koosnes peamiselt üliõpilastest ja õppejõududest. Pärast kontserti läksime ümber rõivastuma meile määratud ruumi. Äkki kuulsime väljas hoogsat «Tuljakut». Meid oli tervitama tulnud Leningradi Riikliku Ülikooli segakoor eesotsas nende juhi sm. Sandleriga. Tujuküllane sõpruskohtumine kestis peaaegu ärasõiduni.

Ja siis — jälle rongis. Kaks ööd ja üks päev sõitu läbi roheliste väljade ja metsade, õitsvate sirelite ja õunaaedade, ning esmaspäeval kella poole kaheteistkümne paiku hakkab paistma vana kaunis Kiiev. Kõikjal rohelus, lilled. Oleme lausa hämmastunud, kui keegi kaaskupeelastest-ukrainlastest selgitab meile, et selline on kogu Kiiev. Ja tõesti, sõidame, sõidame, vahepeal on päris suur linn, seejärel aga tundub jälle, et oleme sattunud maarohelusse. Peagi läheneme jaamale. Vaevalt oleme jõudnud vagunist väljuda, kui satume tõelisse sirelite merre — need sirelid on toodud meile Kiievi Polütehnilise Instituudi kapelli ja selle juhi Liidia Podalko poolt. Kiiresti organiseeritakse ärasõit meile määratud internaatidesse, kus meie kasutada on antud eraldi toad.

Esimesel päeval ei usaldatud meid linnaga tutvuma lasta, sest olime väga väsinud, õhtul aga seisis ees kontsert Kiievi Riikliku Ülikooli aulas. Kontserdi esimest osa alustasime kõikjal päevakohase R. Ritsingu «Festivalilauluga». Publikule meeldisid eriti «Neidude koor» Verstovski ooperist «Askoldi haud», Kõrveri «Mis mul öelda oma kallist», Straussi «Kevad» ja eesti rahvalaul «Tere, tibukene».

Järgmisel hommikul olid meie rahval varakult «jalad all» ning seitsmes trollibuss viis mitu korda valgemütsilisi Kreštšatikule — Kiievi kaunisse südalinna. Esialgu ei teadnud, mida vaadata, sest meile tundus iga majagi vaatamisväärsusena. Nii käisime pool päeva mööda linna, tutvusime linnaga nii väliselt kui sisemiselt, s. t. peamiselt poodidega. Aeg kadus kiiresti ja juba tuli minna kontserti andma Kiievi Polütehnilisse Instituuti. Vastuvõtt oli jälle haruldaselt soe, vahetati kingitusi ja lilli.

Kolmapäev möödus väga huvitavalt. Kell pool üheksa hommikul algas ekskursioon mööda Kiievi linna autobussidel «Intourist». Enamikul meist oli tunne, nagu oleksime filmis: autobussi kogu ülemine osa oli klaasist, sellest osa tume päikese kaitseks, autobuss radiofitseeritud ning igas autobussis turismijuht. «Vasemal näete Kiievi Riikliku Ševtšenkonimelise Ülikooli peahoonet, paremal aga Ševtšenko parki kuulsa kirjaniku ja kunstniku mälestussambaga.» Selliselt mööda linna sõites tutvusime Kiievi vaatamisväärsuste paremikuga. Paljusid mälestusmärke vaatasime lähemalt ning kõige kohta andis turismijuht huvitavaid ja loogilisi seletusi. Sofia katedraal, Askoldi haud, Kiievi ajaloolised kuldväravad, millest on säilinud küll ainult kivist paralleelsed seinad, ja palju muud ammu kuuldut nägime nüüd oma silmadega. Ekskursioon lõpetati Lavras — 11. sajandist pärit kloostris, kus nägime kuulsa Uspenski katedraali säilinud osi ning käisime ka maa-alustes sügavates katakombides. Seal täidetakse tänapäevani kõiki vanu usukombeid.

Muljeid oli palju ja küllaltki tugevaid, kuid enamik meist ei leppinud samal päeval veel sellega, vaid käis kas stereokinos, planetaariumis või kuskil mujal.

Samal õhtul toimus Kiievi esinduslikemas saalis — Kiievi Filharmoonia sammassaalis Kiievi Polütehnilise Instituudi kapelli 10. aastapäeva kontsert. Olime palutud sellest osa võtma. Õhtu algas piduliku osaga, kus KPI rektor andis kätte aukirjad ja kingitused kapelli parimaile liikmeile. Kui saalist kostis meie naiskoori tervituslaul, olid nii koor kui ka saalis olev publik esialgu üllatatud. Kauakestev aplaus tunnistas kuulajate tänulikkust. Kapelli kontsert oli kõrge tasemega. Lääne ja vene klassika ning rahvalaulude hulgas olid sellised paljunõudlikud palad, nagu Bachi fuuga «Laulge, rahvad», ukraina rahvalaul «Istus kasak ratsule» jt.

Koori kavas oli ka eesti laule — Gustav Ernesaksa «Mu isamaa on minu arm», millest üks salm esitati eesti keeles, ja «Tuljak».

Pärast kontserti toimus KPI esimeses internaadis tujuküllane bankett, millest võttis osa ka KPI rektor koos abikaasaga.

Järgmisel päeval korraldati sõit mööda Dneprit ja ühine ekskursioon kinostuudiosse, kus selgitusi stuudio töö kohta andsid tuntud režissöörid, näiteks Braun.

Külastamata ei jäetud ka loomaaeda, muuseume jne. Vastavalt erialale külastasid meie üliõpilased sealseid õppebaase: arstid meditsiinilist instituuti, geograafid geograafiakateedrit, geoloogid geoloogiamuuseumi jne.

Viimasel päeval toimus kontsert veidi teistsuguse publiku ees: tehases «Bolševik». Esineda tuli küll vabaõhu-estraadil, kuid tingimused olid üldiselt siiski päris head ja ka siin võeti meie laul väga soojalt vastu. Jällegi lilled ja kingitused ning lõpuks ärasõidu eel küllaltki tähtis tegur — tasuta lõuna.

Viis päeva oli möödunud märkamatult, ja kui õhtul jaamas oldi ühises sõprusringis KPI kapelliga, oli tõsiselt kahju nii kiiresti lahkuda sellest kaunist ja nii palju huvitavat ning väärtuslikku pakkuvast linnast. Viimased käepigistused, viibutused, ja jällegi hakkab rong kerge nõksatusega liikuma — tagasi Tartusse.

H. VENTSEL

Grupp naiskoori liikmeid ekskursioonil Kiievi Nõukogude pargis.

Uut kirjandust Pearaamatukogule

Hiljuti saabus Pearaamatukogule bibliograafilise väljaande «Current List of Medical Literature» käesoleva aastakäigu kolm esimest köidet. See väljaanne kujutab endast kogu maailma meditsiinilise kirjanduse bibliograafiat ning teda annab välja USA rahvuslik meditsiiniline raamatukogu.

A. LOKO

2 Tartu Riiklik Ülikool

TÖÖKAASLASTE ÕNNESOOV

28. mail sai 50 aastat vanaks üks Eesti NSV tuntumaid spordipedagooge ja kehakultuuriorganisaatoreid, TRÜ suusaspordi kateedri õppejõud Feliks Parre.

F. Parre nimega on tihedalt seotud kogu eesti suusaspordi ajalugu. 1924.—1932. a. oli ta üheks meie parimaks suusatajaks, tulles korduvalt meistriks mitmesugustel distantsidel. Hiljem võistlemisest loobunud, tegutses ta kutsetöö kõrval aktiivselt suusaspordi organisaatorina ja propageerijana.

Suured teened on F. Parrel Eesti NSV suusaspordi arendamisel ja selle ala kõrgema haridusega spordipedagoogide ettevalmistamisel. Kõik praegu vabariigis töötavad kõrgema haridusega spordispetsialistid on saanud palju väärtuslikku F. Parre rikkalikust kogemuste-tagavarast. Edukalt on F. Parre töötanud ka treenerina.

Väga aktiivne on F. Parre ühiskondlikus tegevuses. Ta on praegu üleliidulise suusaspordi sektsiooni presiidiumi liige, korduvalt on teda sõjajärgsel perioodil valitud Eesti NSV suusaspordi sektsiooni presiidiumi esimeheks ja aseesimeheks. Ka teaduslikus töös on juubilar olnud viljakas. Ta sulest on ilmunud suusaspordi õpik ning rohkesti teaduslikke ja metoodilisi artikleid.

Soovime juubilarile palju aastaid ja edu edasiseks tööks!

TRÜ suusaspordi kateeder

KIRI EKSKURSIOONILT

Kallis sõtsike!

Hilinesin vastusega, kuid ära pahanda, ma tahan selle heaks teha rea eluliste tähelepanekute kirjeldusega.

Mu vaim juhiti üheks päevaks kursusetöölt ja lektüüridelt palju huvitavamatele asjadele: esmakordselt sel aastal sain nautida lõhnakannikesi, näha päris loomulikus suuruses ik-liitega moodustatud asjade kogu, nagu seda on kaasik. ja peale selle sügisel sündinud Rakvere Internaatkooli.

Esimese peatuse oma sõidul tegime Tormas, kus kohtusime C. R. Jakobsoniga, kes ei nurisenud oma asukoha üle, sest kohalik kool hoolitsevat ta eest. Üldse on seal koolis väga toredad lapsed, lahked ja vastutulelikud, ei mäleta, et ise oleks kunagi selline olnud.

Ja siis jõudsimegi Rakverre. Esimese tervituse ütles meile internaatkooli õppealajuhataja, ning siis asusime suure innuga tutvuma selle uutlaadi õppeasutusega. Õpetajad saatsid meid ja andsid lahkesti seletusi.

Koolis õppivat umbes 200 õpilast 1.—7. klassini. Perspektiivis on aga ka kõrgemad ja võib-olla isegi 12. klass. Vanematel kuupalgaga üle 1500 rubla tuleb maksta lapse ülalpidamiskuludeks umbes 1/3 palgast. Kooli koosseisust moodustavad poisid 2/3 ja tütarlapsed 1/3. Lapsi toitlustatakse korralikult, 4 korda päevas, rõivastus on samuti asutuse poolt.

Õppimisvõimalused on koolis võrdlemisi head. Asutuse kasutada on praegu likvideeritava Pedagoogilise Kooli hooned, kabinetid, ka õppejõud jätkavad oma tööd vastasutatud koolis. Koolil on suurepärane näitlike õppevahendite baas.

Sellised on faktid, kulla sõtsike. Kõige imetlusväärsem pilt aga avanes meile ühiselamus. Nimelt oli seal 3 riidekappi 8-inimese toas ja 1—2 peeglit. Sinu viimasest külaskäigust saadik on meilgi palju muutunud. Saime ka meie riidekapi! Kaheksakesi pidasime kaks päeva rõõmupidu.

Pärast koolimajaga tutvumist nägime ka lapsi: 1.—2. klassi õpilased jõudsid tagasi ekskursioonilt. Õhinaga jutustati meilegi, kui tore oli olnud see päev, mida huvitavat sai näha metsas, abimajandis jne. jne.

Tagasi tulles leidsime, et meie teetolmuga kaetud buss oli täis kirjutatud laste autogramme.

Lühikese sõidu järel pühendusime paariks tunniks Väike-Maarja parnassile, kelle vaimseks järglaseks näib olevat kohalik koolmeister E. Leppik. Viimase juhtimisel vaatlesime Lurichi pomme (pommid nagu pommid ikka, ainult seoses Lurichi nimega tekkis tohutu aukartus nende ees).

Viimaseks kauniks mälestuseks on Ebavere mäe kannikesed. Väga traagiliseks kujunes aga silmapilk, mil astusime bussist Tartu pinnale ja silme ees viirastusid kursusetöö ja lektüürid.

Loodan, et elan ise enamvähem hästi ja soovitan seda Sullegi!

MARET

KÜLASTAGE KERAAMIKANÄITUST!

Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis on ajutist antiikse keraamika näitust pikendatud kuni 15. septembrini k. a.

Näitust on külastanud paljud ekskursioonid — Riiast, Vilniusest, Kaunasest, Minskist, Tallinnast, Viljandist, Rakverest, Vastseliinast jm. Erilist tunnustust meie omapärasele antiik-kunsti kogule väljendasid Kaunase M. K. Ciurlionise Kunstimuuseumi töötajad, kelle hulka kuulub muuseas ka kuulsa kunstniku õde.

Üliõpilased ja õppejõud! Ärge jätke ka teie kasutamata võimalust, et tutvuda paari tuhande aasta vanuste põletatud savist nõudega, mida kasutasid antiikaja kreeklased ja roomlased! Ekskursioone ja gruppe võetakse muuseumis vastu kogu tööpäeva jooksul. Palutakse helistada ette tel. 41.

Klassikalise Muinasteaduse Muuseumis

KALALE

T. LEHTMETS

Päikene kaldale tõmmatud paadil
pragusid kuivatab kerre,
suurvete kohinast kaluritaadil
midagi immitseb verre.

Aga kui tuulehoog kangutab kaldalt
viimase jäätüki lahti,
taadikest korraga rahutus valdab,
istuda pole tal mahti.

Kolistab pööningul, keldrisse piilub,
muretseb tõrva ja takku —,
peagi ta kükitab kuivanud kiilul,
peitliga troppe taob prakku.

Järgmisel hommikul jõkke on lastud
läikivaks tõrvatud sõiduk,
sündivas valguses koidule vastu
aerutab lainega võidu.

Kuuskümmend suurvett on kohisend ära,
kuuskümmend kevadet läinud,
habe ju ammugi hõbedast särab,
aeg üle pealae on käinud.

Kõhetu nägu on kortsudest kare,
kaabulott luitunud vildist,
prillides meenutab õppinud varest
kulunud aabitsa pildilt.

Noorus on läinud, kuid vanamees täna
möödunu pärast ei hala,
taat tahab lauluga hommikusäras
tabada kavalat kala.

Juhul, kui tänavu kala end peidab
põhjatus mudas või settes,
tuleval kevadel uuesti heidab
kindlasti konksud ta vette.

TÄHELEPANU, SIIN STAADION!

Juba üle kuu aja on möödunud sellest, kui algas kevadine hoogtöö ülikooli staadionil. Kui esimesed paar nädalat toimus töö üksikutel objektidel ja töötasid ainult 3—4 osakonda, siis viimastel nädalatel on töörinne laienenud. Nüüd on töösse asunud juba kõik osakonnad.

Et töö käigus tuli enamikul osakondadest tükitöölt üle minna tunnitööle, siis otsustas ELKNÜ TRÜ komitee kehtestada igale osakonnale kindel töötundide arv, mis tuleb käesoleval kevadel täita. Töönormi kindlaksmääramisel on arvestatud peamiselt osakonna üliõpilaste arvu (umbes 7—8 töötundi iga üliõpilase kohta), samuti aga ka mõningaid teisi tegureid (suvise praktika varajane algus jne.) Allpool toome ära andmed üksikute osakondade kohta. Andmed tehtud töö kohta on 29. mai seisuga.

	Töömaht tundides	Sellest täidetud
Majandusteaduskond	1000	717
Geograafiaosakond	700	494
Bioloogiaosakond	600	253
Keemiaosakond	650	106
Füüsikaosakond	1400	521
Matemaatikaosakond	1000	142
Eesti filoloogia osak.	1500	277
Vene filoloogia osak.	1000	325
Ajaloo-osakond	750	203
Stomatoloogiaosakond	500	146
Farmaatsiaosakond	700	132
Raviosakonna I k.	900	73
Raviosakonna II k.	900	602
Raviosakonna III k.	900	100
Raviosakonna IV k.	700	0
Raviosakonna V k.	800	79

Peale ülalnimetatud osakondade on juba ammu edukalt lõpetanud töö oma objektil geoloogiaosakond. Õigusteaduskonnal oli 29. mail teha veel pisut tööd oma objektil.

On vaja, et tööd staadionil ei jääks soiku ka algaval (reas osakondades juba alanud) eksamisessioonil. Ainult sellisel juhul, kui iga üliõpilane oma aukohustuse staadionitöödel täidab, võime eelseisval sügisel läbi viia esimesed rahvusvahelised võistlused juba oma staadionil.

«Kas sa ei tule staadionile tööle?» «Milleks? Seni kui staadion kord valmis saab, olen ma ammu ülikooli lõpetanud.»

Praktikud annavad nõu

Hiljuti korraldas ajaleht «Edasi» toimetuse töötajate kohtumise ajalehe juures praktikal viibivate TRÜ žurnalistidega. Pikema sõnavõtuga esines toimetuse partei elu osakonna juhataja H. Laulik, kes andis tulevastele ajakirjanikele palju huvitavaid ja kasulikke juhtnööre oma tööpraktikast. Eriti rõhutas sm. Laulik, et nõukogude ajakirjanik peab olema eelkõige oma ala hea spetsialist, samal ajal ka laialdase silmaringiga ning võimeline orienteeruma kõige erinevamates küsimustes. Kuna meie žurnalistidele valmistab kindlasti suurimat raskust põllumajanduse küsimuste valgustamine, olid väga tervitatavad sm. Lauliku huvitavad näpunäited kolhoositeemalise kaastöö ettevalmistamisest. Pikemalt peatus H. Laulik ajakirjanike ettevalmistamise probleemidel ning andis ülevaate sel teemal toimunud diskussioonist ajakirjas «Советская печать».

Läbiviidud kohtumine andis palju kasulikku üliõpilastele-žurnalistidele. Loodame, et sellised üritused muutuvad traditsioonilisteks.

J. Nikker,
V. Telliskivi

PISUT „DEKAMERONIST" ja RAAMATUHUVIST

Dotsent V. ALTTOA

Nädalat paar tagasi seisid ka mitmed ülikooli pere liikmed raamatukaupluse pikas järjekorras, sest saabunud oli müügile ammureklaamitud klassikaline teos «Dekameron». Kärmemini järjekorda asunud raamatuhuvilised said teose kätte, teistel tuleb oodata uute täiendavate saadetiste saabumist. Ent pettunute kilda ei kuulunud ainult ootama jäänud lugemishuvilised, vaid, nagu hiljem osutus, ka mõnedki, kes raamatu kaenlas koju viisid. Põhjuseks oli — milleks teeseldult käsi laotada — teose paljude juttude riivatu sisu. Tekkis umbes jutt, et kuulge, kas teie arvate, et ma niisuguseid asju peaksin lugema. Muidugi pole kõik lood säärased, aga niisuguseid siiski on, ja mitte vähe.

Mida küll ütelda pettunutele? Boccacciot välja vabandama hakata oleks absurdne, klassik ei vaja seda. Muidugi on igaühe asi, kas lugeda või ei, kuid kui lugeda, siis tuleb teada, kuidas raamatule läheneda. Vaadake, on raamatuid, kirjanduslikke teoseid, mis on seotud väga tihedalt oma ajaga, teised on seda aga hoopis vähem. Toogem näiteid. XVI sajandil laulsid koraali «Meil tuleb abi jumalast!» tolle aja ühiskonna kõige progressiivsemad liikmed, revolutsioonilised talupojad. See oli nende lahingulauluks ja Engels on seda koraali iseloomustanud kui XVI sajandi marseljeesi. Seda koraali lauldakse ka XX sajandil, aga hoopis teistsuguse sotsiaalse kihi poolt, järelikult on ka hinnang laulule tänapäeval teine.

Taolisi näiteid leidub kirjanduses küllaldaselt. Kui me tänapäeval loeme kreeka väheseid säilinud koorilaule kirjandusliku huviga, siis omal ajal kuulusid need usuliste kommete täitmise hulka. Kui tantsus esineb mõni kunagiste vanade aegade tantsude element, mis väljendab vaid rütmi nõtkust ning hoogsust, siis asjatundja silm näeb selles tantsijale endale teadmatut rituaalse toimingu koreograafilist elementi, mis, leppigem, võib olla olnud algselt väga «dekameronlik». Muidugi pole rituaalsetes tantsudes n. ö. sündmatu element mingi rikutuse väljendus, vaid see oli alguselt sama pühalik kui ükskõik missugune palvetumine. Kuid väljaspool oma aega võib mõnigi nähtus lugejat-vaatajat häirida.

Sama on lugu «Dekameroniga». See on teos, mida saab lugeda ja hinnata ainult oma aja teosena, ajalooliselt, vastasel korral tekib paratamatult pettumus, nagu eespool märgiti. Ei maksa arvata, nagu oleks Boccaccio kirjutanud «Dekameroni» tolle aja päevavarastele ükskõik missugustest ühiskonnakihtidest, et need oleksid seda vesise suuga lugenud ja rämedalt naerda saanud. Siis poleks ta teos tänapäevani enam säilinud, s. o. seda poleks loetud klassikaliseks tähtteoseks. Raamatul oli ilmumisel sootuks tõsisem, sotsiaalne funktsioon. See on tõeline renessansi teos. Ja mis oli renessansi kirjanike ja teiste vaimuinimeste ülesandeks? Võidelda keskaja vaimupimeduse ja selle kindlaima kantsi — kiriku vastu. Keskaja vaimulik, preester või munk oli maa peal kas jumala esindaja või jumala sõdur, kes pidi teostama jumala tahet. Nende isikud olid ametlikult tavalisest inimesest kõrgemad, nad olid jumalamehed. Seda oli tuubitud sajandeid inimestele pähe ja seda usuti. Inimväärikuse ja maise elu taassünni esimeseks tingimuseks oli väärata see ebausuni küündiv vaimulike meeste jumaldamine. Ja seda tegid humanistid, teiste seas ka Boccaccio. Näidati elust võetud näidete varal, et mungad pole mingisugused õndsamad olevused, vaid et nende pühadus on näiline, et teeskleva vagaduse mask katab ilgeid pahesid. Aga samasugust näilist kõlblust leidus nii palju ka auväärsetes härras- või kodanike perekondades. Ja selle kõige paljastamiseks kirjutas Boccaccio oma «Dekameroni». Tema mungad ei ole säilitanud midagi reklaamitud pühadusest, neid jõudikuid on näidatud halvimate lihatsejatena, nad on kas jälgid või naeruväärsed. Ja keda lugeja näeb naeruväärsena, seda ta enam ei imetle. Seega kasutab Boccaccio kõige mõjusamat kirjanduslikku relva, naerurelva.

Sellisena peab lugeja neid siivutuid lugusid käsitama. Ja siit järeldub kohe teose ajalooline hinnang. Kui taolisi lugusid oleks kirjutanud keegi kaasaegne sulemees, siis oleks ta vaevalt trükki pääsenud, sest teda oleks õigusega süüdistatud teadlikus siivutuse levitamises. Tänapäeval on piinlik lugu mungast vaid jäme anekdoot, sest säärasel jutul puuduks sotsiaalne funktsioon, mis oli «Dekameroni» lugudel selle ilmumise ajal. Ja ainult see tollane funktsioon pakub ajaloolist huvi ja teeb teose arvestatavaks klassikalise teosena.

Ja lisaks veel üks moment, mida lugeja ei saa jätta arvestamata. See, mis riivab sündsusetunnet, ei ole aegade kestes olnud kunagi sama. Väljendid, mis tänapäeval tunduvad vägisõnadena ja kõrva haavavad, ei ole kunagistel aegadel seda olnud. Meie ei saa näit. lugeda täpses tõlkes Aristofanese mõningaid komöödiaid, aga IV sajandi (e. m. a.) kreeklased vaatasid häirimata neid laval. Renessansiaegne sündsusemõiste ei kattu kuidagi tänapäevaga. Ka sellele küsimusele tuleb läheneda ajalooliselt. Samasuguseid jutte kirjutas näiteks omaaja haritum naine Navarra Margarete ja kellelegi ei tulnud pähe kahelda väga viisipärase käitumisega kuningaproua kombluses. Nii et aega tuleb arvestada. Et robustne väljendustava oli reaktsiooniks keskaegsele teesklevale vagadusele, eriti lihasuretamisele, on taas ajalooliselt tingitud fakt.

Kordan, mida mainisin juba ülalpool: ei ole alust hakata Boccacciot välja vabandama. Kuid lugeja läheneb teosele õigesti, kui arvestab, mida autor teosega taotles, miks ta sääraseid lugusid kirja pani, ega irruta teost oma ajastust. «Dekameron» tõestab väga veenvalt, et pole kirjandust väljaspool aega, et realistlik kunst kuulub orgaaniliselt oma ajastusse, mille sotsiaalset olu ta peegeldab.

Märkmeid muusikalisest isetegevusest ja sümfooniaorkestrist

Ühenduses ülikooli lõpetajate pedagoogilise ettevalmistuse suvenaamisega on loodud uusi võimalusi tõsisema muusikalise hariduse omandamiseks ülikoolis. Asja avatud muusikakabineti juures on võimalik fakultatiivsete kursuste kuulamise teel tutvuda muusikateooria mitmesuguste küsimustega ja üntlasi viiunud õpetajate juhtimisel saada praktilisi napunaiteia koorijuhtimises ja klaverimangus. Sellel üritusel on hindamatu kasvatuslik ja kultuuriline väärtus. Muusikakabinet peaks saama ülikooli muusikaelu keskpunktiks, kust antakse vajalikke juhendeia ja näpunaiteid isetegevuskollektiividele ja solistidele. Muusikaline isetegevus ülikoolis on seni olnua monevorra laialivalguv ja eesmärgita, taanduaes panatihti ainult seltskondliku lõbustuse tasemele, mis ei arenda kedagi. Muusika olemuse mõistmine on mõnikora isegi hämmastavalt puudulik, nagu see näiteks ilmneb ikka ja jalle lõkkeleiöövate «džässivaidluste» puhul. On ju muusika kunst, mis väljendab inimese mõtteid ja tundeid, loodust ja inimühiskonda helides. Kes seda taotleb, taotleb muusikat, ja žanri küsimus on tema enese lahendada. Kuid pahatihti tõmbab noori ainult niiöelda muusikaline kriminaalromaan või veelgi tühisem kilin-kõlin, mis viitab juba maitselagedusele ja arenematusele. Selle vastu võitlemine peaks olema muusikalise isetegevuse tähtsaimaks eesmärgiks. Muusikaline isetegevus on tõsine töö, mis nõuab vaeva nagu iga töö ja mida lõpetades peame tundma end rikkamana kui alustades.

Ülikooli suuremate muusikakollektiivide hulgas töötab juba kolmandat semestrit ka sümfooniaorkester, mille tegevuse eesmärgiks on ühelt poolt tutvustada laiemaid kuulajate ringkondi tänapäeva komplitseerituima ja grandioosseima muusikaliigiga — sümfoonilise muusikaga, ja teiselt poolt võimaldada soovijail praktilist orkestrimängu õppimist. Sümfooniaorkester taotleb oma liikmete ja noorte kuulajate muusikalise maitse arendamist.

Tõsine ja kvaliteetne muusika nõuab palju tööd. Sellega tuleb algajail harjuda. Mõnelgi orkestri liikmel katkeb vahete-vahel kannatus ja ütleb üles püsivus. Igapühapäevased proovid tunduvad õppetöö kõrval koormavatena. Aga sedamööda, kuidas ületatakse esimesed harjutusraskused ja mida enam üks või teine pala hakkab ilmet võtma, kaob ükskõiksus. Muusika ise tõmbab mängijad kaasa ja liidab nad ühtseks kollektiiviks. Vigadeta ja väljendusrikas mäng pakub sügavat naudingut enesele ja kuulajaile. Kui sümfooniaorkester jõuab säilitada senise tööinnu, siis võib ta — «Vanemuise» teatri ja Tartu Muusikakooli seltsimeeste abiga — peagi asuda tõsisemate ülesannete täitmisele Tartu linna muusikaelus. Elukutselisest sümfooniaorkestrist Tartus ei saa nähtavasti niipea asja. On ülikooli auasi äratada taas ellu Tartu vanad kultuuritraditsioonid.

Sümfooniaorkestri organiseerimine asjaarmastajaist ei ole kerge ülesanne. Orkestri liikmeks olemise eelduseks on mõnel muusikariistal mängimise oskus. Selle oskuse omandamine ja säilitamine nõuab aastaid eeltööd ja kestvat harjutamist edaspidi. Ülikooli mitmetuhandeliikmelisest üliõpilaste ja õppejõudude kollektiivist on seni õnnestunud leida ainult paar- kolmkümmend vajalikkude eeldustega seltsimeest, kes ei pea paljuks ohverdada tunnikene vabast ajast muusikale.

Et sümfooniaorkester saaks töötada, peab kokkutulnud mängijate hulgas leiduma vajalikul hulgal esindajaid igale instrumendiliigile. Seda nõuet on juhuslike valikuvõimaluste juures kõige raskem rahuldada. Tuleb paratamatult paluda abi väljastpoolt. Elukutselised muusikud orkestri liikmeina on ühtlasi õpetajaiks ja instruktoreiks algajaile kui ka orkestri kvaliteedi kindlaks baasiks. Tänu rektoraadi abile pole orkestril mänguriistade puudust. Paljud instrumendid seisavad koguni mängijate puudusel kasutamata. Kas ülikooli muusikakabineti juures ei ole võimalik organiseerida mänguoskuse õpetamist ka muudel instrumentidel peale klaveri?

Lahendamata on sümfooniaorkestri harjutusruumi ja inventari hoidmise ruumi küsimus. Orkestri muusikariistad rändavad sageli kellegi loata mööda võõraid asutusi ja tantsupidusid, puldid on ei tea kelle poolt peaaegu täiesti lõhutud. Orkestri proovideks ei ole kindlat kohta. Alatised arusaamatused harjutusruumidega mõjuvad tujulangetavalt ja desorganiseerivalt.

Orkestri töökavas on olnud klassikaline sümfooniline muusika. Möödunud õppeaasta oli pühendatud peamiselt muusikagigandi Ludvig Beethoveni loomingule. Tänu orkestrikollektiivi visale ja järjekindlale tööle orkestri juhi sm. Aadu Regi energilisel ja oskuslikul juhtimisel suudeti esitada Tartu avalikkuse ees Beethoveni esimene sümfoonia ja 5. klaverikontsert solist Mall Sarve kaastegevusel. Tartu Riikliku Ülikooli sümfooniaorkester võttis osa ka Tartus korraldatud festivalikonkursist ja määrati vastava komisjoni poolt esinema vabariiklikul konkursil Tallinnas 20.—21. juunil. Õnnetuseks kestavad sellal ülikoolis veel eksamid, mis teeb selle sõidu koos eelnevalt vajalike proovidega raskesti teostatavaks. Hea tahtmise juures on dekanaatide ja rektoraadi abiga võimalik orkestriliikmete eksamitähtpäevi mõnevõrra ümber korraldada, et Tartu Riiklik Ülikool saaks sellest kultuuridemonstratsioonist siiski väärikalt osa võtta.

Prof. H. KERES

OPERETI KORDUSETENDUSED

4. ja 11. juunil on ülikooli teatrihuvilistel võimalus näha TRÜ operetiringi esituses I. Kálmáni operetti «Montmartre'i kannike». Etendused toimuvad RT «Vanemuises» algusega kell 19.30. Pääsmed on saadaval TRÜ ametiühingukomitees ja teatri kassas.

Üliõpilased, uudismaadele!

Möödunud aasta eeskujul abistab meie maa üliõpilaspere ka käesoleval aastal uudismaalasi viljakoristustöödel. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilastel on võimalus osa võtta viljakoristustöödest Altai krais. Avalduste vastuvõtmine ja lähem informatsioon ELKNÜ TRÜ komitees iga päev kella 15—18.

ELKNÜ TRÜ komitee

Festivalikonkursilt

Pühajärv. Märgusõna «Loodus ja mõnda...»

ÜLIKOOLI TEENISTUJAD JA ÕPPEJÕUD!

Tulge puhkama Sangastesse!

Teatavasti organiseeritakse Sangaste lossis üliõpilaste suvelaager. Et lossis on küllalt vabu ruume, osutub ka ülikooli teenistujatel ja õppejõududel võimalikuks veeta oma suvepuhkus Sangastes.

Asjast huvitatud saavad tingimuste kohta teateid ülikooli ametiühingukomiteest.

MILLEST KIRJUTAVAD SEINALEHED

Tehakse teaduslikku tööd

Vaatamata korduvatele taotlustele pole ülikooli Pearaamatukogule siiski veel antud teadusliku raamatukogu õigusi ja koosseise. See ei takista aga tervel real raamatukogu töötajaist tegelda teadusliku tööga.

Bibliograaf E. Vigel uurib Pearaamatukogu ajalugu aastast 1800—1839. Bibliograaf R. Parmas koostab J. Zmigrodsky fondi kirjeldust. Bibliograaf I. Noppel uurib ülikooli toimetiste probleeme 1893. aastast alates. Bibliograaf E. Kudu teemaks on «Fr. R. Kreutzwald ülikooli raamatukogu kasutajana».

Nimetatud tööd valmivad veel käesoleval aastal. Nendest koostatakse üks ülikooli toimetiste vihik.

1958.—1960. a. perspektiivplaanis on 13 teadusliku uurimistöö teemat. Enamus neist on seotud ülikooli raamatukogu fondide ja ajalooga, mõned ka eesti raamatukogunduse ajalooga.

Dissertatsioonide fond

Üks omapärasemaid fonde Pearaamatukogus on dissertatsioonide fond, mis sisaldab 350 000 üksust. Tänavu alustati fondi inventeerimist. Praegu on umbes 100 000 üksust arvele võetud.

Siin on 16.—19. saj. dissertatsioonid, ülikoolide juures peetud kõned, teaduslike asutuste väljaanded. Enamus neist on ladinakeelsed, kaunistatud puugravüüridega. Alles 18. saj. ilmuvad saksa- ja prantsuskeelsed tööd. Vähem on neid teistes Euroopa keeltes.

Ka Tartus tehtud tööd on alguses (17. ja 18. saj.) ladinakeelsed. Ka 19. saj. on veel rida ladinakeelseid töid, sealhulgas Faehlmanni dissertatsioon.

Raamatukogu dissertatsioonide fond sisaldab terve rea tuntud vene teadlaste uurimusi. Nende hulgas on Vene Teaduste Akadeemia esimese presidendi, Peeter I ihuarsti Blumentrosti, Metšnikovi, Kovalevski, Pirogovi, Baeri, Tšernõševski ja teiste töid.

Dissertatsioonide fondi inventeerimise kohustusid raamatukogu töötajad lõpetama Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks.

Pearaamatukogu seinalehest «Uus Lehekülg»

SPIRAALMÕISTATUSE LAHENDUS

1—3 «Isa». 1—5 Isamaa. 2—3 Sa. 4—5 «Maa». 4—9 «Maailm ja mõnda». 6—7 Ja. 8—11 Dante. 10—14 Tetraloogia. 12—13 Loog. 14—15 Aleks. 14—17 Aleksandria. 15—16 Sand. 17—19 Neruda. 18—21 Daudet. 19—20 Au. 21—22 «Turg». 21—23 Turgenev. 23—27 «Võillus rindejooneta». 24—25 Ind. 26—28 Tatjana. 28—30 «Andrese elukäik». 28—29 Andres. 30—31 Kell. 30—33 Kellermann. 32—33 Mann.

Tuleb õppida kogemustest

EELISED, NURINAD, KAVATSUSED

Et sooja toidu valmistamise tingimused reas ühiselamutes (Tiigi tn., Nõukogude väljak jm.) on kehvavõitu, on üliõpilassöökla osatähtsus lõunastamiskohana küllalt suur.

Kinnise 3. järgu sööklana on üliõpilassööklal mõningaid eeliseid võrreldes teiste Tartu Kaubastu sööklatega: 15% vähem juurdehindlust (sest ülikool annab sööklale ruumid, varustab teda inventariga ning kütab ruume) ja õigus saada esmajärjekorras odavaid produkte.

Ometi on kuulda nurinat, et hinnad üliõpilassööklas on liiga kõrged ja toidud halvakvaliteedilised. Tõsi, vaatamata 15% hinnaalandusele on söökla hinnad paremate toitude osas küllalt kõrged ja ainult vähemväärtuslike toitude arvel, nagu pekikaste, minutiliha, lihata mulgikapsad jt. on keskmine portsjoni hind võrdlemisi madal. Osalt mõjuvad söökla tööle segavalt üleliiduliselt kinnitatud retseptid, mille järgi valmistatud roogade maksumus on suur ja maitse mitte alati kõige parem. Seni polnud sööklal aga õigust valmistada toite, mis täpselt ei oleks vastanud üleliidulistele retseptidele. Nüüd on kavatsus töötada sügiseks välja uued retseptid ja kinnitada need vastavas kohalikus ministeeriumis.

On tõenäoliselt ka veel muidki võimalusi toiduhindade vähendamise saavutamiseks. Ülikooli sööklale peaks osutama selles osas abi Majandusteaduskonna kollektiiv.

On veel teinegi muret tekitav nähtus — teenindamise madal tase. Tavaline on kõigi toitude serveerimine korraga, mistõttu toidud laual asjatult jahtuvad. Peaaegu mitte kunagi ei kaeta lauda koralikult, ei pühita laualt leivapuru jne. jne. Tõsi, need puudujäägid on mõnevõrra põhjendatud ettekandjate raskete töötingimustega. Selleks et tuua lauale portsjon mingit toitu, peab ettekandja lännades kui ka välismaal tänu sellele, et ta nõuab vähe ajakulu. Ei saa küll kiidelda sellega, et ülikooli söökla iseteenindamise saalis liiga kiiresti toidud kätte saaks, kuid mõningane võit ajas siiski

ISETEENINDAMISEST JA ILMA MÜÜJATA EINELAUAST

Mõni sõna iseteenindamise saalist. Juba pikemat aega kannab seda nime tuba suure söögisaali ja toitude väljastamisruumi vahel. Iseteenindamist kasutatakse päris agaralt, ehkki mõned peavad seda võimalust nagu liiga «lihtlabaseks». Ent iseteenindamine levib Nõukogude Liidu suuremates linnades kui ka meie üliõpilaste vastu.

bima iseteenindava saali, koridori, ja laskuma keldrikorrusel asuvasse kööki. Kööki lahutab esimesest korrusest 17 trepiastet. Iga ettekandja peab need 17 astet tühjalt alla ja kandamiga üles läbima umbes 200 korda päevas. Selliseid tingimusi arvestades ei saagi ettekandjatelt nõuda iga toidu eraldi serveerimist, vaid tuleb paratamatult leppida kõigi tellitud toitude korraga kättesaamisega. Sööklasse pole võimalik ehitada ka uut tõstukit, sest kogu tootmispind on niigi üle koormatud.

Üht-teist saaks aga ka teenindamise parandamiseks hea tahtmise juures vahest siiski teha. Ja võibolla võiks kaaluda ka võimalust leida summasid 1—2 ettekandja palkamiseks lisaks kaubastu töötajatele. Sellega väheneks ettekandjate koormus ja paraneks teenindamise kvaliteet.

on. Kuid eriti pärast loengute lõppu koguneb ka seal väljastusleti ette küllalt pikk järjekord.

Arutamisele võiks tulla isegi küsimus kogu söökla muutmisest iseteenindavaks. Siis oleks võimalik organiseerida ka lõunastamist 10 minuti jooksul, kahe loengu vaheajal. Katsetada võiks suuremates jaamades kasutatavat meetodit — asetada enne vaheaja algust kuumad road lauale ja söögijate saabudes kasseerida laua ääres valitud toitude hinnad. Muidugi aitaks siin tublisti kaasa hindade ümardamine, mis tagaks minimaalse kaotuse ajas. Üldse — kas ka praegu ei peaks iseteenindamise saalis olema teatav hinnaalandus? Samuti tahaksid iseteenindamise saali kasutajad näha, et toitude valik oleks suurem.

Kaalumist vääriks ka Leedus läbiviidud süsteemi rakendamine arve tasumisel. Nimelt kaubastatakse seal ümardatud hindadega võileibu nii, et üliõpilased asetavad ise tasu selleks määratud kastidesse. Miks mitte katsetada ka meil? Kui supp maksaks näiteks 1,50 rubla ja praed vastavalt 1,50 ja 2,50, poleks raskusi ka vahetusrahadega. Leedus töötab niisugune einelaud ülejääkidega, pole põhjust tunda umbusaldust ka meie üliõpilaste vastu.

ABONEMENTLÕUNAD

Senisest rohkem tuleb populariseerida abonementlõunaid.

Selleks tuleks lõuna maksumus tõsta vähemalt 5 rublani. Praegused 4-rublased abonementlõunad on kaotanud oma populaarsuse. Kui veel möödunud aasta novembris oli abonementide tellijaid 140, siis praegu on neid vaevalt 40 üliõpilast. Abonementlõunad, kui nad vastaksid nõuetele, peaksid aga olema eriti kasutatavad, sest nende abil on võimalik likvideerida ebaregulaarset toitumist enne stipendiumipäevi.

KAEBUSTE RAAMATUT LUGEDES

Söökla kaebuste raamatut sirvides ei saa väita, et viimasel ajal oleks palju nurisetud. Peamine, millega rahul ei olda, on aeglane teenindamine. Söökla juhataja väidab aga, et kaebused hakkavad sagenema just siis, kui sessioonile saabuvad mittestatsionaarsed üliõpilased. Küsimusele, miks just nemad siis nurisevad, vastab söökla juhataja sm. Mets: «Nemad pole ju niisuguse olukorraga harjunud.» Kas ei peitu selles vastuses midagi niisugust, mis sunnib järeldama, et üliõpilasele vaadatakse ülikooli sööklas kuidagi ülevalt alla, ei peeta teda külastajaks, kellel on õigus nõuda maitsvat toitu ja kiiret ning kultuurset teenindamist.

Ülal oli juba juttu mõnedest ettepanekutest. Nende seas võib olla küsitavaid, aga mõtelda nende üle poleks paha. Ka praegusel kujul õigustab ju söökla oma olemasolu, aga ei rõõmusta millegagi. Et ta hakkaks ka rõõmustama, selleks tasub vaeva näha!

V. TELLISKIVI

Toimetaja A. TAMM

MB 03622 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1954

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (339) Reedel, 7. juunil 1957. a. X aastakäik

Eksamid, eksamid!

Arstiteaduskonna VI kursusel on riigieksamid täies hoos. Enamikul üliõpilastest on sooritatud hügieeni ja NLKP ajaloo eksamid. Osal on sooritatud ka eksam kirurgias. Parimaid teadmisi on eksamitel näidanud üliõpilased Jurov, Jõks, Ridala, Vasari, Mihkla ja Põder.

Juuni lõpuni on VI kursuse arstidel vaja sooritada veel 3 eksamit. Pärast puhkust sõidetakse juba tegelikule tööle vastavalt suunamiskomisjoni otsusele.

Õ. OHAKAS

* * *

Hiljuti sooritasid geograafiaosakonna II kursuse üliõpilased eksami NLKP ajaloos. Kogu õppeaasta vältel olid üliõpilased suhtunud tõsiselt õppetöösse, aktiivselt osa võtnud seminari tööst ja seepärast kujunesid ka eksamitulemused headeks. 27 üliõpilasest saavutasid kõrgeima hinde 8, hea hinde 16 üliõpilast. Silmapaistvaid vastuseid andsid geograafiaosakonna komsomoliorganisatsiooni sekretär H. Teras, üliõpilane Ugam ja teised.

Õ. LUHT

EKSAMIPÄEVAL MAARJAMÕISAS

Vist õige palju vett on sest ajast saadik merre voolanud, kui meie sulemehed viimast korda raudtee alt läbi sammu seadsid Maarjamõisa poole. Ja päris kahju on sellest. On ju siin ka väike tükike meie suurest ülikoolist oma väikeste ja suurte rõõmude ning muredega, väike tükike suurest ülikoolist keset rohelust Tartu linna kõige pikema masti külje all. Ja vägisi kipub hinge nagu kadedusraasuke, et arstid ei pea nagu filoloogid ja veel mitmed teisedki mitte üksnes peahoone igivanade müüride vahel oma ülikoolipäevi lõpule saatma.

Ebaharilikuna tundub ühe teise korruse ruumi ukse taga koridoris valitsev vaikus. Selle ukse taga asubki külaskäigu põhjus: siin peab toimuma raviosakonna kolmandal kursusel tänavukevadine esimene eksam. Päevakorras on sisehaiguste propedeutika, aga järjekorras ootajaid pole hoopiski näha. Mis eksam see siis on, kui pole närveerijaid, ootajaid, kaasatundjaid, pöidlapigistajaid ja peale selle veel muid mehi! Silm ei taha sellise pildikesega pärast peahoones veedetud päevi kuidagi harjuda. Kuid uksel on graafik, kus kõik on kirja pandud minutilise täpsusega. Jääd hiljaks, rong sind ei oota. Ja tuleb nõustuda: oleks ka mujal rohkem kavalaid mehi, kes eksamisabad ära kaotaksid.

Eksam juunikuu esimese teisipäeva õhtupoolikul hakkab lõpule jõudma. On jäänud veel kolm tütarlast. Üks neist seletab midagi assistent P. Mallesele, ülejäänud aga murravad laua ääres, millel muide ei puudu ka vaas kevadiste õitega, pead selle kallal, palju nad iseseisva tööga arstitarkusi on omandanud. Jah, neid on tulnud omandada sel kombel päris palju. Sügisel jäi kolhooside abistamise tõttu hulk kallist aega vähemaks, hiljem vähendati veel loengute arvu ja kokku tuli üpris kenake kogus, mille kallal üsna omal jõul nähtud vaeva tahaks nagu peegeldada üks vastuse kolmest punktist. Paljud on sellega hästi hakkama saanud, mõned aga pole selle üle muret tundnud. Kuidas töö, nõnda palk.

Vahest nagu kalduks jutt pileti teemast kõrvale, kui sm. Mallene märgib muuseas, et akadeemik Nesterovi ei rahulda enam uneravi sel kujul, kui seda praktiseeriti viis aastat tagasi, või siis et tulevane ravi kolmas kursus kasutab südametegevuse uurimisel magnetofoni, millega tänavu veel tegemist ei tulnud teha. Jah, millest võib-olla loengutel ja praktikumides ei saanud kõnelda, sellest pole ka veel eksamil hilja juttu teha, sest tulevane arst peab kõige uuega kursis olema.

Kolm küsimust on läbi, järgneb praktiline ülesanne mikroskoobi ja röntgeniülesvõtete juures. Tundub, nagu oleks mõnel tütarlapsel siiski veidi aukartustäratav suhtumine mikroskoopi, oleks justkui veidi vähe praktikat saanud. Ja sm. Mallene jutustabki pärast eksamit, et sellel sisehaiguste sissejuhataval kursusel vähendati tunduvalt loengute ja praktikumide tundide arvu. Kuid elementaarsete teadmiste saamisele tuleks siiski suuremat tähelepanu osutada, seda mitte iseseisvaks tööks jätta. On alused olemas, siis võib juba iseseisvalt süveneda keerukamatesse probleemidesse. Ja ta lisab lõpetades, et raviosakonnas võiks kolmandal kursusel olla paarinädalane menetluspraktika kliinilistes laboratooriumides (milline ettepanek on heakskiitu leidnud ka kateedris) ja tuleks tõhustada kontrolli iseseisva õppimise üle.

Kõrgema hindega lahkusid sellelt eksamilt paljudele juba ÜTÜ XI konverentsi arstiteaduse sektsioonist tuttavad Kersti Koort ja Argo Rooks, lahkusid «viitega» ka Maret Saluvere ja Vello Novek. «Häid» pole samuti vähe. Kahel esimesel õpperühmal on eksam lõppenud, ja mitte halbade tulemustega. Soovime ka ülejäänuile «head läbipõrumist» sm. Mallese juures.

V. RÄV

Mõtteid kaadri valikust kõrgemas õppeasutuses

Marksistlik-leninliku kaadri valiku põhiprintsiibi kohaselt tuleb töötaja valikul arvesse võtta nii tema poliitilist teadlikkust kui ka tööalast kvalifikatsiooni, kusjuures kumbagi neist ei tohi ala- ega ülehinnata. See küsimus on eriti aktuaalne eelseisva konkursi puhul ülikoolis.

On arusaadav, et poliitilisel teadlikkusel üldse, eriti aga õppejõu poliitilisel teadlikkusel kõrgemas õppeasutuses on äärmiselt suur tähtsus, sest siin toimub ju noore spetsialisti varustamine mitte ainult erialaste teadmistega, vaid ka tema ettevalmistamine väärikaks kommunismiehitajaks. Tööalane kvalifikatsioon kõrgemas õppeasutuses hõlmab õppejõu teaduslikku tööd ja pedagoogilist meisterlikkust, pedagoogiline meisterlikkus aga eeldab loengulist tööd kõrgel ideelis-teoreetilisel tasemel ja kasvatustööd nii loengul kui ka väljaspool seda.

Kuigi kaadri valiku põhiprintsiibid kõrgemas õppeasutuses on kõigile selged, tekib siiski mõningaid raskusi nende printsiipide elluviimisel. On õppejõude, kes kriipsutavad alla ainult teadusliku töö tähtsust ja alahindavad pedagoogilise töö parandamise vajadust. Kui teadusliku uurimisinstituudi peamiseks ja seejuures ainsaks ülesandeks on anda teaduslikku produktsiooni, siis kõrgema õppeasutuse peamiseks ülesandeks on kõrgesti kvalifitseeritud ja poliitiliselt karastatud spetsialistide ettevalmistamine ja selle kõrval võimalikult rohke teaduslikku produktsiooni andmine. Need asjaolud määravad ka vastavate asutuste töötajate seisundi. Pedagoogilise meisterlikkuse nõude esitamine uurimisinstituudi töötajale on põhjendamatu. Kõrgema õppeasutuse õppejõud peab aga kõrge teadusliku kvalifikatsiooni kõrval olema ka hea pedagoog.

Pedagoogiline meisterlikkus väljendub kõigepealt oma aine sügavas tundmises ja heas esitamises. Iga loeng peab andma midagi uut kuulajale, tugevdama marksistlikku maailmavaadet.

Loenguline töö on lahutamatult seotud teadusliku tööga, sest selle õppejõu, kes ei tee teaduslikku tööd, pedagoogiline meisterlikkus ei ole ja ei saagi olla kõrge. Kuigi õppejõud peab eelkõige töötama oma loengute ettevalmistamise kallal, andma nendes edasi kõige uuemad teaduse ja tehnika saavutused, nõutakse, et ta oleks ka spetsialist vähemalt mõnes kitsamas küsimuses ja annaks sellelt alalt ka teadusliku produktsiooni. Need õppejõud, kelle teaduslik töö seisneb ainult loengute ettevalmistamises, jäävad maha tänapäeval õppejõudude esitatavatest nõuetest.

Teine oluline külg pedagoogilises meisterlikkuses on kasvatustöö nii loengul kui ka väljaspool seda. Kes siis ei tea, kui suurt mõju avaldab armastatud õppejõu autoriteet, missuguse tähelepanuga kuulab noorsugu eesrindliku teadlase iga sõna, kuidas ta hindab seda, kui näeb, et õppejõud on tema vastu abivalmis. Niisugust inimest mäletatakse kogu eluaja. Tööks kõrgemas õppeasutuses ei piisa õppejõu kui spetsialisti suurtest teadmistest, tal tuleb armastada noori, neis huvi äratada teaduse vastu ja neid kaasa tõmmata aktiivsele sotsialistlikule ülesehitustööle.

Meie ülikoolis pööravad aga paljud õppejõud lubamatult vähe tähelepanu sellele osale pedagoogi tööst. Eriti tähtis on see küsimus praegu, kus valdav osa ülikooli lõpetajatest suunatakse pedagoogilisele tööle. On laialt levinud arvamus, et kasvatustöö teostamine ülikoolis ei kuuluvat õppejõu kohustuslike ülesannete hulka.

Sellistel meeleoludel ei või olla kohta kõrgemas õppeasutuses. Kasvatustöö kuulub pedagoogi vajaliku töö hulka. Pedagoogi süda peab alati valutama oma kasvandike pärast. Kui tal sellist hinge pole, on ta «tšinovnik», aga mitte nõukogude pedagoog.

Ei saa vaikides mööda minna ka ühiskondlikust tööst. Nõukogude konstitutsioonis kriipsutatakse alla, et iga kodanik peab ausalt suhtuma ühiskondlikesse kohustustesse. Selles suhtes pole mingit erandit ka pedagoogidel. Igas kollektiivis on teatud ühiskondliku töö ülesanded (partei-, ametiühingu-, komsomolitöö mitmesugused vormid), mida konkreetsed isikud antud kollektiivist peavad täitma. Väljastpoolt neid keegi täitma ei tule. Siin on vaja luua kindel kord, et ei tekiks nn. elukutselisi ühiskondliku töö tegijaid. Juhtivaid ühiskondliku töö alal töötajaid tuleb perioodiliselt vahetada. On vaja, et ühiskondlikust tööst võtaks aktiivselt osa kogu kollektiiv.

Kõike seda, s. o. teaduslikku, pedagoogilist ja ühiskondlikku tööd tuleb pedagoogi töös hinnata tervikuna, arvestades konkreetset isikut antud olukorras. Ühtegi neist ei tohi absolutiseerida ja ükski neist ei tohi puududa.

Seni on ülikoolis põhiliselt tegeldud ainult õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise ja teadusliku töö küsimustega. Lubamatult vähe on aga pööratud tähelepanu loengulise meisterlikkuse tõstmisele ja kasvatustöö otsustavale parandamisele.

Konkursside läbiviimisel vakantsetele kohtadele Tartu Riiklikus Ülikoolis tuleb väga põhjalikult läbi vaadata kõik kandidatuurid, et konkursi komisjonidel oleks esitada Opetatud Nõukogule ühe või teise kandidaadi kohta igakülgselt objektiivne materjal. Tuleb saavutada, et konkursi korras valitaks kohtadele õppejõud, kes seda tõepoolest väärivad.

E. LAASIK,
TRÜ parteiorganisatsiooni büroo sekretär

Ühelt puhkeõhtult

TRÜ administratiiv-majandusala töötajate ametiühingubüroo korraldas klubi ruumides 31. mail puhkeõhtu, millest võttis osa rohkearvuline töötajaskond. Mitmekesine eeskava koosnes ligi paarikümnest ettekandest. Kuulsime laulu nais- ja meesansamblilt, triolt, duettidelt ja solistidelt, jälgisime sõnalisi ettekandeid ja rahvatantsu.

Administratiiv-majandusosakonna kunstilise isetegevuse alguseks võib lugeda ettekandeid 1954.—55. a. vahetusel korraldatud nääriõhtul, mil tookordne büroo esimees sm. Käppa võttis julguse moodustada koristajatest trupi ja sellega esitada väikese naljamängu. Sellele lisaks kanti ette veel mõned soololaulud.

Eriti intensiivistus isetegevuslik töö alates möödunud sügisest, mil praeguse kultuurtoimkonna esimehe sm. Korjuse algatusel ja büroo esimehe sm. Näksi toetusel pandi alus süstemaatilisele isetegevuse arendamisele kindlate harjutustundide sisseseadmisega ja vilunud muusikaalase juhendaja sm. Kiho töösserakendamisega.

Isetegevuskollektiivi lülitatud liikmete arv kasvas pidevalt. Viimasel puhkeõhtul võttis eeskava täitmisest osa 17 töötajat, kellest eriti laulusolistid on näidanud tunduvaid edusamme.

J. TÄHTRE,
TRÜ ametiühingukomitee liige

TRÜ ametiühingukomitee teatab:

14-päevaseid turismimatku Lõuna-Eestisse organiseerib ka tänavu VSÜ «Kalevi» Viljandi turismi baas. Marsruut on 350 km jalgratastel või 180 km jalgsi.

* * *

Saksa Demokraatliku Vabariigi külastamiseks Nõukogude noorsoo delegatsiooni koosseisus avaneb võimalus TRÜ üliõpilastel, aspirantidel ja nooremate õppejõududel, kes kuni 10. juunini annavad selleks avalduse TRÜ ametiühingukomiteesse.

Saksamaal viibitakse 14 päeva. Tuusiku eest (koos sõiduga sinna ja tagasi) tuleb tasuda 1100 rbl.

* * *

Kui tahate veeta suvepuhkuse Sangastes, seltsimehed üliõpilased, tasuge elamisraha (3 rbl. päeva eest) ametiühingukomitesse. Seda saate teha iga päev kella 16—17 (alates 10. juunist).

Väljaspool laagripere koosseisu on Sangastes võimalik puhata ka õppejõududel ja administratiivpersonalil.

KEHAKULTUURLASTE KOOSOLEKULT

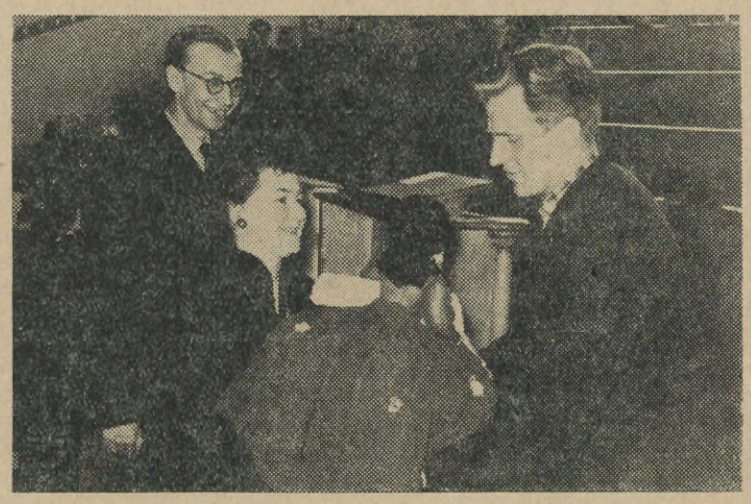

Kehakultuuriosakonnas toimus 31. mail osakonna viimane üldkoosolek. Piduliku sündmusena toimus komsomolipiletite kätteandmine osakonna II värskele kommunistlikule noorele. Piletid andis kätte ning soovis palju jõudu ja edu edaspidiseks tööks ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär L. Roes.

Festivali organiseerimiskomitee esimees sm. Kuuli tegi kokkuvõtteid ülikooli isetegevusfestivalist. Esimesele kohale tulnud kehakultuuriosakonnale anti üle aukiri ning kingitusena suur nukk. Pildil näemegi osakonna festivali organiseerimise «hinge» Karileri klubi juhatajalt Reiljanilt nukku vastu võtmas.

ÜHE ARVESTUSE AJALUGU

Vene keele ja kirjanduse osakonna II kursuse ladina keele arvestuse ajaloost.

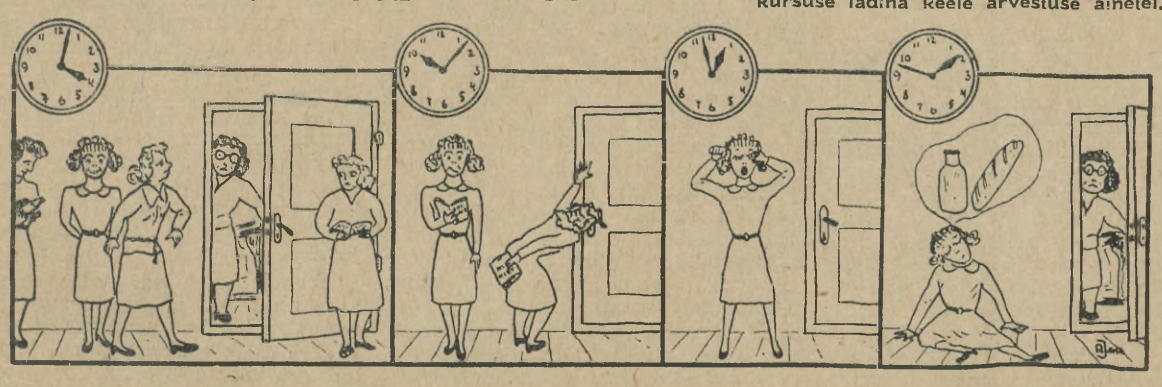

«Palun esimene!» — — — — — — «Palun järgmine!»

R. JÄRLIKU karikatuurid.

Hakkame, mehed,

UUDISMAADELE!

Möödunud suvel võttis 120 Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi liiget osa viljakoristustöödest Põhja-Kasahstanis Akmolinski oblastis teraviljasovhoosis «Moskva». Käesoleval aastal aga on meie üliõpilasperel võimalus osa võtta võitlusest vilja eest Altai krai uudismaadel. Täpset väljasõiduaega me praegu veel ei tea, kuid kõigi eelduste kohaselt toimub väljasõit juulikuu teisel poolel. Tagasi jõuame arvatavasti septembri teisel poolel. Erinevalt möödunud aastast on sel aastal põhilisteks uudismaadele sõitjateks üliõpilased ja tehnikumide vanemad õpilased, kuna töölisnoori uudismaadele suunata esialgu kavatsust ei ole.

Peab ütlema, et huvi uudismaadele sõidu vastu käesoleval aastal on meil üliõpilasperes tunduvalt suurem kui aasta tagasi. Kohe kui levis teade, et sel aastal sõidame Altai kraisse vilja koristama, hakkas ülikooli komsomolikomiteesse tulema nii «uudismaa veterane», kellel on juba Kasahstani sõidu kogemused seljataga, kui ka «uustulnukaid» — kõik ühise sooviga sõita sel aastal Altaisse.

Käesoleval aastal on meil kahtlemata kergem organiseerida tööd ka kohapeal, sest on juba olemas kogemused, teame, mida tähendab töö uudismaadel, millised on seal puudused ja raskused ning kuidas nende vastu võidelda. Sellepärast, kui möödunud aastal näiteks töötasu uudismaadel töötanutel oli väga kõikuv (pärast toiduraha mahavõtmist jäi mõnel järele ainult 200—300 rbl., mõnel aga kuni 2000 ja üle selle), siis käesoleval aastal loodame kindlustada kõigile korralikud töötingimused ning vastava tasu.

Et õigeaegselt teha kõik vajalikud ettevalmistustööd ärasõiduks, tuleb juba lähema nädala jooksul enam-vähem selgitada, kes üliõpilastest sõidavad. Sellepärast, kui Sa oled otsustanud sõita, rutta avalduse andmisega ELKNÜ TRÜ komiteesse!

O. KUULI,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Nii et — sõidame uuesti!

«Kas sõidame Altaisse?» — selle üle kuuleme üliõpilasi tihti arutavat. Mõned otsustavad ilma erilise kõhkluseta, paljud aga kahtlevad. Kas kardetakse endale tööga liiga teha või ei julgeta nõnda pikka reisi ette võtta? Muidugi, paljud lihtsalt ei tea, missuguseks see retk kujuneb. Mullu me sõitsimegi Kasahstani uudismaadele peaaegu täielikus teadmatuses. Kuid kohale jõudes igatahes üllatusime. Meie «Moskva» sovhoos oli rajatud alles kolm aastat tagasi tühjale maale, meid võttis aga vastu terve väike linnakene korrapäraste tänavatega, mis öösiti polnud põrmugi halvemini valgustatud kui Tartu äärelinnas.

Kui pärale jõudsime, polnud vili veel valminud. Koristustööde alguseni ehitasime brigaadikeskusesse endale elamud, kõrkjatest punutud «šalašid». Hiljem saime brigaadikeskusessegi elektrivalgustuse. Puhkepäevadel sõitsime rajoonis ringi: käisime rajoonikeskuses Jessilis, tutvusime kohalike kasahhide eluga, sõitsime Išimi jõele suplema. Päikest võtta sai nõnda, et juba nädala pärast olime tumepruuniks kõrbenud.

«Päris» töö algas, kui vili oli valminud. Meie, üliõpilased, töötasime transporttöölistena. Mõned olid ka kombainerite abidena kombainidel. Töö polnud iseenesest raske, elektri jõul töötavad transportöörid olid meile suureks abiks, kuid tempo oli kõva. Aga ka teenistus oli üsna hea, meie grupis töötanud poisid said igaüks üle poolteise tuhande rubla.

Meist ei kahetsenud keegi, et Kasahstani sõitsime. See reis andis tohutult uusi muljeid. Kas või läbisõit Uraalist, enamus meist nägi mägesid oma silmaga esmakordselt. Kui ületasime Euroopa-Aasia piiri, see oli öösi, ei maganud meie vagunis peaaegu keegi. Või teisest küljest, olla terve suvi vabas õhus, töötada — igatahes väga tervislik. Muidugi, oma muresid ikka oli, samuti raskusi. Aga kus neid pole. Nii et — sõidame uuesti. Ja pealegi tõotab tänavune sõit Altaisse tulla veelgi huvitavam.

V. KASK,
Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane

Võitluses Kasahstani tuulega.

Ja kirjutasingi avalduse...

Paljudele üliõpilastele, kes möödunud suvel ühel või teisel põhjusel ei saanud sõita viljakoristustöödele Kasahstani, nende hulgas ka minule, oli meeldivaks uudiseks, et möödunud-aastane üritus ei jää ainukeseks selletaoliseks.

Sõidu- ja töötingimustest oli «vanade» uudismaalaste jutu järgi ülevaade juba ennegi olemas; veel mõned küsimused täiendava informatsiooni saamiseks, ja kirjutasingi avalduse Altaisse sõitmiseks.

Mind rõõmustab võimalus näha oma silmaga linnu ja maakohti, millest mul (mis siin salata) on ainult ähmane kujutlus; rõõmustab võimalus võtta osa võib-olla raskest, kuid suurest ja vajalikust tööst.

A. KASK,
III kursuse eesti filoloog

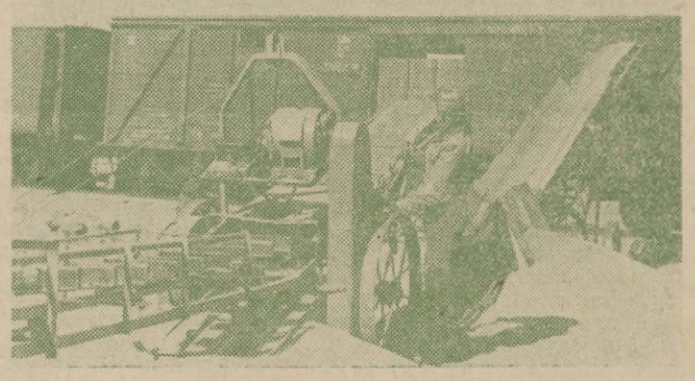

Koristatud vili laaditi otseteed vagunitesse.

MIDA KAASA VÕTTA

Mida uudismaale sõites kaasa võtta, selle üle peab iga tulija järele mõtlema. Pole meeldiv, kui kohale jõudes leiad, et nii mõnigi tarvilik ese on maha unustatud.

Kõigepealt siis rõivastusest. Väga mugav on töötada **spordidressis,** kuid praktiliselt on otstarbekam **puuvillasest riidest tööülikond,** sest see ei võta nõnda tolmu sisse. Üldse tuleb riidevarustuse juures silmas pidada seda, et kõik oleks võimalikult vähem määrduv ja kergesti pestav. Jalanõusid peab olema kaks paari, ühed tugevamad **kingad** või **saapad** ja peale nende **tennised.** Kindlasti peab olema **vihmamantel.** Sügisepoole on öösiti töötades küllalt külm, selleks tuleb kaasa võtta soojemaid rõivaid. Hea on näiteks **vatikuub, kampsun.** Peakatteks sobib meesüliõpilastel **sonimüts või barett,** naisüliõpilastel selles osas probleemi ei tohiks tekkida.

Vooditarbed (ka **madratsikott**) tuleb igaühel kaasa võtta. Ühiselamus elavad üliõpilased saavad neid enne ärasõitu ühiselamute ladudest. Raudteejaamas, kust ešelon väljub, on madratsikottide täitmiseks õled.

Toidunõud ei tohi olla purunevad. Kaasas peaks olema **alumiiniumist kauss, kruus, lusikas, nuga.** Praktiliseks osutus **jahimehe katelok.**

Kõike, mida võtta, muidugi ette lugeda ei saa. Aga nimetame siiski veel ära **tualett-tarbeid, niiti-nõelu,** veidi **ravimeid, kirjatarbeid** jm. Varustuse mahutamiseks on muidugi tarvis **kohvrit** (ei maksa võtta liiga uut). Väga praktiline on ka **seljakott.**

Hea on, kui on kaasas **taskulamp** ja **küünlaid,** sest elektrit pole uudismaadel veel kaugeltki igal pool.

Tuleks mõelda sellelegi, kuidas meeldivalt sisustada vabu minuteid. Ei maksa unustada **akordioni, kitarri,** kellel on olemas, või muid sobivaid muusikainstrumente. Sobiv oleks **grammofongi,** veel parem **patareiraadio** koos juurdekuuluvaga. Ülearused pole male, kabe, doomino ega muudki **lauamängud.**

Möödunud aastal tunti puudust **fotoaparaatidest.** Tänavu ei tohiks seda enam juhtuda.

Teel Altaisse ja tagasi kuluvad marjaks ära **geograafilised kaardid,** mida üksikasjalikumad, seda parem.

Nii valmis brigaadirahva lõuna.

ÕPIME TUNDMA

Lääne-Siberi kaguosas asuv Altai krai on oma nime saanud Altai mägede järgi. «Alta» — see tähendab mongoli keeles kulda, kullamägesid. Tõsi, Altai kaljuses rüpes leitakse küll kulda ja hõbedat, tänapäeval tuntakse aga rohkem huvi seatina, tsingi ja vase vastu. Altai mäed haaravad samanimelisest kraist ainult kagupoolse osa, mis siin eluneva mongoli mägilashõimu (altailaste) rahvusalana moodustab Altai krai koosseisu kuuluva Mägi-Altai autonoomse oblasti.

Ligi $^3/_4$ Altai kraist jääb aga mägedest eemale, tasandikualale. See osa Altai kraist on tuntud Stepi-Altaina, mis omakorda jaguneb vähemateks looduslikeks rajoonideks — Altai eelmägedeks, Ees-Altai ehk Barnauli metsastepiks, Kulunda stepiks ja Obi-äärseks alaks. Kuigi siinsetelt veidi künklik-lainelise pinnamoega tasandikelt keegi kunagi vaevalt on kulda leidnud, väärivad siiski tüseda mustmullaga stepid krai lääne- ja keskosas krai kullatähenduslikku nimetust. On ju Altai krai mitte ainult Lääne-Siberi, vaid kogu Nõukogudemaa üheks tuntumaks viljaaidaks. Kuldkollased nisuterad — see on Altai steppide tõeline kuld; meie rahvamajanduse edasiarendamise ja rahva jõukuse tõstmise seisukohalt vaadatuna on viljal lausa kulla kaal.

Teatmikes on Altai krai suuruseks märgitud 261 700 km², sellest 92 600 km² jääb Mägi-Altai autonoomse oblasti alla. Ettekujutuse krai suurusest saame, kui ütleme, et oma pindala suuruselt ületab Altai krai paljusid Euroopa riike, isegi selliseid, nagu Lääne-Saksamaa või Inglismaa, ainult vähe jääb krai oma pinna suuruselt maha Jugoslaaviast.

Altai kraid loetakse teatavasti Lääne-Siberi koostisosaks, asukoha täpsustamise mõttes ütlevad geograafid, et Altai krai asub Obi ülemjooksu ja selle lisajõgede piirkonnas, piirnedes läänes ja edelas Kasahstaniga, lõunas kulgeb piki Altai mäeharju ühine piir Hiina ja Mongoolia rahvavabariikidega.

Missugune on Stepi-Altai loodus, missugune on seal kliima? Neile küsimused huvitavad kahtlemata iga Altai kraisse sõitvat uudismaalast.

Peamiseks uudis- ja jäätmaade rajooniks Altai krais on Kulunda stepp, mis haarab kogu krai loodepoolse osa, ulatudes Obi jõest idas on Altai krai naabreiks Tuva ja Hakassi autonoomsed oblastid, kirdes Kemerovo oblast ning põhjas Novosibirski oblast.

Mulluste andmete järgi elas Altai krais 2,579 miljonit inimest. Krai koosseisus on 74 rajooni. Linnu on 9, viimaseis eluneb kokku 705 tuhat elanikku. Suurimaks linnaks on krai keskus Barnaul 255 tuhande elanikuga, s. o. peaaegu sama palju kui meie Tallinnas. Kraikeskusele järgnevad Biisk (112 tuhat elanikku) ja traktoritelinn Rubtsovsk (95 tuhat elanikku). Mägi-Altai autonoomse oblasti keskuses Gorno-Altaiskis elab 25 tuhat elanikku.

Kui kaugel on Altai krai? Kui meil Eestis on päike oma kõige kõrgemas punktis, siis Altais on keskpäevast möödas juba 4 tundi. Mööda raudteerööpmeid on kraikeskuse Barnauli kaugus Moskvast 3412 km. Kui kasutada lühimat teed Tartust Barnauli sõitmiseks, peame terasteedel katma 4002 kilomeetrit ja jätma seljataha sellised suured jaamad, nagu Bologoje, Rõbinsk, Kirov, Molotov ja Novosibirsk; läbi Moskva sõites pikeneb teekond 234 km võrra, mõnekümne kilomeetri võrra pikeneb reis veelgi, kui kasutada läinud suvest tuttavat marsruuti — läbi Akmolinski kulgevat Lõuna-Siberi magistraal.

Irtõši kallasteni. Pinnalt meenutab Kulunda kausjat lausikut nõgu, mida täidavad tüsedad fluvioglatsiaalsed settekihid. Pinnamood on stepis kergelt künkjas-lainjas, siinseal lõigestavad steppi väikeste jõekeste orud, mis on tavaliselt palistatud ribajate männimetsatukkadega. Maastikupilti toovad vaheldust veel piki nõgusid kasvavad kasesalud (nn. kolkid). Iseloomulikeks pinnavormideks Kulunda stepis on nõgudevahelised kirde-edelasuunalise pikiteljega voorkünnised, mis on sageli üle kümne kilomeetri pikad suhtelise kõrgusega 40—60 m. Kohapeal tuntakse selliseid pinnavorme griivade nime all. Kulunda on üle puistatud suure hulga järvedega. Arvult on neid üle 3000, nad paiknevad küll üksikult, kobaratena või pikkade aheljärvestikena, nende hulgas on nii magedaveelisi kui ka mitmesugustest sooladest mõruveelisi soolajärvi, viimastest on suurimad Kulunda (800 km²) ja Kutšuki (180 km²) järv.

Kulunda stepp on tuntud oma viljakate must- ja kastanmuldade poolest, nüüd on neist suur osa võetud põldude alla, säilinud stepilõikudel võivad botaanikud leida arvukaid stepirohtude — stipa liike, aruheinu, pujusid ja teisi stepitaimi. Loomariigi esindajaist võib sagedamini kohata suslikuid, stepijä-

minema...

VILJA KORISTAMA!

Päev enne praktikale sõitu saime teada, et ka sel suvel on võimalus minna uudismaadele. Et möödunud aastal suurem osa meist viibis suvepraktikal väljaspool Eesti NSV piire, ei olnud meil võimalust sellest üritusest osa võtta. Tänavu aga otsustasime menetluspraktika sooritada kiirendatud tempos ja sõita Altaisse vilja koristama. Tagasiteel kavatseme tutvuda Kesk-Aasia vaatamisväärsustega ning ühtlasi osa võtta menetlusekskursioonist Kaukaasiasse.

IV kursuse geograafid

Avaldused laekuvad

Ülikooli komsomolikomitees käib igal õhtupoolikul vilgas tegevus. Sisse astub noormees või neiu, pärib lähemaid teateid uudismaadele sõidu üle. Üks läheb koju järele mõtlema, teine otsustab asja sealsamas ja kirjutab avalduse valmis.

Viimaste hulgas on rohkesti uudismaalasi-veterane — õde-venda Hille ja Vello Kask, Kalev Päid, Kuldar Raudnask ja teised. Esimeste hulgas andsid avalduse paljud komsomoliaktivistid. Ülikooli komsomolikomitee sekretär Olaf Kuuli sõidab uudismaadele tänavugi. Lähevad ka komitee liikmed Maie Päid, Imma-Mare Stolovitš, füüsikaosakonna sekretär Arvo Rosenberg, ka juba veteran, eesti filoloogia osakonna büroo liige Silvi Kivioja ja teised.

Rohkearvuliselt on avaldusi laekunud juristidelt. Eesotsas on osakonna komsomolibüroo sekretär Rein Otsep ja büroo liige Helju Väljaots. Viimane sõidab uudismaadele juba teist aastat. Seekord sõidab koos temaga rohkem kursusekaaslasi, teiste hulgas ka kursusevanem Vello Pohla. Eriti elavat huvi tekitas eelseisev uudismaasõit III kursusel. Sõidavad kommunistid Rein Pakk, Herbert Sepp, Peeter Persidski ja Helga Puusepp, sõidavad paljud teisedki.

Rohkem on avaldusi veel Majandusteaduskonnast, ajaloo-osakonnast. Tublit selgitustööd uudismaadele sõidu heaks teevad Pohka, Kostabi ja paljud teised.

Möödunud-aastane uudismaasõit oli nii meeldiv, et kuuldus uuest sõidus. on erutanud paljusid veterane, kes vahepeal on üle läinud mittestatsionaarsesse osakonda või ülikoolist lahkunud. Neistki tahavad paljud uuesti üliõpilastega koos pikka teekonda ette võtta. Komsomolikomitees on avaldused Kuido Lombilt, Tõnu Seerult, Jüri Pähnilt ja teistelt.

O. SIRG

Tehakse tutvust «pärismaalaste» joogi — kumössiga.

NEMAD OLID TUBLIMAD

Peaaegu aasta on möödunud ajast, mil meie üliõpilased tegid kaasa viljakoristustööd Kasahstanis. Nüüd seisab ees teistkordne sõit uudismaadele. Ja jälle ehivad uhkelt vanade veteranide rinda märgid «Uudismaadel viljakoristustöödest osavõtjale 1956». Tublimad kümme aga on pannud rinda eriti silmapaistva tööga teenitud märgi «Uute maade ülesharimise eest».

Kes siis olid need kümme, kes ülikooli 119 hulgast eriti silma paistsid?

Komsomolikomitee sekretär Olaf Kuuli oli uudismaade ürituse hingeks algusest peale. Esimesena otsustas ta sõidu küsimuse. Mitu nädalat töötas ta hommikust õhtuni. Ja küllap suurelt osalt tänu sellele oligi ülikooli grupil ärasõidul kaasa võtta panged, kirved, grammofon ja palju muud, mis nii teel kui ka Kasahstanis marjaks ära kulusid. Ülikooli grupi staabiülemana jätkus tal askeldusi uudismaadelgi nii brigaadides, sovhoosikeskuses kui rajooniski. Vahest alles koduteel sai ta rohkem hinge tagasi tõmmata.

Staabi liige Juli Jurassov lülitus tegevusse samuti ammu enne sõitu. Brigaadi majandusülemana polnud tal tööst puudu ei enne ega pärast väljasõitu. Uudismaal kombaineri abina töötades näitas ta alles tõeliselt oma võimeid.

Grigori Voropajev oli kahtlemata kõige tublim kombaineri abi üliõpilaste hulgas. Seda näitas ka tema töötasu: kaks tuhat rubla ja ligi pool tonni vilja. Ta osutus väärilise paariliseks oblasti ühele tublimale kombainerile Bridannikovile.

Geograafide grupi juht, staabi liige Haldi Teras tegi palju ära geograafide töö organiseerimisel. Ise pani ta käed külge kõikjal, kus vaja, olgu siis kombainil, laadimisel või mujal.

Samuti võiks iseloomustada Erik Letbergi, Aleksander Smirnovi, Vladimir Lazarevi, Antonina Fomenkovat, Maie Juhansood, Mihhail Škaperinit, kes kõik said parimaile antud rinnamärgid.

K. HEIN

Möödunud aastal kujunes noorte alaliseks saatjaks uudismaateekonnal lõbus laul. Eriti populaarne oli oma ešelonis loodud «Ešeloni laul». Avaldasime ta lehes juba möödunud sügisel, vanade uudismaalaste tungival soovil aga teeme seda veel kord. Kui kavatsed sõita Altaisse, lõika sõnad ajalehest välja ja pane üliõpilaslauliku vahele või ka kuhugi mujale, et oleks kohe käepärast võtta, kui lauluaeg kätte tuleb.

Ešeloni laul

Brasiilia laulu «El-Bajon» viisil

Ilmas palju ja kauneid on teid,
üks tee tõi kokku siin meid.
Lauldes steppi nüüd viimas meid on
ešelon, ešelon, ešelon.

Ootab viljaväljade kuld
keset noorust ja päikesetuld.
Uueks jõuks ja tegudeks on
ešelon, ešelon, ešelon.

Refrään:
Oo, ešelon!
Ükski töö pole meile ju raske.
Oo, ešelon!
Laulud lõbusalt kõlada laske:
la-la-lal, la-la-lal, la-la-lal!
Teras laulab me rataste all:
la-la-lal, la-la-lal, la-la-laa!
Tervitet olgu uudismaa!

Tartu noormees ja Tallinna neid —
üks mõte see ühendas meid:
millal põllule jõudnud kord on
ešelon, ešelon, ešelon?

Neist päevist, sest lõbusast teest
me mõtleme eluaeg veel.
Ja ikka veel meeles meil on
ešelon, ešelon, ešelon.

M. KESAMAA

Killukesi Kasahstani suvest 1956

Tuline Kasahstani päike oli meile põhjamaalastele sageli lausa piinaks. Seepärast, niipea kui aega saime, piilusime ikka jõe poole. Seda võimalust kasutasid agaralt kõik. Kuid huvitav oli see, kuidas keegi sinna jõele tuli. Autojuhid muidugi sõitsid igaüks oma masinaga, aga ka teised, kellel mingi sõiduvahend oli, ei viitsinud jala kõmpida. Kõige palavamatel päevadel võis jõe kaldal kohata igasuguseid masinaid alates autodest, traktoritest ja lõpetades iseliikuva kombainiga. Ainult järelveetavat kombaini polnud seal keegi näinud.

* * *

Vahest juhtus ka nii.

Olime kord elevaatoris vilja masinatelt maha laadimas. Mart pani oma saapad ja kaks arbuusi viljahunniku kõrvale maha — palja jalu oli kergem vilja sees töötada. Umbes tunni pärast tekkis väike vaheaeg töös ja me otsustasime arbuuse sööma hakata. Aga... arbuuse ega saapaid ei olnud enam. Viljahunnik oli vahepeal tugevasti kasvanud ning matnud enda alla nii arbuusid kui ka saapad. Üle poole tunni kaevasime neljakesi vilja sees, enne kui Mardi saapad ja ühe arbuusi kätte saime. Mis kõige kurvem — teine arbuus jäigi kadunuks!

* * *

Neljandas brigaadis oli meil brigadiriks Grigori Kavun. Tal oli selline harjumus: pärast seda, kui kogu brigaad oli juba tööle aetud, puges ta ise nii mõnigi kord põhuhunnikusse magama. Kord tegi Ülo sellest ilusa foto, kuidas Kavun põhuhunnikus magab. Brigadir aga ärkas parajasti sel momendil üles, kui Ülo pilditegemise oli lõpetanud. Teised poisid rääkisid pärast Kavunile, et Ülo kavatseb selle pildi allkirjaga «Miks IV brigaad jääb viljakoristamisel maha?» oblasti ajalehele saata. Kavun meelitas ja ähvardas Ülot, et see filmi tema kätte annaks. Ülo seda ei teinud, kuid ka ajalehele pilti muidugi ei saatnud. Brigadiri edasisele tööle mõjus see vahejuhtum väga positiivselt.

* * *

Paljudel ei möödunud reis sugugi äpardusteta. Hädа oli selles, et ešeloni seisuajad polnud kuigi kindlad. Sageli, kui teatati, et sõidame välja veerand tunni pärast, seisis rong kaks tundi. Aga oli ka vastupidiseid juhtumeid. Jaroslavlis läks kümmekond inimest linna vaatama, teades, et rong väljub kell kaks. Kui aga kella poole kaheks jaama jõuti, leiti rööbastee, kus rong seisis, tühi olevat.

Pärast mõneajalist jutuajamist jaamaametnikega pandi «desertöörid» esimesele väljuvale kiirrongile. Kuid asi sellega ei lõppenud. Jaamas, kus ešelon kinni püüti, kiirrong ei kavatsenudki peatuda. Tuli sõita veel tund aega... Terve öö kestnud ekslemine lõppes ailes hommikul...

* * *

Sovhoosis ehitati palju. Mõnedel meie poistel tuli teha ehitustel mullatöid. See oli aga Kasahstani pinnase kõvaduse juures number omaette. Kõige raskem oli peal mine kiht, pool kuni kolmveerand meetrit. Et kätte saada labidatäit lahtist mulda, tuli tükk aega kirvega (!) raiuda. Labidas ise kõlksus vastu mullakamakaid nagu vastu kive.

* * *

Suitsumehed ei unustanud oma mugavusi. Kui teistes brigaadides oli suitsetamise kohaks vaid kergesti tuldvõtvast stepirohust puhastatud paigakene veetünniga keskel, heal juhul ka lauaotstest kokkulöödud pingikesega, siis meil lõödi püsti terve suitsusalong. Ehitati ta meie tavalisest ehitusmaterjalist — pajuokstest, mis šalašside ehitamisest järele jäid. Kui neid siiski veel üle jäi, tegi ehitajate brigadir Hans ettepaneku:

«Teeme õige tüdrukutele lehtla!»

Tehtigi. Suur ta ei saanud — materjal ei lubanud priisata. Aga oma originaalse konstruktsiooni ja mugavate istmetega sai ta kohe tütarlaste heakskiidu osaliseks. Isegi nii rahul olid nad ehitusega, et ristisid ta arhitekti järgi Hansunimeliseks kultuuri- ja puhkepargiks. Sageli istuti siin enne magamaminemist, kui õhtusöök söödud. Aga päevalgi olid lehtla pingid harva päris tühjad ning öötundidelgi leidus üksikuid külastajaid. Ja kuigi lehtla oli mõeldud rohkem tütarlastele kui õrnemale ja romantilisemale soole, siis ega poisidki sisseastumisest ära öelnud, kui juhust oli, eriti pimedamatel tundidel, mil stepi kohale ilmus nii romantilist meeleolu loov kuusirp.

U. KÕIV

Töö kõrval jätkus aega muukski.

ALTAI KRAID

neseid, hamstreid, stepilemminguid, stepikärpe, pimehiiri; kiskjaid esindavad hunt ja korsakrebane. Ornitolooge rõõmustavad stepihaned, trapid, vutid, hallid põldpüüd, järvede ümbruses nähakse kajakaid, parte, hallhanesid ja luiki, metsatukkades pesitsevad tedred ja külvaresed.

Et Altai krai asub lähematest suurematest veekogudest mitme tuhande kilomeetri kaugusel, siis on siinne kliima kontinentaalne. Talv on külm ja lumevaene, suvi kuiv ja palav. Sademeid on seal 2—3 korda vähem kui meil. Juulis on keskmine temperatuur 21—22° C ümber, mõnikord ulatub palavus aga kuni 40° C. Suvekuudel paistab õhk silma oma kuivusega, üsna tihti esineb tugevaid tuuli.

Ligikaudu samasugused looduslikud tingimused nagu Kulunda stepis on ka teistes Stepi-Altai rajoonides.

Altai krai väärib täie õigusega Siberi viljaaida nimetust, samal ajal on ta ka tähtsaks loomakasvatuspiirkonnaks; Altai krai arvele langeb üle 35% külvipinnast Lääne-Siberis, veerand veiste ja sigade arvust ning üle kolmandiku kõigist lambakarjadest.

Ajavahemikus 1954—1956 hariti Altai krais uudis- ja jäätmaid üles 2742 tuhat hektarit. Külvipinna laiendamise ja saagikuse tõstmise tulemusena suurenes viimase kolme aasta jooksul tunduvalt vilja tootmine krais ja selle riiklik varumine. Kui 1953. a. moodustas vilja kogusaak 106 miljonit puuda, mille hulgas nisu oli 70 miljonit puuda, siis 1956. a. oli teravilja kogusaak krai sovhoosides ja kolhoosides 456 miljonit puuda teravilja, sellest 386 miljonit puuda nisu. Pärast uudis- ja jäätmaade ülesharimist suurenes teraviljatoodang krai põllumajanduslikes majandites 1956. a. 4,3 kordseks 1953. aastaga võrreldes ja nisutoodang 5,5 kordseks.

Uudis- ja jäätmaade ülesharimine võimaldas krail 1956. a. riigile anda ja müüa 280 miljonit puuda vilja, sealhulgas 238,7 miljonit puuda peamist toiduvilja — nisu, mis on üle 9 korra rohkem, kui võrreldа 1953. a. riigile müüdud ja antud viljaga.

Väljapaistvate edusammude eest uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmisel ja kõrgete saakide saamisel autasustati 1956. a. lõpul Altai kraid Lenini ordeniga. Samal ajal autasustas NSVL Ülemnõukogu Presiidium ordenite ja medalitega rohkem kui 12 000 Altai krai töötajat.

Tänapäeva Altai krai paistab silma ka võimsa tööstusega, milles juhtival kohal on masinaehitus. Märgiksime M. I. Kalinini nimelist Altai traktoritehast Rubtsovskis. Peale traktorite toodetakse aga veel kombainide agregaate, mootoreid, aurukatlaid, vaguneid, tööpinke, presse, põllutöömasinaid ja seadmeid toiduainetetööstusele. Tähtis koht on krais veel keemiatööstusel ja Mägi-Altais metsatööstusel. Üleliidulise tähtsusega on tekstiiltööstus, Barnaulis asuv puuvillakombinaat varustab oma toodanguga peaaegu kogu Siberit.

Altai krai on arenev tulevikumaa. Veel kaugeltki ei ole ta jõudnud viimaste võimalusteni. Rohkesti on siin vaja veel ehitada, palju on ammendamatuid ressursse. Need kõik ootavad nõukogude noorsoo uusi töökaid käsi.

ASMU SAAR,
geograafiakateedri aspirant

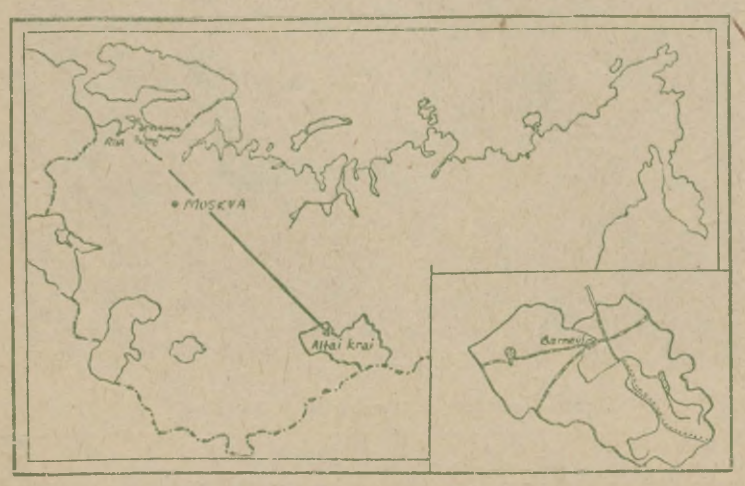

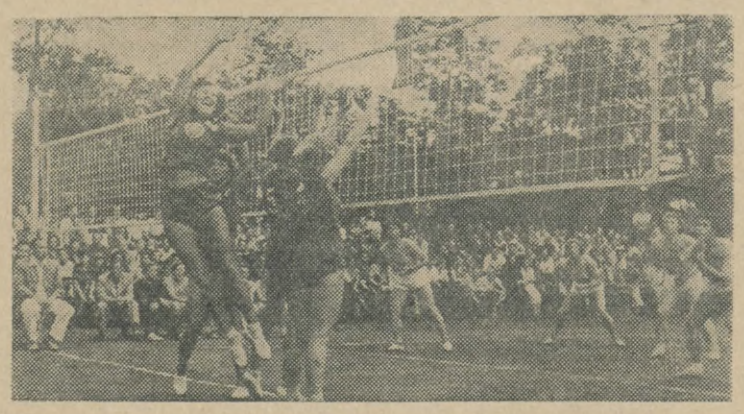

VÕRKPALL ON VANA 62 AASTAT

Võrkpall on spordiala, mida harrastatakse kogu maailmas. Peetakse suuri võistlusi ja «luuakse palli» väikeses kolhoosikülas.

Võrkpall ei ole sugugi vana sportmäng, kuid kergesti kättesaadav mänguvarustus, lihtsad mängureeglid ja asjaolu, et teda võib mängida nii noor kui ka vana, on põhjustanud võrkpalli sellist suurt levikut.

Nagu näitab võrkpalli ajalugu, oli see sportmäng mõeldud just vanemateie inimes.ele. 1895. aastal üks kehalise kasvatuse õpetaja, kes töötas vanemate härrade grupiga Ameerikas, tuli ideele leida oma hoolealustele meelelahutuseks kerge ja lihtne mäng. Selleks osutuski võrkpall.

Võrk tõsteti alguses 2 m kõrgusele maapinnast. Palliks võeti tarvitusele korvpalli sisekumm. Kuid see oli liiga kerge. Katsetati korvpalliga, kuid see oli jällegi liiga suur ja raske. Lõpuks ommeldi väiksem korvpall — meie võrkpall.

Alguses olid võrkpalliväljaku mõõtmed 15×75 m. Palli võis põrgata ka vastu maad ja iga mängija võis palli kaks korda puudutada. 1912. a. vähendati väljaku pindala, palli põrgatamine vastu maad keelati, kuid unel poolel võis palli enne ülesaatmist lüüa piiramata arv kordi. Uuena kehtestati kohtade vaheius pärast servi tagasivõtmist. Seega kaotati kitsaulatuslik spetsialiseerumise võimalus teatud kohale.

1918. a. ühtlustati määrused: 1) võrgu kõrgus 2,44 m, 2) meeskonnas 6 liiget, 3) geimis tuleb ühel võistkonnal esimesena saavutada 15 punkti, 4) ükski mängija ei tohi palli puudutada kaks korda järjest ega käsi üle võrgu teisele poole viia, 5) vahetus toimub meeskonnas, kes võidab õiguse serviks.

Esimesed Eesti esivõistlused peeti 1925. a., kusjuures Harjumaa esivõistlused toimusid juba 1923. aastal.

A. TANN

Ülikooli võrkpalli algaastad

Ülikoolis hakkas võrkpall hoogustuma 20. aastatel, eriti seoses spetsiaalse kehakultuuriinstituudi loomisega ülikooli juurde 1928. aastal.

Võrkpalli hiilgeaeg langeb aga 30. aastate algusse. Ülikoolis oli võrkpalli harrastajaid palju, ülikooli meeskonda ja naiskonda peeti naaberriikides aga võitmatuks.

1935. a. tegi Tartu ülikooli meeskond ringreisi Riiga, Vilniusse, Varssavisse, kus meie võistkond võitis kõik kohtumised (välja arvatud üks kaotus, mille ta ka kohe revanšeeris).

Mis sel ajal oli huvitav ja millest meie peaksime praegu eeskuju võtma, on mitmed toredad ja ka lõbusad võistlused. Nii peeti näiteks võistlusi mitmesuguste ülikooli organisatsioonide juhtivate tegelaste vahel, kus naised ja mehed esinesid isegi segavõistkonnas.

Samuti toimusid võistlused üliõpilaste ja õppejõudude vahel. Vanu lehti sirvides leiame 1933. aastal: «Õhtu suurnumber oli esmakordne kohtamine ülikooli õppejõudude ja tudengkonna tegelaste vahel. Loomulik, et selline oodatud õhtu oli publikut saali toonud kogukal arvul ja isegi väga harva nahtavaid spordisõpru, nagu rektor, helilooja Läte jt.»

Tookordne üliõpilasvõistkondade treener H. Niiler kurdab lehe vcergudel aga, et ülikoolil puudub küllaldasel arvul treenereid, asjatundlikke kohtunikke, vähe hoolitsetakse esindusvõistkondade eest. Tuntakse suurt muret majanduslike kulutuste pärast. Märgitakse, et ülikool ei arenda noori edasi.

30. aastate lõpul kurdetakse, et võrkpall teeb ülikoolis vähikäiku. Korvpall haarab üha laiemad hulgad, surudes oma sõsara tahaplaanile.

N. LINA

PISUT JUTTU VÕRKPALLIST

KUI TULI HAKATA OTSAST...

1952. aastal lõi välk sisse ülikooli niigi pilves võrkpallitaevasse, mis oli eriti tume meie meesmängijate kohal. Lugu iseenesest oli küllaltki lihtne: loodi Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja loomulikult ka selle õppeasutuse võrkpallimeeskond, mille värve asus kaitsma enamus ülikooli mängumeestest. Lahkus terve rida paremaid Tartu võrkpallureid, nagu tolleaegsed vabariigi koondmeeskonna liikmed Varri Soo ja Arno Kivi, siis ka Guido Värk, Jaan Lind ning palju teisi. Oma osa sai ka naiskond, kes jäi ilma praegusest meistersportlasest Rita Karust ja «platsilõvist» Margit Jaaniorust. Meeste poolest oli asi seda kurvem, et ka teise koosseisu andsid põhiliselt «põllumehed». Esindusmeeskonnast jäid kurvalt ümberringi vaatama ainult kaks mängijat. Treeneril meistersportlasel Rüngal tuli tublisti kukalt kratsida, et leida need allikad, millistes niisutada ära kuivada ähvardavat ülikooli võrkpallipuud. Peab ütlema, et mänguhuvilisi üliõpilasi siiski leidus, kuid vähe oli neid, kes sellele spordialale truuks oleksid jäänud. Peaaegu iga võistlus peeti erineva koosseisuga.

Esimeseks suuremaks iseseisvaks võistluseks olid TRÜ meeskonnale 1954. a. suvel toimunud ENSV esivõistlused Pärnus. Tulemust võib julgelt nimetada «tagasihoidlikuks» — kaheksa meeskonna hulgas platseeruti kindlalt kaheksandaks. Nii kadus treeningu- ja mängulust paljudel eeldustega mängijatel, ning jällegi tuli harvenenud ridu uuesti täiendada. Pikapeale hakkasid «peksuaastad» selle sõna kõige täielikumas mõttes minevikku jääma. Hoogu andis esinemine vabariigi esivõistlustel 1955. a. Tartus, kus jäädi küll neljandaks, aga ilmsiks tuli, et «saame küll, kui tahame». Seda kinnitasid omalt poolt veel 1956. aasta esivõistlused Tallinnas, kus ülikooli meeskond tuli tema kohta hinnatavale teisele kohale. Selles kõiges on palju teeneid tõsistel mängumeestel Ülo Palgil, Ants Tiirikul, Avo Kaljulaidil ja Olev Kajakul.

Muidugi ei ütle see teine koht veel midagi. Näiteks jäädi talvel koguni viiendaks. Saavutatud on aga see, et vabariigis ei loeta TRÜ võrkpallureid «niisama luhvtideks», keda võib paljalt vasaku käega lüüa, vaid meeskonnaks, kellega kõik teised võistkonnad arvestama peavad kui konkurendiga. On muidugi veel teha tohutult palju, et meeskond vääriks täielikult ülikooli nime, mille värve ta peab kaitsma. Selleks on vaja palju hästikoostatud ja tugevaid treeningtunde, palju võistlusi tugevamatega. Ehk siis saame ka ausas sportlikus võistluses vabastada meie meeskonnale kaasatundjad suurest murest: «kui seda EPA-t ees ei oleks!»

J. PAALMA

TRÜ võrkpallurite tänapäevast ja tulevikust

Tänapäevast rääkides peab kahtlemata puudutama viimast kaht paremat saavutust, mida TRÜ vabariigi esivõistlustel on näidanud, a nimelt meeskonna teist kohta möödunud sügisel ENSV suvistel esivõistlustel ja naiskonna poolt tänavu talviste esivõistluste võitmist. Mõlemad saavutused olid teatud määral üllatuseks nii enestele kui ka vastastele. Üllatuseks selles mõttes, et kuigi oli teada mõlema võistkonna löögivõimsus, polnud meeskond siiski «valmis» teisele kohale platseeruma ja naiskond kaotas poole oma põhikoosseisust just enne esivõistluste algust. See pool põhikoosseisust oli aga väga kaaluv ja nimekas — meistersportlane A. Huimerind, vabariigi koondnaiskonna traditsiooniline kapten M. Viirmäe ja väga südi ja võidujanuline M. Vares. Neist M. Viirmäe mängis küll hiljem kaasa, kuid jalavigastus sundis teda siiski ettevaatlikkusele. Edu on muidugi teretulnud ja au ei anna häbeneda. Iseküsimus on see, kas suudetakse neid positsioone säilitada. See oleneb treeningust ja treening omakorda sellest osavõtust.

Ja selle osavõtuga ei ole asi kaugeltki kõige parem. Alanud arvestuste ja eksamite periood kipub siin suuri lünki sisse rebima. Aastasest treeningust osavõtu suhtes peab märkima eriti hoolsaid, kelleks võib naiskonnast pidada ainsana Vanda Elbret ja meeskonnast Enno Akkelit, Ülo Palki ja Ants Tiirikut. Neid võib eeskujuks seada õpingute ja treeningute kohandamisoskuses, s. t. õige ajajaotusplaani koostamises, kus «eksamid oleksid terved ja pallid söönud».

Igaüks ei püüa aga kõigest väest. See on kehtiv naiskonna ühe kõige andekama mängija Milvi Tammeriku kohta. Kõik, mis tal oli, on säilinud, kuid uut juurde õppida — seda poleks nagu vajagi. Tagajärg on kahtlematult sama lihtne: täna saab, homme ka veel, kuid ülehomme enam ei saa.

Üheks põhjuseks sellisele talitlusele on võrdlemisi sügavalt sportlaste hulgas levinud väär suhtumine treeningutesse. On selge, et tänapäevase taseme juures, võiks öelda isegi ükskõik missugusel spordialal, on II või isegi I spordijärgu saavutamine võrdlemisi lihtne. Juba regulaarne treeningutest osavõtt peaks kindlustama vähegi kehaliste eeldustega varustatud sportlasele nende jarkude saavutamise. Aga sealt edasi minna ei pea paljud vajalikuks.

Ei saa olla enesega rahul, kõrvutades oma võimeid näiteks Tšudinaga, Revaga, nende NSV Liidu parematega võrkpalli alal. Võistkonna peamine suund peabki olema ranulolematus oma võimetega, edasipüüdmine kõrgemate saavutuste poole, visa töö. Lõppude-lõpuks on kõigis asjus nii, et edukus tuleb ainult kolme tähtsaima nõude täitmisel, ja need on töö, töö ja veel kord töö!

See töö on perspektiiviks ka TRÜ võistkondadele.

A. RÜNK,
meistersportlane

MEELDIV KOHTUMINE

28. mail ja 4. juunil oli meie ülikooli teatrihuvilistel võimalus näha ühe meie noorima isetegevuskollektiivi — TRÜ operetiringi «tuleristseid». Noored läksid tulle I. Kálmáni operetiga «Montmartre'i kannike», ja peab ütlema, et nad ei petnud vaatajate lootusi — üldmulje operetist oli hea. Oli näha, et operetikollektiiv eesotsas juhendajate Haim Drui ja Valdeko Viruga oli teinud tublit tööd. Kuigi alati võib-olla ei õnnestunud kõik laulusoolod, siis ometi oli ansambli mäng niivõrd hea, et suutis unustama panna paljudki esinenud konarused. «Montmartre'i kannikese» etendused näitasid, et TRÜ-s on küllaltki palju tublisid isetegevuslasi, kes on võimelised operetis kaasa tegema. Tuleval aastal tahaks sellelt ringilt kindlasti loota uue opereti lavaletoomist.

Mõni sõna üksikutest tegelastest. Kõigi vaatajate heakskiitu pälvisid August Luur ja Villu Astok helilooja Florimond Hervé ning luuletaja Henry Murger' osas. Oli näha, et osad olid hästi mõeldud, liigutused lahtised ja sujuvad.

Kalju Luts maalija Delacroix'na täitis üldiselt samuti oma osa korralikult, kuid nõrgaks jäi pikem soolo II vaatuses.

Oma lavaliste võimetega üllatas tõsiselt Kitty Leivalt Ninonina. Leivalti mäng oli hästi välja peetud, välja arvatud vahest III vaatuse stseenid, kus esines ülepakkumisi.

Rita Lombak Kannikesena oli samuti oma kohal, eriti meeldisid tema soolod. Vajaka jäi aga kohati südamlikkusest.

Jaan Saul kohtupristav Pisquatschecina täitis osa suurepäraselt, ainult mõnes üksikus kohas unustas näitleja nõutava vanuse ja hüppas liiga kergejalgselt.

Hea mulje jätsid veel Rein Ihlberg parun Rotschildina ja Leo Kullus kaunite kunstide ministrina.

Need on mõned üksikud märkused. Tervikuna aga jättis operett hea mulje. Viimane käesoleva aasta etendus toimub 11. juunil. Kes pole «Montmartre'i kannikest» veel näinud, mingu seda kindlasti vaatama!

R. REILJAN,
A. METSA

Stseen operetist «Montmartre'i kannike»

KÕRGEMA HARIDUSE AJALOOST BALTIMAADEL

ACADEMIA GUSTAVIANA

Käesoleval aastal möödub 325 aastat Baltimaade vanima kõrgema õppeasutuse asutamisest Tartus. Kõrgema kooli asutamisel Baltimail oli enam kui sajandi pikkune eelajalugu ja see oli tingitud Vana-Liivimaa majanduslikust ning poliitilisest arengust.

XVI sajandi lõpul avati Tartus jesuiitide kolleegium, kuid see ei olnud veel täielikult kõrgem õppeasutus. Tähtsamaks sammuks viimase asutamise teel oli akadeemiline gümnaasium, mis avati Tartus 1630. a. Kaks aastat hiljem, 15. oktoobril 1632. a. avati tema baasil ülikool, mis sai Rootsi kuninga Gustav II Adolfi auks nimetuse Academia Gustaviana.

Academia Gustaviana asutamisel oli suur tähtsus kõrgema hariduse levitamise ja humanismi ideede propageerimise alal. Ent Rootsi valitsusvõimude poolt asutatud ülikooli tegevus oli põhiliselt allutatud võõramaiste vallutajate sise- ja välispoliitilistele sihtidele ning range pärisorjuse valitsemise tingimustes Liivimaal oli ülikool kättesaamatu eesti ja läti talupoegadele.

Ülikoolil tuli kogu tema tegutsemise perioodi kestel Tartus (1632—1656) võidelda väga suurte materiaalsete raskustega. Lakkamatud sõjad, mida pidas Rootsi riik, ei jätnud võimalusi ülikooli varustamiseks hädavajalike materiaalsete vahenditega. Ülikooli ülalpidamine ja finantseerimine oli veeretatud sõdades laostunud Ingeri talupoegade õlgadele, kes olid koormatud veel teiste kohustustega Rootsi riigi heaks.

Academia Gustaviana koosseisu kuulus neli teaduskonda: usu-, õigus-, arsti- ja filosoofiateaduskond. Peatähelepanu pööratl teoloogiliste teadmiste õpetamisele ning teises järjekorras antiiksele ja klassikalisele filosoofiale. Oli ju suur vajadus luteri usu pastorite ja ka teiste haritud inimeste järele, kes pidid abistama Rootsi riigivõimu koloniaalse ekspluateerimise kindlustamisel Baltimaadel.

Professuure oli esialgselt ette nähtud 19, kuid faktiliselt ei ületanud nende arv kunagi 13. Üldiselt töötas ülikoolis 24 aasta jooksul 24 professorit, rahvuselt põhiliselt sakslased ning Saksa ülikoolide kasvandikud. Rootsi rahvusest professoreid oli ainult 9, neist 4 Academia Gustaviana enda kasvandikud. Professorite elu- ja töötingimused olid ebasoodsad. Palk oli võrdlemisi madal ja sedagi maksti sageli natuuras — rukki ja nisuga. Õppejõududel tuli täita 2, mõnikord isegi 3 kohta ning otsida teenistust ka väljaspool ülikooli. Kuid vaatamata sellele leidus professorite hulgas oma-aja silmapaistvaid pedagooge ja õpetlasi, kes teenelesid edukalt teaduslikku tööga (kreeka keele ja hiljem teoloogia professor J. Gezelius, ajalooprofessor Fr. Menius jt.). Olles tuttavad humanismi progressiivsete ideedega, püüdsid nad neid edasi arendada ja rakendada kohalikes tingimustes.

Üliõpilaskond koosnes peamiselt mittekohalikest rootslastest; peale nende õppisid ülikoolis veel sakslased, soomlased ja ka mõned teiste rahvaste esindajad. Näiteks on teada, et lätlastest õppis ülikoolis Joh. Reiter, kellest sai arstiteaduse doktor ja õigusteaduse professor, kuid et tal oma rahvusliku päritolu tõttu oli raske kohta saada, siis tegutses ta põhiliselt pastorina. Oma aja kohta oli Reiter väga edumeelne inimene, kes arvestas vähe luteri kiriku dogmasid, kaitses talupoegi mõisnike tagakiusamiste eest, mistõttu balti aadlikud teda äärmiselt vihkasid. Oma sotsiaalselt koosseisult oli üliõpilaste põhimass mitteaadelliku päritoluga, kuuludes peamiselt linnakodanike ja vaimulikkonna hulka; nende keskel võis kohata ka isikuid rootsi ja soome talupoegade hulgast, kes ei olnud pärisorjastatud.

Ajavahemikus 1632—1656 immatrikuleeriti Academia Gustavianasse 1016 üliõpilast. Järgnevail aastail (kuni 1665), millal tehti katseid töö jätkamiseks Tallinnas, kuhu ülikool evakueerus Tartu kapituleerumise järel Vene vägedele 1656. a., kanti matriklisse veel 49 üliõpilast. Mõned tolleaegsetest Tartu üliõpilastest said oma edasise tegevusega laialt tuntuks (kroonikakirjutaja Th. Hjärne, nimetatud pastor J. Reiter, M. Gillaus jt.).

Academia Gustaviana oli, vaatamata Rootsi riigi poliitilistele eesmärkidele, 17. sajandil Ida-Baltikumis üsna tähtsaks kultuurikeskuseks. Tema eesrindlikumad professorid ja kasvandikud andsid oma väärika panuse Baltimaade, Rootsi ja Soome rahvaste kultuuri-ajaloosse.

L. ERINGSON

Toimetaja A. TAMM

MB 03647 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus. Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2026

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (340) Reedel, 14. juunil 1957. a. X aastakäik

Kuidas lähevad eksamid

TRÜ PARTEIORGANISATSIOONI TEISIPÄEVASELT KOOSOLEKULT

Praegu toimub ülikoolis eksamisessioon, mis annab ülevaate õppeaasta jooksul tehtud tööst, võimaldades hinnata seda, missugust mõju on avaldanud õppetöö tulemustele uuendused õppetöö korraldamisel, mis on olnud suunatud eeskätt üliõpilaste iseseisva töö süvendamisele ning õpitava eriala põhjalikumale omandamisele. Arvestades neid asjaolusid kuulaski ülikooli parteiorganisatsioon oma üldkoosolekul 11. juunil õppeprorektor sm. Sildmäe informatsiooni eksamite senise käigu kohta.

Kuigi sessioon veel jätkub ning seetõttu ka lõppjäreldusi teha ei saa, märkis sm. Sildmäe, on ometi rida momente, mis on hakanud silma ja mis küllaltki iseloomustavad käesolevat eksamisessiooni. Nii on seniste hinnete hulgas rahuldavaid ning häid hindeid veidi rohkem ning väga häid vähem kui mullu. Asi on selles, et üliõpilastele loodud avaramad võimalused iseseisvaks tööks tingivad ka selle töö põhjalikuma kontrollimise vajaduse. Teiselt poolt on tegemist ka mõnede õppejõudude vabanemisega liberaalitsemisest, mida varem tingis eeskätt just stipendiumi maksmise kord, kus stipendiumi said ainult need üliõpilased, kel hinded olid eranditult vähemalt head. Ilmekalt kinnitab eeltoodut kas või näiteks seegi, et kui geograafidel varem peaaegu üldse ei esinenud hindeid alla «4» ja «5», siis käesoleval sessioonil on geograafiaosakonna II kursusel hinnatud 11 üliõpilase teadmisi rahuldavaga.

Samaaegselt esineb veel üksikuis ainetes ja mõnedel õppejõududel tähelepanuäratavaid erinevusi eksamihinnetes. See on küsimus, mis vajab põhjalikku analüüsi, et selliseid erinevusi edaspidi vältida ning saavutada eksameil võimalikult ühtlane nõudlikkus ning hindamise kriteerium. Seejuures on tarvis taotleda, et nii õpetamise tase kui ka nõudlikkus eksameil tõuseksid paralleelselt ka edaspidi. Seda on üliõpilastel vaja arvestada ning meeles pidada kogu õppetöö vältel.

Kulgev eksamisessioon annab meile kindla aluse väita, et õppetöö sisuline tase tänavusel õppeaastal tõusis. Reas kateedrites on selles suhtes saavutatud hinnatavaid tulemusi. Seepärast on vaja neid kogemusi uurida ja üldistada. Erilist tähelepanu on siin vaja osutada just üliõpilaste iseseisva töö paremale organiseerimisele ning selle töömeetodi juurutamisele üliõpilaste hulgas, levitades parimate kogemusi. Meil on mõnede üliõpilaste poolt avaldatud arvamust, et iseseisvaks läbitöötamiseks ettenähtud materjal on liiga ulatuslik. Õigusteaduskonnas uuriti seda küsimust vastava kontrolli organiseerimise teel ning selgus, et need väited ei pea küllaldaselt paika. Küll aga on vaja reguleerida edaspidi üksikute ainete vahelisi suhteid ja lahendada rida teisi küsimusi, mis on suunatud üliõpilaste iseseisva töö paremale korraldamisele ning õpitavate ainete veelgi sügavamale omandamisele. On vaja, et üliõpilaste iseseisva töö edasise süvendamise küsimustega aktiivselt tegeleksid kõik teaduskonnad ning kateedrid.

Mis puutub üliõpilaste hulgas mõningal määral maad võtnud arvamusse, et nüüd, kus ka rahuldavate hinnetega saab stipendiumi, võib vähendada tööpinget ning leppida rahuldavate hinnetega, siis tuleb märkida, et see seisukoht on täiesti väär. Ka edaspidi peab õppeedukus endiselt jäämа peamiseks ja määravaks asjaoluks, mis annab õiguse stipendiumi saamiseks. Üliõpilase majandusliku olukorra arvestamine stipendiumi määramisel ka rahuldavate hinnete puhul tuleb kõne alla vaid üksikjuhtudel esineva nähtusena.

Niisugused on esialgsed kokkuvõtted. Eksamisessiooni lõppedes tuleb läbi viia muidugi põhjalikum analüüs, et tehtavaid üldistusi võiks rakendada järgmisel õppeaastal töö edasiseks parandamiseks.

RIIGIEKSAMEILT

Esmaspäeval ja teisipäeval olid järjekordselt eksamitules füüsikaosakonna diplomandid. Seekord oli päevakorras füüsikute eriaine: füüsika. Esimesel päeval olid tublid teoreetilise füüsika eriharu mehed ja naised. Kokku on neid ainult seitse ja viite arv oli vaid kahe võrra väiksem. Parimad vastajad olid Aare Koppel, Arved Sapar ja Väino Unt. Teisipäeval olid eksamikomisjoni ees optilise füüsika eriharu üliõpilased. Nendest tõstab dots. Mitt eriti esile Lembit Valti.

Pildil: riigieksamikomisjoni ees vastab Aare Koppel. Eksamineerivad dots. Mitt ja dots. Kard.

V. REBASE tekst ja E. SAKI foto

UUDISMAADELE!

12. juuni õhtuks oli laekunud 171 avaldust

Mõte veeta oma suvevaheaeg Altai krais ja abistada uudismaalasi viljakoristustöödel leiab üha laialdasemat vastukaja meie üliõpilasperes. Seda näitab kõige kujukamalt avalduste pidev kasv ülikooli komsomolikomitees. **12. juuni õhtuks olid juba 171 üliõpilast avaldanud soovi osa võtta võitlusest vilja eest uudismaadel.** Eriti suurt aktiivsust on üles näidanud geograafide I kursus, Majandusteaduskonna II kursus, vene filoloogide II kursus ja juristide III kursus, kus pooled või üle poolte kursuse üliõpilastest on avaldanud soovi Altaisse sõita.

Samal ajal on ainult üksikud avaldused saabunud sellistest osakondadest, nagu kehakultuuri, matemaatika, stomatoloogia.

Keemiaosakond on seni aga veel täiesti äraootaval seisukohal. Viimastel päevadel on hakanud rohkem avaldusi tulema raviosakonna üliõpilastelt, kes möödunud aastal olid teatavasti väga tagasihoidlikult uudismaal esindatud. Mitmed üliõpilased, kellel tegelikult on huvi uudismaadele sõidu vastu, põhjendavad oma viivitamist sellega, et nad ootavad enne ära eksamisessiooni tulemused. See ei ole aga õige. Juba kõige lähemail päevil on vaja moodustada ülikoolist uudismaadele sõitjate rühma staap, kes hakkaks tegema vajalikke ettevalmistusi äraõiduks. Selleks on aga vajalik, et meil oleks juba teada ülikooli rühma koosseis. Sellepärast tuleb rutaia ka avalduste vormistamisega.

Mitmete uudismaadele sõitjate poolt on tõstetud üles küsimus, kas on võimalik organiseerida mingisugused lühiajalised kursused enne äraõitu kombainide ja traktorite ehituse ja tööga tutvumiseks. ELKNÜ TRÜ komitee on arvamusel, et seda on võimalik teha. Kuid selleks on vaja, et juba lähemail päevil lepiksid asjast huvitatud üliõpilased ülikooli komsomolikomitees kokku, mis ajal on selliste kursuste läbiviimine neile vastuvõetav. Muidugi ei ole nendest kursustest osavõtt kohustuslik kõigile uudismaadele sõitjaile — tööd leidub viljakoristuse ajal küll ja küll ka nende jaoks, kes kombainist ja traktorist midagi ei tea. Neil üliõpilastel, kes aga tingimata tahavad töötada kombaineri-abilistena, ei tee muidugi halba juba aegsasti kombainiga tutvust teha.

Rohkesti on küsimusi esitatud ka selle kohta, et kas uudismaal töö juures saab oma sõprade ja tuttavatega jääda ühte gruppi. Arvestades möödunudaastasi kogemusi võib oletada, et me jaguneme brigaadidesse umbes 30—50 liikmeliste gruppidena, nii et eeldused vähemalt oma kursusekaaslastega ühte brigaadi jääda on olemas.

O. KUULI,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

KÜLALISI SOOMEST

Pühapäeval ja esmaspäeval viibis Tartus Vaasa linnavalitsuse neljaliikmeline delegatsioon eesotsas linnapea Lauri Järventakaga.

Külalised olid Eesti NSV-s vastukülaskäigul Pärnu Linna TSN Täitevkomitee poolt kutsututena. Meie kodulinnas tutvusid nad täitevkomitee tegevusega, Kukulinna pioneerilaagriga ja Pearaamatukoguga. Rektoraadis vestles külalistega prorektor Sildmäe ja soome-ugri keelte kateedris professor Ariste.

H. RAJA

TUBLI, GEOGRAAFID!

2. juunil sõitis Elva rajooni Lagujale praktikale geograafide II kursus.

Teel märgati eemalt tõusvat musta suitsusammast. Lähemale jõudes selgus, et tegemist on tulikahjuga. Oli süttinud Tõravere saeveski ja villavabriku hoonetekompleks. Tugev tuul kandis tule kõrvalhooneile. Juba oli süttinud lähima maja katus. Üksikud lähedal viibivad kohalikud elanikud ei osanud ärevuses midagi peale hakata.

Kiiresti peatati auto ja üheskoos hakkasid üliõpilased tulele piiri panema. Lähima hoone süttinud katus lõhuti maha. Jõevee abil suudeti tuld takistada. Tuleohus olevatest elamutest kanti välja majakraam.

Varsti jõudis Elvast pärale tuletõrje. Voolikute abiga suudeti tulele lõplikult piir panna. Kui Tartu tuletõrje saabus, oli tuleoht juba likvideeritud.

Geograafid olid oma töö teinud. Istuti masinale ja sõideti edasi praktikakohta. *H. HEIN*

Hea tulemus

Heade tulemustega sooritasid füüsikaosakonna III kursuse üliõpilased eksami pedagoogikas. Hinnete seas pole ühtki rahuldavat. Aine omandamisele aitasid palju kaasa õppejõud H. Liimetsa huvitavad ja sisukad seminarid.

R. JÄRLIK

Üks eksam on möödas

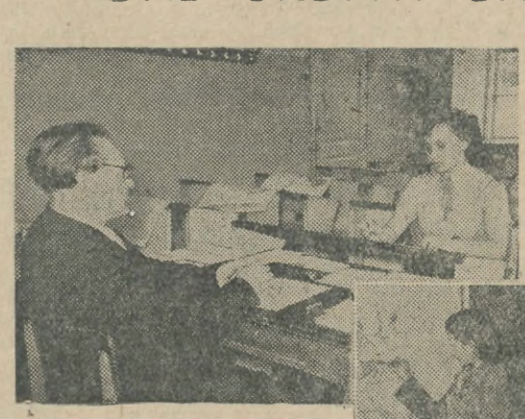

Möödunud nädala reedel ja sel esmaspäeval toimus eesti keele ja kirjanduse osakonna esimesel kursusel esimene tänavukevadine eksam. Professor Ariste juures sooritas «tuleproovi» keeleteaduse alustes kakskümmend neli üliõpilast. Kaheteistkümne teadmisi hinnati «väga heaga», «häid» oli üksteistkümmend ja «rahuldavaid» vaid üksainus. Nagu sm. Ariste meile jutustas, on üliõpilaste teadmiste taset tänavu tunduvalt ühtlasem, enam ei esine sellist kõikuvust kui mullu. Esimesel eksamipäeval olid parimad Helve Võsamäe ja Endel Kuus. Kõrgeim hinne märgiti ka Lehte Hainsalu ja Lehte Taveli matriklisse.

Esmaspäeval oli eksamil külaliseks ka meie fotolääts.

Mis ta siis nägi?

Kui Marju Tuka (pilt ülal vasakul) veel professor Aristele vastas ja «viie» pälvis, oli peahoone kuuenda auditooriumi ukse taga selline olukord, nagu näete alumisel pildil. Leena Kiivit (paremalt esimene) kasutab veel viimaseid hetki (tema käes on ju järjekord sisse minna), et järele uurida, kas ikka kõik on selge või mitte. Selgeima vastuse sellele annab arvatavasti peagi saadud «väga hea». Too noormees on aga Arvi Maasik. Tema ei «kontrolli» enam oma teadmisi, sest eksam on möödas, vaid peab rehnutti kursusekaaslaste hinnete üle. Vahepeal väljus rõõmsa näoga Marju ja nüüd näitab oma teadmiste taset professor Aristele Valve Värv (pilt ülal paremal). Ka tema saab «viie» ja sm. Ariste jääb rahule.

V. RÄVI tekst ja
E. SAKI fotod

TEILE, DIPLOMANDID!

Kui teile antakse kätte lähetuskiri ellu, siis meie ajaleht enam ei ilmu, sellepärast ütleme teile hüvasti juba praegu.

Melanhoolitseda niisugusel puhul ei ole mõtet, sest see päev on lõpuks tore päev. Teist on midagi juba saanud. Ometi on niisugustel puhkudel südames ka midagi hellalt nukrat. Küllap on see sellest, et üliõpilasnoorus on lõppenud, tuleb lahkuda alma materist, kellega koos on nii palju soola ära söödud, nii et ta on õigusega hingele lähedaseks saanud.

Vigurite ja vingerpusside kõrval on siin seinte vahel üle elatud palju veeklaasitorme ja väikesi südamevalusid. Tuletage meelde praktikume ja seminare, kus püüdsite õppejõu pilku vältida ja olite nagu jaagud Peipsi jääl. Eksamitest-arvestustest ei maksa rääkidagi. Seda närveerimist enda ja kogu kursuse eest! Ja pärast mingi naljakas tühi-kerge tunne, nagu oleks kusagil laoplatsil käldud koormat laadimas.

Nii te laadisitegi kõik need aastad oma koormaid ajju ja õpinguraamatuisse. Kui aga praktilise töö juures oma teadmiste süstematiseerimisega valmis jõuate, siis ärge üllatuge, et igas rubriigis on tarkusekaardikesi alles väga vähe. Kõik ülikoolis omandatu on ainult taskuraha.

Kui tulete välja aulast, diplom käes, ja astute meie kuue tarkusesamba varjust tänavale, siis on see teie esimeseks sammuks ellu. Kui palju see meie vana hea ülikool nii on noori ellu saatnud, kes seda jõuab kokku arvama hakata, igatahes olete ka teie osa sellest paljust. Ja vanad ruumid tahaksid kindlasti jälle kuulda ka teie samme, kui tulete kord spetsialistidena jagama akadeemilise noorsoo järgmistele generatsioonidele oma elutarkust.

Head teed ellu, sõbrad!

Poliitilisest kasvatustööst Arstiteaduskonnas

Viimaste aastate jooksul on Arstiteaduskonna üliõpilaste poliitilise kasvatuse oluliseks vormiks olnud poliitinformatsioonid, mida viisid läbi õppejõududest poliitinformaatorid. Rohked mõttevahetused selles küsimuses näitavad, et praegune poliitilise haridustöö vorm ei rahulda noori ega aita kaasa nende poliitilise silmaringi laienemisele. Õige sageli kujunevad poliitinformatsioonid jooksvaid sündmusi käsitleva ajalehematerjali formaalseks ja igavaks ettelugemiseks. Tavaliselt on üliõpilased seda ise ajalehest lugenud või loengutel ja seminarides kuulnud.

On päris selge, et niisugune poliitilise kasvatustöö meetod kujutab endast primitivismi, mis üliõpilaste poliitilise silmaringi laiendamisel pole kohane. Tuleb arvestada seda, et esimese kolme kursuse kestel tegelevad üliõpilased süstemaatiliselt ühiskonnateadustega. Selle aja jooksul peavad üliõpilased, nagu õppeplaanid ette näevad, omandama marksistliku filosoofia, poliitilise ökonoomia ja partei ajaloo teoreetilised põhitõed. Üsna loomulik, et nimetatud distsipliinide õpetamise protsessis analüüsitakse ka kaasaegse sise- ja välispoliitika põhiküsimusi. Seepärast on noorematel kursustel väljaspool loenguid teostatavat poliitilist kasvatustööd otstarbekohane mõnevõrra ümber korraldada.

Väga kasulik oleks, kui üliõpilasi kahel esimesel kursusel tutvustataks meie ülikooli ja linna ajalooga, eesrindliku mõtte ja revolutsioonilise liikumise arenguga Tartu ülikoolis kogu tema eksisteerimisaja vältel, eesti rahva revolutsioonilise võitlusega, kasutades selleks mitmesuguseid vorme, nagu kohtumised vanade revolutsionääridega, kirjandusteoste arutelu, ekskursioonid.

Kolmandast kursusest alates tuleks poliitilise kasvatustöö vormi mõnevõrra muuta. Kuivõrd üliõpilased on selleks ajaks omandanud marksistliku filosoofia alused, tuleb neile näidata, kuidas dialektika seadused leiavad rakendamist selles teaduses, mida nad õpivad (bioloogia, meditsiin jne.), õpetada neid filosoofias omandatud teoreetilisi teadmisi loovalt rakendama oma arstipraktikas. Selles töös etendavad põhilist osa kateedrid. Iga meditsiinilise distsipliini loengukursus peab olema üles ehitatud nii, et ta annaks peale erialaste teadmiste ka küsimuse filosoofilise käsitelu.

Tähtsat osa marksistliku filosoofia omandamisel peab etendama Üliõpilaste Teaduslik Ühing. Teaduslikes ringides tuleb arutada selliseid teoreetilisi ja praktilisi meditsiiniprobleeme, kus üliõpilane võiks kasutada esimese kolme ülikooliaasta jooksul ühiskonnateaduste alal omandatud teadmiste tagavara. Niisugune meetod mitte üksnes aitab üliõpilastel kinnistada ja süvendada filosoofia-alaseid teadmisi, vaid laiendab ka meditsiinilist silmaringi, õpetab dialektiliselt mõtlema ka kliinilistes küsimustes.

Juba rida aastaid toimuvad teaduskonnas parteiorganisatsiooni initsiatiivil õppejõudude filosoofilised seminarid. On olemas juba teatud kogemused, kuidas rakendada marksistlikku filosoofiat meditsiiniliste teaduste sõlmküsimuste lahendamisel. On aeg ära kasutada need kogemused oma igapäevases pedagoogilises töös.

Z. SAAR

Kes ei pääse festivalile ja kes siiski pääsevad

Semestri jooksul on meie ajalehes avaldatud rida materjale ettevalmistustest ülemaailmseks festivaliks. Pidevalt ilmus rubriik «Kes pääseb festivalile?». Seal avaldasime ka teate sellest, et festivalile sõidab ülikooli parim komsomoligrupp. Avaldasime ülevaateid paremate gruppide tööst. Ent siis kadus küsimus ajalehe veergudelt. Mis oli selle põhjuseks?

Põhjus oli lihtne: ELKNÜ Keskkomitee büroo otsustas, et ta ei saada festivalile ühtki kõrgemate õppeasutuste komsomoligruppi tervikuna, sest tuusikute arvu vähendati vabariigi jaoks 700-lt 400-le. Põhjendus on muidugi arvestatav, kuigi ei saa eitada, et küsimuse selline lahendamine tekitab asjaosalistele meelehärmi ja pahameelt. Veel aprillis kinnitas ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. Väljas (vestlus temaga on avaldatud meie ajalehe 19. aprilli numbris), et ülikooli parim komsomoligrupp saab õiguse sõita festivalile. Kogu ettevalmistustöö festivaliks põhjustas palju elevust ülikooli kommunistlike noorte peres. Ja nagu igas asjas, nii ka siin oodati, et lubadustele järgneksid teod. Ei tahaks ütelda, et festivalilubadused, millele ei järgnenud teod, otse halvaksid komsomolitööd ülikoolis. Aga nad igatahes ei avalda talle ka positiivset mõju.

Ülikooli komsomolikomitee otsustas siiski parima grupi küsimuse. Selleks tunnistati üksmeelselt geograafia III kursuse komsomoligrupp (grupiorganisaator Maire Väljataga). Grupi autasustamiseks püüab ülikooli komitee võimaluste piirides ise midagi ära teha.

Mis puutub festivalituusikutesse, siis anti neid Tartule ainult 16. Komsomoli linnakomitee büroo otsustas neist eraldada ülikoolile ühe. Ülikooli komsomolikomitee otsusega antakse see parimale osakonnabüroo sekretärile Udo Kangrule kehakultuuriosakonnast.

Nii oleks siis lugu parima grupiga ja üldse festivalituusikutega. Aga mitte ainult sellest polnud juttu rubriigis «Kes pääseb festivalile?». Kuidas on lugu teiste avaldatud andmetega? Kas ka nende osas on toimunud muudatusi?

Üldjoontes on olukord jäänud endiseks. Meeskoori ja rahvakunstiansambli sõit on enam-vähem otsustatud. Tõlkidest kinnitati ELKNÜ Keskkomitee bürool Eelsalu prantsuse keele alal, Oinus, Perlman ja Valmet saksa keele alal, Kiviväli, Roonurm ja Jõgi inglise keele alal, Piirimäe ja Vabar rootsi keele alal ning Sirk indoneesia keele alal. Soome keele tõlkide küsimus on veel otsustamata. Sportlastest sõidavad neli kergejõustiklast. Personaalselt on küsimus lahendamata.

Selline on praegu pilt VI ülemaailmse noorsoofestivali ettevalmistustega ülikoolis.

Üht-teist on muutunud ka Tallinna festivalile sõidu asjus. Seoses eksamisessiooniga ja raskustega proovide läbiviimisel ülikooli naiskoor festivalile ei sõida. Ei sõida ka raviosakonna V kursuse naisansambel. Teised kollektiivid ja üksikesinejad siiski kavatsevad vabariiklikust festivalist osa võtta.

Kuidas meie üliõpilastel läheb Tallinna ja Moskva festivalil, sellest lähemalt juba sügisel, uue õppeaasta algul.

H. KÄÄN,
ELKNÜ TRÜ komitee liige

AUKIRI FESTIVALIKINGITUSTE EEST

Ülikooli komsomolikomitee tegi kokkuvõtteid festivalikingituste valmistamisest ja otsustas anda aukirja ajaloo-osakonna IV kursusele, kust festivalikingitustena olid esitatud laudlina, kaks eesti rahvarõivas nukku ja fotoalbum kursuse elust.

Teadmisi tuleb omandada süstemaatiliselt ja kindlalt

Kevadine eksamisessioon Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilastel on lõppenud. Nüüd siirdutakse haiglatesse menetluspraktikale, et kogenud arstide juhendamisel rakendada oma teoreetilisi teadmisi praktikasse.

Vaadates tagasi eelnenud eksamisessiooni sünnitusabi ja naistehaiguste eksami tulemustele, võib öelda, et enamik üliõpilasi näitas häid teadmisi ja kliinilist mõtlemisvõimet. Töötades kliinikus võtsid paljud neist iseseisvalt vastu sünnitusi vähemalt 3, mõned aga isegi 10—15 korda. Kuid on ka selliseid, kes jõudsid hädaga ühe sünnituse vastu võtta, ja sedagi viimasel tunnil, mil tekkis võitlus iga sünnitaja pärast. Sama kiiruga koostati ka sünnituslood ning nimetati oma teost «akadeemiliseks», kuigi ta ei erine palju kliinilisest. Neist suure kiiruga koostatud lugudest võis leida nii mõndagi, mis õppejõude hämmastas. Jah, ehkki eksamid on läbi ja meeleolud rõõmsad, tekib siiski küsimus — miks jäetakse oma ülesannete täitmine viimasele hetkele? Vist küll kergemeelsusest! . . .

Sama ajanappust võis mõnel üliõpilasel näha ka eksamiks ettevalmistumisel. Nii ei tahtnud üks üliõpilane kuidagi aru saada, miks ta sai mitterahuldava hinde, kuigi ta oli palju õppinud, tervelt poolteist päeva! Ja nii võis eksami ajal kuulda üliõpilasi andmas sama julgelt ja kindlalt nii õigeid kui ka ebaõigeid vastuseid. Nii arvas üks üliõpilane, et adrenaliin on veresooni laiendav vahend, mis leiab kasutamist eclampsia raviks. Teine arvas, et vastsündinu silmadesse võib profülaktiliseks otstarbeks tilgutada 25%-list põrgukivi lahust, kuigi on teada, et selle ravi tagajärjel laps jääks eluks ajaks pimedaks. Samuti soovitasid paljud (nüüd eriti ettevaatlikult!) kasutada penitsiliini mitte rohkem kui 100 ühikut korraga, kuid selle lahustamiseks tarvitada mitte 0,25%-list, vaid 25%-list novokaiini lahust.

Kõigest järeldub, et eriti nüüd, kus on rohkem aega iseseisvaks tööks, peaksid üliõpilased töötama pidevalt kogu semestri kestel ja omandama teadmisi püsivamalt.

Vanemõpetaja *I. VEERMA*

HUVITAV SPORDISÜNDMUS

Pärast pikemat vaheaega toimub 23. ja 24. juunil Tallinnas jälle meie vabariigi kergejõustiklaste matškohtumine soomlastega. Eesti NSV meeskonna koosseisu kuuluvad ka ülikooli parimad sportlased A. Pisuke, H. Tiik, M. Kutman jt. Kohtunikena sõidavad ülikoolist matškohtumisele kergejõustikukateedri õpetaja Evi Krass, kehalise kasvatuse kateedri juhataja Bernhard Matvei jt.

Ülikooli spordisõpradele on avatud võimalus tellida spordiklubi kaudu pääsmeid sellele huvipakkuvale kohtumisele. Tellimiste vastuvõtmine lõpetatakse täna.

2 Tartu Riiklik Ülikool

Kiri „TARTULT"

Ülikooli komsomolikomitee sai hiljuti aurik «Tartu» meeskonnalt järgmise kirja:

Kallid sõbrad!

Meie laev kannab Teie linna nime. Aurik «Tartu» meeskond koosneb põhiliselt noortest.

Meil tuleb oma reisidel viibida mitmesuguste maade sadamalinnades Inglismaal, Belgias, Hollandis, Taanis, Rootsis, Prantsusmaal. Sel aastal oleme olnud juba Antverpenis, Londonis, Edinburghis ja teistes linnades.

Igas sadamas korraldame ekskursioone ajaloolistesse kohtadesse, külastame kinosid, muuseume.

Piiritaguste maade kultuuri- ja vaimuvaradega tutvumine on tähtsaks vahendiks rahvaste vahelise sõpruse kindlustamisel. Ja tõepoolest, kus me ka poleks olnud, kõikjal oleme tundnud lihtsate inimeste siiralt sõbralikku suhtumist nõukogude meremeestesse.

Aurik «Tartu» kommunistlikud noored oskavad mitte ainult hästi puhata, vaid ka hästi töötada. Käesoleva aasta nelja kuuga täitsime kaubaveo aastaplaanist 60% ja võtsime sotsialistliku kohustuse täita plaan Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks.

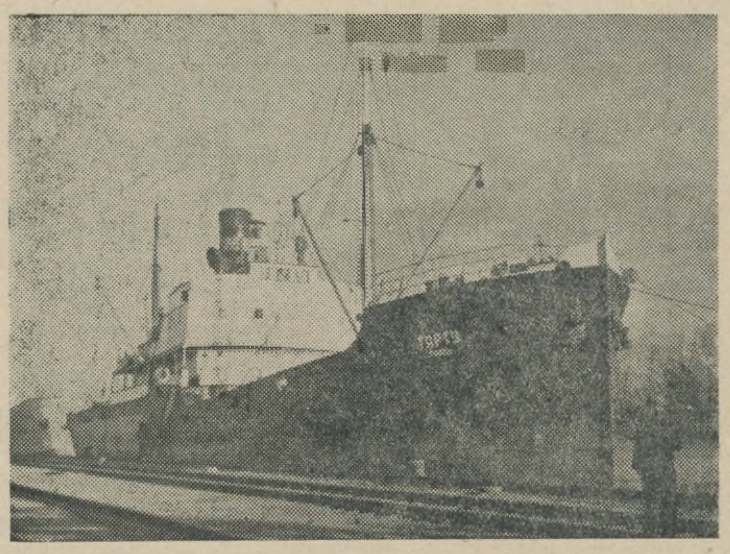

Lõpetades tahaks Teid paluda, et saadaksite meile üliõpilaste elu ja õpinguid kajastavaid fotosid, mida saaksime avaldada laeva fotolehes.

Soovime kõigile üliõpilastele edu õppetöös ja elus!

Aurik «Tartu» kommunistlike noorte ülesandel seltsimeheliku tervitusega komsomolikomitee sekretär

ALEKSANDROV

Ülikooli komsomolikomitee saatis meremeestele vastuse koos mõnede fotodega. Kui kellelgi on soovi alustada auriku noortega kirjavahetust, siis selleks aadress:

Ленинград — 35, Межевой канал 5,
пароход «Тарту»,
первому помощнику капитана.

Nendest, kes hoolitsevad meie tervise eest

Vanemuise tänavas asuva suure maja avar koridor. Ühel tagasihoidlikest ustest asub sildike «Ambulatoorium». Just sellel uksel koos sildikese ja tema taga asuvate ruumide ja inimestega on üliõpilastele suur mõju. Just see väike osa majast tõmbab siia paljusid-paljusid neidki, kellel muidu terve ülikooliaja jooksul pole siin ühtki loengut ega ühtki praktikumi. Aga ambulatoorium . . . Siia tullakse kõikide oma «ihuhädadega» ja saadakse alati abi. Kuid siia tullakse tihti ka oma hingehädadega, sest võib ju juhtuda, et «vaim pole valmis», eriti eksamisessiooni ajal . . .

Siseneme meiegi, kaks allakirjutanut. Enne kui jõuame avaldada oma soovi, tervitatakse meid osavõtliku küsimusega: «Kuhu teie soovite?» Ja juba on registraator sm. Ernesaks ootavalt pöördunud oma kastikeste poole, valmis otsima meie kaarte. Peatame teda ja selgitame, et meie «haigus» on selline, mida ei saa kanda kaardile ega haiguslehele, et selle nimeks on uudishimu ja et seda saab kõige paremini ravida vestluse teel. Sm. Ernesaks nõustub lahkelt tegema kõik, mis tema võimuses, et «parandada» meid nimetatud «haigusest». Ja üldse, sm. Ernesaks ei ole kunagi ainult ametnik laua taga, vaid alati eelkõige inimene. Talle on ikka lähedased noorte inimeste mured ja ka rõõmud. Ta teeb kõik, et üliõpilastel vähendada kasutut ajakulu. Näiteks tuleb üliõpilane haiguslehte lõpetama, arstikabineti ukse taga on neliviis ootajat. Kuluks vähemalt pool tundi, et täita väike formaalsus paberites. Registraator leiab siin teise tee. Ta kirjutab vajalikud andmed ise ja esitab samas lehe arstile kontrollimiseks ja allakirjutamiseks. Üliõpilasel on aga võidetud pool tundi väärtuslikku aega.

Üksikasjalikumalt jutustab meile ambulatooriumi tööst selle juhataja dr. Miidla.

Mis siis teeb muret ambulatooriumi arstidele?

Paar aastat tagasi esitas meie ambulatoorium rektoraadile taotluse, et loengud algaksid hommikul kell 9, mitte kell 8, nagu varem. Selle uuenduse eesmärgiks oli, et üliõpilased jõuaksid einestada. Kas seda nii vajalikku soodustust nüüd aga kasutatakse? Vist küll mitte! Kasu aga oleks sellest väga palju.

Ambulatoorium tunneb muret ka meie ühiselamute korra üle: viiakse läbi sanitaarreide, on seatud sisse sanitaarpostid jne.

Suur «sõda ja maadejagamine» on profülaktilise läbivaatuse ja kaitsesüstimise teostamisega. Tundub, et mõnel üliõpilasel on hirmus raske kord aastas ambulatooriumi astuda, pealegi näiliselt tarbetult — ollakse ju suures enamuses täiesti terved . . . Aga ometi aitab just profülaktiline läbivaatus astuda mõnikord õigeaegse sammu haiguse tagasitõrjumiseks.

Kui keegi arvab, et meie ambulatoorium töötab normaalsetes tingimustes, siis eksib ta rängalt. Kõige suurem ja end valusalt tunda andev puudus on ruumide vähesus ja kütmisemured. Pärast 20. aprilli on temperatuur arsti kabinetis sageli olnud 12°. Siia tulevad aga haiged, mõned väga kõrge palavikuga, rõivastuvad lahti ja poleks tõesti ime, kui nad siit veel haigematena lahkuksid. Muide, miinimum soojust on olnud sel talvel +5° C! Kas meie haldusorganid ei saaks olukorda selles suhtes veidikenegi parandada?

Teine valulaps, millele on raskem rohtu saada, on ruumide kitsikus. Nii töötab ühes kabinetis sageli korraga kaks arsti, kolmandaks veel õde, kes süstib. Raske on korraldada asja nii, et töö kulgeks normaalse kiirusega. Peavad ju ikka korraga sees olema kas poisid või tüdrukud. Tihti oleks veelgi parem, kui ruumis poleks kedagi peale patsiendi ja konsulteeriva arsti.

Praegu on olemas füsioteraapiakabineti sisseseade, tahetakse saada ka röntgeni-aparaati, kuid ruumide puudumise tõttu peab sellest mõttest loobuma.

Oleme vestelnud sm. Miidlaga kui ambulatooriumi juhatajaga, tutvuksime temaga ka kui konsulteeriva arstiga.

Sisse astubki haige, seekord ülikooli tuntud spordimees K. Metsur. Ta on vigastanud «trennis» oma jala. Ettevaatlikult ja hellalt võtab sm. Miidla vana sideme, uurib hoolikalt haava ja leiab, et see pole sugugi nii «kerge kriimustus», nagu arvab K. Metsur. Patsient on erakordselt vapper, ja pealtvaatajale näib, nagu kannataks valu doktor, mitte aga noormees.

Kui selliseid haigeid palju oleks, seisaksid arstide närvid kindlasti kauem rikkumata. Tihti me aga hädaldame juba väikese palaviku puhul.

Jah, mõnikord esineb isegi otseselt jämedaid käitumisjuhte — sõimatakse ambulatooriumi töötajaid bürokraatideks, vastutulematuteks. On ka teist liiki «väärikuse» näiteid. Nii astus kord keegi noormees arstikabinetti, istus laua äärde ja kukkus vilistama mingit šlaagrit. Dr. Miidla teda keelama ei hakanud. Alles noormehe väljudes ütles ta järele: «Teinekord, palun, ärge vilistage!» Noormees vastas ülbelt: «Loodan, et siia asutusse ma enam oma jalga ei tõsta!» Kahjuks pidi ta seda aga juba varsti tegema!

Oleks veel üht-teist pärida, aga arsti aeg on kallis. Täname ja jätame hüvasti.

T. MURUSALU,
E. UUK

Sada aastat tagasi hakkas ilmuma
„PÄRNU POSTIMEES“

Pernus, kestnädbal sel 5mal Jannsku päwal.

Postimehhe essimenne terretaminne.

Terre, armas Eesti rahwas!
Minna, Perno Postimees,
Kulutama ellen iwahwas
Keik, mis sünnib ilma seal,
Annan teäbe sulle praks,
Et ka sinno rahwas teaks,
Kuida keik mujalmaxmaad
Elläwad ja teggewad.

Arwalikkud kulutusseb,
Kigi täsjud, leäwuseb,
Sündsad aejad, mülgrastusseb
Ja keik teised teäduseb
Sündso sinn ehk teises rikis,
Saab siin leida nende rikis,
Mis se kirri-tähe annab,
Jagamehhe täitte tannab.

Kirrikuddesi, taste kelisi,
Püha-tähti ja harjimisesi,
Mitmesi aejasi, iggasi polisi,
Kujutte kasmatusesesi:
Nende ternisi, orati-kohto,
Hädda aial abbi-ohto
Luggedes ja leiab sist;
Agga mitte ebba wist!

Andko nüüd sis Jummal sull
Head meele ja moistusi ka,
Joudo, tähto, toidusi küll.
Wagga ello ellada;
Jummal saatko armust ka.
(Erdda pran sewima-)
Et, sui korra sõbraks same —
Päris kauaks sõbraks same! —

Sannumed ommalt maalt.

Tänna Jummalale, sest kewwade on jälle ká, pásokesed lendamas, lehhed puus, rohhi on tárkanud, lojuste kellad kõlarwad wainopeál, karjatsed lõwad tulli ja tággo hüab elsa peälle ka sekka-ségg. põllomees on omma semetotuse peälle põdo jälwanud ja kes Jummalat tundis ja kartis, on pärast wimast jõstamisi meel mürjil kätte wahhele wõtnud ja õhkanud: Jõjandt nüüd on keik Sinno tádé ja wáás. Minna tündsin ja tülwasin, Sinna kasta ja kaswata: Sulle annan ja mulle jouuks.

17. juunil (v. k. j. 5. juunil) 1857. a. ilmus esimene number Johann Woldemar Jannseni toimetatud ajalehte «Perno Postimees ehk Näddalileht». See polnud kaugeltki esimene eesti ajaleht, kuid varasemad väljaanded olid suutnud ilmuda vaid lühemat aega. Raske oli ajalehte välja anda, kui maarahva valgustamise teele veeretati kümneid takistusi. Alles «Pärnu Postimehe» ilmumahakkamisega pandi alus p i d e v a l t ilmuvale ajakirjandusele Eestis.

Jannsen toimetas oma ajalehte leplikus, «üllematele ja vannematele» meelepärases kristlikus vaimus, ilma «tülli ja riota». Ta manitses rahvast sõnakuulelikkusele, mõisavanemaid, peremehi ja keisrit austama. Sellele vaatamata peame «Pärnu Postimehe» ilmumahakkamise juubelipäeva tähistades meenutama seda tagasihoidlikku osa, mis ta meie kultuurilukku on andnud.

Vaatamata Jannseni kösterlikult alalhoidlikule suunale sisendas «Pärnu Postimees» lugejaile järjekindlalt tunnet, et eestlane saab ja peab olema samaväärne teiste rahvastega. Selles lehes astuti välja hariduse propageerimiseks, võideldi ebausu ja joomapahe vastu. Arvukates kirjutustes tutvustati lugejaile kodumaa ning rajataguste riikide ajalugu, geograafiat ning rahvaste eluolu, laiendades niiviisi lugejate silmaringi. Jannseni ajaleht tegi ära suure töö lugejate üldise välispoliitilise horisondi avardamiseks. Mis on parlament, partei, rahvasaadik, valimised, diplomaatia — kõige sellega tutvus eesti talumees esmakordselt «Pärnu Postimehe» vahendusel. Jannseni auks tuleb lugeda ka seda, et ta tihtipeale lubas oma ajalehes ühe või teise küsimuse ümber diskussiooni, avaldades ka niisuguseid seisukohti, mis olid mõnikord risti vastupidised tema enda seisukohtadega.

«Pärnu Postimehes» avaldas oma esimesed kirjanduslikud katsetused Koidula, siin on avaldatud Kreutzwaldi, Weitzenbergi, Jürisoni, Freundlichi, Körberi jt. tolleaegsete kirjameeste kaastööd.

Eesti ajakirjanduse ajaloos viis «Pärnu Postimees» suure sammu võrra edasi üksikute publitsistlike žanride arengut, õpetas rahvast ajalehte lugema ja ajalehele kirjutama.

Juuresolevalt avaldame mõne näite (tänapäeva kirjaviisis) Jannseni välissõnumeist, kus sündmused on kirjeldatud talle omase külameheliku huumoriga.

* * *

AUGSBURGI LINNAS — jätk' jumal leiba! — söövad saksad hobuseliha. 5. augustikuu päevast 1854, mil seda baškiiri pruuki üles võtsid, on neil seal juba 207 hobust ära veristatud. Baieri rahvas ütleb: «Sünnib sealiha süüa, mis siis hobuseliha ees, kes nii puhas ja karsk loom on?» Tõsi küll; aga ma ei usu mitte, et meie rahvas seda tempu järele teevad. Süda ei taha hästi vastu võtta, ja liha oleks liiga kallis (1858, nr. 37).

OSTINDIAMAALT. —— Inglismehed on Delhi linna tungides pea kui tiigrimetsalised murdnud. Kõik, mis ette juhtus, lasti, pisteti ehk löödi maha, ja nende hulk oli väga suur. Väga palju paganaid sai just sellepärast surma, et nad inglismehi kui ristinimesi paremaks pidasid kui iseennast —— Meil on kahju ütelda, et inglismehed oma kallist võitu, mis neil jumal andnud, seega väga on roojastanud, et süüta ja süüdlased kõik ühtlasi ära hukanud (1857, nr. 21).

Joodikud, kõrvad kikki! Kuulge, mis hirmus käsk teie kohta PREISIMAAL on välja tulnud: «Iga kõrtsmik, kes avalikule joodikule viina annab ehk oma kõrtsitoas teda sallib, saab esimest korda, kuidas süü olnud, kas kahe, kolme, nelja ehk viie taadriga trahvitud (Preisi taader on 90 kop. hõb.); aga kui see ei aita ja teist korda jälle teeb, siis kõrtsmik ametist lahti visatud.» — No mis teie, märjad mehed, sest arvate? Eks ole hirmus? Joodik ei pea enam jooma ega lakekoer enam lakkuma — kas see pole inetu asi! Viin on ju teie jumal ja kõrtsmikud teie preestrid; kui viin peab teist joomata jääma ja kõrtsmikud peavad teid tuhalabidaga toast välja virutama: kuhu siis veel hingega minna? Jah, armsad joodikud, kelle voodi tänini kord siin, kord seal kõrtsi seina jääres ja kraavimudas olnud, vaadake ette! See hirmus käsk (meie teised küll õnnistame niisuguse käsu andjat) võib ka meie maale tulla. Joodikud, kuis siis!? — Võtke seepärast head nõu ja jätke see paha amet maha, ennegu enestele häbi ja teotust teete, et koer pärast teie käest enam leiba ei võta (1857, nr. 6).

PERSIA kuningriigis, Aasiamaa jaos, mis veel hea tükk maad tagapool Kaldeamaad ja Paabiloni linna on, seal läksid hiljuti Persia muhamediusulistel ja inglismeestel, kellel seal ligikorras (Hommiku-Indiamaal) suur tükk sohimaad on, kord jälle sarved kokku. Olid ka juba hästi paugutanud ja teineteise pead veristanud; mõni linn sai juba valu tunda ja mitu emapoega pidid oma elu jätma. Ometi tunnevad Persia mehed ära, et niihästi õigusest kui jõust nappus kätte tuleb; annavad sellepärast järele ja püüavad lepitust, mida neile inglismeeste poolest ka just ei keelata ning see sõjatuli on siis ka juba kustumas. Suuredtükid on juba tükk aega vait, kuid teevad teineteisega veel kaupa, mis põhja peale nende rahuseadus peab jääma. — Uued sõnumid ütlevad lepitust juba valmis olevat (1857, nr. 1).

JESUIITIDE SELTS. Westfaaliamaalt, Reini jõe äärest kaevatakse, et paavstiusu mungad, iseäranis see selts, keda vanast saadik jesuiitideks nimetatakse (üks hirmus kaval, salalik ja õel mungaselts) seal väga terased peavad olema rahvast oma poole avatlema. Jesuiidid ehk ussid ärakeelatud puu küljes, see on üsna üks. Nendel meestel ei ole ükski asi maapeal püha, kui üksi nende seltsi ehk ordeni kasu (1858, nr. 8).

TÜRGIMAAST. Türgimaal on üks väike kreeka usku vürstiriik nimega M o n t e g r i n i a oma vürsti all, keda türklased hea meelega oma kepi alla püüaksid, ja mõnda korda juba on katsunud, aga ikka veriste peadega tagasi saadetud. Hiljuti on seesama lugu jälle olnud. Türklased tulnud suure kisa ja käraga Montegrinia rahva peale: «Kas heidate meie alla, ehk ei heida? Muidu tallame teid maa põhja!» Teised jälle vastu: «Ei heida!» ja sarved kokku. Aga türklased saanud jälle valu ja kes veel eluga pääsnud, see võtnud jalad selga ja pannud punuma. Paras! mis sa otsid teise kallale (1858, nr. 47).

SIIN STAADION!

Kaks nädalat tagasi avaldasime kokkuvõtteid sellest, kuidas üks või teine osakond ülikooli staadioni ehitamisel on töötanud. Kuidas on vahepeal töö kulgenud? Väga hästi on töötanud bioloogid, kes on oma ettenähtud kohustuse 600 tundi juba täitnud. Juristid on kuidagimoodi teiste abiga töö oma objektil enam-vähem lõpetanud. Samal ajal geograafid, kes algul töötasid päris hästi, ei suutnud ettenähtud ülesannet enne praktikale minekut täita (täidetud ainult 500 tundi 700-st). Geograafid jäid võlgu ülikooli ees «tänu» peamiselt IV kursusele. Seal on küll palju ülikoolis üldtuntud «juhtivaid» mehi ja naisi nii isetegevuse kui ka muul alal, kuid kahjuks staadionitöödel osutusid need «juhtijad» sabassõrkijateks.

Üldse on viimasel nädalal töötempo staadionil mõnevõrra nõrgenenud. See ei ole aga millegagi põhjendatud. Mõni tund pärast eksami sooritamist ei peaks töö ühelgi üliõpilasel üle jõu käima.

12. juuni õhtuks oli seis staadionitöödel osakondade viisi järgmine.

	Plaan tundides	Täidetud
Majandusteaduskond	1000	911
Geograafiaosakond	700	500
Bioloogiaosakond	600	611
Keemiaosakond	650	270
Füüsikaosakond	1400	663
Matemaatikaosakond	1000	283
Eesti filoloogia osak.	1000	475
Vene filoloogia osak.	1000	339
Ajaloo-osakond	750	435
Stomatoloogiaosakond	500	162
Farmaatsiaosakond	700	312
Raviosakonna I k.	900	325
Raviosakonna II k.	900	602
Raviosakonna III k.	900	257
Raviosakonna IV k.	700	83
Raviosakonna V k.	800	241
Kehakultuuriosak.	800	290

Mari on isetegevuslane, ülikoolis üsna laialt tuntud. Jüri laulab meeskooris. Peale selle on Jüri veel suur nina ametiühingus. Ja staadionil nende labidad . . .
R. JÄRLIKU karikatuurid

KEVADISI KILDE EKSAMISESSIOONILT

Õpperaamatukogus valitseb eksamipäevil töömeeleolu. Raske on siin vaba kohta leida.

Nemad siiski leidsid. Istet võeti eesruumis ümmarguse laua ümber ja läks lahti kibedaks tööks.

Kui üleval liiga palavaks läheb, on siin üpris mõnus töötada.
E. SAKI fotod

VASTU SUVELE

Enamus ülikooliperest elab veel eksamite tähe all. Ent siiski on peaaegu igaühel kindlad plaanid suvepuhkuse veetmiseks. Kuidas siis möödub ülikoolirahva suvi?

Uudismaadest ja festivalist on meil juttu olnud väga palju, on juttu veel selleski ajalehes; kirjutatud on Sangaste puhkelaagristki, kus veedavad suvevaheaja või osa sellest 80 üliõpilast ning mitmed õppejõud ja teenistujad. Kehakultuuriosakond korraldab Käärikul oma laagri, mis on küll rohkem õppepraktikaks. Ka mitmetel Matemaatika-Loodusteaduskonna, Arsiteaduskonna ja teiste teaduskondade kursustel möödub suvi praktikal.

9. juunil toimus Vellavere pioneerilaagri pidulik avamine, millest võtsid osa ka ülikooli komsomolikomitee sekretär O. Kuuli ja ametiühingukomitee esimees Ü. Haldna. Toimus kontsert muusikalise kasvataja N. Mäe juhtimisel. Viidi läbi laagri esimene lõkkeõhtu. Praegu on laagris 62 last. Suve jooksul käib laagri kolmes vahetuses ligi paarsada last, enamus neist ülikooli õppejõudude ja teenistujate lapsed.

Paljude ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste suvepuhkus möödub puhkekodudes või sanatooriumides Võsul, Kalvil, Riia rannas, Kaukaasias, Krimmis. Nende hulgas on A. Rauman vene keele kateedrist, E. Vessart Arstiteaduskonnast. Rida avaldusi on laekunud turismituusikuile Soome. Juuli lõpupoole sõidab Saksa Demokraatliku Vabariiki nõukogude noorsoo delegatsioon, mille koosseisu lähevad ka 15 meie ülikooli üliõpilast ja nooremat õppejõudu. Samal ajal sõidavad 5 turisti tuusikuga Tšehhoslovakkiasse.

O. SIRG

Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva eel

Koos kogu ülikooli kollektiiviga teevad Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks ettevalmistusi ka ülikooli isetegevuslased. Juba üsna konkreetselt on mõeldud ettekannete üle, millega kavatsetakse esineda juubeli-aastapäeva tähistamiseks korraldatavatel kontsertidel.

Tartu Üliõpilasmeeskoor ja TRÜ naiskoor valmistavad ette rea revolutsioonilisi laule («Julgesti, vennad, nüüd töölel», «Luganski lukksepp», «Vaevatud raskest ülekohtust», «Noor kaardivägi» jt.).

Festivalikonkurssidel tubli deklamaatorina silma paistnud Sirje Põldots kavatseb esineda Juhan Smuuli luuletustega; katkendiga Smuuli poeemist «Mina — kommunistlik noor» tahab esineda Jaan Saul, keda samuti tõsteti esile festivalil.

U. PÄRN

Tartu Riiklik Ülikool 3

Möödunud aasta tublimad kaastöölised ja parimad kirjutused

Meie leht on viimaseil aastail korraldanud nii mitmeidki võistlusi. Oli luuletuste võistlus — toimetusele saabus hulgaliselt katsetusi, mõned üsna algelised, suur hulk aga ka selliseid, kelle autoreil on, võiks öelda, luuletaja hinge ja südant. Olid mõistatuste ja lühisatiiri võistlused, mis kahjuks ei andnud küll mainimisväärseid tulemusi. Ent toimetus on hinnanud neist üritustest osavõtjate head tahet ja soovi teha oma leht huvitavamaks, vaheldusrikkamaks.

Tehkem selle aasta viimases numbris kokkuvõte veel ühest võistlusest, mis, tõsi küll, pole meie lehe veergudel eelnevalt välja kuulutatud, ent mis siiski vääriks eelmistest vahest veelgi rohkem nindamist. See on võistlus aasta parimaile autoreile.

Žüriil, mille koosseisus olid ajalehe «Edasi» toimetuse liige O. Utt, ülikooli eesti keele kateedri dotsent J. Peegel, žurnalistika eriharu diplomand V. Lindström, meie lehe toimetaja A. Tamm ja sekretär S. Kaerama, oli üsna raske langetada otsust. Autoreid on olnud palju, samuti artikleid. Žürii otsustas seetõttu arvesse võtta ka artiklite rohkust ühel autoril, tema aktiivsust lehe tööle kaasaaitamises. Ja sellelt seisukohalt leidis hindamist IV kursuse eesti filoloog Heino Kään. Mainigem tema paljude kaastööde hulgast paari — «See aeg vääris elamist» (29. marts 1957) ja «Üldine õnnestumine ei tohi katta puudusi!» (29. aprill 1957). Heino Kään on ka hoolitsenud rubriigi «Kes pääseb festivalile?» sisustamise eest.

Teiseks, keda žürii pidas esimese preemia väärilisemaks, on IV kursuse ajaloolane Helgi Limberg. Teda hinnati nii autorina (artikkel «Mõtteid ülikooli parteikoosolekutest» ajalehe 18. jaanuari 1957 numbris) kui ka toimetuse aktiivse töötajana.

Teine preemia otsustati anda V kursuse bioloogile Ülo Tootsenile paljude artiklite ja fotode eest, eesti filoloogidele Valdur Rebasele kui aktiivsele autorile ja illustraatorile ning Martti Soosaarele karikatuuride eest.

Ära otsustati märkida veel O. Kuuli, H. Siimiskeri, I. Veldre ja J. Ristkoki ning H. Raidali sisukad kirjutused.

Avaldame tänu neile, esiletõstetuile, ja kõigile teistele autoreile ning kaastöölistele. Loodame veel rohkearvulisemat kaastööd järgmisel õppeaastal!

„Härrasturistidest"

Ligi 200 üliõpilast on juba otsustanud anda tänavu oma suvepuhkus selleks, et aidata Altai uudismaalastel koristada saaki. Neile lisandub kindlasti palju teisigi, kes praegu pole küsimust veel lõplikult otsustanud. Kõigil neil olid suveks oma plaanid valmis. Nüüd loobuvad nad neist uudismaade kasuks. Paljudel on siin üheks tõukejõuks ka soov näha kaugeid maid. Kujuneb see ju sõiduks risti läbi Venemaa. Avaneb võimalus tutvuda, olgugi pealiskaudselt, Vene loodusega, paljude uute linnade ja maakohtadega. See tõmbab. Ollakse valmis paariks kuuks loobuma harjunud mugavustest, elama rasket töömeheelu.

Ent samal ajal torkab üliõpilaste hulgas silma teinegi joon, mida võiks nimetada «härrasturismiks». See joon ilmnes mõnede II kursuse geograafide juures. Nad suhtuvad Altai uudismaadele sõidusse üleolevalt. Nagu polekski nad geograafid, kellele rohkem kui 8000-kilomeetriline sõit läbi Nõukogudemaa peaks pakkuma kõige suuremat huvi. Ent aasta pärast ülikooli kulul Koolale ja IV kursusel Kaukaasiasse sõita tahavad nad küll. Seejuures põhjendatakse neid sõite geograafilise silmaringi laiendamise vajadusega. Kas pole siin tegemist liiga «noobli» suhtumisega oma silmaringi laiendamisse? Kui on võimalus teha seda töörõivastuses ja kaubavaguneist ešelonis, siis põlatakse seda; tahetakse ringi sõita mugavamini.

Samasugust suhtumist turismisse, uute, kaugete kohtadega tutvumisse märkame ka mõnede teiste turistide juures, seda ka turismisektsioonis. Altaisse sõidule eelistatakse sõitu Karpaatidesse ülikooli turismisummade arvel või siis lihtsalt ringirändamisest mööda Eestit.

Niisugune nähtus paneb mõtlema. Ja nagu iseenesest kerkib küsimus: kas on õigustatud ülikooli turismi- ja õppepraktikasummade kulutamine sellistele üliõpilastele? Ülikooli rektoraat, spordiklubi juhatus ja ametiühingukomitee võiksid kaaluda, kas ei leidu neile summadele otstarbekamat kasutusviisi.

Kindlasti on uudismaadele sõitjate hulgas palju tõelisi turismihuvilisi, kes selgi suvel plaanitsesid mõnd turismimatka. Miks mitte võimaldada pigemini neile mõnd matka talvekuudel, nagu seda tehti möödunud aastal Koolale ja tänavu Karjalasse! «Härrasturistid» aga leidku endile ise võimalusi maad mööda ringi sõitmiseks.

H. VIRG

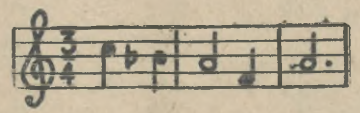

Üliõpilasmütsi riie on valmis, teatas halduseprorektor sm. Simm, kui ta esmaspäeval Moskvast tagasi jõudis. Riiet valmistab üks Moskva-lähedane tekstiilivabrik. Esimene saadetis jõuab Moskvast lennukiga kohale lähemail päevil. Ülejäänu saadetakse teele rongiga ja see ei viibi ka enam kaua.

Nüüd on asi ainult mütside valmistaja — Tartu Linna Tööstuskombinaadi taga. Ajaleht «Edasi» väljendas hiljuti oma «Herilases» mitmesuguseid mitte eriti optimistlikke mõtteid seoses meie uue peakattega. Taolised mõtted on ringi liikumas ka paljude üliõpilaste seas. Loodame, et ülikooli administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide aktiivsus siiski tõestab, et neil vähe-optimistlikel mõtetel pole alust ja et laul, millega algab see pisisõnum, mütsi kohta mitte ei käi.

O. REEK

Veel Sangastest

Ülikooli õppejõududel ja teenistujatel on võimalus veeta koos perekonnaliikmetega suvepuhkus Sangaste lossis. Loss asub 6 kilomeetri kaugusel Keeni jaamast. Sinna pääseb ka Valga-Sangaste autobussiga. Suvel peab Sangaste lossiga ühendust ülikooli veoauto, võimaldades nädalas paar korda sõita Tartu—Sangaste vahet.

Sangaste lossi külje all on ilus mets. On olemas ka võimalused ujumiseks. Ühistoitlustamist pole sel aastal õppejõududele ja teenistujatele veel võimalik korraldada. Küll aga on söögivalmistamiseks kasutada ühine köök. Piima kohapeal saab. Samuti on võimalik lähedal asuvast poest osta leiba.

Toad on sisustatud vajaliku mööbliga (voodid, lauad, toolid). Tasu voodikoha kasutamise eest on 50 kop. ööpäeva eest. Voodipesu kasutamisel tuleb iga 10 päeva või selle osa eest tasuda 3 rubla.

Õppejõududel ja teenistujatel on esialgse kava kohaselt võimalus alustada suvepuhkust Sangastes 25. juunist.

TRÜ ametiühingukomitee palub teatada, kes soovib suvepuhkust veeta Sangastes, märkides ka perekonnaliikmete arvu, samuti soovitava ajavahemiku.

Andmed tuleb esitada hiljemalt 20. juuniks.

Lapse aru

Tartus ekskursioonil viibivad koolipoisid ülikooli tualettruumis: «Onu, onu, miks see hirmus räpane kalts teil siin peegli kõrval ripub?»

Üliõpilane (soliidselt): «Oh, poja, see on meil käterätik.»

Ajalooringi töö kokkuvõtteid ja perspektiive

Ajalooring oli Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste teaduslikest ringidest kuni käesoleva õppeaastani üks vähetuntum. Seda isegi oma osakonna üliõpilastele. Nii oli 1955.—56. õppeaastal ringi töökoosolekuil tavaliselt paarkümmend üliõpilast. Tihti jäid koosolekud osavõtjate vähesuse tõttu hoopis ära. Tänavu seevastu oli pilt hoopis teistsugune. Juba esimesest töökoosolekust võttis osa ligi viiskümmend inimest. Ringi töö vastu hakkasid huvi tundma ka teiste osakondade üliõpilased. Küllap on siin palju teeneid ka mõningail uutel töömeetoditel.

Nendest on juttu olnud ka varem. Leiti, et senine referaatkoosolekute vorm ei suuda üliõpilasi täiel määral kaasa haarata. Üks pikem ettekanne, oponentide «objektiivsed» sõnavõtud, paar-kolm küsimust mõnelt «vapramalt» kohalviibijalt — sellega koosolek harilikult piirduski.

Sügisel valitud uus ringi juhatus tegi julge katse seda «traditsiooni» rikkuda. Juhatuse esimees üliõpilane H. Palli valmistas esimese töökoosoleku, kus arutati «Eesti NSV ajaloo» maketti, ette selliselt, et mitu üliõpilast käsitlesid igaüks maketi eri osa. Ettekannetega esinejad ei püüdnud oma aine lõigust teha mitte niivõrd põhjalikku uurimust, kuivõrd anda küsimusest ülevaade ja juhtida tähelepanu sellega seosesolevatele probleemidele. Seetõttu tekkis koosolekul elav diskussioon. Üks diskussiooni põhjus oli muidugi ka see, et küsimus kõiki väga huvitas.

Elavalt ja huvitavalt kulges ka järgmine töökoosolek, kus dots. Loone jagas oma muljeid Rootsist ja eesti emigrantlikust ajalooteadusest ning vastas kohalviibijate arvukatele küsimustele. Ka sellest koosolekus võeti elavalt osa.

Kõigist ajalooringi üritustest me siinkohal üksikult rääkida muidugi ei jõua. Üldiselt võib märkida vaid seda, et kuigi teisel õppepoolaastal töö tase mõnevõrra langes (IV kursuse üliõpilastel algas pedagoogiline praktika, ringi juhatus oli koormatud konverentsi ettevalmistamisega, üliõpilased kursusetööde tegemisega), oli see ikkagi tunduvalt parem kui eelnevatel aastatel. Ajalooringi töökoosolekutel viibis 1956.—57. õppeaastal kokku 260 inimest, eelmisel aastal 150. See statistika võib tunduda ainult kuivade arvudena, kuid tegelikult peitub selle taga töö sisuline paranemine.

Käesolev õppeaasta on lõppemas, jääb veel vaid eksamisessioon. Et ajalooringi töö järgmisel õppeaastal võiks kohe täie pingega alata, teeb ringi juhatus juba praegu ettevalmistusi. Koostati järgmisel õppeaastal arutlusele tulevate küsimuste esialgne nimestik ja anti see ajaloo-osakonna kõigile kursustele omapoolsete ettepanekute ja paranduste tegemiseks. Praegu tegeleb ringi juhatus konkreetsete ülesannete jagamisega üliõpilastele.

Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks valmivad ettekanded, mis valgustavad Eestis Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisega seotud küsimusi ja ka mõningaid teisi probleeme, millele seni on pühendatud vähe tähelepanu. Üliõpilased Sink (III kursus), Ruusmann ja Tender (II kursus) ning Vooder (IV kursus) on oma ettekannete juures juba üht-teist jõudnud ära teha ja kavatsevad suvelgi tööd innukalt jätkata. Sm. Vahemetsal on töö põhijoontes juba valmis, ta kavatseb seda suvel täiendada veel uute arhiivmaterjalidega.

O. LINNU

UUED NÄITUSED TRÜ PEARAAMATUKOGUS

Seoses eesti rahvaeepose «Kalevipoeg» sajanda juubeliaastapäevaga on TRÜ Pearaamatukogus avatud ulatuslik raamatunäitus, kus peegeldub «Kalevipoja» saamislugu, teose mitmesugused väljaanded ja selle uurimistöö nõukogude kirjandusteadlaste poolt. Näitusel on eksponeeritud muuhulgas fotokoopiad Fr. R. Faehlmanni käsikirjadest, näiteks ettekandest 1839. a. ÕES-is Kalevipoja muistendite kohta ja tema poolt koostatud «Kalevipoja» algvärssidest, samuti fotokoopia Fr. R. Kreutzwaldi poolt koostatud «Alg-Kalevipojast» (1853). Lisaks «Kalevipoja» täielikele eestikeelsetele väljaandeile on näitusel eksponeeritud ka eepose tõlked NSV Liidu rahvaste keeltesse ja tervesse reasse võõrkeeltesse.

Omaette vitriinides on eksponeeritud eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri käsikirjalised materjalid, näiteks rahvaluule-ekspeditsioonide aruanded, Kalevipoja mälestusmärkide leviku atlas.

Lähematel päevadel avatakse raamatukogus uus näitus, mis on pühendatud eesti pideva ajakirjanduse 100. aastapäevale. Näitusel eksponeeritakse eesti ajakirjanduse esimesi katsetusi: Wilde-Hupeli «Lühhike õppetus...» (1766), O. W. Masingu «Marahwa Näddala-Leht» (1821—1825), Fr. N. Russowi «Tallinna koddanikoramat...» (1854—1857), J. W. Jannseni «Perno Postimees» (1857—1885) jt.

U. RAST

TRADITSIOONIDEST

«Möödunud kevadel, juba õige varakult, tekkis eesti filoloogia osakonna üliõpilastel otsus ühise jaanipäeva korraldamiseks väljaspool Tartut. Mõeldud — tehtud. Alustati, nagu ikka, organiseerimiskoosolekuga, kus iga mees sai ülesanded. Ühise töö tulemusena olid siis lõpuks korras nii ettekanded kui kiik, nii tõrvatünn kui kaljavaadid.

Nüüd on algus tehtud ja tänavu on kavas jaanipäeva tähistamine Vellaveres muuta juba üleülikoolililiseks ürituseks ning läbi viia 24. juunil. Meile tuleb appi ülikooli ametiühingukomitee, kes lubas abistada kiige parandamisel.

Rahvaluule-inimeste sooviks on, et noored ei unustaks esivanemate vanu kombeid ja traditsioone. Äratagem neid üles jaanipäeval — vanade eestlaste pidupäeval. Muutkem jaanipäeva pühitsemine Vellaveres iga-aastaseks traditsiooniks!»

Nii kirjutab toimetusele saadetud kirjas O. Toomre.

Toimetus on saanud teisigi kirju, milles puudutatakse küsimust traditsioonidest. Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane, Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadik Jaan Reimand kirjutab:

«Meil pole traditsioonide küsimusest vähe räägitud. Mainitakse nende kasvatavat mõju, räägitakse vajadusest luua uusi, nõukogulikke traditsioone. Mõned püüavad neid anda valmis vormelitena ajalehe veergudel, teised soovitavad üle võtta progressiivseid üldinimlikke traditsioone minevikust. Tõenäoliselt läheme sünteesi teed.

Ka meile ülikooli on vaja traditsioone, selliseid, mis meid ülikooliga seoksid, mille kaudu me väljendaksime austust ta vastu. Siin on püütud mõndagi teha ja mõnes suunas on ka tulemusi näha. Näiteks võiks tuua kas või piduliku immatrikuleerimise.»

Edasi kirjutab J. Reimand, et traditsioonide loomisel on vaja tähelepanelikult suhtuda ka minevikku. Ta märgib, et kohaks suure ja austamisväärse minevikuga on ülikooli aula.

«Selles on kaitstud dissertatsioone, mis tõid kuulsust meie ülikoolile, siin on toimunud pidulikud koosviibimised, millised avas rektor. Ülikooliteed alustades on aulas põksuval südamel kuulatud professorite esimesi sõnu, siin on vastu võetud ka diplomeid, siit on siirdutud ellu.»

Rahul ei ole J. Reimand aga sellega, et viimastel aastatel on aulat kasutatud ka teistsugustel juhtudel.

Toimetus pöördus ülestõstetud küsimusega ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri O. Kuuli ja ametiühingukomitee esimehe Ü. Haldna poole. Nad märkisid, et ülikoolil pole praegu teist nii suurt ruumi kui aula, kus saaks läbi viia ühisüritusi, nagu seda on vaja näiteks uue aasta, maipühade ja oktoobripühade väärikaks tähistamiseks. Leida mujalt ruumi nende ürituste läbiviimiseks on raske, praktiliselt peaaegu võimatu. Asja muudaks vastava klubi andmine ülikooli käsutusse.

Jah, ilusat traditsioonide alal meil kahtlemata juba on. Peale J. Reimandi poolt nimetatu tuletame rõõmuga meelde sügisesi rongkäike tõrvikutega, üliõpilaslaulupidu. Eesti filoloogidel, kes on lõpetanud ülikooli, on juba mitu aastat heaks kombeks tulla kevadeti Tartusse, meenutada õpingutepäevi ja rääkida oma tööst.

Kuid muidugi tuleb täiesti nõus olla sellega, et veel palju on ära teha. Traditsioonilisi üritusi, mis jääksid ülikooli lõpetanutele aastateks mällu, on siiski veel vähe. Ja miks mitte näiteks panna väike mälestustahvel auditooriumi, kus Fr. R. Faehlmann pidas esimese eestikeelse loengu ülikoolis. Samuti võiksid olla mälestustahvlid auditooriumides, kus on õppinud või õppejõududena tegutsenud teised kuulsad kirjanikud, teadlased jne. See aitaks sisendada uhkust meie ülikooli üle, armastust tema vastu.

E. KAJAK

KOGUGEM SUVEL VANAVARA!

Eestlased on loonud sajandite jooksul omapärase kultuuri. Olgu see meie rahvalaul või vanasõna, meie rahvarõivas või elurehi — kõiges kajastub eestlase otstarbekuse- ja ilutunne. Kuid rahvas pole olnud meil mitte ainult kultuuri loojaks, vaid oluliselt kaasa aidanud ka rahva kultuuriavalduste kogumisele. Rahvaluule koguja dr. Jakob Hurt rajas traditsiooni — kasutada rahva kaasabi rahvaloomingu ja elu-olu kohta käiva ainese kogumisel. Nii pandi alus meie rikkalikele rahvaluulekogudele, nii sai võimalikuks lühikese ajaga koguda mitukümmend tuhat eset 1909. a. asutatud Eesti Rahva Muuseumile (nüüd Etnograafiamuuseum). Kogumistööst võttis aktiivselt osa ka üliõpilaskond. Paljud TRÜ kollektiivi liikmed on olnud aktiivsed vanavarakogujad või teatmematerjali hankijad. Näiteks P. Aristelt on Etnograafiamuuseumi arhiivis huvitav kirjeldus Hiiumaalt. P. Voolaine on kirjeldanud Räpina kihelkonda. H. Tera on teinud mahuka (üle 800 lk.) kirjelduse Sangaste kihelkonnast.

Paljud üliõpilased veedavad oma suvise vaheaja maal. Seal leidub sageli veel esemeid, mis jutustavad meie vanaisade töödest ja rõõmudest. Seal leidub veel vanakesi, kes üsna hästi võivad jutustada endisaegsest elust. Omades head tahet on võimalik veel koguda üha kiiremas tempos kaduvat vanavara.

Taastagem varasem hea traditsioon — üliõpilaskonna osavõtt meie kultuuripärandi kogumisest ja säilitamisest. Üliõpilastel, kel on huvi ja tahtmist kaasa lüüa, palun astuda kontakti Etnograafiamuuseumiga (Burdenko tn. 32). Siit saate vajalikud konkreetsed juhised. Muuseumile üleantavate esemete ja teatmematerjali eest premeeritakse üliõpilasi rahaliselt.

Pärast edukat eksamisessiooni asugem koguma vanavara!

J. LINNUS,
ENSV TA Etnograafiamuuseumi teaduslik sekretär

Käesoleva numbriga lõpetab ajaleht

„Tartu Riiklik Ülikool"

ilmumise 1956./1957. õppeaastal.

Toimetaja A. TAMM

MB 03677 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2129

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (341) Laupäeval, 21. septembril 1957. a. X aastakäik

MEIE AJALEHE KÄESOLEV NUMBER ON ESIMENE UUEL ÕPPEAASTAL. OMETI EI TEE ME SIIN JUTTU MITTE NII-PALJU ÕPPETÖÖST JA SELLE PROBLEEMIDEST, VAID KÕI-GEPEALT SELLEST, MILLEGA TEGELEB PRAEGU ENAMIK MEIE ÜLIÕPILASTEST — TÖÖDEST MEIE KOLHOOSIDES JA SOVHOOSIDES. JUBA TEIST KUUD TÖÖTAVAD NELI- JA POOLSADA ÜLIKOOLI KOLLEKTIIVI LIIGET KASAHSTANI UUDISPÕLDUDEL. 3. SEPTEMBRIL LIITUSID NENDEGA EESTI KOLHOOSIDES TÖÖLE ASUNUD ÜLIÕPILASED.

SOOVIME TEILE KÕIGILE HEAD TÖÖTUJU, PALJU JÕU-DU, SAMUTI KA ILUSAT ILMA!

NING — PEATSE JÄLLENÄGEMISENI AUDITOORIUMIDES!

KUI PALJU? KUS KOHAS?

Eesti NSV kolhoosides võtavad praegu sügistöödest osa rohkem kui 1500 meie ülikooli üliõpilast ja õppejõudu. Kõige enam on neid Tartu rajoonis, nimelt 327.

Meie kollektiivi liikmed abistavad kolhoose ka Antsla, Jõgeva, Otepää, Põlva, Mustvee ja Elva rajoonis. Üldse on TRÜ üliõpilasi 84 kolhoosis.

Ja kuidas läheb töö?

KOLHOOSNIKUD ON RAHUL, MEIE ISE KA

3. septembri keskpäeval saabusid Mustvee rajooni «Põhjala» kolhoosi 14 üliõpilast Majandusteaduskonna IV kursuselt. Esimesel päeval tulevased ökonomistid ühistööst osa ei võtnud, sest päev kulus ära oma elamise sisseseadmiseks. Tüdrukud korrastasid tulevase eluruumi, poisid tõid magamiseks õlgi (ilma õlgedel magamiseta ei olegi kolhoosiromantika täielik), paar tükki meist olid aga tegevuses kaasavõetud raadiole «hääle sissepanemisega».

Teisel päeval algas töö kogu energiaga: tüdrukud kitkusid lina, poisid panid vilja rõukudesse. Hiljem asusime tööle viljapeksumasina juures. Ja raske on ütelda, kes on kangemad, kas poisid või tüdrukud, sest võrdselt hanguvad põhku nii Kaljo Põldmäe kui Arma Kaur, rukkivedamisel ei jää Aino Aaren maha Verner Trammist. Tööpäev kestab meil kaheksast kaheksani, kusjuures lõunavaheaega on kaks tundi.

Kolhoosnikud ütlevad nii: «Need šefid ei ole mitte ainult maatööd näinud, vaid ka teinud, maatöö kartmisest pole põhjust rääkidagi.»

Ja õhtul — kes kuulab raadiot, kes loeb. Sageli kõlavad akordionihelid ja ühislaul. Kord nädalas külastame rändkino. Koos kolhoosinoortega teeme ka isetegevust.

E. SIIMSO

TAMMSAARE-NIMELISES KOLHOOSIS

Tartu rajooni Tammsaare-nimelises kolhoosis võeti linnast appi saabunud Õigusteaduskonna üliõpilased rõõmuga vastu. Rehepeks vajas noori ja tugevaid töökäsi. Juba esimesest päevast peale püüdsid I ja IV kursuse juristid neile pandud lootusi õigustada ja oma kohustusi ületada.

Kiitvaid hinnanguid antakse näiteks IV kursuse üliõpilase sm. Ploomi juhtimisel töötava grupi kohta.

Samasugused tublid töömehed on Tammsaare-nimelises kolhoosis ka üliõpilase sm. Sepa ja Leninimelises kolhoosis vanemõpetaja sm. Raali juhtimisel töötavad juristid.

J. KAASIK

Hakkab tekkima kollektiiv

I kursuse geograafid siirdusid tööle Antsla rajooni Ahijärve kolhoosi, mis asub Tartust oma tubli 100 km kaugusel. Jõudsime sinna pärast 3-tunnist sõitu. Vastu võeti meid lahkesti. Pärast muljeterohket päeva magasime kõik hästi värsketel, äsja tuppa toodud õlgedel.

Järgmisel hommikul läksime tutvuma ümbritseva loodusega (oleme ju geograafid). Juba meie lahkumisel Tartust ütles õppejõud sm. Hang, et koht, kuhu me sõidame, on selline, kus ei ole palju ettetallatud radasid. Looduslikult on see kolhoos väga ilusas kohas. Kujutage endale vaid ette, et otse aknast avaneb vaade maalilisele, mitmesopilisele järvele, mida taamal palistavad igirohelised kuused, juba veidi kollakaks muutuda jõudnud kased. Paremal ja vasemal aga, nii kaugele, kui silm ulatub nägema, kerkivad metsaga kaetud kuplid. Kahtlemata on viibimine looduslikult nii kaunis ja omapärases kohas meile, geograafidele, suureks kasuks.

Pärast seda, kui olime loodusega tutvunud ja teinud ka esimese paadisõidu mööda Ahijärve, lasksime hea maitsta maaleival ja värskel võil. Ja pärast lõunat algas juba meie esimene tööpäev kolhoosis. Meie seas on ka palju linnast pärinevaid üliõpilasi, kes võrdlemisi vähe tunnevad maatööd. Kuid nagu ütleb vanasõna, et töö õpetab tegijat, nii oleme meiegi selle mõne päeva jooksul mõndagi õppinud. Kui algul ei tahtnud hang hästi heina seest välja tulla, kui hobuse rakendamine tundus päris imeteona, siis hakkame nüüd juba maatöödega täiesti kohanema. Töömeeleolu on hea, kõik on terved. Ja ega siis tagajärjedki tulemata jää. 2,75 normipäeva ühe päevaga pole mitte halb saavutus alguse kohta meie kursusevanemalt Rein Käosalult. Hästi töötavad herneniitjad Helgi Mitt ja Linda Eeser, kes annavad isegi poistele «silmad ette». Ei saa kuidagi märkimata jätta ka meie vahvaid perenaisi Virve Purikat ja Viive Rauda.

Tööd tehes tutvume üksteisega. Tundes ühiseid rõõme ja ületades ettetulevaid raskusi kasvab meis ühtlasi kollektiivsustunne.

Püüame teha kõik selleks, et mitte häbistada oma uut kooli.

M. MEIGAS,
geograafiaosakonna I kursuse üliõpilane

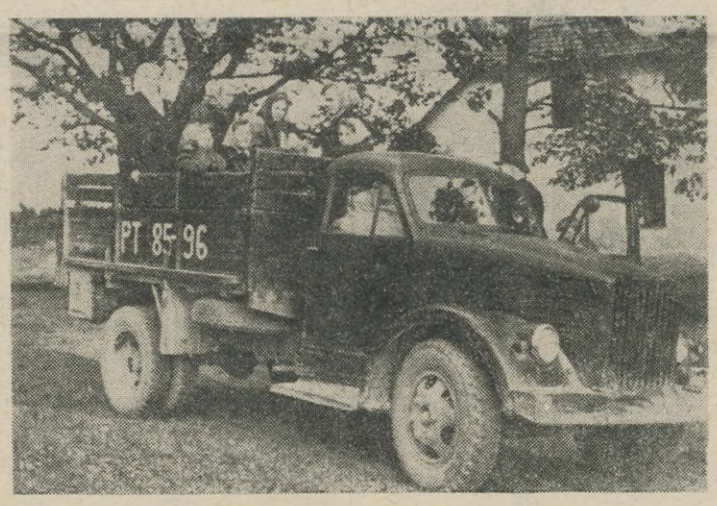

IV kursuse bibliograafide esimesed pilgud uuele töökohale.
R. NUUSTI foto

SOTSIALISTLIK VÕISTLUS JA PREEMIAD PARIMATELE

Enne ärasõitu kolhoosidesse tehti ülikooli noortele teatavaks Eesti Põllumajanduse Akadeemia üliõpilaste sotsialistliku võistluse üleskutse: töötada kolhoosides hea töödistsipliini ning kõrge tööviljakusega. EPA Agronoomiateaduskonna üliõpilased kohustusid välja töötama igaüks vähemalt 1,4 normipäeva. Nagu nähtub saabuvaist teadetest, töötavad ka meie üliõpilased kolhoosides tublilt.

Meie toimetuse liige vestles Tallinnas Eesti NSV põllumajanduse ministri E. Tõnuristiga. Minister märkis, et ELKNÜ Keskkomitee ja Põllumajanduse ministeerium premeerivad vabariigi parimaid kolhoosides töötanud üliõpilasgruppe.

Kolhoosides kõige silmapaistvamalt töötanud noori märgib ära ka ülikool.

Õ. KASK

AULA TRADITSIOONILISES PIDURÜÜS * TERVITAB REKTOR * KÕNETOOLIS ON PROF. RÄGO * ÜLIÕPILASPILETID KULDMEDALIGA VASTUVÕETUILE * LÄHETUSSÕNAD KOLHOOSI SÕITJAILE

Ärevalt põksub süda esimese kursuse üliõpilasel, kes tuleb avaaktusele pidulikult kaunistatud aulasse. Soliidsed sambad, eredad kroonlühtrid, rohelise kaleviga kaetud presiidiumilaud, rõdult kostev orkestrimuusika — kõik see loob tunde, et algab midagi väga tähtsat, midagi kordumatut... Ja kuigi tänavu 2. septembril toimunud avaaktus sarnanes paljuski eelmistel aastatel toimunud avaaktustega, oli see ometi kõigile sel aastal sisseastujaile ainulaadne ja uus.

Aktusele on tulnud auväärses eas professoreid, on kogunenud arvukas hulk üliõpilasi. Seal istub diplomand veidi nukra näoga. Küllap tal on kahju ja veidi kadegi, et ta ise ei ole enam esimesel kursusel, vaid alustab oma viimast üliõpilasaastat. Kui ruttu on läinud eelmised neli! ... See oli ju nagu eile, kui tema istus siin oma esimese üliõpilassügise avaaktusel, oodates rektori käepigistust ja üliõpilaspiletit.

Ja juba avabki sm. Sildmäe 1957.—58. õppeaasta piduliku avaaktuse. Sõna on rektoril. Professor Klement tervitab soojade sõnadega sisseastujaid.

Siis on kõnetoolis professor Rägo. Sellest on ligi poolsada aastat tagasi, kui tema ise alustas oma stuudiumi. See on küllalt pikk aeg, mille vältel auväärt professoril on kogunenud nii mõndagi südamele, mida ütelda õppeaasta alguseks kõigile meie üliõpilastele. Professor Rägo meenutab kohtumist ühe oma tuttavaga, kelle silmis säras vaimustus, kui ta kõneles oma tööst. Ka meie üliõpilased peavad armastama oma tööd, sest töö ilma armastuseta ja vaimustuseta pole õige töö.

Saabub ülev hetk. Rektor annab isiklikult kätte üliõpilaspiletid kuldmedaliga keskkooli lõpetanuile. Kõlavad pidulikud tušihelid. Soe aplaus tervitab iga immatrikuleeritavat.

I kursuse üliõpilaste nimel võtab sõna Marika Jürgenson. Ta ütleb, et uustulnukad teevad kõik selleks, et väärida Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilase nime.

Aktus on lõppemas. Sõna võtab veel ENSV põllumajanduse ministri asetäitja sm. Kalaus, kes kõneleb üliõpilastele eelseisvast tööst vabariigi kolhoosipõldudel.

1. oktoobril aga algavad jälle loengud, algab meie ülikooli 156. õppeaasta.

Mägede ja orgude maal

TEEL KOLHOOSI

Sõit läheb mööda Riia maanteed Tartust välja. Möödume Nõost, Elvast, Rõngust, põikame üle Valga rajooni nurga ja siirdume Palupera poole. Tee läheb järjest huvitavamaks (autojuhi arvates järjest hullemaks) — mäed hakkavad üha tihedamini vahelduma orgudega, eemal vilksatavad lehtmetsatukkade vahel järved.

Teel saame teada, et Orumäe kolhoosi, kuhu viib meid auto, juhib varem EPA-s õppejõuna töötanud sm. Heinvee, et kolhoos tasub tänavu oma liikmeile peale naturaaltasu 5 rbl. normipäeva eest, et kolhoosi sissetulek on võrreldes 1955/56. aastaga suurenenud viiekordseks ja palju muud. Siis aga jõuamegi Orumäele, mille nimi iseloomustab tabavalt selle kolhoosi geograafilist ilmet. Paarsada meetrit veel jalgsirännakut, igaühel oma kohver näpu otsas, ja olemegi suvilataolise hoone juures, mis saab meie koduks terveks pikaks kuuks.

KODU

Esimesel õhtupoolikul jäetakse meid seda korrastama, sest ruumid on juba pikemat aega elaniketa. Saame oma 12-liikmelisele rühmale 2 magamistuba, söögitoa ja köögi. Magamisasemetele toovad poisid õlgi, kohale tuuakse ka pikk söögilaud ja pingid. Kuskilt leiavad tütarlapsed postamendi, kohe tekib sinna peale linake ja klaas hiliste põllulilledega, ja kodu muutubki mugavaks.

ESIMESED TÖÖPÄEVAD

Juba esimestel päevadel kujuneb töö üsna mitmekesiseks. Aitame lõpetada mõnel põllul poolelijäänud rukkimasindamist, veame põldheina jne. Põhiliseks tööks kujuneb aga põhu koristamine kombaini järelt ja selle paigutamine kuhja. Ega töö nii väga hästi ei laabugi. Meid näib olevat veokitega võrreldes natuke palju.

«Kui oleks ometi veel paar hobust,» ohkab Olev Kajak, «siis läheks poole kiiremini.» Aga hobuseid on meil kasutada ainult kaks. Hiljem viiakse osa rahvast teistele töödele: poisse teri vedama, tüdrukuid autole heinakoormat tegema, siis juba läheb paremini. Peagi kujunevad välja «spetsialistid». Hobusemeesteks on Piret Koppel ja Malle Soll. Kuhjategemisel saavad kõige «sirgemad» kuhjad Liis Pässil. Õlgede kuhja tõstmisel teeb tõhusat tööd aga Toivo Kemppi.

Nii elavad III kursuse eesti filoloogid Orumäel, Meigaste mäe jalamil. Õhtuti pole puudu poiste ega tüdrukute toas naerust ja naljast. Meeleolu on ikka hea, vaatamata sellele, et sageli pimedani tehakse põllul üsnagi pingutavat tööd.

E. RANNIK

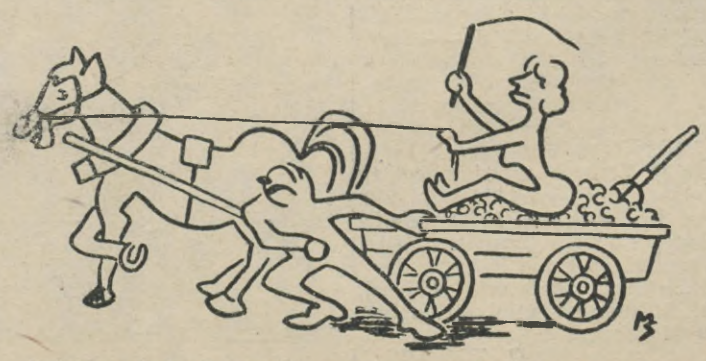

Hobune polegi nii rumal loom.

M. SOOSAARE joonis

Hinnang rajooni komsomolikomitee sekretärilt:

ABILISED ON TUBLID

Möödunud aastal abistasid Otepää rajooni kolhoose sügistööde läbiviimisel Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased. Nende tööga jäid meie kolhoosnikud väga rahule ja kiitvalt meenutati üliõpilaste tööd ka hiljem.

Käesoleval aastal abistavad meid saagi koristamisel jällegi üliõpilased. Juba esimesest tööpäevast peale on kolhoosidest saabunud kiitvaid hinnanguid noorte abiliste töö kohta. Esimese töönädala järel tõusis rajoonis esikohale «Edasi» kolhoosi I brigaadis töötav Arsteaduskonna I kursuse üliõpilaste rühm. Iga üliõpilase kohta tuli selles rühmas umbes 2,1 normipäeva. Selle rühma parimad töötajad Tiiu Vau, Mare Kangru ja Helle Jaagund on seni välja töötanud keskmiselt 3,3 normipäeva päevas. ELKNÜ Otepää Rajoonikomitee on kuulutanud välja koristustöödeks appi tulnud üliõpilaste vahelise sotsialistliku võistluse. Kuni järgmiste kokkuvõteteni hoiavad «Edasi» kolhoosis töötavad tütarlapsed oma käes ELKNÜ Otepää Rajoonikomitee rändvimplit pealkirjaga «Parimale noortebrigaadile».

Kuid mitte ainult selles kolhoosis, vaid ka teistes kolhoosides räägitakse tulevastest arstidest kui tööd armastavatest inimestest. «Nõuni» kolhoosis töötavad väga tublilt ja püüdlikult Aksel Eist, Elion Permand, Aadi Eller, Viiu Eomõis jt. «Järvesalu» kolhoosis tõstetakse aga esile Ants Uibot, Jüri Välit ja Jüri Kooli.

«Kalevi» kolhoosi abistavad Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilased. Iga noor töötab päevas välja vähemalt 1,5 normipäeva, kuid mõned, nagu Tšornaja, Sokolova, Kovaltšuk ja teised üle kahe normipäeva. «Pühajärve» kolhoosis on tublideks tööinimesteks aga Jüri Murumets, Jaan Jõepere, Valve Tennesaar.

Otepää rajoon on vilmasel aastal teinud suuri edusamme liha ja piima tootmisel. Käesoleva aasta koristustööde edukast lõpetamisest sõltub veelgi suurema edu saavutamine partei poolt püstitatud ülesannete täitmisel.

Kuigi kõik meie abistajad on õigesti aru saanud nende ülesannete tähtsusest ja töötavad jõudumööda, tahaksime loota, et ka «Suure Oktoobri» ja Vorošilovi-nimelises kolhoosis töötavad üliõpilased tõstaksid tööpinget ja püüaksid sammu pidada teiste, tublimate brigaadidega.

Üliõpilaste sotsialistliku võistluse kokkuvõtete tegemisel autasustab ELKNÜ Otepää Rajoonikomitee kolme paremat üliõpilasbrigaadi väikeste esemetega.

Esimene preemia — grammofon — antakse üliõpilasbrigaadile, kes on välja töötanud kõige rohkem normipäevi, kusjuures brigaadi iga liige peab välja töötama vähemalt 35 normipäeva. II kohale tulnud brigaadile antakse kitarr, kolmandale kohale tulnule 2 komplekti malendeid. Samuti autasustatakse paremaid tulemusi näidanud üliõpilasi.

Parimaid brigaade ja brigaadide liikmeid esitab komsomoli rajoonikomitee autasustamiseks ELKNÜ Keskkomiteele.

Kuigi üliõpilased töötavad varahommikust hilisõhtuni, leiavad nad võimalusi ka isetegevuse harrastamiseks. Nii teevad õhtuti proove «Kalevi» kolhoosis viibivad üliõpilased, kes valmistuvad praegu peoõhtu korraldamiseks Ilmjärve 7-klassilise Kooli ruumes. Ja nii ongi õige. Laul ja töö peavad käima käsikäes. Iga nõukogude noor peab oskama hästi lõbutseda ja hästi töötada.

Kasutan siinkohal juhust ja soovin kõikidele meie rajoonis töötavatele üliõpilastele palju töötuju ja õnne igal sammul.

JOH. LOTT,
ELKNÜ Otepää Rajoonikomitee sekretär

MEIE ABIGA LÕPETATI RUKKIPEKS

Auto jõuab kolhoosikeskusa ette. Kõigi suureks üllatuseks on meile vastu tulnud kolhoosi juhtiv personal, lilled süles. Kohe juhatatakse meid suurde saali, kus ootab valge linaga kaetud laud maitsvate roogadega. Tõusevad klaasid kolhoosi, kolhoosnikute ja šeffide terviseks. Suurel vaagnal meie ees aurab praetud põrsas. Ja neid saiakesi ja koogikesi ei jõua mitte loetledagi.

Kui siis lõpuks söögid söödud ja joogid joodud, istume valmisseatud vedruvankritele, et sõita tööle. Jõuame peksumasina juurde, tuhatnelja üles lauale ja oi ... trummel jäi ette, hobune komistab ja põmm! ...

... Ärkasin. Olin uinunud lõunavaheajal ja nägin und. Ärkasin kukkumise peale, mis õnneks unes oli. Aga see tuletab meelde häid mälestusi lähemaist päevist, kus ikka ka päriselt kukkuda sai.

Oli nii — juba esimesel päeval alustati meie brigaadis rukki masindamist. Tõelisi «tolmuimejaid» mängisid põhuvõtjad Eda Angerma, Ülle Mägi, Silvi Pärn ja teised tüdrukud. Poisid olid veotöödel. Mina ka. Ja nii tuligi üks ilus «lend». Pingutasin koormaköit, see aga katkes ja minu raske keha prantsatas kolhoositarist ülesandja turjale.

Niipalju nüüd kukkumistest unes ja ilmsi. Mis muusse puutub, siis — meie kursuse 15 liiget on majutatud kolme kohta. Kaks gruppi elavad ühes külas, kolmandat näeme siis, kui kinoõhtul läheme nelja kilomeetri taha filmi vaatama.

Rukist masindasime terve nädala. Viimasel päeval töötasime eriti tempokalt ja kuigi harilik lõunavaheaeg hakkas lõpule jõudma, kui lõpetasime töö, ja toit oli jahtunud, tundsime hinges siiski rahuldustunnet: meie abiga lõpetati kolhoosis rukkipeks.

U. ROOSIMAA,
III k. bioloog

Ei liigul?
M. SOOSAARE joonis

IV kursuse bibliograaf Maila Sepp ja tema töö suur vili.
R. NUUSTI foto

TERE, JOOSEP!

16. sept. 1957. a.
«Õnne» kolhoosis.

Näed, vennas, pidin peaaegu alt vedama. Pidin ju kirjutama kohe, kui kohale jõuame, nüüd aga on juba kaks nädalat möödas.

«Õnne» kolhoosis, kuhu me sattusime, näikse esimees kaunis kuri mees olevat. Ta lubas poisid ja tüdrukud erinevatele töödele saata, sest muidu pidavat rohkem nalja tehtama kui tööd. Tüdrukud paigutati elama Kokapapa koolimajja. Poisse loksutati aga veel mõned kilomeetrid mööda külavaheteed ja jäeti siis ühe lukustatud ustega lagunenud maja õuele ootama. No istusime siis ja lõpetasime oma toiduvarud ning igavuse pärast ka poole kaasavõetud suhkrust, aeg aga ei tahtnud kuidagi edeneda. Viimaks otsustasid Tõnu ja Sass külasse hulkuma minna, meie Rinaldoga aga keerasime murule magama. Õhtu eel kuulsin oma kõrva juures mõnusat matsutamist ja vaikset ruigamist. Tegin silmad lahti ja nägin, kuidas üks päris keskmist kasvu siga parajasti pea Rinaldo seljakotist välja tõmbas ja asjalikult triiksärgi varrukat näris.

Too esimene õhtu tõi tõesti nukrad mõtted pähe, ent mis teha. Öösel, umbes kella kahe või kolme paiku, ärkasin mingi vaikse pomina peale ja nägin, kuidas keegi istus toa nurgas ja toimetas midagi taskulambi valgel, ise aga luges: «... kakskümmend kolm, kakskümmend neli ...» Lõpuks tundsin Sassi ära ja küsisin, et mis ta teeb. «Tapan kirpe,» vastas too rahulikult. Noh, ja viimaks saabuski hommik koos mehise tööga.

Meie, poisid, tegeleme praegu peamiselt viljamasindamisega. Teeme seda tööd umbes samuti kui möödunud aastalgi, tirides põhku ja kotte, tüdrukud aga olla kuskil tõugu kokku panemas. Esimesed päevad olid küll rasked. Kuidagi ei suutnud paraja suurusega hargitäisi võtta ja nii juhtuski, et paari päeva pärast olid meil kõigil nabad selja taga. Brigadir soovitas veel tõsta, et nabad saaksid täisringi ära teha ja siis uuesti oma kohale asuda.

Jah. Tööpäevad mööduvad kõik enam-vähem sarnaselt, oma vaba aega aga veedame just nii, nagu sina oled seda unistanud. Lähedal asuvas Karula turbatööstuses on paikkino, kus vehime käia vähemalt kolm korda nädalas.

Seal sovhoosis on üks noor zootehnik, kes juba esimesel õhtul Tõnni liimile tõmbas. Tol õhtul umbes kella kahe paiku kadus Tõnn kuhugi, meie aga tantsisime veel paar tundi. Lõpuks hakkasime meiegi minema. Kui möödusime sovhoosi meiereist, nägime kurbkoomilist pilti: Tõnn seisab poolest säärest meierei õue poris ja vahib külmast lõdisedes ja õnnest särades üles rõdu poole, üleval aga on zootehnik ja veel kõrgemal muhelev kuu. Päris romantiline situatsioon sessinatses proosalises maailmas.

Lõuna hakkabki lõpule jõudma ja vaja jälle tööle hiilida.

Kõige paremat!

ROOLAND

Sõbralik tutvumine.
M. SOOSAARE joonis

Võimas pidu „VÕIMSAS JÕUS"

«Kui oleme kord juba «Võimsa Jõu» kolhoosis, siis peame korraldama ka võimsa peo,» arutasid omavahel eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilased, kes töötavad praegu Elva rajoonis «Võimsa Jõu» kolhoosis.

Kontsert toimus kolhoosiklubis 14. septembril. Ettevalmistuse käigus kerkis esile lausa ootamatuid talente. Ei tundnud ju varem keegi Mart Raidi ja Heino Lupi esinejavõimeid.

Grupis on ka juba tunnustatud isetegevuslasi. Kontserdil pälvisid teenitud aplausi tantsijad Milvi Sakkis ja Rein Sikk, kes TRÜ rahvakunstiansambli koosseisus esinesid suvel Moskvas. Sama ansambli koosseisus olid festivalil ka Ingrid Ruus, Helgi Pääsuke, Valve Presjärv ja Pille Kippar, kelle esinemised vaatajaskond samuti soojalt vastu võttis.

M. RIKE

„Isevigurist" ja muust

«Isevigur» — sellise nime andsid IV kursuse bibliograafid oma satiirilise sisuga välklehele, mille esimene number ilmus varsti pärast Elva rajooni Molotovi-nimelisse kolhoosi šeflustööle asumist. «Isevigur» käsitleb elu kriitiliselt. Aga rääkida on ka palju head. Olgu see siis seemneristikheina masindamine, rehepeks või mesika koristamine — kõikjal töötatakse tublilt. Hilja Põllusmaa, Aino Usgam, Marja Rei ning teisedki töötavad välja 1,5 normipäeva ja üle sellegi. Poisse on grupis vähe, kuid töös on nad sama tublid kui tütarlapsed. Villu Kreegimägi on juba jõudnud kolhoosis tuttavaks saada hea ehitusmeistrina.

R. NUUST

Tihe side Tartu ja kolhooside vahel

Arsiteaduskonna dekanaat ja parteiorganisatsioon on teinud palju selleks, et luua tihe side nende teaduskonna üliõpilastega, kes töötavad praegu kolhoosides. Juba augusti lõpul tutvusid teaduskonna õppejõud kõikide kolhoosidega, kuhu üliõpilased pidid tööle asuma. Ja 38 kolhoosi kolmes rajoonis ei ole vähe, nii et ära tehti suur töö. Teaduskonna esindajad tundsid huvi toitlustamise, majutamise ja töötingimuste vastu.

Praegu külastavad kateedrijuhatajad ja õppejõud regulaarselt kolhoose. Üliõpilasi on vaatamas käinud prof. Hiie, dots. Raudam, dots. Saarma jt. Iga päev on sõidus üks kuni kaks autot.

U. TREU

Rahatasu üliõpilastele

Paljudes vabariigi kolhoosides on tarvitusele võetud kolhoosnikute avansseerimise ja mitmesuguste lisatasude maksmise süsteem. Selliseks kolhoosiks on ka Tartu rajooni Stalini-nimeline kolhoos, kus praegu šeffidena töötavad I ja III kursuse juristid. Ning nagu ütleb kolhoosi arvepidaja Maie Mäll: «Et töö läheks paremini, maksame rahatasu ka linnainimestele.»

Raha makstakse järgmise arvestuse järgi. Kõigepealt arvestatakse tehtud normipäevadest maha toidurahaks poistel 1,5 normipäeva, tüdrukutel 1,2. Iga normipäeva eest, mis tuleb üle selle, makstakse üliõpilastele 20 rubla.

Ja nii saidki viljapuhastamisel tublisti töötanud üliõpilased Tõnis Härm ja Harry Mets esimeste töönädalate eest kumbki ligi 240 rubla. Rehepeksmisel töötav Helju Väljaots sai üle 90 rubla, Vaike Merka ligi 50 rubla.

Üldse said kolhoosis viibivast 30-st üliõpilasest esialgset rahatasu 11 inimest.

O. TOOMRE

Tartu Riiklik 2 Ülikool

MÄRKMEID ÜHELT RINGSÕIDULT

13. kuupäev ja reede — mis head võib loota sellisest päevast, mõtlesin, sammudes garaaži poole, et sõita koos Õigus-Majandusteaduskonna dekaani ja õppejõududega mööda Mustvee rajooni kolhoose. Kuid ilus ilm ja metsade ning põldude vahel looklev tee hajutasid peagi sünged mõtted.

Tulevad vastu hobused kurgija kapsatünnide koormaga, mis lubab aimata, et varsti oleme Avinurmes. Siin lähedal peab asuma meie ringreisi esimene sihtkoht — «Põhjala» kolhoos.

«Põhjalas» elavad IV kursuse ökonomistid. Nad on end kenasti sisse seadnud. Magatakse, nagu enamasti ikka, põhkudel, aga kui korraliku ja puhta mulje kogu elamine jätab! Kohvrite virn ühes toanurgas moodustab tualettlaua kõigi vastavate tarvetega sellel. Esimees kiidab linnašeffe: «Möödunud aastal olid puha loodrid ja joodikud, kartsin, et ega tänavugi parem lugu ole, aga nende käes töö aina lendab.»

Siis on kõik hästi. Jätame esimehega hüvasti ja küsime talt teed järgmisse kolhoosi, mis asub Peresaares. Nüüd muigab esimees, vaadates meie jalanõusid: «Teie sinna küll ligi ei pääse, olgu siis veel, et linttraktoriga. Isegi rajooni mehed ei saa ligi, ka telefoni teel mitte.» Romantiline koht! Muide, Oonurmes pakkus kolhoosi esimees meile sinnasõiduks isegi ratsahobuseid.

Majandusteaduskonna

Järgmiseks peatuseks ongi too Oonurme. Üliõpilased on parajasti vilja masindamas, ainult perenaine on kodus. Ta jutustab, et tema juures magavad poisid päris voodites, «sulispatjadel». Ja esimehele esitab ta sealsamas küsimuse, kui palju normipäevi ta saab, eelkõige just oma «sulispatjade» eest.

Põllul aga käib hoogne masindamine. Ühine töö lähendab kõige paremini alles võõraid I kursuse tudengeid. Ja töö otse lendab noorukite käes. Esimees on üliõpilastega väga rahul. Töösse suhtuvad nad tõsiselt. Kui esimesel nädalal töötati välja keskmiselt üks normipäev, siis nüüd tuleb igaühe kohta sageli 2—3 normipäeva. Soovime tublidele noortele jõudu ka edaspidiseks. Auto viib meid edasi.

Jätame selja taha metsad, jätame ka kolhoosid. «Tööranna Võit», V. I. Lenini nimeline, «Uus Elu» ... Igal pool ainult kiitvad hinnangud üliõpilaste kohta. Ka tudengid ei kurda. Toidu pärast küll tuleb vahel ette nurinat, kuid

Kasahstani taevas ja stepiteede pori

KULDAR RAUDNASK,
bibliograafiaosakonna II kursuse üliõpilane

Käesolev artikkel ei ole küll päris meie ajalehele saadetud. Mõni aeg tagasi loeti alljärgnevad read ette Eesti Raadio saates. Ent kindlasti ei kuulnud mitte kõik meie lugejaist seda saadet. Seepärast palusimegi Eesti Raadio kirjandussaadete toimetuselt Kuldar Raudnaski kirjutist, mis meile ka lahkesti saadeti.

Siin ta on.

«Kuidas elatakse uudismaal?»

Tõtt öelda, vastata sellele küsimusele on sama raske, kui püüda paari reaga kirjeldada steppi kõigis ta varjundeis. Nii nagu päevane stepp erineb stepist öösel, nagu stepp hommikul pole sama mis stepp loojangu eel, niivõrd erinev ja mitmekesine on ka elu uudismaal. Ja seda isegi ühe sovhoosi ja ühe kollektiivi piirides. Ei saa võrrelda kas või ülikooli matemaatikute eluolu Kasahstanis ajaloolaste omaga. Esimesed elavad suure teraviljasovhoosi «Abai» keskuses, kus on elekter, oma raadiojaam, söökla, klubi, haigla, kaks kauplust ja postkontor hoiukassaga. Teised, kuusteist ajaloo-osakonna üliõpilast, elavad sama sovhoosi 6. brigaadis. See asub keskusest 30 kilomeetrit eemal, kasahhi auulis Kindõksai, Turgai stepi asustamata ja veetu osa äärel, kus 500 kilomeetri ulatuses ei kohta ühtegi inimest, kus hulguvad metsikud hobusekarjad ja öösiti kostab sorokkide, stepihuntide ulgumist.

Siin tuleb juba rääkida uudismaa mastaapidest. Kui Eesti ešelon Toboli linnakeses Kustanai oblastis maha laaditi ja meile teatati, et Tartu Riiklik Ülikool on määratud Taranovski rajooni Abai-nimelisse sovhoosi, küsisime meid vastu võtma tulnud sovhoosi esindajalt:

«Kaugele meil sõita tuleb?»

«Mitte kaugele. Ainult sada kilomeetrit raudteest lõuna poole.»

See ei olnud Kasahstani mastaabis tõesti kaugel: neli-viis tundi autosõitu ja olimegi päral. Kuid veel mitte täiesti. Meid, viitkümmend Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilast, paigutati sovhoosi 3. osakonda, mis oli juba päris «ligidal» — keskusest veel 17 kilomeetrit edasi sõita.

Veteranide esimene mulje osakonda jõudmisel oli, et elu uudismaal läheb mäkke. Kas või selline pisifakt: mullu elasime šalaššides, kõrkjatest ja heintest onnides, tänavu anti meie grupile 4-toaline puumaja. Muide, puumaja on Kasahstani stepirajoonides tõeliseks luksuseks — 99 protsenti kasahhidest elab savimajades.

Meie hulgas on palju ajaloolasi. Need on sihuke rahvas, kes suunavad pilgu eelkõige minevikku. Ka uudismaal leidsid nende kalduvused erialast rakendust: juba esimesel päeval oli neil välja uuritud sovhoosi ajalugu.

...See oli 1910. aastal, kui rühm ukraina talupoegi põgenes mõisnike rõhumise eest kaugele Turgai steppi. Esimestele tuli lisaks teisi ja nii tekkisid siia kasahhi auulide kõrvale ukraina külad. Kollektiviseerimis-aastail läksid kasahhid ja ukrainlased juba ühiselt kolhoosidesse. Möödunud aastal kolm kolhoosi ühinesid ja nende baasil sündis riiklik majand — Abai-nimeline sovhoos, noor majapidamine külvipinnaga rohkem kui 40 000 hektarit.

Meie saabumine kasahhi-ukraina külla Uštšorskisse tõi kohalikku ellu elevust. Juba järgmisel päeval ilmusid mitmel pool sovhoosis seintele järgmised kuulutused:

«Täna õhtul toimub 3. osakonna klubis kontsert maailma rahvaste lauludest ja tantsudest. Esineb üliõpilasansambel «Sinine Kustanai». Tulge kõik!»

Selleks et jutustada «Sinisest Kustanaist», tuleb heita pilk tagasi meie ešeloni sõidupäevadele. Tartu üliõpilaste 7. vagunis oli palju inimesi, kes mitte ainult et armastasid muusikat, vaid ka tegid muusikat. Näiteks akordionimängija Enn Anupõld ja kitarrimees Kuido Lomp. Need pillimehed olid varsti niivõrd tuntud, et neid kutsuti ka võõraisse vaguneisse mängima. Kord, kui poisid järjekordselt «kontsertmatkalt» mööda ešeloni oma vagunisse jõudsid, ütles Enn Anupõld:

«Miks me ainult kahekesi mängime? Lööme terve orkestri kokku!»

Et saada väikest improviseeritud orkestrit, selleks oli vaja juurde rütmigruppi vähemalt kolme löökpilliga. See küsimus lahendati lihtsalt: võeti kaks katelokki lusikatega ja trummiks hästi vetruv kohvripõhi. Laulumehi leidus vagunis külluses, siin oli isegi mitmeid üliõpilasmeeskoori lauljaid. Nii tekkiski estraadiansambel «Sinine Kustanai».

Esimese kontserdi andis «Sinine Kustanai» kuskil Tšeljabinski ja Kartalõ vahel, väikeses Troitski jaamas. Ansambel kogunes vaguni uksele ja ilma erilise väljakuulutamiseta algas kontsert. Esiteks jäid mõned möödujad seisma, siis hakkas kuulajaid kogunema kaugemalt, ja varsti seisis 7. vaguni ees tihe rahvamass, kus oli nii uudismaalasi, harilikke reisijaid, kui ka kohalikke inimesi. Keegi ei naernud veidrate pillide üle. Vastupidi — iga numbrit saatis tugev aplaus.

Kontsert «Abai» sovhoosis kolmanda osakonna klubis oli ansambli teine avalik esinemine. Rahvast sõitis kohale mitmest brigaadist, nii et vana kasahhi savijurta oli inimesi puupüsti täis. Esinemine algas sellega, et kõik 50 üliõpilast kogunesid väikesele improviseeritud lavale ning laulsid «Demokraatliku noorsoo hümni» ja «Mu isamaa, armas». Seejärel vaheldusid laval segakoor, naisansambel, vokaalduett, orkester, kõlasid mehhiko, brasiilia, vene ja eesti rahvalaulud. Pärast kontserti tantsisid eesti üliõpilased ukrainlaste ja kasahhidega tormilaterna valgel valsse ja polkasid.

Kui me klubist väljusime, valitses ümberringi võõras ja salapärane Kasahhi öö. Lõunamaa öö saabub märkamatult ja on kottpime. Õhtut ei ole, kuid öö on suurepärasem kui päev. Maa on pimeduse võimuses, üleval aga särab valgus. See on Kasahstani taevas. Eestis näevad taevast ainult poeedid ja armunud, kuid Kasahstanis näeb seda iga kombainer, kes lõikab öösel stepis nisu, iga üliõpilane-uudismaalane, kes vilja vedades lamab pimedas autokastis; ta vaatleb taevast ning mõtleb ja unistab. Kasahstanis ei ole võimalik, et sa taevast ei märkaks. Niisamuti ei saa merel mitte märgata taeva olemasolu, sest ümber ongi ainult meri ja taevas. Kasahstanis on ainult stepp ja taevas. Miljonid tähed kiirgavad nii eredalt, et näib, nagu valitseks taevakummi taga tohutult ere valgus, millest murdosa tungib läbi tähe-aukude. Linnutee aga ei ole muud kui põiki üle taeva jooksvad sajad sätendavad praod ja praokesed. Kui mult kodus küsitaks, mis Kasahstanis kõige rohkem meeldis, ma vastaksin kõhklemata: «Taevas».

Järgmisel hommikul algas uudismaa argipäev. Pärast hommikueinet tuli brigadir ja saatis inimesed tööle. Juba lõuna ajal pidi ta osale inimestele uut tööd otsima. Asi seisnes selles, et brigadir polnud arvestanud üliõpilasi täisväärtusliku töömeestena ja mõõtis neile kätte liiga vähe. «Tudengist rahvas, kes neid teab, harjunud rohkem sulepeaga töötama,» arvas ta. Ent mees taipas varsti oma eksitust. Kaheksa tütarlast panid poole päevaga saadudesse 5,5-hektarilise heinamaa, saades igaüks oma arvele kaks ja pool normi. Kolm poissi, ajaloolane Enn Marandi, bibliograaf Vello Lään ja eesti filoloog Mihkel Loodus kaevasid auke elektriliini postide jaoks. Töö oli ränk, sest stepipinnas on kivikõva. Brigaadi elektrik mõõtis sellepärast välja kohad ainult osa aukude jaoks. Suur oli aga ta imestus, kui poisid paari tunni pärast tulid küsima, kust edasi kaevata.

«Ma arvasin, et teile jätkub siin tööd õhtuni,» sõnas hämmeldunud elektrik.

Poisid ainult naersid. Hiljem omavahel sõnas üks neist naljatades:

«Kas pole tore: eesti üliõpilased toovad valguse Kasahhi auuli.»

Samal ajal, kui meie tegime stepis heina, ehitasime tokke varsti voolama hakkava vilja vastuvõtmiseks, vedasime härgadega kizjakki, tõmmati meist 2000 kilomeetri kaugusel Moskvas masti VI ülemaailmse noorsoofestivali lipud. Festivali hingust tundsime me aga juba teel uudismaale. Kirovis lehvisid jaamahoonel Hiina, Korea, Vietnami, Jaapani, Austraalia ja Uus-Meremaa riigilipud, Molotovis rippus «Ajakirjandusliidu» kioskil suur silt «Union Press», igas väiksemaski jaamas olid tervitusplakatid festivalikülaliste auks — "Welcome to the Festival!", kõikjal inglise-, prantsuse- ja hiinakeelsed pealkirjad. Selgus, et mööda Põhja-raudteed sõidab Moskvasse rida Aasia maade delegatsioone. Esimest festivalirongi kohtasime juba enne Kirovit. Sõitsid Hiina ja Vietnami noored. Kui nende rong ühes pisijaamas meist möödus, kõlasid vastastikused hurraahüüded.

Hiljem, juba festivalipäevil, loeti sõna tõsises mõttes räbalaks kõik «Noorte Hääled», mis ülikooli komsomolikomitee meile uudismaale saatis. Kõige oodatumad uudised olid festivaliuudised. Suust suhu, brigaadist brigaadi levisid teated üliõpilasmeeskoori ja rahvakunstiansambli edust. Spordientusiastide vaimustus oli piiritu, kui selgus, et Ulvi Voog viib koju kaks kulda ja Vilve Maremäe tuli kaugushüppes esimeseks ja viievõistluses teiseks. Õhtuti arutati, miks Laurits ujus viletsalt ja miks tennisistidel ei vedanud. Iga meie ülikoolikaaslase ja kogu Eesti delegatsiooni edusamm oli meile tõeliseks rõõmusõnumiks.

Ülemaailmset festivali kandis rahvaste sõpruse ja vendluse vaim. Mitte vähem aktuaalne ei ole rahvaste sõpruse suur idee uudismaadel. Veel mõned aastad tagasi võis pidada kõige internatsionaalsema iseloomuga paikadeks Nõukogude Liidus Moskvat ja suuri sadamalinnu. Praegu kuulub ka uudismaade rajoon nende hulka. Ainuüksi oma sovhoosis oleme kohanud kümne teise rahvuse esindajaid — venelasi, ukrainlasi, valgevenelasi, kasahhe, sakslasi, poolakaid, grusiinlasi, aserbaidžaanlasi, kirgiise ja baškiire. IV kursuse ajaloolane Liia Essenson, kes määrati kombaini nr. 29 peale põhukogujaks, jutustas oma agregaadi internatsionaalsest meeskonnast: kombainer on sakslane, abi — kasahh, traktorist — ukrainlane, põhukoguja — eestlane. Ent nende väike kollektiiv töötab väga üksmeelselt — neid liidab ühine töö ja vene keel.

Praegu on stepis pujurohu lõhn asendunud küpse nisu lõhnaga. Mõni päev tagasi sõitsid kombainid brigaadikeskustest laiali steppi. See tähendab ajalehe keeles öeldуna, et algas massiline viljakoristus. Sellega läks ka meil lahti tõsine töö minimaalse puhkusega.

asi annab parandada. Tragid on III kursuse ökonomistid «Leninis». Esimees soovib muheldes, et võiks pikendada kolhoosis viibimise aega veel paar nädalat. Nüüd muheleb omakorda dekaan sm. Püss, sest talle meenub, kuidas III kursuse rahvas pidi mitu tundi ootama sõidukit «Leninist», kuna seal algul üldse ei soovitud endale abilisi. Kolhoosnikud jutustavad, et eelmisel aastal olevat neil olnud šefid, kellest polnud suuremat asja, ja nüüd on nad muutunud umbusklikuks.

Veel kaks miljonärkolhoosi — «Suur Oktoober» ja «Vorošilov». Esimeses töötavad I kursuse ökonomistid. Kaugele teele paistavad põhukuhjad, neid on üle neljakümne. Ja seda kahe päeva masindamisega.

Viimane kolhoos, Vorošilovinimeline. Iseloomulikuks tunnuseks, nagu juhatati, olevat suur valge juhatusehoone ja selle ees «Pobeda». Tudengid elavad siin toredasti. Rahvamaja saal on muudetud kombeliseks magamistoaks. Lava eesriided täidavad nüüd moraali eesriiete aset, jagades mahuka saali kahte ossa: ühes tütarlapsed, teises poisid ja... vahepeal, otse eesriide juures, on õppejõu sm. Kuuse ase. Toas on piljard, häälekõvendaja. Ei ainsatki nurinat ei kolhoosnikutelt ega ka üliõpilastelt.

Täname esimeest, soovime ajutistele kolhoosnikutele jõudu, ja vurame Tartu poole. Seljataha on jäänud ilus ja muljeterohke päev.

AILI TANN
F. SAUKSI fotod

tublide noorte juures

Tiia kirjutab koju

27. juuli 1957. a.

Tervitusi Kustanaist!

Me jõudsime kohale eile. Hommikul kell 4 Moskva aja järgi hakkasime Toboli jaamast autodega sovhoosidesse sõitma. Peab ütlema, et mulle siin meeldib. Majast, kus elame, on mõnikümmend meetrit soolajärveni, kus saab ujuda ja pesta. Ümbruses on mitu järve, meilt umbes kilomeeter mage järv. Viljakoristamine algab alles mõne päeva pärast.

Mulle näib, et siin on palju parem, kui arvati üldiselt või oodata teati. Joogivett saab, ujuda saab. Selles külakeses, kus elame, on mitmeid puid ja põõsaid. Kliima on esialgu peaaegu selline nagu Eestis. Praegu pole muud viga kui see, et pööraselt palju on kärbseid.

Tervitab kõiki Tiia.

* * *

9. augustil.

Kallid kodused!

Vahepeal, eelmise nädala lõpul, olid ilmad viletsad, sadas aina vihma. Mõtlesin juba, et ei näegi Kasahstani päikest, aga nüüd on väga tore. Viljakoristustööd algasid juba mitu päeva tagasi. Need tüdrukud, kes tahtsid minna kombainidele põhukogujateks, on juba tööl. Tokk veel ei tööta, enne pidi ta elektrifitseeritama...

Tööl olen ma ikka iga päev käinud, nii et teil ei tarvitse karta, et laisklen. Midagi üle jõu käivat seni pole olnud. Töö on mitmesugune. Alguses olime tokki rajamas. Mitu päeva puhastasime labidatega platsi. Osa pühkis luudadega selle üle ja meie panime rohu ja prahi härjavankrile ning viisime ära. Ühel hommikul käisin ise härgi toomas tabuunist (see on härjakari). Alguses pidime härgi kogu jõust sikutama, hiljem polnud viga. Kodu juures panime härjad ikkesse ja läksime tööle. Samal päeval käisime kahe härjarakendiga stepist kütteks õlgi toomas. Kaks tüdrukut läksid oma vankriga ees, mina järel. Panime siis vankrid põhku täis ja mõtlesime, et ka tagasi tuleb härgi käekõrval talutada nagu sinna minneski. Tuli aga välja, et koduteel härjad läksid iseenesest, meil oli vaja ainult koorma otsas põõnutada.

Siis kui töötasime tokil, püüdsime suslikuid. Auku valatakse vett, nii et suslik pistab pea välja, ja siis püütakse ta kinni. Tahtsime saada igaüks ühe suslikutopise. Suslikuid oli korjatud ühte kasti 5—6 tükki, aga keegi haleda südamega tegelane oli nad lahti lasknud.

Auto tuli nüüd järele ja sõidame tagasi tööle. Nägemiseni.

Tiia.

* * *

20. augustil.

Eelmises kirjas ma kirjutasin, et mitu päeva oleme täiesti ilma tööta suvitanud. Eile, kui olin köögis, tegi meie maja rahvas töötute demonstratsiooni: 8 inimest läks brigadiri maja ette ja raporteeris, et kõik on kohal, välja arvatud vähesed, kellel on töö. Selle peale anti ka neile tööd. Varsti saab tokki elekter sisse. Ka meie majja tuleb elekter. Siis algab töö tokil vist kahes vahetuses.

Elage hästi!

Tiia.

Tartu Riiklik Ülikool 3

MIDA TEHAKSE TARTUS

Pingelised tööpäevad viimastel kursustel

Arstiteaduskonna raviosakonna viimane kursus alustas oma viimast õppeaastat praktikaga Tartu haiglates. Praktika viiakse läbi Vabariiklikus Tartu Kliinilises Haiglas ja Tartu Linna Kliinilises Haiglas (Toomel). Üliõpilased-praktikandid omandavad uusi kogemusi kirurgias, sünnitusabis, sisehaiguste ja nakkushaiguste alal.

Viisteist üliõpilast, kes spetsialiseerusid lastehaigustele, teevad läbi praktika kirurgias, millele järgneb töö lastekliinikus. Praktikat juhendavad vilunud arstid, nagu meditsiiniliste teaduste kandidaat Saarma, assistendid Hiie, Mandel jt.

* * *

Matemaatika-Loodusteaduskonna geoloogia- ja geograafiaosakonna diplomandidel kestab suvine praktika. Nad pole meie kodumaa kõige erinevamatest paikadest veel Tartusse tagasi jõudnud.

V kursuse füüsikutel, bioloogidel ja keemikutel on aga kibedad päevad Tartu keskkoolides. Toimub pedagoogiline praktika.

Matemaatikaosakonna V kursusel algas viimane õppeaasta loengutega.

Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks

Üheks paljudest Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale pühendatud üritustest kujuneb näitus TRÜ Pearaamatukogus, mille avamiseks tehakse juba pikemat aega ettevalmistusi.

Oktoobrirevolutsioonile pühendatud väljapanekud asetatakse raamatukogu vestibüüli. Näituse peaõhk lasub ajaloolise ülestõusu ettevalmistamise ja läbiviimise kujutamisel. Eksponaatidena esitatakse kaarte ja diagramme, fotosid ajaloolistest sündmustest ning revolutsioonilise liikumise organiseerijatest.

Ajalooliste eksponaatide-originaalide hulgas võiks märkida VSDTP aprillikonverentsi resolutsioone, mis on avaldatud tolleaegses ajalehes, ja ajalehe «Рабочий путь» («Правда») 1917. a. 8. novembri numbrit teadaandega Ajutise Valitsuse kukutamisest ja võimu ülevõtmisest tööliste poolt.

A. SÕPAN

Ülikooli ehitusplatsidel

Tartu Riiklikus Ülikoolis on praegu käsil mitmed suuremad ja väiksemad ehitustööd. Toimetuse esindaja pöördus ülikooli kapitaalehituse osakonna juhataja insener M. Leiburi poole mõnede küsimustega, et lähemalt kuulda, millega tegelevad praegu meie ehitajad. Sm. Leibur jutustas:

Meie osakonda nimetatakse küll kapitaalehituse osakonnaks, kuid ülesandeks on meil siiski ainult remontide, nii kapitaalsete kui ka jooksvate, teostamine. Ainsaks ehitusobjektiks, mis erakorraliselt meie plaani lülitati, on ülikooli staadion. Sedagi tehti arvestusega, et ehituse 2,5 miljoni suurusest üldmaksumusest teostatakse rohkem kui 1,5 miljoni rubla ulatuses töid ühiskondlikus korras.

Kõige rohkem huvitab üliõpilasi kindlasti ühiselamute küsimus. Mida ehitajailt selles osas on oodata?

Aastavahetusel alustasime kapitaalseid ümberehitustöid Tiigi tänava ühiselamus. Nüüd on saunapoolses tiivas keskküte sisse seatud. Samuti on lõpetatud selle tiiva esimese korruse üleviimine koridorisüsteemile. 1. oktoobriks lõpetatakse need tööd ka teisel korrusel. Ka osal kolmandast korrusest lõpetatakse need tööd veel sügisel. Edaspidi ehitatakse ümber ka tänavapoolne tiib.

Avaaktusel kõneles rektor ülikooli uuest ühiselamust. Kas te võite selle kohta midagi lähemat rääkida?

Uue ühiselamu projektülesanne on Kõrgema Hariduse Ministeeriumis juba kinnitatud maksumusega 4 074 000 rubla. Ainult et ehitama ei hakka seda mitte meie, vaid Tartu Üldehitustrust. Töö on trustil juba 1958. a. plaanis. Et ministeerium lubas 1957. aastaks 200 000 rubla, nõustus trust juba sellel aastal töid alustama. Uus ühiselamu saab olema täiesti ajakohane ja on ette nähtud 400 üliõpilasele. See ehitatakse R. Pälsoni tänavasse praeguse ühiselamu vastu.

Üheks teie objektiks on ka tulevane üliõpilaskohvik. Kuidas seal tööd edenevad?

Üliõpilaskohvikus on tööd lõpukorral. Põhiliselt saame septembris valmis, nii et ehitajate pärast võib avamine toimuda oktoobri alguses.

Kuidas kohvik siis välja näeb?

Endises klubi rõdusaalis on lauad ja koht orkestri jaoks. Endine klubi juhatuse tuba ja peeglisaal on ainult laudadega. Puhvet jääb eesruumi, kus varem oli piljard. Profülaktooriumi söögituba peeglisaali kõrval jääb samuti kohvikukülastajate käsutusse. Sinna muretsetakse tulevikus tõenäoliselt televiisor. Väike tuba seal kõrval saab raadiosõlmele. Kogu kohvik radiofitseeritakse. Kui ei mängi orkester, on võimalik kuulata muusikat magnetofonilindilt või plaatidelt. Orkestrimuusika on kuuldav kõigis saalides. Kaubandusministeeriumilt sai kohvik uue kalli mööbli ning akna- ja ukseeesriided.

Mis siis muud, kui soovime meie ehitusmeestele palju jõudu!

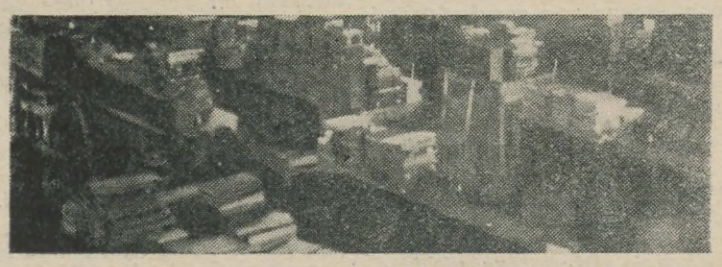

See foto on tehtud õpperaamatukogus. Kas õpivad seal praegu eriti usinad üliõpilased? Esialgu siiski mitte. Käsil on töö, millest jutustatakse allolevas artiklis.

170 000, 30 000, 60 000

TRÜ Pearaamatukogus ja selle filiaalis, õpperaamatukogus, on tööl ligi 80 üliõpilast, kes kolhoosidesse tööle minna ei saanud. 170 000 raamatule on kirjutatud vahele sedelid inventarinumbritega. Praegu lõpetatakse riiulitel järjestamist.

Sisekataloogi jaoks on kirjutatud kaardid 30 000 raamatule. Käsil on nende alfabeetiline järjestamine.

Korrastati ka 60 000 raamatust koosnev õppefond, mis nüüd ootab lugejaid.

H. HEIN

SUURIM ÜHISÜRITUS TEADUSE AJALOOS

1. juulil kell 00.00 Greenwichi aja järgi (kell 03.00 Moskva aja järgi) algas III RAHVUSVAHELINE GEOFÜÜSIKA AASTA (RGA). Selle üritustest võtab vahetult osa üle 40 000 inimese 40-lt erinevalt maalt.

RGA jooksul viiakse kogu maakera ulatuses samaaegselt läbi kõige mitmesugusemaid geofüüsikalisi mõõtmisi.

Ka Tartu teadlased ja üliõpilased teostavad vaatlusi ja mõõtmisi RGA raames. Teatavasti lastakse lähemail päevil atmosfääri ülemistesse kihtidesse Maa kunstlik kaaslane. Selle jälgimiseks on Tartu lähistele ehitatud spetsiaalne vaatluspaviljon, kus vaatlejatena hakkavad töötama 40 TRÜ üliõpilast, kes praegu viibivad vastaval ettevalmistusel.

Käesoleva suve jooksul jälgiti esmakordselt pidevalt ühe huvitava loodusnähtuse, helkivate ööpilvede esinemist. Vaatlejad, matemaatikaosakonna IV kursuse üliõpilased Veltmann ja Kala nägid helkivaid ööpilvi kümme korda.

Vaatlused ja mõõtmised jätkuvad 31. detsembrini 1958. a. Niisiis kestab RGA 18 kuud.

I. NEI

Üks nendest, kes kahe nädala pärast kaitsevad meie ülikooli spordiau kohtumisel soomlastega — kehakultuuriosakonna II kursuse üliõpilane Mart Paama.

NAISTE KORVPALLI-ESIVÕISTLUSED

Septembri esimesel poolel toimusid Eesti NSV 1957. a. korvpalliesivõistlused naiskondadele. Käesolevatel meistrivõistlustel oli Tartu võistkondade erikaal veelgi suurem kui mullustel, nimelt oli kaheksast esigrupi naiskonnast viis naiskonda Tartust. Peamisteks pretendentideks esikohale olid neli TRÜ võistkonda.

Esimene päev tõi aga TRÜ tugevakoosseisulisele II-le naiskonnale ebameeldiva üllatuse: ootamatult kaotati Tallinna «Kalevile» 33:44. See vähendas tunduvalt üliõpilaste väljavaateid omandada ka tänavu kõik kolm auhinnalist kohta.

Esimest ja teist kohta otsustavas mängus suutis mullune tšempion TRÜ I alistada TRÜ III ning lõpetas turniiri ühegi kaotuseta.

Südilt esinenud Tallinna «Kalev» rikkus TRÜ naiskondade hegemooniat ja tuli kolmandale kohale. IV ja V koht kuulusid jälle TRÜ korvpalluritele. Ei puudunud palju, et TRÜ võistkonnad oleksid reastunud I—III kohani, sest TRÜ IV kaotas kalevlastele viimasel mänguminutil napilt punktiga (31:32).

Turniiri põhjal koostati ENSV koondus, kes kaitseb meie vabariigi spordiau Balti spartakiaadil Kaunases.

M. TEEVE

Kohtumiselt esivõistluste esimese ja viimase, TRÜ I ja Laste Spordikooli vahel.

H. JALLAI foto

STAADIONITÖÖDEL

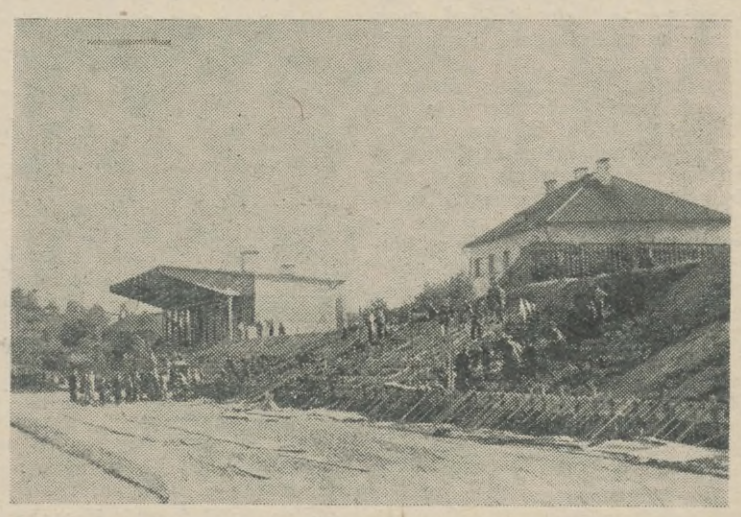

Emajõe sild ja . . . juba paistavad staadioni vallid, rohtunud ja liivased.

Mõnisada sammu edasi, ja midagi rohelist helgib vastu läbi aiapulkade. See on staadioni jalgpalliväljak. Juuni lõpus oli kõik alles mustendav. Muru külvati 20. juulil, nüüd on juba rõõm väljakut vaadata.

Staadionil on juba staadioni ilme: on rajad, on hüppekastid, on tõukesektorid. Üliõpilased, kes määrati siia tööle, vahetasid tudengimütsid barettide ja rätikute vastu ning panid käed külge. Esimeseks tööks oli jalgpallimuru puhastamine umbrohust. Töö oli raske, kuid tasus vaeva — praegu muru lokkab ja särab.

Nüüd käib töö mitmel rindel. Osa rahvast sõelub kive, osa tasandab kallast. Üliõpilased käisid turbarabas, tõid jooksuradadele aluspõhjaks turvast, katsid selle vastavate katetega. On jäänud panna veel ainult spetskiht. Raja vasakpoolne kurv valmis möödunud nädalal, praegu on käsil parempoolne kurv. Siin tuleb ära teha veel suur töö.

Suusatajatepere täidab kõige raskemat ülesannet: ta ehitab treppi, mis viib üles adminitsratiiv-hoone juurde.

Enamik noori on rakendatud tööle tribüüni ehitamisel. Istekohti on valatud juba 800 ümber, kogu tribüün mahutab aga umbes 3000 inimest.

Üleval mäel on administratiivhoone täies korras: siin töötab kesküte ja veevärk. Kooliõpilased aitavad ümbrust korrastada.

Asi edeneb. Varsti peab staadion olema avatud nii võistlejatele kui ka pealtvaatajatele.

M. LIND

Helsingi ülikool — Tartu ülikool

Tartu ülikooliperel on ees huvitav spordisündmus: 5. ja 6. oktoobril toimub Helsingi ja Tartu ülikooli vahel matškohtumine kergejõustikus.

Esialgsete andmete järgi saabuvad külalised Tartusse 4. oktoobri hommikul. On lepitud juba kokku võistlusalade suhtes, võistkondade koosseisud on aga veel lahtised. Ainult niipalju on soomlastest teada, et nende kergejõustiklaste hulgas on ka hiljuti Tallinnas võistelnud Inkeri Talvitie ja Salme Räsänen. I. Talvitie püstitas seal teatavasti uue Soome rekordi kettaheites (45 m 59 sm), S. Räsäse tulemuseks kõrgushüppes jäi 1.40.

TRÜ võistkonda kuulub meie kergejõustiklaste paremik: V. Maremäe, L. Kepp, M. Paama, H. Tiik jt.

Võistluste peakohtunikuks on Valter Kalam.

Uus trükkimismasin

Tartu Riiklik Ülikool sai hiljuti Tšehhoslovakkiast uue trükkimismasina. Masin on valmistatud Brnos. Ta töötab rotaatormasina põhimõttel.

Masin kaalub 700 kg. Töötades täiesti automaatselt, teeb ta kuni 5000 äratõmmet tunnis. Võrdluseks märgime, et ülikooli vana paljundusmasin võimaldab teha ühelt vahapaberilt üldse ainult kuni 1000 äratõmmet, milleks kulub ligi 1½ tundi.

Trükipinna maksimaalne suurus on 331×438 mm. Trükkimisel ei kasutata trükiladu nagu tavalise trükkimismasina puhul, vaid trükitav tekst kantakse keemilisel teel rotaatorirulli katvale erilisele lehele. Seetõttu saab uue masinaga trükkida teksti tavalises käekirjas, masinakirja, trükikirja, trükiladu ja klišeesid, jooniseid ja pilte fotonegatiivilt. Masina normaalseks teenindamiseks on vaja kaht inimest.

Masin jääb õppeosakonna käsutusse ja hakkab peale tavaliste materjalide paljundama ka loenguid, aidates seega üle saada õpikute vähesusest.

L. JANNAU

SOOME AMETIÜHINGUTEGELASTE KÜLASKÄIK

ENSV Ametiühingute Nõukogu kutsel külastas meie vabariiki Soome Ametiühingute Keskliidu delegatsioon. Oma kümnepäevase Eestis viibimise vältel tutvusid külalised ka Tartu ülikooliga.

Meie külalised teatasid, et Soomes valitseb elav huvi Nõukogude Eesti elu ja edusammude vastu. Nad püüdsid saada rohkesti muljeid, et pärast tagasipöördumist tutvustada Soome ametiühingute liikmeid oma hõimurahva eluoluga. Kuigi Soome ja Nõukogude Eesti ametiühingute töös on olulisi erinevusi nii sisu kui ka vormi osas, aitab vastastikune teineteise tundmaõppimine tihendada sidemeid Soome ja Nõukogude rahvaste vahel.

A. MARTMA

Toimetaja A. TAMM

MB 06653 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3220

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (342) Reedel, 4. oktoobril 1957. a. X aastakäik

Olgem oma suurte ülesannete kõrgusel!

Prof. F. KLEMENT,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor

Uus õppeaasta on alanud. See on meie ülikooli 156. õppeaasta. Ta langeb kokku ühe juubeliga: käesoleval kuul möödub 325 aastat esimese ülikooli asutamisest Eestis. See esimene, veel Rootsi-aegne ülikool, ei elanud küll kaua ja ei jätnud suuri jälgi meie rahva ellu, aga tema asutamine oli ikkagi tähtsaks sündmuseks meie maal.

Teine ülikool, kus me praegu õpime ja õpetame, asutati 26. septembril 155 aastat tagasi, 100 aastat pärast esimese ülikooli hingusele minekut. Ja just selle uue ülikooliga on seotud meie rahvusliku kultuuri areng, just temaga on seotud tähtsamad sündmused eesti ning vene, samuti ka teiste rahvaste kultuurielus. Selles ülikoolis õppisid esimesed eesti intelligendid, esimesed rahvavalgustajad Kr. J. Peterson, Fr. R. Faehlmann, Fr. R. Kreutzwald, siin õppisid peaaegu kõik teised meie kultuuri suuremad tegelased. Siin õppisid või töötasid ka paljud silmapaistvad vene teadusemehed — Pirogov ja Struve, Baer ja Burdenko, samuti ka läti, poola, armeenia ja teiste rahvaste esindajad. Meie ülikooli parematel aastatel valitses siin rahvaste sõpruse õhkkond, siin teenis teadus rahvast.

Ja neid ning teisi meie ülikooli progressiivseid traditsioone tuleb igati säilitada, neid tuleb kõigiti arendada.

Aga sel õppeaastal ootab meid veel ühe teise, võrratult suurema sündmuse juubel — Suure Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäev. Maailma ajaloos ei ole olnud veel midagi, mis oleks avaldanud nii suurt mõju kogu inimkonna elule. Võtame täna ainult need küsimused, mis on otse seotud ülikooliga, meie kultuuri ja teaduse arenemisega.

Kuidas sai võimalikuks see, et just Nõukogude Liidus ehitati esimene kontinentidevaheline rakett, mida ei ole veel ühelgi niinimetatud «eesrindlikul» kapitalistlikul maal? Kuidas sai võimalikuks, et just meie suurel kodumaal vist juba lähematel nädalatel lastakse välja Maa esimene kunstlik kaaslane, mille vaatlemisest võtavad osa ka meie üliõpilased, füüsikud ja matemaatikud, et meie riik teeb selle esimese tähtsa sammu maailmaruumi? Kuidas sai võimalikuks, et just Moskva, aga mitte Londoni või mõne teise pealinna lähedal ehitati valmis ja töötab juba mitu aastat esimene aatomielektrijaam; et just Moskvas, aga mitte Pariisis või veel kusagil mujal kutsuti selle aasta augustis kokku väga tähtis rahvusvaheline teaduslik kongress elu tekkimise küsimuste arutamiseks; et just Moskvasse, aga mitte New Yorki tulid suurejoonelisele ja unustamatule festivalile kokku kogu maailma noorsoo esindajad.

Me kõik teame, et selle tõi Liidu rahvastele Suur Oktoobrirevolutsioon.

Ka kõrgema hariduse leviku osas on nõukogude rahvas tulnud esimesele kohale maailmas: on teada, et Nõukogude Liidus on iga 107 elaniku kohta keskmiselt 1 üliõpilane. See on mitu korda rohkem kui «eesrindlikes» kapitalistlikes maades. Kas te teate, et Eesti NSV-s on 1 üliõpilane iga 92 elaniku kohta, et meie vabariik on maailmas teisel kohal kõrgemat haridust omandavate noorte tiheduse poolest (meist eespool on ainult Nõukogude Armeenia, kus on 1 üliõpilane 83 elaniku kohta), et selles suhtes jäävad Ameerika Ühendriigid, Inglismaa, Saksamaa ja kõik teised kõrge haridustasemega kapitalistlikud riigid maha ka Kirgiisiast, Tadžikistanist ning teistest lähemas minevikus peaaegu kirjaoskamatu elanikkonnaga rajoonidest.

Võib-olla oli kõrgem haridus Eestis ka varem niisugusel tasemel?

Ei! Võtame 1940. aasta, viimase kodanliku võimu aasta andmed. Üliõpilasi oli siis Eestis 2,5 korda vähem kui praegu. Tehnikumides õppis 8 korda vähem õpilasi, üldhariduslikes keskkoolides 2 korda vähem. Ainult algharidus oli ka varem laialdaselt levinud. Lenin nimetas juba 1918. aastal Eestit tunnustavalt maaks, kus kõik elanikud on kirjaoskajad.

Uue õppeaasta algul mõtleme me kõik oma ülesannetele. Ülikool on üks peamistest asutustest, mis vormib meie rahva kultuurilise, ideoloogilise, moraalse ja esteetilise palge. Kellel siis veel on rohkem igapäevast kokkupuutumist rahvaga kui kooliõpetajal, arstil, juristil, kirjanikul, ajakirjanikul, kellel siis veel on suuremad võimalused kasvatada rahvast, vormida tema loomust, tema iseloomu. Aga kõik need meie intelligentsi rühmad kasvavad ise peamiselt ülikoolis. Ja kui meil on olemas vastutustunne oma rahva edaspidise arenemise eest, kui me tahame, et ta koos teiste rahvastega sammuks Oktoobrirevolutsiooni poolt loodud tingimustes edukalt edasi elu õitsengu poole, kommunismi poole, siis peame korraldama oma töö ülikoolis nii, et rahvas saaks ülikooli lõpetanute näol selliseid kasvatajaid, kes tõesti suudavad täita neid suuri ülesandeid.

Mida tähendab see konkreetselt?

See tähendab, et meie professorite ja õppejõudude kollektiiv ning meie üliõpilaskond peavad oma tegevuses neid ülesandeid alati silmas pidama. Anda suuri teadmisi ja oskusi erialal — see on muidugi tähtis, aga see pole ülikooli ainus eesmärk. Kasvatada inimest, kes võib oma rahvast edasi viia — see on raskem, aga ka tähtsam ülesanne.

See ülesanne on väga mitmekülgne. Ta on lahutamatus seoses progressiivse, teadusliku, see on marksistliku maailmavaate omandamisega, ta on seotud ka rahvuslike traditsioonide austamisega, nende edaspidise arendamisega. See ülesanne nõuab üldise kõrge kultuuri saavutamist, aga samuti ka teadmiste süvendamist oma kitsal erialal. Tuleb võidelda kõrge moraalse taseme eest, tugevdada oma töövõimet ja töökust, organiseeritust ja distsiplineeritust, tahtejõudu ja püsivust. On vaja kasvatada end esteetiliselt ja tugevdada füüsiliselt. Kõigeks selleks on meie käsutuses väga mitmesugused võimalused.

Peab tunnistama, et kui vaatame oma tööd nende laiade ülesannete aspektist, millest ülal oli juttu, näeme selles veel palju puudusi. Meie üliõpilaste arv on küll kasvanud, aga on veel palju teha, et ka nende ettevalmistuse kvaliteet oleks küllalt kõrge.

Meil tuleb tõsta nõudlikkust oma töös, nõudlikkust selle töö kõigis lõikudes. Vahel jätab veel palju soovida meie üliõpilaste käitumine. Siin on ees hulk tööd. Vormimüts, mille me oleme tarvitusele võtnud, peab meie üliõpilasele alati meelde tuletama, kes ta on, peab meenutama, et rahvas vaatab temale ja tahab näha temas igakülgset eeskuju. Me peame läbi viima terve rea üritusi õppetöö edasiseks pedagogiseerimiseks, et tõuseks ka kooliõpetajate ettevalmistamise tase.

Aga see ei tähenda, et peab langema ülikooli õppetöö teaduslik tase, et me ei valmistaks enam ette ka teadlasi, kes suudavad teadust edasi arendada.

Viimastel aastatel on teaduslik töö ülikoolis muutunud palju tõhusamaks. Tervel real aladel on oluliselt tugevnenud teadusliku töö side praktikaga. Seda näitab kas või meie osavõtt üleliidulisest tööstusnäitusest Moskvas. Aga meie üheks alatiseks tähtsamaks ülesandeks jääb teadusliku töö edasine laiendamine ja süvendamine. Ilma selleta ei saa saavutada õppejõudude kvalifikatsiooni tõusu, ei saa kindlustada õppetöö kõrget taset.

Ka üliõpilaste töö peab arenema nii, et selles võtaksid üha rohkem maad iseseisva töö elemendid, muuseas ka osavõtt loovast teaduslikust tööst.

Tuleb märkida, et võimalused teaduslike tööde ja õppematerjalide trükkimiseks on märksa laienenud.

Meil on veel palju raskusi materiaalse baasiga, eriti ühiselamutega. Meie ühiselamutes elab küll peaaegu 1700 üliõpilast, kuid ka seda on vähe. Teiselt poolt — need ühiselamud võiksid ja peaksid olema palju paremini varustatud.

Riik teeb kõik olukorra parandamiseks. Veel käesoleval aastal hakkame ehitama uut suurt ühiselamut. Riigi abiga ehitab ülikooli kollektiiv staadioni. Tuleval aastal alustatakse veel üht suurt ehitust — hakatakse laiendama Kääriku spordibaasi.

Paar sõna noortele üliõpilastele, neile, kes võeti ülikooli vastu sel aastal. Te saite ülikooli tugeva konkursi alusel. Loodame, et me ei ole eksinud, et te olete tõepoolest parimad nendest, kes tahtsid astuda ülikooli. Aga see kohustab paljuks. Igaüks teist peab mäletama, et seetõttu, et tema sai sisse, pidi keegi teine välja jääma. Nii et — õppige hästi, olge tublid ja eesrindlikud üliõpilased.

Õnnitlen teid sisseastumise puhul ülikooli.

Samuti õnnitlen kõiki meie kollektiivi liikmeid uue õppeaasta alguse puhul. Soovin kõigile edu taas algavas vastutusrikkas töös.

Täna alustavad uudismaalased teekonda tagasi koju

Tartu Riikliku Ülikooli aadressil saabus hiljuti järgmine telegramm Kasahstani uudismaalastelt:
«Töö läheb hästi. Välja sõidame neljandal.»

Esimese kursuse üliõpilastele:

ÕPPIGE KOGU ELUKS!

Olen aastate jooksul eksamineerinud üsna suure arvu üliõpilasi (üle 1000) ja samuti istunud kuulajana paljudel eksamitel. Üldjoontes võiks eksamid (eksamitegijad) jagada 3 rühma.

1. Väga hea mulje jätavad üliõpilased, kes mitte üksnes on omandanud nõutavad teadmised, vaid kes on semestri jooksul nagu vaimselt kasvanud. See avaldub materjali põhjalikus tundmises ja selle selgitamises oma näidetega. Sellise üliõpilase vastus ei olegi nagu vastus, vaid antud teema iseseisev esitus — faktide loogilises järjestuses, seaduspärasuste rakendamisega. Niisuguse eksami järel tunnevad nii üliõpilane kui ka õppejõud sügavat rahuldust ja lahkuvad nagu kordaläinud ürituse kaastöölised.

2. On ka palju halle, mehhaaniliselt esitatud n. ö. papagoilisi vastuseid, kus kuuled ainult loengute või õpiku sõnu ja näiteid. Niipea aga, kui neist kõrvale astuda, kaotab üliõpilane pinna jalge alt. Sääraseist eksameist jääb rusuv mulje, olgugi et materjali põhiliselt tuntakse. Ikkagi piiratud tükitöötegija, ilma oma mõtlemise ja vaimse palgeta.

3. Kolmas liik on hädised, kes nõutult ringi vaatavad, on väga ettevaatlikud, püüavad kõnelda igasuguseid üldtõdesid («hobune sööb kaeru»). Ei ole juttugi vastuse loogilisest ülesehitusest. Vastaja eesmärk on palju rääkida, mitte vait jääda.

Üliõpilase olukord on traagiline, õppejõul piinlik ja raske, sest üliõpilast ähvardab stipendiumist ilmajäämine, elamine vanemate pisku arvel või koguni õpingute katkestamine. Mõned kahetsevad siiralt, teised silmakirjaks — kui seekord veel pääseks, siis hakkaks varakult semestri algul õppima!

Millest on tingitud sellised erinevused? Kas võimete puudumisest? Jah, mõnikord ka seda. Kuid enamasti on tegemist väära õppimisviisiga, eksliku ettekujutusega ülikooli tööst.

Esimest liiki eksamitegijad töötavad semestri algusest peale, töötavad iseseisvalt läbi lisakirjandust, jälgivad oma ala ajakirju, töötavad ringides. Seejuures ei ole nende eesmärgiks mitte vastamine eksamil ja stipendium, vaid aine hea tundmine, tungimine teaduslike probleemide valdkonda. Nad mõistavad, milleks on mingeid teadmisi vaja. Nad õpivad eluks.

Nad seovad probleemid omavahel, kõrvutavad teiste distsipliinidega. Aga mida mitmekesisemate assotsiatsioonidega on üks fakt seotud, seda arusaadavam ta on, seda kauem see säilib mälus, valmis kuulma esimest kutset.

Esimest liiki üliõpilaste teadmised on süstematiseeritud, seal on igal faktil ja seadusel oma kindel koht. Nad teavad, missugusteks põhiosadeks jaguneb õpitav kursus, missugused on iga osa alajaotused jne. Teine ja eriti kolmas rühm ei oma ülevaadet aine süsteemist.

Esimese liigi eksaminandid paistavad silma oma suure eristamisvõime ja täpsuse poolest. Nad kasutavad sõnu ja mõisteid just õige sisuga. Iga ebakindluse puhul uurivad nad sõnastikke, entsüklopeediaid, õpikuid. Mõned üliõpilased aga segavad ära lihtsad võõrsõnad (subjektiivne, objektiivne) ja isegi uuritava aine põhimõisted, kalduvad teemast kõrvale jne.

On üliõpilasi, kes ei erista olulist mitteolulisest. Nende teadmised on laialivalguvad, ebamäärased, pinnapealsed. Tihti nad isegi ei taipa, miks nende sõber, kes rääkis üsna vähe, sai parema hinde. Sageli on kogu õppimise peamine ülesanne just olulise eristamises. Kuidas leida olulist? Kes otsib, see leiab!

E. KOEMETS,
pedagoogikateaduste kandidaat

AJALOOLASED NEEVALINNAS

V kursuse ajaloolased käisid neil päevil Leningradis menetluspraktikal. Sõidu mõtet hakati mõlgutama kohe pärast kevadist eksamisessiooni, kuid asjast sai asi alles 21. septembril. Et kuulasime prof. V. Vaga erikursust vene ajaloolisest maalist ja vene arhitektuurist, oli meil kõigil huvitav kuuldut oma silmaga näha.

Kuue päevaga tutvusime põgusalt Leningradi mineviku ja olevikuga. Ermitaažile pühendasime ajanappuse tõttu ainult ühe päeva. See võimaldas tutvuda sealsete kunstivaradega muidugi vaid linnulennult. Olgu siis Peeter I troonisaal, Kotzebue lahingumaalid, Isamaasõja galerii, Hiina või India meistrite tööd — kõigeks selleks oleks olnud tarvis mitte tunde, vaid päevi. Sama võib öelda ka Vene Kunsti Muuseumi kohta. Väga huvitav oli Leningradi ajaloomuuseum, eriti blokaadipäevade elule ja võitlusele pühendatud saal. Hoolimata lakkamatult voolavast sügisvihmast rõõmustasid silma Rastrelli, Rossi, Voronihhini, Zahharovi, Montferrand'i ja teiste meistrite suurepärased arhitektuurilised ansamblid. Viimasel päeval sai päikese armulikkust kasutada Puškinosse sõiduks.

Et paljud olid Leningradis esimest korda, oli sõit suureks elamuseks.

Järgmistele praktikantidele võime öelda niipalju: kui on head tahet, vihmavarje ja sooje vammuseid, võib selliseid reise ette võtta ka sügisel. Huvitavad on nad kõigele vaatamata.

H. KARILAID

ALBUM ESIMESEST ÜLIÕPILASLAULUPEOST

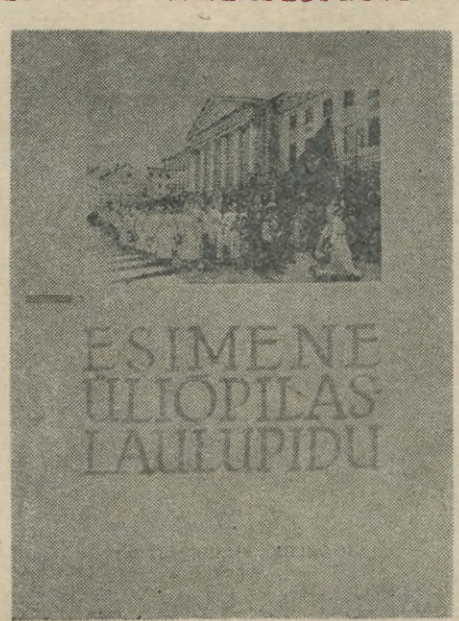

Palju eredaid mälestusi jäi kõigile lauljaile-tantsijaile ja pealtvaatajaile 1956. aasta suvel toimunud esimesest üliõpilaslaulupeost, nii eredaid, et tekkis vajadus neid jäädvustada kindlamalt. Ja nii ilmuski äsja trükist album «Esimene üliõpilaslaulupidu», mille esikaant näete kõrvaloleval pildil.

Albumis on rohkesti fotosid rongkäigust, esinemistest peoplatsil, külalistest, seal on pilt Juhan Simmist, kes juhatab koore, käepigistusi vastuvõtvast Gustav Ernesaksast ja palju teisi toredaid fotomälestusi.

Albumi on toimetanud TRÜ teaduslik sekretär Irene Maaroos. Fotode autoreid on üle kümne.

Albumi tiraaž on 3000 eksemplari.

RAAMATUKOGUD OOTAVAD!

TRÜ Pearaamatukogu lugemissaalid on avatud igal tööpäeval kl. 8—22.

Õpperaamatukogu lugemissaalid igal tööpäeval kl. 8—20; alates 14. okt. kl. 8—22; pühapäeviti kl. 12—18.

Raamatute laenutamine toimub: TRÜ Pearaamatukogus esmaspäevast reedeni kl. 14—19; laupäeval kl. 10—14.

Õpperaamatukogus esmaspäevast reedeni kl. 13—18; laupäeval kl. 10—15.

I kursuse üliõpilaste registreerimine toimub TRÜ õpperaamatukogus. Õppejõudude ja kõigi teiste üliõpilaste registreerimine ja ümberregistreerimine toimub TRÜ Pearaamatukogus.

Üliõpilastele korraldatakse grupikonsultatsioone.

Konsultatsioonidele järgneb ekskursioon raamatukogu fondidesse.

Pearaamatukogu direktor

FESTIVALIKOLLEKTIIVIDE ESINEMISED TALLINNAS

Möödunud laupäeval, pühapäeval ja esmaspäeval toimusid Tallinnas eesti rahvusliku festivalikontserdi kordusesitused. Nendest kontsertidest võtsid osa ka meie ülikooli isetegevuskollektiivid — ülemaailmsete konkursside laureaadid: Tartu Üliõpilasmeeskoor ja ülikooli rahvakunstiansambel.

Pühapäeva õhtul korraldas ENSV Ministrite Nõukogu festivalist osavõtjatele vastuvõtu, mis möödus hoogsas, nooruslikus õhkkonnas.

Töö peab olema igakülgne

(Probleeme õppeaasta algul, aruande- ja valimiskoosolekute eel)

Kõrgemad õppeasutused peavad valmistama ette kvalifitseeritud, kõrge ideelis-teoreetilise tasemega eriteadlasi. Sotsialistlik ühiskond ei vaja lihtsalt füüsikuid, filoloogе, arste jne., kes on oma erialal omandanud teatud teadmiste summa, meil on tarvis kommunismiehitajaid, keda on kasvatatud kõrgete ideaalide vaimus ja kes on samal ajal varustatud põhjalike erialaste teadmistega.

Selle eesmärgi saavutamine sõltub sellest, kuidas on kõrgemas koolis korraldatud ühiskondlik elu, õpetamine, teaduslik töö. Vastavalt sellele nõutakse palju ka kõrgema kooli õppejõult. On tarbetu põhjendada neid lihtsaid tõdesid, et kasvatada üliõpilastest aktiivseid ühiskonnategelasi võib ainult see õppejõud, kes ise elab kollektiiviga ühist elu ega sulgu oma kitsa eriala raamidesse, et loenguте ideeline sisu sõltub sellest, kuivõrd lektor ise on kodus marksistlik-leninlikus tunnetusteoorias, et õppejõu eruditsioonist ja talendist oleneb ka teadmiste omandamine üliõpilaste poolt. Ja kõik see nõuab ka õppejõu enda meisterlikkuse pidevat kasvu.

Nende seisukohtadega on sõnades kõik nõus, kuid oma praktilises töös unustavad nii rektoraat kui dekanaadid, nii teaduskondade parteiorganisatsioonid kui ka ülikooli parteibüroo neid siiski tihti.

Möödunud õppeaastal arutati näiteks parteikoosolekutel ja õpetatud nõukogudes korduvalt teadusliku töö olukorda. Nendel aruttustel oli terve rea positiivsete tulemuste kõrval ka üks oluline puudus — kateedrite ja teadlaste teaduslikku tööd vaadati peamiselt plaani täitmise seisukohalt. Millisel määral aga teadusliku töö plaani täitmine aitab kaasa õppetöö ideelis-teoreetilise taseme tõstmisele, sellele ei pandud tavaliselt rõhku.

Teisest küljest, õppetöö taseme analüüs, mida tehti lahus teaduslikust tööst, jäi tihti pinnapealseks. Ühe sellise näitena võiks tuua ühiskonnateaduste õpetamise analüüsi ülikoolis, mille organiseeris ülikooli parteibüroo.

Kui meil on praktiseeritud teaduskondade ja kateedrite õppe- ja teadusliku töö aruannete ärakuulamist, siis ei saa seda ütelda poliitilise kasvatustöö kohta. Selle küsimuse sügav arutamine ei ole veel leidnud teed õpetatud nõukogude ja parteikoosolekute praktikasse. Parteiorganisatsioonid on selles osas reeglina kuulanud ainult ühiskondlike organisatsioonide, mitte aga dekanaatide ja kateedrite aruandeid. Sellele küsimusele ühekülgsest lähenemisest on tingitud rida tõsiseid puudusi ja ebaõigeid arusaamisi.

Mõnikord avaldatakse arvamust, et võib olla hea õppejõud, ilma et teaduslikku tööd tarvitseks teha, või vastupidi, tunnustatud teadlasele võib andestada mittekülladaselt ettevalmistatud loengud. Mõned kateedrijuhatajad arvavad ikka veel, et nemad ei kanna vastutust üliõpilaste poliitilise kasvatamise eest, et see on ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskonnateaduste kateedrite asi.

Tihti võib kuulda ka kommunistide hulgas tegelikkusele vastukäivaid arusaamisi, et teaduslik töö ja ühiskondlik töö pole ühendatavad. Kuigi niiviisi mõtlevad inimesed ise ei paista tavaliselt kummalgi alal silma, on nende arvamused üliõpilaste hulgas siiski levinud. Seda soodustab ka asjaolu, et parteiorganisatsioonid on teinud vigu ühiskondlike ülesannete jaotamisel õppejõudude vahel. Mõned õppejõud teevad juba aastaid suurt ühiskondlikku tööd ja see võib hakata avaldama negatiivset mõju ka nende teaduslikule tööle.

Ülikooli ja teaduskondade parteibürood peavad mõtlema, kuidas käesoleval õppeaastal ühiskondlikke ülesandeid jaotada niimoodi, et iga õppejõud saaks olla aktiivne ühiskondlikus töös ja tegelda normaalselt ka teaduslikul ja pedagoogilisel alal. Kui kateedrite eelseisvate ülesannete kavandamisel paratamatult mõeldakse kokkuvõtvalt möödunud aasta tööle, tuleb silmas pidada nii õppe-, teadusliku kui ka otsese poliitilise kasvatustöö probleeme. Ainult nii on võimalik üle saada reast puudustest meie töös.

J. ANANJEVA,
TRÜ parteibüroo liige

SUURE AASTAPÄEVA EEL

Kuidas valmistume oktoobripühadeks?

Vastates sellele küsimusele jutustas Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamise komisjoni esimees õppeprorektor I. Sildmäe toimetuse esindajale järgmist:

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva väärikaks tähistamiseks moodustati üleülikooliline komisjon, mis töötab juba pikemat aega. Komisjoni koosseisu kuuluvad kolm alakomisjoni. Need on propaganda, agitatsiooni ja teaduslike konverentside alakomisjon. Komisjoni töö põhimõtteks on, et kõik läbiviidavad üritused ja kogu õppe-kasvatustöö ülikoolis 1957/58. õppeaastal oleks tihedalt seotud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni saavutuste selgitamisega.

Praegu, vahetult aastapäeva eel, on kõige rohkem tööd propaganda alakomisjonil. Alates oktoobrikuust hakatakse ülikoolis üks kord nädalas läbi viima loenguid oktoobrisündmustest. Loengud toimuvad nii eesti kui ka vene keeles. Loengule järgnevad 1917. aasta revolutsioonilistest sündmustest osavõtnute esinemised. Teaduskondades viiakse läbi Oktoobrirevolutsioonile pühendatud teoreetilised konverentsid. Loengute ja ettekannetega esinetakse ka šeflusalustes kolhoosides.

Agitatsiooni alakomisjoni poolt avatakse TRÜ Pearaamatukogus lähemal ajal Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale pühendatud ulatuslik näitus. Sama alakomisjon organiseerib ka aastapäevale pühendatud üleülikoolilise piduliku koosoleku.

Veel rohkesti tööd seisab ees teaduslike konverentside alakomisjonil. Ülikoolis korraldatakse aastapäeva puhul teaduslik sessioon. Viiakse läbi vabariikidevaheline teaduslik konverents Balti liiduvabariikide pedagoogika ajaloo alal, vabariiklik majanduskonverents ja rida teisi üritusi.

Kõige muu kõrval pole unustatud ka trükisõna. Lisaks «Tartu Riikliku Ülikooli Toimetistele» antakse aastapäeva puhul välja veel koguteos «Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis» ja kogu filosoofia-alaseid artikleid.

See on olulisem, mida võiks märkida meie ülikooli kollektiivi ettevalmistustest oktoobripühadeks.

Nii töötasid IV kursuse eesti filoloogid «Võimsa Jõu» kolhoosis möödunud kuul.

Pildil näeme Mart Raidi asjaliku näoga jälgimas, kas kaal näitab ikka õigesti. Ants Vist uurib aga murelikult, mitu rakku on jõudnud päeva jooksul peopessa tekkida.

Praegu on aga nii Mart ja Ants kui ka teised nende kursusekaaslased tagasi õpingute juures.

Üldisi kokkuvõtteid sellest, kuidas läks nii nende kui ka teiste kolhoosides olnud noorte töö, avaldame oma ajalehe järgmises numbris.

UUSI TEADUSLIKKE AJAKIRJU

NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu ühine otsus 20. augustist 1956. a. nr. 1174 tõi suure muutuse teaduslike tööde publitseerimisse. Nüüd on NSVL Kõrgema Hariduse Ministeerium asutanud kaks uut sarja ajakirju, mis annavad tunduvat lisa publitseerimisvõimalustele. Nimelt hakkavad 1958. aastal ilmuma «Научные доклады высшей школы» ja «Известия высших учебных заведений МВО СССР».

Ettekannete sarjas avaldatakse lühikesi teadaandeid (kuni 6 masinakirjalehekülge) tähtsamate uurimuste olulisematest tulemustest. Vihikute väljaandmise eest hoolitsevad Moskva kõrgemad õppeasutused (Moskva Riiklik Ülikool jt.). Meie teadlaste poolt saadetav kaastöö tuleb meie ülikoolis retsenseerida, läbi arutada kateedris ja ära saata rektoraadi kaudu.

TRÜ tööaladega on lähemalt seotud näit. järgmised seeriad — «Füüsikalis-matemaatilised teadused» (Moskva Riikliku Ülikooli Füüsikateaduskond), «Keemia ja keemiline tehnoloogia» (Moskva Keemia ja Tehnoloogia Instituut), «Bioloogiateadused» (MRÜ), «Geoloogilis-geograafilised teadused» (MRÜ), «Ajalooteadused» (MRÜ).

Teise ülalnimetatud sarja ajakirjad ilmuvad mitmesuguste kõrgemate õppeasutuste juures üle Nõukogude Liidu. Näiteks füüsika alal Tomski RÜ juures, matemaatika alal Kaasani RÜ juures.

Selle sarja vihikutes on ette nähtud avaldada tavalise teadusliku töö tulemusi, väitekirjade peatükkide kokkuvõtteid, tutvustada töökogemusi jne. Artiklite suurus on 10—12 masinakirjalehekülge.

Õppejõud peaksid neid uusi ajakirju väga tõsiselt arvestama ja oma tööde publitseerimiseks ära kasutama. Üksikasjalisi andmeid saab teadusala prorektorilt.

D. PALGI

ANTROPOLOOGILINE EKSPEDITSIOON

NSVL Kergetööstuse Ministeeriumi ülesandel teostab Moskva Riikliku Ülikooli Antropoloogiainstituut praegu ulatuslikke antropoloogilisi uurimusi Nõukogude Liidu rahvuste rõivastuse ja jalatsite standardiseerimise otstarbel. Vastav ekspeditsioon töötab umbes 40 kohas.

Käesoleva suve 1. juunist kuni 1. septembrini võttis allakirjutanu nimetatud ekspeditsiooni töödest osa Eesti brigaadi juhatajana. Brigaad kogus asjaomaseid antropoloogilisi materjale suuremates linnades ja reas rajoonides. Lisaks rõivastuse standardiseerimiseks vajalikele antropoloogilistele materjalidele oli brigaadil võimalik koguda andmeid ka kooliõpilaste füüsilise arengu alalt.

Brigaadi koosseisus töötasid üliõpilased V. Schütz, E. M. Kirhäiding, V. Kadakas, E. Hallap ja T. Tarien. **Professor J. AUL**

Probleeme ja mõtteid sisseastumispäevilt

Ülikool jääb igavesti nooreks! Sellele päris lihtsale tõele jõudsin, astudes aula kõrval asetsevasse auditooriumi möödunud suve juuni lõpu- ja juuli algpäevil. Aulas toimus päev päeva kõrval pereheitmine — ülikool saatis ellu järjekordse pesakonna noori lõpetajaid. Meie aga vaid mõnekümne meetri kaugusel võtsime samal ajal vastu avaldusi ja dokumente uutelt särasilmsetelt kandidaatidelt ülikooli. Palju rõõmu, veidi nukrust, samuti värisevaid südameid nii lõpetajate, õpetajate kui ka sisseastujate hulgas. Ja nii toimub see aasta-aastalt igal kevadsuvel. Ülikool jääb nooreks! Egas' lase säärane noorusetulv *alma materi* auväärsete müüride vahel meie õppejõududeperelgi vananeda. Et pidevalt edasisammuvast nõukogulikust elust mitte maha jääda, peavad meie õppejõudki hingelt nooreks jääma. Õpetavad nad ju noori. Just noortele kuulub aga tulevik ja elu edasiviimise ülesanne!

Et jutt keerleb kogu aeg nooruse ümber, eks rääkigem siis kõige noorematest nii kehalt kui hingelt — meie värsketest vastuvõetutest, esimese kursuse üliõpilastest. See on seda huvitavam, et tänavu toimus vastuvõtt kõrgematesse õppeasutustesse mõnevõrra muudetud ja uuendatud vastuvõtueeskirjade kohaselt. Missugused need uuendused olid? Eelkõige tuleks märkida seda, et eeliskorras võeti vastu noori, kel oli peale keskhariduse veel vähemalt kaheaastane tööstaaž. Neil noortel oli õigus sooritada eksameid väljaspool konkurssi, s. t. sissepääsemiseks piisas eksamite sooritamisest rahuldavatele hinnetele.

Säärane eeskiri seadis oma eesmärgiks võimaldada sissepääsu ülikooli neile keskkoolilõpetanuile, kes sellel või teisel põhjusel ei saanud pärast keskkooli lõpetamist astuda kohe ülikooli või kes olid keskhariduse omandanud töö kõrval. Eriala valikus veendunud, tööd armastavad noored ülikooli — selline oli eesmärk.

Kuidas oli lugu käesoleval aastal tööstaažiga meie ülikooli astumisel? Ligi 1300-st avaldusest (peaasjuures silmas vaid TRÜ statsionaarseid osakondi) kuulus 241 avaldust noortele, kel oli vähemalt 2 aastane tööstaaž. Nendest sooritasid kõik sisseastumiseksamid ja võeti vastu ülikooli vaid 75 noort. Või teisiti öelduna: 565-st vastuvõetud üliõpilasest on 75 vähemalt kaheaastase tööstaažiga. Võidakse küsida: kas seda pole vähevõitu, miks nii palju läbi kukkus? Vastuseks võiks esitada mitmesuguseid arvamusi. Kaalukamad neist on: nende noorte ettevalmistus sisseastumiseksameiks jäi napiks, sest lõplikud vastuvõtueeskirjad saabusid alles juunis; tundus, et enamik eelisõiguse omanikke suhtus eksamitesse kergemeelselt, üleolevalt («Noh, kolmele need eksamid ikka sooritan!»). On päris mõistetav, et õigus sooritada eksameid väljaspool konkurssi kujutab endast suurt eelist. Äärmiselt väär oleks seda aga tõlgitseda veel nii — ka rahuldava hinde peab kergemini saama. Vastupidiseid seisukohti aga esines samuti: arvati et tööstaažiga sisseastujail oli rahuldavat hinnet raskem saada kui äsja keskkooli lõpetanuil.

Nii mõelda oli täiesti alusetu, sest eksamikomisjonide liikmed ei teadnudki, kes on lubatud eksameile väljaspool konkurssi, kes mitte. Eksamikomisjonide liikmete arvamuse subjektiivsel kujundamisel ei saanud erinevad sisseastumistingimused mingil määral kaasa rääkida.

Sealjuures võib tuua terve rea näiteid, kus sisseastujad, kel oli tööstaaž kaugelt üle kahe aasta, sooritasid eksamid väga edukalt, näiteks Inger Arendi, kes lõpetas keskkooli juba 1940 a., Alisa Hinkkanen (raviosakonnast), Viivi Must (raviosakonnast), Rein Kahusk (füüsikaosakonna eesti rühmast), Liidia Tetergova (Õigusteaduskonnast), Hans Rammo (farmaatsiaosakonnast), Tiit Aruste (bioloogiaosakonnast) jt.

Teiseks oluliseks muudatuseks uute üliõpilaste vastuvõtmisel oli sisseastumiseksamite sooritamine kaheliikmelise komisjoni ees. Seda muudatust tuleb kahtlemata õigeks pidada. Nii saavutatakse võrdsemad eksamitingimused ja -nõuded, hinnete objektiivsus. Kusjuures on kindlasti hoopis raskem esineda hinnete puhul häbitute pretensioonidega, nagu sel aastal mõnikord kahjuks siiski juhtus.

Üheks muudatuseks oli veel ka medalistide ja kiitusega lõpetanute erikorras (ilma eksamiteta) vastuvõtu piiramine (kuni 35% osakonda vastuvõetute üldarvust). See on samuti tervitatav eeskiri. Tartu Riiklikul Ülikoolil tuleks edaspidi taotleda, et tuleval aastal ka TRÜ arvataks kõrgemate õppeasutuste nimekirja, kus üks sisseastumiseksam oleks nõutav kõigilt hõbemedali omanikelt ja kiitusega lõpetanuilt. Tänavune praktika kinnitas arvamust, et medalimehed tihti ei soorita eksameid sugugi edukamalt paljudest tavalises korras eksamite sooritajaist.

Esitan veel mõningaid arve ja fakte vastuvõetute kohta. 565-st esimesele kursusele vastuvõetud üliõpilasest on poisse 186. Sealjuures pole ilma «meeshingeta» küll ainuski osakond, kuigi stomatoloogiaosakonnas on üksainus noormees ja vene keele ja kirjanduse ning farmaatsiaosakonnas kummaski kolm. Rekordiline arv — 39 noormeest — on raviosakonna eesti rühmas, suhteliselt on noormehi kõige rohkem füüsikaosakonna eesti rühmas: 24-st 21. Üldkokkuvõttes võiks noormehi muidugi palju rohkem olla.

565-st I kursuse üliõpilasest on 30 kuldmedalit, 47 hõbemedalit ja 56 diplomit kiitusega, 169 sisseastujat sooritasid eksamid hindele «väga hea» ja «hea», 263-l sisseastujal oli vähemalt üks eksamihinne rahuldav. See muidugi näitab, et nõuded olid võrdlemisi ranged. On aga päris selge, et nende alusel oli hoopis objektiivsem selgitada need, kes paarematest parimatena omandavad õiguse astuda ülikooli. Umbes 1150-st ülikooli sisseastumise avalduse andjast (medalistid ja kiitusega lõpetanud maha arvatud), sooritasid kõik eksamid ainult 575 inimest. Ülejäänud said kas ühe mitterahuldava hinde või ei ilmunud üldse eksamitele. See tähendab, et konkursiga langes välja vaid 143 inimest. Kergemate nõudmiste korral oleks diferentseerumine hinnete järgi olnud kahtlemata väiksem ja vastuvõtul oleks raskuspunkt langenud muudele teguritele (paratamatult ka subjektiivsetele). Järelikult oleks esinenud rohkem võimalusi ka eksimiseks.

Muide, kõige selle pärast ei ole sageli ka võrreldavad sisseastumiseksamil saadud hinded vastavate hinnetega küpsustunnistusel. Niisiis ei saa lugeda küllalt põhjendatuks ka mõningate sisseastujate vanemate väiteid sellelt pinnalt.

Mis puutub üldse vanematesse, siis julgen esitada arvamuse, mis ehk juhtub puutuma ka mõne järgneval aastal sisseastuja kõrva — tulge ilma nendeta nii eksamitele kui ka vastuvõtukomisjoni. Te ju ikkagi astute ülikooli! Mamma kõrval jääb sisseastujast kindlasti halvem mulje.

Neid mõningaid märkmeid lõpetades sooviksin kõigile esimese kursuse üliõpilastele, aga ka neile, kes saabusid, nagu laul ütleb.

— Kui on jõudnud sügise,
kolletanud lehed,
salatung siis vägisi
Tartusse toob . . .

. . . nii naised kui mehed: palju edu algaval õppeaastal!

H. TALISTE,
vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär

Rahu! Sõprus! Nii hüüdsid tuhanded noored enam kui sajast maast Maneežil väljakul toimunud sõjavastasel miitingul.

Paar pisikest mõtet suurelt festivalilt

VI ülemaailmse festivali lõpust on möödas juba ligi kaks kuud. Aeg kaob, jäävad aga mälestused. Need selekteeruvad, selginevad, üksikud detailid ehk tuhmuvad ja ununevadki — lõpuks aga jääb sellest kirevast päevadereast mällu siiski konkreetne, üksikasjaline pilt, mis ei unune iialgi.

Nende reakeste sirgeldaja moodustas 1/69 osa Tartu Üliõpilasmeeskoorist. 69 inimest — nii palju oli meid kokku väljas koos reservidega (need reservid osutusid meile Moskvas muide erakordselt vajalikuks, kui kurikuulus «Singapuri gripp» asus maha murdma isegi eesti mehe meretuultes karastunud keha).

Kui palju on juba kõneldud festivalist! Kui palju on sellest kõikjal kirjutatud! Kui palju on igale festivalimehele esitatud kõige erinevamaid küsimusi! Milline oli teie suurim elamus Moskvas? Milline kohtumine jäi teile kõige enam meelde? Kas festivali ajal olid hinnad tõesti odavamad? Ja palju muid kõikvõimalikke küsimusi.

Otsekohe ei oskagi midagi konkreetset vastata. Peab ütlema — peaaegu kõik oli ilus ja meeldejääv. Unustamatud kohtumised, unustamatud kontserdid, ja ka... unustamatud bussisõidud, isegi nendel puhkudel, kui vastavad isikud vahel juhtusid unustama, et kooris laulab üle 60 inimese, mitte aga alla 30.

Ent kui püüaks siiski midagi kokku võtta ja tühjaks imetud sulepeast veel midagi välja pigistada ning vastata mõningale enese poolt mõttes esitatud küsimusele, siis saaks ehk ka mõned vastused, täis ülivõrdeid ja omadussõnu. Jätaksin siiski siit välja festivali ava- ja lõpp-pidustused, sest nende kirjeldamiseks pole vastavaid sõnu veel välja mõeldud.

Niisiis...

Kõige meeldivam n. ö. ametlik kohtumine, millest mul oli võimalus osa võtta, oli kohtumine Norra noorte delegatsiooniga. Lihtsad, sümpaatsed inimesed...

Kõige meeldivam «mitteametlik» kohtumine oli Kremli ballil ühe soome ajakirjanikuga.

Kõige meeldivam üllatus meile kui enam-vähem tudengisoost inimestele oli mitmekümnekohaliste duširuumide leidmine meie kasutuses olevas ühiselamus.

Kõige suurem elamus — korvpallimatš NSV Liidu ja Ungari meeskonna vahel.

Kõige enam vihastusin siis, kui jälgisin televiisorist oma koori esinemist Nõukogude Armee Keskteatris NSV Liidu delegatsiooni pidulikul avakontserdil (pidin ise haiguse tõttu seekord koju jääma) ja kui keegi «tehnikamees» aparaadi kallal kruttides selle siis ära rikkus.

Brasiilia on Eestist kaugel — aga seekord ometi päris lähedal.

Ning lõpuks.

Kõige üksmeelsem ja tugevam oli rahvuslikult koosseisult nii kireva festivalipubliku aplaus siis, kui festivali avapidustuste ajal rongkäigu saabumise ootel Lužniki staadionil suudeti lõpuks kinni püüda tuvi, kellele ühe mitte eriti vaimuka inimese pooli oli sappa seotud täispuhutud õhupall, ning kui sellest koormast vabastatud lind tiibu sirutades õhku tõusis.

AUGUST LUUR

Ülemaailmse festivali pronks-laureaat, ülikooli rahvakunstiansambel Tšaikovski-nimelises kontserdisaalis.

Üliõpilasmeeskoor festivalil ja nüüd kodus

Teiste festivalikirjutiste hulgas avaldame ka Eesti NSV rahvakunstniku Jüri Variste märkmed meie meeskoori esinemisest. Pole vist vale ütelda, et meeskoori esinemist jälgisid Eesti noored — ja mitte ainult noored — erilise pingega. Suurt rõõmu ja palju ootusi tekitas kas või seegi, et esimestel festivalipäevadel märkis «Pravda» ühes oma artiklis, et meie meeskoori kuulates ei saagi aru, kas tegemist on professionaalse või isetegevusliku kooriga.

Nagu ülikooli rahvakunstiansambel nii tõi ka Tartu Üliõpilasmeeskoor ülemaailmselt noorsoofestivalilt kaasa pronksi. See on tubli saavutus, ja me kõik õnnitleme südamest mõlemaid kollektiive.

Ent rääkida tuleb ka sellest, mille kõrvaldamine aitab jõuda veel paremate tagajärgedeni, aitab jõuda n. ö. kulla poole.

Seepärast palusimegi dotsent J. Varistelt alljärgneva artikli.

Tartu noorte laulumeeste esinemine ülemaailmse festivali eel toimunud üleliidulise kunstikonkursi komisjoni ees õnnestus täiel määral. Seda kinnitas koorile omistatud esimene preemia ja koori määramine rahvusvahelisele võistlusele ning üleliidulise delegatsiooni koosseisu. Nii üks kui teine asjaolu olid innustavad, ent nendega käasnesid ebasoovitavad nähtused, mis pidurdasid järgneva ettevalmistuse käiku. Peamiseks kujunes koori kahepoolne koormamine esinemiste ja harjutustega nii üleliidulise kui vabariikliku delegatsiooni poolt. Noorte laulumeeste hääleorganid koormati üle, mille seaduspäraseks tulemuseks oli koori vokaalse ja ettekandelise taseme mõõn.

Kui juba kõnelda koori vokaalsest tasemest, siis ei saa vaikides mööda minna mõningast lühinägelikkusest ja eelseisvate kohustuste alahindamisest, mis ilmnes koori koosseisu valikul. Selle all ei kannatanud mitte ainult koori tase, vaid ka kava valik. See rahvusvahelise võistluse nõuete alahindamine andis ennast hiljem valusasti tunda.

Suureks puuduseks oli mittekülaldane tähelepanu koori kontsertkava ettevalmistusele. Kui allakirjutanu juuli algul, s. o. umbes nädal aega enne väljasõitu konsultandina kohale jõudis, ilmnes veel partiide mittetundmist häälerühmades, ansamblilist ebaühtlust nii intonatsiooni kui ka rütmika osas, fraseerimise juhuslikkust. Kõik see oli selgelt tajutav veel lahkumiskontserdil aulas. Tegin oma tähelepanekud koorile teatavaks, ent nende puuduste silumiseks ei olnud enam aega.

Edasi tuleks mainida kahjuks kõigile eesti kooridele omast vähest ettekandelist emotsionaalsust ja kuiva esituslaadi, millest pole vaba ka kõnesolev meeskoor. Selle puuduse juured asuvad sügaval. See on ühelt poolt reserveeritud hingelaadi küsimus, teiselt poolt ka vähene tegelemine muusikaga koolides ja kodudes, kuna teatavasti just lapsepõlves saadud muljed on väga suure tähtsusega noorte kunstimeele kujundamisel. Meie kooride kontsertidel puhkeb tõeline musitseerimine ainult harukordsetel juhtudel, kuna näiteks vene, ukraina ja eriti bulgaaria koorid võistlusel seevastu laulsid haarava elamuslikkusega. See kajastub igas üksikus lauljas ja dirigendi ülesandeks on ainult seda koordineerida ning koondada teose sisu ja vormi kunstiliseks tervikuks. Tartu laulumehed esinesid hea rühiga üleliidulise komisjoni ees; kuigi ettekandes ilmnes kooritehnilisi vääratusi, siis need ometi andestati. Rahvusvaheline komisjon aga oli ka viimaste suhtes nõudlikum.

Küllaltki kaaluva asjaoluna tuleb mainida õnnetust, mis tabas koori võistluse eel. See oli gripiepideemia. Haigusest kurnatuna ja halva füüsilise enesetundega ei saanud lauljad loomulikult näidata ennast parimast küljest. Koori peamine võistleja, Russa linna «Zora»-nimeline meeskoor Bulgaariast, laulis tugeva kunstilise impulsiga ja kooritehniliselt heal tasemel, ja teatavasti määrati sellele koorile II preemia. Sellest ilmneb, et III preemia määramine Tartu meeskoorile oli täiesti õiglane ja seaduspärane. Oma võimete maksimumi välja pannes oleks meie koor võinud saada samuti II preemia, kuid mitte rohkem.

Esimene kohtumine toimus Tartus leedulaste külaskäigu ajal. Festivalil kohtuti jälle.

Rahvusvahelise konkursi komisjoni esimees taanlane hr. G. Heerup andis allakirjutanule oma muljed koori nendest külgedest, mis takistasid III preemiast kõrgemale jõudmist, edasi kokkuvõttes järgnevalt:

1) Tartu Üliõpilasmeeskoor laulis kohati rütmiliselt ebatäpselt;

2) tenorid kasutasid liiga sageli falsetti, mis piirab võimalusi muusika sisu igakülgselt esile tuua;

3) koori põhilaadiks oli vähene ettekandeline intensiivsus ja emotsionaalsuse puudumine.

Mainitud puudusi ei saa kõrvaldada üle öö. On vaja pidevalt ja pingsalt töötada. Minu arvates on olemas kõik eeldused selleks, et meeskoor järgnevatel katsumustel võiks esineda veel paremate kunstiliste tulemustega. Selleks jõudu!

JÜRI VARISTE,
Eesti NSV rahvakunstnik

Hisako Nagata — tütarlaps Hirosimast

...Festivalist osavõtvate riikide delegatsioonid olid üles rivistunud staadionimurule. Meie kõrval asus Jaapani delegatsioon. Festival oli just äsja avatuks kuulutatud. Tuhanded tuvid lendlesid meie kohal õhus.

Minu kõrval seisis väike imekaunis jaapani neiu, kelle suured ja kurvad silmad olid minu tähelepanu juba varem enesele tõmmanud. Ka tema, samuti nagu paljud teisedki, oli käe välja sirutanud ja jälgis säravate silmadega tuvide lendu. Peagi täitus väikese jaapanlanna soov — valge tuvi laskus ta käele ja jäi rahulikult istuma.

Ja korraga — ma ei uskunud enam oma silmi — jaapanlanna kaunitest silmadest hakkasid üksteise järel voolama suured pisarad.

Olin segaduses. Mis põhjustas tema pisaraid? Kuidas aidata? Sest eks ole ju niimoodi nuttev inimene küllaltki haruldane nähtus ja pealegi veel festivali avapidustustel.

Jaapanlanna aga vaatles tuvi ja pisarad aina voolasid. Viimaks näis ta märkavat minu hämmeldust ja heitnud tuvi hellalt õhku, pöördus ta minu poole ning lausus vaikselt:

«No war!»

Surusin vaikides ta kätt, kuid ei suutnud siiski nendes sõnades leida jaapanlanna pisarate põhjust.

Ja alles tema järgmised sõnad tõid selguse:

«I am from Hirosima.»

Nüüd mõistsin ma kõik! Nii väikese jaapanlanna pisarate kui ka tema omapärase, kähiseva ja vaikse hääldamise põhjust. Mõistsin ka, miks olid ta suured ja kaunid silmad nii kurvad...

Me saime headeks sõpradeks ja kohtusime festivalipäevil veel mitmed korrad. Ja iga kohtumisega, kui väike jaapanlanna rääkis sellest, mida ta oli näinud ja üle elanud septembris 1945, hakkasin ma ühe rohkem mõistma, kui tähtis on kogu meie inimkonnale, et ei korduks see, mis toimus Hirosimas.

See väike jaapanlanna oli Hisako Nagata.

REIN SIKK

Sõlmiti tutvust tütarlastega fjordide maalt.

Terve tuloa!

Viime vuosina ovat lujittuneet ystavyyssiteet Suomen ja Eestin kulttuurin ja tieteen edustajien välillä. Samoin kehittyvät Helsingin ja Tarton yliopistojen yleisurheilujoukkueiden kilpailut niiksi yrityksiksi, joiden välityksellä Moskovassa, VI yleismaailmallisessa nuorisofestivaalissa lausutut sanat «rauha ja ystavyys» saavat entistä konkreettisemman muodon.

Olkoon jokainen ystävällinen kädenpuristus, jokainen kiristetyssä kilpailussa saavutettu ennätys, jokainen sydämmellisen ystävyyden ja molemminpuolisen kunnioituksen hengessä tapahtunut kanssakäyminen kehittyvän ja kasvavan lujan ystavyyden perustana osana taistellaksemme yhdessä rauhan puolesta koko maailmasse.

Terve tuloa, sisukkaan pohjanmaan pojat ja tyttäret!

PISUT MINEVIKKU

Juba ammu hoiab meie ülikooli spordiperet elevil teadmine: ees seisab sõpruskohtumine Helsingi üliõpilastega. Eks see üritus andis end eriti mõjuvalt tunda staadioni ehitustöödel. Nägid vaeva kõik — organiseerijad oma peadega, ehitajad musklitega. Tulemus aga rahuldab kõiki — homme ning ülehomme teeb meie kergejõustikuvõistkond läbi esimese tuleproovi rahvusvahelises kohtumises. Ning seda TRÜ omal staadionil.

Kuigi TRÜ kergejõustiklaste praegusele generatsioonile on eelseisev matškohtumine esimeseks rahvusvaheliseks kohtumiseks, on Tartu ja Tallinna üliõpilaskergejõustiklaste vanemal generatsioonil seljataga terve rida tõsiseid võistlusi Soome üliõpilastega traditsioonilistel SELL'i (Soome—Eesti—Läti—Leedu) olümpiaadidel.

Eesti üliõpilaste ettepanekule korraldada Baltimaade olümpiaad järgnesid esimesed võistlused Tartus 1923. a., millest võtsid osa Eesti, Läti, Leedu ja Poola üliõpilased. Alates III olümpiaadist hakkasid Poola üliõpilaste asemel võistlustest osa võtma Soome üliõpilased. Sellises koosseisus toimusid olümpiaadid regulaarselt igal aastal kuni 1938. aastani vaheldumisi Tartus, Riias, Kaunases ja Helsingis.

Esimestel olümpiaadidel arenes peamine konkurents Eesti ja Läti üliõpilaste vahel. Leedu ei suutnud kuigi tõsist vastupanu avaldada, Soome üliõpilased aga olid teistest niipalju tugevamad, et esinesid sisuliselt väljaspool konkurentsi. Aasta-aastalt aga kaugenesid Eesti üliõpilased oma sportlike tagajärgede poolest lätlastest ja lähenesid üha enam soomlastele. SELL'i olümpiaadidel hakkas konkurents toimuma nagu kahes grupis: Soome—Eesti ja Läti—Leedu. Helsingis 1932. a. toimunud VII olümpiaadil pani Soome president väl-

Soome presidendi poolt väljapandud karikas, mis asub nüüd Tartus.

ja rändkarika, mida jäädavaks omandamiseks oli vaja võita viis korda. Esimene võit kuulus Soome üliõpilastele, karikas jäi koju. Järgmiste aastatega muutus meie üliõpilaste esinemine südikamaks, ja VIII ning IX olümpiaadil saavutatud võidud tõid karika kaheks aastaks Tartu. Seis oli 2:1 Tartu ülikooli kasuks. X olümpiaad lõppes aga soomlaste suure ülekaaluga (Soome 151 punkti Eesti 107 vastu). Võitlus karika ümber viigistus, seis oli 2:2.

XI olümpiaad 1936. aastal kujunes üheks huvitavamaks ja pinevamaks kõigist SELL'i olümpiaadidest nii kõrgete tagajärgede kui ka konkurentsi tiheduse poolest. 17-st kavasolevast alast tõid 10 uued rekordid. Esmakordselt läksid ametlikku arvestusse ka naiste alad. Kuigi võistlus lõppes soomlaste võiduga, oli vahe ainult poolepunktiline.

XII olümpiaadil esinesid soomlased väikese ja nõrga võistkonnaga. Vastu tuli võtta kaotus mitte ainult eestlastelt, vaid ka lätlastelt ja leedulastelt. Seis võistluses karika pärast — 3:3.

SELL'i 1938. aasta olümpiaad, mis jäi viimaseks, kujunes oma konkurentsitiheduse poolest võrdseks 1936. aasta olümpiaadiga, kuigi rekorditest purustati ainult 3. Seekord võitis kahe punktiga Eesti üliõpilasmeeskond (naised ei võtnud osa). Seisuks võistluses Soome presidendi karikale jäi seega 4:3 ning karika asukohaks sai Tartu.

Eesti üliõpilaste tugevamaks alaks on olnud kettaheide, kus esikohta pole kordagi käest antud. Viimasel viiel olümpiaadil pole kordagi kaotatud kaugushüppes, ainult üks kord on käest antud esikoht odaviskes ja 200 m jooksus. Nõrgemaks alaks on olnud 3000 m jooks, kus esikoht võideti ainult ühel korral, seda küll rekordilise tulemusega. Viimasel viiel olümpiaadil pole kordagi võidetud esikohta 400 m jooksus.

Nii on kulgenud varasemad kohtumised Soome üliõpilaskergejõustiklastega SELL'i olümpiaadidel.

H. UNGER

VÕIDAB PAREM!

Võistlused tulevad põnevad, selles pole kahtlust.

Meie põhjanaabrid on tuntud väga tugeva kergejõustikurahvana. Külaliste hulka kuuluv kümnevõistleja T. Lassenius, kes Melbourne'i olümpiamängudel saavutas 7. koha 6565 punktiga, jookseb tõkkeid 15 sek. piirides, hüppab kaugust kõvasti üle kuue ja poole meetri, ületab teivashüppes lati kõrgusel 3.90, ja kui tarvis, jookseb ka 400 m ajaga alla 51 sekundit. I. Talvitie eest räägib hiljutisel Eesti—Soome naiste kergejõustiku matškohtumisel püstitatud uus Soome rekord kettaheites naistele. Arvestada võime veel paljusid tugevaid võistlejaid, sest on loomulik, et maal, kus on nii palju võimsaid jooksumehi, kus odaviskes 70 m ei loeta kergejõustiklaste hulgas veel «margiks», leidub ka üliõpilaste seas arvukalt häid kergejõustiklasi.

Kahjuks tuleb konstateerida, et meie ülikooli kergejõustikuvõistkond ei ole praegu kaugeltki oma parimas sportlikus vormis. Pärast edukat esinemist juulis NSV Liidu üliõpilasspartakiaadil on terve rida meie parimaid lasknud treeningukoormusel langeda ja selle tulemuseks on üpris keskpärane tase viimastel võistlustel.

Tõsist muret valmistavad jooksu- ja hüppemehed, ning kui siin võistluste käigus ei tule erilisi rõõmustavaid üllatusi, siis on kahtlane, kas meie mehed suudavad kaasa rääkida esikohtade jagamisel neil aladel.

Inkeri Talvitieni on meie kettaheitjatel veel pisut maad. Tublit soome sportlast näeme võistlemas ülehomme.

Tõugete ja heidete osas on süda nagu rahulikum ja tahaks loota, et tublilt esinevad nii Feliks Pirts kuulitõukes, Kaupo Metsur kettaheites kui ka värske Eesti NSV rekordiomanik vasaraheites Rein Zupping.

Hoopis selgemad on perspektiivid meie ülikooli naiskergejõustiklastel. Alles hiljuti proovisid meie parimad Eesti NSV koondvõistkonna koosseisus jõudu Soome parimatega ning Lea ja Vilve Maremäe ning Linda Kepi eduka esinemise tõttu seal võime loota, et nad on väärikateks konkurentideks ka meie praegustele külalistele. Muidugi pole kahtlust, et kettaheites on Lea Maremäel ja Tiiu Tarikul vähe väljavaateid esikohale, sest I. Talvitie on viimasel ajal stabiilselt näidanud tagajärgi 44—45 m.

Niisiis — kergesti võib juhtuda, et meie «õrnema soo» esindajad esinevad celolevatel võistlustel edukamalt kui mehed.

Võistlustulemustele avaldavad kindlasti mõju ka sügisene külm tuul ja alatasa ähvardav vihm. Ning võib arvata, et ka uue staadioni jooksurada ja sektorid ei ole veel jõudnud küllaldaselt tiheneda. Sellistes rasketes tingimustes otsustavad esikohtade saatuse sageli mitte varem näidatud kõrged sportlikud tagajärjed, vaid see, kuidas võistlejad suudavad mobiliseerida oma tahet, kuidas võideldakse oma kollektiivile võiduks vajalike punktide eest.

Kes on parem, seda näitab võistlus.

J. UNGER

MEIE LÕBUS KROONIKA

ALGMISEKS

Ning jälles on sügis tagasi tulnud, ning ülesarvamata kenadusega suvi, millal päevlik inimesi, äranis noori roomustas, saab ära kaduma. Ning jalles on Derpti ehk Tartu linna uulitsate peal palju noored inimesed naha, kumbad kenad kõstlikud sinist karva kubarad kandvad. Agas nemad ep ole mitte kaua selle linna sides olnud ega hennast tudeerinud. Knapist mõned päevad omad nemad henesest äralükanud üht suurt tööd, mis nemad tululikult toimetanud Tartu ja mujal maal, kus nemad auvusa põllutöö kaas on talumeest avitanud. Ning oli sel tööl oma raskedus, agas kaas oma poesia, kut see pagana sugust laulutegija, nimetud Vergilius, on laulnud. Sest inimesed on noored ning neide ärakoolemata hing saab röömu tundma mitte ükspäines lustist ja kargmisest, äranis kaas tööst, mis nende kondid kasvatab ja pitkust juure paneb, ning üpris kaunisti oppeb keik raskedused äravõitma. Seep see oorsak, minkpärast noored tudendid heal meelel maal olid. Agas — jumal paraku! — oli meite hulkas kaas kärnatsid lambaid, kenne meel üpris röömus oli, kui linna kivid oma tallade all tundsid, ning kargasid nemad niintavi kut see Taavet seaduse laeka edes. Neid saab viil elik raspel hüüetud, ning ep ole neid kaas palju näha ettelugemiste peal, mis professores pidavad.

Agas suuremb osa, kaas need noored neitsid, kumbad kut need blöömikesed linna sides õitsvad, tegid maal heal meelel oma tööd: panid töugu kokku, rabasid ruist elik valmistid töpra ning vedikse soomaiga, kutsutud silo. Ning ep olnud neidel mitte üks silmaviskmine neide noorte Kitterite peal, kumbad Töö-Kodade, kutsutud MTJ, peal saavad üles peetud ning suure jouramise kaas oma machinae peal nurmel söitvad, mis üpris imetabane valataaa on. Vaid need noored neitsid tegid oma tööd, kunni päivlik oli ärakadunud, söid omad köhud täis ning hingasid oma auvusat hingmist.

Agas heitsid noored inimesed, neitsid ja ritteri-arvulised noored tudendid, vahel ennast kokku, ning tegid ühel nõuvul kena pektaaklimängi, mis noorel ja vanal üpris armas valatada oli. Niintavi sündis see Rannus ja kaas mujal, lisidal ja kaugel. Ning peab seda pruuki kauniks ning kõrgeks pidama.

Ning oli möödaläinud suve sides kaas palju excursiones, pallimängi ning jõukatsmise näitusi, kus noored mehed ning kaas neitsid jooksid, kut need jäniksed, hüppasid kut kirbud, viskasid oda elik piiki ning röömustasid muul kombel oma ihvoliikmete nobeduse kaas. Ning meite universiteedi laulumehed said ühe Auvu-Crooni üpris hea väljalaulmise eest, ning tantsijad said katsmise commissioonist üleväga kiidetud. Agas läheks pitkale sennest keigest siin pajatada.

Nüüd on need tööd tehtud ning laulud lauletud. Sennepe rast igatsevad keik taas kooli perra, ning tahtvad keik ettelugemiste peale, et tarkut sule kaas raamatunaha peale üles torkida. Olgut neidel hea tervis ning pealehakmine, et me senne ajastaja sides palju kasvulikku suudaksime ära teha isehenese ja universiteedi auvuks!

Oleks veel palju jütelda, agas algmiseks aitab; sest kui üks jutt kaua tuurib, siis läheb ta lugija meelest sandiks, kut üks läila söömaig.

Tartu linnas,
kanareppe kuul
Anno 1957.

Üles kirjutanud
PLII-ATS,
philologus.

UUSI ÕPPEJÕUDE

Filosoofiakateedris on uue õppejõuna asunud tööle professor Otto Stein. Poliitilise ökonoomia kateedri juhatajana hakkab töötama dotsent Arnold Raud.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri õppejõudude koosseisu tuli juurde vanemõpetaja Harald Peep, võõrkeelte kateedrisse õpetaja Virve Liiv ja vene keele kateedrisse õpetaja Valentina Born.

Soome kergejõustiklaste tagajärgi

Üsna toimetuse töö lõpul saime Helsingist «Üliõpilasleht» järjekorduse numbri, milles on avaldatud rida tulemusi Soome üliõpilassportlaste-kergejõustiklaste viimastelt võistlustelt. Meid huvitavad kõigepealt muidugi need tagajärjed, mida on saavutanud Tartusse võistlema saabuvad kergejõustiklased (ka nende nimekirja avaldab «Üliõpilasleht»). Allpool pisut neist tagajärgedest.

12. ja 13. septembril toimusid Helsingis Soome Akadeemilise Spordiliidu (SAUL) meistrivõistlused. Seal selgitati ka meie külalisvõistkonna koosseisu. Paar päeva hiljem võistles Soome meesüliõpilaste koondus Kopennaagenis Põhjamaade akadeemilisel meistrivõistlustel (PAM). Viimased võitis Rootsi 64 punktiga, Soome kogus 54 punkti (3. Norra, 4. Taani). Esikohad jagunesid Rootsi ja Soome üliõpilaste vahel — rootslased võitsid 11 ala, soomlased — 6.

Nüüd toome mõlemalt võistluselt Tartus esinevate kergejõustiklaste paremaid tulemusi (märgime tagajärgi vaid nendelt aladelt, millistel samad võistlejad esinevad ka Tartus).

R. Nieminen võitis Kopenhaagenis PAM-võistlustel 2 esikohta — 1500 m 3.54,6 ja 5000 m 14.51,0. Teine võistleja keskmaajooksus on C-O. Homen (3.58,6 ja 14.57,4). 800 meetris tuli Soome üliõpilasmeistriks E. Taimisto tagajärjega 1.58,8 (PAM-võistlustel 4. koht — 1.57,8). B. Nygardi tulemus oli 1.59,1. 400 m jooksis E. Taimisto 51,0, J. Haukka (SAUL-i meister) — 50,6.

110 m tõkkejooksu võitis nii SAUL- kui PAM-võistlustel kümnevõistleja T. Lassenius (15,7). Tartus võistleb ta ka teivashüppes (PAM meister — 3.70) ja kettaheites (PAM'il 40,70). Teivashüppes on Tartus teiseks võistlejaks E. Silvonen (SAUL'i meister — 3.70), kettas — O. Laiho (SAUL'i meister — 42.61).

400 m tõkkejooksus on Soome võistkonnas A. Kuukka (SAUL'i meister — 55,0) ja M. Forsbacka (56,7).

Kõrgushüppes näeme Tartus SAUL'i kahte esimest — K. Laaksost ja P. Peltolat — mõlemad hüppasid Helsingis 1.80. Kaugus — M. Hannula (PAM'il kolmas — 6.59) ja I. Vainio-Mattila (6.49). Kolmikhüppajatest tulevad Tartu SAUL'i esimene ja kolmas — T. Parikka (13.78) ja K. Laaksonen (13.56).

Odaviskes võistleb TRÜ staadionil Kopenhaagenis 66.98 saavutanud P. Kontiainen, teiseks «odameheks» on Helsingi teine — S. Kleemola (62.22).

Naiskergejõustiklastest, kes võistlesid ainult Helsingis, oli parimaks eestlastele juba tuntud I. Talvitie 45,43-ga kettaheites. S. Räsänen ületas kõrgushüppes 1.40.

Tulemused on, nagu nähtub, küllaltki tublid, ei saa unustada ka seda, et mõlemad võistlused, milledest andsime kokkuvõttiku lühiülevaate, toimusid halbades ilmastikutingimustes (Soome «Üliõpilasleht» märgib, et Helsingis oli ilm «hieman koleaa»). Enamikus on tagajärjed nõrgemad võistlejate parimaist saavutustest.

U. TREU

Võistluste kava

5. oktoobril	
16.30	võistluste avamine
17.00	100 m jooks meestele
	kettaheide meestele
	kõrgushüpe meestele
17.10	100 m jooks naistele
17.20	110 m tõkkejooks
	kuulitõuge naistele
17.30	400 m jooks meestele
17.45	kõrgushüpe naistele
	odavise meestele
17.50	kaugushüpe meestele
18.00	1500 m jooks
18.20	80 m tõkkejooks
18.30	4×100 m teatej. meestele

6. oktoobril	
16.00	vasaraheide
	teivashüpe
16.10	400 m tõkkejooks
16.30	800 m jooks meestele
16.40	kaugushüpe naistele
16.45	200 m jooks meestele,
	kettaheide naistele
16.55	200 m jooks naistele
17.00	kuulitõuge meestele
17.15	kolmikhüpe
	5000 m jooks
17.20	odavise naistele
17.50	4×400 m teatej. meestele
18.00	4×100 m teatej. naistele
18.10	võistluste lõpetamine

Toimetaja A. TAMM

MB 06685 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3344

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (343)
Reede
11. oktoober
1957. a.
X aastakäik

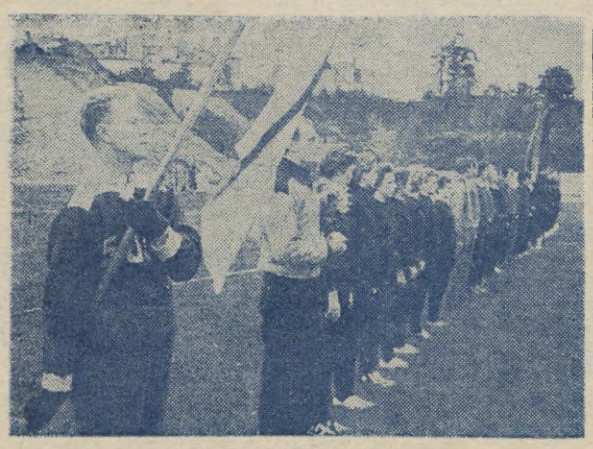

Enne pingsa võistluse algust.

Varsti antakse 100 m jooksu start.

Uudismaalased saabusid!

Üleeile keskpäeval oli Tartu jaamahoone juures suurem elevus kui harilikult. Oodati eriešeloni uudismaalastega.

Rong saabub. Igaüks otsib silmadega oma tuttavaid. Ei maksa muretseda — kõik on kohal! Üksteise järel väljuvad vaguneist noored — nende seas on töölisi käitistest, töötajaid asutustest, üliõpilasi mõlemast Tartu kõrgemast õppeasutusest, õppejõude.

Tervitused, esimesed vestluskatkendid ... Ollakse jälle tagasi kodus, oma vana tuttava töö ja tegevuse juures.

TUBLIDTAGAJÄRJED ja teenitud võit

Põnevad olid möödunud nädala viimased päevad ülikooli sportlastele. Ning ei ole vist vale, kui öelda, et põnevad olid need päevad kogu Tartu linna sportlastele ja spordihuvilistele. Kõigil kipitas südamel küsimus, kas jõutakse ülikooli uus staadion viia võistluskorda laupäeva õhtupoolikuks, mil kavakohaselt pidi algama Helsingi ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli sõpruskohtumine kergejõustikus.

Ülikooli ehitusmehed kogu ülikooli kollektiiv töötas viimastel päevadel ennastsalgavalt. Paari päevaga tehti ära lausa mitme nädala töö.

Ja laupäeva õhtupoolikul kogunesidki uuele staadionile ligikaudu 5000 spordisõpra, et kaasa elada järjekordsele suursündmusele meie ülikooli spordielus.

Pidulike marsihelide saatel sammusid ererohelisele jalgpallimurule Helsingi ülikooli ja meie ülikooli kergejõustikuvõistkonnad.

Pärast avatseremooniat, kus sõnavõttudega esinesid TRÜ spordiklubi esimees dots. Fred Kudu ja külalisvõistkonna esindaja hr. Ossi Arohonka, anti võistluste esimene start.

Suur oli võistlejate ja võib-olla veelgi suurem staadioni ehitajate ärevus, sest esimesed alad, 100 m jooksud, pidid andma hinnangu uue staadioni verivärskele jooksurajale.

Stardipaugule hästi reageerinud Matti Hannula juhtis jooksu kogu distantsil väikese edumaaga võistluskaaslaste ees, ning tõi Helsingi ülikoolile pärast esimest ala võistluse juhtimise, saavutades esikoha tagajärjega 11,2 sek. Esimene ja neljas koht andsid Helsingi ülikoolile 6 punkti. Teine (Valdur Laager — 11,3) ja kolmas (Eldur Maimre — 11,5) koht andsid Tartu ülikoolile 5 punkti.

Meeste järel asusid 100 m jooksu starti naisvõistlejad. Linda Kepil (TRÜ) puudusid selles jooksus väärikad vastased ja ta lõpetas distantsi mitu meetrit teiste ees. Kui tehti teatavaks jooksude tagajärjed, oli kõigile täiesti selge, et uue staadioni jooksurajad võimaldavad sügistingimuste kohta saavutada tublisid tagajärgi. Tehnilised tulemused naiste 100 m jooksus olid: 1. Linda Kepp — 12,4; 2. Enna Niglas — 13,0; 3. Salme Jaakkola — 13,6; 4. Leena Suvenvuo — 13,9.

Punktide seis: Helsingi ülikool — 9, TRÜ — 13 punkti.

Meeste 400 m jooks osutus ettearvatult külaliste saagiks. Saavutatud kaksikvõit viis uuesti juhtima Helsingi ülikooli 17 punktiga TRÜ 16 vastu. Jooksu võitja Jukka Haukka ajaks oli 51,5.

Kuulitõukes piisas Lea Maremäel esikoha võitmiseks tagasihoidlikust tagajärjest 13.20. Tasavägine oli võistlus teise ja kolmanda koha pärast. Paremaks osutus Inkeri Talvitie, kes tagajärjega 12.45 võitis kolmandaks jäänud Tiiu Tarikut (12.20).

Seis oli 23:21 Tartu üliõpilaste kasuks. Selle alaga andis Helsingi ülikool juhtpositsiooni kuni võistluse lõpuni TRÜ kätte.

Meeste kõrgushüpe tõi kaksikvõidu TRÜ-le vaatamata sellele, et esikoha kindlamaid pretendente Feodor Savihhin esines tunduvalt alla oma võimete.

Kuigi arvati, et 110 m tõketes esikoht läheb kindlalt Thor-Björn Lasseniusele, kelle isiklik parim tagajärg seni on olnud 14,4 sek., osutas talle sellel distantsil südi vastupanu TRÜ võistleja Valdur Laager. Ainult Lasseniuse suured võistluskogemused kindlustasid talle siin napi esikoha. Mõlemate ajaks märgiti 15,4 sek.

Meeste kettaheites oli kaasvõistlejaist kindlalt parem Kaupo Metsur, kes seekord lennutas ketast 48.66. Hoopis suuremaid raskusi valmistas Elmo Simsonile teise koha võitmine. Alles viimaste heidetega suutis ta edestada Olavi Laihot kahe sentimeetri võrra, saavutades tagajärjeks 42.79. Laiho tagajärg oli võistleja uueks isiklikuks rekordiks.

1500 m jooksus läksid külalisvõistlejad välja taktikajooksule ning esimesed ringid kaeti väga tagasihoidlikus tempos. Võidu otsustas viimane ring, mis läbiti tugevas tempos. Helsingi ülikool saavutas siin kaksikvõidu üllatavalt nõrkade tagajärgedega: 1. Reino Nieminen — 4.08,8; 2. Carl-Olaf Homen — 4.09,2. 3. ja 4. kohale tulid vastavalt Alfred Pisuke ja TRÜ värske üliõpilane Enn Maasik.

80 m tõkkejooksus läks esikoht ettearvatult Vilve Maremäele (11,8 sek.). TRÜ teisele võistlejale Linda Rannapile, kes oli pikemat aega treeningust eemal, kardeti peamist konkurentsi Inkeri Talvitielt. Teine koht tuli siiski Rannapile ajaga 12,7, Talvitie ajaks jäi 13,1 sek.

Kõrgushüppes saavutas kergelt võidu Salme Räsänen, kes kuulub ka Soome koondvõistkonda. Linda Kepp, kelle isiklik rekord on küll kõrgem Räsäneni isiklikust rekordist, tuli tulemusega 1.40 teiseks. Sama tulemus märgiti ka TRÜ teisele võistlejale Ille Palmile, kes saavutas 3. koha.

Kaugushüppes läks esimeste hüpetega võistlust juhtima küll Matti Hannula (6.72), kuid juba järgmisel ringil näitas Heino Tiik, et ta on heas sportlikus vormis ja saavutas tulemuseks 6.92, mis jäigi tal võidule viivaks hüppeks sel võistlusel.

Meeste 4×100 m teatejooksus oli meie meeskond koosseisus Maimre, Laager, Rämson, Tiik parajas ülekaalus, võites esikoha ajaga 43,9.

Väga huvitavaks kujunes esimese võistluspäeva viimane ala — meeste odavise. Esimestel visetel soomlased Pauli Kontiainen ja Seppo Kleemola ei suutnud kohaneda

(Järg 4. lk.)

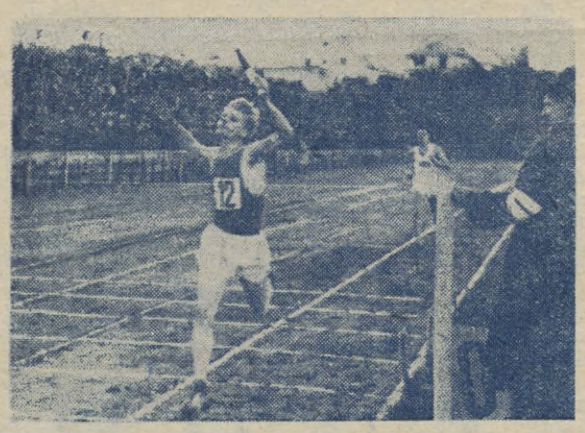

Nii jooksis 4×400 viimane vahetus.

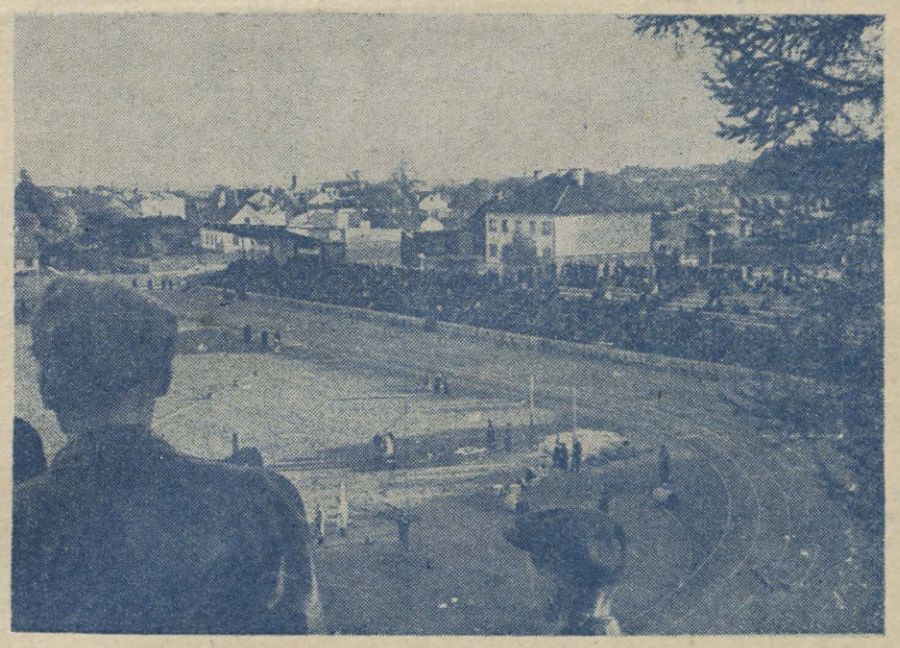

GEOGRAAFIAVÄLJAK SAI VALMIS

Hiljuti valmis III kursuse geograafide ühistööna geograafia õppeväljak Soinaste tänavas. Õppeväljak on mõeldud näidiseksemplarina Tartu ja lähema ümbruskonna koolidele, et süvendada õpilastes geograafia-alaseid teadmisi, luua neile ettekujutus Maakera pinnavormidest. See on üks töövorm õppeaine näitlikumaks muutmisel.

Sellist väljakut on suuteline ehitama ükskõik missugune kool. Polnud ka meie kohe meistrid, kuid töö õpetab tegijat.

Praegune väikesemõõtmeline väljak koosneb kolmest osast: geo-morfoloogiline ala, ala vaatluste teostamiseks ja vabaõhuklass.

Vaatamata sellele, et geo-morfoloogilise osa maatükk on küllalt väike, paigutame sinna kunstlikud mäed, orud, kurud, jõed ja järved. Väljaku äärel on liivakast, kus õpilased võivad ise vormida pinnavorme (seletuseks: see osa väljakust on mõeldud kasutamiseks just noorematele õpilastele).

Õppeväljaku teine osa on mõeldud vaatluste teostamiseks. Sirged valgete kividega ääristatud ilmakaartesuunalised teed, päikesekellad, tuulelipp — kõik see loob tööks soodsad tingimused.

Väljaku põhjapoolsem osa kuulub vabaõhuklassile. Läänest piirneb väljak mõõttaraga.

Oma töökuse poolest paistsid väljaku rajamisel silma kommunistlikud noored Ene Toots, Ilmar Kask, Lembit Int jt.

H. TERAS,
III kursuse geograaf

TRÜ esivõistlused kergejõustikus

TRÜ esivõistlused kergejõustikus toimuvad 11. ja 12. oktoobril algusega kell 16 TRÜ staadionil.

Kavas naistele: 100 m, 400 m, 800 m, 80 m tõkkejooks, kõrgushüpe, kaugushüpe, kuulitõuge, kettaheide, odavise ja 4×100 m teatejooks.

Meestele: 100 m, 400 m, 800 m, 3000 m, 110 m tõkkejooks, 3 km käimine, kõrgushüpe, kaugushüpe, kolmikhüpe, teivashüpe, kuulitõuge, kettaheide, odavise, vasaraheide, 4×100 m teatejooks.

Kõrgemate koolide I sügisregatt

Lõpulejõudva suvise spordihooaja ühe suurema üritusena viiakse pühapäeval, 13. oktoobril Emajõel läbi Eesti NSV kõrgemate koolide I sügisregatt kaheksastel akadeemilistel paatidel. Võistlustest võtavad osa TPI, TRÜ ja EPA võistkonnad. Distantsi pikkuseks on meesvõistlejaile 6 km ja naisvõistlejaile 3 km. Võistluste algus on kell 12.

Pealtvaatajaile organiseeritakse võistluste jälgimine laevadelt kogu distantsi ulatuses. Pääsmete müük laevadele toimub pühapäeval algusega kell 11 kesklinnas laevade peatuskohas (jõe äärde minna riigipanga hoone juurest). Kes ei soovi jälgida võistlusi laevadelt, võib seda teha TRÜ sadamas Kalda tänaval.

Tulge kõik!

OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 40. AASTAPÄEVA TÄHISTAMISEKS

Teaduslik konverents pedagoogika ajaloo alal

Eesti, Läti ja Leedu kõrgemate koolide pedagoogikakateedrid otsustasid Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistada ühise teaduslik konverentsiga Balti liiduvabariikide pedagoogika ajaloo alal.

Konverents toimub TRÜ rektoraadi ja pedagoogikakateedri korraldusel Tartus 18.—20. okt. s. a. Istungid toimuvad iga päev algusega kl. 10 Õpetatud Nõukogu saalis.

Konverentsi päevakorras on 3 probleemi: 1. Kooliolud Balti liiduvabariikides Oktoobrirevolutsiooni päevil (dots. I. Laužikas, vanemõpetaja K. Simaška, ajalooteaduste kand. E. Plaude ja dots. A. Elango). 2. Nõukogude kooli areng Balti liiduvabariikides pärast Suurt Isamaasõda (dots. R. Mikelson ja dots. H. Kurm). 3. Kool ja pedagoogiline mõte Balti liiduvabariikides enne Oktoobrirevolutsiooni (vanemõpetaja Žukauskas, P. Tuhkru, M. Drisuls ja H. Bergmanis).

Külalistena on konverentsist lubanud osa võtta ka mõned Moskva ja Valgevene pedagoogid.

Konverentsi istungitest võivad osa võtta kõik asjast huvitatud isikud.

A. ELANGO,
TRÜ pedagoogikakateedri juhataja

KOMSOMOLITÖÖ PÄEVAKOSIMUSI

ESIMESED ÜLESANDED

Iga-aastase tava järgi algab komsomolitöö uuel õppeaastal aruande- ja valimiskoosolekutega gruppides ja osakondade organisatsioonides. Seal, kus uudismaalasi on vähem, viiakse aruande- ja valimiskoosolekud läbi juba 15. oktoobriks. Teistes gruppides lõpetatakse koosolekute läbiviimine 24. oktoobriks. Järgmise nädala jooksul (2. novembriks) jõutakse aruande- ja valimisperioodiga lõpule osakondade algorganisatsioonides. Ülikooli VI komsomolikonverents on planeeritud 16. ja 18. novembrile. Niisiis saab novembri keskpaigast alates hakata komsomoliorganisatsiooni tööd juhtima uus, VI konverentsil valitav komitee.

Aruande- ja valimiskampaania läbiviimine on meie organisatsiooni ees seisvaist ülesandeist praegu suurim ja vastutusrikkaim. Oleneb ju nüüd valitavate juhtivate organite tööst suurel määral komsomoliorganisatsiooni töö edukus kogu õppeaasta vältel.

Selle kõrval on teisigi probleeme, mis nõuavad kiiret lahendamist. Tublisti on tööd esimeste kursustega. Palju esimeste kursuste kommunistlikke noori on veel arvele võtmata. Neil tuleb nüüd kiiresti ära käia ELKNÜ Tartu linnakomitees ja ülikooli komsomolikomitees. Arvelevõtmise käigus püüame selgitada ka meie uute liikmete senist tegevust ja võimeid, et noori üliõpilasi mitmesuguste organisatsioonide töösse kohe alguses jõudumööda kaasa tõmmata.

Juba esimestel töönädalatel on vaja tööle rakendada propagandistid linna poliitharidusvõrgus. Tegemist on ka liikmemaksude kordaseadmisega.

Niisiis on eelolevad nädalad komsomoliaktiivile pingeliseks perioodiks. Selle aja jooksul tuleb tööle jalad alla saada, et uus valitav aktiiv ei peaks otsast pihta hakkama, vaid jätkaks juba alustatud tööd.

Teadusliku töö perspektiividest orgaanilise keemia kateedris

Rääkides perspektiividest tuleb samaaegselt neilt kas või pealiskaudnegi pilk juba läbikäidud teele, kuigi viimane ei ole veel kuigi pikk. Oleti tuleb rääkida mitmest roobiti kulgevast rajast, sest kateedris pole välja kujunenud ühist uurimisprobleemi.

Suurem osa orgaanilise keemia kateedri liikmetest tegeleb orgaanilise sünteesi probleemidega.

Vanemõpetaja M. Soots uurib koos üliõpilastega suhkrutaolise ühendi — glüoserinaldehüüdi kondensatsiooni (uhinemist) väga ebapüsiva aine, oksüpüroviinamarjahappega. Seni saadud tulemused lubavad järeldada, et kondensatsiooni tulemusena tekib askorbiinhape (vitamiin C). Mainitud töö käigus on sm. Sootsi poolt sünteesitud ja vastavate analüüsidega iseloomustatud oksüpüroviinamarjahappe kompleks rauaga. Seda ühendit pole enne sm. Sootsi veel kätte saadud ja uuritud. Mainitud rauakompleksi kohta on töö autori poolt trükki saatmiseks esitatud artikkel.

Rääkides perspektiivist eelolevaks õppeaastaks võib oodata, et sm. Sootsi töö mainitud probleemi kallal läheneb edukale lõpule ja leiab vormistuse kandidaadiväitekirja näol.

Teiseks kateedris uuritavaks sünteetiliseks probleemiks on väga reaktsioonivõimeliste atsetüleenrea α-oksüüdide mitmesuguste omaduste uurimine ja eriti nendest ühenditest lähtudes, uute sünteesivõimaluste leidmine. Selle küsimusega tegeleb assistent T. Ilomets koos vanemlaborandi M. Villemi ja üliõpilastega. Senise töö tulemusena on sünteesitud mitu uut tundmatut ühendit. Lähtudes atsetüleenrea oksüüdidest võib suhteliselt lihtsal teel valmistada mitmeid nn. heterotsüklilisi ühendeid (sisaldavad tsükleid, mille moodustamisest võtavad peale süsinikuaatomi osa veel lämmastiku, väävli või mõne teise elemendi aatomid). Näib, et eelolevaal aastal võib antud probleemi piirides uurimistöö jätkamist oodata just selles suunas.

Edukalt töötab kateedri juures veel vanemlaborant M. Palgi, kellel on eriülesanne sünteesida füsioloogiakateedri uurimistööks vajalikke füsioloogiliselt aktiivseid preparaate. Seni on sm. Palgi poolt sünteesitud kaks tundmatut ühendit, üldse aga kokku seitse preparaati. Tema aastase töö kokkuvõttena on valminud artikkel, mis on trükis avaldamiseks suunatud erialasesse ajakirja. Ei ole kahtlust, et sm. Palgi jätkab oma tööd sama edukalt ka eelolevaal aastal.

Nende ridade autor koos vanemlaborantide A. Talviku, A. Kõrgesaare ja H. Kosloviga ning üliõpilastega kavatseb edasi töötada mõningate orgaaniliste reaktsioonide mehhanismi, nende kiiruse ja tasakaalu kvantitatiivse uurimise probleemide kallal. Ilma nende küsimuste lahendamiseta pole võimalik orgaanilise sünteesi otstarbel kasutatavate reaktsioonide teadlik juhtimine vajaliku produkti võimalikult kiirema ja täielikuma tekke suunas. Seni on olnud käsil hapete poolt katalüüsitavad reaktsioonid, kus uures on saadud tulemusi ka happelise katalüüsi enda olemuse selgitamise suunas. On selgitatud kahe happe katalüütilise reaktsiooni (fenüüluretulaani kloorsulfureerimine ja etüülatsetaadi hüdrolüüs) mehhanismid ja kineetilised parameetrid. Seejuures on osutunud eriti sobivaks spektraalanalüütiline kontroll reaktsioonisegus teatud ajavahemiku jooksul toimunud muutuste kindlakstegemiseks.

Praegu on teatavat alust loota, et uurimusi mainitud suunas on võimalik edaspidi laiendada ja intensiivistada, kuna Kõrgema Hariduse Ministeeriumis kaalutakse akadeemik N. N. Semjonovi ettepanekut vastava eri-uurimislaboratooriumi asutamiseks TRÜ juurde.

Rääkides orgaanilise keemia kateedri teaduslikust tööst ja selle perspektiividest, ei saa mööda minna kateedris teostatavatest lepingulistest töödest, s. t. uurimistöödest vastavate asutuste tellimuste täitmiseks. Need tööd on otseselt seotud tootmisprobleemide lahendamisega. Vastavalt IREA (Üleliiduline Puhaste Reaktiivide Instituut) tellimusele töötatakse praegu kateedris välja tööstuslikke menetlusi mikrobioloogidele vajaliku värvaine briliantkresüülsinine (töö teostajad: assistent T. Ilomets, vanemlaborant M. Villemi) ja sekundaarse pentüülalkoholi (töö teostajad: dots. H. Sossi, vanemõpetaja M. Soots, vanemlaborant M. Palgi ja vanemlaborant H. Koslov) valmistamiseks.

Allakirjutanu täidab koos vanemlaborantide A. Talviku ja A. Kõrgesaarega keemilis-farmatseutilise tehase «Akrihin» tellimust fenüüluretülaani kloorsulfureerimise reaktsiooni katalüütilise kiirendamise meetodi väljatöötamise alal (vaheetapp streptotsiidi tootmisel).

Põhiline töömaht mainitud lepingulistest töödest viiakse lõpule eelolevaal õppeaastal. Lepinguliste tööde täitmise eest laekuvad summad (üldmahult 200 000 rubla ringis) võimaldavad parandada kateedri laboratooriumide varustamist vajalike materjalide, reaktiivide ja aparaatidega.

Iseloomustavaks jooneks orgaanilise keemia kateedri senises teaduslikus töös on olnud üliõpilaste poolt teostatavate uurimuste küllaltki suur osatähtsus. Terve rida üliõpilasi on töötanud kateedri laboratooriumides intensiivselt alates kolmandast kursusest või veelgi varem. Nende seast võiks mainida praegusi kateedri töötajaid M. Villemit, M. Palgit, A. Talvikut ja A. Kõrgesaart, möödunud kevadel lõpetanud A. Köstnerit ja rida teisi.

Võib olla kindel, et see juba väljakujunenud hea traditsioon leiab rakendamist ka eelolevaal õppeaastal. On rõõmustav, et kateedri laboratooriumides püüavad jätkata oma uurimusi ka mitmed Tartus töötavad endised üliõpilased, nagu H. Kuus, K. Andresen ja U. Kuusik.

Niisugused on lühidalt olulisemad jooned orgaanilise keemia kateedri töös eeloleval aastal.

Dots. kt. V. PALM

Täppisteaduste-alase populaarteadusliku konverentsi järelmõtteid

Loodusuurijate Seltsi täppisteaduste sektsiooni esimese suurema üritusena toimus augusti lõpul Tartu Riikliku Ülikooli aulas täppisteaduste-alane populaarteaduslik konverents, mille eesmärgiks oli ühelt poolt populariseerida laiemates hulkades teaduse uusimaid saavutusi ja meie vabariigi täppisteadlaste tööd, teiselt poolt pidi nimetatud konverents aga kujunema võimalikult laiaulatuslikumaks vabariigi täppisteaduste alal töötajate, pedagoogide ja teiste täppisteaduste-huviliste kokkutulekuks, et panna veel noore sektsiooni tööle kindel alus.

Konverentsi kavas oli kümme ettekannet. Kõik ettekanded, olles vajalikul teaduslikul tasemel ja seejuures vajalikul määral populaarsed, tekitasid elavat mõttevahetust, ettekandjaile esitati rohkesti küsimusi. Seega võib loota, et konverents tervikuna täitis oma populariseeriva ja tutvustava ülesande.

Ka kontakti saavutamisele täppisteaduste alal töötajate vahel ja Loodusuurijate Seltsi täppisteaduste sektsiooni töö organiseerimisele aitas konverents märgatavalt kaasa. Nii tutvusid konverentsist osavõtjad istungite vaheaegadel sektsiooni esialgse tööplaaniga, kuhu on võetud terve rida meteoroloogiliste vaatlustega seotud uurimisteemasid, nagu «Helkivate ööpilvede esinemise sagedus ja geograafiline jaotus ENSV-s», «Öökülmade esinemisest ja nende poolt tekitatavatest kahjustustest» jt., rida teoreetilisi teemasid, nagu «Matemaatika õpetamise ajaloost Eestis», «Matemaatika põllumajanduses» jne. See pakub kõigile asjast huvitatuile võimalusi tegelda täppisteadustega ja teha jõukohast teaduslikku uurimistööd. Vahetati mõtteid sektsiooni töö edaspidiseks korraldamiseks, toodi esile soove uute teemade võtmiseks sektsiooni tööplaani.

Läbiviidud populaarteaduslik konverents oli Loodusuurijate Seltsi täppisteaduste sektsiooni töös vaid n. ö. avaakordiks. Töö ise seisab alles ees. Tuleb ellu viia konverentsil kõne all olnud tegevusprogramm, asuda koostatud tööplaani realiseerimisele. Tuleb jõuda selleni, et sektsioon tõepoolest suudaks suunata oma liikmeskonda jõukohaste teaduslike küsimuste lahendamisele, asuda süstemaatiliselt korraldama teaduslikke konverentse, teaduslikke ekspeditsioone, anda välja sektsiooni liikmete töid sisaldavaid kogumikke, vaatlusjuhendeid, pidada ettekandekoosolekuid, varustada oma liikmeid vajaliku teadusliku kirjandusega jne. Üle kogu vabariigi asuv täppisteadlaste võrk peab avama uued perspektiivid teadusalaseks propagandaks, võimaldama senisest paremini korraldada koolides ja rahvamajades loodusteaduslikke õhtuid, näitusi, huvitavate loodusnähtuste vaatlusi. Arvuka liikmeskonnaga täppisteaduste sektsiooni olemasolu suurendab veelgi vajadust hakata kiiresti välja andma populaarteaduslikku ajakirja, mis saaks Loodusuurijate Seltsi häälekandjaks.

Täppisteaduste sektsiooni juhatus on veendunud, et ka Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonna vastavate alade õppejõud ja üliõpilased hakkavad täie energiaga kaasa aitama sektsiooni tööle.

AARE KOPPEL,
Loodusuurijate Seltsi täppisteaduste sektsiooni sekretär

Maal on nüüd kaks kaaslast!

Nõukogude teadlaste poolt loodud kunstlik Maa kaaslane on õhus!

Uus kaaslane tõusis õhku 4. oktoobril, seltsiks vanale kaaslasele — Kuule, rõõmuks kõigile meile, tõsiseks uhkuseks Nõukogude Liidu kodanikele, kelle teadlased suutsid astuda selle esimese sammu maa-ilmaruumi.

Lõbusad on joonised meie ajalehtedes. «Edasis» kannab pisike kaaslane ümmargust tutiga mütsikest, «Komsomolskaja Pravda» kaaslasel on raadio-kõrvaklapid ja ergas nägu. Mitut moodi kutsutakse seda «uut kuud», tema toredate signaalide pärast ka «onu Pii-Pii'ks».

Meie emadele ja isadele olid kunagi uudiseks raadio ja lennuk. Kui meie, praegused üliõpilased, oleme neljakümnesed-viiekümnesed, meenutagem siis 1957. aasta oktoobripäevi ja Maa esimest kunstlikku kaaslast, mis siis oli suureks, rõõmsaks, uhkust tekitavaks uudiseks, esimeseks sammuks uutel teedel.

8. oktoobri hommikul kell 4.45 kogunesid Maa kunstliku kaaslase vaatlejad Tiigi tänava internaadi ette, et sõita aktinomeetriajaama, mis asub Tartu linnast pisut väljas.

Taevas on suurepäraselt selge. Peagi jõudis auto vaatluspaviljoni juurde. Võtsime tähekaardid ning asusime pikksilmi paigaldama. Vaevalt jõudsime sellega korda, kui Heli Hansar hüüdis: «Idataevas liigub midagi heledat. Kas see ongi kaaslane?»

«Oh! See on kindlasti lennuk! Ega kaaslane nii kõrgel liigu. Ta tuleb ju 20° all,» kostis mitmest suunast hääli. Sellest hoolimata suunasid kõik pilgud taevase, kus liikus midagi heleda tähe sarnast.

«Kellel pikksilmad on, vaadaku nendega!» ütleb sm. Tiit, vaatlusjaama juhataja. Momendiks on vaikus. Kõik jälgivad põnevusega.

«Kas see oli ikka Maa kaaslane või oli lennuk? ... Mina nägin isegi tagumisi tulesid». «Jah, mina nägin ka, nagu oleksid taga tuled olnud, kui ta kaugemale jõudis.»

Kõik on erutatud ja ootavad sm. Tiidu otsust.

«Jah, oli kaaslane.»

Sellel ringil nägi kaaslast pikksilma vaateväljas Peeter Einasto.

Uuesti ootasime kaaslast kell 7.02.

Peeter Einasto märkis kaardile kaaslase liikumise tee. Helilindilt arvutati välja aeg, millal kaaslane möödus heledast tähest. Moskvasse saadeti telegramm.

Selle ringi ajal lendas kaaslane üle Põhja-Soome. Teise ringi ajal pidi ta liikuma seniidis. Seadsime pikksilmad teisiti üles, et võimalikult rohkematest pikksilma-vaateväljadest kaaslast näha.

Vaikus. Kõik ootavad põnevusega, kelle vaateväljas kaaslane nähtavale ilmub.

Umbes 30 sekundi pärast mööduski kaaslane minu pikksilma vaateväljast. Vajutasin nupule ja panin käima stopperi. Peaaegu samaaegselt nägi kaaslast ka Rein Staub. Minu pikksilmas ei paistnud siis aga enam ühtki tähte, sest hakkas juba valgeks minema. Seepärast tuli kraadide järgi välja arvutada, missuguse koha läbis kaaslane. Nii palja silmaga kui ka pikksilma vaateväljas paistab kaaslane umbes 2. suurusjärgu tähena.

Kel oli 7.30, kui sõitsime aktinomeetriajaamast tagasi. Olime täitnud eśmakordselt oma otsese ülesande.

Maa kunstlik kaaslane on tiirelnud juba 5 päeva. Kaaslasel on raadiovastuvõtja, mis teatava aja tagant annab edasi signaale. Aparaadid kuluvad küll teatava aja jooksul läbi, aga kaaslane ise võib veel edasi tiirelda. Sel juhul muutub ta vaikivaks kaaslaseks. Et ta saab oma valguse Päikeselt, siis on ta hästi nähtav loojuva ja tõusva Päikese kiirtes.

8. oktoobril.

U. LINDROP,
I kursuse matemaatik

VEEL PISUT SUVEMÄLESTUSI

8. JUULI

Peahoone ette on kogunenud kambake rahvast kohvritega. Vaadatakse üksteist poolaltkulmu ja seirates — ah nihukestega tulebki koos elama ja puhkama hakata — põnev! Vaatad ja mõtled endamisi, püüad olla inimestetundja, arvata, mis peitub nende tõsiste nägude taga: kes on suur vembumees, kes pallilööja, kes päikesefanaatik.

Esialgu tunduvad kõik väga kinnised, tähtsailmelised, juba heidad käega ja mõtled — pole ma mingi selgeltnägija ja nende inimestega ei saa vist tuttavaks isegi kolmanda nädala viimaseks päevaks. Ja miks sa sinna Sangastesse üldse sõidadki? Eesmärgiks oli seatud puhata, vältida seltskonda. Eile veel tundus, et oled küllastunud sellest kaks pikka semestrit kestnud askeldamisest ja kärast.

Sõidab ette auto.

Ligi sada versta lahutab Sangastet Tartust. Sõidame piki põlispuudega ääristatud maanteed ja — näe! — meile vaatabki vastu rohelusse uppunud lossitorn. Selles lossis võttis alles mõnikümmend aastat tagasi meretaguseid suvitajaid vastu kuulus Sangaste krahv von Berg. Nüüd aga sõidame siia meie, kodumaised üliõpilased. Vastu ei ole meid võtmas livreedes teenrid ega pasunakoor, vaid uksel naeratab valges kitlis kokatädi. Eks see ole hea enne, mõtleme, rändaja heidab pikali juba lossi taha heinasaadude ja «kobrulehtede» vahele — kaugemale ei jaksa, ja pole vajagi — üks ja seesama päike paistab igale poole.

Päevitamisele järgneb põhjalikum kastmine «ujulas». Kas lähed siis meelega või kukud «kogemata» sõjakate seltsiliste abiga.

Algab 400 m Sangaste «olümpiamängudel».

Lehekülgi Sangaste päevikust

tundes, kuidas tundidepikkune sõit läbi Eestimaa on äratanud isu tubli lõunasöögi järele ...

13. JUULI.

Oleme siin elanud juba nädal aega. Kas tõesti ainult nädal? Tundub, et aastaid. Loss on keldrist katuseni läbi uuritud, kraaviperved maasikatest tühjaks söödud, maantee jalgrattaga läbi sõidetud, palju palli mängitud, mitu karpi kreemi päikesepruuniks praetud, neli tükki seepi järvepõhja pillatud. Ja kui palju veel söödud ja kui palju magatud! Kui palju juttu räägitud ja kui palju naerdud!

Aega ei ole mitte põrmugi. Kiri koju seisab alustamata juba mitu päeva. Pärast sööki on vaja tõtata «plaažile», mis siis, et see asub mudajärve kaldal vasikakoplis — seda loomulikum ja looduselähedasem on seal puhkus. Mõni väsinud Lõunasöögist ei jõua kohe kirjutadagi, sest enne oled juba parasjagu väsinud ja kui sellest oled suutnud jagu saada, vead ennast vaevaliselt trepist üles ja kaotad mõneks tunniks teadvuse.

Pärast lõunat, kui väljas kuumus hakkab liiga tegema, püüad puhketoas vallutada mugava tugitooli, mängid seal kabet või doominot, kui tuju hea, siis ka «seltskonnatola». Ja kui oled kolm korda järjest «tolaks» jäänud, lähed mängid rahustuseks paar pooltunnikest lauatennist.

Ja juba oleme saanud üksteisega tuttavateks. Rahvast on siin peaaegu kõikidest osakondadest. Puuduvad ainult kehakultuurlased, kellel on oma Kääriku, ja bioloogid, geograafid ja geoloogid — nemad on kuulu järgi Sangastega muul moel tuttavad. Teiste hulgas paistab kõigepealt silma Märt Tänava, kui esialgu mitte muuga, siis vähemalt oma pikkuse ja hea söögisuga. Hiljem saime tunda, et ta on hea pallimees ja huvitav jutukaaslane. Tema kursusekaaslane Helgi Limberg mängib oivaliselt lauatennist ja on hea ettelugeja. Silmapaistev kuju on ka Aili Suur, samuti ajaloolane. Aili tunneb ennast vees rohkem kodus kui kuival maal. Ta ujub kõigis mõeldavates stiilides.

Üldise sümpaatia on võitnud oma tähelepanelikkuse ja abivalmidusega füüsik Jüri Marran. Lugu peetakse ka tema kursusekaaslasest Rein Allikast. Eriti hinnatakse Reinu võimeid pillimängu alal. Meil on veel ka teine Reinust pillimees — Rein Järlik. Tänu tema organiseerimisele valmis ujula ja peeti spordivõistlused.

Aare Puuderselli tuntakse aga suure jutumehena ... Idülliline paar on Mall Soll ja Ella Aunula. Kui Ella näputööd teeb, loeb Mall talle ette suurt ja paksu raamatut — ta on ju filoloog.

Eda Vessart ja Toomas Pohlak viibivad vist küll päevad läbi jalgratastel — nad on külastanud kõiki ümbruskonna vaatamisväärsusi.

14. JUULI.

Oi, eile oli meil vahva õhtu. Juba varavalges tegime metsa ühise retke puude järele ja vedasime igasugu risu risttee juurde künkale. Meil oli ju lõkkeõhtu — esimene massüritus sõna tõsises mõttes. Tundsin ennast kümme aastat nooremana. Uskumatu küll, kuid pioneeriromantika sobib ka praegu veel ülihästi ...

17. JUULI.

Täna õhtul oli jälle tants. Et meil meesterahvaid muidu on vähe, oli muist tüdrukuid endid poisteks ümber rõivastanud.

21. JUULI.

Täna oli Sangaste olümpiamängude pidulik avadefilee. Võistkonnad esinesid täies «paraadrõivastuses» — kes dressis, kes kleidis, kes rannamantlis, kes ketšides ja kes palja jalu.

Tõukasin ka mina 6 meetrit kuuli ja tõin oma võistkonnale kohe mitu punkti. Rahval on elu sees. Kõige rohkem kuldmedaleid on Esteril ja Reinul.

22. JUULI.

Täna oli suur veepidustus — ujula avamine. Aili ujus viies stiilis.

29. JUULI.

Küll ma olen väsinud — aga ülehomme on juba puhkuse viimane päev ja pole saanud veel puhkama hakatagi. Tuleb vist järgmisel aastal uuesti tulla ja algusest peale puhkama hakata.

Käisime ju kolm päeva ekskursioonil mööda Eesti- ja Lätimaad. Kõige toredam oli öö telkides Kemeri lähedal. Tundsin ennast tõelise turistina, sest hommikul, kui ärkasin, oli telk veel akuraatselt pea kohal, mõnedel naabritel (muuseas poistel) nägi aga telk välja nagu Küürselg Sälg.

5. OKTOOBER

Vaatan aknast välja Toomele ja mõtlen — kui ilus oleks praegu olla Sangastes. Küllap läheme seda jälle vaatama tuleval suvel, eks?

HELI JOA

2 Tartu Riiklik Ülikool

Bioloogiateaduste doktor professor Juhan Aul 60-aastane

15. oktoobril saab 60-aastaseks meie ülikooli professor bioloogiateaduste doktor Juhan Aul.

J. Aul sündis 15. oktoobril 1897. a. Are vallas väiketaluniku pojana. Alghariduse sai ta Suigu külakoolis, Taali ministeeriumikoolis ja Pärnu linnakoolis. 1921. a. omandas ta eksternina keskkooli lõputunnistuse. Samal aastal astus J. Aul Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna zooloogia osakonda, mille lõpetas 1923. a. zooloogiamagistri astmega. 1938. a. kaitses J. Aul ülikoolis doktoriväitekirja teemal «Lääne-Eesti maakondade eestlaste antropoloogilised tunnused ja tõuline kuuluvus», omandades loodusteaduste doktori astme ja 1939. a. *venia legendi*.

Prof. J. Aul on pidanud Tartu ülikoolis loenguid üld- ja erizooloogiast, inimese ja võrdlevast anatoomiast, antropoloogiast ja darvinismist, olles üks meie parimaid ja andekamaid pedagooge. Oma laialdaste ja sügavate teadmistega, oma veenva loogikaga, oma kõitva ettekandelaadiga, oma nõudlikkusega didaktilises ja pedagoogilises töös on prof J. Aul võitnud arvurikaste õpilaste lugupidamise, austuse ja armastuse. Innukalt on J. Aul tegutsenud ka pedagoogilise kirjanduse alal, avaldades metoodilise sisuga kirjutisi ja koostades asjaomase õpiku.

Kuid mitte vähem silmapaistev pole prof. J. Aul teadlasena. Tööle teaduse alal asus ta juba noore üliõpilasena, uurides alkoholiseeritud keskkonna mõju konnakullestele, mille eest talle määrati esimene auhind. Üliõpilaspõlve viimastel aastatel siirdus ta, katkestamata oma tööd zooloogias, antropoloogia alale. 1939. ja 1940. a. juhatas ta antropoloogilise materjali kogumist Narva jõe taga asuvate vadjalaste ja isurlaste seas. Tuhandeid inimesi on juubilar, kogudes antropoloogilisi andmeid oma tööde jaoks, läbi mõõtnud, jätkates seda tööd siiani. Prof. J. Auli sulest on selle suure töö tulemusena ilmunud 30 antropoloogia-alast teost. Nende tööde alusel võitis prof. J. Aul, kui eesti antropoloogia looja teadusemaailmas rahvusvahelise kuulsuse. Tema tööde teaduslikku väärtust hindasid õigesti nõukogude eesrindlikud antropoloogid, ja prof. J. Auli tööde hinnang võeti sisse uude «Suurde Nõukogude entsüklopeediasse». See on suur au eesti teadusele.

Prof. J. Aul on esinenud anatoomia- ja antropoloogia-alaste ettekannetega Nõukogude Liidu anatoomide, histoloogide ja embrüoloogide sessioonil ja üleliidulisel etnograafide nõupidamisel.

Teosega «Kodumaa neljajalgsed» arendas prof. J. Aul Eesti selgroogsete loomade tundmist.

Ka teaduse populariseerijana on juubilaril silmapaistvaid teeneid. Tema sulest on ilmunud mitmed populaarteaduslikud teosed. Kõigis neis töödes rõõmustab lugejat mõtete selgus ning keele ladusus. Juubilar on esinenud populaarteaduslike loengutega niihästi omaaegses rahvaülikoolis kui ka hiljem Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu liikmena. Ladusa ja vaimustatud ettekandjana on ta suutnud alati kaasa haarata kuulajaid.

Prof. Aul töötas innukalt ametiühingus, olles TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna ametiühingubüroo esimeheks.

1957. a. autasustati juubilari Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutiste Töötajate Ametiühingu Eesti NSV Vabariikliku Komitee aukirjaga.

Inimesena on prof. Aul oma õpilastele ja kaasteenistujaile alati olnud vastutulelikuks, lahkeks, osavõtlikuks ja südamlikuks seltsimeheks.

Juubilarile tema 60. hällipäeva puhul siiraim tänu, kõige soojem käepigistus ja südamlikem õnnitlus edaspidiseks kestvaks, viljakaks tööks õpetuse, kasvatuse ja teaduse aladel.

Professor J. PIIPER

Ühel teetähisel

Hiljuti tuli TRÜ füüsikute pere eesotsas rektor F. Klementiga füüsikakateedri ruumidesse pidulikule koosolekule, et austada dots. Juhan Langu puhkepalgale siirdumise puhul.

Dots. Juhan Lang, töötades nõukogude võimu ajal kogu aeg TRÜ füüsikakateedris, on enam kui kümmekond aastat ette valmistanud noori nõukogude füüsikuid, kes asusid koolides tööle füüsikaõpetajatena.

Juhan Langu elutee on olnud töörohke ja valurikas, kuid Juhan Lang on eluraskusi kandnud mehiselt ja oma mured peitnud ausasse ja kohusetruusse töösse, mis on suureks eeskujuks neile, keda ta on ette valmistanud kasvataja kõrgele kutsele.

J. Lang sündis 31. augustil 1888. aastal Tartumaal Sootaga vallas väikepõllupidaja perekonnas. Tema nooruspäevad möödusid suvel karjas ja põllutööl ning talvel koolis. Alghariduse sai ta kohalikus vallakoolis ja Tartu linnakoolis, mille lõpetas 1905. aastal. Hiljem täiendas ta oma haridust iseõppimise teel ja tegi Riias 1909. aastal küpsuseksami eksternina. Seejärel astus ta Tartu ülikooli füüsika-matemaatikateaduste kandidaadi kraadiga. Pedagoogilise hariduse sai J. Lang Valga linnakooli juures pedagoogilistel kursustel 1905.—06. aastal ja üheaastaste keskkooliõpetajate ettevalmistamise kursustel Tartu ülikooli juures 1913.—14. aastal.

J. Lang on töötanud õpetajana reas koolides. 1919—1928 töötas ta Tartu Reaalgümnaasiumi direktorina, 1928—1939 koolide inspektorina Tartus ja 1939—1940 koolide peainspektorina Tallinnas. Alates veebruarist 1941. a. on J. Lang Tartu ülikooli füüsikakateedri assistent.

J. Langu töö ülikoolis katkestati okupatsioonivõimude poolt. 14. juulil 1941. a. ta arreteeriti. Tema mõlemad pojad mõrvati. Pärast seda, kui J. Lang vanglast vabanes, kõrvaldasid okupatsioonivõimud ta igasugusest pedagoogilisest tegevusest. Alles alates 1944. a. augustikuust võis Juhan Lang uuesti hakata tööle TRÜ füüsikakateedris, algul vanemõpetajana ja hiljem dotsendina.

Oma kutsetöö kõrval on Juhan Lang aktiivselt osa võtnud paljude kultuur-hariduslike ja õpetajate kutseorganisatsioonide tööst. Ta on tutvunud koolioludega välisriikides ja palju ära teinud koolikorralduse alal Eestis.

Eriti suured teened on J. Langul kooliraamatute autorina ja füüsika oskussõnastike koostajana. Tema poolt kirjutatud kooliraamatud niihästi füüsika kui ka matemaatika alal väärivad esiletõstmist aine lihtsa ja õpilaskohase esitusviisi poolest.

Suurte pedagoogiliste teenete eest on J. Langule 1945. a. ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi poolt omistatud teenelise õpetaja nimetus.

Kuigi J. Lang käesoleva aasta 1. septembrist lahkus Tartu Riikliku Ülikooli teenistusest, on meie soov, nagu seda väljendas oma kõnes ülikooli rektor, et Juhan Lang ei katkestaks oma sidemeid meie ülikooli füüsikute perega.

Võib loota, et dotsent Juhan Lang, töötades edasi oma kaunis kodus Tartus Tamme puiesteel, suudab luua veel paljugi väärtuslikku koolikirjanduse alal ja anda teenitud puhkeajal edasi oma rikkalikke kogemusi kogu Eesti füüsikutele.

TRÜ füüsikakateedrite pere

ESIMESI MULJEID ÜLIKOOLIST

Meid, tulevasi eesti filolooge, on ühised huvid Tartu toonud, et alustada rünnakut teadusekantsidele. Moodustame 50-liikmelise pere. Esimese tutvuse üksteisega tegime sisseastumiseksamitel «küpsedes», praktiliselt aga tutvusime alles kolhoosis ühistöö juures. Üldse oli see periood heaks kaaslaste hindamisvõimaluseks: seal selgus, kes tublilt töötas, kes «seanahavedamisele» kaldus. See mõõdupuu on maksev kahtlemata ka vaimse töö juures ülikoolis.

Nüüd oleme siis jälle Tartus tagasi. Esimene õppenädal on jäänud seljataha. Algul nägime suurt vaeva õppekabinettide otsimisega, konspekteerimisega. Sellest «peataolekust» oleme aga üle saanud, tunneme juba kindlamat «jalgealust», oma kohta kollektiivis.

Nagu eeldada võis, on kõik meie noored kirjanduslike kalduvustega, samuti huvitutakse kunstist, kinost, teatrist. Igaühe vaimsed huvid avastati juba kolhoosiperioodil, nüüd otsitakse võimalust nende rakendamiseks.

Üsna kuulsaks (ehkki ainult meie endi hulgas) said kolhoosis laulumehed Mati Hint ja Arvo Kirikmann. Viimane viirastub veel praegugi oma lauludega meie «õrnema soo» esindajate unenägudes. Kahtlemata pääsevad nad läbi ka meeskoori konkursi sõelast.

Aga meil on kursusel ka näitlejaid. Nimetagem siinjuures eelkõige Eve Läätse. Algul pärisime muidugi kohe, kas Heli Lääts on talle sugulane. Paraku ei olnud. Aga ka Eve võib endale veel «nime teha». Tal on tõsiselt imekena kaunitämbriline hääl (kolhoosis omandas ta meie eeslaulja nimetuse).

«Nagu Imbi Valgemäe,» tavatseme öelda, kui Eve «beebit» hakkab mängima. Nüüd leiabki ta ülikooli draamaringi koosseisus endale rakenduse.

Ka Kalju Haani tõmbab näitemäng. Temast saab Evele «isa» näidendis «Kolme ööbiku tänav 17», mida ülikooli näitering lähemas tulevikus kavatseb lavastada. «Minule satub nagu kiuste alati «tuhvlialuse» osa,» kurdab Kalju. Aga sest pole midagi, peaasi, et aga elus nii ei kujuneks. Uhkelt võib kamandada Mai Elm, tema on nimelt käremeelse «mamma» osas. Nii on meie kursuselt näidendis terve perekond. Hoiame eduks pöialt!

Ühesõnaga, me polegi enam nii «rohelised». Oleme sulamas ühtsesse töökasse üliõpilaskollektiivi.

HEINO AASALEHT,
I kursuse eesti filoloog

UUSI ASPIRANTE

1957. a. võtab meie ülikool vastu 16 uut aspiranti, nendest 10 statsionaarset ja 6 mittestatsionaarset. Mittestatsionaarsete aspirantide arv on suurem kui ühelgi eelmisel aastal ja praktika näitab, et mittestatsionaarsetele kohtadele kandideerijaid on peaaegu sama tihedasti kui statsionaarsetelegi. Ei teeks viga, kui ülikooli mõned nooremad õppejõudki sellele moodusele mõtleksid.

Käesoleval aastal võeti statsionaarseid aspirante järgmistele aladele: poliitiline ökonoomia (N. Torpan), soome-ugri keeled (P. Kokla), eesti rahvaluule (I. Sarv), matemaatika (H. Epler ja S. Geisberg), teoreetiline füüsika (V. Unt), optika (L. Rebane), analüütiline keemia (Ü. Haldna), kehakultuur (E. Kudu). Nendele lisandub prof E. Käer-Kingisepa loenguassistent E. Hansson.

Mittestatsionaarseid kohti täideti NSVL ajaloo (A. Õngo), majandusgeograafia (R. Valmet), sisehaiguste (H. Kanter, S. Maramaa) ja poliitilise ökonoomia alal (H. Metsa).

Peale selle tulevad TRÜ juurde oma õpingute läbiviimiseks Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituudi aspirant mikrobioloogia alal ning Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi aspirant tuberkuloosi alal. Mõlemad hakkavad töötama prof. F. Lepa juhendamisel

D. PALGI,
aspirantuuri juhataja

AUSTA TÖÖD, SIIS AUSTAB TÖÖ KA SIND

Mõni aeg tagasi kogunes TRÜ zooloogide pere sõbralikuks koosviibimiseks oma kateedri ruumidesse. Oli vaja pidulikult ära saata oma kollektiivi kauaaegne liige ning tööveteran vanempreparaator Johannes Topper, kes siirdus pärast ligi 30-aastast tööd vanaduspuhkusele.

Kateedri juhataja prof. H. Riikoja iseloomustas oma sõnavõtus lühidalt J. Topperi senist tegevust. Ligi 30 aastat on J. Topper olnud töömees, kes alati on nurisemata täitnud oma ülesandeid. Kateedris ei ole töötajat, kes poleks vajanud J. Topperi abi ja oskusi. Kui palju kordi on J. Topper parandanud isegi mikroskoope, mis algajate üliõpilaste poolt oskamatusest rikuti. Paljud üliõpilased on saanud oma teadmisi laiendada J. Topperi poolt kogutud materjalide põhjal.

Nüüd aga võib J. Topper muretu ja rõõmsa vanaisana tulla koos tütrepojaga zooloogiamuuseumi, et näidata väikemehele pisikest osa maakera loomarikkusest. Ka siin vaatab talle vastu osa tema enda kätetööst.

Kateedri töötajaile jääb kauaks meelde ausameelne, raskusi mitte kartev töömees. Me soovime talle veel palju ilusaid, muretuid puhkepäevi vanaduses.

S. AUL,
zooloogiakateedri vanemõpetaja

TEATRISAALIST

Juba mõnda aega vilksatasid meie ajakirjanduses lühemad või pikemad märkused, et «Vanemuisel» on ettevalmistamisel meie ülikooli õppejõu Liidia Kompuse näidendi «Eksamid» lavaletoomine. Septembri lõpul toimuski «Eksamite» esietendus.

Et tegemist on n. ö. üliõpilasteemalise näidendiga, siis lubatagu üliõpilasel sel puhul sõna võtta.

Kõigepealt tahaksingi rääkida just teemast. Tõepoolest, näidendis on juttu üliõpilaste elust ja selle eest on üliõpilased autorile tänulikud. On meil ju ainult üksikuid üliõpilaselu käsitlevaid lavateoseid. Aga kui etendus on nähtud ja pärast hakkad nähtu üle järele mõtlema, leiad, et üliõpilasmiljöö on «Eksamite» autoril ainult fooniks. Sellel foonil toob ta meie silmade ette nõukogude noorte kujusid neid erutavate probleemidega. Olgu see siis noorte ellusuhtumise probleem, küsimus nende omavahelistest suhetest, armastus — eks ole see kõik ju tükikeseks iga noore elust. Need probleemid haaravad ühtmoodi nii üliõpilasi kui ka töölisnoori, nii neide ja noormehi kolhoosipõllult kui ka keskkoolipingilt. Seetõttu tundub natuke kitsana nimetada näidendit üliõpilasteemaliseks. Pigemini võiks öelda, et teose teemaks on tänapäeva nõukogude noorsoo elu.

Seda mitmekülgset elu näitab kirjanik meile väga erineva karakteriga noorte kaudu. Ja need karakterid on sellised, et väärivad tähelepanu. Sageli kipuvad kirjandusteoses, eriti kui selle autor on väikeste loominguliste kogemustega, esile kerkima vaid üksikud tegelased, kuna ülejäänud kuhjuvad isikupäratuks halliks massiks. «Eksamite» tegelased aga on igaüks oma näoga, oma iseloomulike joontega. Igaüks neist kannab mingit probleemi,

Veel üht joont tahaksin ära märkida tegelaste puhul. Kui vaatad lavastust, lähevad nagu segi meie tavalised mõisted — positiivne ja negatiivne kangelane. Alguses nii kergekaalulises Arvedis, kes kohati tundub isegi ehtsa lõngusena, peitub lõpuks siiski rohkem tundesiirust, üllust ja ausust kui Lembitus. Ja ometi seisab Lembit alguses meie ees peaaegu positiivse kangelasena, ainult maapoisilikult liiga otsekohesena ja isegi taktituna. Või siis Olli, kes peab oma kohuseks Kerstit ümber kasvatada, mõjutada teda loobuma Konnost Lembitu kasuks. Eks see ole ju meie positiivse kangelase tavaline joon! Aga autor annab kujule juurde nagu vaevumärgatava humoristliku kõrvalmaigu, mis toob vaataja otsusele, et südameasjades ei aita sageli mõistuspärased mõjutused ega ümberkasvatamine. Võibolla kõige rohkem trafaretsust on peategelase Kersti kujus, kuid tema ümberkasvatamise puhul pole meil siiski tegemist musta muutumisega valgeks. Ja õieti ei olegi see ümberkasvatamine, vaid noore inimese iseloomu väljakujunemine, vabanemine pinnapealsest «tuulepäisusest» elueksamite sooritamisel.

Siin avanebki meile näidendi pealkirja sügavam mõte: mitte ainult ülikooliõpinguis, vaid ka elus tuleb noortel sooritada eksameid. Kersti sooritab need eksamid edukalt, Lembitule osutuvad nad kõigele eelnevale vaatamata üle jõu käivaiks. Arvedil aga tuleb elueksamil vastata küsimustele, mis sunnivad teda unustama senise kerge ellusuhtumise. Ja kuigi ta lõpuks annab neile eksamiküsimustele õige vastuse, siis on ta oma elu jaoks juba jõudnud kaotada palju kaunist.

EKSAM SOORITATI EDUKALT

Eksameid tuleb näidendis sooritada mitte ainult L. Kompuse poolt loodud tegelastel. Ka teatrikollektiivile on tükk omamoodi eksamiks. On ju näidendi kolmeteistkümnest tegelasest üheksa keskset tegelast noored.

Üheks selliseks on Virve Kiple Kerstina. Etenduse algus kulub näitlejal kohanemiseks, osasse sisseelamiseks. Siis aga ta mäng üha süveneb. Üha tõuseb pinge laval, üha rohkem hakkab vaataja näitlejaga kaasa elama, saades teose viimastes stseenides tõelise kunstielamuse.

Gunnar Kilgas annab meisterlikult edasi Arved Konno kuju, tema kergust, aga ka selle taga peituvat siirust ja ausust. On see nüüd autori või näitleja «süü», kuid mõnigi usub Arvedis ära tundvat seda või teist tuttavat.

Läheks pikale rääkida kõikidest osatäitjatest. Palju mõtteid tekitab näiteks kursuse komsomoliorganisaator Ilmar Teoli (Enn Adusson). Üksikute õnnestunud detailidega loob Endla Hermann «meeldiva vanamutikese iseloomuga» Mare kuju.

Ent on üks tegelane, kellest ei saa vaikides mööda minna: nimetu mittestatsionaarne üliõpilane. Benno Mikkal mängib suurepäraselt ta kolm rasket monoloogi. Meie teatrirepublikul pole kombeks aplodeerida etenduse käigus, aga kui Mikkal oli lõpetanud oma esinemise, pääses saalis lahti teenitud aplaus.

Veel palju head võiks ütelda näidendi lavastuse ja näitlejate kohta. On ju puudutamata «Eksamite» kujundirikas, elav keel. Ning pole räägitud noore kunstniku Meeri Säre lavakujundusest. Võiks meelde tuletada kas või selliseid väikesi, aga iseloomustavaid detaile, nagu Mikkali poolt pargipingil paberossi süüdates üles korjatud tuletikk.

On saanud kombeks selliste kirjutiste lõpus esile tuua puudusi, vigu. Ent «Eksamite» puhul pole tahtmist seda teha. Neid kahtlemata leidub. «Eksamid» ei saa asetada ühele tasemele «Vanemuise» selliste lavastustega, nagu «Raudne kodu», «Mauruse kool», «Kevade». Aga üldmulje on siiski meeldiv, teatrikülastaja läheb koju sügava elamusega.

«Eksam on raske,» ütleb Kersti näidendis elueksami kohta. Ega ta olnud just kerge «Vanemuiselegi». Aga samuti kui Kersti, nii sooritas ka teatrikollektiiv oma eksami. Ja ühtlasi sooritas dramaturgieksami Liidia Kompus. Nii autor kui ka teater otsustasid seekord teha eksamitöö üliõpilaste elust. Küllap üliõpilased oskavad seda hinnata. Ja vist mitte ainult üliõpilased.

HEINO KÄÄN

TUBLID TAGAJÄRJED ja teenitud võit

(Algus 1. lk.)

meie odaviskajate poolt valmistatud võistlusodadega, ja võistlust asus kindlalt juhtima Mart Paama. Paama tagajärge 69.73 suutis Kontiainen ületada alles viimasel viskel, ja seda tubli isikliku rekordiga 73.81. Kleemola saavutas viimase viskega kolmanda koha Viktor Kuiki ees (66.48). Kuiki tagajärg oli 61.88. Esimese päeva lõpuks oli Tartu Riiklik Ülikool saavutanud 10-punktilise edu Helsingi ülikooli ees. Punktide seis oli 75:65.

Ka teine võistluspäev oli päikesepaisteline, mis rõõmustas nii võistlejaid kui ka pealtvaatajaid. Helsingi ülikooli võistkonda oli aga tabanud ebaõnn — kaks võistlejat, naistest kaugushüppaja Raili Suoja ja meestest 400 m tõkkejooksja A. Kuukka olid haigestunud, ning neid tuli asendada nõrgemate võistlejatega.

Meeste 400 m tõkkejooksus arenes võistlus esikoha pärast Helsingi ülikooli võistleja Max Forsbacka ja meie kehakultuuriteaduskonna noore õppejõu Hans Torimi vahel. Viimasel sajal meetril Torimi jooksutempo tunduvalt langes ja esikoha võitis Forsbacka ajaga 56,4 sek.

Meeste 800 m jooksus püüdis Alfred Pisuke revanšeerida eelmisel päeval 1500 m jooksus saadud kaotust. Esikoha võitmiseks aga ei piisanud jõutagavarasid. Suhteliselt hea ajaga 1.57,3 võitis esikoha Erkki Nieminen. 2. A. Pisuke — 1.57,8; 3. B. Nygård — 1.58,8; 4. Enn Maasik — 2.04,4.

Meeste vasaraheites oli kaasvõistlejatest ettearvatult peajagu parem meie rekordimees Rein Zupping. Paistab, et Zupping on kõige lähemas tulevikus võimeline ületama NSV Liidu meistersportlase normi (60 m). Zuppingi seekordne pikim heide oli 58,98 m. Teise koha saavutas vasaraheites meie kettaheitemees Kaupo Metsur tagajärjega 45.11.

Pauli Kontiainen, tubli isikliku rekordi püstitaja. Nagu näha, seletab keegi talle midagi agaralt.

Eriti tihedaks kujunes meeste 200 m jooks, kus meeldiva üllatuse valmistas meie noor võistleja Eldur Maimre, kes uue isikliku rekordiga 22,7 võitis esikoha. Teine oli Matti Hannula (22,8), 3. Juha Arvela — 22,8; 4. Valdur Laager — 22,9.

Naiste 200 m jooks andis ülekaaluka kaksikvõidu: 1. Linda Kepp — 25,4; 2. Endla Kruus 27,1.

Teivashüppes õnnestus Martin Kutmanil üle hulga aja jälle näidata 4-meetrist tagajärge. Teiseks tuli Jaan Timusk (3.90). Külalisvõistlejate tagajärjed olid tunduvalt nõrgemad.

Naiste kaugushüppes oli ettearvatult kindel võitja ülemaailmse noorsoofestivali kuldmedali omanik Vilve Maremäe; tema pikim hüpe oli seekord 5,63.

Põnevusega ootasid pealtvaatajad naiste kettaheite algust, võistles siin ju kaasa Inkeri Talvitie, kes alles hiljuti Eesti-Soome matškohtumisel kergejõustikus püstitas uue Soome rekordi tagajärjega 45,56 m. Inkeri Talvitiel ei olnud esikoha võitmisega raskusi. Tema tulemuseks oli 43.46.

Meeste kuulitõukes saavutasid meie võistlejad Feliks Pirts 15.84-ga ja Elmo Simson 15.35-ga kaksikvõidu.

Järgmisel alal, 5000 m jooksus, olid kindlalt paremad külalised. Kuigi vahetevahel asus jooksjate rivi etteotsa Paul Lõoke, püsisid soomlased tal tihedalt kannul. Juba aegsasti enne lõpuringi sooritasid soomlased tugeva spurdi. Jooksu võitis Carl-Olaf Homen — 15.37,6.

Tasavägine oli võistlus meeste kolmikhüppes. Esimeste hüpetega asus juhtima Tõnu Sõlg. Järgmise hüppega saavutas Jaan Jürgenstein 13.83, võttes võistluse juhtimise üle. Viienda hüppega pidi ta aga loovutama selle Paavo Parikkale, kes saavutas 13.87. Viimase hüppega parandas ta oma tagajärge veelgi ja võitis ala 13.89-ga.

Võistluste viimasel individuaalalal, naiste odaviskes, saavutasid Lea Maremäe ja kehakultuuriosakonna I kursuse üliõpilane Aili Paju tubli kaksikvõidu.

30-punktilist vahet ei muutnud enam ka kaks teatejooksu. Meeste 4×400 m teatejooksus olid paremad külalised ajaga 3.29,7. TRÜ võistkonna ajaks märgiti 3.31,4.

4×100 m teatejooksus naistele viisid juba esimesed vahetused TRÜ võistkonna kindlalt ette, ja ankrumees Linda Kepp lõpetas jooksu ligi 50-meetrise edumaaga. TRÜ võistkonna aeg oli 50,6.

Üldkokkuvõttes võitis võistluse TRÜ spordiklubi võistkond 159 punktiga. Helsingi ülikooli spordiklubi võistkond kogus 129 punkti.

Eriti edukalt esinesid möödunud võistlustel meie naiskergejõustiklased. Kavas olnud kaheksast alast saavutati meie naiskergejõustiklaste poolt kaksikvõit viiel alal.

Meeste osas esinesid tublilt meie heitjad ja hüppajad. Jooksumeestel tuli aga peale 200 m kõigil teistel distantsidel loovutada esikoht külalistele.

See on asja sportlik külg. Soomlaste külaskäigul on aga muidugi ka teine — ja tähtsam külg. Enne ja ka pärast võistlusi rõhutati mitmes sõnavõtus olümpiamõtet: tähtis ei ole mitte võit, vaid osavõtt võistlusest. Lisagem: tähtis ei ole mitte ainult osavõtt võistlusest, vaid mitmekülgne tutvumine, milleks võistlused andsid hea võimaluse.

Enne viimast treeningut.

Ja seda võimalust kasutati. Kümned küsimused külalistega vestelnud sm. Sildmäele, sõbralikud jutuajamised võistluskaaslaste vahel — kõik see lähendas, kummutas eelarvamusi, avardas silmaringi. Nii luuakse sõprust, nii antakse oma osa suurde üritusse, mida peab kalliks iga aus inimene — võitluse rahu eest.

J. UNGER

«Kas tuju on hea?» küsis meie spordireporter Aili Tann Inkeri Talvitielt.

VABARIIKLIKU KEHAKULTUURI- JA SPORDIKOMITEE ESIMEES SM. B. TOLBAST ÜTLES:

Ma usun, et sellest staadionist võib kujuneda vabariigi parim staadion. Võistlused olid organiseeritud hästi.

VÕIDUKAS NIMEPÄEVALAPS

Inkeri Talvitiel langesid 5. oktoobril kokku kaks tähelepanuväärset sündmust: laupäeval oli tema nimepäev ja sel päeval saavutas ta kuulitõukes parima tagajärje käesoleval aastal — 12.45.

Kettaheites tuli Talvitie esimeseks. Ta jutustas, et kuigi tal oli juba Tallinnas võidukas jõukatsumine meie Lea Maremaega kettaheites, närveeris ta küllaltki uue kohtumise eel.

Meie staadioni kohta ütles Inkeri Talvitie kiitvaid sõnu.

ISIKLIKU REKORDI PÜSTITANUD PAULI KONTIAINEN: «VISKEPAIK ON HEA.»

Et Pauli Kontiainen püstitas odaviskes suurepärase tagajärjega 73.81 isikliku rekordi, on tema oma sõnade järgi tingitud eelkõige meie uuest staadionist. Pauli Kontiainen kiitis eriti staadioni viskepaika, mis olevat üsna kõva ja tuule eest kaitstud. Ka olevat meie odad head.

Teatavasti oli pärast kolmandat viset võistlejate järjekord järgmine: 1. Paama, 2. Kleemola, 3. Kontiainen.

Kontiainen jutustas, et just Kleemola parem tagajärg sundis teda ennast eriti kokku võtma ja andma oma parima. Tema isiklik rekord oli seni 70.83. Kopenhaagenis saavutas ta tänavu sügisel 66.22.

Pauli Kontiainen on 20-aastane, õpib kehakultuuri I kursusel, «tulee voimistelun lehtoriksi».

ZUPPING OLI KINDEL — JA VÕITIS

Rein Zupping saavutas tubli võidu vasaraheites, tema tagajärjeks oli 58.98.

Muhelevana jutustas Zupping, et ega tal üllatusi teistelt karta olnud, sest võistluskaaslaste tagajärjed olid ju ikkagi teada.

Ja muidugi. Teisele kohale tulnud K. Metsuri tagajärg 45.11 oli üle 10 m vähem Zuppingi omast.

KÕIK AVABALLILE!

Pühapäeval, 13. okt. kl. 20 algab aulas avaball.
Kutseid jaotab TRÜ komsomolikomitee.
Õppejõududele sissepääs töötõendite ettenäitamisel.

Töörohketest kolhoosipäevadest

Juba teist nädalat keeb vilgas tegevus meie ülikooli arvukates auditooriumides ja õppekabinettides. Vaheaegadel on koridorid ja jalutusruumid tulvil üliõpilasi. Ent meenutagem, missugune vaikus valitses neissamades auditooriumides ja koridorides terve septembrikuu jooksul. Peaaegu kogu ülikooli pere võitles vilja kadudeta koristamise eest.

Nagu selgub jutuajamistest teaduskondade dekaanidega ja kolhoosides töötanud üliõpilastega, on kõik oma töötulemustega rahul. Üliõpilaste tööga on rahul ka kolhooside juhatused ja kolhoosnikud. Seda näitavad arvukad kiitvad hinnangud, mida sisaldavad kolhooside juhatuste poolt üliõpilaste töö kohta antud iseloomustused. Rõõm on lugeda näiteks iseloomustust, mis on antud Arstiteaduskonna raviosakonna VIII rühma II üliõpilasele Jõgeva rajooni «Endla» kolhoosi juhatuse poolt: «Üliõpilaste abiga valmistati kolhoosis 10 tonni silo, koristati 80 ha suviteravilja ja masindati 35 ha taliteravilja, mille tulemusel kolhoos tõusis Jõgeva MTJ piirkonnas viljakoristustöödel esirinda.»

Väga suure tähtsusega oli kolhoosiperiood muidugi esimese kursuse üliõpilastele. Kujuneb ju ühises töös kõige paremini kollektiiv ning ilmnevad iga üksiku inimese positiivsed ning negatiivsed omadused. Tõele au andes peab ütlema, et meie suure pere kõige nooremad liikmed näitasid endid kolhoositöödel kõige paremast küljest. Näiteks töötasid Arstiteaduskonna raviosakonna I kursuse II ja III rühma üliõpilased Jõgeva rajooni Järvesalu kolhoosis välja keskmiselt 42 normipäeva inimese kohta. See on väga tubli saavutus. Neist ei jäänud palju maha kursusekaaslased Ilmar Vahula, Aamo Remmel ja teised, kes töötasid Otepää rajooni «Koidu» kolhoosis. Hea hinnang anti ka I kursuse ajaloolastele, kes töötasid Tartu rajooni Miina Härma nimelises kolhoosis.

Tublilt töötas Põlva rajooni «Oktoobri Võidu» kolhoosis grupp Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilasi. Rekordimeheks on siin Arno Jaanson, kes töötas välja 68,7 normipäeva. Kõrvuti noormeestega töötasid ennastsalgavalt ka tütarlapsed. Eriti tubli on Ülle Soosaare töötulemus — 42,4 normipäeva.

Nagu selgus jutuajamisest Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaani dots. A. Pärliga, saavutati häid töötulemusi just neis rühmades, kus rühmajuhid-õppejõud olid töössesuhtumisel üliõpilastele eeskujuks. Näiteks oli rühmajuht vanemlaborant A. Pahplum ühtlasi parimaks töötajaks oma rühmas. Tema arvele märgiti 37,51 normipäeva. Elva rajooni «Võidu» kolhoosi juhatus avaldab sügavat tänu dotsent Kivimäele, kes aitas palju kaasa töö organiseerimisel. Oma ülesannetega tulid hästi toime ka rühmajuhid-üliõpilased, näiteks IV kursuse eesti filoloog Elmar Uuk, kes ka ise töötas välja 51,18 normipäeva.

Üliõpilased tegid palju ära ka kolhoosnikute kultuurilisel teenindamisel. Eriti tublid olid siin II kursuse lääne filoloogid, kes töötasid Elva rajooni «Võidu» kolhoosis.

Ega siis muud, kui — edu õppetöös endistele «kolhoosnikutele».

O. SEPP

MEIE LÕBUS KROONIKA

VÕIDUMÄNGID,

mis uuel turniplatsil imekenasti ära peetud said

Keik, kes meie armast Tarto linna mööda on Püha Peetri kirikuni patseerinud, on juhtunud ühte tõtelikult imevärklikku pildikuju nagema, mis vana liivaaugu põhi kodanikkude silma ette toob. Palju kõrgekooli tudentisid olid seal kevade ja suve läbi virgasti ametis, et üht kaunist turniplatsi, kus ihukarastlaste võidumängisid pidada, valmis ehitada. Ja ennäh! viinakuu hakatuseks oli keik kombelikult toimetatud, sest tudentide töö oli tululikku vilja kandnud, ja ka auväärt prohvessorid oli mitugi kord turniplatsil nähtud, kes puid mulla rüppe istutamas, kes liiva ja kruusasõmerat kandmas. Ja oli viinakuu hakatuseks maha tehtud, et kui see turniplats valmis saab, siis tulevad seie võõrsile Soomemaa tudendid Helsingvorsi kõrgekooli pealt, et otsekui nõelasilmast tulnud turniplatsil esimesi võidumängisi meie maa tudentide vastu ära pidada.

Aga ilmad olid üpris sandid, taevataat laskis iga päev külma vihma kaela sadada ning keik vangutasid päid, kui jõuukatsmise päev ligi jõudis ja ülelahe võõraid juba Tarto linna uulitsate peal näha oli. Siis aga pööris ilm oma meelt ja võidumängid saadi kõige kombe kohaselt ära pidada.

Kõige enne sammusid võidumängijad oma lippude saatusel kenas rongis platsi halja rohukamara peale, kus ennast sirgesse rinda seadsid ja kus neile igapidiseid soovisõnu üteldi. Siis mängis üks valjuhäälemassing hümnused ette (mis küll — paraku — rohkem üks möuramine oli, kui üks pühalik hümnus), ning jõuukatsmine kahe üleaedse maa ihukarastlaste vahel hakkas pihta. Ei tuurinud kaua, juba punusid lendevjalgsed nooredmehed ja neitsid üle punast karva sõmera, otsekui ennemuistsed kergejalgsed kuningatütred, kellest «Eesti rahva ennemuistsetes juttudes» lugeda. Teised jälle hüppasid ridva avitusel üle roika, mis maast ligikorda kaks sülda kõrgemale oli säetud, kolmandad viskasid piiki, niikaugele kui ihurammu ulatas, neljandad kargasid üle aidade ehk lõbustasid ennast ning vaatama tulnud kodanikkusid pisukeste raudpombide ja ketaste pildumisega.

Ja kui teisel päeval Looja päike Tähkvere metsa taha ojus, oli kohtumõistmise kogudusel ka kõik kokku arvatud ja ka suure laua peal kodanikkude silma ette kirjutud, et meie maa tudendid, äranis neitsid, olid ihurammu ning osavuse poolest kangemaks arvata, ning nendest sai ka see suur hõbedast tehtud joomariist ehk karikas äravõidetud kunni tuleva aasta jõuukatsmise päävani. Siis istusid keik, kes selle asja pärast vaeva olid näinud, söömalauda maha ning karastasid oma ihu ning vaimu roa ning joomaajaga selles uues kohvimajas, mis kõrgekooli pruukimiseks oli valmistud. Räägiti seal paljugi kaunid sõnu üleaedsete sõbradusest, mis komblik kuulata oli ja mida igamees küll hea meelega soovida tahaks.

Aga vanast ajast on ka see pruuk tuttav, et Soomemaa mehed kanged kaubaajajad on. Kui mina alles poisike olin ja kuresaabastes Virumaa halja nurmede peal ringi jooksin, siis oli see pruuk, et igal kevadel Jaani päeva paiku ja ka igal sügisel tulid soomemehed randa, et soolasilku meie maa vilja ja kartohvli vastu vahetada. Sedasinast kaubaajamise pruuki, ehk küll teiste asjadega, on ka sealtmaa ihukarastlaste juures tähele pandud. Aga olgu sest. Igatahes igatsevad meie tudendid, et kahe kõrgekooli vahelised sidemed ja sõlmitused ikka tugevamaks läheksid, küll ihukarastlaste võidumängide näol, küll teiste tudentide ja ka prohvessorite vahel. Sellepärast tahaksime küll, et need võõrsile tulijad ep oleks mitte need viimsed, vaid et neid tuleks siia ja et meid läheks Soomemaale palju sagedamini, kui see praegu pruugiks on.

Selle südame põhjast väljamineva sõbraduse ning kalli rahu soovimisega olgu sellel jutul ka ots.

Sel 8-ndamal Viinakuu pääval 1957.

PLII-ATS

Toimetaja A. TAMM

MB 06709 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3413

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

OBSATEENDNA
SKOT 1157
193...
Raamatupala

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (344) Reedel, 18. oktoobril 1957. a. X aastakäik

OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 40. AASTAPÄEVA TÄHISTAMISEKS

Ülikooli õppejõudude teaduslik sessioon

Ülikooli õppejõudude pere võtab Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva vastu teadusliku sessiooniga, mis toimub 26. oktoobrist 2. novembrini. Teaduskonnad ja kateedrid esitavad sellele sessioonile oma parima. Koos kogu Nõukogude Liidu teadlastega teeme ka meie kokkuvõtteid oma erialade arengust ja saavutustest.

Sessioon algab plenaaristungiga, kus kuulatakse ära kaks ettekannet. Dotsent A. Raua ettekanne «40 aastat nõukogude teaduse arengut» annab lühikese ülevaate meie teaduse võidukäigust. Dotsent V. Reimani ettekande teemaks on «Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis».

Kaheksas sektsioonis kuulatakse ära üle 90 ettekande. Ajaloo sektsioonis esitatakse 10 ettekannet. Suurem osa neist on pühendatud eesti töötava rahva võitlusele sotsialistliku revolutsiooni võidu eest ning nõukogude võimu kindlustamise eest Eestis aastail 1917—1918. Ajalooteaduste kandidaat M. Lõhmus teeb ettekande «Oktoobrirevolutsiooni võit Narvas». Oktoobrirevolutsiooni osatähtsusest Ungari revolutsioonilistes ümberkorraldustes kõneleb vanemõpetaja R. Blum.

Keele ja kirjanduse sektsioonis esitatakse samuti 10 ettekannet. Oktoobrirevolutsiooni ajaloo küsimustega on seotud dotsent J. Peegli ettekanne «Publitsistlik satiir Oktoobrirevolutsiooni perioodi parteilises kirjanduses».

Õigusteaduse sektsioonis esitatakse kokku 6 ettekannet. Oktoobrirevolutsiooni ajaloo uurimisega on seotud prof. P. Vihalemi ettekanne «Rahvusküsimuse lahendamine Eestis Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni perioodil». Suurt huvi äratab ka Rumeenia külalise J. Ceterchi ettekanne «Mõningaid küsimusi Rumeenia rahvademokraatliku riigi arenemisest».

Matemaatika ja mehhaanika sektsioonis peetakse 6 ettekannet. Prof. G. Kangro oma töös «Matemaatika arengust Eestis aastail 1917—1947» annab ülevaate selle teadusala arengust 40 aasta kestel.

Füüsika ja keemia sektsioonis esitatakse kokku 10 ettekannet, nende hulgas vanemõpetaja J. Reineti ettekanne «Hapniku ionisaator ja selle rakendamise võimalustest meditsiinis». Bioloogia sektsioonis on ette nähtud 9 ettekannet. Nende hulgas on huvitav üldistav ettekanne prof A. Vagalt: «Maakera taimkatte struktuuri üldised seaduspärasused».

Geoloogia ja geograafia sektsioonis esitatakse 9 ettekannet.

Suurim ettekannete arv — 35 — on arstiteaduse sektsioonis. Rõõbiti konkreetsete teoreetiliste ja raviprofülaktiliste probleemidega leiame siit ka kokkuvõtteid arstiteaduse saavutuste kohta, näit. prof. A. Toominga «Farmakognoosia areng nõukogude võimu 40 aasta vältel» ja assistent Tammeoru «Üle 100 aasta kipsmähisest Tartus».

Professor H. MOOSBERG

TRÜ TÖÖD JA ELU KAJASTAV NÄITUS

Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamiseks korraldab NSV Liidu ajaloo kateeder näituse «Tartu Riiklik Ülikool aastatel 1940—1957». Näitusel eksponeeritakse materjale ülikooli tööst nõukogude võimu aastatel. Tartu ülikoolis toimunud üleliidulised teaduslikud konverentsid näitavad, et Tartu on kujunenud real teadusaladel silmapaistvaks keskuseks. Tartu ülikooli õppejõudude poolt on konstrueeritud rida aparaate, mis on võitnud üleliidulise tunnustuse. Aasta-aastalt on paranenud õppetöö tase. Ülikooli isetegevuskollektiivid on saavutanud tunnustust nii vabariigi lavadel kui ka ülemaailmsel noorsoofestivalil. Kõikidest neist saavutustest jutustabki korraldatav näitus.

Näitus avatakse 1. novembril TRÜ õpperaamatukogu ruumides.

Õ. ALT

KÜLASTAGE MEIE KINO!

Seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamisega demonstreeritakse TRÜ kinos (Vanemuise t. 46) revolutsioonisündmustest jutustavaid kunstilisi filme. Seansid toimuvad igal teisipäeval ja reedel alates 18. oktoobrist kuni 5. novembrini 1957. a. Seansside algus kell 19.

Reedel, 18. okt. demonstreeritakse filmi «V. I. Lenin».

Teisipäeval, 22. okt. — film «Soomuslaev «Potjomkin»».

AASTANE ASPIRANTUUR ÕPPEJÕUDUDELE

Aastase aspirantuuri võimalus õppejõududele on endiselt kehtiv, kuigi nõuded on muutunud rangemaks. 1957. aastal on Tartu Riiklikul Ülikoolil aastases aspirantuuris 6 õppejõudu: H. Mürk, A. Pae, L. Uibo, A. Suit, L. Suit ja S. Smirnov. 1958. aasta 1. veebruarist alates on aastasesse aspirantuuri kinnitatud A. Kalda (taimesüstemaatika), E. Männik (analüütiline keemia) ja O. Prinits (teoreetiline mehhaanika). Nendel, kes soovivad käesoleva õppeaasta lõpul esitada sooviavaldused aastasesse aspirantuuri pääsemiseks, on tarvis silmas pidada, et kuni 1958. a. kevadeni oleksid õiendatud kõik kandidaadi-miinimumi eksamid ja et dissertatsioonist oleks valminud nii suur osa, mis võimaldaks aasta jooksul vältekirja lõpetada ja kaitsta. Neile kaasneb veel üks paratamatu nõue: vältekirja teema alalt peab olema midagi trükis ilmunud. Eapiriks on endiselt 45 aastat.

On tarvis, et õppejõud, kes kavatsevad järgneval õppeaastal oma kvalifikatsiooni tõstmiseks kasutada aastast aspirantuuri, asuksid juba nüüd plaanikindlale ettevalmistavale tööle.

D. PALGI,
aspirantuuri juhataja

Soome Kommunistliku Partei sekretäri külaskäik

Tartut külastas Soome Kommunistliku Partei Keskkomitee Poliitbüroo liige ja sekretär sm. Martti Malmberg.

9. oktoobri pärastlõunal toimus ülikooli aulas kohtumine külalisega Soomest. Sm. Malmberg jutustas kuulajatele Soome Kommunistliku Partei ajaloost ja olukorrast tänapäeva Soomes.

Oma moodustamisest alates 1918. a. on SKP pidanud ägedat võitlust kodanlike parteidega, kelle eesmärgiks on olnud mustata kommunistlikku parteid töörahva silmis ja desorganiseerida seega töölisliikumist.

Kuid, hoolimata kogu laimukampaaniast, on kasvanud töölishulkade sümpaatia Nõukogude Liidu vastu, ja Soome Kommunistlik Partei on ainukesena võitnud usalduse ja poolehoiu Soome töötava rahva hulgas.

SKP toetab Soome valitsust välispoliitika küsimustes, sest see välispoliitika on sõbralik Nõukogude Liidu suhtes. Kuid majanduskküsimuste valdkonnas partei kritiseerib valitsust.

Oma lõppsõnas ütles sm. M. Malmberg: «Meie, Soome kommunistid, armastame oma maad ja rahvast. Me püüame teha kõik selleks, et tulevikus ei oleks meil enam töötuudust ja viletsust.»

Pildil näeme sm. Malmbergi (vasakul) vastuvõtul TRÜ rektori kt. I. Sildmäe juures.

O. PRINTSI tekst,
K. RAUA foto

Dotsent A. Elango jutustab meie kaastöölisele:

Pedagoogilise praktika muredest ja rõõmudest

Praegu viibivad meie üliõpilastest (nii statsionaarsetest kui ka mittestatsionaarsetest) pedagoogilisel praktikal 114 inimest. Valdav enamus nendest on Tartu keskkoolides ja ainult väike grupp (9 inimest) suunati Viljandisse. Siin võib kerkida küsimus, et miks siis saadetakse väljapoole Tartut ikka veel nii vähe praktikante. On ju mitmetes väiksemates Eesti linnades samuti kui Tartuski heade aineõpetajate ja korralike õppevahenditega koole. Pealegi on Tartu keskkoolid praktikantidega liialt koormatud.

On aga kaks olulist põhjust, mis piiravad väljaspool Tartut toimuvat praktikat. Esiteks ei ole ülikoolil muust õppetööst vabu õppejõude, keda saaks väljapoole Tartut saata grupijuhtideks. Teiseks pole võimalik üliõpilasi-praktikante kuhugi majutada. Ainult Viljandis on selleks võimalus olemas. Nii et esialgu tuleb meil leppida Tartuga ja Tartul meiega.

Praktika toimub nii keskkooli nooremas kui ka vanemas osas. Igale praktikandile on kinnistatud 2 klassi, üks keskkooli, teine mittetäieliku keskkooli osas. Keskkooli osas (VIII—XI kl.) toimub põhitund, kuid selle kõrval peab üliõpilane kuulama (ja ka andma) tunde V—VII klassis.

Häirivalt mõjub see, et praktikantidel puudub koolis omaette ruum. Sellest oleks aga suur kasu nii üliõpilaste meeleolule kui ka kogu praktika käigule. Kui üliõpilased saavad tundide vaheaegadel ja vabadel tundidel olla täiesti omavahel, siis kaob ametlik õhkkond, kritiseeritakse üksteist palju vabamalt ja otsekohesemalt. Räägivad needki, kes ametlikel tunniaruteludel vaikivad.

Opetajate tuba on mõeldud ju siiski ainult kooli õpetajaskonnale. Praktikantide tulekuga muutub seal paratamatult väga kitsaks. Ja närvide rahustamiseks kasutatavate ainete kibemõrkjas suits, mis enne hõljus lae all, vajub nüüd otse põrandale. See omakorda on mõnedes koolides (näiteks I Keskkoolis) põhjustanud arusaamatusi praktikantide ja õpetajate vahel.

Kõik see räägib vajadusest anda praktikantidele eri ruum. Selle leidmiseks peaks koolide direktsioonidel jätkuma rohkem head tahet. Seni on sellega toime tuldud ainult II Keskkoolis (direktor Palamets).

Palju vaidlusi on tekitanud küsimus Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste eraldi toimuvast klassivälise töö praktikast V kursuse sügissemestril. See küsimus on nüüd lahendatud. Klassivälise töö praktikat eraldi enam ei toimu, see on ühendatud ainepraktikaga. Seetõttu n. ö. statsionaarse praktika aeg pikeneb 8 nädalani. Sellest toimub 4 nädalat ühes ja 4 nädalat teises kontsentris. Selliselt hakkab töö kulgema juba käesoleva õppeaasta kevadsemestrist alates.

Kõigi eelduste kohaselt peavad pedagoogilise praktika läbi tegema ka žurnalistika eriharu üliõpilased, kuigi neil pole selleks olulist praktilist vajadust. Niikaua kui nende diplomile ei märgita ihaldatavat kvalifikatsiooni — žurnalist, tuleb praktika siiski sooritada. Seda kvalifikatsiooni ei märgita aga niikaua, kuni ülikoolis puudub vastav osakond. Osakonda luua ei saa, puudub vajalik arv üliõpilasi (25 inimest kursusel). 25 inimest žurnalistideks igal aastal vastu võtta ei saa, puudub vajadus. Ja tekibki ilus ring, millest praegu pole ette näha rahuldavat väljapääsu.

Seni on räägitud rohkem pedagoogilise praktika muredest. Kuid mis on siis see rõõmustav, mille üle tunnevad heameelt kõik, kes tegelevad pedagoogilise praktikaga? See on üliõpilaste märgatav areng, kõigi pedagoogiliseks tööks vajalike omaduste kiire kasv. Kui esimestes tundides üliõpilased on tavaliselt kohmetud, kartlikud, esitavad oma tunni kooliloengu korras, siis viimastel tundidel on sellest kõigest vabanetud, kasutatakse mitmesuguseid võtteid klassi aktiviseerimiseks. See on eduka töö pandiks.

Tähtsat osa üliõpilaste töös etendavad praktika otsesed juhendajad — grupijuhid. Käesoleva semestri praktika põhjal võiks esile tõsta grupijuhte Kaldat, Tani, Teetlausi, Ilometsa jt., kes teevad kõik selleks, et üliõpilased saaksid praktikast maksimaalselt kasu.

Praktikal Tartu II Keskkoolis

Tartu II Keskkoolis alustasid juba käesoleva õppeaasta esimestest koolipäevadest praktikat V kursuse bioloogid ja keemikud. Kaks nädalat hiljem tulid praktikale V kursuse füüsikud. Oktoobri esimestest päevadest teostavad selles koolis esimeste vagude ajamist pedagoogilise töö põllul ka geograafid. Tartu II Keskkool võttis neid kõigiti sõbralikult vastu. Direktor Palamets andis oma vestluses tulevaste noorte pedagoogidega huvitava ülevaate kooli ajaloost, kooli struktuurist ja neist ülesannetest, mis praktikante koolis ees ootavad. Õpetajaskond sirutas üliõpilastele kõikjal oma abistava käe. Praktikantide tööd soodustasid ka õpilased oma korrektse käitumisega.

Möödunud laupäeval aga lõpetasid keemia- ja bioloogiaosakonna üliõpilased juba oma praktika. Nende tööst tehkemgi mõningaid kokkuvõtteid.

Töö kogu praktika jooksul oli pingeline. Esimestel nädalatel jälgiti ja analüüsiti kogenud aineõpetajate ja klassijuhatajate tunde. Igaüks püüdis tundma õppida ka «oma» klassi ja tutvuda kooli klassivälise tööga. Teisel ja kolmandal nädalal algasid esimesed «tuleristsed». Nendeks valmistuti hoolikalt. Koostati konspekte, vaagiti kõiki teid, kuidas nii mõndagi rasket küsimust õpilastele selgeks teha, kasutati õpetajate ja metoodikute abi.

Käesoleva praktika jooksul püüti ulatuslikumalt rakendada näitlikustamist. Varasematel aastatel kippus tunnis kõige aktiivsemaks olema õpetaja-praktikant, nüüd taotleti õpilaste maksimaalset aktiivsust. Nii näiteks üliõpilased V. Sirg ja A. Kutsar, käsitledes X klasside keemiatunnis teemat «Süsihappegaas», viisid oskuslikult teostatud katsete ja vestluse varal õpilased uute üldistusteni, töötasid materjali läbi selliselt, et õpilased olid sunnitud kaasa mõtlema ja töötama. Nõnda omandati uus materjal põhiliselt juba tunnis. Edukalt tulid oma tööga toime bioloogid V. Värk, M. Rummo ja E. Paade. Väärib esiletõstmist, et bioloogid, töötades paralleelklassides, püüdsid erinevalt lahendada esilekerkivaid probleeme. Tundide analüüsi puhul kaaluti põhjalikult, milline lahendus on otstarbekohasem.

Tõsist ettevalmistust nõudsid klassijuhatajatunnid. Neis käsitleti nii sise- kui ka välispoliitilisi küsimusi, teaduse ja tehnika saavutusi, XI klassides kõneldi kultuurse käitumise probleemidest, anti õpilastele nõu oma õppimise paremaks korraldamiseks jne. Temaatika oli väga erinev ja küllalt ulatuslik. Väga õigesti märkis praktika lõpul toimunud konverentsil üliõpilane H. Vahemets, et klassijuhatajatundide paremaks teostamiseks on vaja nii õpilasi kui ka üliõpilasi endid panna ajalehti lugema. Need üliõpilased, kes pidevalt jälgivad ajalehti, suutsid edukalt käsitleda ka selliseid teemasid, nagu «Valimised Saksa Föderatiivses Vabariigis» (üliõpilane Värk) ja «Olukord Lähis-Idas» (sm. Väljak), kuna mõni poliitinformatsioon jäi pealiskaudseks seetõttu, et klassijuhataja-praktikant ise vastavas küsimuses väheseid teadmisi.

Hästi täitsid üliõpilased ka teisi klassijuhataja-ülesandeid: külastasid õpilaste kodusid (eriti hoolas oli sm. Väljak), abistasid klasside kaunistamisel, viibisid õpilastega kolhoosis jne.

Ka Tartu II Keskkooli hoogsalt kulgevast klassivälisest tööst võtsid üliõpilased agaralt osa. Nad töötasid aineringides, võtsid osa raadiosõlme tööst, andsid välja seinalehe, aitasid läbi viia pioneerikoondusi jne. Pioneeridega töötasid eriti hästi bioloogiaosakonna üliõpilased, ja nii mõnigi neist viis nõutava ühe koonduse asemel läbi kolm koondust. Üliõpilane Värk esitas lõppkonverentsil omalt poolt rea õigeid ettepanekuid töö parandamiseks pioneeridega. Neid hakkab kool rakendama. Praktika jooksul võtsid üliõpilased osa kooli lastevanemate üldkoosolekust ja pedagoogilise nõukogu koosolekust.

Esimesed vaod on aetud. Nad on aetud hea tahte ja suure kohusetundega. Esialgu ei ole nad veel küllalt sirged ja sügavad, ent nad on kahtlemata heaks aluseks töö jätkamisel.

Dotsent H. KURM

Keelata tuumarelv!

Juba rida aastaid ähvardab maailma aatomisõja oht. Kõik need aastad on Nõukogude Liidu valitsus võidelnud aatomirelva keelamise eest ja teinud rahvusvahelistes organites selle kohta rea mõistlikke ettepanekuid. Ometi on need tagasi lükatud. See sunnib NSV Liitu jätkama lööd oma relvastuse, sealhulgas ka tuumarelva täiustamise alal.

Ent samal ajal on meie maa tähelepanu pidevalt pööratud võimaluste otsimisele tuumarelva keelamise kokkuleppe saavutamiseks.

Selles ürituses on NSV Liiduga koos maailma ausate inimeste toetus. Üheks avalduseks sellest toetusest on ka hiljuti Tartu Ülikooli aadressil Jaapanist saabunud kiri, mille allpool avaldame.

Tokyo
July 11, 1957

I have great pleasure in informing you that some members of the College of General Education of Tokyo University have decided to distribute the enclosed statement. I beg you to communicate the purport of the statement to the members of the staff of your College and Institution.

Yours respectfully,
Y. DANNO
Professor of Social Science in College of General Education, Tokyo University.

AVALDUS

11. juuli 1957

Tuumarelva katsetamisest tingitud radioaktiivne sadestumine ja atmosfääri mürgitamine on viimaste aastate jooksul muutunud suure tähtsusega probleemiks, millega maailma intelligents peab tegelema. Olukord on juba selline, et meie ei saa sellest vaikides mööda minna, kui soovime kindlustada inimkonnale rahu tulevikus, sest toimub ulatuslik võidujooks uute relvade tootmiseks ja ettevalmistused aatomisõjaks, süvendades üha enam pinevust rahvaste vahel.

Tokio Ülikooli Üldhariduse Kolledži liikmed, kes vabatahtlikult kirjutasid alla sellele avaldusele, tundsid oma kohtustuseks olevat tõstatada see probleem omaenese asjana ja, olles arutanud seda vabalt mitmesuguste eri teadusharude seisukohalt, otsustasid pöörduda maailma poole, et teatavaks teha meie põhjalike arutluste tulemused. Järeldus, millele me jõudsime, on järgmine:

1. Tuumaplahvatustest põhjustatud radioaktiivsus on jõudnud juba maakera igasse nurka ja selle tagajärgedele tuleb tähelepanu pöörata, kuigi need pole veel väga silmanähtavad. Näiteks on strontsium 90 ja tseesium 137 poolt inimkehale tekitatud kahjustuse tagajärjeks üdihaigus, leukeemia ja teised tõsised haigused. Suur hulk radioaktiivset ainet on kogunenud stratosfääri ja langeb vähehaaval maakera pinnale. Pealegi on tal kalduvus absorbeeruda maapinda 2,5 tolli sügavuselt ja ta toime püsib. Järelikult on olemas võimalus, et praegusest mitu korda suurem hulk võib koguneda tulevikus, isegi kui katsed lõpetatakse otsekohe.

2. Kui võidujooks tuumarelvade alal peaks jätkuma praeguses tempos, siis suureneks vallandunud radioaktiivsus pidevalt. Oleks mõttetu teha mingit järeldust vanade andmete analüüsist, ignoreerides seda suurenemist. On põhjust karta, et me oleme jõudmas piirini, mida inimkond pole enam suuteline taluma.

3. Vastavalt hiljutistele uurimustele võib nüüd lugeda põhjendamatuks arvamust, et radioaktiivsus levib üle kogu maailma. Ükskõik kus plahvatus ka ei toimuks, radioaktiivsusel on tendents kontsentreeruda põhja-parasvöötmesse. Ükski maa selles vöötmes ei saa vältida selle kahjulikke tagajärgi.

4. Nagu on selgesti näidatud Jaapani Geneetikaühingu poolt käesoleva aasta aprillis publitseeritud avalduses, on inimkeha just samasugune kui iga organism, milles radiatsioon kutsub esile muutusi. Inimkonnale on kahjulikud peaaegu kõik sellised tagajärjed, mis, niipalju kui me teame, võivad ilmneda mitte enne teist generatsiooni. See tähendab, et viimaste aastate tuumakatsetuste tulemusena järgnevad tulevikus inimkonnale tõsised tagajärjed. Muutuste esinemise määr tõuseb vastavalt elusorganismi poolt saadud koguannusele. Kuigi kiirgus võib esineda järk-järgult, on ta tagajärjed samad, kuna koguannus on sama ja see jääb muutumatuks kaua aega pärast katse lõppemist. Järelikult ei saa me väita, nagu teistel juhtudel, et teatud annus on ohutu, ja loota hajumisele.

5. Isegi kui protsent on väike, ilmnevad tagajärjed kõigis kohtades ja paljude generatsioonide juures, ning põhjustatud kahju on liiga suur, et seda tähele panemata jätta. Katseid võib teostada mingil erilisel rahvuslikul eesmärgil, aga kui nende kahjulikud tagajärjed on nii silmanähtavad, ei saa humaansest seisukohast lähtudes lubada ohvreid, mida tuleb teistel kanda.

Nende faktide valguses tuleb lugeda iga tuumakatset, ehkki see oleks maskeeritud hea nime all, kahjustuse tekitamiseks inimkonnale. Teaduslikust ja humaansest seisukohast tuleb tagasi lükata selline poolik lahendus, nagu väikeste pommide ja «puhaste pommide» kasutamine või registreerimissüsteemi kavandamine. Meil tuleks pöörata hoolikat tähelepanu ettekannetele, mis on mitmesuguste nii Jaapani kui ka välismaa spetsialistide ausate uurimuste tulemuseks, ja osutada neile oma tõsist toetust.

Ülikooli eesmärgiks on teaduse viljelemine ja tõe otsimine. Ja meie, silme ees ülikooli üllas ideaal, ootame siiralt päeva, millal tuumarelvade katsetamine ja tootmine keelatakse ja teostatakse desarmeerimine ja püsiv rahu.

Üldhariduse Kolledži liikmed,
Tokio Ülikool

40 AASTAT TAGASI

Bolševikel enamus

Kuni 1917. a. sügiseni domineerisid Tartu Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogus väikekodanlikud kokkuleppeparteid — esseerid ja menševikud. Revolutsiooniliste meeleolude kasvades ja töörahva poliitilise teadlikkuse tõustes hakkas nende mõju nüüd uuesti langema. Juba kevadel olid bolševikud võtnud oma mõju alla enamiku Tartu tööstusettevõtete töölistest ja Tartu Nõukogu töölissektsiooni juhatus läks sellepärast juba mais bolševike kätte. Tartu garnisoni soldatite hulgas domineeris aga veel esseeride mõju.

Otsustav murrang Tartu garnisoni soldatite meeleolus toimus 1917. a. septembris, millal siia ühe vene polgu asemele paigutati läti küttide tagavarapolk, kus oli ülekaalus bolševike mõju. Bolševike parteiorganisatsioon Tartus tugevnes. Läti küttidel oli suur revolutsioneeriv mõju ka teistele Tartus asuvatele.

Tartu tööliste ja soldatite enamuse asumine bolševike partei platvormile tõi kaasa otsustavad muudatused ka Tartu Nõukogus, viis selle bolševiseerumisele. 14. septembril (vana kalendri järgi) võeti Tartu Nõukogu senine põhikiri revideerimisele ja uue põhikirja järgi tuli kaaluv osa saadikutest valida otseselt väeosadest ja tehastest, kuna seni olid arvukalt saatnud saadikuid ka ametiühingud ja parteid. Et esseeride ja menševike amorfsed parteiorganisatsioonid olid küllaltki arvukad, said nad sealt nõukogusse saata hulgaliselt oma esindajaid. Uus põhikiri võeti vastu, ehkki menševikud ja esseerid protestisid. esseerid 8 ja menševikud 2 kohta. Peale nende valiti täitevkomiteesse veel üks esindaja tööliste ja teine soldatite sektsiooni poolt. Ka need olid mõlemad bolševikud. Maatameeste sektsioon saatis 7 esindajat, neist 5 bolševikku. Lõppkokkuvõttes oli bolševikel Tartu Nõukogu Täitevkomitees 35 kohast 22 kohta.

Nii läks septembri lõpul Tartu Nõukogu juhtimine kindlalt bolševike kätte. 5. oktoobril (uue kalendri järgi 18. oktoobril) võttis Tartu Nõukogu oma istungil vastu resolutsiooni, milles nõudis kogu võimu minekut kodanlikult Ajutiselt Valitsuselt nõukogude kätte. Seega oli Tartu Nõukogu bolševike poolt muudetud relvastatud ülestõusu organiseerimise keskuseks võitluses kodanliku võimu kukutamise ja sotsialistliku revolutsiooni teostamise eest. Tartus nagu kogu Venemaalgi algas oktoobris 1917. a. otsustav etapp sotsialistliku revolutsiooni teostamiseks, algas loosungi «Kogu võim nõukogudele!» praktiline elluviimine.

K. SIILIVASK,
ajalooteaduste kandidaat

Vladimir Beekman jutustab festivalist

VI noorsoofestival... Kui palju on sellest loetud ajalehtedest ja kuuldud raadiost, kui palju on kiusatud küsimustega sõpru ja tuttavaid, kes isiklikult viibisid festivalil. Palju oli aga neid üliõpilasi ja õppejõude, kes kogunesid keemia ringauditooriumisse, et kuulata veel kord juttu festivalist, seekord kirjanik Vladimir Beekmani muljeid ja mälestusi.

Vladimir Beekman viibis festivalil Eesti NSV delegatsiooni koosseisus. Peamine, millel ta oma sõnavõtus peatus, olid mitmesugused kohtumised — küll ametlikud, küll mitteametlikud. Väga südamlik ja tore oli olnud kohtumine Soome delegatsiooniga, uus-meremaalastega, samuti Läänemeremaade — Soome, Nõukogude Liidu, Saksa DV, Saksa FV, Taani ja Norra — noorte kohtumine. Viimasel arutati mitmesuguseid küsimusi sidemete tugevdamisest nende maade noorte vahel ja tehti rida ettepanekuid.

Ja üks juhtum Kremli ballilt. Meie vabariigi delegatsiooni rahvas, nende hulgas ka Kalmer Tennosaar, märkasid seal üht indoneesia üliõpilast. Kõik olid ülemeelikus tujus ja tahtsid indoneeslast tervitada. Aga kuidas? Siin leidis Tennosaar nõu. Ta hakkas laulma «Indoneesiat», mida teised kõik toetasid. Kuigi võõras keeles, oli meloodia tuttav, ja see lihtne laul liigutas indoneeslast nii, et tal läksid silmad märjaks. Niisuguseid ülevaid momente võis festivali ajal sageli näha.

«Festival oli ülevam ja pidulikum, kui keegi oodata oskas,» ütles sm. Beekman. «Ja üks eredamaid muljeid, mis mulle jäi, olid käed, sajad ja tuhanded lehvitavad käed tänavate ääres, parkides, väljakutel.»

Lõpuks esitati sm. Beekmanile hulgaliselt küsimusi mitmete festivaliürituste kohta. H. RAIDAL

TRÜ NAISKOORIS

Käesoleval õppeaastal alustas koor tööd eelmiste aastatega võrreldes tunduvalt väiksemas koosseisus — 123-liikmelisena, nende hulgas sel aastal liikmekandidaadiks võetud noori ainult 12. Koori koosseisu vähendamine viidi läbi dirigendi ja koori juhatuse ühisel otsusel.

Esimene tuleproov käesoleval semestril toimus avaballil. Praegu valmistub koor esinemiseks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva pidustustel.

H. Ventsel

POLAARJOONE TAGANT

Vaevalt oli lõppenud menetluspraktika, kui IV kursuse geograafid sõitsid kokku Tartusse, et kiiresti teha hädavajalikud ettevalmistused õppeekskursiooniks Koola poolsaarele. On saanud juba traditsiooniks igal aastal tutvuda polaarjoonetaguste aladega, tundraga ja Põhja karmi loodusega. Tänavune ekskursioon kujunes erinevaks võrreldes eelmiste aastatega: otsustasime sooritada II raskuskategooria jalgsimatka.

Probleem kerkis päevakorrale pärast meie nelja julge geograafi suusamatka Koolale. Kavatsetava ürituse arutamine võttis palju aega ja alles kevadel valmis lõplik plaan. Toeks ja abimeheks selles asjas sai meile kogemustega polaaruurija, aspirant Ants Raik.

10. augustil võisime oma reisi alustada. Kogu grupp sisaldas 22 inimühikut, seejuures kaks neist moodustasid meie tugevama poole, koosnedes Ants Raigist ja Tarmo Pässist.

Esialgu sõitsime rongiga kuni Apatitõ jaamani teisel pool polaarjoont. Siin laadisime end rongilt maha otse bussi ja sõitsime Kirovskisse, kust oli vähe edasi minna Juksporri, Moskva Riikliku Ülikooli õppebaasi, mis jäi meie matka lähtepunktiks.

Kui ronngisõidu ajal saime üsna hea ettekujutuse Karjala-Soome järvedest, soodest ja metsadest, siis nüüd olime esimest korda elus tõelistes mägedes. Hibiini mäed ei kuulu küll Nõukogud Liidu kõrgemate mäestike hulka, kuid tõusta mäe jalamilt kilomeetri kõrgusele polegi nii väga kerge. Aga selle pingutuse tasub kümnekordselt ära ülevalt avanev vaade: mäed, järved, asulad, pilved allpool (Koolal on suure niiskusehulga tõttu mäed tihti ümbritsetud tiheda pilvelooriga).

Kolme päeva jooksul tutvusime apatiidi tootmisega, Kirovskiga, külastasime maailma kõige põhjapoolsemat botaanikaaeda ja saatsime Tartusse suure kasti kivimitega ning Koola taimedega.

Matk ise algas 18. augustil. Esimese päeva programmis oli läbida Ramzay kuristiku kaudu Hibiinide massiivi läänetiib ja jõuda Imandra järve äärde Poviri asulasse. 36 km tõuse ja langusi, kivivaresid ja soostunud padrikuid on väga suur päevanorm. Hommikul püstitatud loosung «Turism on parim puhkus!» jäi õhtuks siiski kindlalt püsima endises kõlajõus. Esimene eksam matkarajal oli sooritatud auga.

Povir — see tähendab Полярное Отделение Всесоюзного Института Растениеводства. Ta on asutatud 1923. aastal Eesti NSV Teaduste Akadeemia presidendi J. Eichfeldi poolt. Seetõttu on eestlased siin kandis suure au sees, ning asutuse töötajad püüdsid üksteise võidu meilegi tutvustada oma majapidamise kõiki peensusi. Meile peeti kahe päeva jooksul seitsme teadusliku töötaja poolt tervelt üheksa loengut. Seda tehti sellise põhjalikkusega, et hakkasime kartma, kas meie ajju jääbki enam tühje kohti, kuhu veel midagi mahuks. Aga ilma seletusteta oleks siiski raske olnud ette kujutada neid grandioosseid sordiaretustöid, mida siin on lühikese ajaga tehtud ja mida veel tuleb teha. Meie parasvöötme taimed ei taha ju teisel pool polaarjoont hästi kasvada, neid tuleb selekteerida ja kohandada. Poleks uskunudki, et siin kasvavad kartulid, kapsad, maasikad, tomatid, teraviljad jms.

22. augustil viis pioneerilaagri laev «Uraal» meid Imandra järve läänekaldale. Tundsime end väga mahajäetuna neil asustamata aladel. Isegi geograafile polnud siin midagi eriti kõitvat peale mustikate, mille lõputuid varusid Koolal me püüdsime igal vabal minutil vähendada. 50 minutit käimist, 10 minutit puhkust, jõgedest läbi, 2 välis-ööbimist ja ikka nii edasi — kuni Montšegorski linnani.

Siin tsiviliseerusime kiiresti, tutvusime nikli, vase ja koobalti tootmisega, viisime oma «naeratavad» saapad kingsepale ja võtsime endale osakese linnaelanike meeleolust kaevuritepäeva puhul. Liigutavaks osutus kohtumine ühe eestlasest ehitusinseneriga, kes oma lätlasest sõbraga meil külas käis.

Vahelduseks kasutasime jälle transpordivahendeid — sõitsime rongiga Olenja kaudu Imandra jaamani. Siin täitsime oma seljakotid toidukraamiga viieks päevaks, vinnasime nad selga koos telkide ja magamiskottidega, ning alustasime oma matka viimast etappi. Liikusime mööda Hibiinide põhjanõlvu Umbozero järveni ning, ületanud Sura jõe, mööda soist maastikku Revda asulani.

Need viis päeva tõestasid, et turism on üks huvitavamaid ja raskemaid spordialasid. Loomulike takistuste ületamiseks tuli kasutada nii jõumeetodit (läbi vee sumamine) kui ka pooleteaduslikku meetodit — puude langetamine, sildade ehitamine. Siin kulusid meie ajameelsuse etaloonid (Ants ja Tarmo) päris hästi ära.

Ilmad olid meie õnneks ilusad. Selle-eest tuli veriseid, sõna otseses mõttes, lahinguid maha pidada kihulastega. Nende «koola eriliste» vastu võitlesime kemikaalidega, millega võrdlemisi ohtralt määrisime oma katmata kehaosi.

Metsloomad hoidusid meist aupaklikku kaugusse, eemalt siiski nägime põhjapõtru ja mingeid tundmatuid linde. Maastik oli metsik selle sõna tõelises mõttes: kivid, kivid, kivid. Matka ajal kontasime jahimeest, geolooge ja kaht lapi marjanaist, muid märke tsiviilmaailmast ei olnud. Selle aja jooksul lausa armusime oma magamiskottidesse ja telkidesse ning lubasime Tartus kõik oma vatitekid kottideks muuta. Viimasel laagriõhtul olime kaua lõkke ääres, siis õnnestus meil näha tõelist põhjavalgust. See oli unustamatu pilt.

31. augustil sõitsime Revdast bussiga Lovozero asulasse. Siin tutvustati meid põdrakasvatuskolhoos «Tundraga». Varustasime endid põdranahast lapi sussidega ja järgmisel päeval põrutasime autoga mööda «Kolgata teed» Olenja jaama. Nagu oli oodata, nii see ka juhtus — jäime rongist maha. Puhkasime ooteruumis end välja ja sõitsime järgmise rongiga Murmanski.

Meie reisi põhjapoolseim punkt võttis meid vastu kõige ebasõbralikumalt — vihm, niiske jahedus, ööbimiskoha keerukad otsingud, elanikkonna piiritu imestus meie tüdrukute kombe üle käia «в штанах». Selle-eest oli tore kalasadamas, kus külastasime traalereid ja saavutasime tiheda kontakti laevade meeskondadega.

Kõik läks GOST'i järgi, nagu ütleb Ants, ja teise septembri õhtul hakkasime Murmansk—Leningradi rongiga tagasi sõitma. Sõidu ajal selgus, et ühed põdrasarved ei kannata liigset loksutamist välja, ja paaril turistil tuli neist kahetsusega lahkuda. 5. septembri hommikul olime jälle õnnelikult Tartus.

Ilme Eesaru matkal.
Autori foto.

Kokku võttes võisime öelda, et tore oli! Sellel suvel on meie osakonna rahva elus eriline koht: geograafid hakkasid järsku ja massiliselt tegelema turismiga.

IV kursuse geograafide Koolamatkal on aga laialdasem tähtsus. Esiteks oli see eestlaste poolt sooritatud II kategooria matkadest kõige arvukama koosseisuga, ja teiseks — meie vabariigi matkasportlaste esimene suvine arvestuslik matk põhjapool polaarjoont.

E. KASK,
IV kursuse geograaf

2 Tartu Riiklik Ülikool

KUIDAS ME TÖÖTASIME UUDISMAAL

O. KUULI,
Tartu Riikliku Ülikooli uudismaalaste staabi ülem

Kui 1956. aastal tegi Tartu Riikliku Ülikooli 119-liikmeline esindus esmakordselt tutvust tööga uudismaadel, siis 1957. aasta tähistab juba meie üliõpilaste massilist osavõttu viljakoristustöödest Kasahstanis. Koos linna teiste noortega asus käesoleva aasta 19. juuli õhtul Tartu jaamast Kustanai oblastisse teele 439 meie ülikooli kollektiivi liiget. Nende seas oli umbes 10% «uudismaade veterane», 90% aga «rohelisi», kes ärevusega ootasid oma esimest kohtumist uudismaade viljaväljadega.

Ligi 3 kuud olime ära oma kodulinnast. Palju on selle aja jooksul ajakirjanduses ilmunud lugusid meie üliõpilaste elust ja tööst uudismaal, palju on kiidetud Kasahstani taeva ilu ja steppide avarust. Käesolevate ridade autor ei kavatse nende lugudega võistlema hakata (selleks pole tal küllaldaselt iluklrjanduslikku talenti), vaid püüab ainult võimalikult asjalikult ja konkreetselt vastata küsimusele: kuidas töötas meie ülikooli uudismaalaste rühm käesoleval aastal?

Kus?

26. juuli varahommikul jõudis 2100-liikmeline Eesti ešelon oma sihtpunkti — Kustanai oblasti Taranovski rajooni. See rajoon sai möödunud aastal kuulsaks kui üks uudismaade tähtsamaid viljaaitu. Ülikooli rahvas paigutati kahte rajoonikeskusest kõige kaugemal asuvasse kirjanduslike nimedega sovhoosi: Belinski-nimelisse ja Abai-nimelisse.

Belinski-nimeline sovhoos on tüüpiline uudismaade sovhoos, rajatud 1955. aastal tühja steppi (kui mitte arvestada paari varem ees olnud väikest kasahhi küla). Paari aasta jooksul on välja ehitatud korralik sovhoosikeskus kontori, kooli, klubi, söökla, haigla, sauna, kahe suure ühiselamu, mitmekümne elumaja, poodide ja muu vajalikuga. Selle sovhoosi seitsmes brigaadis

Uheks võrdlemisi levinud tööks oli uudismaadel tänavu uute kaevude rajamine ja vanade puhastamine. Juuresoleval pildil näeme Bernhard Reisenbukki, Heino Jaqomäge ja Mihkel Loodust üht kaevu puhastamas.

töötasid TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilased koos kehakultuuriosakonna rahvaga ning füüsikud, keemikud ja vene filoloogid.

Abai-nimeline sovhoos tekkis aga alles 1957. aasta veebruaris 3 kolhoosi ja 1 MTJ ühinemise tulemusena. Selles paigas olid kolhoosid olemas juba 1930. aastast, kuid nende külvipind kasvas viimastel aastatel seoses uudismaade ülesharimisega umbes kolmekordseks ja ulatub praegu Abai-nimelises sovhoosis ligi 40 000 hektarini. Sovhoos jaguneb 4 osakonnaks, igaühel keskuseks paraja suurusega küla kooli ja kauplusega. Iga osakond jaguneb omakorda 2—3 brigaadiks. Selles sovhoosis leidsid endale tööpõllu Õigusteaduskonna ja Majandusteaduskonna inimesed, eesti filoloogid, lääne filoloogid, bibliograafid, ajaloolased, geograafid, bioloogid ja matemaatikud.

Elust-olust

Mõned märkused töötingimuste ja elu-olu kohta. Kui möödunud aastal uudismaad andsid eriti rikkaliku saagi, siis käesoleval aastal tegi põud üsna tublisti kahju. Võitlus vilja eest oli sel aastal tunduvalt raskem ja vaevarikkam. Sellest hoolimata andis Kasahstan ka käesoleval aastal tänu uudismaadele riigile mitu korda rohkem vilja kui varem kõige paremate vilja-aastatel.

Elamistingimused olid meie üliõpilastel sel aastal paremad kui mullu. Kui möödunud aastal enamus meie rahvast pidi elama šalaššides ja telkides, siis käesoleval aastal leidis valdav osa endale eluruumi majades, väiksem osa vagunites, ja ainult kümmekond inimest pidi leppima telgiga. Möödunud aastal kurtsime kartuli ja muu värske kraami puuduse üle, käesoleval aastal oli olukord selles suhtes täiesti rahuldav — kartuliga hakati meid varustama juba augusti esimesel poolel, puudust ei olnud ka kapsast ja porgandist, sageli oli saada kurke, tomateid ja arbuuse. Muidugi esines ka sel aastal üksikutes brigaadides vahel lünki toitlustamises, kuid need olid juhuslikud, tingitud põhiliselt brigadiri või koka hooletusest.

Pettumuse valmistas meile algul Kasahstani ilmastik. Kuumuse ja päikesepaiste asemel kohtasime siin jahedaid ja vihmaseid ilmu, mis kippusid meenutama Eesti septembri-oktoobrikuud. Vist oli Kasahstani ilmataat juba tüdinenud põua pidamisest ja otsustas rahval lasta vihma näol vaheldust tunda.

Halvad ilmad koos alguses üsna laialt levinud gripiga ja mõningate raskustega töö organiseerimises olidki arvatavasti põhjuseks, miks mõni viripill saatis koju üsna pessimistlikke kirju, pannes sellega aluse hirmu ja õuduse juttudele «kohutavatest tingimustest» uudismaadel.

Augusti teisel poolel muutus ilm ilusaks, ja nii saime peaaegu poolteise kuu vältel tunda ka seda, mida tähendab Kasahstani päike.

Augustikuu lõpul tekkis seoses massilise viljaveoga elevaatorites terav puudus tööjõust. Sellepärast suunati poolsada üliõpilast Toboli elevaatorisse, kus enamik neist töötas meie uudismaal viibimise lõpuni. Elukohaks oli seal suur viljaait. Kuigi elevaatoris töötajad varustati kohe algul voodite ja voodivarustusega (teatud mõttes luksus, sest enamik sovhoosides töötajatest pidi leppima põrandale asetatud põhukotiga) ja peagi suudeti organiseerida üsna korralik toitlustamine, jäi Toboli elevaator meie rahvale kõige vähem populaarseks töökohaks. Süüdi olid selles küllaltki rasked töötingimused ning kogemusteta töötajale väikesed teenistusvõimalused.

Kellena?

Hakkasin kokku lugema neid erialasid, millel meie rahvas sel aastal uudismaal töötas; jõudsin kahekümneni, siis viskasin käega — kõiki ikka ei jõua üles lugeda. Mõned näited: kombaineri abi, põhukoguja kombainil, traktorist, haakija, mitmesugused tööd viljatokil, autojuht, ehitustööline, krohvija, kaevukaevaja, lüpsja, heina- ja põhuvedaja, veevedaja, arvestaja brigaadis, masinate remontija, silovalmistaja, abitööline naftabaasis, tööline geoloogide juures, mitmesuguse eriala mees elevaatoris jne., jne.

Tokitööst osavõtjaid oli kõige arvukamalt: kahes sovhoosis kokku kaheksal tokil töötas üle 1/3 meie üliõpilaste-uudismaalaste perest. Mis on «tokk», on vist selge igauhele, kes on pisutki huvi tundnud uudismaade vastu (eesti keeles pole sellele sõnale leitud kahjuks lühemat ja paremat vastet kui «vilja kokkuveo, kuivatamise ja puhastamise plats»).

Belinski-nimelises sovhoosis töötas üsna suur osa üliõpilastest kombainidel (abide ja põhukogujatena), lafettidel (see on viljaniitja) ja traktoritel (nii traktoristide kui ka haakijatena). Abai-nimelise sovhoosi grupp tegi tööd rohkem heina- ja põhuveol ning silovalmistamisel. Abai-nimelises sovhoosis oli nimelt tunduvalt enam arenenud karjakasvatus (umbes 12 000-pealine kari räägib juba ise enda eest), siin puutus meie rahvas kokku ka härgade kasutamisega veoloomadena. Tühja steppi rajatud uudismaasovhoosides ei ole ma sellist veovahendit kuskil kohanud, seal valitseb täielikult tehnika — autod ja traktorid.

Väga oluliseks töölõiguks kujunes meie rahval sel aastal ehitustöö, olgu siin tegemist siis lautade ehitamise ja remontimisega, kaevude kaevamisega või majade krohvimisega. Ja peab ütlema, et see tööala oli käesoleval aastal üks kõige paremini tasutavaid.

ARVE JA FAKTE

Ehitasime 8 tokki ja puhastasime ning kuivatasime seal ligi 30 000 tonni vilja.

*

Kombaineriabilistena ja põhukogujatena aitasime koristada vilja 36 000 hektarilt.

*

Niitsime lafettidel 8 900 hektarit.

*

Traktoristide või haakijatena kündsime üles 6 000 hektarit.

*

Vedasime heinu ja põhku üle 3 000 tonni.

*

Ehitasime või teostasime ulatuslikumaid remonttöid 27 hoone (laudad, laohooned, elumajad) juures, krohvisime 7 hoonet, kaevasime 13 kaevu.

Uheks kuulsamaks kombaineriks Abai-nimelises sovhoosis oli Anatoli Knaub. Tema kombainil oli põhukogujaks II kursuse lääne filoloog Milvi Müürsepp. Üsna tihti vaikis kombain põllul ainult mõneks õhtunniks. Ja tulemused polnud ka laita: tublid töömehed koristasid vilja 1000 hektarilt. Anatoli esitati autasustamiseks Lenini ordeniga, Milvit aga autasustati OLKNÕ KK rinnamärgiga «Uudismaade ülesharimise eest».

Pildil sõõris: Milvi Müürsepp.

Kuidas?

Üldkokkuvõttes hästi. Me tegime ära suure töö ja meie tööga jäädi rahule. Palju kerkis meie keskelt esile eesrindlasi-töömehi ja eesrindlasi-organisaatoreid.

Sellest aga tuleb rääkida pisut täpsemalt.

Abai-nimelises sovhoosis saavutas kõige suurema kuulsuse ajalooosakonna IV kursuse üliõpilase Ülo Vooglaiu juhtimisel töötav grupp, mille koosseisus oli eesti filoloege, ajaloolasi, mõni majandusteadlane ja muid mehi. Kuulsus saavutati täiesti teenitult. Töö organiseerimine ja tehtud töö arvestus olid siin hästi korraldatud, mistõttu ka keskmine teenistus oli tunduvalt suurem kui mujal. Peale selle sai grupp tuntuks oma isetegevuskontsertidega. Kahtlemata oli kõiges selles suuri teeneid nii grupi vanemal Ülo Vooglaiul, kes edukalt oskas rakendada kollektiivi huvides oma möödunudaastasi uudismaadel käimise kogemusi, samuti tema asetäitjal, eesti filoloogia osakonna sekretäril ja kuulsal pillimehel Enn Anupõllul. Muidugi olid ka grupi liikmed ise tublid ja hakkajad.

Abai-nimelise sovhoosi III osakonda saabus ülikoolilehe tänavuse esimese numbri ainuke eksemplar. Et seda kõigi vilekümne jaoks ei taha jätkuda, tulevad appi ettelugemised. Ametis on parajasti ajaloolane Vilma Vares.

Igati tubli oli ka sovhoosi IV osakonnas töötav grupp, mis koosnes peamiselt geograafidest ja bioloogidest. Algul oli grupivanemaks geograafiakateedri õppejõud Virma Murel, hiljem ülikooli komsomolikomitee liige Eha-Mai Jõgi. Mõlemad tulid oma ülesannetega hästi toime ja suutsid luua tubli, eluröömsa kollektiivi.

Mõnevõrra halvem oli olukord I ja II osakonnas töötavate gruppidega. I osakonna grupivanem, Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane Mihkel Anton, oli küll hea organisaator, kes, hoolimata oma noorusest ja kogemuste puudumisest, tegi ära suure töö. Paraku ei olnud tema grupi (matemaatikud ja osa majandusteadlasi) töömeeleolu alati kõige parem. Matemaatikaosakond ei esinenud üldse uudismaal hästi. Palju oli matemaatikute seas lihtsalt nii füüsiliselt nõrku kui ka vähese töötahtega inimesi. See ei käi muidugi eranditult kõigi kohta. Oli ka väga häid töömehi (II kursuse üliõpilane Mati Krull jt.).

Mis puutub Majandusteaduskonda, siis olid selle poisid peaaegu eranditult väga tublid töömehed, kuid tütarlaste seas esines hellitatud neiukesi, kellel ei olnud alati õiget arusaamist töödistsipliinist.

II osakonnas töötanud grupi tuumiku moodustasid juristid eesotsas Õigusteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretäri Rein Ottsepaga. Ühelt poolt olid neil kohalikud tingimused tunduvalt halvemad kui näiteks III osakonnas, teiselt poolt aga ei suutnud Ottsepp kuigi edukalt toime tulla oma osakonna juhtimisega uudismaade tingimustes. Sellepärast, kuigi juristide seas oli ka rida tublisid töömehi (Puusepp, Orgo, Kink, Pohla jt.) esines selles grupis siiski palju puudusi töö organiseerimises ja tulemuseks oli grupi liikmete enamiku palju madalam töötasu kui mujal.

Belinski-nimelises sovhoosis jäi suur grupp üliõpilasi (peamiselt vene filoloogid) tööle keskuses asuvale peatokile. Oma tööga tulid nad põhiliselt korralikult toime.

Üldise tunnustuse võitis kaevuehitajate brigaad — 5 kehakultuurlast: Berendsen, Eedla, Linsi, Luud, Pärn, üks arst: Šafer. Brigaad kaevas sovhoosile seitse kaevu ning teostas terve rea teisi ehitustöid. Üldse esinesid kehakultuurlased (arvuliselt oli neid küll vähe — ainult 7 poissi ja 2 tütarlast) uudismaadel hästi.

Päris tubli oli stomatoloogiaosakonna tütarlastest koosnev krohvijate brigaad (Aasa, Palm, Reedi, Rummel, Tross, Veidebach).

Esialgu kurdeti üsna palju V brigaadi üle (selle põhikoosseis oli Arstiteaduskonnast), kuid varsti sai V brigaadi rahvas «jalad alla» ja kujunes lõpuks üheks paremaks brigaadiks sovhoosis (grupi juhid — üliõpilased Allikmets ja Sikk). Samuti töötas hästi Arstiteaduskonna üliõpilastest koosnev VII brigaad eesotsas kommunist Tarassoviga. Mõnevõrra halvem oli olukord III ja VI brigaadis (vene filoloogid, arstid, füüsikud).

IV brigaadi tuumiku moodustasid uudismaade veteranid, füüsikud eesotsas Juli Jurassoviga. Kuigi neil sel aastal olid töötingimused tunduvalt raskemad kui mullu, ei sattunud nad kunagi pessimismi, vaid täitsid kõiki oma töö-ülesandeid väga korralikult.

Oma tööga tulid toime suhteliselt väikesearvulised üliõpilasgrupid I ja II brigaadis.

Toboli elevaatoris töötajate seas ei näidanud ennast heas valguses ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilase Tenderi brigaad.

Niipalju sellest, kuidas me töötasime.

Ja edasi...

Uudismaade abistamine viljakoristustöödel toimub ilmselt ka 3—4 eelseisval aastal. Seepärast peaks juba nüüd mõtlema sellele, kuidas tulevikus paremini organiseerida meie üliõpilaste tööd uudismaadel. Seoses sellega ettepanekud:

1. Tuleb luua kindel šeflusvahekord, näiteks: Eesti NSV — Taranovski rajoon, Tartu Riiklik Ülikool — Abai-nimeline sovhoos. Seflussovhoosiga tuleb juba aegsasti sõlmida kokkulepe selle kohta, millistele töödele, millistel tingimustel, kui palju üliõpilasi on vaja saata. Ei tohi saata inimesi huupi. Kindlasti oleks vajalik saata juba aegsasti vastavasse sovhoosi ülikooli esindaja.

2. Uudismaadele tuleb saata ainult füüsiliselt tugevaid ja ka muidu kõige tublimaid üliõpilasi. Käesoleval aastal oli meil valik juhuslik. Olen veendunud, et 200 tublit ja tugevat üliõpilast teevad ära rohkem kui 400 nõrka. Uudismaadele sõit peab kujunema auasjaks, millest saavad osa võtta ainult parimad.

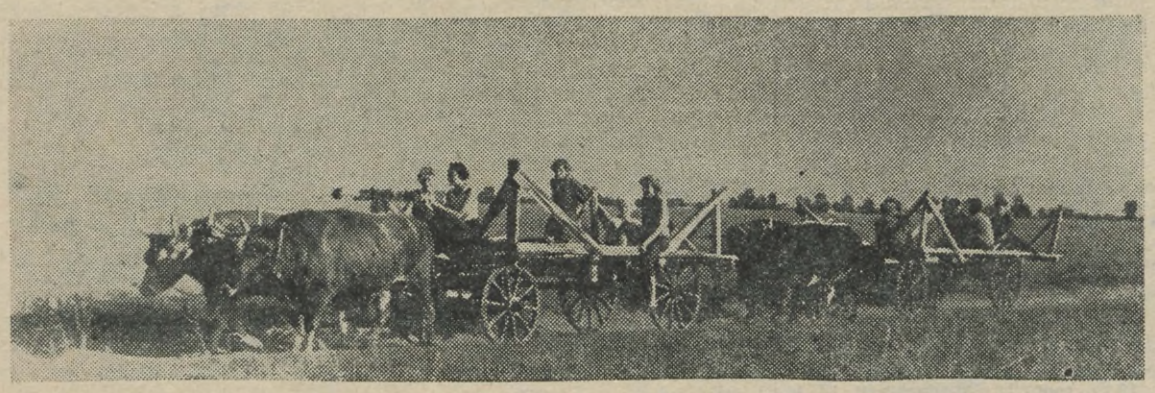

Üsna laialt levinud veoloomadeks Abai-nimelises sovhoosis on veohärjad. Nende abil veetakse vett, samuti ka heinu, põhku jms. Kuigi autod on nende aiastule lõppu tegema hakanud, kõlbavad nad ikkagi lühemate distantside jaoks. Rahulikud loomad, keskmiseks kiiruseks on nii 3—4 km tunnis, armastavad tuttavasse paika jälle tagasi pöörduda. Varmalt peatuvad hüüdele «trrrr...» reageerides, paremale viib neid «tsebee», vasakule «tsopp», ohje ei tunnusta.

Pildil: Esiplaanil põhuvedu britškadel. Taamal Ussorka küla.

Ü. VOOGLAIU fotod ja V. REBASE tekst

Tartu Riiklik Ülikool 3

ENNE ÄRASÕITU

Sõpruskohtumisest Helsingi ja meie ülikooli kergejõustiklaste vahel on möödas juba päris mitu aega, aga pisut tagasimõtteid ei tee paha. Üsna enne külaliste ärasõitu andsid kaks neist meie toimetuse esindajale üle oma sõbralikud sõnavõtud. Siin nad on.

Võistkonna esindaja Ossi Arohonka:

Sõpruse tähe all toimunud võistlused on nüüd möödas, tulemused on minu kõrval laual. Kaotasime 30 punktiga: vahekord 129:159 on tõsiasi. Ometi ei ole ma sugugi «murest murtud» ega isegi mitte halvas tujus. Lüüasaamine oli meile selge juba Helsingis, kui saime kätte Tartu ülikooli esindavate sportlaste tagajärjed.

Peamine, ja tõsiasi, mida mitte keegi ei saa eitada, on see, et võistlustel valitsev sportlik vaim oli suurepärane. Ei mingisuguseid proteste, võistlejad olid tõeliselt rõõmsad ka nende tulemuste üle, mida saavutas vastaspool, ning õnnitlused olid siirad. Publikut oli palju, ja sellist publikut, kes erapooletult jagas oma poolehoidu ainult tulemuste põhjal.

Võistlused õnnestusid, ent minult küsitakse vist muudki. Võin kohe vastata, et ka muidu ei ole meil millegi üle kurta. Igal pool püüti täita meie soove. Kahju on ainult sellest, et sportlastena meil polnud võimalusi Eesti praeguse kultuurieluga nii sügavasti tutvuda, kui oleks tahtnud. Meile näidati Tartu looduslikke vaatamisväärsusi, ajaloolisi kohti ja teaduse ning kunsti varasalvi. Käisime teatris ja kinodes. Keel valmistas loomulikult raskusi, nii et paljudel oli võimatu täiel määral aru saada, mis näiteks toimus operetis «Rummu Jüri». Kinos oleksid kõik tahtnud eriti meelsasti näha enamgi balletist «Kalevipoeg».

Väga palju võis kuulda sportlaste suust kahtlust, kas meil Helsingis osutub võimalikuks samal määral vastata meile osaks saanud külalislahkusele, mis mõnikord, nagu näiteks söögilauas, tundus kujunevat otse ülevoolavaks, nii et meie võistkonna liikmeil oli raskusi keelduda nautimast laua rikkalikke rooge üle lubatud piiri. Samasugused tunded valdasid meid ka siis, kui Tartu ülikooli poolt meie spordiseltsile anti «väikese kingitusena» üle — televiisor.

Usun, et Tartu ja Helsingi ülikooli spordisidemete tugevdamine ja laiendamine on võitnud suurema osa meie võistkonnast enda innukateks kaasaaitajateks. Loodame, et rajatakse ka tihedad teaduse- ja kultuurisidemed.

Tahaksin loota, et Tartu ülikooli poolt välja pandud rändauhind asuks ka reisile lahe taha, ja et eesti üliõpilassportlased tooksid kaasa innukuse, millega nad ehitasid oma staadioni.

„Üliõpilaslehe" toimetaja Kari Uusitalo:

Soome ja Eesti üliõpilaste vaheline esimene sõjajärgne kergejõustikuvõistlus on nüüd lõppenud. Kui mind paluti enne Soome võistkonna kojusõitu kirjutada mõni sõna meie muljetest, teen seda meelsasti.

Oleme võinud nelja päeva jooksul kasutada meie sõbralike võõrustajate külalislahkust. Majutus, toitlustamine ja kohtlemine on olnud üldiselt väga hea. Eriti meeldis meile, soomlastele, see, et Helsingi ja Tartu ülikooli üliõpilaste vaheline matškohtumine oli samal ajal ka Tartu üliõpilaste uue staadioni avavõistlus. Uued rajad olid ju küll veel pehmed, aga pehmed olid nad ju mõlema võistkonna võistlejaile. Panime ka seda rõõmuga tähele, et nii toreda staadioni olid ehitanud üliõpilased ise. Kadedusega peab tunnistama, et niisugust innukust võib Soome üliõpilaste seas vaevalt märgata.

Neli päeva kestnud külaskäik on loomulikult liiga lühike, et saadud muljetest võiks kohe teha üldisi järeldusi.

Julgen ometi väita, et soomlaste võistkonna iga liige on kindlasti rahul nähtu ja kogetuga. Me kõik oleme juba ette rõõmsad selle üle, et saame tuleval sügisel näha oma tartlastest võistlussõpru vastukülaskäigul Soomes.

Sibeliusest mõteldes

«Ärge pillake oma nooruse mõtteid kergemeelselt, kasutage neid aastakümnete pärast kogenenult, ning nad toovad teie töösse nooruslikkuse värskust . . .»

Neid Sibeliuse mõtteid meenutades tekib tunne, et tema ise oskas kõige paremini oma sõnade järgi talitada — noorusajast nii palju elujõudu kaasa tuua, et seda jätkus pikaks-pikaks elueaks, tohutuks elutööks.

Sündinud 8. detsembril 1865. a. Hämeenlinnas soome-rootsi haritlasperekonnas, oli Sibelius maast-madalast tihedas kokkupuutes nii rootsi kui ka soome kultuuriga. Noore mehena Karjalas käies kuulis ta karjala ühe suurima rahvalauliku Petri Semeikka laule ning leidis Karjala külades kandlemängijaid, kes oma mänguga suutsid võluda temasugustki nõudlikku kuulajat. Õpingud Helsingi ülikoolis ja hiljem Euroopa suurimates muusikakultuuri keskustes andsid Sibeliusele mitmekülgse ja põhjaliku muusikalise hariduse.

Maailma klassikalise muusika ja oma maa rahvakunsti hea tundmine ning suur töövõime olid aluseks, millel Sibeliuse geenius lõi uue nähtuse helikunsti ajaloos — Sibeliuse muusika. Kunstnik on ise oma muusikat tabavalt iseloomustanud: «Ma ei ole kunagi olnud nii soomelik kui Viinis, Itaalias ja Pariisis, ja mitte kunagi nii pariisilik kui Pielisjärvel.»

1894. aasta alguses kirjutas soome maalikunstnik A. Edelfelt oma sõbrale Pariisi: «Oleme, tõsitõeks, suutnud luua uue koolkonna, ülimoodsa, kuid hea. Kirjanikud, maalikunstnikud, heliloojad . . . Kindlasti on kõige märkimisväärsem noor helilooja Jean Sibelius (ära unusta seda nime, see saab kord kuulsaks ja kakskümmend aastat pärast tema surma mängitakse teda Pariisis), ta on minu arvates haruldane kunstnik.» Need uhkustundest õhkuvad ning samal ajal sarkastilised sõnad ei läinud õnneks täide nende kõige kibedamas osas. Juba 1900. a. mängiti Pariisis Sibeliuse helitöid; seekord mängis neid küll Helsingi filharmoonia orkester, kes oli sõitnud esinema Pariisi maailmanäitusele. See oli algus. Sibeliuse muusika äratas tähelepanu ja mõne aasta pärast tuli noorel heliloojal endal juhatada oma teoseid Heidelbergi muusikapidustustel. Esimesed väljaspool Soome piire populaarsuse omandanud teosed olid mõni aeg tagasi meiegi aula seinte vahel helisenud «Vals triste» ja sümfooniline poeem «Karjala». Aegamööda kandusid kogu maailma kontserdilavadele «Finlandia», viiulikontsert, «Lemminkäise sari» ja Sibeliuse enda poolt kõige rohkem hinnatud osana loomingust — 7 sümfooniat. Tuleks lugeda üles palju teoseid, kui tahaksime püüda anda ülevaadet neist Sibeliuse helitöödest, mida on esitatud või esitatakse väljaspool Soome piire. Paljusid Sibeliuse helitöid on heliplaadistatud parimate kunstnike ettekandes. Juba kaua kehtib Helsingis ilus traditsioon korraldada igal aastal «Sibeliuse nädal», muusikapidustused, millest võtavad osa nimekad kunstnikud või kunstikollektiivid kogu maailmast. Muusikalinnas Viinis võime maja kõrval, mis kannab Glucki mälestustahvlit, leida teise maja, mille seina külge kinnitatud tahvlilt loeme, et siin elas oma Viinis õppimise ajal Sibelius.

Ka Nõukogude Liidus on Sibeliuse muusika populaarne ning püsib kõige paremate interpreetide repertuaaris. Sibelius omalt poolt, jälgides kogu maailma muusikat, tundis huvi ka nõukogude muusika vastu.

20. septembri õhtul lõppes suure soomlase elutee. Soome rahvas, kes mõne aasta eest oli õnnitlenud Sibeliust tema üheksakümnenda sünnipäeva puhul, jättis hüvasti oma suurmehega.

Meenuvad Jean Sibeliuse «Toonela luige» helid, kurvad, tõsised ja ülevad. Ka need räägivad sellest, et Sibeliuse nimel on koht teiste suurte nimede seas.

ADA AMBUS

Eesti NSV kõrgemate koolide I sügisregatil tuli kaheksastel akadeemilistel paatidel kindlalt võitjaks TRÜ meeskond koosseisus M. Ollisaar, R. Põldme, L. Rannast, V. Laak, M. Simson, T. Luik, U. Bamberg ja V. Kivi, roolis B. London.

Õppigem ida keeli!

Lähis- ja Kaug-Ida maades toimuvad praegu suured, pöördelise tähtsusega ajaloolised sündmused.

Seoses oriendi rahvaste poliitilise osatähtsuse tohutu kasvuga omandavad ka nende keeled üha laiema leviku väljaspool oma tegelikke piire. Seepärast tuleks näha, et orientaalkeelte oskus leviks ka meie noorsoo hulgas võimalikult laialdaselt,

Idarahvaste keelte ja kultuuri tundmaõppimise alal on meie ülikoolil vanad traditsioonid. Ent Tartu ülikooli kunagine tegevusraadius ida suunas on nüüd juba kaugeilt ületatud. Praegu on Tartu Riikliku Ülikooli uurimissfääri lülitatud peaaegu kogu Kaug-Ida, nimelt Hiina, India, Indoneesia ja Jaapan. Käesoleval semestril avardub meie töö lisaks veel ka Lähis-Ida suunas, sest hakatakse tegelema araabia maailma ja iraanlaste tundmaõppimisega.

Kooskõlastatult TRÜ metoodilise komisjoniga on 1957.—58. õppeaasta I semestril kavas lugeda järgmisi puhtorientaalseid ja abidistsipliine:

1. Klassikalist araabia keelt (2 tundi nädalas). 2. Sissejuhatust iraani keeltesse, eriti silmas pidades laenuvahekordi soome-ugri keeltega (1 tund nädalas). 3. Hindi keelt algajaile ja edasijõudnuile (à 1½ tundi nädalas). 4. Hiina keelt algajaile ja edasijõudnuile (à 1½ tundi nädalas). 5. Jaapani keelt (2 tundi nädalas). 6. Hollandi keelt abikeelena indoneesia keele õppijaile (1 tund nädalas). 7. Portugali keelt abikeelena indoneesia ja India keelte õppijaile. 8. Soovijate leidumisel — rumeenia keelt (1—2 tundi nädalas).

TRÜ orientalistika-alane tööka va on koostatud selliselt, et see otsese lingvistilise aspekti silmaspidamise kõrval täidaks veel suure praktilise tähtsusega eesmärke, nimelt: 1) võimaldaks meie tulevastele keemikutele ja füüsikutele juurdepääsu jaapanikeelsele erialasele kirjandusele, mis on üldtunnustatud oma kõrge taseme poolest; 2) annaks indo-iraani keelte kaudu meie tulevastele ajaloolastele ja soome-ugri keelte alal töötajaile vajaliku vahendi ühe vanema ajaloolise etapi valgustamiseks soome-ugri rahvaste ja keelte ajaloos; 3) võimaldaks meie tulevastel rohuteadlastel ja arstidel tutvuda indoneesia ja hollandi keelte vahendusel maakera selle osaga, kust Euroopa saab palju väärtuslikke vürtse ja arstimeid; 4) annaks meie tulevastele kultuuriloolastele araabia keele oskuse näol vajaliku vahendi kõigi nende hindamatute kultuuriväärtuste selgitamiseks, mida Euroopa rahvad sajandite vältel on laenanud araabia maailmalt; 5) avaks hiina keele kaudu meie noortele tee suure hiina rahva aastatuhandete-vanuse kultuuri mõistmiseks; 6) teeks India keelte ja portugali keele õpetamisega meie tulevastele kirjandusteadlastele ja tõlkijatele kättesaadavaks paljurahvuselise India suurepärased kultuuriväramud (Goa, Dimani jne. hindud loovad sageli oma teoseid sonoorses portugali keeles). Kokku võttes — kogu pakutav peab võimaldama meie tulevastel haritlastel tutvuda ise ja tutvustada ka teisi huvitava maailmaga, mis on tulvil otsiva inimvaimu üllaid avastusi ja mis on seni olnud suletud seitsme lukuga.

Kõigist mainitud orientalistika-alastest loengutest osa võtta soovijaid palutakse võimalikult koheselt registreeruda TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna dekanaadis (Viktor Kingissepa tn. 12).

P. NURMEKUND

ÕPETAJA KÜSIB — ÕPILANE VASTAB

(Kilde praktikapäevadelt)

Küsimus: *Kuidas nimetatakse teaduslikke oletusi?*

Vastus: *Teaduslikke oletusi nimetatakse difusiooniks, kui nad tõestamist leiavad, siis nimetatakse neid reaktsiooniks.*

Küsimus: *Kirjelda toruluu ehitust!*

Vastus: *Toruluu sees on toru. Toru kestaks on kõhrkollused.*

Küsimus: *Milline element annab luule tugevuse?*

Vastus: *Kondijahu.*

ARUTLUS VEE JA VALGUSE TÄHTSUSEST

Veel on suur tähtsus loomakasvatuses, loomad saavad juua, neid pestakse vees, sead armastavad pori sees püherdada, hobused armastavad ujuda, järelikult kõige sellega täidetakse loomade eluks vajalikke tingimusi.

Tähtis on ka valgus, ta suurendab emoglobiini hulka veres.

TEADAANNE

Meeskoori võetakse täiendavalt vastu esimesi tenoreid ja teisi basse teisipäeval, 22. okt. ja reedel, 25. okt. Katsed toimuvad aulas kell 19.

Esivõistlused akadeemilises sõudmises

19. oktoobril algusega kell 14 ja 20. oktoobril algusega kell 11 viiakse TRÜ sadamas Kalda tn. läbi Ülikooli 1957. a. esivõistlused akadeemilises sõudmises.

PÄRAST TRÜ ESIVÕISTLUSI KERGEJÕUSTIKUS

Möödunud reedel ja laupäeval toimusid TRÜ värskel staadionil juba teise võistlusena TRÜ esivõistlused kergejõustikus. Kuigi neist ei võtnud võistkonnana osa Arstiteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond ja Õigusteaduskond, kuigi rida meie kergejõustiklasi saabus alles äsja uudismaadelt, oli võistlus eriti esimesel võistluspäeval siiski küllalt huvitav nii oma tagajärgede, pinevuse (eriti Matemaatika-Loodusteaduskonna ja kehakultuuriosakonna II võistkonna vahel) kui ka osavõtjate arvu poolest. Teisel päeval oli võistlejaid tunduvalt vähem ning peaaegu lakkamatust vihmasajust tingituna kannatas ka saavutuste tase.

TRÜ staadioni esimesed rekordid, tänu rahvusvahelisele võistlusele, olid tublid, ja paljude arvamuse järgi küllalt kõrged peatseks kukutamiseks. Siiski tehti staadioni rekorditabelisse juba nädal pärast Helsingi ja Tartu ülikooli sõpruskohtumist kaks parandust — naiste 100 m jooksus saavutas Linda Kepp ueeks staadioni rekordiks 12,2 sek. (endine oli 12,4) ja Kaupo Metsur kettaheites 49,48 (endine — 48.66). Et uuel staadionil pole jõutud veel läbi viia kõiki kergejõustikualasid, siis olid rekordilisteks tulemusteks ka veel naiste 400 m jooksus Endla Kruusi tubli tulemus 60,5; Paul Lõokese aeg 3000 m jooksus 9.06,0; Udo Kanguri aeg 3 km käimises 15.37,0 ja Endla Kruusi aeg 800 m jooksus 2.38,6. Meeste kõrgushüppes saavutas Feodor Savihhin 1.80, korrates sellega Juhan Ungeri nimel olevat staadionirekordit.

Teaduskondadevahelises võistluses haaras algul kindlalt juhtimise enda kätte Matemaatika-Loodusteaduskond, kes juba esimese alaga saavutas 60 punkti (kehakultuuriosakonna teisel võistkonnal oli punkte vaid 24). Kuuenda ala järgi läks siiski juhtima kehakultuuriosakonna II võistkond 642 punktiga Matemaatika-Loodusteaduskonna 582,5 vastu. Sellest alast peale püsis kuni esimese päeva lõpuni kehakultuuriosakonna II võistkonna kerge ülekaal.

Teisel päeval paistis silma kehakultuuriosakonna hea organiseeritus ning ta saavutas kindla võidu. Lõplik järjestus kujunes selliseks: 1) kehakultuuriosakonna II võistkond — 3126,5 punkti; 2) Matemaatika-Loodusteaduskond — 2375 punkti; 3) kehakultuuriosakonna I võistkond — 1055,5 punkti. Järgnesid Arstiteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond, Majandusteaduskond ja Õigusteaduskond.

Niisugused on kokkuvõtted ülikooli kergejõustiku-esivõistlustest. Üldiste kokkuvõtete tegemiseni hooajast on veel pisut aega — mõned jõukatsumised on veel ees. Üht aga võib siiski juba praegu kindlalt ütelda: hooaeg oli huvitav.

H. UNGER

Toimetaja A. TAMM

MB 09732 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk, Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3518

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (345) Reedel, 25. oktoobril 1957. a. X aastakäik

OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 40. AASTAPÄEVA TÄHISTAMISEKS

Balti liiduvabariikide pedagoogide konverents Tartus

18.—20. okt. s. a. toimus TRÜ rektoraadi ja pedagoogikakateedri korraldusel Eesti, Läti ja Leedu kasvatusteadlaste konverents pedagoogika ajaloo küsimustes. Konverents oli pühendatud Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale.

Kõige rohkem äratasid konverentsil huvi ettekanded Oktoobrirevolutsiooni mõjust Eesti, Läti ja Leedu koolielu arengule. Selgus, et kõikides nendes vabariikides pandi Oktoobrirevolutsiooni päevil alus uue, demokraatliku kooli kujunemisele, mille mõju andis end tagantjärele tunda isegi veel kodanliku diktatuuri päevil.

Nagu ettekannetest selgus, olid Oktoobrirevolutsiooni saavutused kooli alal kõige suuremad Leedus.

Suure huviga kuulati Läti Koolide Teadusliku Uurimisinstituudi direktori sm. R. Mikelsoni ettekannet Läti koolide arengust pärast Suurt Isamaasõda. Ettekandja näitas, kuidas Läti koolides lahendatakse tänapäeval polütehnilise hariduse, koolide hargnemise, õpilaste ülekoormuse vältimise jms. küsimusi. Koolide Teaduslik Uurimisinstituut arendab sel alal silmapaistvat tegevust.

Konverentsi viimasel päeval arutati organisatsioonilisi küsimusi. Otsustati konverentsil ettekantud referaadid avaldada trükis (mille teostamise võttis endale Läti Koolide Teaduslik Uurimisinstituut), asuda eeltöid tegema Eesti, Läti ja Leedu pedagoogika ajaloo koostamiseks ja kord aastas tulla kokku analoogilistele konverentsidele. Järgmine konverents otsustati Leedu seltsimeeste ettepanekul pidada Vilniuses.

Konverentsist võtsid osa pedagoogika alal töötajad Vilniuse ülikoolist ja Pedagoogilisest Instituudist, Riia ülikoolist ja Pedagoogilisest Instituudist, Daugavpilsi ja Liepaja Pedagoogilisest Instituudist, Läti Koolide Teaduslikust Uurimisinstituudist, Tallinna Pedagoogilisest Instituudist, ENSV TA Ajaloo Instituudist ja TRÜ-st. Konverentsi tööst võtsid osa ka Eesti NSV haridusminister sm. V. Oja, EKP KK teaduse ja kultuuri osakonna juhataja sm. Inti jt. meie hariduselu juhtivad seltsimehed.

Dots. A. ELANGO

MÕTTEID SEOSES KONVERENTSIGA

Meie rahvaste ajaloos on palju ühiseid jooni ja vastastikuseid kokkupuuteid. Pärast seda, kui tsaarivalitsus sulges 1832. a. Vilniuse ülikooli, sai leedu noorsugu kõrgemat haridust Tartu ülikoolis. Kahjuks on aga meie ühine ajalooline tee vähe uuritud.

Tartu ülikooli pedagoogikakateedri algatus kutsuda kolme vennasvabariigi pedagoogika ajaloo uurijad kokku ühiste probleemide arutlemiseks on väga tänuväärne. Ettekanded ja arutelu näitasid, et meil on tõepoolest rohkesti ühiseid probleeme. Olulise joonena tõuseb meie hariduse ja kooli ajaloos esile töötavate masside suur aktiivsus ja omaalgatus võitluses teadmiste eest. Seda võib märgata juba tsaariajal, eriti aga Suure Oktoobrirevolutsiooni perioodil ja pärast nõukogude võimu kehtestamist.

Leedu delegatsiooni liigutas konverentsi hea organiseeritus ja tähelepanelik hool osavõtjate vaba aja sisustamise eest.

Ainukesena häiris meid see, et õpetajad ja üliõpilased osutasid nii vähe tähelepanu konverentsile. Küllap oli süüdi ka see, et töö toimus hommikupoolikuti, kui koolides ja ülikoolis toimus õppetöö.

Ei ole kahtlust, et äsjane konverents ligindas Baltimaade pedagoogikateadlasi. Ärgu jäägu see kokkutulek viimaseks. Peale ajaloo probleemide väärivad ühist arutelu ka kommunistliku kasvatuse aktuaalsed küsimused. Loodame, et meie järgmine kohtumine toimub üsna lähedases tulevikus Leedu NSV vanas pealinnas Vilniuses.

I. LAUŽIKAS,
Vilniuse Pedagoogilise Instituudi pedagoogikakateedri juhataja.

TEADUSLIKU SESSIOONI KAVA

Laupäev, 26. okt.

Kell 15: Plenaaristung. Peahoone, aula. 1. 40 aastat nõukogude teaduse arengut. Dots. A. Raud. 2. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis. Dots. V. Reiman.

Pühapäev, 27. okt.

Kell 10: Õigusteaduse sektsioon. Peahoone, aud. 3. Matemaatika ja mehhaanika sektsioon. Peahoone, füüsika aud. 1. Geograafia sektsioon. Vanemuise 46, geoloogia aud.
Kell 16: Keele ja kirjanduse sektsioon. Peahoone, aud. 5. Bioloogia sektsioon. Mitšurini 40, taimesüst. ja geobot. kateeder.
Kell 17: Geoloogia ja geograafia sektsioon. Vanemuise 46, geoloogia aud.

Esmaspäev, 28. okt.

Kell 16: Ajaloo sektsioon. Keemia väike aud.
Kell 17: Füüsika ja keemia sektsioon. Peahoone, füüsika aud. 2. Bioloogia sektsioon. Vanemuise 46, zooloogia aud. Arstiteaduse sektsioon. Näituse 2.

Teisipäev, 29. okt.

Kell 16: Keele ja kirjanduse sektsioon. Peahoone, aud. 5. Õigusteaduse sektsioon. Peahoone, aud. 3.
Kell 17: Füüsika ja keemia sektsioon. Peahoone, füüsika aud. 2. Arstiteaduse sektsioon. Näituse 2.

Kolmapäev, 30. okt.

Kell 16: Ajaloo sektsioon. Keemia väike aud.
Kell 17: Matemaatika ja mehhaanika sektsioon. Peahoone, füüsika aud. 1. Füüsika ja keemia sektsioon. Peahoone, füüsika aud. 2. Arstiteaduse sektsioon. Näituse 2.

Neljapäev, 31. okt.

Kell 17: Füüsika ja keemia sektsioon. Keemia ringaud. Arstiteaduse sektsioon. Näituse 2.

Reede, 1. nov.

Kell 16: Ajaloo sektsioon. Keemia väike aud. Keele ja kirjanduse sektsioon. Peahoone aud. 5.

PARTEI ELU

Viimasel parteikoosolekul

Teisipäeva õhtul toimunud TRÜ parteiorganisatsiooni lahtisel koosolekul oli päevakorras õppeprorektor I. Sildmäe ettekanne «Õppekasvatustöö tulemustest 1957/58. õppeaastal». Üheks põhiliseks küsimuseks ettekandes oli

ÜLIÕPILASTE ISESEISEV TÖÖ

Õppetundide nädalakoormust vähendati ülikoolis 30—32 tunnini ja terve rea kateedrite (patoloogilise anatoomia, riigi ja õiguse jt.) kogemused on seda õigustanud. Arstiteaduskonnas aga kohtab loengute vähendamine vastuseisu. Prof. Linkberg on seisukohal, et suur õppedistsipliinide arv seda ei võimalda. Sellele probleemile töötab aga tuua lahenduse lähemas tulevikus toimuv üleliiduline nõupidamine.

Palju tööd on ära tehtud programmides esineva parallelismi likvideerimisel, kuid reas kateedrites on see veel lõpetamata (geograafia, NLKP ajaloo jt.). Programmide üldiseks puuduseks on meil ka veel see, et neis on vähe tähelepanu pööratud kohalikule materjalile.

Kiiduväärt katse üliõpilaste iseseisvaks tööks mineva ajakulu kohta korraldas Õigusteaduskonna metoodiline komisjon, millest meie ajalehe veergudel juba varem oli üksikasjaliselt juttu. Selgus, et väga ebaühtlaselt antakse erinevates õppedistsipliinides koduseks tööks kirjandust läbi töötada (dialektilises materialismis 770 lk, ajaloolises materialismis 1300 lk., jne., mõnes õppeaines aga ainult 100—200 lk.).

Korras pole ka meie ajajaotusplaanid. Üliõpilane ei saa semestri algul teada, kui palju ja missugust kirjandust tuleb tal iseseisvalt läbi töötada. Jooksev kontroll iseseisva töö üle semestri vältel on samuti ebarahuldav.

Matemaatika-Loodusteaduskonna vanemate kursuste kogemuste najal võib öelda, et hästi edasi jõudvatele üliõpilastele võiks võimaldada loengute vabakuulamise. Ilmneb, et õppetöö tulemused pole selle all kannatanud. Mõningal määral iseloomustaks see ka õppejõudude loenguid. Otstarbekohaseks on osutunud individuaalõppeplaanide rakendamine.

ÕPPEEDUKUSEST

Iseloomustavaks on neljade ja viite arvu tunduv vähenemine (12% võrra) ja kolmede arvu tõus. Vähenenud on ka puudulike arv. Rahuldav hinne on tõusmas oma kohale, ei esine enam hinnete massilist ümbertegemist. Tuleb jätkata nõudlikkuse tõstmist, kuid sellega ei või ka liialdada (Matemaatika-Loodusteaduskonnas moodustasid sm. Nikolajeva poolt väljapandud hinnetest 40% puudulikud ja 25% rahuldavad hinded). Esineb ka liberaalitsemist (dots. Liidemaa poolt pandud hinnetest on enamik viied, sama on märgata ka v.-õp. Miidla juures). Paistab, et geoloogide juures pole rahuldav hinne veel au sees.

Üldiselt on keskmine õppeedukus eelmise õppeaastaga võrreldes 1—2% võrra tõusnud.

STIPENDIUMIST

niipalju, et põhiliselt on stipendiume õigesti määratud, kuid siiski kiputakse unustama printsiipi, et stipendiume määratakse rahuldava hinde puhul vaid erandjuhtudel. Praegu on rahuldavate hinnetega stipendiumi saajate erikaaluks 17% üliõpilastest. Need ei ole enam erandjuhud.

KASVATUSKÜSIMUSTEST

Kuigi meie üliõpilased on ennast näidanud heast küljest nii tööl kolhoosis, staadionil kui ka kunstilise isetegevuse alal, ei saa rahule jääda terve rea nähtustega meie üliõpilaste elus (distsipliinirikkumised, kasvatamatus, ühiskondlik passiivsus). Komsomoli read kasvavad väga aeglaselt (mõõdunud õppeaastal 31 inimese võrra). Millest see on tingitud? Paljud õppejõud tegelevad vähe üliõpilaste kasvatamisega või ei tegele sellega üldse. Vaikides minnakse mööda väiksematest korra- ja distsipliinirikkumistest. Esineb ka kasvatustöö veeretamist, eriti noorematel kursustel, ühiskonnateaduste kateedrite kaela (dots. Sauks). Kateedrites arutatakse kasvatusküsimusi, kuid põhiliseks arutlusobjektiks on seejuures töö vormiline külg, mitte sisu. Esineb kaks äärmust: üliõpilasi peetakse kas lasteks või siis liiga täiskasvanuiks. Dekanaadid ja rektoraat pühendasid enamiku oma ajast organisatoorsele tööle, mistõttu kasvatustöö sai vähema tähelepanu osaliseks.

Peamiseks kasvatustöö vormiks peab olema muidugi õppetöö, kuid just siin jääb palju soovida. Loengute retsensioonides hinnatakse näiteks küll loengu metoodilist, vormilist jne. külge, kuid ei anta hinnangut kasvatuslikule küljele.

Komsomolitöös otsitakse uusi vorme, kuid selle kõrval kipuvad tagaplaanile jääma tõsised küsimused, õppetöö küsimused, märkis sm. Roots. Senisest rohkem tähelepanu nõuab komsomoliorganisatsiooni traditsioonide küsimus.

TEADUSLIKU TÖÖ

intensiivsus on kasvanud seoses loengukursuste vähenemisega. Seitsme viimase aasta jooksul on ülikool saanud juurde 86 teaduste kandidaati ja 5 teaduste doktorit. Doktorite juurdekasv ei rahulda meid aga hoopiski. Teaduskonnad ja kateedrid peavad valima välja doktoritöö kandidaadid ja tagama neile ka töötamistingimused. Seni on selles küsimuses märgata teatud võrdsustamise printsiipi, mis tuleb otsustavalt hukka mõista.

VEEL MÕNEST TÄHTSAST PROBLEEMIST

Teaduslike tööde avaldamise küsimus on nüüd lahendatud. «Ülikooli toimetistes» avaldatud materjalide maht suureneb pidevalt: 1955. a. — 44 trükipoognat, 1956. a. — 109, 1957. a. aga umbes 280. Praegu on raskusi nende realiseerimisega.

Kõik need aastad on tuntud puudust emakeelse õppekirjanduse järele. Paistab nüüd, et ka see asi hakkab lahenema. Kirjastus lubas trükkida igal aastal ülikoolile 9—10 õpikut, jääb üle need õpikud trükiks kiiresti ette valmistada.

Ülikool on saanud endale ka rotaprindi, mis on küllaltki suure võimsusega (5000 lk. tunnis). Masin tuleb ainult maksimaalselt ära kasutada.

Ruumide küsimus on olnud ülikoolil valulapseks juba pikka aega. Tuleval aastal on loota olukorra mõningat paranemist, EPA käes on üle 1000 m² TRÜ pinda ja ta lubab tulevast aastast alates seda hakata tagastama. Kavas on kateedrid koondada ja üle saada praegusest kateedrite laialipillatusest. Samuti saab iga teaduskond endale kindlad auditooriumid.

H. LIMBERG
V. REBANE

Informatsioonis Tartust teatab ajaleht «Tööline» nr. 61, 23. sept. (6. okt.) 1917:

20. septembril (3. okt.) toimunud VSDTP Tartu organisatsiooni koosolekul kuulati üliõpilaste saadiku aruannet, millest selgus, et 19. septembril (2. okt.) oli Tartu ülikooli professorite nõukogu otsustanud Tartu ülikooli evakueerida. Praegu pakitakse rutuga asju, nagu teatab saadik. Koosolek otsustas: «... Oma fraktsioonile tööliste ja soldatite saadikute nõukogus kohuseks teha homsel tööliste ja soldatite saadikute nõukogu koosolekul nõuda, et evakueerimine kohe seisma pandaks, kas või sõjariistus jõu abil, sest evakueerimise järele ei ole mingit tarvidust; selles nähakse mustasajaliste professorite püüet Baltimaale valusat hoopi anda.» Otsus võeti ühel häälel vastu.

* * *

15. oktoobril toimus Tartus soldatite ja tööliste grandioosne sõjavastane demonstratsioon, mis kujunes Tartu revolutsiooniliste jõudude peaülevaatuseks Oktoobrirevolutsiooni teostamise eel. Demonstratsioonist võttis osa üle 8000 soldati, neist 5000 läti kütti, 13 roodu eesti soldateid ja kohalikud vene väeosad. Eesti soldatitega ei olnud kaasas ühtegi ohvitseri, kes veel kord vandusid truudust imperialistliku sõja jätkamise poliitikale ja oma isade rahakotile, mis sõja ajal töörahva viletsuse tõttu paisus. Demonstratsioon toimus bolševistlike loosungite all: «Kogu võim nõukogudele!», «Maha sõda!» «Elagu rahvusvaheline revolutsioon!», «Sõda lossidele, rahu hurtsikutele!» jne.

EELÕHTUL

Miitingul Tartu raekoja ees esinesid tuntud eesti juhtivad bolševikud Jaan Sihver ja Hendrik Suuder. Nende bolševistlikud seisukohad leidsid täielikku heakskiitu. Miitingul esinenud Tartu Eesti tagavarapataljoni soldatid rääkisid sellest, et tagavarapataljoni eesti ohvitseridel pole soldatitega midagi ühist, kuna «meie nõuded: võim nõukogude kätte ja rutuline rahu, ei meeldi neile» («Tööline» nr. 85, 24. okt. 1917). Miitingu lõppedes toimus rongkäik mööda linna, kõlas revolutsiooniline laul «Julgesti, vennad, nüüd tööle».

15. oktoobri õhtul toimus «Vanemuise» saalis suur tööliste miiting. Miiting lõppes bolševike täieliku võiduga. Kokkuleppe-parteid said siin järjekordselt ränga lüüasaamise osaliseks. Kõik koosoleku otsused olid bolševistlikud.

15. oktoobri sündmused Tartus olid Tartu revolutsiooniliste jõudude koondamise, ülevaatuse ja võitlusvalmiduse demonstratsiooniks.

12.—14. oktoobril Tallinnas toimunud Eestimaa Nõukogude II kongressile saadeti Tartu nõukogust ainult bolševikke. Need teatasid, et Tartu nõukogu töö on suunatud loosungi — «Kogu võim nõukogudele!» elluviimisele. Et sellel kongressil olid 70 protsenti saadikutest bolševikud, siis läks ka Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee bolševike kätte. Sellel asjaolul oli ülisuur tähtsus relvastatud ülestõusu ettevalmistamise käigule Eestis.

MEDALEID UUDISMAALASTELE

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi nimel autasustas Kasahhi NSV Kustanai oblasti Taranovski rajooni Täitevkomitee 3. oktoobril 1957 medaliga «Uudismaade ülesharimise eest» meie ülikooli kollektiivi liikmeid Mihkel Antonit, Juli Jurassovit, Eha-Mai Jõge, Ivo Okki, Ljubov Zujevat ja Ülo Vooglaidi, märkides ära nende ennastsalgavat tööd viljakoristustöödel Kasahstani põldudel tänavu suvel.

Külastage kino!

Alates 1957. a. sügissemestrist näidatakse TRÜ kinokabineti ja kinolektooriumi poolt filme kaks korda nädalas: igal teisipäeval ja reedel algusega kell 19 Vanemuise t. 46 suures auditooriumis. Osa filmide juures esinevad selgitavate ettekannetega TRÜ õppejõud.

Seoses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaga demonstreeritakse järgmisi filme:

25. oktoobril — «Lenin 1918. aastal»,
29. oktoobril — «Murrang» (kahes seerias),
1. novembril — «Lenin oktoobris»,
5. novembril — «Ljubov Jarovaja» (kaks seeriat).

Sissepääs tasuta.

ÜLKNÜ 39. AASTAPÄEV

MINEVIKU JA OLEVIKU VÕITLUSRADADELT

29. oktoobril möödub 39 aastat Üleliidulise Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu asutamisest. Ülikooli komsomoliorganisatsioon on tublisti noorem, kuid meilgi on juba ühtteist huvitavat minevikust meenutada. Kuulame, mida jutustasid toimetuse töötajaile kunagised ülikooli komsomolikomitee sekretärid, praegused kliinilise haigla arst V. Virkoja, EPA NLKP ajaloo kateedri õppejõud H. Tiido ja TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan J. Kalits. Heidame põgusa pilgu ka meie komsomoliorganisatsiooni tänapäeva küsimustele.

Esimesed sammud

Veidi kõhedavõitu tunne on, kui astun üle Haavakliiniku läve, saan kitli ja sammun õe saatel mööda koridoride labürinti arstide valvetoa poole. Tülitada dr. Virkojat keset tema tööaega! Kuid kirurgi päevad on hommikust õhtuni täis tööd ja tahes-tahtmata pead ennast oma uudishimuliku märkmiku ja sulepeaga kusagile vahele poetama.

Juba ta tulebki, energiline, lihtne. Just operatsioonilt, rinnal alles kirurgimask. Läbi prillide vaatavad heatahtlikud lustliku tulukesega silmad. Kaob kohmetus ja alustan oma «anamneesi.»

«Millisel ajavahemikul Te ülikooli komsomolibüroos töötasite?»

— Töötasin ülikooli komsomolibüroos 1940/41. a. Sellesse ajajärku langeb ülikooli komsomoliorganisatsiooni loomine. Kommunistlikke noori oli terve ülikooli peale ainult 30—40. Sekretäriks oli sm. Maksa. Büroos töötasid veel sm-d Tohver ja Päi.

«Millele langes Teie töö pearõhk sellel perioodil?»

— Kõige tähtsamaks oli muidugi kommunistlik selgitustöö. Kuigi korporatsioonid olid suletud, tegutsesid endised korporandid risti vastu meie huvidele. Nendega oli tihti raskeid jõukatsumisi. Sageli organiseerisid nad just samas ruumis, kus oli ette nähtud kommunistlike noorte poolt läbiviidav üritus, samaaegselt oma koosoleku. Tuli sõna otseses mõttes võidu rääkida. Kommunistlike noorte poolt korraldatud õhtutel lauldi ettekande lõpul «Gaudeamust», kusjuures endised korporandid laulsid demonstratiivselt vahele oma «Fiducit smollis» ja püüdsid vaenulikku meeleolu luua.

Vaenlasi oli palju, küll avalikke, küll salajasi. Komitee liige ei tohtinud õhtul üksi koju minna, tungiti kallale näiteks Tohverile. Mina ja Maksa jäime ka ükskord kätte. Tihti kuulsime ähvardusi: «Kui algab sõda, poome teid üles!»

Kommunistlikud noored püüdsid teha selgitustööd, milles seisnes Soome sõja mõte, mille järelekajad tol ajal olid päevakorras; samuti, kuidas saada aru NSV Liidu «agressiivsusest». Kommunistlike noorte algatusel loodi ülikoolis Osoaviahimi organisatsioon. Samuti olid kommunistlikud noored aktiivsed ametiühingutegelased, näiteks praegune advokaat Tenno. Sageli esineti loengutega maal.

Huvitav juhtum oli siis, kui 1. mail pidi Kilgi kõrtsis toimuma rahvakoosolek, kuhu saadeti kõnelejad ülikoolist. Kui hommikul sinna jõudsime, polnud maja enam olemaski — tukid ainult suitsesid.

Mis puutub koosolekutesse, siis igavust neil ei tuntud kunagi (nagu nüüd mitmel pool on kurdetud). Koosolekuid peeti ülõpilasmajas III korrusel. Sageli kestsid need kella 1—2-ni öösel. Aeg oli ärev ja uus, kerkis esile palju elulisi probleeme ja neid siis lahendatigi. Mis ette võeti, seda tehti huviga. Sageli tuli meil abistada ka miilitsatöötajaid.

«Mis sai kommunistlikest noortest sõja puhkemisel?»

— Sõja puhkemisel ühines enamik kommunistlikke noori Tartu hävituspataljoniga ja läks rindele. Paljud evakueerusid. Komsomoliorganisaator Maksa läks partisaniks. Tohver ja Kljatško langesid rindel. Ise läksin samuti hävituspataljoni. Oli ka neid, kes läksid üle vastase poole, näiteks Gennadi Gorškov. Valentina Lageda ja Mai Must hävitasid tagalas ära oma komsomolipiletid. See näitas, et komsomoliorganisatsioonis oli ka juhuslikku elementi. Rohkem selliseid häbiplekke meil ei olnud.

«Kuidas kulges töö sõjajärgsel aastal?»

— 1946. a. moodustasid kommunistlike noorte põhituuma rindelt ja tagalast tulnud noored. Arvel oli 36 kommunistlikku noort. Oli ka neid, kes end üldse arvele ei võtnud. Need jäid organisatsioonist kõrvale.

«Pärast sõda seisid komsomoliorganisatsiooni ees jällegi uued probleemid, jutustate vahest neistki lähemalt, kuna töötasite ju siis ülikooli komsomolikomitee sekretärina.»

— Enne sõda oli kommunistlikel noortel väga vähe aega tegelda õppetöö küsimustega. Tegijaid oli vähe, ja kes tegija oli, sel tuli teha kõike. Nüüd hakkasime aga peatähelepanu pöörama õppetööle, kaadri ettevalmistamisele. Muidugi ei unustanud me loengulist tööd, ridade kasvu küsimusi. Ridade kasv toimus esialgu väga aeglaselt. Kui organisatsioon kasvas 2—3 liikme võrra, oli see suur asi, suur võit. Tuleb ju arvestada tolleaegset üliõpilaste koosseisu. Ülikooli astusid need, kes sõjaaastail olid saanud õppida. Enamik neist oli õppinud okupatsiooniaegses koolis. Sellest võib järeldada, milline oli meelsus. Näiteks käis ülikooli endine komsomolikomitee sekretär leeris, kommunistlikud noored käisid kirikus. Seepärast oli selgitustöö küsimusel väga suur tähtsus. Palju tegemist oli distsipliiniga. Populaarsed olid seltsimehelikud kohtud. Valusaks küsimuseks oli ühiselamute probleem. Ülikoolil oli ainult 3 ühiselamut, üliõpilasi aga üle 3500. Juhtus nii, et jõukamate vanemate lapsed «ostsid» komandandid ära, said endale ühiselamus koha, majanduslikult kehvemad aga jäid ilma. Nii et komandantidega oli sõdimist.

Üheks huvitavamaks ürituseks oli meil traditsioonilise rongkäigu korraldamine 1946. a. 1. mail. Tõrvikute valmistamine, organiseerimine — see kõik lasus kommunistlike noorte õlgadel. Ja üritus õnnestus igati. Varem oli see toimunud korporatsioonide värvide all. Sellel päeval ei tohtinud arreteerida ühtki mürgeldajat, seepärast oli üritus endiste üliõpilaste hulgas väga populaarne. Nüüd püüdsime sellele traditsioonile anda uue sisu. Toomeorgu oli kogunenud üle tuhande üliõpilase: seal lauldi, tantsiti, ülikooli parteiorganisaator sm. Uibo esines kõnega. Kuid kahjuks saadi selle traditsiooni jätkamisest aru kui kodanliku igandi avaldumisest. Aastaid ei olnud seepärast ka «Gaudeamusel» kohta meie üliõpilaslaulude hulgas. Ka üliõpilaslauliku väljaandmine jäi tookord pooleli.

Meie vestlus on veninud pikale. Oleks ülekohus dr. Virkojat kauem kinni pidada, sest aeg-ajalt heidab keegi jälle pilgu tuppa, kus vestleme. Küsitakse nõu, päritakse teateid. Sulen oma märkmiku, tänan sm. Virkojat huvitava tunnikese eest.

MURRANGU AASTAD

Eesti Põllumajanduse Akadeemia NLKP ajaloo ning dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri õppejõud sm. H. Tiido jutustas 1950.—52. a. komsomolitööst.

Üheks raskemaks ülesandeks oli meile sel perioodil komsomoligruppide loomine kõigil kursustel. Väga palju oli selliseid kursusi, kus polnud ainsatki kommunistlikku noort. Tühjad kohad oli vaja täita. Teha seda oli üsnagi raske. Mõnes ühiselamu toas oli lugu nii, et lihtsalt ei lubatud kellelgi seda sammu ette võtta. Öeldi: «Küll me sulle näitame komsomoli, vaata ette, poisu.» Juurdekasv aga oli olemas ja mitte väga väike. 1949/50. õppeaastal võtsime vastu 150, 1950/51. õppeaastal 224 uut kommunistlikku noort.

Palju oli vanast ajast halbu kombeid säilinud. Osa üliõpilasi püüdis kõike nõukogulikku maha teha. Paljud püüdsid vanu burškombeid elustada. Seda kõike tehti muidugi võimalikult laia joonega ja demonstratiivselt. Mõned olid olnud Saksa armees, nüüd aga püüdsid seda avalikkuse eest varjata, salaja aga urgitsesid ja organiseerisid igasugu ühinguid.

Küllaltki suureks probleemiks sel ajal oli võitlus usupropaganda vastu. Asi läks isegi nii kaugele, et rühm üliõpilasi-baptiste hakkas Kastani tänava ühiselamus palvelehti jagama. Seetõttu oli ateistliku propaganda küsimus teravalt komsmolitöö päevakorras.

Ülikooli komsomoliorganisatsioonil oli veel teine tegevuskallak — kõiki kõikjal abistada. Toeks tuli olla vastloodud ÜTÜ-le, ilmumahakanud ülikooli leht sai meilt pidevat abi ja tuge. Seinalehtede ja satiirilehtede toimetajad olid tihedas koostöös komsomolikomiteega. Praegu võiks ka mingi pidevam järelevalve olla, siis ilmuksid seinalehed ehk korrapärasemalt.

Suureks sündmuseks oli 1950/51. aastavahetuse ball, mis toimus aulas. Esimest korda ülikooli ajaloos tantsiti siin, esimest korda säras aulas näärikuusk.

Jätkame juttu parimaist

Sisenen Kingissepa t. 19 ühiselamusse, et külastada kehakultuuriosakonna III kursuse rahvast. Olen uudishimulik ja tahan teada, kuidas nad suvel on elanud ja mida teinud uut ja huvitavat. Olid ju nemad kevadel üheks grupiks, kellest me kirjutasime kui parima grupi kandidaadist.

Poisid sageli küll ei ütle ära enesest rääkimisest, see mõnele isegi meeldib, aga need noormehed küll näivad väga tagasihoidlikud selles suhtes olevat. Pole muud parata, kui püüan nendega vestelda kui uudismaalane uudismaalastega. Nii jutustavad kursusekaaslased L. Laanperest ja I. Koopust, tublidest premeeritud uudismaalastest.

«No tüdrukud, need ikka murdsid maisi, murrad katki ja viskad kotti! Väiksed tüdrukud ka, said ikka päris kõvasti vatti. Aga priskeks läksid ja ... kus enne jäi tervisest puudu, tuli nüüd kõik ilusti juurde. Kombaini peal olid nad ka, kumbki pani 500 ha põhku paigale.

Jah, tüdrukud küll, aga need viis noormeest, kes aukirjad said, kuidas nendega on? Kaks neist olid päeval kombainerid ja öösel traktoristid. Pea kaheks nädalaks unustasid magamise — õppejõud I. Okk ja «Belinski sovhoosi viljapõldude hirm», III kursuse üliõpilane Miki. Mis on selle noormehe nimi, ei tea, sest talle ei meeldi, et teda lehte pannakse. Teised viis aga olid kaevupoisid. Kaevasid seitse ametlikku kaevu... ja «musti otsi» tegid peale selle. Alla pooleteise tuhande rubla ei saanud keegi.

Kehakultuuriosakonna III kursuse seitse «tööröövlit» täitsid oma ülesanded, nagu selgub, auga.

Eestisse jäänud viibisid Käärikul suvelaagris. Kaks viimast nädalat olid vihmased. Need kasutati igasuguste ühisürituste läbiviimiseks. Kääriku spordibaasi 10. a. juubeli auks viidi läbi osakonna kergejõustiku-esivõistlused. Üritus oli absoluutselt massiline, tähendab, igaüks pidi midagi tegema. Kavas oli ka jooks ümber Kääriku järve. III kursuse meeskonnal läks siin kehvasti.

30. juulil toimus pidulik õhtu. Temaatilises osas vestles F. Kudu «Kääriku minevikust, olevikust ja tulevikust». Suurepäraseks ürituseks oli läbiviidud kõnevõistlus. Teemad olid sellised: «Oppimisvõimalused TRÜ kehakultuuriosakonnas», «TRÜ ja Helsingi ülikooli kergejõustiku-võistluste avakõne», «Kõne spordiveterani 75. juubeli puhul» jt. Esimese koha saavutas siin Reet Ehapalu.

Viis inimest töötasid alates suvevaheaja algusest viimase minutini ülikooli staadionil, septembrikuus muidugi kõik. Teistest innukamalt esinesid siin V. Topaasia, R. Ehapalu, N. Kalamees ja P. Lõoke.

15. oktoobril toimus grupi aruande- ja valimiskoosolek. Grupiorganisaatoriks valiti tagasi V. Topaasia, kelle tublil juhtimisel grupp kindlasti töötab ka tulevikus hästi.

Uudismaa-avaldusi kirjutamas

SUURTE ALGUSTE AEG

Tabasin sm. Kalitsa tema uuel tööpostil Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaani töölaua taga.

«Töötasin ülikooli komsomolikomitee sekretärina 1947. aasta 1. jaanuarist kuni 1949. aasta märtsini,» meenutab sm. Kalits, kui on ära kuulanud külastuse põhjuse. «Mida rääkida nende aastate komsomolitööst?»

«1947/48. aastal alustasime algorganisatsioonide loomist teaduskondades. Algust tegime Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja Arsiteaduskonnas, kus kommunistlikke noori oli kõige rohkem. Seal olid siis sellised tublid aktivistid, nagu Evi Prink, Helmi Tolga, Endel Nirk, Marta Lõhmus; Kaljo Rägo, Akivo Lenzner jt. Teaduskondade printsiibist ei saanud mitte igal pool kinni pidada. Nii olid ühes algorganisatsioonis juristid ja loomaarstid. Loomaarstidega oli siis üldse muret, sest neil oli kommunistlikke noori ainult kolm-neli.»

«See oli suurte alguste aeg ülikooli elus. Neil aastail loodi ülikoolis Üliõpilaste Teaduslik Ühing. Selle organisaatoreiks olid Akivo Lenzner, Marta Lõhmus ja teised. 1948/49. a. alustasime ülikooli isetegevuse olümpiaadidega.

Sellal võtsid kommunistlikud noored osa paljudest suurematest üritustest väljaspool ülikooli. Sügiseti käisime volinikena viljavarumiskampaaniat kaasa tegemas. Mäletan, kuidas me kord hambuni relvastatud vallakomitee sekretäriga kuuvalgel ööl liikusime mööda maanteekraave, et mitte olla märklauaks bandiitidele.

Komsomolikomitee koos ametiühingukomiteega organiseeris ülikoolipere osavõttu linna taastamistöödest. Ametiühingukomiteega oli meil siis üldse tihedam kontakt, kui see on nüüd. Tihti toimusid meil ühised istungid, kus koos lahendati palju küsimusi.

«Võib-olla jutustaksite mõne juhtumi oma komsomolitöö praktikast,» teen ettepaneku.

«Raske on nii järsku midagi huvitavat meelde tuletada. Ja ega kõike saagi aastapäevajutuna lehte panna. Ühe väikese loo võiksin siiski jutustada. See juhtus jurist Arne Paasiga. Meil oli parajasti komsomolikoosolekust pool seljataga, kui ta higisena kohale jõudis. Selgus, et ta oli käinud linna lähedal Viljandi tee ääres üht Isamaasõja invaliidi abistamas. Hakanud sealt suure kiiruga tulema, aga keeranud maanteele jõudes kogemata valele poole. Visanud hea mitu kilomeetrit maha, siis hakanud pärima ja selgunud, et läheb Ulila poole. Siis keeras kiiresti otsa ümber ja jõudis veel koosolekule. Hästi tal selle hilinemise eest ei läinud.

Jah, distsipliin oli meil siis tugev ja suhtumine igasugustesse ülesannetesse hoopis tõsisem. Mäletan, et üliõpilassööklas oli raskusi korraliku teenindamisega: ettekandjaid oli vähe. Siis hakkasid tütarlapsed ise vabal ajal ettekandjaiks. Eriti sageli võis sööklas näha farmaatsiaosakonna aktivisti Virve Ratnikut.

Minevikusündmused on õige visad mälus taastuma. «Kui ajaks juttu mõne selleaegse aktivistiga, küllap siis meelde tuleks. Ühe nalja võiks lõpuks veel rääkida.

Elasin siis Näituse tänava ühiselamus. Sellal olid seal Isamaasõja invaliidid ja demobiliseeritud. Minul kui sekretäril oli omaette tuba telefoniga. Telefoni number sai nii populaarseks, et tihti aeti mind südaöösel üles. Mõnikord helistati asja pärast, vahel keegi ainult nohises telefoni, mõni neiuke naeris toru otsas. Lõpuks tüdinesin ja lasksin oma telefoninumbri ära vahetada (siis oli see lihtne). Vana numbri sai endale keegi ülikooli õppejõud. Tal oli telefon sees ainult nädal aega, siis laskis ta selle vihaselt maha võtta.»

Rohkem pole sm. Kalitsal enam aega. «Küllap sellest juba aitabki,» lõpetab ta vestluse.

Ülikoolis tähistatakse komsomoli aastapäeva

kahe piduliku õhtuga — uudismaalaste ja staadioniehitajate õhtutega. Osavõtt koristustöödest uudismaadel ja staadioni ehitustööd on ülikooli komsomoliorganisatsioonile viimastel aastatel olnud suurimateks praktilisteks tööülesanneteks. Nendes töölõikudes silmapaistnute autasustamiseks korraldataksegi nimetatud õhtud.

UUDISMAALASTE ÕHTU

toimub AÜN Kultuurihoones 25. oktoobril kell 20. Kutsed antakse nii tänavustele kui möödunud-aastastele uudismaalastele.

Tublimatele töömeestele antakse kätte medalid, rinnamärgid.

STAADIONI EHITAJATE ÕHTU

toimub 28. oktoobril kell 20 ülikooli suures võimlas. Kutsed saavad parimad staadionitöödest osavõtjad.

Parimaid ehitustöödest osavõtjaid autasustatakse ELKNÜ Keskkomitee ja Tartu Linnakomitee aukirjadega.

Mõlematel õhtutel järgneb ametlikule osale kontsert ja jalakeerutus.

Tartu Riiklik 2 Ülikool

Lehekülje koostasid:
T. MURUSALU, H. MARTINS,
H. KÄÄN

ÜTÜ VI KONVERENTSILT

21. oktoobril toimus ÜTÜ VI aruande- ja valimiskonverents. Aruandega esines ÜTÜ nõukogu aseesimees assistent M. Kull.

Aruandeperioodil töötas ÜTÜ 61 teaduslikus ringis ligemale 1300 üliõpilast. Seega võrreldes eelneva aastaga vähenes nii ringide (64) kui ka ÜTÜ liikmete arv (1447). Asutati küll uusi ringe nagu pedagoogikaring, kuid samal ajal surid välja füüsika-metoodika ja laboratoorse tehnika ringid. Füüsika-matemaatika osakonnas kahanes ÜTÜ liikmete arv 137-lt 88-le. Millised on selle taandarengu põhjused?

Viga peitub eelkõige ÜTÜ juhtivate organite tööstiilis. ÜTÜ nõukogu on irdunud ringide töö praktilisest juhtimisest.

Etteheiteid tehti ka õppejõudude aadressil. Üliõpilaste teadusliku töö juhendamisel on tegevad 222 õppejõudu. Üldtuntud on professorid Ariste, Kask, Riikoja, Valdes, dots. Tammeorg, vanemõpetajad Elken, Imelik jt., kes üliõpilaste juhendamist võtavad täie tõsidusega. Nende kõrval on aga suur arv õppejõude, kes seisavad sellest tähtsast töölõigust täiesti eemal. Eriti halb olukord on raviosakonnas ja ühiskonnateaduste kateedrites.

Üheks liikmete arvu vähenemise põhjuseks on ÜTÜ töö ja eesmärkide puudulik tutvustamine esimeste kursuste üliõpilastele. ÜTÜ töö populariseerimiseks aitaksid kindlasti kaasa üliõpilaste teaduslike tööde kogumikud. Neid oli ette nähtud välja anda kaks vihikut, kuid kirjastussektori (sm. Kemppi) ebarahuldava töö tõttu pole nad senini trükist ilmunud.

Kui rektoraat, komsomolikomitee jt. üleülikoolilised organisatsioonid abistavad ÜTÜ tööd, siis teaduskondade dekanaadid jt. organisatsioonid pole selles suhtes midagi suuremat ära teinud. Positiivse erandina võib esile tõsta ainult Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni.

Vaatamata liikmete arvu vähenemisele teaduslike tööde arv samal ajal kasvas 494-le 382 vastu eelneval aastal. Võistlustöid esitati vähem kui eelneval aastal, arvud vastavalt 41 ja 60. Selle põhjus peitub jällegi tööde juhendamises ja kateedrites. On osakondi, kus mitu aastat pole esitatud ühtki auhinnatööd (stomatoloogia). I auhinna vääriliseks tunnistati 30, II 9 ja III 2 teaduslikku tööd. Sõnavõttudes avaldati kahtlust, kas auhindade jagamisega on kõik korras. Kas esimeste auhindade rohkus näitab kvaliteedi tõusu? Sm. Tammeorg arvas, et on juurdumas mingi väär tendents pidada II ja III auhinda alaväärseks. Esitati seisukoht, et tuleb tõsta nõudlikkust tööde kvaliteedi suhtes, selgitada välja üks või paar parimat tööd ülikoolis ja neid tõhusamalt premeerida kui seni.

Esmakordselt ÜTÜ ajaloos esitati auhindamiseks mittestatsionaarse üliõpilase uurimus, nimelt ajaloolase A. Vahemetsa töö, mida märgiti ka parimate tööde hulgas.

Aruande- ja valimiskonverentsil oli üheks keskseks küsimuseks ÜTÜ teadusliku konverentsi läbiviimine. Nagu teada, ÜTÜ XI teaduslik konverents viidi põhiliselt läbi ühel päeval, mil õppetööd ei toimunud. Aruandja arvates see õigustas end, sest osavõtt konverentsi istungeist oli elavam kui varematel aastatel nii üliõpilaste kui ka õppejõudude osas.

Konverentsil esitati 160 uurimust, neist külaliste poolt 44. Külaliste arv oli sel konverentsil rekordiline — 62 õppejõudu ja üliõpilast. See näitab ilmekalt ÜTÜ sidemete kasvu teiste kõrgemate õppeasutustega. Meilt võttis 47 üliõpilast osa teaduslike konverentside tööst Vilniuses, Moskvas, Leningradis, Riias jm. Üldse on ÜTÜ-l sidemed rohkem kui 30 kõrgema õppeasutusega väljaspool meie vabariigi piire.

Aruandja märkis, et ettekanded olid elulähedasemad kui varem. Paranenud on esitamisoskus, rõõmustab ka nooremate kursuste osavõtu kasv.

Sõnavõtjad (Kimm, Tähepõld, Türi) olid arvamusel, et ühepäevane konverents ei täida oma ülesannet. Võimatu on kuulata päeva jooksul kümmekond teaduslikku tööd ja teiste sektsioonide külastamine ei tule kõne allagi. Sm. Kimm soovitas eeskuju võtta Vilniuse ülikooli praktikast ja lubada osakondadel korraldada konverentsid eri aegadel. Soovitati konverents planeerida vahetult puhkepäeva lähedusse, nii et saaks arvestada vähemalt kahe päevaga.

XI konverentsi ettevalmistamisel oli selles osas tõsiseid puudujääke. Näiteks NLKP ajaloo ring esitas tööde temaatika alles siis, kui konverentsi kavad olid juba trükitud, kuigi ka kavad valmisid alles viimasel minutil. Suur segadus oli konverentsitööde teesidega, mida nõuti esmakordselt ja mis üliõpilaste oskamatuse tõttu, peaasjalikult aga juhendajate süü läbi osutusid trükkimiseks kõlbmatuiks.

Konverentsi ettevalmistamisega peavad ÜTÜ juhtivad organid tegelema pidevalt kogu aasta läbi, et lahti saada neist puudustest, milliste kõrvaldamisest ainult räägiti ka mullu. Ka ÜTÜ nõukogu koosseis on muutunud halvaks traditsiooniks.

Nõrgalt töötas ka ÜTÜ nõukogu populaarteadusliku ja šeflustöö sektor (Malkov, Tamm). Selles osas peab uus nõukogu tööd tublisti parandama.

Et ÜTÜ nõukogu töös esines küllaltki puudusi, anti sellele ainult rahuldav hinnang (eelmisel aastal loeti heaks).

Uus ÜTÜ nõukogu valiti 13-liikmelisena (varem 14). ÜTÜ nõukogu valis esimeheks V. Krinali.

Aruande- ja valimiskonverentsil esitati küll rida asjalikke pretensioone ja soovitusi edaspidiseks tööks, üldmulje aga jäi üsna halliks. Sõnavõtte oli vähe, mõnest teaduskonnast (Õigusteaduskond) polnud üldse. Osa delegaate oli kohal ainult vormitäiteks, luges või sosistas omavahel. ÜTÜ töö on meie kõikide asi, seda saab parandada (ja parandamine on eelnevat arvestades tingimata vajalik), kui me kõik aktiivselt pead tööle paneme.

U. OJA

Kilde uudismaade päevikust

27. augustil 1957. a.
Ussõrkas

Mari töötas täna põhukogujana tolle pisikest kasvu tatarlase kombainil. Seal siis temaga see õnnetus juhtuski. Kõne all olev kombain, iseliikuv veel teine, on üks imelik riistapuu: läheb töötades kuumaks ja hakkab susisema otsekui samovar. Heakene küll, seisiski Mari kombaini otsas, tolmuprillid uljalt ninal, lumivalge juuksetukk kirju rätiku alt väljas, uuevõitu pluus seljas ja vehkis kõigest hingest tööd teha. Ent selja taga ja jalge all hõõgus kombain justkui taevast alla kukkunud päike. Järsku tundis Mari imelikku hõngu. «Toidulõhn,» arvas ta. Uudishimu olevat aga naiste juures vooruseks ning see voorus sundiski Marit pead pöörama ja üle õla vaatama. Sealt see toidulõhn tuli ja tõusis ka millegipärast lillakas-halli suitsu: uuevõitu ja punase pluusi selg kärssas. Tulekahjule õnnestus küll piir panna, kuid pluusi elupäevad olid loetud! Kui Mari ahastava pilguga järelejäänud käiseid, nööpe ja kraenurki silmitses, lohutas teda tatarlane, see kombainer ikka: «Pole viga, majad ka põlevad.»

*

30. augustil.

Silvi käis kasahhi juures kanamune ostmas. Ostis turult kaks muna. Ühe hõõrus suhkruga hästi maitsvaks, ikka valge eraldi, siis sõi enne munavalge ära, mille järele ta ka kohevaks klopitud kollase kinni pistis, ise aga lausus, et summa ei olene liidetavate järjekorrast. Teise muna aga riputas võrguga tähtsalt omaenda aseme kohale lakke. Siis aga tuli öö, selle järele hommik ja kui Silvi hommikul silmad lahti tegi, märkas ta, et selle neegri negatiivi värvi munaga on toimunud musttuhande kärbse tõttu metamorfoos. Silmitses siis omanik värvi muutnud muna ja mõtles: «Justkui musta kana oma».

*

2. septembril.

Meie kõige õelamaks vaenlaseks on sääsed. Eriti palju on neid elukaid õhtul, siis kujutab stepp endast sääskede laulu ja taevast allapiiluvate tähtede kogu.

Täna astusid meie nupukad noormehed üldsuse ette väga arukate ja läbimõeldud sääskedevastaste teooriatega.

I sääsetõrje teooria: Kui töötad kombainil ning ei saa sääski eemale peletada, kuna käed on roolirattaga ametis, siis tee kombainiga järsk pööre, ükskõik kummale poole, sest siis kihutavad sääsed, kes ei suuda nii kiiresti orienteeruda, paha aimamata edasi.

II teooria: Kui lähed mööda teed ja tahad sääseparvest lahti saada, siis pead järsku maha kükitama, sääsed aga tormavad üle pea edasi. Kui nad aru saavad, et neid on petetud ning tagasi lendavad ja kükitamise kõrguse võtavad, siis peab ruttu püsti tõusma ja jälle edasi kõndima. Sellist taktikat tuleb seni korrata, kuni sääsed ära tüdinevad ja minema lähevad.

Tubli töömees

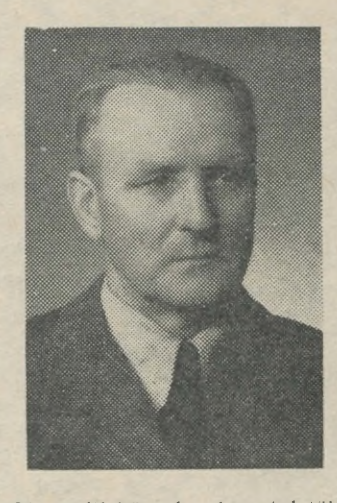

31. juulil käesoleval aastal täitus 60 aastat Eesti ühe vanema ja tuntuma kehalise kasvatuse õpetaja, TRÜ kehakultuuriosakonna vanemõpetaja Aleksander Kalamehe sünnist.

Pärast õpetajakutse omandamist Tartu Õpetajate Seminaris töötas A. Kalamees õpetajana Tartus. Tundes huvi kõrgema hariduse omandamise vastu kehalise kasvatuse alal, astus ta 1922. a. Berliini Kehalise Kasvatuse Ülikooli, mille lõpetas 1925. a. diplomeeritud kehalise kasvatuse õpetajana.

Pärast ülikooli lõpetamist hakkas A. Kalamees töötama kehalise kasvatuse õpetajana Tartu linna alg- ja keskkoolides ning treenerina Tartu spordiseltsis «Kalev». Kehakultuuri entusiastina oskas ta koondada Tartu kergejõustiklasi pidevasse treeningusse, mistõttu Tartu koolinoortest tõusis rida väljapaistvaid sportlasi, nagu kirjanik-kergejõustiklane J. Sütiste, N. Feldman, G. Sule, R. Lulla jt.

Erilisi teeneid on juubilaril Tartu Ülikooli Arstiteaduskonna Kehalise Kasvatuse Instituudi organiseerimisel. Instituudi õppejõuna ilmus tema sulest «Algkooli kehalise kasvatuse käsiraamat», mis muutus kooli kehalise kasvatuse raudvaraks. Peale selle ilmus tal teos eesti rahvamängudest ja rohkesti artikleid ajakirjanduses. 1948. a. ilmus «Valik vabaharjutusi», milline teos on suureks abiks kehalise kasvatuse õpetajatele.

Ülikoolis on juubilar töötanud 22 aastat, pedagoogina aga üldse 38 aastat. Nüüd siirdus 60-aastane tööveteran teenitud vanaduspuhkusele. Neil päevil toimus kehakultuuriosakonna ametiühingu üldkoosolek, kus A. Kalameest tervitati tema töökaaslaste ja õpilaste poolt, anti talle üle lilli ning mälestusese. Juubilar ei katkesta sidemeid kehakultuuriosakonnaga ja meie spordiliikumisega. Tal on praegu käsil rida töid. Neist on eriti huvipakkuv mahukas teos eesti rahvamängudest.

Inimesena on Aleksander Kalamees olnud alati hea ja vastutulelik, alati on ta valmis ühisteks üritusteks, intensiivselt on ta kaasa aidanud kunstilises isetegevuses.

Soovime sm. Kalamehele palju aastaid ning uusi loomingulisi võite!

J. LAIDVERE

ÜLIÕPILASELU XVII SAJANDIL

Käesoleva aasta 15. oktoobril (vana kalendri järgi) möödus 325 aastat Baltimaade vanima kõrgema õppeasutuse — Academia Gustaviana — pidulikust avamisest. Ülevaade selle Rootsi-aegse ülikooli tegevusest ja tema tööst on antud juba meie lehe 20. numbris 7. juunist 1957. a. Alljärgnevate ridade ülesandeks on tutvustada lugejaid vaid mõningate joontega Academia Gustaviana töökorraldusest ja tema üliõpilaste elust XVII sajandil.

*

Academia Gustaviana tegutses Tartus ajavahemikul 1632—1656. Selle aja jooksul on sellesse õppeasutusse immatrikuleeritud 1016 üliõpilast. Rahvusliku päritolu järgi oli neist kõige rohkem rootslasi, kellele arvukuselt järgnesid sakslased ja soomlased. Aastail 1656—1665 püüdis Academia Gustaviana jätkata oma tegevust Tallinnas, kus immatrikuleeriti veel 49 üliõpilast. Academia Gustaviana tööd jätkas Tartus aastail 1690—1699 Academia Gustavo-Carolina. Tartust viidi see õppeasutus 1699. a. Pärnu, kus ta lakkas eksisteerimast 1710. a.

Ülikooli elule XVII sajandil avaldasid oma mõju laialdased privileegid, mis olid antud Academia Gustavianale Upsala ülikooli eeskujul ja mis kindlustasid talle laialdase autonoomia. See avaldus kõigepealt selle õppeasutuse juhtimises.

Ülikooli eesotsas seisid kantsler ja prokantsler, kes määrati ametisse kuninga poolt. Nendele kuulus kõrgem kontroll ülikooli tegevuse üle. Järgmiseks instantsiks oli senat ehk suur konsistoorium, mis koosnes kõigist professoritest. Senat valis rektori ja professorid, vallandas professoreid, lahendas nendevahelisi konflikte ja oli ülikooli kõrgeimaks kohtuorganiks. Väiksemate küsimuste lahendamiseks oli väike konsistoorium, mis koosnes kõige mõjukamatest professoritest.

Ülikooli jooksva asjaajamise juhtimiseks valiti rektor, kes kinnitati kuninga poolt kantsleri vahendusel. Rektor valiti algul semestriks, edaspidi üheks aastaks kordamööda igast teaduskonnast. On huvitav

Üliõpilane paraadmundris XVII saj. lõpust

märkida, et rektoriks võis valida ka üliõpilast või kõrget isikut väljastpoolt ülikooli. Sellist rektorit nimetati «rektor illustris'eks» ning tema valimise puhul tuli professorite seast valida prorektor, kes tegelikult täitis rektori kohustusi.

Kõrvuti saavutustega õppe- ja teaduslikus töös esines Academia Gustaviana ja sellele järgnenud Academia Gustavo-Carolina elus veel keskajast pärit jooni, mis tänapäeval tunduvad raskesti mõistetavate veidrustena ja omapärasustena.

Ülikooli astumisel pidi noor üliõpilane (noviits) kõigepealt läbi tegema depositsiooni-tseremoonia, mis vastavalt tolle aja toorestele kommetele oli sageli seotud metsikustega. Tseremoonia läbiviimiseks valis ülikooli senat ametliku deposiitori. Noor üliõpilane rõivastati närustesse ja paigatud rõivastesse, määriti ta nägu, kinnitati talle pähe sarved ja eeslikõrvad ning pandi suhu suured seakihvad. Seejärel ajas puukirvega relvastatud deposiitor üliõpilase suurde saali. Sinna kogunenud pealtvaatajad naersid ja narrisid noviitsi esiteks tema veidra välimuse pärast ning siis püüdis deposiitor teda igasuguste mõttetute keerdküsimustega segadusse viia. Kui noort üliõpilast oli nii küllalt narritud, vabastati ta lõpuks sarvedest ja teistest taolistest atribuutidest, kallati talle pähe viina, pandi soola keelele ja tseremoonia juures viibiv filosoofiateaduskonna dekaan kuulutas ta vabaks üliõpilaseks. Sellele pühalikule tseremooniale järgnes jooming, mille kulud pressiti välja niigi küllalt kannatada saanud noorelt üliõpilaselt. Viina- ja õlleraha, tol ajal väga kallite õpperaamatute ja muu kraami väljapressimised jätkusid ka hiljem, pärast depositsiooni, kusjuures tõrkujate vastu tarvitati igasugust vägivalda. Tartus joodeti sel puhul noorele üliõpilasele sisse mitmesuguseid vedelikke, anti talle peksa, põletati ära ta raamatud, lõigati ära käised, mantli krae ning siilud jne. On selge, et sellised toored kombed mõjusid takistavalt ülikooli õppetööle ning olid üliõpilastele rasked kanda.

Üliõpilaste igapäevane elu oli reglementeeritud ülikooli statuudi (constitutiones) ja ülikooli senati poolt välja antud määrustega. Tavalistele administratiiv-, politsei- ja kohtuvõimudele ülikooli professorid, nende teenijad ja üliõpilased ei allunud. Vastavalt statuudile ja määrustele oli üliõpilaste kohustuseks osa võtta ladina keeles peetavatest loengutest, praktilistest õppustest ja mitmesugustel teaduslikel teemadel peetavatest dispuutidest. Viimased algasid suvel kell 6, talvel kell 7 hommikul ja kestsid kella üheteistkümneni päeval. Dispuudil tavaliselt üks üliõpilane esines teesidega, sellejärel 3 oponenti vaidlesid vastu ja kritiseerisid antud seisukohti ning lõpuks professor tegi vaidlustest kokkuvõtte.

Üliõpilaste teadmiste kontrollimiseks olid ette nähtud kuu- ja semestrieksamid. Kuueksamitel pidid üliõpilased vastama ainet kuu jooksul kuuldud loengukursuse ulatuses, kuid praktiliselt toimusid need väga harva, sest tavaliselt üliõpilased ei ilmunud kohale. Semestrieksamid toimusid avalikult dekaani ja teiste professorite juuresolekul. Õpingud ülikoolis lõppesid dissertatsiooni kirjutamise ja avaliku kaitsmisega, mille järel dissertandile omistati bakkalaureuse, magistri või doktori kraad teoloogia, juura, meditsiini või filosoofia alal.

Õppetöö ergutamiseks kasutati ka stipendiumide maksmist. Esialgu teostati seda sel teel, et ülikooli juurde asutati konvikt, kus 50 üliõpilast said maksuta ülalpidamist. Seoses Rootsi riigi raske majandusliku olukorraga piirati aga konviktile minevaid summasid, mille tõttu üliõpilased kaebasid vähese ja kõlbmatu toidu ning teiste puudusete üle. 1638. a. kaotati konvikt ning 80-le üliõpilasele määrati stipendium rahas. Tegelikult kujunes olukord aga niisuguseks, et üliõpilased ise seda raha ei näinudki, sest stipendium oli üliõpilaste võlausaldajate poolt juba aegsasti aresti alla pandud.

Et Academia Gustaviana ülesandeks oli seatud ka luteri usu positsioonide kindlustamine ja luteri usu pastorite ettevalmistamine, siis osutati suurt tähelepanu sellele, et üliõpilased omandaksid usudogmad ja sügavad usulised veendumused. Iga üliõpilane oli kohustatud vähemalt kaks korda päevas — õhtul ja hommikul — lugema piiblit ning võimalikult tihedamini käima kirikus. Jumalateenistuse ajal olid isegi jalutuskäigud keelatud. Keda üliõpilastest sel ajal linnas nähti, karistati kartserisse panekuga. Ka muidu pidi üliõpilane määruste järgi elama «karskelt ja mõõdukalt». Ta pidi «põlgama Bacchuse orgiaid» ja kui ta oli sattunud kõrtsi, siis mitte viibima seal pärast kella 9 talvel ja kella 10 suvel. Keelatud olid ka kaardi- ja täringumäng, mida levitasid Kolmekümneaastasest sõjast osavõtnud palgasõdurid, samuti «kükllooplik möirgamine», käratsemine, kaklemine, laskeriistade paugutamine, akende lõhkumine, uste sissemurdmine jne.

Kõik need väärnähtused ei ole meile muidugi mingiks «eeskujuks», nagu nad olid seda hilisematele saksa korporantidele, vaid me vaatleme neid kui XVII sajandi eluavaldusi, mis on tihedas seoses oma aja kommete ja elu-oluga.

L. ERINGSON
H. PIIRIMÄE

Tartu Riiklik Ülikool 3

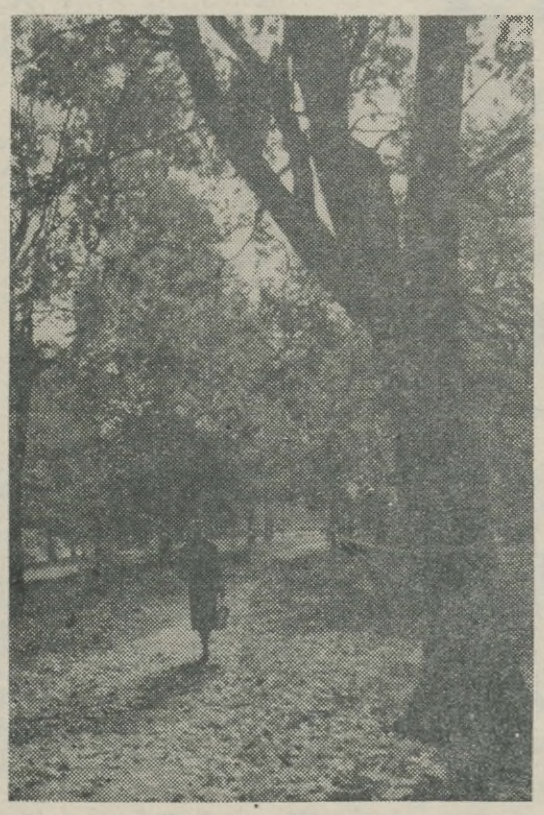

E. SAKI foto

TAISTO SUMMANEN

SÜGIS

Veel suve hõõguv palavus,
vaid öösel tuulte tuuseldus
toob sügistervitusi.
Ta lehestikku kulda loob,
toob taeva sünged pilvevood
ja tumedama sina.

Nii kodukoha loodust, maad
öökunstnik aina uuendab
kui oma võimeid näitaks.
Ja kord kui tõuseb päikene,
näed hommikune ime see —
on sügis valitsejaks.

Soome keelest tõlkinud eesti filoloogia V kursuse üliõpilane *E. NOOT.*

HEA EESKUJU

Otepää rajooni ajaleht «Uus Tee» märgib tunnustavalt koristustöödel viibinud TRÜ Arstiteaduskonna õppejõudude tegevust elanikonna meditsiinilisel teenindamisel.

«Hinnatavaks ja eeskuju väärivaks osutuseks sai Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna hügieenikateedri õppejõudude (M. Kask, M. Uibo, V. Kalnin ja V. Ratnik) poolt Emajõe kolhoosis läbiviidud sanitaar-hügieeniline uurimine, milleks šefid leidsid koristustöödele vaatamata siiski aega. Uurimistöö käigus tutvuti põhjalikult kolhoosnikute töö- ja elukondlike tingimustega ning süveneti haigestumiste põhjustesse.»

Edasi teatab ajaleht, et uurimiste tulemusi populariseerisid mainitud õppejõud kohapeal korraldatud puhkeõhtul. Doktor Uibo, peatudes oma ettekandes kolhoosnikute elamutingimustel, märkis vajadust teostada sanitaar- ja kapitaalremondid paljudes kolhoosnikute elamutes.

Tuleb muidugi olla nõus Otepää ajalehega — Arstiteaduskonna õppejõudude aktiivne osavõtt šeflusaluse kolhoosi elust ka väljaspool viljakoristustöid peab olema eeskuju andev!

Meile kirjutatakse

ROHKEM SISULIST LÄHENEMIST

Viimastel aastatel on tehtud palju õppetöö parandamiseks ning selleks vajalike tingimuste loomiseks meie ülikoolis. Kuid küllaltki rohkesti küsimusi ootab veel lahendamist. Üks selliseid on õppetööks kasutatavate ruumide planeerimine TRÜ õppeosakonna poolt.

Teatavasti planeerib loengute ja seminaride läbiviimiseks kasutatavaid ruume õppeosakond rangelt tsentraliseeritud korras. Seejuures jätab ta kahjuks täiesti arvestamata kateedrite erialalise õppebaasi. Selle tulemusena tuleb näiteks nende ridade kirjutajal iga kord loenguid pidada eri ruumides — anatoomikumis, keemiahoones, peahoones jne. Samal ajal aga toimuvad NLKP ajaloo kateedri ruumides loengud teistes ainetes või seisavad ruumid koguni kasutamata.

Samuti on õppetööks määratud ruumid sageli vajaliku sisustuseta. Kõnepultide otsimine neis on alatiseks nähtuseks.

Seepärast oleks vaja: 1) et iga kateedri õpperuumide planeerimist teostab kateeder ise; 2) koostatud ruumide kasutamise plaani koos nende üle- ja puudujääkidega esitab kateeder õppeosakonnale kooskõlastamiseks ja kinnitamiseks ning ülejääkide ärakasutamiseks teiste poolt ja puudujääkide rahuldamiseks teiste kateedrite vabade ruumide arvel.

A. LOMBAK,
NLKP ajaloo kateedri dotsent

KAITSTI VÄITEKIRJU

18. oktoobril toimus Tartu Riiklikus Ülikoolis kahe väitekirja kaitsmine. Nimelt Arstiteaduskonna Õpetatud Nõukogu avalikul koosolekul kaitses väitekirja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi noorem teaduslik töötaja Samuel Salzmann teemal «Pneumokonioos põlevkivitööstuse töölistel». Eduka väitekirja kaitsmise järgi otsustas TRÜ Arstiteaduskonna Õpetatud Nõukogu anda S. Salzmannile meditsiiniliste teaduste kandidaadi teaduslikku kraadi.

Samal ajal toimus ka Ajaloo-Keeleteaduskonna, Õigusteaduskonna ja kehakultuuriosakonna ühendatud Õpetatud Nõukogu avalik koosolek, kus kaitses väitekirja teemal «Tartu ülikool esimese Vene revolutsiooni perioodil (1905.—1907. a.)» TRÜ vanem-õpetaja Linda Eringson. Temale otsustati anda eduka väitekirja kaitsmise järgi ajalooteaduste kandidaadi teaduslik kraad. I. MAAROOS

KILDE HAIGLAST

Esimene kliiniline praktikum. Südamega, mille tegevust võib iseloomustada terminiga «tachycardia» (kiire südamepekslemine), astub tudeng palati poole.

Ta on otsustanud rääkida haigega hästi lihtsas keeles ja mitte kasutada meditsiinilist terminoloogiat. Muret teeb ainult see, kuidas saaks anamneesi põhjal võimalikult kiiresti diagnoosi välja selgitada.

Haige näib esimesel silmapilgul olevat jutukas, sest ta sosistab agaralt voodinaabriga.

«Tervist. Ma tahaksin . . .», algab üliõpilane vabandavalt.

«Jaa, palun, võtke istet!» on patsient lahke pakkuma.

Tudeng: «Kas te tahaksite mulle öelda, millised . . . millised on teie põhilised kaebused . . . ee . . . millistega tulite kliinikusse . . .?»

Patsient (rahulikult): «Pleuritis exsudativa dextra et pleuritis sicca sinistra. Bronchitis chronica.»

Tudeng: ?!??!!

Patsient (selgitavalt): «Olen haiglas viibinud kolm kuud ja viis üliõpilast on minust teinud haigusloo.»

* * *

Loeng. Kogu auditoorium on suur kõrv. Professor räägib üleliigse rasvumise kahjulikkudest tagajärgedest.

Professor: «Väga huvitava töö rasvtõve ehk adipositase kohta on teinud teile tuntud akadeemik N. koos oma kaastöölistega.»

Tudeng kirjutab vihikusse: «Akadeemik N.-l on rasvtõbi ehk adipositas, mis on väga paha haigus . . .»

Professor: «Haigust tuleb ravima hakata siis, kui ta ei ole veel kaugele arenenud. Siis saame teda lõplikult likvideerida.»

Tudeng (märgib hoolsalt üles): «haigusele tuleb siis, kui ta on lähedal, teha lõpp.»

VARIATSIOONE ÜHELE TEEMALE

Kohvikus on eelistatum kuklamood — väga uljas ja täiesti ohutu vesilainetele.

Toonilandvamaks on kujunenud elurõõmus pannkoogifassong.

Eredamad isiksused pooldavad märgikest sulega või ilma.

M. SOOSAARE joonised.

FOTOSÕPRADELE

Palju tehti tänavu uudismaadel pilte ja eks jäänud fotoläätse ette nii mõndagi huvipakkuvat. Nüüd on muidugi filmid juba ilmutatud ja paljudel pildidki valmis. Mõned neist õnnestusid kindlasti hästi ja neid ei maksa vaka all hoida, sest on ju uudismaalaste seas üles kerkinud mõte anda trükis välja väike kogumik meie ülikooli noorte elust ja tööst Kasahstani ääretuis steppides kahel viimasel suvel.

Et fotomeestele suuremat hoogu anda ja kõik talendid lagedale tuua, selleks kuulutati teel uudismaadele välja fotovõistlus. Vahepeal on hulk vett merre voolanud ja samuti on võistlustingimused ka veidi muutunud. Võistlustööde esitamise tähtajaks on nüüd 10. november 1957. Võistlusel esinemiseks on nõutavad vähemalt 4—5 fotot, mis kajastaksid huvipakkuvamaid ja iseloomulikumaid momente töölt ja puhkehetkedelt uudismaadel, teelt Kasahstani ja tagasi. Fotode formaat — vähemalt 13×18 cm, teostus kõrgläiketehnikas. Muidugi kuulub foto juurde ka väike tekst. Fotovõistlusest võivad osa võtta kõik meie ülikooli uudismaalased. Parimatele meistritele auhinnad. Võistlustööd esitada ELKNÜ TRÜ komiteesse või lasta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti märgusõnaga varustatult koos autoriandmeid sisaldava ümbrikuga.

TRÜ AMETIÜHINGU KONVERENTS

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühinguorganisatsiooni järjekordne aruande- ja valimiskonverents toimub 30. oktoobril kell 18 ülikooli aulas.

Delegaatide registreerimine algab peahoones kell 17.30.

Peale delegaatide võivad konverentsist külalistena osa võtta ka kõik teised TRÜ kollektiivi liikmed.

TRÜ ametiühingukomitee

KEHAKULTUUR JA SPORT

ÜLIKOOLI KERGEJÕUSTIKLASTE VÕIT

Traditsiooniline matškohtumine TRÜ ja EPA vahel kergejõustikus, mis toimus 16. ja 17. oktoobril, kulges ülikooli kergejõustiklaste suure edu tähe all. Kui mõned aastad tagasi üks ühe vastu võisteldes ülikool pidi sageli kaotuse vastu võtma, siis nüüd on TRÜ juba kaks korda saavutanud võidu kahe võistkonnaga. TRÜ II võistkond, mis koosnes kehakultuuriosakonna üliõpilastest, saavutas 443,5 punkti, TRÜ I võistkond, mis koosnes kõigi teiste teaduskondade üliõpilastest, kogus 420 punkti ja EPA 368,5 punkti.

Üldiselt esinesid TRÜ kergejõustiklased kollektiivselt ja võidutahteliselt peale kahe II võistkonna liikme, kes ei ilmunud võistlustele. Need olid I kursuse üliõpilane I. Kuusk ja II kursuse üliõpilane K. Tasmuth. Tehnilised tagajärjed jäid üldiselt tagasihoidlikeks. Märkimist väärib värske vabariigi rekordiomaniku R. Zuppingu vasaraheide 54.32, L. Kepi 100 m jooksu aeg 12,2 ja H. Kala kolmikhüpe 13.82.

E. PAJU

Vabariiklikult jooksukrossilt

Möödunud pühapäeval toimus Elvas vabariikliku jooksukrossi finaalvõistlus. Sellest võtsid Tartu võistkonna koosseisus osa ka mitmed meie ülikooli üliõpilased, kes koos teiste Tartu paremate jooksjatega kindlustasid Tartule üldvõidu. Võrdlemisi kerge rada võimaldas suhteliselt häid tagajärgi.

1000 m noormeestele võitsid E. Maasik ja J. Kiho (TRÜ) — 2.36,8. 8000 m pikkuse distantsi meestele läbis kõige kiiremini L. Virkus — 25.43,8, teiseks jäi T. Soom, kolmandaks P. Lõoke (TRÜ). U. Kajak oli seitsmes.

2000 m jooksu naistele võitis tallinlane A. Kullerkupp, kelle ajaks märgiti 7.12,6. Teine oli S. Kliss, kolmas M. Pruul (TRÜ) — 7 36,4. Ülikooli teistest sportlastest oli E. Kruus neljas, V. Viikmäe kuues, M. Ojaveer seitsmes.

Väärib märkimist, et M. Pruul, U. Kajak ja M. Ojaveer, kes kuuluvad ülikooli parimate hulka suusatamises, pakkusid tõsist konkurentsi esikohtadele tulnud «päris» jooksumeestele. Nendest pääsesid P. Lõoke ja M. Pruul edasi NSV Liidu murdmaajooksu esivõistlustele, mis toimuvad Moskvas käesoleval nädalal.

R. TRAMM

Sõudevõistlused võitis Arstiteaduskond

Viimaseks jõukatsumiseks tänavu oli TRÜ sõudesportlastele ülikooli esivõistlused akadeemilises sõudmises.

Kahjuks pidi võistlustest eemale jääma tugevakoosseisuline KKO võistkond, sest terve rida võistlejaid oli seotud muude üritustega.

Võistluste suurimaks üllatuseks oli H. Matveuse (Ajaloo-Keeleteaduskond) kaotus A. Pedastele (Arstiteaduskond) 1000 m distantsil ühesel skifil naistele. Kahesel skifil polnud tulevastel arstidel A. Pedastel ja L. Laateril vastaseid ja nad omandasid tšempionitiitli kõige kergema vaevaga. Neljastel üksikaerulistel roolimehega klinkeritel oli aga võistlus esikoha pärast väga tasavägine. Ainult paari meetriga suutis Arstiteaduskonna naiskond (Ü. Soosaar, V. Kivi, A. Valdmaa, M. Lember, roolis E. Sprengk) edestada tehniliselt nõrgemaid, kuid tublilt sõitnud Matemaatika-Loodusteaduskonna tütarlapsi. Kaheksasel skifil seevastu oli Arstiteaduskonna naiskonna ülekaal ilmne ning nad läbisid finiši 23-sekundilise edumaaga Matemaatika-Loodusteaduskonna ees. Võidukas arstide naiskonnas võistlesid Ü. Soosaar, A. Luik, L. Laater, V. Kivi, K. Kants, A. Valdmaa, T. Mölder ja M. Lember (roolis A. Pedaste).

Meeste ühesel skifil 2000 m distantsil võitis esikoha U. Mirme (Arstiteaduskond), jättes teiseks võistkonnakaaslase M. Saarma. Neljasel üksikaerulisel roolimehega klinkeril oli võidukas Ajaloo-Keeleteaduskonna meeskond. Kaheksastel skiffidel otsustas tšempionitiitli kahe Matemaatika-Loodusteaduskonna meeskonna omavaheline kohtumine. Esimene start selles sõidus ebaõnnestus, sest poolel distantsil jäi võistlejaile ette allajõge transporditav palgiparv. Teistkordses stardis läks algul ette tehniliselt parem I meeskond, kuid finišijoone ületas sekundi võrra füüsiliselt tugevam II meeskond (T. Tobias, I. Papp, T. Tiits, T. Koemets, R. Kallasma, M. Kask, A. Ainsaar ja M. Lauri, roolis E. Lasn). Võistkondlikus arvestuses tuli 18 punktiga kindlalt esikohale Arstiteaduskond. Matemaatika-Loodusteaduskond jäi 8 punktiga teiseks ja Ajaloo-Keeleteaduskond 4 punktiga kolmandaks.

V. TUULING

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub teisipäeval, 5. novembril 1957.

Toimetaja aj. kt. E. SILK

MB 06771 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3604

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäev!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (346) Teisipäeval, 5. novembril 1957. a. X aastakäik

Suure tähtpäeva künnisel

E. LAASIK,
TRÜ parteibüroo sekretär

On saabumas üldrahvalik pidupäev — Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäev. Nõukogude rahvas ja kõigi maade progressiivsed inimesed vaatavad uhkustundega tagasi kuulsusrikkale teele, mille on läbinud Nõukogude riik pärast ekspluataatorliku ühiskonna kokkuvarisemist.

Järjest kasvab Nõukogude Liidu mõju kõikide rahvusvaheliste küsimuste lahendamisel. Oktoobrirevolutsioonist algas uus ajastu kogu maailmas. Rahvahulgad pöörduvad kindlalt kõigis maades üha rohkem marksismi-leninismi kompassi poole võitluses oma vabaduse eest ja sõjaohu vastu.

Veelgi suuremad võimalused avanevad meie ees tulevikus. Saanud uut hoogu NLKP XX kongressi ajaloolistest otsustest, möödub esimene sotsialismimaa maailmas — Nõukogude Liit — peagi kõigist enamarenenud kapitalistlikest maadest toodangu hulga poolest ühe elaniku kohta nii tööstuses kui ka põllumajanduses.

Penikoormapikkuste sammudega on 40 aasta jooksul edasi arenenud Nõukogudemaa teadus. Võrreldamatud ükskõik missuguse kapitalistliku maaga on meie edusammud hariduse alal.

Suured muutused on toimunud rahvahariduse valdkonnas ka Eesti NSV-s. 1957. aastal õppis meie vabariigi alg-, kesk- ja kõrgemates koolides 65 500 inimest rohkem kui õppis näiteks 1940/41. õppeaastal. Kui kodanluse diktatuuri perioodil said kõrgema hariduse keskmiselt 292 inimest aastas, siis näiteks 1956. aastal lõpetasid Eesti NSV kõrgemad õppeasutused 1746 inimest. Praegu õpib Eesti NSV kõrgemates õppeasutustes iga 10 000 elaniku kohta 104 üliõpilast, see on kolm korda rohkem kui Prantsusmaal ja neli korda rohkem kui Saksa Föderatiivses Vabariigis. Kui kodanlikus Eestis lõpetas ülikooli esimesele kursusele vastuvõetutest ainult 40%, siis praegu on see protsent peaaegu kaks korda suurem.

Suured saavutused on ka õppe- ja teaduslikus töös. Praegu töötab meie ülikoolis 32 professorit ja doktorit, 132 dotsenti ja teaduste kandidaati. Sõjajärgsel perioodil on kaitstud 6 doktori- ja 197 kandidaadiväitekirja. Järjest kasvab ka meie õppejõudude teaduslik produktsioon.

Oktoobrirevolutsiooni mõju Tartu Riikliku Ülikooli töös kajastub mitte ainult arvulistes näitajates vaid ka avaratest võimalustes uut tüüpi inimeste — nõukogude intelligentsi tekkimises. Meil töötab hulk professoreid ja teadlasi, nagu professorid A. Valdes, H. Riikoja, J. Aul, P. Ariste, A. Vaga, H. Kadari jt., kes pühendavad kogu oma jõu ja suured teadmised noorte spetsialistide kasvatamiseks ja õpetamiseks nii teaduslikuks kui ka praktiliseks tööks. Meil on välja kasvanud uus põlvkond eesrindlikke noori teadlasi, nagu V. Kelder, V. Palm, R. Looga, A. Oraspõld, H. Trass, V. Lepik ja palju teisi, kes on saavutanud märkimisväärseid tulemusi teaduslikus töös, olles samaaegselt ka head pedagoogid ja noorte kasvatajad.

Suured on saavutused ka üliõpilaste elus. Aastast aastasse anname rahvamajandusele üha rohkem ja kvalifitseeritumat kaadrit. Tunduvalt on paranenud õppeedukus, üha rohkem võtavad üliõpilased osa teaduslikust tööst, isetegevusringide tegevusest. Praegu kuulub ÜTÜ-sse ligi 1300 üliõpilast, kunstilise isetegevuse kollektiividesse rohkem kui 400 üliõpilast. Kunstilise isetegevuse kollektiivid on tuntud mitte üksnes ülikoolis, meie liiduvabariigis ning Nõukogude Liidus, vaid mõned neist on saanud isegi ülemaailmse tunnustuse. Nii näiteks tunnistati Tartu Üliõpilasmeeskoor ja Tartu Riikliku Ülikooli rahvakunstiansambel VI ülemaailmsel noorsoofestivalil pronksmedali väärilisteks. On veel palju muidki saavutusi väga mitmesugustel aladel.

Kogu meie ülikooli tööd käesoleval õppeaastal läbib punase niidina Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni vaim. Kõik meie üritused on suunatud ja pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni saavutuste selgitamisele.

Suure poliitilise tähtsusega on üliõpilaste osavõtt viljakoristustöödest nii uudismaal kui ka kodukolhooside põldudel. Kui möödunud aastal oli uudismaal üliõpilasi 119, siis tänavu tõusis see arv 444-ni (koos õppejõududega). Paljusid autasustati medalite ja aukirjadega. Eriti tublideks osutusid I. Okk, M. Anton, Ü. Vooglaid, J. Jurassov, E.-M. Jõgi, L. Zujeva.

Mitte väiksema entusiasmiga töötasid rohkem kui 1500 üliõpilast 7 rajooni kolhoosides. Kõikjal said nad väärika tunnustuse.

Need on üksikud momendid meie ülikooli õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste kõige mitmekesisemast elust. Võimatu on kõiki ära märkida või meelde tuletada. Jääb soovida, et seoses selle suure pidupäevaga igaüks meist võtaks kokku oma isiklikud saavutused, võrdleks neid kollektiivi saavutustega ja annaks tõotuse töötada tulevikus veelgi paremini, enese, meie suure kodumaa, kogu inimkonna hüvanguks, kommunistliku partei poolt kättenäidatud kuulsusrikkal teel.

OKTOOBRIÜRITUSI ÜLIKOOLIS

Nagu igal pool, nii võetakse ka meie ülikoolis väärikalt vastu Suurt Oktoobrit. 6. novembril algusega kell 18 toimub ülikooli aulas aktus, kus ettekandega «Oktoobrirevolutsiooni ülemaailmne tähtsus» esineb ENSV TA tegevliige J. Saat. Samas avaldatakse rektori käskkirjad. Sellele järgnevad suur isetegevuslik kontsert ja seltskondlik osa.

7. novembril võtab ülikool osa ülelinnalisest demonstratsioonist. Koguneda tuleb kell 10.15 ülikooli juurde, kust rongkäik hakkab liikuma kell 10.30. Rivistumine toimub ülikooli juures järgmises korras: Matemaatika-Loodusteaduskond peahoone ette, ülejäänud teaduskonnad keemiahoone ette järjekorras: Õigus-Majandusteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond ja Arstiteaduskond koos kehakultuuriosakonnaga. Vormimütse omavail üliõpilastel ilmuda tingimata vormimütsides.

V. I. Lenin kuulutab välja nõukogude võimu. V. Serovi maal

ALEKSEI SURKOV

Oktoobri eel

Nii rahutult voog tormleb siia-sinna,
lööb kaldaäärselt näkku tuulesööst.
«Aurora» siluetti Neevalinnas
näen valendavat pimenevast ööst.

Ja laeval sel, mis kuulsat nime kannab,
siis madrus vahil olles kella annab.
Kristalne kaja veereb üle maa,
viib Smolnõist Kremli tervitusi ta.

Laev legendaarne seisab võimukana,
siin jäädavalt ta heitnud ankrusse.
Ja tuulehoost ma kuulen laulu sama,
mis tookord kandus läbi võitluste.

Kõik see: «Aurora», tuul ja laulukaja
toob mälestusi minu noorusmaalt.

. . . . . .

Läind aastaid nelikümmend sellest ajast,
kuid, sõbrad, kes meid vanaks pidada küll saab?

Tõlkinud MERIKE KUNINGAS

ARTIKLITE KOGUMIK „SUUR SOTSIALISTLIK OKTOOBRIREVOLUTSIOON EESTIS"

Hiljuti ilmus raamatukauplustesse müügile artiklite kogumik «Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis».

Artiklite üldiseks iseloomustavaks jooneks on, et nad käsitlevad seni vähe läbitöötatud probleeme ja küsimusi Oktoobrirevolutsioonist Eestis.

Kuuest artiklist on prof. H. Moosbergi uurimus pühendatud eesti kodanluse tegevuse analüüsile Oktoobrirevolutsiooni rahuliku arengu perioodil. Artiklis näidatakse, kuidas majanduslikult tugevnenud eesti kodanlus sekkub revolutsiooni ammuküpsenud kontrrevolutsioonilise jõuna, olles sealjuures niivõrd nõrk, et pole võimeline isegi tõeliseks autonoomia-taotluseks, mingist iseseisvusest rääkimata.

Et senistes Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni vaatlustes Eesti kohta on peatähelepanu pööratud industriaalsele Põhja-Eestile, siis tuleb igati tervitatavaks pidada, et vaadeldavas kogumikus tervelt kaks artiklit käsitlevad sündmusi agraarse Lõuna-Eesti kahes suuremas keskuses — Tartus ja Viljandis.

Nendest ajalooteaduste kandidaadi K. Siilivase artikkel pakub õige põhjalikku faktilist materjali sündmuste kohta Tartus kogu nende komplitseerituses, kuna sm. S. Endriksoni käsitlus revolutsioonisündmustest Viljandis ja Viljandimaal on heaks näiteks sellest, et ka üliõpilased ei pea kõrvale hoiduma vastutusrikastest teemadest, eriti kui see puudutab nende eneste kodumaa ajalugu. Teiseks veenvaks tõendiks selle kohta on sm. E. Kuke artikkel revolutsioonilise kohtu tegevusest Eestis okt. 1917 — veebr. 1918. Eesti Punakaardi ajalool peatub oma artiklis sm. I. Paul.

Kogumiku viimane artikkel on sm. J. Raidi sulest ning käsitleb eesti töötava rahva võitlust kommunistliku partei juhtimisel Saksa okupantide vastu.

Artiklite kogumik, mida eespool püüdsime põgusalt tutvustada, on TRÜ ajaloolaste tervituseks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale, kuid ühtlasi tõestab ta, et eesti nõukogude ajalooteaduses on küpsenud monograafiate periood. *E. PLOTNIK*

Noored, julgelt edasi!

40 aastat on möödunud, kuid ometi on nii selgesti silmade ees pilt 1917. aasta novembrist...

Petrogradi tänavail müüvad riigiametnike vormis mehed ajalehti, näidates sellega, et kodanlik riigiaparaat saboteerib uut võimu. Ja ega nemad üksi, ka suur osa kodanlikust intelligentsist pani käed tasku — katsugu töörahvas ilma nendeta toime tulla. Samal ajal tungiti noorele Nõukogude riigile kallale relvade jõul.

Jah, võim oli küll töörahva käes, kuid võitlus elu ja surma peale kestis. Partei kutsus rahva poegi ja tütreid haarama relva ja raamatut, kutsus võitlema ja õppima.

Kõigepealt tuli noore nõukogude võimu saatus kindlustada rindel. Paljud noored läksid õppima komandöride kursustele. Suurtükiasjandust asusid õppima ka eesti bolševikud Jaan Anvelt, Jaan Sihver, Rudolf Vakman, Paul Levald, Harald Tummeltau jt. Sama teed käisin ka mina. Mind viis kursustelt tee III Eesti kommunistliku patareikomandörina otse lahingusse.

Möödusid kodusõja-aastad. Partei seadis noortele uue eesmärgi — asuda üles ehitama sotsialismi. See töö kandis vilja. Nõukogude riik tugevnes, mehistus ja uus jõukatsumine Suures Isamaasõjas näitas, et meie korda pole võimalik võita.

Teie, praeguse põlvkonna ülesandeks on lõpule viia see, mida meie omal ajal alustasime — muuta meie kodumaa maailma võimsaimaks riigiks. Teatepulk on teile edasi antud.

Head edu, noored!

A. LOMBAK,
NLKP liige 1917. aastast

Meie alma mater 1940–1957

Pöördelised juunipäevad 1940. a. Kõik muutus. Ajaloo kolikambrisse läks kõik vana ja oma aja äraelanu. Muutused toimusid ka Tartu ülikoolis. Juba suvel likvideeriti korporatsioonid. 1940. a. alustasid oma õpinguid nõukogulikus ülikoolis 2182 üliõpilast. Likvideeriti usuteaduskond. Seati sisse praegused kateedrid, kursused... Hakkasid töötama ühiskondlikud organisatsioonid, teiste hulgas ka kommunistlik noorsooühing.

...Algas sõda. Teiste hulgas läksid rindele ka paljud Tartu ülikooli õppejõud, üliõpilased ja teenistujad. Ainult 1941. aastal langes neist ligi 40 võitluses või hukati fašistlikes koonduslaagrites, nende hulgas P. Hubel, A. Kalmet, A. Kliiman, E. Lepik, K. Siilivask, P. Ruubel jt.

Fašistliku okupatsiooni ajal õppetöö ülikoolis ei katkenud, kuid peahoone läks sõjaväe kätte. Sammastel «ilutses» haakristilipu all silt «Feldkommandantur,» uksel seisis valvesõdur.

Osa teaduskondi töötas praeguses Ülikooli tänava ühiselamus. Hiljem avaldati võimude poolt sellist «vastutulelikkust», et tehti ühiselamu vastas asuvasse peahoone seina uks ja anti paar ruumi ülikooli käsutusse.

Terve rida õppejõude vallandati. Nii ei leidnud endale ülikoolis tööd professorid Kadari, Riikoja ja Rägo.

...Aasta 1944. Taasvabastatud Tartus jätkusid õpingud. Esimesele kursusele võeti vastu 521 üliõpilast. 505 üliõpilast, kes kodanlikul ajal olid sunnitud katkestama oma õpingud, võisid neid nüüd jätkata.

1944/1945. õppeaastal loodi Tartu Riikliku Ülikooli juurde aspirantuur.

Ülikoolilinn oli varemeis, fašistlike okupantide poolt tekitatud kahjud Tartus ulatusid 42 miljoni rublani. Koos kogu linna elanikkonnaga rakendusid aktiivselt taastamistöödele ka üliõpilased. TRÜ kollektiivi arvele tuli nendel töödel 1 200 000 tundi.

Samal ajal pöörati üha suuremat rõhku üliõpilaste teaduslikule tööle. Alates 1948. a. tegutseb Üliõpilaste Teaduslik Ühing, milles praegu töötab 61 ringi 1270 liikmega. Ettekannete arv ÜTÜ aastakonverentsidel on pidevalt tõusnud. 1948. a. esitati 44, 1950. a. 76 ja 1957. a. juba 125 ettekannet.

Pidevalt on täienenud õppejõudude ja üliõpilaste käsutuses olev TRÜ Pearaamatukogu raamatufond. Kui 1946. a. oli seal 972 305 köidet, siis 1957. aastaks on see arv tõusnud 2 011 760-ni.

Esimestel sõjajärgsetel aastatel oli puudus õppejõududest. Seepärast jäi näit. Arsteteaduskonnas algul suurem osa lõpetajaid ülikooli juurde täienduseks õppejõudude kaadrile. Edaspidi aga enamik sama teaduskonna lõpetanuid — arstid, stomatoloogid ja farmatseudid — suundusid tööle meie vabariigi tervishoiuvõrku.

Järjekindlalt on tõusnud õppejõudude teaduslik kvalifikatsioon. Ajavahemikul 1946—1956 on TRÜ-s kaitstud 94 kandidaadi- ja 6 doktoriväitekirja. Praegu töötab TRÜ-s 382 õppejõudu, neist 32 professorit, teaduste doktorit, ja 89 dotsenti, teaduste kandidaati.

TRÜ õppejõudude teaduslikest töödest on märkimisväärsemad: dotsent A. Rulli aparaat pulsi sageduse, vererõhu ja hingamise pidevaks registreerimiseks ning selle rakendamine kirurgias, samuti füüsikakateedri õppejõudude J. Reineti, P. Prülleri ja dotsent E. Siirde juhtimisel konstrueeritud ja ehitatud uued ionisatsiooniaparaadid.

Õigusteaduskonnast tuleks märkida prof. P. Vihalema üksikasjalisi uurimusi riigi ja õiguse ajaloo ning teooria alal Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ja kodusõja perioodil Eestis. Prof. Vihalem on arhiivdokumentide põhjal avaldanud rea uusi seisukohti selles küsimuses. Lähemal ajal ilmub trükist tema doktoritöö «Eesti kodanlus imperialistide teenistuses 1917—1920».

Ajaloo-Keeleteaduskonnas kaitses 1955. a. oma kandidaadiväitekirja prof. A. Kask teemal «Võitlus vana ja uue kirjaviisi vahel XIX sajandi eesti kirjakeeles». Kaitsmisel ilmnes, et töö ületab kaugelt kandidaaditöö raamid ja sm. Kasele omistatigi selle põhjal nii doktori kraad kui ka professori kutse.. Prof. A. Kase doktoritöös käsitletakse suure põhjalikkusega võitlust vana ja uue kirjaviisi vahel. Tööl on peale lingvistilise väärtuse suur tähtsus ka Eesti NSV ajaloo uurimises.

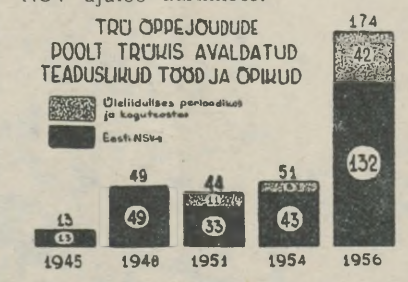

Viimase 6 aasta jooksul on TRÜ kujunenud üheks luminestsentsialaste uurimiste keskuseks Nõukogude Liidus. Seoses sellega on korraldatud Tartus üleliiduline nõupidamine (1956. a.) ja rektor prof. Klement võttis osa ülemaailmsest nõupidamisest Pariisis.

Üleliidulisi nõupidamisi on korraldatud Tartus ka teistel aladel. Nii toimusid taolised üritused 1955. a. pidurduse ja uneravi probleemide alal, 1957. a. seedefüsioloogia ja -patoloogia alal jne.

Ka üksikutel kateedritel on sidemed meie maa teiste vastavate õppeasutustega. Nii on näiteks farmakognoosiakateeder oma teaduslikus uurimistöös tihedas seoses Üleliidulise Ravimitaimede Teadusliku Uurimise Instituudiga Moskvas ja NSVL TA V. L. Komarovi nimelise Botaanikainstituudiga Leningradis.

Neuroloogiakateedril on sidemed teaduslikul alal ka väljaspool Nõukogude Liitu, nimelt prof. Merremi Neurokirurgia Instituudiga Leipzigis, Olomouc'i ülikooli neuroloogia kliinikuga Tšehhoslovakkias ja mujal.

Ka teostavad meie kateedrid lepingulist tööd. Nii sõlmis TRÜ orgaanilise keemia kateeder 1957. a. augustis 2 lepingut Moskva Puhaste Reaktiivide Uurimisinstituudiga. Lepingute täitmine kulgeb edukalt.

Kõrvuti õppe- ja teadusliku tööga ei ole meie ülikoolis tagaplaanile jäänud ka isetegevus ja sport.

On üldiselt teada meie isetegevuskollektiivide — üliõpilasmeeskoori ja rahvakunstiansambli edukas esinemine käesoleval suvel Moskvas toimunud VI ülemaailmsel üliõpilas- ja noorsoofestivalil. Edukalt töötab üliõpilaste näitering. Meenutagem siinkohal kas või selliseid õnnestunud lavastusi, nagu «Linnud lahkuvad pesast» ja «Montmartre'i kannike». Traditsioonilisteks on kujunenud kevad- ja semestril toimuvad teaduskondade olümpiaadid.

Ülikooli spordiklubis on praegu 19 NSVL meistersportlast. Pidevalt võetakse osa nii ülikoolisisestest kui ka vabariiklikest ja üleliidulistest võistlustest. Edukalt esinesid meie ülikooli sportlased ka hiljuti toimunud sõpruskohtumisel Helsingi ülikool — Tartu Riiklik Ülikool. See kohtumine viidi läbi ülikooli uuel staadionil, mille ehitamine üliõpilaste eneste poolt on ka meie üheks suuremaks saavutuseks sõjajärgsetel aastatel.

1956. ja 1957. a. suvel võtsid meie üliõpilased osa viljakoristustöödest uudismaadel. Kui möödunud aastal oli uudismaalaste arv meie ülikoolis 119 inimest, siis tänavu suvel tõusis see arv 440-le. Üliõpilaste tublist tööst seal kõnelevad saadud medalid ja aukirjad.

...Meie alma mater elab täisverelist elu. Meie õppejõudude teaduslikud saavutused teevad au kogu meie vabariigile. Meie üliõpilased püüavad saada väärilisteks järglasteks neile Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanuile, kes praegu töötavad edukalt kas arstidena või pedagoogidena, kas kohtunikena või ajakirjanikena, neile, kes annavad oma igapäevases töös parima meie sotsialistliku kodumaa hüvanguks.

M. KUNINGAS

Piltidel: Tartu ülikooli peahoone saksa okupatsiooni ajal (vasakul). Pilk Pearaamatukogusse (ülal). Arstiteaduskonna üliõpilased haiget konsulteerimas (all).

Tartu üliõpilased 1917. aasta ajalooliste sündmuste keerises

Juba 1916. aastal tegutses Tartus aktiivselt illegaalne bolševike organisatsioon, kuhu kuulusid umbes 50 liiget. Loodi VSDT(b)P Tartu komitee. Tähtsat osa etendasid organisatsiooni töös üliõpilased. Organisatsioon koosneski kahest osast: üliõpilastest ja töölistest. Aktiivset osa etendasid organisatsioonis sellal mõned leedu üliõpilased, eelkõige Karolis Požela, Kazys Rimša ja Vladas Rekašius. Viimane oli hiljem üks Leedu Kommunistliku Partei rajajatest. Illegaalses trükikojas trükiti revolutsioonilisi, eriti sõjavastaseid lendlehti. 1917. a. algul õnnestus politseil trükikoda avastada ja osa üliõpilasi-bolševikke arreteerida, nende hulgas K. Rimša.

Kuid tsaarivalitsuse päevad olid juba loetud. Puhkes kodanlik-demokraatlik Veebruarirevolutsioon ja pühkis tsarismi minema. Raudtee ja posti-telegraafi ühenduse katkemise tõttu saadi Tartus revolutsiooni võidust Petrogradis teada hilinemisega. Alles 3. märtsi hommikul saabusid Tartusse post ja Petrogradi ajalehed. Neile «...joosti tormi. Lehti loetakse uulitsal salkade kaupa,» teatas «Postimees».

Tartu bolševike organisatsiooni initsiatiivil loodi Tartu Revolutsiooniline Komitee, millesse kuulusid ka kohalike menševike ja esseeride esindajad. Revolutsioonilise Komitee asukohaks oli Vene Üliõpilaste Seltsi maja Tähtvere tn. nr. 4. Sama maja oli ka Tartu bolševike parteiorganisatsiooni komitee asukohaks. Mainitud revolutsiooniline komitee ühines «parteita, kuid siiski revolutsiooniliste kalduvustega üliõpilaskonna esindajate koguga. Ühisel nõul ja jõul korraldati ajutine üliõpilaste miilits...» (Ajaleht «Töö Lipp» nr. 1, 24. III 1917). Mainitud üliõpilaste revolutsioonilisse miilitsasse astus aga ka rida töölisi. Miilitsa ülemaks oli üliõpilane Strauss.

Massilised revolutsioonilised sündmused Tartus algasid üliõpilasorganisatsioonide poolt 3. märtsi keskpäeval organiseeritud koosolekuga Toomel ühes kliiniku loenguruumis. Kuid rahvast voolas kokku nii palju, et tuli üle minna tenniseväljakutele, kus toimus suur rahvamiiting. Siia ilmusid organiseeritud rongkäigus lippude ja loosungite all ka Tartu Eraülikooli üliõpilased. Kõnelejad, peamiselt üliõpilased, kutsusid Tartus samuti revolutsiooni teostama «...nagu seda Peterburis seltsimehed töölised ja soldatid on teinud.» («Kiir», nr. 20, 18. IV 1917). Esines ka äsja vanglast vabastatud bolševik K. Rimša. Miiting nõudis sandarmi polkovnik Bojakovitši arreteerimist, kes varem andis käske Tartu revolutsionääride arreteerimiseks.

Edasi toimusid sündmused kiiresti. Revolutsiooniline üliõpilasmiilits võttis üle politseijaoskonnad ja arreteeris tähtsamad politseiametnikud, nende hulgas ka Bojakovitši. Arreteeriti ka garnisoniülem kindral Petrov. Garnisoni soldatite rõhuv enamik tuli samuti üle revolutsiooni poolele.

Võim linnas läks faktiliselt Tartu Revolutsioonilise Komitee kätte. Nende päevade jooksul loodi ka Tartu Tööliste, Soldatite ja Üliõpilaste Saadikute Nõukogu. Selles nimetuses kajastus üliõpilaste suur osa kodanlik-demokraatliku revolutsiooni teostamisel Tartus. Hiljem nende osa hakkas vähenema. Kui 19. märtsil võeti vastu nõukogu uus põhikiri, jäi nõukogu nimetuseks Tartu Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu. Üliõpilaste osatähtsuse langus järgnevates revolutsioonilistes sündmustes on seletatav tööliste ja soldatite (sinelitesse rõivastatud talupoegade) aktiivsuse kasvuga ning nemad moodustasid uue, sotsialistliku revolutsiooni põhijõu. Ka pärines üliõpilastest küllaltki suur osa jõukatest ringkondadest ega tahtnud toetada sotsialistlikku revolutsiooni.

Kuid see ei tähenda, et revolutsiooniline üliõpilaskond oleks järgnevates sündmustes pealtvaatajaks jäänud. Osa üliõpilasi, eriti üliõpilased-bolševikud, võtsid aktiivselt osa sotsialistliku revolutsiooni ettevalmistamisest. Üheks kõige silmapaistvamaks nende hulgast oli K. Rimša. 1917. a. oktoobris, millal Tartu Nõukogus enamus läks kindlalt bolševike kätte ning töölised ja soldatid nõudsid võimu ülevõtmist, oli Rimša üheks aktiivsemaks Tartu Nõukogu tegelaseks. Relvastatud ülestõusu eel loodi Tartu Nõukogu juures Revolutsiooniline Sõjakomitee, mille esimeheks oli W. Liiger, üheks tema asetäitjaks aga K. Rimša.

25. oktoobril, paralleelselt Suure võiduga Petrogradis, toimus nõukogude võimu kehtestamine ka Tartus. Revolutsioonilised sõjaväed ja Tartu tööliste Punakaart võtsid linna oma valve alla. 26. oktoobril avaldas Tartu Nõukogu Täitevkomitee teadaande linna elanikkonnale, milles teatas sotsialistliku revolutsiooni võidust Petrogradis ja võimu üleminekust nõukogude kätte, kohapeal Tartu nõukogu kätte.

Kohalikel võimudel Tartus ei olnud reaalseid jõude selleks, et takistada nõukogude võimu kehtestamist. Seepärast toimus võimu ülevõtmine rahulikult, ilma verevalamiseta ja relvastatud võitluseta. Kuid kodanlus püüdis kõigiti organiseerida protestiavaldusi töörahva, nõukogude võimu vastu. Ka üliõpilaskonna hulgas tehti aktiivset kihutustööd nõukogude võimu vastu.

Seoses sotsialistliku revolutsiooni teostamise ja nõukogude võimu kehtestamisega toimusid Tartu ülikooli aulas ägedad vaidlused, mis kestsid neli päeva. Parempoolsed, reaktsioonilised üliõpilaste ringkonnad, kutsusid üles avaldama umbusaldust uuele võimule. Kuid üliõpilastel-bolševikel õnnestus sellise resolutsiooni vastuvõtmist ära hoida. Bolševike initsiatiivil oli tekkinud revolutsioonilise kallakuga sotsialistide-internatsionalistide grupp, kuhu peale bolševike ja pahempoolsete menševike, nn. menševike-internatsionalistide kuulusid veel mõned revolutsioonilise kallakuga rühmad. Ägedate vaidluste tulemusena võeti häälteenamusega vastu sotsialistide-internatsionalistide resolutsioon, mis rõhutas, et proletariaadi diktatuuri ja nõukogude võimu kehtestamine oli klassivõitluse arengu paratamatu tulemus, sest vastasel korral oleks võitnud aadellik-suurkodanlik reaktsioon (vt. ajaleht «Molot», 19. XI 1917). Kuigi kõik sotsialistid-internatsionalistid ei toetanud bolševike poliitikat, kutsusid nad üliõpilasi koostööle nõukogude võimuga, sest vastupanu uuele võimule või sabotaaž, nagu rõhutati resolutsioonis, tähendab sellisel otsustaval momendil kohutavat hädaohtu kogu Venemaa töörahvale.

Nii hoidsid bolševikud ära üliõpilaskonna kasutamise nõukogude võimu vastu ja saavutasid tunduva osa üliõpilaste lojaalsuse sotsialistlikule revolutsioonile otsustaval momendil. Üliõpilaskonna revolutsiooniline, bolševistlik osa aga asus aktiivselt sotsialistliku ülesehitustöö teostamisele ja nõukogude võimu kindlustamisele pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu.

K. SIILIVASK,
ajalooteaduste kandidaat

2 Tartu Riiklik Ülikool

MEIE KOLLEKTIIVI EESRINDLASI

Prof. A. Kipper 50-aastane

3. novembril tähistati Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemiku Füüsika ja Astronoomia Instituudi direktori prof. A. Kipperi 50. sünnipäeva ja 25-aastase teadusliku tegevuse juubelit.

A. Kipper sündis a. 1907 Viljandimaal talupidaja pojana. Õppis Tartu ülikoolis astronoomiat, lõpetades ülikooli magistri kraadiga. Töötas a. 1930—1941 Tartu Tähetorni assistendina ja a. 1941—1956 Tartu Riikliku Ülikooli professorina. Oli a. 1945—1949 teoreetilise füüsika kateedri juhatajaks. Aastal 1946 valiti Eesti NSV Teaduste Akadeemia tegevliikmeks ja asepresidendiks. Füüsika ja Astronoomia Instituudi direktorina töötab alates a. 1950.

Prof. Kipper on Eesti NSV silmapaistev teadlane. Tema uurimistöö temaatika on lai ja mitmekesine. A. Kipperi esimesed teaduslikud tööd, mis ilmusid aastail 1930—1935, käsitlevad mitmesuguseid vähemaid astronoomia-alaseid küsimusi. A. Kipperi esimeseks suuremaks tööks on tema doktoriväitekiri, milles A. Kipper käsitleb gaasi liikumisi pulseeruva tähe atmosfääris. Siis järgneb rida töid, mis on pühendatud kiirguslikkude protsesside uurimisele tähtedes ja kosmilistes ududes. Tähelepanu äratas ka väljaspool Nõukogude Liidu piire A. Kipperi kahefotoonse kiirguse teooria kosmiliste gaasudude spektrite pideva tagapõhja olemasolu seletamiseks. Terve tsükkel uurimistöid on pühendatud kosmilisele elektrodünaamikale, eriti kosmiliste objektide magnetväljadele.

Prof. Kipperil on silmapaistvaid teeneid teadusliku töö organiseerimisel Eesti NSV-s. Mainigem vaid prof. Kipperit Tartu Riikliku Ülikooli õppeosakonna ülemana taastamas ja juhtimas õppetööd sõjas purustatud ülikoolis ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia asepresidendina loomas ja organiseerimas Teaduste Akadeemia Tartu asutisi ja nende tööd. Füüsika ja Astronoomia Instituudi kujundas ta mõne aastaga soliidseks uurimiskeskuseks Nõukogude Liidus. Praegu on prof. Kipper Tartu Riikliku Ülikooli teaduslikke kraade andva Opetatud Nõukogu liige.

Kolleegid ja sõbrad soovivad prof. Kipperile palju jõudu ja tervist senise töö edukaks jätkamiseks.

Prof. *H. KERES*

Hea ehitusmeister, tubli sportlane

«Vabandust, kas sm. Leibur on siin?»

«Oli küll, aga just veidi aega tagasi lahkus.»

«Halloo! Kas sm. Leiburiga saaks kõnelda? Ei ole? Tänan.»

«Oli, aga läks ära, sõitis välja, ei ole» — selliseid vastuseid kuuleme peaaegu alati küsimusele, kas saaks kokku sm. Leiburiga. Tõepoolest, kabinetist saame teda harva kätte. Enamasti juhatatakse meid kas mingile pooleli olevale tööobjektile või öeldakse lihtsalt, et ta on välja sõitnud.

Kes ta siis õieti on? Arvate, et kindlasti õppejõud? Eksite! Seekord teeme juttu hoopis ülikooli kapitaalehituste insenerist või lihtsalt peainsenerist Mihkel Leiburist. Kogu meie ülikooli perele on ta hästi tuttav, kui mitte just igaühele isiklikult, siis vähemalt kaudselt, oma töö kaudu. Kes on külastanud ülikooli staadioni või värskelt avatud üliõpilaskohvikut, need tunnevad peainseneri küll, sest eks need «suurehitused» ole ju mõlemad valminud tema nõu ja ühise jõuga.

Mitte kaua tagasi sammus Mihkel Leibur sama teed, mis meilgi on praegu pooleli. Olles jätnud oma elust seljataha alles vähem kui kolm aastakümmet, on temast visa töö ja hea tahte tulemusena saanud oma ala hästi tundev insener, kelle kohta isegi eakad töömehed kiitvalt lausuvad: «Tunneb asja.» Ja eks medal Tartu I Keskkooli lõpetamisel ja diplom kiitusega Tallinna Polütehnilisest Instituudist räägivad ka selle eest.

Tartu Riiklikus Ülikoolis töötab sm. Leibur alles 1956. aastast. Kuid tööd on ta selle lühikese aja jooksul jõudnud palju teha. Juba eespool nimetatud staadion, kohvik, peale selle kapitaalsed ümberehitused Tügi tänava ühiselamus, juurdeehitused Käärikul, Sangaste puhkekodu kordaseadmine — kõik see kuulub peainseneri töökontosse.

Ta on ka hea sportlane. Ei jätku igaühel tahet minna pärast 8-tunnist tööpäeva võimlasse ja pühendada end seal kolmeks tunniks ruštvoimlemisele. Kuid ega meistrinormi saavutamine tule lihtsalt, see nõuab jälle pingutust, energiat ja eelkõige kindlat tahet eesmärgi taotlemiseks. Ja seda meie peainseneril jätkub!

Jääb üle vaid soovida Mihkel Leiburile ka edasiseks jõudu ja energiat töös ja peatset saamist NSV Liidu meistersportlaseks.

E. MULTER

Töörõõm — suurim rahuldus

Sellest on möödunud üle 30 aasta, kui väike terane Hillar juba seisis isa töölaua juures ja uudishimulikult jälgis, kuidas saeti ja hööveldati, kuidas isa kätes valmisid keerulised puusepatööd. Kaua ei läbenud poisike ainult pealtvaatajaks olla. Kui oled õige mees — paned ka ise tööle käed külge. Ja nii juhtuski, et Hillar pärast koolitunde ei jooksnud koos teistega mängima, vaid istus kodus ning kopsis ja meisterdas isaga võidu. Kui kevadel korraldati Põltsamaa seltsimajas õpilastööde näitus, oli muude eksponaatide hulgas ka kolmerattaline puust jalgratas. Selle oli valmistanud 12-aastane Hillar Kinguste.

Huvi tehnika vastu suurenes iga aastaga. Peagi valmisid regi ja kangasteljed, kus iga tükk oli tehtud oma käega. Juba maast madalast tundis Hillar, et töörõõm pakub inimesele suurimat rahuldust.

Nüüd töötab Hillar Kinguste ülikooli mehhaanikatöökojas.

Peainsener sm. Leibur iseloomustab teda kui väga kohusetruud töömeest, kes täidab kõik ülesanded täpipealt ja korralikult.

Sm. Kingustet ei leia me töökojast — ta on läinud lõunale. Kuid nagu lahke teejuht selgitab, tuleb ta tingimata kümne minuti pärast tagasi, «istub vaat selle paku otsa siin ja hakkab taguma ikka kilks ja kõlks.» Las siis sm. Kinguste sööb pealegi rahulikult oma lõunaleiba. Vaatan veel aukartusega ringi rauakolist, mutritest, torudest ja poltidest täidetud tööruumis, kus askeldavad tumedates kitlites tööinimesed; ja juba kostabki hoovi pealt monotoonne «kilks-kõlks».

Seal istubki tubli töömees, käes vasar ja peitel. Teeb boilerit Näituse tänavas avatava profülaktooriumi jaoks.

«Kuidas teile siin meeldib?»

«Meeldib, tunnen end väga koduselt. Töökaaslased on toredad, juhtkond suhtub hästi. Töö on siin mitmekesine ja pingeline. Meeldib eriti see, et kui töötad, oled iseseisev: ise oled meister, ise tööline. Alati pole see nii olnud . . .»

Peahoone poole minnes kuulen töökoja juurest veel tuttavat kõlksimist. Nüüd pole see enam minu jaoks monotoonne rauakolin — tean, et selle taga seisab elav, tubli inimene.

H. MARTINS

MEIE AUTAHVLILT

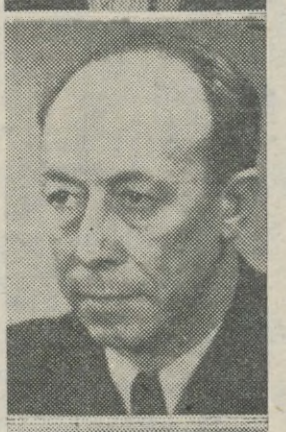

Piltidel (ülalt): prof. Aleksandra Raatma, dots. Johannes Mäll, teenistuja Ida Sillakivi ja üliõpilane Filmi Kink.

Ta on kollektiivi hingeks

«Tule siia, tule meile!» «Ei, siia, siia!» karjutakse vaguneist.

Kelle järele siis nii suurt puudust tuntakse? Ah, näe! Seal kõnnib noormees naerunäol, pill õlal, meie «kultuuriminister» Enn Anupõld. Enn ei ole meil mitte üksnes hea pillimees, vaid ka suurepärane laulumees ja «muinasjutuvestja».

«Kultuuriministrina» organiseeris Enn Anupõld uudismaadel kohalikus koolis kultuurihommiku, kontserte kohalikele elanikele jm. Eriti huvitav oli kultuurihommik. Enn õpetas lastele «Kaera-Jaani», jutustas Artekist ja eesti pioneeride elust.

Uudismaadel oli Enn Anupõld veel sõprussidemete loomise hingeks Vitebski Pedagoogilise Instituudi üliõpilastega.

Ja Tartus . . .

Peahoone koridoris suure musta kella all veidi närviliselt vaheteval üles vaadates ja märkmikku lehitsedes seisab hallis mantlis veluurkaabuga noormees, kelles tunneme ära Enn Anupõllu.

«Miks nad ei tule, jälle jäävad hiljaks?» Peab toimuma eesti filoloogia osakonna komsomolibüroo koosolek. Enn aga on osakonna komsomoli sekretär. Ja ega tal seda muret vähe pole olnud. Silvi Kivioja oli alles esimesel kursusel, Rein Sikk aga «tantsis sügisest sügiseni», nagu ta ise ütleb. Tuli rabada põhiliselt üksi.

Kui loetletakse eesti filoloogia III kursuse õppetöö eesrindlasi, ei puudu nende hulgast Enn Anupõllu nimi. Ainult suured ümmargused viied, harva-harva mõni neli.

Väliselt soliidne, enese vastu lugupidamist äratav, sisemiselt lihtne, alati abivalmis — selline on eesti filoloogia III kursuse üliõpilane Enn Anupõld.

T. MURU

Tema käe all valmivad meistrid

. . . Ülikooli võimlas on järjekordne treeningtund. Tähelepanelikult kuulatakse treeneri näpunäiteid ja seletusi harjutuste sooritamise kohta. «Järgmisena proovime tireltõusu toengusse,» ütleb Ivo Okk, sest tema see treener ongi. Üksteise järel asuvad rasket harjutust rööbaspuudel täitma Silvi Ploom, Aime Kuldla ja Vilve Sakna. Jah, ammu see oligi, kui tüdrukud astusid kehakultuuriosakonda võimlemise erialale, nüüd aga õpivad juba meistrijärku. TRÜ kehakultuuriosakonna võimlemise kateedri õppejõud Ivo Okk kuulub nende hulka, kes oma printsipiaalsusega, nõudlikkusega ja oma ala hea tundjana on võitnud kõigi oma õpilaste poolehoiu. Kuidas sai Ivo Okk heaks treeneriks?

. . . Ta õppis Tallinna Kehakultuuritehnikumis. Lõpetamise järel töötas mõnda aega vabariiklikus spordikomitees, seejärel suunati Leningradi Lesgafti-nimelise Kehalise Kasvatuse Instituudi juures asuvasse treenerite kooli. Peagi ilmnesid tema treeneritalent ja võimed tegevsportlasena ning nii tuligi pärast treenerite kooli lõpetamist jääda instituuti. Möödusid veel neli pingelist aastat tulvil edukat tööd. Õpingute ajal sai Ivo Okist niivõrd hea ja põhjalikkude teadmistega treener, et teda taheti jättagi samasse õppeasutusse, nüüd juba õppejõuks. «Saime aga ta siiski endale, ja ta on suurepäraseks täienduseks meie kateedrile,» meenutab 1954. a. sügist (siis asus Ivo Okk tööle Tartus) võimlemise kateedri julhataja H. Elken.

. . . On möödunud kolm aastat Tartus. See pole eriti pikk ajavahemik, kuid siiski on selle vältel nii mõndagi juhtunud. Ivo Okk tegeleb endiselt linna spordikooli noortega; Aime, Vilve ja Silvi aga, kes ülikoolipõlve esimestest päevadest alates tema «käe all» harjutasid, üritavad peagi meistrijärgu — oma ihaldatud soovi täitmist.

M. RAID

SOOVE JA MÕTTEID

PROFESSORITE-TÖÖVETERANIDE

Kogu maailma töötajate juubeli, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva eel on küll kirjas ja sõnas meenutatud neid inimesi, kes seisid uue ühiskonna hälli juures. Noore organismi, vastsündinud korra vajadused olid mitmesugused. Seepärast ei saa olla kõigi hälli juures seisjate tegevus ühesugune. Oli vaja neid, kes seisid relvaga uue elu kaitsel; oli vaja ka neid, kelle võitlusvahendiks olid mõte, sõna ja sulg; oli vaja neid, kes valmistasid relvi, ja mitte ainult tulirelvi, vaid ka vaimurelvi.

Meie ülikoolis töötab rida auväärseid seltsimehi, kes ligi 40 aasta jooksul on meie noorsugu varustanud vaimurelvaga, jagades neile eluks ja võitluseks vajalikke teadmisi. Raske on ülehinnata professorite H. Jaaksoni, J. Piiperi, K. Ramuli, H. Riikoja, T. Rootsmäe, G. Rägo ja A. Valdese teeneid meie uue elu ehitamisel intelligentsi noore põlvkonna kasvatamisel. Seepärast pöördus meie lehe toimetus mõnede poole neist professoritest-tööveteranidest, et nad jutustaksid, mis neile oma pika tööaja jooksul meie ülikoolis on tundunud eriti meeldejäävana ja tähtsana. Professor K. Ramuli mõte kandus oma õppejõu teekonna algusse. Nimelt langeb selle ajaga kokku meie vana ülikooli üks tähelepanuväärsemaid sündmusi: auväärse alma materi muutus eesti rahva kõrgemaks kooliks. Esmakordselt osutus eesti noortele võimalikuks õppida emakeelses kõrgemas õppeasutuses. See oli suureks sündmuseks ka teaduse alal. Intensiivselt võisid arenema hakata eriti need teadused, mis on seotud meie kodumaa ajaloo, kultuuri ja loodusega. Teisedki teadused võisid rohkem silmas pidada kohapealseid vajadusi. Võime ühineda prof. K. Ramuliga, see sündmus oli meie rahva kultuuri arengus vägagi tähtis.

Mõte pikale tööajale, kus on nähtud palju sõdasid, mitmeid valitsusi, on üle mindud ühest ühiskondlikust korrast teise, tekitab paratamatult võrdlusi. Kes vanadest töömeestest ei mõtleks sellele, et kodanlikul ajal nad ei oleks saanud enam olla oma armastatud tööl. Nõukogude ajal ei pea keegi pensionile minema lihtsalt sellepärast, et aastaid on kogunenud teatud hulk. Otsustav on ikkagi inimese tervis ja töövõime. Prof. J. Piiperit nagu iga oma tööd armastavat inimest rõõmustab eriti see nõukogude võimu poolt antud võimalus.

Meie ligi nelikümmend aastat ülikoolis töötanud professorite silme eest on möödunud terve armee noori inimesi, kõige erinevamate iseloomude, erineva ellu- ja töössesuhtumisega. Mõnedest on õpetajad võinud tunda siirast rõõmu, teistest aga kibedust ja meelehärmi, paljud on aga möödunud nõnda, et neist pole midagi järele jäänud. Aastate kestel koguneb igal pedagoogil soove ja mõtteid, mida tahaks edasi ütelda mitte ainult oma otsestele õpilastele, vaid kõigile noortele. Seepärast palusime professoreid-veterane ütelda, mida nad sooviksid noortele üliõpilastele.

Koos prof. Riikojaga on paljusid õppejõude erutanud see, et üliõpilased ilmutavad sageli oma töös vähe iseseisvust. Tõeliselt omaks ja praktiliselt kasutatavaks muutuvad aga need teadmised, mida on ise läbi mõeldud, milles on ise arusaamisele ja veendumusele jõutud. «Üliõpilastel peaks aga välja kujunema orgaaniline vajadus iseseisvalt töötada, see peaks aasta-paari jooksul muutuma endastmõistetavaks. On möödunud periood, mil õppejõud mälus aine oma peas läbi ja kurnas sealt üliõpilastele viimase ekstrakti välja. Tuleb omal käel lugeda kirjandust nii eesti, vene kui ka võõrkeeltes, teha täiendavaid praktilisi ja laboratoorseid töid. Ainult sel teel saavutatakse tõelisi teadmisi,» ütleb professor H. Riikoja.

Samade soovidega ühines ka prof. J. Piiper. Noore inimese elus on üks tõsisemaid momente eriala, elukutse valiku otsustamine. Sellest oleneb, kuivõrd ta edaspidi oma tööst rõõmu tunneb ja kuivõrd ta ühiskonnale võib kasulik olla. Kõik tunneme, et väga õige on prof. K. Ramuli tähelepanek: noored ei mõtle sageli sellele, kas neil on küllalt eeldusi edukalt tegutseda sellel või teisel kutsealal. On ju hästi teada, et mõnigi on otsustanud teatud osakonna kasuks ülikoolis ainult sellepärast, et seal on konkurss väiksem. On ka neid, kelle puhul võib kerkida küsimus, kas tal üldse maksab ülikoolis õppida. Tõsi, rohkem tõsist kaalumist eriala valikul!

Lõpetagem meie lugupeetud õpetajate soovid prof. J. Piiperi sõnadega: «Soovin üliõpilastele huvi ja tahet oma õpingutes ning uurimistöös, huvi, tahet dialektilise ja ajaloolise materialismi printsiipidesse süvenemisel. See muudab nende õppe- ja uurimistöö veelgi viljakamaks.»

H. MARTINS
M. LIIDIA

KONVERENTS OKTOOBRIREVOLUTSIOONI 40. AASTAPÄEVA AUKS

31. oktoobri pärastlõunal kogunesid ülikooli aulasse üliõpilased ja õppejõud, et osa võtta Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale pühendatud teaduslikust konverentsist. Vana aula, mis mäletab veel 1905. ja 1917. aastate suurte päevade ajajärgul peetud tuliseid miitinguid ja kõnesid, osutus väärilisekspaigaks 40 aastat tagasi asetleidnud revolutsiooniliste sündmuste tähistamiseks.

Ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilane H. Palli valgustas oma ettekandes Oktoobrirevolutsiooni maailma-ajaloolist tähtsust. Referent näitas veenvalt, missugust tohutut mõju avaldas esimese sotsialistliku revolutsiooni võit juba kaasajal. Imperialistlikust maailmasõjast vaevatud Euroopa rahvastele kujunes sotsialismi võidulepääs Venemaal eeskujuks, mille tulemusena puhkesid revolutsioon Saksamaal, Austria-Ungaris, ülestõus Prantsuse interventsioonivägedes jm. Esimese Aasia riigina asus sotsialistlikule ülesehitustööle Mongoolia. Oktoobrirevolutsiooni innustav eeskuju avaldub veelgi suuremal määral tänapäeval, mil isegi kõige skeptilisematele imperialistide ringkondadele on saanud silmanähtavaks sotsialistliku ülesehitustöö hiilgavad resultaadid.

Järgnevad kaks ettekannet käsitlesid konkreetseid sotsialistliku revolutsiooni ettevalmistamise ning läbiviimise probleeme Eestis. Ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilase Vahemetsa konverentsitöö oli pühendatud Tallinna Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu tegevusele Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamise perioodil. Sisukas, allikatele tuginevas ettekandes näitas referent, kuidas 1917. aasta Veebruarirevolutsiooni perioodil kujunenud Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu sai kodanlik-demokraatliku revolutsiooni sotsialistlikuks revolutsiooniks ümberkasvamise vahendiks. See protsess aga toimus ägedas võitluses väikekodanlike kokkuleplaste parteidega, kes tõttasid oma võimu kodanlusega jagama. Alles 1917 aasta septembri alguses muutus bolševiseerunud Tallinna Nõukogu kodanluse kukutamise ja sotsialistliku revolutsiooni teostamise organiks. Oma töös esitas A. Vahemets rea uusi andmeid, muuhulgas ka esseeride partei tegevusest ja osast antud perioodil.

Huvitava ja seni käsitlemata teemaga «Revolutsioonilise miilitsa küsimus Tallinnas Oktoobrirevolutsiooni-eelsel perioodil» esines ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane T. Sink. Ettekandja rõhutas seda otsustavat osa, mis langes Veebruarirevolutsiooni perioodil loodud rahvamiilitsale revolutsiooni saavutuste kaitsmisel, võitlusel kontrrevolutsiooni vastu ja sotsialistlikule revolutsioonile ülemineku kindlustamisel. Seda osa mõistis väga hästi ka eesti kodanlus, kes püüdis vastloodud miilitsat oma mõju alla kiskuda, mis tal ka osaliselt õnnestus. Kuid vastukaaluks kodanluse sepitsustele organiseeris eesti proletariaat bolševike partei juhtimisel, lähtudes Lenini juhenditest üldrahvaliku relvastatud miilitsa asutamise kohta, vabrikumiilitsa. Viimase ja tööliste relvastatud võitlussalkade baasil loodi tööliste punane kaardivägi, mis etendas olulist osa Oktoobrirevolutsiooni päevil.

Kultuuriküsimusi Oktoobrirevolutsiooni päevil bolševike häälekandjas «Tööline» valgustas žurnalistika V kursuse üliõpilane H. Ventsel.

Tehes kokkuvõtet ettekannetest tuleb märkida nende kõrget teaduslikku taset. Viimase poolest paistsid eriti silma üliõpilased T. Sink ja A. Vahemetsa, kes seni väheuuritud küsimusi käsitledes ühendasid laiaulatusliku algallikate läbitöötamise iseseisva ja põhjaliku käsitlusviisiga. Kahtlemata on kolme esimese konverentsitöö õnnestumises suured teened ka tööde juhendajal professor H. Moosbergil, kelle aktiivsel kaastegevusel tehti juba kevadel konverentsitööde kirjutamisega algust.

Eduka teadusliku konverentsiga andsid üliõpilased väärilise panuse Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamiseks.

K. LAHI

Üliõpilaskohvik avati

2. novembril avati TRÜ üliõpilaskohvik. Kohviku ruumidesse kogunesid rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad, õppejõud, üliõpilased.

Kohvik on külastajate käsutuses iga päev kella 16—23, laupäeval ja pühapäeval kella 16—24. Esmaspäeviti ja suvevaheajal on kohvik suletud. Kaks korda nädalas mängib orkester tantsuks.

Üliõpilaskohviku kodukord näeb ette, et kohvik teenindab TRÜ kollektiivi liikmeid: sissepääs on töötõendi või üliõpilaspileti alusel. Muud isikud pääsevad kohvikusse mõne TRÜ kollektiivi liikme külalisena ja tema vastutusel, kirjutades külalisraamatusse oma nime.

Mitmesuguste kultuuriliste ürituste organiseerimine kohviku ruumides kuulub TRÜ ametiühingu klubi ülesannete hulka. Kõik kohviku ruumides toimuvad üritused peavad mahtuma kohviku tööaja piiridesse.

H. KÄÄN

Ülikooli staadion ON VALMIS!

Piltidel (ülalt): Ülikooli staadion märtsis 1957. 2 nädalat enne võistlusi. Ülikooli staadion võistluskorras.

Ülikooli staadion on valmis. Jooksurajad, hüppekastid, tõukeheitesektorid on auga välja tulnud esimesest tuleproovist.

Juba mitukümmend aastat tagasi asus Tallinna tänavas väike väljak. See oli Tartus ainukene. Siin toimusid kõik linna võistlused, kevadeti peeti siin koolilaste laulu- ja võimlemise pidusid.

1928. a. võistles siin kuulus soome pikamaajooksja Paavo Nurmi, 1936. a. peeti siin Eesti esivõistlused kümnevõistluses.

30. aastate algul ehitati Tamme staadion. Esialgu üüris ülikool linna spordikomitee käest Tamme staadioni, kuid siis hakkas ta taotlema oma. Linnaisad andsid Tamme ülikoolile, Tallinna tänava väljak läks aga «Kalevile».

Kuid Tamme staadion ei suutnud rahuldada ülikooli spordipere vajadusi ja nad taotlesid Tallinna tänava staadioni. Kuna oli selge, et «Kalev» niikuinii ei ehita staadioni välja, otsustas linna täitevkomitee anda 1953. a. sügisel staadion ülikoolile.

Samal sügisel algasid siin ülikooli treeningtunnid. Siis ilmusid siia ka esimesed tudengid labidate ja rehadega. Ja juba järgmisel kevadel, täpsemalt 8. mail toimusid ülikooli staadionil hooaja kergejõustiku avavõistlused ja 24. mail ülikooli spordipäev, mil ühtlasi avati staadion. Suuri võistlusi siin muidugi pidada ei saadud. Oli ju ringraja pikkus ainult 283 m, rada võimaldas ainult kahel võistlejal koos joosta. Võrdluseks olgu toodud, et praegu on staadioni ringrada 400 m, kõrvuti kuus rada. Ei olnud statsionaarseid tõukepaiku. Pealtvaatajatele määratud tribüün oli väike. Pinke oli 6—7 rida ja nad mahutasid umbes 100 inimest. Praegune tribüün mahutab 3000 inimest.

Ka Tamme staadioniga võrreldes on Tallinna tänava staadionil suured eelised. Kui Tammel saab kaugust ja teivast hüpata kahest hüppekastist, siis ülikooli staadionil vastavalt kuuest ja neljast. Ketast saab Tammel heita ühest sektorist, meil aga kolmest.

Esimesed tööd pandi käima oma jõududega. Dots. A. Matteus valmistas ühiskondlikus korras staadioni projekti. Ühiskondlike tööde korras ehitati põhiliselt ka staadion.

Eelarveline maksumus oli üldse 3 miljonit rubla, kuid staadioni on mahutatud ainult 1/3 sellest (900 000), kusjuures lõviosa on neelanud majad. Võrdluseks võib tuua, et Komsomoli-nimeline staadion läks maksma umbes 5 milj. rbl. ja et Valga linna staadioni väljak ainuüksi läks maksma 650 000.

Nii et üliõpilased ja õppejõud tegid ära suure töö koos ülikooli kapitaalehituse osakonnaga.

Kogu oma südame ja energia panid staadioni ehitamisse sm-d Kudu, Lulla, Leibur, Sibul, Lindpere, Ristimäe, Männo, Alliksaar jt.

Sm. Lulla arvates ei oleks staadion saanud nii kiiresti valmis, kui poleks olnud tublit autojuhti B. Lindperet. Tema oma lõbusa tuju ja raugematu energiaga oli mitugi korda peaaegu 48 tundi järjest rooli taga.

Palju kasu tõi sm. Sibui oma ratsionaliseerimistega. Tema konstrueeris käsirullist mootorrulli, tema ehitas ka mehhaanilise killustiku sõeluja.

Ka üliõpilased olid väga tublid. Eriti hästi töötasid staadioni ehitustöödel kolm kollektiivi, keda autasustati ELKNÜ Keskkomitee aukirjaga. Nendeks on kehakultuuriosakond eesotsas osakonna sekretäri U. Kanguriga, geoloogiaosakond ja matemaatikaosakonna V kursus.

Individuaalselt said aukirjad 21 üliõpilast ja õppejõudu. Väga palju on neid, kelle tublit tööd staadioni ehitamisel märgitakse ära kuld- ja hõbetähekestega.

Tänu nii paljude inimeste heale tahtele ja innukale tööle võime nüüd öelda, et ülikooli staadion on valmis.

Staadion on läbi teinud juba neljad suured võistlused ja peab märkima, et tulemused, mis siin saavutatud, ei ole halvad. Nimetagem neist paremad:

100 m jooks L. Kepp	12,2
200 m jooks L. Kepp	25,4
800 m jooks E. Nieminen	1.57,3
400 m tõkkej. M. Forsbacka	56,4
Kettaheide K. Metsur	49,48
Vasaraheide R. Zupping	59,98
Odavise P. Kontiainen	73,81

Need tulemused on saavutatud alles pehmetel radadel. Kuid võib loota, et staadioni rekordid juba varsti paranevad.

Ülikooli staadion on juba praegu Tartu parim. Kuid ei ole palju öelda, et ta tulevikus kujuneb mitte ainult vabariigi, vaid ka Baltimaade parimaks staadioniks.

A. TANN

KOMSOMOLIELU KROONIKAT

Vene filoloogid kogunesid aruande- ja valimiskoosolekule 23. oktoobril. Koosolek möödus väga elavalt. Büroo aruande esitas sekretär sm. Smirnov. Sõnavõtjad peatusid peamiselt uudismaade töö ja eesti keele õppimise küsimustel. Vähe oli konkreetseid ettepanekuid edaspidiseks tööks. Seetõttu kannatas ka vastuvõetud otsus üldsõnalisuse all.

Büroosse valiti E. Pennonen, Z. Sofronova, L. Anton, M. Peikolainen jt. Uus büroo valis sekretäriks Zoja Sofronova.

*

Majandusteaduskonna komsomoliorganisatsioonis viidi aruande- ja valimiskoosolek läbi 24. oktoobril.

Pärast aruannet ja sõnavõtte võeti vastu semestri tööplaan. Tihendatakse sidemeid kaubastu noortega, korraldatakse nendega sõprusõhtu. Organiseeritakse teaduskonna õhtu, kohtumine revolutsionääridega, küsimuste-vastuste õhtu. Komsomolibüroo korraldab kohtumise males ja kabes õppejõudude ja üliõpilaste vahel.

Valiti uus büroo, kes valis sekretäriks Ülo Kindma.

*

28. oktoobril toimus matemaatikaosakonna komsomoliorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek.

Uue osakonnabüroo sekretäriks valiti Linda Pallas IV kursuselt. Büroo liikmed on M. Vaik, T. Tammai, J. Tapfer, L. Villing.

Koosolek arutas tööd staadionil ja uudismaadel. Kokkuvõtete tegemiseks uudismaalaste tööst otsustati korraldada lahtine komsomolikoosolek. Et muuta poliitinformatsioone huvitavamaks ja sisukamaks, otsustati kasutada kvalifitseeritud lektoreid ka väljastpoolt teaduskonda. Et isetegevus kursuste kaupa on senini visa olnud paigalt nihkuma, otsustati nüüd asjahuvilised koondada kollektiivi-desse osakonna ulatuses.

ESIMENE KURSUS „LÖÖDI TUDENGIKS"

Tõtt tunnistades, südamesse asus väike kartusetunnegi, kui küpsustunnistusega käes sai astutud üle *alma materi* läve. Umbes midagi samasugust tundsid matemaatikaosakonna I kursuse üliõpilased ka 26. oktoobri õhtul.

Osakonnaõhtu! See teade rõõmustas kõiki ning tihti vesteldi sel teemal.

... Avarasse ruumi sisenedes kohtasime vanemate sõprade ja seltsimeeste julgustavaid pilke, mis nagu rääkisid: «Tulge, teid ootavad sõbrad!»

Märkamatult möödus tund või rohkemgi, mille jooksul professorid Rootsmäe ja Kangro jagasid oma mälestusi üliõpilaspäevilt. Me mõistame 1917. a. ajalooliste oktoobripäevade tähtsust. Nii paljudelgi meist oleks elutee loogelnud ülikoolist kaugelt mööda, kui ei oleks olnud Suurt Oktoobrit.

Ohtu naelaks kujunes I kursuse nn. tudengiks löömine. «Range» eksamikomisjon nõudis täpseid ja arukaid vastuseid. Kuigi küsimused näisid eriskummalistena, andsid enamik eksamineeritavaid sobivaid vastuseid, mis üldise naeruga heaks kiideti. Lõbusas meeleolus, mis valitses kogu õhtu jooksul, jättis eksamikomisjon mõningad puudujäägid arvestamata ja otsustas lüüa kogu I kursuse tudengiks. Pidulikus miljöös loeti ette ka tudengi 12 käsku.

Järgnesid lõbusad seltskondlikud mängud ja tujukõllane jalakeerutus, mis neil puhkudel ikka asja juurde kuulub.

Näis, et kellaosutid liiguvad muinasjutulise kiirusega, kuid pidurdada neid ometi ei saanud. Kahju oli lahkuda, sest õhtu sellises kollektiivis meeldis kõigile.

Kogu I kursuse nimel tahaks öelda matemaatikaosakonna vanematele kursustele toreda ja meeldejääva vastuvõtu eest «suur aitäh!»

L. VILLING,
I kursuse üliõpilane

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub reedel, 15. novembril.

Toimetaja aj. kt. E. SILK

MB 08218 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3718

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (347) Reedel, 15. novembril 1957. a. X aastakäik

Tervitus ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VI konverentsi delegaatidele!

Tehkem KOKKUVÕTTEID

Pisut üle aasta on möödunud Tartu Riikliku Ülikooli komsomoli-organisatsiooni V konverentsist. See on olnud töö- ja tulemusrikas aasta.

Õppetöös tähendas see aasta üliõpilaste iseseisva töö osatähtsuse tõstmist, rea paranduste tegemist meie õppeplaanidesse ja programmidesse. Õppetöö protsessi parema korraldamise küsimused olid juba meie komsomoliorganisatsiooni V konverentsil üheks põhiprobleemiks. Palju on osakondades ja kursustel kõneldud sellest ka hiljem. Kahtlemata räägime nendest küsimustest ka homme algaval VI konverentsil. Kuid sellejuures ei tohi unustada (nagu me seda vahel kipume tegema), et komsomoliorganisatsiooni ülesandeks on kõigepealt võidelda oma liikmete kõrge õppeedukuse ja distsipliini eest. Mida me oleme teinud ja mida meil tuleks omalt poolt teha, et iseseisev pingeline töö kujuneks iga üliõpilase harjumuseks kogu semestri vältel? Selle küsimuse lahendamine peaks kujunema üheks konverentsi põhiprobleemiks.

Kui kunagi aastate pärast kõneldakse meie komsomoliorganisatsiooni tööst V ja VI konverentsi vahel, siis öeldakse kindlasti: «See oli aasta, kus toimus VI ülemaailmne noorsoofestival, sel aastal käis ligi neli- ja poolsada üliõpilast uudismaal vilja koristamas, sel aastal valmis ülikooli staadion ja seal peeti esimesed rahvusvahelised võistlused.» Need olid suurüritused, kus igal komsomoliigrupil, igal kommunistlikul noorel oli võimalik käed külge panna. Kuidas seda igaüks tegi? Missuguseid puudusi ja vigu esines nende ürituste organiseerimisel ja kuidas neid tulevikus vältida? Sellest tuleks meil konverentsil tõsiselt rääkida.

Komsomoliorganisatsioon on kõigepealt poliitiline võitlusorganisatsioon, partei lähim abiline. Kas meie kommunistlikud noored ja komsomoli aktiiv on suutnud igas olukorras näidata küllaldast poliitilist küpsust? Mis tuleks meil teha poliitilise kasvatustöö parandamiseks meie üliõpilaste keskel? Nende küsimuste lahendamine on põhilüliks meie komsomoliorganisatsiooni edaspidises töös.

Üheks oluliseks, paraku aga seni üsna nõrgaks lüliks meie komsomoliorganisatsiooni töös on olnud side noortega väljaspool ülikooli. Komsomoli linnakomitee ülesandel oleme suunanud tööle koolidesse rühmajuhte ja ettevõtetesse propagandiste, kuid nende arv on olnud võrdlemisi väike ja kontroll nende töö üle väga nõrk. Möödunud kevadel alustasid meie osakondade komsomoliorganisatsioonid sõprussidemete loomist terve rea Tartu linna ettevõtetega. See väärtuslik üritus on praegu alles algastmes. Tuleks tõsiselt järele mõelda selle üle, kuidas edaspidi tugevdada sidemeid üliõpilaste ja töötavate noorte vahel.

Nõrgalt on seni töötanud ka meie komsomolipatrullid, vähe on nad aidanud kaasa korra kindlustamisele linnas.

Komsomoliorganisatsiooni jõud seisneb tema liikmete raudses distsipliinis. Komsomolidistsipliini tugevdamiseks on komitee aruandeperioodil üht-teist teinud. Paraku ei toetanud siin komiteed paljud grupid ja osakonnabürood, suhtudes liberaalselt komsomolidistsipliini rikkumise faktidesse. On vaja, et meie organisatsiooni VI konverents ütleks otsustava sõna komsomolidistsipliini tugevdamise osas.

Palju jõudu kõigile delegaatidele tõsiseks ja asjalikuks tööks eesseisval Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni VI konverentsil.

TR Ülikooli teaduslikult sessioonilt

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale pühendatud ürituste sarjas oli meie ülikooli elus eriline koht 26. oktoobrist 1. novembrini kestnud õppejõudude teaduslikul sessioonil, mille ettevalmistusele oli sel aastal pühendatud rohkem tähelepanu kui varem. Siinjuures tuleb kõigepealt mainida ettekannete teeside ilmumist trükis.

Sessioon algas plenaaristungiga ülikooli aulas, kus kuulati dotsent A. Raua ettekannet «40 aastat nõukogude teaduse arengut» ja dotsent V. Reimani tööd «Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis».

Edasi kulges sessiooni töö sektsioonides, mille istungitest võtsid õppejõudude kõrval osa ka üliõpilased (kahjuks küll vähesel hulgal) ja teadusehuvilised väljastpoolt ülikooli. Kaheksas sektsioonis peeti kokku 91 ettekannet.

Ajaloosektsiooni töö peamine rõhk oli asetatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni teadusliku uurimise küsimustele. Neist tuleks eelkõige märkida prof. H. Moosbergi ettekannet «Sotsialistliku revolutsiooni rahuliku arengu perioodist Eestis (märts — juuli algus 1917)», ajalooteaduste kandidaadi M. Lõhmuse «Oktoobrirevolutsiooni võit Narvas», ajalooteaduste kandidaadi K. Siilivase «Võitlus nõukogude võimu kindlustamise eest Tartus (nov. 1917 — veebr. 1918)» jt.

Koosolekuil selgus, et kuigi meil on Oktoobrirevolutsiooni uurimise osas suuri saavutusi, leidub veel rohkesti üksikküsimusi, mille läbitöötamist tuleb ajaloolastel hoolega jätkata. Sügavamat uurimist nõuab eriti küsimus Oktoobrirevolutsiooni arenemisest meie vabariigis.

Võrreldes eelmiste aastatega oli osavõtt ajaloosektsiooni koosolekutest arvukam ja ettekanded kutsusid esile elava arutelu. Eriti tuleb seda märkida M. Lõhmuse ettekande puhul.

Aktuaalseid ja huvipakkuvaid ettekandeid esitati keele ja kirjanduse sektsiooni istungitel. Töö toimus kolmel koosolekul, kus arutati eesti ja vene kirjanduse ning Lääne-Euroopa keelte ja kirjanduse küsimusi.

Istungil, kus arutati eesti kirjanduse probleeme, kujunesid kandvamateks K. Taevi ettekanne «Eesti kirjandusteadus võitluses marksistlik-leninliku uurimismeetodi omandamise eest» ja dotsent E. Laugaste «Rahvaluule probleemid Nõukogude Eestis».

Huvitavamatest ettekannetest keele ja kirjanduse sektsioonis tuleb märkida ka filoloogiateaduste kandidaadi Z. Mintzi tööd «Vene kirjandus esimesel nõukogude aastal», mille julged ja originaalsed järeldused äratasid kuulajaskonna suurt tähelepanu.

Dotsent V. Adamsi ettekande «Esimene venekeelne kommunistlik ajaleht Tartus» puhul tuleb märkida suure ajaloolise tähtsusega faktide rohkust, ja kuna tähendatud ajalehe toimetuse arhiiv on hävinud, siis leiti, et V. Adamsi poolt esitatud materjalid tuleks avaldada ka trükis.

Tagasihoidlikumalt möödus Lääne-Euroopa kirjanduse ja keelte probleemidele pühendatud istung.

Õigusteaduse sektsiooni viiest ettekandest kujunesid huvitamateks prof. P. Vihalema ettekanne «Rahvusküsimuse lahendamine Eestis Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni perioodil» ja ENSV kohtuministri V. Raudsalu ettekanne «Uute materjalide esitamine ja hindamine teise astme kohtus», mis kutsusid esile elava diskussiooni.

Matemaatika- ja mehhaanikasektsioonis peeti plaanipäraselt 6 ettekannet ja peale selle EPA vanemõpetaja H. Epleri poolt ettekanne «Prof. J. Sarve teaduslikust tegevusest», mis oli õnnestunud täienduseks prof. G. Kangro ettekandele «Matemaatika arengust Eestis aastail 1917—1957». Üldse tuleb tähendada, et sektsiooni ettekanded olid põhjalikult ette valmistatud, kõrgel teaduslikul tasemel ja andsid hea ülevaate matemaatika-alasest tööst TRÜ-s.

Füüsika- ja keemiasektsioonis peeti 10 ettekannet, mis üldiselt olid kõrgel teaduslikul tasemel.

Esiletõstmist väärivad füüsika-matemaatikateaduste kandidaadi H. Oiglase ettekanne «Lainetusvõrrandid vabade elementaarosakeste multiplettide jaoks» ja füüsika-matemaatikateaduste kandidaadi C. Luštšiku ja N. Luštšiku ettekanne «Elavhõbetaoliste ioonidega aktiveeritud leelis-halogeenkristallide luminestsentsitrehtrite spektroskoopia».

Produktiivsed ja mitmekesised olid koosolekud bioloogiasektsioonis. Siin tuleb kõigepealt esile tõsta prof. J. Auli ettekannet «Antropoloogiline standardiseerimine ja antropoloogilised erinevused maa- ning linnaelanike vahel». Ettekandja juhtis tähelepanu antropoloogilise standardiseerimise tähtsusele ja nendele suurtele töödele, mis NSV Liidus sel alal praegu teostatakse. Käesoleval suvel teostas vastav ekspeditsioon asjaomaseid uurimusi ka Eesti NSV-s. Prof. Auli ettekanne kutsus esile rohkesti sõnavõtte, milles kriipsutati alla tähtsust, mis niisugused uurimused meil omavad, ja soovitati sellelaadseid uurimusi jätkata.

Erilist huvi selles sektsioonis pakkus ka prof. A. Vaga ettekanne «Maakera taimkatte struktuuri üldised seaduspärasused».

Bioloogiasektsiooni tööd võib lugeda üheks õnnestunumaks: ettekanded olid mitmelt erialalt ja istungitest osavõtjate hulk oli võrdlemisi rohke.

Samuti edukalt möödus ka töö geoloogia-geograafiasektsioonis. Geoloogide ja geograafide hoolikast ettevalmistusest sessiooniks rääkisid nii ettekannete kui ka diskussiooni kõrge tase.

Eriti pingerikas, väärtuslik ja suure praktilise tähtsusega oli töö arstiteaduse sektsioonis, kus peeti 36 ettekannet. Seejuures teostati vastava komisjoni poolt ettekanneteks esitatud tööde hulgas selektsiooni, kusjuures osa töid lükati tagasi. Ilma selektsioonita oleks ettekannete arv olnud veelgi suurem.

Arstiteaduse sektsiooni töökoosolekud möödusid väga aktiivselt. Eksperimentaalse meditsiini ja teraapia-alastest istungitest võttis osa 270 inimest, s. o. läbisegi 90 inimest igast istungist. Palju osavõtjaid oli väljastpoolt ülikooli, nagu ENSV Teaduste Akadeemia asutustest, vabariigi haiglatest jm.

Sektsiooni töö näitas, et paljudel kateedritel on välja kujuneuud oma teaduslikud probleemid, mille lahendamine areneb edukalt. Arstiteaduse kollektiiv on täiendanud nõukogude teadust nii mõnegi teoreetilise, eriti aga praktilise panusega. Arstiteaduse sektsiooni ettekannete hulgast võiks märkida L. Schotteri ettekandeid «Paralüütilise lagoftalmi operatiivsest ravist vastaspoolse *m. orbicularis oculi* kiudude ümberistutamise teel» ja «Kunstliku silma-ava moodustamine sekundaarsete kataraktide puhul kahe distsisiooninoakesega «kääride» meetodil», millel on suur tähtsus silmahaiguste ravil.

Üldse tuleb märkida veel nooremate õppejõudude, assistentide ja laborantide aktiivsust sektsiooni töös, mis räägib arstiteadlaste väärtuslikust juurdekasvust ülikoolis.

Kuigi teadusliku sessiooni töö kulges üldiselt edukalt, tuleb märkida ka mõningaid puudusi. Teadusliku sessiooni töösse tuleks rohkem kaasa tõmmata üliõpilasi, et ka nemad oleksid kursis kõige uuega ülikooli kateedrite teaduslikus töös. Eriti nõrgalt olid kaasa tõmmatud Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased, kõige rohkemaarvuliselt oli üliõpilaskond esindatud arstiteaduse sektsioonil. Mõningaid puudusi esines ka sessiooni ettevalmistamisel. Kuigi sellel aastal ilmusid trükis kõikide ettekannete teesid, jõudsid nad teadusehuviliste kätte alles sessiooni plenaaristungiks. Ettekannete teeside varajasem laialisaatmine oleks kindlustanud rohkearvulisema osavõtu sessioonist. Mõnevõrra hilines ka sessiooni kava ilmumine. Kuigi vastavaid materjale hakati nõudma juba vara, nimelt juunis, venis lõplik programmi ja teeside käsikirja koostamine kuni oktoobrini. Edaspidi peavad kõik õppejõud esitama lõplikud andmed kiiremini.

Lõpuks tuleb mainida paljude sektsioonide koosolekul avaldatud soovi, et parimad ettekanded avaldataks trükis. See teeks nad kättesaadavaks mitte ainult ülikooli teadlastele, vaid ka igale teadusehuvilisele ja igale kodanikule. Praktiliselt võiks see toimuda TRÜ toimetiste kaudu.

M. MARDI

VI KOMSOMOLIKONVERENTSI DELEGAATIDELE

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VI konverents toimub 16. ja 17. novembril k. a. TRÜ aulas. Konverentsi töö algab 16. novembril kell 18. Delegaatide registreerimine algab kell 17. Kõigil delegaatidel ilmumine kohustuslik.

ELKNÜ TRÜ komitee

OKTOOBRIDEMONSTRATSIOON PILDIS

Tartu Riikliku Ülikooli kolonni eesotsas sammusid ülikooli juhtkond ja lippurid, neile järgnesid teaduskonnad ja isetegevuskollektiivid.

ÜHTE LAS SEOB

TUTVUSIN NORRA NOORTEGA

Kes meist ei ootaks kirju? Kindlasti igaüks, eriti kui need kirjad tulevad kaugetelt sõpradelt, maadest, mille elust teame siiani vähe. Vähem on aga neid, kes teavad, missuguse kannatamatusega ootad kirja maalt, kus oled ka ise käinud, teateid sõprade elust, kellega koos oled veetnud 14 unustamatut suvepäeva.

Niisugust vormirõivastust kannavad «Fram'i» liikmed.

Külastasin möödunud suvel Norrat ja praegugi on säilinud sidemed Norra noortega.

Meid, nõukogude noori, kutsus külla Norra noorte organisatsioon «Framfülkingen», mille juhiks on peaministri abikaasa Werna Gerhardsen. «Framfülkingen», või nagu teda lühidalt nimetatakse, «Fram», on Norra Töölispartei noorsooorganisatsioon, mis haarab väga erineva vanusega noori (6—20 eluaastani). Organisatsioonis on üle 8000 kinnitatud liikme, kes kannavad organisatsiooni vormi ja võtavad järjekindlalt osa kõigist üritustest. Vormirõivastuseks on mustad kitsad püksid või noormeestel kui ka neidudel, sinised spordipluusid, punased sokid ja punased paksu tallaga sandaalid. Kogu organisatsioon jaguneb üksikuteks alajaotusteks, mida näiteks Oslos on üheksa. Peale otseste liikmete on väga palju neid noori, ja isegi terveid perekondi, kes võtavad osa organisatsiooni tööst. Milles siis seisneb organisatsiooni tegevus? Meie sellekohasele küsimusele vastas Werna Gerhardsen, et nad ei korralda kinnisi vormilisi koosolekuid, vaid püüavad võimalikult mitmekülgsemalt veeta vaba aega ja vabas õhus viibimisega tugevdada noori füüsiliselt. Talvel viiakse igal pühapäeval läbi suusamatku, kelgusõite ja jääkarnevale, millele järgnevad teeõhtud. Kevadel ja sügisel matkatakse vaid üheks päevaks linnast välja, suvi aga veedetakse telklaagris. Ühte sellisesse laagrisse olime ka meie külla kutsutud, ainult et meie ei maganud telkides, vaid suvemajades, sest sääski oli väga palju. Laagrielu kaldus ka muidu välja oma tavalistest raamidest, sest oma kahenädalase sealviibimise ajal tahtsime võimalikult palju kõike näha. Nii siis tuligi välja, et sõitsime rohkem mööda maad ringi bussiga ja laevaga kui tõeliselt matkates. Saabusime Norrasse just jaanilaupäeval ja võtsime osa ka jaanitulest. Võib öelda, et see oli toredaim jaanituli, mis iganes võib olla, ilma igasuguste tseremooniateta; sügavas metsasüles lõbutsesid nii noored kui vanad. Üldse on norralased rahvas, kes sügavalt austab oma vanu kombeid ja traditsioone. Meie igaõhtustel jalakeerutustel vaheldusid moodsad tantsud ja džässmuusika rahvalike tantsu- ja laulumängudega.

Kahju, et Norras viibides tutvusin nii vähe üliõpilaseluga, külastasime küll Oslo ülikooli, kuid üliõpilased olid kõik suvevaheajal ja üliõpilaslinnaosa tänavatel kohtasime vaid välismaa turiste. Et korterihinnad on küllaltki kõrged, siis selleks, et võimaldada üliõpilastel elada talv läbi tasuta, üüritakse nende toad suvel välismaistele turistidele, keda Norras käib küllaldaselt. Toad on ette nähtud 1—2 üliõpilasele ning kolme-nelja toa kohta on kõik vajalikud kõrvalruumid.

Selleks aga, et lähemalt teada saada Norra üliõpilaste elust, soovitan kirjutada neile ise. Kogesin, et ka nemad tunnevad suurt huvi eesti noorte elu vastu.

K. PRESSRAUD,
I kursuse vene filoloog

Nõukogude noorte sõbralikult koosviibimiselt Verna Gerhardseni ja Oslo töölisajalehe toimetaja Tryggve Aakervik'iga.

KALLIS NÕUKOGUDE SÕBER!

Olen Loode Pedagoogilise Instituudi võõrkeelte teaduskonna II kursuse üliõpilane. Meie instituut asub Tsuntsini linna lähedal. Võib-olla oli keegi teist siin?

Kirjutan Teile alles esimest korda. Kuigi me pole kunagi üksteist näinud, näite Te mulle tuttavaina nagu lähedased sõbrad. Teist ja Teie kodumaast oleme me palju teada saanud ajalehtedest ja ajakirjadest.

Igaüks meist teab, et pärast Hiina Rahvavabariigi loomist arenes kogu meie maal suur sotsialistlik ülesehitustöö. Kommunistliku partei ja valitsuse juhtimisel on hiina rahvas juba saavutanud suuri võite. Iga päevaga muutub meie maa tugevamaks ja rikkamaks. Me võitleme sotsialismi ülesehitamise eest. Me teame hästi, et iga meie poolt saavutatud edusamm on lahutamatult seotud teie omakasupüüdmatu abiga ja selle eest oleme me Teile kogu südamest tänulikud.

Me armastame väga Teid, Teie kodumaad, Teie Tallinnat, aga samuti kangelast Kalevipoega, kes rajas selle linna. Ma kuulsin oma sõbratarilt selle huvitava loo teie Tallinna sünnist ja kasvust. Sõbratari kutsutakse Maie. 1956. aastal lõpetas ta Tallinna 7. Keskkooli. 1956. aasta 23. märtsil kirjutas ta meile viimast korda. Siis õppisin ma alles Guitšžou provintsi Tun Ženi Keskkoolis. Ta kirjutas, et sõidab suvevaheajaks Venemaale. Ta kavatses astuda ülikooli ja hakata õppima füüsikat. Saatsin talle sama aasta septembris kirja oma fotoga sellesse kooli, kus ta varem õppis. Ma mõtlen, et see kiri anti talle üle, kuid kahjuks pole ma temalt pärast seda enam ühtki kirja saanud. Ma mõtlen, et ta juba astus teie ülikooli. Oleks väga hea, kui saaksin teada, kus ta praegu elab. Palun Teid, kallid sõbrad, võimaluse korral aidata mul leida tema kursus. Oleksin Teile väga tänulik.

Kallid sõbrad! Tahaksin säilitada Teiega sõbralikku sidet, et rohkem teada saada Teist ja Teie kodumaast. Ma tean hästi, et eelkõige oleks vaja hästi selgeks saada vene keel, et tutvuda Nõukogude Liidu eesrindliku tehnikaga. Selleks oleks mul väga vaja Teie abi. Loodan, et Te võite rahuldada mu palve.

Ootan Teie vastust.

Palava tervitusega Teie sõber
TJAN GUI-ZUN

Tartu Riiklik 2 Ülikool

«Noorsugu, ühine! Edasi kindla rahu eest, demokraatia ja rahvusvahelise sõltumatuse eest, noorsoo parema tuleviku eest!» — see on üleskutse võitluseks rahu ja rahvaste õnne eest, mille Ülemaailmne Demokraatlik Noorsooföderatsioon võttis oma lipukirjaks. Ülemaailmne Demokraatlik Noorsooföderatsioon asutati 10. novembril 1945. a. Londonis I ülemaailmsel noorsoo kongressil. Seda päeva, 10. novembrit, on hakatud tähistama ülemaailmse noorsoo päevana.

16. novembril 1939. a. toimus Prahas tšehhi üliõpilaste fašismivastane demonstratsioon. Järgmisel hommikul arreteerisid hitlerlased 3000 Praha üliõpilast. Fašistid püüdsid leida demonstratsiooni organiseerijaid, kuid tšehhi üliõpilaste hulgas ei leidunud ühtki reeturit. Vihast meeletud hitlerlased lasksid seejärel kõigi arreteeritute silme ees maha üheksa üliõpilast.

Juba sõja ajal kerkis mõte tähistada 17. novembrit kui rahvusvahelist üliõpilaste päeva. 1950. aasta augustis kuulutas

Huvitavaid momente kirjavahetusest

Juba paar aastat tagasi algas minu kirjavahetus Saksa Demokraatliku Vabariigi noorte Reinhard Grundigi, Hanna Neumanni ja Julius Lentziga. See oli aeg, kus me veel käisime keskkoolis. Kooliaeg nendel, kellega ma kirjavahetust pidasin, on küll aasta võrra pikem kui meil (s. t. neil on 12 klassi) ja hinnetesüsteem on teine (1 on seal parim hinne), kuid omandanud pole me õpitavaid aineid mitte halvemini kui nemad, võib-olla mõnes aines isegi paremini. Reinhard avaldab oma mõtteid selle üle, mis keeles mulle kirjutada, järgmiselt:

«Kahjuks ei saa ma Sinu kirjale vene keeles vastata. Kuigi ma olen seda keelt õppinud 6 aastat, ei oska me selles keeles üle paari lause kirjutada.»

Nüüd on need aastad ka nii kiiresti ajamerre vajunud, et ei saa arugi, millal ülikoolis õppima hakkasin. Ka Reinhard on astunud Berliini ülikooli füüsikat õppima, ta on nüüd II kursusel. I kursusel oli neil teoreetilist osa, võrreldes praktikaga võrdlemisi vähe, sest pool aastat olid nad juba I kursusel Ilmenau tehastes praktikal.

Ka ühistöö on neil üliõpilaste hulgas sagedane ja igapäevane nähtus.

Nüüd veel mõni sõna üliõpilaste suvepuhkusest. Kõigile on teada, et sportlaste laagri-treeningkohaks on suvel olnud Kääriku. Aga ma pole küll kuulnud (kuigi olen alles «roheline»), et meil oleks organiseeritud kursuste kaupa suvelaagreid, nagu see on moes saksa üliõpilaste hulgas. Hanna kirjutab möödunud suve laagripäevadest:

«Kaks nädalat olime Balti mere ääres. Seal oli imetore. Meid oli 12 tüdrukut ja 2 poissi. Magasime metsas telkides. Meri oli meie telkidest 50 meetri kaugusel. Olin üldse esimest korda mere ääres ja see näis mulle väga ilusana.

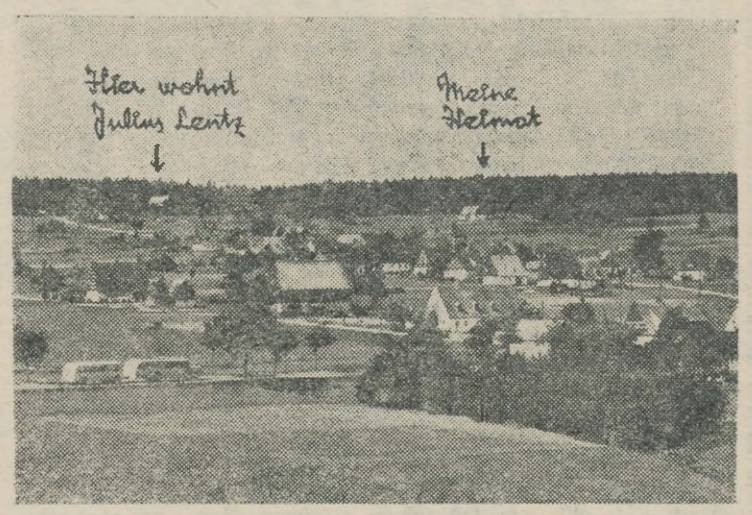

Selle pildi sain Reinhard Grundigilt.

Hanna Neumann Berliinis.

Laager oli tore veel sellepärast, et ta oli rahvusvaheline laager. Seal oli rumeenlasi, tšehhe ja ungarlasi. Kõik olid üliõpilased. Kõige paremini saime läbi tšehhidega. Nad rääkisid hästi vene keelt ja said aru ka saksa keelest.»

Minu kirjavahetus välismaiste sõpradega on kujunenud üle ootuste väga huvitavaks. Et pean kirjavahetust ka Poola neiu Eva Akermaniga, siis on mulle palju saadetud piltpostkaarte unustamatult kaunite vaadetega mitte ainult saksa metsade ja mägede alalt, vaid ka Poola lagendikelt.

Kirjavahetus välismaa noortega on huvitavaim tee sealsete noorte eluga tutvumiseks.

M. LASSI,
I kursuse eesti filoloog

Ajaleht „NEUES DEUTSCHLAND"

avaldas oma Moskva korrespondendi Heinz Sterni reisikirju Nõukogude Baltikumist. Ajalehe numbris on juttu ka Tartu Riiklikust Ülikoolist. Korrespondent tõstab esile ülikooli ülelidulise tähtsuse teadusliku töö keskusena real teaduse aladel (soomeugri keeled, arstiteadus, teoreetiline füüsika) ja üliõpilaste teaduslike konverentside korraldamise traditsiooni. Allpool avaldame väljavõtteid sm. Sterni vestlustest ülikooli rektori prof. Klementiga ja EKP Tartu Linnakomitee sekretäri sm. Raidiga.

... Tartu ülikooli tõstab esile veel üks omapärasus, millele professor Klement ja tema kaastöölised on õigustatult uhked.

Umbes 3000 üliõpilasele (pluss 1500 kaugõppijat) loevad Tartus ümmarguselt 400 õppejõudu. Sellist koefitsienti saab esitada vaevalt ükski teine ülikool, ja professor Klement rõhutab, et väike Eesti võib enesele sellist luksust lubada ainult Nõukogude Vabariigina.

Küsitlen professor Klementit üliõpilaste sotsiaalse koosseisu kohta. «Teate,» vastab ta, «esimestel aastatel pidasime selle kohta väga täpset arvestust. Oli ju iga töölislaps sel ajal saavutuseks. Praegu ei ole ankeetlehes enam lahtrit küsimusega vanemate sotsiaalse seisundi kohta. Kõik meie üliõpilased on töötajate lapsed. Et Teie olete sellest huvitatud — umbes pooled on talupoegade lapsed, umbes 30% on pärit teenistujate ja 20% töölisperekondadest. See on ainult ligikaudne arvestus, ja arvud ei tähenda, et me Tartus töölislaste eest vähe hoolitseme. Pigemini on nii, et töölislapsed ilmutavad suuremat huvi tehniliste teaduskondade vastu, mis meil puuduvad. Polütehnilises Instituudis Tallinnas on töölisperekondadest üliõpilased enamuses.»

Välismaal

Kokku on Eestis praegu 12 000 üliõpilast, 1939. a. oli aga Eesti kõrgematesse koolidesse immatrikuleeritud 4700 üliõpilast.

Tartu ülikooli viiest teaduskonnast — Arsti-, Matemaatika-Loodus-, Ajaloo-Keele-, Õigus- ja Majandusteaduskond — on suurim juurdevool Arstiteaduskonda. Seal tuleb 3—4 kandidaati igale vabale kohale.

Oli väga huvitav professor Klementilt kuulda, et õppejõud ei saa vastuvõtueksamite tulemuste järgi vahet teha, kas abiturient tuleb linnast või maalt. Keskkoolide tase on Eestis üldiselt kõrge ja vabariik on üldise kohustusliku keskhariduse elluviimisel teistest ees.

Sel ajal kui enamikku Nõukogude Liidu ülikoolidest astub üliõpilasi suure maa kõikidest vabariikidest ja rahvustest, on Tartu ülikool ainult eestlastele või üliõpilastele, kes valdavad eesti keelt. Isegi vene keele ja kirjanduse osakonnas, kus õpetamine toimub vene keeles, on jällegi loobutud vastu võtmast üliõpilasi, kes ei oska eesti keelt. Kogemused näitasid, et abituriendid, kes tulid teistest vabariikidest, pöördusid tagasi oma kodukohtadesse, kuna aga Eesti koolidel on suur puudus vene keele õpetajaist.

Arusaadavalt on Tartus ka raskusi. Partei Linnakomitee sekretär ütles jutuajamisel parteipoliitilise töö kohta, et meil on rohkem ideoloogiliselt võõraid elemente kui mõnes tööstuskeskuses või põllumajanduspiirkonnas. Ülikoolis õpetavad mõned vanema generatsiooni õppejõud, kes tõrguvad õpetamast oma teadust marksistlik-leninliku metodoloogia alusel. Nad kalduvad kodanliku korra saavutusi ülehindama ja liialt esile tõstma.

Kuidas me võitleme nende nähtuste vastu? Eelkõige kahel viisil: esiteks filosoofiliste seminaride abil, milles me püüame õppejõude

kirjutatakse

tutvustada marksistlik-leninliku filosoofia põhijoontega, võimalikult tihedamini sidudes neid vastavate teadustega.

Ülikoolis toimuvad küsimustevastuste õhtud, kus me püüame vastata arvukatele küsimustele, mis vanal intelligentsil esile kerkivad.

Teiseks õppejõududega tehtava töö vormiks on kaasatõmbamine ühiskondlikku ellu, poliitilisse töösse. Paljusid oleme suutnud saada kaastöölisteks Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingusse, peamiselt loodusteadlasi, füüsikuid jt. Mõnikord kasutame ka juhust mõtteid vahetada väärteooriate üle, mida ettekannetes paljastatakse.

Mis puutub üliõpilastesse, siis

SÕPRUS MEPEOD!

II ülemaailmne üliõpilaste kongress 17. novembri ametlikult rahvusvaheliseks üliõpilaste päevaks.

Ülemaailmset noorsoopäeva ja rahvusvahelist üliõpilaste päeva tähistame me sidemete tugevdamisega kõigi maade demokraatlike noortega.

Meie ülikoolil ja tema kollektiivi liikmeil on palju tuttavaid ja sõpru, keda meenutada nendel päevadel. Üliõpilaslaulupäev, noorsoofestival, spordikohtumine Helsingi üliõpilastega — need on ainult suuremad üritused, kus oleme sõlminud sõprussidemeid vennasvabariikide ja välismaa noortega. Sõlmitud sidemed ei lõtvu, juurde tuleb aina uusi. Ikka rohkem uut ja huvitavat saame teada oma sõprade elust.

Püüame kajastada neid sidemeid ka oma ajalehe veergudel. Ühtlasi räägime sellest, millised võimalused on loodud meie üliõpilastele õpinguaastail ja pärast hariduse omandamist.

Arvud jutustavad

Tartu Riiklik Ülikool on uute kaadrite — noorte spetsialistide kasvataja. Ta valmistab meie suure kodumaa ülesehitamiseks ette kvalifitseeritud eriteadlasi. Igal aastal saadab ülikool välja noori diplomeeritud lõpetajaid.

Nagu viimasest ülikooli aasta-aruandest selgub, näitab lõpetajate arv aastast aastasse pidevat tõusu. Lehitsedes aasta-aruannet leiame nii mõndagi huvitavat, mis on seoses noorte spetsialistide ettevalmistamisega.

Heidame väikese pilgu ülikooli sisemisse konstruktsiooni ja toome esile mõningad statistilised andmed.

Käesoleval aastal on ülikooli teenistuses 656 õppejõudu ja abiõppejõudu ning 406 administratiivtöötajat. Seega on kogu ülikoolis otseselt ja kaudselt rakendatud kaadrite ettevalmistamisele 1062 inimest.

Samal ajal õpib ülikoolis 3053 üliõpilast ja 1580 kaugõppeüliõpilast. Seega võime ütelda, et keskmiselt iga nelja ja poole üliõpilase kohta on nende õpetamiseks ja teenindamiseks, otseselt või kaudselt, rakendatud üks isik.

Kuid peale väga kireva ja suure isikulise koosseisu on samal ajal väga suur ja vormilt ning sisult väga erinev materiaalne baas. Kogu ülikooli varade väärtus on üle 60 miljoni rubla. Sellest moodustab kõige suurema osa ülikooli Pearaamatukogu oma kahe miljoni raamatuga 30 miljoni rubla väärtuses, teisel kohal on ülikooli hooned ja ehitised, selle järel aparaadid ja majandusinventar.

Tahes või tahtmata kerkib küsimus: mis läheb riigile maksma niisugune asutus?

Selgub, et uute kaadrite kasvatamisel kulutati Tartu Riiklikus Ülikoolis möödunud aastal ümarguselt 32 miljonit rubla. Sellest läks stipendiumideks 10 420 000 rubla, õppejõudude ja töötajate palkadeks 15 488 000 rubla. Kapitaalremondiks ja kapitaalehituseks kulutati 1 159 000 rubla. Seejuures on ülikooli eelarve aasta-aastalt kasvanud. Nii oli ta 1952. aastal, pärast Eesti Põllumajanduse Akadeemia asutamist, ainult 24,4 miljonit rubla.

Lõpuks vaatleme lähemalt möödunud aasta «toodangut», s. o. ülikooli lõpetajaid. Kui jagada ainult otsesed aastakulutused, põhivahendite amortisatsiooni arvestamata, lõpetajate arvule, siis leiame, et iga spetsialist on omaette suur väärtus. Riik on ühe diplomeeritud spetsialisti väljaõpetamiseks kulutanud keskmiselt 64 000 rubla. Seejuures on kulud kõige suuremad arsti, keemiku ja kehakultuurlase ettevalmistamisel.

Toodud arvud näitavad, kuivõrd hoolitsetakse meil noortele hariduse andmise eest. Ühtlasi kohustavad need arvud äärmise andumusega suhtuma oma õppetöösse, et väärida tehtud kulutusi.

K. PIKKAT,
TRÜ
pearaamatupidaja

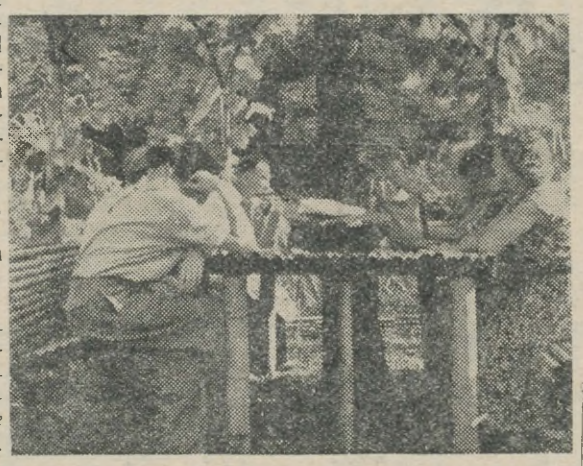

Pildil: Meie bioloogid Batumi botaanikaaia selektsiooniosakonna juhataja sm. Sanidze jutustust kuulamas.

Õppereisist lõunasse

1. august. Kuum keskpäev. Aurupilvi pahvides veereb Tartu jaamaesisele Tallinn—Moskva kiirrong. Grupp seljakottidega varustatud reisijaid hakkab ärritatult sagima piki vagunite rida eest taha ja jälle tagasi ettepoole. 11 kolmanda kursuse botaanikut, kelleks reisijad osutusid, ei suuda leida endale ettenähtud vagunit. Noh muidugi — vagun on ju rongist välja haagitud. Kuid olukord muutub kohe, sest ühe vaguni uksel välgatab dots. kt. H. Trassi kõrge kuju, kes pealegi viipab.

Nii algas meie reis Kaukaasiasse praktikale.

4. aug. õhtuhämaruses jõuame Musta mere äärde. Tumedad lained veerevad meelitavalt kohisedes randa, kauguses eraldub taeva taustal aurik «Rossia» siluett.

Juba sädeleb ees tuledes Sotši. Kuigi on öö, näitab termomeetri elavhõbedasammas 30°-list kuumust. Veel ööpäev sõitu, ja olemegi 5. aug. Gruusia NSV pealinnas Tbilis-kalaris — oma marsruudi kaugeimas punktis.

Linn oleks nagu paigutatud suure vaagna põhjale — kõikides ilmakaartes ümbritsevad teda kaunid mäed. Selline asetus tingib linnas suvekuudel kõrge kuumuse ja põua. Meie Tbilises viibimise ajalgi näitas termomeeter +45°.

Peaeesmärgiks on meil tutvuda Tbilisi omapärase botaanikaaiaga. Aed on paigutatud kahe mäe nõlvadele ja nende vahele jäävasse orgu. Asutatud on ta 1906. a. Varem laius samal kohal mets, kus valitsevaks puuliigiks oli kaukaasia tseltis. Praegugi leidub aias rikkalikult selle liigi esindajaid. Puu on huvitav oma hästi väljakujunenud kohastumisega kuivale kuumale kliimale. Kuumade põuaste aegade saabudes rulluvad kaukaasia tseltise lehed kokku või langevad isegi ära — puu päästab end liigse auramise eest. Vihmade saabudes tärkavad lehed uuesti.

Liike on aias üle 1500. Enamiku sellest arvust moodustavad puud, kuna rohttaimede kasvatamine on raskendatud klimaatiliste tingimuste tõttu. Siiski esineb ka rohttaimi, kohati on maapind tihedalt kaetud luuderohuga.

Aed on jaotatud mitmeteks osakondadeks, mis esindavad eri taimegeograafilisi valdkondi. On Põhja-Gruusia, Kesk-Aasia, Põhja-Ameerika, Vahemeremaade, Himaalaja jt. osakonnad.

Botaanikaaias lubati meil ka liike koguda herbariseerimiseks, kusjuures meid abistasid botaanikaaia teaduslikud töötajad. Kogusime ja õppisime tundma üle 100 puu- ja põõsaliigi.

Kogu linnas ja botaanikaaias valitsev rohelus püsib suvekuudel tänu pidevale kunstlikule niisutamisele.

7. aug. õhtul viibime juba Tbilisi—Suhhumi rongis.

8. aug. Suhhumil Valged majad; küpresside ja palmide alleed; päikeses sädelev Must meri ja mandri poolt ümber linna ulatuvad metsaga kaetud mäeahelikud.

Külastame booaanikaaeda, mis on kunstlikult rajatud vastandina Tbilisi omale. Aeda sisenedes äratab tähelepanu suur pärn, mille tüve läbimõõt on umbes 3,5 m. Möödume meetrilise tüve läbimõõduga L.-Ameerika palmidest, imetleme mammutipuud, sooküpresse jne., läbime bambusesalu — jõuame tiigi äärde, kus laiuvad veepinnal lootose ja viktooria vaagnakujulised lehed.

9. aug. viib veotakso meid mägedesse.

Orgudes ja mägede jalameil on abhaasia külad, põllud ja aiad. Tihti kohtame tee ääres sigu, kitsi. Tee kaldal näeme ka ebaharilikult väikesi mesipuid. Kõrgemal on mäed kaetud metsaga. Algul esineb lehtmets, kus esinevad pöögid, vahtrad, pärnad jt. Ülespoole muutuvad metsad tumedamaks — lehtpuud asenduvad järk-järgult okaspuudega, esinevad nulud, männid, kuused. Järgnevad heterohelised alpi aasad. Veel kõrgemal aga sirutuvad taevasse kas paljaste kaljude hambused tipud või särab neil päikeses lumemüts või läigivad liustiku lumekeeled harjade vahel.

Jalgsimatk üle Kaukasuse peaaheliku mööda Suhhumi sõjateed kestis 2 päeva. Kõrgeimaks kohaks teel oli Kluhhori mäekuru, mille kõrgus merepinnast on 2816 m.

Esimese matkapäeva õhtuks jõudsime turismilaagrisse Južnõi Prijut'i, kus kohtusime turistidega Saksa DV-st. Väsitava tõusuga talumatuks muutunud kuumust leevendasime looduslikul narzaaniallikal.

Külmas hommikuhämaruses alustame kogu teekonna raskeimat osa — tõusu Kluhhori kurule. Tee kulgeb üle järskude tõusude ja läbi vahuste jõgede. Taevasse kerkinud päike muudab õhu soojemaks ja mäed rõõmsamaks. Liigume hanereas üle alpi aasade, kus siin-seal näeme krookuse kuldkollast õit ja kohtame primula lehtede rosette. Peatselt jõuame liustikule, harjumatu on liikuda päevitusülikondades ja tennistes mööda lund. All sinakasrohelises mägijärves aga peegelduvad teda ümbritsevad mäed.

Kluhhori kurul teeme väikese peatuse ja alustame laskumist. Rada lookleb läbi rododendronite puhmastikest.

Õhtul oleme järgmises turismilaagris Severnõi Prijut'is. Jalgsimatk üle mäeaheliku on lõppenud.

Järgmise päeva veetsime Severnõi Prijut'is, kus tegime lühemaid matku mägedesse, kus dots. kt. H. Trassi juhendamisel tutvusime taimedega ja kogusime samblikke.

Järgmistel päevadel sooritasime retki lehtmetsa, niitudele ja mägedesse. Kogusime umbes 70 kõrgema ja 200 alama taime liiki.

Sõidul läbi Krimmi tutvusime põgusalt mööduva maastikuga.

Rongilt avanes meil võimalus näha Põhja-Krimmis valge soolakorraga kaetud soolajärvi.

21. aug. kihutame rongil läbi Ukraina steppide. Tee ääres laiuvad juba koristatud arbuusi- ja melonipõllud ning reastuvad piinlikult valgeks võõbatud ukraina majakesed. Sama päeva õhtul viibime juba Ukraina NSV pealinnas Kiievis.

25. aug. öösel astusime rongist välja Tartu jaamaesisele.

Õppepraktika Kaukaasias andis meile palju uut nii meie riigi lõunarajoonide floora tundmise alal kui ka rahvaste eluga tutvumise alal. Ka teaduslikud tulemused pole kesised — meie alamate taimede herbaarium sisaldab ligi kümme seni Kaukaasias tundmata taimeliiki.

IV kursuse botaanikud

enamikul neist on kogemusi füüsilise töö alal tööstuses ja põllumajanduses. Nad tulevad ülikooli kindla otsusega siin teadusalaseid teadmisi omandada ja nad on oma püüdluses innukamad kui kodanliku aja üliõpilased.

Sealjuures leidub, eelkõige vana intelligentsi laste hulgas, üksikuid noori, kes ei mõista õieti mõningaid nõukogude võimu samme.

Praegu ei ole kohe võimalik korterikitsikusest üle saada. Põllumajanduse Akadeemia ehitamisel olev ühiselamu valmib 1958. a.; järgmisel aastal hakatakse ehitama ülikooli ühiselamut 400 üliõpilasele.

Kahjuks on olemasolevais ühiselamuis meie poliitiline töö veel nõrk. Meie ja kõigepealt kommunistlik noorsooühing peame paremini hoolitsema üliõpilaste vaba aja eest, neile rohkem pakkuma huvitavat ja õpetlikku.

Eeldusi selleks on küllalt. Tartu ülikoolil on Eesti vanim ja kuulsaim meeskoor, kes paistis silma Tartu ülikooli algatusel 1956. a. juulis korraldatud esimesel üliõpilaslaulupeol.

Rohkem kui 2000 osavõtjaga kolme Balti vabariigi, Valgevene, Ukraina, Karjala ja Leningradi kõrgematest koolidest organiseeriti rahvapidu, millest veel praegugi Tartus paljud räägivad.

Linna vanad elanikud, kes on oma elus mõndagi näinud, arvavad, et midagi nii kaunist pole nad veel kunagi üle elanud.

meist...

Ajaleht „YLIOPPILASLEHTI"

avaldas oma kaastöölise artikli «Tartusse ja tagasi» Helsingi üliõpilassportlaste külaskäigust Tartusse. Toome sellest ära katkendeid.

Viiepäevane võistlusmatk oli lõppenud. Tuju oli kõrge, kuigi muu kaasatoodu hulgas oli taskus 30 kaotuspunkti. Ei olnud häbi tulla tagasi võidetuna, sest Tartu ülikool on Nõukogude Liidus kergejõustiku alal teine.

Meid, soomlasi, meelitas suuresti, kui saime kuulda, et kõnesolevad võistlused olid samal ajal staadioni avapeoks. Staadioni lõpliku valmimise järel on seal 40 000 istekohta. Arv on peadpööritav, kui võtta arvesse, et kogu Tartu elanike arv on vaid 60 000. Sel hetkel oli valmis 3000 istekohta, aga need osutusid mitteküllaldasteks. Kogu linn tundus olevat elevil soomlaste külaskäigu tõttu.

Vastuvõtt kogu külaskäigu ajal oli kõige parem. Kõigest nähtus, et vastuvõtjad Tartus olid teinud, mis võisid, et soomlased tunneksid end võimalikult hästi. Päevast päeva nõtkusid lauad rikkalikest roogadest, ja üks seletus soomlaste keskpärastele tulemustele võikski leiduda puhtas liigsöömises.

Tuleks loota, et sellesügisesed võistlused ei jääks viimasteks sellesarnasteks, vaid et saaksime tuleval aastal näha Tartu spordisõpru vastukülaskäigul Soomes. Kavatsuse teostumise teel on veel mõningaid takistusi, millest raskeim on rahaküsimuse korraldamine. Tulevase sügiseni on siiski veel küllalt aega ja tuleb loota, et kõigi raskustega tullakse toime.

SAABUNUD KIRJU

Mõni aeg tagasi ilmus album «Esimene üliõpilaslaulupidu». See ilmus küll Eestis, kuid teda saadeti ka kõigile laulupeost osavõtnud kollektiividele vennasvabariikidest. Meie külalised olid siiralt liigutatud niisugusest tähelepanust ja meelespidamisest.

Oma tänu avaldavad nad reas kirjades, mis on saabunud meie ülikooli rektori nimele.

Toome siin ära mõned neist kirjadest:

Kõrgestiaustatud
Fjodor Dmitridvitš!

Saime Teie kirja ja albumi «Esimene üliõpilaslaulupidu». Ülikooli juhtkond on Teile sügavalt ja siiralt tänulik tähelepanu eest.

S. ŽGENTI,
Tbilisi Stalini-nimelise Riikliku Ülikooli professor

* * *

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile prof. F. Klementile

Avaldan Teile oma siirast tänulikkust Teie meeldiva tähelepanu ja kunstiliselt õnnestunud albumi «Esimene üliõpilaslaulupidu» eest.

Samaaegselt tänan Teid südamlikult Kaunase Polütehnilise Instituudi kollektiivi nimel külalislahke vastuvõtu eest, mida Teie osutasite laulupeost osavõtnud üliõpilastele.

M. MARTINAITIS,
tehniliste teaduste kandidaat

* * *

V. lp. TRÜ rektor prof. F. Klement!
Tänan Teid meeldiva tähelepanu eest. Album on kaunis.

GUSTAV ERNESAKS

Kaasüliõpilased, kas esitas keegi teist sisseastumiseksamite eel endale niisuguse küsimuse:

KAS ÜHISKOND VAJAB MIND,

kui kunagi ülikool on seljataga? Vaevalt võib kellelgi nõukogude üliõpilasel tekkida selline küsimus.

Ja ometi oli see kodanlikul ajal diplomandidele kõige suuremaks probleemiks. Jutud kõrgema haridusega kojameestest kodanlikus Eestis ei ole valed!

Missugune on olukord praegu? Toome paar juhuslikku näidet. Geofüüsik Ivo Nei, kes lõpetas TRÜ 1954. a., töötab Tartu aktinomeetriajaamas teadusliku töötajana. Keemik Heino Einer on 1954. a. peale Abja Keskkooli direktoriks. Meie õppeprorektor I. Sildmäe, ENSV kohtuminister V. Raudsalu, TRÜ Nõukogude Liidu ajaloo kateedri õppejõud K. Siilivask, botaanikakateedri juhataja H. Trass, Eesti paviljoni direktor põllumajandusnäitusel J. Parts ja paljud teised meie vabariigi juhtivad töötajad on Tartu Riikliku Ülikooli vilistlased. Kõik nimetatud on tublid spetsialistid.

Väga tublid on arstid. Paljud meie vilistlased on juba haiglate juhatajad, peaarstid jne. Tallinna Keskhaiglas näiteks eelistatakse TRÜ diplomande vennasvabariikide ülikoolide lõpetanuile, sest meie vilistlastel on hea kuulsus. Ja ikkagi

TEHTUD ON VEEL VÄHE.

TRÜ peab andma enamuse Eesti kultuuri-, majandus- ja administratiivala juhtidest. Sellest aga oleme veel kaugel. On küll vilistlane ajaloolane Väino Väljas ELKNÜ Keskkomitee sekretäriks, jurist Heino Sisask Tartu Linna TSN Täitevkomitee aseesimeheks, kuid need näited on üksikud. Mõni aasta tagasi ei olnud rajoonide täitevkomiteedes ühtegi kõrgema haridusega töötajat. Esines juhtumeid, et rajooni täitevkomitee sekretäril oli 6-klassiline haridus. See on jää, mis tuleb meil murda.

Missugused on meie väljavaated

15 AASTA PÄRAST?

Arste, füüsikuid, keemikuid (tööstusettevõtetele), ökonomiste, juriste, kehakultuurlasi ja matemaatikuid on ikka veel tarvis. Lähematel aastatel väheneb nõudmine ajaloolastele, füüsilise geograafia spetsialistidele, bioloogidele ja filoloogidele. Ja seda just tingituna sellest, et neid valmistab ette veel kolme aasta kestel ka Tallinna Pedagoogiline Instituut.

Meie ülikool saadab välja üha enam juhtivaid ja teaduslikke töötajaid, pedagooge, majanduselu spetsialiste. Ja iga aastaga muutub kõrgemate koolide lõpetanute osatähtsus meie majandus- ja kultuurielus üha tunduvamaks. Anda võimalikult palju kõrgema haridusega häid spetsialiste — see ongi meie õppeasutuse eesmärk.

V. LATTIK

Tartu Riiklik Ülikool 3

Aktiivsemalt ja paremini

Kolmapäeva õhtul kogunes suur osa üliõpilasperest järjekordselt aulasse — seekord TRÜ ametiühinguorganisatsiooni IX konverentsile.

Et ametiühinguorganisatsiooni töö valdkond on väga ulatuslik, siis oli avar ka küsimuste ring, mis leidis käsitlemist aruandes, mille kohta konverents püstitas delegaatide sõnavõttudes oma arvamuse.

Peaaegu kogu ametiühingu töö toimus vastavate komisjonide kaudu, kes tegelesid juba konkreetsete probleemidega. Tähtsamad neist on õppe-teadusliku töö, kultuuritöö, elamu-heaolu ja teised komisjonid.

Õppe- ja teadusliku töö komisjon osutas tõhusat abi NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt saadetud instruktiivkirja I—100 ellurakendamisel. Et selgitada üliõpilaste võimalusi iseseisvaks tööks, korraldas õppe-teadusliku töö komisjon k. a. 17.—23. märtsini ankeetküsitluse üliõpilaste päevase ajakulu kohta. Kuigi sellesse suhtuti enamikus teaduskondades vastutustundetult, andis ankeet vajalikke andmeid töö edaspidiseks organiseerimiseks. Rohkem aktiivsust oleks komisjonilt oodanud teadusliku kirjastuse loomise küsimuses, sest õpikute ja teaduslike tööde kirjastamine on ikkagi veel valusaks probleemiks.

Kõneldes kultuurikomisjonist, tuleb eelkõige rääkida klubist. Klubi ongi õieti selleks sillaks, mis ühendab laiu üliõpilashulki ja ametiühingut. Klubi juhtimise alla kuulub kunstiline isetegevus kogu ülikoolis. Seda illustreerib kas või see, et ainuüksi festivaliüritustest võttis osa ligi 700 isetegevuslast. Kõrge tunnustus mitmetele meie kollektiividele, nagu rahvakunstiansamblile, Tartu Üliõpilasmeeskoorile ja teistele räägib ka klubi kasuks. Kuid klubi tähelepanu pole suunatud ainult suurtele kollektiividele, vaid ka väiksemaid on abistatud. Kui varem allusid klubile ainult väiksemad kollektiivid, siis nüüd alluvad talle ka Tartu Üliõpilasmeeskoor ja teised suuremad. Seoses sellega on suurenenud muidugi ka klubi vastutus oma ülesannete täitmisel.

Et sisustada paremini üliõpilaste vaba aega, loodi meie ülikoolis kohvik-klubi, kus üliõpilased saavad kultuurselt aega veeta. Sellest kõneles konverentsil R. Reiljan, tõstes üles küsimuse kohvik-klubi külastajate vähesusest. Sm. Reiljan tegi ettepaneku korraldada seal kursuste koosviibimisi ja vaidlusõhtuid.

Olulise lõigu komisjoni töös moodustab šeflustöö organiseerimine kolhoosides. Siin tuleb tunnustavalt märkida Arstiteaduskonda, kes oma šeflusaluses kolhoosis on läbi viinud palju huvitavaid ja kasulikke üritusi. Mingit organiseeritud vastukaja ei leidnud meie üliõpilaste hulgas EPA üliõpilaste poolt esitatud sotsialistliku võistluse üleskutse sügisperioodil kolhoosis.

Vastutusrikkad ülesanded olid kultuurikomisjonil täita ajakirjanduse levitamisel. See oli komisjoni üks nõrgemaid töölõike. Põhjuseks oli siin muidugi eelkõige vastutaja sm. Telliskivi passiivne suhtumine asjasse, tehtud töö eest aga võlgneme tänu sm. Allale. Ajakirjanduse tellimine üliõpilaste hulgas oli halvasti organiseeritud, meie oma häälekandjat «Tartu Riiklik Ülikool» telliti vähe võrreldes teiste ajalehtede ja ajakirjadega. Seda märgiti ka sõnavõttudes. Et tõsta üliõpilaste poliitilist teadlikkust, tuleb otsustavalt parandada tööd ajakirjanduse levitamise alal.

Elamu-heaolu komisjoni peaülesandeks oli ühiselamute ja korteriküsimuse lahendamine. Kontrollkäigud ühiselamutesse on näidanud, et alati pole üliõpilaste halvad elutingimused tingitud mitte niivõrd ruumipuudusest, kui just elanike endi lohakusest ja vähesest puhtusearmastusest. Komisjonil tuleks rohkem tähelepanu osutada ühiselamunõukogudele ja suunata nende tööd. Samuti tuleb ühiselamu komandantidele esitada rangemaid nõudmisi. Et parandada distsipliini ühiselamutes, poleks halb tihedamini korraldada kontrollreide.

Valusaks küsimuseks on juba aastaid ülikooli lasteaia rajamine. Sm. E. Kudu Pearaamatukogust märkis oma sõnavõtus, et lasteaeda on kavatsetud rajada juba 1945. aastast alates, kuid siiani tulemusteta. Ülikooli rektori arvates jääb reaalseks võimaluseks Burdenko tänavas asuva maja kasutamine lasteaiana.

Ennast on õigustanud ka ühiskondlike kontrolõride ja kontrollpostide võrk sööklas ja kioskites.

Töötajate ja üliõpilaste puhkuse paremaks organiseerimiseks anti möödunud aastal välja 187 tuusikut puhkekodudesse ja sanatooriumidesse. Sm. Elp märkis oma sõnavõtus, et tuusikute taotlemisel tuleks arvestada eelnevalt töötajate soove. Sm. Elp rääkis ka profülaktooriumi küsimusest. Kuigi ülikool on töötanud juba poolteist kuud, on profülaktoorium ametlikult veel avamata.

Organisatsioonilise töö komisjoni tegevus ei rahulda täiel määral, seda eriti töö alal teaduskondade osas.

Kõike eelnevat kokku võttes võib öelda, et oluliseks põhjuseks, mis halvas ametiühingu tööd, oli liiga pealiskaudne ja vähene kontakt üliõpilastega, liiga vähe oli neid kaasa tõmmatud konkreetsele tööle. Nõrk oli ka side ÜTÜ ja ametiühingu vahel. Nagu delegaadid oma sõnavõttudes rõhutasid, puudus võimalus ametiühingu töö arvustamiseks, sest polnud ühtki laiemat koosolekut. Konverents tunnistas ametiühingu töö küll rahuldavaks, kuid rahuloluks sellest ei piisa. On vaja otsustavalt parandada tööd teaduskondades. Rektor oma sõnavõtus märkis, et meie kollektiivis puudub veel täielik üksmeel võitluses väärnähtustega. Kõikide delegaatide ühiseks arvamuseks oli, et tuleb töötada aktiivsemalt ja paremini.

R. TRAMM
L. OJARE

MEIE LÕBUS KROONIKA

See juba teatud asjalugu, et ennemuiste ühel terase ning tarkust nõudva meelega noorel inimesel üpris raske ettevõtmine oli, kui ta enesele viisipärast kooliharimist tahtis taga nõuda. Sest koolitaresid oli vähe ning rahva jõukus ja nõukus sellevõrra pisuke, et suurem osa noorest rahvast pidid sellega rahul olema, mis neile külakoolis või leeritoas vaimuvalgustamiseks anti. Aga seda rohkem peame imeks panema neid noori mehi, kes, mõni rubla ninarätiku nurga sees, tubli sau käes ning tarkusehimu südames, pika teekäigi võõra maale ette võtsid, et ennast sealtmaa suurkoolide peal tudeerida. Meile kõigile saavad seda kuuldes niisugused näitused silma ette tulema, nagu kuulus kunstpiltide maalija Laikmaa ja keeltetundja Mihkel Veske, kes just sel viisil oma tudeerimisreisi alustasid. Aga üksipäinis see otse imekomblik tarkusehimu aitas neid noorimehi kannatada leiva ja leivakõrvase puudust ning teisi raskeid katsumisi. Tarkus oli neile ülem kui tühi ilma lust ja kargamine.

Ja oli palju ka neid maarahva laste hulgast, kes ennast tudeerisid tohtriks või kohtukoja seadusetundjaks, aga kes katsusid suurkoolist võttq ka muud, mis aga kätte said. Saagu siis nimetud tohter Kreutzwald ja Faehlmann, kes kuulasid ka ettelugemisi mõttetarkuse, luulekunsti, sündinud asjade ehk histooria ja mõne muu kauni tarkuse salvest. Ning pärast said neist mitte ükspäinis head tohtrid, kelle nime ligimail ja kaugemal igamees tundis, vaid ka üpris kuulsad kirjamehed ning keeletundjad. Ja see sündis kõik selle põhjal, et neil oli ülesütlemata himu tarkust taga nõuda.

Tuleb arvata, et need eksemplid ehk näitused on vist selged küll, kuidas asjalugu siis oli, kui suurkooli uksed maarahva laste jaoks liiga kitsukesed olid.

TUDENDID JA TARKUSEHIMU

Kui me nüüd tänase päeva siia kõrva paneme, siis saab küll iga nõdremgi pea kohe aru, et see üks suur vastamisi-seadmine ehk kontrast on. Igaüks, kellel nii selge aru peas, et ta katsumisekohtu eés oskab viisipäraselt kosta, saab suurkooli vastu võetud ning sinise kübara alla arvatud. Kõik prohvessorid ning teised koolitajad peavad talle ettelugemisi sulaselges maakeeles, tudentide jaoks on raamatusaalid ja komblikud koosolamise majad korraldatud jne. Sest siis peaks ka kohe arvama, et tudeerimine nüüd küll pigem üks rõõmulik ettevõtmine saab olema ning et tudendid üksteisest mööda lipates tarkuseallika juure jooksvad seda jumalikku hingekosutust saama, mis isadel ja vanaisadel nii raske kätte saada oli.

Aga — paraku! — meel läheb sandiks, kui me mõnigi kord peame ütlema: nii see ep ole!

Oli meil mõned päevad tagasi üle suurkooli üks suurepäraline ettevõtmine, mis prohvessorite konverentsiks (see on: ühed istjatsed, kus mitmed õpetatud mehed kõnedega ülesastuvad, mis siis teised vagusi pealt kuulavad ning pärast kombepäraliselt oma arvamist sinna juure ütlevad ehk oma küsimiste peale kostust nõudvad) kutsutakse. Aga istusid selle konverentsi peal ükspäinis prohvessorid ning mitte ühte ainukestki tudenti ep olnud seal näha (vähemasti mitte keele- ja kirjatarkuse osakonna konverentsi peal). Kas see ep pea mitte üks kurb ning sant näitus olema?! Näitab see asi küll selviisil välja, et tudendid ennast juba nii targaks arvavad, et nendel enam mitte midagi teada pole tarvis. Pole neil hoopiski enam seda tarkusehimu, mis nende isasid sundis raskusi ära-võitma! Õpivad nemad siis ka nii palju, kui katsumise päeval kosta tarvis ning leiavad selle kõik oma hehvtide seest kirja pandud, ja mis üle selle, — seda nemad enam ep püüagi!

Võiks veel arvata, et prohvessorite konverentsi ehk istjatsite peal võis üleväga tarka juttu aetud saada, mis tudendi piimapudiga harinenud kõhul liiga raske seedida oleks, ja nemad seepärast sinna ep tulnud. Aga nemad pidasid ka oma istjatsid, kus tudendid ise oma kõnedega üles astusid (nimelt kolm sündinud asjade tudenti ja üks, kes ennast seitungitegijaks valmistab) ja ep olnud seal rohkem tudentisid, kui arvata paarkümmend (!), mis sündinud asjade ning keeletarkuse jäoskonna peale üks üleväga kasin kogudus on. Sellest võib igaüks näha, et meie noorte tudentide seas on väga pisut seda, mis nooruse tuleks võib nimetatud saada, ja vist on väga pisut neidki, kes võiksid enesele vastu rindu lüüa ning ütelda: vaata, mina tahan suurkoolist võtta kõiki ilmalikku tarkust, mis see annab, ja kui tarvis, võin ka, kepp käes ja himu südames, üle mägede ning jõgede seda taga minna nõudma, nagu mehepojad seda ennemuiste tegid!

Mina ep või paraku teada, mispärast seesugused asjad, millest siin ülemal kõnet oli, meie suurkoolis juhtuda võivad, aga sellega võib vist küll igamees ühelmeelel olla, et niisugused tuimad loomuksed, kes tarkust ei viitsi otsida (nemad sel ajal heal meelel sagedasti kohvimajades oma aega viitmas, tantsimas või kodus magamas), ep ole meie suurkoolile mitte auks. Ja üpris vähe viivad nemad oma peas ka tarkust kaasa, kui nad suurkooli kuue samba vahelt ükskord oma ellu astuvad.

Talvekuul 1957.

PLII-ATS

Lehavultur ja sport

TRÜ ülekaalukad võidud

MURDMAARADADEL ...

Novembri algul toimusid Tartu linna suusatajatele võistlused, mis pidid selgitama, kas meie senine treening on olnud lumeperioodiks küllaldane. Esimesel võistluspäeval tuli meestel katta kolm «Toome ringi» (ca 5 km), kus korraldatav jooks on seni olnud iga-aastaseks traditsiooniks. Naised läbisid kaks ringi (ca 3 km). Võistlusmaal, mille muudavad raskeks tõusud Toome pikkade treppide näol, toimus peamine konkurents ülikooli sportlaste endi vahel. Esikoha võitis T. Luik — 18.20, teine oli O. Allikas — 19.00, kolmas K. Rebane — 19.34. Naistest oli esimene M. Ojaveer tulemusega 13.27, järgnesid E. Abel — 13.45 ja M. Puusepp — 15.24.

Teisel päeval oli kavas nn. kiirrännak (meestele 30 km, naistele 20 km), kuid see kujunes tegelikult väikeseks maratoniks. Kolmeliikmelistest meeskondadest osutus parimaks TRÜ I koosseis (U. Kajak, O. Allikas, T. Luik), kes saavutas ajaga 1:51.01,0 ülekaalukalt esikoha. Järgnesid «Dünamo», TRÜ II, TRÜ III, TRÜ IV, EPA I jt.

Võistkondliku kiirrännaku võitjad U. Kajak, O. Allikas ja T. Luik.
A. KIVISTIKU foto

Naistest läbis võistlusmaa kõige kiiremini TRÜ I naiskond (M. Ojaveer, E. Abel, M. Puusepp) tulemusega 1:44.55,0. Järgnesid TRÜ II ja TRÜ III.

Võib loota, et ülikooli suusatajad esinevad talvel lumeradadelgi niisama hästi kui möödunud võistlustel.

...JA LÄBI LINNA TEATEJOOKSUS,

mis käesoleval aastal toimus 5. novembril Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva auks. Võistlus toimus kolmes grupis eraldi arvestusega kõrgemate õppeasutuste vahel, koolide vahel ja käitiste ning asutuste vahel, kusjuures võistkondliku tulemuse andis teatenaiskonna ja -meeskonna aegade summa.

Juba rida aastaid on toimunud äärmiselt pingeline võistlus Tartu kahe kõrgema õppeasutuse TRÜ ja EPA vahel.

Käesoleval aastal kujunes võistluse pinevaimaks punktiks aga ta ka üsna kindlalt üldvõitu.

meeste teatejooks. Selle alguseks olid selgunud juba tulemused naiste teatejooksus, kus esikoha saavutas TRÜ naiskond (aeg 3.43,8) koosseisus M. Jaanre, H. Mägi, E. Kruus, V. Maremäe ja L. Kepp I Keskkooli ja EPA ees. Et naiste võit oli juba küllalt ülekaalukas, võis oodata.

TRÜ meeskond esines oma kõige tugevamas koosseisus — V. Rämson, H. Torim, J. Kiho, A. Pisuke, E. Maasik, V. Rogatšov, V. Laager ja E. Maimre. Ka EPA meeskonna koosseis oli tema tugevaim — E. Ojastu, A. Arak, L. Pettai, H. Pärnakivi, L. Virkus, U. Teedemaa, V. Merilo ja A. Lembra. I etapil viis Ojastu EPA juhtima 20-meetrise edumaaga. Järgmistel etappidel EPA edumaa küll vähenes, kuid mööduda suutis temast TRÜ alles kuuendal etapil, kus TRÜ-d esindas Rogatšov ja EPA-d Teedemaa. Vahelduva juhtimisega läbisid eelviimase etapi Laager ja Merilo ning teatejooksu lõpetas TRÜ meeskond paarimeetrilise edumaaga EPA võistkonna ees. TRÜ meeskonna ajaks märgiti 10.46,8 ja EPA meeskonna ajaks 10.47,8. Mõlemate võistkondade tulemused olid paremad ka teiste gruppide parimatest võistkondadest.

H. LAID

ESIKOHT TARTULE

Hiljuti toimusid Tallinnas Eesti NSV 1957. a. esivõistlused kunstilises võimlemises. Esivõistlustest võttis osa Tartu «Kalev» kahe võistkonnaga, mis koosnes TRÜ ja EPA spordiklubi kunstilistest võimlejatest.

Tublit spordimeisterlikkuse tõusu näitas võistlustel see, et nii Tartu kui ka Tallinn olid esindatud kolme meistrijärgu kavas võistleva võimlejaga (eelmisel aastal kokku kaks) ja harjutuste täitmise tase üksikute võistlejate vahel oli võrdlemisi tasaväqine. Tihedas võistluses tuli meistrijärgus esikohale ja ühtlasi ENSV absoluutseks tšempioniks kunstilises võimlemises E. Landmann (Tallinna «Kalev» I) 53,95 punktiga, mis on ainult viis sajandikku punkti vähem meistrijärgu normist. Teiseks ja kolmandaks tulid meistrijärgus tartlased L. Maasing (EPA) 50,9 punktiga ja E. Rusi (OSK) 50.6 punktiga.

Esimesele kuuele kohale esimeses spordijärgus tulid tartlased. Esimene oli M. Pilvet (EPA) 45.95 punktiga. Teine ja kolmas olid OSK-i võistlejad L. Stamberg ja M. Tuka.

Võistluste käigus selgitati kunstilises võimlemises parimad võimlejad, kes kaitsevad vabarilgi spordiau peatselt algavatel üleliidulistel kunstilise võimlemise esivõistlustel Moskvas.

H. TIDRIKSAAR

Selgusid TRÜ 1957. a. meistrid poksis

Novembri algul peeti kehakultuuriosakonna poksisaalis TRÜ 1957. aasta individuaalesivõistlused poksis. Selle põhjal selgitati ülikooli võistkonna kandidaadid ENSV kõrgemate koolide matškohtumiseks, mis peetakse käesoleva aasta detsembri algul Tallinnas.

Käesoleva aasta meistriteks poksis tulid alates kergemast kehakaalust järgmised üliõpilased: E. Ratasepp, J. Peterson (Õigustead.), A. Lang, I. Mikk (Mat.-Loodustead.), A. Leps, T. Härm, K. Lumi, O. Ubina, U. Tammerik (Õigustead.) ja E. Kask (Ajaloo-Keeletead.).

Et juhendi kohaselt ei võistelnud nimetatud võistlustel kaasa KKO üliõpilased, siis selgitatakse meeskonna lõplik koosseis 17. novembril toimuvate katsevõistlustega.

V. RUMVOLT,
võistluste peakohtunik

Turismiekskursioon Tšehhoslovakkiasse

Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu organiseerib talvisel õppetöö vaheajal üliõpilastele 10-päevase turismiekskursiooni Tšehhoslovakkiasse. Tuusiku hind orienteeruvalt 1500 rubla.

Sõita soovijatel tuleb esitada ankeet ja soovitus-iseloomustus ülikooli ametiühingukomiteesse hiljemalt 20. novembriks k. a. Hilisemad avaldused jäävad rahuldamata.

Toimetaja A. RAUD

MB 08244 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3828

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

PARTEI ELU

Poliitilist kasvatustööd tuleb otsustavalt parandada

Möödunud teisipäeval toimus aulas ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Nagu alati, nii kujunes koosolek ka seekord tõsiseks järelemõtlemiseks tehtud töö heade külgede ja puuduste üle ning edasiste tööülesannete asjalikuks kavandamiseks.

Aruandega esines koosolekul parteibüroo sekretär E. Laasik.

Sm. LAASIKU ARUANDEST.

Oma aruande algul tõi parteibüroo sekretär huvitavaid arvulisi andmeid. TRÜ partei-algorganisatsiooni ridadesse kuulub praegu ligi 175 õppejõudu, teenistujat ja üliõpilast. Möödunud aruandeperioodil (1956. a. sügisest kuni praeguseni) võeti vastu 24 NLKP liiget ja 25 kandidaati, neist üliõpilasi liikmeks 13, liikmekandidaadiks 14.

Aga muidugi on ees veel suur töö: NLKP ridade kasvule meie õppejõudude ja üliõpilaste arvel tuleb pöörata endiselt erilist tähelepanu. Valdav enamik meie lõpetajatest läheb tööle noorsoo kasvatajatena. Kuid juba rida aastaid pole õpetaja tööpostile suunatud ühtegi parteiliiget. Praktiline elu ootab meilt ka arste-kommuniste jne.

Seni saab üliõpilaste vastuvõttu partei ridadesse pidada rahuldavaks ainult Õigusteaduskonnas, kus aruandeperioodil võeti NLKP liikmeks vastu 9 üliõpilast.

Parteiorganisatsioon on oma koosolekutel arutanud ja võtnud ka praktilise tööga osa paljude oluliste küsimuste lahendamisest. Alles hiljuti arutati õppe-kasvatusliku töö olukorda ülikoolis, kohalike nõukogude valimiste eel võeti vaatluse alla agitatsioonitöö küsimused.

Parteitöö raskuspunkti on püütud üle viia teaduskondadesse. Sellel on väga suur tähtsus. Tuleb märkida, et reas teaduskondades on töö oluliselt paranenud, parteiorganisatsioonid saavad üha enam aru oma juhtivast osast teaduskonnas. Nii on näiteks Arstiteaduskonnas ja Õigus-Majandusteaduskonnas kuulatud dekaanide ettekandeid teadusliku töö küsimuses, kõigis teaduskondades on arutatud ideoloogilise kasvatustöö küsimusi.

Õppejõudude hulgas tehtava ideelis-poliitilise kasvatustöö üheks oluliseks vormiks on kujunenud filosoofilised seminarid. Nende seminaride ülesandeks on süvendada marksistlik-leninliku filosoofia probleemide tundmist konkreetses teadusharus. Käesoleval ajal töötavad 17 filosoofilist seminari, mis ühendavad ligi 500 õppejõudu ja teenistujat. Filosoofilistest seminaridest võtavad osa kõik õppejõud ja vanemlaborandid, samuti ka raamatukogu ja õppetöökoja töötajad. Filosoofiliste seminaride juhatajateks on paremini ettevalmistatud õppejõud, valdavas enamikus kommunistid. Filosoofiliste seminaride töö abistamiseks viidi käesoleva aasta jaanuaris läbi nende seminaride juhatajate nõupidamine.

Sügisel aasta tagasi esines komsomolikonverentsil ja mõnedes üliõpilasgruppides rahvusküsimuse ebaõiget mõistmist. Selle väärnähtuse likvideerimiseks organiseerisid parteibüroo ja komsomolikomitee vestlusi kursustel ja rühmades.

Peab märkima, et parteiorganisatsioonid ei ole küllalt tõhusalt kasutanud paljusid kasvatustöö vorme, mille rakendamine on andnud häid tulemusi. Möödunud aastal organiseeriti ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude poolt küsimuste-vastuste õhtuid, kuid praegu on see jälle soikunud.

Aruandeperioodil on vähe kutsutud ülikooli esinema meie linna juhtivaid töötajaid. Mis puutub esinejatesse väljastpoolt Tartut, siis neid on õnnestunud saada üsna vähe. Üliõpilaste ees esinesid sm-d A. Goldberg, V. Oja, H. Allik, N. Resev ja O. Lauristin. Oleks tervitatav, kui EKP Keskkomitee sekretärid esineksid Tartu Riiklikus Ülikoolis sagedamini.

Kui kõnelda ülikooli poliitmassilistest üritustest, siis peab märkima, et rida neist õnnestus. Aga on siiski mitmeid suure poliitilise tähtsusega üritusi, mis osavõtjate vähesuse tõttu on peaaegu nurjunud. Nii oli näiteks Nõukogude armee aastapäevale pühendatud aktusega, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale pühendatud teadusliku konverentsi plenaaristungiga.

Partei XX kongress seadis kõrgemate õppeasutuste ette ülesande kasvatada poliitiliselt arenenud, sügavate teoreetiliste teadmistega ja küllaldase praktilise oskusega inimesi. Ent poliitkasvatusliku töö osas on siiski veel väga palju ära teha. Üliõpilaste seas tehtava ideelis-poliitilise kasvatustöö olukorda arutas käesoleva aasta märtsis EKP Tartu Linnakomitee pleenum. Ka seal juhiti tähelepanu tõsistele vigadele meie töös. Kiputakse unustama, et kommunistlik noorsooühing on eelkõige poliitiline organisatsioon, et iga ürituse elluviimisel on kommunistlikel noortel täita eesrindlik osa ja anda neile üritustele poliitiliselt õige joon.

Et seda saavutada, tuleb kõigil parteiorganisatsiooni liikmetel tõsta oma aktiivsust, suurendada vastutust kollektiivi kogu elu eest, astuda alati välja poliitiliselt vildakate seisukohtade vastu, kasvatada, juhtida.

Ka järgnenud sõnavõttudes olid esikohal

IDEELIS-POLIITILISE KASVATUSTÖÖ KÜSIMUSED.

Käesoleval sügisel ülikoolis tööle hakanud filosoofiaprofessor O. Stein kõneles, et teda üllatab mõnede meile võõraste vaadete esinemine näiteks III kursuse bibliograafide rühmas. Sm. Stein märkis, et õpetamise ja kasvatamise lahutamatust seosest kõneldakse meil küll sageli, teoreetiliselt seda tunnistatakse, aga praktiliselt kiputakse siiski ka arvama, et sellega tegelgu ainult ühiskonnateaduste õppejõud. Sm. Stein tegi ettepaneku organiseerida tihedam side ülikooli ja linna tööstusettevõtete vahel, et nii paremini tutvustada üliõpilasi neid ümbritseva eluga.

«Tartus on kaks suurt kõrgemat õppeasutust — TRÜ ja EPA,» ütles oma sõnavõtus sm. Dragan, «kuid side nende vahel on tihe ainult mõnel üksikul alal. Miks aga ei võiks vahetada need õppeasutused kogemusi ka ideelis-poliitilise kasvatustöö teostamise küsimustes, miks näiteks EPA esindajad ei võiks külastada meie parteiorganisatsiooni koosolekuid ja vastupidi?»

Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. Metšetin ütles, et poliitkasvatusliku töö nõrkusest kõneldes sageli «tõstetakse esile» Arstiteaduskonda. Kuid ei saa mööda minna sellest, et seda tööd takistab Arstiteaduskonnas tõsiselt ruumide puudumine. Arstiteaduskond oma 1200 üliõpilasega on suur kollektiiv ja seepärast peaks tal olema võimalus läbi viia ainult oma teaduskonna jaoks selliseid üritusi, nagu aastapäeva-aktused ja teised taolised. Kuid ruume selleks pahatihti ei leita. Sm. Metšetin märkis ühtlasi, et arvesse võttes ülikoolis valitsevat ruumipuudust, kahtleb ta tõsiselt ülikooli kohviku rajamise otstarbekuses, sest kohviku tähtsuses kasvatustöö läbiviimisel tuleb siiski tõsiselt kahelda.

ROHKEM TÄHELEPANU ORGANISATSIOONILISELE TÖÖLE!

Sellel küsimusel peatusid oma sõnavõtus mitmed ülikooli parteiorganisatsiooni liikmed.

Ülikooli parteibüroole heideti ette, et rida koosolekuid on olnud halvasti organiseeritud: küsimusi on parteiorganisatsiooni liikmete ette toodud ettevalmistamatult. Sm-d Raud ja Haikin märkisid, et halva ettevalmistamise tõttu jäi loiuks ülikooli lahtisel koosolekul toimunud õppeprorektori aruande arutamine, analoogilisi juhtumeid esines ka teistel koosolekutel.

Õigustatult kõlas mitme delegaadi sõnavõtus mõte, et juhtimine peab olema pidev, järjekindel.

Administratiiv-majandusosakonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. Adojaan heitis ette, et parteibüroo praktiliselt nende organisatsiooni töö juhtimisega ei tegele, kuid juba aastaid esineb aruande-valimiskoosolekul sekretäri aruandes lõik, kus administratiiv-majandusosakonna parteiorganisatsioonile heidetakse ette halba tööd.

Samalaadne oli ka sm. Metšetini etteheide: ehkki teatakse, et poliitiline kasvatustöö Arstiteaduskonnas jätab soovida, ei ole ülikooli parteiorganisatsiooni juhtivate töötajate poolt mitte kordagi külastatud filosoofilisi seminare Arstiteaduskonnas.

Juhtimine ei tähenda mitte ainult tööd ürituste läbiviimiseks, vaid ka tööd inimestega. Sellele juhtis oma sõnavõtus tähelepanu sm. Mints. Ta tegi etteheite aruandjale, kes märkis ainult seda, et vene filoloogia osakonna parteiorganisatsioonis on olnud vähe koosolekuid. Sm. Mints kõneles oma organisatsiooni sekretäri tublist, usinast tööst, millest tema arvates poleks põhjust mööda minna. Kehakultuuriosakonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. Gross, kriipsutades alla vajadust tihendada sidemeid parteiorganisatsiooni ja parteitute õppejõudude ning üliõpilaste vahel, kõneles samuti vajadusest suhtuda tähelepanelikult inimestesse, sõbralike arutelude ja pideva seltsimeheliku tähelepanu vajadusest.

ROHKEM PRAKTILISI TEGUSID!

«Sageli me rohkem räägime kasvatustööst, kui tegelikult teeme kasulikku,» rääkis sm. Mints. «Jutud lasteaia avamisest on märksa vähem kommunistlikud kui lasteaia avamine ise, aga juttu ajada on muidugi lihtsam.» Et ülikooli töötajate lastele on lasteaeda tingimata vaja, sellest kõneles ka sm. Tomson.

Puudustest Arstiteaduskonna materiaalses baasis rääkis sm. Saar. Ta ütles, et kui praegu räägitakse Tartu Riikliku Ülikooli endisest kuulsusest, siis on selles palju õiget, Arstiteaduskonna puhul aga on asi just selles, et teaduskonna kliinikud ei ole ajakohaselt varustatud. Asja lahendamine ei sõltu muidugi üksnes ülikoolist. Kõrgematelt organitelt tuleb siiski visalt taotleda küsimuse positiivset lahendamist.

Sm-d Metšetin, Gross ja Raud peatusid juba varemgi kõne all olnud küsimusel: ülikooli teaduskondade parteiorganisatsioonidele tuleb anda algorganisatsioonide õigused, ülikoolis tuleb moodustada büroo asemel parteikomitee. See annaks võimaluse vabastada ülikooli parteikoosolekud uute liikmete vastuvõtmise protseduurist, mis on mitte ainult aeganõudev, vaid kipub olema ka pinnapealne.

VEEL RIDA KÜSIMUSI

oli kõne all sõnavõttudes, mida üldse oli 15.

Sm. Erman peatus kolhoosides tehtud tööl, märkides, et sedagi tuleb paremini organiseerida. Praegu oli mõnikord nii, et üliõpilased kulutasid toiduks rohkem, kui tegid head tööga — see pole aga muidugi asjale kasuks.

«Kunagi asutati suure hooga eesti keele ringe neile ülikooli töötajaile, kes eesti keelt ei oska. Nüüd on aga nende ringide töö soikunud. Parteibürool tuleb hoolitseda, et ringid jälle tööle hakkaksid, et meie koosolekutelt kaoksid kõrvaklapid,» ütles oma sõnavõtus sm. Gross.

Sm. Köörna peatus Majandusteaduskonna edasistel perspektiividel. Praegu on teaduskonnas ainult üks kateeder. Sm. Köörna arvates tuleb teaduskonnas luua veel kaks kateedrit. Käivad jutud alles hiljuti «üle kolinud» teaduskonna uuest üleviimisest Tallinna. Ent see pole muidugi töö huvides, töö huvides on teaduskonna väljaarendamine TRÜ juures.

*

Pikema sõnavõtuga esines koosolekul EKP KK sekretär sm. Lentsman. Ta märkis, et ülikooli parteiorganisatsioon teeb tõsist tööd õppejõudude koondamisel XX kongressi poolt püstitatud ülesannete täitmisele. Tõsiseid saavutusi on teadusliku töö alal ülikooli füüsikutel ja keemikutel.

Edasi peatus sm. Lentsman üliõpilaste poliitilise kasvatamise alal tehtaval tööl, rõhutades vajadust seda otsustavalt parandada.

Ülikooli parteikoosolek võttis vastu otsuse parteiorganisatsiooni töö kohta ning valis parteibüroo uue koosseisu.

M. MATT

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (348) Reedel, 22. novembril 1957. a. X aastakäik

Tervitusi Suureks Oktoobriks

Äsja tähistasime Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva. Seda juubelit tähistas meie maa erilise pidulikkusega. Tartu ülikoolile saabus selleks puhuks rida tervitusi, millest osa allpool avaldame.

Kallis seltsimees rektor!

Pekingi ülikooli õppejõudude, üliõpilaste, teenistujate ja tööliste kollektiiv saadab Teile ja kõigile Teie ülikooli seltsimeestele palavad tervitused Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva puhul.

Me tervitame palavalt neid suuri edusamme poliitilise, majandusliku ja kultuurielu rindel, mida nõukogude rahvas on saavutanud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel 40 aasta jooksul. Me tervitame Nõukogude Liidu poolt juhitava rahu-, demokraatia- ja sotsialismileeri üha suurenevat monoliitsust ja võimsust. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon avas uue ajastu inimkonna ajaloos, lõi esimese tööliste ja talupoegade sotsialistliku riigi maailmas. Oktoobrirevolutsiooni leek valgustab alati teed kogu maailma töölistele.

Soovime Teie ülikoolile suuri edusamme teaduslikus ja õppetöös nõukogude rahva hüvanguks.

Tihenegu hiina ja nõukogude teadlaste ja pedagoogide sõprus ja koostöö!

Tervitus suurele nõukogude rahvale!

Tervitus suurele Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile!

Olgu tervitatud hiina ja nõukogude rahvaste vankumatu sõprus!

Prof. MA EN-TSU,
Pekingi ülikooli rektor

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile prof. F. D. Klementile.

Uraali A. M. Gorki nimelise Riikliku Ülikooli rektoraat, parteibüroo, ühendatud ametiühingukomitee ja ÜLKNÜ komitee tervitavad palavalt Tartu Riikliku Ülikooli professorite ja õppejõudude kollektiivi, üliõpilasi, töölisi ja teenistujaid kuulsusrikka juubeli — Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva puhul.

Soovime kõigest südamest ülikooli kollektiivile uusi saavutusi marksismi-leninismi teooria sügaval uurimisel, üliõpilaste paremal ettevalmistamisel ja nende kasvatamisel marksismi-leninismi ideedele, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei üritusele piiritu ustavuse vaimus, teaduse ja tehnika edasisel arendamisel, nõukogude rahva edusammude suurendamisel tema võidukal teel kommunismile.

Professor S. V. KARPATSEV,
Uraali ülikooli rektor

Dotsent V. A. PLOTITSKIN,
parteibüroo sekretär

V. L. KUZNETSOV,
ühendatud ametiühingukomitee esimees

L. B. ALFIMOV,
ÜLKNÜ komitee sekretär

Leningradi ülikooli kollektiiv tervitab Suure Oktoobri 40. aastapäeva puhul ja soovib edu teaduslikus ja õppe-kasvatustöös.

Rektor ALEKSANDROV

Südamlikud tervitused Suure Oktoobri 40. aastapäeval.

Soovime edu.

Vilniuse Riikliku Ülikooli kollektiiv

Tallinna Polütehnilise Instituudi kollektiiv tervitab südamlikult TRÜ üliõpilasi ja õppejõude Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva puhul. Soovime palju edu ja uusi saavutusi õppe-, teaduslikus ja ühiskondlikus töös.

Direktor SCHMIDT

Tervitame palavalt teie ühingu liikmeid Suure Oktoobri 40. aastapäeval ja soovime teile edu spordi- ja teaduslikus töös.

Leedu Kehakultuuriinstituudi Üliõpilaste Teaduslik Ühing

Kallid seltsimehed!

Brno ülikooli nimel tervitan teid siiralt Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva puhul ja soovin teile palju edu teie edaspidises teaduslikus töös.

Akadeemik
FRANTIŠEK TRAVNIČEK.
Brno ülikooli rektor

Meie, Greifswaldi linna Ernst-Moritz Arndti nimelise Ülikooli üliõpilased tervitame teie ülikooli teadlasi ja üliõpilasi suure rahvusliku pidupäeva, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva puhul. Saksa Demokraatliku Vabariigi üliõpilased koos teie üliõpilastega tunnustavad neid suurepäraseid edusamme, mis Nõukogude Liit on saavutanud sotsialistliku ülesehitustöö 40 aasta jooksul. Miljonid inimesed kogu maailmas jälgivad teie kodumaa kiiret arengut, milles nõukogude teadusel on oma väärikas panus. Teie teadlaste saavutustel on suur tähtsus mitte ainult Nõukogude Liidu, vaid kogu maailma ulatuses. Teie teadlaste, inseneride ja konstruktorite poolt Maa esimese kunstliku kaaslase eduka maailmaruumi saatmisega õnnestus avada kosmose väravad. Sai tõelisuseks inimkonna sajanditevanune unistus.

Tervitame teid selle suurepärase edu puhul!

Meie ülikooli üliõpilased mäletavad tänutundega nõukogude professorite poolt meil peetud loenguid.

Soovime teile edasist edu teel kommunismile — teie kodumaa ja teaduse hüvanguks!

Rühm Ernst-Moritz Arndti nimelise Ülikooli Vaba Saksa Noorsoo organisatsiooni liikmeid

TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEES

Hiljuti toimus TRÜ ametiühingu IX konverents, kus valiti ka uus komitee. Sinna kuulub 23 liiget, esimeheks valiti A. Metsa, aseesimeheks õppe-teadusliku töö alal prof. A. Tomingas ja organisatsioonilise töö alal G. Rekker, sekretäriks V. Maimvere ja laekuriks M. Sõštšikov.

Komitee koosseisust moodustati terve rida komisjone, kes hakkavad tegelema mitmesuguste tähtsate probleemidega. Õppe-teadusliku töö komisjoni esimeheks on A. Tomingas, liikmetena kuuluvad sinna G. Laugaste ja U. Ugandi. Kultuurikomisjoni kuuluvad M. Aasa, H. Aasaleht, M. Kõu ja U. Kukermann, klubi esindajana klubi juhataja R. Reiljan. Elamuheaolu komisjoni moodustavad Ü. Saag ja H. Piir, toitlustamiskomisjoni T. Jõgi ja E. Soovik. Ühiselamute küsimusega hakkavad tegelema H. Taliste ja V. Oll. Ohutustehnika komisjoni kuuluvad V. Ritslaid, J. Uibopuu ja H. Laanpere, laste teenindamise komisjoni S. Liiv ja T. Hein. Ülikooli spordiklubi esindajaks komitees on G. Rekker.

TRÜ komsomoliorganisatsiooni VI konverentsilt

Möödunud laupäeval ja pühapäeval olid meie ülikooli aulas koos ülikooli VI komsomolikonverentsi delegaadid, kes kahe päeva jooksul arutasid läbi möödunud õppeaastal tehtud töö head ja halvad küljed, andsid hinnangu tehtule ning tegid plaane selleks õppeaastaks. Aruandega esines TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. O. Kuuli.

Õppe-teadusliku töö alal oli kogu aasta vältel põhiprobleemiks üliõpilaste iseseisva töö osatähtsuse tõstmine ja sellele vastav õppeplaanide kinnitamine. Viidi läbi nõupidamine, mis aitas kaasa ühiskonnateaduste õpetamise ja õppimise parandamisele. Samal ajal aga ei näidanud enamik komsomoligruppe kuigi suurt initsiatiivi võitluses kommunistlike noorte eesrindliku osa eest õppetöös.

Olla esrindlane õppetöös — see peab olema üheks peamiseks kriteeriumiks, mille järgi me hindame ühe või teise komsomoligrupi või kommunistliku noore tööd.

Hea kommunistlik noor peab silma paistma mitte ainult hea õppeedukusega, vaid ka kõrge poliitilise teadlikkusega, mis väljendub selles, kuidas kommunistlik noor lööb kaasa meie organisatsiooni ees seisvate ülesannete lahendamisele. Võimalusi oma aktiivsuse näitamiseks oli noortel küllaldaselt. Kõigepealt käis kogu aasta läbi ettevalmistumine VI ülemaailmseks noorsoofestivaliks. Viidi läbi omaloomingu konkurss ja isetegevuskonkursid, mis aga toimusid üsna keskpärasel tasemel. Suuremat elevust tekitas meie organisatsioonis võistlus parima komsomoligrupi nimele, sest ELKNÜ Keskkomitee poolt oli lubatud saata kolm vabariigi paremat kõrgema õppeasutuse komsomoligruppi festivalile. Võitjaks osutus geograafiaosakonna III kursuse grupp, festivalile sõita nad aga ei saanud seoses turismituusikute arvu vähendamisega vabariigis. Käesoleva aasta oktoobri algul peeti esimesed rahvusvahelised võistlused juba TRÜ omal staadionil. Staadioni ehitamisel teostati üliõpilaste poolt ühiskondlikke töid 1,5 miljoni rubla väärtuses. Kahjuks aga ei tulnud paljude osakondade komsomoliorganisatsioonid ja -grupid toime neile antud ühiskondliku kohustuse täitmisega (keemiaosakonna III kursus, raviosakonna vanemad kursused jt.). Selle tulemusena kindlustati staadioni valmimine alles administratiivvahendite abiga.

Viljakoristustööde abistamine kujunes ka käesoleval aastal üheks väga tõsiseks ja vastutusrikkaks ülesandeks meie komsomoliorganisatsiooni tegevuses. Uudismaale sõitis 439 üliõpilast, kusjuures üle 70 soovija «jäi ukse taha». Suure töö uudismaalaste organiseerimisel tegi ära staap. Üldiselt võib öelda, et uudismaadel töötati hästi: 6 kollektiivi liiget said uudismaalase medali, 35 märgi «Uudismaade ülesharimise eest» ja üle 200 uudismaalase on autasustatud mitmesuguste aukirjadega. Teiselt poolt aitas töö uudismaadel palju kaasa meie üliõpilaste silmaringi laiendamisele elukogemuste omandamisel. Praktilise töö kooliks oli meie üliõpilastele kahtlemata ka töö vabariigi kolhoosides. Meie ülikoolist töötas kuu aega kolhoosides üle poolteise tuhande üliõpilase, kes töötasid välja umbes 40 000 normipäeva. Keskmine väljatöötatud normipäevade hulk ühe üliõpilase kohta oli meil siiski mõnevõrra väiksem kui teistel kõrgematel õppeasutustel.

Nende ürituste läbiviimisel ilmnesid selgesti meie komsomoliorganisatsiooni tugevad ja nõrgad küljed . Need olid sellised suured üritused, mis andsid võimaluse igale komsomoliorganisatsioonile, igale komsomoliorganisatsiooni liikmele näidata oma poliitilist teadlikkust tegudes.

ÜLNKÜ Keskkomitee VII pleenum juhtis tähelepanu puudustele ideoloogilises kasvatustöös. Ka meie organisatsioonis on iseloomulik kommunistlike noorte ja isegi meie komsomoliaktiivi printsipiaalsuse ja otsustavuse puudumine poliitiliselt teravates olukordades. Enamik komsomoliaktiviste eelistab sellistes olukordades eemalt vaadata: «Mis sest välja tuleb?» Poliitilise võitlusvaimu kasvatamine peaks olema edaspidi meie komsomoliorganisatsiooni peaülesandeks.

Tähtsaks vahendiks kommunistliku noore poliitilisel kasvatamisel on meie rahva revolutsioonilise võitluse mineviku tundmaõppimine, selle populariseerimine. Selles osas tehti aruandeperioodil vähe ära. Ajaloo-osakond peab kiiresti lõpetama töö ülikooli ja linna komsomoliorganisatsioonide ajaloo koostamise alal.

Ülikooli komsomolikomitee pööras aruandeperioodil mõningat tähelepanu komsomolidistsipliini ja kommunistlike noorte vastutustunde tõstmisele. Kahjuks ei tugevdanud oluliselt nõudlikkust osakondade bürood ja grupid (raviosakond; stomatoloogid). Nõrk komsomolidistsipliin ja vastutustunne on peamiseks põhjuseks meie komsomolitöö kõigis lõikudes esinevatele puudustele. See andis end tunda staadioni ehitustööde organiseerimisel, andis tunda ülikooli festivaliürituste läbiviimisel, komsomolipatrullide töös ja mujal. Eeloleval aastal on komsomoliorganisatsiooni üheks oluliseks ülesandeks distsipliini tugevdamine, kommunistlike noorte vastutustunde tõstmine organisatsiooni ees.

16. ja 17. novembril toimus Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni VI konverents. Konverentsile oli valitud 320 delegaati, kes esindasid ülikooli komsomoliorganisatsioonis arvel olevat 1622 ÜLKNÜ liiget.

Komsomolikomitee möödunud-aastase töö aruande esitas komitee sekretär O. Kuuli. Sõna võtsid delegaadid U. Kangur, E. Erisalu, J. Jurassov jt., samuti ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. J. Jürna, ülikooli rektor F. Klement ja parteibüroo sekretär E. Laasik.

Konverents valis komsomolikomitee 15-liikmelises koosseisus. Uue komitee esimesel ja teisel koosolekul jaotati ülesanded komitee liikmete vahel järgmiselt: sekretär — J. Lott, sekretäri asetäitja propaganda- ja agitatsioonitöö alal E. Erisalu, sekretäri asetäitja õppe-teaduslik töö alal E. Siimso, sekretäri asetäitja organisatsioonilise töö alal V. Rebane, organisatsiooniline töö — L. Aleksandrova ja S. Suurhans, ÜTÜ — L. Allikmets, ühiselamud — H. Taliste, poliitmassiline töö — A. Jaani, ühiskondlikult kasulik töö — J. Jurassov, komsomolipatrullid — E. Ploom, õppetöö — V. Täll, kultuurmassiline töö — V. Vares, sport — J. Kaljusto, šeflustöö — A. Soome.

Real aladel organiseeritakse komitee juures komitee liikmete juhtimisel komisjonid, mille koosseisu kuulub aktiiv väljastpoolt komiteed. Propaganda- ja agitatsioonikomisjoni juhib E. Erisalu, ülejäänud komisjone — ühiskondlikult kasulike tööde, ühiselamute, šeflustöö, spordikomisjoni — vastava ala eest vastutav komitee liige.

Sõnavõttudest

E. Erisalu (geoloogiaosakonna büroo sekretär). Geoloogiaosakond on üks vähestest, kes lõi sidemed töölisnoortega, konkreetselt trükikoja «Tartu Kommunist» noortega. Ühisel õhtul tähistati naistepäeva. Üliõpilased tutvusid trükikoja tööprotsessidega. Viidi läbi sõprusvõistlused lauatennises. Abistati töölisnoori, kes valmistusid astuma ülikooli. Ühisüritused näitasid, et üliõpilaste ja töölisnoorte vahel saab luua tihedaid sõbralikke sidemeid.

H. Taliste (komsomolikomitee liige). Ideelis-poliitiline kasvatustöö komsomoliorganisatsioonis on väga nõrk. Komsomol on kõrvaltvaataja, ei juhi tähelepanu kaaslaste vigadele. Lastakse asi areneda eksmatrikuleerimiseni, selle asemel et õigeaegse sõbraliku kriitikaga aidata kaaslast.

H. Teras (geograafiaosakonna büroo sekretär). Turism on ülikoolis peaaegu ainus spordiala, mida ruumide kitsikus ei takista, kuid seda kasutavad vähesed peale geograafide. Tuleb organiseerida tugev üleülikooliline turismisektsioon. Komsomoliaktivistid peavad olema eeskujuks turismimatkade organiseerimisel. Tartus avatakse turismiklubi. On vaja, et meie üliõpilased oleksid seal esindatud. Tuleb saavutada, et ülikoolist vähemalt 3—4 gruppi käiksid igal aastal väljaspool meie vabariiki raskema kategooria matkal.

E. Põder (raamatukogunduse osakond). Raamatukogunduse osakond kuulub eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juurde. Kuid kateeder ei huvitu üldse osakonnast. Seda näitab III kursuse praktika küsimuse lahendamine. Kirjanduse kursuste lugemisel ei arvestata osakonna üliõpilaste tulevase töö spetsiifikat. Liiga vähe õpitakse osakonnas võõrkeeli. Tuleb leida võimalused õppetöö parandamiseks. Et neid olemas on, näitab möödunud õppeaasta praktika.

L Allikmets (ÜTÜ nõukogu aseesimees). ÜTÜ on suurimaid organisatsioone ülikoolis, kuid tal pole oma ruumi. See tuleks ÜTÜ-le leida.

Tuleks leida ka võimalused üliõpilaste teaduslike võistlustööde trükkimiseks. Praegu võtab see üliõpilastelt sageli terve kuu stipendiumi. Samal ajal tuleks tõsta nõudlikkust esitatavate tööde suhtes, anda välja vähem auhindu.

R. Sikk (TRÜ rahvakunstiansambli esimees). Varsti täitub 3 aastat rahvakunstiansambli asutamisest. Selle lühikese ajaga on ansambel saavutanud ülemaailmse tunnustuse. Ent praegu ähvardab ansamblit hädaoht lakata eksisteerimast, sest on raskusi ansambli juhendajatele tasu maksmisel. Soovitatakse üle minna isemajandamisele. See tähendaks kontserdi andmist igal nädalal, mis praktiliselt on võimatu. Tuleb leida teed ansambli tegevuse kindlustamiseks.

A. Kala (ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär). Ülikooli komsomoliorganisatsioon on linnas suurim, kuid ta pole linna komsomolielus juhtiv, seejuures langeb ta tähtsus kogu aeg. Tööstusettevõtetega võrreldes on ridade kasv väike.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon peaks olema kandvaks poliitmassilises töös, agitatsiooni- ja propagandatöös linnas. Kahjuks pole see aga nii. Üliõpilaste sidemed töölisnoortega on nõrgad.

Mitmetes linna keskkoolides on komsomolitöö nõrk. Vaatamata sellele, et seal viibivad kaua aega praktikal ülikooli kommunistlikud noored, et nad pärast ülikooli lõpetamist sinna tööle siirduvad, pole olulist paranemist märgata.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon peab seda arvesse võttes parandama poliitilist kasvatustööd üliõpilaste hulgas.

J. Jürna (ELKNÜ KK sekretär). Ülikooli komsomoliorganisatsioonil on käesoleval aruandeperioodil tublisid saavutusi: festivaliesinemised, hea töö uudismaadel ja vabariigi kolhoosides, staadion.

Kuid kõige tähtsamas — õppeteaduslikus töös — komsomoliorganisatsioon silma ei paistnud.

Kasvanud on üksikud aktivistid, hästi töötavad mõned grupid, kuid ei saa kõnelda kogu komsomoliorganisatsiooni poliitilise teadlikkuse olulisest kasvust.

Läbi on viidud palju suuri ja tähtsaid üritusi, kuid neid ei osatud ära kasutada noorte ideelis-poliitilisel kasvatamisel. Nende ürituste käigus ei kasvanud komsomoli read ühegi liikme võrra.

Eeloleval tööaastal tuleb tõsta kesksele kohale õppe-teadusliku töö küsimused. Samal ajal tuleks jätkata staadionil alustatud ühistööde traditsiooni.

K. PRESSRAUD
H. KÄÄN

KONVERENTSI OTSUSEST

Konverents otsustas ülikooli komsomoliorganisatsiooni 1957/58. õppeaasta perspektiivplaani võtta järgmised üritused:

«Ülikooli komsomoliorganisatsiooni ülesanded üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisel». Kuni 1958. a. märtsini.

Konverents soovitab igas osakonnas vähemalt ühes komsomoligrupis enne aktiivi läbi viia vastavateemalise koosoleku.

7. Ajaloo-osakonna komsomoliorganisatsioonil lõpetada

a) TRÜ komsomoliorganisatsiooni ajaloo koostamine 1958. a. märtsiks;

b) Tartu linna komsomoliorganisatsiooni ajaloo koostamine 1958. a. oktoobriks.

8. Kord kuus läbi viia komsomoliaktiivi süstemaatiline instrueerimine.

9. Saata komsomoliaktiviste teiste liiduvabariikide kõrgematesse koolidesse komsomolitöö kogemuste tundmaõppimiseks.

10. Osakondades ja kursustel viia läbi loenguid TRÜ ajaloost, Eesti komsomoliorganisatsiooni ajaloost, rahvusvahelistest noorsoo-organisatsioonidest.

Komiteel leida vastavad lektorid.

11. Ühiskondliku töö alal võtta kolm peamist objekti:
a) ülikooli staadion,
b) uus ühiselamu,
c) uudismaad.

12. Igal semestril selgitada ülikooli parim komsomoligrupp ja tutvustada selle tööd ülikooli ajalehe kaudu. Leida vahendeid parima komsomoligrupi ja parimate komsomoliaktivistide premeerimiseks.

13. Teha ettepanek TRÜ rektoraadile välja anda brošüür «Tartu Riiklik Ülikool uudismaadel aastatel 1956—1957».

Piltidel: J. Lott, E. Erisalu, E. Siimso, V. Rebane; L. Allikmets, L. Aleksandrova, E. Ploom, S. Suurhans, H. Taliste; A. Soome, A. Jaani, V. Vares, J. Kaljusto, J. Jurassov.
E. SAKI fotod

Mida võib ebamugavast kogemusest siiski õppida

Kui allakirjutanu tuli 32 aasta eest Tartu Ülikooli Filosoofiateaduskonda õppima, ei olnud noorel üliõpilasel kerge otsekohe orienteeruda, mida õppida ja kust õppima hakata. Tollal oli vaba ainete valik ja vaba oli eksamite järjekordki. Võis juhtuda, et üliõpilasel oli lõpueksam tehtud, kuid mitmed eeleksamid ootasid veel sooritamist. Rabati alguses paljusid aineid, kuid pea väsiti ja õpiti sageli süsteemitult üht-teist. Oli muidugi ka neid noori, kes algusest peale omandasid kindlaid õppeaineid kindlas järjekorras.

Olles paar kuud ülikoolis olnud, sattus allakirjutanu seminariraamatukogus kataloogi sirvides juhuslikult pealt kuulma, kuidas kaks vanemat kaasüliõpilast arutlesid magistritöö kirjutamist. Poisid arvasid, et professor Andrus Saareste juures tuleb õige aegsasti magistritöö teema registreerida, sest muidu võidakse hea teema ära võtta, uut teemat pole aga kerge leida. Noorele üliõpilasele näib enamasti alati, et kõigest on juba kirjutatud, et on vähe järele jäänud, mida võiks veel uurida. Ent kui teemaga liiatigi hilineda, võib juhtuda, et ei leiagi enam, millest kirjutada ja «magister» võib tegemata jääda. Teemade lõppemist kartes läks kahekuise staažiga tudeng professor Saareste kõnetundi magistriteemat registreerima. Üliõpilane kõneles professoriga esimest korda ja professor märkas üliõpilast samuti esimest korda. Paar õlakehitust ja väike muie, kuid magistritöö teema pandi siiski kirja. Üliõpilasel oli hiljem ebamugav oma rumalusest, oli ebamugav veel ka sellest, et varsti päritigi, kuidas magistritöö edeneb. Ei aidanud muud, kui tuligi asuda tööks ainet koguma ja hiljem tööd kirjutamagi.

Igal koomiliselgi asjal võib aga olla õpetlikku joont.

Mineviku ebamugav kogemus on allakirjutanule sageli tulnud meelde, kui tema üliõpilased on kirjutanud diplomitööd. Tartu Riikliku Ülikooli diplomitööd on üldiselt tõsised uurimused. Nad ei jää maha omaaegseist magistritöödest. Mitmed eesti filoloogia alal kirjutatud diplomitööd on olnud täiesti avaldamisväärsed. Paljud diplomitööd on jäänud aga mõnel määral viimistlemata selle tõttu, et üliõpilasel pole olnud küllaldaselt aega ei ainestiku kogumiseks ega töö kirjapanekuks. Väärtuslikke uusi ideid on toodud esile skemaatiliselt. On kannatanud töö sõnastus ja ainestiku esitamise täpsus. Tavaliselt kirjutab üliõpilane diplomitööd viimase kursuse viimasel semestril, heal juhul juba ka sellele eelneval semestril. Ainestiku koguminegi langeb peamiselt samale ajale. Üliõpilane on vahel liiga hilja hakanud oma tööd korraldama, kuid vahel pole üliõpilane saanudki varemini tööle asuda, sest diplomitöö teema võidakse kätte saada alles viimase kursuse sügisel.

Mõnede õppejõudude poolt on hakatud õigesti praktiseerima tava, et üliõpilasele antakse diplomitöö teema kätte juba eelviimasel kursusel. Seda tava tuleks vähemalt filoloogiaalastes ainetes võtta üldiselt tarvitusele. Kui üliõpilasel on aegsasti teema teada, pole tal tarvis kiirustada ja tal on küllalt aega ainestiku hankimiseks.

Ajaloo-Keeleteaduskonna käesoleva viienda kursuse filoloogiaalaste diplomitööde aegsuse küsimus on kerkinud teravalt päevakorrale. Sellest need mõningad read.

Prof. P. ARISTE

Pool sajandit ülikooli teenistuses

Tartu Riiklikus Ülikoolis on haruldane tööjuubel — August Sokka on olnud ülikooli teenistuses pidevalt 50 aastat!

A. Sokka sündis 9. juunil 1884. a. Tartus sepa pojana. Tartu linnakooli lõpetas ta 1903. a. ja pärast seda on ta täiendanud pidevalt oma haridust iseõppimise teel.

Ülikooli teenistusse astus A. Sokka 22. nov. 1907. a. ja sellest ajast alates on ta olnud pidevalt ülikooli teenistuses, vaatamata mitmesugustele ühiskondlikele muudatustele. Juubilar algas oma teenistust 1907. a. kirjutajana ülikooli raamatukogus, kuid 1908. a. viidi ta üliõpilasasjade kantseleisse kirjutajaks, kellena töötas 8 aastat. Siis edutati ta tööle ülikoolivalitsuse kantseleisse. 1917. a viidi ta Ajaloo-Keeleteaduskonna asjaajajaks. Järgmisel aastal oli ta kantseleiametnik. Arstiteaduskonnas ja 1919. a. oli ta kantseleiametnik ülikooli sekretariaadis. Nüüd järgnesid aastad 1919—1944, mil A. Sokka oli ülikooli majandusosakonnas.

Nõukogude võimu taastamise järel alates 1944. a. kuni 1947. a. oli A. Sokka ülikooli laekuri ja pealaekuri vastutusrikkal kohal. Alates 1947. a. asus juubilar tööle Kehakultuuriteaduskonna dekanaadis vanempreparaatori-sekretärina, kellena tegi ära suure töö rea aastate jooksul dekanaadi asjaajamise ja dokumentatsiooni korraldamisel. Alates 1951. a. töötas ta samas teaduskonnas laborandina ja 1954. a. edutati ta 70. sünnipäeva puhul rektoraadi poolt vanemlaborandiks, kellena töötab tänapäevani Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonnas.

Juubilari püsimine pool sajandit ülikoolis on tulenenud tema haruldasest töötublidusest ja kohustuste täitmisest. Raske on ette kujutada A. Sokkast kohusetundlikumat inimest. Selletõttu on ta võitnud oma pikaajalise teenistuse vältel kõigi kaastöötajate ja juhtkonna täieliku poolehoiu ning usalduse.

Soovime tublile töömehele tema tööjuubeli puhul palju tervist ja jõudu edasiseks tööks armsakssaanud õppeasutuse kasuks.

Kehakultuuriosakonna kollektiiv

10 aastat botaanikaringi

Käesoleval aastal tähistab TRÜ ÜTÜ botaanikaring oma 10. aastapäeva. Ring loodi 10. oktoobril 1947. a. I kursuse üliõpilaste algatusel. Selle esimeseks juhatajaks ja paljude ürituste organiseerijaks oli E. Parmasto, praegune TA Zooloogia- ja Botaanikainstituudi botaanikasektori juhataja. Noori botaanikuid juhendas prof. A. Vaga. Ringi liikmete arv oli esialgu väike — vaid kümmekond üliõpilast, enamik neist oli I kursuselt. Iga aastaga suurenes liikmete arv ja praegu on ringis 43 üliõpilast. Laienes ka ringis tehtav töö. Praegu töötab ringis 5 töörühma: lihhenoloogia, mükoloogia, geobotaanika, floristika ja algoloogia töörühm. Pidevalt toimuvad referaatkoosolekud, demonstreeritakse populaarteaduslikke filme, juhendatakse Tartu koolide naturalistide tööd. Ring annab välja oma seinalehte.

1948. a. võeti botaanikaring vastu ÜTÜ-sse. Samal aastal esines H. Trass selle teaduslikul konverentsil ettekandega «Asustusalade mõjust samblike vegetatsioonile». Sellest alates on ring osa võtnud peaaegu kõigist ÜTÜ konverentsidest.

Igal suvel käivad botaanikud välistöödel. Üks huvitavamaid ekspeditsioone oli 1949. a. suvel Koiva jõe piirkonnas. See oli zoroloogide, Metsandusteaduskonna üliõpilaste ja botaanikute ühine üritus. 1950. a. alates võtavad ringi liikmed osa Zooloogia- ja Botaanikainstituudi ning Loodusuurijate Seltsi teaduslikest ekspeditsioonidest, mille ülesandeks on olnud floristiliste andmete kogumine ja Eesti taimkatte kaardi koostamine.

Ringil on sidemeid ka teiste liiduvabariikide botaanikutega. Eriti lähedased on suhted Riia Riikliku Ülikooli botaanikutega. Möödunud aasta 8.—10. dets. viibisid ringi 25 liiget koos taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja dots. kt. H. Trassiga külaskäigul riialaste juures. On kavas astuda kirjavahetusse Helsingi ülikooli botaanikutega.

Botaanikaring on oluliselt kaasa aidanud botaanikute kasvatamisele TRÜ-s. Sõjajärgseil aastail TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juures botaanika eriala omandanud 58 noort olid seotud ringi tegevusega. Neist 58-st töötab keskkoolide õpetajatena 29, Teaduste Akadeemias 13, kõrgemates õppeasutustes 7, tehnikumide õppejõududena 4, tööstusettevõttes 1, Noorte Naturalistide Jaamas 1.

23. nov. toimub ringi 10. aastapäevale pühendatud õhtu. Külalistena võtavad sellest osa ringi endised liikmed, teiste ringide esindajad ja botaanikuid Lätist ning Leedust. Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris korraldatakse ringi tööd kajastav näitus. Ringi liikmed püüavad teha kõik, et õhtu mööduks huvitavalt.

I. KASEMETS,
bioloogiaosak. III kursuse üliõpilane

ENDRE ADY

Seoses ungari lüüriku Endre Ady 80. sünniaastapäevaga korraldab ÜTÜ eesti keele ring 22. novembril k. a. mainitud tähtpäevale pühendatud koosoleku.

Allpool avaldame kirjaniku lühibiograafia ja luuletuse «Ema ja tütar» M. Mägeri tõlkes.

80 aastat tagasi, 22. novembril 1877 sündis vaesunud aadliperekonnas ungari silmapaistvamaid lüürikuid Endre Ady.

Ady luuletuskogudest astub lugeja ette armastav ja kannatav inimene, kes vaatleb elu avasilmi, näeb selles leiduvat head ja kurja ning ütleb kõige kohta oma avameelse julge revolutsionäärisõna. Uute kogudega poeedi elukäsitlus süveneb, lisanduvad uued motiivid (ema, kodukülа, luuletaja ise); ikka valdavamalt kõlab revolutsiooniteema, eriti 1909.—1914. a. ilmunud kogudes.

Ady luuletused kutsusid välja valitseva klassi ägedaid rünnakuid, kuid kõigele vaatamata näitab ta olemasoleva korra puudusi ja kutsub võitlusse uue Ungari eest.

Endre Ady suri 27. jaanuaril 1919. Posthuumselt ilmus kogu «Viimsed laevad» 1923. a.

Ady luulet varjundab vahel süngus, sageli esineb surmamotiiv, kuid näilisest pessimismist murrab end alati läbi usk õnnelikku tulevikku, paremasse elusse.

V. VÄRV

EMA JA TÜTAR

«Su nägu, ema, nutupalav,
Ent varjad pisaratevoo.
Mis juhtunud on armsal isal?
Taas haigushoog?

Või kuskil külmal streigikohal
Pea nukralt norus sammub tema?
Jääb meie elu ikka samaks,
Kallis ema?»

«Ei jäävalt nõnda jää, mu laps.
Sa nukrus jäta, laulda võid —
Võib-olla juba peagi tallad
Sa õnne teid.

Mu tütar, kohutav on Elu:
Vaid süüdimõist ja häda lisaks.
Teist tulevikku sulle nõuab
Armas isa.»

Mida annavad muusikakursused

Viimasel meie lehe toimetuse koosolekul tuli juttu ka muusikakursustest, mis juba möödunud õppeaastal alustasid oma tegevust, kuid mille tööd pole seni lähemalt vaadeldud.

Et seda viga heaks teha, tehti toimetuse liikmele Rein Sikule ülesandeks kirjutada artikkel muusikakursustest. Allpool toomegi selle ära.

*

Andmeid muusikakursustest lootsin saada muusikakursuste juhatajalt sm. R. Ritsingult, kuid teda polnud momendil kodus.

«Ega sellepärast artikkel veel kirjutamata jää,» mõtlesin endamisi uut telefoninumbrit valides.

Sm. E. Voites, muusikakursuste laborant, on küll kodus, kuid kahjuks pole tal aega.

Lohutan end mõttega, kes otsib, see leiab, ja siirdun pedagoogikakateedrisse, mille alluvuses tegutsevad mainitud kursused.

Sammunud läbi paari toa, jõuan ruumi, kus kirjutusmasina taga istub kateedri laborant. Räägin talle oma tuleku põhjuse, kuid mulle tehakse selgeks, et selles küsimuses pidavat ma pöörduma kas sm. Ritsingu või sm. Voitese poole.

«Aga seda võite te mulle ometi öelda, kes peale eespoolmainitute muusikakursustel õppejõududena töötavad ja kuipalju üliõpilasi võtab osa muusikakursustest?»

Kuid selgub, et ka sellistele küsimustele pole võimalik pedagoogikakateedrist vastust saada.

«Aga kas muusikakursustel töö üldse ikka toimub?» küsin lõpuks.

Pidavat ikka toimuma küll, on vastus.

Paar päeva hiljem kohtan nii sm. Ritsingut kui ka muusikakursuste vanemat E. Pallot naiskoori proovil. Nii kuulengi sm. Ritsingult:

«Muusikakursused on lisaspetsialiteet, nagu joonistamine ja kodunduski. Muusikakursuste lõpetajad saavad diplomi, mis annab neile õiguse töötada keskkooli ulatuses ka lauluõpetajana, aga samuti juhendada isetegevuslikke laulukoore ja ansambleid ning isetegevuslikke orkestreid dirigendina.»

«Kas annaksid ülikoolis toimuvad muusikakursused võrrelda Tartu Muusikakooli kursusega?»

«Kuidas öelda? Muusikakursused on muusikakooli kooriosakonna entsüklopeediline kuju, sest kuigi ka muusikakursused kestavad neli aastat, ei suuda me selle nelja aastaga anda nii palju teoreetilisi ja praktilisi teadmisi, kui seda annab muusikakool, kuigi õppeained on enam-vähem samad.»

Muusikakursuste vanema E. Pallo jutust selgub, et praegu õpib muusikakursustel umbes 60 inimest kõigist ülikooli teaduskondadest ja et selle õppeaasta alguses jäid paljud soovijatest ukse taha, sest igal aastal võetakse vastu ainult 20 uut kursuste kuulajat. Paljudel muusikakursuste kuulajatel on vastav eelharidus olemas, mis kergendab nende õppimist muusikakursustel.

Seni on sooritatud juba kaks eksamit: kooritöö metoodika ja klaverimäng, millised enamik osavõtjaist sooritas hästi.

Ees aga on eksam dirigeerimises, mis on küllaltki raske, kuid selle eest ka üks huvitavamaid. Praegu dirigeerivad kursustest osavõtjad klaverimängijat, kuid kaugel pole ka see aeg, kus hakatakse dirigeerimist viimistlema kooride ees.

Õppejõududena töötavad muusikakursustel peale sm-te Ritsingu ja Voitese veel Tartu Muusikakooli muusikapedagoogid Allikvee, Bleive, Karm jt.

Huvitab veel küsimus, kuidas saavad õppustega hakkama vanemate kursuste üliõpilased, kestavad ju muusikakursused neli aastat. Selgub, et ka nendele on mõeldud. Neil võimaldatakse sooritada õppetöö kiirendatud korras. Neid varustatakse vastava õppematerjaliga ja abistatakse konsultatsioonidega.

Niisugusteks entusiastideks, kes on võtnud otsuseks kahe aastaga omandada nelja aasta materjal, on praegused V kursuse üliõpilased M. Gutmann, S. Säga ja H. Kadai.

Otsin üles veel ühe muusikakursustest osavõtja, III kursuse bibliograafi H. Simsoni.

«Mida head võite teie rääkida muusikakursustest?» pöördun tema poole.

Kuid tema arvab, et ei tule piirduda mitte üksnes heaga, vaid tuleb kõnelda ka puudustest.

Möödunud aastal anti muusikakursustest osavõtjate käsutusse kaks ruumi peahoonest, kus kursustest osavõtjatele viidi läbi loenguid ja praktilisi tunde. Ka said seal kursustest osavõtjad harjutada klaverimängu kahel nendele määratud klaveril.

Kuid tänavu anti need ruumid kriminaalõiguse ja -protsessi kateedrile ja muusikakursustest osavõtjatele eraldati kaks imepisikest ruumi Mitšurini tänava võimlas. Need ruumid on niivõrd väikesed, et klaver võtab enda alla rohkem kui poole ruumist. Mingeid loenguid seal läbi viia ei saa.

Küsitlen veel mitmeid muusikakursustest osavõtjaid ja kõik nad on ühisel arvamusel, et organiseerides muusikakursused, on ülikool andnud väärtusliku panuse nõukogude õpetaja ettevalmistamisel, aidates paljudel üliõpilastel põhjalikumalt kõrvalomandada ka lisaspetsialiteet.

R. SIKK

Pildil (paremalt): H. Kask (geogr. IV kursus), T. Tölp (ravi III), M. Gutmann (ajaloo V) ja T. Tenno (ravi III) koorijuhatamise tehnikat omandamas.

Ülikooli film üleliidulise õppevahendiks

Mõni aeg tagasi valmis Tartu Riiklikus Ülikoolis esimene eesti etnograafiline film «Kihnu pulmakombed».

Nüüd on filmi «Kihnu pulmakombed» venekeelne variant valminud. Eesti Raadio ja Tallinna Kinostuudio abiga tegid ülikooli kinokabinet ning eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder filmis mõningaid täiendusi. Võeti juurde uus episood pulmanaljade hulgast. Uuesti helilindistati rida laule Kihnu rahvalaulikute esituses.

Vastvalminud film läheb Kõrgema Hariduse Ministeeriumi käsutusse üleliidulise õppefilmina.

H. KÄÄN

ÜTÜ

Paremini kasutada võimalusi teaduslikuks tööks

Nõukogude ühiskond vajab niisuguseid korgema haridusega spetsialiste, kes on võimelised iseseisvalt töötama, kes suudavad pidevalt omandada kiiresti areneva teaduse uusi saavutusi ning oskavad neid rakendada praktikasse. Sellepärast peavad üliõpilased pidevalt tegelema iseseisva teadusliku uurimisega. Võimalused teadusliku tööga tegelemiseks on loodud peaaegu kõikide kateedrite juurde moodustatud üliõpilaste teaduslikes ringides. Tänu nõukogude võimu hoolitsusele kasvava põlvkonna eest on meie üliõpilaste käsutusse antud kaasaja parimad aparaadid ja instrumendid, hästi sisustatud laboratooriumid ja rikkalikud raamatukogud. Üliõpilasi juhendavad nende teaduslikus töös oma ala parimad spetsialistid. Üliõpilaste iseseisev teaduslik töö TRÜ-s on kandnud ka mõningat vilja. Iga aastaga suureneb üliõpilaste poolt tehtud teaduslike tööde arv (möödunud aastal valmis ÜTÜ ringides 494 tööd), millest paljud on saanud tuntuks väljaspool meie ülikooli. Veelgi tähtsam on üliõpilase enda arenemine teaduslikku tööd tehes. Endised ÜTÜ liikmed, nagu A. Kalme, V. Sillastu, E. Veinpalu, S. Jõks, A. Liim, A. Viru ja paljud teised täidavad silmapaistva eduga oma tööülesandeid.

Kuid kas me oleme ära kasutanud kõik meile loodud võimalused teadusliku töö tegemiseks? Arvan, et mitte. Üliõpilaste teaduslikel ringidel on 2 põhiülesannet:

1) anda üliõpilastele oskusi ja teadmisi teadusliku töö tegemiseks ning kasvatada neist oma eriala hästi tundvaid spetsialiste;

2) arendada edasi meie nõukogude teadust.

Et ÜTÜ ringides on tegemist tulevaste teadlastega, siis peaks esmaseks ülesandeks olema esimene. Mõningat edu üliõpilaste kaasatõmbamisel teaduslikku töösse meie ülikoolis on. ÜTÜ ringide tööst võtab osa ligi 1300 üliõpilast, mis teiste ülikoolidega võrreldes annab küllalt kõrge protsendi. Kuid kui arvestada, et meie üliõpilaste arv on ligi 3000, siis ei saa kuidagi rahule jääda praeguse ÜTÜ liikmete arvuga. Ülikoolis on ikka veel kateedreid, mille juures ei tööta üliõpilaste teaduslikke ringe. Teaduslike ringide moodustamine on eelkõige vastavate kateedrite kohustuseks. Tuleb lähtuda sellest, et üliõpilaste kaasatõmbamisega teaduslikule tööle tõstame üliõpilaste õppeedukust, suudame anda neile rohkem teadmisi vastavas aines. ÜTÜ nõukogu soov kõigile kateedritele oleks, et lähemal ajal arutataks teaduslike ringide töö küsimust kateedri koosolekul.

Kateedritest mitte väiksemad ülesanded üliõpilaste kaasatõmbamisel teaduslikesse ringidesse pole ka ÜTÜ nõukogul, osakondade nõukogudel ja ringide juhatustel. Nagu märgiti ÜTÜ VI aruande- ja valimiskonverentsil, on siiani propaganda ÜTÜ tegevusest olnud vähene. Teaduslike ringide töö valgustamiseks on ÜTÜ nõukogul kavas senisest rohkem kasutada ülikooli ajalehte, uuesti asuda fotolehe ja seinalehe väljaandmisele ning kindlustada üliõpilaste teaduslike tööde toimetiste pidev ilmumine.

ÜTÜ liikmete arvu suurendamiseks on vaja, et osakondade nõukogud ja ringid selgitaksid teadusliku tööga tegelemise võimalusi I kursuse üliõpilaste hulgas. Nooremate kursuste töölerakendamise vormidena tuleks senisest rohkem kasutada populaarteaduslike loengute ning lühiinformatsioonide koostamist. Harilikult väidetakse, et populaarteaduslikke loenguid ei ole mõtet koostada, sest neid ei saa kuskil kasutada. Kui asja siiski energiliselt ajada, saab ka sellest raskusest üle. Loenguid tahavad ÜTÜ-lt Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu Tartu osakond ja koolid. Lühiinformatsioone ning populaarteaduslikke loenguid lühendatud kujul on nõus avaldama ajalehed ja neid kasutab meeleldi Tartu kohalik ringhääling. Talvisel õppevaheajal on võimalik loengutega esineda rajoonides. Selleks kõigeks on vaja ainult häid loenguid. Teiselt poolt saavad üliõpilased populaarteaduslikke loenguid koostades kogemusi teaduslike tööde tegemiseks. Valminud populaarteaduslikud loengud tuleb samuti ringis läbi arutada ning neile anda hinnang.

Kuid ÜTÜ nõukogu ülesandeks ei ole ainult üliõpilaste suunamine teaduslikesse ringidesse. Senisest rohkem tuleb tähelepanu pühendada ka teadusliku töö metoodika õpetamisele üliõpilastele.

Teise ülesande, s. o. teaduse edasiarendamise lahendamine sõltub otseselt esimese lahendamisest. Kui valmib rohkem teaduslikke töid, siis paraneb kahtlemata ka nende kvaliteet ning me suudame rohkem kaasa aidata teaduse arengule. Selleks on eelkõige vajalik, et kõik üliõpilaste teadusliku töö tulemused oleksid kättesaadavad avalikkusele. Siin kerkib jällegi üles üliõpilaste tööde avaldamine. Tuleks mõtteid vahetada selle üle, kas üliõpilastööde toimetiste pideva ilmumise kindlustamiseks poleks otstarbekohane koos võistlustöödega nõuda ka tööst sellist kokkuvõtet (või siis tööd sellises vormis), mida võiks kohe avaldada. Toimunud aruande- ja valimiskonverentsil tõstatati õigustatult küsimus, et praegune võistlustööde autasustamise kord ei õigusta ennast, ei erguta üliõpilasi küllaldaselt võistlustööde esitamisele. Tuleb tõsta ausse II ja III auhind ning esimesi auhindu anda välja vaid 5—6. See-eest anda aga esimese auhinna väärilisteks tunnistatud töödele senisest suuremad auhinnad.

Teadusliku töö tase sõltub seosest praktikaga. Seose tihendamiseks praktikutega ning endiste ÜTÜ liikmete kaasatõmbamiseks teaduslikku töösse kavatseb ÜTÜ nõukogu kutsuda endisi aktiivseid ÜTÜ liikmeid esinema meie ringide koosolekutele ja teaduslikule konverentsile. Praktilises töös on neil kindlasti kerkinud terve rida probleeme, mida nad sooviksid meiega arutada. Tuleb nad kutsuda meie hulka, et siis koos arutada praktilise elu poolt tõstatatud küsimusi. Teiselt poolt saaks nii ring oma töötulemusi tutvustada praktikutele, saada nende hinnanguid.

Nende mõningate eeltoodud probleemide lahendamine peaks positiivselt mõjuma ÜTÜ ringide tööle. Kuid need on ainult mõningad momendid ÜTÜ tööst ÜTÜ nõukogu loodab, et ka juhendavad õppejõud ja üliõpilased, ÜTÜ liikmed, haaravad sule ning avaldavad ajalehes oma mõtteid üliõpilaste teadusliku töö parandamiseks. Ühisel nõul ja jõul loodame üle saada meie töös esinevatest raskustest ning edaspidi paremini kasutada meile loodud võimalusi.

V. KRINAL,
ÜTÜ nõukogu esimees

Ühiselamu eeskirjade rikkumine põhjustas kahjutule

Tulekahju! Undavad tuletõrjemasinad, inimesed jooksevad paanikas, leegid on neelanud peaaegu kogu hoone! Kas suudetakse kustutada? Mida päästa? Analoogiline sündmus pidi peaaegu juhtuma Tiigi tänava ühiselamus.

Viimastel päevadel on TRÜ üliõpilastele ja õppejõududele palju jutuainet andnud sündmus, mis toimus Tiigi tn. ühiselamus 15. novembri hommikul. Matemaatika-Loodusteaduskonna II kursuse üliõpilane Jüri Keskpaik, märganud, et kõrvaltoast immitseb suitsu, tormas sinna ja leidis toa maast laeni suitsu ja tuld täis olevat. Nõukogude noorele omase otsustavusega asus ta tulepesa likvideerima ja kohalerutanud Tartu Vabatahtliku Tuletõrjeühingu lendsalga abiga õnnestus neil tulekahju juba eos kustutada.

Millest siis sai alguse kahjutuli? Ühiselamu 44. toa kollektiiv, muretsenud endale ühiselt elektripliidi, kasutas seda toidu valmistamisel. Pärast elektrivoolu kuritarvitamist lahkusid Matemaatika-Loodusteaduskonna IV kursuse üliõpilased Viktor Bitševin ja Bension Kantor koos toa teiste elanikega, unustades küttekeha elektrivõrgust välja lülitamata. Ülekuumenenud pliit süütas läheduses olevad kergesti süttivad esemed ja hilinenud abi korral oleks võinud juhtum saatuslikuks saada ühiselamu paljusajalisele üliõpilasperele. Toimunu peasüüdlased on rektori käskkirja alusel üliselamust välja heidetud, 44. toa ülejäänud elanikud aga ümber paigutatud teistesse ühiselamutesse.

Kodanikud üliõpilased! Elektripliitide mittetarvitamisega ühiselamuis hoiate ära palju ebameeldivusi!

E. KASK,
Tiigi tn. ühiselamu üliõpilasnõukogu esimees

Kas teate, et Tartu Linna N. V. Gogoli nim. Keskraamatukogus töötab augustist alates

teatme-bibliograafiline osakond?

Uue osakonna üheks põhiliseks ülesandeks on lugejate abistamine mitmesuguste materjalide leidmisel. Vastavalt lugeja poolt soovitud teemale juhatatakse materjale teatmeteostest, ajakirjandusest, erialasest kirjandusest. Kui raamatukogus puudub vastav kirjandus, on võimalik seda tellida raamatukogude-vahelise abonemendi kaudu.

Üliõpilased ja õppejõud! Teatme-bibliograafiline osakond aitab teid heameelega igasuguste soovitavate materjalide leidmisel.

Kuidas öelda, . . .

«Isetegevus ja massilised üritused teie kursusel?»

«Isetegevusega on olukord hiilgav. Isegi massilised üritused korraldame isetegevuse baasil: teatrisse, kinno, ekskursioonile jne. läheb igaüks ise, millal heaks arvab. Meie selles suhtes kitsendusi ei tee kellelegi.»

Vormimüts ehk mees on mõtsi au

«Uhkeks oled läinud, Teodor. Vanasti elasime ühes majas, nüüd ei teretagi enam.»

«Kurrat!» . . . Enne vaata, mis mehel peas on, siis alles hakka rääkima!»

ÜLIKOOLI UUES KOHVIKUS

Toimub kohtumine kirjastuse töötajaga

TRÜ ja teiste Tartu teaduslike asutuste töötajaid huvitavad kahtlemata küsimused, mis on seotud teadusliku kirjanduse ja kõrgemate koolide õpikute väljaandmisega lähemate aastate jooksul. Ülalmainitud küsimustes on Pearaamatukogu palunud esinema «Eesti Riikliku Kirjastuse» peatoimetaja F. Kauba.

Kohtumine toimub 27. nov. s. a. algusega kell 18 Pearaamatukogus.

Lehakultuur ja sport

LUUAKSE TRÜ MEESVÕIMLEMISE RÜHM

Kuni käesoleva aastani harrastasid meie ülikoolis meesüliõpilased sportlikku võimlemist, naisüliõpilased aga sportlikku ja kunstilist võimlemist. Raskete järgukavade õppimine pole aga jõukohane igaühele. Vajadus muuta võimlemine meie ülikoolis massilisemaks nõudis selle ala uute harrastamistingimuste loomist, mis ei nõuaks rasket «professionaalset» treeningut, oleks aga sealjuures emotsionaalsem ja haaravam. Sel eesmärgil pandigi käesoleval õppeaastal alus naisvõimlemise rühmadele.

Hiljuti asuti looma ka meesvõimlemisrühma, mis esineb kevadel ülikooli spordipeol ja suvel Tallinnas Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamiseks toimuvatel suurtel spordimängudel. Võimlemisrühm tegutseb massvõimlemise põhimõttel ning kavas on ära õppida rida esinemiskavu. Paralleelselt kavade õppimisega arendatakse võimlejate füüsilisi ja tahtelisi võimeid.

Et rühm on praegu alles moodustamisel, oleks vaja, et kõik teaduskonnad kindlustaksid sellest 25—30 meesüliõpilase osavõtu. Rühma tegevusest osavõtt ei nõua erilist ettevalmistust, osa võib võtta iga terve üliõpilane.

Kommunistlikud noored ja teaduskondade kehakultuurikollektiivide liikmed! Astuge ise võimlemisrühma ja ergutage selleks ka oma sõpru.

Tulge võimlemistundidesse Mitšurini tn. võimlasse igal neljapäeval kella 16—18 ja igal laupäeval kella 15—17.

B. MATVEI

NAPP KAOTUS RAKVERES

Ajavahemikul 11.—17. novembrini k. a. toimusid Rakveres ENSV 1957. a. individuaalvõistkondlikud meistrivõistlused lauatennises.

Võistkondlikest võistlustest võttis osa ainukese võistkonnana Tartust TRÜ võistkond.

Loosiga sattus TRÜ võistkond eelmängus kokku «Lokomotiivi» vabariiklikku koondisega, kelle koosseisus võistlesid tugevad I järgu mängijad Keerde, Vorobjov, Luug jt. Otsustava punkti TRÜ võistkonnale tõi Ivi Kukk, kes tasavägises mängus alistas Luugi ning ülikooli võistkond võitis tähtsa kohtumise tagajärjega 11:7.

Poolfinaalis oli TRÜ võistkonna vastaseks «Kalevi» vabariiklik koondvõistkond. Ainsa võidupunkti TRÜ võistkonnale tõi Heldur Mäe, kes võitis meistersportlast A. Kanepit.

Seevastu kulges äärmiselt tasavägiselt kohtumine kolmanda-neljanda koha selgitamiseks TRÜ ja «Jõu» võistkondade vahel. Tuleb märkida seda, et spordiühing «Jõud» korraldas oma võistkonnale nädala-ajalise treeninglaagri; samal ajal tuleb aga kibedustundega märkida ka seda fakti, et TRÜ võistkonnal, rääkimata treenerist ja treeninglaagrist, puudusid treeninguvõimalused täiesti. Vaatamata korduvatele meeldetuletustele ei ole TRÜ spordiklubi suutnud ülikoolile muretseda korralikku nõuetele vastavat lauatennise lauda ning ruumi.

Vaatamata kõigile neile raskustele ja puudustele suutis siiski TRÜ võistkond esineda üllatavalt hästi ning pakkuda tugevat mängu «Jõu» võistkonnale.

Otsustavas mängus tuli K. Kenkil kohtuda tugeva I järgu mängija Kallaspoolikuga; selles kohtumises tuli ülikooli võistlejal aga alistuda ning auhinnaline kolmas koht läks seekord ära n. ö. üle noatera minimaalse kaotusega 10:11.

Vabariigi tšempionideks tulid individuaalvõistlustel naistest mitmekordne NSV Liidu tšempion Eveline Lestal ja meestest samut NSV Liidu paremiku hulka kuuluv ning virtuoosliku mängu demonstreerinud Johannes Meeksa. Naispaarismängus tulid meistriks Pesur—Lestal, meespaarismängus Frants—Aasamäe ning segapaarismängus Lestal—Meeksa.

Et käesoleva õppeaasta kevadsemestril toimuvad vabariigi kõrgemate koolide vahelised meistrivõistlused lauatennises, kus selgitatakse parim kõrgem õppeasutus vabariigis, kes esindab vabariiki üleliidulistel kõrgemate koolide meistrivõistlustel, siis tuleks TRÜ spordiklubil tõsiselt kaaluda vähemalt koondvõistkonna kandidaatidele treeninguvõimaluste loomise küsimust.

A. KASE

Toimetaja A. RAUD

MB 08272 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3906

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (349)
Reede,
29. november
1957. a.
X aastakäik

Raamatupalat

Kestva rahu eest!

Eesti NSV Rahukaitsekomitee liige prof. P. Ariste tutvustab koosolijaile Ülemaailmse Rahunõukogu büroo dokumente.

On möödunud veidi üle kaheteist aasta päevast, mil lõppes Teine maailmasõda. Paljud mäletavad veel suitsevaid varemeid, tuhandeid koduta jäänud inimesi. Paljud riigid ei ole tänapäevani paranenud sõjahaavadest.

Kuid leidub inimesi, kes ei ole sellest veel õppust võtnud ja püüavad valla päästa uut ülemaailmset tapatalgut. Imperialistlike suurriikide valitsevad ringkonnad eesotsas Ameerika Ühendriikide imperialistidega ajavad sõjapoliitikat «jõupositsioonilt», arendavad relvastuse võidujooksu, koguvad aatomirelva tagavarasid, suruvad veriselt maha asumaade ja sõltuvate maade rahvaste õiglast vabadusvõitlust.

Kogu maailma hea tahtega inimesed võitlevad uue sõjaohu vastu, sõja vastu, mis oma tagajärgedelt kujuneks kaugelt hirmsamaks kui eelmine. Kogu maailmas kiidetakse heaks Ülemaailmse Rahunõukogu büroo dokumente.

22. novembril k. a. kogunesid aulasse ülikooli õppejõud, üliõpilased, teenistujad ja töölised, et läbi arutada Ülemaailmse Rahunõukogu büroo dokumendid. Nimetatud dokumentidega tutvustas koosolijaid Eesti NSV Rahukaitsekomitee liige prof. P. Ariste. Sõnavõtjad, Arstiteaduskonna õppejõud Z. Saar, ehitustööline E. Kolberg ja geoloogiaosakonna IV kursuse üliõpilane E. Erisalu, toetasid Ülemaailmse Rahunõukogu büroo seisukohti.

Sõnavõtjad paljastasid imperialistlike riikide rahvavaenulikku poliitikat. Teravalt mõisteti hukka Ameerika sõjaväebaaside loomine võõrastel territooriumidel. Sm. Saar näitas ilmekate faktidega, et aatomirelva katsetuste jätkamine viis kaugeleulatuvate tagajärgedeni mitme põlvkonna ulatuses.

Nõukogude rahvas on pingelise töö tulemusena suutnud parandada eelmise sõja haavad ja ehitab uut elu. Meie kohuseks on kaitsta neid saavutusi. Meie riigi kaitsevõime on küllalt tugev, et anda vääriline vastulöök agressorile, kui see julgeb meie vastu oma kätt tõsta, kuid eelkõige on meie kohustuseks ära hoida sõda.

Koosoleku lõpul võeti vastu resolutsioon.

TRÜ ÕPPEJÕUDUDE, TEENISTUJATE JA ÜLIÕPILASTE RAHUMIITINGU RESOLUTSIOON

TRÜ õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste koosolek, arutanud läbi Ülemaailmse Rahunõukogu büroo otsused ja resolutsioonid, mis on suunatud rahu kindlustamisele kogu maailmas, kiidab need palavalt heaks.

Koos kogu nõukogude rahva ja progressiivse inimkonnaga nõuame tuumarelvade kasutamise keelamist ja üldise desarmeerimise kokkuleppe sõlmimist.

Nõuame, et teaduse saavutusi rakendataks mitte inimeste hävitamiseks, vaid rahvaste õnne ja õitsengu kindlustamiseks.

Me toetame nõudmist, et toimuks suurriikide juhtide kohtumine eesmärgiga saavutada kokkulepe desarmeerimisküsimuses.

Tervitame palavalt Ülemaailmse Rahunõukogu üleskutset kutsuda 1958. aastal kokku avaliku arvamuse väljendamiseks desarmeerimise ja rahvusvahelise koostöö kongress, kus oleksid esindatud kõik organisatsioonid, kes võitlevad rahu eest.

Ühineme kindlalt rahvaste nõudmisega lõpetada agressiivsete sepitsuste organiseerimine Süüria rahuarmastava rahva vastu ja nõuame väikerahvaste iseseisvuse ning sõltumatuse austamist.

Kutsume kõiki hea tahtega inimesi võitlema kestva ja kindla rahu eest kogu maailmas, meie tuleviku ja laste õnne eest!

TRÜ PARTEIBÜROOS

25. nov. toimus Tartu Riikliku Ülikooli partei-algorganisatslooni äsja toimunud aruande- ja valimiskoosolekul valitud parteibüroo esimene koosolek.

Büroo, mille koosseisu kuuluvad sm-d E.-M. Jõgi, F. Klement, F. Kudu, J. Lott, A. Martin, A. Metsa, L. Päi, A. Raud, V. Reiman, K. Siilivask ja E. Silk, jaotas töölesanded büroo liikmete vahel. Parteibüroo sekretäriks valiti sm. E. Silk ning sekretäri asetäitjaks sm-d K. Siilivask ja A. Martin.

TRÜ AMETIÜHINGUKOMITEES

Esmaspäeval, 25. novembril k. a. toimus TRÜ ametiühingu äsja valitud komitee koosolek. Uus ametiühingukomitee on seadnud endale eesmärgiks jätkata endise komitee laiaulatuslikku tööd, jõudumööda parandada varem esinenud puudusi, aga ka lahendada uusi probleeme, mida iga päev toob kaasa meie ülikooli elu.

Esmajärgulise tähtsusega küsimuseks on muidugi õppetöö. Ametiühingukomitee püüab igati kaasa aidata sellele, et lähenev talvine eksamisessioon igati õnnestuks. Otsustati kontrollida ja abistada eksamieelsete nõupidamiste läbiviimist kursustel, muretseda vabu õppimisruume sessiooni perioodil jne.

Kuid töö kõrval ei tohi unustada ka puhkust, eriti seoses vähendatud loengukoormusega paljudes osakondades. Prof. A. Tomingas soovitas pöörata suuremat tähelepanu üliõpilaste vaba aja veetmisele. Suur tegevusväli avaneb sel alal meie kohvik-klubi ees. On kavas radiofitseerida kohviku ruumid, organiseerida isetegevuslike ettekannete esitamist ja diskussioonide korraldamist kohvik-klubis. Meie teatrisõpradele tahab ametiühingukomitee korraldada peahoones teatripiletite müügipunkti avamist.

Endiseks kitsaskohaks on jäänud meil elamuheaolu alal korteriküsimus. Ka siin püüab ametiühingukomitee võimaluse piires kaasa aidata kitsaskohtade kõrvaldamisel. Ühiselamute alal tuleb endiselt suurt tähelepanu pöörata puhtusele ja korrale. Edaspidigi on kavas jätkata väärtuslikku traditsiooni — korraldada võistlusi «parima toa» nimele.

Kõige muu kõrval pole unustatud ka meie nooremat peret — pioneere ja mudilasi, kes seni on jäänud omapead. Ametiühingukomitee kavatseb lasteringide tööle kaasa tõmmata ühiskondliku töö korras üliõpilasi, kes tunnevad huvi töö vastu lastega. Varakult tuleb hakata hoolitsema ka uue pioneerilaagri organiseerimise eest. Senisest suuremat tähelepanu tuleb osutada kasvatustööle laste kunstilise isetegevuse ringides. Ametiühingukomitee tahab hoolt kanda ka selle eest, et näärivana meie noorpere juurde õigeaegselt kohale jõuaks.

Ametiühingukomitee tegevuskava on õige lai ja mitmekülgne. Selleks et sellise tööplaani läbiviimine hästi õnnestuks, peab aktiivselt kaasa lööma iga ametiühingu liige igas osakonnas ja igal kursusel.

L. TALI

Valmistume valimisteks

Lähenevad Tartu linna rahvakohtute valimised. Ülikool on esitanud terve rea tublimaid üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid häältelugemiskomisjonide koosseisu.

TRÜ keemiahoones asuva valimispunkti nr. 4 häältelugemiskomisjonis hakkavad näiteks tööle sm-d Natalie Rägo, Ada Ambus, Velly Verev, Evgenia Uibo, Mart Elango, Ellen Plotnik, Kalju Haan jt. 270 ülikooli kollektiivi liiget asuvad tööle agitaatoritena.

U. MATSARU

AVALDAME MÕTTEVAHETUSE KORRAS

Kuidas organiseerida üliõpilastööde võistlus

Üliõpilaste teaduslike tööde võistluse läbiviimise suhtes on viimasel ajal tehtud mitmeid kriitilisi märkusi, mis puudutavad nii auhindade nivelleerivat jaotamist kui ka võistlustööde trükkimisega seoses olevaid raskusi.

Esitame omalt poolt mõningaid kaalutlusi võistluse efektiivsemaks muutmiseks.

Lähtudes põhimõttest, et iga võistluse aluseks on võrdlemine, mille käigus ühed võistlejad osutuvad paremateks, saavad auhindu või ergutusi, teised osutuvad nõrgemaks ja langevad võistlusest välja, peame me ebaloomulikuks üliõpilaste teaduslike tööde võistlusel kujunenud praktikat, mis lülitab välja sotsialistliku võistluse ja selektsiooni, jagades auhindu ühtlustatud korras kõigile võistlusest osavõtjaile. Selline praktika on juurutanud ka keelepruuki väljendi «auhinnatöö» ja nimelt sellise «auhinnnatöö», mida kirjutatakse enne võistlust. See on sama absurdne, kui keegi saadaks kirjandusvõistlusele «auhinnanovelli» või «auhinnaluuletuse».

Sellepärast arvame, et teaduslike tööde võistlusele esitatavate tööde valik peab olema rajatud palju avaramale pinnale ja peab andma võimaluse tõelise võistluse tekkimiseks.

Teaduslike tööde võistluse viimiseks laiade üliõpilasmasside teadvuseni tuleks see võistlus tihedalt siduda ÜTÜ teaduslike ringide ja konverentside tööga. Oleme seisukohal, et iga ringis või teaduslikul konverentsil esitatud uurimus (või osa suuremast uurimusest) on sisult juba võistlustöö laiemas mõttes, kuna see töö võib pretendeerida esitamisele üleülikoolilisele teaduslike tööde võistlusele.

Selle mõtte avaldamisega oleme tulnud uue tähtsa probleemi juurde: millist tööd võib esitada üliõpilaste teaduslike tööde võistlusele? Arvame, et peale seni formuleeritud sisuliste ja vormiliste nõudmiste peaks igale võistlustööle esitama nõudmise, et ta oleks enne võistlust leidnud endale praktilise rakenduse, s. t. oleks kas osaliselt või täielikult esitatud ÜTÜ ringide koosolekuil, konverentsidel või avaldatud mõnel muul viisil (ajakirjanduses, laualehtedes jne.). Esiteks tõstaksime me selle nõudega võistlustööde praktilist väärtust, tehes nendes äratoodud uue materjali üliõpilaste laiemate hulkade omandiks. Teiseks tõstaks võistlustööde eelnev läbiarutamine ÜTÜ ringides nende töö intensiivsust ja huvitavust.

Võistlustööde hulga suhtes oleme arvamusel, et see ei tohiks üheski teaduseharus olla arvuliselt piiratud.

Me ühineme täiesti nende seltsimeeste ettepanekutega, kes tahaksid näha rohkem proportsionaalsust I, II ja III auhinna jagamisel (suhe võiks olla umbes 5:10:15). Osa töid, mis jäävad auhindamata, kuid on küllalt kõrgel tasemel, võiks esile tõsta ergutuspreemiate näol. Samuti arvame, et erilist esiletõstmist väärivad I auhinna saavutanud tööd. Nendele töödele määratavad rahalised preemiad peaksid olema mitu korda kõrgemad seni praktiseerilud raamatutega autasustamisest 100 rubla ulatuses.

Loodame, et eespool avaldatud mõtetele võistlustööde probleemi lahendamiseks järgneb seisukohavõtte ka ülikooli teistest teaduskondadest. Kõne alla võiks võtta ka ÜTÜ teaduslike konverentside läbiviimise korra.

ÜTÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna osakonnanõukogu

ÜTÜ ajalooring

korraldab täna, 29. novembril kell 19 keemia ringauditooriumis

DISKUSSIOONIKOOSOLEKU

teemal «Kuidas toimub tööliskiassi vaesumine kapitalistlikes riikides pärast Teist maailmasõda».

Ettekannetega esinevad V. Kuldna (III k.), F. Kupp (III k.), V. Lõugas (II k.), H. Palli (V k.) ja L. Tahula (III k.).

* * *

Žurnalistikaringi

korraldusel toimub teisipäeval, 3. detsembril 3. aud. kell 18

AJALEHE „TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL" ARUTELU.

Palutakse ajalehe lugejate aktiivset osavõttu igast teaduskonnast.

Vasta ringküsitlusele!

Möödunud kevadel lubas toimetus, lõpetades lugejatevahelise ringküsitluse, korraldada sügisel uus, kusjuures küsimused oleksid välja nuputanud lugejad ise. Hiljuti pöörduski toimetus lugejate poole vastava palvega, millele laekus rohkesti vastuseid. Valisime neist osa välja. Siin nad ongi.

1. Missuguseid uusi traditsioone oleks Sinu arvates vaja luua?

2. Kuidas suhtud vormimütsile teaduskonna märgi lisamisse?

3. Missuguseid üritusi soovid Sa näha ülikooli kohvikus?

4. Kas on vaja ja kuidas on Sinu arvates kõige parem populariseerida kultuurset käitumist üliõpilaste laiemas ringkonnas?

5. Millise õppejõu loengud meeldivad Sulle kõige rohkem esitusviisilt?

6. Mida arvad Sa ÜTÜ tööst? Kuidas korraldada tänavu ÜTÜ teaduslik konverents?

7. Mis pahandab Sind kõige rohkem ühiselamuis? Miks? Mis meeldib?

8. Mida Sinu arvates tuleks teha, et meie spordivõistlustel oleks rohkem pealtvaatajaid-entusiaste?

Vastused palume tuua toimetusse (peahoone, tuba 54 II korrusel) või lasta toimetuse kirjakasti peahoone vestibüülis.

Ühest teadusliku ringi koosolekust

Teadusliku ringi koosolek pulkeõhtuna — on's seda varem nähtud või kuuldud? Ringi koosolekutel peetakse ju teaduslikke ettekandeid, vahel huvitavaid, vahel ka igavaid, nii kuidas juhtub. Referent higistab ettekannet koostades eriti viimaseil päevil enne koosolekut, istub kirjanduse kallal ja püüab palavliku kiirusega midagi kokku kraapida. Mõnel läheb muidugi paremini: teeb oma diplomi- või kursusetöö mingi variandi varem valmis ja kannab kenasti ette. Nooremate kursuste üliõpilased kuulavad ning imetlevad — küll nad on ometi targad! Ajavad sellist juttu, et mõhkugi aru ei saa. Vanemate kursuste üliõpilased aga vaatavad lakke ja haigutavad. Tagajärg: ringi tööst võtab osa vaevalt 30—40% liikmetest, tõeline ringi raudvara, kes istub kangelaslikult igal koosolekul.

Sellise olukorra peletamiseks ja nooremate kursuste huvi äratamiseks mõtlesid taimefüsioloogid välja koosoleku puhkeõhtuna teelauaga! Mõni kehitas skeptiliselt õlgu, mõni vaatas kutset arusaamatuse, mõni aga — ja neid polnudki vähe — võttis südame rindu ja tuli vaatama. Vist ükski osavõtja ei kahetsenud.

Puhkeõhtu esimeses osas esitas IV kursuse üliõpilane H. Moorits referaadi taimefüsioloogia ajaloost Tartu ülikoolis tsaarivõimu perioodil. Meie ülikooli minevikus on palju episoode, mis väärivad päevavalgele toomist aegade unustusest.

Kas olete näiteks kuulnud, et meie Põllumajanduse Akadeemial on olnud eelkäija enam kui 120 aastat tagasi? Tookordne põllumajanduse instituut, mis allus ülikoolile ja asus Vastse-Kuustes, eksisteeris küll lühikest aega, kuid ta oli tubliks taimelavaks agronoomidele ja põllumajanduskoolide õpetajaile.

Püüdkem kujutleda olukorda, kus 85% üliõpilastest külastab ühe professori loenguid! Praegu on seda muidugi raske teostada, kuid 16. okt. 1863. a. tuli taimefüsioloogia professoril M. J. Schleidenil oma loengut pidada aulas, sest ta kuulajad — 510 üliõpilast — ei mahtunud ühessegi auditooriumi. Kui arvestada, et üliõpilaste üldarv oli tollal veidi üle 600, siis muud loengud jäid üsna hõredaks osavõtjate arvu poolest. Prof. Schleiden on tuntud rakuteooria loojana. Teda hindas väga kõrgelt Engels ja nagu eeltoodust näha, oskasid hinnata ka Tartu üliõpilased.

Palju-palju huvitavat kuulsime sm. Mooritsalt taimefüsioloogia ajaloost Tartus, kuid samuti selle teaduse tänaseist probleemidest kateedri juhataja dotsent A. Pergi sõnavõtus. Ent kui palju suudab üks vaene tudeng kuulata pärast 7—8-tunnilist loengupäeva? Jalalihasedki väsivad pärast nii kestvat pingutust, ammuks siis õrnad ajurakud. Seepärast siirduti kõrvaltuppa teelauda, et anda tööd teistele organitele. Pärast kehakinnitust oli tuju kõigil tõusnud ja kuulati huviga IV kursuse üliõpilase M. Tõrva jutustust meeldejäävamaist kohtumistest kogu maailma noortega Moskvas festivalil. Sellest kaasa kistuna ei suutnud külalisedki jääda ainult pealtkuulajaiks: IV kursuse geograaf M. Vabar pajatas oma muljeist tõlgina festivalil.

Mälestused minevikust pole siiski küllaldased — ka olevik vajab tutvustamist. Seda osa püüdis täita puhkeõhtu raadiosõlm, mille kaudu humoorikas kõverpeeglis tutvustati õhtu korraldajaid — taimefüsiolooge endid.

Kui istumisest ning jutuvestmisest villand sai, algas ühine isetegevus muusika saatel.

Mida arvate meie ringi koosolekust? Kas see ei vääriks järeletegemist?

V. KÄHR

Meie eesrindlikumaid üliõpilasi

«Kes on see väike brünett tütarlaps?»

«Missugune?»

«Noh see, kes praegu just «Zojat» luges?»

«Sina ei tunne Reet Reiljanit, kus sa elanud oled?! Õigus küll — sa oled ju esimesel kursusel . . .»

Niisugust küsitlemist kuulsin aulas oktoobrikontserdil. Ja tekkiski mõte, et on vajalik tutvustada kõikidele, eriti just nooremate kursuste üliõpilastele pisut lähemalt ülikooli üht aktiivsemat isetegevuslast — Ajaloo-Keeleteaduskonna diplomandi Reet Reiljanit. Need, kes juba mitu aastat on ülikooli teid tallanud, on kindlasti ühel või teisel viisil Reeta tundma õppinud. Nüüd esineb Reet n. ö. viimast hooaega, seepärast pole liigne temast veidi rääkida.

Isetegevusega on Reet rahmeldanud juba algkoolipõlvest peale. Piduõhtutel Tallinna VII Keskkooli saalis võis tihti näha Reeta — kas siis deklamatsiooni lugemas, laulmas või näidendis mängimas. Ülikooli astumisel ei unustanud Reet isetegevust, kuigi elu oli siin algul uudne, tegemist oli palju. Ta sai oma kursuse naisansambli loomise initsiaatoriks — ja ansambel on neil hea ning elujõuline — tähistab oma viiendat aastapäeva. Vähe on neid kontserte ja isetegevusõhtuid, kus ei esine Reet. Kui palju on neid osasid, mida on tulnud aastate jooksul kehastada näidendites! Meeldejäävamad on mrs. Jacobs «Rahu saarest», Valja näidendist «Varblaste mäed», Tiina «Libahundist», Marina «Surematusest», Ljusja «Rännuaastatest», Aime «Linnud lahkuvad pesast» jt. Omapärane on see, et iga kord on Reet mänginud erinevat tüüpi. See vihjab mitmekesistele võimetele.

Reedas on palju hinge, näitlejalikku temperamenti. Eriti meeldejääv oli tema ettekandes Tvardovski «Muraavia maa».

«Rohkem kui mängida meeldib ise lavastada,» ütleb Reet. Ja leidlikkust ning head pealehakkamist leidub ka Reedal-lavastajal. Kaks aastat on ta juhendanud Ajaloo-Keeleteaduskonna näiteringi. Lavastati A. Kitzbergi «Neetud talu». E. Rängeli näidendi «Vaene Ruudi» lavastust võib lugeda juba saavutuseks.

Eriti meeldib Reedale töötada lastega. Huvitav oli praktikaaeg II Keskkooli V klassis. «Algul ma kartsin, eriti distsipliini pärast tunnis, sest neid väikesi inimesehakatusi on raske vaos hoida, kuid õnneks saavutasin kohe algul klassiga hea kontakti ja siis oli juba tore edasi töötada. Lastega tuli mul tegelda veel siis, kui ma pärast III kursuse lõpetamist olin kasvatajaks Vellavere pioneerilaagris. See oli meeldejääv suvi.» Võiks lisada juurde, et meeldejääv nii Reedale kui lastele. Ja viimases pole mitte väike «süü» Reedal.

Reet Reiljan õpib žurnalistikaosakonnas. Ka tema diplomitöö valik viitab Reeda sümpaatiale pisikeste inimeste vastu. Töö teemaks on «Laste- ja noorsookirjanduse teke ja areng Eestis». Reeda nimi on ülikoolis tuntud ka kirjandusliku omaloomingu alal. Ülikooli kirjandusvõistlustel 1955. a. sai ta II auhinna luuletuste eest. Praegu kirjutab Reet «lugusid oma erialalt» ja on žurnalistikaringi huumori- ja satiirilehe «Juku» aktiivsemaid toimetuse liikmeid. Kümnete ühiskondlike ülesannete kõrval leiab Reet aega ka teaduslikuks tööks. 1956. a. ÜTÜ konverentsil esines ta ajakirjandusalase tööga.

Praegu töötab Reet Reiljan TRÜ klubi juhatajana. Siin on palju muret ja jooksmist, tervet õhtupoolikud kuluvad organisatsiooniliseks tööks, harjutusteks. Praegu on käsil komöödia «Kolme ööbiku tänav 17» õppimine. Siin esineb Reet Lula osas. Järjekordne proov on algamas. «Näitlejad» kogunevad kitsasse klubituppa. Kasutan võimalust pöörduda nende juhendaja Haim Drui poole, kes on Reet Reiljaniga koos töötanud mitu aastat. Sm. Drui räägib Reedast kui hakkajast ja abivalmis inimesest, kiiresti süttivast ja kõigest kinnihaaravast; inimesest, kes aastatega kasvab. Kõrvalruumis algab proov. Poetan veel ühe küsimuse: «Mida sa tahad ruhvale öelda klubi juhatajana?»

«Seda, et kunstiliseks isetegevuseks jätkub alati aega, kui tõsiselt tahetakse. Ja kunstilisse isetegevusse ei tohiks suhtuda üleolevalt, nagu seda paljud teevad.»

«Reet, sinu etteaste,» koputatakse vaheuksele, ja lipsabki ta jälle «lavale», kus ta tunneb ennast nagu kodus.

H. MARTINS

KASUTAGE GRUPIKONSULTATSIOONE PEARAAMATUKOGU FONDIDEGA TUTVUMISEKS!

TRÜ Pearaamatukogu raamatufondid on üheks tähtsamaks õppebaasiks meie üliõpilastele. Kuid selleks, et täielikult kasutada kõiki võimalusi, mida TRÜ Pearaamatukogu pakub õppe- ja teaduslikuks tööks, on vajalik hästi tunda tema kataloge ja kasutamiskorda.

Raamatukogu kataloogid on välja kujunenud 150 aasta jooksul ja nendes orienteerumine nõuab paratamatult teatud oskust ja vilumust. Selleks et anda noortele üliõpilastele esialgne ettekujutus Pearaamatukogu kasutamisvõimalustest, korraldatakse I kursuse üliõpilastele grupikonsultatsioone. Paljud üliõpilased (näiteks osa Ajaloo-Keeleteaduskonna, Õigusteaduskonna, kehakultuuriosakonna I kursuse üliõpilased) on seda võimalust kasutanud ja see on kahtlematult kergendanud nende tööd.

Kursusetööde ja ÜTÜ tööde koostamisel kasvavad nõudmised raamatutes ja ajakirjade artiklites avaldatud materjalide järele, tekib vajadus ka vanema ja uuema välismaal ilmunud kirjanduse järele jne. Pearaamatukogu korraldab vanemate kursuste üliõpilastele ja ÜTÜ ringidele grupikonsultatsioone teises läbilõikes ja ulatuses kui I kursuse üliõpilastele. Neile tutvustatakse eriala ja üldisi bibliograafiaid jt. teatmematerjale, mille abil on võimalik saada ülevaadet antud küsimuse kohta peaaegu kogu maailma ja kõikide aegade ulatuses. Sellepärast on soovitav ka vanematel kursustel osa võtta grupikonsultatsioonidest enne kursuse- või diplomitööde materjalide kogumisele asumist. Kogemused on näidanud, et meie üliõpilased orienteeruvad halvasti bibliograafiates, mille tõttu neil on raskusi vajaliku kirjanduse leidmisel oma tööks.

Grupikonsultatsioonide aja suhtes võib kokku leppida Pearaamatukogu abonemendis või ka telefoni teel 41-20/87.

E. KUDU

UUT KIRJANDUST PEARAAMATUKOGUS

Uut kirjandust tutvustavas loetelus meie bibliograafiaosakonna üliõpilaste poolt tehakse valik igal nädalal Pearaamatukokku saabunud vene- ja võõrkeelse uudiskirjanduse hulgas, kusjuures püütakse esitada just neid raamatuid, mida üliõpilased vajavad oma igapäevases õppe- ja teaduslikus töös. Vaatlusele ei kuulu Eesti NSV piires ilmuvad uudisteosed, kuna neid tutvustab pidevalt vabariiklik ajakirjandus.

Avaldamisele — võimaluste piires annoteeritult — tulevad kõrgemate koolide õpikud, ühiskondlik-poliitiline kirjandus, teatmeteosed, mitmesugused teaduslikud ja kunstialased väljaanded, samuti väärtuslikum populaarteaduslik kirjandus nii originaalse kui ka tõlgitud ilukirjanduse esiktrükid.

E. PÕDER

Илья Ефремович Репин. Изогиз, 1957. 104 с.

Albumi koostaja ja eessõna autor N. G. Maskovtsev. Repini teoste reproduktsioonid: maal, joonistused.

Изобразительное искусство Украинской ССР. М., «Современный художник», 1957.

Ülevaade nõukogude kunsti arengust Ukrainas. Nõukogude Ukraina kunstnike tööde reproduktsioonid.

Изобразительное искусство РСФСР 1917—1957. М., «Современный художник», 1957.

Ülevaade VNFSV kunsti arengust. Teksti autor M. P. Sokolnikov. Vene Föderatsiooni, kraide, oblastite ja autonoomsete vabariikide kunstnike tööde reproduktsioonid.

Советское Закарпатье. Справочник. Ужгород, Закарпатное областное издат., 1957. 246 с.

Teatmik on väärtuslikuks materjalikoguks eelkõige turistidele ja geograafidele, samuti ka kõigile, kes on huvitatud meie kodumaa mitmesuguste kohtade loodusest, elanike elu-olust, kultuurist ning arheoloogilistest mälestusmärkidest. Teatmik on rikkalikult illustreeritud ning varustatd topograafilise kaardiga Taga-Karpaatide kohta.

Директивы КПСС и Советского правительства по хозяйственным вопросам. Т. 1. 1917—1928 годы. М., Госполитиздат, 1957. 880 с.

Kogumikku on koondatud partei ja valitsuse direktiivmaterjali aastatel 1917—1957, I osas on toodud materjalid aastatel 1917—1928 jaotatuna üksikute aastate järgi.

Народное образование в СССР. М., Издат. Акад. Педагогических Наук, 1957. 783 с.

Teos on ilmunud NSVL Pedagoogiliste Teaduste Akadeemia toimetusel autorite kollektiivi poolt. Töös võetakse kokku rahvahariduse saavutused meie maal 40 nõukogude aasta jooksul. Raamat sisaldab ka teatmematerjale rahvahariduse küsimuste kohta NSV Liidus. Eesti NSV rahvahariduse olukorrast on kirjutanud A. Pint, H. Kurm, A. Elango.

Эльсберт, Я. Вопросы истории сатиры. М., Сов. писатель, 1957. 428 с.

I osa. Maailma satiirilise kirjanduse arengu põhitendentsid.

II osa. Satiirilise kirjanduse kunstilise omapära põhijooned. Töö on väärtuslikuks materjaliks kirjanikele, kirjandusteadlastele, kirjandust õppivalle üliõpilastele ja kirjanduse õpetajaile.

А. Д. Джагарян. Врожденные пороки сердца и магистральных сосудов. Атлас Ред. проф. А. А. Вишневский. М., Издат. треста «Медучпособие», 1957. 184 с.

Teos on vajalikuks abimaterjaliks arstiteaduskonna üliõpilastele ja praktiseerivatele arstidele. Nõukogude Liidus antakse selline atlas välja esmakordselt. Sisaldab üle 100 värvilise joonise ja lühikese seletuse iga joonise juurde.

Трикоми, Ф. Лекции по уравнениям в частных производных. М., Издат. иностр. лит., 1957. 107 с.

Teos on tõlgitud itaalia keelest ja on õppevahendiks kõrgematele koolidele. Materjali valikult erineb ta paljus tuntud S. G. Potrovski ja Sobolevi raamatust.

Буланкин, И. Н. Физическая и коллоидная химия. курс лекции для биологов. Харьков, Издат. Гос. ун-та им. А. М. Горького, 1957. 348 с.

Raamat on ilmunud Harkovi ülikooli väljaandel bioloogiateaduskondade üliõpilastele.

TRÜ Õpetatud Nõukogus

22. novembril k. a. toimunud Õpetatud Nõukogu koosolekul tuli arutusele ÜTÜ töö. Ettekandega esines ÜTÜ nõukogu esimees sm. V. Krinal. Sõnavõttudega esinesid professorid P. Ariste ja F. Lepp, dotsendid J. Tammeorg ja E. Laugaste ning teised.

Märgiti, et üldiselt on ÜTÜ töös saavutatud mõningat edu, kuid on ka olulisi puudusi: esineb kampaanialikkust, ei pöörata küllaldast tähelepanu üliõpilaste juhendamisele jne.

Üliõpilaste teadusliku töö parandamiseks kohustas Õpetatud Nõukogu käesoleval aastal kateedreid rakendama ringid plaanipärasele tööle ning suunama üliõpilaste juhendamisele võimalikult kõik õppejõud, kõigiti kaasa aitama parimate tööde avaldamiseks üliõpilaste ja õppejõudude teaduslike tööde kogumikus või vastavais ajakirjades.

ÕPPIGEM INDIA VANIMAT KIRJAKEELT!

Sanskriti (vana-india) keele õpetusel on Tartu ülikoolis varsti sajaaastane ajalugu. 1863. a. ülikooli seadusega asutati Tartu ülikoolis (indo-euroopa) võrdleva ja germaani keeleteaduse kateeder, mille esimeseks kauaaegseks juhatajaks oli tuntud keeleteadlane prof. Leo Meyer. Tema ajal õpiti põhjalikult sanskriti keelt, kirjutati isegi kaks kandidaadi- ja kaks doktoriväitekirja sanskriti alalt Leopold v. Schröderi ja Friedrich Knaueri poolt, kasutades dešifreerimiseks, kommenteerimiseks ja uurimiseks Indiast tellitud käsikirju.

Hiljem õpetas sanskriti keelt prof. D. N. Kudrjavski: kodanlikul ajal lugesid sanskriti keelt mitmed keeleteadlased.

Nõukogude-aegses Tartu Riiklikus Ülikoolis on sanskriti kursusi lugenud nende ridade kirjutaja.

* * *

Missugune tähtsus on sanskriti õppimisel? Sellest kõneleb nende ridade kirjutaja tänavuse sanskriti kursuse avaloengul reedel, 29. skp. kl. 16—18 orientalistika kabinetis keemiahoone aud. nr. 53, II korrus.

V. ERNITS

Eesti keele ringis

Reedel, 22. novembril toimus eesti keele ringi koosolek, mis oli pühendatud silmapaistva ungari lüüriku Endre Ady 80. sünniaastapäevale. Ady elust ja loomingust andis koosviibijaile ülevaate üliõpilane Valve Värv. TRÜ soome-ugri keelte kateedri aspirant Sándor Mokány tutvustas luuletaja loomingut originaalis. Eriti soojalt võttis arvukas kuulajaskond vastu eesti filoloogia osakonna II kursuse üliõpilase Lehte Hainsalu ja V kursuse üliõpilase Märt Mägeri tõlgitud luuletused. Koosoleku lõpul esitasid IV kursuse tütarlapsed ungari rahvalaule.

T. REIN

Tähistati tööjuubelit

22. novembril k. a. kogunesid TRÜ kehakultuuriosakonna õppejõud, üliõpilased ja teenistujad väikesesse võimlasse, kus tähistati ülikooli vanima töötaja, vanemlaborant A. Sokka 50-aastast tööjuubelit.

Juubilari elukäigust andis ülevaate osakonna õppejõud J. Laidvere. Kehakultuuriosakonna kollektiivi poolt anti juubilarile üle auaadress ja kinnine ümbrik. Kauaaegse ja hoolsa teenistuse eest avaldas juubilarile tänu oma käskkirjaga ka ülikooli rektor.

Lõpuks võttis sõna juubilar, tänades kõiki tunnustusavalduste eest.

O. LAID

TRÜ klubi juhatus palub avaldada arvamusi ja ettepanekuid puhkeõhtute kohta. Mida soovitakse seal näha? Missugune puhkeõhtu meeldis kõige rohkem ja mispärast?

Ettepanekud tuua ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse.

2 Tartu Riiklik Ülikool

KIRJANDUS JA KUNST

Kaks tuhat aastat Cicero surmast

Käesoleva aasta 7. detsembril möödub 2000 aastat päevast, mil (a. 43 e.m.a.) langes oma vaenlase M. Antoniuse agentide ohvrina Marcus Tullius Cicero, silmapaistev vana-rooma kõnemees, kirjanik ja poliitik.

Cicero sündis a. 106 e.m.a. Arpinumi linnakeses Kesk-Itaalias, kus ta ka veetis oma lapseea. Ta isa kuulus ratsanike seisusse, oli jõukas mees ja andis oma pojale esmalt kodus, seejärel Roomas hea hariduse filosoofia, kirjanduse ja kõnekunsti alal. Noor Cicero algas oma karjääri advokaadina 80. aastate lõpul Sulla aristokraatliku diktatuuri ajal, läks aga pärast oma julget esinemist Sulla soosiku vastu ühes kohtuprotsessis kestvale matkale.

Seejärel jätkas ta Roomas oma advokaaditegevust. Hoolimata sellest, et ta pärines provintsilinnakese keskkihist ja oli seega «uus inimene» (*homo novus*) pealinna aristokraatide hulgas, tõusis ta tänu oma populaarsusele, visadusele, töökusele ja ka auahnusele järk-järgult kõrgete riigiametite astmestikul. Oma poliitilise karjääri haritipu saavutas ta a. 63, mil ta konsulina avastas ja likvideeris nn. Catilina vandenõu. Märgitagu siiski, et Cicero ise ülehindab oma isiklikku osa ta konsulaadiaja sündmustes ja ülistab liialt oma teeneid. Mõnda aega oli ta mõjuvõimsamaid isikuid Roomas, kuid juba a. 58 tõsteti ta vastu süüdistus Catilina kaaslaste seadusevastase hukkamise kohta ja ta oli koguni sunnitud veetma ühe aasta maapaos.

Triumviride nõusolekul Rooma tagasi pöördunud, andus ta nüüd peamiselt kirjanduslikule tegevusele. Aastail 51—50 valitses ta prokonsulina Kiliikia provintsis (Väike-Aasias). Kodusõjas Caesari ja Pompeiuse vahel asus ta pärast pikka kõhklemist Pompeiuse poolele. Viimase lüüasaamise järel (a. 48) sai ta Caesarilt armu. Kuid poliitiliseks tegevuseks avanes Cicerol uuesti võimalus alles pärast Caesari surma (a. 44), mil ta senatipartei juhina astus ägedasse võitlusse Antoniusega, kes pidas end Caesari järglaseks. Selle võitluse kirjanduslikuks kajastuseks on Cicero 14 hoogsat ning kirglikku kõnet Antoniuse vastu (nn. filipikad), mis kujutavad endast Rooma orjandusliku vabariikluse viimast silmapaistvat dokumenti. Kui aga Octavianus, keda Cicero oli toetanud vastukaaluks Antoniusele, viimasega leppis, oli Cicero saatus otsustatud: Antoniuse nõudel võeti ta proskriptsiooni-nimestikku ja tapeti põgenemisel.

Cicero kirjanduslik pärand koosneb arvukaist kõnedest (neist on meie päevini alal hoidunud 57), kõnekunsti- ja filosoofia-alastest traktaatidest ja suurest kirjade kogust (u. 800 kirja). Cicero kõned (tähtsamad neist on peale ülalnimetatud filipikate seitse kõnet Verrese ja neli kõnet Catilina vastu, Sextus Rosciuse ja luuletaja Archiase kaitsekõned, kõne Pompeiuse ülemjuhatajaks määramise kohta) pole tõeliselt peetud kõnede täpsed üleskirjutused, vaid publitseerimise otstarbel töödeldud kirjanduslikud teosed.

Kõnedes esineb nende autor hiilgava stilistina ja osava advokaadina; ka on nad Rooma kodusõdade perioodi ajaloo üheks allikaks. Retoorika-alased kirjutised (*De oratore*, *Brutus*, *Orator*) käsitlevad rooma kõnekunsti arenemiskäiku ja kõnemehe ideaali, nagu seda Cicero kujutles. Oma filosoofilistes teostes (*De re publica*, *De officiis*, *De finibus bonorum et malorum*, *Tusculanae disputationes*, *Cato maior de senectute* jt.) käsitles ta mitmesuguste kreeka II—I saj. koolkondade seisukohti ja õpetusi, kusjuures Cicero ise ei esine mõne filosoofilise süsteemi järjekindla pooldajana, vaid pigemini eklektikuna. Et hellenismiaja originaalsed teosed läksid hiljemini suuremalt osalt kaotsi, on nende sisu tundmaõppimisel Cicero kirjutised olnud sageli ainsaks allikaks.

Poliitikuna oli Cicero lühinägelik, kõikuv, laskis end sageli juhtida meeleoludest ja talle suurel määral omasest edevusest, polnud seega suuteline etendama Rooma riiklikus elus juhtivat osa, millele ta pretendeeris. Cicero suurus ilmneb muul alal: Euroopa kultuuri ajaloos pole ühelgi vana-rooma kirjanikul olnud sellist tähtsust ja mõju kui Cicerol. Ta etendas tähtsat osa ladina proosastiili arendamisel; tema keel moodustas niinimetatud klassikalise ladina keele normi. Selle alusel tekkis renessansi ajastul uusladina humanistlik proosa, millel oli täita tähtis osa Euroopa rahvaste kirjanduse kujunemisel. Õige suur oli Cicero ideeline mõju mitmesugustele kirjanduse ja teaduse aladele.

Nagu mujal, nii kõlab meiegi ülikoolis veel tänapäeval Cicero nimi antiikkirjanduse (ja ka muude distsipliinide) loenguil. Samuti loetakse ta teoseid originaalis vastavais teaduskondades, tutvudes nendega sisuliselt ja süvenedes nende varal ladina keele rikkustesse.

R. KLEIS

KAS TUNNETE EESTI KUNSTI?

Kes on nende kunstiteoste autorid?

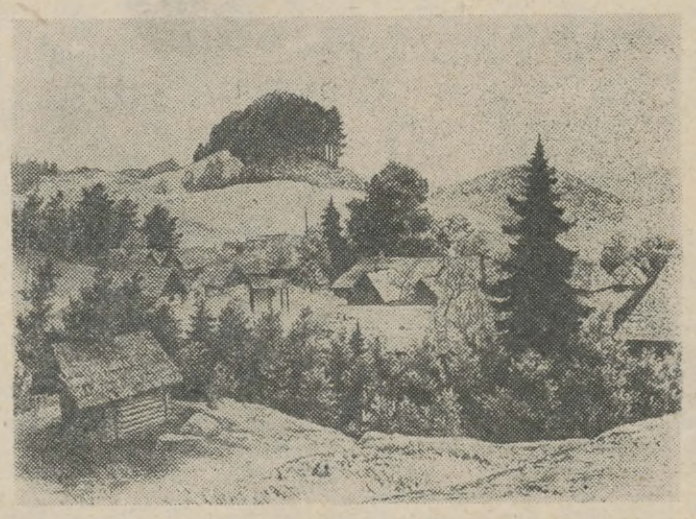

LAPSED

Sõrm suus, üks tüdruk nuttu hoides luksub
ja kulund mantlisiilu pühib nina.
Ta jahe käsi venna pluus tuksub
ja ahtaid huuli värvib külmasina.
Poiss kõhetu kui kuivatatud silk
seob ligemale lipendava särgi.
Kui möödud neist, siis kardad, et ta pilk
su laubale võib põletada märgi.
Ja memme haualkäigust muidse käega
ta sõtsi põselt pühib pisara,
kui õllelõhnalise kisaga
taat tuleb baarist seitsme mehe väega.

LEHTE HAINSALU

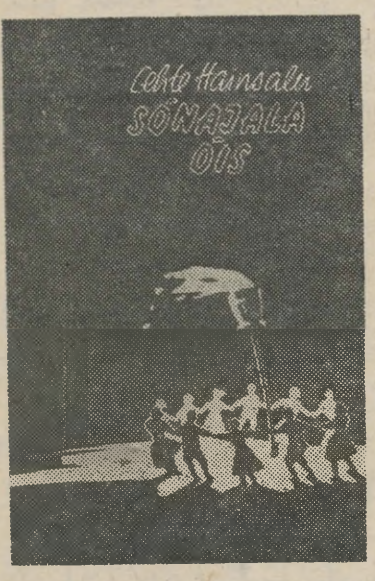

Juba kaugetest aegadest saadik on noored jaaniööl otsinud sõnajala õit, on otsinud õnne. Veel kunagi ei ole ükski sõnajalg õitsele puhkenud ei jaaniööl ega ka teistel öödel. Ja siiski — sündis ime. See oli veidi pärast jaanipäeva käesoleval aastal, kui eesti luulepõllul tärkas uus taimeke — väike sõnajalaõis.

Kes on see noor aednik, kelle töövaevast puhkes õitsele eesti kirjanduse esimene sõnajalaõis? Ta on üks meie alma materi suurest perest ning teenib seega kaht «jumalat» — luulet ja teadust. Lehte Hainsalu — sest tema ju see «Sõnajala õie» värsside looja ongi — ei ole seni veel kumbagi «jumalat» ära pahandanud.

Vahepeal on kätte jõudnud sügis, noor poeet on astunud (alles!) oma 20. eluaastasse. «Sõnajala õie» sünnikuu on muutunud kaugeks ja kauniks suvemälestuseks, kõik õied looduses on hukkunud, ainult väike õis Lehte Hainsalu luuletaimel ei karda talvekülma... ega kriitikaleili.

Veel kunagi ei ole eesti kirjanduse ja rahvaluule ringil olnud nii kerge korraldada kohtumist kirjanikuga kui seekord. Veel kunagi ei ole meie kirjandusringis arutatud oma ringi liikme trükis ilmunud teost. Ning ühtegi koosolekut ei olnud Lehte Hainsalu veel nii kartnud kui seda, millel tema «Sõnajala õis» astus kaasüliõpilaste rohkem kui poolesajaliikmelise auditooriumi ette.

Pikalt ja põhjalikult rääkis koosolekul «Sõnajala õie» igast luuletusest Helgi Muller, Lehte kolleeg luule ja teaduse teenimises. Luuletuskogu kõige viimase ja kõige pikema osa, poeemi «Kaheksateistkümmend sügist» juures ettekandja aga väsis ning andis jutujärje edasi oma kursusekaaslasele Helju Martinsile, kes

„Sõnajala õiest" ja ühest kardetud koosolekust

ütles, et ta ei ole luuletaja ega kriitik ning peab seepärast rääkima ainult kui lugeja. Oma mõtteid avaldasid veel paljud ning ega autorilgi lastud tagumises pingis rahulikult (kui ta üldse rahulik oli?) istuda.

Avagem luuletuskogu ning püüdkem jälgida, mida koosolekul räägiti. Lehitseme luuletuskogu esimest tsüklit «Argipäeva motiive.»

Lehte Hainsalu värsiraamat algab rea heade meeldejäävate luuletustega, mis leidsid tunnustust ka koosolekul. Luuletaja oskab mitmesugustes töödes ja toimetustes alati näha midagi uut või kujutada tuntut uutmoodi:

Salakavalalt hammustab nõges,
kuri ohakas nõelab kui sõge.
Kuumus kõrvetab kurku ja õlgu,
aga veepang on teiselpool põldu...
(«Sovhoosis»)

Isiklik töö arheoloogilistel kaevamistel, kus ollakse «nagu šokolaadist neeger» ning mille juures «lastesalk kui püha vaikus valvab», on andnud ainet samanimelisele luuletusele koos selle valiatu puändiga.

Mõnuga loeme laupäevaõhtusest vihastama panevast äpardusest, sellest, kuidas viimase koorma otsas töölt koju sõitev ja tulisest saunast unistav autor sõidab väravapostide otsa ning maandub tigedana porilombis («Laupäevaõhtune»).

Lehte Hainsalul on silma ja südant loodusele, muidu ei saaks ta kirjutada:

Kuusemaimudel silitan päid,
siilipojale naeratan vastu...
(«Metsas»)

Palju mõtteavaldusi põhjustas koosolekul, nagu ajakirjanduses ja mujalgi, luuletus «Meditsiinitöötaja». Märgiti, et juba pealkiri on liiga ametlik, et luuletuses puuduvad sisseelamine ja tõelised, sügavad tunded, mis annaksid elamusi. Samal ajal väideti ka vastupidist — luuletus on hea ja usutav. Autor ise asus kindlalt laitjate poolele ning teatas, et ei peagi «Meditsiinitöötajat» luuletuseks. Muidugi, autori laituses enda kohta on alati tubli annus tagasihoidlikkust — nii halb see luuletus ei ole, kuid eks selles tõepoolest esine kunstlikke tundeid ja «tehtud» sõnastust rohkem kui teistes luuletustes.

Huvitava aine on autor leidnud luuletuses «Kupees». Ainult lõpp — «Vait! Seltsimees magama jäi!» — leidis vastuväiteid kui ebausutav.

Teisest tsüklist «Sõnajala õis» on üks vaieldavamaid «Purdel». See on kirjutatud Võrus ühel ööl, mis oli kindlasti nii ilus ja unustamatu, nagu seda võime lugeda. Me usume ka autorit, et:

Võimatu on praegu koju minna...
Mitu vaikset soovi tärkab rinnas,
süda nagu õnne ootel taob.

Kui Helgi Muller nimetas seda luuletust «ilusaks piltpostkaardiks», siis võib sellega nõus olla, jättes vaid kõrvale selle termini negatiivse varjundi.

«Sõnajala õie» üheks parimaks luuletuseks on «Välkude valgusel». Siin võlub nii omapärane vorm kui ka suurepärane harmoonia loodusjõudude ja inimtunnete vahel. Luuletuse on inspireerinud üks äikeseline kevadõhtu. Sellega ühenduses kerkis üles niinimetatud terariista probleem. Helgi Mullerile ei meeldinud värss... «vajutab läbi... teravaks ihutud n o a», samuti üks teine värss «Noorel mehel n a a s k e l torgib põues». («Kevadel»). See on muidugi temperamendi küsimus. Ja huvitav on see, et «noa — toa» oli esimene riim siin, mille luuletaja leidis.

«Metsas» kõrval on teiseks väga heaks loodusluuletuseks «Oi, soo!» — autori hingestatud ülistus soo ilule.

Palju pahandust on luuletajale valmistanud värsid noormehest ja neiust, kes «eal ei kudruta... kõrgelennulist juttu...» («Nemad»). H. Mullerit häiris eriti see, et «pole iialgi peig neiu juukseid veel paitand». Lehte lubas oma pea anda, et see on võimalik, kuid selgitas ka luuletuse ideed laiemas mõttes — see peab olema torge «traditsioonilise» armastuse kohta käivate kujutelmade herilasepessa. See on tal täielikult õnnestunud!

Teise tsükli viimane ja kolmanda tsükli «Elukevad» esimesed luuletused on pühendatud emale, tema kannatustele ja armastusele («Emale») ning väikestele lastele (eriti tore on «Kingitus»).

Häid pilte on Lehte andnud koolielust. Siin on suurvaimud eeskujuks («Ülesanne»), koolipeo näidendi sünnivaludest heas humoristlikus luuletuses «Kulisside taga», kollektiivi osast sõbratari raskeil päevil («Murepäevil»), sõpradest-raamatutest («Õhtud raamatuga»).

«Satiirinurk» on küll väike, kuid väga hea — abituriendist-medalistist, kes «astub ellu kui teiselt planeedilt» («Tragöödia») ning salvavad värsid «Surematust kronust» — Pegasusest.

Lühipoeem «Kaheksateistkümmend sügist» on heaks lõpp-punktiks loomingulises mõttes ning ühtlasi viimaseks ja kõige ulatuslikumaks pintslitõmbeks maalil, mille Lehte Hainsalu on meile endast loonud. Enamikus sellest poeemist (3.—7. osa) lõi autor n. ö. ühe hingetõmbega, loomingulise inspiratsiooni hoos. Ja praegu on see poeem autorile kõige armsam osa oma loomingust.

Lehte ütles koosolekul, et «Sõnajala õies» pole luuletust, mille kohta ei oleks väljendatud vasturäkivaid arvamusi. See on hea. Ei vaielda selle üle, millel pole väärtust.

Tundub, et noor luuletaja on juba praegu oma äsja ilmunud esikkogust üle kasvanud. See on rõõmustav ja lootust andev, sest tehtud tööd hindab kriitiliselt see, kes on juba midagi paremat teinud või tunneb end selleks suutelise olevat.

Ootame huviga Lehte Hainsalu järgmist värsikogu. Vahepeal aga tahaksime lugeda palju-palju uusi ja häid luuletusi, milledes kõige muu kõrval domineeriks juba üliõpilaselu teema.

M. KAHU,
eesti filoloogia osakonna
IV kursuse üliõpilane

Tartu Riiklik Ülikool 3

KEHAKULTUUR JA SPORT

Pilk möödunule ja eelolevale

Novembris toimus TRÜ suusasektsiooni aruande- ja valimiskoosolek, kus leidsid käsitlemist probleemid seoses suusaspordiga ülikoolis. Nagu aruandest selgus, on suusaspordi alal tehtud rida edusamme. Aruandeperioodil viidi hulgaliselt läbi huvitavaid üritusi, mis haarasid kõiki sektsiooni liikmeid.

Et ülikooli suusasportlased on esinenud möödunud hooajal võrdlemisi sisukalt, seda näitavad kõige ilmekamalt faktid. M. Pruuni, R. Laante ja O. Allika tulek ENSV ametiühingute talispartakiaadil esikohale, slalomisti T. Karu edu, H. Ojaveeru üllatuslikult tubli sõit vabariigi suusakoondvõistkonna selgitamiseks korraldatud võistlustel, mille tulemusena ta sai võistkonda — see kõik on osa paremates saavutustest. Tuleks nimetada veel H. Pruuni meistrijärku ületavat tagajärge «Kääriku mängudel» (5 kilomeetrit 19.26), kindlat võitu karjala-soomlaste üle Petrozavodski ja Tartu ülikooli suusakoonduste vahelisel sõpruskohtumisel, kus jällegi olid parimateks M. Pruun ja R. Laante. ENSV kõrgemate koolide esivõistlustel ei läinud aga ühtegi esikohta peale meeste mäehüpete meie ülikoolist väljapoole. Samadel võistlustel suutsime välja panna kolm teatemeeskonda 4×10 km suusatamises, sealjuures võideti kindlalt ka kolm esikohta.

Teaduskondade-vahelises võistluses oli möödunud hooajal võidukas Ajaloo-Keeleteaduskond.

Mis puutub eelolevasse hooaega, siis käivad kogu aeg alates oktoobri algusest regulaarsed treeningud. Võrreldes möödunud aastaga on paremuseks see, et nüüd on võimalik harjutada iga päev.

Üleliidulises ulatuses on suuremateks võistlusteks olnud Nõukogude Liidu kõrgemate koolide meistrivõistlused. Möödunud hooajal jäädi keskpärasele üheteistkümnendale kohale. Seekord tuleb seda positsiooni parandada, seda enam, et on mõningaid lootusi nende võistluste toomiseks jällegi Käärikule, kus mõni aasta tagasi saavutati üleliidulises ulatuses hinnatav kuues koht.

Esmakordselt korraldatakse eelolevat talvel «Karksi mängud», millest võtab osa suusasportlasi üle kogu vabariigi. Ette on nähtud naistele 8, meestele 30 km. Nii nagu möödunud aastal, esineb ülikooli suusaparemik ka sellistel võistlustel, nagu Eesti esivõistlused, karikamängud, vabariigi kõrgemate koolide meistrivõistlused jne.

Huvitava üritusena seisab ees veel ülikoolide matškohtumine Petrozavodsk-Tartu, mis seekord toimub Karjala-Soome pealinnas. Siin tuleb kaitsta esikohta. Rõõmustav on asjaolu, et meie suusatajate pere täienes rea andekate sportlastega, nagu ENSV meister R. Kahru, H. Meema, M. Edur jt. Seega võib loota, et meie ülikooli «raudvara» koos uustulnukate abiga suudab säilitada saavutatud edu ja isegi senisest paremini esineda. Tõhusat tööd selleks on teinud treenerid E. Abel ja O. Allikas.

Nagu võib näha, ei tule huvitavatest võistlustest ja üritustest puudu. Kindlasti tuleb läbi viia esivõistlused ka teaduskondades. Siis ei teki enam raskusi võistkondade väljapanekul TRÜ meistrivõistlusteks suusatamises. Ülikooli suusaseksioon ootab aga oma ridadesse veelgi rohkem selle ilusa ja kasuliku spordiala harrastajaid.

M. RAID

* * *

Käesolevaks hooajaks saavad suusatajad oma käsutusse uued, senistest avaramad suusabaasi ruumid TRÜ paadisadama hoone ühes tiivas. Normaalsete tingimuste loomiseks on seal ehitusmeestel vajalik enne lume tulekut tublisti pingutada. Siis saaks esmakordselt ka niikaugele, et rõivastumine ja pesemisvõimalus on ühes ja samas kohas.

Ka suusaspordialaste ürituste poolest kujuneb eelolev hooaeg senistest huvitavamaks. Suursündmuseks vabariigis on kahtlemata jaanuari algul Otepääl toimuvad NSV Liidu tugevamate suusatajate võistlused. Selleks ajaks on plaanis korraldada suusahuviliste ülelinnalisi väljasõite võistluste jälgimiseks. Väljasõidud on plaanis ka Käärikule, Elva ja Saarele.

Massilisematest võistlustest on ülikooli kalenderplaanis uue semestri algul teaduskondade-sisesed esivõistlused, seejärel märtsi esimestel päevadel TRÜ spartakiaadi raames toimuvad teaduskondadevahelised võistlused. Spartakiaadist osavõtu arvu ja tulemuste järgi saavad teaduskonnad osavõtuõiguse ja võistkonna suuruse «Kääriku mängudele», mis on ühtlasi TRÜ esivõistlusteks ja toimuvad märtsi keskel.

Üliõpilased suusasportlased! Et eelolev hooaeg on üritusterohke, siis on praegu aeg kahekordse energia pühendamiseks õppetööle. Olge eesrindlasteks ka õppetöös!

O. ALLIKAS

RÄNDKARIKAS ÜLIKOOLILE

Nädalavahetusel toimus TRÜ tiirus TRÜ—EPA—TPI matškohtumine laskmises. See võistlus on saanud traditsiooniliseks ürituseks, mida peetakse alates 1954. a. Võistluste kavas on olnud kuni käesoleva ajani väikesekaliibriline standard 3×10. Minnes veidi tagasi näeme, et TRÜ sportlastel õnnestus esmakordselt saavutada esikoht 1956. a. ja seda säilitada ka nüüd kolmandat korda. Tallinna Polütehnilise Instituudi poolt väljapandud karikas jäi jäädavalt TRÜ-le. Tuleb mainida, et 1956. a. saavutati esikoht 2642 silmaga ja võrreldes seda tagajärge viimasega näeme, et teatavat arengut on ühe aasta jooksul saavutatud.

Võistkondlikud tagajärjed kujunesid järgmisteks:

1. TRÜ — 2662.
2. TPI — 2641.
3. EPA — 2606.

Peamine konkurents arenes TRÜ ja tugevakoosseisulise TPI võistkonna vahel. Esimesel päeval saavutas TRÜ võistkond minimaalse edu ja suutis seda suurendada järgneval päeval. Saavutatud võitu tuleb lugeda eelkõige võistkonna võrdlemisi ühtlase ja naisvõistlejate tubli esinemise teeneks.

Individuaalselt näitasid meesvõistlejad järgmisi tagajärgi: 1. E. Vakkur (TPI) 283, 2. A. Kahre (EPA) 277, 3. J. Vilk (TPI) 277.

Naistest tulid auhinnalistele kohtadele TRÜ sportlased vastavalt T. Raba 271, A. Tihhonova 271 ja E. Rebane 269 silmaga.

Meestest lamades ja püsti asendis saavutas esikoha E. Vakkur 99 ja 90 silmaga. Põlvelt oli aga parim A. Kahre, saades 95 silma.

Naistest olid aga vastavalt parimad E. Rebane (TRÜ) 98 silmaga, A. Pori (TPI) 96 ja A. Tihhonova (TRÜ) 90 silmaga.

Analüüsides võistlustagajärgi ilmneb, et vaatamata saavutatud edule on TRÜ koondvõistkonna tulemused põlvelt ja püsti asendist võrdlemisi tagasihoidlikud. Sellele peaks pöörama veelgi rohkem tähelepanu, kuna järgmisel kohtumisel harjutuses 3×20 annab see veelgi valusamalt tunda ja otsustab kindlasti ka esikoha saatuse.

R. DEMBOVSKI

LIGI 40 MEEST MAADLUSMATIL

Nädala algul toimusid TRÜ esivõistlused klassikalises maadluses. Võistlustest võttis osa ligi 40 maadlejat, mis näitab, et TRÜ-s maadlussport sammub pidevat tõusuteed, sest varematel aastatel on võistlustest osavõtjate arv olnud tublisti väiksem. Võistlused näitasid samuti, et on tõusnud TRÜ maadlejate tehniline tase.

Seoses Eesti Põllumajanduse Akadeemia moodustamisega läks omal ajal enamik TRÜ maadlejaid, nagu U. Essenson, R. Kruuk, I. Jõgisoo jt. automaatselt EPA-sse, TRÜ-sse jäid ainult 3—4 maadlejat. Nüüd aga on treeneri August Tähnase juhendamisel sirgunud palju uusi tublisid maadlejaid, nagu T. Tamm, M. Kaasik, E. Luud, Ü. Kindma jt.

Tänavused esivõistlused näitasid, et mainitud nimekate maadlejate kõrval võttis võistlustest osa ka rida noori andekaid maadlejaid, nagu M. Arula, V. Järve, K. Ürm ja V. Kreegimäe, kelledest võib peagi loota tugevaid konkurente TRÜ paremate maadlejatele.

Võistluste tehnilised tulemused kujunesid järgmisteks. Helveskaalus saavutas esikoha J. Jääger (Ajaloo-Keeletead.). Kärbeskaalus oli päremaks R. Vaher (Mat.-Loodustead.), H. Jagomäe (Ajaloo-Keeletead.) ja V. Põllumaa (Majandustead.) ees. Sulgkaalus saavutas ülekaaluka esikoha Ü. Kindma (Majandustead.), seljatades nii E. Sassi (Mat.-Loodustead.) kui ka T. Kemppi (Ajaloo-Keeletead.). Kergekaalus saavutas E. Luud punktiga võidu M. Raidme (KKO) üle ja tuli esimeseks, kolmandaks jäi O. Meremaa (Mat.-Loodustead.).

Kergekeskkaalus tuli kindlate seljavõitudega esimeseks A. Lutsar (ind.), jättes teiseks M. Kaasiku (Mat.-Loodustead.) ja kolmandaks V. Kreegimäe (Ajaloo-Keeletead.). Keskkaalus saavutas esikoha A. Kask (Majandustead.), teise koha saavutas tublilt esinenud I. Vahula (ind.) ja kolmanda koha I. Ots (Mat.-Loodustead.). Poolraskekaalus toimus rebimine esikoha pärast T. Tamme (ind.) ja O. Vaarmani (Mat.-Loodustead.) vahel. Puhta võidu saavutas T. Tamm, kolmandaks jäi J. Kimmel (Majandustead.). Raskekaalus saavutas esikoha R. Peiker (KKO).

Võistkondlikus arvestuses saavutas esikoha tublilt esinenud Majandusteaduskonna võistkond 62 punktiga, jättes teiseks Mat.-Loodusteaduskonna 56 punktiga ja kolmandaks Ajaloo-Keeleteaduskonna võistkonna 52 punktiga.

Halvaks näiteks oli aga Arstiteaduskonna võistkonna kõrvalejäämine esivõistlustest halva organiseerimise ja võistlejate sihiliku kõrvalehoidumise tõttu.

Võistlustulemuste põhjal koostati TRÜ võistkond, kes esindab meie ülikooli Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste matškohtumisel raskejõustikus 6.—8. detsembrini k. a. Tallinnas. Soovime kõigile TRÜ maadlejatele palju jõudu ja indu eelseisvateks võistlusteks.

A. KASK,
TRÜ maadlussektsiooni esimees

Viik 1:1

Esmaspäeva õhtul toimus Kaunase Polütehnilise Instituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli vahel sõpruskohtumine võrkpallis.

Kell 20 algas naiste mäng. Kohe läksid külalised juhtima 2:0 ja edasi 14:8. Siis sai aga TRÜ naiskond servimisõiguse. Servis meistersportlane P. Palm, ja punkt tuli punkti järel: 14:14, 15:14, 16:14. Võitis TRÜ naiskond. Teine ja kolmas geim kuulusid juba kindlalt meie naiskonnale vastavalt 15:10 ja 15:6.

Meeste mängus olid aga vastupidi võidukad leedulased. Esimeses geimis juhtis küll TRÜ 14:9, kuid mängu võitsid külalised 16:14. Teises geimis lagunes TRÜ meeskonna mäng ja nad kaotasid 11:15. Kolmas geim oli tasavägine. Korduvalt oli seis viigiline: 8:8, 12:12, 13:13, kuid ka see geim läks külalistele tagajärjega 15:13.

A. TANN

RISTSÕNAD

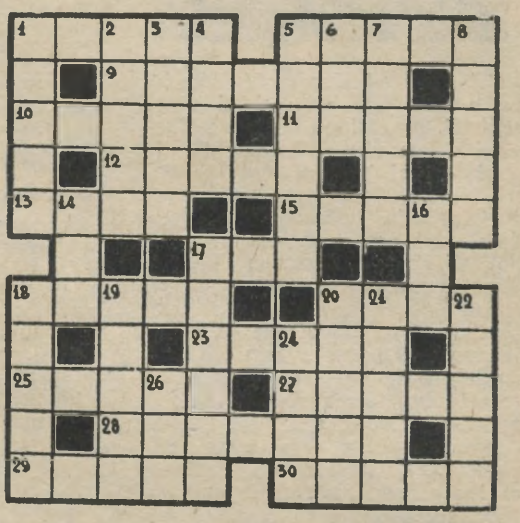

PAREMALE: 1. Seina kattematerjal. 5. Õppevahend geograafias. 9. Tühik. 10. Viljandi teater. 11. Mäestik NSV Liidus. 12. TRÜ bioloogiaosakonna õppejõud. 13. Odaviskaja, kunagine Eesti rekordi omanik. 15. Pühakuju. 17. Noor Hollandi naisujuja. 18. Noor eesti skulptor. 20. Tallinnas võistelnud Göteborgi jalgpallimeeskond. 23. Maitseaine. 25. Levinud haigus. 27. Ajalooliste romaanide autor (eesnime esimene täht ja nimi). 28. TRÜ pedagoogikakateedri õppejõud. 29. USA vasaraheitja. 30. Gautšode lahutamatu kaaslane.

ALLA: 1. TRÜ paremaid naisjooksjaid. 2. Geomeetriline kujund. 3. Linn Saksamaal. 4. Suuremaid imetajaid. 5. NSV Liidu paremaid baritonilauljaid. 6. Agregaat-olek. 7. Brasiilia luuletaja. 8. USA paremaid neegersprintereid 30. aastatel. 14. Meistrikandidaat Tarve eesnimi. 16. Jaapani võimleja. 17. Eesti NSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi direktor. 18. Garanteerib. 19. Esimene elusolend kosmoses. 20. Ajaühik. 21. TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanikakateedri õppejõud. 22. Termin raamatupidamisest. 24. Sidumisvahend. 26. Meremärk.

TEADAANNE

Et Eesti Riikliku Kirjastuse peatoimetaja sm. F. Kauba ei saanud 27. novembril Tartusse sõita, toimub kohtumine temaga teisipäeval, 3. detsembril 1957. a. kell 18 TRÜ Pearaamatukogu ruumes.

Toimetaja A. RAUD

OTU KIRJUTAB

ÜTEST PUHKAMISÕDAKUST

Viimätsele TRÜ puhkamis-õdakule õnnistusi mul kah pilet saia ja ütseltõistkümnel kuupääväl kell puul ütessä astse ma Kalõvi uulitsa rahvamaja poolõ. Tii oll joba selge — ma jo kats kõrda varemb ka «Kalõvin» käinü. No ku rõivaoitmise ruumi sai, pidi Raatus vast õkva ütessä pauku lüümä. Akassi ruttu rõivid sälläst kiskma, ku äkki näkse silti, et rõivaoitmine massap 50 kopkat. Mul akas pää otsan undama ja jala võtse nõrgast. No mis sa ing tiit — mul es ole jo kopkatki karmanin! Nuu kats kõrda, ku «Kalõvi» uma pidu oll, siss oll küll rõivaoitmine ilma massuta ja nüüd es tiiäki raha üten võtta. Õnn oll, et juhtusi tulõma üts tutva poiss, tuu käest lainassi ruubli. Ku rõiva är andse ja üles saali sai, oll kell jo kümne pääl. Mõni minut enne puult kümmet tull eesrõiva vahelt üts nuurmiis vällä ja ütel, et nüüd om algus. Teimi siss paar tantsu, nii tulliva etteastmise. Mullõ tei kõgõ rohkõmb meeleääd ku nuu ansaambli laulseva. Kõigil olliva üttemuudu kleidi sällän ja laul esi oll ka illus. Üts nuurmiis (tuusama, kes alguse pääle tei), lugõsi mitu-mitu vigurijuttu ette. Ma olõ peris kindel, et ku ta olõs lugõmisõ aigu näoga ja äälega ka vigurit tennü, olõs viil rohkõmb naarda saanu. Ma ütskõrd näkse, ku tuu Järvedi Jürka lugõsi. No küll väändse, sunnik, vahel viguridse näo ette ja pitsit ääle nii peenikesest, et vägisi akka naarma.

Ku nallanumbre ka läbi saiva, läts jälleki tants valla. Üts tütärlats laulsõ orgestrilõ ette ja oll endä sinna varda taadõ nii kõverast kisknu, et peris ale oll kaeda. Ma esi mõtli, et tal pias küll suur kõtuvalu olõma. Imelik, et inemine aigõst pääst laalma oll tullu. Ma küll ei olõs lännü.

Suurõn saalin oll rahvast küländ pallu ja tantsmine akas kitsast jäämä. Peräkõrd teedüstädi, et alumidse kõrra pääl olõvat ka saal, kos saavat tantsi. Ma lätsi ruttu alla, a sääl es olõki rahvast. Sõber ütel, et lõpp om nigunii lähikesen ja rahvas ei akka enämb ütest saalist tõiste juuskma. Mul es jää ka muud üle, ku suurtõ saali tagasi kõndi, ehkki alumidse saali nukast tull ka ilusat pillimängu.

Ku ma üles jõudse, akati sääl parasjagu määndestki vikturiini mängmä. Ma es saa algupust! Sääl oll nii tarku inemisi, et kostseva kõigile küsümistele vasta. Auinna olliva kõik ilusa, — kahju et esi es saa.

Kodutii pääl ma leidse, et oll küländ illus pidu. Rahvast olõvat küll ollu rohkõmb, ku kutsõkaarte vällä antu, a ku järgmine kõrd poisi ussõ pääl parembalõ järgi kaesse, ei olõ ädä midägi. Pidusid üleültse võiss jo kah ülikoolin rohkõmb olla. Ma egatahes looda, et edespidi lätt parembast!

Tartun 20-del novembrepääväl

OTU

MAA KUNSTLIKE KAASLASTE AJASTUL

«Kellega sa eile kohvikus olid?»
«See ... see ... oli üks kursusekaaslane.»
«Kas kunstlik?»

Mõned üliõpilased kohvikust väljudes: «Küll oleks nüüd — hõk — vaja kanderakettil»

«Tead, tänaseks oli esimene kaaslane ...»
«Ah nii! Mina ei olegi enam esimene? Ela hästi, Värdi!»

R. JÄRLIKU joonistused.

MB 08299 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4007

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (350) Reedel, 6. detsembril 1957. a. X aastakäik

Agitpunktides algas töö

Nõupidamine keemiahoones asuvas agitpunktis.

Tartu Riikliku Ülikooli šeflusaluses agitpunktis nr. 11/4 algas töö juba 25. novembril. Mis puutub ruumide sisustusse, siis võib ütelda, et see on enamvähem õnnestunult lahendatud.

Puudustena tuleb märkida, et agitpunkti ruum ja valimisjaoskonna ruum asuvad teineteisest kaugel, mistõttu nimesid kontrollima tulnud valijaist jääb agitpunkt eemale ja ei paista kohe silma. Seda asjaolu tuleks edaspidi ruumide komplekteerimisel arvesse võtta.

Ei saa mööda minna ka sellest ükskõiksusest, millega mitmete parteiorganisatsioonide sekretärid suhtuvad agitkollektiivide moodustamisse. Agitaatorite nimekirjad olid ebatäpsed ja need esitati hilinemisega (P. Vihalema, O. Mihhailovi, V. Palmi, M. Lõhmuse jt. poolt). Eesti filoloogia osakonna parteiorganisatsiooni sekretär sm. Peep pole seni üldse veel esitanud agitaatorite nimekirja. Halb on ka see, et agitpunkti juhataja pole seni saanud asuda praktilisele tööle, ja seni on lasunud kõik ülesanded asetäitja õlgadel.

Agitgruppide töö kohta niipalju, et kõige eeskujulikumalt töötab sm. J. Kulli brigaad. Sm. Kull on leidnud, et paremini töötavad agitaatorid siis, kui neid organiseeritult tööle suunatakse — enne valijate juurde minekut nende ülesannetest pisut informeeritakse, sest omapead tegutsedes jätavad agitaatorid pahatihti «tänased toimetused homse varna».

Suurt hoolt ja vastutustunnet nõuab agitpunktidelt töö valijatega. Valijate nimekirjade kontroll tuleb õigeks ajaks lõpetada. Valijaid peaks huvitama ka igal neljapäeval toimuvad juriidilised konsultatsioonid jms.

Oleks vaja, et kõik meie ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid võtaksid valimiskampaaniast aktiivselt osa ja et ülikooli šeflusalused agitpunktid ei tunneks endid «kasulastena» «võõrasema» rüpes, vaid tunneksid võimsa organisatsiooni toetust.

K. BACHMAN,
agitpunkti juhataja asetäitja

Vestlus agitpunkti juhatajaga

TRÜ teine šeflusalune agitpunkt asub Näituse tänavas V Keskkooli ruumes. Juhatajaks on seal sm. M. Kutman. Ülevaate saamiseks agitpunkti tööst pöördusimegi tema poole mõne küsimusega. Agitpunkti senisest tegevusest jutustab sm. Kutman:

«Seni oleme jaotanud ülesanded agitpunkti juhtiva tuumiku vahel, kusjuures dr. V. Ulst on kultuurmassilise töö organiseerija, tööd agitaatoritega teeb sm. E. Saarma. Minu ülesandeks on organisatsiooniline töö.

Agitaatoritega ja agitbrigaadide brigadiridele on läbi viidud nõupidamine, kus jaotasime tööülesanded brigaadide vahel. Kokku asus tööle 11 agitbrigaadi 120 inimesega. Agitaatoriteks on eranditult TRÜ üliõpilased, enamuses Arsiteaduskonnast. Praegu on raske ütelda midagi selle kohta, missugune brigaad on töötanud kõige paremini, kuid see selgub lähematel päevadel.

«Missugused kultuurmassilised üritused on kavas läbi viia?»

«Mitmesugused üritused toimuvad meil pidevalt kaks korda nädalas: igal pühapäeval ja neljapäeval. 5. detsembril toimus esimene sellelaadiline üritus, kus arutati pensioniseadust, selle rakendamist ja valijate poolt seoses sellega esilekerkinud küsimusi. Edasi on kavas loengud huligaansuse vastu võitlemisest, reisimuljetest Indiasse, filmide demonstreerimine ja isetegevuskontsertide korraldamine.

On kavas välja anda 2 numbrit fotolehte ja I number seinalehte, mis peegeldaksid agitaatorite tööd ja üldse tegevust agitpunktis. Seinalehes tahaks näha ka valijate mõtteavaldusi oma agitpunkti kohta, samuti esitatavate saadikukandidaatide kirjutisi esialgse kontakti loomiseks oma valjatega.»

«Kas agitpunkti töös on esinenud ka raskusi?

«Raskusi esineb peamiselt organisatsioonilise töö osas. Võtame kas või agitpunkti sisustamise. Selle agitpunkti šeffideks on peale ülikooli II Keskkool, Piimakombinaat, keemiatehas «Kemaks» ja I Väikelaste Kodu. Oleks loomulik, et kõik need asutused aitaksid kaasa agitpunkti sisustamisele. Tegelikult on seda teinud ainult TRÜ ja V Keskkool. Ja ka nendes asutustes on küllalt jooksmist ja uste kulutamist, enne kui saab agitpunkti valdusse mõne tarviliku mööblieseme. Teised asutused pole oma šefluskohuste täitmiseks midagi teinud. Piimakombinaadis keeldutakse kategooriliselt igasugusest abist. Põhjendusena tuuakse esile rajooniline alluvus. Ei saadudki muidu, kui Tartu Linna Täitevkomitee palus Tartu Rajooni Täitevkomiteed astuda vastavaid samme, ja nüüd on kuuldavasti asi nii kaugel, et Piimakombinaadist siiski saab raadioaparaadi, mida meil on hädasti tarvis.

Omalt poolt tahaks näha agitpunktis peale poliitilise- ja ajakirjanduse kas või minimaalselgi määral ka ilukirjandust ja kõigi kavatsetud ürituste edukat teokssaamist.

E. UUK

Meie eesrindlikumaid üliõpilasi

... Üheksateist-aastane keemiaosakonna II kursuse üliõpilane Vilve Maremäe on ainult viie-aastase spordibiograafiaga. Et sellest ajast lähemat pilti saada, tuleb meil ta ühel päeval üles otsida laboratooriumist, kus käib füüsika praktikum. Kohtamegi heledapäist ja saledat neidu, kes on tagasihoidlikult nõus vastama mõningaile küsimustele, millest on kindlasti huvitatud kogu meie ülikooli üldsus.

Vilve Maremäe on pärit Põltsamaalt. Oma esimesed katsetused spordiradadel tegi ta Tartus 1951. aastal ÜSK spordikoolis iluuisutamises. Aasta hiljem tuli ta aga jooksus kolmandaks, ning sellest ajast peale tegeleb Vilve iluuisutamise kõrval ka kergejõustikuga. Kas olid selles «süüdi» treener Vilma Jürismaa huvitavad treeningtunnid või paelus niivõrd teda ennast uus ala — lõpuni iluuisutajaks Vilve siiski ei jäänud, kuigi tuli sellel alal 1954. aastal Tartu linna meistriks. Igatahes möödus 1952. aasta talv pidevas treeningus, mille tulemuseks oli järgnevatel aastatel tema tulek mitmekordseks vabariigi koolinoorte meistriks kergejõustikus. ENSV varakevadistel kergejõustikuesivõistlustel 1954. a. võitis ta Tallinnas laudrajal joostes 80 m tõkkejooksu. Algas periood, mille jooksul Vilve Maremäe on pidevalt kuulunud vabariigi paremiku hulka. Samal aastal teatavad paljud ajalehed, et Vilve on tulnud üleliiduliseks koolinoorte tšempioniks kaugushüppes ja teisele kohale tõkkejooksus. Siitpeale ei jää viie ja poole meetri piir enam kunagi kättesaamatuks. Palju muret tekitas 1955. a. sügisel varbaluumurre. Kipsis jalg ei lasknud kaua aega harjutada. Järgmise hooaja esimesel poolel suudab ta siiski taganttuule toetusel hüpata 5.81 m. Rahvaste spartakiaadi järel, kus Vilve saavutas uued vabariiklikud rekordid viievõistluses ja tõkkejooksus, tuleb ta uuesti üleliiduliseks koolinoorte meistriks.

... 1956. aasta sügis. Vilvest on saanud üliõpilane. Katseklaasid, kolvid, arvukad keemilised katsed laboratooriumis — kõik see oli tal otsekui uueks maailmaks. Tundub, et ka siin on Vilve otsustanud jätkata oma traditsiooni — olla igal pool esimene. Talvise eksamisessiooni sooritas ta oma kursusel ainsana «kõrgemale». Unarusse ei jäänud aga ka sõerada ja kaugushüppekast, sest oli vaja ette valmistuda suurteks võistlusteks. Millised need olid?

... 11. juuli. Üliõpilaste suurvõistlused Leningradis. On parajasti lõppenud eelvõistlus naiste kaugushüppes. Juhib N. Kazmina — 6.03. Ainult neli sentimeetrit tagapool on Vilve Maremäe. Algab finaal. Esimene katse ei tule hästi välja. Teise katse järel vallandub tribüünidelt kiiduavalduste torm — 6.11! Uus Eesti rekord, hooaja parim tulemus Nõukogude Liidus ja meistersportlase normi ületamine! Paar päeva hiljem seisab Vilve jälle võitjapjedestaalil: ta on 8-punktilise edumaaga võitnud viievõistluse tihedas konkurentsis G. Akimovaga. Tulemuseks jällegi uus Eesti rekord — 4441 punkti, rekordi saavutaja ise aga määrati NSV Liidu koondvõistkonda kergejõustikus.

... Juuli lõpp. Seekord on Moskvas võistlustules kogu maailma parimad üliõpilassportlased. Ülemaailmse noorsoo ja üliõpilasmängude esimesel võistluspäeval kergejõustikus oli kavas ala, kus Vilve võistles favoriidina — naiste kaugushüpe. Ja ta ei petnud meie spordisõprade lootusi: ilmutades tublit võistlejahinge võitis ta hoolimata jalavigastusest. Esimene festivali spordivõistluste kuldmedal anti Vilve Maremäele.

Millised on plaanid eelolevaks aastaks?

Selgub, et väga laiaulatuslikud. Et neid täita, tuleb hüpata kaugust 6.30 ja viievõistluses koguda 4800 punkti. Praegune treeningkoormus — 4 korda nädalas — peab selleks tublisti kaasa aitama.

Millised on suuremad võistlused tulevikus?

Ka siin on suured perspektiivid. Eelkõige Euroopa esivõistlused Stokholmis, mis toimuvad tuleval aastal. Siis aga Rooma 1960. aasta olümpiamängud — esimesed olümpiamängud Vilve elus. Praegu on ta veel väga noor, ta parimad tulemused on veel ees. Kogu ülikooli spordihuviliste pere loodab, et paari aasta pärast on olümpiamängude kuldmedal Vilve Maremäe uue võidu tunnistajaks.

M. RAID

Aleksander Audova

Eesti töötav rahvas meenutab tänutundega nende tegevust, kes aitasid kaasa nõukogude võimu taaskehtestamisele Eestis 1940. a. Üks sellistest võitlejatest oli Tartu ülikooli õppejõud Aleksander Audova, kes oli marksismi-leninismi ideede, eelkõige marksistliku majandusteaduse innukas propageerija kodanlikus Eestis.

Aleksander Audova sündis 3. juulil 1892. a. Tartu maakonnas Vara vallas talupidaja perekonnas. Oma haridusteed algas ta kohalikus vallakoolis ning jätkas Tartus H. Treffneri gümnaasiumis. 1912. a. astus A. Audova Tartu ülikooli loodusteaduse osakonda. Ülikoolis õppis ta hästi ning lõpetas stuudiumi 1918. a. Juba ülikoolis ilmutas ta huvi teadusliku töö vastu ja 1918. a. suvel töötaski Audova koos geoloog H. Bekkeriga juba Pühajärve uurimisel. Töö tulemused avaldati raamatuna pealkirja all «Andmed Pühajärve uurimisest», mille eest Audovale anti loodusteaduse magistri teaduslik kraad. 1919. a. kevadest kuni 1924. a. juulini töötas Audova ülikooli stipendiaadina füsioloogia alal, täites 1919/20. õppeaastatel ka assistendi kohuseid. Samal ajal alustas ta tööd atroofiaprotsessi uurimisel prof. Lipschützi juhatusel. 9. dets. 1922. a. kaitses ta oma doktoriväitekirja teemal «Võrdlevad uurimused atroofiliste lihaste keemilise koosseisu muutuse kohta» (töö koosnes kolmest osast erinevate pealkirjadega) ja talle anti *doctor philosophiae naturalis* kraad. 1923. a. märtsist kuni detsembrini töötas Audova Lvovis füsioloogilise keemia alal prof. I. K. Parnase juhtimisel. Varsti pärast tagasipöördumist kodumaale lõpetati talle ülikooli stipendiumi maksmine ning Audova töötas õpetajana Tartu koolides. Aastail 1927—1932 oli ta füsioloogia eradotsendiks Tartu ülikoolis. Ülikoolis luges Audova väga mitmesuguseid aineid, nagu «Evolutsiooni sihtjooned ja seadused», «Loomaühiskond», «Ergukavade funktsioonid» jne., kuid peamiselt fakultatiivsete ainetena.

Peale oma otseste tööülesannete täitmise tegeles Audova väga aktiivselt ühiskondliku tööga. Nii oli ta Tartu Rahvaülikooli lektoriks ja juhatajaks, Eesti Vabamõtlejate Ühingu «Humanitase» ja Tööliste Esperanto- ja Kultuuriühingu esimeheks, 1927.—1929. a. valiti ta Tartu linnavolikogusse. «Humanitases» ja Kultuuriühingus esines ta ise tihti loengutega, kus käsitles bioloogia, toitlushügieeni ja tervishoiu ning ühiskondlik-poliitilisi ja usuküsimusi.

Vaatamata mitmekülgsele ühiskondlikule tööle ning õppetegevusele leidis Audova aega ka teaduslikuks tööks. Peale oma erialaste tööde, nagu «Pühajärve plankton», «Lihase atrofeerumisest tegevuse tagajärjel», «Toitumisaistingud ja toitumise regulatsioon nende toimel» jt. ilmus temalt terve rida ühiskondlik-poliitilisi küsimusi käsitlevaid teoseid. Üldse oli Audova väga mitmekülgne ning seadis oma eesmärgiks uute ja täiuslikumate eluvormide otsimise nii isiklikus kui ka ühiskondlikus elus. Ta ei olnud rahul kehtiva olukorraga ning otsis väljapääsu ummikust. See tee kulges tal keeruliselt, kuid siiski pidevalt kogu aeg progressiivses suunas. Kümne-kaheteistkümne aasta jooksul kasvas Audova liberaalsest kodanlasest marksistiks.

Kui tema varajasemates teostes, nagu «Elu ja elukorraldus» (1926) ei olnud veel selgelt välja toodud klassivõitluse momenti, siis oma viimases teoses «Kas viletsus ja tööpuudus on paratamatud» (1931) on ta juba täielik töölisklassi huvide eest võitleja. Kogu aeg oli Audova imperialistlike sõdade äge vastane ning näitas õigesti sõdade põhjusena ekspluataatorlike riikide omavahelisi vastuolusid («Rahvuslik kasvatus ja üleilmne rahuaade», Tallinn 1928). Ta propageeris rahu ja sõprust rahvaste vahel.

Küpsusea marksistiks kujunemise saavutas A. Audova 1930. aastail. See väljendub eelkõige tema teoses «Kas on viletsus ja tööpuudus paratamatud». Audova kritiseerib selles teoses kodanliku vulgaarmajandusteaduse mitmeid teooriaid, mis olid levinud Eestis kodanlike majandusteadlaste teoste, tõlketeoste ja eesti kodanliku ajakirjanduse kaudu. Teoses on peamiselt ümber lükatud Eduard Bernsteini revisionistlik teooria, mis oli levinud ka Eesti sotsiaaldemokraatlikes ringkondades. Audova näitab, et kapitalistliku majanduse kriisid ei ole mitte juhuslikud, vaid kapitalistliku majandussüsteemi sisemiste vastuolude tagajärg. Kriisid on kapitalistliku majandussüsteemi loomulik nähtus, mis ei kao ka siis, kui kapitalistid ise tahaksid. Kriisid on kapitalistliku majandussüsteemi sisemiste vastuolude tagajärg. Kriisid on kapitalistliku majandussüsteemi loomulik nähtus, mis ei kao ka siis, kui kapitalistid ise tahaksid.

Audova kritiseerib teoses ka kodanlikku majandusteadust, mis ei suuda leida kriisidele õiget põhjust ega ka nende vältimise võimalusi

Nõukogude Konstitutsioon annab õiguse...

Tähtis on leida õige punkt elus

Pöördusin Tartu Linna TSN Täitevkomitee haridusosakonna juhataja asetäitja sm. Sükiäineni poole küsimusega, kuidas ollakse linna koolides rahul Tartu ülikooli lõpetanute tööga. Sm. Sükiäinen kiitis paljusid meie endisi kasvandikke. Hästi töötavad õpetajatena füüsik L. Ratassepp ja keemik V. Tikk (mõlemad III Keskkoolis), vene filoloog H. Heiter ja bioloog S. Veldre (mõlemad I Keskkoolis), keemik J. Vene (V Keskkoolis) ja paljud teised.

Keskkooli direktoriteks on Tartus kolm meie ülikooli lõpetajat: sm-d H. Palamets, A. Liim ja A. Zarubin. Küsimusele, keda neist võib lugeda parimaks, järgnes mõtlemisaeg. Valik oli vististi raskevõitu. Lõpuks jäädi peatuma II Keskkooli direktoril Hillar Palametsal. Tema oskavat oma töös pidevalt uut ja huvitavat leida ja olevat ühe sõnaga lausa sündinud pedagoogiks.

Pärast niisugust jutuajamist tuligi tahtmine sm. Palametsa ennast üles otsida.

«Ülemused peavad teid sündinud koolipapaks, mis te ise sellest arvate?» hakkasin sm. Palametsa usutlema.

«Ei tahtnud õpetajaks saada, koolis käies sai õpetajatega igasugu tükke tehtud — ja üldse oli me arvamisel, et õpetaja leib on see viimane. Suhtumine muutus ülikooli IV kursusel, kui kuulasin dotsent Loone häid ja huvitavaid pedagoogikaloenguid. Lõplik murrang toimus I Keskkoolis sm. Metti juures praktikal olles. Ja praegu ei vahetaks seda ametit millegi vastu.»

«Kuidas direktoritööga rahul olete?»

«Pole suurem asi. See amet sarnaneb tuletõrje lendsalgaga. Alati häireseisund ja kiirus.»

Selles osas peab sm. Palametsale õiguse andma. Meie jutuajamise pooltunni jooksul helises vahetpidamata telefon, käisid sees õpilased ja õpetajad. Igaühel oli midagi, mis vajas kiiresti lahendamist, ja neid lahendamisi koguneb 1000-liikmelise kollektiivi juures ikka päris tublisti. Parajasti tulevad sisse neli poissi, keda õpetaja on korrarikkumise pärast tunnist välja saatnud.

«Mis te nende poistega ette võtate?» pärin, kui poisid koridori ootama on saadetud.

«Poisse ma muidugi noomin jne., aga ette tuleks võtta õigust öelda õpetajaga. Ikka ei tule klassiga toime.»

«Kui palju teie käe alt II Keskkoolis abiturient.e on läbi käinud?»

«Kuuskümmend.»

«Kas praktiline töö on tekitanud ka mõningaid mõtteid õppetöö kohta.

...tööle § 118

«Võõrkeelte, sealhulgas ka vene keele õpetamist tuleb kardinaalselt muuta. Õpilased õpivad kümme aastat vene keelt — viis tundi nädalas — ometi lähevad ülikooli ega oska rääkida. Ronkem iseseisvat tööd. Õpetamise metoodikaga oleme ka alles eelmises sajandis. Näitlikustamine on väga madal, tehnilist baasi koolis peaaegu ei ole. Ikka ainult sõna, pilt ja kriit.»

Sm. Palametsa pahandab see asi nähtavasti väga, sest kapist ilmub nähtavale mingi vana Nikolai II päevist pärit Colosseumi pilt

«Ülikooliga pole teil sidemed vist praegugi katkenud?»

«Kaugõppes loen Idamaade ajalugu. Peale selle võtan igal aastal oma koolis üliõpilasi-praktikante vastu. Ka oma õpilasi suunan osa võtma ülikooli ürituste.st. Viimati käisid nad teie ajalooringi vaidluskoosolekul.»

«Kas pole aeg mõelda aspirantuuri peale, mitu aastat praktikat juba seljataga?»

«Oli kunagi juttu töö kõrval dissertatsiooni kirjutamisest, kuid aega — seda ei jätku. Praegu töötan 14 tundi päevas: 1000-liikmeline koolikollektiiv nõuab oma.»

«On teil tahtmist meie ajalehe kaudu mõnda õppejõudu tervitada, kelle tööd tudengipõlves ja hiljem olete eriti hinnanud?»

«Raske nagu niisugust valikut teha. Paljudelt õppejõududelt on saadud midagi väärtuslikku. Dotsent Vassarilt näiteks omandasin teadusliku töö tehnika, ta oli selles osas väga nõudlik, prof. Mooralt lakooniliselt, lühidalt väljenduma, dotsent Konksult rahulikkust, tasakaalukust, head esitamisoskust, vanemõpetaja Ertiselt seda, kuidas ainele kaasa elada, dotsent Madissonilt teadmiste sügavust ja humoorikust jne.»

Sm. Palamets tunnis.

«Praegused diplomandid-ajaloolased kuulaksid teilt ka heameelega mõnda õpetussõna elukutse valiku eel.»

«Olgu öeldud, et kui ennast õpetajaametile pühendada, siis juba täielikult. Muidu tuleb käsitööline-tunniandja välja, muud mitte. Suur asi on hea tahtmine.»

Jääb üle nõustuda sm. Palametsaga selles osas täielikult ja tänada usutlemise-pooltunni eest.

Kabinetist väljudes hakkas sm. Palamets äkki muretsema, et kas ta mitte seda õpetaja-leiba väga kibedana ei lasknud paista. Pole viga, sm. Palamets, auväärt, aga raske muidugi, mis sellest salata.

H. LIMBERG

...puhkusele § 119

SELLEST EI OSANUD UNISTADAGI

Talv on saabunud... Keemiahoone valvur Alviine Nuuma on tõmmanud selga sooja vattkuue ja pannud jalga vildikud. Töö on küll niiöelda tubane, kuid iga uksest tulijaga lipsab väljast sisse karget talveõhku — on jahedavõitu. Ja valvata tuleb öö läbi.

Päeval pole palju aega oma mõtteid heietada ei möödunust ega liikmeid vaevavast reumast, sest lakkamatult tulevad ja lähevad üliõpilased, õppejõud. Igaühel on midagi küsida, paljusid on vaja kusagile juhatada.

Pikkadel öötundidel valitseb aga keemiahoones vaikus ja rahu. Kui uksed ja aknad on kinni pandud, tuled kustutatud, siis kipuvad tahtmatult pähe mõtted möödunule.

Aastaid on A. Nuumat vaevanud raskekujuline reuma, kuigi ammu on täis teenitud vajalikud tööaastad — sm. Nuuma on 1950. aastast alates pensionär — töötab ta ikka veel.

«Ega's ma veel nii puruvana polegi... Olen ikka mõelnud pensionile minna, aga aega on selle kiire asjaga,» ütleb ta naljatades.

Ülikooli ametiühing on hoolitsenud sm. Nuumale ravi ja puhkuse võimaldamise eest. 1954. a. oli ta Dzintara sanatooriumis Lätis, 1956. a. suvel Pärnu I sanatooriumis, möödunud suvel Pärnu III sanatooriumis. Igasuvine eeskujulik ravikuur on hästi mõjunud. Sm. Nuuma ütleb, et ta tunneb ennast nüüd palju paremini ja et tal on «lõpmata hea meel nende kolme suve üle.»

«Südamest olen ma tänulik nõukogude valitsusele, kes hoolitseb lihtsate inimeste eest nii hästi. Ülikooli ametiühingust olen 3 korda saanud tasuta tuusiku sanatooriumi — kodanlikul ajal ei julgenud ma sellest mõeldagi. Mäletan, kuidas juhtusin viibima Pärnus, kui praegune I sanatoorium oli alles tellingutes. Siis ei osanud unistadagi, et saan ise seal kord puhkajana viibida.

H. JOA

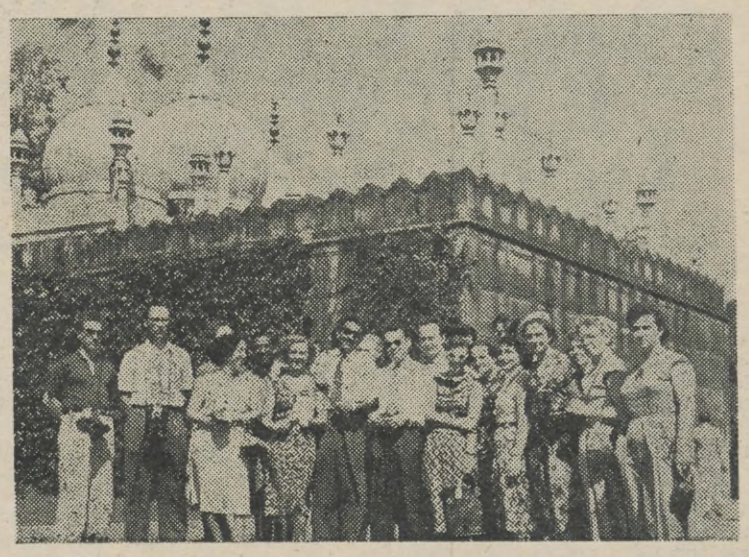

Pildike Indiast, mida külastas NLKP ajaloo kateedri dotsent J. Kalits.

„Lahti ees teaduse uksed..."

Algas see veidi rohkem kui viis aastat tagasi... Tollel sügisel, nagu eelnevail ja järgnevailgi, olid jälle sajad verivärsked noored tudengid alustamas üliõpilaselu Tartu vanas alma materis. Ja nende paljude õnnelike noorte hulgas, kellele meie ühiskondlik kord oli kindlustanud õiguse kõrgemale haridusele, olime siis ka meie, rohkem kui kolmkümmend füüsikaosakonna tookordse I kursuse ülõpilast, kõigil — nagu ütleb üliõpilaslaulgi — «lahti ees teaduse uksed, õpi ja uuri ja loo...» kõigil käes ihaldatud võimalus oma «unelmad tõeluseks teha.»

Möödusid aastad... Loengutele järgnesid eksamid, praktikumidele arvestused, arvestustele jälle eksamid jne.... Kõik olenes nüüd vaid meist endist, olenes sellest, kuitused ja eksamid. Kuid ka kollektiivi ülejäänud osa ei olnud väikesearvuline.

Ja tõepoolest ei olnud meie kollektiivis vähe neid, kelle jaoks ülikooliaastad olid esmajoones huvi ja armastuse süvendajaiks valitud eriala vastu, kes ületasid igapäevaseis õpinguis ja töös ühe raskuse teise järel ja kelle ees tänu sellele avardusid üha rohkem teaduse horisondid. Füüsikalised nähtused, loodusjõudude mitmekesised avaldused said järjest rohkem ja rohkem mõistetavaiks, said seda rohkempakkuvaiks mõistuse jaoks, mida sügavamale tungiti nende sisusse. Ja millist usku ja teadmist inimliku mõistuse imetlusväärsusest seejuures sisendas füüsikaliste nähtuste näilises korralageduses ühtsete printsiipide, seoste, korrapärasuse, matemaatilise ranguse avastamine! Polnud seepärast imegi, et vähemalt kümnekonna hinges meie hulgast ühtlasi kasvas ja sai suureks kindel soov ja tahtmine pühendada end pärast ülikooli lõpetamist teaduslikule uurimistööle. Ning igapäevane veelgi visam töö, suurepäraselt sooritatud eksamid, aktiivne osavõtt teaduslike ringide tööst, esinemine teaduslikel konverentsidel said selle suure soovi väljendajaiks ja tõendajaiks. Ometi kippus seejuures igaüht häirima kahtluseivake: kas siiski kõigile osutub see võimalikuks.

Jõudsid lõpuks kätte riigieksamid, saabus diplomite kätteandmise päev... Ja siis hajusid ka varem häirima kippunud kahtlused... Meie andekaim — Arved Sapai — asus tööle ENSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi astronoomiaobservatooriumis. Georg Liidja, Henn Käämbre ja Arletin Laissaar leidsid oma koha sama instituudi luminestsentsilaboratooriumis. Absoluutsele viitemehele Väino Undile anti võimalus astuda aspirantuuri TRÜ teoreetilise füüsika kateedri juurde. Samas kateedris asus tööle ka allakirjutanu. Arved Tammiku kuldsed meistrimehekäsi vajati eksperimentaalfüüsika kateedris. Seal sai õppejõuks ka Lembit Valt. ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi aktinomeetrialaboratooriumis asus tööle geofüüsik Viivi Kannes. Et äsjaavatud TA Eksperimentaalbioloogia Instituut vajas ka füüsikuid, siis asusid seal tööle Olav Keerberg ja Ülo Vaher.

TRÜ teoreetilise füüsika kateedri aspirant Väino Unt.

...haridusele § 121

Olime osutunud tõeliselt sisseastunuiks meie ees lahti olnud teaduse uksest, said tõeluseks meie unelmad. Leidis veelkordse tõestuse ainult sotsialistlikule ühiskonnale omane tõsiasi: igal noorel on võimalus tubli tööga osutuda südamelähedase elukutse väärilseks, leida tööd seal, kus saab oma võimeid kõige paremini rakendada. Muidugi ei tee ainuüksi ülikooli lõpetamine veel kedagi tõeliseks spetsialistiks ega teadlaseks ja meil kõigil seisab ees palju tööd oma kvalifikatsiooni tõstmise alal, kuid see esimene samm, mida alustasime veidi rohkem kui viis aastat tagasi, on astutud.

AARE KOPPEL,
TRÜ teoreetilise füüsika kateedri vanemlaborant

PÄRAST TÖÖD PUHKUS

Ülikooli ametiühing hoolitseb pidevalt oma kollektiivi liikmete puhkusevõimaluste eest. Käesoleval aastal näiteks on ülikooli rahvas kasutanud ära 140 tuusikut puhkekodudesse ja sanatooriumidesse nii Eestisse kui ka väljapoole. Peale selle on mitmed meie inimesed käinud ka piiri taga.

Allpool mõningaid muljeid.

Eesti keele kateedri dotsent K. Aben kirjutab meile Leedu kuurordist Palangast:

Möödunud suvel veetsin mõned nädalad Leedu kaunimas ja armastatuimas kuurordis Palangas, väikeses mereäärses kuurordilinnas, 25 km Klaipedast lõuna pool. Suvel viibib siinsetes sanatooriumides, puhkekodudes ja eraviisiliselt üle saja tuhande puhkaja.

Palanga on olnud juba ammust ajast Leedu ja Poola tähtsamaks suvituskohaks. Tema uhkuseks on rikkalik ja kaunis loodus — tore männimets ja haruldane rand. See on vist kaunimaid ja suurepärasemaid supelrandu Balti mere kaldal.

Palanga omapäraks on nn. muul. Õieti pole see praegu muul selle sõna otseses mõttes, vaid mõnisada meetrit merre ulatuv tugevatele vaiadele ehitatud sild. Igal õhtul voorib massiliselt kohalikke elanikke ja puhkajaid «muulile», et «jätta hüvasti päikesega». See igaõhtune omapärane rongkäik otsekui pühale rituaalile on saanud Palangas traditsiooniks.

Palanga kuurordis hoolitsetakse hästi puhkajate kultuurse ajaveetmise eest. Palanga kultuuripargis, kuhu on ehitatud avar kõlakoda, toimusid juulikuus pidevalt, peaaegu ülepäeviti, kontserdid.

Palanga on kiiresti kasvav kuurort. Igal aastal ehitatakse uusi sanatooriumide ja puhkekodude korpusi. Mitmesugused riiklikud ettevõtted ehitavad oma töötajatele puhkekodusid. Elavalt areneb individuaalehitus. Siin asub ka Leedu NSV ülikoolide puhkekodu, kus veedavad suve nii üliõpilased kui õppejõud.

Praegu puhkavad Palangas nii vabrikutöölised ja kolhoosnikud kui akadeemikud, ministrid, kunstnikud ja kirjanikud. Kodanlikul ajal, millal siin peremehetses leedu rikas mõisnik krahv Tiškevitš, võisid seda lubada endale ainult väljavalitud jõukad. Isegi «hüvastijätuks päikesega» muulile ja parki jalutama pääses ainult vastava tasu eest.

Kiri

GRUPILT ARSTITEADUSKONNA IV KURSUSE ÜLIÕPILASTELT

Kasutame võimalust ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kaudu avaldada südamlikku tänu meie parteile ja valitsusele selle hoole eest, millega ta ümbritseb meid, nõukogude üliõpilasi.

Veel tänase päevani meenutame vaimustusega möödunud suve, eriti neid päevi, millal puhkasime Kalvi puhkekodu sõbralikus ja soojas peres. Kahju on sellest, et aeg lendas nii märkamatult ja kiiresti. Puhkekodus veetsime kokku ainult 12 päeva, kuid mälestusi jäi palju.

Avaldame tänu ka Arstiteaduskonna ametiühinguorganisatsioonile, kes võimaldas viibida puhkekodus korraga viiel üliõpilasel meie kursuselt.

2 Tartu Riiklik Ülikool

TURISM

MATKASPORDILE ÕIGE HOOG

«Turism on parim puhkus» on tuntud juhtmõte ning me ei kavatse sellele vastu vaielda. Märgime aga kohe, et turismi all ei mõtle me siin ümber Euroopa pobeedatsemist, tolmuses bussis õõtsumist ja läbi muuseumide kihutamist. Ka see võib olla hea puhkus, kuid meie räägime hoopis millestki muust — räägime matkamisest. Kas võib nädalalõpu veetmiseks mõelda välja paremat kui väike matk? Laupäeva õhtupoolikul sõidate rongi või bussiga linnast välja, võtate seljakoti turjale, kepi kätte ja astute paar tundi mööda metsi, künkaid ja nurmi. Päike seab loojangule. Nüüd kusagil järvekäärus või jõesopis telk üles, ämber lõkkele ja õng likku.

Pühapäeva õhtupoolikul pöördute linna tagasi parasjagu väsinuna ja esimene kord päris kindlasti villis varvastega. See-eest on aga «organismi ja närvisüsteemi üldine seisund» jälle valmis pingutavaks tööks, nii vaimseks kui füüsiliseks.

Üldiselt on matkamine oma peamistes vormides lihtsalt hea puhkus ja peamiselt see. Matkamine tema raskemates järkudes on aga sport. Seda võib-olla ei usu kõik. Vaatame viimast suuremat matkaalast üritust. Ööl vastu 1. detsembrit toimus Jänedal matkasportlaste füüsilise valmisoleku kontrollimiseks õine matkavõistlus, esimene sellelaadiline Eesti NSV-s. Meestel tuli läbida maastikul kaardi ja kompassi järgi 20 km 12 kg raskuse seljakotiga, naistel 15 km 8 kg raskuse seljakotiga.

Selle ürituse võrdlemiseks meenutame, et hiljuti Tartu suusatajad — suusatamine on aga suuri füüsilisi pingutusi nõudev spordiala — kontrollisid oma ettevalmistust talveks samuti rännakutega, mis sooritati aga maanteel ja ilma seljakotita.

Võidakse küsida, kas matkamine tõesti eeldab nii tõsist füüsilist ettevalmistust? Lõpuks võivad sellise rännaku oma füüsilise ettevalmistuse kontrollimiseks läbi viia ka näiteks malemängijad! Kahtlejad võiksid pöörduda näiteks ülikooli võistkonda kuuluvate IV kursuse geograafide L. Kaho ja I. Juursalu poole, kel tuli alles kolm kuud tagasi mitmeid päevi järjest ronida hoopis raskema seljakotiga Hibinide kivivaredel, ületada mägijõgesid, läbida soid.

Võib-olla kerkib aga küsimus, milleks teostada sellist rännakut öösi, mis veelgi raskendab tingimusi. Nende ridade kirjutajale meenub öö Koolal, Hibinides, mil tuli liikuda 45-kraadilises pakases. Virmalised olid kaardi ja kompassi valgustamiseks siiski liiga nõrgad, taskulambid aga madala temperatuuri tõttu valgust ei andnud. Kui tõmbasid tikku, muutus käest võetud kinnas silmapilkselt jäigaks «raudkindaks», kuhu külmetavat kätt enam panna ei saanud. Liikuma aga pidi, sest sellest olenes kogu heaolu ja enamgi.

ON PARIM PUHKUS!

Purret ehitamas.

Niisiis on matkamine spordiala, mis arendab jõudu ja vastupidavust, kollektiivsustunnet ja mehisust. Pealegi rahuldab ta iga noore inimese normaalset püüdu võimalikult rohkem näha.

Meie üliõpilastel ei puudu huvi matkaspordi vastu. On sooritatud mõned matkad, võetakse osa «Kalevi» turismiklubi tööst. Õiget hoogu aga pole. Miks? Sellepärast, et ülikoolis pole matka-alast tööd suunavat organit, matkaspordi sektsioon faktiliselt ei tööta. Sellise ebanormaalse olukorra likvideerimiseks toimub kolmapäeval, 11. detsembril kell 19.30 peahoones (auditooriumis nr. 1) koosolek, kus arutatakse matkaspordi olukorda ülikoolis, perspektiive ja valitakse sektsiooni juhatus.

Kõigi huvitatute osavõtt on tingimata vajalik. Ka nende, kes võtavad juba aktiivselt osa turismiklubi tööst.

A. RAIK

Kas on veel rohtu, mis avitab?

See oli 1956. a. sügisel, kui Helgi tuli eesti filoloogia III kursusele. Ta sõbrunes kiiresti. Tüdrukud leidsid, et ta on lahke, lõbus ja vaimukas. Ta luuletas — ia isegi päris hästi. Temasse suhtuti lugupidamisega: oli ta ju 3 aastat tööl olnud, ta oli abielus, ja kursusekaaslased võisid piltidelt veenduda, kui imetoredad on ta kaks pisipoega Tiit ja Tõnis.

Sellest on möödunud rohkem kui aasta. Kas Helgi on veel autoriteediks? Tundub, et ei. Milles on siis asi?

On olemas kõnekäänd: «Mis silmist, see südamest.» Kahjuks käib see ka Helgi kohta. Mees ja lapsed olid ju Tallinnas ja siin võis tõesti igav hakata! Pisi-Tiidu ja -Tõnise asemel kuulsid kursusekaaslased lugusid kellestki Kaljust, kellega Helgi oli juba enne abiellumist tuttav olnud ja ... vana arm ei roosteta!

Kuid Helgi ei leppinud ainult vanadega. Järgnes terve armulugude seeria. Ats ju ei teadnudki, et ta on abielus. Noormees armus pahaaimamatult tema suurtesse sinistesse silmadesse, mis tundusid nii siiratena. Kursusekaaslased, Helgi sõbratarid, isegi soodustasid seda vahekorda, varjates seda, et ta on abielus. Valel on aga lühikesed jalad ja peagi teadis Ats kõik. Nüüd nägi ta neid silmi teistsugustena, petlike ja aututena ... ja lõpp oligi lühike.

Arvate, et Helgi võttis õppust? Oh ei! Jaak, Aare, Kuno, Ahto, veel üks Kalju, siis Karl ... Viimast võttis ta oma sõnade järgi kõige tõsisemalt.

«Karl on kõige sisukam,» rääkis Helgi ise avalikult. «Ahtoga ma näiteks tegin lõpu peale, sest ta tüütas.»

Sisukam? Tõepoolest, Helgi on arenenud, laia silmaringiga ja seetõttu oskab hinnata inimest mitte ainult välimuse järgi. Samal ajal ei suuda ta aga hoiduda koketeerimast, ei suuda hoiduda olemast «naine».

Tuli kevad. Tundus, et Helgi on ennast parandanud. Ta käis kodus, kus istus mitmed ööd poju haigevoodi juures ja neil öödel võib-olla ärkas korraks ka tema emasüda. Sessiooni ajal õppis Helgi hoolega, sooritas eksamid hästi.

Suvevaheaega oodati kannatamatult. Igaüks igatses ju koju. Aga Helgi ...

«Issand, kui vastik! Jälle koju. Päevad läbi kantselda lastega.»

«Aga nad sul ju nii toredad.»

«Võta nad suveks enda hoida. Ma olen nõus maksma ...»

See tundub uskumatuna, aga ema pakkus tõsiselt oma lapsi, ja oma meest. Kursusekaaslased kehitasid õlgu, ettepanekut vastu ei võtnud, mõistsid teda võib-olla südames ja seljataga klatšides hukka, kuid talle enesele midagi ei öelnud. Helgi pidi siiski ise oma lapsi hoidma.

Kuidas on olukord tänavu? Kaasaegse nais-Don-Juani võrku on sattunud IV kursuse keemik Tiit, kes on Helgist küll paar-kolm aastat noorem, aga «armastus» ei küsi ju aastatest. Tiit teab, et Helgi on abielus, et tal on kodus Tiidu-nimeline pisipoeg, kuid ta ei ole nagu Ats, kes oskas käituda ausalt ja mehelikult. Tiit ja Helgi käivad koos pidudel ja kinos. Nad torkavad restoranis silma oma amoraalse käitumisega. Tihti leiavad toakaaslased internaadis Tiidu õhtul Helgi voodiäärelt. Nende hukkamõist pole senini aidanud.

Dekanaadi ja õppejõudude silmis on Helgi võib-olla eeskujulik üliõpilane, tema õpinguraamatus on ju vähe hindeid alla «väga hea», kuid tema moraalne pale on häbiplekiks kogu eesti filoloogia IV kursusele, kes pole mitte midagi ette võtnud tema parandamiseks. Kuigi Helgi ei ole kommunistlik noor, kus on siiski olnud kursuse komsomoligrupp, kes on osakonna parim. Kus on siin kursuse kommunistlike noorte kasvatav mõju?!

Mida kostavad sellele asjaosalised ise?

Mida arvavad sellest küsimusest eesti filoloogia IV ja keemiaosakonna IV kursus?

Kuidas suhtuvad Helgi käitumisse kõik meie üliõpilased?

U. RÄNI

Kolm aastat rahvakunstiansamblit

Täna õhtul annab TRÜ rahvakunstiansambel pärast pikemat vaheaega jälle kontserdi oma kodulinnas. See kontsert, milleks ansambel hakkas valmistuma juba sügisel, kujuneb aruandluskontserdiks oma ülikoolile ja kodulinnale. Ühtlasi tähistab selle kontserdiga ansambel ka oma kolmandat aastapäeva. Kontserdi esimeses osas esitatakse teiste rahvaste laule ja tantse, kuna kontserdi teine osa on pühendatud eesti rahvakunstile.

*

Meie ees on album, kus hallika linase riide taustal seisavad kasetohust meisterlikult valmistatud rahvatantsijad. See on rahvakunstiansambli päevik, tema muljete, elamuste, rõõmude ja murede suur kogumik. Esimesel leheküljel eesti rahvusliku lillornamendi keskel on sõnad:

Kui teid kokku korjatie,
kimbukeseks kõidetie ...
Siis mina, Memme, mõtlin nõnda,
salamahti sooviskelin:
Kitse kingi kerged jalad,
sääske sääred saaresirged ...

See oli «Memme» «Pühendus», tema suur südamesoov. Ja näib, et see soov pole olnud asjata, et midagi sellest on ka tõeluseks muutunud.

Kui «Memm» 1953. a. hakkas juhendama ülikoolis rahvatantsurühma, võttis teda vastu ainult väiksearvuline tantsijatepere.

«Kas siis nii vähe on ülikoolis rahvatantsusõpru,» mõtles «Memm». Ent neid ei olnudki vähe! Esimene toetus tuli instituudist ja siis hakkas ilmuma uusi liikmeid ka ülikoolist. Iga tund tõi kaasa mõne uue liikme. Ja kui 1954. a. sügisel vanad ja uued tantsijad rivistusid esimeseks treeninguks, oli neid nii palju, et tuli moodustada mitu rühma.

Loodi kolm tantsurühma: vanem segarühm, noorem segarühm ja naisrühm. Moodustati ka rahvapilliorkester Elmar Luhatsi juhtimisel.

Alus rahvakunstiansamblile oli pandud.

Algas võitlus olemasolu, paremate saavutuste ja üldise tunnustuse eest. See võitlus ei olnud kerge: tihti võis «Memme» laubal märgata murekortse ja alati optimistlik Luhatski raputas vahel lootusetult pead. Kuid ühine püüd ja tahe ei jäänud tagajärjetuks. Esimesed rahvakunstiõhtud, mis Tartu publiku poolt soojalt vastu võeti, ülevaatused Tallinnas. Saavutus järgnes saavutusele. Ja millist rõõmu tõi teade, et ansambli vanem segarühm esindab eesti tantsijaid Moskvas kirjanduse ja kunsti dekaadil!

Kogu suve oldi treeninglaagris, tantsiti varbad villi ja teeniti hüüdnimi «tühikargajad». Kuid see «tühikargamine» tõi pärast dekaadi siiski pooltele rühma liikmetele ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad.

Algas pingeline ettevalmistus festivaliks. Kui palju energiat, püsivat tahet ja armastust oma töö vastu ilmutasid nüüd kollektiivi juhid H. Mikkel ja E. Luhats! Kuid ka kollektiiv ei jäänud maha oma tublidest juhtidest. «Me peame!» — neid kahte sõna korrati nii tihti, et see muutus motoks.

Ühised pingutused kandsid vilja: Eesti NSV I noorsoofestivalil tunnustati vanem segarühm ja naisrühm kuldmedali vääriliseks.

Moskva! Lõpuks ometi Moskva! Kui palju uusi sõpru, tutvusi, muljeid! Lisaks sellele toodi kaasa veel üleliidulise ja ülemaailmse konkursi laureaadi nimetus.

Ja jälle algasid pingsad treeningud ...

Aasta-aastalt on kasvanud kollektiiv ja muutunud tugevamaks sidemed, mis seovad seda, nüüd juba arvukat rahvakunstiperet. Ara tundega südames, isegi veidi närviliselt tullakse esmakordselt proovile. Ent möödub nädal ja juba on kollektiivi hoolitsev käsi, tema sõbralik hing muutunud sulle nii kalliks ja lähedaseks, et näib, nagu oleksid sa juba ammu-ammu kuulunud siia. Imelik, kuidas oskab see pisike ja leebe naine, «Memm», nagu teda kutsutakse, sisendada kõigisse sellist armastust rahvatantsu ja rahvakunsti vastu!

Siin mitte ainult ei tantsita, siin õpitakse armastama meie rahvast, tema traditsioone ja kombeid.

Ereda, alati meeldejääva lehekülje kollektiivi ajaloos moodustavad traditsioonid. Ja võib-olla ka selle pärast on rühm kohaks, kuhu alati tahaks tagasi tulla. See on kodu, mida sa armastad.

Kui pärast väsitavat rahvatantsutundi seistakse higist leemendavate nägudega sõprusringis, kus kõikide hääled moodustavad ühise koori:

me sõprusring on tilluke,
kuid ta on armas minule,

siis näib, et kusagil ei ole inimesi, keda sa rohkem armastaksid ja kes sind rohkem armastavad.

Alatiseks jääb meelde traditsiooniline sõprusõhtu algus. Hämaras toas valitseb vaikus ja siis kõlavad «Memme» sõnad: «Süttigu valgus meie tänase koosviibimise auks, põlegu ta soojuse ja südamlikkuse auks ja säragu üle aegade kestva rahvatantsulise sõpruse auks.» Ning ükstеise järel süttivad laual kolm küünalt.

Ent lõbusaid päevi on rohkem ... «1, 2, 3,» hüüavad kooris tüdrukud. Toolil aga istub keegi õnnetu, kes jällegi on aasta vanemaks saanud. Ja paljude tugevate käte jõud lennutab teda ikka uuesti ja uuesti lae alla. Hiljem aga seistakse ringis ja rüübatakse kordamööda suurest rahvuslikust õllekapast. See kapp on peaaegu sama vana kui ansambelgi. Ta on olnud kõigi suurte võitude ja saavutuste tunnistajaks.

Praegu on ansambli koosseisus endiselt vanem ja noorem segarühm, naisrühm ning rahvapilliorkester.

Võib-olla, et noorema segarühma tantsude tehniline puhtus pole veel nii hea kui vanemal rühmal, kuid pingsa treeninguga saavutatakse ka see. Neil jätkub nii nooruslikku hoogu, energiat kui ka temperamenti — kõike seda, mis aitavad neil üle saada kõikidest raskustest. Kogutakse kokku ülejäägid stipendiumidest, et sellest piskust muretseda summat, mida ülikoolil pole kunagi leidunud rahvarõivaste muretsemiseks. Tikitakse, kootakse, õmmeldakse — ja uued rõivad saavad kindlasti toredad.
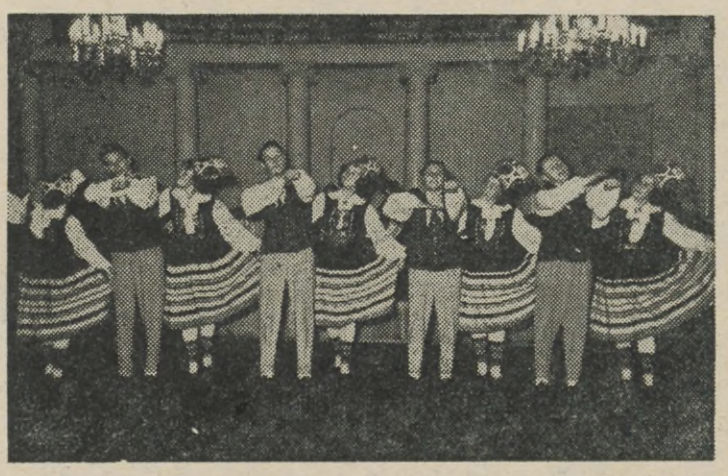
Vanem segarühm esineb ülikooli avaballil.

Rahvapilliorkestri 10-liikmeline kollektiiv on liitunud sõbralikuks ja distsiplineeritud liiduks. Ja miks mitte — armastavad ju nad kõik siin muusikat. Proovide vaheajal aga kõlavad harjutustel mängitud rahvapillilugudele kontrastiks popularsed laulukesed ja vahel isegi mambod-sambod. Ja kogu ansambli ühine laul kõlab siis eriti võimsalt, kui seda saadab rahvapilliorkester.

Naisrühma kuulub praegu 16 tüdrukut. Siin on alati lõbus, kunagi ei tule siin puudu naljatustest, naerust ja kilgetest. Kuid osatakse ka töötada. Kuldmedal Eesti NSV noorsoofestivalil ei jää kindlasti viimaseks, millega hinnatakse selle kollektiivi tööd.

Palju oleks kirjutada veel sellest, kuidas elavad ja mida teevad selle kollektiivi liikmed, sellest, mis on neile püha ja kallis.

Ent näib, et pisikese panuse on nad juba andnud selleks, et olla

... ehteks eesti helmekeele,
rõõmuks oma rahvale.

R. SIKK

Tartu Riiklik Ülikool 3

Ülikooli komsomolikomitees

RAHVAKOHTUTE VALIMISTEST * KOMSOMOLIPATRULLIDE TÖÖ LONKAB * AURAAMATUD SEMESTRI KÜMNELE PAREMALE * RIDADE JUURDEKASVUST

Neljapäeval, 28. novembril toimus ELKNÜ TRÜ komitee laiendatud koosolek, millest võtsid osa kõigi osakondade sekretärid (raviosakonnast aga ka kursuste büroode sekretärid).

Komitee päevakorras olid peale detsembri-jaanuarikuu tööplaani kinnitamise veel küsimused komsomoli ridade kasvust, patrullide tööst, rahvakohtute valimiste ettevalmistamisest.

Komsomoli ridade kasvu küsimuses märkis sm. Lott rea puudusi komsomoliaktiivi töös selle lahendamisel. Osakondade tööst rääkisid sm-d Kangur, Saarsoo, Kaljusto jt.

Sm. Kangur peatus lähemalt kehakultuuriosakonnal. Suuri puudujääke on selgitustöö osas. Sageli võib kohtuda noortega, kes esitavad küsimuse: «Mida annab meile komsomol?» Ka selle küsimuse selgitamisele peab aktiiv rohkem tähelepanu pöörama. Esimestel kursustel on aga kommunistlike noorte väike protsent tingitud nõrgast komsomolitööst keskkoolides.

Ülevaate patrullide tööst andis komitee liige sm. Ploom. Ta märkis, et rida kommunistlikke noori suhtub vastutustundetult patrullide tööse. Nii ilmusid 23. novembril kohale ainult 4 inimest 24 asemel, kusjuures Õigus- ja Arstiteaduskonnast ei tulnud kedagi. Samas kuulati ära osakondade büroode sekretärid, kes olid vastutavad patrullide väljasaatmise eest.

Komitee otsustas arutada patrullidesse mitteilmunud kommunistlike noorte personaalküsimust. Patrullide töö parandamiseks moodustati staap, mille ülemaks kinnitati Jüri Palusoo.

Valimiste ettevalmistamise käigus jääb komsomoliorganisatsiooni ülesandeks agitaatorite töölerakendamine ja nende töö kontrollimine. Komitee kinnitas ka tööplaani, millesse on lülitatud sellised suuremad üritused, nagu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale pühendatud üliõpilaste teadusliku konverentsi läbiviimine, grupiorganisaatorite seminari läbiviimine, Tartu suuremates asutustes ja ettevõtetes õppe-konsultatsioonipunktide loomine jt.

Komitee otsustas igal semestril välja anda kümnele paremale üliõpilasele auraamatu, mis annab semestri vältel õiguse osa võtta tasuta kõigist ülikooli poolt korraldatavaist üritustest.

ÜHELT TOOTMISNÕUPIDAMISELT

TRÜ administratiiv-majanduse alal töötajate ametiühingubüroo ja parteigrupi ühise üritusena toimus detsembri algupäevil kapitaalehitusosakonna ning varustus- ja transpordiala töötajate tootmisnõupidamine. Ettekannetega esinesid halduse prorektor sm. Simm ja pearaamatupidaja sm. Pikkat. Pärast ettekandeid võtsid sõna sm-d Sildmäe, Adojaan, Leibur, Käppa, Plaks jt.

Ettekannetest nähtus, et ehitustegevus ülikoolis kulgeb rahuldavalt ning suureneb aastast aastasse.

Kuid tööde käigus esineb ka rida puudusi. Neid toodigi esile sõnavõttudes. Sageli on tunda planeerimatust: tööde teostamine kuhjub korraga paljudele objektidele ning summad kulutatakse ära esimese kolme kvartali jooksul, kusjuures viimasel kvartalil võivad puududa summad isegi avariitööde teostamiseks.

Puudusi esineb ka dokumentatsiooni vormistamisel: töökäsud vormistatakse tagant järele ja pahatihti kirjutab sellele alla üks ja sama isik nii tööandjana kui ka töö normeerijana ja vastuvõtjana.

Mitte alati ei suhtuta materjalide hooldamisse heaperemehelikult, esineb raiskamisi. Sagedased on ka tööseisakud, mis on tingitud transpordi hilinemisest. Tööviljakus on madal, esineb kvaliteedi langust kvantiteedi arvel.

Tootmisnõupidamisel tehtud ettepanekutest võib teha palju kasulikke järeldusi, mis aitavad kaasa ehitustööde paremale juhtimisele, puuduste kõrvaldamisele.

O. KASE

PÜHITSETI SUURT VÕITU

29. novembril täitub TRÜ aula järjekordselt lõbusaist noortest. Mis siin siis täna on? Staadioniehitajate õhtu. Kokku on tulnud rohkem kui 400 üliõpilast, et pidulikult pühitseda oma suurt võitu — ülikooli staadioni valmimist.

Õhtu avab TRÜ õppeprorektor sm. I. Sildmäe. Pikemalt vastvalminud staadionist, tema minevikust, olevikust, tulevikust jutustab sm. F. Kudu. Ta kõneleb ka raskustest, mis on ületatud tänu suuremale osale üliõpilastele ja sellistele töötajatele, nagu sm-d Leibur, Lulla, Sibul jt. Staadioni töökangelaseks võib nimetada autojuht B. Lindperet, kes oli pidevalt ehitusplatsil hommikust õhtuni. Tema tööpäeva rekordpikkuseks oli 48 tundi. Palju tegid ära üliõpilaste töö organiseerimisel möödunudaastase ELKNÜ TRÜ komitee liikmed Raukas ja Lõbus.

Kõigi staadionitööde hingeks oli muidugi kõigepealt kergejõustikukateedri juhataja sm. F. Kudu ise. Samuti osutas suurt abi tööde läbiviimisele ülikooli õppeprorektor I. Sildmäe.

Sügisel poriga polnud ju kuigi meeldiv mulda sõeluda, mättaid kanda jne. Pealegi kui sulle kogu aeg vihma kaela sajab. Aga — töörõõm on kõige puhtam rõõm.

Sõna võtab veel sm. Raukas, kes rõhutab, et tuleks jätkata ühistöö traditsiooni. Kui meeldiv on mõtelda: selle staadioni ehitasime ise, selle ühiselamu ehitamisel on tükike ka minu tööd!

Järgnes õhtu kõige pidulikum osa — aukirjade kätteandmine. Üle 200 üliõpilase said kuld- ja hõberinnamärgid. Nimetagem mõningaid neist parimaist: U. Kangur, A. Raukas, E. Erisalu, P. Einasto, A. Sari, I. Tehver, T. Ehala. Parimad ehitajad said alalised priipääsmed staadionil toimuvaile võistlustele.

Õhtu kontsertosas esinesid TRÜ isetegevuslased, külalised Tallinnast ja solistid RT «Vanemuisest».

Staadioniehitaja

ÜTÜ HAARAV DISKUSSIOON

Reedel, 29. nov. k. a. toimus ÜTÜ ajalooringi järjekordne diskussioonkoosolek teemal «Kuidas toimub proletariaadi vaesumine kapitalistlikes riikides pärast II maailmasõda». Selle ürituse läbiviimisega jätkasid ajaloolased üliõpilaskonna hulgas juba suure populaarsuse omandanud diskussioonide seeriat, mille eesmärgiks on avaliku, sügavalt teaduslike ja mitmekülgsete seisukohtade vahetuse teel lahendada aktuaalseid, laiu üliõpilashulki haaravaid ajaloo-alaseid küsimusi.

Ligi 100 osavõtjani küündiva auditooriumi ees esines üldise teemakohase ülevaatega V kursuse üliõpilane H. Palli, kelle ettekanne sisaldas rea vähetuntud, olulise tähtsusega Marxi seisukohti. Hoolimata sellest, et referentidena oli kaasa tõmmatud ka rida nooremate kursuste üliõpilasi, tulid viimased oma ülesannetega hästi toime. Eriline huvi ning sellele järgneva «küsimustevihma» kutsus esile võrdlevate andmete toomine rea kapitalistlike maade tööliste elatustasemest.

Koosoleku lõpul esines poliitilise ökonoomia kateedri õppejõud sm. Köörna, kes tervitas ajalooringi loovat, dogmatismi vältimist taotlevat suhtumist nimetatud probleemisse. Eriti tormilise aplausi pälvis aga üldise ajaloo kateedri juhataja sm. Rootsi nooruslikult energiline ja sisutihe sõnavõtt, milles rõhutati muuhulgas proletariaadi klassivõitluse kasvavat osa kaasaegses kapitalistlikus ühiskonnas. Seda, et ajalooringi üritused on hakanud äratama laiema avalikkuse tähelepanu, näitab ka fakt, et viimastel diskussioonidel on regulaarselt viibinud külalisi ka väljastpoolt Tartut, muuhulgas TA Ajalooinstituudist ja Tallinna Linnamuuseumist.

Rääkides kordaläinud koosolekust äratab vaid imestust asjaolu, et Majandusteaduskond, keda säärased probleemid peaksid eriti huvitama, oli kohal kaunis tagasihoidlikult esindatud.

V. JOAKIMOV,
ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane

TULEVASED PEDAGOOGID

Reedel, 29. nov. võttis pedagoogika auditooriumis suure laua ümber istet kümmekond üliõpilast, et läbi viia meie suure ülikooli ühe väiksema ja noorema ringi — pedagoogikaringi esimest töökoosolekut käesoleval õppeaastal.

Koosoleku päevakorra esimeseks punktiks oli ringi liikme J. Jahu ettekanne «Koduste ülesannete probleeme Saksa Demokraatliku Vabariigi koolides,» mis oli koostatud saksa pedagoogide artiklite põhjal. Ettekandest kuulsime, et koduste tööde täitmine oleneb suuresti õpetajast. Loomulikult ei saa alahinnata ka õpilaste koduseid tingimusi, mis võivad kas soodustada või takistada õpilaste koduste ülesannete täitmist. Ettekanne pakkus palju õpetlikku kõigile, eriti aga meile, IV kursuse üliõpilastele, kelle esimesed tuleristsed sellel tegevusväljal kipuvad vägisi kätte jõudma.

Teise päevakorrapunkti na to mus ringi uue juhatuse valimine, kuna ringi senine juhtiv jõud sm. Berg vald on märkamatult jõudnud ülikooliredeli viimasele pulgale ja pidi seega traditsiooni kohaselt oma ameti maha panema. Uus juhatus valiti kolmeliikmeline: S. Kittus, M. Tammlaan ja U. Rästas. Ringi esimeheks valiti Silvi Kittus.

Vahepealsele ametlikule talitusele järgnes koosoleku kõige põnevam osa: pedagoogiliste mõistatuste lahendamine. Siin prooviti üksteise võidu oma pedagoogilist talenti, ja kes saakski ükskõikseks jääda, kui tegu on selliste «kangelastega», kes teevad naispraktikantidele silma, pakuvad viimastele klassis delikaatselt tooli või siis lennutavad tahvlilapi otse õpetaja prillide vahele. Keskseks pähkliks kujunes kümneaastase marakrati lugu, kes eelistab õppimisele seiklusi, valmistades sellega emale palju südamevalu ja meelehärma.

Oleks tore, kui järgmisele koosolekule tuleks rohkem nii pähklite andjaid kui ka purustajaid, sest mida ei suuda üks mees, seda suudavad üheksa meest.

H. NAARIS,
IV kursuse eesti filoloog

KAS TUNNETE EESTI KUNSTI?

Selle pealkirja all avaldasime oma lehe eelmises numbris kolm fotot eesti kunstnike maalidest. Need olid:

Vasakul: Johann Köleri «Truu valvur» (õli).

Paremal ülal: Hando Mugasto «Turul» (puulõige).

Paremal all: Günther Reindorff'i «Lõuna-Eesti maastik» (süsi).

REIDIL

2. detsembri õhtu — õhtu nagu ikka, aga paistab silma tänavate erilise libeduse poolest. Siiski jõuame õnnelikult, s. o. ilma kordagi «maandumata» Tiigi tänava ühiselamuni.

Otsime üles internaadi vanema Enn Kase 92. toast.

«Tahaksime näha, kuidas te elate, kuidas on korraga lood?» selgitame oma käigu eesmärki.

Toaelanike, IV kursuse bibliograafide näod venivad pikaks. Pilgud suunduvad lauale, kus leidub suitsukonisid segamini raamatutega. Vahest meenub neile, et eelmistel aastatel, kui siin elasid tüdrukud, oli tuba üks internaadi paremaid.

Algul külastamegi poiste tube. Räägitakse ju, et need on paratamatult korratumad kui tüdrukute omad. Kuid sellega ei saa täiesti nõustuda. Astuge sisse kas või 46. tuppa, kus elavad V kursuse ajaloolased. Mida saate neile ette heita? Näete seal, et ka poisid oskavad voodeid teha, tolmu pühkida, raamaturiiulit korras hoida. Või siis 42. tuba, kus elavad Matemaatika-Loodusteaduskonna III kursuse poisid. Siin nägime ka vaasis midagi rohelist (need jäävad ka esimesteks ja viimasteks, mida me poiste tubades oma ringkäigul näeme). Meeldiv on ka IV kursuse geoloogide tuba nr. 81. Meie ringkäigust osavõtvad tütarlapsed heidavad kadedaid pilke toa seinal trofeena ilutsevale moodsa prantsuse kontsaga kingale.

Aga kuidas suudavad elada oma tubades esimese kursuse füüsikud, matemaatikud, juristid, kellel puudub arusaamine elementaarsemaistki korranõuetest. Korralageduse tippsaavutusena tundub 51. tuba (toavanem Miller). Vaatamata sellele, et toas on 2 lauda, kasutatakse söögilauana voodeid. Nagu me seinal asuvast nimekirjast näeme, on 2. detsembril korrapidajaks Ants Aamer. Ants, kus sa olid sel õhtul? Veidi kahvatum selle kõrval on 16. tuba. Selle toa elanikele võiks ühiselamu nõukogu korraldada vooditegemise kursused!

Lahkume poiste poolelt. Köögist saadab meid meeldiv praekartulilõhn (ka poisid oskavad olla perenaised!)

Oleme kuulnud hirmu- ja õuduselugusid Tiigi veesõdadest, meie pääseme siiski kuivalt, kuid oleme parajasti kitsal kõveral trepil, kui kustub valgus. Jälle kuritarvitatakse kuskil «patukat»! Läheme edasi käsikaudu. Toauks. Prao vahelt paistab lootustandev valguskiir. Koputame. Järgneb kiljumine, uks keeratakse lukku. Meie ümber on sünge pimedus. Meeleheitlikult koputame edasi. Lõpuks lastakse meid siiski sisse. Sellist «kangelaslikku kindlust» etendas 94. tuba (I kursuse füüsikud ja II kursuse bioloogid). Ei oleks lootnud leida tütarlaste laualt segamini toiduaineid, tutti juukseid, peeglit, raamatuid ja keset kõike seda kaost paari soliidseid nahkkindaid. Põrand eesruumis ei jäänud libeduse poolest maha tänavatest (sealoleva vedeliku keemiline koostis on teadmata).

Korrus allpool (jälle I kursuse füüsikud ja matemaatikud) toas nr. 53 tekib samuti küsimus, kas siin tõesti elavad tüdrukud? Voodid mitte paremini korras kui nende kursusekaaslastel poistel 16. toas.

Oleme jõudnud jälle valvetuppa. Valvur ütleb parajasti telefonitorru:

«Valvet ei ole. Ei saa kutsuda.»

Ei tea, kes on see õnnetu teisel pool, kes pettununa peab toru hargile asetama? Võib-olla on see mõni ametlik kõne, võib-olla aga tekitab see segadusi kahe noore inimese isiklikes suhetes... Kes on süüdlane? Nimekirjast loeme: Manuhhina, tuba 104. Sama toa tüdrukud oleksid pidanud valves olema juba varem, aga kuuleme, et valve oli sel õhtul ainult kella 16—17. Ronime veel kord kangialuse kitsast treppi mööda üles kolmandale korrusele. 104. toas komistame kõigepealt kingalao otsa. Milleks peab kõigi toaelanike jalanõud asetama ilmtingimata toa ukse ette hunnikusse?

Miks pole siis oma kohustust täitnud Kolzakova, Landsberg, Žukova, Andrianova ja miks pole praegu all Manuhhinat? Enn Kask ütleb, et telefonivalve suhtes lepitakse kokku isiklikult juba nädal aega varem ja nimekirjad on pidevalt väljas. Tüdrukud muigavad üleolevalt ja vastavad kõrvale põigeldes midagi segast. Soovime, et

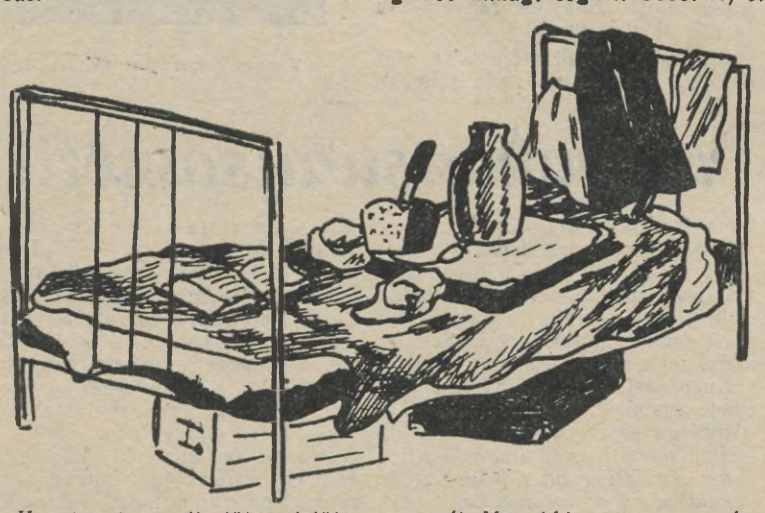

Hoopis teise mulje jätavad tütarlaste toad B-korpuses. Need on tõesti eeskujulikult korras. Parima mulje jättis 34. tuba (Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased), kuid halvemad pole ka 68, 69, 71 jt.

Möödunud aastal avati Tiigis suure hurraaga klubi. Astume sinna sisse. Seinal ripub veel mullune kabeesivõistluste tabel, kuid... praegu on suur ruum täis voodeid ja siin peavad elama II kursuse tütarlapsed. Millal nad saavad oma remonditud tubadesse? Millal saab alustada oma tööd klubi?

see oli Manuhhina noormees, kes helistas...

Suundume Kastani tänava ühiselamu poole. Siseneme. Siin on pilt kirjeldamiseks väga «igav» ja üksluine: kõik toad on eeskujulikult korras. Täname internaadi nõukogu esimeest Iivi Soosaart ja lahkume sooviga, et meil oleks rohkem selliseid ühiselamuid nagu Kastani ja vähem selliseid kui Tiigi tänavas.

T. MURUSALU
M. KUNINGAS

RISTSÕNADE LAHENDUS

Paremale: 1. Krohv. 5. Kaart. 9. Vaakuum. 10. «Ugala». 11. Uraal. 12. Alles. 13. Sule. 15. Ikoon. 17. Kok. 18. Tolli. 20. Atos. 23. Pipar. 25. Gripp. 27. A. Saal. 28. Koemets. 29. Blair. 30. Lasso.

Alla: 1. Kruus. 2. Ovaal. 3. Halle. 4. Vaal. 5. Kuusik, 6. Aur. 7. Amado. 8. Tolan. 14. Udo. 16. Ono. 17. Kipper. 18. Tagab. 19. Laika. 20. Aasta. 21. Trass. 22. Saldo. 24. Pael. 26. Poi.

TEADAANNE

Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu komplekteerib turistide gruppe Soome vabariiki 1958. aasta veebruari esimesel poolel viibimisega kohapeal 10 päeva (reisikulud ca 1600 rubla) ja ühendatud marsruudil Rumeenia—Bulgaaria 1958. a. märtsis viibimisega kohapeal 14 päeva (7 päeva Rumeenias ja 7 päeva Bulgaarias, reisikulud ca 2200 rubla).

Avalduste esitamise tähtaeg ekskursiooniks Soome vabariiki 7. detsember k. a.; Rumeeniasse ja Bulgaariasse 10. jaanuar 1958. a. Avaldused esitada TRÜ ametiühingukomiteesse.

TRÜ ametiühingukomitee

Toimetaja kt. O. KUULI

MB 08324 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4111

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗ. СССР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (351) Reedel, 13. detsembril 1957. a. X aastakäik

Kuidas töötab valimispunkt II/3

Näituse tänavas asuv valimispunkt II/3 alustas tööd 1. detsembril (täitevkomitee volinikuks on sm. V. Ratnik). Põhiline töö seisneb praegu valijate nimekirjade kontrollimises. Selle tööga ei saa aga rahule jääda, sest 10. detsembrini k. a. oli kontrollinud oma nime kõigest 40 protsenti valijaist (keemiahoones asuvas valimispunktis 64%). Viga seisneb selles, et agitpunkti juhataja sm. Kutmanni informeeriti täitevkomitees valesti, nagu algaks nimekirjade kontroll alles 4. detsembril, tegelikult aga pidi algama 1. detsembril. Tulemus oli see, et agitaatorid asusid tööle alles 4. detsembril.

Valimispunkti tööd segab mõnevõrra ka asjaolu, et valimispunkt asub agitpunktiga ühes ruumis, mistõttu tekib sageli valijate ja agitaatorite ummik. Parandada tuleb ka valimispunkti dekoreerimist. Agitpunktis pole ühtki päevakohast loosungit. Agitpunkti abiks suunatud kunstnik sm. Maaser pole seni valimispunkti dekoreerimist oma südameasjaks võtnud.

Mis siis praegu veel tuleks teha? Kõigepealt agitaatorite brigaadid täie pingega tööle rakendada.

Seni on oma brigaadi hästi tööle rakendanud sm. Mandel. Rahule võib jääda ka sm. Hanssoni tööga. Halvasti töötab sm Tambere brigaad, kes ei suhtu vajaliku tõsidusega oma tööülesannete täitmisse.

Valimisteni on jäänud vähe aega. Nimekirjade kontroll tuleb kiiresti lõpetada!

I. SOO

HEA ERIKURSUS

Ajaloo-osakonna IV ja V kursusele hakkas dotsent J. Konks sel semestril lugema uut erikursust «Hiina ühiskond ja kultuur 19. sajandil». See erikursus on tõepoolest hästi valitud. Ta äratas kohe alguses suurt huvi, nii et kuulama tuldi ka teisest erikursuse grupist.

Seni oleme õppinud üldkursusi, kus käsitletakse ainult riikide ja rahvaste poliitilist ajalugu. Tundub, et ainuüksi poliitilise võitluse käsitlemine muutub abstraktseks, skemaatiliseks, kui seda ei täiendata vastava rahva elu-olulise materjali tundmaõppimisega.

Kui üldkursuste programmid ei võimalda aine käsitlemist niisugusest aspektist, siis on sellised erikursused igatahes täiesti teretulnud ja neid peaks tulevikus rohkem loetama.

A. JÕE

N. I. PIROGOVI loengud Tartus

NSVL Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia Presiidiumi, Üleliidulise Kirurgide Seltsi Juhatuse, ENSV Tervishoiuministeeriumi ja Tartu Riikliku Ülikooli ühisel korraldusel toimusid 9. detsembril ülikooli aulas Pirogovi loengud. Vastavad loengud toimuvad NSVL Teaduste Akadeemia presiidiumi otsusel alates 1954. aastast igal aastal N. I. Pirogovi elu ja tegevusega seotud kohtades Moskvas, Leningradis, Tartus, Odessas ja Kiievis.

Teadusliku istungi juhatamine oli usldatud NSVL Tervishoiuministeeriumi peakirurgile prof. V. I. Strutškovile. Ettekandega teemal «Veresoonte kirurgia N. I. Pirogovi töödes ja selle arengust kaasajal» esines NSVL Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia tegevliige prof. B. V. Petrovski (pildil). Oma ettekandes märkis prof. Petrovski N. I. Pirogovi veresoonte kirurgia alaste tööde tähtsust tänapäeva kirurgiale ja esitas ulatusliku materjali Nõukogude kirurgide saavutuste ja tööde edaspidiste perspektiivide kohta sellel alal. N. I. Pirogovi tegevusest Tartu perioodil andis põhjaliku ülevaate TRÜ Arstiteaduskonna dekaan prof.

A. Linkberg, esitades vähetuntud materjale Tartu perioodi kohta.

Järgmisel päeval leidis Moskva külaliste lahkel nõusolekul aset Arstiteaduskonna teaduslik koosolek keemiahoone ringauditooriumis. Arstiteaduskonna õppejõududest ja üliõpilastest koosneva arvuka kuulajaskonna ees andis prof. Petrovski põhjaliku ülevaate käesoleva aasta sügisel Mehhikos toimunud Ülemaailmse Kirurgide Seltsi 17. kongressi tööst, milles põhiliseks probleemiks oli vähktõbi. Ettekanne oli rikkalikult illustreeritud pildimaterjalidega kongressi tööst. Kopsu mädanikuliste protsesside kirurgilise ravi probleemidest esitas ettekande prof. Strutškov. Suure huviga jälgiti ka prof. A. M. Gesselevitši ettekannet Moskva Kirurgilise Aparatuuri Eksperimentaalses Instituudis valmistatavate instrumentide ja aparaatide kohta. Ettekandes oli peatähelepanu pööratud uutele veresoonte, soolte ja kopsutorude mehhaaniliste õmblusaparaatide mudelitele.

Kõiki külalisettekandeid jälgiti elava huviga ja nad võeti soojalt vastu.

H. PETLEM

AGITAATOR jutustab

III kursuse vene filoloog Sirve Elend on agitaatoriks Näituse tänavas. Temaga koos töötavad kursusekaaslased P. Smoljar ja E. Kukk.

Oma tööst agitaatorina jutustab S. Elend:

«Meie piirkonnas on seitse maja, seepärast tuleb valijate leidmiseks üsna palju uksehingi ja kingataldu kulutada. Tihti juhtub, et inimesi pole kodus; mõne korteri ukse taga tuli käia kolm korda, enne kui valijatega kokku saime.

Valijate nimekirjad on koostatud ja kontrollitud. Seega on kõige pakilisem ülesanne täidetud.

Brigadiriks on meil sm. G. Gurjeva vene keele kateedrist. Hea kontakti tõttu brigadiriga ei valmista agitaatoritöö meile raskusi.»

* * *

Matemaatikaosakonna agitaatorite brigadir I. Kull tõstab esile agitaator Helju Klementi matemaatikaosakonna IV kursuselt. H. Klement koos kursusekaaslase Valve Tepiga on neile antud ülesandeid täitnud eeskujulikult.

H. Klement jutustab:

«Olen agitaatoriks esimest aastat, seepärast on agitatsioonitöö üsna huvitav. Minu piirkonna valijate nimekiri on koostatud, nimed kontrollitud. Hiljuti käisid mitmed valijatest aulas kuulamas oma saadikukandidaadi sm. Kuusmaa loengut «Võitlus huligaansusega». Teatasime valijatele ka juriidilistest konsultatsioonidest, mis leiavad aset igal neljapäeval agitpunktis. Küllap mõned neist on sealgi käinud nõu küsimas.»

Rohkem tähelepanu

Kui palju jääb üliõpilastel aega iseseisvaks tööks, see ei sõltu alati kohustuslikuks õppetööks ette nähtud tundide arvust, vaid ka nende ajalisest paigutamisest. On selge, et niisugusel juhul, kui üliõpilasel kogu päev on killustatud loengute ja praktikumidega, tema iseseisev töö isegi suhteliselt väike jääb. Kui üliõpilasel kese tundide üldarvu puhul ei saa olla küllalt viljakas. õppetöö algab mõnel päeval näit. kell 11 ja lõpeb kell 19 (näit. füüsika I k., eesti fil. II k.), siis ei tule iseseisvast tööst palju välja ei enne ega pärast õppetööd; veel vähem saab sellest juttu olla siis, kui õppetöö kestab kella 9—21, olgugi mõnetunniliste vaheaegadega (näit. bioloogia I k.)

Üliõpilastes kindla päevagraafiku juurutamise ja aja otstrabekohase kasutamise soodustamise seisukohalt oleks väga tähtis, et õp-

tunniplaanide koostamisele

petöö algaks ja lõpeks iga päev enam-vähem ühel ja samal ajal. Selle poole on viimastel aastatel püütud, kuid põguski pilk kehtivatele tunniplaanidele näitab, et sellest põhimõttest kaldutakse veel küllaltki sagedasti kõrvale.

Üliõpilaste iseseisvat tööd soodustaks tunduvalt, kui oleks võimalik üht nädalapäeva kohustuslikust õppetööst täiesti vabaks planeerida. Kus kohustusliku õppetöö tundide arv ei ületa 30 tundi nädalas, seal ei tohiks see erilisi raskusi tekitada, mida näemegi näiteks füüsikaosakonna III kursusel. Kahjuks on paljudel juhtudel tunniplaanide koostajad mõnele päevale paigutanud ainult 1—2 tundi ja sellega ikkagi tükeldanud üliõpilase «vaba päeva» (näit. füüsika II k. kolmapäeviti tütarlastel, eesti fil. II k. esmaspäeviti tütarlastel, eesti fil. IV k. esmaspäeviti tütarlastel, füüsika I k. laupäeviti jne.). Eriti häirivalt mõjub see näiteks bioloogiaosakonna I kursusel, kus poolel kursusel on laupäeviti üksainus tund õppetööd, milleks 5—6 üliõpilast, kes elavad Elvas või Peedul, peavad linna sõitma.

Harilikult nõuavad üliõpilastelt kõige tõsisemat kodust ettevalmistamist keeletunnid. Sellepärast ei ole pedagoogiliselt soovitav nende kuhjumine ühele päevale. Kahjuks ei ole paljud tunniplaanide koostajad seda asjaolu arvesse võtnud. Eesti filoloogia I kursuse tunniplaanis leiame neljapäeviti tervelt 4 keelt järjestikku, reedeti 2 keelt, sama osakonna II kursusel reedeti 3 keelt, bioloogia osakonna I kursusel on kõik keeletunnid (vene keelt 2 tundi, võõrkeelt 2 tundi) kuhjatud ühele päevale.

Üldse ei oleks õppetöö edukuse huvides soovitav keelte õpetamisel praktiseerida nn. topelt-tunde, s. o. kaks tundi järjest, eriti sel juhul, kui vastavat keelt õpetatakse ainult kaks tundi nädalas. Kui kogu keele õpetamine koondada ainult ühele päevale nädalas, siis on tulemused kindlasti väiksemad kui vastavate tundide hajali paigutamise korral. Kahjuks esineb kehtivates tunniplaanides sellist nähet üsna sageli.

Mõningaid pretensioone tuleb tunniplaanide koostajatele esitada ka ruumide suhtes. Ei saa pidada kuidagiviisi loomulikuks nii sugust nähet, nagu esineb bioloogiaosakonna I kursusel, et esmaspäeval kl. 9—11 toimub õppetöö Vanemuise tn. 46, kl. 11—12 botaanikaaias, kl. 12—15 jälle Vanemuise tn. 46. Taolisi nähteid esineb teistegi osakondade tunniplaanides.

Olen juhtinud tähelepanu ainult mõningatele kehtivate tunniplaanidega põgusal tutvumisel silma paistnud puudustele. Neid puudusi, kui mitte kõiki, siis vähemalt suuremat osa neist oleks võimalik vältida, kui tunniplaanide koostamist sügavamalt läbi mõelda. Aastat 4—5 tagasi töötas pedagoogikakateeder õppeosakonna soovil välja juhendi tunniplaanide koostamiseks ülikoolis. Nähtavasti on see juhend viimastel aastatel jäetud unarusse. Tuleks pidada loomulikuks, et tunniplaanide koostamisega tegeleksid vahetult prodekaanid ega jätaks seda ülesannet sageli vahelduvalt laborantide hoolde.

Dots. A. ELANGO

Huvitavad uuringud

vererõhu ja pulsisageduse muutuste alal

Vererõhk ja pulss on inimorganismi seisundi olulised näitajad. Eriti oluline on nende jälgimine kirurgiliste operatsioonide ajal, sest vererõhu langemine ja pulsisageduse muutumine hoiatavad kirurgi saabuva šoki eest ning võimaldavad õigeaegselt kasutusele võtta vastavaid ravimeid organismi elujõumelisuse taastamiseks.

Juba ammu on uuritud vererõhu ja pulsisageduse muutusi kirurgiliste operatsioonide puhul. Lühikest aega kestvate manipulatsioonide puhul ei olnud see aga võimalik, sest kasutuselolev aparatuur (Riva-Rocci sügmomanomeeter) võimaldas ainult ühemomentset vererõhu määramist. Nii ei olnud kiiresti kulgevate vererõhu muutuste dünaamika jälgitav.

1955/56. õppeaastal hakkasid üliõpilased K. Põder, L. Veeber ja M. Kivilo dotsent Rulli juhendamisel uurima vererõhu ja pulsisageduse muutusi kirurgilise pisimanipulatsiooni — veenisisese või nahaaluse süste — puhul. Seda võimaldas dotsent Rulli poolt konstrueeritud aparaat, mis registreerib automaatselt paberilindile pideva kõverana vererõhu ja pulsisageduse dünaamika. Nii olid muutused uuritavate näitajate osas jälgitavad kogu süsteprotseduuri ajal.

Uuritavaiks olid Arstiteaduskonna üliõpilased ja Tartu Linna Kliinilise Haigla haavaosakonnas ravil viibivad haiged, kelle vererõhu ja pulsisageduse muutusi süste ajal registreeriti 47 juhul.

Analüüsides saadud kõveraid leiti, et süsteprotseduur põhjustab küllaltki ulatuslikke muutusi vererõhu ja pulsisageduse osas. Enamikul juhtudel vererõhk tõusis süste ajal (üksikutel juhtudel kuni 65 mm elavhõbeda sammast) ning pulss kiirenes, esines aga ka juhte, kus vererõhk langes. Nimetatud muutused tekkisid märksa kiiremini, kui kadusid, kusjuures enamikul juhtudel vererõhk langes samale nivoole kui enne süstet.

Pärast süste teostamist oodati, kuni vererõhu nivoo ja pulsisageduse stabiliseerusid. Seejärel öeldi registreeritavale, et teostatakse uus süste ning alustati ettevalmistusi uueks süstimiseks. Selline sõnaline ärritus, ilma et süstet üldse oleks teostatud, põhjustas niisama ulatuslikke ning mõnikord veel ulatuslikumaidki vererõhu ja pulsisageduse muutusi kui tegelik süste.

Siit nähtub, et inimese elutegevus sõltub II signaalsüsteemi olemasolu tõttu suurel määral ka sõnalisest ärritusest, sest need võivad organismi sisekeskkonnas põhjustada samasuguste muutuste tekkimist kui kirurgiline operatsioon (antud juhul süste näol). Seda kinnitab ka asjaolu, et süste puhul tekkisid vererõhu ja pulsisageduse muutused juba enne nahatorget süstlanõelaga — muutuste tekkimise põhjuseks ei olnud seega mitte ainult valu, vaid ka hirm valu tekkimise ees.

Kirjanduses esineb viiteid asjaolule, et vererõhu ja pulsisageduse muutused on suuremad nendel haigetel, kes opereeritakse vältimatu abi korras ning väiksemad patsientidel, kes on enne operatsiooni viibinud statsionaaris ning on saanud vajaliku psüühilise ettevalmistuse operatsiooni valutu kulgemise suhtes.

Teostatud uurimuse tulemuste põhjal võib veel kord kinnitada, et kirurgiliste operatsioonide puhul on valu vältimise kõrval suur tähtsus ka hirmu kõrvaldamisel valu tekkimise ees. Samuti andis kirjeldatav töö huvitavat materjali vererõhu ja pulsisageduse muutuste iseloomu ja arvuliste väärtuste osas.

K. PÕDER

ÜTÜ NÕUKOGUS

Viimasel ÜTÜ nõukogu koosolekul arutati ÜTÜ matemaatika-, keemia- ja füüsikaosakonna tööd. Aruandja (U. Palm) ja kaasaruandjad (H. Epler, L. Daniel, F. Vihmann) valgustasid osakonna seitsme teadusliku ringi tööd, selles esinevaid puudusi ja saavutusi. Märgiti raskusi ruumide (analüütilise keemia ring) ja aparatuuri osas (anorgaanilise keemia ring), mis häirivad teadusliku töö tegemist. Raskusi baasi osas on ka luminestsentsiringil. Matemaatikaring vajab õppejõudude senisest suuremat abi ja hoolt. Anorgaanilise keemia kateedris pole asjad korras juhendamisega, mida näitab võistlustööde puudumine.

Ringide arv osakonnas on kahanenud kahe võrra. Geofüüsikaringi likvideerimisega oldi nõus, sest vastav eriala kadus.

Osa koosolijaid, arvestades pedagoogilise suuna tugevnemist ülikoolis, pidas vajalikuks taaselustada ringi tööd. E. Päärsoo märkis õigesti, et Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased võiksid elavamalt osa võtta ka pedagoogikakateedri juures tegutseva pedagoogikaringi tööst.

Koosolekul arutati veel ÜTÜ konverentsiks ettevalmistumise ja üliõpilaste teaduslike tööde kirjastamise küsimusi.

Konverentsitööde teesid tuleb ringidel esitada 15. märtsiks, tööd 1. aprilliks. Ilma teesideta tööd konverentsile ei pääse. Asuti seisukohale, et Pearaamatukogu pole sobiv paik konverentsitööde väljapanemiseks, tuleb kasutada üliõpilastele lähedasemaid kohti.

Kõiki teadusliku tööga tegelevaid üliõpilasi huvitab kahtlemata, et Õpetatud Nõukogu otsuse kohaselt juhendav õppejõud kannaks teadusliku töö kohta märkuse sisse õpinguraamatusse.

Väljaspool ülikooli töötavate teadlastega tutvumiseks otsustati korraldada nendega kohtumisi.

S. UUS

Geograafiaring tähistas

7. detsembril pühitses üks ÜTÜ paljudest ringidest — geograafiaring — oma X aastapäeva. Möödunud aastal vastu võetud otsuse põhjal tähistati ringi aastapäeva teadusliku konverentsiga.

Geograafiaringi asutamisest, selle tööst ja saavutustest kümne aasta jooksul rääkis vanemõpetaja A. Kongo.

1947. a. 10. oktoobril kogunes geograafiaringi asutamiskoosolekule 6 osakonna üliõpilast. Praegu on ringil aga 109 liiget ja üldse on geograafiaringis töötanud 240 üliõpilast. Ringi juhendab geograafiakateedri juhataja dotsent E. Varep.

Ringi tööd iseloomustades võib eraldada ajaliselt kaht perioodi. I periood on 1947.—1954. a., mil põhiliseks töövormiks olid referatiivsed töökoosolekud. Ettekannete peamine hulk oli laiema temaatikaga. 1951. a. sügisel püüti luua mõned sektsioonid, kuid nende tegevus soikus kevadeks. II periood algab 1954. a. kevadest, kui osakonnas kerkis üles kitsamate spetsialiseerumiste küsimus, mis kajastus kohe ka ringi töövormis. Sama aasta sügisel loodi majandusgeograafia, mullastikugeograafia ning sooteaduse sektsioonid, millele järgnevatel aastatel liitusid geomorfoloogia-, metoodika- ja füüsilise geograafia ning hüdroloogia-okeanograafia sektsioon. Iga sektsiooni juhendab vastava eriala õppejõud. Sektsioonides tegelevad üliõpilased kitsamate erialaste küsimuste lahendamisega. Kui üliõpilaste hulgas kerkib esile uusi huvitavaid probleeme, siis organiseeritakse kohe uus sektsioon. Vastavalt sellele loodi kodu-uurimise sektsioon ning lõpetas töö sooteaduse sektsioon. Regulaarselt toimuvad ka ringi üldkoosolekud.

Konverentsitöid on geograafiaring andnud alates 1951. a., kusjuures peaaegu igal aastal on esitatud ka võistlustöid. Mainigem seejuures ka geograafiaringi aktiivsemaid liikmeid seltsimehi A. Kongot, E. Hangu, V. Kitsingut, K. Kildemat, V. Murelit, M. Vabarit jt.

10. AASTAPÄEVA

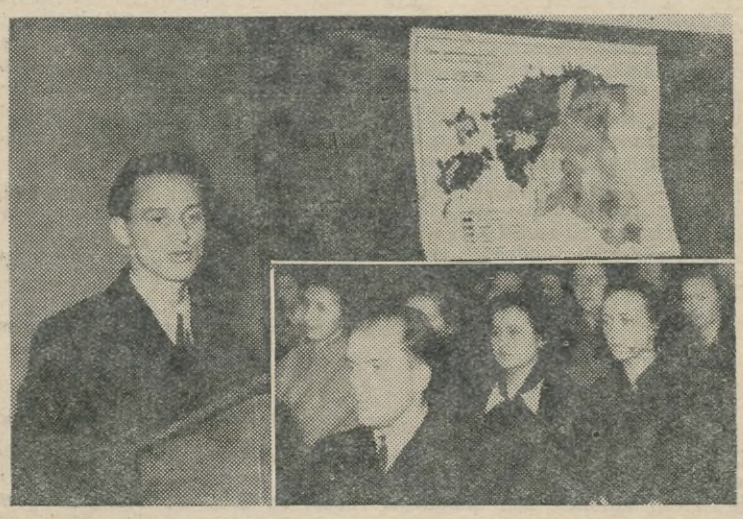

Ettekandega esineb sm. Kildema.

Peale otsese teadusliku töö sektsioonides on ringis suurt tähelepanu pööratud ekskursioonide korraldamisele ja geograafia-alaste filmide demonstreerimisele, millest osavõtt on alati olnud arvukas. Aasta-aastalt tugevnevad ringi sidemed teiste liiduvabariikide ülikoolide geograafide perega.

Samuti nagu Eesti Geograafia Seltsi tervitused, sai kohalviibijate sooja vastuvõtu osaliseks ka rektori käskkiri, milles avaldati kiitust ringi kollektiivile.

Järgnes konverentsi teaduslik osa. Hommikupoolsel istungil esinesid meie osakonna vilistlased — nooremad teaduslikud töötajad Eesti Maaparanduse ja Maaviljeluse teadusliku uurimise Instituudis — sm-d K. Kildema ja H. Kurming Viljandi II Keskkooli õpetaja E. Maaring. Sm. Kildema tegeleb juba üliõpilaspäevist alates muldade kivisuse uurimisega Eesti NSV-s ning ka antud konverentsil esitas ta teese selle probleemi uurimise vajadusest ning kivide leviku seaduspärasustest.

Ohtupoolsel istungil anti sõna kõigepealt külalistele.

Nagu teada, valmistab meie osakond ette ka geograafiaõpetajaid ning seepärast oli huvitav kuulata ettekannet «Kaardi lugemise oskusest geograafiatunnis», mille esitas Tallinna Pedagoogilise Instituudi IV kursuse üliõpilane sm. Imka. Palju elevust kutsus esile Leningradi Riikliku Ülikooli esindaja G. Nikolajenko ettekanne «Esimesest ekspeditsioonist Fedtšenko liustikule». Leningradi ülikool korraldas liustiku uurimiseks tänavu esmakordselt antud ekspeditsiooni, mis on antud liustiku regulaarse uurimise alguseks. Millal jõuab meie ülikool nii kaugele, et võimaldab üliõpilastele looduslikke ekspeditsioone?

Nagu igal aastal, nii olid ka möödunud suvel meie osakonna üliõpilased suvepraktikal väga mitmetes meie vabariigi rajoonides ning ka väljaspool vabariiki. Missugune on Vääna ja Pirita jõgede terrasside morfoloogia ja kuidas toimub Narva linna sõjajärgne areng — neid probleeme lahendasid V kursuse üliõpilane I. Arold ning IV kursuse üliõpilane A. Säkki. Geomorfoloogidena viibisid Krimmis J. Remmel ja I. Kask.

Teadusliku konverentsi lõpetas kateedrijuhataja dotsent E. Varep, tehes kokkuvõtte antud konverentsist. Sm. Varep märkis, et meie osakonnast on võrsumas väärikas järglaskond meie vanale kaadrile, nagu näitas konverents. Sellepärast kerkib üha teravamini üles küsimus geograafilise uurimisasutuse loomisest Eestis. Tuleb kasutada kõiki võimalusi, et viia laiema avalikkuse ette meie osakonna õppejõudude ning üliõpilaste uurimistöid.

Teaduslikule konverentsile järgnes traditsiooniline tujuküllane seltskondlik osa.

U. KUKERMAN,
geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilane

EDUARD VIGEL

6. detsembril 1957. a. lahkus meie keskelt TRÜ Pearaamatukogu bibliograaf Eduard Vigel.

Ed. Vigeli elutee algas 23. juulil 1890. a. Mäksa vallas Tartu maakonnas. Alghariduse sai ta 1899—1906. a. Tartu linnakoolis. 1907. a. astus ta Rjazani II Gümnaasiumi, mille lõpetas hõbemedaliga. 1911—1915 õppis ta Moskva Lazarevi Idamaa Keelte Instituudis, kus ta huvialaks peale keelte ja ajaloo oli vene kirjanduse ajalugu.

1920. a. alustas E. Vigel tööd pedagoogina Viljandi maakonna reaalgümnaasiumis. Sealt siirdus ta 1922. a. Räpina reaalgümnaasiumi direktoriks.

Alates 1. augustist 1923. a. töötas lahkunu pidevalt meie ülikooli raamatukogus.

Oma kauaaegse (üle 34 aasta) tegevuse jooksul raamatukogus on E. Vigel saavutanud märkimisväärseid tulemusi. Raamatukogu rikkaliku perioodika fondi ümberkorraldamine tema vahenditul juhtimisel tingis uue kataloogi koostamise, millest lähtudes ilmus 1940. a. tema sulest mahukas «Tartu ülikooli raamatukogude ajakirjade nimestik». Muu töö kõrval leidis ta aega tegelda ka käsikirjade läbitöötamisega.

Töötades bibliograafiasektori juhatajana on ta 1950. a. alates süstemaatiliselt bibliografeerinud kirjandust ülikooli ajaloo ning õppejõudude kohta. Paralleelselt ülikooli ajaloo uurijatele allikmaterjalide kogumisega on ta ka ise avaldanud uurimusi meie ülikooliga seotud silmapaistvate teadlaste kohta.

E. Vigeli kõrge kultuursus, suur eruditsioon ja põhjalikkus oma töös on leidnud korduvalt tunnustust ja esiletõstmist ülikooli rektori käskkirjades.

Mälestus E. Vigelist jääb tema lähemate töökaaslaste südamesse kauaks püsima.

Pearaamatukogu kollektiiv

TÄHELEPANU, UUDISMAALASED!

20. detsembril, algusega kell 20 toimub Tartu Riikliku Ülikooli aulas ülikooli uudismaalaste õhtu, kus antakse kätte kõigile 1957. a. uudismaadel töötanud üliõpilastele rinnamärgid.

Õhtu kavas:

1. Uudismaalaste autasustamine.
2. Kontsert.
3. Seltskondlik osa.

Kutsed saavad kätte osakondade (brigaadide) vanemad ELKNÜ TRÜ komiteest esmaspäeval 16. dets. kell 17—19.

TRÜ uudismaalaste staap

TULGE NAISKOORI KONTSERDILE!

Pühapäeva õhtul toimub aulas järjekordne ülikooli naiskoori kontsert. Kavas on palju uusi ja vanast repertuaarist publikule rohkem meeldinud laule.

Solistidena on kaastegevad kõigile üliõpilastele tuntud Mall Heinmaa, kes seekord laulab Micaela aariat G. Bizet' ooperist «Carmen» ja P. Tšaikovski «Serenaadi», ning Tartu Muusikakooli IV kursuse õpilane Paul Purga, kes meie kontserdipubliku ees pole küll veel esinenud, kuid keda muusikakoolis tuntakse kui andekat viiuldajat.

TOIMUB MATŠKOHTUMINE

Eeloleval pühapäeval ja esmaspäeval toimub Tartu linna siseujulas järjekordne matškohtumine ujumises Leedu Riikliku Kehakultuuriinstituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli ujujate vahel. Eelmistest kohtumistest on kaks esimest võitnud Leedu üliõpilased ja viimase Tartu üliõpilased.

Tartu Riiklikku Ülikooli esindavad seekord naisujujaist Roes, Soopalu (KKO), Tennen, Vellerind (M.-L.), Kudrjavtseva, Pehk (Arstitead.), meesujujaist Tuuling, Noormägi (KKO), Talving, Tarus, Virkus (Arstitead.) ja Puskar (M.-L.)

R. NOVANDI

Vastuseid ringküsitlusele

Lehe novembrikuu viimases numbris avaldasime ringküsitluse küsimused. Vahepeal on toimetusele hakanud saabuma vastuseid. Avaldame neist mõningad. Küsimusi oli kaheksa ja võib olla pole nad kõik enam meeles. Et kõigil kahtlemata pole enam käepärast ülikoolilehe numbrit, kus küsimused must valgel ära toodi, siis meenutame neid veel kord.

1. Missuguseid uusi traditsioone oleks Sinu arvates vaja luua?
2. Kuidas suhtud vormimütsile teaduskonna märgi lisamisse?
3. Missuguseid üritusi soovid Sa näha ülikooli kohvikus?
4. Kas on vaja ja kuidas on Sinu arvates kõige parem populariseerida kultuurset käitumist üliõpilaste laiemas ringkonnas?
5. Millise õppejõu loengud meeldivad Sulle kõige rohkem esitusviisilt?
6. Mida arvad Sa ÜTÜ tööst? Kuidas korraldada tänavu ÜTÜ teaduslik konverents?
7. Mis pahandab Sind kõige rohkem ühiselamuis? Miks? Mis meeldib?
8. Mida Sinu arvates tuleks teha, et meie spordivõistlustel oleks rohkem pealtvaatajaid-entusiaste?

Neile, kel seni veel sulg roostes on, soovime jõudu ja teeme teatavaks: ringküsitlus lõpeb 22. detsembril.

Ja nüüd mõned vastustest.

1. On vaja traditsioone, mis kasvataksid austust ja lugupidamist meie ülikooli vastu. Ma mõtlen siin kõigepealt ülikooli aastapäeva tähistam st. Koos ajaloolastega selgitada välja ajalooliselt õige kuupäev (avamise päev 1802. aastast), selgitada välja ülikooli aastapäeva tähistamise traditsioone minevikus, vajaduse korral luua uusi — need võiksid olla praktilised sammud. Ülikooli aastapäev peaks olema õppetööst vaba päev või siis loengutega kuni kella 12-ni.

Vajalik oleks ka mõelda sellele, et igal sügisel tutvustada uusi üliõpilasi mitte ainult kaasajaga, vaid ka minevikuga, mis meie alma materil juba seljataga on.

2. Vormimütsile teaduskonna märgi lisamine ei saa vist üldse olla vaieldavaks probleemiks: seda tuleb tingimata teha. Viivitamatult välja kuulutada võistlus teaduskondade embleemide saamiseks (mitte väga kauge tähtajaga), viivitamatult muuta väärtuslikud mõtted reaalsuseks — nii võivad ehk praegused IV kursuse tudengidki enne lõpetamist kinnitada oma mütsile teaduskonna embleemikese.

4. Kultuurse käitumise elementaarseid aluseid pole küll vist vaja populariseerida, sest kes neid ei täida, ei tee seda mitte teadmatusest. Kuid iga asi vajab harjumist ja sissejuurutamist — seepärast on hea, kui kursusel kujuneb ühiskondliku hukkamõistu õhkkond, mis «astub tegevusse» iga ebakultuurse fakti puhul. Kultuurse käitumise pisiküsimusi aga tuleks otstarbekuse piirides populariseerida. Ülikooli ajaleht võiks rakendada «Noorte Hääle» piltküsimuse «Mis on valesti?» taolisi võtteid.

5. Esitusviisilt meeldivad mulle kõige rohkem dots. Alttoa väliskirjanduse loengud, mis nüüd kahjuks lõpevad. Oleks meil rohkem loenguid, mis peale teadmiste annavad ka elamusi!

6. ÜTÜ peab muutuma ebamäärasest massist kindlapiiriliseks organisatsiooniks, mille liikmeks ei astuta mööda minnes, vaid võetakse teenete eest ning heidetakse välja nende puudumisel edaspidi. Ühtlasi öelgu ÜTÜ määrava sõna oma liikme asumisel töökohale. Ringide materiaalse baasi rajamiseks võiks kehtestada liikmemaksu (näit. 50 kop. kuus). Ringide ja nende juhatuste koosolekud kohvikusse!

M. KAHU,
eesti filoloogia IV kursus

*

1. Võidaks korraldada uue-aasta karneval ja muuta see traditsiooniks. Usun, et kõigile meeldib uut aastat lõbusalt vastu võtta ja karnevali korraldamine oleks selles suhtes kõige parem vahend.

3. Midagi sellist, mis tõesti suudaks, nagu öeldakse, «ligi tõmmata». Üritused peavad olema huvitavad ja mitte pikalevenivad. Kui üritused kohvikus organiseerida sama igavad kui TRÜ puhkeõhtud, siis on küll karta, et kohvik peletab üliõpilased eemale. Võiks korraldada kohtumisi tuntud näitlejatega, estraadikunstnikega. Need kohtumised võiksid rohkem olla küsimuste-vastuste õhtud, mitte aga pikad ja aegaviivad üksikasjalised ettekanded. Kohvikus sooviks kuulata muusikat ja laulu magnetofonilindilt. Ka orkester võiks olla parem.

4. Tingimata on vaja. Võiks korraldada taolisi õhtuid, nagu hiljuti EPA-s korraldatud «neidude päeval», kus demonstreeriti mitmeid kultuurse käitumise elemente. Praegu igatahes tundub, et paljud meie kollektiivi liikmed ei tunne isegi kõige algelisemaidki kultuurse käitumise reegleid.

5. Sm. Indre poliitilise ökonoomia loengud. *FÜÜSIK*

EESTI KIRJANDUSE JA RAHVALUULE RING KUULUTAB VÄLJA KIRJANDUSVÕISTLUSE

Tingimused

1. Võistlustele võib esitada kõiki proosa lühivorme ja luuletusi vaba temaatikaga.

2. Tööd esitada din-formaadilisel (tehn. a4) paberil.

3. Esitamise tähtaeg on 1. märts 1958.

4. Proosa lühivormide ja luuletuste auhindamine toimub eraldi.

Kummaski žanris kolmele esimesele kohale tulnud tööd premeeritakse auhindadega järgmistes väärtustes:

I koht	*150 rbl.*
II koht	*100 rbl.*
III koht	*50 rbl.*

Olenevalt laekunud tööde tasemest on žüriil õigus jätta auhindu välja andmata või teostada ümberjagamisi.

5. Tööd lasta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti varustatult pealkirjaga: võistlustöö.

6. Tööd varustada märgusõnaga. Võistlustööle tuleb juurde lisada kinnine ümbrik, milles peavad leiduma autori perekonna-, ees- ja isanimi, teaduskond, osakond ja kursus.

TEADAANDED

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringis toimub täna, 13. detsembril algusega kell 16 peahoone auditooriumis nr. 5

MÕISTATUSTE ÕHTU,

kus ringi liikmed tutvustavad mõistatuste olemust ja ajalugu. Esitatakse «pähkleid», lauldakse mõistatuslaule, antakse igale asjasthuvitatule võimalus mõistatusi esitada.

Viiele kiiremale lahendajale pakutakse tasuks kooki ja kohvi, kolmele paremale auhinnaks kirjandust.

JUHATUS

*

ÜTÜ ajalooring korraldab reedel, 13. detsembril k. a. kell 19 keemia ringauditooriumis

DISKUSIOONIKOOSOLEKU

teemal: «Missugune koht on Eduard Viiralt'il eesti ja rahvusvahelise kunsti ajaloos.»

Põhiettekanne Mart Ellerilt (III k.).
Illustreeritud (valguspiltidega).

Toimetaja A. RAUD

MB 08356 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4201

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalet

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (352) Reedel, 20. detsembril 1957. a. X aastakäik

Õppe- ja kasvatustöö küsimused päevakorda!

Komsomoliorganisatsioon peab olema esimeseks abiliseks ülikooli juhtkonnale õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel. Meil on tugevaid komsomoliorganisatsioone ja -gruppe, kus tegeldakse pidevalt õppe- ja kasvatustöö küsimustega. Kuid kahjuks on meil olemas ka komsomoliorganisatsioone ja -gruppe, kes on kaotanud oma juhtiva osa põhilise ülesande — õppetöö juhtimise ja suunamise. Sellised grupid on unustanud asjaolu, et meie tähtsaimaks ülesandeks on eeskujulik õppetöö. Tõsi, paljudes komsomoliorganisatsioonides on räägitud õppetööst, kuid kahjuks on piirdutud ainult organisatsioonilist laadi küsimuste lahendamisega. Vaikides on mööda mindud inimestest, sellest, kuidas õpitakse, kuidas täidetakse õppedistsipliini, kuivõrd otstarbekalt kasutatakse vaba aega, kuidas töötatakse individuaalselt. Seetõttu on saanudki võimalikuks kurb tõsiasi, et kursustel on halvasti edasijõudvaid üliõpilasi, kuid komsomoligrupid on vaikides nendest mööda läinud. Sellisel juhul ei saa me mingil määral rääkida grupi avangardsest osast õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel. Paljudel juhtudel on halva õppeedukuse põhjuseks just puudulik osavõtt õppetööst. On rida kursusi, kus üliõpilased rikuvad põhjusetult õppedistsipliini, kuid enamikul juhtudel jäetakse see kahe silma vahele.

Viimasel ajal on rida komsomoliorganisatsioone ja -gruppe võtnud tõsiselt päevakorda õppe- ja kasvatustöö küsimused. On astutud tõsiseid samme õppedistsipliini tõstmiseks. Mitmetel juhtudel on küsimuste arutamisel selgunud, et meil ei anta veel teravat vastulööki põhjuseta puudujaile. Oeldakse, et üks päev ei tähenda veel midagi. Küsimus aga ei seisne ühes päevas, vaid teadliku õppedistsipliini pidamises ja süvendamises. Õiges suunas ja printsipiaalselt toimus õppetöö küsimuste arutamine Arstiteaduskonna V kursuse õpperühmade komsomoligruppide ühisel lahtisel koosolekul. Just sama põhjalikult on vaja süveneda küsimusse ka teistes komsomoligruppides ja -organisatsioonides. Seega on vajalik, et õppe- ja kasvatusküsimused oleksid meil igapäevaselt päevakorras, ja põhimiseks sihiks olgu saavutada õppetöös veel paremaid tulemusi. Meie komsomoliorganisatsioonide ja -gruppide ülesandeks on üles leida kasutamata reservid ning võimalused õppe- ja kasvatustöös. Seda saame aga teha alles siis, kui komsomoliorganisatsioonid hakkavad arutama asja sisuliselt ja loobuvad ükskõiksest suhtumisest väärnähetesse.

Alles hiljuti toimunud grupiorganisaatorite seminaris selgus, et grupiorganisaatorid ja aktivistid on seni seisnud samuti eemal eluliste, üliõpilasi huvitavate küsimuste ülestõstmisest ja arutamisest. Komsomoligruppi peab aga huvitama kõik, mis toob kasu õppe- ja kasvatustöösse, et üliõpilastest kasvaksid tublid ja teadlikud spetsialistid.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste ja Eesti NSV TA Majandusinstituudi teaduslik konverents

Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste ja Teaduste Akadeemia Majandusinstituudi teaduslik konverents toimub 26.—28. detsembrini k. a. TRÜ peahoones Õpetatud Nõukogu saalis.

Sellel konverentsil esinevad huvitavate teaduslike ettekannetega külalistena Läti NSV TA Majandusinstituudist majandusteaduste kandidaadid P. Dzerve ja L. Starodubski, Leedu NSV TA Majandusinstituudist majandusteaduste kandidaat I. Ppitšinauskas ning A. A. Ždanovi nimelisest Lenini ordenit kandvast Leningradi Riiklikust Ülikoolist majandusteaduste kandidaat L. Blächmann.

Eesti NSV teadlastest esinevad konverentsil Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu esimees ENSV TA korrespondeeriv liige A. Veimer, ENSV TA korrespondeeriv liige O. Sepre, majandusteaduste kandidaadid E. Brandt, A. Korsmik, V. Matin, M. Bronštein, R. Hagelberg, geograafiateaduste kandidaat V. Tarmisto, dotsent A. Raud ja teised. Avasõna ütleb TRÜ rektor, ENSV TA akadeemik professor F. Klement.

Konverents pakub huvi kõrgemate koolide õppejõududele, õpetlastele ja üliõpilastele, eriti sellistest teaduskondadest, nagu Majandusteaduskond, Õigusteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond ning geograafiaosakond.

See majandusteaduse-alane teaduslik konverents on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevale.

ÕPIME TUNDMA NSVL ÜLEMNÕUKOGU JUUBELIISTUNGJÄRGU MATERJALE

Vastavalt NSV Liidu Kõrgema Hariduse ministri käskkirjale 13. nov. 1957. a. nr. 1198 hakati õppe- ja teadusliku ning kasvatustöö kvaliteedi tõstmise eesmärgil TRÜ kõikides teaduskondades tundma õppima NSVL Ülemnõukogu juubeliistungjärgu materjale ning sotsialistlike maade kommunistlike ja töölisparteide esindajate nõupidamise deklaratsiooni ja rahumanifesti 10 tunni ulatuses järgmistel teemadel: 1. Peamised tulemused meie maa arengus nõukogude võimu 40 aasta jooksul. 2. Kommunismi ülesehitamise perspektiividest ja ülesannetest NSV Liidus. 3. Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni rahvusvaheline tähtsus. 4. Seminar teemal «40 aastat Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist». Nende materjalide ja teemade õpetamine I, II, III kursusel toimub ühiskonnateaduste arvel, IV ja V kursusel teiste distsipliinide arvel. I ja II kursusel teostab mainitud materjalide ja teemade õpetamist partei ajaloo kateeder, III ja IV kursusel poliitilise ökonoomia kateeder ning dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder.

NSV Liidu Ülemnõukogu juubeliistungjärgu materjale, deklaratsiooni ja rahumanifesti kasutatakse poliitilise ökonoomia loengutel ja seminarides (sotsialismi osas), samuti ka poliitilise ökonoomia õpetamisel (kapitalismi osas), eriti teemas «Kapitalismi üldkriis». Need suured ülesanded ja perspektiivid, mida meie ette on seadnud NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärk, deklaratsioon ja rahumanifest, kohustavad kõrgemate koolide õppejõude veel kõrgemale tõstma õppe- ja teadusliku ning kasvatustöö taset kõrgemates koolides, parandama kõrgestikvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamist meie rahvamajanduse ja kultuuritöö jaoks.

Nendel eesmärkidel ja nimetatud materjalide paremaks tundmaõppimiseks hakkas TRÜ Majandusteaduskonna partei-algorganisatsioon ja poliitökonoomia kateeder ette valmistama diskussiooniõhtut teemal «Kommunismi ülesehitamise perspektiividest ja ülesannetest NSV Liidus». Nimetatud õhtu kavas on ka kaasreferaat, mis valgustab küsimust, kuidas NSV Liit jõuab mööda Ameerika Ühendriikidest toodangu poolest iga inimese kohta lähema aja jooksul.

Nimetatud referaatidega esinevad Majandusteaduskonna üliõpilased. Disskussiooniõhtut kavatsetakse läbi viia 1958. a. jaanuari algul.

L. PÄGLANT

Meie kollektiivi eesrindlikumaid

Meie ülikooli kollektiiv on esitanud 20 rahvakohtu kaasistuja kandidaati. Neist viis on Õigusteaduskonna üliõpilased.

Õigusteaduskonna koosolek esitas rahvakohtu kaasistujate kandidaatideks Harri Metsa, Puigo Nuuma ja Ingrid Stumburi III kursuselt ning Lembit Bartelsi ja Eduard Kiili II kursuselt. Kõik nad kuuluvad oma teaduskonna eesrindlikumate ja autoriteetsemate üliõpilaste hulka.

Auditooriumis nr. 3 on äsja lõppenud loeng Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilastele. Aknaäärse pingirea kõrval seisab keskmist kasvu lihtsa välimusega noor mees. See on Eduard Kiili. Kui ta kuuleb, missuguste kavatsustega on tema juurde tuldud, ütleb ta tõrjuvalt: «Kuidas? Te tahate minust kirjutada! Aga minust ei ole ju midagi kirjutada...»

Tagasihoidlikkus on üks suuremaid voorusi. Pärastises vestluses selgub, et E. Kiili elus on siiski juba mõndagi juhtunud. Midagi erilist muidugi mitte, sest tema poolt läbitud elutee sarnaneb paljude teiste omaga, nende omaga, kes läbi raskuste tungides omandab kõrgemat haridust.

E. Kiili sündis 1924. a. Alatskivi vallas Tartumaal talupoja perekonnas. Pärast algkooli lõpetamist tuli asuda tööle isakodus. Võimalusi hariduse jätkamiseks polnud. Järgnevad sõja-aastad. 1944. aastal astub Eduard Kiili Nõukogude armeesse. 20-aastaselt saab ta esimesed tuleristsed lahingutes Kuramaal. Ka tema rinnale kinnitatakse medal «Võit Saksamaa üle».

Pärast demobiliseerimist elab E. Kiili Tartus, kus töötab RT «Vanemuine» ooperikoori artistina.

Palju aega on möödunud kooliajast, kuid sellest hoolimata asub E. Kiili visalt hariduse täiendamisele igapäevase töö kõrval. 1956. a. kevadel lõpetab ta keskkooli kaugõppe teel.

Samal sügisel on Eduard Kiili TRÜ Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane. Küsimusele, miks ta valis just õigusteaduse oma erialaks, vastab E. Kiili:

«Mul ei ole uurija ega pedagoogi iseloomu. Mulle meeldib töötada inimestega, seepärast astusingi Õigusteaduskonda. Olen käinud kuulamas paljusid kohtuistungeid, seal vist tekkiski huvi õigusteaduse kui väga elulähedase teaduseala vastu.»

Eduard Kiili suhtub valitud erialasse täie tõsidusega. Peale õppetöö töötab ta solistide ringis ja võtab osa ka TRÜ klubi juhatuse tööst.

Oma kursusel on ta autoriteediks, temast peetakse lugu tema tõsise ellusuhtumise pärast. Ta on rohkem kui kümmekond aastat kursusekaaslastest vanem. Selle ajaga omandatud elukogemused on kindlasti suureks abiks nende ülesannete lahendamisel, mida nõuab sm. E. Kiililt töö rahvakohtu kaasistujana.

Kindlasti tuleb ta oma tööga hästi toime.

Ühe kursuse eksamitulemustest

Rääkida saavutustest eksamisessioonil — see tähendab teha kokkuvõtet üliõpilaste tööst kogu möödunud semestril. Õigesti öeldes on seda veel vähe, sest eksamid, eriti vanematel kursustel, näitavad üliõpilase vaimset arengut kogu stuudiumi kestel ja tema võimeid edaspidisteks õpinguteks ja tööks. Seepärast on vajalik tänaseid saavutusi alati võrrelda eilsetega.

Kui analüüsida Õigusteaduskonna IV kursuse tulemusi käesoleval eksamisessioonil, siis peab kahjuks märkima mõningat tagasiminekut hinnetes. Kui mõlematel eelmistel sessioonidel oli keskmiseks hindeks 4,35, siis käesoleval sessioonil on see 4,2. Kui möödunud eksamisessioonidel said kõrgendatud stipendiumi kuni 10 üliõpilast, siis praegu on neid ainult 3.

Millest on tagasiminek tingitud? Eelkõige tuleb märkida kolme asjaolu: 1) on üle saadud liberaalitsemisest teadmiste hindamisel. On teada, et umbes 75% üliõpilastest saab stipendiumi. Stipendiumi antakse paremuse järjekorras. Iga üliõpilane saab sellise hinde, millele vastavad tema teadmised. See võib toimuda ainult tänu uuele stipendiumi maksmise süsteemile, sest muidu ei suhtuks õppejõud nii külmalt rahuldava ja hea hinde piiritlemisse. Varem langes otsus alati üliõpilase kasuks ja hindesse «hea» mahtusid hinded 3+ kuni 4+; 2) kahtlemata on märgatavalt tõusnud nõudmised kõikide õppeainete omandamise osas. Võib julgesti väita, et neid teadmisi, mida hinnati 3—4 aastat tagasi heaks, ei saa praegu hinnata mõnikord isegi rahuldavaks. Kodumaa vajab aga üha suuremate teadmistega spetsialiste. Ja lõpuks — rida üliõpilasi ei võta pideva töö vajadust ülikoolis küllaltki tõsiselt, vaid loodavad mingisugusele imele eksamisessioonil, sellele, et «juhtub hea pilet», «õpin sessiooni ajal ööd ja päevad kokku» jne.

Muidugi oli käesoleval eksamisessioonil ka rida objektiivseid põhjusi, mis tegid selle eriti pingsaks. Seoses kolhoosis ja uudismaadel viljakoristustöödel viibimisega jäi õppeaeg tavalisest lühemaks — poolteist kuud, uudismaal viibijate osas ainult üks kuu. Neljast eksamist haarasid kolm kahesemestrilist õppeainet. Eksam oli ka ühes kõige raskemas õppeaines — filosoofias —, mille õpetamist aga antud kursusel ei saa pidada kaugeltki normaalseks. Ainet lugesid kolm õppejõudu ja seejuures osa kursusest eesti, osa vene keeles. Sama lugu oli seminaridega. Palju inimesi haigestusid grippi jne. Kõik see mõjustas tunduvalt õppetöö edukust.

Kui peatuda konkreetselt isikutel, siis ilmneb, et kogu aeg õppeedukuses silma paistnud seltsimehed pidasid hiilgavalt vastu ka käesoleval eksamisessioonil. Nii ei ole kommunist H. Sepp ja kommunistlik noor I. Rudi kogu õppeaja kestel saanud madalamat hinnet kui «väga hea». Nendest ei jäänud maha ka õppetöös alati silma paistnud kommunistlikud noored H. Kings ja F. Kink. Eriti väärib märkimist kommunist E. Ploomi saavutus, kes esimestel kursustel näitas end keskpärase üliõpilasena. Oma igapäevase töö kõrval täidab sm. Ploom ka suuri ühiskondliku töö ülesandeid. Edukad olid ka kommunistid M. Päid, P. Persidski, kommunistlikud noored O. Puusepp, K. Kulli jt.

Nende kõrval oli kursusel ka üks üliõpilane, kes sai mitterahuldava hinde (E. Tamm), T. Mardiat aga suutis korduvalt vastata ainult rahuldavale hindele. Kasinad on ka sm-te A. Anieri ja H. Kanni saavutused.

Needki mõned faktid näitavad, et töö oskusliku organiseerimise kõrval oleksid tulemused võinud olla märksa paremad. Siin peab iga üliõpilane ise oskama näha oma tulevast tööpõldu, igaüks peab näitama, milleks ta on võimeline, kuidas ta oskab oma tööd organiseeda. Puudujääkide korral ei keeldu ka õppejõud neid abistamast.

E. LAASIK,
Õigusteaduskonna IV kursuse hooldaja

Ungari soome-ugri keelte eriteadlane Tartus

Hiljuti viibis Tartus Debreceni ülikooli keeleteaduskonna dekaan ning soome-ugri keeleteaduse professor Béla Kálmán, kes paarikümne aasta eest õppis kaks semestrit Tartu ülikoolis.

Prof. Kálmán viibib Nõukogude Liidus Leningradi ülikooli külalisena, tegeldes juba kaks kuud mansi keele uurimisega, milles ta on saavutanud silmapaistvaid tulemusi.

Ülikoolis tutvus prof. Kálmán soome-ugri ja eesti keele kateedri kogudega ja ungari keele õpetamisega. Samuti võttis külaline osa Emakeele Seltsi koosolekust, kus ta esines lühikese ettekandega Ungari Keeleteaduse Seltsi tegevusest ja ungari murdeatlase koostamistööst. Suure huviga jälgis külaline Emakeele Seltsi murdeainestiku kogumise võistluse tulemusi.

S. NIGOL

UUSI LIIKMEID

14. detsembril toimus ajaloo-osakonna komsomoli-algorganisatsiooni koosolek. Päevakorras oli ka uute liikmete vastuvõtmine. Komsomoli ridadesse astumiseks avaldasid soovi Maris Käi II kursuselt ja Kaupo Deemant I kursuselt.

Oppeosakond saadab pensionile ülikooli vana teenistuja Marta Nigoli.
J. MIKU foto.

PARTEI ELU

Meie esmased ülesanded

Üliõpilastes marksistliku maailmavaate kujundamine on kommunistliku noorsooühingu ja parteiorganisatsiooni esmaseks ülesandeks. Allpool vaatleme, kuidas tegeldakse üliõpilaste poliitilise kasvastustööga Majandusteaduskonnas.

Eduka poliitilise kasvatustöö läbiviimise eelduseks on partei- ja komsomoliorganisatsioonide tihe side. Ja Majandusteaduskonnas on see side saavutatud. Kommunistid (sm-d Raud, Köörna, Vanaaseme, Sauks jt.) vestlevad tihti üliõpilastega neid huvitavate probleemide üle. Komsomolitöö eest vastutav sekretär-kommunist võtab peaaegu alati osa kõikidest komsomolibüroo, samuti teistest komsomolikoosolekutest.

Komsomoligrupi lahtistel koosolekutel viibisid alati ka teaduskonna komsomolibüroo liikmed. Eesmärgiga tõhustada poliitilist kasvatustööd ja tihendada sidemeid üliõpilastega organiseeris teaduskonna parteiorganisatsioon k. a. aprillis partei lahtise koosoleku, kus kuulati ära III kursuse grupiorganisaatorite aruanded õppe- ja kasvatustööst gruppides. Nagu selgus, tegeles kasvatustöö küsimustega paremini kaubanduse eriharu III komsomoligrupp, kus komsomoliorganisatsioonil on suur autoriteet ning kus viidi läbi kõik plaanis ettenähtud üritused. Rahanduse eriharu III komsomoligrupis valitses aga teatav passiivsuse meeleolu.

Ka läbiviidud kultuurilised ja sportmassilised üritused, nagu traditsioonilised teaduskonnaõhtud, kursuseõhtud, sõprusõhtu Tartu Kaubastu noortega, sõpruskohtumine males-kabes — kõik need üritused aitasid luua tihedaid sidemeid meie üliõpilaste ja töölisnoorte vahel ning võimaldasid lähendada õppejõude üliõpilastele ja liita neid ühtseks kollektiiviks.

Ühe poliitkasvatustöö vormina rakendatakse meil nagu teisteski teaduskondades poliitinformatsioone, mis toimuvad enam-vähem regulaarselt 1—2 korda kuus. Mõnikord on need aga igavad ja kuivad ega kutsu esile diskussiooni üliõpilaste hulgas.

25. novembril k. a. toimus poliitinformaatorite ja aktiivi nõupidamine, kus otsustati nimetatud töölõigu parandamiseks kutsuda üliõpilaste ette esinema meie vabariigi ja Tartu linna juhtivaid töötajaid. Et nimetatud meetod annab rohkem tulemusi, seda kinnitavad Majandusteaduskonna IV kursuse ja grupi Õigusteaduskonna üliõpilaste kohtumine sm. Resevi ja Allikuga. Mainitud seltsimehed esinesid küsimuste-vastuste õhtul; saavutati hea kontakt auditooriumi ja esinejate vahel. Teise õnnestunud üritusena võib mainida Majandusteaduskonna üliõpilaste kohtumist rahandusministri asetäitja sm. Kalmetiga.

Lähemal ajal viiakse parteiorganisatsiooni initsiatiivil läbi diskussioon «Religioossetest iganditest ja kombetalitustest» (läbiviija sm. Oja dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedrist).

Vaatamata edusammudele esineb üliõpilaste poliitilise kasvatamise osas ka rida puudusi. Komsomoligrupid ei ole kõikidel kursustel võitluses väärnähetega printsipiaalsed, jätab soovida mõne komsomoliaktivisti teadlikkus.

Oleks soovitav, et kõik kommunistid võtaksid osa komsomolitööst, mitte aga ainult need, kellele see on tehtud otseseks ülesandeks. Samuti tuleks rohkem organiseerida seminare komsomoliaktivistidele nende töö parandamiseks.

L. PAGLANT,
Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretäri asetäitja

E. SIIMSO,
TRÜ komsomolikomitee sekretäri asetäitja

Selgel talvepäeval. J. MIKU fotoetüüd.

„Päris huvitav koosolek..."

Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsioonide ühise üritusena toimus 17. novembril lahtine parteikoosolek, kus arutati õppe- ja kasvatustöö küsimusi teaduskonnas.

Teaduskonna dekaan sm. Pärl käsitles oma ettekandes põhiliselt Kõrgema Hariduse Ministeeriumi kirja 1-100 rakendamist teaduskonnas ja andis ühtlasi ülevaate mõnede loengute kontrollimise tulemustest.

Prodekaan sm. Kalits aga peatus kasvatustöö probleemidel, kõneldes puudustest, mis meil veel esinevad üliõpilaste ideoloogilises kasvatamises, samuti aga ka kultuurse käitumise osas.

Ettekandele järgnes elav ja üsna huvitav arutelu, kus võtsid sõna nii kommunistid kui ka parteitud seltsimehed. Puudutati mitmeid probleeme õppetöö korraldamise alal ja kasvatustöö läbiviimise osas väljaspool loenguid.

Koosolekult lahkudes kuulsin mitmete osavõtjate suust arvamust: «Oli päris huvitav koosolek»

Jah, ega seda öelda ei saa, et koosolek oleks halb olnud. Inimesed kuulasid huviga ettekandeid, mis panid nii mõnegi küsimuse üle järele mõtlema, võeti aktiivselt sõna. Lõpuks võeti vastu ka otsus.

Aga paraku torkas ka sellel koosolekul silma kaks, meil üsna tüüpilist, puudust. Esiteks väga ulatuslik ja seetõttu laialivalguv koosoleku teema. Õppe- ja kasvatustöö küsimus seisab sageli meie partei-, komsomoli- ja mitmesuguste muude koosolekute päevakorras. See on muidugi väga tähtis ja vajalik teema, kuid võimaldab rääkida kõigest, alates loengute kvaliteediga ja lõpetades ühiselamute tubade sanitaarse olukorraga. Lõppkokkuvõttes pole aga mitte midagi konkreetselt ära lahendatud. Oleks vist otstarbekam edaspidi koosolekutel käsitleda rohkem kitsamaid ja konkreetsemaid küsimusi sellisest suurest teemast nagu õppe- ja kasvatustöö.

Teiseks puuduseks oli konkreetse analüüsi vähesus. Oma ettekandes esitas sm. Kalits küll üsna mitmeid üksikfakte üliõpilaste käitumisest ja päris huvitavaid mõtteid kasvatustööst, kuid ei analüüsinud konkreetselt ühegi kateedri ega ühegi õppejõu töö saavutusi või puudusi üliõpilaste kasvatamisel.

Kui poleks olnud neid puudusi, oleks koosolek kindlasti kujunenud teravamaks ja viljakamaks, ning lahkudes oleks vast öeldud: «Oli asjalik ja kasulik koosolek.»

O. KUULI

KAS KÜLASTATE ÜLIKOOLI KINO?

On saanud kauniks traditsiooniks teha aasta lõpul kokkuvõtteid läbikäidud teest ja suunata pilk tulevikuväljavaadetele. Siinjuures on vajalik peatuda töös esinevatel raskustel ja kitsaskohtadel.

Kõigepealt tuleb küsida, kas ülikooli kino täidab täielikult temale esitatud lootused? Tahes-tahtmata tuleb vastata, et siin esineb veel suuri puudujääke.

Pikemat aega oli meie kino varjusurmas — ei edasi- ega tagasiminekut. Seisaku põhjuseks oli suures osas aparaatide puudulikkus ja soovitavate filmide vähesus. Et meie kino kujuneks õppetöö lahutamatuks abiliseks ja üliõpilaste ning teenistujate kultuuriliseks meelelahutuseks, selleks tuleb veel palju teha. Seni külastati kinoleketooriumi väga vähe. Möödunud aastal olid peaaegu ainsateks alalisteks kinokülastajateks algkooli õpilased. Üliõpilased olid vähemuses, mõnikord aga puudusid täiesti. Samal ajal külastavad aga nii üliõpilased kui õppejõud s a m u filme teistes kinodes!

Mis puutub meie kino tulevikuväljavaadetesse, siis siin seisab ees küllaltki avar tegevusväli. Sellest kõige parema ettekujutuse saamiseks peatume mõne sõnaga kõigele olulisematel seni kasutamata võimalustel.

Meil ei ole veel kino kasutatud õppetööd abistava vahendina. Pole avaldatud soovi õppefilmide demonstreerimiseks filmide loengutega ühendamiseks. Meie kino on nagu üldisest õppe- ja kasvatustöö organisatsioonist eemalseisja ossa jäänud. Siin peaks üksikutel kateedritel filmide kasutamiseks ja nende seostamiseks õppetööga olema häid võimalusi.

Asjast huvitatud õppejõududel on võimalus saada täiendavat informatsiooni kinokabinetist.

Ka ülikooli komsomoliorganisatsioonid pole siiani ülikooli kino vastu huvi tundnud.

Et muuta meie kino üliõpilaste õppe- ja ideoloogilise kasvatustöö lahutamatuks abiliseks, palume nii õppejõude kui ka üliõpilasi esitada omapoolseid soove, ettepanekuid ja kriitilisi märkusi kino töö kohta. Missuguseid juba nähtud filme soovitakse korrata, missuguseid ettekandeid soovitakse filmide juurde jne.?

Tutvuge ülikooli kinoga igal teisipäeval ja reedel kell 19 Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis!

K. OJA

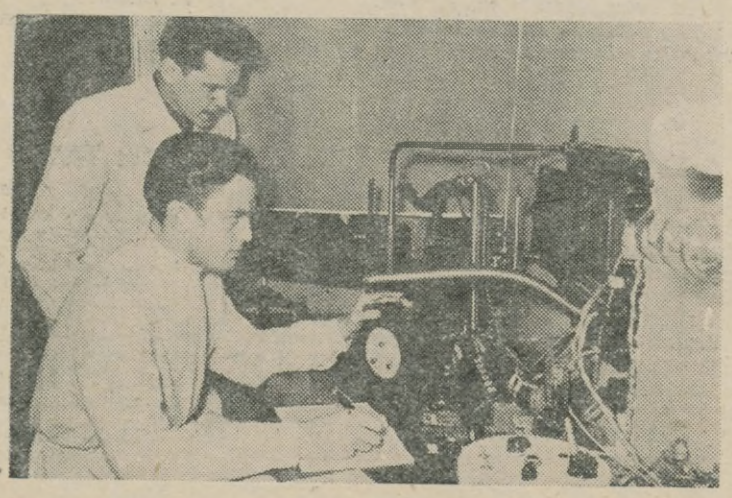

Ühes laboratooriumis

«Kõrgema närvitalitluse laboratoorium» — nii on kirjutatud sildile, mis seisab Vabariikliku Tartu Kliinilise Psühho-neuroloogilise Haigla II korrusel ühe ruumi uksel. Võrdlemisi aukartustäratav silt, mis nii mõnelegi esmakordselt sinna sisenevale üliõpilasele tekitab kõhedat tunnet. Kõrgem närvitalitlus on ju see füsioloogiline termin, millega tähistatakse inimese peaaju tähtsaima osa — ajukoore tegevust. Selle all mõeldakse inimese psüühikat. Ei maksa aga karta, et seal on tegemist mõtetelugemise aparaatide või muu müstilisega.

I. P. Pavlovi poolt pandi närvisüsteemi füsioloogias alus uuele suunale, mis püüab kõike psüühilist lahendada objektiivselt. Seoses sellega tekkis vajadus uurida eksperimentaalselt ka inimese ajukoore funktsioone. Eriti halb oli olukord tolleaegses psühholoogias, kus valitses täielik subjektiivsus. Enamik psühholooge töötas puhtloogilisel, filosoofilisel deduktsioonimeetodil, mis ei kontrolli iga mõttesammu seost tegelikkusega. Selle aja kohta räägiti, et nii palju, kui oli psühholooge-professoreid, nii palju oli ka psühholoogiaid.

Tõeline kõrgema närvitalitluse füsioloogia tekkis aga alles siis, kui I. P. Pavlov ja tema koolkond hakkasid tingitud reflekside objektiivse meetodiga uurima suurte poolkerade ja lähima koorealuse — kogu organismi teda ümbritseva keskkonnaga suhtlemise eriaparaadi — normaalset talitlust, määrates selle talitluse põhireeglid.

Psühholoogid said nii lõpuks ühtse kindla aluse nende poolt uuritud põhinähtuste loomulikku süsteemi, mille abil on võimalik tunnetada ja mõista inimese psüühilisi nähtusi.

Kuni 20. aastateni teostati katseid ainult loomadega, kuid tekib järjest suurem vajadus nende nähtuste uurimiseks ka inimesel.

Inimese kõrgema närvitalitluse eksperimentaalse uurimise esimese kõige parema lahenduse töötas välja prof. Ivanov-Smolenski Petrogradis 1923. aastal. Ta hakkas uurima inimese närvitalitlust nn. sõnalis-motoorse metoodika abil. Peatselt tekkisid analoogilised laboratooriumid ka mõnedes teistes suuremates keskustes mõningate modifikatsioonidega.

Esimese sellise laboratooriumi loomise idee tekkis Eestis TRÜ psühhiaatriakateedril 50. aastate algul. Mõte sai teoks 1953. a. ülikooli õppetöökoja, eriti V. Kiis'i kaasabil. Esimene uues laboratooriumis valminud töö kanti ette vabariiklikul psühhiaatrite-neuropatoloogide konverentsil 1954. aasta jaanuaris dotsent J. Saarma poolt (J. Saarma oli ka laboratooriumi asutamise üks peamisi initsiaatoreid). Kohe pärast laboratooriumi töökorda seadmist ja vastava metoodika omandamist lülitusid seal töösse ka mitmed ÜTÜ psühhiaatriaringi liikmed. Nii esines 1955. a. kevadel toimunud ÜTÜ teaduslikul konverentsil tolleaegne raviosakonna VI kursuse üliõpilane U. Brems ettekandega «Erutus- ja pidurdusprotsesside kontsentratsioonist skisofreeniahaigeil», mis oli valminud uues laboratooriumis. Alates sellest on mainitud laboratooriumi baasil valminud igal aastal 4—5 teaduslikku ettekannet nii õppejõudude kui ka üliõpilaste poolt.

Metoodika põhineb käte tahtelistel vajutusliigutustel ehk teiste sõnadega motoorsetel tingitud reflekside. Uuritav istub mugaval toolil heli summutavate seintega ruumis. Vajutused toimuvad sõrmedega kummimembraanile ja selle kaudu registreeritakse pneumaatilisel teel kümograafi lindile väljaspool vaatlusaluse ruumi. Kümograafile registreeruvad ka kõik teised katseanalüüsiks vajalikud näitajad, nagu aeg, signaalide kestvus jne. Positiivse tingitud motoorse refleksi väljakujundamisel antakse algul mingi heli- või valgusesignaal koos sõnalise korraldusega vajutamiseks. Reflekse võib korraga kujundada ka rohkem. Samuti kasutatakse analüüsi-sünteesi funktsiooni uurimiseks komplekssignaale, antakse katse käigus indiferentseid ja negatiivseid signaale jm. Sõnalised korraldused kaasuvad signaalidele ainult paaril esimesel seostamisel — hiljem toimub (pärast seose väljakujunemist) vajutamine juba ainult signaali ilmudes. Seoseid võib välja kujundada nii ühele käele, kahele käele eraldi kui ka mõlemale käele korraga vajutamiseks.

Katse tulemuste analüüsimisel pööratakse peamist tähelepanu reflekside latentsaegadele, reflekside jõule ja katse käigus tehtud vigadele, s. o. valesti vajutamistele.

Uurimusi teostatakse nii tervetel inimestel kui ka haigetel. Vaimuhaigete eksperimentaalne uurimine võimaldab palju sügavamalt hinnata haiguste kliinikut ja prognoosi, jälgida haigusprotsessi dünaamikat.

Tervete inimeste kõrgema närvitalitluse uurimist teostatakse kahel eesmärgil. Esiteks võib nendel saadud tulemusi kasutada võrdlusandmetena haigete närvisüsteemi uurimisel, teiseks aga võimaldab see metoodika uurida mitmeid närviprotsesside omadusi normaalse füsioloogia seisukohalt. Nii on seal paaril viimasel aastal (peamiselt üliõpilaste poolt) edukalt uuritud signaalsüsteemide vahekorra küsimusi, närviprotsesside irradiatsiooni, kontsentratsiooni, vastastikuse induktsiooni jm. nähteid suuraju poolkerade koores. Võrdlemisi põhjalikult on selles laboratooriumis selgitatud ka suuraju poolkerade sümmeetria ja vastastikuse mõjutavuse küsimusi, närvisüsteemi tüpoloogilisi erinevusi jne.

1956. aastal valmis laboratooriumis uus osa, mis võimaldab uurida motoorse analüsaatori tsentraalse osa suhet vegetatiivsete näitajatega, nagu naha galvaaniline takistus, pulss, hingamine.

Töö käigus leitakse pidevalt aparatuuri täiendades üha uusi, laiemaid võimalusi mitmesuguste kõrgema närvitalitluse füsioloogia ja patoloogia nähete tundmaõppimiseks.

L. ALLIKMETS,
raviosakonna IV kursuse üliõpilane

Pildil: Raviosakonna IV kursuse üliõpilased L. Allikmets ja E. Kross laboratooriumis töötamas.
E. SAKI foto.

2 Tartu Riiklik Ülikool

Avati teaduslike tööde näitus

Tartu Riikliku Ülikooli Pearaamatukogu lugemissaalis on avatud Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Õigusteaduskonna teaduslike tööde näitus. Allpool annab prof. Ariste neist põgusa ülevaate.

Tartu ülikooli nimi on õppeasutusena alati ulatunud kaugemale Eesti või Läänemeremaade rajadest, sest Tartus on töötanud ohtrasti mehi ja hiljemini ka naisi, kes on viinud edasi oma ala teadust ning valmistanud ette pädevat järelkasvu. Tartu ülikooli nimi on sellegi poolest olnud laialt tuntud, et tema õppejõud ning üliõpilased on avaldanud terve raamatukogu erialaseid uurimusi, käsiraamatuid ja õpikuid. Aegade jooksul on ülikoolil ilmunud mitmeid sariväljaandeid kaastöötajate monograafiatega või lühemate uurimustega.

Pärast mõneaegset seisakut hakkasid 1954. aastal taas ilmuma «Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised». Lühikese aja jooksul on juba ilmunud üle 20 köite, millest tahetakse siinkohal mõni sõna öelda. Et «Toimetised» on oma sisult väga eripalgelised, peatutakse üksnes neil köidetel, milles leidub Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Õigusteaduskonna töid.

Ajaloo-Keeleteaduskonnalt on köited 35, 38, 43, 50, 51 ja 56. Ajaloo-alased tööd käsitlevad kõigepealt Tartu ülikooli enese ajalugu või siis toovad ülevaateid siin tegutsenud õpetlastest ning nende teaduslikust pärandist. Erilist tähelepanu väärivad need kirjutised, milles käsitletakse Tartu ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste võitlust progressiivsete mõtete ja töölisliikumise eest.

Ohtrasti on tähelepandavaid uurimusi ilmunud niihästi eesti kui ka vene kirjanduse alalt, milles on ühtlasi publitseeritud mitmesugust seni avaldamata allikmaterjali. «Toimetiste» 38. köide on tervena pühendatud Fr. R. Kreutzwaldile ja tema ajastule. Need spetsiaaluurimised, mis leiduvad selles köites, on õige oluliselt kaasa aidanud meie lauluisa õigeks tundmiseks.

Eesti kirjakeele ajalugu ja eesti murrete omapäraseid seiku käsitlevad mitmed artiklid. Samuti on ohtrasti kirjutisi eri soome-ugri keelte kohta. Väga häid töid on avaldatud ka vene ja slaavi keelte kohta. Kahjuks on aga vähe töid avaldatud lääne-euroopa keelte alalt, kuigi meil on töötamas häid asjaomaseid spetsialiste.

Keelega lähedasest rahvaluule valdkonnast on ilmunud töid, mis on tähelepandavad niihästi faktoloogia kui ka metodoloogia seisukohalt.

Õigusteaduskonna tööde köited 39 ja 44 toovad spetsiaaluurimusi õige mitmete Nõukogude Liidu õigusküsimuste kohta. On valgustatud keerulisi rahvusvahelisi küsimusi ning on antud ülevaateid mitmetest Eesti NSV ajaloo küsimustest juriidilises valguses.

Last not least tuleb märkida seda, et Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Õigusteaduskonna üliõpilaste parimatest töödest on ilmunud oma köide. Need tööd olid valminud ÜTÜ ringides ning ette kantud konverentsidel.

Ei ole ühtki köidet «Toimetisi», mis ei pakuks palju uut ülikooli enese töötajaile ja õppijaile või siis oma ala spetsialistidele. Kui vaadata ringi raamaturiiuleile, siis ei näe seal siiski igakord «Toimetisi». Et «Toimetised» on jäänud kuidagi nagu «akadeemiliseks» laovaraks, selles on olnud osalt süüdi nende ebarahuldav levitamine, osalt see, et neid ei ole küllalt arvustatud ega tutvustatud.

«Tunne iseennast», ütlesid juba antiikaja kreeklased. Sellepärast tundkem ka hästi neid töid, mis tulevad avalikkuse ette meie enese ülikooli müüride vahelt.

Prof. P. ARISTE

Kui teod ei lähe sõnadega kokku

«Raviosakonna III kursus on üks paremaid Arstiteaduskonna komsomoligruppe,» — nii oleme kuulnud räägitavat. «Kui midagi vaja teha või kedagi kuhugi saata, siis ravi kolmandalt ikka saab,» ütleb sm. Kuuli. On olemas komsomoli distsipliin. Staadionil töötas III kursus teistest Arstiteaduskonna kursustest paremini, agitaatorid töötavad enam-vähem korralikult. Regulaarselt toimuvad poliitinformatsioonid. Nende teemad on aktuaalsed. Käesoleval nädalal on arutamisel eesti uus kunstiline film «Pöördel» ja tutvumine «Eesti Kommunist» nr. 10 juhtkirjaga (tööstusalased küsimused).

Tundub, et kõik on korras. Kahjuks pole see aga nii. 14. detsembril k. a. esines Arstiteaduskonna raviosakonna III kursuse komsomolibüroo sekretär sm. Tedremaa TRÜ komsomolikomitees aruandega.

Ta rääkis, et meil on esiplaanil õppe- ja kasvatustöö küsimused. Erilisi raskusi on dialektilise materialismi seminaridega filosoofia õppejõu sm. Makarovi rühmas. Milles on siis asi? — Seminarides saadakse mitterahuldavaid hindeid. Süüdistatakse seminari läbiviijat pedantsuses, kes nõudvat iga rida, iga pisiasjakest. Õpitakse kõik ära, aga ikka seitse «ühte» ühes seminaris. Oleme paanikas, sest koos talvise sessiooniga tuleb paljudelegi meist ülikooli lõpp. Lihtsalt ei tabata seda, mida nõutakse, kurdab aruandja.

Olukorra parandamiseks aga oleks võidud ju korraldada mõni konsultatsioon või arutluskoosolek õppejõu sm. Makaroviga ühise keele leidmiseks. Eksam dialektilises materialismis on läve ees, kui aga nii edasi läheb, siis võib küll ennustada rida puudulikke.

Mida ootab komsomoligrupp? Kas tõesti «kahtesid»? Pealegi on selge, et süüdi on üliõpilased ise. Filosoofia õppejõud sm. Makarov on nõudlik, kuid mitte «tähenärija», ta nõuab loogilist mõtlemist, mitte aga «lobisemist» või raamatust ridade pähetuupimist. Aga siiski — põhitõdede definitsioone tuleb mõista ja teada, osata neid näidetega iliustreerida. Raviosakonna III kursus! On juba detsember, aega viivitamiseks pole minutitki!

Selle kursuse «valulapseks» on üliõpilane Antslaan. Ta puudub sageli, on hooletu. Eelmisest sessioonist on tal võlgnevus. Palju praktikume on tegemata. Komsomoligrupp pole aga midagi ette võtnud. «Kes jõuab teda Kvistentalist otsima minna,» nii ütleb sm. Tedremaa.

Õppe- ja kasvatustöö on küll sõnade järgi esiplaanil, kuid teod ei taha sõnadega kokku langeda. Muidugi ei saa öelda, et sellest küsimusteringist absoluutselt oleks mööda mindud (sidemed mikrobioloogia jt. kateedritega), kuid kahe silma vahele on jäetud just kõige tähtsamad ja pakilisemad asjad.

Raviosakonna III kursuse hooldajaks on määratud sm. Mallene. Kuuldavasti pole ta aga oma hoolealuste vastu huvi osutanud. Sm. Mallene, Teie abi oodatakse! Veidi rohkem energiat, ja lugu polegi nii hull. Rohkem tegusid. vähem sõnu!

T. MURUSALU

Mida võib öelda koostööst EPA-ga

TRÜ ÜTÜ on loonud sidemed Moskva, Leningradi, Petrozavodski, Helsingi, Riia, Tbilisi ja mitmete teiste kõrgemate koolidega. TRÜ ÜTÜ XI teaduslikul konverentsil võis meie üliõpilaspere tutvuda 64 külalisesineja töösaavutustega ja õppida kuuldust.

Aga mida võib öelda sidemetest EPA-ga? EPA on ülikoolilinna Tartu teine kõrgem õppeasutus ülikooli kõrval, aga sidemed mainitud kõrgemate koolide vahel katkesid möödunud õppeaastal peaaegu täiesti. Rida temaatiliselt ühtelangevaid teaduslikke probleeme lahendati teineteisest isoleeritult. Kas poleks niisuguseid probleeme parem ühiselt lahendada? Parallelismi vältimiseks teadusepõllul tuli midagi ette võtta. Seepärast kogunesidki TRÜ ja EPA ÜTÜ nõukogude liikmed 10. detsembril k. a. ühisele koosolekule.

Kummagi ÜTÜ osakonnanõukogude esimehed tutvustasid õppeaasta töö temaatilisi plaane. Selgus, et nii agronoomid kui ka geoloogid uurivad mullastikku. Taimesüstemaatikaga tegeleb nii agronoom kui ka bioloog. Agronoomiateaduskonna ringis käsitleb tänavu niisuguseid huvitavaid probleeme, nagu dekoratiivtaimede kasvatamine, kivitaimla rajamine jms.

Ravimite mõju organismile uurivad samaaegselt farmakoloogia-, ravi- ja veterinaarosakonna üliõpilased.

Mitte ainult zooloogide, vaid ka tulevaste metsateadlaste tähelepanu objektiks on Eesti NSV territooriumil elavad loomad. EPA-s tegeldakse jahindusega. Nii peeti möödunud aastal väga edukas metsseajaht. Asjahuviliste TRÜ-st soovitati astuda kontakti EPA jahimeestega.

Zootehnikaosakonna üliõpilased soovisid luua sidemeid geoloogide, geograafide ja zooloogidega.

Otsustati korraldada ühiseid töökoosolekuid EPA ja TRÜ ainerингide vahel, samuti vahetada esinejaid kevadsemestril toimuval järjekordsel teaduslikul konverentsil. EPA üliõpilasi huvitavad konverentsiettekanded, mis tuleksid üliõpilaste soovil paigutada õhtupoolikule. Hommikupoolikul on akadeemia üliõpilastel loengud ja ka neid huvitavad ettekanded jääksid kuulamata.

Praktilist laadi suhted kujuneksid EPA ja TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna vahel. EPA häälekandja toimetuse juurde on kujunenud üpris nooruke kirjandusring. Ringi iga on vaid üks kuu. Meie hoopis eakamalt kirjandusringilt oodatakse seal abistavat kätt. EPA ajaleht «Põllumajanduse Akadeemia» palub omaloomingut TRÜ noortelt sulemeestelt, et ajaleht muutuks sisult mitmekülgsemaks. Samuti oodatakse paari žurnalisti kaasabi EPA ajalehe toimetusele.

M. RAUDNAEL

Toimetuse märge: Oleks hea, kui TRÜ kirjandusring võtaks eeskuju EPA noorukeselt kirjandusringilt, kes sisustas juba oma «esimesel elukuul» ajalehe «Eesti Põllumajanduse Akadeemia» kirjandusliku lehekülje omaloominguga, ja annaks esmalt oma ajalehele ka omaloomingulist materjali jaanuaris ilmuvale kirjanduse ja kunsti leheküljele. Sellejärele võiks tulla kõne alla noorte sulemeeste appiruttamine naabrile.

INTERVJUU

MIDA ON OODATA?

Meie toimetuse esindaja pöördus mõne küsimusega TRÜ komsomolikomitee kultuurilis-massilise töö sektori juhataja Vilma Varese poole, et teada saada, missuguseid kultuurilisi üritusi on meie üliõpilastel oodata veel käesoleval semestril.

— Mida pakutakse meie muusikasõpradele?

— Kõige suurema üritusena võiks mainida TRÜ sümfooniaorkestri semestrikontserti, mis on kavas korraldada detsembri lõpus ja kus tulevad ettekandmisele ainult eesti heliloojate teosed.

— Millega tegeleb ülikooli draamaring?

— Pidevalt toimuvad juba semestri algusest saadik Haim Drui juhendamisel rumeenia näitekirjaniku Dragutin Dobritšanini komöödia «Kolme ööbiku tänav 17» proovid. Näidend on haarav ja elamuslik. Eesriie avaneb esietenduseks 7. jaanuaril 1958. a.

— Kas toimub vana-aasta õhtul karneval?

— Sellest küsimusest on olnud üliõpilaste hulgas palju juttu. Soovitakse, et uusaasta karneval kujuneks traditsiooniks. Tänavu seda traditsiooni mitmetel põhjustel siiski veel ei rajata. Lohutuseks võib öelda, et ka karneval ei jää tulemata. See toimub 1. aprillil kevadise reipuse ja aprillinaljadega.

— Kuidas siis aga võetakse ülikoolis vastu uut aastat?

— Vana-aasta õhtul toimub dekoreeritud aulas ball. Kavas on korraldada suuri õnnevalamisi (kuigi raskusi on tina muretsemisega). Valada kõigepealt meie ülikooli õnn... ja küllap leiab sellest igaüks isiklikuks õnneks ki killukese või enamgi. Missuguse sürpriisiga võetakse vastu uus aasta, selle üle mõtlevad praegu paljud balli korraldamisega otseselt seotud inimesed, kuid uus aasta saabub kõigile üliõpilastele, seega peaks selle küsimuse üle mõtlema igaüks, et kõige suuremaks sürpriisiks ei kujuneks olukord, et sürpriisi üldse ei tule.

Missugune koht on Eduard Viiraltil eesti ja rahvusvahelise kunsti ajaloos?

Elav diskussioon pärast M. Elleri (ülal) ettekannet.
Ü. VOOGLAIDI foto.

Sellisel teemal viis ÜTÜ ajalooring 13. detsembril k. a. läbi oma järjekordse diskussiooni. Et küsimus Eduard Viiraltist ja tema ainulaadse väärtusega loomingust on seni meie kunstiajaloolaste poolt teataval määral põhjendamatult vaeslapse osasse jäetud, mistõttu kunstniku kohta pärast sõda väljaantud materjalid on vägagi napid, pinnapealsed ja vasturääkivad, tuleb ajalooringi nimetatud üritust eriti tervitada. Seda eeskätt uudsuse, kaasakiskuvuse ja kõrge teadusliku taseme tõttu.

Prof. V. Vaga aktiivsel juhendamisel valminud põhiettekanne III kursuse üliõpilaselt Mart Ellerilt sisaldas rea varemtundmatuid fakte ja seisukohti suure eesti meistri tööde kohta. Erilist huvi äratas Viiralti viimaste eluaastate looming, mille kohta andmed on teatavasti veel puudulikud. Selle perioodi loomingut iseloomustab eeskätt sügav, sugestiivne realism, ühendatud pehme, maalilisusele läheneva graafilise stiiliga. Otse rabavad on oma tehnilise täiuslikkuse poolest loomade «portreed», kunstniku koduigatsust kajastav «Rahutus» jt.

Ettekandele järgnenud rohkearvuliste küsimuste ja elava diskussiooni käigus jõudis enamus koosolijaist veendumusele: Eduard Viiraltit võib põhjendatult lugeda kaasaja üheks omapärasemaks, mitmekülgsemaks, suurimaks kunstnikuks, kes väärib tunduvalt rohkem tähelepanu, kui talle seni on osutatud.

Nagu kõik varasemad ajalooringi üritused, äratas ka diskussioon Viiraltist suurt huvi. Poolteistsaja osavõtja hulgas olid esindajad ülikooli kõigist teaduskondadest, Tartu keskkoolidest; rohkearvuliselt võtsid diskussioonist osa Tartu Kujutava Kunsti Kooli õpilased. Osavõtjate hulgas oli ka terve rida külalisi ENSV Teaduste Akadeemiast, Tartu Kunstimuuseumist ja üritusest võttis osa rida ülikooli õppejõude.

M. KÜTT

VASTUS KRIITIKALE

„KRIIPSUTAKSIN MÕNDAGI LÄBI . . .“

Eesti filoloogia IV kursus, lugenud ajalehest «Tartu Riiklik Ülikool» artiklit «Kas on veel rohtu, mis avitab?», arutas selles ülestõstetud küsimust kursusekoosolekul täie teravusega. Kohal viibisid ka kursuse hooldaja sm. H. Rätsep ja teaduskonna prodekaan sm. J. Kalits.

Koosolek tunnistas artikli põhijoontes õigeks ja leidis, et see küsimus oleks vajanud kursusel ülestõstmist juba varem. Helgi käitumine ei sobi abielus naisele ja ammugi mitte kahe lapse emale. Ka Helgi ise arvas, et on teinud mõningaid asju vääriti ja ütles:

«Kui see oleks tagantjärele võimalik, kriipsutaksin mõndagi oma tegudest läbi.»

Kursus nõudis, et Helgi loobuks oma kursust ja kogu meie ülikooli häbistavast käitumisest, et ta toimiks edaspidi nii, nagu on kohane nõukogude üliõpilasele ja emale-abielunaisele. Selliste väärjuhtumite õigeaegseks vältimiseks otsustati edaspidi pöörata rohem tähelepanu kursusekaaslaste käitumisele.

EESTI FILOLOOGIA IV KURSUS

Uuel aastal hakkab ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» ilmuma satiiri ja huumori nurk.

Mis te paneksite talle nimeks?

Uut kirjandust Pearaamatukogus

Грач, А. Д.
Археологические раскопки в Ленинграде, М. — Л., Издат. Акад. Наук СССР, 1957. 29. lk., 28 l. illustr.

NSVL Teaduste Akadeemia N. N. Mikluhho-Maklai nim. Etnograafiainstituudi väljaanne. Raamat annab ülevaate 1952. a. Leningradis toimunud 18. s. mälestusmärkide arheoloogilistest kaevamistest. Illustratsioonideks kunstnik G. A. Pesise joonised leidude ainetel.

Вендровский, К. В. и Шашлов, Б. А.
Начинающему фотолюбителю, М., Госиздат «Искусство», 1957, 168 lk., illustr.

Raamat tutvustab fotohuvilistele peamisi fototehnilisi protsesse, fotoaparaadi valikut ja selle kasutamist. Varustatud arvukate fotodega.

Диккенс, Чарльз.
Собрание сочинений, т. 1, Очерки. Проза. Мадфогские записки, М., Гослитиздат, 1957, 755 lk., illustr.

Hakkavad ilmuma väljapaistva inglise kirjaniku Ch. Dickensi kogutud teosed 30 köites. I köide sisaldab kirjaniku esimesi jutustusi, milles räägitakse elust Londonis.

Есенин, С.
Стихотворения и поэмы, М., 1957, 452 lk.

Luuletuskogus on ära toodud ka kirjaniku autobiograafia.

Tartu Riiklik Ülikool 3

KEHAKULTUUR JA SPORT

Mängutase kõrgemaks!

Tartu linna 1957. a. esivõistlused võrkpallis hakkavad lõppema. Nagu teada, ei esinenud TRÜ esindusvõistkonnad nendel võistlustel edukalt. TRÜ esindusnaiskond kaotas täiesti ootamatult «Dünamo» ja EPA esindusnaiskonnale. EPA ja TRÜ naiskonnad on enam-vähem võrdvõimelised kollektiivid ning nende omavahelised kohtumised on lõppenud kord ühe, kord teise võiduga.

TRÜ meeskond kaotas kaks kohtumist EPA meeskonnale (kolmas kohtumine on pidamata) ning mõlemad kohtumised tagajärjega 2:3. Võib jääda mulje, nagu oleks kõik korras. EPA meeskond on vabariigi tugevamaid ja kaotada sel juhul tasavägises mängus pole mingi ime. Kohtumised EPA ja TRÜ meeskondade vahel on enamikus tasavägised, kuid viiegeimilistes mängudes kuni otsustava geimini. Otsustavas geimis ei suuda TRÜ meeskond aga osutada peaaegu mingit vastupanu.

Huvitav oleks vaadata, kuidas on lõppenud TRÜ ja EPA meeskondade vahelised kohtumised varem. TRÜ ja EPA meeskonnad on omavahel kohtunud 1955. a. sügisest alates Tartu linna esivõistlustel, Eesti NSV meistrivõistlustel ja Eesti NSV karikavõistlustel 15 korda. 14 kohtumist on lõppenud EPA meeskonna võiduga, TRÜ võiduga 1 kohtumine.

Kui võrrelda praegu TRÜ ja EPA meeskondade mängijaid üksikult, siis ei saaks keegi öelda, et TRÜ meeskonna mängijad oleksid nõrgemad. Möödunud hooajal olid EPA meeskonna mängijad ka ise samal arvamusel. Vaatamata sellele ei suuda TRÜ meeskond võita EPA meeskonda.

1955. a. sügisel tulid ülikooli meeskonda enamikus noored mängijad. Loomulikult ei suutnud vastkomplekteeritud meeskond võita EPA võistkonda, kuid ta pole suutnud seda ka tänini, kuigi EPA meeskond on momendil varasemast hoopis nõrgem.

TRÜ meeskonda on korduvalt nimetatud võimetega meeskonnaks, kuid oma võimeid on ta näidanud ainult üks kord. 1956. a. Eesti NSV esivõistlustel tuldi TPI meeskonna järel teisele kohale. Ka mainitud võistlustel kaotati EPA-le 2:3, kuigi see kohtumine oli tasavägine kuni viimase punktini. 1957. a. samadel võistlustel jäi meeskond 2 võiduga 5. kohale, kaotades enamiku mängudest 0:3. Arvatavasti ei oleks liigne heita põgusat pilku TRÜ võrkpallimeeskonna treeningtundidesse.

1955. a. kevadel võttis meeskonna treeningutest osa 3—5 mängijat. Sama aasta sügisel aga kuni 18 mängijat. Kui «kanapoegi loetakse sügisel», siis ülikooli meeskonna treeningtundidest osavõtjaid tuleb lugeda kevadel. Kevadeks vähenes treeningtundidest osavõtjate arv 7—9-ni. Nii oli see ka möödunud aastal, ja tendentsi selles suunas on juba märgata ka tänavu. Millest on siis tingitud selline suhtumine treeningutesse? Kindlasti on osaliselt süüdi ebahuvitavad treeningtunnid. Suuremale osale noortest, kes olid ülikoolini harjutanud iseseisvalt, näib, et kõik on korras. Kuid treeneri «käe alt» tulnud mängijad arvavad, et treeningud võiksid olla huvitavamad ja mitmekesisemad. Samuti ei oleks halb, kui treener oleks treeningtundides aktiivsem. Kahe aasta jooksul, mil allakirjutanu võttis osa ülikooli meeskonna treeningtundidest, oli seal uut ja huvitavat väga vähe. Ei tahaks öelda, et «igavad» harjutused, mis on vajalikud söödukindluse omandamiseks, oleksid üleliigsed (nad on tingimata vajalikud), kuid neid tuleks läbi viia nii, et ei tekiks mängijatel mõtetki «viilimisest». Asi tuleb teha harjutamisel huvitavaks, siis ei lase ka tagajärjed end oodata.

Treeningtundides paistab silma ka ebajärjekindlus püstitatud eesmärgi saavutamisel. 1956. a. sügisel ütles meeskonna treener meistersportlane A. Rünk: «Te hüppate kevadeks kõhuga võrgu peale või jääte «ilma jalgadeta»!» Treeningtundide lõpus hakatigi sooritama spetsiaalseid harjutusi hüppevõime tõstmiseks, kuid varsti loobuti teadmatutel põhjustel.

Distsipliiniga pole samuti kõik korras. Treeningtundidesse hilinemine nagu polekski mingi küsimus, sest täpselt ei alga ükski treeningtund. Möödunud aastal «karistati» meeskonna «teenelist» hilinejat suuremate hilinemiste puhul kollektiivse aplausiga. Tänavu sügisel rippus teadetetahvlil järgmine kuulutus: «Lühendatud treeningtunni tõttu õigeaegselt kohal olla.» Tänavu lühendati treeningtundide kestust 80 minutile. Jääme lootma, et tulevikus ei oleks enam tarvidust käsipallurite arvel reservaega leida.

On kahju, et ei enne ega pärast mängu ei peeta meeskonnaga lühiajalisi koosolekuid, kus oleks kahtlemata paljustki rääkida. Enne mängu on need paar korda toimunud, kuid pärast mängu mitte kunagi.

Jälgides meeskonna viimaseid mänge, paistavad silma järgmised puudused. Ründemängus on meeskond muutunud kahtlemata tugevamaks, kuid praeguste võimete puhul võiks meeskonna rünnak olla palju tugevam. Väga vähe kasutatakse ründelööki esimeselt tõstelt. Õieti puuduvad löödavad tõsted esimesest söödust. Selle põhjuseks on meeskonna nõrk sööduoskus. Nõrka sööduoskust püütakse kompenseerida kolme ründemängija vabastamisega. Seda abivõtet ründemängu mitmekesistamiseks aga kasutatakse väga tihti ja seda isegi niisugustel puhkudel, kus kolme ründemängija vabastamine tuleb rünnaku resultaadile kahjuks. Võtame näiteks meeskonna algasetuse. A. Tiirik on nr. 4, E. Akkel nr. 3 ja L. Valt nr. 2 kohal. Ka sellest asetusest peetakse pidevalt vajalikuks kolme ründemängija vabastamist, kuigi A. Tiiriku ja eriti L. Valdi ründelöögid esimeselt ründesöödult on märksa resultatiivsemad. Kui A. Tiirik lööb esimest ründesöötu võrdlemisi «aralt», lüües julgelt ainult täpset tõstet, siis L. Valt nr. 2 kohal ei pööra mingit tähelepanu esimese ründesöödu täpsusele, kui ainult pall oleks võrgust kõrgemal. Sealjuures on tema ründelöögid esimesest ründesöödust väga resultatiivsed. Kuid siiski kasutatakse sellise asetuse puhul kolme ründelööja vabastamist, kuigi A. Kaljulaidi tõsted on kõigele lisaks üsna ebatäpsed.

Meeskonnas on kaks vasakukäelist — P. Raig ja L. Valt. Neid vajalikul määral ära kasutada aga ei osata. Nad saavad küll esimesi ründesööte nr. 4 kohale, kuid siit on nende ründelöögid vähem resultatiivsed kui nr. 2 kohalt. Samuti ei suunata söötu õigesse kohta ka siis, kui vasakukäelised on nr. 3 kohal. Sel juhul peaks enamikus söötudest suunama nr. 4-le, kuna sealt saadud tõsted on neile täiesti käe järgi. Ometi ei kasutata neid lihtsaid vahendeid.

Kuigi ründelöökide mitmekesistamise vajadusest on väga palju kirjutatud, on ka selles osas palju ära teha. Erandiks on siin Ü. Palk, kes on võimeline sooritama nii otse- kui ka bumeranglööke mõlema käega. Teised kasutavad mängus ainult parema käe otselööke. Torkab silma ka tõstete ebatäpsus. Treeningtundides pole tõstmine «au sees». Igaüks püüab võimalikult rohkem harjutada ründelööke. Tulemus — meeskonnas ei ole ühtegi mängijat, kes võiks «panna» palli lööjale «käe alla». Samuti ei valda peale A. Tiiriku keegi ründelöögi imiteerimiselt edasitõstet. Ometi on see üks efektiivsemaid vahendeid punkti saavutamiseks. Samuti pööratakse treeningtundides vähe tähelepanu grupisulule. Kuigi kõik meeskonna mängijad on võimelised eeskujulikult sulustama vastase ründelööke, on meeskonna sulustamisoskus nõrk. Ometi kompenseeriks eeskujulik sulustamine meeskonna nõrka kaitsemängu. On loomulik, et pikkadest mängijatest koosneval meeskonnal on suuri raskusi kaitsemängu osas.

Kindlasti ootavad mängijad treenerilt «aeg maha» ajal konkreetseid juhiseid, mitte aga üldist juttu. Seda, et palli peab «maha lööma», teab iga mängija. Kuid kuidas? Valulapseks on viies geim ja seda mitte ainult kohtumistes EPA-ga. Süüdi on siin ilmselt vähene võistluste arv. TRÜ meeskond võtab osa Eesti NSV võrkpalli kalender-mängudest ja peab mõned juhuslikud sõpruskohtumised Tartust läbi sõitvate võistkondadega. Kahe viimase aasta jooksul on TRÜ võistkond mänginud väljaspool Tartut ainult Tallinnas. Väljaspool Eesti NSV piire käis TRÜ võrkpallimeeskond viimati 1955. a. sügisel Vilniuses.

Siis veel üks niisugune «tähtsusetu» küsimus. Kui meie korvpallimeeskonnal oli nii häid kui ka halbu traditsioone, siis ettevaatuse mõttes puuduvad need võrkpallimeeskonnal üldse.

Selles artiklis on püütud analüüsida TRÜ võrkpallimeeskonda puutuvaid küsimusi ja seda just negatiivsest küljest. Tahaks loota, et meeskond ja tema treener teeksid kõik selleks, et juba lähemas tulevikus võiks sellest võimetega meeskonnast rääkida ainult head.

O. KAJAK

SUUSASPORTLASED AVASID HOOAJA

Möödunud nädalavahetusel toimusid Tartu linna avavõistlused suusatamises, millest võtsid osa ka TRÜ sportlased, kes esinesid silmapaistva eduga. Naistest tuli esikohale Mai Pruun ajaga 18.15 (distantsiks oli 3,5 km). Teisele kohale tuli Erna Abel tagajärjega 18.33 ja kolmandale kohale Maimu Ojaveer ajaga 18.54.

Mehed läbisid 5 km distantsi. Parimaks neist osutus Jüri Kaljusto tulemusega 20.25. Järgnesid Udo Kangur ajaga 21.18 ja T. Luik ajaga 21.25. Kümne parema hulgas oli seitse meie ülikooli suusatajat.

Praegu on pearõhk asetatud Nõukogude Liidu kõrgemate koolide suusatamisesivõistlusteks ettevalmistumisele. Samuti on kavas väljasõidud Otepääle, kus toimub NSV Liidu suusakoonduse treeninglaager. See aitaks kaasa meie suusatajate sõidutehnika parandamisele.

M. RAID

ARUTATI ORGANISATSIOONILISI KÜSIMUSI

14.—16. detsembrini k. a. toimus TRÜ staadionil uues äsja ekspluatatsiooni antud majas vabariiklik kergejõustikutreenerite konverents.

Konverentsi pearõhk langes organisatsioonilist laadi küsimuste arutamisele ja lahendamisele.

Konverentsi istungeist võtsid iga päev osa rohkem kui 70 kergejõustikutreenerit.

E. SOO

KARIKAS JÄI KODULINNA

Möödunud laupäeval ja pühapäeval toimusid Tallinna ja Tartu vahel võistlused kunstilises võimlemises. See oli juba kolmas kord, kui Tallinna võistkond pidi loovutama karika Tartule.

Tartu võistkond saavutas üldkokkuvõttes 400,52 punkti, Tallinn 371,06 punkti.

Nii meistrijärgus kui ka I järgus kuulus Tartule kaksikvõit: meistrijärgus tuli esikohale E. Rusi, teiseks jäi M. Visnapuu, I järgus tuli esimeseks M. Pilvet.

Pildil: Võistkonna esindajale antakse üle karikas.

J. MIKU foto.

„Jalge all laulab jää uisuteel . . .“

Jälle on talv. Pilved puistavad pehmet lund ja talvetaat kaanetab kauni Emajõe. Ja juba võibki siin näha jõmpsikaid uiske proovimas.

Aga ega siis Emajõgi ole ainuke koht, kuhu meelitab libe jää. Hoopiski mitte! Kui hakkab hämarduma, tõttavad väga paljud üle Toomemäe, uisud õlal. Nii noor kui vana kiirustab uisuteele.

Tennisväljakutel Toome varemete taga ootab neid klaassile jää. 50 kop. eest teeb siin esimesi arglikke samme oma kõikuvatel jalgadel seitsmeaastane poisipõnn, kuid ka 20-aastane tudeng ei pelga oma oskamatust. Vapralt asetatakse sõbra toetusel jalg jala ette — ja varsti on samm kindel.

Kellel endal uisud puuduvad, see saab laenutada neid kohapeal — nii et kellelgi ei tarvitse jääda pealtvaatajaks.

Puhkepäevadel aga võivad kasutada liuvälja kollektiivid, ja siis juba tasuta.

Tore on liuelda peegelsiledal jääl. Tuled heidavad mahedat valgust sünkjatele kuuskedele ja Straussi valsi helid sunnivad tegema ikka uusi ja uusi ringe mööda peegelpinda.

N. LINA

Kilde kohvikust

Kaks šikki noormeest kohvikus lõbutsemas.

«Tead, Kutt, ütlen sulle, et üliõpilaskohvik on kõige soliidsem paik Tartus?!»

«No, see pole uudis! Aga kuidas sa äkki selle peale tuled?»

«Sõber, tead sa? Üleeile olin «Võidus», laulsin veidike ja tead, mind visati sealt välja. Eile ma aga lärmasin kohvikus, siinsamas, aga sõber, mind paluti viisakalt lahkuda. On kohe näha, et inimesest peetakse lugu.»

* * *

17. detsember — «Valsside õhtu» — valss sõnas, helis ja elavas pildis, nii lugesin futuristlikult ja kohalekutsuvalt kuulutuselt. Aga . . . kohvikusse sisenedes löi kõrvu metsik džäss — rumba või mambo, ei saanud aru, sest meloodiat polnud, rütmist mina aga vahet ei taba. No sellist bugi-bugit pole ma ammu enam kuulnud!

Valssi sõnas aga ei õnnestunud mul üldse kuulda.

Tähelepanu, tulevased pedagoogid!

Tartu Riiklikus Ülikoolis on tulevastel pedagoogidel praegu võimalik omandada peale põhispetsiaalsuse ka terve rida lisaspetsiaalsusi, nagu näit. joonestamist, kodundust jm. Et lisaspetsiaalsuste ringi veelgi suurendada ja võimaldada igal üliõpilasel valida just see ala, mis talle kõige rohkem meeldib, organiseerib ülikool ka kehakultuurialase lisaspetsiaalsuse saamise võimaluse.

Kõigil asjasthuvitatuil pedagoogilise suunaga osakondade üliõpilastel palutakse registreeruda õppeosakonnas kuni 25. detsembrini 1957. a.

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub 29. detsembril k. a.

Toimetaja A. RAUD

VASTUSEID RINGKÜSITLUSELE

Mõtlesin, et tühja kah, ei topi mina oma nina sellistesse üldsuse asjadesse, aga vaat, hakkas mul siis see küsimus ikka nihelema ja nihelema, kuni ta paberile puistasin.

1. Eelkõige oleks vaja luua traditsioone, mis tutvustaksid meie kõige nooremaile seltsimeestele olemasolevaid traditsioone. Arvate, et neid tuntakse? Kahjuks ei. Andke ülevaade ülikooli ajaloost, tutvustage neile erialaseid, isetegevuslikke ringe, rääkige neile ÜTÜ-st. Väga palju on tundmatut, mida küll saadakse pikapeale teada, aga siiski kuidagimoodi ümber nurga.

2. Teaduskonna märk — miks mitte asendada olemasolevaid kõrkvõimalikke plekitükke austustäratava embleemiga?

3. Hubased kaminaõhtud + humoristlikud vestlused. Pooldan kõiki üritusi, mis kasvatavad inimesi ühtseks sõbralikuks kollektiiviks.

4. Arvan, et ei. Meie ühiskond on kõige eesrindlikum maailmas. Kui meil esineb ühiskondliku elu vormidest mahajäämist, siis peab mahajääja ise jõudma järeldusele oma vigadest. Kui keegi käitub ebakultuurselt, siis andkem ta psühholoogide kätte, sest viga nõuab juba tõsisemat tohterdamist eriteadlaste poolt.

6. Olen Jüts. ÜTÜ-st olen kuulnud, lugenud ajalehest, afišširdelt. Sellest paraku on vähe. Teaduslik konverents — tehke nii, et seal oleks rohkem Jütse, kelledest saavad tulevased aktiivsed kaasalööjad. Praegune arvamus: ÜTÜ-s tegelevad vaid vanad, suurte teadmistega üliõpilased, meie teadmistest ei piisa, parem ei maksa minna.

7. Ma ei ela ühiselamus, kuid miks ühiselamu poisid on alati unised? Ühiselamu rahva juures meeldib see, et nad on kollektiivsemad, kui teised üliõpilased.

I KURSUSE ARST

* * *

1. Mitmesuguseid traditsioone on meil ülikoolis suur hulk. Püüame olemasolevaidki hästi läbi viia. Oleks hea ka, kui rohkem ajaloolaste diplomtöid oleks pühendatud ülikooli mineviku uurimisele.

2. Teaduskonna, veelgi parem kohati osakonna, märgi lisamine oleks väga tore asi.

4. Kahtlemata on vaja ja hädasti vaja. Meie ei pea jõudma ainult selleni, et üliõpilane laseb tütarlapse uksest sisse enne või pakub talle istet autobussis, vaid selleni, et üliõpilased oleksid eeskujuks linnale ka väiksemates küsimustes. Kuidas saame me muuta meie kodulinna kauniks ja puhtaks, kui üliõpilasmütsiga noormehed või neiud lasevad jooksu üle haljasulade, et jõuda õigeaegselt loengule või loobivad suitsuotsi ja paberitükke tänavale ilma mingi südametunnistuse piinata. Tuleks korraldada selle vastu võitlemiseks spetsiaalseid koosolekuid (soovitav grupi ulatuses, kohati ka osakondades), satiirilisi ettekandeid õhtutel, «võistlusi» viisakaima noormehe ja tütarlapse nimele kursuseõhtutel jne.

5. Eriala loengutel on üksikut inimest raske esile tõsta. Ühiskonnateaduste õppejõududest paistab oma selge ja loogilise esitusviisi poolest silma sm. Kalits.

6. ÜTÜ töö on viimaste aastate jooksul paranenud. Konverents on soovitav läbi viia m i t t e v ä h e m a kui 3 päeva jooksul, kusjuures üks päev oleks loenguist vaba. Parandada tuleb teiste ülikoolide üliõpilaste vastuvõttu, paremini läbi viia bankett.

7. Ei ela ise ühiselamus. Raske vastata. Paistab aga silma ühiselamute väga korrastamata ümbrus.

A. R.

MB 08382 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4273

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

HEAD UUT AASTAT!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (353)
Pühapäev
29. detsember
1957. a.
X aastakäik

Uute saavutustega aastasse 1958!

Lõppevat 1957. aastat tähistas rida suuri ja rõõmsaid sündmusi: VI ülemaailmne festival Moskvas, millest edukalt osa võtsid ka meie üliõpilased; Maa kunstlike kaaslaste väljalaskmine, mis annab tunnistust nõukogude teaduse suurtest saavutustest ning millesse oma osa annavad ka meie õpetlased; Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva pühitsemine, mis muutus rahvusvaheliseks esimese sotsialistliku riigi ja kogu maailma töötajate, kes näevad Nõukogude Liidus oma rahu ja sotsiaalse progressi eest võitluse kantsi, solidaarsuse demonstratsiooniks.

Halvasti ei töötanud ka meie ülikool. Me andsime 1957. aastal maale ligi 500 noort spetsialisti ja ligi 250 lõpetatud teaduslikku tööd. Uus, 1958., aasta peab saama meie ülikooli kollektiivi edasiste edusammude aastaks. Ülikooli rektoraat kutsub kogu professorite ja õppejõudude kollektiivi tõstma veel kõrgemale õppe- ja poliitkasvatusliku töö taset üliõpilastega, veel intensiivsemalt töötama teaduse alal ja oma kvilifikatsiooni tõstmisel.

Meie kutsume üles üliõpilasi veel ennastsalgavamalt omandama eesrindlikku teadust, tõstma oma poliitilist küpsust ja üldist kultuuri, et saada tõelisteks nõukogude spetsialistideks, kes juhivad oma rahvast.

Kõik ülikooli töölised ja teenistujad peavad töötama veel paremini selleks, et meie ülikool saaks igakülgselt eeskujulikuks sotsialistliku kultuuri rahvuslikuks keskuseks.

Õnnitlen palavalt kõiki meie suure kollektiivi liikmeid uue aasta puhul ja soovin kõigile tervist, õnne ja edu töös!

Prof. F. KLEMENT,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor

* * *

Inimkonna ajaloos on aastaarve, mis ei kustu niipea inimpõlvede teadvusest.

Ka mööduv 1957. aasta on üks sellistest, mis ei kao niipea märkamatult inimeste teadvusest. Tähistab ju aasta 1957 uusi hiilgavaid võite inimeste loova töö ja mõtte, teaduse ja tehnika arengus. Nende saavutuste eredaks näiteks on eelkõige Maa esimeste kunstlike kaaslaste käikulaskmine Nõukogude Liidus aastal 1957.

See inimmõtte ja töö suurim võit mööduval aastal on seotud meie, maailma esimese sotsialismimaa rahvaste nimega. Meie, Nõukogudemaa rahvad, keda alles mõnikümmend aastat tagasi arvestati kogu tsiviliseeritud maailmas õigusega ühtede mahajäänumate hulka nii majandusliku arengu kui ka sellest tingitud teaduse ja kultuuri taseme poolest, oleme tänu oma ühiskondliku korra, sotsialistliku ühiskonna viljastavatele tingimustele, tänapäevaks suutnud saavutada kõigutamatult kindla ja üha arvestatavama juhipositsiooni kõige mitmekülgsemail elualadel kogu maailma rahvaste hulgas. Analüüsigem ja mõistkem sügavalt selle fakti olemust ja tähtsust!

Mis puutub algavasse 1958. aastasse, siis...

olgu algav 1958. aasta meile koos kõigi hea tahtega inimestega uute veelgi hiilgavamate võitude aastaks, uute edusammude aastaks sotsialistlikus ülesehitustöös ja selleks soodsate tingimuste kindlustamiseks kogu maailmas. Koondagem oma jõud ning oskused algaval aastal veelgi veendunumalt ning teadlikumalt, järelikult ka võitlevamalt nende kitsaskohtade ja puuduste likvideerimisele, mis esinevad meie töös ja igapäevases elus, ning suurendagem oma panust nende eesmärkide saavutamiseks ja ülesannete täitmiseks, millele meid kõiki vajalikke tingimusi luues ning abistades suunab meie avangard — kommunistlik partei!

E. SILK,
TRÜ parteibüroo sekretär

* * *

Palju uut ja huvitavat tõi üliõpilasnoorsoo ellu 1957. aasta. Nõuab palju ruumi ja aega, et loetleda kõiki meie saavutusi ja edusamme, kuid mitte kuidagi ei saa vaikides mööda minna peamistest üritustest — noorsoofestivalist, TRÜ spordibaaside ehitamisest ühiskondlikus korras, üliõpilaste elavast osavõtust viljakoristamisest uudismaadel ja vabariigi kolhoosides. Nende ürituste läbiviimisel ilmutas kommunistlik noorsooühing end igakülgse initsiaatorina ja organisaatorina. Praktilise töö käigus selgus väga palju tublisid kommunistlikke noori ja noori, kes tulevad toime ka raskemate ülesannete lahendamisega.

Tegevusrohke 1957. aasta on küll möödumas, kuid ees seisab meil väga palju. Me peame jätkama tublisid traditsioone ühiskondlikult kasuliku töö ja vaba aja veetmise alal. Soovime, et iga kommunistlik noor oleks 1958. aastal õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlane.

Õnnitleme algava uue aasta puhul südamlikult kõiki TRÜ kommunistlikke noori ja üliõpilasi!

ELKNÜ TRÜ komitee

* * *

Käesolev aastavahetus tõi palju uut ametiühingu-organisatsioonide ellu. NLKP detsembripleenumi otsused seavad ametiühingute ette suured ja vastutusrikkad ülesanded ning õigused. Lähtudes neist otsustest võib arvata, et eelolev aasta tõstab ka TRÜ ametiühinguorganisatsioonide ette terve rea eluliselt tähtsaid küsimusi, mille lahendamine peab toimuma ametiühingugruppides ametiühingu iga liikme aktiivsel osavõtul.

Minu suurimaks sooviks on uuel, 1958. aastal, et hakkaksid kerkima ülikooli lastesõime ja lasteaia müürid, millest on aastate vältel unistanud meie töötajad.

Samuti tahaksin näha, et meie kohvik-klubi muutuks meie üliõpilaskonnale ja õppejõududele tõeliselt meeldivaks puhkepaigaks, et seal toimuks rohkem sisukaid ja lõbusaid õhtuid.

Andku uus aasta uut tuld TRÜ ametiühingu aktiivile ametiühingutöö tõhustamiseks ja süvendamiseks ülikoolis!

A. METSA,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

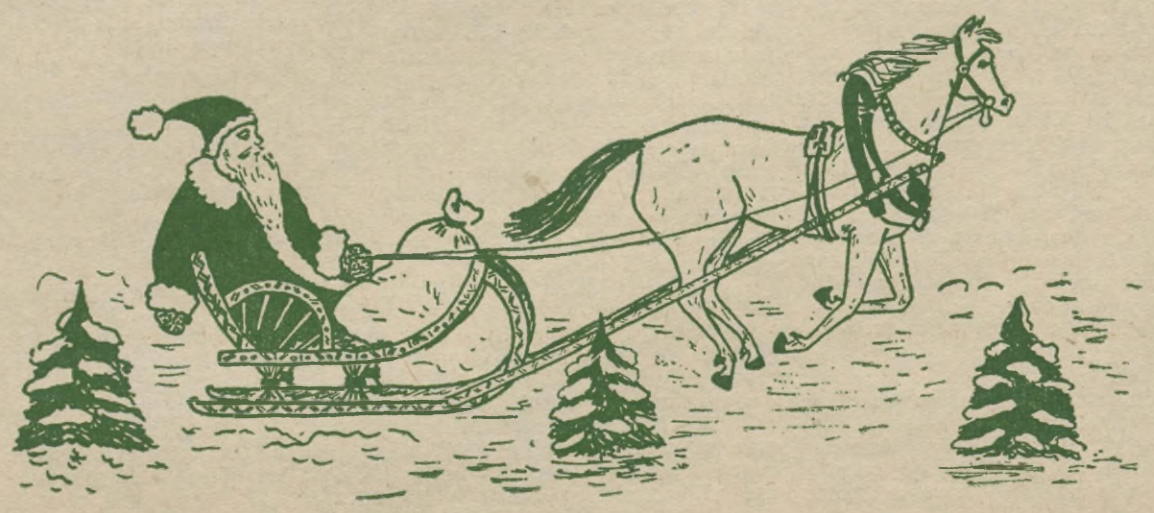

ÕPPEJÕUDUDE SOOVE UUEKS AASTAKS

JÕUDU TÖÖLE, SELTSIMEHED!

Oktoobrirevolutsiooni juubeliaasta kujunes meie sotsialistliku kodumaa teaduse ja tehnika saavutuste tõeliseks triumfiks. Kogu inimsugu jälgib, kuidas meie pinnalt kosmosesse läkitatud Maa kunstlikud punatähelised kaaslased jätkavad neile seatud ülesande täitmist.

Maailma kõikides rahusõprades kutsub see esile vaimustust ja rõõmu, vaenlastes aga raevu ja hirmu.

Uhkustundega sotsialismimaa suurte edusammude üle kõikidel aladel, innustatutena tuleviku veel suurematest perspektiividest ning veendunult sotsialismi lähenevas võidus võitluses hääbuva kapitalismiga, meie, nõukogude inimesed, igaüks oma tööalal, pingutame end veel rohkem selle ajalooliselt paratamatu protsessi kiirendamiseks. Teeme kõik selleks, et saabuv 1958. aasta muutuks meie maa veelgi suuremate töö- ja teaduse võitude aastaks! Jõudu selleks!

A. LOMBAK,
NLKP liige 1917. aastast

ARSTITEADUSKONNA KOLLEKTIIVILE

1958. aastal soovime teaduskonna professoritele ja õppejõududele täiendada pidevalt oma pedagoogilist meisterlikkust, saavutada edasist edu pedagoogilises, õppe- ja teaduslikus töös, kõrge kvalifikatsiooniga nõukogude arstide ja farmatseutide ettevalmistamisel.

...ja üliõpilastele tõsta oma poliitilist aktiivsust ja üldist õppedistsipliini, uurida sügavalt meditsiinilisi ja ühiskondlik-poliitilisi teadusi, valmistada end igakülgselt ette nõukogude arsti viljakale tööle.

Isiklikus elus soovime nii professoritele ja õppejõududele kui ka üliõpilastele edu ja õnne uuel aastal.

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan
D. METSETIN,
Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

UUEL AASTAL TAHAKSIN LOOTA, ET...

...üliõpilaste iseseisva töö organiseerimise küsimused muutuksid õppejõudude arutlusmonopolist üliõpilaste eneste aktiivse kaasalöömise areeniks;

...õpperaamatukogus ja kateedrites näeksin rohkearvuliselt töösse süvenenud üliõpilasi mitte ainult eksamisessiooni eelsetel päevadel;

...vähem oleks kasvatustöö küsimuste arutlusi ja rohkem kasvatustööd ennast;

...lõplikult ja perspektiivselt lahendataks teaduskondade ruumide küsimus ja sisenedes juba ühte või teise ülikooli hoonesse või selle ossa oleks tunda vastava teadusharu iseloomulikku hinge;

...tiheneks koostöö «rahuliku kooseksisteerimise printsiibil» ka erinevate teaduskondade kateedrite töös;

...ülikooli auditooriumidest ja koridoridest kaoks loengu vaheaegadel enda kuuldavaks tegemine «jõu printsiibilt»;

...üliõpilaste teadmiste pagasi kasvuga peaks sammu elamiskultuuri taseme tõus ühiselamuis.

K. PÜSS,
Õigus-Majandusteaduskonna dekaan

AJALOO-KEELETEADUSKONNA ÜLIÕPILASTELE

Sada aastat tagasi pidas iga eesrindlikult mõtlev inimene oma aukohuseks töötada rahva hulgas. Siit tekkis isegi ulatuslik liikumine, mis on tuntud «narodnikute» liikumise nime all. Tänapäeva õppiv noorus on võrsunud rahva rüpest — meie üliõpilased on meie õppiva noorsoo paremik ja jutt tööst rahva hulgas võib tunduda imelikuna, aga sellele vaatamata tahaksin esitada üliõpilastele soovina uueks aastaks:

Asuge tööle rahva sekka!

Tartu on eesti kultuurikeskus, õppiva noorsoo linn, üliõpilaste linn, kuid kultuuritööd tehakse meie linnas väga pealiskaudselt, juhuslikult — ühesõnaga puudulikult. Koolides töötavad kirjandusringid halvasti, käitistes pole neid üldse, klubides, kus on igasuguseid ringe, kirjandusringe siiski ei ole. Koolides, klubides, tehastes ja vabrikutes ei ilmu seinalehed regulaarselt. Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonnas valmistavad end kirjandusteadlasteks sajad noored, kes armastasid kirjandust juba algkoolipäevilt, ülikoolis õpib hulk noori, kes armastavad väga tööd ajalehe toimetuses.

Ajaloo-Keeleteaduskonna kirjanduse- ja ajakirjanduseharrastajad! Kasvatage endile tulevasi töökaaslasi: kirjandushuvilisi ja žurnaliste koolides, klubides, tehastes, vabrikutes! Looge käitistes, klubides kirjandusringe, abistage koolide õpetajaid kirjandusringi töö läbiviimisel!

Üliõpilased Ajaloo-Keeleteaduskonnast! Soovin teile palju jõudu, suurt püsivust ja head töötahet uuel aastal sõduritena kultuurirevolutsiooni rindel Tartus!

J. FELDBACH,
vene kirjanduse kateedri vanemõpetaja

EI OLE SUUREMAT ÕNNE JA AU...

Vana, 1957. aasta, oli tõepoolest hea aasta. Ta läheb ajalukku aastana, kus kogu progressiivne inimkond tähistas pidulikult Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva. Vana aasta tõi suuri edusamme meie mitmepalgelise sotsialistliku elu kõikide lõikude arendamisel.

Astudes uude, 1958. aastasse, oleme meie täiesti kindlad oma tulevikus, mida määravad uue, progressiivse, eesrindliku sotsialistliku ühiskonna objektiivsed arenemisseadused. On arusaadav, et meie tulevik sõltub ka sellest, missugust noorsugu me kasvatame. Meie, noorsoo õpetajad ja kasvatajad, töötame rõõmuga selleks, et ette valmistada ja kasvatada selliseid nõukogude spetsialiste, kes oleksid teadlikud ja aktiivsed kommunismiehitajad, lõpuni truud ja ustavad kommunistlikule parteile ja oma rahvale, kellel on kindel iseloom, kes ei karda raskusi võitluses kommunismi eest.

Ei ole ja ei või olla suuremat õnne ja au, kui olla võitleja selle suure ürituse elluviimise eest. *Prof. O. STEIN*

Nääö Nääö tuleb

Vanast ajast saadik on tuttav see lõbus näärikomme, et ööl vastu uusaastat tuleb tuppa näärisokk. Ei jäänud sellest külaskäigust ilma ka meie toimetuse kitsuke tuba. Meie näärisokk aga on niisugune vigur loomake, et ta ei tee mitte ainult nalja, vaid poetab sekka ka tõsiseid sõnu. Lugege neid lehekülgi, siis näete ise...

Mis meeldis 1957. aastal kõige rohkem ja mis kõige vähem?

Nende küsimustega pöördusid meie ajalehe toimetuse esindajad nii Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude, üliõpilaste kui ka teenistujate poole.

Toimetuse liikmetele enestele meeldisid kõige rohkem vastutulelikud küsitletavad, kes vastasid ruttu ja heatahtlikult. Kõige vähem meeldisid need, kes lasksid end paluda ja nuruda ja lõpuks ikkagi ei vastanud... Eriti rohkesti oli selliseid meelehärmi tekitajaid õppejõudude hulgas. Ka kogu aasta vältel oli toimetusel tõsiseid raskusi... just õppejõududelt ja ülikooli juhtivatelt töötajatelt artiklite muretsemisega, ega see ei meeldi küll.

Järgnevalt avaldame meie vastutulelike kaastööliste vastused.

Maa kunstlikkude kaaslaste saatmine kosmosesse.
Üliõpilased, kes tühise jutu valjusti lobisemisega häirivad stuudiumilist tööd ning kes ei taha tunnetada, et tõsine stuudium vajab rahu ja vaikust.

Prof. ALBERT VALDES

* * *

See, et meil läks korda pärast aastaid kestnud taotlusi saada eesti filoloogia osakonnale uus õppeplaan ja et me võisime selle alusel tööle asuda. Ometi kord jõuti meil arusaamiseni, et tublide eriteadlaste ettevalmistamiseks ei piisa ainult loenguist, vaid et aine heaks omandamiseks ja uurimismeetoditega tutvumiseks on hoopis suuremal määral vajalik kirjanduse ja muude materjalide iseseisev läbitöötamine seminarides ja eriseminarides.
Meie üliõpilaste mitteküllaldaselt kõrge kasvatuslik ja moraalne tase, mis nii mõnigi kord on piinlikkust tekitanud.

Prof. ARNOLD KASK,
eesti keele kateedri juhataja

* * *

Kõige kaunimad, unustamatumad, meeldejäävamad, kordumatud muljed jäid meile VI ülemaailmselt üliõpilaste ja noorsoo festivalilt. Sündmused Tartu Üliõpilasmeeskooris sügissemestril.

SILVER SÄGA, geoloogiaosakonna V kursuse üliõpilane
TIIT TOOMSOO, keemiaosakonna V kursuse üliõpilane

* * *

Et Tartu Üliõpilasmeeskoor jäi Tartu Üliõpilasmeeskooriks. Et internaadis meie toa keskmine temperatuur on 12°.

MALL RUMMO, bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane

* * *

Keeleekspeditsioon prof. Ariste juhtimisel Soikkola poolsaarele isurite juurde. Kaporje laht, mäed, metsatukad, palju lilli ja lahked kalurid.
Kõige ebameeldivam, vastikum ja segavam — mitmekuune raske haigus.

KALLI-MERIKE TEIN, eesti fil. osak. IV kursuse üliõpilane

* * *

Et avati ülikooli kohvik.
Töö uudismaadel oli halvasti organiseeritud.

MAIDO SIKK, Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilane

* * *

Uue ühiselamu rajamine ja see, et partei ja komsomol arvestab üha rohkem administratsiooni, ei lahenda asja kõrvalseisjana.
Et kapitaalehituse osakond pöörab liiga vähe tähelepanu neile esitatud nõudmistele ühiselamute osas ja et ühiselamutes on alati ülemajutus.

ALEKSANDER SULTS, Pälsoni ja Näituse tn. ühiselamute komandant

* * *

Luuletuskogu «Sõnajala õis» ilmumine.
Et ülikooli spartakiaadi ei viidud läbi vajalikul tasemel.

AARE SOOME, Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane

* * *

Staadioni ja kohviku valmissaamine.
Et ülikooli bussi, mida isegi on raske saada, sageli lubatakse, ja siis viimasel minutil ära öeldakse.

HILDA LÕBUS, matemaatikaosakonna V kursuse üliõpilane

* * *

Üliõpilaste abivalmis käitumine.
Et nende samade üliõpilaste vastu ei olda abivalmid, ei likvideerita koheselt ühiselamus olevaid puudusi.

ALMA RAITMA, Pälsoni tn. ühiselamu valvur

* * *

Praktika Tšita oblasti lõunaosas.
Ühiselamutes tubadesse jaotamine sel sügisel.

ENNO ERISALU, geoloogiaosakonna IV kursuse üliõpilane

* * *

Et Tallinn sai võrkpallis Tartu käest ära.
Et ülikoolis ei leita võimalust õppejõududele võimlatunni andmiseks.

ENDEL JÜRIMÄE, matemaatika aspirant

* * *

Et hakati ehitama uut ühiselamut. Ärgu seda ainult nii ehitatagu nagu ülikooli lasteaeda, mida alustati 10 aastat tagasi, aga mis ikka veel valmis ei ole.
Üliõpilaste majutamine Elva, Peedule ja Kvistentali. Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva puhul unustati ülikooli teenistujate lapsed, mida ei teinud ükski teine asutus; ärgu näärivana neid unustagu.

TIINA SOOTNA, Ülikooli tn. ühiselamu komandant

1957. a. kõige populaarsemaks üliõpilasluuletajaks oli II kursuse eesti filoloog Lehte Hainsalu, kelle esimese luuletuskogu «Sõnajala õis» ilmumine käesoleva aasta suvel rõõmustas kahtlematu ka kõiki meie ajalehe lugejaid. Aasta viimaseski numbris pole noor poeet unustanud oma ülikoolikaaslasi.

MERE ÄÄRES

Vaata, sealt tuleb
raukvalge peaga laine.
Ta astub sahisedes liivale
ja puudutab raske rahnu
ümaraid nurki,
mida ta ise kogu elu poleeris.
Juba sada aastat
õhtust hommikusse
ja hommikust õhtusse
ruttas ta väsimatult kalju juurde,
et murda kild
selle kõige teravamast servast.
Ja nüüd on ta väsinud,
väga väsinud.

Aga kaugelt tormab
püstipäi üheksas laine
nagu varaküpsenud nooruki
rahutus.
Ta raksatab rinnaga rahnu vastu,
nagu oleks tal avamerel kitsas.
Ja lainehari lendab vastu laotust,
nagu ulgumerel poleks õhku.
Kalju vangub ja vabiseb
ja üdini väriseb,
justkui palavik pureks
ta külma ihu.

Siin saja aasta pärast
sahiseb raukvalge laine
ja räägib muistset juttu
tohutust kivist,
mis merepõhjas
magab igavest und.
Ja üle unustatud haua
käivad kõrged lained
ja sirutavad pärjatud päid
päikese poole.

Lehte Hainsalu

Mõista, mõista, mis see on?

Toimub vana-aasta õhtul meie alma materi aulas. On enneolematu, seninägematu, sel aastal kordumatu. Voolab vahuvein, illumineeritud ruumides keerlevad paarid. On võimalus valada õnne. Ilmub suure habeme ja veel suurema kotiga vanamees.
Mis see on?

Üliõpilaste uusaasta ball

Ajakohaseid võrdlusi

Segane nagu bibliograafiaosakonna õppeplaan.

Uhke nagu noorema kursuse üliõpilane, kes sai endale vormimütsi.

Üleslöödud nagu juristide II kursuse poisid (s. t. rõivastuselt ja soengult).

Muretu nagu mittestatsionaarne üliõpilane.

Utoopiline nagu üliõpilasklubi valmimine.

Ühe vitsaga löödud nagu ülikooli puhkeõhtud.

Ähvardab hoogu võtta nagu üliõpilaskohviku tihe külastatavus.

Platooniline nagu kirjanike armastus üliõpilastemaatika vastu.

Möödapääsmatu nagu lähenev eksamisessioon.

Tulvil üllatusi nagu Tiigi intri trepp, kui elekter on kustunud.

Kangekaelsed nagu «patukad», mis otsivad endile eluõigust tudengite tubades.

Veniv nagu üliõpilastele vajalike õpikute-käsiraamatute ilmumine.

Sirvime vanade ajalehtede vana-aasta numbreid

Kes minevikku ei mäleta, see elab tulevikuta.

1857

Igga mees kidab, mis tal armas on. Üks tark mees, kes jodu peal teistega kaes olli, räkis sest, kui kallis on ramatudest keik luggeda ja teäda sada ja et üks hea ramat paljo wäärt on.

«Tühhi jut! — ütles teine — minna pean sea lihha ja saia leiba ennamaks kui keik ramatud ma peäl: egga need köhto ei täida.»

«Sul woib õigus olla, — ütles tark mees — sest keik kassid ja koerad on ses asjas sinno nous.»

(«Perno Postimees» nr. 26)

1867

Tartust... Pühhade ees olli linnarahwal wiimne assi, mitmed kolikatsumissed, mis isseärranis nisugguses kolilinnas, nago Tarto on, suurt likumist teeb. Kui mitmed nored süddamed seiswad seal enne katsumist lotuse ja kartusse wahhel, kunni pärrast katsumist üks jäggo wägga rõmus ja teine jaggo kurb ning norgus on. Kes ussin ja sõnnakulelik olnud, wõib ennast rõmustada, kes mitte, peab kurwastama, ja see on jo norusses ja wannadusses ikka nõnda: kuida tö, nõnda palk. — —

Tweri kubbermangust kuleme ka sõnnumid, mis rõmo ei te. Jubba nüüd peawad tallopoead tusti ja wiljakessi ostma, et neid omma jahho jätkuks kaeraleiwa sisse küpsetada, ja mõnnes küllas peab ka jubba peneks jahwatud pukoort abbiks wõetama... Nisugugusi sõnnumid ei tulle parrako mitte ühhelt poolt. Aita Jummal meid sest raskest aastast läbbi! Kegi ei tea, kuida meil kunni tullewa lõikusseni kõhhud täidetud, ihhud kaetud ja maksud maksetud peawad sama. — —

(«Eesti Postimees» nr. 52)

1877

Vana aasta lõpetus on juba käes, aga sõalõpetus (Vene—Türgi sõda — Toim.) veel mitte. Inimesed ise on küll surelikud ja surevad igapääv hulga viisi, aga nende tülid ja riiud, kiusud ja kadedused, ei sure mitte ära, vaid elavad nendega edasi, kes vanal ehk uuel aastal veel elama jäävad.

Sangaste kihelkonnast... Ka seesinane kirjassaatja kaebab puuduliku koolide ja koolide puuduse üle... Ta räägib nimelt ühest J. vallast, kus kooli ehitamisega sugugi edasi ei saada... Üldse olla sääl kihelkonnas koolidega vaene lugu: vallakoolid olla vaesed, paiguti puududa koguni ja kihelkonnakoolist ei ole juttugi ega 'pole seda olemas. Kirjasaatja... paneb kõik selle ühe päälkirja alla: «Ristirahva tuimus». No see võib suur küll olla, aga paljas kaebtus ei vähenda teda veel mitte palju.

(«Eesti Postimees» nr. 52)

1887

Kihelkonna «kerkkonnas» (Saaremaal — Toim.) olla 7000 inimese kohta 14 kõrtsi ehk iga 500 inim. jauks üks kõrts. Need 14 kõrtsi pidada kõige vähemalt 4300 rubla kasu saama, kui oma rendi võivad maksa ja elada saavad, ning selle tarvis olla neil vaja 21 500 rbl. eest aastas viina ja õlut ära müüa. Ja seda summa pidada kõik ühe ainsa kihelkonna rahvas oma taskust andma. See summa teha iga inimese kohta 3 rbl. Terve Saaremaa kõrtsides joodavat iga aasta umbes 200 000 rubla ära.

(«Olevik» nr. 52)

1897

Raske on praegusel ajal meie rahva olukord.

Majandusliselt rõhub põllutöö halb järg kaugemalt suuremat osa meie rahvast. Kõrged maksud ja koguni väikesed sissetulekud ajavad põllumeestel südame hirmu täis, kuna nad ka tulevikusse vaadates midagi paremat ei silma. Linnades aga tuntakse tööpuudust tööliste keskel, ärielus valitseb tuimus ja leigus. Raha on meie maal liiga vähe, kui et elul rattad vabamalt võiksivad käia.

(«Postimees» nr. 290)

1907

Lugejad mäletavad ju väga hästi, et tänavune aasta lõpp õige mitmes on, kus meie otse kurbade südametega uue aasta sisse astume. Meie oleme väga mitmesugustest raskustest pidanud läbi käima ja tumedatel pilvedel ja kohutavatel voogudel ei näi ikkagi äärt...

Aasta on vahetatud, kuid meie olukord poliitika elus ei ole palju muutunud.

(«Päevaleht» nr. 297)

Nõnda on siis otsustatud, et kõik vana viisi peab jääma...

Ei ole esimene kord, kus tuttav kõnekäänd kohane on: Keda jumal hukka saata tahab, seda lööb ta esite pimedusega.

(«Kiir» nr. 15)

1917

Olevi rahvakojas kõlavad Internatsionale helid:

Viimase võitluse maale
Lahing otsustav toob,
Ja Internatsionale meil ilma uueks
loob.

Tuhanded inimesed kuulavad hinge kinni pidades laulu. Tuhanded elavad neid sõnu kaasa; ainult üksikud tuhandete hulgast tunnevad hirmu, ahastust.

(«Maatamees» nr. 68)

1927

Vastuseid toimetuse ankeedile: Mis oli läinud aasta suursündmuseks.

tuna

KAS TEATE, ET...

... meie ülikooli juures töötab 412 õppejõudu, neist 25 on teaduste doktorid, 126 teaduste kandidaadid.

... meie ülikoolis on 4 naisdoktorit, 35 naiskandidaati.

... meie üliõpilaste arv seisuga 1. oktoober 1957 oli 3055. Neist 2083 on naisüliõpilased, 972 meesüliõpilased. Seega on meesüliõpilaste protsent ainult 32.

... 1947. aastal õppis ülikoolis 2543 üliõpilast. Ülaltoodud protsent sel ajal oli 41.

... peale statsionaarsete üliõpilaste õpib meie ülikoolis 1474 inimest mittestatsionaarselt.

... kõige suuremaks osakonnaks on Arstiteaduskonna raviosakond 922 üliõpilasega, kõige väiksemaks geoloogiaosakond 48 üliõpilasega.

... Ajaloo-Keeleteaduskonnas tuleb iga meesüliõpilase kohta 3,64 naisüliõpilast, stomatoloogiaosakonnas koguni 18,2, aga geoloogiaosakonnas 0,5 tütarlast igale noormehele.

R. Kull, «Estonia» orkestrijuht: «Üldse, — mitte midagi meeliülendavalt tähtsat pole sündinud, meelirõhuvalt aga, — rohkem kui soovitav... Seega siis — peaaegu kõik on möödunud halli äripäevsuse ja vegeteerimise tähe all, nagu see ühe kultuuri- ja kapitalivaese väikerahva juures ikka kombeks olnud.

(«Vaba Maa» nr. 306)

1937

Juba kolmandat aastat järjest läheb maailm uuele aastale vastu sõjapalavikus. 1935. aastal võideldi Abessiinias, 1936. aastal oli Madridi vallutamine päevakorral, ja nüüd, 1937. a. viimastel päevadel, käib sõda isegi kahel rindel — Hispaanias ja Hiinas. 1938. aastale ei kandu 1937. aasta pärandusena edasi mitte ainult lõppeva aasta enda värsked konfliktid, vaid kogu see plahvatusainetega laetud mürgine õhkkond...

*

Juba kolmandat päeva kestavad lahtikaevamistööd Narva maanteel. Seda teostavad ... töötatöölised, kokku ligi 100 meest... Kuna töö on kiireiseloomuline, pole töölistele ette nähtud lõunatundi...

(«Päevaleht» nr. 354)

1947

Liitunud üleliidulise sotsialistliku võistlusega, täitis Eesti tööstus 25. novembriks aastaplaani! Üheteistkümne kuuga andis ta 41% võrra rohkem toodangut kui möödunud aastal.

Nõukogude Eestis on 67 sovhoosi, kellele kuulub 48 900 ha maad.

100 000 eesti talu on koondunud 793 põllumajandusühistusse, mis omavad 554 traktorit, 323 lokomobiili, 388 mootorit, 1064 viljapeksumasinat, 211 randaali ja palju mitmesuguseid põllutööriistu.

Elektriühistute poolt on ehitatud 183 jõujaama...

(«Rahva Hääl» nr. 305)

MEIE LÕBUS KROONIKA

AASTASE TEEKÄIGU LÕPETUSEKS

Selle aasta käimised on käidud, tegemised tehtud ja võitlemised ära võideldud. Ja nagu see juba kauniks pruugiks saanud, jääb inimene aasta lõpetuse tunnil korraks iseeneses mõtete sisse, et ühtekokku võtta seda, mis aastase teekäigu peal sündinud, olgu see üleväga hea ehk ka kogunisti üpris sant. On see pruuk ka sellepärast veel tululik ettevõtmine, et selle läbi saab inimene ehk ka õpetust võtma ja ära põlgama seda, mis möödunud rändamise rajade peal paha oli, ning oma silmade ja hinge püüdmiste põhjaks panema ühe kõrglasema paleuse — see on ära seletatud: hea poole tõttamise. Nõnda saame ka meie seekord tegema.

Oleks üpris raske ja kogunisti ehk võimatu meie seitungi kasina ruumi sees ütelda, mis meie suurkooli peal möödalainud aasta sees on juhtunud, sest see kogudus, kes selles koolimajas mesilase kombel töös olnud, on suur ning kõik on parema poole püüdnud. Kui me meele tuletame, mis suurt tööd meie noored tudendid Kasahhiamaa lagedate nurmede peal teinud, kuida meie laulumehed ning tantsija-rahvas suures Moskva linnas oma etteastumistega on kõiki rõõmustanud, kuida õpetatud mehed ikka usinamini oma kirjatöösid kipuvad trükkima, kuida tudentidele pruukimises üks imekena kohvimaja lahti tehtud, kuida jälle ühele uuele üheskoos-elamise majale alusmüür põhjendatud, et meie pisikeses universiteedis on koos olnud (ja saavad pea jälle koos olema) mitmet seltsi õpetatud mehi üle terve meie riigi, igaüks oma asja arutamiseks tarkade konferentside peal — siis peab küll igamehe süda rindus valjumine tuksuma nende rõõmulikkude asjade pärast. Aga seda seltsi häid asju on palju, ning neid ep suuda siin hoopiski üles arvata, nagu ülemal juba öeldud sai. Veel rohkem on meil vaikseid ning usinaid töömehi — küll tudentisid, prohvessorid, ametimehi ja lihttöömehi —, kes ilma märkamata päevast päeva on virgasti ametis olnud, ilma et nad tühja kiidukõla või auupakkumist himustaksid. Just niisugustele hoolelikkudele inimestele peame me täna iseäralikult mõtlema, sest need inimesed viivad meie asja tõtelikult edasi.

Aga me peaksime ka hoopis mõistmata loomukesed olema, kui me selle kõigega üpris rahule võiksime jääda ning vastu rindu lüües ütelda: jah, seda on küll! Küsige korraks meie kehakarastlaste käest, kuipalju paremini oleksid meie noored tudendid pidanud turnipidude ja võidumängude peal üles astuma, ning nad ütlevad teile kohe: tuleval aastal katsume oma jõu-rammu kokku võtta ja esimesed võidupulgad Tartu suurkooli ära tuua. Ja eks ole suurt nurisemist veel selle pärast, et meie suurkoolis on küll kena koguke õpetatud kandidaatisid, aga üpris vähe doktori au sees mehi, ning ep ole mitte püüdmist näha, et nad hoolelikult oma kirjatööd katsumise kohtu jäoks teeksid. Kas see ep tee mitte muret? Väga kasinasti on suurkooli õpetud mehed ka tudentidele pruukimiseks kooliraamatuid kirja pannud.

Ka tudentide eneste seas on kenake kogudus laiska tõugu memmepojukesi, kes ilma takka torkimata oimugi ei liigutaks. Enamalt jaolt on need kanged häält tõstma, et tudendil peaks täis priius olema: kas ta käib ettelugemistel või mitte, see on ta oma asi. Et rohkem oleks tarvis aega priiks õppimiseks iseenese äraarvamise järele. Omaette töö on kiiduväärt asi ja seda tuleb tõtelikult taga nõuda, aga niisugused laisad loomukesed ep tee ka omapead midagi paremat kui vedelevad. Oleks küll väga soovida, et niisugune tuim selts noori inimesi, kes millegi vastu himu ei ilmuta, suurkoolist hoopis ära kaoks ning kroonu raha ep raiskaks. Nende vastu peaks noorteühisus igapäev sõdima.

Võiksime ka üsna mitu näitust tuua, kus meie tudendid on ennast ülal pidanud nõndaviisi, nagu see m e i e m a a tudentidele kombelik ep ole. Aga jäägu need nimetamata; kes meie elu tunneb, küll see mõistab, kelle kapsta-aeda see kivi oli läkitatud.

Nõnda ep või me siis mitte ütelda, et meie näo pääl ühtegi vistart või sammaspoolikut ep oleks. On. Ja nende hulk on suurem ning mitmekarvalisem, kui siin nimetatud sai. Nende väljaharimine peab meie prohvessorite ja tudentide hooleks jääma, ning seepärast peamegi meie nõnda lausuma: eestulev aasta ep saa mitte ilma suure tööta ja murepidamiseta mööda minema. Aga meie ep ole mitte selle soldati sarnatsed, kes tuldlaskja riista põõsasse heitis, kui lahingi möll kõrva hakkas. Me teame, et üks õige töömees või soldat tunneb oma südames rõõmu siis, kui tema ühe r a s k e töö õnnerikkalt lõpule viinud või kanges lahingis vainlase sootumaks puruks löönud.

Oleme siis eestuleval aastal ühed õiged töö- ja sõjamehed, et me tuleva-aasta teekäigi järel võiksime ütelda: vaata, me oleme ausaste võidelnud, meie suurkool on sellepärast meie meelest veel armsamaks saanud ja enesele uut au ja kuulsust pärinud!

Selle soovimisega lõpetab seekord ajaraamatu kirjutaja.

PLII-ATS

1957

Eesti NSV eelarve 1957. a. oli umbes 1574 miljonit rubla; sellest 703 miljonit rahvamajanduse finantseerimiseks ja ... 871 miljonit rubla sotsiaalkultuurilisteks üritusteks — umbes pool haridu se heaks.

Eesti NSV on kõrgema haridusega spetsialistide arvu poolest protsentuaalselt teisel kohal maailmas (esimesel on Armeenia). Meil on 1,1 miljoni elaniku kohta 11 tuhat üliõpilast, Soomes aga 4,2 miljoni inimese kohta 17 tuhat üliõpilast.

Riigile lähevad TRÜ üliõpilased maksma 32 milj. rubla aastas; stipendiumina makstakse välja 10 miljonit rubla.

Tihti ütleme, et hea oleks elada niisuguses ühiselamus, nagu see on Moskva Riiklikus ülikoolis. Arvestagem aga seda, et ühe 600-kohalise ühiselamu ehitamine maksab 4,5 miljonit rubla. Seega saaksime «oma stipirahast» ehitada aastas vähemalt kaks ühiselamut. Kuid kummaga me lepiksime paremini: ilma stipendiumita õppimisega või elamisega praegustes tingimustes. Kahtlemata ei mõtleks keegi meist hetkegi, et oma südametunnistuse järgi vastata.

Kõigi ühine soov: oleks nääriõhtu selline! J. MIKU foto

Mis meeldis 1957. aastal kõige rohkem ja mis kõige vähem?

Mulle meeldib, et Nõukogudemaal lasti esimesena üles sputnik, ei meeldi aga, et ka ajal lastakse liikuda sputniku kiirusega. Seetõttu tunnen ainult esmaspäeva ja laupäeva — teisi nädalapäevi pole olemaski.

Mulle meeldivad aktused ja mitmedki üleülikoolilised üritused, ent mulle ei meeldi, et neid korraldatakse ainult mõnekümne õppejõu jaoks. Tuleval aastal tuleks neid teha ka üliõpilastele.

Mulle meeldib, et 1957. a. õpperuumide olukorrale kui kasvatuslikule vahendile pöörati rohkem tähelepanu; ei meeldi aga, et keemiahoone on endiselt jäänud ülekuhjatud mesilastaruks.

Prof. ALMA TOMINGAS

* * *

Turismimatk Koola poolsaarele. Polaarjoonetagune romantika. Kõigi raskuste ületamisest tekkinud rahuldustunne.

Et lubati meie kursuse komsomoligrupp kui ülikooli parim festivalile, aga seda lubadust ei täidetud.

ELLE KASK, geograafiaosakonna IV kursuse üliõpilane

* * *

Karneval 1. aprillil.

«Aknad» loenguteplaanis.

AINO TAIDLA matemaatikaosakonna II kursuse üliõpilane

* * *

Sõit uudismaadele.

Üliõpilaste passiivsus ühiskondlike tööde, näiteks staadioni ehitamise suhtes.

UNO MEIKAS, nakkushaiguste ja dermatoloogiakateedri vanemlaborant

* * *

Uudismaadele sõit.

Liigne ühiskondlik koormus.

VALDUR TALL, Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilane

* * *

Karneval 1. aprillil ja praktika Tallinna raamatukogudes veebruaris-märtsis.

Segadused bibliograafiaosakonna õppeplaanidega.

IIVE UUEMA, bibliograafiaosakonna IV kursuse üliõpilane

* * *

Juunikuu päevad Otepääl, kus ma viibisin menetluspraktikal. Kohviku halvasti korraldatud avamine.

ENE SIIMSO, Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

* * *

Tööstuspraktika Harkovi keemiatehases.

Et loengud on sunduslikud.

ENE KUBAR, keemiaosakonna V kursuse üliõpilane

* * *

Sõit festivalile. Päevad Moskvas olid nii kaunid, et teen kõik selleks, et saaksin osa võtta ka järgmisest üliõpilaste ja noorsoo festivalist.

Ühiselamu eeskirjade mittetäitmine.

UDO KANGUR, kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilane

* * *

Õppejõud Makarovi loengud dialektilises materialismis.

Mõningate üliõpilaste virisemine toiduküsimustes uudismaadel.

VILMA VARES, ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane

* * *

Arstiteaduskonna ja Ajaloo-keeleteaduskonna õppejõudude ühine maskiball.

«Aknad» õppejõudude loenguplaanis ja ühetunnine loeng päevas.

Dots. HUNO RÄTSEP, eesti keele kateedri õppejõud

* * *

Suvepraktikum Sangastes ja mööda Eestit.

Et loenguid oli 46 tundi nädalas.

JÜRI KESKPAIK, bioloogiaosakonna II kursuse üliõpilane

Läheneb eksamisessioon

Eksamisessiooni läbiviimiseks kõrgel teoreetilisel ja organisatsioonilisel tasemel tuleb kateedrites kõigepealt üksikasjaliselt analüüsida eelmiste eksamisessioonide tulemusi ja asetleidnud puudusi, selleks et neid vältida eelseisval sessioonil. On vaja, et kateedrid looksid üliõpilastele vajalikud tingimused iseseivaks tööks, kindlustades neid kirjanduse, programmide, näitlike õppevahendite ja konsultatsioonide võimalusega. Teaduskondade dekaanidel koos kateedrite juhatajatega ja metoodilise komisjoniga tuleb erilist tähelepanu pöörata arvestuste läbiviimise graafikute ja eksamisessiooni plaanide koostamisele. Siinjuures on vajalik, et kogu üliõpilaskond oleks kaasa tõmmatud eksamisessiooniga seotud organisatsiooniliste küsimuste lahendamisele. Nii tuleb eksamisessiooni plaanide koostamisel need eelnevalt läbi arutada kursustel.

Eelmiste aastate kogemused on näidanud, et paljud üliõpilased ei tunne põhjalikult eksamite sooritamise korda. See asjaolu on tekitanud palju arusaamatusi. Toodud puuduse vältimiseks on juba aegsasti vaja tutvustada eriti esimeste (aga ka vanemate) kursuste üliõpilasi kursuseeksamite ja arvestuste põhimäärusega. Üliõpilastele tuleb selgitada, et mitterahuldava hinde ümbertegemine ühes aines eksamisessiooni ajal võib toimuda eriti mõjuvatel põhjustel (pikaajaline haigus enne eksamisessiooni jne.). Eksami ümbertegemist lubatakse ainult nendele üliõpilastele, kes kogu semestri jooksul on hoolsasti töötanud ja kellel ei esine distsipliinirikkumisi.

Samuti tuleb üliõpilastele selgitada haigustõendite vormistamise ja haiguse tõttu eksamite tähtpäevade pikendamise korda. Eriti tuleb rõhutada, et lühiajalised «tõsised» haigused, nagu sesoonkatarr (õigemini «sessioonikatarr») jne. ei ole aluseks eksamite tähtaja pikendamisel järgmise semestri algusele stipendiumi saamise õigusega.

Sügavad teadmised koos eksamisessiooni hea organisatsioonilise läbiviimisega on kindlaks eelduseks eksamisessiooni headele tulemustele.

Palju jõudu ja head tahet eelseisvateks eksamiteks!

Ü. SAAG,
õppeosakonna ülem

KOHVIK-KLUBIST

Teisipäeval, 17. dets. oli meie kohvik-klubis ette nähtud valsside õhtu. Nii teatas viimasel minutil väljapandud kuulutus. Ei või öelda, et see üritus oleks õnnestunud. Õhtu kujunes tavaliseks kohvikuõhtuks: orkester esitas harilikust mõningad valsid rohkem, ja see oligi kõik. Ära jäi sõnaline osa, nagu oli lubatud kuulutusel.

Reedel, 20. detsembril toimus kohvikus nädala teine organiseeritud üritus: kohtumine Kalmer Tennosaare ja Peeter Sauliga. Huvi õhtu vastu oli suur. Juba varakult täitus kohvik lauluhuvilistest ja populaarse laulja austajatest.

Paar sõna kohvikust üldse. Miks ei kasutata seal mikrofoni? Näit. kohtumisõhtul Kalmer Tennosaarega pidid peeglisaalis viibijad, kes tahtsid kuulata sm. Tennosaare vestlust, seisma lihtsalt kobaras rõdusaali uksel.

Mis puutub orkestrisse, siis tundub, et selline koosseis ei õigusta ennast. Sageli häirib just rütmisektsiooni liigne tugevus, eriti siis, kui klaver sellega liitub. Neil juhtudel saadab ainsat meloodiapilli — viiulit — neli rütmipilli.

Ka võiksid kohvikus saadaval olla ajalehed ja ajakirjad.

S. PAJU

Koostöö EPA-ga muutub reaalsuseks

Nagu lugesime eelmisest numbrist, arutasid TRÜ ja EPA ÜTÜ suured nõukogud ühisel koosolekul sidemete loomise küsimust mõlemate õppeasutuste teaduslike ringide vahel. Selle järgmise astmena toimus 19. dets. ülikooli ÜTÜ bioloogia-geoloogia osakonna nõukogu koosolek, kuhu olid peale osakonnanõukogu liikmete palutud ka EPA ÜTÜ agronoomia, metsanduse, melioratsiooni ja zootehnika osakonnanõukogude ja ringide esindajad. Sellel koosolekul otsustati astuda esimesed konkreetsed sammud sidemete loomiseks ja koostöö täielikuks elluviimiseks.

Zootehnika- ja zooloogiaringil, samuti botaanika- ja agronoomiaringil olid sidemed juba varem loodud. Nende ringide koostöö praktika on näidanud, et selline ühinemine soodustab teaduslike uurimistööde organiseerimist ja haarab ühtlasi kaasa ka üliõpilaste suuremaid hulki.

Kuulanud ära nii bioloogia-geoloogia osakonna ringide esimeeste kui ka EPA mitmesuguste ringide esindajate aruanded oma ringide töö kohta, asusid koosolijad otsekohe elavale ühise töö plaanide arutamisele. Nii kooskõlastas oma töö temaatilised plaanid TRÜ botaanika ring EPA fütopatoloogia, metsakultuuride ja tendroloogia ning metsakasvatuse ringidega. Ka fütopatoloogide ja metsakasvatajatega on meil ühiseid huvisid. Zooloogiaringi töö ühtib sageli EPA jahinduse ja ulukite bioloogia ning põllumajanduslike loomade aretuse ringiga. Zooloogidele tehti ülesandeks luua kontakt ka veterinaariaosakonna nõukogu füsioloogiaringiga, millel esindajat kohal ei olnud. Selgus, et ühiseid teaduslikke küsimusi ei esine ainult kahel ringil. Nii näiteks peaksid geoloogiaringiga leidma ühise keele geograafid ja maakorraldajad ja esmalt just jõeorgude uurimise küsimuses, mis momendil on geoloogidel päevakorras. Geograafia- ja geoloogiaring huvituvad ühiselt veel EPA maaparanduse ja hüdrotehnika ning geodeesia-maaparanduse ringist. Kindlasti saavutavad edusamme koostöö organiseerimises ka mullateadusehuvilised botaanikud, geograafid ja agronoomid.

Koosolekul loodi kindel alus koostööle EPA ja TRÜ ÜTÜ eelpoolmainitud osakonnanõukogude vahel.

Teise päevakorrapunktina arutati EPA ÜTÜ liikmete poolt varem ülestõstetud küsimust Tartu üliõpilaste ühise looduskaitseringi loomisest. Selle ringi loomise võimaluse küsimuse, samuti uue ringi töövormide selgitamise puhul tekkis koosolijate hulgas elav diskussioon. Avaldati arvamust, et looduskaitse ringi tegevus ühtiks LUS-i vastava sektsiooni tegevusega ja seega pole mõtet luua niisugust paralleelset organisatsiooni. Sm. Kasesalu EPA-st tõestas oma sõnavõtus siiski sellise ringi loomise vajalikkust, sest LUS-i tegevusest võtab osa väga väike protsent üliõpilasi (näit. EPA-st 6 üliõpilast), ent ometi on vajalik populariseerida looduskaitset ja haarata kaasa laialdasi üliõpilashulki. See ring peab muidugi töötama tihedas kontaktis LUS-iga.

Koosolek otsustas järgmise semestri algul astuda kontakti LUS-i looduskaitse sektsiooniga.

I. ENDE

Ühelt sõpruskohtumiselt

25. detsembril toimus üliõpilaste kohtumine «Noorte Hääle» toimetuse esindajatega. Päeval toimus korvpallis ja võrkpallimängus sõprusvõistlus võimlas ning õhtul ajalehe «Noorte Hääle» arutluskoosolek.

Pallimängus jäi lõpuseisuks sõbralik viik 1:1. Korvpallis näitasid oma nooruslikku üleolekut üliõpilased, võites kohtumise 74:44; võrkpallis demonstreerisid oma suuremaid kogemusi ajakirjanikud.

Kahjuks jäi kogu kohtumine — nii päeval kui õhtul — kohtumiseks Ajaloo-Keeleteaduskonna ja «Noorte Hääle» esinduse vahel, teiste teaduskondade inimesi võis ühe käe sõrmedel lugeda.

Ajalehe toimetaja sm. Spriit esitas huvitavaid andmeid, milles peegeldus järsk murrang ajalehe «Noorte Hääl» kvantitatiivses ja kvalitatiivses kasvus pärast partei XX kongressi.

Kui 1948. a. oli ajalehel 474 kirjasaatjat, siis käesoleva aasta 11 kuu jooksul on avaldatud 1356 autori materjale. 1948. a. saabus toimetusse 8854 kirja, tänavu 11 kuu jooksul 19 142 kirja, lisaks sellele veel 11 695 vastust viktoriinidele.

Sm. Spriit andis ülevaate ajalehe eesmärkidest ja ülesannetest. Põhilise mõttena kõlas sõnavõtus ajalehe toimetuse soov leida kontakti lugejatega, üleskutse kaastöö tegemiseks, eriti fõljetoni ja satiiri alal.

Sõnavõttudes analüüsiti ajalehe tööd igakülgselt. Elav oli mõttevahetus mitmesuguste konkursside organiseerimisest, lehe kujunduslikust küljest, pikkade jooneaiuste materjalide avaldamisest. Õigustatud rahulolematust avaldati satiirinurga «Vibulane» kohta.

Domineerima jäi mõte, et «Noorte Hääl» peaks rohkem kajastama Tartu noorte elu. Rõhutati ka sideme vajalikkust ajalehtede «Noorte Hääl» ja «Tartu Riiklik Ülikool» vahel.

H. MARTINS

Praktika käsikäes teadusega

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäeva tähistamiseks korraldatud ürituste sarjas toimus hiljuti TRÜ kehakultuuriosakonna initsiatiivil Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste kehakultuurialane teaduslik-metoodiline konverents.

Konverents algas spordifüsioloogia-alaste ettekannetega. TRÜ kehalise kasvatuse ja sporditeooria kateedri aspirandid J. Unger ja A. Viru andsid ülevaate oma eksperimentaalsetest uurimustest südametegevuse muutuste kohta vastavalt korduvate lihastööde ajal ning füüsilise pingutuse stardis. Sama kateedri juhataja pedagoogikateaduste kandidaat E. Mõtlik andis ülevaate tema poolt loodavast sportlaste hingamisega seoses olevate küsimuste süsteemist.

Üks istung konverentsil oli pühendatud kergejõustiku treeningmetoodika küsimustele. Tallinna Polütehnilise Instituudi kehalise kasvatuse ja spordikateedri õppejõud O. Karikosk oma kogemuste analüüsi ning Eesti NSV ja maailma parimate jooksjate arengutee võrdluse põhjal näitas, et meie vabariigi keskmaajooksjate madal tase on põhjustatud väärast treeningmetoodikast meie noorte jooksjate kasvatamisel, enneaegsest püüust nende juures kõrgetele tulemustele. EPA kehalise kasvatuse ja spordikateedri õppejõud E. Heido käsitles üldise kehalise ettevalmistuse küsimusi pikamaajooksjate treeningmetoodikas. TRÜ kergejõustikukateedri vanemõpetaja V. Kalam andis ülevaate tema poolt teostatud uurimustest kergejõustiklaste mitmekülgse kehalise ettevalmistuse selgitamisel nn. kontrollharjutuste abil.

Konverentsil leidsid käsitlemist ka ajalooalased küsimused. EPA kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja A. Tiik analüüsis võimlemise olukorda Eesti maarahva koolides aastatel 1886—1905. TRÜ võimlemise kateedri õppejõud L. Uustal käsitles kunstilise võimlemise arengut Nõukogude Liidus.

Peale mainitud ettekannete kuulati konverentsi istungil ära veel huvitavaid ettekanded TRÜ kehalise kasvatuse ja sporditeooria kateedri aspirandilt E. Kudult, Tallinna E. Vilde nimelise Pedagoogilise Instituudi kehalise kasvatuse kateedri õppejõult L. Vihmanilt ja TRÜ suusaspordi kateedri juhatajalt H. Grossilt.

A. VIRU

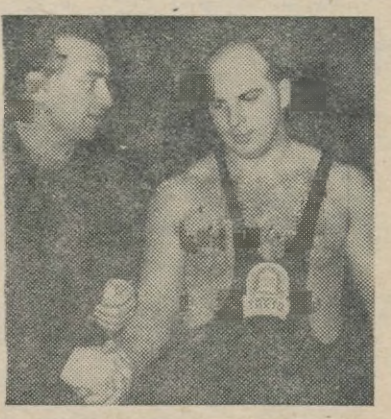

ÜSK-i raskekaalutõstja E. Simson püstitas Tallinn—Tartu linnavõistlustel uue Eesti rekordi rebimises. Teda õnnitleb uue saavutuse puhul TRÜ tõstetreener O. Kulderkup.

A. KIVISTIKU foto.

MEIE ÜLIKOOLI AJALOOST

PROF. JOHANN WILHELM KRAUSE

Aastavahetusel on kombeks tagasi vaadata möödunud aasta sündmustele. Seekord käsitleme asja veidi erinevalt ja meenutame tähtpäevi, mis oleksid väärinud esiletõstmist, kuid on jäänud unustusse.

Paljud meist viibivad iga päev peahoones, Pearaamatukogus, kuid ainult vähesed teavad, et nende hoonete ehitaja prof. I. W. Krause sünnist möödus sel suvel 200 aastat.

Johann Wilhelm Krause sündis 19. juunil 1757. aastal Sileesias. Olles pärit kehvadest oludest tuli Krausel juba varakult endale ülalpidamist teenida. Zittau gümnaasiumis käies töötab ta linna arhitekti juures ja omandab arhitektuurist algteadmised, mida ta hiljem iseõppimise teel täiendab.

Raske majandusliku olukorra tõttu ei õnnestu tal Leipzigi ülikooli lõpetada. Hädа sunnil astub ta palgasõdurina Inglismaa teenistusse ja võitleb iseseisvust taotlevate Põhja-Ameerika Ühendriikide vastu. «Kahjuks valel poolel,» nagu ta oma mälestustes tähendab, sest oma südames oli ta ülestõusjate pooldaja. Pärast Versailles' rahu pöördub Krause Euroopasse tagasi, ei leia tööd ja otsustab astuda Hollandi teenistusse, ent oodates Amsterdami sadamas laeva Indoneesiasse sõiduks, kohtab ta tuttavat, kes teda Venemaale kutsub. Krause loobubki sõidust, tuleb Liivimaale. Tal ei õnnestu vene sõjaväes kohta leida ja ta töötab väga mitmesugustel aladel. Alates 1797. aastast tegeleb ta põllumajandusega.

1803. aastal kutsub rektor Parrot Krause Tartu ülikooli juurde tööle. Olles põllumajanduse kateedri õppejõud on ta esimestel aastatel õppetööst vabastatud ja tegeleb väga innukalt ülikooli hoonete planeerimise ja ehitamisega. Tema kui ehituskomisjoni direktori juhatusel püstitatakse aastatel 1803—1809 ülikooli peahoone, 1803—1805 aastail anatoomikumi keskosa, selle tiivad 1825.—1827. a., 1804.—1807. a. pearaamatukogu, 1807. a. botaanikaaias asuvad hooned, 1811.—1812. a. tähetorn.

Karjamaana kasutatud Toomemägi kujundatakse Krause juhatusel ülikooli pargiks.

Ehitustegevust pidurdab tundu valt 1812. a. alanud sõda. Kaasaegsete autorite järgi soovitab Krause oma isiklike kogemuste põhjal Napoleoni vastu partisanisõda ja mõjutab rektor Parroti kaudu Aleksander I selles suunas.

1803. a. asutab Krause ökonoomilise kabineti, millest saavad hiljem alguse paljud laboratooriumid. Alates 1806. a. loeb ta üliõpilatele agronoomiat, põllumajanduse tehnoloogiat, arhitektuuri, joonestamist, hüdrotehnikat ja muud. Loengumaterjale soovitab Krause täiendada vastava erialase kirjanduse iseseisva läbitöötamisega.

Balti mõisnikega ja linna bürgeritega on Krause pidevalt vaenujalal. Oma mälestustes arvustab ta teravalt teoorjuse suurendamist härraste priiskava eluviisi rahuldamiseks ja arvab, et kõikide Venemaa rahvaste heaolu on võimalik alles tulevikus. Krause paljastab välise hiilguse taga peituvaid tühiseid inimesi, mille pärast aadlikud peavad teda terava keelega ja liberaalsetest vaadetest rikutud inimeseks.

Prof. Krause suri 10. augustil 1828. a. Mälestusmärkidena tema tööst püsivad tänapäevani suurepärased ehitused, mis, eriti ülikooli peahoone, kuuluvad parimate uusklassitsismi stiilis ehitatud hoonete hulka Eestis.

H. MOORITS

* * *

Meie ülikooli hoonete esimese arhitekti prof. J. W. Krause iseloomustamiseks leidub Riiklikus Keskarhiivis küllaltki huvitavaid materjale. Toome allpool kokkuvõtte J. W. Krause seletuskirjast 25. 4. 1807 tema tüli kohta usuteaduse ajaloo professori J. v. Horniga ehitustööde pärast. Prof. v. Horn ründas ühel koosolekul prof. Krauset ehitustööde aeglase tempo pärast, mis olevat tingitud tööliste laiskusest, kes ainult magavat tellinguil, nagu tema (Horn) seda igal hommikul oma eine ajal aknast näha võivat. Prof. Krause vastas, et ehitustööd kulgevad küllaltki rahuldavalt, silmas pidades, et töö toimub peamiselt naistöölõuga, kuna tugevamad mehed olevat maamiilitsasse võetud ja ka Venemaalt polevat tööllsi saada. Mis puutuvat tööliste magamisse tellinguil, mida prof. Horn oma hommikueine ajal olevat täheldanud, siis olevat sel ajal tööliste einestamise aeg. Et neil aga oma jämeda leivapalukese söömiseks vaevalt veerand tundi kulub, siis ei saa töölistele pool tundi und keelata, mida nad raske tööga kella 4.30 kuni 8.00 olevat ära teeninud. Edasi selgitab Krause ehitustööliste töö- ja palgatingimusi. Töölise päevatasu — 35 kopikat- ei võimalda tal üldse lihatoidule mõelda. «. . . ta sööb päevas 4 naela jämedat leiba ega saa kunagi söönuks; missugust jõudu annab see toit talle ja kui kaua peab ta suurele jõupingutusele vastu? Kui kiiresti peab siis näljast ja murest kurnatud keha 40—60-naelase raskusega tellingutele tõusma? Meie (s. t. professorid. E. K.) liigume muidugi kiiremini, kui meie oma kirjutus-, söögi- või mängulaua juurest tuleme; kui meie oleme konjugeerinud ja deklineerinud veini, õlut, groggi koos rammuleeme ja praega, siis meie alustame reipalt ja kannatame imetlusväärselt kiiresti ka duplumit. Kuid siis jääme me hingetuks, me puhkame end välja ja läheme rahuldustundega, arvamises hääd eeskuju andnud olevat, oma töö või sõprade juurde. Kuid raske töö tuimendab, ma tean seda enese kogemusist . . . ». Edasi palub Krause Horni arvestada jõukulu, mis läheb 300 tellise paigalepanemiseks, kusjuures need kivid tulevad koos sinna juurde kuuluva lubja, liiva ja veega eemalseisvalt laoplatsilt tellingutele toimetada. «Kas Teie olete sellele mõelnud, enne kui Teie oma otsuse tööliste ja tööde korraldamise üle langetasite?» küsib Krause Hornilt; temal polevat südant tööliste sundimiseks kiiremale tööle ja kui prof. Horn ise ei tahtvat sundijaks hakata, siis soovitab Krause tal ainult oma asjade vastu huvi tunda. Prof. v. Horn vastab, ta ei teadvat midagi, ta olevat teinud ainult mõningaid omapoolseid märkusi ehitustööde kohta, mille peale Krause vastab: «Mina ka.»

E. KUDU

MEIE AJALEHE MATERJALE JÄLGIDES

Vastates meie ajalehes nr. 31 6. detsembrist 1957 artiklile «Rejdil» teatavad füüsikaosakonna II kursuse üliõpilased Zukova, Manuhhina, Andrianova ja Lanzberg, et telefonivalvesse olevat nad määratud siis, kui neid polnud kodus, ja et osal üliõpilastel olevat esmaspäeval õppetöö kella 9—23 mõningate vahedega. Samuti õigustavad nad «kingalao» asetsemist ukse ees seoses ülemajutamisega.

Toimetus arvab, et kuna mainitud üliõpilased ei ela Tiigi ühiselamus mitte esimest aastat, peaksid nad tundma ühiselamu sisekorda paremini, samuti ka seda, mis puutub valvesse määramise küsimustesse. Seoses «kingalaoga» peab märkima, et selles «laos» valitses meeletu segadus. Seega ei saaks toa nr. 104 elanikud end küll kuidagi õigustada.

Järgmine ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» number ilmub 10. jaanuaril 1958. a.

Toimetaja A. RAUD

MB 09525 Trükikoja «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4410

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR